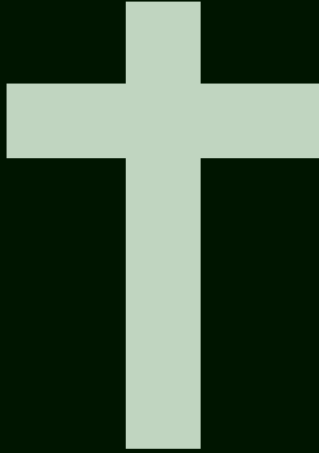

Kisin Kiraan
Kitabuna

The Holy Bible in the Yalunka language of Guinea.

Kisin Kiraan Kitabuna
The Holy Bible in the Yalunka language of Guinea.
La Sainte Bible en langue Yalunka avec le titre: «Kisin Kiraan
Kitabuna» Publié par Traducteurs Pionniers de la Bible en
collaboration avec la mission MCA à la Préfecture de Faranah,
République de Guinée 2012 Copyright du text: © 2012—Traducteurs
Pionniers de la Bible. Cette création est mise à disposition selon le
Contrat Paternité-Pas d'Utilisation Commerciale-Pas de
Modification 3.0 Unported disponible en ligne
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/> ou par
courrier postal à Creative Commons, 171 Second Street, Suite 300,
San Francisco, California 94105, USA.

copyright © 2012 Pioneer Bible Translators

Language: Yalunka

Translation by: Pioneer Bible Translators

..

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-06-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022
47153269-13a8-5fdd-8537-530b29da9f78

Contents

Matiyu Sora	1
Maraka Sora	51
Luka Sora	82
Yoni Sora	135
Kewanle Sora	173
Romi Kaane Sora . . .	220
Kərənti Singen Sora .	241
Kərənti Firinden Sora	262
Galati Kaane Sora . .	276
Efəsi Kaane Sora . . .	284
Filipi Kaane Sora . . .	292
Kəłəsi Kaane Sora . .	298
Tesaloniki Singen Sora	303
Tesaloniki Firinden Sora	308
Timote Singen Sora .	311
Timote Firinden Sora	317
Tito Sora	322
Filemən Sora	325
Heburune Sora	327
Yaki Sora	343
Piyəri Singen Sora . .	349
Piyəri Firinden Sora .	355
Yoni Singen Sora . . .	359
Yoni Firinden Sora . .	365
Yoni Saxanden Sora .	366
Yudi Sora	367
Lankənəmayaan Sora	369
Yaburin Sora	392

Matiyu

Matiyu Yesu a Fe

Xibaru Faɲin Naxan

Sebe

Matiyu Kitabun yireni ito sebexi nen ɲε tonge saxan e nun suulun ɲoxɔn Yesu te xanbini kore xɔnna ma. Mudu maxinla nan yi Matiyyu ra Romi kaane xa Yesu a xilima waxatin naxan yi. Matiyyu findi Yesu a xarandiina nde nan na. Yesu a taruxun ligaxi nen Matiyyu yεε xori, a yi a sebe waxati gbete yi.

Matiyyu nun Maraka nun Luka Yesu a taruxun yebama fayida kii kedenna nin. Koni Matiyyu a gbeen sebexi Yahudiyane nan xa. Na nan a liga, a yirena ndee sebe Yahudiyane naxanye famuma dangu siya gbetene ra. A mɔn nabiyafa fala fonne fe falama dangu bonne ra alogo a xa a yita Yahudiyane ra fa fala Yesu bata nabine birin ma falane rakamali.

Kitabun yireni ito Yesu bari kiin nan singe yebama, Mariyamaa diina. Yesu xaran wuyaxi ti nen a dunuɲa yi gidini a yamaan xa. A mɔn kabanako wuyaxi liga nen. Matiyyu na nan yebama Ningila Yesu kui. Dɔnxen na, a Yesu a sayaan nan yebama e nun a rakeli fena sayani.

Yesu benbane fe

Taruxune Singen 2.3-15 nun
Luka 3.23-38

¹ Yesu Alaa Muxu Sugandixin benbane xinle nan itoe ra. Dawuda bɔnsɔnna nde nan yi Yesu ra. Iburahima bɔnsɔnna nde nan yi Dawuda ra.

² Iburahima nan Isiyaga sɔɔ. Isiyaga yi Yaxuba sɔɔ. Yaxuba yi Yuda nun a xunyene nun a tadane sɔɔ.

³ Yuda yi Peresi nun Sera sɔɔ. E nga nan yi Tamari ra. Peresi yi Xesirɔn sɔɔ. Xesirɔn yi Rami sɔɔ.

⁴ Rami yi Aminadabo sɔɔ. Aminadabo yi Naxason sɔɔ. Naxason yi Salimon sɔɔ.

⁵ Salimon nun Raxabi yi Boosu sɔɔ. Boosu nun Ruti yi Obedi sɔɔ. Obedi yi Yese sɔɔ.

⁶ Yese yi Manga Dawuda sɔɔ.

Dawuda yi Sulemani sɔɔ. A nga yi findixi Yurayaa ɲaxanla nan na.

⁷ Sulemani yi Robowan sɔɔ. Robowan yi Abiya sɔɔ. Abiya yi Asa sɔɔ.

⁸ Asa yi Yosafati sɔɔ. Yosafati yi Yehorami sɔɔ. Yehorami yi Yusiya sɔɔ.

⁹ Yusiya yi Yotami sɔɔ. Yotami yi Axasi sɔɔ. Axasi yi Xesekiya sɔɔ.

¹⁰ Xesekiya yi Manase sɔɔ. Manase yi Amɔn sɔɔ. Amɔn yi Yosiya sɔɔ.

¹¹ Yosiya yi Yekonaya nun a xunyene nun a tadane sɔɔ, e Isirayila muxune suxu waxatin naxan yi, e siga e ra Babilɔn taani konyiyani.

¹² E siga xanbini Babilɔn taani, Yekonaya yi Selatili sɔɔ. Selatili yi Sorobabeli sɔɔ.

¹³ Sorobabeli yi Abiyudi sɔɔ. Abiyudi yi Eliyakimi sɔɔ. Eliyakimi yi Asori sɔɔ.

¹⁴ Asori yi Sadaki sɔɔ. Sadaki yi Ahimi sɔɔ. Ahimi yi Eliyudi sɔɔ.

¹⁵ Eliyudi yi Eleyasari sɔɔ. Eleyasari yi Matani sɔɔ. Matani yi Yaxuba sɔɔ.

¹⁶ Yaxuba yi Yusufu sɔɔ, Mariyamaa xemena, naxan Yesu bari, naxan xili "Alaa Muxu Sugandixina."

¹⁷ Awa, fɔɔ Iburahima ma, han sa dɔxɔ Dawuda ra, na findi mayixete fu nun naanin nan na. Fɔɔ Dawuda ma, han e siga Isirayila yamaan na Babilɔn taani waxatin naxan yi, na fan mayixete fu nun naanin. Fɔɔ e sigan ma Babilɔn taani, sa dɔxɔ Alaa Muxu Sugandixin bari waxatin na, na fan findixi mayixete fu nun naanin nan na.

*Marigi Yesu sɔtɔ fena**Luka 2.1-7*

¹⁸ Awa, Yesu Alaa Muxu Sugandixin sɔtɔxi kii naxan yi, na nan ito ra. A nga, Mariyama yi masuxi Yusufu xɔn ma nun, koni benun a xa dɔxɔ a xɔn ma waxatin naxan yi, a yi a to a bata fudikan fata Alaa Nii Sariɲanxin na.

¹⁹ Tinxin muxun nan yi a xɛmɛn Yusufu ra. A mi yi waxi a xa Mariyama rayagi yamaan yetagi. Nanara, a yi a miri a xa a futun kala luxunni.

²⁰ A yi a mirima na feen ma waxatin naxan yi, Marigina malekan yi mini a xa xiyeni, a naxa, “Yusufu, Dawuda bɔnsɔnna, i nama gaxu i ya ɲaxanla Mariyama tonge, amasɔtɔ a diin naxan barima, na fataxi Alaa Nii Sariɲanxin nan na.

²¹ A dii xɛmɛn barima nɛn, i yi a xili sa Yesu* amasɔtɔ a tan nan a yamaan nakisima e yulubine ma.”

²² Ito birin ligaxi nɛn alogo Marigin naxan falaxi a nabiin xɔn ma, a na xa kamali.

²³ A naxa, “Sungutun nasɔlɔnxin fudikanma nɛn,

a dii xɛmɛn bari. E yi a xili sa Emanuwɛli, na bunna nɛɛn fa fala, ‘Ala en tagi.’”†

²⁴ Nanara, Yusufu xulun waxatin naxan yi, Marigina malekan naxan yamari a ma, a na liga, a yi Mariyama tongo a ɲaxanla ra.

²⁵ Koni e mi kafu han a yi dii xɛmɛn bari. Yusufu yi a xili sa “Yesu.”

2

Xɔntɔn tiin naxanye sa keli sogeteden binni

¹ Yesu to sɔtɔ Beteleɛmi taani Yudaya yamanani Manga Herode waxatini, fekolonne yi fa sa keli

sogeteden binni, fa Yerusalɛn taani.

² E muxune maxɔdin, e naxa, “Diidin naxan barixi Yahudiyane mangan na, na minɛn yi? Nxu bata a taxamaseri saren to nxu yi sogeteden binni waxatin naxan yi. Nanara, nxu bata fa nxu xa fa a batu.”

³ Manga Herode na mɛ waxatin naxan yi, a kuisan, e nun Yerusalɛn kaane birin.

⁴ A yi yamaan saraxarali kungine nun sariya karamɔxɔne xili, a yi e maxɔdin, a naxa, “Alaa Muxu Sugandixin yi lan a xa bari minɛn yi?”*

⁵ E yi a yabi, e naxa, “A barima Beteleɛmi taan nin Yudaya yamanani. Nabini ito nan seɓexi, a naxa,

⁶ ‘I tan, Beteleɛmi taan Yuda yamanani, taa xuri mi i tan na Yudaya taa gbeene ye.

Amasɔtɔ mangana nde kelima nɛn i tan yi naxan Isirayila muxune masuxuma, n ma yamana.’”†

⁷ Awa, Manga Herode yi fekolonne xili wundoni, a yi e maxɔdin na saren mini waxatin yetɛɛn ma.

⁸ A yi ɲungun sa e ma siga Beteleɛmi taani, a naxa, “E sa diidina fe yeɛ fen han! E na a to waxatin naxan yi, e yi n nakolon alogo n fan xa sa a batu.”

⁹ E to mangana falan name, e yi siga. E saren naxan to sogeteden binni a fɔlɔni, e mɔn yi na to, a yi lu e yeɛ ra han a sa ti diidin yiren xun ma.

¹⁰ E to na saren to, e yi sɛwa han!

¹¹ E to so banxini, e yi diidin nun a nga Mariyama to. E yi e xinbi sin a xa, e yi a batu. Na xanbi ra, e yi e sanba seene ramini, e yi

* **1:21:** Yesu xinla bunna nɛɛn, fa fala “Marakisi Tiina” Heburu xuini. † **1:23:** Esayi 7.14 nun 8.8 nun 8.10 fan mato. * **2:4:** A na maxɔdinna tixi nɛn bayo muxune yi Alaa Muxu Sugandixin faan mamɛma bayo nabi fonne waliyiya falane bata yi a fe yita xabu ɲɛɛ kɛmɛ wuyaxi. † **2:6:** Mika 5.1

xεmaan nun wusulanna nun mir-
ihl latikɔnɔnna fi a ma.

¹² Ala yi fekolonne rakolon
xiyeni, a e nama fa xεtε Manga
Herode fεma. E yi xεtε kira gbεtε
xɔn ma e konni.

Yesu sɔtɔ muxune yi e gi

¹³ Fekolonne kelixin na yi, Ma-
rigina malekan yi mini Yusufu xa
xiyeni, a yi a fala a xa, a naxa, “Keli,
i diidin nun a nga tongo, ε yi ε gi,
ε siga Misiran yamanani. E sa lu
na han n na falan ti ε xa waxatin
naxan yi. Amasɔtɔ Herode diidin
fenma a faxa xinla nan ma.”

¹⁴ Nayi, Yusufu yi keli, a diidin
nun a nga tongo kɔεεn na, e siga
Misiran yamanani.

¹⁵ A lu na han Herode yi faxa.
Marigin naxan fala nabiin xɔn ma,
na yi kamali, a naxa,
“N na n ma dii xεmεn xili nεn a xa
keli Misiran bɔxɔni.”[‡]

Diine faxa fena

¹⁶ Herode to a kolon a fekolonne
bata a mayenden, a bɔnεn yi te katil
A yi yamarin fi, a dii xεmεn nax-
anye Betelemi taan nun a rabilinna
birin yi, naxanye barin munma jεε
firin sɔtɔ, a ne birin xa faxa. A
na waxatin nagidi fekolonne gbee
falan nan xɔn.

¹⁷ Nayi, Nabi Yeremi a falan yi
kamali, a naxa,

¹⁸ “Gbelegbele xuiin nun wuga xui
gbeen tema Rama taani,

Rakeli nan a diine wugama.

A mi tinjε a xa masabari

amasɔtɔ e birin bata faxa.”[§]

E xεtε fena keli Misiran yi

¹⁹ Herode faxa waxatin naxan yi,
Marigina malekan yi mini Yusufu
xa xiye ni Misiran yamanani,

[‡] 2:15: Hose 11.1 [§] 2:18: Yeremi 31.15

Yahudiyane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. E tan nan e sɔbe so Musaa sariyan suxun ma dangu Yahudiyane bonne ra. E mɔn yi e benbane namunne suxuma kii xɔdεxeni. E tan yi laxi malekane ra. E mɔn yi laxi a ra a muxune kelima nεn sayani.

[‡] 3:7: **Saduse muxune:** Yahudiyane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. Lan mi yi e nun Farisi muxune tagi. E tan mi yi laxi malekane ra. E mɔn mi yi laxi a ra a muxune kelima nεn sayani.

²⁰ a yi a fala, a naxa, “Keli, i di-
idin nun a nga tongo, i xεtε Isir-
ayila yamanani amasɔtɔ naxanye
diidin fenma a faxa feen na, ne
bata faxa.”

²¹ Nanara, Yusufu yi keli, a diidin
nun a nga tongo, a xεtε Isirayila
yamanani.

²² Koni a mε waxatin naxan yi,
a Herode a dii xεmεn Arikelayusi
dɔxi a fafe jɔxɔni mangan na Yu-
daya yamanan xun na, Yusufu yi
gaxu na yidɔxɔ feen na. Ala mɔn
yi a rakolon xiye ni, a yi siga Galile
yamanani.

²³ A yi sa dɔxɔ taana nde yi naxan
xili Nasarɛti. Nabine falane yi
rakamali, fa fala, “A xili bama nεn
‘Nasarɛti kaana.’”

3

Yoni Marafu Tiina kawandina

*Maraka 1.1-8, Luka 3.1-18, Yoni
1.19-28*

¹ Yoni Marafu Tiin yi fa na wax-
atini a kawandin ba fɔlɔ tonbonni
Yudaya yamanani.

² A naxa, “E xun xanbi so ε
hakene yi, amasɔtɔ Ariyanna Man-
gayaan bata maso!”

³ Nabi Esayi yi a tan nan ma fe
falama, a naxa,

“Muxuna nde xuiin minima ton-
bonni,

naxan a falama,

‘E kirani tɔn Marigin yεε ra,

ε kirane matinxin a xa!’”^{*}

⁴ Nɔgɔmε xabe dugin nan yi rago-
doxi Yoni ma. A yi tagi xidixi kidin
na. A yi baloma tuguminne nun
kumin nan na.

⁵ Yamaan yi lu fε a fεma keli
Yerusalɛn nun Yudaya yamanan
nun Yurudɛn baan nabilinna birin
yi.

^{*} 3:3: Esayi 40.3 [†] 3:7: **Farisi muxune:**

⁶ E yi e ti e yulubine ra, a yi e rafu Yurudɛn baani e tubi xinla ma Ala ma.

⁷ Yoni to Farisi muxun[†] nun Saduse muxun[‡] wuyaxi to fɛ a fɛma, a xa e rafu igeni, Yoni yi a fala e xa, a naxa, “E tan saɓi bɔnsɔnne! Nde ε rakolonxi, ε xa ε gi Alaa xɔlɔn bun ma?”

⁸ E kɛwanle xa a yita fa fala ε bata ε xun xanbi so ε hakene yi.

⁹ E nama ε miri fa fala ε benban nan Iburahima ra. N xa a fala ε xa, Ala nɔε gemeni itoe findε nɛn Iburahima bɔnsɔnne ra!

¹⁰ Bunbin bata yitɔn wudi salenne sɛgɛ feen na. Wudin naxan mi bogi faɓi tima, na sɛgɛma nɛn, a woli tɛɛni.

¹¹ N tan ε rafuma igeni ε tubi xinla nan ma Ala ma. Koni naxan sɛnbɛn gbo n tan xa, na fama n tan xanbi ra, n mi nɔε naxan ma sankidi fulunɲɛ yati. Na ε rafuma Alaa Nii Sariɓanxin nun tɛɛn nin.

¹² A segedenna a yii, a maali fe, a yi a sa sagan kui, koni a se dagin sama nɛn tɛɛ tutareni!”

Yesu rafu fena igeni

Maraka 1.9-11, Luka 3.21-22, Yoni 1.32-34

¹³ Na waxatini Yesu yi keli Galile yamanani, a siga Yoni fɛma Yurudɛn baani, alogo Yoni xa a rafu igeni.

¹⁴ Koni Yoni yi tondi, a naxa, “N makona a ma, i tan nan xa n tan nafu, koni i bata fa n tan fɛma.”

¹⁵ Yesu yi a yabi, a naxa, “Tin ito xa liga singen, amasɔtɔ a lan nɛn en xa fe tinxinxine birin nakamali.” Nanara, Yoni yi tin.

¹⁶ Yesu to rafu, a keli igeni nɛn tun, kore xɔnna dɛɛn yi rabi a xa, a yi Alaa Nii Sariɓanxin to gode ganba sawurani, a dɔxɔ a ma.

¹⁷ Fala xuiin yi keli kore, a yi a fala, a naxa, “N nafan Dii Xɛmɛn

nan ito ra naxan bata n kɛnɛn ki faɓi.”

4

Setana yi kata Yesu ratantandeni

Maraka 1.12-13, Luka 4.1-13

¹ Na xanbi ra, Alaa Nii Sariɓanxin yi Yesu xali tonbonni alogo Yinna Manga Setana xa kata a ratantan feen na.

² Yesu yi soge tonge naanin kɔɛ tonge naanin ti sunni, a mi donse don, sunna yi a suxu.*

³ Maratantan tiin yi fa Yesu fɛma, a naxa, “Xa Alaa Dii Xɛmɛn nan i tan na, a fala gemeni itoe xa, e xa maxɛtɛ burun na.”

⁴ Yesu yi a yabi, a naxa, “A sɛbɛxi Kitabun kui, a naxa, ‘Muxun mi balon donseen xan gbansan na fo Ala falan naxanye birin tima.’† ”

⁵ Yinna Manga Setana yi Yesu tongo, a siga a ra Taa Sariɓanxini,[‡] a sa a ti Ala Batu Banxin xun tagi.

⁶ A yi a fala Yesu xa, a naxa, “Xa Alaa Dii Xɛmɛn nan i tan na, tungan, amasɔtɔ a sɛbɛxi Kitabun kui, a naxa,

‘Ala yamarin fima nɛn a malekane ma i ya fe yi.

E yi i tongo, alogo i nama i sanna din gemɛ yo ra.’§ ”

⁷ Yesu yi a yabi, a naxa, “A mɔn sɛbɛxi Kitabun kui, a naxa, ‘I nama i Marigina Ala mato bunbani.’* ”

⁸ Na xanbi ra, Yinna Manga Setana mɔn yi a tongo, a siga a ra geya gbeen fari, a dununɓa mangayane nun a binyene birin yita a ra.

⁹ Setana yi a fala a xa, a naxa, “Xa i xinbi sin n bun ma, i yi n batu, n ni itoe birin fima i ma nɛn.”

¹⁰ Yesu yi a yabi, a naxa, “Setana, keli be! Amasɔtɔ a sɛbɛxi Kitabun kui, a naxa, ‘I xa i Marigina Ala binya, i yi a keden peen batu.’† ”

* **4:2:** Na waxatini, muxun na yi **sunna suxu**, a mi yi donseen donma hali kɔɛɛn na. Waxatina nde yi, e mɔn yi a ɓɛnige e nama igen fan min hali kɔɛɛn na. † **4:4:** Sariyane 8.3 ‡ **4:5:** Yerusalen nan xili **Taa Sariɓanxina** bayo a rasariɓanxi Ala xa. Na feen sɛbɛxi Yaburin 87.1-3 kui. § **4:6:** Yaburi 91.11-12 * **4:7:** Sariyane 6.16 † **4:10:** Sariyane 6.13

11 Nayi, Yinna Manga Setana yi keli Yesu fɛma. Malekane yi fa a mali.

*Yesu yi a wanla fɔlɔ Galile yi
Maraka 1.14-15, Luka 4.14-15*

12 Yesu a mɛ waxatin naxan yi, a e bata Yoni sa kasoon na, a siga Galile yamanani.

13 A mi fa dɔxɔ Nasarɛti taani sɔnɔn, a sa dɔxɔ Kapɛrunan taani Galile daraan dɛ Sabulon nun Nafatali bɔxɔni.

14 A na ligaxi nɛn, alogo Nabi Esayi naxan falaxi, na xa kamali, a naxa,

15 “Sabulon kaan nun Nafatali kaan

naxanye baan binni, Yurudɛn baan dɛ,

siya gbɛtɛne gbeen Galile naxan na,

16 yamaan naxan dɔxi dimini, ne bata kɛnɛn gbeen to.

Naxanye dɔxi sayaan dimini, kɛnɛnna bata mini ne ma!”‡

17 Na waxatini, Yesu yi kawandin ba fɔlɔ, a naxa, “Ɛ xun xanbi so ɛ hakene yi! Amasɔɔ Ariyanna Mangayaan bata maso.”

*Yesu yi muxu naanin xili
Maraka 1.16-20, Luka 5.1-11*

18 Yesu sigan tima Galile Daraan dɛxɔn ma waxatin naxan yi, a yi ngaxakedenma firin to. Yɛxɛ suxun nan yi e ra. Simɔn naxan xili Piyeris e nun a ngaxakedenma, Andire, e yi yɛxɛ suxuni yalaan na darani.

19 Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ bira n fɔxɔ ra. N xa ɛ findi muxu fenne ra Ala xa alo ɛ yɛxɛn suxuma kii naxan yi.”

20 E yi e yalane sa mafuren! E bira a fɔxɔ ra.

21 A sigaxin yɛɛn na ndedi, a yi ngaxakedenma firin gbɛtɛye to, Yaki nun Yoni, Sebede a dii xɛmɛne. E nun e fafe yi e yalane yitɔnma kunkin kui. Yesu yi e xili.

22 E yi e fafe lu kunkin kui sa! E bira Yesu fɔxɔ ra.

Yesu yi yamaan mali

Luka 6.17-19

23 Yesu yi siga Galile yamanan birin yi, a yamaan xaran e salide banxine yi. A yi Ariyanna Mangayana fe Xibaru Fajin kawandin ba e xa, a yi yamaan furetɔne rakendɛya furen sifan birin ma.

24 Muxune yi na feen xibarun mɛ Siriya yamanan birin yi. Yamaan yi fa furetɔn sifan birin nun tɔɔ muxune ra e nun jinan jaxin yi naxanye fɔxɔ ra e nun gan furetɔne nun lɛbutɛne. Yesu yi ne birin nakendɛya.

25 Yama gbeen yi bira a fɔxɔ ra keli Galile yamanan nun Taa Xun Fune yi. Ndee fan yi sa keli Yerusalɛn nun Yudaya nun Yurudɛn baan kidi ma.

5

Yesu yi kawandin ba geyaan fari

1 Yesu to yama gbeen to, a te a sa dɔxɔ geyaan fari. A xarandiine yi fa a fɛma.

2 A yi e xaran fɔlɔ.

Sɛwa gbeena fe

Luka 6.20-23

3 A naxa, “Sɛwan na kanne xa, naxanye mako Ala ma bayo ne Ariyanna Mangayaan sɔtɔma nɛn.

4 Sɛwan na kanne xa, naxanye wugama, bayo Ala ne madɛndɛnma nɛn.

5 Sɛwan na kanne xa, naxanye limaniyaxi, bayo bɔxɔn findima nɛn ne kɛɛn na.

6 Sɛwan na kanne xa, tinxinna xɔnla naxanye suxuma alo kamɛn nun min xɔnla, bayo ne wasama nɛn.

7 Sɛwan na kanne xa, naxanye kininkininma, bayo Ala kininkininma nɛn ne fan ma.

8 Sɛwan na kanne xa, naxanye bɔjɛn sarijanxi, bayo ne Ala toma nɛn.

9 Sɛwan na kanne xa,

‡ 4:16: Esayi 8.23 han 9.1 § 4:18: Muxune mɔn Piyeris ma a Pita.

naxanye bɔɲɛ xunbenla rasoma,
Ala ne xilima nɛn a a diine.

¹⁰ Sɛwan na kanne xa,
naxanye bɛsɛnxɔnxi e tinxinyana
fe ra,

bayo ne Ariyanna Mangayaan
sɔtɔma nɛn.”

¹¹ “Yamaan na ε konbi, e yi ε
bɛsɛnxɔnya, e yi fala ɲaxin sifan
birin ti ε xili ma n tan ma fe ra,
sewana ε tan xa nayi.

¹² E sɛwa, ε ɲaxan, amasɔtɔ
barayi gbeen namaraxi ε xa
ariyanna yi. Amasɔtɔ e nabine
fan bɛsɛnxɔnya na kii nin xabu a
fɔlɔni.”

Fɔxɔn nun kenɛnna fe

*Maraka 9.50, 4.21, Luka 14.34-
35, 8.16*

¹³ Yesu naxa, “E luxi nɛn alo
fɔxɔna dunuɲa muxune birin xa.
Koni xa fɔxɔn mɛxɛmɛxɛnna ba
ayi, a fa ramɛxɛmɛxɛnna nanse ra
nayi? A tɔnɔ mi fa na fɔ a woli ayi,
yamaan yi a yibodon.

¹⁴ E luxi nɛn alo kenɛnna dunuɲa
muxune birin xa. Taan naxan tixi
geyaan fari, na mi luxunɲɛ.

¹⁵ Muxu yo mi lɛnpun nadɛgɛ, a a
raso deben bun ma. Koni fɔ lɛnpun
xa dɔxɔ seen nan fari. Nanara, a
kenɛnna fiyɛ banxi kui kaane birin
ma.

¹⁶ A na kii nin, ε kenɛnna xa yan-
ban yamaan yetagi alogo e xa ε
wali faɲine to, e yi ε Fafe Ala binya
ariyanna yi.”

Musaa Sariyana

¹⁷ Yesu naxa, “E nama ε miri fa
fala n bata fa Sariya Kitabun nun
nabine kitabune kaladeni. N mi
faxi e kaladeni fɔ e rakamalideni.

¹⁸ N xa ɲɔndin fala ε xa, fanni
kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna daxi,
sese mi bɛ Sariya Kitabun na hali
sebɛnla yiredi keden pe han feen
birin yi kamali.

¹⁹ Nanara, naxan na yamarini ito
nde keden kala hali a xurun ki yo
ki, a bonne xaran na ma, na kanna

yatɛma muxudin nan na Ariyanna
Mangayani. Koni naxan sariyani
itoe suxuma, a bonne xaran ne ma,
na kanna findima nɛn muxu gbeen
na Ariyanna Mangayani.

²⁰ N xa ɲɔndin fala ε xa, xa
ε tinxinyaan mi dangu sariya
karamɔxɔne nun Farisi muxune
tinxinyaan na, ε mi soɛ Ariyanna
Mangayani mumɛ!”

Yesu a falana xɔlɔna fe yi

²¹ Yesu naxa, “E bata a mɛ a Ala
bata yi a fala en benbane xa, a
naxa, ‘I nama faxan ti. Naxan na
muxun faxa, na kitima nɛn.*”

²² Koni n tan a falama ε xa iki,
naxan na xɔlɔ a ngaxakedenna ma,
na kitima nɛn. Naxan na a ngax-
akedenna konbi, kitisa yamaan na
makitima nɛn. Naxan na a fala fa
fala, ‘I tan xaxilitarena,’ na kanna
lan yahannama tɛɛn nin.

²³ Nanara, i nɛma i ya kiseen
nalima Ala ma waxatin naxan yi
saraxa ganden yetagi, a na rabira i
ma fa fala i ngaxakedenna xɔlɔxi i
ma,

²⁴ i ya kiseen lu saraxa ganden
yetagi singen. I siga xulɛn, i sa ε
nun i ngaxakedenna tagini tɔn. Na
xanbi ra, i yi i ya kiseen fi Ala ma.”

²⁵ “Xa i yengɛfaan sigama i ra i
kitideni, ε nɛma kira yi, i xa kata
i na feen ɲan ε tagi sinma alogo a
nama i so kitisaan yii. Na fan yi i
so doma kanne yii. Ne fan yi i sa
kasoon na.

²⁶ N xa ɲɔndin fala i xa, nayi, i mi
kele na mumɛ, fɔ i yanginna birin
fi!”

Yesu a maxadina yalunyaana fe yi

²⁷ Yesu naxa, “E bata yi a mɛ nun
a Ala bata yi a fala, a naxa, ‘I nama
yalunyaan liga.†”

²⁸ Koni n tan a falama ε xa, naxan
na ɲaxanla mato han a kunfa a ma,
na kanna bata yelin yalunyaan ligɛ
a bɔɲɛni.

* 5:21: Xɔɔyaan 20.13 e nun Sariyane 5.17 † 5:27: Xɔɔyaan 20.14 e nun Sariyane 5.18

29 Xa i yiifari ma yeen nan i bire yulubini, a ba na, i yi a woli ayi. Amasoto i fatin yirena nde halagixin fisa dangu i gbindin birin soon na yahannama yi.

30 Xa i yiifari ma yiin nan i bire yulubini, a sege a ra, i yi a woli ayi. I yii kedenna segeixin fisa dangu i gbindin birin soon na yahannama yi.”

Futu kala feen maxadina

Matiyu 19.9, Maraka 10.11-12, Luka 16.18

31 Yesu naxa, “E yi a falama nun, e naxa, ‘Naxan yo nema a naxanla bejinne, a xa futu kala kedin so a yii.’‡

32 Koni n tan a falama iki, xa muxuna a naxanla bejin, naxanla mi yalunya ligaxi, a bata a naxanla ti yalunyaan ma nayi,§ bayo xa xeme gbete a futu, na bata yalunyaan liga a xon ma.”

Kolona fe maxadina

33 Yesu naxa, “E mon bata yi a me nun, a a fala nen en benbane xa, a i na i kolob Marigini, fo i xa a rakamali.*

34 Koni n na a falama e xa iki, e nama e kolob ariyanna yi amasoto Ala mangaya gbeden menni.†

35 E nama e kolob dunya ra amasoto Ala san tiden na a ra. E nama e kolob Yerusalen taani amasoto Manga gbeena taan nan na ra.

36 E nama e kolob e xunna ra amasoto hali e xun sexe kedenna, e mi noe a fore hanma e yi a fixa.

37 Koni i ya falan xa findi ‘On,’ hanma ‘En-en’ tun! Xa i nde sa na fari, na kelixi Fe Naxin Kanna nin.”

I nama i gbeen joxo

Luka 6.29,30

38 Yesu naxa, “E bata yi a me nun fa fala, ‘Yeen joxon xa fi yeen na, jinna joxon xa fi jinna ra.’‡

39 Koni n tan a falama iki, i nama i kankan muxu naxin yee ra. Naxan na i deen foxo kedenna garin a ma, bode foxo fan ti a xa.

40 Xa muxuna nde waxi i kiti feni i ya doma bun birana fe ra, tin a xa i ya doma gbeen fan tongo.

41 Xa muxu yo i karahan i xa goronna maxali kilo kedenni, i tan xa a findi kilo firinna ra.

42 Naxan na i xandi seni, i xa na ki. Xa muxuna nde wa i doli feni sena nde yi, i nama tondi.”

I yaxune xanu

Luka 6.27-28, 32-36

43 Yesu naxa, “E bata yi a me nun fa fala, ‘I adamadi boden xanu, i yi i yaxune rapaxu.’§

44 Koni n tan a falama e xa iki, e xa e yaxune xanu. Naxanye e besenxonyama, e xa Ala maxandi ne xa.

45 Nanara, e ligama nen alo e Fafe Ala naxan ariyanna yi. Amasoto a sogen natema muxu fajine nun muxu naxine nan xa. Amasoto tinxin muxun nun tinxintarena, Ala tulen nafama ne birin xa.

46 Muxun naxanye bata e xanu, xa e ne nan tun xanu, e barayin sotoma nayi di? Hali mudu maxinle fan na ligama!

47 Xa e e ngaxakedenne nan tun xonton, e nanfe ligaxi nayi naxan dangu bonne gbeen na? Amasoto hali denkelayatarene na joxonna ligama.

48 Nanara, e lu fetareyani alo fe mi e Fafe Ala ra kii naxan yi naxan ariyanna yi.”

6

Xaranna Ala kiseene fe ra

‡ 5:31: Sariyane 24.1 § 5:32: **A bata a naxanla ti yalunyaan ma.** Bayo a naxanla nan mon a ra Ala yee ra yi bayo a futun kala xun mi yi na Ala yee ra yi. * 5:33: Saraxaraline 19.12 e nun Yatene 30.3 e nun Sariyane 23.22-24 † 5:34: A mi kolona fe falama be lan wulen gbansanna ma. Koni hali jondin na a ra, Yesu naxa, i nama i kolob. Xa muxun dari feen nan jondi falan na, muxune lama a falan na nen hali a mi a kolob. ‡ 5:38: Xoroyaan 21.23-25 e nun Saraxaraline 24.19-20 e nun Sariyane 19.21 § 5:43: Saraxaraline 19.18

1 Yesu naxa, “E a liga ε yeren ma, ε nama ε wali fajine ke yamaan yetagi alogo e xa ε to. Xa ε na liga, ε mi barayi sotoma ε Fafe Ala ra ariyanna yi.

2 Nanara, xa i yiigelitone kima, i nama xotaan fe i yee ra a ralideni alo nafigine a ligama kii naxan yi salide banxine nun taa tagine yi alogo yamaan xa e matoxo. N xa jondin fala ε xa, e bata yelin e saranna sote yamaan yii.

3 Koni xa i yiigelitone kima, hali i komenna nama a kolon i yiifanna naxan ligama

4 alogo i ya hinan wanla xa raba suturani. Nayi, i Fafe Ala naxan i toma suturani, na i barayima nen.”

*Xaranna Ala maxandin ma
Luka 11.2-4*

5 Yesu naxa, “E nema Ala maxande, ε nama a liga alo nafigine. Amasoto a rafan e ma, e xa ti salide banxine nun taa tagine yi, e yi sali alogo yamaan xa e to. N xa jondin fala ε xa, e bata yelin e saranna sote yamaan yii.

6 Koni i tan nema Ala maxande, so i ya banxini, i deen nagali, i yi i Fafe Ala maxandi i mi naxan toma. Nayi, i Fafe Ala naxan wundo yi feene toma, na i barayima nen.”

7 Yesu naxa, “E nama lu xete fala fuyanne ma tun Ala maxandini alo denkeleyatarene. Amasoto e mirima a ma fa fala e na falan nawuya ayi Ala e xuiin namema na nin.

8 E nama liga alo ne, bayo ε Fafe Ala ε makone kolon benun ε xa a maxandi.

9 Awa, ε Ala maxandima ikiini, ε naxa, ‘Nxu Fafe naxan kore xonna ma, i xinla xa sarijan.

10 I ya Mangayaan xa fa, i sagoon xa liga dunuɗa yi alo a ligama kore xonna ma kii naxan yi.

11 I nxo to balon fi nxu ma.

12 I nxu mafelu nxu yulubine ra, alo nxu fan nxu hake tongone mafeluma kii naxan yi.

13 I nama tin nxu xa bira tantanni fo i nxu rakisi fe jaxin ma.’”

14 “Amasoto xa ε ε hake tongone mafelu, ε Fafe naxan ariyanna yi, na fan ε mafeluma nen.

15 Koni xa ε mi ne mafelu e hakene ra, ε Fafe Ala fan mi ε mafeluyε ε yulubine ra.”

Sun suxu feen xaranna

16 Yesu naxa, “E nema sunni, ε nama ε yetagini toɗon alo nafigine e yetagine yixidima kii naxan yi alogo yamaan xa a kolon a e sunni. N xa jondin fala ε xa, ne bata yelin e saranna sote yamaan yii.

17 I tan nema sunna suxuma, i yetagin maxa, i yi i xunni ton

18 alogo yamaan nama a kolon fa fala i sunni fo i Fafe Ala i mi naxan toma, na a kolonma nen. I Fafe Ala naxan wundo feene toma, na i barayima nen.”

*Ariyanna nafunla fe
Luka 12.33,34*

19 Yesu naxa, “E nama ε nafunle ramara dunuɗani ito yi ε banxine kui, xorinxorinna nun melimenle a kalama denaxan yi. Muɗadene fan soma nen, e yi a muɗa.

20 Koni ε xa nafunla ramara ariyanna yi, xorinxorinna nun melimenle mi a kale denaxan yi, muɗadene fan mi soe na, e a muɗa

21 bayo i ya nafunla denaxan yi, i xaxinla fan menna nin.”

*Fati benden gbee kenenna a fe
Luka 11.34-36*

22 Yesu naxa, “Muxun yeen luxi nen alo lenpuna a fati benden xa.* Xa i yeen kendε, i fatin birin luma nen kenenni.

23 Koni xa i yeen kala, i fatin birin luma nen dimini. Nayi, kenenna naxan i yi, xa na bata findi dimin na, na dimin gboma ayi nen.”

* **6:22: alo lenpuna:** Sandani ito kui, i noe i yeen tiye nen se fajin na hanma a kobina. Xa i yeen tixi se fajin na, na findima nen kenenna ra i xa.

Ala nun nafunla fe
Luka 16.13, 12.22-31

²⁴ Yesu naxa, “Muxu yo mi nɔɛ walɛ kari firinna xa sanɓa ma kedenni. Amasotɔ a kedenna rajaxuma nɛn, a kedenna xanu, hanma a kedenna binyama nɛn, a yi bonna rayelefu. Ɛ mi nɔɛ wanla kɛ Ala nun nafunla xa sanɓa ma kedenni.”

²⁵ “Nanara, n na a falama ɛ xa, ɛ nama kɔntɔfili ɛ dunuɓa yi gidina fe ra, ɛ naxan donma hanma ɛ naxan minma hanma ɛ ɛ maxidima naxan yi. Niin mi dangu donseen na ba? Fati bɛnden mi dangu dugin na ba?”

²⁶ Ɛ xɔline mato, e mi se sima, e mi se xabama, donse ramarade mi e yii, koni ɛ Fafe naxan ariyanna yi, na nan e baloma. Ɛ mi fisa xɔline xa ba?

²⁷ Ɛ tan nde nɔɛ waxatidi se ɛ yetɛ siine fari ɛ xaminna ma ba?

²⁸ Ɛ xaminna dugina fe ra nanfera? Ɛ wudi fuge fajine gbo kiin mato. E mi walima, e mi dugi rafalama e yetɛ xa,

²⁹ anu n xa a fala ɛ xa, hali Manga Sulemani e nun a nɔɔn birin yi, a mi a yetɛ marabɛri ba alo e tan nde.

³⁰ Ala nan seɣene marabɛri bama naxanye solima to, tila e gan, e jan fefe! A mi ɛ marabɛri bɛ dangu ne ra ba? Ɛ denkeleyaan xurun.”

³¹ “Nanara, ɛ nama xamin fa fala, ‘En balon sɔtɔma di?’ hanma ‘En na igen sɔtɔma di?’ hanma ‘En dugin sɔtɔma di?’

³² Amasotɔ denkeleyatarene seni itoe birin fenma. Koni ɛ Fafe naxan ariyanna yi, na ɛ makoon kolon.

³³ Koni ɛ Alaa Mangayaan fen singen e nun a tinxinyana, na xanbi ra a seni itoe birin soma ɛ yii nɛn.

³⁴ Nanara, ɛ nama xamin tila tɔɔna fe ra. Tila xaminna tila nan ma. Amasotɔ lɔxɔn birin nun a tɔɔn na a ra.”

7

Ɛ nama bonne yalagi
Luka 6.37-38, 41-42

¹ Yesu naxa, “Ɛ nama ɛ yetɛ findi ɛ adamadi boden keɓwanle makiti muxun na, alogo Ala nama ɛ fan makiti.

² Bayo ɛ na bonne keɓwanle makiti kii naxan yi, Ala ɛ fan makitima na kii nin. Ɛ ligaseen naxan yatema bonne xa, Ala fan na nan yatema ɛ xa.

³ Nanfera jamadin naxan i adamadi boden yeɛn xɔn, i na toma, koni gbindonna naxan i tan yeɛn xɔn, i mi na toma?

⁴ I ya a falama i adamadi boden xa nanfera fa fala, ‘Tin, n xa jamadin ba i yeɛn xɔn ma,’ koni gbindonna i tan yeɛn xɔn ma.

⁵ I tan nafigina! Gbindonna ba i yetɛ yeɛn xɔn ma singen, na xanbi ra, i nɔɛ na jamadin toɛ nɛn, i yi a ba i adamadi boden yeɛn xɔn ma.”

⁶ “Ɛ nama se sarijanxin sa barene bun.* Ɛ nama ɛ bɔxɔ bun nafunla woli xosene bun ma.† Xa i na liga xosene e yibodonma nɛn, barene yi xaɓe ɛ ma, e yi ɛ xin.”

Ala maxandina fe
Luka 11.9-13

⁷ “Ɛ seen maxɔdin, ɛ a sɔtɔma nɛn. Ɛ seen fen, ɛ a toma nɛn. Ɛ dɛen kɔnkɔn, a rabima ɛ xa nɛn.

⁸ Amasotɔ naxan yo na seen maxɔdin, na a sɔtɔma nɛn. Naxan na seen fen, na a toma nɛn. Naxan na dɛen kɔnkɔn, a rabima a xa nɛn.

⁹ Muxuna nde ɛ ye ba, naxan ma diin burun maxɔdinma a ra, a gɛmɛn so a yii?

¹⁰ Hanma a na yeɣɛn maxɔdin a ra, a saɓin so a yii?

¹¹ Hali ɛ to findixi muxu jaxine ra, ɛ a kolon fa fala a lan nɛn, ɛ xa se fajin so ɛ diine yii. E faxi fa, ɛ Fafe naxan ariyanna yi, na se

* **7:6: barene:** Yanyina nde, sandani ito bunna nɛn, fa fala i lan i xa muxune kawandi naxanye nɔɛ e tuli matiyɛ i ra. † **7:6: bɔxɔ bun nafunla:** Gɛmɛn siyana nde nan ma fe falaxi be naxan toma fɔxɔ ige yi xaxunna ndee kui. Na gɛmɛn xili nɛn “perili.”

fajine soma a maxandi muxune yii kii naxan yi!”

¹² “Sariya Kitabun nun nabine kitabune birin bunna nan ito ra: I waxi muxune xa feen naxanye raba i xa, na jaxanna liga bonne xa.”

De xurina fe

Luka 13.24

¹³ “E so de xurin na, amasoto ki-raan naxan sigama yahannama yi, na ragbo, a so deen ragbo. Muxu wuyaxi soma nen menni.

¹⁴ Kiraan naxan sigama habadan nii rakisini, na yisiga raxalo, a deen mi ragbo, muxu wuyaxi mi a toma.”

Wudin nun a bogina fe

Luka 6.43-44

¹⁵ “E a liga e yeren ma wule nabine fe yi. E nema fama e xuruxi alo yexena, koni e kui feen luxi nen alo kanko xajene.

¹⁶ E ne kolonma e kewanle nan xon. I manpa bogin bolonje tansinna kae ra ba? I xode bogin bolonje wudi majalixin kae ra ba?

¹⁷ Wudi fajin bogi fajin nan tima. Wudi jaxin bogi jaxin nan tima.‡

¹⁸ Wudi fajin mi bogi jaxin tima. Wudi jaxin mi bogi fajin tima.

¹⁹ Wudin naxan mi bogi fajin tima, na sege ma nen, a gan.

²⁰ Nba, e wule nabine kolonma e kewanle xon ma na kii nin.”

Ala xuiin suxutare muxune fe

Luka 13.25-27

²¹ “Muxun naxanye a falama, e naxa, ‘Marigina, Marigina!’ ne birin mi soma Ariyanna Mangayani fo naxanye n Fafe Ala sagoon ligama.

²² Nanara, na laxonS na a li, muxu wuyaxi a falama nen, e naxa, ‘Marigina, Marigina! Nxu bata yi nabiya falane ti i xinli nun, nxu jinanne kedi i xinli, nxu kabanako fe wuyaxi liga i xinli!’

²³ Nba, n na a falama e xa nen, n naxa, ‘N mi e kolon mumε! E tan fe jaxi rabane, e keli n fema!’ ”

Banxi ti firinne fe

Luka 6.47-49

²⁴ “Awa, muxun naxan birin n ma falane ramema, e yi e suxu, ne luxi nen alo xeme xaxilimaan naxan a banxin ti fanyen fari.

²⁵ Tulen fa waxatin naxan yi, xudene yi rafe, foye gbeen yi fa. Koni na banxin mi bira bayo a yi tixi fanyen nan fari.

²⁶ Muxun naxanye birin n ma falane ramema koni e mi e suxuma, ne luxi nen alo xaxilitaren naxan a banxin ti mejensinna fari.

²⁷ Tulen faxina, xudene yi rafe, foye gbeen yi fa, banxin yi bira kii jaxini!”

Yesu senbena fe

²⁸ Yesu yelinxina falane birin tiye, yamaan yi kabe a xaran ti kiin ma.

²⁹ A tan mi luxi alo e sariya karamoxone kii naxan yi, Yesu yi xaranna tima Ala senben nin.

8

Yesu yi dogonfonton nakendeya

Maraka 1.40-45, Luka 5.12-16

¹ Yesu yi godo keli geyaan ma, yama gbeen yi biraxi a faxo ra.

² Awa, dogonfonton yi fa a fema, a yi a xinbi sin a bun ma, a naxa, “N kanna, xa i tin, i noe n nakendeye nen.”

³ Yesu yi a yiin sa a ma, a yi a yabi, a naxa, “N bata tin, i xa kendeya.” Dogonfonton yi kendeya mafuren.

⁴ Na xanbi ra, Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I nama a fala muxu yo xa, koni siga saraxaraliin fema, a xa sa i mato. Na xanbi ra, Musaa sariyan

‡ 7:17: **bogina:** Sanda sifani ito kui, bogi fajin findixi kewali fajin nan na. § 7:22: **Na laxon** noe finde kitisa laxon nan na waxati rajanni.

saraxan naxan yamarixi, i na ba. Na finde nen sereyaan na e xa.”*

Sofa kuntigina walikeen nakendeya fena

Luka 7.1-10

⁵ Yesu so Kaperunan taani waxatin naxan yi, Romi sofaan keme kuntigin yi fa a fema, a yi a mafan, a naxa,

⁶ “N fafe, n ma walikeen furaxina n konni, hali a mi noe a mamaxe. A tɔɔxi katil!”

⁷ Yesu yi a yabi, a naxa, “N xa sa a rakendeya.”

⁸ Kuntigin yi a yabi, a naxa, “N fafe, na binyen mi lan n ma, i siga n konni. Falan ti tun, n ma walikeen kendeyama nen.

⁹ N fan kuntigina nde nan ma no bun, sofane n fan bun. N na a fale na ndee xa nen, n naxa, ‘Siga,’ a siga. N yi a fala nde gbete xa, n naxa, ‘Fa,’ a fa. N yi a fala n ma konyin xa, n naxa, ‘Ito liga,’ a na liga.”†

¹⁰ Yesu na me waxatin naxan yi, a kabe. Muxun naxanye yi biraxi a foxo ra, a yi a fala ne xa, a naxa, “N xa jɔndin fala e xa, n munma denkeleyaan sifani ito to Isirayila muxu yo yi.

¹¹ N xa a fala e xa, muxu wuyaxi fama nen sa keli sogeteden nun sogegodode binni, e yi fa dɔxo Ibu-rahima nun Isiyaga nun Yaxuba fema Ariyanna Mangayani.‡

¹² Koni naxanye yi lan nun e xa so Ariyanna Mangayani,§ ne raminima nen tanden ma dimini, wugan nun jin naxinna denaxan yi.”

* **8:4: dogonfontɔna:** Alaa sariyan kui, dogonfontɔn mi yi daxa a xa so taani. A yi luma taan fari ma nen. Saraxaraline nan yi muxun fatin matoma a yi a fala, xa na kanna sarijan, hanma xa a mi sarijan. Muxu gbete mi yi a yiin dinje dogonfontɔn na, bayo na yi na kanna sarijana kalama nen. A mato Saraxaraline 13.45-46. Xa dogonfonna na ba muxun ma, fo xa saraxan ba alogo a mon xa sarijan kii naxan yi, a fa so taani, a dɔxo a konni. A mato Saraxaraline sora 14. † **8:9:** Xemeni ito yi laxi a ra fa fala senben Yesu yii daala xun na alo senbena a tan sofa kuntigin yii a sofane xun na kii naxan yi. Xemen misaala nan tongoxi a yete dunuja yi gidin kiin ma alogo a xa a yita fa fala Yesu yi noe a walikeen nakendeye nen a senben na hali a gbindin mi siga. ‡ **8:11:**

A bunna nen fa fala siya gbetene fan kisin sotoma nen hali ba Yahudiyane ra. § **8:12:** Yanyina nde, na lanxi Isirayila kaane nan ma. * **8:14:** Muxune mon Piyeri ma a Pita. † **8:17:** Esayi 53.4

¹³ Yesu yi a fala kuntigin xa, a naxa, “Siga, a ligama i xa nen alo i denkeleyaxi a ma kii naxan yi.” Kuntigina walikeen yi kendeya na waxatin yeteni.

Yesu yi muxu wuyaxi rakendeya Maraka 1.29-34, Luka 4.38-41

¹⁴ Yesu yi siga Piyeri* konni, a yi a bitan gilen furaxin li saxi a konni a fatin wolonxi a ma.

¹⁵ Yesu yi jaxanla yiin suxu, fati mawolonna yi a bepin, a keli, a ti, a wali folo a xa.

¹⁶ Ninbanna soxina, yamaan yi fa muxu wuyaxi ra Yesu fema yinna jaxine yi naxanye foxo ra. Yesu yi yinnane kedi a falan xɔn, a furetɔne birin nakendeya.

¹⁷ A na liga nen, alogo Nabi Esayi naxan fala, a na xa kamali, a naxa, “A en ma tɔɔne nan tongoxi, en ma furene nan yi a fari.”†

Birana Yesu foxo ra Luka 9.57-62

¹⁸ Yesu to yama gbeen to a rabilinni, a yi a fala a xarandiine xa, a e xa gidi daraan bode foxon na.

¹⁹ Sariya karamoxona nde yi fa a fema, a naxa, “Karamoxo, i siga dede, n sigɛ i foxo ra.”

²⁰ Yesu yi a yabi, a naxa, “Xulumaseene xima yinle nan na, xoline yi e teen sa, koni hali n na n xunna sama denaxan yi, na mi n tan Muxuna Dii Xemen yii.”

²¹ A foxorabirana nde yi a fala a xa, a naxa, “N Marigina, tin n xa sa n fafe maluxun singen.”

²² Yesu yi a yabi, a naxa, “Bira n fɔxɔ ra, a lu faxa muxune xa faxa muxune maluxun.”[‡]

Yesu yi foye gbeen nati

Maraka 4.35-41, Luka 8.22-25

²³ Yesu yi dɔxɔ kunkin kui, a xarandiine yi siga a fɔxɔ ra.

²⁴ E daraan xun ma, foye gbeen yi keli, a igeni maxa. Igen mɔrɔnne[§] yi sa kunkin xun ma. Koni Yesu yi xima.

²⁵ Xarandiine yi siga a fɛma, e yi a raxulun. E yi a fala, e naxa, “Marigina, nxu rakisi, nxu faxamaan ni i ra.”

²⁶ Yesu yi e yabi, a naxa, “Ɛ gaxuma nanfera? Ɛ dɛnkɛleyaan mi gbo mumɛ!” Na xanbi ra, a keli, a foyen nun ige mɔrɔnne yamari, e yi e raxara.

²⁷ Muxune birin yi kabɛ, e naxa, “Muxu sifaɗ mundun ito ra? Hali foyen nun igen mɔrɔnne a falan suxuma!”

Yesu yi muxu firin nakɛndɛyayinane naxan fɔxɔ ra

Maraka 5.1-20, Luka 8.26-39

²⁸ Yesu yi siga Gadara yamanani daraan bode fɔxɔn na. Muxu firin yi a li na yi naxanye yi kelixi bilingan yireni, yinna ɗaxine yi e fɔxɔ ra. E yi xajɛ kati! Muxu yo mi yi suse sigan tiyɛ na kiraan xɔn.

²⁹ Yinnane yi e rasɔnxɔ e falan ti e xɔn, e naxa, “Alaa Dii Xɛmɛna, i nanse fenma nxu fɛma? I faxi nxu ɗaxankataden nin ba benun waxatin xa a li?”

³⁰ Xɔsɛ kuru gbeen yi e dɛgema na dɛxɔn na nun.

³¹ Yinnane yi Yesu mafan, e naxa, “Xa i nxu kedima, nxu rasiga xɔsɛ kuruni ito yi.”

³² Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ siga.” Nayi, e sa so na xɔsɛ kuruni. Xɔsɛ kurun yi godo e giyɛ geyaan ma, e sa faxa darani.

[‡] **8:22:** A muxune nan ma naxanye mi biraxi a fɔxɔ ra naxanye mi nii rakisin sɔtɔxi. Ne luxi alo faxa muxune niin mabinni. **§ 8:24: Igen mɔrɔnne:** alo foyen na so igeni. *** 9:3: Ala rayelefuna:** Karamɔxɔne na falaxi nen bayo Yesu bata falan ti alo Ala nan yi a tan na, a naxa, “i yulubine bata xafari” anu, Ala nan yulubine xafarima.

³³ Muxun naxanye yi xɔsɛne kantanna, ne yi e gi, e siga taani. E sa na feene birin fala e nun feen naxan ligaxi na muxune xa yinna ɗaxine yi naxanye fɔxɔ ra.

³⁴ Na ma, taa yi kaane birin yi sa Yesu ralan. E a to waxatin naxan yi, e yi a mafan, a xa keli e yamanani.

9

Yesu yi lɛbutɛnna rakɛndɛya

Maraka 2.1-12, Luka 5.17-26

¹ Yesu yi dɔxɔ kunkin kui, a darani gidi, a siga a kon taani.

² Muxuna ndee yi fa xɛmɛ lɛbutɛnna nde ra a fɛma, a saxi a sa seni e yii. Yesu yi e dɛnkɛleyaan to, a yi a fala lɛbutɛnna xa, a naxa, “N ma diina, i bɔɗɛn xa sa, i yulubine bata xafari.”

³ Sariya karamɔxɔna ndee yi e miri, e naxa, “Xɛmɛni ito Ala rayelefuma!”*

⁴ Yesu yi e miriyaan kolon. A yi a fala, a naxa, “Ɛ mirima fe ɗaxi sifani itoe ma nanfera?”

⁵ Mundun fala raxɔɔ, ‘I yulubine bata xafari’ hanma, ‘Keli, i sigan ti?’

⁶ N na a yitama ɛ ra nen nayi fa fala sɛnbɛna n tan Muxuna Dii Xɛmɛn yii dunuɗa yi, n muxune mafelu e yulubine ra.” A yi a fala lɛbutɛnna xa, a naxa, “Keli, i ya sa seen tongo, i siga i konni!”

⁷ Xɛmɛn yi keli, a siga a konni.

⁸ Yamaan to na to, e gaxu, e yi Ala tantun amasɔtɔ a bata na sɛnbɛ sifan fi muxune ma.

Yesu yi Matiyu xili

Maraka 2.13-17, Luka 5.27-32

⁹ Yesu yi keli, a siga. A yi mudu maxinla nde to, a yi xili Matiyu, a yi dɔxi mudu maxilideni. Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Bira n fɔxɔ ra.” Matiyu yi keli, a bira a fɔxɔ ra.

¹⁰ Yesu yi a dɛgema Matiyu a banxini waxatin naxan yi, mudu

maxili wuyaxi nun hake kan wuyaxi yi fa, e dɔxɔ Yesu nun a xarandiine fema e degedeni.

¹¹ Farisi muxuna ndee na to waxatin naxan yi, e yi a fala a xarandiine xa, e naxa, “Ɛ karamɔxɔn nun mudu maxinle nun hake kanne e degema e bode xɔn ma nanfera?”

¹² Yesu yi e xuiin me, a yi e yabi, a naxa, “Muxun naxan kendɛ, na mako mi seribaana ma fɔ furetɔne.

¹³ Ɛ siga, ɛ sa Kitabuna falani ito bunna fɛsɛfɛsɛ, a naxa, ‘Hinanna rafan n ma dangu saraxan na.’† Amasɔtɔ n mi faxi tinxin muxune xan xilideyi fɔ hake kanne.”

*Maxɔdinna sun suxu feen ma
Maraka 2.18-22, Luka 5.33-39*

¹⁴ Yoni a xarandiine yi fa Yesu fema, e yi a maxɔdin, e naxa, “Nxu tan nun Farisi muxune sunna suxuma, koni nanfera i ya xarandiine mi sunna suxuma?”

¹⁵ Yesu yi e yabi, a naxa, “Naxalandi kanna nɛma naxalandi tiine fema waxatin naxan yi, e lan e xa sunu ba?‡ Koni waxatina nde fama naxalandi kanna bama nen e ye, e sunna suxuma nen na yi.

¹⁶ Muxu yo mi nɔe dugi nenɛn tongɛ a yi dugi fonna bɛtɛrɛn a ra§ amasɔtɔ a dugi nenɛn bɔma nen a fonna ra, a yinla yi ragbo ayi.

¹⁷ Muxun mi manpa nenɛn se se sase fonna kui. Xa a na liga, manpa nenɛn se sase fonna kalama nen, manpaan yi bɔxɔn, se sase fonna yi kala. Koni manpa nenɛn sama se sase nenɛn nan kui, e firinna birin namarama nen nanyi ki faɲi.”

*Yesu yi muxu firin nakendɛya
Maraka 5.21-43, Luka 8.40-56*

¹⁸ Yesu yi na falama e xa waxatin naxan yi, Yahudiya kuntigina nde yi fa a xinbi sin Yesu bun, a naxa, “N ma dii temɛn bata faxa iki sa!

Koni fa i yiin sa a ma, a niin birama a yi nen na yi.”

¹⁹ Na ma, Yesu yi keli, a bira a fɔxɔ ra, e nun a xarandiine.

²⁰ Naxanla nde yi na yi, naxalan furen yi a ma xabu neɛ fu nun firin. Na yi fa Yesu xanbi ra, a yi a yiin din a domain lenben na.

²¹ Bayo a yi a mirixi a ma, a naxa, “Xa n na n yiin din a domain na tun, n kendɛyama nen na yi.”

²² Yesu yi a firifiri, a yi a to, a yi a fala a xa, a naxa, “N ma dii temɛna, i bɔnɛn xa sa, i ya denkeleyaan bata i rakendɛya.” Naxanla yi kendɛya na waxatin yeteni!

²³ Awa, Yesu yi so kuntigina banxini, a xulen fene to e nun yamaan naxan yi wugama,

²⁴ a naxa, “Ɛ mini! Dii temɛni ito mi faxaxi, a xiin nen tun!” E birin yi gele a ma.

²⁵ E to yamaan namini, Yesu yi so, a dii temɛn suxu a yiin ma, dii temɛn yi keli.

²⁶ Muxune yi na feen xibarun me na yamanan yiren birin yi.

Yesu yi danxutɔ firin nakendɛya

²⁷ Yesu keli mɛnni waxatin naxan yi, danxutɔ firin yi bira a fɔxɔ ra. E gbelegbele a fɔxɔ ra, e naxa, “Dawudaa Dii Xɛmɛna,* kininkinin nxu ma!”

²⁸ Yesu so banxini waxatin naxan yi, danxutɔ firin yi so a fema banxin kui. A yi e maxɔdin, a naxa, “Ɛ laxi a ra yati fa fala a n nɔe ito lige nen ba?” E yi a yabi, e naxa, “Ɔn, nxu fafe.”

²⁹ Yesu yi a yiin din e yeɛne ra. A yi a fala, a naxa, “A xa liga ɛ xa alo ɛ denkeleyaxi a ma kii naxan yi.”

³⁰ E yeɛne yi raba ayi. Yesu yi falan ti e xa a sɔbɛɛn na, a naxa, “Muxu yo nama feni ito kolon!”

† 9:13: Hose 6.6 ‡ 9:15: Naxalandi kanna: Yesu nan luxi alo naxalandi kanna sandani ito kui.

A bunna nenɛn, fa fala muxune mi sunna suxuma seɛwa waxatine yi. § 9:16: dugin:nenɛna: Yesu a sariya nenɛn mi se Musaa sariya fonna ma. Sariya fonna mɔn mi se sariya nenɛn ma. * 9:27:

Dawudaa Dii Xɛmɛna: E na falaxi nen bayo Yesu findixi Dawuda bɔnsɔnna muxuna nde nan na.

³¹ Koni e yi siga, e sa Yesu a fe xibarun nali na yamanan yiren birin yi.

Yesu yi bobon nakendeya

³² Awa, na xεmεne yi sigama waxatin naxan yi, muxuna ndee yi fa xεmεna nde ra Yesu fεma naxan mi yi nε falan tiyε amasōto yinna naxin nan yi a fōxō ra.

³³ Yesu yinnan kedi waxatin naxan yi, bobon yi falan ti fōlō! Yamaan yi kabε, e naxa, “Ito nōxōnna munma to Isirayila muxune yε singen!”

³⁴ Koni Farisi muxune yi a fala, e naxa, “Yinna mangan nan senben fixi a ma a yinnane kedi.”

Yesu yi kininkinin yamaan ma

³⁵ Awa, Yesu yi siga taane nun banxidene yi, a sa yamaan xaran e salide banxine yi. A yi Ariyanna Mangayana fe Xibaru Fajin kawandin ba e xa, a yi muxune rakendeya furen sifan birin ma.

³⁶ A yamaan toxi waxatin naxan yi, a yi kininkinin e ma, amasōto e xaminxi, e mali muxu mi yi na yi alo yεxεεn naxanye kantan muxu mi na.

³⁷ Nanara, Yesu yi sandan sa a xarandiine xa, a naxa, “Malo xaba daxin gbo koni a xaba muxune mi wuya.

³⁸ ε xεε kanna mafan, a xa walikεna ndee rasiga malo xabadeni.”†

10

Xera fu nun firinne fe

Maraka 3.13-19, Luka 6.12-16

¹ Yesu yi a xarandii fu nun firinne xili. A senben fi e ma a e xa yinna naxine kedi, e mōn yi furetōn sifan birin nakendeya.

² Na xεra fu nun firinne xinle nan itoe ra.

A fōlōna, Simōn, naxan mōn yi xili “Piyeri,” e nun a ngaxakedenna Andire nun Sebede a dii xεmεn Yaki nun a xunyεn Yoni

³ nun Filipi nun Barotolome nun Tomasi nun mudu maxinla Matiyu, e nun Alifaa dii xεmεn Yaki nun Tade

⁴ nun Simōn, e naxan ma a “Yahudiya siya xanuna,”* e nun Yudasi Isakariyoti naxan Yesu yanfa, a a so yiini.

Xεra fu nun firinne xε fena

Maraka 6.7-13, Luka 9.1-6

⁵ Yesu yi yamarine fi muxu fu nun firinni itoe ma, a naxa, “ε nama siga siya gbεtεne yamanani hanma Samariya taane yi.

⁶ Koni ε siga Isirayila muxune fεma naxanye lōxi ayi alo yεxεεne.

⁷ ε siga, ε sa e kawandi, ε naxa, ‘Ariyanna Mangayaan bata maso.’

⁸ ε yi furetōne rakendeya, ε faxa muxune rakeli sayani, ε dogonfontōne rakendeya, ε jinanne kedi. ε seen naxanye sōtōxi ε mi ne saraxi, nayi ε bonne ki hali ε mi se rasuxu.

⁹ ε nama xεma xali, hanma gbeti fixεna hanma wure gbeeli gbananne, ε naxanye singanma ε tagixidin na,

¹⁰ hanma bōndunla ε sigatini, hanma doma firin, hanma sankidina, hanma dunganna. Amasōto walikεεn lan a yi a balon sōto.”

¹¹ “Awa, ε na taan li hanma banxidεna, ε muxu kendεna nde fen, ε yi yigiya a konni han ε kelin waxatin naxan yi.

¹² ε na so banxini, ε naxa, ‘Ala xa bōjε xunbenla lu banxini ito kui.’

¹³ Xa na falan lanxi na banxi kui kaane ma, na duban xa lu e xōn. Koni xa na mi a ra, na duban mōn xa xεtε ε ma.

¹⁴ Xa muxune mi ε yisuxu, e mi e tuli mati ε falane ra banxina nde

† **9:38:** xεε **kanna:** Sandani ito kui, xεε kanna findixi Ala nan na. Denkeleya muxune lan e xa muxune sōto Ala xa alo malo xabane maala malanma kii naxan yi. * **10:4:** **Yahudiya siya**

xanuna: Muxun nan yi ne ra naxanye yi Romi kaane yengema alogo Isirayila kaane xa mini e senben bun ma.

yi hanma taana nde yi, ε sanne rakunkun, ε kenla.†

15 N xa jɔndin fala ε xa, kiti sa lɔxɔni, Ala kininkininma nen Sodoma taan nun Gomora taan‡ ma dangu na taan na!”

Beɛɛnɔnyaan naxan fama

Maraka 13.9-13, Luka 21.12-17

16 Yesu naxa, “E tuli mati, n bata ε xe alo yexεene kankone tagi. Nayi, ε kɔta ayi alo sapine, ε findi sɔntarene ra alo ganbane.

17 E a liga ε yeren ma amasɔto muxune ε suxuma nen, e siga ε ra e taan fonne fama ε makitideni, e yi ε bɔnbɔ e salide banxine yi.

18 E sigama ε ra nen mangane nun kungitine fama n tan ma fe ra, ε yi findi n serene ra e xa e nun siya gbɛtene xa.

19 E na ε suxu waxatin naxan yi, ε naxan falama ε nama xamin na fe ra. A waxatin na a li, ε naxan falama Ala na fima ε ma nen.

20 Amasɔto a mi findima ε tan ma fala ra. E falan tima ε Fafe Alaa Nii Sarijanxin nan xɔn.”

21 “Muxune e ngaxakedenne yanfama nen, e yi faxa, fafane fan na ligama nen e diine ra. Diine fan murutema nen e sɔto muxune xili ma, e yi findi e faxa sabun na.

22 Muxune birin ε rajaxuma nen n tan ma fe ra. Koni naxan na a yixɔɔxɔ han a rajanna, na kisima nen.

23 E na ε beɛɛnɔnya taana nde yi, ε ε gi menni, ε siga yire gbete yi. N xa jɔndin fala ε xa, ε mi ε wanla rajanɲe Isirayila taane birin yi benun n tan Muxuna Dii Xemen xa fa.”

24 “Xarandiin mi dangu a karamɔxɔn na, konyin mi dangu a kanna ra.

25 Xarandiin na liga alo a karamɔxɔna, na bata lan. Konyin fan xa liga alo a kanna. Xa e

bata denbaya kanna xili ba yinna mangan Belesebu, e nde falama nen denbayaan fan ma dangu na ra!”

Ala yεεragaxuna fe

Luka 12.2-7

26 Yesu naxa, “Na ma, ε nama gaxu yamaan yεε ra. Fe luxunxine minima nen kenenni, wundo feen birin kolonma nen.

27 N naxan falama ε xa dimini, ε na fala kenenna ma. N na naxan kɔyεkɔyen ε xa, ε na rawanga banxine xuntagi.

28 Muxun naxanye fati benden faxama, koni e mi nɔe ε niin halage, ε nama gaxu ne yεε ra. Koni ε gaxu Ala yεε ra naxan fati benden nun niin halagima yahannama yi.

29 Xɔlidi firin mi sare gbanan firinna ra ba? Koni hali na xɔlidi keden pe mi bire bɔxɔni xa i Fafe Ala mi tin.

30 Hali ε xun sexe keden kedenne, Ala e birin xasabin kolon.

31 Nanara, ε nama gaxu, ε tan fisa xɔlidi wuyaxi xa!”

I ti Yesu a fe ra yamaan yetagi

Luka 12.8-9

32 Yesu naxa, “Naxan yo na a ti n ma fe ra yamaan yetagi, n fan na jɔxɔnna ligama a xa nen n Fafe Ala yetagi ariyanna yi.

33 Koni naxan yo na a me n na yamaan yetagi, n tan fan n mema a ra nen n Fafe Ala yetagi ariyanna yi.”

Bɔɲe xunbenla mi a ra dunuɲa yi

Luka 12.51-53, 14.26-27

34 Yesu naxa, “E nama ε miri fa fala n faxi bɔɲe xunbenla nan na dunuɲa yi. N mi faxi bɔɲe xunbenla xan na koni fɔ silanfanna. §

35 N bata fa alogo dii xemene xa keli e fafane xili ma, dii temene yi keli e ngane xili ma, jaxanle fan yi keli e mamene xili ma.

† 10:14: E **sanne rakunkun** feen findixi taxamasenna nan na naxan a yitama fa fala na taan goron yo mi luxi e xun ma hali e gbangbanna mi luxi e sanna ra. ‡ 10:15: **Sodoma nun Gomora** findi taa jaxine nan na Ala naxanye halagi Iburahima waxatini. A mato Dunuɲa Fɛlon

sora 19 kui. § 10:34: **Silanfanna**: Sofane yengeso degemana.

³⁶ Muxune yaxune kelima e denbayane yeteεn nin.

³⁷ Naxan yo a nga hanma a fafe xanu dangu n tan na, na kanna mi finde n gbeen na. Naxan yo a dii xεmena hanma a dii temen xanu dangu n tan na, na kanna mi finde n gbeen na.

³⁸ Naxan mi a faxa wudin* tongoma, a bira n foxo ra, na kanna mi finde n gbeen na.

³⁹ Naxan na a niin makantan, na bonoma ayi nen. Koni naxan na bono a niini n ma fe ra, na kisima nen."

Barayina fe

Maraka 9.41

⁴⁰ Yesu naxa, "Naxan na ε tan yisuxu, na bata n fan yisuxu. Naxan na n tan yisuxu, na bata na kanni suxu naxan n xexi.

⁴¹ Naxan na Alaa xerana nde yisuxu bayo Alaa xeraan to a ra, na kanna barayin sotoma nen naxan nagidixi Alaa xerane ma. Naxan na tinxin muxuni suxu bayo a tinxin, na kanna barayin sotoma nen naxan nagidixi tinxin muxune ma.

⁴² N xa jondin fala ε xa, naxan na ige xunbenla gbansanna fi muxudina nde ma bayo n foxorabirana nde to a ra, na mi fulama a barayin na."

11

Yoni Marafu Tiina xerane

Luka 7.18-35

¹ Yesu yelin yamarine fiye a xarandii fu nun firinne ma waxatin naxan yi, a yi siga xaran tideni e nun kawandi badeni Galile yamanan taane yi.

² Yoni yi Alaa Muxu Sugandixina wanle fe me kasoon na, a yi a xarandiina ndee rasiga a fema.

³ E xa sa Yesu maxodin, e naxa, "Yoni yi naxan ma fa fe falama, na

nan i tan na ba, hanma nxu lan nxu xa muxu gbete nan legeden?"

⁴ Yesu yi e yabi, a naxa, "E naxan mema, ε yi a to, ε sa na fala Yoni xa.

⁵ Danxutone seen toma, lebutenne sigan tima, dogonfontone kendeyaan sotoma, tuli xorine falan mema, faxa muxune kelima sayani, n ma falan Xibaru Fajin nalima yiigelitone ma.

⁶ Sewan na kanna xa naxan mi birama tantanni n ma fe yi!"

⁷ Yoni a xarandiine yi sigama waxatin naxan yi, Yesu yi Yoni a fe fala folo yamaan xa, a naxa, "E siga nanse matodeyi tonbonni? Foyen sexe ramaxan ba?

⁸ Xa na mi yi a ra, ε siga nanse matodeyi? Xemen naxan maraberi baxi dugi fajin na ba? Koni muxun naxanye maraberi baxi na kiini, ne manga banxine nin!

⁹ Nayi, ε siga nanse matodeyi, nabiin ba? N xa a fala ε xa, ε bata nde to naxan gbo nabiin xa.

¹⁰ Amasoto Kitabun bata Yoni a fe fala, a naxa, 'N nan n ma xeraan nasigama i yee ra, naxan kirani tonma i xa.*

¹¹ N xa jondin fala ε xa, muxun naxanye birin folo bari, Yoni gbo ne birin xa. Koni naxan xurun e birin xa Ariyanna Mangayani, na gbo Yoni xa.

¹² Folo Yoni a waxatin ma han iki, e bata Ariyanna Mangayaan jaxankata. Gbalotone kataxi e xa a suxu.

¹³ Nabine kitabune nun Sariya Kitabun bata nabiya falane ti fa han fa dexo Yoni a waxatin na.

¹⁴ Xa ε tinje a feen me, ε a kolonma nen, Yoni nan Nabi Eli ra naxan yi daxa a xa fa.†

¹⁵ Awa, xa tunla naxan xon, na xa a tuli mati!"

¹⁶ "Awa, n to muxune misale nanse ra iki? E luxi nen alo diidin

* **10:38:** Romi kaane yi muxune gbangbanma **wudin** nan ma, e yi e faxa. Ito bunna nen, fa fala fo Yesu a xarandiine xa e wekile sayaan na Yesu foxo ra. * **11:10:** Malaki 3.1. † **11:14:** **Nabi Eli** a fe sebexi Malaki 3.23 kui. Sariya karamaxone yi laxi a ra a Nabi Malaki bata a fala a Nabi Eli mon fama nen benun Alaa Muxu Sugandixin xa fa. Yoni Marafu Tiin nan na nabiya falan nakamali.

naxanye sabaan soma ləxə tideni e yi e xui ramini bonne ma,

17 e naxa, ‘Nxu bata xulenna fe ε xa koni ε mi ε bodon. Nxu bata binbi wuga sigin sa koni ε mi wuga!’

18 Yoni fa nən a mi donse don, a mi a min, bayo a yi sunni waxatin birin, e birin yi a fala, e naxa, ‘Ninanna nan a fəxə ra!’

19 N tan Muxuna Dii Xemen yi fa, n donseen don, n yi n min, e birin yi a fala, e naxa, ‘Xemeni ito mato! Fudimaan nun dələ minna nan a ra. Mudu maxinle nun hakε kanne xəyin nan a ra!’ Koni naxanye Alaa fe kolonna suxi, ne nəndin yitama e kewanle xən ma nən.”

*Taa denkeləyatarene fe
Luka 10.13-15*

20 Na xanbi ra, Yesu yi na taane yalagi fələ, a bata yi kabanako fe wuyaxi liga denaxanye yi, bayo e muxune mi yi tinma e kewanle masarε.

21 A yi a fala, a naxa, “Gbalon Korasin kaane yeε ra! Gbalon Betasada kaane yeε ra, bayo kabanako feen naxanye liga ε tagi, xa ne yi liga Tire taan nun Sidən taani nun, na kaane yi e xun xanbi soma e hakene yi nən, e kasa bənbenle ragodo e ma nimisani, e dəxə xubeni.‡

22 Nba, n xa a fala ε xa, fa fala Ala kininkininma nən Tire taan nun Sidən taan ma Kiti Sa Ləxəni dangu ε tan na.

23 ε tan Kapərunan kaane, ε tema nən kore xənna ma ba? En-ən, ε godoma laxira nin! Bayo kabanako feen naxanye bata liga ε tagi, xa na yi liga Sodoma taani nun, sa a mən yi na nun han to!

‡ **11:21: E dəxə fena xubeni**, e namunna nan yi na ra naxan yi a yitama fa fala e bata e xun xanbi so e hakene yi. **§ 11:28: Goronna** mi a ra muxun xun ma fə naxan a niin tərəma.

* **11:29: Goron tongo gbelemni** ito bunna nən fa fala muxune lan e xa Yesu a dunuɲa yi gidi kiin tongo. Na mi muxune findima konyine ra, koni a e raxəɲyama e yulubina konyiyaan nan ma. * **12:2:** Farisi muxune namunne mi yi tinɲe wali yo xa ke **Matabu Ləxəni**. Na feen seβəxi Xəɲyaan 20.8-10 kui. Farisi muxune fena ndee saxi sariyan fari, e naxa, a hali muxu səxələxine mi yi maliye na ləxəni. † **12:3:** A mato Samuyeli Singen 21.2-7 kui.

24 N xa a fala ε xa, Ala kininkininma Sodoma kaane ma nən Kiti Sa Ləxəni dangu ε tan na!”

*Fa Yesu ma
Luka 10.21-22*

25 Yesu yi a fala na waxatini, a naxa, “N Fafe Ala, kore xənna nun dunuɲa Marigina, n barikan birama i xa bayo i feen naxanye luxunxi xaxilimane nun fekolonne ma, i bata ne yita diidine ra.

26 N Fafe, a i kənənxi na kii nin.

27 N Fafe bata feen birin taxu n na. Muxu yo mi Alaa Dii Xemen kolon fə a Fafe Ala. Muxu yo mi Fafe Ala kolon fə a Dii Xemena e nun a Dii Xemen waxi a yita feni naxanye ra.”

28 “ε tan naxanye birin xadaxi, goron binyene ε tan naxanye xun ma, § e fa n ma, n xa matabun fi ε ma.

29 ε n ma goron tongo gbelemən* tongo, ε yi n ma xaranna suxu bayo n limaniyaxi, n nan n yeε mago-doxi, ε niine matabun sətəma nən.

30 Amasətə, n ma goron tongo gbelemən mi binya, n ma goronna yelefū.”

12

*Matabu Ləxəna fe
Maraka 2.23-28, Luka 6.1-5*

1 Na waxatini, Yesu yi danguma xεena nde ma Matabu Ləxəni, kamən yi a xarandiine suxu e sansi tənsonne ratorondon fələ, e yi e don.

2 Farisi muxune to na to, e yi a fala Yesu xa, e naxa, “A mato, i ya xarandiine feen naxan ligama na mi daxa Matabu Ləxəni.”*

3 Yesu yi e yabi, a naxa, “ε mi na xaraxi ba, kamən Dawuda nun a

fəxərabirane suxu waxatin naxan yi?†

4 Na waxatini, a so nən Alaa banxini. A tan nun a fəxərabirane yi buru ralixin don, muxun mi yi daxa a xa naxan don fə saraxaraline.

5 E munma Sariya Kitabun xaran ba? A səbexi naxan kui fa fala a saraxaraline walima saraxa badeni Ala Batu Banxini Matabu Ləxən birin yi koni e mi yalagixi.

6 N xa a fala ε xa, fena nde be naxan gbo Ala Batu Banxin xa.‡

7 Kitabun naxa, ‘Hinanna rafan n ma dangu saraxan na.’§ Xa ε yi na bunna kolon nun, ε mi yi yo kanna yalagima nun.

8 Bayo n tan Muxuna Dii Xəmənen Matabu Ləxən kanna ra.”

*Xəmə yii madənxina fe
Maraka 3.1-6, Luka 6.6-11*

9 Yesu yi keli na, a siga e salide banxini.

10 Xəməna nde yi na yi naxan yiini yi madənxini. E yi Yesu maxədin, e naxa, “A daxa dandanna yi ti Matabu Ləxəni ba?”* Amasətə e yi wama a təjɛɛ feni fena nde ma.

11 Yesu yi e yabi, a naxa, “Xa yexəena ε tan nde keden yii, xa a sin yinla ra Matabu Ləxəni, ε mi a rate ba?”

12 Muxun fisa yexəen xa pon! Nana, a daxa muxun xa fe fajin liga Matabu Ləxəni.”

13 Na xanbi ra, a yi a fala xəmənen xa, a naxa, “I yiini bandun.” Xəmənen yi a yiini bandun. A yiini yi kəndəya alo a yiini bonna kii naxan yi.

14 Farisi muxune yi siga, e sa e bode to Yesu xili ma a faxa feen ma.

Ala walikεen naxan sugandixi

15 Yesu yi na kolon, a keli, a siga. Muxu wuyaxi yi biraxi a fəxə ra. A yi e furetəne birin nakəndəya,

16 a yi e yamari, a e nama a fe fala bonne xa.

17 A na ligaxi nən, alogo Nabi Esayi naxan falaxi, na xa kamali, a naxa,

18 “Ala naxa, ‘N ma walikεen ni i ra, n naxan sugandixi,

n xanuntenna naxan n kənənxi han!

N nan n ma Nii Sarijanxin nagodoma a ma nən.

A yi n ma kiti kənden nali siyane ma.

19 A mi fe matandin tiyε,

a mi sənχə sənχə.

A mi falan tiyε taan xun xən.

20 A mi xayε yidəxini girε,

a mi lənpun tumatəən natuyε.†

Han a yi nəən sətə kiti kənden xa.

21 Siyane e yigi sama nən a yi.’”‡

Yesu nun Yinna Mangana fe

Maraka 3.20-30, Luka 11.14-23

22 Muxuna nde yi fa xəmə danxutəna nde ra Yesu fəma, a mi yi nəe falan fan tiyε bayo jinan jaxin nan yi a fəxə ra. Yesu yi a rakəndəya, a nə falan tiyε, a yi seen to.

23 Yamaan birin yi kabε e maxədinna ti, e naxa, “Dawudaa Dii Xəmənen nan ito ra ba?”§

24 Farisi muxune to na mə, e yi a fala, e naxa, “A jinanne kedima yinna mangan Beleşebu barakan nin.”

25 Yesu yi e miriyaan kolon. A yi a fala e xa, a naxa, “Yəngən

‡ 12:6: Yesu faxi kisi kiraan naxan na, na tənən **gbo** dangu Ala Batu Banxin na. § 12:7: Hose 6.6 Na waxatini, saraxane yi ralima Ala ma, nde yətən yi sa tənini muxu yo mi e don. Ala naxa, a rafanɛ a ma, i hinan i adamadi boden na benun i xa saraxan ba Ala xa. * 12:10: Musaa sariyan mi tinɛ muxun xa wali Matabu Ləxəni. (Xəroyaan 20.8-10) Muxuni itoe yi laxi a ra fa fala dandan tiin findixi wanla nan na. Yesu yi muxune rakəndəyama Matabu Ləxəni. Na yi findi yengen na Yesu nun dina muxune tagi naxanye yi sariyan suxi kii xədəxeni. † 12:20: **a mi lənpun tumatəən natuyε**: Na findixi a limaniyaan misaala nan na fa fala a maliin nan tima benun a xa kalan ti. ‡ 12:21: Esayi 42.1-4 § 12:23: **Dawudaa Dii Xəməna**: Yamaan yi Dawuda bənsənna muxuna nde legedenma naxan yi lan nun a findi mangan na fata nabiya falane ra naxanye Alaa Muxu Sugandixin fa feen falaxi benun a waxatin xa a li.

† 12:20: **a mi lənpun tumatəən natuyε**: Na findixi a limaniyaan misaala nan na fa fala a maliin nan tima benun a xa kalan ti. ‡ 12:21: Esayi 42.1-4 § 12:23: **Dawudaa Dii Xəməna**: Yamaan yi Dawuda bənsənna muxuna nde legedenma naxan yi lan nun a findi mangan na fata nabiya falane ra naxanye Alaa Muxu Sugandixin fa feen falaxi benun a waxatin xa a li.

yamanan naxan yitaxunxi,* na yamanan kalama nen mafuren! Yengen tanden naxan kui hanma taana, na fan kalama nen.

²⁶ Xa Setana nan Setana kedima, a mangayaan bata yitaxun yengen. A sabatima nayi di?

²⁷ Xa n jinanne kedima Belesebu barakan nin, e foxarabirane e kedima nanse xon nayi? Na ma, e foxarabirane a yitama nen nayi fa fala yo mi e xa!

²⁸ Koni xa n jinanne kedima Alaa Nii Sarijanxin barakan nin, na a yitama nen nayi fa fala Alaa Mangayaan bata e li.”

²⁹ “Muxu yo mi nœ soe senbemaana banxini,† a yi a yii seene tongo, fɔ a senbemaana xidi singen. Na xanbi ra, a nœ banxin kui seene tonge nen.

³⁰ Xa muxun mi luxi n xa, na bata keli n xili ma. Xa nxu nun muxu yo mi malan, ne sigama ayi nen.”

³¹ “Nanara, n na a falama e xa fa fala muxun yulubin naxan birin ligama e nun a fala jaxin naxan birin tima Ala ma, Ala e mafeluye nen ne birin na. Koni muxu yo na Alaa Nii Sarijanxin nayelevu, na kanna mi mafeluye mume!

³² Muxu yo fala jaxin ti n tan Muxuna Dii Xemen ma, Ala a mafeluye nen. Koni muxu yo fala jaxin ti Alaa Nii Sarijanxin ma, Ala mi na kanna mafeluye dunuƷa yi hanma waxati famatoni han habadan.”

Wudin nun a bogine fe

Luka 6.43-45

³³ “Xa wudin binla fan, a bogin fan fanma ayi nen. Xa wudin binla kobi, a bogin fan kobima ayi nen. Bayo wudin kolonma a bogin nan xon.

³⁴ E tan saƷi bœnsœnne! E nœ fala fajin tiye di, bayo e jaxu? Amasœto feen naxanye muxun bœƷeni, a ne nan falama.

³⁵ Muxu fajin fe fajin nan naminima a muxu fajiyani. Muxu jaxin yi fe jaxin namini a muxu jaxiyani.

³⁶ N xa a fala e xa fa fala muxune dentegen sama nen kiti lœxoni lan e fala fuune birin ma.

³⁷ Bayo i ya fala tixine nan yoon fima i ma, e tan nan mœn findima i yalagi xunna ra.”

Nabi Yunusaa taxamasenna fe Maraka 8.11-12, Luka 11.29-32

³⁸ Na xanbi ra, sariya karamœxon nun Farisi muxuna ndee yi falan ti a xa, e naxa, “Karamœxo, nxu waxi a xon ma, nxu xa i to kabanako taxamasenna nde lige.”

³⁹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Iki muxune findixi muxu jaxine nun nafigine nan na, e to n maxœdinma kabanako taxamasenna ma. Koni e mi kabanako fe yo toe ba Nabi Yunusa taxamasenna ra.

⁴⁰ Nabi Yunusa kœ saxan soƷe saxan ti yeƷe gbeen kui kii naxan yi, n tan Muxuna Dii Xemen fan kœ saxan soƷe saxan tima na kii nin bœxon bun ma.

⁴¹ Niniwa kaane tima nen Kiti Sa Lœxoni, e yi iki muxune yalagi bayo ne Yunusaa kawandin me waxatin naxan yi, e xun xanbi so nen e hakene yi. Anu, fena nde be naxan gbo Yunusa xa.‡

⁴² Naxalan Mangan naxan keli sogetede yiifanna ma, na tima nen kiti sa lœxoni, a yi iki muxune yalagi bayo a kelixi bœxon danna nan na fa a tuli matideni Sulemani a fekolonna falane ra.§ Awa, n xa a fala e xa, naxan gbo Sulemani xa, na be yi.”

* **12:25: yamananana:** Ninanne nun yinnane Setana senben bun alo yamanan nun a mangan kii naxan yi. Seen naxanye Setana senben bun, xa ne e bode kedi, na luxi nen alo yamanan na yitaxun. Nayi, Setana mi jinanne kede alo muxuni itoe a falama Yesu ma kii naxan yi. † **12:29:** Sandani ito kui, Setana findixi **senbemaana** nan na. Xa Yesu bata muxune ba Setana yinna jaxine senben bun ma, nayi, Yesu bata Setana xidi. ‡ **12:41:** A mato Yunusa sora 1 han sora 4 kui.

§ **12:42:** A mato Mangane Singen 10.1-10 kui.

Yinna jaxine xete fena

Luka 11.24-26

⁴³ “Yinna jaxin na xete muxun fɔxɔ ra waxatin naxan yi, a sigama yire yixaren nin, a sa a matabuden fen. Xa a mi yire yo to,

⁴⁴ a a mirima nen nayi, a naxa, ‘N kelixi denaxan yi, n mɔn xa xete na.’ Nayi, a na xete na, xa a sa na kui genla li,* a makoxi, a yitɔnxi,

⁴⁵ a sigama nen nayi, a sa fa yinna jaxi solofere gbeteeye ra naxanye jaxu dangu a tan na. Ne yi lu a fema. Na muxuna fe rajanna jaxuma ayi nen dangu a falɔn na. A ligama na kii nin iki muxu jaxine fan na.”

Yesu nga nun a xunyene fe

Maraka 3.31-35, Luka 8.19-21

⁴⁶ Yesu yi falan tima yamaan xa waxatin naxan yi, a nga nun a xunyene yi fa, e ti tandeni, e yi waxi a xɔn ma, e xa falan ti Yesu xa.

⁴⁷ Nanara, muxuna nde yi a fala a xa, a naxa, “I nga nun i xunyene tixi tandeni, e waxi i to feni.”

⁴⁸ Yesu yi e yabi, a naxa, “Nga nun n xunyene findixi nde ra?”

⁴⁹ Na xanbi ra, a yi a yiin ti a xarandiine ma, a naxa, “Nga nun n xunyene itoe nan na.

⁵⁰ Bayo naxanye n Fafe Ala sagoon liga, naxan ariyanna yi, ngaxakeden xememaan nun jaxalanmaan ne nan na, e nun nga.”

13

Sansi wonla fe sandana

Maraka 4.1-9, Luka 8.4-8

¹ Na lɔxɔn yeteni Yesu yi keli banxini, a siga daraan dexɔn ma, a sa dɔxɔ na yi.

² Yama gbeen yi malan a fema. Nayi, a yi so kunkin kui, a dɔxɔ. Yamaan yi lu xareyaan na.

³ A fala wuyaxi ti e xa sandani, a naxa,

“Xee biina nde yi mini, a siga a sansiin wolideni.

⁴ A yi sansiin wolima waxatin naxan yi, ndee yi bira kiraan xɔn ma, xɔline yi ne don.

⁵ Ndee yi bira fanyen fari, bendε gbee mi yi denaxan yi. E yi soli mafuren, amasɔtɔ benden mi yi gbo na yi.

⁶ Sogen to te, ne yi lisi a ra, e xara bayo e salenne mi yi godoxi bɔxɔni ki faji.

⁷ Sansina ndee yi bira sexe nali kanne tagi, sexe ne yi gbo, e yi e don.

⁸ Koni ndee yi bira bɔxɔ fapini, e bogi, e keden kedenna birin yi kemε sɔtɔ hanma tonge sennin, hanma tonge saxon.

⁹ Xa tunla naxan xɔn, na xa a tuli mati!”

Sandane sa xunna

Maraka 4.10-12, Luka 8.9-10

¹⁰ Xarandiine yi fa Yesu fema, e yi a maxodin, e naxa, “Nanfera i falan tima yamaan xa sandani?”

¹¹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Ariyanna Mangayaan wundo feene kolonna bata so ε yii koni a mi soxi e tan yii.

¹² Amasɔtɔ seen muxun naxan yii, nde mɔn soma nen na yii, a yi gbo ayi. Koni se mi muxun naxan yii hali naxan di a yii, na bama a yii nen.

¹³ Nanara, n falan tima ne xa sandan nin. Amasɔtɔ e seen matoma nen han, koni e mi a yigbema, e tuli matima nen han, koni e mi fe mema, e mɔn mi a famuma.

¹⁴ Na ma, Nabi Esayi a nabiya falan bata kamali nayi, a naxa, ‘E tuli matima nen han, koni ε mi fefe famuma. E seen matoma nen han, koni ε mi a yigbema.

¹⁵ Amasɔtɔ yamani ito bɔɓɓen bata xɔdɔxɔ ayi.

E bata e tunle dutun, e yi e yeene raxi.

Na ma, e mi fa seen toma

* **12:44:** Na yire *kui genla* findixi muxun bɔɓɓen nan na. Xa a mi lugoxi Alaa Nii Sarijanxin na, a mi ratangaxi yinnane wali kobine ma.

e tunle yi falan me,
e xaxinla yi feen famu.

E yi xe te n ma, n yi e rakendeya.* ”

¹⁶ “Koni sewana e xa, amasoto e yeene bata seen to, e tunle man bata feen me.

¹⁷ N xa jandin fala e xa, nabi wuyaxi nun tinxin muxu wuyaxi yi waxi a to feni e naxan toma, koni e mi a to, e man mi a me e naxan mema.”

Yesu yi sandan bunna yeba

Maraka 4.13-20, Luka 8.11-15

¹⁸ Yesu naxa, “E tuli mati, e yi sansi wonla fe sandan bunna kolon.

¹⁹ Naxanye na Ariyanna Mangayaan falan me, koni e mi a famu, Fe Naxin Kanna fama nen, a yi a xasun e boren. Ne luxi nen alo sansiin naxanye bira kiraan xon ma.

²⁰ Sansiin naxanye bira fanyen fari, ne luxi nen alo muxun naxanye falan me, e yi a suxu sewani sa!

²¹ Koni salen mi e bun, e mi buma. Ton nun besenxonyaan na fa waxatin naxan yi Alaa falana fe ra, e birama nen tantanni xulen!

²² Sansiin naxanye bira sexe jali kanne tagi, ne luxi nen alo muxun naxanye falan mema, koni dunuja xaminne nun nafulu feen kunfan yi a liga e Alaa falan bejin, a ton mi lu e ma.

²³ Sansiin naxanye bira boxo fajini, ne luxi nen alo muxun naxanye falan me, e yi a famu. E bogima nen, ndee yi bogi kem ramini, ndee tonge sennin, ndee tonge saxon.”

Maala nun xaratuna fe sandana

²⁴ Yesu yi sanda gbete sa e xa, a naxa, “Ariyanna Mangayaan luxi nen alo xemnen naxan sansi fajin woli a xen ma.

²⁵ Koni yamaan yi xima waxatin naxan yi, a yaxun yi fa xaratu kesen woli maali, a siga.

²⁶ E to sabati, maala yi a biye ayi, xaratun fan yi a biye ayi.

²⁷ Xee kanna walikene yi fa a fema, e naxa, ‘Nxu fafe, i mi sansi fajin xan woli i ya xen ma ba, xaratuni ito kelixi minen yi?’

²⁸ A yi e yabi, a naxa, ‘N yaxuna nde nan na ligaxi.’ Walikene yi a maxodin, e naxa, ‘I waxi a xon nxu xa sa e matala ba?’

²⁹ A yi e yabi, a naxa, ‘En-en de! E nema xaratune tale waxatin naxan yi, e maala nde fan talama nen.

³⁰ E xa a lu na, maala nun xaratun xa gbo e bode xon ma han a xaba waxatina. N na a fale n ma walikene xa na waxatini, n naxa, e xaratun singen malan, e yi a raxidi alogo e xa sa teeni. Na xanbi ra, e maala fan malan, e yi a sa n ma sagan kui.’ ”

Sansi ke se xunxurina fe sandana

Maraka 4.30-32, Luka 13.18-19

³¹ Yesu yi sanda gbete sa e xa, a naxa, “Ariyanna Mangayaan luxi nen alo sansi ke se xuridina,† muxun naxan sima a xen ma.

³² Hali a to xurun sansiin birin xa, koni a na gbo waxatin naxan yi, a danguma nen sii seene birin na, a findi wudi binla ra, xoline yi e teen sa a yi.”

Burun nate sena fe sandana

Luka 13.20-21

³³ Yesu yi sanda gbete sa e xa, a naxa, “Ariyanna Mangayaan luxi nen alo burun nate sena‡ jaxanla naxan tongo, a yi a sa buru fuji benbeli keden yi, a yi a yimaxa, a birin yi te.”

Yesu yi e xaran sandane ma

Maraka 4.33-34

³⁴ Yesu yi feni itoe birin fala yamaan xa sandane yi. A mi yi falan tima e xa, xa a mi sandan sa.

³⁵ Nayi, nabina falan yi kamali, a naxa, “N sandane nan sama.

* 13:15: Esayi 6.9-10 † 13:31: Sansini ito xili nen mutaridi. ‡ 13:33: *burun nate sena:*

Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi. § 13:35: Yaburin 78.2

N wundo fonne nan yebama nax-
anye yi luxunxi xabu dunuƙa da.”[§]

Yesu yi xaratu keƙeƙeƙe feen yeƙa

³⁶ Na xanbi ra, Yesu yi keli yamaan feƙa, a so banxini. A xarandiine yi fa a feƙa, e naxa, “Xaratun naxanye xeeƙe ma, na sandan bunna fala nxu xa.”

³⁷ Yesu yi e yabi, a naxa, “Xemeƙe naxan sansi faƙin woli, n tan Muxuna Dii Xemeƙe nan na ra.

³⁸ Xeeƙe, dunuƙa nan na ra. Sansi faƙina, Ariyanna Mangayaan muxune nan ne ra. Xaratu keƙeƙe, Fe Naxin Kanna muxune nan ne ra.

³⁹ Yaxun naxan xaratu keƙeƙeƙe wolin xeeƙe ma, Yinna Mangan nan na ra, Setana. Malo xabana, waxati raƙanna nan na ra, malo xabane nan malekane ra.

⁴⁰ Xaratun ba fena maali, a sa teeƙe, a ligama na kii nin waxati raƙanni.

⁴¹ N tan Muxuna Dii Xemeƙe, n nan n ma malekane rasigama neƙe. Naxanye birin muxune birama tantanni e nun fe ƙaxi rabane birin, malekane ne malanma neƙe, e yi e ba n ma Mangayani.

⁴² E yi e woli sulun teeƙe, * wugan nun jin naxinna deƙaxan yi.

⁴³ Koni tinxin muxune yilenma neƙe alo sogena e fafe Alaa Mangayani. Xa tunla naxan xon, na xa a tuli mati!”

Nafulu luxunxina fe sandana

⁴⁴ Yesu naxa, “Ariyanna Mangayaan luxi neƙe alo nafulu gbeen naxan luxunxi xeeƙe ma. Xemeƙeƙeƙe nde yi na to, a mon yi a luxun. Nayi, a seƙaxin yi sa a yii seene birin mati, a xete, a fa na boƙon sara.”

⁴⁵ Yesu naxa, “Ariyanna Mangayaan mon luxi neƙe alo yulan naxan boƙon bun nafunla† fenma.

⁴⁶ A to gemme faƙi faƙin to naxan sare gbo han, a yi xete a konni, a

yi sa a yii seene birin mati, a sa na gemen sara.”

Yeƙeƙeƙe suxu yalana fe sandana

⁴⁷ Yesu naxa, “Ariyanna Mangayaan luxi neƙe alo yeƙeƙeƙe suxu yalaan naxan wolin baani, a yi yeƙeƙeƙe siyane birin suxu.

⁴⁸ Yalaan na rafe waxatin naxan yi, yeƙeƙeƙe suxune yi a bandun. E yi a rate xareyaan na, e doƙo. E yi yeƙeƙeƙe sensenne malan debene kui, e yi a ƙaxine woli ayi.

⁴⁹ A ligama na kii nin waxati raƙanni. Malekane sigama neƙe, e muxu ƙaxine malan e danna, keli tinxin muxune tagi,

⁵⁰ e yi e woli sulun teeƙe, wugan nun jin naxinna deƙaxan yi.”

Fe fonna nun a neƙeƙeƙe a fe

⁵¹ Yesu yi e maxodin, a naxa, “E bata feni itoe famu ba?” E yi a yabi, e naxa, “On.”

⁵² A yi a fala e xa, a naxa, “Nanara, sariya karamxon naxanye birin bata xaran lan Ariyanna Mangayana fe ma, ne luxi neƙe alo banxi kanna naxan nafulu neƙeƙeƙe nun a fonne raminima a se ramaradeni.”

Nasarɛti kaane yi e me Yesu ra

Maraka 6.1-6, Luka 4.16-30

⁵³ Yesu yelin sandane se waxatin naxan yi, a yi keli menni,

⁵⁴ a xete a konni a maxuruxi taan naxan yi. A e xaran e salide banxini waxatin naxan yi, naxanye a xuiin me, ne yi kabɛ. E maxodinna ti, e naxa, “A xaxili sifani ito nun kabanako senbeni ito soƙxi minen yi?”

⁵⁵ Kamudɛreƙeƙeƙe dii xemeƙeƙeƙe xa mi ito ra ba? Mariyama a diin xa mi a ra ba? Yaki nun Yusufu nun Simon nun Yudasi tada xa mi ito ra ba?

⁵⁶ A xunye dii temene xa mi doƙi be ba? A tan feni itoe birin soƙxi minen yi?”

⁵⁷ E yi e me a ra.

* **13:42: Sulun teeƙe** mon falama yirena nde yi fa fala “**Furu teeƙe.**” † **13:45: boƙo bun nafunla:** Gemen siyana nde nan ma fe falaxi be naxan toma doƙo ige yi xaxunna ndee kui. Na gemen xili neƙe “Perili.”

Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Nabiin binye yiren birin yi fa a konna nun a denbayani.”

⁵⁸ A mi kabanako fe wuyaxi liga na amasoto e mi yi denkeleyaxi.

14

Herode yi Yoni Marafu Tiin faxa Maraka 6.14-29, Luka 9.7-9

¹ Na waxatini, Galile mangan Herode yi Yesu a fe me.

² A yi a fala a foxarabirane xa, a naxa, “Yoni Marafu Tiin nan a ra. Yoni bata keli sayani! Nanara, senbena a yii, a kabanako feene liga.”

³ A na fala nen, amasoto a bata yi Yoni suxu nun, a yi a xidi, a yi a sa kasoon na Herodiyade a fe ra, naxan yi findixi Herode fafaxake-denna Filipi a naxanla ra nun.

⁴ Yoni yi a falama Herode xa, a naxa, “A mi daxa, i xa Herodiyade futu!”

⁵ Herode yi waxi a xon ma a xa Yoni faxa, koni a yi gaxuxi yamaan yeε ra bayo ne yi Yoni yatexi nabiin nan na.

⁶ Awa, Herode bari laxon sumunna alixina, Herodiyade a dii temen yi a bodon yamaan yetagi. Na yi Herode kenan han

⁷ a yi saratin tongo na sungutunna xa, a yi a kolb, a a na a xandi sese yi, a na soma a yii nen.

⁸ A nga yi a radin alogo a xa ito nan fala, a naxa, “Yoni Marafu Tiin xunna so n yii wure lefaan ma be.”

⁹ Manga Herode niin yi rafarɔ a ma, koni bayo a bata yi saratin tongo a muxu xilixine yeε xori, a yi yamarin fi, a na xa liga.

¹⁰ Nayi, e sa Yoni xunna sege a de kasoon na.

¹¹ E yi fa a xunna ra wure lefaan ma, e yi a so sungutunna yii, a siga a ra a nga fema.

¹² Yoni a xarandiine yi fa a binbin tongo, e sa a maluxun. Na xanbi ra, e yi sa a fala Yesu xa.

Yesu yi muxu wuli suulun dege Maraka 6.30-44, Luka 9.10-17, Yoni 6.1-14

¹³ Yesu na feen xibarun me waxatin naxan yi, a siga kunkin kui a danna yire madunduxina nde yi. Yamaan to na me, e keli e taane yi, e siga a foxo ra e sanna ma.

¹⁴ Yesu to mini kunkin kui, a yi yama gbeen to, a kininkinin e ma, a yi e furetone rakendeya.

¹⁵ Ninbanna ra, a xarandiine yi e maso a ra, e naxa, “Koe bata so, burunna nan nun be ra, yamaan bejin, e xa siga banxidene ra, alogo e xa sa donseen sara e yete xa.”

¹⁶ Yesu yi e yabi, a naxa, “Hali e mi siga, e tan yeteen xa donseen so e yii.”

¹⁷ E yi Yesu yabi, e naxa, “Naxan nxu yii be buru xun suulun nun yeε firin.”

¹⁸ Yesu naxa, “E fa ne ra be.”

¹⁹ A yi a fala yamaan xa, a e xa doxo seXene fari. Na xanbi ra, a yi na buru xun suulunne nun yeε firinne tongo, a yi a yeen nate kore, a barikan bira Ala xa, a burune yigira. A yi e so a xarandiine yii, e yi e yitaxun yamaan na.

²⁰ E birin yi e dege, e lugo ken! A xarandiine yi debe fu nun firin nafe e dungi dungi donXene ra.

²¹ Muxu naxanye e dege, ba naxanle nun diidine ra, muxu wuli suulun noxon.

Yesu yi sigan ti igen fari

Maraka 6.45-52, Yoni 6.15-21

²² Na xanbi ra, Yesu yi a xarandiine rasiga kunkin kui a yeε ra daraan kidi ma. A tan yi lu xanbin na, a yi yamaan naxete.

²³ A to yelin yamaan nasige, a ke-denna yi te geyaan fari Ala maxan-dideni. A yi lu na han koe yi so.

²⁴ Kunkin bata yi siga daraan xun ma pon! Igen moronne* yi lu kunkini maxe amasoto foye gbeen bata yi a xun sa e ma.

* 14:24: *Igen moronne*: alo foyen na so igeni.

²⁵ Yesu yi fa sigan tiyε igen fari, a yi sa e li subaxa makedini.

²⁶ A xarandiine to a to sigan tiyε igen fari, e gaxu kati! E gbelegbele, e naxa, “Muxun yelenna nan ito ra!”

²⁷ Yesu yi falan ti e xa mafuren, a naxa, “E wεkile, n tan nan a ra. E nama gaxu!”

²⁸ Piyeri yi falan ti, a naxa, “Marigina, xa i tan nan a ra yati, n yamari a n xa siga i fema igen fari.”

²⁹ Yesu yi a yabi, a naxa, “Fa be!” Nayi, Piyeri yi keli kunkin kui, a sigan ti fεlε igen fari siga Yesu fema.

³⁰ Koni a toxina a foyen gbo, a yi gaxu, a godo fεlε igen bun ma. A gbelegbele, a naxa, “Marigina, n nakisi.”

³¹ Yesu yi a yiin nasiga mafuren! A yi a rate, a naxa, “I ya denkeleyaan xurun. I sikexi nanfera?”

³² E firinna birin yi dεxε kunkin kui, foyen yi a raxara.

³³ Xarandiin naxanye yi kunkin kui, ne yi e xinbi sin Yesu bun ma, e naxa, “Nεndin nan a ra yati, Alaa Dii Xεmen nan i tan na!”

Yesu yi muxune rakendeya

Maraka 6.53-56

³⁴ E to daraan gidi, e sa xaren li Genesareti yamanani.

³⁵ Yamaan yi Yesu kolon menni. Na ma, e xeraan nasiga na rabilinna taane birin yi, e yi fa e furetεne ra Yesu fema.

³⁶ E yi a mayandi, a xa tin furetεne xa e yiine din a doma gbeen lenben na. Naxanye birin yi e yiin dinma a ra, ne birin yi kendeyama nen.

15

Yahudiyane namun feene

Maraka 7.1-13

¹ Na xanbi ra, Farisi muxuna ndee nun sariya karamεxεne yi keli Yerusalen taani. E fa Yesu fema, e yi a maxodin, e naxa,

² “Nanfera i ya xarandiine mi en benbane namun feene suxuma? Benun e xa donseen don e mi e yiin naxama en ma dinan kiin ma.”

³ Yesu yi e yabi, a naxa, “E fan Alaa yamarin kalama ε yetε namun feene ma nanfera?”

⁴ Bayo Ala naxa, ‘I baba nun i nga binya. Naxan na a baba danga hanma a nga, ε na kanna faxa.’*

⁵ Koni ε tan naxa, a naxan na a fala a fafe xa hanma a nga, a naxa, ‘I yi maliin naxan sεtεma n na nun, n bata na fi Ala ma’

⁶ hali na kanna nama fa a fafe binya na maliin na. Nayi, ε bata Alaa falan kala ε namunna fe ra.

⁷ E tan nafigine! Nabi Esayi waliyiya falan naxan ti ε fe ra, nεndin na a ra, a naxa,

⁸ ‘Ala naxa, yamani ito n binyama e deen nin koni e bεnen makuya n na pon!

⁹ E n batuma fuyan!

Bayo e xaranna findixi adamadiine yamari xaranxine nan gbansan na!† ”

Muxuna sariyanna kala fena

Maraka 7.14-23

¹⁰ Na xanbi ra, Yesu yi yamaan xili a fema. A yi a fala e xa, a naxa, “E tuli mati, ε yi ito famu.

¹¹ Seen naxan soma muxun de, na mi a sariyanna kalama fε falan naxan minima a de.”

¹² A xarandiine yi fa Yesu fema, e naxa, “I mi a kolon ba, fa fala i ya falan bata Farisi muxune xεlε?”

¹³ Yesu yi e yabi, a naxa, “N Fafe naxan ariyanna yi, na mi si seen naxanye sixi, ne birin talama nen.

¹⁴ E e lu na, danxutεne nan e ra danxutεne yeε ra. Xa danxutεn danxutεn yii rasuxu, e firinna birin birama nen yinla ra.”

¹⁵ Piyeri yi falan ti, a naxa, “Sandani ito bunna fala nxu xa.”

¹⁶ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E fan munma xaxili sεtε ba?”

* 15:4: Xεrεyaan 20.12 nun 21.17 e nun Sariyane 5.16 † 15:9: Esayi 29.13

17 E mi a kolon ba? Seen naxan na so muxun de, na godoma a kui nen, na xanbi ra, a mini a fatini.

18 Koni falan naxan minima muxun de, na kelima a boren nin, na nan muxune sariyanna kalama.

19 Bayo miriya jaxine kelima muxun boren nin, a yi a ti muxu faxan nun yalunyaan nun yanga suxun nun mujan nun wule sere baan nun konbin ma.

20 Na feene nan muxune sariyanna kalama. Koni i na i dege i yiin naxataren na, na mi muxune sariyanna kalama.”

Naxanla denkeleyana fe

Maraka 7.24-30

21 Yesu yi keli na, a siga Tire taan nun Sidon taan yamanani.

22 Kanan kaa naxanla nde yi na yi, na yi fa Yesu fema. A gbelegbelema, a naxa, “N fafe, Dawu-
daa Dii Xemena, kininkinin n ma!
Ninanna n ma dii temen foxo ra, a
toraxi han!”

23 Koni Yesu mi fala yo ti a xa. Yesu a xarandiina ndee yi fa a fema, e yi a mafan, e naxa, “Naxanli ito rasiga! A biraxi en foxo ra, a gbelegbelema.”

24 Awa, Yesu yi e yabi, a naxa, “N mi faxi muxu gbete ma fo Isirayila kaa tununxine alo yexene.”

25 Awa, na naxanla yi fa, a yi a xinbi sin Yesu bun ma, a yi a fala, a naxa, “N fafe, n mali.”

26 Yesu yi sandan sa a xa, a naxa, “A mi lan i xa diidine donseen sa barene bun ma.”[‡]

27 Naxanla yi a yabi, a naxa, “N fafe, jondin nan na ra. Koni hali barene donse yolonxine donma nen e kanna naxanye rayolonma boxoni.”

28 Nayi, Yesu yi a yabi, a naxa, “Nga naxanla, i ya denkeleyaan gbo! I rafan feen bata liga i xa.” Na waxatin yeteni, a dii temen yi kendeya.

Yesu yi muxu wuyaxi rakendeya

29 Yesu yi keli na yi, a siga Galile Daraan dexon ma. A yi te geyaan fari, a dexo.

30 Yama gbeen yi fa a fema, e fa lebutenne nun danxutone nun madantone nun bobone nun fureto wuyaxi gbete ye ra, e yi e sa Yesu bun ma. A yi e rakendeya.

31 Yamaan to a to, fa fala bobone falan tima, madantone bata kendeya, lebutenne bata sigan ti, danxutone seen toma, e kabε. E yi Isirayilaa Ala tantun.

Yesu yi muxu wuli naanin dege

Maraka 8.1-10

32 Yesu yi a xarandiine xili a fema, a yi a fala e xa, a naxa, “Yamani ito kininkininna bata n suxu bayo e bata soge saxan ti n fema, donse mi fa e yii iki. N mi waxi e rasiga feni kamena e ma. Xa na mi a ra, e fangan janma nen kira yi.”

33 Xarandiine yi a maxodin, e naxa, “Nxu tan donseen sotoma minen yi wulani ito yi naxan yama gbeeni ito luge?”

34 Yesu yi e maxodin, a naxa, “Buru xun yoli ε yii?” E yi a yabi, e naxa, “Buru xun solofere, e nun yexedi dando nan nxu yii.”

35 Yesu yi yamaan xili a e xa fa dexo boxon ma.

36 Na xanbi ra, a buru xun soloferen nun yexene tongo, a barikan bira Ala xa. A yi e yigira, a yi e so a xarandiine yii, xarandiine yi e yitaxun yamaan na.

37 E birin yi e dege, e lugo. Xarandiine yi a dungu dungine matongo, e debe solofere rafe ne ra.

38 Xemen naxanye na don, ba naxanle nun diidine ra, muxu wuli naanin.

39 Na xanbi ra, Yesu yi yamaan nasiga, a dexo kunkin kui, a siga Magadan yamanani.

[‡] 15:26: Yesu naxanli ito a denkeleyaan nan fesfesema sandani ito xon. Sandan kui, siya gbetene findixi barene ra, diidine fan yi lu alo Isirayila kaane.

16

Taxamasenna maxədin fena

Maraka 8.11-13, Luka 12.54-56

¹ Farisi muxuna ndee nun Saduse muxuna ndee yi fa Yesu fema alogo e xa a keɲaan feɛfeɛɛ, e a maxədin a xa taxamasenna yita e ra keli ariyanna yi.

² Yesu yi e yabi, a naxa, “Xa kuyeni gbeelixi jinbanna ra ε a falama nɛn a kuye faɲi yibama nɛn tila.

³ Xətənni xa kuyeni gbeelixi ε naxa, “Tulen famaani ni i ra.’ E nɛ kore xənni matoε nɛn ε yi a bunna kolon. Koni ε mi nɛ waxatini ito feene bunna kolonɲɛ.

⁴ Iki muxune findixi muxu ɲaxine nun nafigine nan na, ε to n maxədinma kabanako taxamasenna ma. Koni ε mi sese toma xa naxan mi findixi Yunusa taxamasenna ra.”

Na xanbi ra, a keli e fema, a yi siga.

Marakolonna lan xaranne ma

Maraka 8.14-21

⁵ Xarandiine yi gidima daraan kidi ma waxatin naxan yi, e yi jinan, e mi buru xali e yii.

⁶ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E a liga ε yeren ma Farisi muxune nun Saduse muxune burun nate sena* fe ra.”

⁷ E falan ti fəlb e bode tagi, e naxa, “A ito falama nɛn bayo en mi faxi buru ra en yii.”

⁸ Yesu yi a kolon e yi naxan falama. Nanara, a yi e maxədin, a naxa, “E nanse falama ε bode tagi, a ε mi faxi burun na? E denkeleyaan xurun ɲɛ?”

⁹ E munma xaxili sətə ba? E bata jinan na xən ba, n muxu wuli suulunna dege waxatin naxan yi buru xun suulunna ra, ε debe yoli rafe buru dungi dungi dənɣene ra?

¹⁰ Hanma buru xun soloferen naxan yitaxun muxu wuli

naaninna ra, ε debe yoli rafe buru dənɣene ra na yi?

¹¹ Nanfera ε mi a bunna kolonxi fa fala n mi burun xan ma fe falama ε xa. N naxa, ‘E a liga ε yeren ma Farisi muxune nun Saduse muxune buru rate sena fe ra!’”

¹² Na xanbi ra, xarandiine yi a kolon, a mi yi a falama e xa a e xa a liga e yeren ma burun nate sena a fe yi naxan buruni, koni fə Farisi muxune nun Saduse muxune xaranna fe yi.

Piyəri a falana Yesu a fe yi

Maraka 8.27-30, Luka 9.18-21

¹³ Yesu yi siga Sesariya taani Filipi yamanani, a yi maxədinni ito ti a xarandiine ma, a naxa, “Yamana a falama a nde n tan Muxuna Dii Xɛmɛn na?”

¹⁴ E yi a yabi, e naxa, “Ndee naxa, a Yoni Marafu Tiin nan i tan na. Bonne naxa, a Nabi Eli nan i tan na. Nde gbɛtɛye fan naxa, a Yere mi nan i tan na hanma nabina nde.”

¹⁵ A yi e maxədin, a naxa, “E tan go, ε tan naxa di? Nde n tan na?”

¹⁶ Simən Piyəri yi a yabi, a naxa, “Alaa Muxu Sugandixin nan i tan na, habadan Alaa Dii Xɛmɛna.”

¹⁷ Yesu yi a yabi, a naxa, “Sɛwana i tan xa Simən, Yunusaa dii xɛmɛna, bayo adamadi mi ito makɛnɛnxi i xa, fə n fafe Ala naxan ariyanna yi.

¹⁸ Nanara, n na a falama i xa, Piyəri, gɛmɛn nan i tan na, n nan n ma banxin tima gɛmɛn naxan fari, n ma denkeleya yamana. Hali laxira so deene mi nɔɔn sətɛ n ma denkeleya yamaan ma mumɛ!†

¹⁹ N na Ariyanna Mangayaan so deen jinna soma i yii nɛn. I na tənna dɔxə feen naxan na dunuɲa yi, Ala tənna dɔxəma nɛn na ra ariyanna yi. I na tin feen naxan ma dunuɲa yi, Ala tinma nɛn na ma ariyanna yi.”

* **16:6: burun nate sena:** Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi. † **16:18: Piyəri** xinla bunna nɛn fa fala gɛmɛna.

20 Na xanbi ra, Yesu yi a xarandiine yamari, a e nama a fala muxu yo xa fa fala Alaa Muxu Sugandixin nan a tan na.

Yesu yi a sayana fe fala

Maraka 8.31-9.1, Luka 9.22-27

21 Fɔlɔ na waxatin ma, Yesu yi a yɛba fɔlɔ a xarandiine xa, a naxa, a fɛrɛ mi na fɔ a xa siga Yerusalɛn taani, a sa tɔrɔ wuyaxi sɔtɔ yamaan fonne nun saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne yii, e yi a faxa, a mɔn yi keli sayani a soge saxande lɔxɔni.

22 Piyɛri yi Yesu ba bonne fɛma, a Yesu maxadi fɔlɔ, a naxa, “Marigina, Ala xa i tanga na ma, na nama liga i ra mumɛ!”

23 Yesu yi a yɛɛ rafindi a ma, a yi a fala Piyɛri xa, a naxa, “Setana, fata n ma! I kataxi n natantan feen nan na. I mi i mirima Alaa feene ma fɔ adamadiine.”

24 Na xanbi ra, Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “Xa muxu yo waxi bira feni n tan fɔxɔ ra fɔ a xa a mɛ a yetɛ ra, a yi a yetɛ faxa wudin‡ tongo, a bira n fɔxɔ ra.

25 Bayo naxan waxi a niin nakisi feni, na bɔnɔma ayi nɛn, koni naxan bɔnɔma a niini n tan ma fe ra, na kisima nɛn.

26 Xa muxun dunuɓa birin sɔtɔ, a bɔnɔ a niini habadan, na tɔnɔn nanse ra? Muxun nɔɛ nanse fiyɛ, alogo a niin mɔn xa kisi?

27 Bayo n tan Muxuna Dii Xɛmɛn fama nɛn n Fafe Alaa binyeni, nxu nun a malekane. N yi muxun birin saranna fi lan a kɛwanle ma.

28 N xa ɓɔndin fala ɛ xa, muxuna ndee be e mi faxɛ fɔ e n tan Muxuna Dii Xɛmɛn to fɛ n ma mangayani.”§

17

Yesu a nɔrɔna fe

Maraka 9.2-13, Luka 9.28-36

1 Xii sennin danguxina, Yesu yi Piyɛri nun Yaki nun a ngaxakendenna Yoni tongo, a siga e ra e danna geya gbeen fari.

2 A kɛɓaan yi masara e yɛɛ ra yi, a yetagin yi lu mayilenɓɛ alo sogena. A dugine yi fixa ayi alo kɛnɛnyana.

3 Na waxatin yetɛni, Nabi Musa nun Nabi Eli yi mini kɛnɛnni e yetagi, e yi lu falan tiyɛ Yesu xa.

4 Piyɛri yi a fala Yesu xa, a naxa, “Marigina, a lanxi bayo nxu be. Xa i waxi a xɔn ma, n xa gage saxan ti be, i gbeen keden, Nabi Musa gbeen keden, Nabi Eli gbeen keden.”

5 A yi falan tima waxatin naxan yi, kunda mayilenxin yi godo e xun ma, fala xuiin yi keli na kundani, a naxa, “N nafan Dii Xɛmɛn nan ito ra naxan bata n kɛnɛn ki fajɓi, ɛ tuli mati a xuiin na!”

6 Xarandiine na mɛ waxatin naxan yi, e gaxu kati, han e sa felen, e yetagine yi lan bɔxɔn ma.

7 Yesu yi fa e fɛma, a yi a yiin din e ra, a naxa, “Ɛ keli, ɛ nama gaxu!”

8 E yi e yɛɛ rakɔɓin, e mi muxu yo to fɔ Yesu.

9 E yi godoma geyaan na waxatin naxan yi, Yesu yi e yamari, a naxa, “Ɛ feen naxan toxi, ɛ nama a fala muxu yo xa han n tan Muxuna Dii Xɛmɛn yi keli sayani.”

10 Xarandiine yi Yesu maxɔdin, e naxa, “Sariya karamɔxɔne a falama nanfera nayi fa fala Nabi Eli nan singe fama?”

11 Yesu yi e yabi, a naxa, “Nabi Eli nan singe fama yati, a yi feene birin yitɔn.

12 Koni n xa a fala ɛ xa fa fala Eli bata yelin fɛ koni yamaan mi a kolon, e yi e rafan feene birin liga a ra. Awa, e n tan Muxuna Dii Xɛmɛn fan tɔrɔma nɛn na kiini.”

‡ 16:24: Romi kaane yi muxune gbangbanma **wudin** nan ma, e yi e faxa. Ito bunna nɛn, fa fala fɔ Yesu a xarandiine xa e wɛkilɛ sayaan na Yesu fɔxɔ ra. § 16:28: A Matiyu 17:2-3 nan ma fe falama. *

17:13: **Nabi Eli** a fe sebɛxi Malaki 3.23 kui. Sariya karamɔxɔne yi laxi a ra a Nabi Malaki bata a fala a Nabi Eli mɔn fama nɛn benun Alaa Muxu Sugandixin xa fa. Yoni Marafu Tiin nan na nabiya falan nakamalixi.

¹³ Na xanbi ra, xarandiine yi a kolon fa fala a falan tima Yoni Marafu Tiin nan ma fe ma.*

Yinnan diidin naxan fɔxɔ ra

Maraka 9.14-29, Luka 9.37-43

¹⁴ E fa yamaan fema waxatin naxan yi, xemena nde yi fa Yesu fema, a yi a xinbi sin a bun ma,

¹⁵ a naxa, “N fafe, kininkinin n ma dii xemen ma. Gan furen nan a fari, a tɔrɔxi kati, a bata bira tɛeni sanja yi wuyaxi hanma igeni.

¹⁶ N bata fa a ra i ya xarandiine fema koni e mi nɔxi a rakendeye.”

¹⁷ Yesu yi a yabi, a naxa, “E tan denkeleyatarene nun tinxintarene, n xa lu ε fema han waxatin mundun yi? N xa dija ε xa han waxatin mundun yi? Fa diin na n fema!”

¹⁸ Yesu yi yinnan yamari, a xete a fɔxɔ ra. Nayi, a dii xemen yi kendeya na waxatin yeteni.

¹⁹ Na xanbi ra, xarandiine yi siga Yesu fema e danna, e yi a maxɔdin, e naxa, “Nanfera nxu tan mi nɔxi yinnan kede?”

²⁰⁻²¹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Bayo ε denkeleyaan xurun. N xa jɔndin fala ε xa. Xa denkeleyana ε yi, hali a xurun alo sansi keε xurudina,† ε nɔe a fale nen geyani ito ma, ε naxa, ‘Keli be, i siga menni!’ a yi siga. E nɔe feen birin lige nen!”

Yesu mɔn yi a faxa feen fala

Maraka 9.30-32, Luka 9.43-45

²² Xarandiine birin e malan e bode xɔn ma waxatin naxan yi Galile yamanani, Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N tan Muxuna Dii Xemen soma nen muxune yii,

²³ e yi n faxa. Koni n mɔn kelima nen sayani a soge saxande lɔxɔni.”

Xarandiine nii yi rapaxu e ma kati!

Ala Batu Banxin mudu fi fena

²⁴ Yesu nun a xarandiine Kapɛrunan taan li waxatin naxan yi, Ala Batu Banxin mudu maxinle yi fa Piyeri fema, e yi a maxɔdin,

e naxa, “I karamɔxɔn mi Ala Batu Banxin mudun fima ba?”

²⁵ Piyeri yi e yabi, a naxa, “A fima nen.” Piyeri so banxini waxatin naxan yi, Yesu singe yi falan ti, a naxa, “Simɔn, i mirixi a ma di? Dunuja mangane mudun maxilima nde ra? E diine ba, hanma muxu gbeteye?”

²⁶ Piyeri yi a yabi, a naxa, “Muxu gbeteye.” Yesu yi a fala, a naxa, “Na bunna nen, hali a diine mi a fi.

²⁷ Koni nxu mi waxi a xɔn ma, nxu xa muxuni itoe rafen. Nanara, siga baani, i sa konna bira. I na yexe singen naxan suxu, i a deeni bi, i gbeti gbanan keden toma nen a de, naxan lanje en ma mudun ma. I siga na ra, i sa i gbeen nun n gbeen fi.”

18

Nde gbo birin xa?

Maraka 9.33-37, Luka 9.46-48

¹ Xarandiine yi fa Yesu fema na waxatini, e yi a maxɔdin, e naxa, “Nde gbo birin xa Ariyanna Mangayani?”

² Yesu yi diidina nde xili, a yi a ti e birin yetagi.

³ Yesu yi a fala, a naxa, “N xa jɔndin fala ε xa, xa ε mi maxete, ε liga alo diidine, ε mi soε Ariyanna Mangayani mumε!

⁴ Nanara, naxan yo na a yete magodo alo diidini ito, na gbo dangu a birin na Ariyanna Mangayani.

⁵ Naxan yo mɔn na diidini ito sifani suxu n xinli, na bata n tan yisuxu.”

Yulubina fe

Maraka 9.42-48, Luka 17.1-2

⁶ “Diidini itoe naxanye bata denkeleya n ma, xa muxu yo ne bira yulubini, a fisa na kanni gɛme gbeen xidi a kɔe ra, a woli baan tilinna ma.”

† 17:20-21: Sansini ito xili nen mutaridi.

7 “Gbalon dunuɓa muxune yee ra bayo feen naxanye yamaan birama yulubini. A fere mi na fo na fe sifane xa fa koni e fatama muxun naxanye ra, gbalon na kanne yee ra!

8 Xa i yiina hanma i sanna i birama yulubini, a sege a ra, i yi a woli ayi! A fisa i yii dungin nun i san dungi kannu xa so habadan nii rakisini, benun i yii firinna nun i san firin kannu xa woli yahannama teeni.

9 Xa i yeen nan i bire yulubini, a ba na, i yi a woli ayi! A fisa i yee keden kannu yi so habadan nii rakisini, benun i yee firin kannu xa so yahannama teeni.”

Yexee tununxina fe sandana

Luka 15.3-7

10-11 “E a liga e yeren ma, e nama diidini itoe rafeya. N xa a fala e xa, e kantan malekane ariyanna yi. E n Fafe Ala yetagin toma waxatin birin.”

12 “E mirixi a ma di? Xa yexee keme muxuna nde yii, xa keden siga na xun xon, na kannu nanfe ligama? A yexee tonge solomanaanin e nun solomanaaninne luma nen e degedeni geyaan fari, a siga a tununxi kedenna fendeni.

13 N xa jondin fala e xa, a na a to waxatin naxan yi, a sewama nen na yexee kedenna fe ra dangu tonge solomanaanin e nun solomanaaninne ra naxanye mi lxi ayi.

14 A na kii nin, e Fafe Ala naxan ariyanna yi, a mi rafan a ma diidini ito nde keden peen xa lo ayi.”

Hake tongone

15 “Xa i ngaxakedenna haken liga i ra, siga a fema i yi a sonna fala a xa e firinna tagi. Xa a i xuiin name, i bata i ngaxakedenna soto na yi.

16 Koni xa a mi a tuli mati i xuiin na, e nun muxu keden hanma muxu firin xa siga a fema alogo

‘feen birin xa makiti sereya firin hanma saxan xuiin xon.’*

17 Koni xa a mi a tuli mati ne xuiin na, na feen fala denkeleya yamaan xa. Xa a mi a tuli mati denkeleya yamaan xuiin na, a yate alo denkeleyatarena hanma mudu maxinla.”

Tondi feen nun tin fena

18 “N xa jondin fala e xa, e na tonna doxo feen naxan na dunuɓa yi, Ala tonna doxoma nen na ra ariyanna yi. E na tin feen naxan ma dunuɓa yi, Ala tinma nen na ma ariyanna yi.”

19 “N mon xa a fala e xa, xa muxu firinna lan fefe ma dunuɓa yi Ala maxandini, n Fafe naxan ariyanna yi, a na ligama e xa nen.

20 Bayo muxu firin hanma saxan na e malan dede yi n xinli, n fan luma nen menni e ye.”

Muxun naxan mi mafeluun tima

21 Na xanbi ra, Piyeri yi fa Yesu fema, a yi a maxodin, a naxa, “Marigina, n xa ngaxakedenna mafelu doxɓa ma yoli, a na n haken tongo waxatin naxan yi? Han doxɓa ma solofere ba?”

22 Yesu yi a yabi, a naxa, “N xa a fala i xa, doxɓa ma solofere mi a ra de, fo tonge solofere e nun solofere.”

23 “Nanara, Ariyanna Mangayaan luxi nen alo mangan naxan waxi a walikene saren fi feni.

24 A na foloxina, e fa walike keden na gbeti gbananna wuli fu donla yi naxan ma, donla naxan nun a simayaan birin wali saranna yi lan.

25 Bayo a mi yi noe a donla fiye, mangan yi a ragidi a e xa a tan nun a naxanla nun a diine nun a yii seene birin mati e findi konyine ra, alogo a xa donla fi.

26 Nanara, walikene yi a xinbi sin mangan bun ma, a yi a mafan, a naxa, ‘Dija n xa, n na i ya donla birin fima nen!’

* 18:16: Sariyane 19.15

27 A kanna yi kininkinin a ma, a yi diɗa a donla ma, a yi a lu na.”

28 “Koni na walikεεn yi siga, a sa a lanfana nde to a gbeti xurudi yi naxan ma. A yi a suxu, a yi a kεεn deƙen. A yi a fala, a naxa, ‘N ma donla fi!’

29 A lanfaan yi a xinbi sin a bun ma, a yi a mafan, a naxa, ‘Diɗa n xa, n na i ya donla fima nen!’

30 Koni a mi tin. A yi sa a sa kason na han a na a donla fi waxatin naxan yi.

31 Walikεεn bonne to na to, e xɔɔ kati, e siga e kanna fema, e sa na birin fala a xa.

32 Nanara, e kanna yi a tan walikεεn xili, a naxa, ‘I tan walikε naxina, n ma donla naxan birin i ma, n diɗa nen na ma bayo i bata n mafan.’

33 A mi yi lan nun ba, i fan xa kininkinin i walikε boden ma alo n kininkinin i ma kii naxan yi?”

34 Nayi, a kanna yi a sa kason na a xɔɔni alogo a kantan muxune xa a naxankata han a yi a donla birin fi.

35 N Fafe naxan ariyanna yi, na fan ε suxuma na kii nin, xa ε tan nde mi a ngaxakedenna mafelu a bɔɗeni.”

19

Futu kala fena

Maraka 10.1-12

1 Yesu yelinxi na falane tiye, a keli Galile yamanani, a siga Yuda yamanani denaxan Yuruden baan kidi ma.

2 Yama gbeen yi bira a fɔxɔ ra, a yi ne rakendeya.

3 Farisi muxuna ndee yi fa a fema a bunbadeni, e yi a maxodin, e naxa, “Sariyan na a ra ba, xεmεn xa naxanla rame, a findi bun yo ra?”

4 Yesu yi e yabi, a naxa, “E mi Kitabun xaranxi ba? A naxa fa fala a fɔɔni ‘Ala yi adaman da, xεmεn nun naxanla,’* ”

5 a naxa, ‘Nanara, xεmεna a nga nun a fafe bejinma, a a maso a naxanla ra, e findi fati bendε kedenna ra.’†

6 Nayi, muxu firin mi fa e ra koni fɔ keden. Nayi, Ala bata seen naxanye tugun e bode ra, muxe nama ne fata.”

7 E yi a maxodin, e naxa, “Nanferu Musa a yamarixi fa fala a xεmεn xa futu kala kedin so a naxanla yii, a yi a bejin?”

8 Yesu yi e yabi, a naxa, “Musa bata tin, a ε xa ε naxanle bejin amasɔtɔ ε bɔɗen xɔɔxɔ. Koni a mi yi na kiini nun a fɔɔni.

9 Awa, n xa a fala ε xa, xεmεn naxan na a mε a naxanla ra, xa a naxanla mi yalunya ligaxi, xεmεn yi nde gbete futu, na xεmεn bata yalunyaan liga.”

10 A xarandiine yi a fala a xa, e naxa, “Xa xεmεn nun a naxanla tagi na kii nin, a lan futu nama ti na yi.”

11 Yesu yi e yabi, a naxa, “Birin mi nɔε xaranni ito suxe, koni fɔ Ala bata a ferεn fi naxanye ma.

12 Xεmεna ndee mi nɔε naxanla futuε amasɔtɔ e bari kiin xɔn, muxune nan ndee gbeteƴe ligaxi na kiini, koni ndee gbeteƴe lanxi a ma nen a e nama naxanla futu alogo e xa lu wale Ariyanna Mangayaan xa. Awa, xa naxan nɔε xaranni ito suxe, na xa a suxu.”

Yesu yi duba diidine xa

Maraka 10.13-16, Luka 18.15-17

13 Muxuna ndee yi fa e diidine ra Yesu fema, alogo a xa a yiin sa e diidine xunni, a yi Ala maxandi e xa koni xarandiine yi falan ti ne ma.

14 Yesu naxa, “E tin diidine xa fa n fema, ε nama e raxete amasɔtɔ e tan sifane nan gbee Ariyanna Mangayaan na.”

15 A yi a yiin sa e xunni, a yi duba e xa, a siga.

Xεmε nafulu kanna fe

Maraka 10.17-31, Luka 18.18-30

* 19:4: Dunuja Fɔɔn 1.27 nun 5.2 † 19:5: Dunuja Fɔɔn 2.24

16 Banxulanna nde yi fa Yesu fεma, a naxa, “Karamɔxɔ, n fe fajin mundun ligε, n habadan nii rakisin sɔtɔ?”

17 Yesu yi a yabi, a naxa, “Nan-feri i n maxɔdinma fe fajina fe ma? Ala nan keden fan. Xa i waxi a xɔn ma, i xa nii rakisin sɔtɔ, yamarine suxu.”

18 A mɔn yi maxɔdinna ti, a naxa, “Yamari mundun ne ra?” Yesu yi a yabi, a naxa, “I nama faxan ti. I nama yalunyaan liga. I nama muƴan ti. I nama wule seren ba.

19 I baba nun i nga binya, i yi i adamadi boden xanu alo i yεtεna.”‡

20 Banxulanna yi a yabi, a naxa, “N bata ne birin suxu, nanfe fa luxi?”

21 Yesu yi a yabi, a naxa, “Xa i waxi a xɔn ma, i xa findi muxu kamalixin na, siga, i sa i yii seene mati, i yi yiigelitɔne ki. I nafunla sɔtɔma nεn ariyanna yi. Na xanbi ra, i fa bira n fɔxɔ ra.”

22 Banxulanna na mε waxatin naxan yi, a sunuxin yi siga amasɔtɔ nafulu gbee kannna nan yi a ra.

23 Na xanbi ra, Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “N xa jɔndin fala ε xa, nafulu kanne so raxɔlɔ Ariyanna Mangayani!

24 N mɔn xa a fala ε xa, nafulu kannna so raxɔlɔ Alaa Mangayani dangu jɔgɔmεn so feen na sagilaan yinla ra.”

25 Xarandiine na mε waxatin naxan yi, e yi kabε kati! E yi a maxɔdin, e naxa, “Nde fa nɔε kise nayi?”

26 Yesu yi e mato, a naxa, “Muxun mi nɔε na ligε koni Ala nɔε feen birin ligε nεn.”

27 Na xanbi ra, Piyeri yi a fala a xa, a naxa, “A mato, nxu bata feen birin bejin, nxu bira i fɔxɔ ra. Nxu tan nanse sɔtɔma nayi?”

28 Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N xa jɔndin fala ε xa, waxati nεnε famatɔni, n tan Muxuna Dii

Xεmεn na dɔxɔ n ma mangaya gbεde binyaxini, ε tan naxanye biraxi n fɔxɔ ra, ε fan dɔxɔma nεn manga gbεde fu nun firinne ma, ε yi Isirayilla bɔnsɔn fu nun firinne makiti.

29 Naxanye birin bata banxine lu na, hanma a ngaxakeden xεmεmane nun a jaxalanmanne hanma a fafe hanma a nga hanma a diine hanma a xεene n tan ma fe ra, a na jɔxɔn kεmε sɔtɔma nεn e nun habadan nii rakisina.

30 Koni naxanye yεen na, ne wuyaxi sa luma nεn xanbin na. Naxanye xanbin na iki, ne yi sa lu yεen na.”

20

Xεε kannna walikene fe

1 Yesu naxa, “Ariyanna Mangayaan luxi nεn alo xεε kannna naxan minin subaxani muxu fendeni alogo e xa sa wali a manpa bili nakɔni.

2 E yi lan a ma, a xa e saranna fi gbeti gbanan keden keden, naxan lanjε soge keden saranna ma. A yi e rasiga a manpa bili nakɔni.

3 Soge raxεnεn waxatini, a keli, a siga lɔxɔ dεen na, a yi muxuna ndee li tixi na, naxanye mi yi wali yo ra.

4 Nanara, a yi a fala e xa, a naxa, ‘E fan xa siga, ε sa wali n ma manpa bili nakɔni, a lan n xa ε saren fi naxan na, n na soε ε yii.’

5 Awa, ne yi siga walideni. Na danguxina, a mɔn yi na jɔxɔn liga yanyi tagini e nun se din waxatin masoxina.

6 Awa, se din waxatin danguxina, a mɔn yi siga, a sa muxu gbeteye fan li tixi na. A yi e maxɔdin, a naxa, ‘E ferijεnxi be nanfera? E mi fefe ligama?’

7 E yi a yabi, e naxa, ‘Bayo muxu yo mi nxu tixi wali ra.’ A yi a fala e xa, a naxa, ‘Awa, ε fan xa siga wali kedeni n ma manpa bili nakɔni.’ ”

⁸ “Ninbanna soxina, manpa bili nakɔ kanna yi a fala walikɛ kuntingin xa, a naxa, ‘Walikene xili, e saranna xa fi. A fɔlɔ dɔnxɛ ra xiine ma, i sa a rajan a singe ra xiine ma.’

⁹ Xɛmɛn naxanye wanla fɔlɔ jinbari waxatini, ne keden kedenne birin yi gbeti gbanan keden keden sɔtɔ.

¹⁰ Nanara, muxun naxanye singe wanla fɔlɔ, ne to fa, e yi a miri fa fala, a e a sɔtɔma nɛn dangu bonne ra, koni e keden kedenna birin yi gbeti gbanan keden keden sɔtɔ.”

¹¹ “Awa, e to yi a rasuxuma, e xɛɛ kanna mafala fɔlɔ.

¹² E yi a fala, e naxa, ‘Muxun naxanye faxi dɔnxɛn na, ne waxatidi nan tun wali kɛxi. I nxu nun ne birin saren fima kii kedenna nin ba, nxu tan naxanye fɛrijɛnxi sopena?’

¹³ Xɛɛ kanna yi e tan nde keden yabi, a naxa, ‘Sɔxɔ, n mi tinxintareya xan ligaxi i ra. En mi lanxi gbeti gbanan keden xan ma ba?’

¹⁴ I saranna tongo, i siga i konni. Naxanye faxi dɔnxɛn na, n waxi ne saranna fi feni alo n bata i saranna fi kii naxan yi.

¹⁵ N mi dixa ba, n xa n sagoon liga n ma gbetini? In maxɔxɔlɔnma nɛn ba bayo n fonisire?’

¹⁶ Na kiini, naxanye yɛɛn na, ne wuyaxi sa luma nɛn xanbin na. Naxanye xanbin na iki, ne yi sa lu yɛɛn na.”

Yesu mɔn yi a faxa feen fala

Maraka 10.32-34, Luka 18.31-34

¹⁷ Yesu yi sigama Yerusalɛn taani waxatin naxan yi, a yi a xarandii fu nun firinne xali e danna. A yi a fala e xa,

¹⁸ a naxa, “E a mato, en sigama Yerusalɛn taani, n tan Muxuna Dii Xɛmɛn sa soma nɛn saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne yii na yi. E n ma kitin bolonma nɛn, a lan sayaan ma.

¹⁹ Na xanbi ra, e yi n so siya gbetene yii naxanye n magelema, e

yi n bulan, e yi n gbangban wudin ma. A soge saxande lɔxɔni n kelima nɛn sayani.”

Yaki nun Yoni nga maxandina

Maraka 10.35-45

²⁰ Sebede a dii xɛmɛne nga yi fa Yesu fɛma e nun a dii xɛmɛne, e yi e xinbi sin Yesu bun ma, e yi a maxandi fena nde ma.

²¹ Yesu yi e maxɔdin, a naxa, “I waxi nanse xɔn ma?” A yi a yabi, a naxa, “Tin, i na i ya mangayaan sɔtɔ, n ma dii xɛmɛ firinni itoe xa dɔxɔ i fɛma, kedenna i yiifanna ma, kedenna i kɔmɛnna ma.”

²² Yesu yi e yabi, a naxa, “E n maxandixi naxan ma, e mi na kolon. E nɔɛ e minjɛ tɔrɔya igelengenna ra ba, n fama n mindeni naxan na?” E yi a yabi, e naxa, “Nxu nɔɛ nɛn.”

²³ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E fama e mindeni nɛn n ma tɔrɔya igelengenna ra yati! Koni muxun dɔxɔ fena n yiifanna ma hanma n kɔmɛnna ma, na mi n tan ma fɔ n fafe bata yi a ragidi naxanye xa.”

²⁴ Xarandii fuun bonne na mɛ waxatin naxan yi, e xɔlɔ na ngaxakedenma firinne ma.

²⁵ Nanara, Yesu yi e birin xili a fɛma, a naxa, “E a kolon yati siyane mangane nɔyaan nan ligama e xun na, e muxu gbeene fan yi kuntigiyaan naba e xun na.

²⁶ Koni a mi na kiini e tan tagi. Xa naxan yo waxi findi feni muxu gbeen na e yɛ, fɔ a xa findi e walikɛɛn nan na.

²⁷ Xa naxan yo wa findi feni e yɛratiin na fɔ a xa findi e konyin nan na

²⁸ alo n tan Muxuna Dii Xɛmɛn to mi faxi muxe xa wali n xa koni alogo n tan xa wali, n yi n niin fi muxu wuyaxi xunbaan na.”

Yesu yi danxutɔ firin nakɛndɛya

Maraka 10.46-52, Luka 18.35-43

²⁹ E yi kelima Yeriko taani waxatin naxan yi, yama gbeen yi bira Yesu fɔxɔ ra.

³⁰ Danxutɔ firinna naxanye yi dɔxi kiraan na, ne yi a mɛ a Yesu dangumatoɔn nan yi a ra, e yi gbelegebele, e naxa, “Nxu fafe, Dawudaa Dii Xɛmɛna, kininkinin nxu ma!”

³¹ Yamaan yi e masabari, koni e mɔn yi gbelegebele kati, e naxa, “Marigina, Dawudaa Dii Xɛmɛna, kininkinin nxu ma.”

³² Awa, Yesu yi ti, a yi e xili, a yi e maxɔdin, a naxa, “E waxi a xɔn ma n xa nanfe liga ε xa?”

³³ E yi a yabi, e naxa, “Marigina, nxu waxi a xɔn ma nɛn, nxu mɔn xa seen to.”

³⁴ Yesu yi kininkinin e ma, a yi a yiin din e yɛene ra. E yi seen to mafuren, e bira Yesu fɔxɔ ra.

21

Yesu so fena Yerusalɛn taani

Maraka 11.1-11, Luka 19.28-40, Yoni 12.12-19

¹ E to maso Yerusalɛn taan na, e yi Betifage taan li, Oliwi Geyaan fari. Yesu yi a xarandii firin nasiga e yɛɛ ra.

² A yi a jɔngu e ma, a naxa, “E siga banxidɛɛn na ε yɛɛ ra, ε sa sofanla nde lima xidixi na yi, a diina a fɛma. E e fulun, ε fa e firinna ra n xa.

³ Xa muxuna nde ε maxɔdin, ε a fala a xa, ε naxa, ‘Marigin nan mako e ma,’ na kannna e soma ε yii nɛn sa.”

⁴ Na liga nɛn alogo nabiin naxan fala, na xa kamali, a naxa,

⁵ “E a fala Siyon kaane xa, ε naxa, ‘E a mato! E mangan fama ε ma. A limaniya. A fama sofanla nan fari, sofali diina, sofali gilɛn diina.’* ”

⁶ Na ma, xarandiine yi siga, Yesu naxan fala e xa, e sa na liga.

⁷ E yi fa sofanla nun a diin na. E yi e dugine yifulun e fari, Yesu yi dɔxɔ sofanla fari.

⁸ Yamaan yi e dugine yifulun kiraan xɔn ma, nde yi jɔxɔndene magira, e yi e sa kiraan xɔn a binya feen na.

⁹ Yamaan naxan yi a yɛɛ ra e nun a xanbi ra, ne birin yi lu sɔnxɔɛ, e naxa, “Tantunna xa fi Dawudaa dii xɛmɛn ma! Naxan fama Marigin xinli, Ala xa na baraka! Ala tantun kore xɔnna ma pon!”

¹⁰ Yesu so Yerusalɛn taani waxatin naxan yi, taan yi maxa. Yamaan yi maxɔdinna ti, e naxa, “Nde ito ra?”

¹¹ Yamaan yi e yabi, e naxa, “Nabi Yesu nan ito ra, keli Nasarɛti taani Galile yamanani.”

Yesu Ala Batu Banxini

Maraka 11.15-19, Luka 19.45-48, Yoni 2.13-22

¹² Yesu to so Ala Batu Banxini, a yi sare matine nun sare soone birin kedi na yi. A yi gbeti masarane tabanle rafelen e nun ganba matine gbɛdene.

¹³ A yi a fala e xa, a naxa, “A seɓɛxi Kitabun kui, Ala naxa, ‘N ma Banxin xili bama nɛn Ala maxandi banxina.’† Koni ε tan bata a findi mujadene luxunden na!”

¹⁴ Danxutɔne nun lebutɛnne yi siga Yesu fɛma Ala Batu Banxini, a yi e rakendɛya.

¹⁵ Koni saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne to a to kabanako feene ligɛ, e diidine fan to naxanye yi sɔnxɔma Ala Batu Banxini, e naxa, “Tantunna xa fi Dawudaa Dii Xɛmɛn ma,” e yi xɔɔ.

¹⁶ E yi a fala Yesu xa, e naxa, “I mi diidine falan mɛɛn ba?” Yesu yi e yabi, a naxa, “Di! E mi Kitabun yireni ito xaraxi ba, naxan a falaxi, I bata diidine nun dii jɔrɛne yamari, e yi i matɔxɔ?‡ ”

¹⁷ Yesu yi e lu mɛnni, a keli taani, a siga Betani taani, a sa xi na.

Yesu yi xɔdɛ binla danga

Maraka 11.12-14, 20-24

* **21:5:** A mato Sakari 9.9 kui. † **21:13:** A mato Esayi 56.7 nun Yereimi 7.11 kui. ‡ **21:16:** Yaburin 8.3

18 Na xətən bode, a xetematəən Yerusalen taani, kamən yi a suxu.

19 A yi xədə binla to kiraan dəxən ma, a yi siga a bun ma, koni a mi a bogi yo li a ra, fə a dəene. Nanara, a yi a fala xədə binla ma, a naxa, "I tan mi fa bogin sənən!" Awa, na waxatin yeteni xədə binla yi xara!

20 Xarandiine to na to, e yi kabε, e maxədinna ti, e naxa, "Xədə binli ito xaraxi di xulən?"

21 Yesu yi e yabi, a naxa, "N xa jəndin fala ε xa, xa ε denkeleyaxi, ε mi sike, n naxan ligaxi xədə binli ito ra, ε fan nəe na jəxonna lige nən. A birin xa mi na ra, ε nəe a fale nən geyaan xa, ε naxa, 'Keli be, i sa sin fəxə igeni,' na yi liga.

22 Xa ε denkeleyaxi, ε na sese maxədin Ala ra, ε na sətəma nən."

*Yesu sənben maxədinna fe
Maraka 11.27-33, Luka 20.1-8*

23 Yesu mən yi fa Ala Batu Banxini. A yi yamaan xaranma waxatin naxan yi, saraxarali kuntigine nun yamaan fonne yi fa a fəma, e yi a maxədin, e naxa, "I feni itoe ligama sənbe mundun na, nde i yamarixi i xa feni itoe liga?"

24 Yesu yi e yabi, a naxa, "N fan xa ε maxədin fe keden ma, xa ε n yabi, n feene ligama sənben naxan yi, n fan na falama ε xa nən.

25 Nde Yoni rafaxi a xa muxune rafu igeni e tubi xinla ma, a kelixi Ala nan ma ba, hanma muxune?" E yi falan ti fələ e bode tagi, e naxa, "Xa en na a yabi fa fala a kelixi Ala nan ma, a falama nən nayi, a naxa, 'Nanfera ε mi laxi Yoni ra?'

26 Koni xa en na a fala fa fala a kelixi muxun nan ma, en gaxu yamaan yεε ra bayo e birin laxi a ra a nabiin nan yi Yoni ra."

27 Nanara, e yi Yesu yabi, e naxa, "Nxu mi a kolon." Awa, a yi a fala e xa, a naxa, "N tan fan feni itoe ligama sənben naxan yi, n mi na falama ε xa na yi."

Dii xεmε firinna fe sandana

28 "E xaxili lu ito xən ma. Xεmena nde yi na, dii xεmε firin yi naxan yii. A siga a forimaan fəma, a sa a fala a xa, a naxa, 'N ma diina, siga wali kedeni n ma nakəni to.'

29 A yi a yabi, a naxa, 'N mi waxi siga feni.' Koni dənxen na, a bəjən yi maxεte, a siga.

30 A fafe yi siga a diin bonna fəma, a sa na fala kedenna ti na fan xa, a yi a yabi, a naxa, 'N fafe, n sigama nən.' Koni a mi siga.

31 Ne firinna ye, nde a fafe sagoon ligaxi?" E yi a yabi, e naxa, "Forimana." Yesu yi a fala e xa, a naxa, "N xa jəndin fala ε xa, mudu maxinle nun yalundene singe soma ε yεε ra Alaa Mangayani.

32 Amasətə Yoni bata fa, a tinxinna kiraan yita ε ra, ε mi la a ra. Koni mudu maxinle nun yalundene bata la a ra. Hali ε to na to, ε bəjε mi maxεte, ε la a ra."

*Nakə kantanne fe sandana
Maraka 12.1-12, Luka 20.9-19*

33 Yesu naxa, "E tuli mati sanda gbεte ra. Nakə kanna nde yi na nun naxan manpa bili nakəən sa, a yi a sansan, a yi manpa ige badeni tən, a yi gbengben ti. Na xanbi ra, a yi nakəən taxu a kantan muxune ra, a siga sigatini.

34 Awa, a bogi waxatina a lixina, a yi a walikεna ndee rasiga a nakəən kantan muxune ma, a e xa a gbeen so ne yii.

35 Nakəən kantan muxune yi nakə kanna walikεne suxu, e kedenna mabənbə, e bonna fəxa, e bonna magələn gεmεne ra.

36 Na xanbi ra, nakə kanna mən yi a walike gbεteye rasiga, naxanye yi wuya dangu a fələyxine ra. Nakəən kantan muxune yi ne fan liga na kii kedenni.

37 Dənxen na, a yi a dii xεmən nasiga e ma, a naxa, 'E danma nən n ma diin tan na.' "

38 "Koni nakə kantanne to a dii xεmən to, e yi a fala e bode xa, e naxa, 'Nakə kanna ke tongon nan

ito ra, ε fa be, en na a faxa alogo en xa a κεεη σοτο.’

³⁹ Nayi, e yi a suxu, e siga a toron-toron ηε nakο κεεη fari ma, e sa a faxa. §

⁴⁰ Awa, nakο kanna na fa wax-atin naxan yi, a nanfe ligama nako kantanne ra?”

⁴¹ E yi a yabi, e naxa, “A na muxu ηaxine faxama nen kii ηaxini, a yi nakοηη taxu muxu gbeteγe ra naxanye a gbeen σοε a yii a xaba waxatini.”

⁴² Yesu yi a fala e xa, a naxa, “ε munma Kitabun yireni ito xaran ba? A naxa, ‘Banxi tiine e με γεμεη naxan na, na bata findi banxin γεμεη fisamantenna ra. Marigin nan na ligaxi, a findi kabanako feen na en γεε ra yi.’* ”

⁴³ Yesu naxa, “Nanara, n na a falama ε xa, Alaa Mangayaan bama ε yii nen, a so yama gbeteη yii, naxanye κεwali lanηe a ma.

⁴⁴ Naxan yo na bira γεμεη ito fari, na yigirama nen a dungin dungin na. Koni xa a nu bira naxan yo fari, a na yilunburunma nen.”

⁴⁵ Saraxarali kuntigine nun Farisi muxune to Yesu a sandan με, e yi a kolon a falan tima e tan nan ma.

⁴⁶ Nanara, e yi kata a suxu feen na, koni e yi gaxu yamaan γεε ra naxanye yi a mirixi fa fala a nabiin nan Yesu ra.

22

Naxalandi tiin sandana

Luka 14.15-24

¹ Yesu mən yi sandan sa yamaan xa.

² A yi a fala, a naxa, “Ariyanna Mangayaan luxi nen alo mangan naxan ηaxalandi tiin σεwa donse donna malanni tən a dii xεμεη xa.

³ A yi a walikene rasiga a muxu xilixine ma alogo e xa fa donse donna malanni, koni e mi tin fe.

⁴ Nanara, a yi a walike gbeteγe rasiga e ma, a naxa, ‘ε sa a fala e xa, a donseen birin bata yitən iki. N bata n ma turaan nun ηinge rat-uraxine faxa, seen birin bata yitən. ε fa ηaxalandi tiin donse donna malanni!’

⁵ Koni e mi a yate, e siga e makone ra. Nde yi siga xεεne ma, nde yi siga e wanle ra.

⁶ A dənχene yi walikene suxu, e yi e rayarabi, e yi e faxa.”

⁷ “Mangan yi xολο kati, a yi a so-fane rasiga, e sa faxa tiine halagi, e yi e taan gan.

⁸ Na xanbi ra, a yi a walikene xili, a naxa, ‘ηaxalandi tiin malanna bata yitən koni n muxun naxanye xilixi, ne mi yi daxa e xa xili.

⁹ Awa, iki ε siga kira xunne ma. ε na muxu yo to, ε ne xili malanni.’

¹⁰ Nanara, walikene yi siga kira xunne ma, e muxun naxanye birin to, e yi ne malan muxu ηaxine nun muxu fajine birin. Nayi, ηaxalandi tiin malan yiren yi rafe muxu xilixine ra.”

¹¹ “Koni mangan to so, a xa a muxu xilixine to, a yi xεμεηna nde to menni, ηaxalandi ti domain mi yi a ma.

¹² A yi a maxοdin, a naxa, ‘Soxo, i soxi be di, anu, i mi maxidixi alo a daxa ηaxalandi ti malanni kii naxan yi?’ Koni xεμεη mi a yabi σοτο.

¹³ Mangan yi a fala a walikene xa, a naxa, ‘ε a xidi ken, ε yi a ramini tanden ma dimini, wugan nun ηin naxinna denaxan yi.’ ”

¹⁴ Yesu naxa, “Muxu wuyaxi xilixi koni muxu dando nan tun sugandixi.”

Mudu fiin maxοdinna fe

Maraka 12.13-17, Luka 20.20-26

¹⁵ Farisi muxune yi siga, e sa Yesu tοηεγε feni tən a fala xuiin xən ma.

§ 21:39: Sandani ito kui Ala nan misalixi nakο kanna ra. A dinan taxuxi Isirayila kaane ra. A walikene findixi nabine ra naxanye xe Isirayila kaane ma. A diin findixi Yesu ra. * 21:42: Yaburin 118.22-23

16 E yi e xarandiina nde nun Herode a muxuna nde rasiga Yesu fema a faladeni, e naxa, “Karamoxo, nxu a kolon fa fala jondi falan nan i tan na, i yamaan xaranma Ala jondin nan ma. Muxe mi nae i ya miriyaan maxete, amasoto i mi muxune rafisaxi e bode xa.

17 Awa, i mirixi a ma di, a fala nxu xa, a daxa mudun yi fi Romi Manga Gbeen ma ba hanma a nama fi?”

18 Koni Yesu yi e nata jaxin kolon. A yi e yabi, a naxa, “E tan nafigine! Nanfera, e katama n bun-badeni?”

19 E gbeti gbananna yita n na mudun fima naxan na!” E yi gbeti gbananna yita a ra.

20 Yesu yi e maxodin, a naxa, “Nde xili nun a yetagin sawura a ma?”

21 E yi a yabi, e naxa, “Romi Manga Gbeen.” Nayi, Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Mangan gbeen xa so a yii, Ala gbeen yi so Ala yii.”*

22 E na me waxatin naxan yi, e kabε kati, e keli a fema, e siga.

Faxa muxune rakeli fena

Maraka 12.18-27, Luka 20.27-40

23 Na laxon yeteni, Saduse muxune yi e maso Yesu ra naxanye a falama a faxa muxune mi kelima sayani. E yi Yesu maxodin,

24 e naxa, “Karamoxo, Musa bata yi a fala, a naxa, ‘Xa xemeni faxa, a mi dii lu, a ngaxakedenna xa a ke jaxanla tongo alogo a xa diina nde bari faxa muxun xa.’†

25 Awa, ngaxakedenmane muxu solofere yi be nun, forimaan yi jaxanla futu, a faxa, a mi dii soto, a jaxanla yi lu a xunyen xa.

* **22:21: Ala gbeen:** Mangan yetagin sawuran to gbeti gbananna ma, na a findixi a gbeen nan na bayo a tan nan a rafalaxi. Adamadiine daxi Ala maligan nan na, nayi e fan findixi Ala gbeen nan na. Gbetin lan a so mangan yii mudun na, koni muxune lan e yi e yete so Ala yii bayo e findixi e da mangan gbeen nan na. † **22:24:** A mato Dunuja Folan 38.8 nun Sariyane 25.5-6 kui. ‡ **22:32: niiramane:** Ala naxa a Iburahimaa Ala nan a ra. A mato Xarɔyaan 3.6 nun 3.15-16 kui. A mi a falaxi nun a Iburahimaa Ala nan yi a tan na Iburahima yi a nii ra waxatin naxan yi. Na luxi nen alo Ala yeena e ra laxira yi. E mon e nii ra Ala yee ra yi. Nanara, faxa muxune kelima nen sayani. § **22:37:** Sariyane 6.5 * **22:39:** Saraxaraline 19.18

26 A yi liga na kiini a firinden fan na, a saxanden fan yi liga na kiini, na yi liga han solofere.

27 Donxen na, jaxanla fan yi faxa.

28 Awa, faxa muxune na keli waxatin naxan yi, jaxanla findima nde gbee ra na muxu solofere ne ye? Bayo e birin bata yi a dɔxo.”

29 Yesu yi e yabi, a naxa, “E bata tantan, amasoto e mi Kitabun kolon hanma Ala senbena.

30 Bayo faxa muxune na keli waxatin naxan yi, e ligama nen alo malekan naxanye ariyanna yi. Xemen mi jaxalan futu, jaxanla mi dɔxe xemen xon.

31 Awa, naxan lanxi faxa muxune rakeli feen ma, e mi Alaa falan xaranxi ba? A naxa,

32 ‘Iburahimaa Ala nan n tan na, e nun Isiyagaa Ala e nun Yaxubaa Ala.’ Anu, faxa muxune Ala mi a tan na fo niiramane.”‡

33 Yamaan na me waxatin naxan yi, e kabε Yesu a xaranna ma kati!

Yamari fisamantenna fe

Maraka 12.28-34, Luka 10.25-28

34 Farisi muxune a me waxatin naxan yi, a Yesu e yabi kiin bata a liga Saduse muxune yi e dundu, e yi e malan.

35 Sariya karamoxo keden yi na, na yi Yesu keɓaan fεfεfε, a yi a maxodin,

36 a naxa, “Karamoxo, yamarin mundun gbo dangu a birin na Sariya Kitabuni?”

37 Yesu yi a yabi, a naxa, “‘I Marigina Ala xanu i boɓen birin na e nun i niin birin na e nun i xaxinla birin na.’§

38 Yamarini ito gbo dangu e birin na.

³⁹ A firinden i to luxi nen alo bonna, a naxa, 'I adamadi boden xanu alo i yetena.*

⁴⁰ Sariya Kitabun nun nabine kitabune birin singanxi yamari firinni itoe nan na."

Yesu yi maxədinna ti

Maraka 12.35-37, Luka 20.41-44

⁴¹ Farisi muxune malanxi waxatin naxan yi, Yesu yi e maxədin, a naxa,

⁴² "E mirixi Alaa Muxu Sugandixina feen ma di? Nde bənsən a ra?" E yi a yabi, e naxa, "Dawuda bənsənna nan a ra."

⁴³ Yesu yi e maxədin, a naxa, "Nanfera Dawuda a xili bama 'N Marigina' fata Alaa Nii Sarijanxin na? Amasəto Dawuda a falama, a naxa,

⁴⁴ 'Marigin yi a fala n marigin xa, a naxa, "Dəxo n yiifanna ma, han n yi i yaxune sa i sanna bun ma."†

⁴⁵ Awa, xa Dawuda a xili bama, 'N Marigina,' na ma, Alaa Muxu Sugandixin findixi Dawuda bənsənna ra di?‡

⁴⁶ Muxu yo mi nə a yabe fala keden peen na! Keli na waxatin ma, muxu yo mi fa susu a maxədinne fe gbete ma.

23

Yesu yi sariya karaməxəne nun Farisi muxune yalagi

Maraka 12.38-39, Luka 11.43, 46, 20.45-46

¹ Na xanbi ra, Yesu yi falan ti yamaan nun a xarandiine xa,

² a naxa, "Sariya karaməxəne nun Farisi muxune dəxi Nabi Musa funfun nin.

³ Nayi, e e falane birin suxu, e yi e liga. Koni e nama e kəwali sifane tan liga, amasəto e naxan falama, e mi na ligama.

⁴ E goron binyene raxidima, e yi e dəxo muxune xun ma, koni hali e yii sonla, e tan mi waxi na din feni e ra e maxalideni.

⁵ E feen birin ligama nen alogo muxune xa e to. Nayi, e Kitabun falane sebema, e yi e xidi e tiginenun e yiine ra han a gbo ayi. E domane maxidixi luti denbexi kuyene ra.

⁶ Binye dəxədene rafan e ma malanne yi, e dəxo yamaan yeε ra salide banxine yi.

⁷ Binye xəntənnene rafan e ma ləxo tidene yi, muxune yi e xili 'Karaməxo.' "

⁸ "Koni muxenama e tan xili ba fa fala, 'Karaməxo,' amasəto ngaxakendenmaan nan e birin na, karaməxo keden pee nan e yii.

⁹ Awa, e nama muxu yo xili dunuɲa ito yi fa fala, 'N Fafe,' amasəto Fafe keden pee nan e yii ariyanna yi.

¹⁰ E nama tin muxune xa e xili 'Kuntigina,' amasəto kuntigi keden peen nan e yii. Alaa Muxu Sugandixin nan a ra.

¹¹ Muxun naxan gbo e birin xa, na xa findi e konyin na.

¹² Naxan na a yete yite, na yigodoma nen. Naxan na a yete magodo, na yitema nen."

Sariya karaməxəne nun Farisi muxune nafiɣiyana

Maraka 12.40, Luka 11.39-42, 44-52, 20.47

¹³ "Gbalona e xa, e tan sariya karaməxəne nun Farisi muxu nafiɣine! Amasəto e Ariyanna Mangayaan deen nagalin muxune yeε ra, e tan yeteen mi soma, e mən mi muxune luma e so naxanye waxi so feni."

¹⁴ "Gbalona e xa, e tan sariya karaməxəne nun Farisi muxu nafiɣine! Amasəto e kaɲa gilene yii

† 22:44: Yaburin 110.1 ‡ 22:45: Na waxatini karaməxəne yi a falama a Alaa Muxu Sugandixin barima Dawuda bənsənna nin fata Alaa falan na Samuyeli Firinden 7.16 kui. Anu, xa Dawuda nan Yaburi 110 sebe, nayi a tan a falama Alaa Muxu Sugandixin ma fa fala "N Marigina." Na bunna neen fa fala Alaa Muxu Sugandixin gbo a benba Dawuda xa. Na yi muxune yifu, a yi a yita a Yesu Alaa Muxu Sugandixin tiden gbo dangu Dawuda ra Ala yeε ra yi.

seene bama e yii. E yi ε yete mayita sali xunkuyeni. E yalagima nen na feene ma a jaxin na.”

15 “Gbalona ε xa, ε tan sariya karamoxone nun Farisi muxu nafigine! E foxo igen nun boxo xonna birin yisigama alogo ε xa tubi muxu keden peen soto. E na a soto ε a findima nen yahannama kaan na naxan jaxu ε tan xa daxo firin.”

16 “Gbalona ε xa, ε tan danxutoon naxanye danxutoon yii rasuxuma. E tan naxanye a falama, ε naxa, ‘Xa muxuna nde a kololo Ala Batu Banxin xinli, hali a mi a rakamali, koni naxan na a kololo Ala Batu Banxin xemani, fo na kanna xa a falan nakamali.’

17 E tan danxuto xaxilitarene! Mundun gbo xemana hanma Ala Batu Banxin naxan xemaaan nasarijanma?

18 E mon a falama, ε naxa, ‘Xa muxuna nde a kololo saraxa ganden xinli, hali a mi a rakamali. Koni xa muxuna nde a kololo saraxan yeteni naxan saraxa ganden fari, fo a xa a falan nakamali.’

19 Danxutone! Mundun gbo saraxana hanma saraxa ganden naxan saraxan nasarijanma?

20 Awa, naxan na a kololo saraxa ganden xinli, na bata a kololo saraxa ganden xinli e nun seen naxanye birin a fari.

21 Naxan na a kololo Ala Batu Banxin xinli, na bata a kololo Ala Batu Banxin nun Ala yeteni, naxan luma ε ye menni.

22 Muxun naxan na a kololo ariyanna yi na bata a kololo Alaa manga gbedeni e nun naxan daxi a yi.”

23 “Gbalona ε xa, sariya karamoxone nun Farisi muxu nafigine, ε nakolo yi seene yaganna bama alo sorontonna nun sabi se gbeteeye, koni ε bata ε me sariyana fe gbeene ra, alo kiti kenden nun kininkininna nun togondiyana. Anu, ε lan ε xa ne nan liga, e nun fe donxene.

24 E tan danxutoon naxanye danxutone yii rasuxuma, ε minseen naserendenma alogo ε xa soso keden peedin ba a yi, koni ε yi jogomen gerun!”

25 “Gbalona ε xa, sariya karamoxone nun Farisi muxu nafigine, ε igelengenna nun ε donse saseen fanna masugusuguma, koni e kuiin nafexi milan nun yete rafan fe jaxine ra.

26 I tan Farisi muxu danxutona, i ya igelengenna nun i ya donse saseen kui maxa singen, alogo a fanna fan xa sarijan.”

27 “Gbalona ε xa, sariya karamoxone nun Farisi muxu nafigine. E luxi nen alo banxi fapin naxan tixi gaburun xun ma bendε fixen soxi naxan ma naxanye fari tofan, koni e kuiin nafexi faxa muxu xonne ra e nun se xosixin sifan birin.

28 E fan na kiini, ε yete findima tinxin muxun nan na muxune birin yetagi, koni ε kuiin nafexi nafiyaan nun fe jaxine ra pen!”

Yesu yi e jaxankatana fe fala

Luka 11.47-51

29 “Gbalona ε xa, sariya karamoxone nun Farisi muxu nafigine. E banxi tofajine tima nabine gaburune xun ma, ε yi tinxin muxune gaburune ratofanje ayi.

30 E yi a fala, ε naxa, ‘Xa nxu yi na nun nxu benbane waxatini, nxu mi yi kafuma e ma e nabine faxa waxatin naxan yi.’

31 Awa, ε tan yeteen sereyaan bama ε yete xili ma fa fala naxanye nabine faxa, ne nan banson ε ra.

32 Awa, ε benbane hakene defe!

33 E tan kosone, ε tan saji bansonne, ε giye yahannama kitin bun ma di?”

34 “Nanara, n nabine nun xaxilimane nun sariya karamoxone rasigama ε ma. E nde faxama nen, ε yi nde gbangban wudin ma. E yi nde bulan salide banxine kui, ε yi e sagatan keli taa ma han taa ma.

³⁵ Na kiini, ε saranma nen na tinxin muxune birin faxa feen na, keli Habila tinxin muxun ma han Sakari, Bereƙaya dii xεmena, ε naxan faxa Ala Batu Banxin nun saraxa ganden tagi.

³⁶ N xa nɔndin fala ε xa, na birin xεtεma nen iki muxune ma.”

Yesu yi Yerusalen taan xanu

Luka 13.34-35

³⁷ “Yerusalen kaane! Yerusalen kaane! ε tan naxanye nabine faxaxi, ε yi Alaa xεrane magɔɔn. A xɔnla n suxu nen sanja ma wuyaxi n xa ε malan n fεma alo tɔxe ngana a diine malanma a gabutεen bun kii naxan yi, koni ε mi tin!

³⁸ Awa, Ala ε konna rabεjinma nen fefe!

³⁹ Amasɔtɔ n xa a fala ε xa, ε mi fa n toma sɔnɔn han ε yi a fala, ε naxa, ‘Naxan fama Marigin xinli, Ala xa na baraka!’ ”

24

Ala Batu Banxin kalana fe

Maraka 13.1-2, Luka 21.5-6

¹ Yesu yi keli na, a siga. A to yi minima Ala Batu Banxini, a xarandiine yi fa a fεma, e yi Ala Batu Banxin ti kiin yita a ra.

² Yesu yi a fala e xa, a naxa, “ε mi seni itoe birin toma ba? N xa nɔndin fala ε xa, gεmeni ito kedenna mi luma a funfuni be. E e birin naxuyama ayi nen.”

Tɔɔn nun bεsenxɔnyana fe

Maraka 13.3-13, Luka 21.7-19

³ Yesu yi dɔxi Oliwi Geyaan fari waxatin naxan yi, a xarandiine yi siga a fεma wundoni, e yi a maxɔdin, e naxa, “Feni itoe birin ligan waxatin naxan yi, na fala nxu xɔ, e nun taxamasenna naxanye i fa waxatin nun waxati raɔanna yitama nxu ra.”

⁴ Yesu yi e yabi, a naxa, “ε a liga ε yeren ma alogo muxe nama ε mayenden.

⁵ Amasɔtɔ muxu wuyaxi fama nen n xinli, e yi a fala, e naxa, ‘Alaa Muxu Sugandixin nan n tan na,’ e muxu wuyaxi mayenden.

⁶ ε yenge feene mεma nen, ε yengena ndee xinle mε. Koni ε nama gaxu. A fεε mi na fɔ na fe sifane xa liga nen, koni waxati raɔanna mi na ra singen.

⁷ Siyana ndee siyana ndee yengεma nen, yamanana ndee yi yamanana ndee yenge. Fitina kamene yi so, bɔxɔn yi xuruxurun yirena ndee yi.

⁸ Na feene birin ligama nen alo naxanla dii bari kuiin xɔle singena.”

⁹ “Na xanbi ra, e ε suxuma nen, e yi ε tɔɔ, e yi ε faxa. Siyane birin ε raɔaxuma nen n tan ma fe ra.

¹⁰ Muxu wuyaxi birama nen tantanni na waxatini, e yi e bode yanfa, e e bode so yiini, e yi e bode raɔaxu.

¹¹ Wule nabi wuyaxi fama nen e fa muxu wuyaxi mayenden.

¹² Fe naxin gboma ayi nen dunuɔa yi han muxu wuyaxi a xanuntenyaan yi xurun.

¹³ Koni naxan na a yixɔdɔxɔ han a raɔanna, na kisma nen.

¹⁴ Awa, Alaa Mangayana falan Xibaru Fajin kawandin bama nen dunuɔa yiren birin yi, a findi seren na siyane birin xa, na xanbi ra waxati raɔanna yi a li.”

Se Haramuxina fe

Maraka 13.14-23, Luka 21.20-24

¹⁵ “ε na Se Haramuxin to tixi yire sariɔanxini naxan halagin tima, Nabi Daniyeli naxan ma fe fala, (naxan ito xaranma, na xa a bunna kolon),* ”

¹⁶ nayi, naxanye Yudaya yi, ne xa e gi, e te geyane fari.

¹⁷ Muxun naxan a kore banxin kɔε ra, na nama xεtε, a godo banxini a yii seene tongodeni.

* 24:15: A mato Daniyeli 9.27 nun 11.31 nun 12.11 kui.

18 Muxun naxan xeen ma, na nama xete banxini a domain ton-godeni.

19 Gbalo gbeen fudi kanne nun diin ngane yee ra na waxatine yi!

20 E Ala maxandi alogo e giin nama lan xunbeli waxatin ma hanma Matabu Laxona!

21 Amasoto na laxone toron jaxuma ayi nen dangu a birin na. A jaxon munma liga singen xabu dunuja da waxatini han iki. A jaxon fan mi fa ligama sonon!

22 Xa Ala mi yi nde ba na laxone ra nun, muxu yo mi yi kisima, koni a bata nde ba a ra a muxu sugandixine fe ra.”

23 “Awa na waxatini, xa muxuna nde a fala, a naxa, ‘A mato, Alaa Muxu Sugandixin be yi,’ hanma, ‘A sa menni,’ e nama la na ra.

24 Amasoto muxu wulexi sugandixine nun wulen nabine kelima nen, e taxamaseri gbeene nun kabanako feene liga alogo hali Alaa muxu sugandixine, e xa ne mayenden, xa na lanje.

25 E a mato, n bata a fala e xa benun a waxatin xa a li.

26 Nanara, xa muxu yo a fala e xa, a naxa, ‘A mato, a sa burunna ra!’ E nama siga na! Hanma xa e a fala fa fala, ‘A luxunxi be yi!’ E nama la na ra!

27 Amasoto alo kuyen na a jinna masaxon keli sogetedeni han sogegododeni, n tan Muxuna Dii Xemen fama na kii nin.

28 Binbin denaxan yi, dugane e malanma menna nin.”

Muxuna Dii Xemen fa fena

Maraka 13.24-27, Luka 21.25-28

29 “Na toro laxone na dangu, ‘sogeni dimima nen, kiken mi fa degema, sarene kelima nen kore e bira, kore xonna senbene yimaxama nen.’†

30 Nayi, n tan Muxuna Dii Xemen taxamasenna minima nen kenenni kore. Dunuja siyane birin yi wuga. E n tan Muxuna Dii Xemen

toma fe nen kore xonna kundani senben nun binyeni.

31 Xota xui gbeen na mini, n na n ma malekane rasigama nen boxon tongon naaninne birin yi, e yi n ma muxu yebaxine malan, keli dunuja danna bonna ma sa dexo bonna ra.”

Xode binla fe taxamasenna

Maraka 13.28-31, Luka 21.29-33

32 “E xaxili soto xode binla fe ma. A yiine na majingi, a deene yi mini folo, e a kolonma nen nayi fa fala jemen bata maso.

33 A na kii nin, e na feni itoe birin to waxatin naxan yi, e a kolonma nen fa fala waxati saxin bata maso, a bata so de yeteen li.

34 N xa jondin fala e xa, iki muxune mi danguma fo na feene birin liga.

35 Kore xonna nun boxo xonna danguma nen, koni n ma falane mi danguma habadan!”

Muxu yo mi na waxatin kolon

Maraka 13.32-37, Luka 17.26-30, 34-36

36 “Muxu yo mi na laxon nun waxati saxin kolon, hali malekan naxanye ariyanna yi hanma Dii Xemen, fo a Fafe Ala keden peena.

37 N tan Muxuna Dii Xemen fa feen ligama nen alo naxan liga Nuhan gbee waxatini.

38 Benun fufaan xa fa waxatin naxan yi, yamaan yi e degema, e yi e minma, e yi jaxanle futuma, e yi e diine fima xemene ma futun na, han Nuhan so waxatin yi a li kunkin kui.

39 Koni feen naxan fama ligadeni, e mi yi na kolon mum e han fufaan yi fa, a yi e birin xali. Muxuna Dii Xemen na fa waxatin naxan yi, a ligama na kii nin.

40 Muxu firin luma nen xeen ma na waxatini, keden xalima nen, keden yi lu na.

41 Naxalan firin luma nen se dinni, kedenna xalima nen, keden yi lu na.

42 Ε lu ε yεε ra yi, amasōto ε mi ε Marigin fa waxatin kolon.

43 Ε ε xaxili lu ito xōn ma. Xa banxi kannna yi muɲaden fa waxatin kolonɲε kōεεn na nun, a mi yi tinɲε muɲaden xa so a banxini, a yi luma a yεε ra yi nεn.

44 Nanara, ε xa ε yitōn amasōto ε xaxili mi lōxōn nun waxatin naxan ma, n tan Muxuna Dii Xεμεn fama na waxatin nin.”

Walikε tinxinxina fe

Luka 12.41-48

45 “Walikεεn mundun lannaya muxun nun xaxilimaan na? Naxan ma kuntigi a dōxi walikεεn bonne xun na, a e donseen taxun e ra a waxatini, a tan nan na ra.

46 Na walikεεn sεwama nεn, xa a kuntigina a li na wanla kε!

47 N xa ɲōndin fala ε xa, a kuntigina a yii seen birin taxuma a ra nεn.

48 Koni xa walikε ɲaxin na a ra, a a falama nεn a yete ma, a naxa, ‘N ma kuntigin bata buye ayi.’

49 A yi lu walikεεn bonne bōnbε, a yi a dεge, a yi a min e nun dōlō minne.

50 Awa, walikεεn yengi mi lōxōn naxan ma, a mi waxatin naxan kolon, a kuntigin fama na waxatin nin.

51 A kuntigina a ɲaxankatama nεn, a yi a saran a xun yifu wanle ra, a lu yire yi wugan nun ɲin naxinna dεnaxan yi.”

25

Sungutun fuuna fe sandana

1 “Ariyanna Mangayaan luxi nεn alo sungutun fuun naxanye e lenpune tongo e siga ɲaxalandi kannna ralandeni siga ɲaxalandi tiine malanni.

2 Xaxilitare suulun yi e ye, xaxilimaan nan yi suulunna bonne ra.

3 Xaxilitarene yi e lenpune tongo koni e mi ture tongo.

4 Koni xaxilimane yi e lenpune tongo, e yi turena nde sa e goronne kui lenpun nadεge seen na.

5 ɲaxalandi kannna to bu, xixōnla yi sungutunne suxu, e xi.”

6 “Kōε tagini sōnxō xuiin yi mini, e naxa, ‘ɲaxalandi kannna bata fa. Ε fa a ralan!’

7 Nayi, sungutunne birin yi xulun, e yi e lenpune yitōn.

8 Xaxilitarene yi a fala xaxilimane xa, e naxa, ‘Ε nxu ki turenι, amasōto nxō lenpune tumaan ni i ra.’

9 Xaxilimane yi e yabi, e naxa, ‘En-εn, a mi en birin yilliyε. Ε siga sare matine fεma ε sa nde sara ε yete xa.’

10 Nayi, sungutun xaxilitarene yi siga ture saradeni. E sa mεnni waxatin naxan yi, ɲaxalandi kannna yi fa. Sungutun suulunna naxanye yitōnxi, ne yi so ɲaxalandi kannna fōxō ra malanni. E dεεn nagali.

11 Na xanbi ra, sungutunna bonne yi fa, e naxa, ‘Nxu fafe, yandi, dεεn nabi nxu xa.’

12 ɲaxalandi kannna yi e yabi, a naxa, ‘N xa ɲōndin fala ε xa, n mi ε tan kolon mume!’ ”

13 Yesu yi a fala, a naxa, “Ε lu ε yεε ra yi amasōto ε mi lōxōn nun waxati saxin kolon.”

Walikε saxanna fe sandana

Luka 19.11-27

14 “Ariyanna Mangayaan ligaxi nεn alo xεμεn naxan yi sigama sigatini, a yi a walikεne xili, a yi a yii seene taxu e ra.

15 A yi xεma gbanan suulun so keden yii, a yi firin so gbete yii, a yi keden so a saxanden yii, e birin nun e yilan. Na xanbi ra, a yi siga sigatini.

16 Walikεεn naxan xεma gbanan suulun sōto, na yi siga na rayulayadeni mafuren, a yi xεma gbanan suulun gbete sōto.

17 Walikεεn naxan xεma gbanan firin sōto, na fan yi firin gbete sōto.

18 Koni walikεεn naxan xεma gbanan keden sōto, na yi sa yinlage, a yi a kuntigina xεmaan luxun na.”

19 “Waxati xunkuye danguxina, walikene kuntigin yi fa alogo e xa e dentegε.

20 Walikεεn naxan xεma gbanan suulun sɔtɔ, na yi fa, a yi xεma gbanan suulun gbete yita a ra. A yi a fala, a naxa, ‘N kanna, i xεma gbanan suulun nan taxu n na. N bata suulun gbete sɔtɔ, a tan ni i ra.’

21 Kuntigin yi a fala a xa, a naxa, ‘I bata i yixɔdɔxɔ, i tan walikε fajin nun lannaya muxuna! I bata lannayaan liga fe xurune yi, nayi n fe gbeene taxuma i ra nεn. Fa sεwa n tan i kanna xɔn!’

22 Na xanbi ra, a xεma gbanan firinna so naxan yii, na yi fa, a naxa, ‘N kanna, i xεma gbanan firin nan so n yii. N bata firin gbete sɔtɔ, a tan ni i ra.’

23 Kuntigin yi a fala a xa, a naxa, ‘I bata i yixɔdɔxɔ, i tan walikε fajin nun lannaya muxuna! I bata lannayaan liga fe xurune yi, nayi n fe gbeene taxuma i ra nεn. Fa sεwa n xɔn!’

24 Dɔnxεn na, naxan xεma gbanan keden sɔtɔ, na yi fa, a naxa, ‘N kanna, n na a kolon a i ya fe xɔdɔxɔ. I seen xabama yireni i mi a bixi dεnaxan yi, i donseen malanma yireni i mi se sixi dεnaxan yi.

25 Na nan n gaxu, n yi siga, n yi sa i ya xεmaan luxun bɔxɔn bun. I gbeene naxan na, na ni i ra.’

26 A kuntigin yi a yabi, a naxa, ‘I tan walikε jaxi salantenna, i a kolon ba, fa fala a n seen xabama yireni n mi a bixi dεnaxan yi, n yi donseen malan yire yi n mi a sixi dεnaxan yi.

27 Na ma, a yi lan nun i xa sa n ma xεmaan taxu gbeti mara banxin yulane ra, alogo n na fa waxatin naxan yi, n yi xεmaan nun a tɔndin sɔtɔ.

28 Nba, ε xεma gbananna ba a yii, xεma gbanan fu naxan yii, ε a so na yii.

29 Amasɔtɔ seen muxun naxan

yii, nde soma nεn na yii mɔn, a yi a gbegbe sɔtɔ. Koni se mi naxan yii hali naxan di a yii, na bama a yii nεn.

30 Nba, tɔnɔ mi na walikεεn naxan na, ε na woli tandeni, dimini, wugan nun jin naxinna dεnaxan yi.’ ”

Kiti dɔnxεna fe

31 “N tan, muxuna Dii Xεmεn na fa a binyeni waxatin naxan yi, e nun malekane birin a fɔxɔ ra, a dɔxɔma nεn a mangaya gbɛdeni binyeni.

32 Dunuɲa siyane birin malanma nεn a yetagi. A yi e yitaxun dɔxɔ firinna ra, alo xuruse rabaan yeXεene nun siine yitaxunma kii naxan yi.

33 A yeXεene malanma nεn a yiifanna ma, a siine malan a kɔmenna ma.

34 Na xanbi ra, mangana a falama nεn a yiifari ma muxune xa, a naxa, ‘E fa be, n Fafe Ala dubaxi ε tan naxanye xa. E fa ε kεεn sɔtɔ, mangayaan naxan yitɔnxi ε xa xabu dunuɲa da waxatini.

35 Bayo kamεna n suxu nεn, ε yi donseen so n yii. Min xɔnla yi n suxu, ε yi igen so n yii. N siga nεn xɔɲeyani, ε yi n yigiya.

36 Marabenna yi n suxu, ε yi n maraberi ba. N yi fura, ε yi n dandan. N yi sa kasoon na, ε yi fa n xɔntɔn.’

37 Tinxin muxune a yabima nεn na yi, e naxa, ‘Marigina, nxu i kamεtɔn to minεn yi, nxu yi donseen so i yii, hanma i min xɔlitɔna, nxu yi igen so i yii?’

38 Nxu i to xɔɲeyani waxatin mundun yi, nxu yi i yigiya, hanma marabenna i ma, nxu yi i maraberi ba?

39 Nxu i to furaxi waxatin mundun yi, hanma i kasoon na, nxu yi i xɔntɔn?’

40 Mangana e yabima nεn, a naxa, ‘N xa jɔndin fala ε xa, ε naxan liga ngaxakedendina nde

xa, naxan xurun dangu birin na, ε na liga n tan nan xa nayi! ”

⁴¹ “Na xanbi ra, naxanye na lu a kɔmenna ma, a yi a fala ne xa, a naxa, ‘E masiga n na, dangatone, ε siga habadan tɛeni naxan yitɔnxi Yinna Manga Setana nun a malekane xa.

⁴² Bayo kamena n suxu nɛn, ε mi donseen so n yii. Min xɔnla yi n suxu, ε mi igen so n yii.

⁴³ N yi lu xɔɲeyani, ε mi n yigiya. Marabenna yi n suxu, ε mi n maraberi ba, n fura kasoon na, ε mi n mali.’

⁴⁴ Ne fan yi a yabi, e naxa, ‘Marigina, nxu i kametɔn to minen yi, hanma i min xalitɔna hanma i xɔɲeyani hanma i maraberitɔna hanma i furetɔna hanma i kasoon na, nxu mi tin i maliye?’

⁴⁵ Mangana e yabima nɛn, a naxa, ‘N xa jɔndin fala ε xa, ε mi naxanye liga muxudini ito nde keden xa naxan xurun dangu birin na, ε mi na ligaxi n tan fan xa na yi.’

⁴⁶ Awa, ne sigama habadan tɔɔn nin. Koni tinxin muxune sigama habadan nii rakisin nin.”

26

Mangane yi yanfani tɔn Yesu ma Maraka 14.1-2, Luka 22.1-2, Yoni 11.45-53

¹ Yesu to yelin na falane birin tiye, a yi a fala a xarandiine xa, a naxa,

² “E a kolon, a luxi xii firin Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla* xa a li. N tan Muxuna Dii Xɛmena, e n yanfama nɛn, n lu yiini, e n gbangban.”

³ Na waxatini, saraxarali kuntigine nun yamaan fonne yi e malan Saraxarali Kuntigi Singe Kayafa konni.

⁴ E yi a nata, e xa Yesu suxu yanfani, e yi a faxa.

⁵ E yi a fala, e naxa, “En nama a suxu sanla waxatini, xanamu, yamaan murutema nɛn!”

Latikɔnɔnna sa fena Yesu ma Maraka 14.3-9, Yoni 12.1-8

⁶ Yesu yi Simɔn dogonfontɔna banxini waxatin naxan yi Betani taani,

⁷ jaxanla nde yi fa a fema, a fa latikɔnɔnna sare xɔdɛxɛn na a sase gɛmɛ ramaan kui, gɛmɛn naxan xili “alabasita.” A yi a sa Yesu xunna ra a binya feen na, a yi a dɛgema waxatin naxan yi.

⁸ Yesu a xarandiine to na to, e yi xɔɔ, e yi maxɔdinna ti, e naxa, “I ito birin yikalama nanfera?”

⁹ Latikɔnɔnni ito yi matiye nɛn dɛɛ xɔdɛxɛn na, a saren yi so yigelitone yii.”

¹⁰ Koni Yesu yi a kolon, e yi naxan falama, a yi a fala e xa, a naxa, “E jaxanli ito mafalama nanfera? A bata fe fajin liga n xa.

¹¹ Amasɔtɔ yigelitone ε fema waxatin birin koni n tan mi luma ε fema waxatin birin.

¹² A bata latikɔnɔnna sa n fatin ma alogo n xa n yitɔn gaburuna fera.

¹³ N xa jɔndin fala ε xa, n ma falan Xibaru Fajini ito na rali dunuɲa yire yo yi, jaxanli ito kɛwanla falama nɛn, yamaan yi e miri a ma.”

Yudasi yi Yesu yanfa

Maraka 14.10-11, Luka 22.3-6

¹⁴ Nayi, xarandii muxu fu nun firinna nde keden naxan yi xili Yudasi Isakariyoti, na yi siga saraxarali kuntigine fema,

¹⁵ a naxa, “Xa n Yesu so ε yii, ε nanse soma n yii?” Ne yi gbeti gbanan tonge saxan so a yii.†

¹⁶ Fɔɔ na waxatin ma, Yudasi yi lu fɛɛn fɛɲɛ, alogo a xa Yesu yanfa, a a so e yii.

* **26:2: Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla:** Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nɛn Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kɔɛ kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine dɛ wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xɔɔyaan 12.1-13 kui. † **26:15:** A mato Sakari 11.12 kui.

Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla fe
Maraka 14.12-21, Luka 22.7-14,
21-23, Yoni 13.21-30

¹⁷ Buru Tetaren Sanla[‡] sogen fələna, xarandiine yi fa Yesu fəma, e yi a maxədin, e naxa, “I waxi a xən ma nxu xa Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla donseen nafala i xa minən?”

¹⁸ A yi a fala e xa, a naxa, “E siga xəmənə nde fəma taani, ε sa a fala a xa, ε naxa, ‘Karaməxə naxa, n ma waxatin bata a li. N tan nun n ma xarandiine xa Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla donseen don i ya banxini.’ ”

¹⁹ Xarandiine yi a liga alo Yesu a fala e xa kii naxan yi, e yi Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla donseni tən.

²⁰ Ninbanna to so, Yesu nun a xarandii fu nun firinne yi dəxə e dεgedeni.

²¹ E yi e dεgema waxatin naxan yi, Yesu naxa, “N xa jəndin fala ε xa, ε tan nde keden n yanfama nən, a yi n so yiini.”

²² Xarandiine yi sunu han, e yi a maxədin fələ keden keden yεen ma, e naxa, “Marigina, n tan nan na ra ba?”

²³ Yesu yi e yabi, a naxa, “Nxu nun naxan nxu yiin nagodoxi lenge kedenna kui, na nan n soma yiini.

²⁴ N tan Muxuna Dii Xəmən faxama nən, alo Kitabuna a falaxi kii naxan yi, koni gbalon na kanna yεε ra naxan Muxuna Dii Xəmən soma yiini! A yi fisa nun hali na muxun mi yi bari nun mume!”

²⁵ Yudası naxan a soma yiini, na yi falan tongo a naxa, “Karaməxə, n tan nan na ra ba?”

Yesu yi a yabi, a naxa, “I bata a fala.”

Marigina ximənnə fe

Maraka 14.22-26, Luka 22.15-
20, Kərənti Kaane Singena 11.23-25

[‡] **26:17: Buru Tetaren Sanla:** Yahudiyane yi burun donma leben mi yi saxi naxan yi xii solofere sanli ito bun. E sarıjan kiina nde nan yi a ra. A mato Xəroyaan 12.15 kui. **§ 26:30: betina:** E namunna nan yi a ra na sanla waxatini e xa Yaburin yirena nde ba, fata sorani ito nde ra: 113 han 118. ***** **26:31:** A mato Sakari 13.7 kui. Sandani ito kui, Yesu misalixi xuruse rabaan na bayo e a faxama nən.

²⁶ E yi e dεgema waxatin naxan yi, Yesu yi burun tongo, a barikan bira Ala xa, a yi a yigira, a yi a so a xarandiine yii. A yi a fala, a naxa, “E a tongo, ε yi a don, n fati bəndən nan ito ra.”

²⁷ Na xanbi ra, a yi igelengenna tongo, a barikan bira Ala xa, a yi a so e yii, a yi a fala, a naxa, “E birin xa a min

²⁸ amasətə n wunla ni ito ra n layirin xidima en tagi naxan xən, a minima muxu wuyaxi xa nən e yulubin mafeluun na.

²⁹ N xa a fala ε xa, en wudi bogi igen naxan minma ito ra, n mi fa a minma han en birin mən yi sa a min n Fafe Alaa Mangayani.”

³⁰ Na xanbi ra, e yi bətin ba, § e siga Oliwi Geyaan fari.

Piyəri a mε fəna Yesu ra

Maraka 14.27-31, Luka 22.31-
34, Yoni 13.36-38

³¹ Nayi, Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E birin ε mεma n na nən to kəεen na, amasətə a sɛbɛxi Kitabuni, fa fala, ‘N xuruse rabaan faxama nən, yεxεene birin yi xuya ayi.’* ”

³² Koni n na keli sayani, n sigama nən ε yεε ra Galile yamanani.”

³³ Piyəri yi Yesu yabi, a naxa, “Hali bonne birin e mε i ra, n tan mi n mε i ra mume!”

³⁴ Yesu yi a fala Piyəri xa, a naxa, “N xa jəndin fala i xa, benun don-tonna xa wuga to kəεen na, i a falama nən dəxəna ma saxan fa fala i mi n kolon.”

³⁵ Piyəri yi a yabi, a naxa, “Hali en birin faxa, n mi a falε mume, fa fala n mi i kolon.” Xarandiin bonne fan birin yi na fala.

Yesu yi Ala maxandi nakəni

Maraka 14.32-42, Luka 22.39-46

³⁶ Na xanbi ra, Yesu nun a xarandiine yi siga yirena nde yi

naxan xili Getesemani. A yi a fala e xa, a naxa, “E dɔxɔ be, n tan sigan mɛnni, n xa sa Ala maxandi.”

³⁷ A siga Piyeri nun Sebede a dii xɛmɛ firinne ra. A bɔɲɛn yi rafɔrɔxi, a yi sunuxi.†

³⁸ Nanara, a yi a fala e xa, a naxa, “N bɔɲɛn nafɔrɔxi han n faxa, ε lu be, ε lu ε yɛɛ ra yi n xɔn ma.”

³⁹ A yi siga ndedi, a yi bira, a yɛtagin yi lan bɔxɔn ma, a yi Ala maxandi, a naxa, “N Fafe, xa a lanɲɛ tɔrɔya igelengenni ito masiga n na, koni n tan sagoon nama liga fɔ i tan sagona.”

⁴⁰ Na xanbi ra, a mɔn yi xɛtɛ, a yi a xarandiine li xixɔnli. A yi a fala Piyeri xa, a naxa, “E mi nɔxi luyɛ ε yɛɛ ra yi n xɔn ma hali waxatidi?”

⁴¹ E lu ε yɛɛ ra yi, ε Ala maxandi, alogo ε nama bira tantanni. E niin waxɔn feen fan koni ε fati benden senbe mi na.”

⁴² Yesu mɔn yi siga a firinden, a sa Ala maxandi, a naxa, “N Fafe, xa tɔrɔya igelengenni ito mi nɔɛ masigɛ n na, fɔ a xa n li, i sagoon xa liga.”

⁴³ A mɔn yi xɛtɛ, a xarandiine li xiye, bayo xixɔnla bata yi e suxu.

⁴⁴ A mɔn yi keli e fema, a siga a saxandeni, a sa Ala maxandi, a mɔn yi na fala kedenna ti.

⁴⁵ Na xanbi ra, a xɛtɛ xarandiine fema, a naxa, “E mɔn xima ba? E mɔn ε matabuma ba? A mato! Waxatin bata a li! N tan, Muxuna Dii Xɛmɛn bata so hakɛ kanne senben bun ma iki.

⁴⁶ E keli, en siga, muxun naxan n yanfama, a n so yiini, na bata fa!”

Yesu suxu fena

Maraka 14.43-50, Luka 22.47-53, Yoni 18.3-12

⁴⁷ A yi falan tima waxatin naxan yi, Yudasi a xarandii fu nun firinna nde yi fa, gali gbeen yi biraxi a

fɔxɔ ra saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne nun yamaan fonne naxanye xɛ. Silanfanne nun gbengbetenne yi e yii.‡

⁴⁸ Naxan yi a yanfama, a a so yiini, na bata yi taxamasenni ito fala yamaan xa nun, a naxa, “N na muxun naxan sunbu,§ a tan nan na ra. E a suxu ken!”

⁴⁹ Nanara, Yudasi yi a tinxin Yesu ra keden na, a naxa, “Karamɔxɔ, i nuwali.” A yi a sunbu.

⁵⁰ Yesu yi a yabi, a naxa, “N xɔyina, i faxi naxan na, na liga.”

Nayi, e yi Yesu suxu ken!

⁵¹ Naxanye yi Yesu fɔxɔ ra, na nde keden yi a silanfanna botin, a Saraxarali Kuntigi Singena konyin tunla sege a ma.

⁵² Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I ya silanfanna raxɛtɛ a funfuni, amasɔtɔ naxan birin silanfanna tongoma, ne faxama silanfanna nan na.

⁵³ I mi a kolon ba, fa fala n nɔɛ n Fafe Ala xilɛ nɛn, a yi maleka gali gbee fu nun firin nafa n ma mafuren?”

⁵⁴ Koni xa na liga, Kitabun fala xuiin kamalima* di nayi? Bayo a sebexi a fɔ a xa liga ikiini.”

⁵⁵ Yesu yi falan ti ganla xa, a naxa, “E bata fa n suxudeni silanfanne nun gbengbetenne ε yii alo mafu tiin nan yi n na nun. N yi xaranna tima Ala Batu Banxini lɔxɔ yo lɔxɔ, koni ε mi n suxu.

⁵⁶ Koni na birin ligaxi nɛn alogo nabine falan naxanye sebexi, ne xa kamali.”

Nayi, a xarandiine birin yi a rabɛnin, e yi e gi.

Yesu Yahudiyi mangane yɛtagi

Maraka 14.53-65, Luka 22.54-55, 63-71, Yoni 18.13-14, 9-24

† **26:37: A sunu** bayo a a kolon fa fala muxune a faxama nɛn. ‡ **26:47: Silanfanna:** Sofane yengeso degemana. § **26:48: sunbuna:** Mɛn kaane yi darixi e bode xɔntɔɲɛ sunbuni, koni

Yudasi yi a findi taxamasenna ra, a xa Yesu yita a yaxune ra. * **26:54: Kitabuna falan kamalima:** Esayi 53.5 a falaxi a Alaa Muxu Sugandixin faxama nɛn yamaan yulubine fe ra. A na falaxi yanyina nde ɲɛɛ kɛmɛ solofere benun a xa raba.

⁵⁷ Naxanye Yesu suxu, ne yi a xali Kayafa konni Saraxarali Kuntigi Singena, sariya karamaxone nun yamaan fonne yi malanxi denaxan yi.

⁵⁸ Piyeri yi bira Yesu foxo ra, koni e nun ganla tagi kuya, han Saraxarali Kuntigi Singena tande ma. A yi so tanden ma e nun kantan muxune yi dexo alogo a xa a kolon a rapanma kii naxan yi.

⁵⁹ Saraxarali kuntigine nun kitisa yamaan birin yi katama wule seren ba feen na Yesu xili ma, alogo e xa a faxa.

⁶⁰ Koni hali muxu wuyaxi to fa wule seren ba a xili ma, e mi sese sotu. Donexen na muxu firin yi ti e yetagi,

⁶¹ e naxa, “Xemeni ito naxa, a naxa Ala Batu Banxin kale nen, a mon yi a ti soge saxan bun ma.”

⁶² Saraxarali Kuntigi Singen yi keli, a falan ti Yesu xa, a naxa, “Muxuni itoe naxan falama i xun ma, na yabi mi i xon ba?”

⁶³ Koni Yesu mi fala yo ti. Saraxarali Kuntigi Singen yi falan ti a xa mon, a naxa, “N na i rakoloma habadan Ala xinli, xa Alaa Muxu Sugandixin nan i tan na, Alaa Dii Xemena, na fala nxu xa.”

⁶⁴ Yesu yi a yabi, a naxa, “I bata a fala. Koni n xa a fala e birin xa, folo iki ma, e n tan Muxuna Dii Xemen toma dxi Ala Senbemaan yiifanna ma, e yi n famatxon to kore kundani.”

⁶⁵ Saraxarali Kuntigi Singen na me waxatin naxan yi, a yi a domani bo, a naxa, “A bata Ala rayeleful† En mako mi fa sere yo ma sonon! E bata a fala jaxine me!

⁶⁶ E mirixi a ma di?” E yi a yabi, e naxa, “A lan nen a xa faxa.”

⁶⁷ Nayi, e yi e degen puru Yesu yetagi, e yi a bonbo.

⁶⁸ E lu a maxodinje, e naxa, “I tan Alaa Muxu Sugandixina, a fala nxu xa fata Ala ra, nde i bonboxi?”‡

Piyeri a me fena Yesu ra

Maraka 14.66-72, Luka 22.56-62, Yoni 18.15-18, 25-27

⁶⁹ Piyeri yi dxi tanden ma waxatin naxan yi, Saraxarali Kuntigi Singena walike jaxalan nde yi fa a fema, a naxa, “I tan fan yi Yesu Galile kaan foxo ra nun.”

⁷⁰ Koni a yi a tandi e birin yetagi, a naxa, “N mi a kolon i waxi naxan fala fe yi.”

⁷¹ Na xanbi ra, a yi siga tanden so deen na. Walike jaxalan gbete yi a to. Muxun naxanye yi dxi na, a yi a fala ne xa, a naxa, “Xemeni ito yi Yesu Nasareti kaan foxo ra nun.”

⁷² Piyeri yi a tandi, a yi a kolob, a naxa, “N mi na xemen kolon!”

⁷³ Waxatidi danguxina, naxanye yi tixi na, ne yi fa Piyeri fema, e naxa, “A tan nan nde i tan fan na! Amasoto i fala ti kiin bata a yita nxu ra!”§

⁷⁴ Nayi, Piyeri yi a kolob dangane ra, a yi a fala, a naxa, “N mi xemeni ito kolon mumel!” Na waxatin yeteni dontonna yi wuga mafuren.

⁷⁵ Nayi, Yesu a falan yi rabira Piyeri ma, a naxa, “Benun dontonna xa wuga i a falama nen daxonja ma saxan fa fala i mi n kolon.” Piyeri yi mini, a nimisa wugan ti!

27

E siga Yesu ra Pilati fema

Maraka 15.1, Luka 23.1-2, Yoni 18.28-32

¹ Xoton xoton, saraxarali kuntigine nun yamaan fonne yi a ragidi, a e xa Yesu faxa.

² E yi a xidi, e siga a ra yamana kanna Pilati fema.

† 26:65: Musaa sariyan kui, muxun naxan na **Ala rayelefu**, na kanna lan a xa faxa. A mato Saraxaraline 24.16 kui. ‡ 26:68: Muxun naxanye a bonboma, ne mon a magelema na falan na.

§ 26:73: **a fala ti kiina**: Yanyina nde, a yi falan tima alo muxun naxanye kelixi Galile yamanani hanma Nasareti yamanana.

*Yudasi faxa fena**Kɛwanle 1.18-19*

³ Yudasi naxan Yesu yanfa, a a so yiini, na to a to, e bata Yesu yalagi sayaan na, a yi nimisa, a yi gbeti gbanan tonge saxanna raxɛɛ saraxarali kuntigine nun yamaan fonne ma.

⁴ A yi a fala, a naxa, “N bata yulu-bin liga, n muxun yanfa naxan mi hake yo ligaxi alogo e xa a faxa!” E yi a yabi, e naxa, “Nxu tan ma fe mi na yi, i ya feen nan na ra!”

⁵ Yudasi yi gbetin woli Ala Batu Banxini, a siga, a sa a yete singan.

⁶ Saraxarali kuntigine yi gbetin matongo, e naxa, “A mi daxa gbetini ito xa sa en ma gbeti ramarade sarijanxini, bayo faxa tiin saren nan a ra.”

⁷ E yi lan a ma a e xa na gbetin tongo, e feɲɛ rafalana nde a bɔxɔn sara na gbetin na, e yi na findi xɔɲɛ maluxunden na.

⁸ Nanara, han to, e na bɔxɔn xili bama a “Wuli Bɔxɔna.”

⁹ Nayi, Nabi Yeremi naxan fala, na yi kamali, a naxa, “E yi gbeti gbanan tonge saxanne tongo, Isir-ayila kaane a sara gbetin naxan na.

¹⁰ E feɲɛ rafalana bɔxɔn sara a ra alo Marigina n yamari kii naxan yi.”*

*Pilati yi Yesu maxɔdin**Maraka 15.2-5, Luka 23.3-5, Yoni 18.33-38*

¹¹ Yesu yi ti yamana kanna yetagi, yamana kanna yi a maxɔdin, a naxa, “Yahudiyane mangan nan i tan na ba?”† Yesu yi a yabi, a naxa, “I bata a fala.”

¹² Koni saraxarali kuntigine nun yamaan fonne a kansun waxatin naxan yi, a mi fefe fala.

¹³ Nayi, Pilati yi a fala a xa, a naxa, “E i kansunma feen naxanye birin na, i mi ne me ba?”

¹⁴ Koni Yesu mi tin a yabɛ mume, yamana kanna yi kabɛ kati!

*E Yesu faxa feen nagidi**Maraka 15.6-15, Luka 23.13-25, Yoni 18.39-19.16*

¹⁵ Nba, sanli ito na yi a li nun, yamana kanna yi darixi kasorasaan muxu keden beɲɲɛ nɛn, yamaan na wa naxan xɔn ma.

¹⁶ Na waxatini, kasorasa ɲaxina nde yi na naxan xili Baraba.

¹⁷ Nanara, Pilati yamana kanna yi yamaan malanxin maxɔdin, a naxa, “E waxi a xɔn ma n xa nde beɲin, Baraba hanma Yesu naxan xili Alaa Muxu Sugandixina?”

¹⁸ Bayo a yi a kolon yati, fa fala e Yesu soxi a yii xɔxɔlɔnyaan nan ma.

¹⁹ Pilati yi dɔxi kiti sadeni waxatin naxan yi, a ɲaxanla yi xɛraan nasiga a ma, a naxa, “I nama fefe liga tinxin muxuni ito ra amasɔɔ n tɔɔxi nɛn xiyeni a fe ra to ki faɲi!”

²⁰ Saraxarali kuntigine nun yamaan fonne yi yamaan nadin, a Pilati xa Baraba beɲin, a yi Yesu faxa.

²¹ Yamana kanna yi e maxɔdin, a naxa, “E waxi a xɔn ma muxu firinni itoe, n xa nde beɲin?” E yi a yabi, e naxa, “Baraba!”

²² Pilati yi e maxɔdin, a naxa, “Yesu naxan xili Alaa Muxu Sugandixina, e waxi a xɔn ma, n xa nanfe liga a ra?” E birin yi a yabi, e naxa, “A xa gbangban wudin ma.”

²³ Koni Pilati yi e maxɔdin, a naxa, “A fe ɲaxin mundun ligaxi?” Koni e sɔnxɔn yi siga gboɛ ayi, e naxa, “A gbangban wudin ma!”

²⁴ Pilati a to waxatin naxan yi, a mi yi nɛɛ sese ra, sɔnxɔn yi gboma ayi, a yi igen tongo, a yi a yiin naxa yamaan yɛɛ xɔri, a naxa, “N gbee yo mi xɛmeni ito faxa feni! E feen ni ito ra!”

* **27:10:** A mato Sakari 11.12-13 nun Yeremi 18.2-3 nun 19.1-2 nun 32.6-15 kui. † **27:11: mangana:** Yamana kanna yi waxi a kansun feen nin fa fala a murutexi a mangayaan nan ma. Xa a tan nan a yete findi mangan na, na yi findima a yalagi xunna nan na.

²⁵ Yamaan yi a yabi, e naxa, “A wunla goronna xa lu nxu tan nun nxɔ diine xun ma!”

²⁶ Awa, na xanbi ra, Pilati yi Baraba bejin, a yi a yamari a e xa Yesu bulan, a yi a so e yii alogo e xa a gbangban wudin ma.

Sofane yi Yesu magele

Maraka 15.16-20, Yoni 19.2-3

²⁷ Yamana kanna sofane yi Yesu xali yamana kan banxini, sofane ganla birin yi e malan a rabilinni.

²⁸ E yi a dugine ba a ma, e yi doma gbeela[‡] ragodo a ma.

²⁹ E yi wudi yii nali kanne denbe kɔmɔtin na mangaya taxamasenna ra, e yi a so a xunna, e dunganna so a yii. § E yi e xinbi sin a bun ma, e lu a magele, e naxa, “I kene Yahudiyane mangana!”

³⁰ E yi degen puru a ma, e yi a dunganna tongo, e yi a bɔnbɔ a xunna ma.

³¹ E to yelin a magele, e domain ba a ma, e mɔn yi a maxidi a gbee dugine yi. Na xanbi ra, e yi siga a ra a gbangbandeni wudin ma.

E yi Yesu gbangban wudin ma

Maraka 15.21-32, Luka 23.26-43, Yoni 19.17-27

³² E yi minima taani waxatin naxan yi, e yi lan xemena nde ra, naxan yi xili Simɔn Sirɛni kaana. E yi na karahan, a xa Yesu gbangban wudin tongo.

³³ E yi fa na yireni denaxan xili Gologota, naxan bunna neɛn “xun xɔri yirena.”

³⁴ E yi manpaan so a yii naxan yi basanxi se gbete ra naxan xɔɔ, alogo a xa a min, koni a to a lenna ti a ma, a mi tin a minje.

³⁵ E yi a gbangban wudin ma.* Na xanbi ra, e yi masensenna ti lan a dugine yitaxun feen ma.

[‡] **27:28: Doma gbeela** yi findixi mangayaan taxamasenna nde nan na. Yamaan to a kansun fa fala a bata a yete findi mangan na, sofane fa a mangayana fe magelema. § **27:29:** E

dunganna so a yii alo mangaya dunganna a magele feen na. * **27:35:** Sofane yi a yiine nun a sanne gbangban wudin ma, e yi a singan na kiini. E yi na ligama nen alogo muxune xa jenin benun e xa faxa. † **27:46:** A mato Yaburin 22.2 kui.

³⁶ E yi dɔxɔ a kantandeni.

³⁷ E yi a kansun kɛdin sebe, e yi a gbangban a xun ma, e naxa, “Yahudiyane Mangan nan Yesu ito ra.”

³⁸ E yi mujade firin gbangban wudin ma Yesu fema, kedenna a yiifanna ma, bonna a kɔmenna ma.

³⁹ Yamaan yi dangu a makonbe, e lu e xunni maxe,

⁴⁰ e naxa, “I tan naxan Ala Batu Banxin kalama, i mɔn yi a ti soge saxan, i yete rakisi! Xa Alaa Dii Xeme nan i tan na, godu, i keli wudin kɔe ra.”

⁴¹ Saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne nun yamaan fonne fan yi a magele na kii nin,

⁴² e naxa, “A bonne rakisi nen, koni a mi nɔe a yete rakise! Isirayila mangan xa mi a tan na ba? A xa keli wudin kɔe ra, a godu be alogo nxu xa denkeleya a ma!

⁴³ A denkeleyaxi Ala ma, a naxa, a Alaa Dii Xemen nan a tan na. Nba, xa a rafan Ala ma, a xa a xunba!”

⁴⁴ Hali mujaden naxanye yi gbangbanxi wudin ma a dexɔn, ne fan yi a makonbi na kiini.

Yesu faxa fena

Maraka 15.33-41, Luka 23.44-49, Yoni 19.28-30

⁴⁵ Sogen bata yi a ratinxin nun, dimin yi so yamanan birin yi han se din waxatin yi maso.

⁴⁶ Na waxatini, Yesu yi gbelegebele a kon xuini, a naxa, “Eli, Eli, lama sabakitani?” na bunna neɛn, “N ma Ala, n ma Ala, i n nabepinxi nanfera?”†

⁴⁷ Muxuna ndee yi tixi na yi, ne yi a xuiin me, e naxa, “A Nabi Eli nan xilima.”

⁴⁸ E tan nde keden yi a gi mafuren, a sa dugi dungin tongo, a yi a sin minse muluxunxini, a yi a filin

tamin jəe ra, a yi a ti a xa, a xa a min.

⁴⁹ Koni bonne naxa, “A mame, en na a mato xa Nabi Eli fa a rakise.”

⁵⁰ Yesu mən yi a xui ramini fangan na, a niin yi ba.

⁵¹ Dugin naxan yi singanxi Ala Batu Banxin tagi, na yi bə firinna ra, fələ a xunna ra han a sanbun na. Bəxən yi xuruxurun, fanyene yi bə.

⁵² Gaburune yi rabi, faxa muxu sarijanxina ndee yi keli.

⁵³ E keli gaburune kui. Yesu keli xanbini sayani, e yi siga Taa Sarijanxini, e mini kənenni muxu wuyaxi xa.

⁵⁴ Sofa kəmən kuntigin nun a sofaan naxanye yi Yesu kantanma, ne to bəxən to xuruxurunje, e nun feen naxanye birin bata liga, e yi gaxu kati! E yi a fala, e naxa, “Alaa Dii Xəmən nan yi a ra yati!”

⁵⁵ Naxanla naxanye yi biraxi Yesu fəxə ra keli Galile yamanani, naxanye yi a malima nun, ne wuyaxi yi na, e tixi wulani, e a matoma.

⁵⁶ Mariyama Magadala kaan yi ne ye nun, e nun Mariyama, Yaki nun Yusufu nga, e nun Sebede a dii xəmene nga.

Yesu maluxun fena

Maraka 15.42-47, Luka 23.50-56, Yoni 19.38-42

⁵⁷ Ninbanna to a li, nafulu kannan de yi fa naxan yi xili Yusufu Arimate kaana, Yesu a xarandiina nde nan yi a fan na.

⁵⁸ A yi siga Pilati fəma, a yi a maxodin Yesu binbina fe ma. Pilati yi e yamari, a e xa Yesu binbin so Yusufu yii.

⁵⁹ Nanara, Yusufu yi a binbin tongo, a yi a kasangen dugi fixəni,

⁶⁰ a sa a maluxun gaburun na fanye kui gexini alo faran yili, a yi baxi naxan gedeni a yete xa nun. Na xanbi ra, a yi gəme belebelen makutukutu gaburun de ra, a siga.

⁶¹ Mariyama Magadala kaan nun Mariyama bonna yi dəxi na nun, e yeən lanxi gaburun ma.

Gaburu kantanne

⁶² Yuma ləxən xətən bode, saraxarali kuntigine nun Farisi muxune yi siga Pilati fəma,

⁶³ e naxa, “Nxu fafe, wule falani ito yi a nii ra waxatin naxan yi, nxu xaxili dəxi na xən ma, a fala nən, a naxa, ‘Soge saxan na dangu waxatin naxan yi, n mən kelima nən sayani.’

⁶⁴ Na ma, i xa yamarin fi, gaburun xa kantan ken, han a soge saxande ləxəni alogo a xarandiine nama fa a binbin muja, e siga a ra. E yi a fala yamaan xa fa fala ‘A bata keli sayani.’ Xa ito liga, wule dənxeeni ito jaxuma ayi nən dangu a fələn na.”

⁶⁵ Pilati yi a fala e xa, a naxa, “E kantan muxune tongo, e xa sa gaburun kantan alo e nəe a ra kii naxan yi.”

⁶⁶ Nanara, e yi siga, e sa gaburun deən nagali ki fəji, e taxamasenna sa a ma, e yi a kantan sofane lu na yi.

28

Yesu keli fena sayani

Maraka 16.1-10, Luka 24.1-12, Yoni 20.1-10

¹ Matabu ləxən danguxina, xati ləxən subaxani, Mariyama Magadala kaan nun Mariyama bonna yi siga gaburu matodeni.

² Bəxən yi xuruxurun gbeen ti. Marigina malekan yi godo keli kore, a yi gəme gbeen makutukutu, a dəxə a fari.

³ Na malekan yetagin yi luxi alo kuyen na a jinna masəxən, a dugine yi fixa alo balabalan kəsəna.

⁴ Kantan muxune yi gaxu han e xuruxurun, e yi fuga a ra, e lu alo fəxa muxune.

⁵ Koni malekan yi falan ti jaxanle xa, a naxa, “E nama gaxu, n na a kolon fa fala e Yesu nan fenma naxan gbangban wudin ma.

⁶ A mi be yi, a bata keli alo a a fala kii naxan yi. E fa a saden mato.

7 Ɛ siga mafureɛn, ɛ sa a fala a xarandiine xa, ɛ naxa, ‘A bata keli sayani, ɛ sa a lima Galile yamanani, ɛ a toma nɛn na yi!’ N bata a fala ɛ xa iki.”

8 Nanara, e keli gaburun yireni mafureɛn gaxun nun sɛwani, e siga e giye, e sa a fala a xarandiine xa.

9 Yesu yi e ralan mafureɛn, a naxa, “Ɛ nuwali.” E yi fa a sanna suxu, e yi a batu.

10 Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ nama gaxu, ɛ siga, ɛ sa a fala ngaxakedenne xa, a e xa siga Galile yi, e sa n toma mɛnna nin.”

Kantan muxune dentɛgena

11 Naxanle mɔn yi kira yi waxatin naxan yi, sofaan naxanye yi gaburun kantanma, na ndee yi xɛtɛ taani. Feen naxan birin ligaxi, e na fala saraxarali kuntigine xa.

12 Saraxarali kuntigine nun yamaan fonne yi e bode to, e lan fe keden ma, e gbeti gbeen so sofane yii.

13 E yi a fala e xa, e naxa, “Ɛ xa ito fala, ɛ naxa, ‘A xarandiine bata fa kɔɛɛn na, e yi a binbin muɲa, nxu yi xiin waxatin naxan yi.’

14 Xa yamana kanna na mɛ, nxu a mafanɲɛ, nxu yi ɛ ba kɔntɔfinli.”

15 Kantan muxune yi gbetin naxu. E naxan fala e xa, e yi na liga. Na falan yi xuya ayi na kiini Yahudiyane tagi han to.

Yesu yi a xarandiine xɛ

Maraka 16.14-18, Luka 24.36-49, Yoni 20.19-23, Kɛwanle 1.6-8

16 Xarandii fu nun kedenna yi siga Galile yamanani geyaan fari Yesu naxan ma fe fala e xa.

17 E to a to, e yi a batu. Koni sikɛn yi ndee yi.

18 Yesu yi a maso e ra, a naxa, “Sɛnɛn birin bata fi n ma kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna fari.

19 Nayi, ɛ siga, ɛ sa siyane birin findi n ma xarandiine ra, ɛ yi e rafu igeni n Fafe Ala nun a Dii Xɛmɛn nun a Nii Sariɲanxin xinli,

20 n na ɛ yamarixi naxanye birin ma, ɛ yi e xaran ne suxun ma. A maɔ, n luma nɛn ɛ xɔn ma waxatin birin han dunuɲa rajanni.”

Maraka Maraka Yesu a Fe Xibaru Fajin Naxan Sebe

Yesu fɔxɔrabira naanin nan Marigi Yesu a taruxun nun a falane sebe Alaa Nii Sarijanxin barakani: Matiyu, Maraka, Luka, e nun Yoni. Muxune laxi a ra a Maraka a gbeen sebeɓi nen alogo Romi kaane xa denkeleya Yesu ma. A feene yebaxi kiina nde yi alogo Romi kaane xa la Yesu senben na. Yesu kabanako feen naxanye ligaxi, ne nan yebaxi dangu Yesu xaranna ra Maraka gbeen kui.

Maraka Kitabun yireni ito sebeɓi nen jee tonge saxan noxondɔn Yesu te xanbini kore xonna ma. Kitabun yireni ito Yesu rafu feen nan singe yebama igeni. A mi a bari feen yebama. Yesu dunuɓa yi gidini, a xaran wuyaxi ti nen a yamaan xa. A mon kabanako fe wuyaxi liga nen. Maraka na nan yebama Ningila Yesu kui. Donxen na, a Yesu a sayaan nan yebama e nun a rakeli fena sayani.

*Yoni Marafu Tiina kawandina
Matiyu 3.1-12, Luka 3.1-18, Yoni
1.19-28*

¹ Ningila Yesu a fe folɔn ni ito ra, Alaa Muxu Sugandixina, Alaa Dii Xemen.*

² A sebeɓi Nabi Esayi Kitabun kui, a naxa,
“N nan n ma xeraan nasigama nen
i yee ra,
a kiraan nafala i xa.

³ Muxuna nde xuiin minima tonbonni,
a naxa, ‘E kirani ton Marigin yee ra,
ε kirane matinxin a xa!’ ”†

⁴ Nanara, Yoni yi mini kenenni tonbonni, a lu yamaan nafuyε igeni e tubi feen na Ala ma, a e

kawandi, a e xa e xun xanbi so e yulubine yi, e yi rafu igeni alogo e yulubine xa xafari.

⁵ Yudaya kaane nun Yerusalen kaane birin yi siga a fema. E yi e ti e yulubine ra. A yi e rafu igeni Yuruden baani e tubi feen na.

⁶ Nɔgɔme xabe dugin nan yi rago-doxi Yoni ma, a tagi xidixi kidin na. A yi baloma tuguminne nun kumin nan na.

⁷ A yi kawandin ba yamaan xa, a naxa, “Naxan fama n tan xanbi ra, na senben gbo dangu n tan na, n mi sa lan nen n xa findi a sankidin luti fulunna ra.

⁸ N tan ε rafuma igen nin iki, koni a tan ε rafuma Alaa Nii Sarijanxin nin.”

*Yesu rafu fena igeni
Matiyu 3.13-4.11, Luka 3.21-22,
4.1-13*

⁹ Na xanbi ra, Yesu yi fa sa keli Nasareti taani Galile yamanani. Yoni yi a rafu Yuruden baani.

¹⁰ Yesu yi a rakelima igeni waxatin naxan yi, a yi kore xonna to rabiye, Alaa Nii Sarijanxin yi godo a ma ganba sawurani.

¹¹ A yi fala xuiin me keli kore, a naxa, “N nafan Dii Xemen ni i tan na. I bata n keneni ki fajin.”

¹² Na waxati yeteni, Alaa Nii Sarijanxin yi a rasiga tonbonni.

¹³ A yi lu na yi soge tonge naanin. Setana yi kata a xa a ratantan. Yesu nun burunna subene nan yi a ra. Malekane fan yi fa a mali.

*Yesu yi muxu naanin xili
Matiyu 4.12-22, Luka 4.14-15,
5.1-11*

¹⁴ E yelin xanbini Yoni ε ka-soon na, Yesu yi siga Galile yamanani. A sa Alaa falan Xibaru Fajin kawandin ba yamaan xa,

¹⁵ a naxa, “Waxatin bata a li, Alaa Mangayaan bata maso. E ε xun xanbi so ε hakene yi, ε denkeleya n ma falan Xibaru Fajin ma.”

* **1:1:** Yesu yatexi **Alaa Dii Xemen** na bayo a fafe mi toxi dunuɓa yi. Ala nan a falaxi a xa da a nga kui, a yi da. Na feen sebeɓi Luka 1.34-35 nan kui. † **1:3:** Esayi 40.3

16 Awa, Yesu yi sigan tima Galile Daraan dɛxɔn ma waxatin naxan yi, a yɛxɛ suxun muxu firin to, Simɔn nun a ngaxakedenna Andire. E yi yɛxɛ suxu nin yalaan na darani.

17 Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ bira n fɔxɔ ra. N xa ɛ findi muxu fenne ra Ala xa alo ɛ yɛxɛn suxuma kii naxan yi.”

18 E yi e yalane bira mafuren! E bira a fɔxɔ ra.

19 Yesu mɔn yi siga yɛɛn na ndedi, a yi Yaki nun a ngaxakedenna Yoni to, Sebede a dii xɛmɛne. E yi e yalane yitonma kunkin kui.

20 Yesu yi e xili keden na. E yi e fafe Sebede nun walikene lu kunkin kui, e bira Yesu fɔxɔ ra.

Yinnan muxun naxan fɔxɔ ra

Luka 4.31-37

21 E yi sa Kaperunan taan li. Yesu yi so salide banxini Matabu Lɔxɔni, a yi lu xaranna tiyɛ.

22 Yamaan yi kabɛ Yesu xaran ti kɛɲaan ma, amasɔtɔ a yi xaranna tima Ala sɛnɓɛn nin. A mi yi luxi alo sariya karamɔxɔne.

23 Na waxatin yɛteni, xɛmɛna nde yi e salideni yinna ɲaxin yi naxan fɔxɔ ra. Yinnan yi xɛmɛn nasɔnxɔ, a yi falan ti a xɔn,

24 a naxa, “Yesu Nasarɛti kaana, i waxi nanse xɔn ma nxu xa? I faxi nxu halagiden nin ba? N ni i kolon, Alaa muxu sariɲanxin nan i tan na.”

25 Yesu yi yinnan yamari a sɔbɛɛn na, a naxa, “I dundu, xɛtɛ xɛmɛni ito fɔxɔ ra.”

26 Yinna ɲaxin yi xɛmɛn naxururun kati! A gbelegbele, a xɛtɛ a fɔxɔ ra.

27 Muxune yi kabɛ, e yi e bode maxɔdin fɔlɔ, e naxa, “Nanse ito ra, xaran nɛnɛn ni ito ra ba, Ala sɛnɓɛn naxan yi? A yinna ɲaxine yamarima, e yi a falan suxu.”

28 Muxune yi Yesu a fe xibarun mɛ Galile yamanan yiren birin yi mafuren!

Yesu yi muxu wuyaxi rakɛndɛya

Matiyu 8.14-17, Luka 4.38-41

29 E to mini salide banxini, Yesu nun Yaki nun Yoni yi siga Simɔn nun Andire konni keden na.

30 Simɔn bitan gilɛn furaxin yi saxi banxini, a fatin wolonxi a ma. E yi a fe fala Yesu xa sa!

31 Yesu yi siga na ɲaxanla fɛma, a yi a suxu a yiin ma, a yi a mali, a yi a rakeli. Fati mawolonna yi a beɲin, a wali fɔlɔ e xa.

32 Ninbanna ra, sogen godo xanbini, yamaan yi fa furetɔne birin na Yesu fɛma e nun ɲinan ɲaxine muxun naxanye fɔxɔ ra.

33 Taan birin yi e malan dɛɛn na.

34 Yesu yi furetɔ wuyaxi rakɛndɛya furen sifan birin ma, a ɲinan wuyaxi kedi muxune fɔxɔ ra. Koni a mi yi tinma ɲinanne yi falan ti hali ndedi amasɔtɔ e yi a kolon.

Yesu yi kawandin ba Galile yi

Luka 4.42-44

35 Na xɔtɔn bode subaxani, Yesu yi keli, a mini, a siga yire madunduxina nde yi Ala maxandideni.

36 Koni Simɔn nun a lanfane yi siga Yesu fendeni.

37 Awa, e a toxina, e yi a fala a xa, e naxa, “Muxune birin i fenma iki.”

38 Koni Yesu yi e yabi, a naxa, “En siga taa gbɛtɛye yi be dɛxɔn ma, alogo n mɔn xa sa kawandin ba mɛnne fan yi, amasɔtɔ n faxi na nan ma.”

39 Nayi, a yi siga Galile yamanan yiren birin yi, a sa kawandin ba salide banxine kui, a yi ɲinanne kedi.

Yesu yi dogonfontɔɔn nakɛndɛya

Matiyu 8.1-4, Luka 5.12-16

40 Dogonfontɔɔn yi fa Yesu fɛma, a yi a xinbi sin a bun ma. A yi a mafan, a naxa, “Xa i tinɲɛ, i nɔɛ n nakɛndɛyɛ nɛn.”

41 Yesu yi kininkinin a ma han, a yi a yiin sa a ma. A yi a yabi, a naxa, “N bata tin, i xa kɛndɛya!”

42 Dogonfonna yi a beɲin sa! Xɛmɛn yi kɛndɛya.

43 Na xanbi ra, Yesu yi a maxadi ken ken, a yi a rasiga keden na,

44 a naxa, “I tuli mati, i nama a fala muxu yo xa. Koni siga saraxaraliin fema mafuren, a xa i mato. Na xanbi ra, i saraxan ba i rasarijan feen na alo Nabi Musa a yamari kii naxan yi. Na findima nen sereyaan na saraxaraline xa.”[‡]

45 Koni xemēn yi siga yiren birin yi, a sa feni ito fala muxune birin xa. A yi a fala kati, han Yesu mi yi fa nœ soē taani kenēnni, a lu a danna burunna ra. Yamaan yi fa a fema sa keli yiren birin yi.

2

*Yesu yi lebutenna rakendeya
Matiyu 9.1-8, Luka 5.17-26*

1 Waxatidi danguxina, Yesu yi xεte Kaperunan taani. Yamaan yi a mē a Yesu bata fa a konni.

2 Muxu wuyaxi yi e malan na yi. E na rafe han hali tandeni, tide mi yi fa na. Yesu yi Alaa falan kawandi ba e xa.

3 Muxu naanin yi fa xeme lebutenna nde ra e yii.

4 E mi yi nœ Yesu masote amasote yama gbeen yi na yi. Nanara, e yalenna raba banxin fari Yesu xun ma. E xemēn nagodo Yesu ma na yalenna ra, a saxi a sa seni.

5 Yesu to e denkelēyaan to, a yi a fala lebutenna xa, a naxa, “N ma dii, i yulubine bata mafelu.”

6 Sariya karamoxona ndee yi doxi na yi, ne yi e miri e yete ma, e naxa,

7 “A falan tima na ki nanfera? A bata Ala rayelefu. Muxu yo mi nœ yulubine mafeluyε fō Ala keden peena!”

8 Yesu yi e miriyaan kolon mafuren! Nanara, a yi a fala e xa, a naxa, “E mirima fe sifani itoe ma nanfera?”

9 Nanse fala raxo lebutenna xa, ‘I yulubine bata mafelu’ hanma ‘Keli, i ya sa seen tongo, i sigan ti?’

10 N na yitama ε ra nen nayi fa fala senbena n tan Muxuna Dii Xemēn yii dunuɲa yi, n muxun mafelu a yulubine ra.” A yi a fala lebutenna xa, a naxa,

11 “N na a falama i xa, keli i i ya sa seen tongo, i siga i konni.”

12 Xemēn yi keli mafuren, a yi a sa seen tongo, a sigan ti e birin yeε xori. E birin yi kabε kati! E yi Ala tantun, e naxa, “Nxu munma ito noxonna to singen mumε!”

*Yesu yi Lewi xili
Matiyu 9.9-13, Luka 5.27-32*

13 Yesu mōn yi siga daraan de, yama gbeen yi fa a fema, a e xaran fōlo.

14 A yi sigama waxatin naxan yi, a mudu maxinla nde to, a xili Lewi, Alifaa dii xemēna, a yi doxi mudu maxilideni. Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Bira n fōxo ra.” Lewi yi keli, a bira a fōxo ra.

15 Na xanbi ra, Yesu yi siga a degedeni Lewi a banxini. Mudu maxinla nun hake kan wuyaxi yi doxo e degedeni Yesu nun a xarandiine fema, bayo na muxu sifan wuyaxi yi biraxi a fōxo ra.

16 Farisi muxu* sariya karamoxona ndee yi Yesu to a dege hake kanne nun mudu maxinle fema. Nanara, e yi a xarandiine maxodin, e naxa, “Nanfera Yesu a degema mudu maxinle nun hake kanne fema?”

[‡] **1:44: dogonfontona:** Alaa sariyan kui, dogonfontōn mi yi daxa a xa so taani. A yi luma taan fari ma nen. Saraxaraline nan yi muxun fatin matoma a yi a fala, xa na kanna sarijan, hanma xa a mi sarijan. Muxu gbete mi yi a yiin diɲε dogonfontōn na, bayo na yi na kanna sarijanna kalama nen. A mato Saraxaraline 13.45-46. Xa dogonfontona na ba muxun ma, fō a xa saraxan ba alogo a mōn xa sarijan kii naxan yi, a fa so taani, a doxo a konni. A mato Saraxaraline sora 14.

* **2:16: Farisi muxune:** Yahudiyane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. E tan nan e sōbe so Nabi Musaa sariyan suxun ma dangu Yahudiyān bonne ra. E mōn yi e benbane namunne suxuma kii xodexeni. E tan yi laxi malekane ra. E mōn yi laxi a ra a muxune kelima nen sayani.

17 Yesu yi e xuiin me, a yi e yabi, a naxa, “Muxun naxan kende na mako mi seribaan ma fo furetane. N mi faxi tinxin muxune xan xilideyi fo hake kanne.”

*Sun suxun maxodinna
Matiyu 9.14-17, Luka 5.33-39*

18 Yoni a xarandiine nun Farisi muxune yi sunna suxuma. Muxuna ndee yi fa Yesu fema, e yi a maxodin, e naxa, “Nanfera Yoni a xarandiine nun Farisi muxune xarandiine sunna suxuma koni i gbeene mi sunna suxuma?”

19 Yesu yi e yabi, a naxa, “Naxalandi kannna nema naxalandi tiine fema, e sunna suxe ba?† Na mi lige, xa a e fema!

20 Koni waxatina nde fama, naxalandi kannna bama nen e ye. Na waxatini, e sunna suxuma nen.

21 Muxu yo mi dugi nene dungin tonge, a yi dugi fonna beteren a ra.‡ Xa a na liga, a dugi nenen boma nen a fonna ra, a yinla yi ragbo ayi.

22 Muxun mi manpa nenen se se sase fonna kui. Xa a na liga, manpa nenen se saseen kalama nen, se saseen nun manpaan yi kala. Koni manpa nenen sama se sase nenen nan kui.”

*Matabu Loxona fe
Matiyu 12.1-8, Luka 6.1-5*

23 Yesu nun a xarandiine yi danguma xena nde ma Matabu Loxona nde yi, a xarandiine yi sansi tonsanne ratorondon folo.

24 Nanara, Farisi muxune yi a fala Yesu xa, e naxa, “I ya xarandiine feen naxan ligama, na mi daxa Matabu Loxoni.”§

25 Yesu yi e yabi, a naxa, “E munna na xaran ba, kamen Dawuda nun a foxorabirane suxu waxatin naxan yi?*

26 A so nen Alaa banxini Saraxarali Kuntigi Singena Abiyatari waxatini, a yi Alaa buru ralixin don muxe mi daxa a xa naxan don fo saraxaraline. Dawuda mon yi ndee so a foxorabirane fan yii.”

27 Yesu mon yi a fala e xa, a naxa, “Matabu Loxon daxi muxun nan xa, muxun xa mi daxi Matabu Loxon xa.

28 Nanara, n tan Muxuna Dii Xemen nan Matabu Loxon kannara.”

3

*Xeme yii madonxina fe
Matiyu 12.9-14, Luka 6.6-11*

1 Na xanbi ra, Yesu mon yi siga salide banxini. A yi xeme yii madonxina nde li menni.

2 E yi lu Yesu matoe xa a xemen nakendeye Matabu Loxoni alogo e xa a kansun na fe ra.

3 Yesu yi a fala xeme yii madonxin xa, a naxa, “Keli, i fa yamaan yetagi be.”

4 Na xanbi ra, a yi yamaan maxodin, a naxa, “Matabu Loxoni, nanse daxa a xa liga, a naxin ba, xa a fajina? En yi muxun niin nakisi ba, xa en yi a halagi?” Koni e mi fefe fala.

5 Yesu xoloxin yi e mato. A sunu e kininkinintareyana fe ra ki fajni. A yi a fala xemen xa, a naxa, “I yiini bandun.” A yi a yiini bandun, a kendeya.

6 Nanara, Farisi muxune yi mini mafureni! E nun Herode a muxuna ndee yi sa e bode to, e Yesu faxa feni ton.

Yamaan yi e malan daraan de

7 Yesu nun a xarandiine yi siga Galile Daraan dexon ma, yama gbeen yi bira a foxo ra keli Galile yamanani, e nun Yudaya

† 2:19: *Naxalandi kannna*: Yesu nan luxi alo naxalandi kannna sandani ito kui. A bunna nen, fa fala muxune mi sunna suxuma sewa waxatine yi. ‡ 2:21: *dugi nenen*: Yesu a sariya nenen

mi se Nabi Musaa sariya fonna ma. Sariya fonna mon mi se sariya nenen ma. § 2:24: Farisi muxune namunne mi yi tinje wali yo xa ke *Matabu Loxoni*. Na feen sebexi Xoroyaan 20.8-10 kui. Farisi muxune fena ndee saxi sariyan fari, e naxa, a hali muxu soxoloxine mi yi maliye na loxon.

* 2:25: A mato Samuyeli Singen 21.2-7.

⁸ nun Yerusalen nun Idumeya nun Yuruden baan kidimaan nun Tire taan nun Sidan taan nabilinni. Yesu yi feen naxanye ligama, yamaan yi na me, e yi fa a fema.

⁹ A yi a fala a xarandiine xa a e xa kunkina nde fen a xa, alogo yamaan nama a yigbeten.

¹⁰ A bata yi muxu wuyaxi rakendeya nun. Furetone birin yi kataxi alogo e xa e maso a ra, e yi e yiin din a ra.

¹¹ Nba, yinna jaxine yi muxun naxanye foxo ra, ne a to waxatin naxan yi, e bira a bun ma, yinna jaxine yi lu e ragbelegbele, e falan ti e xon, e naxa, "Alaa Dii Xemen nan i tan na."

¹² Koni a yi yinnane yamari, a e nama a fe fala.

*Yesu yi xera fu nun firinne yeba
Matiyu 10.1-4, Luka 6.12-16*

¹³ Awa, Yesu yi te geyaan fari. A yi waxi muxun naxanye xon ma, a yi ne xili, e yi fa a fema.

¹⁴ A yi muxu fu nun firin sugandi, a naxanye findi xerane ra alogo e xa lu a fema,

¹⁵ a yi e rasiga kawandi badeni, a fangan so e yii e jinanne kedi.

¹⁶ A muxu fu nun firinna naxanye sugandi, ne nan itoe ra, Simon, Yesu naxan xili sa Piyeri,*

¹⁷ e nun Sebede a dii xemen Yaki nun a xunyen Yoni Yesu naxanye xili sa "Boyanerige." Na bunna neen "Kuye Sarinna diine."

¹⁸ E nun Andre nun Filipi nun Barotolome nun Matiyo nun Tomasi nun Alifaa dii xemen Yaki nun Tade nun Simon e naxan ma a "Yahudiya siya xanuna,"†

¹⁹ e nun Yudasi Isakariyoti naxan Yesu yanfa, a a so yiini.

*Yesu nun Yinna mangana fe
Matiyu 12.22-32, Luka 11.14-23,
12.10*

²⁰ Na xanbi ra, Yesu yi xete banxini. Yama gbeen yi e malan na yi han Yesu nun a xarandiine mi yi fa noe e dege feren sote.

²¹ A denbayaan na me waxatin naxan yi, e siga a tongodeni, amasoto a denbayaan yi a falama nen, e naxa, "Seen bata so a yi."

²² Sariya karamaxon naxanye fa sa keli Yerusalen taani, ne yi a fala, e naxa, "Belesebu nan a foxo ra!" Bonne naxa, "A yinnane kedima yinna mangan Belesebu barakan nin."

²³ Nanara, Yesu yi e xili a fema, a sandana ndee sa e xa, a naxa, "Setana noe Setana kede ba?"

²⁴ Xa yamanan bata yitaxun yengeni, na yamanan mi saba-tima.‡

²⁵ Yengen tanden naxan kui, na tanden mi saba-tima.

²⁶ Xa Setana keli a yete xili ma, a mangayanti taxunma yengeni nen. A mi saba-tima, a janma nen na yi.

²⁷ Muxu yo mi noe soe senbemaana banxini, a yi a yii seene tongo, xa a mi senbemaana xidi singen.§ Na xanbi ra, a banxi kui seene tonge nen.

²⁸ N xa jandin fala e xa, muxun yulubin naxan birin ligama, hali a na Ala rayelefu, Ala e mafeluye nen na birin na.

²⁹ Koni muxun naxan na Alaa Nii Sarijanxin nayeleye, na mi mafeluye mume, habadan yulubin luma a ma nen."

³⁰ Yesu ito falaxi nen amasoto muxune yi a falama nen, e naxa, "Yinna jaxin na a foxo ra."

*Yesu nga nun a xunyene fe
Matiyu 12.46-50, Luka 8.19-21*

* **3:16:** Muxune man Piyeri ma a Pita. † **3:18: Yahudiya siya xanuna:** Muxun nan yi ne ra naxanye yi Romi kaane yengema alogo Isirayila kaane xa mini e non bun ma. ‡ **3:24: yamananana:** Ninanne nun yinnane Setana senben bun alo yamanan nun a mangan kii naxan yi. Seen naxanye Setana senben bun, xa ne e bode kedi, na luxi nen alo yamanan na yitaxun. Nayi, Setana mi jinanne kede alo muxuni itoe a falama Yesu ma kii naxan yi. § **3:27:** Sandani ito kui, Setana findixi **senbemaana** nan na. Xa Yesu bata muxune ba Setana yinna jaxine senben bun ma, nayi, Yesu bata Setana xidi.

31 Na xanbi ra, Yesu nga nun a xunyene yi fa. E ti tandeni, e xeraan nasiga a xilideni banxini.

32 Yamaan yi dɔxi Yesu rabilinni, e yi a fala a xa, e naxa, “A mato, i nga nun i xunyene tandeni e waxi i to feni.”

33 Yesu yi e yabi, a naxa, “Ndee nga nun n xunyene ra?”

34 Muxun naxanye dɔxi a rabilinni, a yi ne mato, a naxa, “N nga nun n xunyene mato be yi.

35 Amasɔɔ muxun naxanye Ala sagoon ligama, ngaxakeden xememaan nun a naxalanmaan ne nan na e nun n nga.”

4

Sansi wonla fe sandana

Matiyu 13.1-9, Luka 8.4-8

1 Na xanbi ra, Yesu mɔn yi xaranna fɔlɔ daraan de. Yama gbeen yi malan a fema han a yi so kunkin kui daraan xun ma. Yamaan yi lu baan xe deen xɔn ma.

2 A yi e xaran fe wuyaxi ma sandani. A yi a fala e xa a xaranni, a naxa,

3 “E tuli mati. Xee biina nde yi mini, a siga a sansiin wolideni.

4 A yi sansiin wolima waxatin naxan yi, ndee yi bira kiraan xɔn ma. Xɔline yi ne don.

5 Ndee yi bira fanyen fari bendɛ gbee mi yi denaxan yi. E yi soli mafuren, amasɔɔ bendɛn mi yi gbo na yi.

6 Sogen to te, e yi lisi a ra, e xara, bayo e salenne mi yi godoxi bɔxɔni ki fajni.

7 Sansina ndee yi bira sexe jali kanne tagi, sezene yi gbo, e yi e don, e mi bogi.

8 Koni ndee yi bira bɔxɔ fajini, e soli, e sabati, e bogi, e keden kedenna birin yi tonge saxan sɔɔ hanma tonge sennin, hanma keɛɛ.”

9 Yesu yi a fala, a naxa, “Xa tunla naxan xɔn, a feen me, na xa a tuli mati!”

Sandane sa xunna

Matiyu 13.10-17, Luka 8.9-10

10 Yesu yi a danna waxatin naxan yi, muxun naxanye nun a xarandii fu nun firinne yi a rabilinni, ne yi a maxɔdin sandane fe ma.

11 Yesu yi e yabi, a naxa, “Alaa Mangayaan wundo feen bata so e tan yii. Koni muxun naxanye a fari ma, ne feen birin mema sandan nin

12 bayo, ‘E seen matoma nen han, koni e mi a yigbema. E e tuli matima nen han, koni e mi fefe famuma, alogo e nama maxete, e yulubine yi xafari.’* ”

Yesu yi sandan bunna yeba

Matiyu 13.18-23, Luka 8.11-15

13 Na xanbi ra, Yesu yi e maxɔdin, a naxa, “E mi sandani ito bunna kolon ba? Xa e mi ito kolon, e sandan bonne bunne kolonma di?”

14 “Awa, sansi wonla Alaa falan nan wolima.

15 Muxuna ndee luxi nen alo sansiin naxanye bira kiraan xɔn ma. E na Alaa falan me tun, Setana yi fa, a yi a ba e yi.

16 Muxuna ndee luxi nen alo sansiin naxanye bira fanyen fari. E na Alaa falan me, e a suxuma nen sewani mafuren!

17 Koni salen mi e bun ma, e mi buma. Tɔrɔn nun besɛnxɔnyaan na fa Alaa falana fe ra, e birama nen tantanni mafuren!

18 Muxuna ndee luxi nen alo sansiin naxanye bira sexe jali kanne tagi. E Alaa falan me,

19 koni dunuɔa xaminne nun nfunla fe kunfan nun nata gbeteɛye yi a liga e falan bejin, a tɔnɔn mi lu e ma.

20 Koni muxuna ndee luxi nen alo sansiin naxanye bira bɔxɔ fajini. E Alaa falan mema nen, e yi a suxu, e bogi. Ndee yi tonge saxan namini, ndee tonge sennin, ndee keɛɛ.”

* 4:12: Esayi 6.9-10

Lenpun dɔxɔ fena seen bun ma
Luka 8.16-18

21 Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Lenpun dɔxɛ deben bun ma hanma saden bun ma ba? A mi dɔxɔma seen xan fari ba?”

22 Feen naxanye birin luxunxi, ne makeɛnɛnma nɛn. Feen naxanye birin wundoni, ne minima nɛn kɛnɛnni.

23 Xa tunla naxan ma a feen mɛ, na xa a tuli matil!”

24 A mɔn yi a fala e xa, a naxa, “E feen naxan mɛxi, ɛ na fe liga ɛ yeren ma. E ligaseen naxan yatɛma bonne xa, Ala fan na yatɛma ɛ xa nɛn, a yi nde sa a fari.

25 Seen muxun naxan yii, nde mɔn soma nɛn na yii, koni se mi muxun naxan yii, hali naxan di a yii, na bama nɛn a yii.”

Sansi xɔnna fe sandana

26 Yesu mɔn yi a fala, a naxa, “Alaa Mangayaan luxi nɛn alo xɛmɛn naxan a sansiin woli a xɛɛn ma.

27 Xa a xi, xa a mi xi, kɔɛɛn ba, yanyin ba, sansi xɔnna solima nɛn, a yi gbo, koni a tan mi a liga kiin kolon.

28 Bɔxɔn nan bogi seene raminima a yetɛ ra. A solima nɛn singe, na xanbi ra, a sabati, dɔnxɛn na a yi bogi.

29 A na mɔ waxatin naxan yi, xɛmɛn yi wɔlitɛn naso a ra, bayo a xaba waxatin bata a li.”

Sansi xurina fe sandana

Matiyu 13.31-32, 34, Luka 13.18-19

30 Yesu yi maxɔdinna ti, a naxa, “En na Alaa Mangayaan sama nanse ma, hanma en nɔɛ a yebe sandan mundun xɔn?”

31 A luxi nɛn alo sansi kɛsɛ xuridin† naxan xurun dangu se kɛsɛn birin na muxune naxanye sima.

32 Koni a na si, a gboma nɛn han a dangu sansine birin na. A yiine yi

gbo han xɔline yi e tɛɛne sa a yiine yi, a nininna ra.”

33 Yesu yi Alaa falan nali e ma sanda sifani ito wuyaxi xɔn, e yi nɔɛ naxanye famunɛ.

34 A mi yi falan tima e xa, xa a mi sandan sa. Koni e nun a xarandine nɛma yi e danna, a yi e birin yɛbama nɛn e xa.

Yesu yi foye gbeen yamari

Matiyu 8.23-27, Luka 8.22-25

35 Na lɔxɔn jinbanna ra, Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “En gidi daraan kidi ma.”

36 Nayi, e yi keli yamaan ye, e sa so kunkin kui Yesu yi dɔxi naxan kui. Kunki gbɛtɛye fan yi a dɔxɔn.

37 Foye gbeen yi keli, igen mɔrɔnne‡ yi so fɔlɔ kunkin kui, a yi luxi ndedi kunkin xa rafe igen na.

38 Yesu yi xima kunkin kui xanbin na, a xunna saxi xunbunsaan fari. E yi a raxulun, e yi a fala a xa, e naxa, “Karamɔxɔ, i ya fe mi nxu faxa feni ba?”

39 Yesu yi keli, a foyen nun igen mɔrɔnne yamari, a naxa, “I raxara, i sabari!” Foyen yi dɔxɔ, na yi madundu yenyen!

40 Na xanbi ra, Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E gaxuxi nanfera? Denkeleya mi ɛ yi singe ba?”

41 Koni e gaxu kati! E a fala e bode xa, e naxa, “Nde xɛmɛni ito ra? Hali foyen nun igena a falan suxuma!”

5

Yesu yi muxun nakɛndɛya yinnane naxan fɔxɔ ra

Matiyu 8.28-34, Luka 8.26-39

1 E yi dangu Galile Daraan bode fɔxɔn na Gadara yamanani.

2 Yesu godo nɛn kunkin kui tun, xɛmɛna nde yi fa sa keli bilingan yireni, yinna jaxin yi naxan fɔxɔ ra.

† 4:31: Sansini ito xili nɛn mutaridi. ‡ 4:37: *Igen mɔrɔnne*: alo foyen na so igeni.

³ Na xεmen yi bilingan yiren nin, muxu yo mi yi fa nεε a xide sɔnɔn, hali yɔlɔnxɔnna ra.

⁴ Amasɔtɔ e bata yi a sanne balan wuren na, e a yiine xidi yɔlɔnxɔnne ra sanja ma wuyaxi, koni a yi a yɔlɔnxɔnne yibolonma nεn, a wurene ba a sanne ma. Muxu yo mi yi fa a nεε.

⁵ A yi sigama bilingan yiren nin, e nun geyane fari kɔεεn nun yanyin birin na. A yi gbelegbelema nεn waxatin birin, a yi lu a yetε maxabe γεμεn na.

⁶ A to sa Yesu to fε wulani, a yi a gi, a sa a xinbi sin a bun ma.

⁷ A yi a xuini te, yinnan yi a ragbelegbele a falan ti a xɔn, a naxa, "Kore Xɔnna Alaa Dii Xεmena, Yesu, i waxi nanse xɔn ma n tan xa? I kɔlɔ Ala yi, fa fala i mi n jaxankatama!"

⁸ A na falaxi nεn, amasɔtɔ Yesu bata yi a fala, a naxa, "I tan yinna jaxina, xεte xεmeni ito fɔxɔ ra."

⁹ Yesu yi yinnan maxɔdin, a naxa, "I xili di?" A yi a yabi, a naxa, "N xili nεn, 'Ganla.' Amasɔtɔ nxu wuya!"

¹⁰ Yinnan yi lu Yesu mafanηε, a nama yinnane kedi yamanani.

¹¹ Awa, xɔsε kuru gbeen yi na dexɔn ma, e yi e dεgema geyaan ma.

¹² Yinnane yi Yesu mafan, e naxa, "Nxu rasiga xɔsε kuruni itoe ye, alogo nxu xa sa so ne yi."

¹³ Nanara, a yi tin. Yinna jaxine yi xεte xεmen fɔxɔ ra, e sa so xɔsene yi. Xɔsε kurun birin yi godo e giye geyaan na, e godo darani, e faxa. Xɔsε wuli firin jɔxɔn.

¹⁴ Muxun naxanye yi xɔsene kantanna, ne yi siga e giye taani, e sa na xibarun nali taani e nun xεene ma. Yamaan yi siga na feen matodeni.

¹⁵ Awa, e siga Yesu fema, e na xεmen to yinna ganla yi naxan fɔxɔ ra nun. A dɔxi, domain nagodoxi a ma, a bata xaxili sɔtɔ. Nanara, e birin yi gaxu kati!

¹⁶ Naxanye na feene birin to, e yi ne yeɓa yamaan xa naxan ligaxi na muxun xa yinna jaxin yi naxan fɔxɔ ra e nun naxan liga xɔsene ra.

¹⁷ Nanara, e Yesu mafan fɔlɔ, a xa keli e yamanani.

¹⁸ Awa, Yesu yi soma kunkin kui waxatin naxan yi, yinna jaxin yi xεmen naxan fɔxɔ ra nun, na yi Yesu mafan alogo a xa lu a fema.

¹⁹ Koni Yesu mi tin, a yi a fala a xa, a naxa, "Xεte i konni i ya denbayaan fema. Marigin naxan ligaxi i xa, a kininkinixi i ma kii naxan yi, i sa na fala e xa."

²⁰ Awa, xεmen yi siga na Taa Xun Fune birin yi. Yesu feen naxan ligaxi a xa, a sa na fala. Na muxune yi kabε kati!

*Yesu yi muxu firin nakendeya
Matiyu 9.18-16, Luka 8.40-56*

²¹ Yesu mɔn yi xεte daraan bode fɔxɔn na kunkin kui. Yama gbeen yi malan Yesu rabilinni daraan dexɔn ma.

²² Salide banxin kuntigina nde yi fa, naxan yi xili Yirusu, a yi a to, a bira Yesu san bun ma.

²³ A yi a mafan kati, a naxa, "N ma dii temen faxamaan ni i ra! Yandi, fa i yiin sa a ma alogo a xa kendeya, a lu a nii ra."

²⁴ Awa, Yesu yi siga a fɔxɔ ra, yama gbeen fan yi siga a fɔxɔ ra, e yi a yigbeten han!

²⁵ Naxanla nde yi na nun jaxalan furen yi naxan ma xabu jεε fu nun firin.

²⁶ A bata yi tɔrɔ seriba wuyaxi fema a dandandeni, a gbetin birin bata yi jan, koni a mi kendeya, fɔ a furen to yi sigan gboε ayi!

²⁷ A to Yesu a fe me, a yi fa yamaan ye Yesu xanbi ra, a yi a yiin din a domain na.

²⁸ Amasɔtɔ a yi a mirima nεn, a naxa, "Hali n na n yiin din a domain na gbansan, n kendeyama nεn."

²⁹ Na waxatin yeteni, wunla naxan yi minima a ma, na yi dan,

a yi a kolon a fatini fa fala a bata kendeya.

³⁰ Yesu yi a kolon mafuren a senbena nde bata mini a yi. A yi a yee rafindi yamaan ma a yi a fala, a naxa, “Nde a yiin dinxi n ma domaan na?”

³¹ A xarandiine yi a fala a xa, e naxa, “I yamaan toma i yigbetenje, i mon a falama, i naxa, ‘Nde a yiin dinxi n na?’ ”

³² Koni Yesu yi lu a rabilinna matoe alogo a xa naxanla to naxan a yiin dinxi a ra.

³³ Naxanla yi xuruxurunma gaxuni, a to bata a kolon naxan ligaxi a xa, a yi fa bira a san bun, a yi jondin fala a xa.

³⁴ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “N ma dii temena, i ya denkeleyaan bata i rakisi, siga boje xunbenli, i ya toron bata jan.”

³⁵ Yesu yi na falama waxatin naxan yi, xerana ndee yi fa sa keli salide banxin kuntigin Yirusu konni. Ne yi a fala Yirusu xa, e naxa, “I ya dii temen bata faha. I karamoxo toroma nanfera?”

³⁶ Yesu mi a tuli mati e falan na, koni a yi a fala salide banxin kuntigin xa, a naxa, “I nama gaxu, i xa denkeleya tun!”

³⁷ A mi tin muxu yo xa siga a foxo ra, fo Piyeri nun Yaki nun Yaki xunyen Yoni.

³⁸ E to salide banxin kuntigin konna li, Yesu yi e to kontofilixi, e yi wugama han, e gbelegbelema!

³⁹ A yi so banxini, a yi a fala e xa, a naxa, “E kontofilixi nanfera, e yi wuga? Diin mi faxaxi, a xiin nen.”

⁴⁰ Koni, e yi a magele folo. A yi e birin namini banxini, a yi diidina nga nun a fafe xili e nun a xarandii saxanna. E diidin saxi denaxan yi, e so menni.

⁴¹ A yi a suxu a yiin ma, a yi a fala a xa a kon xuini, a naxa, “Talita kumi.” Na bunna nen fa fala, “Dii temena, n na falama i xa, keli!”

⁴² Dii temen yi keli mafuren, a sigan ti folo. A barin bata yi jee fu nun firin ti. E yi kabε na ma kati!

⁴³ Koni Yesu yi e yamari, a muxu yo nama feni ito kolon, e mon xa donseen so diin yii.

6

*Nasarēti kaane yi e me Yesu ra
Matiyu 13.53-58, Luka 4.16-30*

¹ Yesu yi keli na yi, a siga a konni, a maxuruxi taan naxan yi, a xarandiine biraxi a foxo ra.

² Matabu Loxon to a li, a yi xaranna ti folo salide banxini. Yamaan naxan yi tuli matixi a ra, ne yi kabε, e yi a fala, e naxa, “A ito sotoxi minen yi? A xaxinla sifani ito sotoxi di, a to fa kabanako feni itoe ligama?”

³ Kamuderen xa mi ito ra ba? Mariyamaa diin xa mi a ra ba? Yaki nun Yusufu nun Yudasu nun Simon tada xa mi ito ra ba? A xunye naxalanmane xa mi doxi be ba? E yi e me a ra.

⁴ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Nabiin binye yiren birin yi, fo a kon taan nun a xabilan nun a denbayani.”

⁵ A mi no kabanako fe yo lige menni, fo a to a yiin sa furetona ndee tun ma, a yi e rakendeya.

⁶ A yi kabε e denkeleyatareyaan ma han!

*Xera fu nun firinne xe fena
Matiyu 10.5-15, Luka 9.1-6*

Na xanbi ra, Yesu yi siga na taane yi, a yi yamaan xaran.

⁷ A yi xarandii fu nun firinna xili, a yi e rasiga firin firin yeen ma. A yi senben so e yii yinna naxine xun na.

⁸ A yi e yamari, a naxa, “E nama siga sese ra e yii sigatini, fo dungan. E nama siga buru ra hanma bondunla hanma gbetina e tagi xidini.

⁹ E xa sankidin so e sanni koni e nama doma gbee firin xali e yii.”

¹⁰ A mən yi a fala e xa, a naxa, “E na yigiya banxin naxan yi, ε xa lu menni han ε yi keli na taani.

¹¹ Xa ε yirena nde li, yamaan mi ε rasuxu, e mi e tuli mati ε ra, ε xa keli na yi. E yi ε sanne rakunkun, ε yi na gbangbanna ba ε sanne ra.* Na findima nən sereyaan na e xa!”

¹² Nayi, e yi siga, e sa kawandin ba, e naxa, a yamaan xa e xun xanbi so e hakene yi.

¹³ E yi jinan wuyaxi kedi, e turen sa furetəne xunne yi misaala ra, e yi e rakendeya.

*Yoni Marafu Tiin faxa fena
Matiyu 14.1-12, Luka 9.7-9*

¹⁴ Manga Herode yi na birin mε amasəto Yesu xinla bata yi xuya ayi yiren birin yi. Muxuna ndee naxa, “Yoni Marafu Tiin nan kelixi sayani. Nanara, sənbenə a yii, a kabanako feene liga.”

¹⁵ Koni ndee naxa, “Nabi Eli nan a ra.” Ndee naxa, “Nabiin nan a tan na alo waxati danguxin nabina nde.”

¹⁶ Herode a mε waxatin naxan yi, a yi a fala, a naxa, “Yoni nan a ra, n naxan xunna sege a de! A bata keli sayani!”

¹⁷ Herode yeteen yamarin fi nən, a Yoni xa suxu, e yi a xidi, e yi a sa kasoon na Herodiyade a fe ra, naxan bata yi dəxo Herode fafaxakedenna Filipi xən, Herode naxan dəxo a jaxanla ra.

¹⁸ Yoni bata yi a fala Herode xa, a naxa, “A mi daxa i xa i fafaxakedenna jaxanla dəxo!”

¹⁹ Nanara, Herodiyade yi xəlo Yoni ma, a yi waxi a faxa feni. Koni a mi no,

²⁰ amasəto Herode yi gaxuxi Yoni yeε ra, bayo a yi a kolon a muxu tinxixi sarijanxin nan yi a ra. Nanara, a yi lu a ratange. Herode na yi a tuli mati Yoni ra waxati yo yi, a yi

kuisanma nən, anu a yi rafan a ma a xa a tuli mati a ra.

²¹ Koni ləxəna nde, Herode yi a bari ləxən sumunna donse donni tən a kuntigine nun sofa mangane nun Galile yamanan muxu gbeene xa.

²² Herodiyade a dii tēmen yi so banxini, a yi a bodon. Na yi Herode nun a muxu xilixine kēnən. Nanara, mangan yi a fala na sungutunna xa, a naxa, “I waxi sese xən ma, n na soε i yii.”

²³ A yi a kəlo, a yi saratin tongo a xa, a naxa, “I na n xandi sese yi, n na soma i yii nən hali n ma yamanan fəxo kedenna!”

²⁴ Nanara, sungutunna yi mini, a siga, a sa a nga maxədin, a naxa, “N xa a xandi nanse yi?” A nga yi a yabi, a naxa, “Yoni Marafu Tiin xunna.”

²⁵ Nayi, dii tēmen yi xete mangan fema mafuren, a yi a fala a xa, a naxa, “N waxi a xən ma, i xa Yoni Marafu Tiin xunna so n yii wure lefaan ma iki sa!”

²⁶ Na yi mangan niin nafəro a ma, koni bayo a bata yi saratin tongo a muxu xilixine yeε xəri, a mi yi wama tondi feni.

²⁷ A yi sofana nde yamari mafuren, a a xa sa fa Yoni xunna ra. Na yi siga, a sa Yoni xunna sege a de kasoon na,

²⁸ a fa a ra wure lefaan ma. A yi a so sungutunna yii, na yi a so a nga yii.

²⁹ Yoni a xarandiine to na mε, e yi fa a binbin tongo, e sa a maluxun.

*Yesu yi muxu wuli suulun dege
Matiyu 14.13-21, Luka 9.10-17,
Yoni 6.1-14*

³⁰ Xerane yi e malan Yesu fema, e feen naxan birin ligaxi, e nun e yamaan xaran kii naxan yi, e yi na birin yeba a xa.

³¹ A yi a fala e xa, a naxa, “E fa ε danna yire madunduxina nde yi,

* 6:11: E **sanne rakunkun** feen findixi taxamasenna nan na naxan a yitama fa fala na taan goren yo mi luxi xerane xun ma hali e gbangbanna mi luxi e sanna ra.

ε fa ε matabu n fεma.” Amasotε muxu wuyaxi yi fama, e siga, han e mi yi fεren yati sotεma, e yi e dege.

³² Nayi, e yi te kunkin kui alogo e xa siga yire madunduxina nde yi.

³³ Koni muxu wuyaxi yi e to sigε, e yi a kolon mafuren! Nanara, muxune yi keli taane birin yi, e yi e gi han e tan singe yi sa so.

³⁴ Yesu to mini kunkin kui, a yi yama gbeen to na yi, a kininkinin e ma amasotε e yi luxi nen alo yεxεen naxanye kantan muxu mi na. Nanara, a e xaran folε fe wuyaxi ma.

³⁵ A xarandiine yi fa a fεma jinbanna ra, e naxa, “Kεen bata so, burunna nan nun be ra.

³⁶ Yamaan naxεε alogo e xa siga be rabilinna banxidεne ra e nun xεene ma, e sa donseen sara e yεε xa.”

³⁷ Yesu yi e yabi, a naxa, “E tan yεεen xa donseen so e yii.” E yi a fala a xa, e naxa, “I waxi a xεn ma, nxu xa sa walikεen kike solomasexε saranna sara burun na ba nxu yi donseen so e yii?”

³⁸ Yesu yi e maxεdin, a naxa, “Buru xun yoli ε yii? E sa a mato.” E yi a yabi, e naxa, “Buru xun suulun, yεεε firin nan be.”

³⁹ Nayi, Yesu yi a fala, a e xa yamani taxun dεxεde yεen ma, e dεxε seεene fari.

⁴⁰ Awa, yamaan yi dεxε muxu kemε yεen nun muxu tonge suulun yεen ma.

⁴¹ Na xanbi ra, Yesu yi buru xun suulunne nun yεεε firinne tongo, a yi a yεen nate kore, a barikan bira Ala xa. A na buru xun suulunni gira, a yi a so a xarandiine yii, a e xa a yitaxun yamaan na. A yεεε firinne fan yitaxun e ra.

⁴² E birin yi e dege, e lugo ken!

⁴³ Xarandiine yi debe fu nun firin nafe burun nun yεεε dungi dεnxεne ra.

⁴⁴ Muxun naxanye na burune don, xεmεne gbansan, muxu wuli suulun.

Yesu yi sigan ti igen fari

Matiyu 14.22-33, Yoni 6.15-21

⁴⁵ Na waxatin yeteni, Yesu yi a xarandiine rasiga kunkin kui a yεε ra Betasada taani daraan kidi ma. A tan yi lu xanbin na yamaan naxεεdeni.

⁴⁶ A to keli yamaan fεma, a yi te geyaan fari Ala maxandideni.

⁴⁷ Jinbanna to a li, kunkin yi daraan tagini, Yesu tan kedenna bεxεni.

⁴⁸ A yi a to a xarandiine tεrεma kunkin nasiga feen na bayo foye gbeen bata yi a xun sa e ma. Na nan a liga a siga e fεma subaxani, a sigan tima igen fari, a yi dangu feni e ra nun.

⁴⁹ Koni e to a to sigan tiyε igen fari. E yi e miri fa fala, muxun yelenna nan a ra. E gbelegbele,

⁵⁰ amasotε e birin a to nen, e yi gaxu kati! Yesu yi falan ti e xa mafuren, a naxa, “E wεkile, n tan nan a ra. E nama gaxu.”

⁵¹ A so kunkin kui e fεma, foyen yi a raxara. Xarandiine yi kabε han!

⁵² Amasotε e mi buru don feen kabanako feen famuxi, bayo e bεnen yi xεdεxε.

Yesu yi furetεne rakεndεya

Matiyu 14.34-36

⁵³ Yesu nun a xarandiine yi daraan gidi. E siga Genesareti yamanani, e kunkin xidi na yi.

⁵⁴ E to mini kunkin kui tun, yamaan yi Yesu kolon.

⁵⁵ Mεn kaane na yi a xinla mε denaxan yi, e birin yi fama e furetεne ra nen a fεma dagine ma.

⁵⁶ Yesu siga yiren naxan birin yi, banxidεne nun taane nun xεene, mεn muxune yi fama e furetεne ra nen lεxε tidene yi. E yi Yesu mafan, a a xa tin furetεne xa e yiin din a domaan lenben na. Naxanye birin yi e yiin dinna a ra, ne birin yi kεndeyama nen.

7

*Yahudiyane namun feene
Matiyu 15.1-9*

¹ Awa, Farisi muxuna ndee nun sariya karaməxəna ndee yi e malan Yesu rabilinni sa keli Yerusalən taani.

² E yi a to fa fala a xarandina ndee e dɛgema, e yiine mi yi sarijan lan Yahudiyane dinan kiin ma. Na bunna nɛɛn fa fala e mi e yiin naxaxi.

³ Anu, Farisi muxune nun Yahudiyane birin mi yi donseen donɛ xa e mi e yiin naxa lan e dinan kiin ma, amasətə e yi kankanxi e benbane namun feene ma.

⁴ E na keli ləxə tideni, xa e mi e fatin maxa lan e dinan kiin ma, e mi e dɛgɛ. Namun fe wuyaxi mən e yii, alo igelengenna nun tunden nun sulan goronne maxana.

⁵ Farisi muxune nun sariya karaməxəne yi Yesu maxədin, e naxa, “Nanfera, i ya xarandiine mi en benbane namunna suxuma? E donseen donma e yiin mi raxaxi lan en ma dinan kiin ma!”

⁶ Yesu yi e yabi, a naxa, “Nabi Esayi waliyiya falan naxan ti ε fe yi, a ɲəndin nan yi a ra, ε tan nafigine, bayo a sebexi, a naxa, ‘Yamani ito n binyama e dɛɛn nin, koni e bəɲɛn makuya n na pon!’

⁷ E n batuma fuyan! Amasətə e xaranna findixi adamadiyaan yamari xaraxine nan gbansan na.*

⁸ Yesu naxa, “E bata Alaa yamarine beɲin, ε adamadiine namun feene suxu.

⁹ E fatan Alaa yamarine kaladeni alogo ε xa kankan ε gbee namun feene ma!

¹⁰ Amasətə Musa a fala nɛn, a naxa, ‘I baba nun i nga binya,’ a mən naxa, ‘Naxan na a baba danga hanma a nga, ε na kanna faxa.’†

¹¹ Koni ε tan a falama, ε naxa, a naxan na a fala a fafe xa hanma a

nga xa, a naxa, ‘I yi maliin naxan sətəma n yii nun, na bata findi Ala gbeen na,’ e yi na falama e kon xuini, fa fala ‘korobanna.’

¹² Xa a na fala, ε mi fa tinma a xa sese liga a fafe nun a nga xa.

¹³ Nayi, ε Alaa falan kalama ε namun feene xən ε yamaan xaranma naxanye ma. E na fe sifa wuyaxi gbətɛye ligama.”

*Muxuna sarijanna kala fena
Matiyu 15.10-20*

¹⁴ Na xanbi ra, Yesu mən yi yamaan xili a fɛma. A yi a fala e xa, a naxa, “E birin xa ε tuli mati n xuiin na, ε yi ito famu.

¹⁵ Muxun seen naxan birin donma, na mi a sarijanna kalama. Koni feen naxan kelima a bəɲɛni, na nan a sarijanna kalama.

¹⁶ Awa, xa tunla naxan xən, a xa feen mɛ, na xa a tuli mati!”

¹⁷ A keli yamaan fɛma waxatin naxan yi, a so banxini, a xarandine yi a maxədin na sandan bunna ma.

¹⁸ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E fan munma xaxili sətə ba? E mi a to, muxuna sarijanna mi kalama donseen xan xən naxan soma a dɛ?”

¹⁹ Amasətə a mi soma a bəɲɛn xan yi, fə a godo a kui, na xanbi ra, a yi mini a fatini.” Yesu to ito fala, a yi a falama nɛn fa fala donse yo mi haramuxi.

²⁰ A yi a fala, a naxa, “Naxan kelima muxun bəɲɛni, na nan a sarijanna kalama.

²¹ Bayo feen naxanye kelima a bəɲɛni, ne nan itoe ra, miriya ɲaxin nun yanga suxun nun muɲan nun muxu faxana

²² e nun yalunyaan nun milan nun fe ɲaxin nun yanfantenyaan nun haramu feene nun xəxələnyaan nun muxu makonbin nun wason nun xaxilitareyana.

²³ Fe ɲaxin sifani itoe birin kelima muxun bəɲɛn nin, e yi a sarijanna kala.”

* 7:7: Esayi 29.13 † 7:10: Xəɾəyaan 20.12 nun 21.17 e nun Sariyane 5.16

*Naxanla a denkeleyana fe
Matiyu 15.21-28*

²⁴ Yesu yi keli na yi, a siga Tire yamanani, a sa so banxina nde kui. A mi yi waxi a xɔn ma, muxu yo xa a yiren kolon. Koni a mi yi nɔɛ a luxunɔɛ.

²⁵ Naxanla nde yi na, yinna ɓaxin yi naxan ma dii temen fɔxɔ ra. Na to Yesu a fe mɛ tun, a fa bira a sanna bun ma.

²⁶ Girɛki kaan nan yi na ɓaxanla ra, a bari Siriya-Fenisa yamanan nin. A yi Yesu mafan, a xa yinnan kedi a dii temen fɔxɔ ra.

²⁷ Koni Yesu yi sandan sa a xa, a naxa, “En diidine dɛge singen han e lugo. A mi lan en yi diidine donseen tongo, en yi a sa e barene bun ma.”‡

²⁸ Naxanla yi a yabi, a naxa, “N fafe, baren naxanye tabanla bun ma, ne donse yolonxine nan donma, diidine naxanye rayolonma bɔxɔni!”

²⁹ A yi a fala a xa, a naxa, “I bata n yabi ki faɓi. Nayi, siga i konni, yinnan bata xɛtɛ i ya dii temen fɔxɔ ra!”

³⁰ Nayi, a yi xɛtɛ a konni, a yi a diin to saxi a sadeni, yinnan bata xɛtɛ a fɔxɔ ra fefe!

Yesu yi bobon nakendeya

³¹ Na xanbi ra, Yesu yi keli Tire yamanani a dangu Sidon yamanani. A yi gidi Galile Daraan binni Taa Xun Fune yamanani.

³² Muxuna ndee yi fa xɛmɛ tuli xɔrina nde ra a fema fala ti feen yi xɔdɔxɔ naxan ma. E yi Yesu mafan, a xa a yiin sa a ma.

³³ Nanara, Yesu yi a tongo a keli yamaan yɛ. A yi a yii sonla raso a tunle kui, a yi a dɛgen namini, a yi a sa xɛmen lenna ma.

³⁴ Na xanbi ra, Yesu yi a yɛɛn nate kore, a yi kutun sununi! A yi a xui ramini a kon xuini, a naxa,

“Epafata.” Na bunna nɛɛn “A xa rabi!”

³⁵ Na waxatin yeteni xɛmen tunle yi raba ayi, a lenna yi fulun, a falan ti fɔlɔ ki faɓi.

³⁶ Yesu yi e birin yamari, a e nama a fala muxu yo xa. Koni a yi danna sama na falan ma kii naxan yi, falan yi sigama ayi na kii nin.

³⁷ Yamaan yi kabɛ kati, e naxa, “A feen birin ligama ki faɓi! Hali tuli xɔrine, a ne tunla rabama ayi, bobone yi falan ti.”

8

*Yesu yi muxu wuli naanin dɛge
Matiyu 15.32-39*

¹ Na waxatini, yama gbeen mɔn yi malan. Donse to mi yi na, Yesu yi a xarandiine xili a fema, a yi a fala e xa, a naxa,

² “N bata kininkinin yamani ito ma, amasɔtɔ e bata soge saxan ti n fema. Donse yo mi fa e yii iki.

³ Xa n na e kamɛtɔne rasiga e konne yi, e sa fugama a ra nɛn kira yi amasɔtɔ e tan ndee kelideni kuya.”

⁴ A xarandiine yi a yabi, e naxa, “Donseen sɔtɔn minen yi wulani ito yi naxan e luge?”

⁵ Yesu yi e maxɔdin, a naxa, “Buru xun yoli ɛ yii?” E yi a yabi, e naxa, “Solofere.”

⁶ A yi a fala yamaan xa, a e xa dɔxɔ bɔxɔni. A yi na buru xun soloferen tongo, a barikan bira Ala xa, a yi e yigira, a yi e so a xarandiine yii, a e xa e yitaxun yamaan na. Awa, xarandiine yi a liga na kiini.

⁷ Yɛɛdina ndee fan yi e yii. Yesu yi barikan bira ne fan ma fe ra. A yi a fala xarandiine xa, a naxa, a e xa ne fan yitaxun yamaan na.

⁸ Muxune birin yi e dɛge, e yi lugo ken! Xarandiine yi na dɔnxɛ dungi dungi matongo, e debe solofere rafe ne ra.

‡ 7:27: Yesu ɓaxanli ito a denkeleyaan nan fɛsɛfɛsɛma sandani ito xɔn. Sandan kui, siya gbetene findixi barene ra, diidine fan yi lu alo Isirayila kaane.

9 Xεμενε gbansanna, e muxu wuli naanin nan ϰαχον yi a ra. Nayi, Yesu yi e rasiga.

10 Na waxatin yeṭeni, e nun a xarandiine yi so kunkin kui, e siga Dalamana yamanani.

*Taxamasenna maxadin fena
Matiyu 16.1-4*

11 Farisi muxuna ndee yi fa, e Yesu tandi fɔlɔ. E yi waxi a bunba feni, e yi a maxadin, a xa taxamasenna nde liga sa keli ariyanna yi.

12 Yesu yi kutun sununi ki faɲi, a yi a fala e xa, a naxa, “Nanfera to muxune taxamasenna nde maxadinma? N xa ϰandin fala ε xa, e mi taxamaseri yo toma.”

13 Na xanbi ra, a yi keli e fema, a mɔn yi te kunkin kui, a yi dangu daraan bode fɔχon na.

*Marakolonna lan xaranne ma
Matiyu 16.5-12*

14 Nba, xarandiine yi ϰinan, e mi siga buru ra e yii fɔ buru xun keden pe, na nan yi kunkin kui.

15 Yesu yi e yamari, a naxa, “E a liga ε yeren ma Farisi muxune nun Herode a muxune buru rate sena* fe yi.”

16 E yi falan ti e bode tagi, e naxa, “A ito falan nen bayo buru mi en yii.”

17 E yi naxan falama, Yesu yi na kolon. Nanara, a yi e maxadin, a naxa, “E falan tima nanfera fa fala buru mi en yii? E mɔn munma a yeε to ε munma xaxili sɔtɔ? E bɔɲen nan xɔdɔχɔ ba?”

18 Yeεna ε ma ba, ε mi sese toma? E tunla na koni ε mi fefe meεn ba? E bata ϰinan ba,

19 n to muxu wuli suulunna dege buru xun suulunna ra, ε debe yoli rafe a dungi dungi dɔnxene ra?” E yi a yabi, e naxa, “Fu nun firin.”

20 Yesu mɔn naxa, “N to muxu wuli naaninna dege buru xun soloferen na, ε debe yoli rafe a dungi dungi dɔnxene ra?” E yi a yabi, e naxa, “Solofere.”

21 A yi e maxadin, a naxa, “E munma a famu ba?”

Yesu yi danxutɔɔn nakendeya

22 Nba, Yesu nun a xarandiine to sa Betasada taan li, muxuna ndee yi fa xεme danxutɔɔn na Yesu fema. E yi a mafan, a xa a yiin sa danxutɔɔn ma.

23 Yesu yi danxutɔɔn yiin suxu, a yi siga a ra taa xanbin na, a yi a degen sa xεmen yeεne ma, a yi a yiine sa a ma, a yi a maxadin, a naxa, “I sena nde toma ba?”

24 Xεmen yi a yeεn nate, a naxa, “N muxune toma, koni e luxi alo wudi binle nan sigan tima.”

25 Yesu mɔn yi a yiine sa xεmen yeεne ma. A yeεne yi rabi, a yi seene yigbe ki faɲi!

26 Yesu yi a rasiga a konni, a naxa, “I nama fa xεte taani sɔnɔn de!”†

*Piyeri a falana Yesu a fe yi
Matiyu 16.13-20, Luka 9.18-21*

27 Na xanbi ra, Yesu nun a xarandiine yi siga Sesariya rabilinna taane yi Filipi yamanani. Yesu yi a xarandiine maxadin kira yi, a naxa, “Yamana a falama a nde n tan na?”

28 E yi a yabi, e naxa, “Ndee naxa, a Yoni Marafu Tiina. Bonne naxa, a Nabi Eli nan i tan na, koni ndee gbeteɲe fan naxa, a nabina nde nan i tan na.”

29 Yesu yi e maxadin, a naxa, “E tan go? E tan naxa a di? Nde n tan na?” Piyeri yi a yabi, a naxa, “Alaa Muxu Sugandixin nan i tan na.”

30 Awa, Yesu yi e yamari, a e nama a fe fala muxu yo xa.

* **8:15: burun nate sena:** Leβenna na a ra naxan burun nagboma ayi. Yesu na leβenna sama Farisi muxune xaranna nan ma. Farisi muxune xaranna yamaan birin kalama alo leβen xurudin burun birin nagboma kii naxan yi. † **8:26:** Yanyina nde, Yesu mi yi waxi a χon ma muxune xa a kolon fa fala a bata muxun nakendeya alogo yamaan nama gbo ayi.

Yesu yi a sayana fe fala
Matiyu 16.21-28, Luka 9.22-27

³¹ Na xanbi ra, Yesu yi a xarandiine xaran fɔɔ, a naxa, a fεε mi na fɔ a tan Muxuna Dii Xεmεn xa tɔrɔ wuyaxi sɔtɔ. A naxa, a yamaan fonne nun saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne e mεma a ra nεn, e yi a faxa. A soqe saxandeni, a yi keli sayani.

³² A yi ito yeɓa e xa ki fajɪ. Nana, Piyeri yi a ba bonne fεma, a yi a maxadi fɔɔ.

³³ Koni Yesu yi a yεε rafindi e ma, a yi a xarandiine mato, a Piyeri maxadi, a naxa, “Setana, fata n ma! I mi i mirima Alaa feene ma fɔ adamadiine.”

³⁴ Yesu yi yamaan xili a fεma e nun a xarandiine. A yi a fala e xa, a naxa, “Xa muxu yo waxi bira feni n tan fɔxɔ ra, a xa a mε a yeε ra, a yi a faxa wudin[‡] tongo, a bira n fɔxɔ ra.

³⁵ Amasɔtɔ naxan waxi a niin nakisi feni, na bɔnɔma a yi nεn. Koni naxan na bɔnɔ a niini n tan nun n ma falan Xibaru Fajina fe ra, na kisima nεn.

³⁶ Xa muxun dunuɓa birin sɔtɔ, a bɔnɔ a niini habadan, tɔnɔn mundun na ra?

³⁷ Muxun nɔε nanse fiye, a mɔn yi a niin sɔtɔ?

³⁸ Awa, xa muxun yagi a tiye n tan nun n ma fe falana fe ra hake kanne nun nafigine yeε ra iki, n tan Muxuna Dii Xεmεn fan yagima nεn na kanna fe ra, nxu nun maleka sariɓanxine na fa waxatin naxan yi n Fafe Alaa binyeni.”

9

¹ A mɔn yi a fala e xa, a naxa, “N xa ɓɔndin fala ε xa: Ndee be, ne mi faxe fɔ e Alaa Mangayaan to fe a sɛnbɛni.”

[‡] **8:34:** Romi kaane yi muxune gbangbanma **wudin** nan ma, e yi e faxa. Ito bunna nεn, fa fala fɔ Yesu a xarandiine xa e wekile sayaan na Yesu fɔxɔ ra. * **9:11: Nabi Eli** a fe seɓexi Malaki 3.23 kui. Sariya karamɔxɔne yi laxi a ra a Nabi Malaki bata a fala a Nabi Eli mɔn fama nεn benun Alaa Muxu Sugandixin xa fa. Yoni Marafu Tiin nan na nabiyi falan nakamalixi. A a lixi taruxuni ito kui, Herode bata yi Yoni Marafu Tiin faxa.

Yesu a nɔrɔna fe
Matiyu 17.1-13, Luka 9.28-36

² Xii sennin danguxina, Yesu yi Piyeri nun Yaki nun Yoni tongo, a siga e ra e danna geya gbeen fari. A keɓaan yi masara e yeε ra yi.

³ A dugin yi lu mayilenɓe, a fixa ayi fefe! Dugi xaan mi dunuɓa yi naxan nɔε dugin fixe na kiini.

⁴ Nabi Eli nun Nabi Musa yi mini kenenni e yeɓtagi, e yi lu falan tiye Yesu xa.

⁵ Piyeri yi a fala Yesu xa, a naxa, “Karamɔxɔ, a lanxi bayo nxu be. Nxu xa gage saxan ti be, i gbeen keden, Nabi Musa gbeen keden, Nabi Eli gbeen keden.”

⁶ A mi yi fa a kolon a naxan falama, amasɔtɔ gaxun bata yi e suxu han!

⁷ Kundaan yi godo e xun ma, fala xuiin yi keli na kundani, a naxa, “N nafan Dii Xεmεn nan ito ra, ε tuli mati a xuiin na!”

⁸ E yi e yeε rakojin e rabilinni mafuren, koni e mi muxu yo to e fεma fɔ Yesu kedenna!

⁹ E yi godoma geyaan na waxatin naxan yi, Yesu yi e yamari, a e feen naxan toxi, e nama na fala muxu yo xa fɔ a tan Muxuna Dii Xεmεn na keli sayani.

¹⁰ E yi na falan namara, koni e yi falan ti fɔɔ e bode tagi, e naxa, “Keli fena sayani, na bunna di?”

¹¹ E yi Yesu maxɔdin, e naxa, “Sariya karamɔxɔne a falama nan-fera fa fala Nabi Eli nan singe fama?”*

¹² A yi e yabi, a naxa, “Nabi Eli nan singe fama yati, a yi feene birin yitɔn. Koni nanfera Kitabuna a falama a Muxuna Dii Xεmεn tɔrɔma nεn kati, muxune yi e mε a ra?”

¹³ Koni n xa a fala ε xa, Nabi Eli bata yelin fe. E yi e rafan feene

birin liga a ra alo Kitabuna a fe falaxi kii naxan yi.”

*Yinnan yi diidin naxan fəxə ra
Matiyu 17.14-21, Luka 9.37-43*

¹⁴E to fa xarandiin bonne fema, e yi yama gbeen to e rabilinni. E nun sariya karaməxəna ndee yi e bode matandima.

¹⁵Yamaan to Yesu to, e yi kabε kati! E siga e giye a ralandeni, e yi a xəntən.

¹⁶Yesu yi a xarandiine maxədin, a naxa, “E bode matandima nanferə?”

¹⁷Muxu keden yi a yabi yamaan ye, a naxa, “Karaməxə, n bata fa n ma dii xəmən na i fema amasəto yinnana a fəxə ra. A mi nəe falan tiye.

¹⁸Yinnan na keli a ra waxati yo yi, a a rabirama nən bəxəni. A de xunfanna yi lu mine, a lu a jinna raxinjε. A xara ayi. N bata i ya xarandiine mafan, alogo e xa yinnani ito kedi, koni e mi nəxi a kedε.”

¹⁹Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E tan denkeleyatarene, n luma ε fema han waxatin mundun yi? N xa dija ε xa han waxatin mundun yi? E fa diin na n fema.”

²⁰E yi fa a ra Yesu fema.

Yinnan to Yesu to, a yi banxulanna raxuruxurun keden na, a yi bira bəxəni, a yi lu a makutukute, a de xunfanna yi lu mine.

²¹Yesu yi banxulanna fafe maxədin, a naxa, “Xabu waxatin mundun ito ligama a ra?” A fafe yi a yabi, a naxa, “Xabu a dii jərəna.

²²Yinnan bata kata a faxa feen na sanja ma wuyaxi. A bata yi a rabira tēen nun igeni. Xa i nəe a lige, kininkinin nxu ma, i yi nxu mali.”

²³Yesu naxa, “I tan naxa, ‘Xa i nəe.’ Naxan na denkeleya, na nəe feen birin lige nən.”

²⁴Banxulanna fafe yi a xuini te sa, a naxa, “N denkeleyaxi, koni n mali n ma denkeleyatareyani.”

²⁵Yesu yi a to, yamaan yi masoma e ra. Nanara, a yinna paxin

yamari, a naxa, “I tan yinnan bobo tuli xərina, n bata i yamari, xεte diidini ito fəxə ra, i nama fa a tərə sənən!”

²⁶Yinnan yi gbelegbele. A banxulanna raxara ayi ken! A xεte a fəxə ra. Banxulanna yi liga alo faxa muxuna. Muxune birin yi a fala, e naxa, “A bata faxa.”

²⁷Koni Yesu yi banxulanna suxu a yiin ma. A yi a rakeli, a ti.

²⁸Yesu so banxini waxatin naxan yi, a xarandiine yi a maxədin e danna, e naxa, “Nanferə nxu tan mi nəxi na yinnan kedε?”

²⁹Yesu yi e yabi, a naxa, “Na sifan mi kedε Ala maxandin xanbi.”

*Yesu mən yi a faxa feen fala
Matiyu 17.22-23, Luka 9.43-45*

³⁰E yi keli mənni, e dangu Galile yamanani. Yesu mi yi waxi a xən ma muxune xa a yire kolon,

³¹amasəto a yi a xarandiine nan xaranma. A yi a fala e xa, a naxa, “N tan Muxuna Dii Xəmən yanfama nən, e yi n so muxune yii, e yi n faxa. Koni soge saxan na dangu, n mən kelima nən sayani.”

³²Koni, e mi na falan bunna kolon, e mən yi gaxu a maxədinjε.

Nde gbo birin xa?

Matiyu 18.1-5, Luka 9.46-48

³³E Kapεrunan taan li waxatin naxan yi, e so banxini. Yesu yi a xarandiine maxədin, a naxa, “E yi ε bode matandima kira yi nanfe ma?”

³⁴Koni e yi dundu amasəto e bata yi e bode matandi kira yi nun fa fala nde gbo birin xa e ye.

³⁵Yesu yi dəxə, a yi a xarandii fu nun firinne xili, a yi a fala e xa, a naxa, “Xa muxu yo waxi findi feni xunna ra, na xa a yeε lu a rapanna ra, a findi birin ma walikεen na.”

³⁶A yi diidina nde rakeli, a yi a ti e birin yetagi. A yi a tongo, a yi a fala e xa, a naxa,

³⁷“Naxan na diidini ito nde yisuxu n xinli, na bata n tan yisuxu.

Naxan na n tan yisuxu, na mi n tan xan tun yisuxi, fɔ naxan n xexi.”

*Naxan mi kelixi ε xili ma
Luka 9.49-50*

38 Yoni yi a fala Yesu xa, a naxa, “Karamɔxɔ, nxu bata xemena nde to jinanne kedε i xinli, nxu yi a raxɔɔ, a xa a lu amasɔtɔ a mi yi en tan fɔxɔ ra.”

39 Yesu yi e yabi, a naxa, “E nama a raxɔɔ amasɔtɔ muxun naxan kabanako feen ligama n xinli, na mi nɛε n ma fe jaxin fale.

40 Amasɔtɔ naxan mi kelixi en xili ma, na en xa nɛn.

41 N xa jɔndin fala ε xa, muxu yo igen so ε yii amasɔtɔ Alaa Muxu Sugandixin gbeen nan ε tan na, na barayin sɔtɔma nɛn!”

Yulubina fe

Matiyu 18.6-9, Luka 17.1-2

42 Yesu naxa, “Diidin naxanye denkeleyaxi n ma itoe ra, muxu yo na nde keden bira yulubini, a yi fisa nun gεmε gbeen yi xidi na kanna kɔε ra, a woli tilinna ma.

43 Xa i yii nan i bire yulubini, a sege a ra. A fisa i yii keden kanna xa so habadan nii rakisini, benun i yii firin kanna xa so yahannama te tutareni,

44 ‘kunle nun tɛεn mi jɔnjɛ denaxan yi habadan!’

45 Xa i sanna nan i bire yulubini, a sege a ra. A fisa i san keden kanna xa so ariyanna yi benun i san firin kanna xa so yahannama yi,

46 ‘kunle nun tɛεn mi jɔnjɛ denaxan yi habadan!’

47 Xa i yɛεn nan i bire yulubini, a ba na. A fisa i yɛε keden kanna xa so Alaa Mangayani benun i yɛε firin kanna xa so yahannama yi,

48 ‘kunle nun tɛεn mi jɔnjɛ denaxan yi habadan!’

49 Amasɔtɔ tɛεn sama muxun birin ma nɛn menni alo i na fɔxɔn so suben ma.”

50 “Fɔxɔn fan, koni xa a mεxεmεxenna ba ayi, a fa ramεxεmεxenna nanse ra nayi? E kɛwali fajine xa lu ε dunujɔa yi gidini alo fɔxɔn naxan donse jaxumɛni, ε lu bɔjɛ xunbenli ε bode xɔn.”

10

*Xaranna lan futu kala feen ma
Matiyu 19.1-12, Luka 16.18*

1 Na xanbi ra, Yesu yi keli menni, a yi siga Yudaya yamanani, a Yuruden baan gidi. Yamaan mɔn yi malan a fema. A mɔn yi e xaran alo a darixi a lige kii naxan yi.

2 Farisi muxuna ndee yi fa a fema, e yi a maxɔdin alogo e xa a keɔaan fεsefεse, e naxa, “A fala nxu xa, a daxa sariyani ba xεmɛn xa a mε a jaxanla ra?”

3 Yesu yi e yabi, a naxa, “Musa yamarin mundun so ε yii?”

4 E yi a yabi, e naxa, “Musa bata tin a xεmɛn xa futu kala kedin sebe, a yi a jaxanla bejin.”

5 Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Musa na yamarin sebeɔi ε xa nɛn bayo ε bɔjɛn xɔdɔxɔ.

6 Koni a fɔlɔni dunujɔa da waxatini, ‘Ala xεmɛn nun jaxanla da nɛn,’

7 ‘Nanara, xεmɛna a nga nun a fafe bejinma nɛn, a yi a maso a jaxanla ra,

8 e findi fati bεndε kedenna ra.’* Nayi, muxu firin mi fa e ra koni muxu keden.

9 Nanara, Ala bata seen naxanye tugun e bode ra, muxe nama ne fata.”

10 E xεtε banxini waxatin naxan yi, xarandiine yi Yesu maxɔdin na feen ma.

11 A yi a fala e xa, a naxa, “Xεmɛn naxan na a jaxanla bejin, a jaxalan gbete futu, a bata yalunyaan liga lan a jaxalan singen ma.†

* **10:8:** Dunujɔa Fɔlɔn 1.27 nun 2.24 † **10:11:** A *yalunyaan* ligaxi bayo a mɔn futu singen yamarin bun Ala yɛε ra yi.

12 A na kii nin, jaxanla naxan na a me a xemen na, a lu xeme gbete xa, na jaxanla bata yalunyaan liga.”

Yesu yi duba diidine xa

Matiyu 19.13-15, Luka 18.15-17

13 Muxune yi fa diidine ra Yesu fema, alogo a xa a yiin sa e xunni, a duba e xa. Koni xarandiine yi falan ti ne ma.

14 Yesu to na to, a yi xolo, a yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “E tin diidine xa fa n fema, e nama e raxete amasoto e tan sifane nan gbee Alaa Mangayaan na.

15 N xa jondin fala e xa, xa naxan mi Alaa Mangayaan suxu alo diidine, na mi soe Alaa Mangayani mumel!”

16 Na xanbi ra, a yi diidine doxo a kanke ra, a yi a yiin sa e ma, a duba e xa.

Xeme nafulu kannna fe

Matiyu 19.16-30, Luka 18.18-30

17 Yesu sigamatona, xemena nde yi a gi Yesu foxo ra, a sa a xinbi sin a bun ma. A yi a maxodin, a naxa, “Karamoxo fajina, n nanfe lige n habadan nii rakisin soto?”

18 Yesu yi a maxodin, a naxa, “I n xilima nanfera fa fala muxu fajina? Muxu yo mi fan, Ala nan keden fan.

19 I yamarine kolon ba? Fa fala, ‘I nama faxan ti. I nama yalunyaan liga. I nama mujan ti. I nama wule seren ba. I nama muxun yii seene kansun. I baba nun i nga binya.’”

20 Xemen yi a fala, a naxa, “Karamoxo, xabu n dii joreyani waxatin naxan yi, n ne birin suxi.”

21 Yesu yi a mato, a yi a xanu, a yi a fala a xa, a naxa, “Fe keden luxi i ma. Siga, i sa i yii seene birin mati, i yiigelitane ki. I nafunla sotoma nen ariyanna yi. Na xanbi ra, i fa bira n foxo ra.”

22 Xemen na me waxatin naxan yi, a bopen yi rapaxu a ma, a sunuxin yi siga, amasoto nafulu kan gbeen nan yi a ra nun.

23 Yesu yi a xarandiine mato a rabilinni. A yi a fala e xa, a naxa, “Nafulu kanne so raxolo Alaa Mangayani han!”

24 Xarandiine yi kabε na falan ma. Koni Yesu mon yi a fala e xa, a naxa, “N ma diine, Alaa Mangayani so raxolo han!”

25 Nafulu kannna so raxolo Alaa Mangayani dangu jogomen so feen na sagilaan yinla ra.”

26 Xarandiine yi kabε kati, e yi e bode maxodin, e naxa, “Nde noe kise nanyi?”

27 Yesu mon yi e mato. A yi a fala, a naxa, “Muxun mi noe na lige koni Ala tan noe nen. Ala noe feen birin lige nen.”

28 Piyeri yi a fala a xa, a naxa, “A mato, nxu bata feen birin bejin, nxu bira i foxo ra.”

29 Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N xa jondin fala e xa, naxan birin bata a konna lu na hanma a ngaxakeden xememane nun a jaxalanmane, hanma a nga hanma a fafe hanma a diine hanma a xene, n tan nun n ma falan Xibaru Fajina fe ra,

30 na kannna na joxon keme sotoma nen waxatini ito yi, banxine nun ngaxakeden xememane nun jaxalanmane nun ngane nun diine nun xene, besenxonyane fan yi sa ne fari, a yi habadan nii rakisin soto waxati famatoni.

31 Koni naxanye yeen na, ne wuyaxi sa luma nen xanbin na. Naxanye xanbin na iki, ne yi sa lu yeen na.”

Yesu mon yi a faxa feen fala

Matiyu 20.17-19, Luka 18.31-34

32 E yi kira yi waxatin naxan yi, e sigama Yerusalen taani, Yesu yi tixi a xarandiine yee ra. Xarandiine yi kuisan kati! A foxorabirane yi gaxu. Yesu mon yi a xarandii fu nun firinne tongo, a siga e ra e danna. Feen naxanye fama ligadeni a ra, a na fala e xa.

33 Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E a mato, en sigama Yerusalen taani. N tan Muxuna Dii Xemen soma nen saraxarali kuntigine nun sariya karamoxone yii na yi. E n ma kitin bolonma nen, a lan sayaan ma. Na xanbi ra, e yi n so siya gbetene yii,

34 naxanye n magelema, e yi e dengen namini n ma, e yi n bulan, e yi n faxa. Soge saxan na dangu, n mon kelima nen.”

*Yaki nun Yoni e maxandina fe
Matiyu 20.20-28*

35 Na xanbi ra, Sebede a dii xemene Yaki nun Yoni yi fa Yesu fema, e naxa, “Karamoxo, nxu waxi a xon ma, i xa fena nde liga nxu xa.”

36 Yesu yi e maxodin, a naxa, “E waxi a xon ma, n xa nanfe liga e xa?”

37 E yi a yabi, e naxa, “I na dexo i ya binyeni, tin nxu xa dexcoden soto i fema, keden i yiifanna ma, keden i komenna ma.”

38 Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E n xandima naxan yi, e mi na kolon. N na n minma toroya igelengenna naxan na, e nxe e minje na ra ba hanma e rafuyexoleni alo n nafuma kii naxan yi?”

39 E yi a yabi, e naxa, “On, nxu a nxe.” Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N na n minma toroya igelengenna naxan na, e fama e mindeni na ra nen yati! N nafuma xoleni kii naxan yi, e fan yi rafu na kiini.

40 Koni muxun dexo fena n yiifanna ma hanma n komenna ma, n tan mi na ragidima. Ala bata yelin na yirene ragide muxune ma.”

41 Xarandii fuun bonne na me waxatin naxan yi, e yi xolo Yaki nun Yoni ma.

42 Nanara, Yesu yi e birin xili a fema, a naxa, “E a kolon fa fala naxanye yatexi mangane ra siyane ye, ne noyaan nan ligama e xun na, e muxu gbeene fan yi kuntigiyaan dexo e ra.

43 Koni a mi na kiini e tan tagi. Koni xa naxan yo waxi findi feni muxu gbeen na e ye, fo na xa findi e walikenen na.

44 Xa naxan yo waxi findi feni e yeratiin na, fo a xa findi birin ma konyin na.

45 Amasoto hali n tan Muxuna Dii Xemena, n mi faxi fa fala muxe xa wali n xa, koni alogo n tan xa wali, n yi n niin fi muxu wuyaxi xunbaan na.”

*Yesu yi danxutcon yeen naba ayi
Matiyu 20.29-34, Luka 18.35-43*

46 Awa, e yi sa Yeriko taan li. Yesu nun a xarandiine nun yama gbeen yi minima Yeriko taani waxatin naxan yi, danxutona nde yi dxi kiraan de xandi tideni naxan yi xili Baritime. Na bunna nen “Time a dii xemena.”

47 A to a me a Yesu Nasareti kaan nan danguma, a gbelegbele folo, a naxa, “Yesu, Dawudaa Dii Xemena, kininkinin n ma!”

48 Muxu wuyaxi yi a masabari. Koni a mon yi lu gbelegbele, a naxa, “Dawudaa Dii Xemena, kininkinin n ma!”

49 Yesu yi ti, a naxa, “E a xili.” Nayi, e danxutcon xili, e naxa, “I bojen xa xunbeli. Keli i ti, a i xilima.”

50 A yi a doma gbeen nawoli ayi, a tukan, a fa Yesu fema.

51 Yesu yi a maxodin, a naxa, “I waxi a xon ma, n xa nanfe liga i xa.” Danxutcon yi a yabi, a naxa, “Karamoxo, n waxi a xon ma, n xa seen to.”

52 Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Siga, i ya denkeleyaan bata i rakendeya.” A yi seen to mafuren, a bira Yesu foxo ra kiraan xon ma.

11

*Yesu so fena Yerusalen taani
Matiyu 21.1-11, Luka 19.28-40,
Yoni 12.12-19*

¹E to maso Yerusalen taan na, e yi so Betifage nun Betani taadine yi,

Oliwi Geyaan dεxɔn ma. Yesu yi a xarandii firin nasiga e yεε ra.

² A yi a ɲungu e ma, a naxa, “E siga banxideɛn na e yεε ra. E na na li tun, ε sofalidina nde toma nen xidixi, muxe munma dɔxɔ naxan fari singen. E a fulun, ε fa a ra be.

³ Xa muxuna nde ε maxɔdin fa fala, ‘E na ligama nanfera?’ E a fala a xa, ε naxa, ‘Marigin makona a ma,’ na kanna a soma ε yii nen mafuren.”

⁴ Nanara, e yi siga, e sa sofalidin to xidixi kiraan dε banxina nde dε ra. E yi a fulunma waxatin naxan yi,

⁵ muxun naxanye yi tixi na yi, na ndee yi e maxɔdin, e naxa, “E sofalidini ito fulunma nanfera?”

⁶ E yi e yabi alo Yesu a fala e xa kii naxan yi, e yi tin e xa siga.

⁷ E yi fa sofalidin na Yesu fεma, e yi e domane yifulun sofalidin fari, Yesu yi dɔxɔ a fari.

⁸ Muxu wuyaxi yi e domane yifulun kiraan xɔn ma, bonne yi ɲɔxɔndene magira, e yi e sa kiraan xɔn ma a binya feen na.

⁹ Naxanye yi sigama a yεε ra e nun naxanye yi biraxi a fɔxɔ ra, ne yi lu sɔnxɔε, e naxa, “Ala tantun! Naxan fama Marigin xinli, Ala xa na baraka!

¹⁰ En benba Dawudaa mangayaan naxan fama, Ala xa na baraka! Ala tantun kore xɔnna ma pon!”

¹¹ Yesu yi so Yerusalen taani, a siga Ala Batu Banxini. A yi banxin kui seene birin mato, koni a li kɔε bata so, a yi siga Betani taani e nun a xarandii fu nun firinne.

Yesu yi xɔdε binla danga

Matiyu 21.18-19

¹² Na xɔtɔn bode, e yi kelima Betani taani waxatin naxan yi, kamɛn yi Yesu suxu.

¹³ A yi xɔdε binla to wulani a dεene ɲingixi a ma. A yi siga na alogo a xa sa a bogina ndee fen a

kɔε ra. Koni a to na li, a mi a bogi yo to, fɔ a dεene amasɔtɔ xɔdɛn bogi waxatin munma yi a li.

¹⁴ Yesu yi a fala xɔdε binla ma, a naxa, “Muxu yo mi fa i tan bogin donma!” A xarandiine yi a fala xuiin mε.

Yesu yi siga Ala Batu Banxini

Matiyu 21.12-17, Luka 19.45-48, Yoni 2.13-22

¹⁵ E Yerusalen li waxatin naxan yi, Yesu yi siga Ala Batu Banxini. Naxanye yi sare matiin nun sare soni mɛnni, a ne kedi fɔlɔ. A yi gbeti masarane tabanle rafelen, e nun ganba matine gbɛdene.

¹⁶ A mi yi tinma muxu yo xa goronna radangu Ala Batu Banxin tanden ma.

¹⁷ A yi yamaan xaran, a naxa, “A seβexi Kitabun kui, Ala naxa, ‘N ma Banxin xili bama nen, Ala maxandi banxina siyane birin xa.’* Koni ε tan bata a findi muɲadene luxunden na!”

¹⁸ Saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne na mε waxatin naxan yi, e yi Yesu faxa fεren fen fɔlɔ. Bayo e yi gaxuxi a yεε ra nun, amasɔtɔ yamaan birin bata yi kabε a xaranna ma.

¹⁹ Ninbari soxina, Yesu nun a xarandiine yi keli taani.

Xɔdε binla fe xaranna

Matiyu 21.20-22

²⁰ Na xɔtɔn bode subaxani, e yi sigama kiraan xɔn ma waxatin naxan yi, e yi na xɔdε binla to xaraxi han a salenne.

²¹ A fe yi rabira Piyeri ma. A yi a fala Yesu xa, a naxa, “Karamɔxɔ, i xɔdε binla naxan danga, a mato, a bata xara!”

²² Yesu yi e yabi, a naxa, “E denkeleya Ala ma.

²³ N xa ɲɔndin fala ε xa, naxan na a fala geyani ito ma fa fala, ‘Siga, i sa bira fɔxɔ igeni,’ xa a mi sike a bɔɲeni, a yi denkeleya, fa fala a

* 11:17: Esayi 56.7 nun Yeremi 7.11

falan nakamalima nen, a ligama a xa nen.

²⁴ Na na a toxi, n na a falama ε xa, ε na Ala maxandi fena nde ma, xa ε la a sɔtɔ feen na, ε na sɔtɔma nen.

²⁵ Awa, ε nεma Ala maxandε waxatin naxan yi, xa fena nde ε kui muxuna nde xili ma, ε xa a mafelu na ra. Nanara, ε Fafe Ala naxan ariyanna yi, na ε mafeluyε ε hakεne ra.

²⁶ Xa ε mi bonne mafelu, ε Fafe Ala naxan ariyanna yi, na mi ε fan mafeluyε ε yulubine ra.”

*Yesu senben maxodinna fe
Matiyu 21.23-27, Luka 20.1-8*

²⁷ Awa, e mɔn yi so Yerusalen taani. Yesu yi a masiga tima Ala Batu Banxin tanden ma waxatin naxan yi, saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne nun yamaan fonne yi fa a fema.

²⁸ E yi a maxodin, e naxa, “I feni itoe ligama senben mundun yi? Nde i tixi itoe ligana?”

²⁹ Yesu yi e yabi, a naxa, “N xa ε maxodin fe keden na, xa ε n yabi, naxan n tixi na feene ra, n na falama ε xa nen.

³⁰ Awa, ε a fala n xa, nde Yoni rafaxi a xa muxune rafu igeni e tubi xinla ma, a kelixi Ala nan ma ba, hanma muxune?”

³¹ E yi falan ti fɔlɔ e bode tagi, e naxa, “Xa en na a yabi fa fala a kelixi Ala nan ma, a a falama nen nayi, a naxa, ‘Nanfera ε mi la Yoni ra?’

³² Koni xa en na a fala fa fala a kelixi muxun nan ma, na di?” Amasɔtɔ, e yi gaxuxi yamaan yeε ra bayo yamaan birin yi laxi a ra a nabiin nan yi Yoni ra.

³³ Nayi, e Yesu yabi, e naxa, “Nxu mi a kolon.” Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N tan fan feni itoe ligama senben naxan yi, n mi na falama ε xa na yi.”

12

*Nakɔ kantanne fe sandana
Matiyu 21.33-46, Luka 20.9-19*

¹ Na xanbi ra, Yesu yi sandan sa e xa, a naxa, “Muxuna nde yi manpa bili nakɔɔn sa. A yi a sansan, a yi manpa ige badeni tɔn, a yi gbengben ti. Na xanbi ra, a nakɔɔn taxu a kantan muxune ra, a siga sigatini.

² A bogi waxatin to a li, a yi a walikεna nde rasiga nakɔ kantanne ma, a e xa a gbeen so na yii.

³ Nakɔ kantanne yi na walikεen suxu, e yi a bɔnbɔ, e yi a raxetε. E mi sese so a yii.

⁴ Na xanbi ra, nakɔ kanna mɔn yi walikε gbεtε rasiga e ma, e yi na fan bɔnbɔ a xunna ma, e yi a makonbi.

⁵ A yi a saxanden fan nasiga, e yi na tan faxa. Na xanbi ra, a yi ndee gbεtεye rasiga, e yi na ndee bɔnbɔ, e yi ndee faxa.

⁶ A lu a rafan dii xεmε keden peen ma. Dɔnxεn na, a yi na rasiga, a naxa, ‘E yagima nen n ma diin tan yeε ra.’

⁷ Koni nakɔ kantanne yi a fala e bode xa, e naxa, ‘Nakɔ kanna kε tongon nan ito ra, ε fa be, en na a faxa. Nayi, a kεen yi findi en gbeen na!’

⁸ Awa, e yi a dii xεmεn suxu, e yi a faxa, e yi a woli ayi nakɔɔn fari ma.”*

⁹ Yesu yi e maxodin, a naxa, “Nakɔ kanna nanfe ligama nayi? A fama nen nayi, a yi na muxune faxa. A nakɔɔn taxu muxu gbεtεye ra.

¹⁰ E munma Kitabun yireni ito xaran ba, a seβexi denaxan yi fa fala, ‘Banxi tiine e mε gεmεn naxan na, na bata findi banxin gεmε fisamantenna ra.

¹¹ Marigin nan na ligaxi, kabanako feen nan na ra en yeε ra yi.’†?”

* **12:8:** Sandani ito kui Ala nan misalixi nakɔ kanna ra. A dinan taxuxi Isirayila kaane ra. A walikεne findixi nabine ra naxanye xε Isirayila kaane ma. A diin findixi Yesu ra. † **12:11:** Yaburin 118.22-23

12 E yi kata Yesu suxu feen na amasɔtɔ e yi a kolon fa fala Yesu na sandan saxi e tan nan xa. Koni e gaxu yamaan yεε ra. Nanara, e keli a fεma, e siga.

Mudu fiin maxɔdinna fe

Matiyu 22.15-22, Luka 20.20-26

13 E yi Farisi muxuna ndee nun Herode a muxuna ndee rasiga Yesu fεma alogo e xa a suxu feni tɔn a falana fe ra.

14 E yi fa a fεma, e naxa, “Karamɔxɔ, nxu a kolon fa fala jɔndi falan ni i ra. Muxu yo mi nɔε i ya miriyaan maxεte, amasɔtɔ i mi muxune rafisaxi e bode xa fɔ i yamaan xaranma Alaa kiraan ma jɔndini. Awa, a daxa mudun xa fi Romi Manga Gbeen ma ba hanma a nama fi? Nxu lan nxu yi a fi, hanma nxu nama a fi?”‡

15 Koni Yesu yi e nafigiyaan kolon. A yi e yabi, a naxa, “E n deεn bunbama nanfera? E fa gbeti gbanan keden na, n xa a mato.”

16 E yi fa gbeti gbanan keden na a xɔn. A yi e maxɔdin, a naxa, “Nde xili nun a yetagin sawura a ma?” E yi a yabi, e naxa, “Romi Manga Gbeena.”

17 Yesu naxa, “Mangan gbeen xa so a yii, Ala gbeen xa so Ala yii.”§ E kabε a ma kati!

Faxa muxune rakeli fena

Matiyu 22.23-33, Luka 20.27-40

18 Saduse muxuna* ndee yi fa Yesu fεma naxanye a falama fa fala a muxune mi kelima sayani. E yi a maxɔdin,

19 e naxa, “Karamɔxɔ, Musa ito nan sebεxi en xa, a naxa, ‘Xa xεmεna nde faxa, a jaxanla lu, koni dii mi a yii, xεmεn na ngaxakedenna xa na ke jaxanla tongo, e diin bari faxa muxun xa.’†

20 Awa, ngaxakedenmane muxu solofere yi na nun, a forimaan yi jaxanla futu, a faxa, a mi dii lu.

21 A xunyεn yi ke jaxanla tongo, na fan yi faxa, a mi dii lu. A liga na kiini a xunyεn saxanden fan na.

22 Na muxu soloferene sese mi dii lu. Dɔnxεn na, na jaxanla fan yi faxa.

23 Awa, faxa muxune na keli sayani waxatin naxan yi, na jaxanla findima nde gbee ra nayi? Amasɔtɔ a bata yi dɔxɔ muxu solofereni ito birin xɔn ma nun!”

24 Yesu yi e yabi, a naxa, “E bata tantan, amasɔtɔ ε mi Kitabun kolon hanma Ala sεnbεna.

25 Bayo faxa muxune na keli sayani waxatin naxan yi, e ligama nεn alo malekan naxanye ariyanna yi. Xεmεn mi jaxalan futuma, jaxanla mi dɔxɔn xεmεn xɔn ma.

26 Awa, n xa faxa muxune rakeli feen jɔndin yita ε ra. E mi na xaranxi Musaa Kitabun kui ba, Ala naxan fala a xa fatɔndin yireni, a naxa, ‘Ibrahimaa Ala nan n tan na, e nun Isiyagaa Ala e nun Yaxubaa Ala?’‡

27 Anu, faxa muxune Ala mi a tan na, koni fɔ niiramane. § E tantanna gbo.”

Yamari fisamantenna fe

Matiyu 22.34-40, Luka 10.25-28

‡ **12:14:** Xa a fala e nama a fi, a birama mangane ra nεn, xa a fala e xa a fi, a birama yamaan na nεn naxanye yigbεtεnxi mudu maxinle xɔn. § **12:17: Ala gbeena:** Mangan yetagin sawuran to gbeti gbananna ma, na a findixi mangan gbeen na bayo a tan nan a rafalaxi. Adamadiine daxi Ala maligan nan na, nayi e fan findixi Ala gbeen na. Gbetin lan a so mangan yii mudun na, koni muxune lan e yi e yetε so Ala yii bayo e findixi e da mangan gbeen nan na. * **12:18:**

Saduse muxune: Yahudiyane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. Lanna mi yi e nun Farisi muxune tagi. E tan mi yi laxi malekane ra. E mɔn mi yi laxi a ra a muxune kelima nεn sayani. † **12:19:** Dunuƣa Fɔlɔn 38.8 nun Sariyane 25.5-10 ‡ **12:26:**

Xɔrɔyaan 3.2 nun 3.6 nun 3.15-16 § **12:27: niiramane:** Ala naxa a Ibrahimaa Ala nan a ra. A mi a falaxi nun fa fala Ibrahimaa Ala nan yi a tan na, a yi a nii ra waxatin naxan yi. A luxi alo Ala yεεna e ra laxira yi. E mɔn e nii ra Ala yεε ra yi. Nanara, faxa muxune kelima sayani.

28 Sariya karamɔxɔna nde yi na nun naxan e fe matandi xuiin mɛ. Na yi a to a Yesu bata Saduse muxune yabi ki fajɪ. Nanara, a yi a maxɔdin, a naxa, “Yamarin mundun gbo dangu a birin na sariyan yamarine yɛ?”

29 Yesu naxa, “Naxan gbo a birin xa na nan ito ra. ‘Isirayila kaane, ε tuli mati. Marigina en ma Ala keden peen na a ra.

30 I xa i Marigina Ala xanu i bɔɲɛn birin na, e nun i niin birin na e nun i xaxinla birin na e nun i senbɛn birin na.*

31 A firinden nan ito ra. ‘I adamadi boden xanu alo i yetɛna.’† Yamari gbɛɛ mi na naxan gbo itoe firinna xa.”

32 Sariya karamɔxɔn yi a fala Yesu xa, a naxa, “Karamɔxɔ, na lanxi. I bata ɲɔndin fala fa fala Ala keden peen nan a ra, gbɛɛ yo mi na fo a tan.

33 I na Ala xanu i bɔɲɛn birin na e nun i xaxinla birin e nun i senbɛn birin, i yi i adamadi boden xanu alo i yetɛna, na dangu saraxa gan daxine nun saraxane birin na.”

34 Yesu yi a to fa fala a bata a yabi xaxilimayani. Nanara, Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I mi makuya Alaa Mangayaan na.”

Na xanbi ra, muxu yo mi susu a maxɔdinɲɛ fe gbɛɛ ma.

Yesu yi maxɔdinna ti

Matiyu 22.41-46, Luka 20.41-44

35 Yesu yi yamaan xaranma Ala Batu Banxini waxatin naxan yi, a yi maxɔdinna ti, a naxa, “Sariya karamɔxɔne a falama nanfera fa fala Dawudaa bɔnsɔnna nan Alaa Muxu Sugandixin na?”

36 Dawuda yetɛɛn bata a fala, fata Alaa Nii Sariɲanxin na, a naxa, ‘Marigin yi a fala n marigin xa,

a naxa, “Dɔxɔ n yiifanna ma han n yi i yaxune sa i sanna bun ma.”‡

37 Dawuda yetɛna a xili nɛn, a naxa, ‘N Marigina.’ Awa, Alaa Muxu Sugandixin findixi Dawuda bɔnsɔnna ra di nayi?”§

Yama gbeen yi Yesu xuiin name sɛwani.

Yesu yi Sariya karamɔxɔne nun Farisi muxune yalagi

Matiyu 23.1-36, Luka 20.45-47

38 A yi e xaranma waxatin naxan yi, a naxa, “E a liga ε yeren ma sariya karamɔxɔne fe yi. A rafan e ma e xa doma gbeene ragodo e ma, e yi lu e masiga tiyɛ. A rafan e ma yamaan xa e xɔntɔn lɔxɔ tidene yi.

39 Muxu gbee dɔxɔdene rafan e ma salide banxine yi, e nun dɔxɔde fajine donse malanne yi.

40 E kaɲa gilene yii seene bama e yii. E yi e yetɛ mayita sali xunkuyene yi! E yalagima nɛn na feene ma han a radangu ayi!”

Kaɲa gilɛna kisena

Luka 21.1-4

41 Yesu yi dɔxɔ Ala Batu Banxin gbeti maraden yetagi yamaan yi darixi Ala kiseene sɛ dɛnaxan yi. A yi yamaan matoma, e gbetin sama na yi. Nafulu kan wuyaxi yi gbeti gbeen sa.

42 Koni, kaɲa gilɛ yiigelitɔɔn fan yi fa, a wure gbeeli gbanan firin sa, naxanye munanfanna xurun a birin xa.

43 Yesu yi a xarandiine xili a fema, a yi a fala e xa, a naxa, “N xa ɲɔndin fala ε xa, fa fala kaɲa gilɛ yiigelitɔni ito naxan saxi gbeti maradeni, na gbo bonne birin gbeen xa.

44 Amaɔtɔ bonne birin naxan saxi, ne birin baxi e nafunla nde

* 12:30: Sariyane 6.4-5 † 12:31: Saraxaraline 19.18 ‡ 12:36: Yaburin 110.1 § 12:37: Na waxatini karamɔxɔne yi a falama a Alaa Muxu Sugandixin barima Dawuda bɔnsɔnna nin fata Alaa falan na Samuyɛli Firinden 7.16 kui. Anu, xa Dawuda nan Yaburin 110 seɛe, nayi a tan a falama Alaa Muxu Sugandixin ma fa fala “N Marigina.” Na bunna nɛɛn fa fala Alaa Muxu Sugandixin gbo a benba Dawuda xa. Na yi muxune yifu, a yi a yita a Yesu Alaa Muxu Sugandixin tiden gbo dangu Dawuda ra Ala yɛɛ ra yi.

nan na, koni kaɲa gileni ito, hali yiiḡelitɔɔn to a ra, naxan birin a yii a balon na, a na nan saxi.”

13

*Ala Batu Banxin kalana fe
Matiyu 24.1-2, Luka 21.5-6*

¹ Yesu to yi minima Ala Batu Banxini, a xarandiina nde yi a fala a xa, a naxa, “Karamɔɔɔ, i yeɛn ti gɛmɛ fajine nun banxi fajine ra!”

² Yesu yi a yabi, a naxa, “I bata banxi gbeeni itoe to ba? Hali gɛmɛni ito kedenna mi luyɛ a bode fari. E birin naxuyama ayi.”

*Tɔɔɔn nun beɛnɔɔnyana a fe
Matiyu 24.3-14, Luka 21.7-19*

³ Yesu yi dɔxi Oliwi Geyaan fari Ala Batu Banxin yetagi waxatin naxan yi, Piyeri nun Yaki nun Yoni nun Andire yi siga a fɛma e danna a maxɔdindeni.

⁴ E yi a fala, e naxa, “Na feene liga waxatin fala nxu xa. Taxamasenna mundun a yitama nxu ra fa fala a waxatin bata a li?”

⁵ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E a liga ε yeren ma alogo muxe nama ε mayenden.

⁶ Muxu wuyaxi fama nɛn n xinli, e yi a fala fa fala, ‘A tan nan n tan na.’ E muxu wuyaxi mayenden.

⁷ E na yɛngɛ feene mɛ e nun yɛngɛna ndee xinla, ε nama gaxu. A fɛɛ mi na fɔ na fe sifane xa liga nɛn. Koni waxati raɲanna mi na ra singen.

⁸ Siya kedenna siyaan bonna yɛngɛma nɛn, yamana keden yi yamanan bonna yɛngɛ. Bɔɔɔn xuruxurunma nɛn yirena ndee yi. Fitina kamene yi so. Na feene birin ligama nɛn alo ɲaxanla dii barin kui xɔɔɔ singena.”

⁹ “E a liga ε yeren ma, amasɔɔ muxune ε suxuma nɛn, e siga ε ra kiti sadeni.* E ε bulan salide banxine yi. E tima nɛn yamana kanne

nun mangane yetagi n tan ma fe ra, ε yi n ma fe sereyaan ba e xa.

¹⁰ A fɛɛ mi na fɔ n ma falan Xibaru Fajin kawandin xa ba siyane birin xa singen.

¹¹ E na ε suxu waxatin naxan yi, e siga ε ra kiti sadeni, ε naxan falama, ε nama xamin na ra benun a waxatin xa a li. Ala na naxan so ε yii na waxatini, ε na fala. Amasɔɔ ε tan xa mi falan tima fɔ Alaa Nii Sariɲanxina.

¹² Muxuna a ngaxakedenna yanfama nɛn, a yi a faxa. Fafane na ɲɔɔɔnna ligama nɛn e diine ra. Diine murutɛma nɛn e sɔɔɔ muxune xili ma, e yi e ti sayaan ma.

¹³ Muxun birin ε raɲaxuma nɛn n tan ma fe ra. Koni muxun naxan diɲama han a raɲanna, na kisima nɛn.”

*Se Haramuxina
Matiyu 24.15-28, Luka 21.20-24*

¹⁴ “E na ‘Se Haramuxi Halagi Tiin’ to yirena nde yi, a mi daxa denaxan yi, nayi naxanye Yudaya yamanani, ne xa e gi, e te geyane fari. Naxan na feni ito xaran, na xa a bunna kolon!

¹⁵ Muxun naxan a kore banxin kɔɛ ra, na nama xɛɛɛ, a godo banxini a yii seene tongodeni.

¹⁶ Muxun naxan xɛɛn ma, na nama xɛɛɛ banxini a domain tongodeni.

¹⁷ Ghalo gbeen fudi kanne yeɛ ra na ɔɔɔni e nun diin ngane!

¹⁸ E Ala maxandi alogo na feene nama liga xunbeli waxatini!

¹⁹ Amasɔɔ na ɔɔɔne tɔɔɔn ɲɔɔɔn munma liga singen xabu Ala dunuɲa da waxatin naxan yi han iki. A ɲɔɔɔn fan mi fa ligama sɔɔɔn!

²⁰ Xa Marigin mi yi nde ba na ɔɔɔne ra nun, adamadi yo mi yi kisima, koni a bata nde ba e ra a muxu yɛbaxine fe ra.”

²¹ “Xa muxu yo a fala ε xa na waxatini, a naxa, ‘A mato, Alaa Muxu Sugandixin be yi’ hanma, ‘A mato, a sa mɛnni,’ ε nama la ne ra.

* 13:9: ε suxuma nɛn: E suxuma Yesu a xinla fe ra.

22 Amasotō muxu wulexi sugandixine nun wule nabine kelima nēn, e taxamasenne nun kabanako feene liga alogo e xa Ala muxu yēbaxine mayenden, xa na lanjē.

23 Koni, ε xa a liga ε yeren ma! N bata feene birin fala ε xa benun e waxatin xa a li.”

Muxuna Dii Xemen fa fena

Matiyu 24.29-31, Luka 21.25-28

24 “Na lōxōne yi, na tōrō lōxōne na dangu, ‘sogeni dimima nēn, kiken mi fa dēgema.

25 Sarene kelima nēn kore, e yolon. Kore xōnna senbene yi-maxama nēn.’

26 N tan Muxuna Dii Xemen min-ima nēn kenenni kundani senbe gbeen nun binyeni.

27 N yi n ma malekane rasiga bōxōn tongon naaninne birin yi. E yi n ma muxu yēbaxine malan keli dunuḡa danna bonna ma sa dōxo bonna ra.”

Xōdē binla fe taxamasenna

Matiyu 24.32-35, Luka 21.29-33

28 Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E xaxili sotō xōdē binla fe ma. A yiine na maḡingi, a dēene yi mini fālō, ε a kolonma nēn nayi fa fala jemen bata maso.

29 A na kiini, ε na feni itoe to ligε waxatin naxan yi, ε a kolonma nēn nayi fa fala waxati saxin bata maso, a bata a so dēen yeteen li.

30 N xa jōndin fala ε xa, to mux-une mi dangue mume fō na feene birin liga.

31 Kore xōnna nun bōxō xōnna danguma nēn. Koni n ma falane mi danguma habadan!”

Muxu yo mi na waxatin kolon

Matiyu 24.36-44

32 “Muxu yo mi na lōxōn nun waxati saxin kolon hali malekan

naxanye ariyanna yi hanma Mux-una Dii Xemena, fō Fafe Ala keden peena.

33 E a liga ε yeren ma, ε yi lu ε yee ra yi amasotō ε mi na waxatin kolon.

34 A ligama nēn alo xemen naxan keli a konni, a siga sigatini, a yi a senben nadangu a walikene ma, a yi wanla so e keden kedenna birin yii. A yi a fala banxi xunna xa, a xa lu a yee ra yi.

35 Awa, ε lu ε yee ra yi amasotō ε mi banxi kanna fa waxatin kolon, xa jinbanna na a ra ba hanma kōe tagini hanma subaxani donton wugan ma hanma xōtōnni.

36 Xa a fa sinma, a nama ε li xixōnli!

37 Awa, n naxan falama ε xa, n na a falama muxune birin nan xa. E lu ε yee ra yi!”

14

Mangane yi yanfani tōn Yesu ma

Matiyu 26.1-5, Luka 22.1-2, Yoni 11.45-53

1 A bata yi lu nun soḡe firin benun Halagi Tiin Dangu Lōxōn Sanla* nun Buru Tetaren Sanla† xa a li. Saraxarali kuntigine nun sariya karamōxōne yi katama Yesu suxu feen na yanfani alogo e xa a faxa.

2 E yi a fala, e naxa, “En nama a liga sanla waxatini alogo yamaan nama sōnxō sōnxō.”

Latikōnōnna sa fena Yesu ma

Matiyu 26.6-13, Yoni 12.1-8

3 Yesu yi Simōn dogonfontōna banxini Betani taani waxatin naxan yi, a yi a dēgema, jaxanla nde yi fa, a so banxini. Al-abasita gemen muranna suxi a yii latikōnōnna sare xōdexen yi naxan kui naxan xili naradi. A

* **14:1: Halagi Tiin Dangu Lōxōn Sanla:** Nabi Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nan Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kōe kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xōrōyaan 12.1-13 kui. † **14:1: Buru Tetaren Sanla:** Yahudiyane yi burun donma leben mi saxi naxan kui xii solofere sanli ito bun. E sariḡan kiina nde nan yi a ra. A mato Xōrōyaan 12.15 kui.

na muranni bɔ Yesu xun ma a latikɔnɔnna sa a xunni.

⁴ Muxuna ndee yi na yi, ne yi xɔlɔ, e yi a fala e bode xa, e naxa, “Latikɔnɔnni ito yikalaxi nanfera?”

⁵ A yi sarɛ nɛn dangu walikɛɛn jɛɛ keden saranna ra, na gbetin yi so yiigelitɔne yii.” E yi jaxanla mafala kati!

⁶ Koni Yesu yi a fala, a naxa, “Ɛ fata a ma, ɛ a mafalama nanfera? A bata fe fajin naba n tan xa.

⁷ Amasɔtɔ yiigelitɔne ɛ fema waxatin birin, ɛ fe fajin nabe e xa nɛn, xa ɛ wa, koni n tan mi luma ɛ fema waxatin birin yi.

⁸ A nɔɛ naxan ligɛ, a bata na liga. A bata latikɔnɔnna sa n fatin ma, a yi a yitɔn n maluxun lɔxɔna fe ra benun na waxatin xa a li.

⁹ N xa jɔndin fala ɛ xa, n ma falan Xibaru Fajini ito na rali dunuja yire yo yi, jaxanli ito naxan ligaxi, na fan falama nɛn, yamaan yi e miri a ma.”

Yudasi yi Yesu yanfa

Matiyu 26.14-16, Luka 22.3-6

¹⁰ Na xanbi ra, Yudasi Isakariyoti, Yesu a xarandii fu nun firinna nde, na yi siga saraxarali kuntigine fema Yesu so feen na e yii.

¹¹ E yi e tuli mati a ra sɛwani, e yi a nata a e xa gbetin so a yii. Nanara, Yudasi yi fɛɛn fen fɔlɔ, a xa Yesu so e yii.

Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla fe

Matiyu 26.17-25, Luka 22.7-14, 21-23, Yoni 13.21-30

¹² Buru Tetaren Sanla lɔxɔ singena, yɛxɛɛ diin faxama lɔxɔn naxan yi Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla saraxan na, xarandiine yi Yesu maxɔdin, e naxa, “I waxi a xɔn ma, nxu xa sa Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla donseen nafala i xa minɛn yi?”

¹³ Awa, Yesu yi a jɔngu muxu firin ma e yɛ, a yi e rasiga, a naxa, “Ɛ siga taani, ɛ xɛmɛna nde toma nɛn igɛ fɛjɛn dɔxi a xun ma, ɛ bira a fɔxɔ ra.

¹⁴ A na so dɛnaxan yi, ɛ a fala menna banxi kanna xa, ɛ naxa, ‘Karamɔxɔ naxa, a xɔjɛ yigiyaden minɛn e nun a xarandiine Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla donsee donna tiin dɛnaxan yi?’

¹⁵ Nayi, a banxin yire gbeena nde yitama ɛ ra nɛn kore banxin kɔɛ ra, a yitɔnxi ki fajin, ɛ xa donseen nafala en xa mɛnni.”

¹⁶ Xarandiine yi keli, e siga taani, e sa feene birin li na alo Yesu a fala e xa kii naxan yi. E yi Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla donseen nafala.

¹⁷ Ninbanna to a li, Yesu nun a xarandii fu nun firinne yi fa.

¹⁸ E yi e dɛgema waxatin naxan yi, Yesu naxa, “N xa jɔndin fala ɛ xa, ɛ tan naxanye e dɛgema n fema, ɛ tan nde keden n yanfama nɛn.”

¹⁹ Xarandiine yi sunu han, e yi e bode maxɔdin fɔlɔ keden keden yɛɛn ma, e naxa, “N tan nan a ra ba?”

²⁰ Yesu yi e yabi, a naxa, “Ɛ tan muxu fu nun firinna nde keden nan a ra nxu nun naxan nxu yiin nagodoma lenge kedenna kui yati!

²¹ N tan Muxuna Dii Xɛmɛn faxama nɛn alo Kitabuna a falaxi kii naxan yi, koni gbalon na kanna yɛɛ ra naxan n tan Muxuna Dii Xɛmɛn soma yamaan yii! A yi fisa nun hali na muxun mi yi bari nun mumɛ!”

Marigina ximenna fe

Matiyu 26.26-30, Luka 22.15-20, Kɔrɛnti Kaane Singena 11.23-25

²² E yi e dɛgema waxatin naxan yi, Yesu yi burun tongo, a barikan bira Ala xa, a yi a yigira, a yi a so a xarandiine yii. A yi a fala, a naxa, “Ɛ a tongo, n fati bɛndɛn nan ito ra.”

²³ Na xanbi ra, a yi igelengenna fan tongo, a barikan bira Ala xa, a yi a so e yii, e birin yi e min a ra.

²⁴ Yesu naxa, “N wunla ni ito ra n layirin xidima en tagi naxan xɔn. A minima muxu wuyaxi nan xa.

²⁵ N xa jɔndin fala ɛ xa, en wudi bogi igen naxan minma ito ra, n

mi fa a minma han n mən yi a min Alaa Mangayani.”

²⁶ Na xanbi ra, e bətin ba,[‡] e siga Oliwi Geyaan fari.

Piyeri yi a me Yesu ra

Matiyu 26.31-35, Luka 22.31-34, Yoni 13.36-38

²⁷ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E birin e mēma n na nən, amasotə a seβexi Kitabuni, fa fala, ‘N xuruse rabaan faxama nən, yeχeene birin yi xuya ayi.’§

²⁸ Koni n na keli sayani, n sigama nən e yeε ra Galile yamanani.”

²⁹ Piyeri yi a yabi, a naxa, “Hali bonne birin e mε i ra, n tan mi na ligε!”

³⁰ Yesu yi a fala Piyeri xa, a naxa, “N xa nəndin fala i xa. To kəeen na, benun dontonna xa wuga sanja ma firin, i yetena a falama nən dəχəna ma saxan a i mi n kolon.”

³¹ Piyeri yi a yabi a səβeen na, a naxa, “Hali en birin faxa, n mi a fale mume, fa fala n mi i kolon!” Xarandiin bonne fan birin yi na fala.

Yesu yi Ala maxandi nakəni

Matiyu 26.36-46, Luka 22.39-46

³² E yi siga yirena nde yi naxan xili Getesemani. Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “E dəχə be, n tan xa sa Ala maxandi.”

³³ Na xanbi ra, a Piyeri nun Yaki nun Yoni tongo, a siga e ra, a bəjen yi rafərcə, a yi sunu.

³⁴ A yi a fala e xa, a naxa, “N bəjen nafərcəxi han n faxa. E lu be, e lu e yeε ra yi.”

³⁵ A yi a masiga ndedi, a yi bira bəχəni, a yi Ala maxandi alogo a xa nə na tərə waxatin makuyε a ra.

³⁶ A yi Ala maxandi, a naxa, “N Fafe Ala, baba, i nəe feen birin ligε nən. Tərcəya igelengenni ito masiga n na, koni n tan sagoon nama liga fə i tan sagona.”

³⁷ Na xanbi ra, a mən yi xεte, a yi a xarandiine li xixənli. A yi a fala Piyeri xa, a naxa, “Simən, i xiin nən ba, i mi nəxi luyε i yeε ra yi hali waxatidi?”

³⁸ E lu e yeε ra yi, e yi Ala maxandi alogo e nama bira tantanni. E niin waxən feen fan koni e fati bənden senben mi na.”

³⁹ A mən yi siga, a sa Ala maxandi, a mən yi xεte na falane ma.

⁴⁰ A mən yi xεte, a xarandiine li xiye, bayo xixənla bata yi e suxu. E mi yi fa a kolon e a yabin naxan na.

⁴¹ A mən yi xεte a saxandeni a yi a fala e xa, a naxa, “E mən xima ba? E mən e matabuma ba? E a lu iki, waxatin bata a li! A mato, n tan Muxuna Dii Xemen bata so hake kanne senben bun ma iki.

⁴² E keli, en siga. Muxun naxan n yanfama, a n so yiini, a bata fa!”

Yesu suxu fena

Matiyu 26.47-56, Luka 22.47-53, Yoni 18.3-12

⁴³ A mən yi fala tiini, Yudasi, Yesu a xarandii fu nun firinna nde yi fa, ganla biraxi a fəχə ra saraxarali kuntigine nun sariya karaməχone nun yamaan fonne naxanye rafa. Silanfanne nun gbengbetenne e yii.*

⁴⁴ Naxan yi a yanfama, na bata yi taxamasenna fala nun, a naxa, “N na muxun naxan sunbu, a tan nan na ra. E yi a suxu, kantan muxune yi siga a ra!”

⁴⁵ Yudasi yi a tinxin Yesu ra kenden na, a naxa, “Karaməχə!” A yi a sunbu.

⁴⁶ Nayi, e dutun Yesu ma, e yi a suxu!

⁴⁷ Muxun naxanye yi tixi na dεχən, na nde yi a silanfanna botin, a yi Saraxarali Kuntigi Singena konyin tunla sege a ma.

[‡] **14:26:** E namunna nan yi a ra e xa bətin ba na sali waxatini fata Yaburin sorana nde ra keli Yaburin 113 han Yaburin 118 kui. § **14:27:** Sakari 13.7 Sandani ito kui, Yesu misalixi xuruse rabaan na. E na Yesu faxa, a xarandiine birin xuyama ayi nən. * **14:43:** *Silanfanna:* Sofane yengeso dege mana.

48 Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E bata fa n suxudenī silanfanne nun gbgbetenne ε yīi alo mafu tiin nan yi n na nun.

49 N yi ε fεma lɔxɔ yo lɔxɔ, n yi xaranna tima Ala Batu Banxini, ε mi n suxu. Koni a fεrε mi na fɔ Kitabuna falan xa kamali.”

50 Na xanbi ra, xarandiine birin yi a rabepin, e yi e gi.

51 Banxulanna nde yi biraxi Yesu fɔxɔ ra, a bitinganna nan tun yi mafilinfilinxi a ma. E yi a suxu,

52 koni a yi a dugin lu e yīi, a ragenla yi a gi.

Yesu Yahudiya mangane yetagi

Matiyu 26.57-68, Luka 22.54-55, 63-71, Yoni 18.13-14, 19-24

53 E yi Yesu tongo, e siga a ra Saraxarali Kuntigi Singena banxini. Saraxarali kuntigine nun yamaan fonne nun sariya karamɔxɔne yi e malan na.

54 Piyeri yi bira a fɔxɔ ra, koni e yi tagi kuya, han Saraxarali Kuntigi Singena tande ma. A dɔxɔ kantant muxune fεma tεen xɔn e maxaradeni.

55 Saraxarali kuntigine nun kitisa yamaan birin yi kata sereyana nde fendeni Yesu xili ma alogo e xa a faxa. Koni e mi sese sɔtɔ.

56 Muxu wuyaxi yi wulen seren ba Yesu xili ma, koni sereyane mi yi lanxi e bode ma.

57 Muxuna ndee mɔn yi keli e wule sereni ito ba Yesu xili ma, e naxa,

58 “Nxu a xuiin mεxi nεn a falama, a naxa, ‘N na Ala Batu Banxini ito kalama nεn adamadiine naxan nafalaxi, n yi gbete ti soqe saxan bun ma, adamadiine mi naxan tiyε.’”

59 Koni hali ne fan, e sereyane mi lan e bode ma.

60 Saraxarali Kuntigi Singen yi ti e birin yetagi, a Yesu maxɔdin, a naxa, “Muxuni itoe naxan falama i xun ma, na yabi mi i xɔn ba?”

61 Koni Yesu mi fala yo ti. Saraxarali Kuntigi Singen mɔn yi

a maxɔdin, a naxa, “Alaa Muxu Sugandixin nan i tan na ba, Duban Kanna a Diina?”

62 Yesu yi a yabi, a naxa, “A tan nan n tan na. Awa, ε birin n tan Muxuna Dii Xεmεn toma nεn dɔxi Ala Senbεmaan yiifanna ma. E yi n famatɔɔn to kundani keli kore.”

63 Saraxarali Kuntigi Singen yi a domani bɔ, a naxa, “En mako mi fa sereya yo ma sɔnɔn!

64 E bata a xuiin mε a Ala rayelefuma. E mirixi a ma di?” E birin yi a yalagi, e naxa, a lan nεn a xa faxa.

65 Ndee yi e dεgen namini fɔlɔ Yesu ma. E yi a yεen maxidi, e yi a bɔnbɔ, e naxa, “Nabiya falane ti!” Kantan muxune yi a suxu, e yi a bɔnbɔ.

Piyeri a mε fena Yesu ra

Matiyu 26.69-75, Luka 22.56-62, Yoni 18.15-18, 25-27

66 Piyeri yi dɔxi tanden ma waxatin naxan yi, Saraxarali Kuntigi Singena walike naxanla nde yi fa.

67 A to Piyeri to a maxare, a yi a mato ki fajni, a naxa, “I tan fan yi Yesu Nasarεti kaan fɔxɔ ra.”

68 Koni Piyeri yi a tandi, a naxa, “N mi a kolon i waxi naxan fala fe yi,” a siga tanden so dεen na. Nayi, dontonna yi wuga.

69 Walike naxanla to a to menni, muxun naxanye yi tixi na, a mɔn yi a fala ne xa, a naxa, “A tan muxuna nde nan ito ra.”

70 A mɔn yi a matandi. Waxatidi danguxina, muxun naxanye yi tixi na, ne mɔn yi a fala Piyeri xa, e naxa, “A tan nde nan i tan fan na yati, amasɔtɔ Galile kaan nan i tan fan na.”

71 Nayi, Piyeri yi a kɔlɔ dangane ra, a yi a fala e xa, a naxa, “N mi xεmεni ito kolon ε naxan ma.”

72 Na waxatin yeteni dontonna mɔn yi wuga a firindenī, Yesu falan naxan ti, na yi rabira Piyeri ma, a naxa, “Benun dontonna xa wuga sanja ma firin, i a falama nεn dɔxɔna ma saxan a i mi n kolon.” Nayi, a yi wuga fɔlɔ.

15

E siga Yesu ra Pilati fema

Matiyu 27.1-2, 11-14, Luka 23.1-5, Yoni 18.28-38

¹ Subaxani saraxarali kuntigine nun yamaan fonne nun sariya karamoxone nun kitisa yamaan birin yi a feen nagidi. E yi Yesu xidi, e yi a xali Pilati fema.

² Pilati yi a maxodin, a naxa, "Yahudiyane mangan nan i tan na ba?" Yesu yi a yabi, a naxa, "I bata a fala."

³ Saraxarali kuntigine yi Yesu kansun fe wuyaxi ra.

⁴ Nanara, Pilati mon yi a maxodin, a naxa, "I mi e yabin ba? A mato, e bata i kansun fe wuyaxi ra."

⁵ Yesu mi tin fala yo tiye. Pilati yi kabε na ma kati!

E Yesu faxa feen nagidi

Matiyu 27.15-26, Luka 23.13-25, Yoni 18.39-19.16

⁶ E yi darixi nen kasorasa keden bejinne sali laxonɩ, yamaan na naxan ma fe fala.

⁷ Na waxatini xεmena nde yi na naxan yi xili Baraba, a yi kasoni e nun muxu murutεxin naxanye keli mangan xili ma, e faxan ti.

⁸ Yamaan yi fa Pilati mafan, a xa a dari feen liga e xa.

⁹ Pilati yi e maxodin, a naxa, "E waxi a xon ma n xa Yahudiyane mangan bejin ε xa?"

¹⁰ Amasoto a yi a kolon a saraxarali kuntigine Yesu soxi a yii xoxolonnyaan nan ma.

¹¹ Koni saraxarali kuntigine yi yamaan nadin, alogo Pilati xa Baraba nan bejin.

¹² Pilati mon yi falan ti yamaan xa, a naxa, "E naxan xilima fa fala a Yahudiyane mangana, n xa nanfe liga a ra?"

¹³ E yi sonxo, e naxa, "A gbangban wudin ma!"

¹⁴ Koni Pilati yi e maxodin, a naxa, "A fe naxin mundun ligaxi?" Koni e sonxon yi siga gboε ayi, e naxa, "A gbangban!"

¹⁵ Pilati yi tin a xa yamaan nafan feen naba. Nanara, a yi Baraba bejin e xa. A yi yamarin fi a Yesu xa bulan, e yi a gbangban wudin ma.

Sofane yi Yesu magele

Matiyu 27.27-31 Yoni 19.2,3

¹⁶ Yamana kanna sofane yi Yesu xali yamana kan banxini, sofane ganla birin yi e malan.

¹⁷ E yi doma mamiloxin nagodo a ma,* e wudi yii nali kanne denbe komotin na mangaya taxamasenna ra, e yi a so a xunna.

¹⁸ E yi lu a magele, e naxa, "I xonyε, Yahudiyane mangana!"

¹⁹ E yi tamina nde tongo, e lu a bonbe a xunna ma, e yi e degen namini a ma, e yi e xinbi sin a yetagi, e a binya mageleni.

²⁰ E to yelin a magele, e doma mamiloxin ba a ma e mon yi a maxidi a gbee dugine yi. Na xanbi ra, e yi siga a ra a gbangbandeni wudin ma.

Eyi Yesu gbangban wudin ma

Matiyu 27.32-44, Luka 23.26-43, Yoni 19.17-27

²¹ E yi lan xεmena nde ra naxan yi xili Simon Sireni kaana, Alesandire nun Rufu fafe. A yi kelima xεen ma siga taani. E yi a karahan a xa Yesu faxa wudin tongo.

²² E yi siga Yesu ra han na yireni denaxan xili Gologota, naxan bunna neen, "xun xori yirena."

²³ E yi mirihi nun manpaan basanxin so Yesu yii alogo a xa a min, nde yi ba torɔyaan na, koni a mi tin a rasuxe.

²⁴ Awa, e yi a gbangban wudin ma, e yi masensenna ti lan a dugine yitaxun feen ma.

²⁵ E yi a gbangban wudin ma soge raxenxen waxatini.

* **15:17: Doma mamiloxin** findixi mangane domaan na. E fa a mangayaan nan magelema.

²⁶ E yi a kansun kedin seɓe fa fala “Yahudiyane Mangan nan ito ra.”

²⁷ E yi muɗade firin gbangban wudine ma Yesu fɛma, keden a yi-ifanna ma, keden a kɔmenna ma.

²⁸ Kitabuna falan bata kamali nanyi, a naxa, “A yate nen alo fe naxi rabane.”

²⁹ Dangu muxune yi a makonbi e yi e xunni maxa, e naxa, “Ee! I tan naxan Ala Batu Banxin kalama, i yi a ti soɓe saxan bun ma,

³⁰ awa, iki, godo i keli wudin kɔɔ ra, i yi i yete rakisi!”

³¹ Saraxarali kuntigine nun sariya karamɔɔne fan yi Yesu magele na kiini, e yi a fala e bode xa, e naxa, “A bata bonne rakisi, koni a mi nɔɔ a yete rakise!”

³² Nxu xa Alaa Muxu Sugandixina, Isirayila mangan to gode iki keli wudin ma alogo nxu xa denkeleya a ma!”

Muxun naxanye yi gbangbanxi wudin ma a fɛma, ne fan yi a makonbi han!

Yesu faxa fena

Matiyu 27.45-56, Luka 23.44-49, Yoni 19.28-30

³³ Dimin yi so yiren birin xun na yanyi tagini han se din waxatin yi maɓo.

³⁴ Na waxatini, Yesu yi gbelegebele a kon xuini lengben, a naxa, “Eli, Eli, lama sabakitani?” Na bunna neɛn fa fala, “N ma Ala, n ma Ala, i n nabepinxi nanfera?”†

³⁵ Muxuna ndee yi tixi na yi, na ndee yi a xuiin me, e naxa, “E tuli mati, a Nabi Eli xilima!”

³⁶ E tan nde yi dugi dungin tongo, a siga a giye, a sa a sin minse muluxunxini, a yi a so wudin xun na, a yi a ti Yesu xa. A yi a lan Yesu deɛn ma, a naxa, “A mame, nxu xa a to xa Nabi Eli a ragode keli wudin kɔɔ ra!”

³⁷ Yesu yi a xuini te fangan na, a faxa.

³⁸ Dugin naxan yi singanxi Ala Batu Banxin tagi, na yi bo firinna ra, folo a xunna ma han a labena.

³⁹ Sofa Kuntigin naxan yi tixi wudin yetagi nun, na yi Yesu xuiin me, a yi a faxa kiin to, a naxa, “Alaa Dii Xemen nan yi a ra yati!”

⁴⁰ Naxanla ndee yi tixi wulani, e a matoma. Mariyama Magadala kaan yi ne ye nun, e nun Mariyama, Yaki xuri nun Yose nga e nun Salome.

⁴¹ Ne nan yi biraxi a foxo ra Galile yamanani nun a malideni. Naxalan wuyaxi gbeteɓe fan yi na naxanye fan fa a foxo ra Yerusalen taani.

Yesu maluxun fena

Matiyu 27.57-61, Luka 23.50-56, Yoni 19.38-42

⁴² Ninbanna bata yi a li. Yuma loxon nan yi a ra Matabu Loxon nan yi na xoton bode.

⁴³ Yusufu Arimate kaan yi fa, muxu gbeen nan yi a ra kitisane malanni, naxan fan yi Alaa mangayaan mamema, na yi susu sigɛ Pilati fɛma a maxodindeni Yesu binbina fe ma.

⁴⁴ Pilati na me waxatin naxan yi fa fala a Yesu bata faxa, a yi terena na falan na. A sofa kuntigin xili, a yi a maxodin xa Yesu bata faxa.

⁴⁵ Pilati to sofa kuntigina falan me, a yi yamarin fi, a e xa Yesu binbin so Yusufu yii.

⁴⁶ Yusufu yi kasangenna sara, a yi a binbin nagodo, a yi a kasan-gen, a sa a maluxun gaburun na fanye kui gexini alo faran yili. Na xanbi ra, a gemɛ gbeen makututu gaburun de ra.

⁴⁷ Mariyama Magadala kaan nun Mariyama bonna, Yose nga, ne yi a matoma e Yesu sa denaxan yi.

16

Yesu keli fena sayani

Matiyu 28.1-8, Luka 24.1-12, Yoni 20.1-10

† 15:34: Yaburi 22.2

1 Matabu Lɔxɔn to dangu, Mariyama Magadala kaan nun Mariyama, Yaki nga nun Salome yi latikɔnɔnna sara alogo e xa sa a sa Yesu binbin ma.

2 Xatin xɔtɔnni sogen te waxatini, e yi sigama gaburu dɛɛn na,

3 e yi e bode maxɔdin, e naxa, “Nde gɛmɛn makutukutuma, a yi a ba gaburun dɛ ra en xa?”

4 E fa e yɛɛn nakeɛ, e yi a to a gɛmɛn bata yi makutukutu, a ba gaburun dɛ ra. Na gɛmɛn yi gbo han!

5 E yi so gaburun kui, e banxulan doma fixɛ kanna nde to dɔxi yiifanna ma, e gaxu kati!

6 A yi a fala e xa, a naxa, “E nama gaxu, ε Yesu Nasarɛti kaan nan fenma naxan gbangban wudin ma. A mi be, a bata keli sayani! E a sa be nin.

7 Koni ε siga, ε sa a fala a xarandine nun Piyeri xa, ε naxa, ‘A sa ε lima Galile yamanani, ε sa a toma nɛn na yi, alo a fala ε xa kii naxan yi.’”

8 E kui fuxin yi siga e giye keli gaburun kui, e xuruxurunma. Koni e mi sese fala muxu yo xa amasɔtɔ e yi gaxuxi han!

Yesu yi mini kɛnɛnni Mariyama Magadala kaan xa

Matiyu 28.9-10, Yoni 20.11-18

9 Yesu to keli sayani xatin subaxani, a mini Mariyama Magadala kaan nan singe xa kɛnɛnni, a jinan soloferen kedi naxan fɔxɔ ra.

10 Mariyama yi sa na xibarun nali Yesu fɔxɔrabirane ma, naxanye yi wugama Yesu jan feen na.

11 Awa, e to a mɛ a Yesu niin mɔn bata bira a yi, a Mariyama bata a to, e mi la a ra.

Yesu yi a yetɛ yita a xarandii firin na

Luka 24.13-35

12 Na xanbi ra, Yesu yi a yetɛ yita e tan muxu firinna nde ra kii gbɛtɛ yi kiraan xɔn ma, e yi sigan tima burunna ra waxatin naxan yi.

13 E yi xɛtɛ, e sa na fala bonne xa, koni e mi la e ra.

Yesu yi a xarandiine xɛ

Matiyu 28.16-20, Luka 24.36-49, Yoni 20.19-23, Kɛwanle 1.6-8

14 Na xanbi ra, Yesu yi mini kɛnɛnni xarandii fu nun kedenne xa, e yi e dɛgema waxatin naxan yi. A yi e maxadi e dɛnkɛleyatareyaan nun e bɔjɛ xɔdɛxɛyana fe ma amasɔtɔ naxanye a to a niini, e mi la ne ra.

15 A yi a fala e xa, a naxa, “E siga dunuɲa yiren birin yi, ε n ma falan Xibaru Fajin kawandin ba daala birin xa.

16 Naxan na dɛnkɛleya, a rafu igeni, na kisima nɛn. Xa naxan mi dɛnkɛleya, na yalagima nɛn.

17 Naxanye na dɛnkɛleya, e taxamasenni itoe ligama nɛn n xinli: E jinanne kedima nɛn, e yi xui gbɛtɛ nɛnɛne fala,

18 e yi saɲine suxu e yiine ra, e dabarin don, sese mi liga e ra. E yiin sama nɛn furetɔne ma, e yi e rakɛndɛya.”

Yesu te fena ariyanna yi

Luka 24.50-53, Kɛwanle 1.9-11

19 Marigi Yesu yelin falan tiye e xa waxatin naxan yi, a te ariyanna yi a sa dɔxɔ Ala yiifanna ma.

20 E yi siga kawandin badeni yiren birin yi. Marigin yi walima e xɔn, a yi a falan sɛnbɛ so taxam- asenne ra.

Luka Luka Yesu a Fe Xibaru Fajin Naxan Sebe

Marigi Yesu fɔxɔrabira naanin nan Yesu a taruxun nun a falane sebe Alaa Nii Sarijanxin barakani: Matiyu, Maraka, Luka, e nun Yoni. Luka Kitabun yireni ito sebeɓi nen fo jee tonge saxan e nun suulun joxondɔn Yesu te xanbini kore xonna ma. Luka mi yi Yesu fɔxɔ ra a dunuɓa yi gidini. A denkelɛya Yesu te xanbin nin kore xonna ma Xera Pɔli waxatini. Dandan tiin nan yi Luka ra, a yi lɔnnixi ki fajin. A siga nen Yesu a xarandiine fema Yerusalɛn taani, a yi Yesu a fe birin fɛsefɛse alogo a xa dentɛge kamalixin sa dunuɓa muxune birin xa. A sebeɓi muxuna nde nan ma naxan xili, "Teyofili." A kari mi kolonxi to, koni a xinla bunna neen fa fala "Ala Xanu Muxuna." Han to, a mɔn sebeɓi ne nan ma naxanye bata Ala xanu.

Kitabun yireni ito Yesu bari kiin nan singe yɛbama, Mariyamaa diina. Yesu a dunuɓa yi gidini, a xaran wuyaxi ti nen a yamaan xa. A mɔn yi kabanako wuyaxi liga. Luka na nan yɛbama Ningila Yesu kui. Dɔnxɛn na, a Yesu a sayaan nan yɛbama e nun a keli fena sayani. Yesu texi ariyanna yi kii naxan yi, na fan yɛbaxi Kitabun yireni ito yi.

Kitabun yireni ito nan muxune malima alogo e xa a famu Yesu findixi Alaa Diin na kii naxan yi. Na feen sebeɓi Luka 1.34-35 kui. Ala mi finde diin soto muxun na alo adamadiine diin sɔtɔn kii naxan yi. Ala Yesu daxi a nga kui nen alo a dunuɓa da a fala xuiin xɔn ma kii naxan yi. Ala nan a falaxi a xa da a nga kui, a yi da. Nayi, Yesu Fafe mi toxi dunuɓa yi. Xa a fafe mi toxi dunuɓa yi, a fafe findixi nde ra

nayi? Na feen ma, yamaan to a fafe a fe falama, e yi a fala fa fala Alaa nan a fafe ra bayo a tan nan Yesu da a nga kui. Na nan Yesu findixi Alaa Diin na.

¹ N xoyin Teyofili,*

Muxu wuyaxi bata sebenla ti lan feene ma naxanye liga nxu yee xɔri.

² E feene yɛbaxi nen alo sereya kenɛne a fala e xa kii naxan yi, xabu a fɔlɔni, naxanye Alaa falan nalima.

³ Awa, n xoyin Teyofili, n bata feni itoe xaran, n yi e fɛsefɛse ki fajin xabu a fɔlɔni. N bata n miri a ma, n naxa, "A lan n xa a sebe ki fajin, n yi a rasiga i ma."

⁴ N ni ito ligaxi nen alogo i xa na feene birin jɔndin kolon i xaranxi naxanye ma.

Yoni bari feen yi fala

⁵ Ito birin fɔlɔxi Herode a man-gayaan waxatin nin Yudaya yamanani. Saraxaralina nde yi na, a xili Sakari naxan yi kelixi saraxarali Abiya bɔnsɔnni. A jaxanla yi xili Elisabeti. Na fan yi kelixi saraxarali Haruna bɔnsɔnna nin.

⁶ E firinna birin yi tinxin Ala yee ra yi, e yi Marigina yamarin nun a sariyan birin suxi.

⁷ Dii yo mi yi e yii nun, amasoto gbantan nan yi Elisabeti ra, e firinna birin bata yi fori han!

⁸ Lɔxɔna nde, Sakari a saraxarali wanla waxatin yi a li Ala xa,

⁹ e yi a sugandi masensenna xɔn alo saraxaraline darixi a ra kii naxan yi, alogo a xa so Marigin Batu Banxini wusulan gandeni.

¹⁰ Yamaan yi malanxi tandeni Ala maxandideni wusulanna gan waxatini,

¹¹ nayi, Marigina malekan yi mini kenenni a xa, a ti wusulan ganden yiifanna ma.

¹² Sakari malekan to waxatin naxan yi, a kuisan, a gaxu.

* **1:1: Teyofili:** Muxu xinla na a ra naxan bunna neen, fa fala "Muxun naxan Ala xanuxi."

13 Koni malekan yi a fala a xa, a naxa, “Sakari, i nama gaxu! Ala bata i xuiin me, i ya jaxanla, Elisabeti dii xemen sotoma nen i xa, i yi a xili sa Yoni.

14 I sewama nen, muxu wuyaxi fan yi sewa a bari feen na.

15 Amasoto a findima nen muxu gbeen na Marigin yetagi. A nama manpaan min, a nama dolɔ ma se yo min. A lugoma nen Alaa Nii Sarijanxin na xabu a nga kui waxatin naxan yi.

16 A fama nen Isirayila kaan wuyaxi ra e Marigina Ala ma.

17 A sigama Marigina xerayaan na nen senbeni alo Nabi Eli† a liga kii naxan yi. A yi dii fafane bɔɔnen nafindi e diine ma. A yi muxu murutexine masara, e miri yaan yi liga alo tinxin muxune, alogo a xa yamani tɔn Ala xa ki fajɔi.”

18 Sakari yi a fala malekan xa, a naxa, “N na a kolonma di, fa fala jɔndi nan ito ra? N tan bata fori, n ma jaxanla fan bata fori.”

19 Malekan yi a yabi, a naxa, “Baraka Yibirila nan n tan na, naxan tima Ala yetagi. A tan nan n xexi i ma feni ito Xibaru Fajin nalideni i ma.

20 Koni bayo i mi laxi n ma falan na, naxan sa kamalima a waxatini, i findima nen bobon na, i mi falan tima han na yi liga.”

21 Na waxatini, yamaan yi Sakari mamema. E yi kontɔfili bayo a bata yi bu Ala Batu Banxini.

22 Koni a to mini, a mi nɔ falan tiye e xa, e yi a kolon fa fala a bata fe toon ti Ala Batu Banxini. A yi a yiin maliga e xa bayo a mi yi nɔe falan tiye.

23 A wali lɔxone jɔnxina Ala xa, Sakari yi xete a konni.

24 Na dangu xanbini, a jaxanla Elisabeti yi fudikan. Kike suulun, a mi mini tandeni.

25 A yi a fala, a naxa, “Marigina ito nan ligaxi n xa, a bata tin a xa n ma yagin ba n ma n ma muxune tagi.”

Yesu bari feen yi fala

26 Elisabeti kuiin kike senninna, Ala yi maleka Yibirila rasiga Galile taana nde yi naxan xili “Nasarɛti.”

27 A falan ti sungutun nasolɔnxin xa, xemena nde bata yi a masuxu naxan yi xili Yusufu, Manga Dawuda bɔnsɔnna muxuna nde nan yi na ra. Na sungutun nasolɔnxin yi xili nen Mariyama.

28 Malekan yi fa a fema, a naxa, “Sewani i xa Ala fe fajin nagidixi i tan naxan ma. Marigina i xɔn!”

29 Mariyama yi kuisan malekana falana fe ra, a yi a miri a xɔntɔnna bunna ma.

30 Malekan yi a fala a xa, a naxa, “Mariyama, i nama gaxu amasoto Ala bata maragidi fajin fi i ma.

31 I fudikanma nen, i dii xemen soto, i yi a xili sa Yesu.‡

32 A binyen sotoma nen, a xili bama nen a Kore Xɔnna Alaa Dii Xemena. Marigina Ala a findima nen mangan na alo a benba Dawuda yi kii naxan yi.

33 A findima nen Yaxuba bɔnsɔnna mangan na habadan. A mangayaan mi janyɛ mumɛ!”

34 Mariyama yi a fala malekan xa, a naxa, “Sungutun nasolɔnxin nan n tan na, ito ligama di nayi?”

35 Malekan yi a yabi, a naxa, “Alaa Nii Sarijanxin godoma nen i ma, Kore Xɔnna Ala senben godoma nen i xun ma. Nanara, na dii sarijanxin xili bama nen a Alaa Dii Xemena.

36 I ngaxakedenna Elisabeti fan fudikanna nan a ra iki. Hali a to bata fori, e yi a falama naxan ma a gbantana, na kuiin kike senninden na ra iki.

37 Amasoto Ala nɔe feen birin lige nen.”

† 1:17: A mato Malaki 3.23-24 kui. ‡ 1:31: **Yesu** xinla bunna neen, fa fala “Marakisi Tiina” Heburu xuini.

38 Mariyama naxa, “Marigina walikεen nan n tan na, Ala xa na liga n xa alo i bata a fala kii naxan yi.” Malekan yi keli a fema.

Mariyama yi siga Elisabeti fema

39 Na xanbi ra, Mariyama yi a yitɔn mafuren, a siga taana nde yi Yuda yamanani, geya wuyaxi yi denaxan yi.

40 A siga Sakari konni Elisabeti xɔntɔndeni.

41 Elisabeti Mariyama xɔntɔn ti xuiin mε waxatin naxan yi, diin yi a ramaxa Elisabeti kui. Elisabeti yi lugo Alaa Nii Sarijanxin na.

42 A yi a fala ti xuini te, a naxa, “Baraka diin nan i tan na jaxanle tagi! I diin naxan fan sɔtɔma, baraka diin nan na ra!

43 N binyen sifani ito sɔtɔxi di, n kanna nga xa fa n konni?

44 Amasɔtɔ, n na i xɔntɔn ti xuiin mε waxatin naxan yi, diin yi a ramaxa n kui sewani.

45 Sewani i xa, i tan naxan laxi a ra fa fala Marigina falan kamalima nen.”

Mariyamaa betina

46 Mariyama naxa, “N Marigin tantunma n bɔjɛni.

47 N sewaxi n bɔjɛni n nakisimana Alaa fe ra.

48 Amasɔtɔ a bata a xaxili lu n tan a walikε magodoxin xɔn ma. Nanara, fɔlɔ iki ma han habadan, muxun birin a falama nen a baraka diin nan n tan na.

49 Amasɔtɔ Ala Senbemaan bata fe gbeen liga n xa.

A xinla sarijan.

50 A kininkinin a yeeragaxu muxune ma han mayixete mayixetene.

51 Ala bata a yiini bandun, a yi waso muxune raxuya ayi e nun e fe yitɔnxine.

52 Ala bata manga senbe kanne ba e manga gbedene yi.

Naxanye e yete magodoxi, a yi ne yite.

53 A kametɔne ralugo fe fapin na. A nafulu kanne yii seene jan.

54 Ala layirin naxan xidi en benbane xa, a mi jinanxi na ma.

55 A yi a xaxili lu a hinanna xɔn ma Iburahima xa e nun a bɔnsɔnna birin han habadan!”

56 Mariyama yi kike saxan ti Elisabeti fema. Na xanbi ra, a yi xete a konni.

Yoni Marafu Tiin bari fena

57 Elisabeti dii bari waxatin yi a li, a yi dii xemen sɔtɔ.

58 A dɔxɔ bodene nun a xabilan muxune yi a mε a Marigin bata kininkinin a ma, e yi sewa e bode xɔn ma.

59 Diin barin lɔxɔ xunna, e fa a ra a banxulandeni, e yi a xili sama nen Sakari alo a fafe xinla kii naxan yi.

60 Koni a nga naxa, “En-εn de! A xili sama nen Yoni.”

61 E yi a fala a xa, e naxa, “Muxu yo mi i bɔnsɔnni naxan xili na kini.”

62 Nayi, e yi e yiin maliga a fafe xa, e yi a maxɔdin diin xinla ma.

63 Sakari yi walaxan tongo, a yi a sebe, a naxa, “A xili nen Yoni.” E birin yi kabε kati!

64 Na waxatin yeteni, Sakari yi nɔ falan tiyε, a Ala tantun fɔlɔ.

65 A dɔxɔ bodene yi gaxu kati! Muxune yi na feene falama Yudaya yamanan birin yi.

66 Naxan birin a mε, ne yi e miri, e maxɔdinna ti, e naxa, “Diini ito sa ligama di?” Amasɔtɔ e bata yi a yigbe kati, a Marigin senbena a xun ma.

Sakari yi waliyiya falane ti

67 Yoni Fafe Sakari yi lugo Alaa Nii Sarijanxin na, a yi waliyiya falane ti, a naxa,

68 En Marigin tantun, Isirayilaa Ala!

Amasɔtɔ a bata fa, a yi a yamaan mali, a yi e xɔrɔya.

69 A bata Marakisi Tiin senbemaan namini a walikεen Dawuda bɔnsɔnni,

⁷⁰ alo a fala a nabi sariɲanxine xɔn ma kii naxan yi xabu waxati danguxine.

⁷¹ A layirin xidi

a a en xunbama nɛn en yaxune yii, e nun naxanye birin en naɲaxuxi.

⁷² A yi kininkinin en benbane ma, a yi a xaxili lu a layiri sariɲanxin xɔn ma,

⁷³ alo a kɔlɔ en benba Iburahima xa kii naxan yi.

⁷⁴ A yi en xunba en yaxune ma.

A tin, en yi a batu bɔɲɛ xunbenli.

⁷⁵ A yi en findi a muxu sariɲanxine nun tinxin muxune ra a yeɛ ra yi en siin birin yi.

⁷⁶ N ma diina, e i xilima nɛn

a Kore Xɔnna Alaa nabina.

I sigama nɛn Marigin yeɛ ra.

I kirani tɔn a xa.

⁷⁷ I yi kisi feen yita a yamaan na, e yulubine yi xafari

⁷⁸ a kininkinin gbeen barakani.

A tan nan a ligama en lu kenɛnni alo sogen tematɔna.

⁷⁹ A yi muxune makɛnɛn

naxanye dɔxi dimini sayaan yeɛ ra.

A yi bɔɲɛ xunbenla kiraan yita en na.

⁸⁰ Awa, diin yi gboma, a yi sɛnbɛn sɔtɔma e nun xaxinla. A yi lu wulani han a mini waxatin yi a li kenɛnni Isirayila muxune xa.

2

Yesu yi bari

Matiyu 1.18-25

¹ Na waxatini, Romi Manga Gbee Ogustu yi yamarin fi a yamanan muxune birin xinla xa sɛbe.

² Kiriniyusi yi yamana kanyani Siriya yamanan waxatin naxan yi, a sɛbe fɔlɔn nan yi na ra.

³ Awa, muxune birin yi siga e taane yi e xinle sɛbedeni.

⁴ Yusufu fan yi keli Galile Nasareti taani, a siga Yudaya taana nde yi naxan yi xili Betɛlemi, Manga Dawuda sɔtɔxi dɛnaxan yi. Yusufu yi siga na, amasɔtɔ Dawuda bɔnsɔnna nan yi a tan fan na,

⁵ a siga a xili sɛbedeni e nun Mariyama naxan yi masuxi a xɔn ɲaxalandiyani. A fudi kannan yi a ra.

⁶ E yi Betɛlemi yi waxatin naxan yi, Mariyama dii bari waxatin yi a li.

⁷ A yi a dii xɛmɛ singen sɔtɔ. A yi a mafilin dugini, a yi a sa xuruseene balon sa seen kui kulani amasɔtɔ e mi yigiya sɔtɔ xɔɲɛ yigiyaadeni.

Yeɛɛɛ kantanne nun malekane fe

⁸ Yeɛɛɛ kantanna ndee yi na yamanan naxanye yi xima burunna ra, e yi e yeɛɛɛne kantanna kɔɛɛn na.

⁹ Marigina malekan yi mini kenɛnni e xa, Marigina nɔrɔn yi godo e xun ma. E gaxu kati!

¹⁰ Koni malekan yi a fala e xa, a naxa, “E nama gaxu amasɔtɔ n faxi fena nde Xibaru Faɲin nan nalideyi e ma, naxan findima sɛwa gbeen na yamaan birin xa.

¹¹ Marakisi Tiin bata sɔtɔ e xa to kɔɛɛn na Dawuda gbee taani. Alaa Muxu Sugandixin na a ra! Marigin na a ra!

¹² Taxamasenna ni ito ra e xa, e diidin lima saxi nɛn xuruseene balon sa seen kui kulani, a mafil-inxi dugini.”

¹³ Na waxatin yeɛni maleka ganla yi keli kore, e fa malekan boden fɛma, e yi Ala tantun, e naxa,

¹⁴ “Binyen xa fi Ala ma kore xɔnna na pon! Muxun naxanye bata Ala kenɛn, ne xa bɔɲɛ xunbenla sɔtɔ dunuɲa yi.”

¹⁵ Malekane keli e fɛma waxatin naxan yi, e xɛte ariyanna yi, yeɛɛɛ kantanne yi a fala e bode xa, e naxa, “En siga Betɛlemi yi, en sa feni ito to naxan ligaxi, Marigin naxan falaxi en xa.”

¹⁶ Nanara, e siga mafurɛn, e sa Mariyama nun Yusufu li na, e diidin to saxi xuruseene balon sa seen kui kulani.

¹⁷ Yeɛɛɛ kantanne to diidin to, malekan falan ɲaxan ti e xa diidina fe yi, e yi na birin yeɛba.

18 Muxun naxanye birin e xuiin me, ne yi kabε xuruse kantanne falan ma.

19 Mariyama yi feni itoe birin namara a xaxinla ma, a yi a miri ne ma kati!

20 YeXεε kantanne yi xεte, e Ala tantunma, e a binya na feen na e naxan toxi alo malekana a fala e xa kii naxan yi.

Yesu xili sa fena

21 Loxo xun keden danguxina, diidin banxulan waxatin yi a li, e yi a xili sa Yesu alo malekana a fala kii naxan yi benun a xa bari.

E Yesu taxu Ala ra

22 E marasariyanna waxatin to jan alo Musaa Sariya Kitabun naxan falaxi lan dii bari feen ma,* Yusufu nun Mariyama yi siga diidin na Yerusalen taani, e sa a taxu Marigin na.

23 A sebexi Marigina Sariya Kitabuni, a naxa, “Dii xεme singen birin xa rasarijan Marigin xa.”†

24 E yi saraxan ba alo Marigina Sariya Kitabuna a falaxi kii naxan yi, a naxa, “ganba firin hanma kolokonde dii firin.”‡

25 Muxuna nde yi Yerusalen taani nun, a xili Simeyɔn. Tinxin muxu tɔgɔndiyaxin nan yi a ra. A yi Ala mamεma Isirayila mali feen na. Alaa Nii Sarijanxin yi a yi.

26 A bata yi a kolon Alaa Nii Sarijanxin xɔn ma fa fala a mi faxε fɔ a Marigina Muxu Sugandixin to.

27 Alaa Nii Sarijanxin yi Simeyɔn nasiga Ala Batu Banxini. Yesu sɔto muxune yi fa a ra Ala Batu Banxini, e xa a liga alo Sariya Kitabuna a fala kii naxan yi.

28 Simeyɔn yi Yesu tongo, a yi a sa a kanke ra, a barikan bira Ala xa, a naxa,

29 “Marigina, i bata i ya layirin nakamali n xa. Iki, i ya walikεen xa siga bɔɔɛ xunbenli

30 amasɔto n bata i ya kisi feen to,

31 i naxan yitɔnxi yamane birin yeε ra.

32 A tan nan findima kεnenna ra siyane xa, a findima nεn Isirayilaa binyen na, i ya yamana.”

33 Simeyɔn falan naxan ti Yesu a fe yi, a nga nun a fafe yi kabε na ra.

34 Simeyɔn yi duba a nga Mariyama xa, a naxa, “Ala bata diini ito yeba, a yi Isirayila muxu wuyaxi halagi, a yi a wuyaxi rakisi. A findima nεn taxamasenna ra koni muxu wuyaxi a matandima nεn,

35 a yi e miriya luxunxine ramini kεnenni. Tɔrɔna i bɔɔɛn sɔxɔnma nεn alo degeɔma xεnχεna.”

36 Nabi jaxalanmana nde yi na nun, a yi xili Anna, Fanuweli a dii tεmεna. A yi kelixi Aseri bɔnsɔnna nin. Naxalan fori gbeen nan yi a ra naxan bata yi jεε solofere ti futuni nun,

37 a jεε tonge solomasεε e nun jεε naanin ti kaɔa gilɛyani. A yi Ala Batu Banxini waxatin birin, a yi Ala batuma kɔεen nun yanyin na, a yi Ala maxandε, a sunna suxu.

38 Na waxatin yeteni, a fa, a barika bira Ala xa, a lu diina fe fale muxune xa naxanye yi Yerusalen taan xunba waxatin mamεma.

Xεte feen Nasareti yi

39 Yusufu nun Mariyama to yelin feene birin nakamale alo Marigina Sariya Kitabuna a yamarixi kii naxan yi, e xεte Galile yamanani e taani Nasareti.

40 Diidin yi gboma, a senben sɔto, a fe kolonna yi defe. Alaa hinanna yi a yi.

Yesu dii jɔrεna Ala Batu Banxini

* 2:22: Na feen sebexi Saraxaraline 12.1-4 kui.

† 2:23: A mato Xɔrɔyaan 13.2 nun 13.12 nun 13.15 nun Yatene 18.15-16 kui.

‡ 2:24: A mato Saraxaraline 12.8 kui.

41 Yesu sɔtɔ muxune yi sigama Yerusalɛn taani ꞑɛɛ yo ꞑɛɛ Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanli. §

42 Yesu sɔtɔn ꞑɛɛ fu nun firinna ti waxatin naxan yi, e siga sanla rabadeni alo e namunna kii naxan yi.

43 Sanla ꞑan waxatin naxan yi, e xɛtɛ e konni. Yesu yi lu Yerusalɛn taani, koni a sɔtɔ muxune mi yi a kolon.

44 E yi e miri, a a yi yamaan yɛ, e fɛriɲɛn sigan tiyɛ. Na xanbi ra, e Yesu fen fɔlɔ e ngaxakedenne nun e xɔyine tagi.

45 Koni e mi a to. Nanara, e xɛtɛ a fendeni Yerusalɛn taani.

46 A soqe saxandeni, e yi sa a to Ala Batu Banxini, a dɔxi Yahudiya karamɔxɔne tagi, a tuli matixi e ra, a e maxɔdinma.

47 Naxan birin a xuiin mɛ, ne yi kabɛ a xaxilimayaan yabine ma.

48 A sɔtɔ muxune a to waxatin naxan yi, e kabɛ. A nga yi a fala a xa, a naxa, “N ma diina, i ito ligaxi nxu ra nanfera? Nxu nun i fafe bata yigitɛɛ i fendeni kati!”

49 A yi e yabi, a naxa, “E n fenma nanfera? E mi a kolon fa fala a lan nɛn n xa lu n Fafe a banxini?”

50 Koni a naxan fala e xa, e mi na famu.

51 Nanara, Yesu yi siga e fɔxɔ ra Nasareti yi, a yi e sagoon liga. A nga yi feni itoe birin namara a xaxinla ma.

52 Yesu yi xungbo, a xaxili sɔtɔ, a fe yi rafan Ala nun yamaan ma.

3

*Yoni Marafu Tiina kawandina
Matiyu 3.1-12, Maraka 1.1-8,
Yoni 1.19-28*

1 Pɔnsi Pilati yi yamana kanyani Yudaya yamanani waxatin naxan yi, Romi Manga Gbeen Tiberi a mangayaan ꞑɛɛ fu nun suulunna

nan yi a ra nun. Herode fan yi kuntigiyani Galile yamanan xun na. A ngaxakedenna, Filipi fan yi kuntigiyani Iture nun Tirakoniti yamanane xun na. Lisanisa fan yi kuntigiyani Abileni yamanan xun na.

2 Anasa nun Kayafa, saraxarali kuntigi singene nan yi ne fan na. Ala falan ti Sakari a dii xɛmɛn Yoni xa na waxatin nin wulani.

3 Yoni yi sigama Yurudɛn baan dɛ kawandi badeni, a naxa, “E xun xanbi so e yulubine yi, e rafu igeni, e yulubine xafarima nɛn.”

4 Nabi Esayi a sɛbɛ nɛn a Kitabun kui, a naxa,

“Muxuna nde xuiin minima ton-bonni,

a naxa, ‘E kirani tɔn Marigin yɛɛ ra, e kirane matinxin a xa!

5 E folone birin naxutu,

e geyane nun yire matexine birin wuru.

Kira yidɔxine birin yi tinxin.

Kira ꞑaxine birin yi malaxun.

6 Adamadiine birin kisi feen toma nɛn fata Ala ra! * ”

7 Yamaan yi fa Yoni fɛma, a a xa e rafu igeni e tubi xinla ma Ala ma. A yi a fala e xa, a naxa, “E tan saɲi bɔnsɔnne! Nde e rakolonxi, e xa e gi Alaa xɔlɔn bun ma?”

8 E kewanle xa a yita fa fala e bata e xun xanbi so e hakene yi. E nama e miri fa fala, e benban nan Iburahima ra. N xa a fala e xa, Ala nɔɛ gɛmɛni itoe maxɛtɛ nɛn, a e findi Iburahima bɔnsɔnne ra!

9 Bunbin bata yitɔn wudi salenne sɛgɛ feen na. Wudin naxan mi bogi fajin tima, na sɛgɛma nɛn, a woli tɛɛni.”

10 Yamaan yi a maxɔdin, e naxa, “Nxu nanfe ligama na yi?”

11 A yi e yabi, a naxa, “Doma firin naxan yii, a xa keden fi gbɛtɛ ma se mi naxan yii, donseen muxun naxan yii, a xa a yitaxun.”

§ 2:41: **Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla:** Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nɛn Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kɔɛ kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine dɛ wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xɔrɔyaan 12.1-13 kui. * 3:6: Esayi 40.3-5

12 Mudu maxinla ndee yi fa al-ogo e xa rafu igeni e tubi xinla ma Ala ma, e yi a maxodin, e naxa, “Karamoxo, nxu tan nanfe ligama?”

13 A yi e yabi, a naxa, “E nama seen maxili dangu a danna ra.”

14 Sofana ndee fan yi a maxodin, e naxa, “Nxu tan go? Nxu nanfe ligama?”

A yi a fala e xa, a naxa, “E nama gbetin ba muxune yii fangan na hanma wuleni. E wasa so e saranni.”

15 Yamaan yi e yigin sa folo Yoni yi. E yi mirixi a ma fa fala Alaa Muxu Sugandixin na a ra.

16 Nanara, Yoni yi a fala e birin xa, a naxa, “N tan e rafuma igen nin, koni naxan senben gbo n tan gbeen xa, na fama, n tan mi sa lan nen n findi a sankidi fulunna ra. Na e rafuma Alaa Nii Sariɓanxin nun teen nin.

17 A segedenna a yii, a maali fe, a yi a sa sagan kui, koni a se dagin sama nen tee tutareni!”

18 Yoni yi Alaa falan Xibaru Fajin nali yamaan ma maxadi kii wuyaxi yi.

19 Koni Yoni yi Manga Herode son jaxina fe fala, amasoto a bata yi a fafaxakedenna jaxanla Herodiyade futu e nun a mon bata yi fe jaxi wuyaxi liga.

20 Herode mon yi fe jaxi gbete liga naxan dangu bodene ra, a Yoni sa kasoon na.

Yoni yi Yesu rafu igeni

Matiyu 3.13-17, Maraka 1.9-11, Yoni 1.32-34

21 Yamaan birin yelin nafuyɛ waxatin naxan yi, Yesu fan yi rafu igeni. Yesu yi Ala maxandima waxatin naxan yi, kore xonna deen yi rabi,

22 Alaa Nii Sariɓanxin yi godo a ma ganba sawurani. Fala xuiin yi keli kore, a naxa, “N nafan Dii

Xemen nan i tan na. I bata n kenen ki faji.”†

Yesu benbane fe

Matiyu 1.1-17

23 Yesu to jee tonge saxan soto, a yi a wanla folo. Yamaan yi mirixi a Yusufu a dii xemen nan a tan na.

Heli nan ma dii yi Yusufu ra,

24 Mataha nan ma dii yi Heli ra,

Lewi nan ma dii yi Mataha ra,

Meliki nan ma dii yi Lewi ra,

Yanayi nan ma dii yi Meliki ra,

Yusufu nan ma dii yi Yanayi ra,

25 Matahisa nan ma dii yi Yusufu ra,

Amosi nan ma dii yi Matahisa ra,

Nahun nan ma dii yi Amosi ra,

Esili nan ma dii yi Nahun na,

Nagagi nan ma dii yi Esili ra,

26 Maati nan ma dii yi Nagagi ra,

Matahisa nan ma dii yi Maati ra,

Semenni nan ma dii yi Matahisa ra,

Yoseke nan ma dii yi Semenni ra,

Yoda nan ma dii yi Yoseke ra,

27 Yohana nan ma dii yi Yoda ra,

Resa nan ma dii yi Yohana ra,

Sorobabeli nan ma dii yi Resa ra,

Selatili nan ma dii yi Sorobabeli ra,

Neri nan ma dii yi Selatili ra,

28 Meliki nan ma dii yi Neri ra,

Adi nan ma dii yi Meliki ra,

Kosan nan ma dii yi Adi ra,

Elemadan nan ma dii yi Kosan na,

Eri nan ma dii yi Elemadan na,

29 Yosuwe nan ma dii yi Ere ra,

Elisere nan ma dii yi Yosuwe ra,

Yorimi nan ma dii yi Elisere ra,

Mataha nan ma dii yi Yorimi ra,

Lewi nan ma dii yi Mataha ra,

30 Simeyon nan ma dii yi Lewi ra,

Yuda nan ma dii yi Simeyon na,

Yusufu nan ma dii yi Yuda ra,

Yonan nan ma dii yi Yusufu ra,

Eliyakimi nan ma dii yi Yonan na,

31 Meleya nan ma dii yi Eliyakimi ra,

Mena nan ma dii yi Meleya ra,

Matata nan ma dii yi Mena ra,

Natan nan ma dii yi Matata ra,

† 3:22: A mato Yaburin 2.7 nun Esayi 42.1 kui.

Dawuda nan ma dii yi Natan na,
³² Yese nan ma dii yi Dawuda ra,
 Obedi nan ma dii yi Yese ra,
 Boosu nan ma dii yi Obedi ra,
 Salimon nan ma dii yi Boosu ra,
 Naxason nan ma dii yi Salimon na,
³³ Aminadabo nan ma dii yi Naxason na,

Rami nan ma dii yi Aminadabo ra,
 Xesirɔn nan ma dii yi Rami ra,
 Peresi nan ma dii yi Xesirɔn na,
 Yuda nan ma dii yi Peresi ra,
³⁴ Yaxuba nan ma dii yi Yuda ra,
 Isiyaga nan ma dii yi Yaxuba ra,
 Iburahima nan ma dii yi Isiyaga ra,
 Tera nan ma dii yi Iburahima ra,
 Nahori nan ma dii yi Tera ra,

³⁵ Serugu nan ma dii yi Nahori ra,
 Rehu nan ma dii yi Serugu ra,
 Pɛlɛgi nan ma dii yi Rehu ra,
 Eberi nan ma dii yi Pɛlɛgi ra,
 Selaxa nan ma dii yi Eberi ra,

³⁶ Kayinan nan ma dii yi Selaxa ra,
 Arapaxadi nan ma dii yi Kayinan na,

Semi nan ma dii yi Arapaxadi ra,
 Nuhan nan ma dii yi Semi ra,
 Lameki nan ma dii yi Nuhan na,
³⁷ Matusela nan ma dii yi Lameki ra,

Xenɔki nan ma dii yi Matusela ra,
 Yarɛdi nan ma dii yi Xenɔki ra,
 Mahalaleli nan ma dii yi Yarɛdi ra,
 Kenan nan ma dii yi Mahalaleli ra,
³⁸ Enosi nan ma dii yi Kenan na,

Seti nan ma dii yi Enosi ra,
 N Benba Adama nan ma dii yi Seti ra,
 Ala nan N Benba Adama da.

4

Setana yi kata a xa Yesu ratantan

Matiyu 4.1-11, Maraka 1.12-13

¹ Yesu yi keli Yuruden baani a lugoxi Alaa Nii Sarijanxin na. Alaa Nii Sarijanxin yi siga a ra tonbonni.

² Yinna Manga Setana yi kata a xa Yesu ratantan soge tonge naanin. Yesu mi sese don na waxatini, sunna yi a suxu han!*

³ Yinna Manga Setana yi a fala a xa, a naxa, “Xa Alaa Dii Xɛmɛn nan i tan na, a fala gɛmɛni ito xa, a xa findi burun na.”

⁴ Yesu yi a yabi, a naxa, “A sɛbɛxi Kitabuni, a naxa ‘Muxun mi balon donseen xan gbansan na.’† ”

⁵ Na xanbi ra, Yinna Manga Setana yi a tongo, a siga a ra, a dununa mangayane birin yita a ra mafuren.

⁶ Awa, Yinna Manga Setana yi a fala a xa, a naxa, “N nɔɔn birin fima i ma nɛn e nun nafunli ito birin amasɔtɔ a birin taxuxi n tan nan na, muxun naxan na n kenɛn, n yi a so na yii.

⁷ Awa, xa i n batu, n ni ito birin fima nɛn i ma.”

⁸ Yesu yi a yabi, a naxa, “A sɛbɛxi Kitabuni, a ‘I xa i Marigina Ala binya, i yi a keden peen batu!’‡ ”

⁹ Na xanbi ra, Yinna Manga Setana yi Yesu tongo, a siga a ra Yerusalɛn taani, a yi a ti Ala Batu Banxin xun tagi, a yi a fala a xa, a naxa, “Xa Alaa Dii Xɛmɛn nan i tan na, tugaɓe,

¹⁰ amasɔtɔ a sɛbɛxi Kitabuni, fa fala, ‘Ala yamarin fima nɛn a malekane ma i ya fe yi alogo e xa i kantan,’

¹¹ a mɔn yi a fala, a naxa, ‘e i tongoma nɛn alogo i nama i sanna din gɛmɛ yo ra.’§ ”

¹² Yesu yi a yabi, a naxa, “A sɛbɛxi, ‘I nama i Marigina Ala mato bunbani.’* ”

¹³ Yinna Manga Setana to yelin Yesu matoɛ kiin birin yi, a keli a fema han waxati gbɛtɛ.

Yesu yi a wanla fɔlɔ Galile

Matiyu 4.12-17, Maraka 1.14-15

* **4:2: Yesu mi sese don:** Na waxatini, muxun na yi sunna suxu, a mi yi donseen donma hali kɔɛn na. Waxatina nde, e mɔn yi a jɛnige e nama igen fan min hali kɔɛn na. † **4:4:** Sariyane

8.3 ‡ **4:8:** Sariyane 6.13-14 § **4:11:** Yaburin 91.11-12 * **4:12:** Sariyane 6.16

¹⁴ Na xanbi ra, Yesu yi xετε Galile yi, Alaa Nii Sariḡanxin senbena a xun ma. A fe xibarun yi rali na yamanan birin yi.

¹⁵ A yi e xaran e salide banxine yi, e birin yi a tantun.

*Nasarēti kaane yi e me Yesu ra
Matiyu 13.53-58, Maraka 6.1-6*

¹⁶ Na xanbi ra, Yesu yi siga Nasarēti taani, a maxuruxi denaxan yi. Matabu Loxoni, a yi siga salide banxini alo a darixi a ligε kii naxan yi. A keli, a ti xaran feen na.

¹⁷ E yi Nabi Esayi gbee Kitabun so a yii. A yi a rabi, a na yiren to a sebexi denaxan yi, a naxa,

¹⁸ “Marigina Niina n yi. A bata n sugandi, a n xa Alaa falan Xibaru Faḡin nali yiigelitōne ma. A bata n nasiga, a n xa xoroya feen kawandin ba suxu muxune xa, n yi danxutōne yeen nabi. Naxanye noon bun ma, n ne xoroya.

¹⁹ N xa Marigina muxune xunba jεen nali.”†

²⁰ Yesu yi Kitabun nagali, a yi a so a suxu muxun yii, a doxo. Muxun naxanye birin yi salide banxini, ne yi e yeen ti a ra.

²¹ A falan ti folo e xa, a naxa, “To, n bata naxan xaran, ε yi a me, na bata kamali.”

²² E birin yi a sere ba, e kabε na fala faḡine ma a naxanye ti e xa. E yi a fala, e naxa, “Yusufu a dii xemen xa mi ito ra ba?”

²³ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N laxi a ra yati, fa fala ε sandani ito sama n ma nen fa fala, ‘Seribana, i yetε rakendeya.’ E mon a falama n ma nen fa fala, ‘Nxu feen naxanye mexi i ya fe yi Kapεrunan yi, ne fan liga i gbee taani.’”

²⁴ Yesu mon yi a fala e xa, a naxa, “N xa ḡondin fala ε xa, nabiin mi binyen sote a kon taani mumε!”

²⁵ A yi a fala, a naxa, “E tuli mati, ḡondin na a ra, ke ḡaxalan wuyaxi

yi Isirayila muxune ye Nabi Eli waxatini. Na waxatini tulen mi fa jεε saxan e nun a tagi, fitina kamen yi so na yamanan birin yi.

²⁶ Koni hali na Ala mi Nabi Eli rasiga e tan nde keden yo ma, fo ke ḡaxalan keden peen naxan yi Sarepata taani, Sidon yamanani.

²⁷ Dogonfonto wuyaxi yi Isirayila muxune ye Nabi Elise waxatini, koni hali na keden pe, a mi kendeya fo Naman, Siriya kaana.”‡

²⁸ Muxun naxanye yi salide banxini, ne na me waxatin naxan yi, e boḡen yi te.

²⁹ E keli, e siga a ratuntunje taan fari ma han geyaan tintinna ra taan yi geyaan naxan fari, alogo e xa a radin lanbanni.

³⁰ Koni a dangu yamaan tagi, a siga.

*Yinnan muxun naxan foxo ra
Maraka 1.21-28*

³¹ Na xanbi ra, Yesu yi siga Galile Kapεrunan taani, a yamaan xaran denaxan yi Matabu Loxoni.

³² E birin yi kabε a xaran ti kiin ma amasoto a yi falan tima Ala senben nin.

³³ Xemena nde yi salide banxini yinnan yi naxan foxo ra, yinna ḡaxina. A yi a xuini te, a gbelegebele, a naxa

³⁴ “Ee! Yesu Nasarēti kaana, i waxi nanse xon ma nxu yii? I faxi nxu halagiden nin ba? N na a kolon nde i ra. Alaa muxu sariḡanxin nan i tan na.”

³⁵ Yesu yi yinnan yamari a sobeen na, a naxa, “I dundu, xετε xemeni ito foxo ra.” Yinnan yi xemen nabira e birin yetagi, a xεte a foxo ra, a mi sese ḡaxi liga a ra.

³⁶ Muxune birin yi kabε, e yi a fala e bode xa, e naxa, “Xaran sifan mundun ito ra? Xemeni ito bata falan ti yinna ḡaxine xa noon nun senbeni, e xεte muxune foxo ra!”

³⁷ Yesu a fe xibarun yi xuya ayi na yamanan birin yi.

† 4:19: Esayi 61.1-2 ‡ 4:27: A mato Mangane Firinden sora 5.1-14 kui.

*Yesu yi muxu wuyaxi rakendeya
Matiyu 8.14-17, Maraka 1.29-34*

³⁸ Yesu yi keli salide banxini, a siga Simon konni. A yi a li Simon bitan gilen fatin wolonxi a ma. E yi a fe fala Yesu xa.

³⁹ A sa a ti a saden dexon ma, a yi falan ti fati mawolonna xili ma, naxanla yi kendeya na waxatin yeteni, a yi keli a folo wale e xa.

⁴⁰ Sogen godo waxatin naxan yi, furemane yi muxun naxanye birin yii, furen sifa wuyaxi, ne yi fa ne ra Yesu fema. A yi a yiin sa e birin xun ma, a yi e rakendeya.

⁴¹ Ninanne fan yi muxun naxanye foxo ra, e yi ne ragbelegbele e falan ti e xon, e naxa, "Alaa Dii Xemen nan i tan na!" E xete muxu wuyaxi foxo ra.

Koni, a yi jinanne yamari a e nama falan ti, amasoto e yi a kolon a Alaa Muxu Sugandixin nan a tan na.

*Yesu yi kawandin ba
Maraka 1.35-39*

⁴² Subaxani, Yesu yi keli taani, a siga a danna yirena nde yi. Yamaan yi a fen folo. E a to waxatin naxan yi, e kata e xa a makankan alogo a nama siga

⁴³ koni a yi a fala e xa, a naxa, "A fere mi na fo n xa Alaa Mangayaan Xibaru Fajin nali taan bonne fan yi nen amasoto Ala n xexi na nan ma."

⁴⁴ Nanara, a yi kawandin bama Yudaya yamanani salide banxine yi.

5

*Yesu yi a xarandii singene xili
Matiyu 4.18-22, Maraka 1.16-20*

¹ Loxona nde, Yesu yi tixi Gensaretin Daraan de, yamaan yi a yigbetenma Alaa falan medeni,

² a yi kunki firin to igen de yexe suxune bata yi keli naxanye kui e lu e yalane raxe.

³ Yesu yi so Simon ma kunkin kui, a yi a mafan, a xa a tutin igen xun

ma ndedi. Yesu yi doxo kunkin kui, a yamaan xaran.

⁴ A yelin falan tiye waxatin naxan yi, a yi a fala Simon xa, a naxa, "Kunkin nasiga tilin yireni e nun i lanfane xa yalane ragodo igeni, e yexen suxu."

⁵ Simon yi a yabi, a naxa, "Nxu kannna, nxu bata wali kosen na kati! Nxu mi sese suxu. Koni xa i bata a fala na kiini, n yalane ragodoma nen igeni."

⁶ E to yalane ragodo igeni, e yexe wuyaxi suxu han yalane yi lu yiboe.

⁷ E lanfaan naxanye yi kunkin boden kui, e ne xili e malideni. E fa, e yi kunkin firinne birin nafe yexen na han e godo folo igen bun ma.

⁸ Feen naxan liga, Simon Piyeri* na to waxatin naxan yi, a yi a xinbi sin Yesu bun ma, a naxa, "Marigina, i masiga n na amasoto hake kannna nan n tan na!"

⁹ Gaxun yi a suxu a tan nun a lanfane birin na yexe suxine fe ra

¹⁰ hali Yaki nun Yoni Sebede a dii xemene. Yesu yi a fala Simon xa, a naxa, "I nama gaxu, folo to ma, i fa muxune nan sotoma Ala xa alo i yi yexen suxuma kii naxan yi."

¹¹ E kunkine rate xareyaan na, e seene birin lu na, e bira Yesu foxo ra.

*Yesu yi dogonfonton nakendeya
Matiyu 8.1-4, Maraka 1.40-45*

¹² Yesu yi taana nde yi, xemena nde yi fa dogonfonna yi naxan fatin birin ma. A Yesu to waxatin naxan yi, a yi bira, a yetagin yi lan boxon ma, a yi a mafan, a naxa, "N kannna, xa i tin, i noe n nakendeyeneni!"

¹³ Yesu yi a yiin sa a ma, a naxa, "N bata tin, i xa kendeya!" Dogonfonna yi a bejin sasa!

¹⁴ Yesu yi a fala a xa, a naxa, "I nama a fala muxu yo xa, koni siga saraxaraliin fema, a xa i mato. Na xanbi ra, i saraxan ba i rasarijan feen na alo Musa a yamari kii

* 5:8: Muxune mon Piyeri ma a Pita.

naxan yi. Na findima seren na e xa.”†

¹⁵ Koni Yesu xinla yi xuya ayi na yiren birin yi. Yama gbeen yi fa a falan namɛdeni e nun e rakendɛya feen na.

¹⁶ Koni a yi keli, a siga a danna, a yi Ala maxandi, alo a darixi a ra kii naxan yi.

*Yesu yi lɛbutɛnna rakendɛya
Matiyu 9.1-8, Maraka 2.1-12*

¹⁷ Lɔxɔna nde Yesu yi xaranna tima, Farisi muxuna‡ ndee nun sariya karamɔxɔne yi dɔxi na yi, naxanye yi kelixi Galile nun Yuda taan birin yi e nun Yerusalɛn taani. Marigin sɛnbɛn yi Yesu yi a furetɔne rakendɛya.

¹⁸ Muxuna ndee yi fa lɛbutɛnna ra a sa seni e yii. E kata, a e xa a raso banxini, alogo e xa sa a sa Yesu bun ma.

¹⁹ Koni yamaan yi gbo, e mi kira sɔtɔ e yi a raso. Na nan a liga e te banxin fari e yinla raba menni, e yi e nun a sa seen nagodo yamaan tagi Yesu yɛtagi.

²⁰ Yesu e dɛnkɛlɛyaan to waxatin naxan yi, a yi a fala xɛmɛn xa, a naxa, “N xɔyina, i yulubine bata mafelu.”

²¹ Sariya karamɔxɔne nun Farisi muxune yi e miri, e naxa, “Nde xɛmɛni ito ra naxan Ala rayelefuma? Muxu yo mi nɔɛ yulubine mafeluyɛ fɔ Ala keden peena!”

²² Yesu yi e miriyaan kolon. Nana, a fala e xa, a naxa, “ɛ mirima fe sifani itoe ma nanfera?”

²³ Nanse fala raxɔlɔ, ‘I yulubine bata mafelu’ hanma ‘Keli, i ya sa seen tongo, i sigan ti?’

²⁴ N na yitama ɛ ra nɛn nayi fa fala sɛnbɛna n tan Muxuna Dii Xɛmɛn yii dunuja yi, n muxun mafelu a yulubine ra.” A yi a fala lɛbutɛnna xa, a naxa, “Keli, i ya sa seen tongo, i siga i konni!”

²⁵ Xɛmɛn yi keli e birin yɛtagi, a yi a sa seen tongo, a siga a konni mafuren, a yi Ala tantun.

²⁶ E birin yi kabɛ kati! E yi Ala tantun amasɔtɔ e bata yi gaxu Ala yɛɛ ra, e naxa, “En bata kabanako feen to to!”

*Yesu yi Lewi xili
Matiyu 9.9-13, Maraka 2.13-17*

²⁷ Na xanbi ra, Yesu yi mini, a siga, a sa mudu maxinla nde to, a xili Lewi, a yi dɔxi mudu maxilideni. Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Bira n fɔxɔ ra.”

²⁸ Lewi yi keli, a yi a seene birin lu na, a bira Yesu fɔxɔ ra.

²⁹ Na xanbi ra, Lewi yi naxanaxani tɔn a banxini Yesu xa. Mudu maxili wuyaxi nun muxu gbɛtɛye fan wuyaxi yi dɔxɔ e fɛma.

³⁰ Farisi muxuna ndee nun sariya karamɔxɔna ndee yi falan ti Yesu a xarandiine fe yi, e yi e maxɔdin, e naxa, “Nanfera ɛ donseen donma ɛ yi ɛ min mudu maxinle nun hakɛ kanne fɛma?”

³¹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Muxun naxan kɛndɛ na mako mi seribaan ma fɔ furetɔne.

³² Amasɔtɔ n mi faxi tinxin muxune xilideni fɔ hakɛ kanne, alogo e xa e xun xanbi so e hakɛne yi.”

*Sun suxu feen maxɔdinna
Matiyu 9.14-17, Maraka 2.18-22*

³³ Muxuna ndee yi a fala Yesu xa, e naxa, “Yoni a xarandiine sunna suxuma yɛ yo yɛ, e yi Ala maxandi.

† **5:14: dogonfontɔna:** Alaa sariyan kui, dogonfontɔn mi yi daxa a xa so taani. A yi luma taan fari ma nɛn. Saraxaraline nan yi muxun fatin matoma a yi a fala, xa na kanna sarijan, hanma xa a mi sarijan. Muxu gbɛtɛ mi yi a yiin dinjɛ dogonfontɔn na, bayo na yi na kanna sarijanna kalam nɛn. A mato Saraxaraline 13.45-46. Xa dogonfontɔna na ba muxun ma, fɔ a xa saraxan ba alogo a mɔn xa sarijan kii naxan yi, a fa so taani, a dɔxɔ a konni. A mato Saraxaraline sora 14. ‡ **5:17: Farisi muxune:** Yahudiyane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. E tan nan e sɔbɛ so Musaa sariyan suxun ma dangu Yahudiyane bonne ra. E mɔn yi e benbane namunne suxuma kii xɔdɛxɛni. E tan yi laxi malekane ra. E mɔn yi laxi a ra a muxune kelima nɛn sayani.

Farisi muxune xarandiine fan na ligama. Koni i ya xarandiine donseen donma, e yi e min.”

³⁴ Yesu yi e yabi, a naxa, “Naxalandi kanna nema jaxalandi tiine fema waxatin naxan yi, e sunε ba?§ Na mi ligε mume!

³⁵ Koni waxatina nde fama jaxalandi kanna bama nen e ye, e sunna suxuma nen na waxatini.”

³⁶ Yesu yi sandani ito fan sa e xa, a naxa, “Muxu yo mi nεε dugi nenεn tongε, a yi a yibε, a dugi fonna bεterεn a ra.* Xa a na liga, a dugi nenεn kalama nen. Dugi dungi nenεn fan mi lanjε a fonna ma.

³⁷ Muxun mi manpa nenεn se se sase fonna kui. Xa a na liga, manpa nenεn se sase fonna kalama nen, manpaan yi bεxεn, se sase fonna yi kala.

³⁸ Koni manpa nenεn sama se sase nenεn nan kui!

³⁹ Awa, muxun na manpa fonna min waxatin naxan yi, a nenεn mi fa rafan a ma sεnεn, a falama nen nanyi, a naxa, ‘A fonna fan.’ ”

6

Matabu Lεxεna fe

Matiyu 12.1-8, Maraka 2.23-28

¹ Yesu yi danguma xεεna nde ma lεxεna nde yi, Matabu Lεxεni, a xarandiine yi sansi tεnsεnne ratorondon fεlε, e yi a tεrεxεn e yiin kui, e a kεsεn don.

² Farisi muxuna ndee naxa, “ε ito ligama nanfera? A mi daxa Matabu Lεxεni.”*

³ Yesu yi e yabi, a naxa, “ε mi na xaranxi ba, kamen Dawuda suxu waxatin naxan yi, e nun a fεxεrabirane naxan liga?†

⁴ A so nen Alaa banxini, a yi Alaa buru ralixin don, a yi nde so a muxune fan yii. Anu, a mi daxa muxun xa a don fε saraxaraline.”

⁵ Yesu mεn yi a fala, a naxa, “N tan Muxuna Dii Xεmεn nan Matabu Lεxεn kanna ra.”

Xεmε yii madεnxina fe

Matiyu 12.9-14, Maraka 3.1-6

⁶ Yesu yi siga salide banxini Matabu Lεxε gbεte yi, a sa e xaran. Xεmεna nde yi na naxan yiifari ma yiin yi madεnxi.

⁷ Sariya karamεxεna ndee nun Farisi muxuna ndee yi waxi a xεn ma e xa Yesu tεnjεε. Nanara, e yi e yeεn ti a ra alogo e xa a kolon xa a muxun nakεndεyeε Matabu Lεxεni.

⁸ Koni Yesu yi e miriyaan kolon. Nanara, a yi a fala xεmε yii madεnxin xa, a naxa, “Keli, i fa yamaan yetagi be.” Xεmεn yi keli, a ti e yetagi.

⁹ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N xa ε maxεdin, Matabu Lεxεni, nanse daxa a xa liga, a jaxina xa a fajina? En yi muxun niin nakisi ba, xa en yi a halagi?”

¹⁰ A yi e birin mato, a yi a fala xεmεn xa, a naxa, “I yiini bandun.” A yi a liga na kiini, a yiin yi kεndεya.

¹¹ Koni e xεlε kati, e naxan ligama Yesu ra e na fala e bode tagi.

Yesu yi xera fu nun firinne yeεba

Matiyu 10.1-4, Maraka 3.13-19

¹² Yesu yi siga geyaan fari, a sa Ala maxandi na waxatini, a xi Ala maxandε.

¹³ Kuye ba waxatin naxan yi, a yi a xarandiine xili, a fu nun firin yeεba e tagi, a yi ne xili sa xεrane.

¹⁴ E xinle ni itoe ra, Simεn, a naxan xili sa Piyεri, e nun a ngaxakedenna Andire, e nun Yaki nun

§ 5:34: *Naxalandi kanna:* Yesu nan luxi alo jaxalandi kanna sandani ito kui. A bunna nεεn, fa fala muxune mi sunna suxuma sewa waxatine yi. * 5:36: *dugi nεnεna:* Yesu a sariya nenεn

mi se Musaa sariya fonna ma. Sariya fonna mεn mi se sariya nenεn ma. * 6:2: Farisi muxune namunne mi yi tinjε wali yo xa kε *Matabu Lεxεni*. Na feen seβexi Xεrεyaan 20.8-10 kui. Farisi muxune fena ndee saxi sariyan fari, e naxa, a hali muxu sεxεlxεnε mi yi maliyε na lεxεni. † 6:3: A mato Samuyeli Singen 21.2-7 kui.

Yoni nun Filipi nun Barotolome nun

¹⁵ Matiyu nun Tomasi e nun Alifaa dii xemɛn Yaki, e nun Simɔn e naxan ma a “Yahudiya siya xanuna,”[‡]

¹⁶ e nun Yaki a dii xemɛn Yudasi e nun Yudasi Isakariyoti naxan Yesu yanfa, a yi a so yiini.

Yesu yi yamaan mali

Matiyu 4.23-25

¹⁷ Yesu yi godo keli गयाan fari e nun a xɛrane, a ti lanbanni, e nun a xarandii wuyaxi. Yama gbeen yi na nun sa keli Yudaya yamanan yiren birin yi, e nun keli Yerusalɛn taani, e nun taan naxanye tixi fɔxɔ igen dɛxɔn ma, naxanye xili Tire e nun Sidɔn. Mɛn kanne yi fa a xuiin namɛdeni e nun e rakɛndɛyadeni e furen sifan birin ma.

¹⁸ Yinna jaxine bata yi naxanye tɔrɔ ne fan yi fa e rakɛndɛyadeni.

¹⁹ Muxun birin yi kataxi, alogo e xa e yiin dinjɛ a ra, amasɔtɔ sɛnben yi minima ayi naxan yi e rakɛndɛyama.

Sɛwa kɛndɛna

Matiyu 5.1-12

²⁰ Yesu yi a xarandiine mato, a naxa,

“Sɛwana e tan yiigelitɔne xa, amasɔtɔ e gbeen nan Alaa Man-gayaan na!

²¹ Sɛwana e xa, kamɛn naxanye ma iki amasɔtɔ e lugoma nɛn ken! Sɛwana e xa, naxanye wugama iki, amasɔtɔ e gelema nɛn!”

²² “Yamaan na e rapaxu waxatin naxan yi, e yi e kedi, e yi e konbi fa fala muxu jaxin nan e tan na Muxuna Dii Xɛmɛna fe ra, sɛwana e xa na yi.

²³ Na na liga waxatin naxan yi, e xa sɛwa, e yi e bodon sɛwana fe ra amasɔtɔ barayi gbeen namaraxi

e xa ariyanna yi. Bayo e benbane nabine tɔrɔ na kii nin.”

²⁴ “Koni nafulu kanne, gbalona e yɛɛ ra amasɔtɔ e bata yelin e gbee jaxunna sɔtɛ e siini.

²⁵ E tan naxanye lugoxi iki, gbalona e yɛɛ ra, amasɔtɔ kamɛna e suxuma nɛn. E tan naxanye gelema iki, gbalona e yɛɛ ra, amasɔtɔ e mɔnɛma nɛn, e wuga.”

²⁶ “Muxun birin na e xili fajin fala waxatin naxan yi, gbalona e yɛɛ ra amasɔtɔ e benbane a fala na kii nin wule nabine ma.”

I yaxune xanu

Matiyu 5.38-48

²⁷ “Koni, naxanye n xuiin mɛma, n na falama e xa nɛn. E e yaxune xanu, naxanye bata e rapaxu, e xa fe fajin liga ne xa.

²⁸ E xa duba e danga muxune xa. Naxanye e tɔrɔma, e xa Ala maxandi ne xa.

²⁹ Naxan na i dɛɛn fɔxɔ kedenna garin a ma, bode fɔxɔ fan ti a xa. Xa muxuna nde i ya doma gbeen tongo, i xa tin a xa doma bun biran fan tongo.

³⁰ Naxan na i xandi seni, i xa na ki. Xa muxuna nde i yii seen tongo, i nama a maxɔdin na ra sɔnɔn.

³¹ I waxi muxune xa feen naxan naba i xa, na jɔxɔnna liga bonne xa.”

³² “Muxun naxanye bata e xanu, xa e ne nan tun xanu, e barayin sɔtɔma na yi di? Hali hake kanne fan muxun xanuma naxan bata e xanu!

³³ Muxun naxanye bata fe fajin liga e xa, xa e fe fajin liga ne nan tun xa, e barayin sɔtɔma na yi di? Hali hake kanne fan na ligama.

³⁴ Xa e muxune nan tun dolima naxanye a fima, e barayin sɔtɔma na yi di? Hali hake kanne fan e bode dolima na kiini.

[‡] **6:15: Yahudiya siya xanuna:** Muxun nan yi ne ra naxanye yi Romi kaane yengɛma alogo Isirayila kaane xa mini e nɔɔn bun ma.

35 Koni, ε tan xa ε yaxune xanu, ε fe fajin liga e xa. Ε muxune doli, ε nama ε miri se soto feen ma ne yi. Ε barayi gbee sotoma nen na yi. Ε ligama nen alo ε Fafe, Kore Xonna Ala. Amasoto a fe fajin ligama fin-siriwanle nun muxu jaxine xa.

36 Ε kininkinin alo ε Fafe Ala kininkininxi kii naxan yi.”

*Ε nama ε lanfane kewanle makiti
Matiyu 7.1-5*

37 “Ε nama ε yete findi ε lanfane kewanle makiti muxun na, alogo Ala nama ε fan makiti. Ε nama bonne yalagi alogo Ala nama ε fan yalagi. Ε muxune mafelu alogo Ala xa ε fan mafelu.

38 Ε muxune ki alogo Ala xa ε fan ki. Ε yi liga seen nafexin soto na yi, a rafexina ken, a madeten, ε yi a sa ε dugi deni. Ε ligaseen naxan yatema bonne xa, Ala fan na yatema ε xa nen.”

39 Yesu yi sandani ito sa e xa, a naxa, “Danxutoon mi danxutoon yii rasuxe, xa a na liga e firinna birin birama nen yinla kui.

40 Xarandiin mi gboe a karamoxo xa. Xarandii yo xarandii, a na yelin xaranna ra waxatin naxan yi, a ligama nen alo a karamoxona.”

41 “Nanfera jamadin naxan i adamadi boden yeen xon, i na toma, koni gbindonna naxan i tan yeen xon, i mi na toma?

42 I a falama i adamadi boden xa nanfera fa fala, ‘Yandi, tin n xa jamadin ba i yeen xon ma.’ Koni i mi na gbindonna toma i yete yeen xon ma ba? I tan nafi-ina, gbindonna ba i yete yeen xon ma singen, na xanbi ra i noe na jamadin toe nen, i yi a ba i adamadi boden yeen xon ma.”

*Wudin nun a bogina fe
Matiyu 7.16-20, 12.33-35*

43 “Wudin fajin mi bogi jaxin tima, wudi jaxin mi bogi fajin tima.

44 Wudin birin kolonma a bogin nan xon ma, i mi xode bogin bolonje wudi majalixin koe ra, i mi manpa bogin bolonje tansinna koe ra.

45 Muxu fajin fe fajin nan naminima a muxu fajiyani. Muxu jaxin yi fe jaxin namini a muxu jaxiyani. Amasoto feen naxan muxun bojeni, a na nan falama.”

*Banxi ti firinne fe
Matiyu 7.24-27*

46 “Ε n xilima nanfera fa fala, ‘Marigina, Marigina,’ koni n naxan falama ε xa, ε mi na ligama?

47 Naxan birin fama n fema, e yi n ma falane rame, e yi e suxu, n na muxune maligan yitama ε ra nen.

48 A ligaxi nen alo naxan a banxin ti, a yi yinla ge kati! Han a fanyen li a bun ma, a banxin ti fanyen fari. § Tulen yi fa, foyen yi fa, koni a mi a ramaxa amasoto a tixi ki faji.

49 Koni muxun naxan bata n ma falane me, a mi e suxu, a ligaxi nen alo muxun naxan a banxin tiin boxon fari ma, a mi boxon ge alogo a xa a beten sa. Tulen fa waxatin naxan yi, a yi bira, a kala kiin yi jaxu ayi kati!”

7

*Sofa kuntigina walikeen
nakendeya fena*

Matiyu 8.5-13

1 Yesu yelin na falane birin tiye yamaan xa waxatin naxan yi, a siga Kaprunan yi.

2 Romi kaa sofa kemen kuntigina nde yi na, a walikeen naxan yi rafan a ma han, na yi furaxi, a yi fa luxi ndedi a xa faxa.

3 Na kuntigin Yesu a fe me waxatin naxan yi, a Yahudiya fonna ndee rasiga Yesu ma, e yi a mafan a a xa fa a walikeen nakendeya.

4 E fa Yesu mafan, e naxa, “A lan i xa xemeni ito mali

⁵ amasotɔ a bata en kon kaane xanu, a tan nan mɔn nxɔ salide banxin tixi.”

⁶ Yesu yi siga e fɔxɔ ra. E bata yi maso banxin na, kuntigin yi a xɔyina ndee rasiga a faladeni a xa, e naxa, “N kanna, i nama i yete tɔrɔ. Na binyen mi lan n ma, i so n ma banxini,

⁷ na nan a ligaxi, n yi n miri n yete ma fa fala a mi lan n xa fa i fema. Falan ti tun, n ma walikeen kendeɣama nen!

⁸ N tan fan kuntigina ndee senben bun ma, koni sofane fan n bun ma. N na a falama na nde xa nen, n naxa, ‘Siga,’ a siga. N yi a fala nde gbete xa, n naxa, ‘Fa,’ a fa. N yi a fala n ma konyin xa, n naxa, ‘Ito liga,’ a na liga.”

⁹ Yesu na me waxatin naxan yi, a kabe, a yi a ye rafindi e ma, a yi a fala yamaan xa a fɔxɔ ra, a naxa, “N xa a fala e xa, n munma denkeleyaan sifani ito to singen hali Isirayila muxune ye!”

¹⁰ Xerane yi xete kuntigin konni, e yi a li a walikeen bata kendeɣa.

Yesu yi kaɲa gilena dii xemen nakeli sayani

¹¹ Na xɔtɔn bode, Yesu yi siga taana nde yi naxan xili Nayin. A xarandiine nun yama gbeen yi siga a fɔxɔ ra.

¹² A taan so deen li waxatin naxan yi, a sa binbi tiine li. Kaɲa gilena dii xeme keden peen bata faxa. Muxu wuyaxi yi na ɲaxanla fema keli na taani.

¹³ Marigin na ɲaxanla to waxatin naxan yi, a kininkinin a ma kati, a yi a fala ɲaxanla xa, a naxa, “I nama wuga.”

¹⁴ A sa a yiin din binbin na, naxanye yi a xalima, ne yi ti. Yesu naxa, “Banxulanna, n na a falama i xa, keli, i ti!”

¹⁵ Faxe muxun yi keli, a falan ti folo. Yesu yi a raxete a nga ma mɔn.

¹⁶ Yamaan birin yi gaxu kati, e yi Ala tantun, e naxa, “Nabi gbeen

bata mini kenenni nxu tagi! Ala bata fa, a yi a yamaan kisi!”

¹⁷ Muxune yi Yesu a fe xibarun me Yudaya nun a dexɔn yamanan birin yi.

*Yoni Marafu Tiina xerane fe
Matiyu 11.2-19*

¹⁸ Yoni a xarandiine yi feni ito birin fala a xa. Yoni yi muxu firin xili a fema,

¹⁹ a yi e rasiga Marigin fema, e yi a maxodin, e naxa, “Yoni yi naxan ma fe falama, fa fala a muxuna nde fama, i tan nan na ra ba, hanma nxu lan nxu xa muxu gbete nan legeden?”

²⁰ E fa Yesu fema waxatin naxan yi, e naxa, “Yoni Marafu Tiin nan nxu xexi i ma, a nxu xa i maxodin, fa fala a yi muxun naxan fa fe falama, na nan i tan na ba, hanma nxu lan nxu xa muxu gbete nan legeden?”

²¹ Na waxatin yeteni, Yesu yi muxu wuyaxi rakendeɣa furen sifan birin ma e nun ɲinan ɲaxin yi naxanye fɔxɔ ra. A danxuto wuyaxi yeen naba ayi.

²² Yesu yi Yoni a xerane yabi, a naxa, “E xete, e naxan toxi, e yi a me, e sa na fala Yoni xa fa fala danxutone seen toma, lebutenne sigan tima, dogonfontone kendeɣaan sotoma, tuli xɔrine falan mema, faxe muxune kelima sayani, Alaa falan Xibaru Faɲin nalima yigelitone ma.

²³ Naxan mi biran tantanni n ma fe yi, sewan na kanna xa!”

²⁴ Yoni a xerane siga waxatin naxan yi, Yesu yi Yoni a fe fala folo yamaan xa, a naxa, “E siga nanse matodeyi tonbonni? Foyen sexe ramaxan ba?”

²⁵ Xa na mi a ra, e siga nanse matodeyi? Xemen naxan maraberi baxi dugi faɲin na ba? Koni, naxanye maraberi baxi na kiini, ne manga banxine nin!

26 Nayi, ε siga nanse matodeyi, nabiin ba? N xa a fala ε xa, ε bata nde to naxan gbo nabiin xa.

27 Amasoto Kitabun bata Yoni a fe fala, a naxa, 'Ala naxa: N nan n ma xeraan nasigama nen i yeε ra, a yi kirani ton i xa.* "

28 Yesu mon yi a fala, a naxa, "N xa a fala ε xa, muxun naxan birin bata bari a foloni, Yoni gbo ne birin xa. Koni naxan xurun e birin xa Alaa Mangayani, na gbo Yoni xa."

29 Yamaan nun mudu maxinle yi Yesu xuiin me, e yi Alaa tinxinyaan falan suxu, bayo Yoni bata yi ne rafu igeni e tubi xinla ma Ala ma.

30 Koni Farisi muxune nun sariya karamoxone bata yi e me Alaa fe ragidixine ra. E mi tin Yoni xa e rafu igeni.

31 "Awa, to muxune, n na e misalima nanse ra iki? E nun nanse maliga?"

32 E luxi nen alo diidin naxanye sabaan soma laxo tideni. Bonne a falama bonne xa, e naxa, 'Nxu bata xulenna fe ε xa, koni ε mi ε bodon. Nxu yi binbi wuga sigin sa koni ε mi wuga!'

33 Yoni Marafu Tiin yi fa, a sunna suxu, a mi manpaan min, koni ε naxa, 'Ninanna a foxo ra!'

34 N tan Muxuna Dii Xemen yi fa, n donseen don, n yi n min, koni ε naxa 'Xemeni ito mato! Fudimaan nun dolɔ minna nan a ra! Mudu maxinle nun hake kanne xoyin nan a ra!'

35 Koni naxanye Alaa fe kolonna suxi, ne nondin yitama e kewanle xon ma nen."

Yesu yi siga Farisi muxun konni

36 Farisi muxuna nde yi Yesu xili a konni, alogo a xa fa a dege a fema. Nanara, Yesu yi siga a banxini, a sa a dege a xon ma.

37 Naxanla nde yi na taani, yalunden nan yi a ra. A yi a me, a Yesu a degema na Farisi muxun konni. Nanara, a fa alabasita gemen muranna ra latikononna yi naxan kui.

38 A ti Yesu san xanbi ra, a wugama, a Yesu sanna makun a yeegen na. Na xanbi ra, a yi a sanna masugusugu a xun sexen na, a yi a sanna sunbu, a latikononna sugusugu a ma a binya feen na.

39 Farisi muxun naxan Yesu xili, na ito to waxatin naxan yi, a yi a miri a yete ma, a naxa, "Xa nabiin nan yati ye men i to ra nun, a yi a kolonna nen nun, nde jaxanli ito ra naxan a yiin dinxi a ra. A yi a kolonna nen nun a jaxanli ito yulubin gbo!"

40 Yesu yi a fala a xa, a naxa, "Simon, n waxi a xon ma, n xa fena nde fala i xa."

A yi a yabi, a naxa, "Karamoxo, awa, a fala n xa."

41 Yesu naxa, "Xeme firin yi na nun naxanye gbetin doli gbeti kanna ma, kedenna yi keme suulun tongo a yii, bonna yi tonge suulun tongo a yii.

42 E firinna sese mi a donla fi. Nama, a yi dija e firinna birin ma donle ma. Na muxu firinna, mundun a xanuma dangu a lanfaan na?"

43 Simon yi a yabi, a naxa, "N mirixi a ma, doli gbeen naxan ma."

Yesu naxa, "I bata a yabi ki fani."

44 Na xanbi ra, Yesu yi a yeε rafindi jaxanla ma, a yi a fala Simon xa, a naxa, "I bata jaxanli ito to? N bata fa i ya banxini, i mi igen so n yii n yi n sanna maxa. Koni a tan bata n sanna maxa a yeegen na, a yi a masugusugu a xun sexen na.

45 N fa waxatin naxan yi, i mi n nalan, koni xabu n fa a tan mi xadan n sanna sunbue.

46 I mi turen so n yii n yi a sugusugu n xunna ra, koni a tan bata n sanna birin masugusugu latikononna ra.

47 N na a falama i xa nen nayi, fa fala jaxanli ito yulubi wuyaxine birin bata mafelu bayo a bata xanuntenya gbeen yita n na. Koni

* 7:27: Malaki 3.1 Xoroyaan 23.20 fan mato.

naxan bata mafelu ndedi, na a xanuntenyaan mayitama nen ndedi.”

⁴⁸ Na xanbi ra, Yesu yi a fala naxanla xa, a naxa, “I bata mafelu i yulubine ra.”

⁴⁹ Muxun naxanye yi dɔxi na, ne yi a fala fɔɔ e bode xa, e naxa, “Nde ito ra naxan yulubin mafeluma?”

⁵⁰ Koni Yesu yi a fala naxanla xa, a naxa, “I ya denkeleyaan bata i rakisi, siga bɔɔni xunbenli.”

8

Naxanla naxanye Yesu fɔɔ ra

¹ Na xanbi ra, Yesu yi siga taane nun banxidene yi, a sa Alaa Mangayaan Xibaru Fajin kawandin ba e xa. Xarandii fu nun firinne yi siga a fɔɔ ra,

² e nun naxanla ndee naxanye rakendeya ninan naxine nun furene ma, ne nan xiliye itoe ra: Mariyama naxan xili Magadala kaana ninan solofere raxete naxan fɔɔ ra e nun

³ Yoyana Herode a tande kuntigin Kusa a naxanla, e nun Susana e nun naxalan gbete wuyaxi. Ne nan yi Yesu nun a xarandiine malima e yete yii seene ra.

Sansi wonla fe sandana

Matiyu 13.1-9, Maraka 4.1-9

⁴ Yama gbeen yi e malan a fema, taa wuyaxi muxune yi fa. A yi sandani ito sa e xa, a naxa,

⁵ “Xee biina nde yi mini, a siga a sansiin wolideni. A yi sansiin wolima waxatin naxan yi, ndee yi bira kiraan xon ma, yamaan yi dangu ne fari, xoline yi e don.

⁶ Ndee yi bira fanyen ma, bendee gbee mi yi denaxan yi. E to soli, e xara mafuren amasoto igen mi yi e bun ma.

⁷ Sansina ndee yi bira sexe nali kanne tagi e nun sezene yi gbo e bode xon ma, sexen yi e don.

⁸ Sansina ndee yi bira bɔɔ fajini, e soli, e bogi, e keden

kedenna birin yi keme soto.” A yelinxi na fale, a yi a fala, a naxa, “Xa tunla naxan xon, a feen me, na xa a tuli mati.”

Sandane sa xunna

Matiyu 13.10-17, Maraka 4.10-12

⁹ Yesu a xarandiine yi a maxodin sandani ito bunna ma.

¹⁰ Yesu yi e yabi, a naxa, “Alaa Mangayaan wundo feene kolonna bata so e yii, koni a falama bonne xa sandane nin alogo e xa e yeen ti, koni e nama a yigbe, e yi e tuli mati, koni e nama a famu.”*

Yesu yi sandan bunna yeba

Matiyu 13.18-23, Maraka 4.13-20

¹¹ Yesu naxa, “Sandani ito bunna nan ito ra. Sansina, Alaa falan nan na ra.

¹² Sansiin naxanye bira kiraan xon ma, ne findixi muxune nan na naxanye Alaa falan me koni Yinna Manga Setana yi fa, a yi a ba e bɔɔni, alogo e nama denkeleya, e kisi.

¹³ Sansiin naxanye bira fanyen fari, ne findixi muxune nan na naxanye Alaa falan me, e yi a suxu sewani, koni salen mi e bun ma. E denkeleya waxatidi tun, koni e na tɔɔ waxatin naxan yi, e bama nen denkeleyani.

¹⁴ Sansiin naxanye bira sexe nali kanne tagi, ne findixi muxune nan na naxanye Alaa falan me, koni dununa xaminna nun nafulu feen nun yete rafan feene yi e kala, e mi bogin nayi e mo hali!

¹⁵ Sansiin naxanye bira bɔɔ fajini, ne findixi muxune nan na naxanye Alaa falan me, a lu e bɔɔni sobeen na, e yi a suxu, e tunnafan han a bogi, a mo.”

Lenpun dɔɔ fena seen bun ma

Maraka 4.21-25

¹⁶ “Muxu yo mi lenpun nadege, a deben so a xun na, hanma a yi a raso saden bun ma, fo a xa a dɔɔ se

* 8:10: Esayi 6.9

nan fari, alogo yamaan na so banx-
ini waxatin naxan yi, e keɛnɛna to.

17 Feen naxanye birin luxunxi,
ne maɛnɛnma nɛn. Wundo feen
birin kolonma nɛn, a yi mini
keɛnɛnni.”

18 “Ɛ a liga ε yeren ma ε fe mɛ
kiini, amasɔto seen muxun naxan
yii nde soma nɛn na yii, koni se
mi muxun naxan yii hali a mirixi
naxan di ma a yii, na be a yii.”

*Yesu nga nun a xunyene fe
Matiyu 12.46-50, Maraka 3.31-*

35 19 Yesu nga nun a xunyene yi
fa a fɛma, koni e mi nɔ a masɔte,
amasɔto yamaan yi gbo.

20 E yi a fala Yesu xa, e naxa, “I
nga nun i xunyene tixi tandeni, e
waxi i to feni.”

21 Yesu yi a fala e xa, a naxa,
“Naxanye Alaa falan namɛma, e yi
a suxu, n nga nun n xunyene ne
nan na.”

*Yesu yi foye gbeen nati
Matiyu 8.23-27, Maraka 4.35-41*

22 Lɔxɔna nde Yesu nun a
xarandiine yi so kunkin kui, a yi a
fala e xa, a naxa, “En dangu daraan
bode fɔxɔn na.” Nayi, e siga.

23 E yi sigama waxatin naxan yi,
Yesu yi xi kunkin kui. Foye gbeen
yi keli daraan xun ma. Kunkin yi
rafe fɔlɔ igen na, na yi magaxu han!

24 Xarandiine yi fa Yesu fɛma, e yi
a raxulun, e naxa, “Nxu kannna, nxu
kannna, nxu faxamaan ni i ra!”

Yesu yi keli, a falan ti foyen
nun igen mɔrɔnne xili ma,[†] e yi e
raxara.

25 A yi a fala a xarandiine xa, a
naxa, “Ɛ mi denkeleyaxi ba?” Koni
e kabɛ, e gaxu. E yi a fala e bode xa,
e naxa, “Muxun sifan mundun ito
ra? A bata igen nun foyen yamari,
e yi a falan suxu ken!”

*Yesu yi muxun nakendɛya yin-
nane naxan fɔxɔ ra
Matiyu 8.28-34, Maraka 5.1-20*

26 E dangu Gadara yamanani
naxan Galile yamanan yetagi.

27 Yesu ti bɔxɔni waxatin naxan
yi, muxuna nde yi fa a ralan keli
na taani yinna ɲaxin yi a fɔxɔ ra. A
bata yi bu a mi domain nagodo a
ma, a mi yi tinɲe dɔxe a konni fɔ a
dɔxɔ bilingan yireni.

28 A to Yesu to, yinnan yi a
rasɔnxɔ kati, a yi a sa Yesu bun ma,
yinnan yi falan ti a xɔn a xui yi-
texin na, a naxa, “Yesu, Kore Xɔnna
Alaa Dii Xɛmɛna, i waxi nanse xɔn
ma n tan xa? Yandi, i nama n
ɲaxankata!”

29 Amasɔto Yesu bata yi yinna
ɲaxin yamari a xa xete xɛmɛn fɔxɔ
ra, a bata yi naxan suxu xabu
waxati xunkuye. E yi a yiine nun
a sanne xidima yɔlɔnxɔnna nan na.
Koni a yi a xidi seene bolonma nɛn,
yinnan yi a rayaya ayi burunna ra.

30 Yesu yi yinnan maxɔdin, a
naxa, “I xili di?” A yi a yabi, a naxa,
“N xili nɛn ‘Ganla.’” Amasɔto yinna
wuyaxi bata bira a fɔxɔ ra.

31 Yinnane yi Yesu mafan a nama
e rasiga yili ɲaxin na.

32 Xɔsɛ kuru gbeen yi na dɛxɔn
ma nun, e yi e dɛgema geyaan na,
yinnane yi Yesu mafan, a xa tin a yi
e rasiga xɔsɛne fɔxɔ ra. A tin e xa.

33 Nanara, yinnane yi xete xɛmɛn
fɔxɔ ra, e siga xɔsɛne fɔxɔ ra. Xɔsɛ
kurun yi goda a giye geyaan na, e
sa faxa darani.

34 Muxun naxanye yi xɔsɛne kan-
tanma, ne to na feen to, e yi siga e
giye, e sa na feen xibarun nali taan
nun banxidene yi.

35 Muxune yi siga na feen mato-
deni, e yi fa Yesu fɛma, e xɛmɛn
li dɔxi a fɛma yinnane xete naxan
fɔxɔ ra, domain nagodoxi a ma, a
bata xaxinla sɔto. E birin yi gaxu.

36 Yinnane xete xɛmɛn fɔxɔ ra kii
naxan yi, muxun naxanye na to, e
na fala bonne xa.

37 Gadara kaane birin yi a fala
Yesu xa, a xa siga amasɔto e birin

[†] 8:24: *Igen mɔrɔnne*: alo foyen na so igeni.

bata yi gaxu kati! Nanara, Yesu yi so kunkin kui, a siga.

³⁸ Yinnane xete xemen naxan foxo ra, na yi Yesu mafan, a naxa, "Tin n xa siga i foxo ra." Koni Yesu yi a raxete, a naxa,

³⁹ "Siga i konni, Ala bata naxan liga i xa, i sa na yeba." Yesu naxan ligaxi a xa, a sa na rali taan birin ma.

*Yesu yi muxu firin nakendeya
Matiyu 9.18-26, Maraka 5.21-43*

⁴⁰ Yesu xete daraan bode foxon na waxatin naxan yi, yamaan yi a ralan amasoto e birin yi a legedenma.

⁴¹ Xemena nde yi fa naxan yi xili Yirusu, salide banxin kuntigin nan yi a ra. A yi bira Yesu sanna bun ma, a yi a mafan, a xa siga a konni

⁴² amasoto a dii teme keden peen yi faxa feni. A soton bata yi jee fu nun firin ti. Yesu sigama Yirusu foxo ra waxatin naxan yi, yamaan yi a yigbeten han!

⁴³ Naxanla nde yi na yi, jaxalan furen yi a ma xabu jee fu nun firin. A bata yi a yii seen birin so seribane yii, koni muxu yo mi no a rakendeye.

⁴⁴ A fa yamaan tagi Yesu xanbi ra, a yi a yiin din Yesu a doma lenben na, a kendeya mafuren!

⁴⁵ Yesu yi maxodinna ti, a naxa, "Nde a yiin dinxi n na?" Muxun birin yi a tandi, koni Piyeri yi a fala, a naxa, "N kanna, yamaan tixi i rabilinni, e bata i yigbeten."

⁴⁶ Koni Yesu naxa, "Muxuna nde bata a yiin din n na yati, n bata a kolon amasoto senbena nde bata mini n yi."

⁴⁷ Naxanla yi a to fa fala a bata mini kenenni. Nayi, a fa, a xuruxurunma, a yi a sa Yesu bun ma yamaan birin yetagi. A a yiin dinxi Yesu ra feen naxan ma, a na fala a xa, e nun a kendeyaxi kii naxan yi mafuren!

⁴⁸ Yesu yi a fala a xa, a naxa, "N ma dii temena, i ya denkeleyaan

bata i rakendeya. Siga boje xunbenli."

⁴⁹ Yesu na falama waxatin naxan yi, xeraan yi fa sa keli salide banxin kuntigina banxini, a yi a fala Yirusu xa, a naxa, "I ya dii temen bata faxa, i nama Karamoxo to soton."

⁵⁰ Yesu yi na me, a yi a fala Yirusu xa, a naxa, "I nama gaxu, i denkeleya tun, a kendeyama nen."

⁵¹ Yesu na li waxatin naxan yi, a mi tin muxu yo xa so a foxo ra fo Piyeri nun Yoni nun Yaki, e nun diidina nga nun a fafe.

⁵² Muxune birin yi wugama, e gbelegbelema diidina fe ra. Yesu naxa, "E nama wuga, diidin mi faxaxi, a xiin nen tun!"

⁵³ E birin yi gele a ma amasoto e yi a kolon yati, fa fala diidin bata faxa!

⁵⁴ Koni Yesu yi a suxu a yiin ma, a yi a xili, a naxa, "Diidina, keli!"

⁵⁵ A niin yi xete ayi, a keli mafuren! Yesu yi a fala e xa, a naxa, "E donseen so a yii."

⁵⁶ A soto muxune yi kabε, koni Yesu yi e maxadi, a naxa, "Feen naxan ligaxi, ε nama na fala muxu yo xa."

9

*Xera fu nun firinne xe fena
Matiyu 10.5-15, Maraka 6.7-13*

¹ Yesu yi a xarandii fu nun firinna xili, a senben so e yii alogo e xa jinanne kedi, e furetone rakendeya.

² A yi e rasiga, a e xa sa Alaa Mangayaan kawandin ba, e furetone rakendeya.

³ A yi a fala e xa, a naxa, "E nama siga sese ra ε yii sigatini. E nama siga dungari ra ε yii, ε nama siga bonduli ra ε yii, hanma donsena hanma gbetina. E nama siga doma firin na ε ma.

⁴ E na yigiya denaxan yi, ε xa lu menni han ε keli waxatini na taani.

5 Xa muxe mi ε yisuxu taan naxan yi, ε keli na taani, ε yi ε sanne rakunkun ε na gbangbanna ba ε sanne ra,* na yi findi sereyaan na e xa.”

6 Xarandiine yi siga banxidene birin na, e sa Yesu a fe Xibaru Fajin kawandin ba, e yamaan nakendeya yiren birin yi.

Manga Herode kuisan fena

Matiyu 14.1-12, Maraka 6.14-29

7 Herode, Galile mangan yi feni itoe birin me, a kuisan kati! Amasoto ndee naxa, “Yoni Marafu Tiin bata keli sayani!”

8 Bonne naxa, a Nabi Eli bata mini kenenni. Koni bonne naxa, a nabi fonna nde nan kelixi sayani.

9 Manga Herode naxa, “N bata yi Yoni xunna sege a de nun. Koni muxun mundun ito ra, n naxan ma fe mema?” Awa, a yi kata Yesu to feen na.

Yesu yi muxu wuli suulun dege

Matiyu 14.13-21, Maraka 6.30-44, Yoni 6.1-14

10 Xerane to xete, e naxan birin liga, e na yeba Yesu xa. A siga e ra a foxo ra a danna taana nde yi naxan xili Betasada.

11 Yamaan na me waxatin naxan yi, e siga a foxo ra. A yi e yisuxu, a yi Alaa Mangayana fe fala e xa. Naxanye yi waxi kendeyaan xon ma, a yi ne rakendeya.

12 Sogen godo foloxina, xarandii fu nun firinne yi fa a fema, e naxa, “Yamaan bejin alogo e xa no sige banxidene ra e nun xene ma naxanye en nabilinni, e yi donseen nun e yigiyaan soto menne yi, bayo en burunna nan na be.”

13 Koni Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E tan yeteen xa donseen so e yii.”

E yi a yabi, e naxa, “Naxan nxu yii, buru xun suulun e nun yexe

firin. I waxi a xon ma nxu xa donseen sara yamani ito birin xa di?”

14 Xemene gbansanna, muxu wuli suulun joxon nan yi e ra.

Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “E yamaan nadoxo tonge suulun suulun yeen ma.”

15 Xarandiine yi na liga, e yi e birin nadoxo.

16 Yesu yi buru xun suulunne nun yexe firinne tongo, a yi a yeen nate kore, a barikan bira Ala xa, a yi e yigira, a yi e so a xarandiine yii, e yi e yitaxun yamaan na.

17 E birin yi e dege, e lugo ken! Xarandiine yi deben fu nun firin nafe a dungi donxene ra.

Piyeri a falana Yesu a fe yi

Matiyu 16.13-19, Maraka 8.27-29

18 Loxona nde Yesu yi Ala maxandima a kedenna a xun xon ma, a xarandiine yi fa a fema, a yi e maxodin, a naxa, “Yamaan naxa, a nde n tan na?”

19 E yi a yabi, e naxa, “Ndee naxa, a Yoni Marafu Tiin nan i tan na. Ndee naxa, a Nabi Eli nan i tan na, koni ndee fan naxa, a nabi fonna nde nan kelixi sayani.”

20 Yesu mon yi e maxodin, a naxa, “E tan go, ε naxa a nde n tan na?”

Piyeri yi a yabi, a naxa, “Alaa Muxu Sugandixin nan i tan na!”

Yesu yi a sayana fe fala

Matiyu 16.20-28, Maraka 8.30-9.1

21 Awa, Yesu yi a xarandiine yamari, a e nama na fala muxu yo xa.

22 A mon yi falan ti, a naxa, “A fere mi na fo n tan Muxuna Dii Xemen xa toro wuyaxi soto. Yamaan fonne nun saraxarali kuntigine nun sariya karamoxone e mema n na nen, e yi n faxa, a soge saxandeni n keli sayani.”

23 A yi a fala e birin xa, a naxa, “Xa muxu yo waxi bira feni n tan

* 9:5: E *sanne rakunkun* feen findixi taxamasenna ra naxan a yitama fa fala na taan goron yo mi luxi xerane xun ma hali e gbangbanna mi luxi e sanna ra. † 9:23: Romi kaane yi muxune gbangbanma *wudin* nan ma, e yi e faxa. Ito bunna nen, fa fala fo Yesu a xarandiine xa e wekile sayaan na Yesu foxo ra.

fəxə ra, fə a xa a mε a yetε ra, a yi a faxa wudin† tongo ləxə yo ləxə, a bira n fəxə ra.

²⁴ Amasəto naxan na wa a niin nakisi feni, a bənəma ayi nən. Koni naxan bənəma a niini n tan ma fe ra, na kisima nən.

²⁵ Hali muxun dunuḡa birin sətə, koni xa a bənə a niini habadan, na nanse fanma a ma?

²⁶ Xa muxun yagi a tiyε n tan nun n ma fe falana fe ra, Muxuna Dii Xεmən fan yagima nən na kanna fe ra a na fa a binyeni waxatin naxan yi e nun a Fafe Alaa binyena e nun maleka sariḡanxine.

²⁷ N xa ḡəndin fala ε xa, ndee be, ne mi faxε fə e Alaa Mangayaan to.”

Yesu a nərənafe

Matiyu 17.1-8, Maraka 9.2-8

²⁸ Yesu yelin feni itoe fale waxatin naxan yi, ləxə xun keden ḡəxən danguxina, a Piyeri nun Yoni nun Yaki tongo, e siga a fəxə ra geyaan fari Ala maxandideni.

²⁹ A yi Ala maxandima waxatin naxan yi, a yetagin keḡaan yi masara, a domaan yi fixa ayi alo kuyen na a ḡinna masəxən!

³⁰ Na waxatini, muxu firin yi mini kenenni, Nabi Musa nun Nabi Eli, e falan ti a xa.

³¹ E yi nərəxi. E yi Yesu faxa feen fala a xa naxan yi kamalima Yerusalən taani.

³² Piyeri nun a lanfane yi xima, koni e xulun, e Yesu a nərən to e nun xεmε firin yi tixi a dεxən ma.

³³ Na muxune kelima Yesu fεma waxatin naxan yi, Piyeri yi a fala a xa, a naxa, “Nxu kanna, a lanxi bayo nxu be yi. Nxu xa gage saxan ti be yi, i gbeen keden, Nabi Musa gbeen keden, Nabi Eli gbeen keden.” A mi yi a kolon a naxan falama.

³⁴ A falan tima waxatin naxan yi, kundaan yi godo e xun ma, xarandiine yi gaxu.

³⁵ Fala xuiin yi keli kundani, a naxa, “N ma Dii Xεmən nan ito ra,

n bata naxan sugandi, ε tuli mati a xuiin na!”

³⁶ Fala xuiin dan waxatin naxan yi, Yesu keden peen yi lu na yi. Xarandiine yi e dundu feni ito birin ma, e feen naxanye toxi, e mi ne fala muxu yo xa na waxatini.

Yinnan yi diidin naxan fəxə ra

Matiyu 17.14-18, Maraka 9.14-

27

³⁷ Na xətən bode e godo keli geyaan fari, yama gbeen yi Yesu ralan.

³⁸ Xεmən yi a xuini te yamaan tagi, a naxa, “Karaməxə, n ni i mafanma, i xa n ma dii xεmε keden peen mato.

³⁹ Yinnan na keli a ra, a gbelegebelema nən mafuren, a xuruxurun, a yi a rabira, a dε xunfanna yi lu minε, a mi a beḡinma xulən fə a na a tərə kati!

⁴⁰ N bata i ya xarandiine mafan, alogo e xa a kedi a fəxə ra, koni e mi nəxi a kedε.”

⁴¹ Yesu yi a yabi, a naxa, “Ee! E tan denkeleyatarene nun tinxintarene, n xa lu ε fεma han waxatin mundun yi? N diḡama ε xa han waxatin mudun yi?” A yi a fala xεmən xa, a naxa, “Fa i ya diin na be.”

⁴² Diidin fama waxatin naxan yi, yinnan yi a raxuruxurun, a yi a rabira bəxəni. Yesu yi falan ti yinna ḡaxin xili ma, a diidin nakendεya, a yi a so a fafe yii mən.

⁴³ Muxune birin yi kabε Ala senben ma.

Yesu mən yi a faxa feen fala

Matiyu 17.22-23, Maraka 9.30-

32

Yesu feen naxan birin liga, yamaan yi lu kabε ne ma, a yi a fala a xarandiine xa na waxatini, a naxa,

⁴⁴ “N naxan falama ε xa, ε nama ḡinan na xən ma! N tan Muxuna Dii Xεmən soma nən yamaan yii, n lu e senben bun ma.”

⁴⁵ Koni e mi ito bunna kolon. A bata luxun e ma alogo e nama

a bayen kolon. E mɔn yi gaxu a maxɔdinjɛ na feen na.

Nde gbo birin xa?

Matiyu 18.1-5, Maraka 9.33-37

⁴⁶ Falan yi keli xarandiine tagi fa fala nde gbo dangu e birin na.

⁴⁷ E yi mirixi naxan ma, Yesu na kolon. Nanara, a yi diidina nde tongo, a yi a ti a dɛxɔn ma.

⁴⁸ A yi a fala e xa, a naxa, “Naxan na diidini ito yisuxu n xinli, na bata n fan yisuxu. Naxan na n tan yisuxu, na bata na kanni suxu naxan n xɛxi. Amasɔtɔ naxan xurun ε birin tagi, na nan gbo ε birin xa.”

Naxan mi kelixi ε xili ma

Maraka 9.38-40

⁴⁹ Yoni yi falan ti, a naxa, “Nxu kannna, nxu bata xɛmɛna nde to jɪnanne kedɛ i xinli, nxu yi a raxɔlɔ, a xa a lu amasɔtɔ a mi en tan fɔxɔ ra.”

⁵⁰ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ nama a raxɔlɔ amasɔtɔ naxan mi kelixi ε xili ma, na ε xa nɛn.”

Muxune yi tondi Yesu yisuxɛ

⁵¹ Yesu siga waxatin masoxina ariyanna yi, a yi a ragidi a xa siga Yerusalɛn taani.

⁵² A xɛrane rasiga a yɛɛ ra Samariya taana nde yi, alogo e xa sa feene yitɔn a yɛɛ ra.

⁵³ Koni muxun naxanye na yi, ne mi a yisuxu amasɔtɔ e a kolon, a a sigama Yerusalɛn taan nin.

⁵⁴ A xarandiine, Yaki nun Yoni na to waxatin naxan yi, e naxa, “Marigina, i waxi a xɔn ma ba, nxu xa tɛɛn yamari keli kore xɔnna ma, a yi itoe halagi?”

⁵⁵ Yesu yi a yɛɛ rafindi e ma, a yi e maxadi.

⁵⁶ E yi siga taa gbɛtɛ yi.

Birana Yesu fɔxɔ ra

Matiyu 8.19-22

⁵⁷ E yi kira yi waxatin naxan yi, xɛmɛna nde yi a fala Yesu xa, a naxa, “I siga dɛdɛ, n sigɛ i fɔxɔ ra.”

⁵⁸ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Xulumaseene xima yinle nan na, xɔline yi e tɛɛn sa, koni hali n na n xunna sama dɛnaxan yi, na mi n tan Muxuna Dii Xɛmɛn yii.”

⁵⁹ A yi a fala xɛmɛna nde xa, a naxa, “Bira n fɔxɔ ra.”

Koni na xɛmɛn yi a fala, a naxa, “N Marigina, tin n xa sa n fafe maluxun singen.”

⁶⁰ Yesu yi a yabi, a naxa, “A lu faxa muxune xa e faxa muxune maluxun.† I tan xa sa Alaa Mangayana fe Xibarun nali.”

⁶¹ Gbɛtɛ fan yi a fala, a naxa, “N kannna, n birama nɛn i fɔxɔ ra, koni tin n xa sa n jɪngun n kon kaane ma singen.”

⁶² Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Muxu yo jɪnge kenna suxu, a lu a xanbi ratoɛ, na mi daxa a wali Alaa Mangayani.”

10

Xarandii tonge solofere e nun firinne xɛrayana

¹ Na xanbi ra, Marigin yi muxu tonge solofere e nun firin gbɛtɛye yɛba. A yi e rasiga firin firin yɛɛn ma a yɛɛ ra taan birin yi e nun yiren birin a tan yɛtɛɛn yi lan a xa siga dɛnaxanye yi.

² A yi a fala e xa, a naxa, “Malo xaba daxin gbo koni a xaba muxune mi wuya. Ɛ xɛɛ kannna mafan, a xa walikɛna ndee rasiga e sa maala xaba.*

³ Ɛ siga, n bata ε xɛ alo yɛxɛɛne kankone tagi.

⁴ Ɛ nama siga gbɛti ra, ε nama bɛnbɛlidi xali, ε nama sankidi xali. Ɛ nama bu muxune xɔntɔndeni kira yi.

† **9:60:** A muxune nan ma naxanye mi biraxi a fɔxɔ ra naxanye mi nii rakisin sɔtɔxi. Ne luxu alo faxa muxune niin mabinni. * **10:2:** Sandani ito kui, xɛɛ **kanna** findixi Ala nan na. Denkeleya muxune lan e xa muxune sɔtɔ Ala xa alo malo xabane maala malanma kii naxan yi.

⁵ E na so banxin naxan kui, e xa a fala singen, e naxa, 'Ala xa bɔɔɛ xunbenla lu banxini ito kui.'

⁶ Xa bɔɔɛ xunbeli muxuna nde na, na duban xa lu a xɔn ma. Xa na mi a ra, na duban mɔn xa xete e tan ma.

⁷ E xa yigiya banxi kedenna nan kui. E na naxan so e yii, e xa na don, e yi e min, amasɔtɔ walikɛɛn lan nɛn a yi a saranna sɔtɔ. E nama lu sigamatini keli banxini ito yi, siga ito yi.

⁸ E na so taan naxan yi, xa e e yisuxu, e na naxan so e yii, e na don.

⁹ E xa furetɔne yiyalan na taani, e yi a fala na muxune xa, e naxa, 'Alaa Mangayaan bata maso e ra.'

¹⁰ Koni e na siga taan naxan yi, xa e mi e yisuxu na yi, e siga yamaan malandeni, e yi a fala e xa, e naxa,

¹¹ 'Hali e taan gbangbanna naxan nxu sanna ra, nxu bata na rakunkun e xili ma, koni e xa a kolon Alaa Mangayaan bata maso!'

¹² N xa a fala e xa, Kiti Sa Lɔxɔni Ala xɔlɔma nɛn na taan ma dangu Sodoma taan na!"†

*Taa denkeleyatarene fe
Matiyu 1.20-24*

¹³ "Gbalon Korasin kaane yeɛ ra! Gbalon Betasada kaane fan yeɛ ra, bayo kabanako feen naxanye liga e tagi, xa ne yi liga Tire taan nun Sidɔn taani nun, na kaane yi tinxinma ayi nɛn nun, to mi na ra, e yi kasa bɛnbeli dugin nagodo e ma, e yi xuben so e yete ma, e yi a yita fa fala e bata e xun xanbi so e hakene yi!

¹⁴ Ala kininkininma nɛn Tire taan nun Sidɔn taan ma Kiti Sa Lɔxɔni dangu e tan na.

¹⁵ E tan Kapɛrunan kaane, e tema nɛn kore xɔnna ma ba? En-en, e godon laxira nin!"

¹⁶ Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, "Naxan na a tuli mati e xuiin na, na kanna bata a tuli mati n fan xuiin na. Naxan na a me e ra, na

kanna bata a me n fan na. Naxan na a me n tan na, na kanna bata a me n xe muxun fan na."

Na muxu tonge solofere e nun firinna xete fena

¹⁷ Na muxu tonge solofere e nun firinna yi xete sɛwa gbeeni. E yi a fala, e naxa, "Marigina, hali jinanne nxu xuiin name nɛn i xinli!"

¹⁸ Yesu yi e yabi, a naxa, "N bata Setana to birɛ keli kore xɔnna ma alo galanna.

¹⁹ A mato, n bata sɛnbɛn fi e ma, e xa sigan ti sapine nun tanle fari e nun yaxun Setana sɛnbɛn fari, na sese mi e maxɔɔɛ.

²⁰ Koni e nama sɛwa tun, fa fala jinanne bata e fala xuiin suxu, koni e sɛwa amasɔtɔ e xinla bata sebe ariyanna yi."

Yesu yi sɛwa

Matiyu 11.25-27, 13.16-17

²¹ Na waxatini, Yesu yi lugo sɛwan na Alaa Nii Sarijanxin xɔn ma, a naxa, "N Fafe, kore xɔnna nun dunuɔa Marigina! N barikan birama i xa bayo i feen naxanye luxunxi xaxilimane nun fekolonne ma, i bata ne yita diidine ra. N Fafe, a rafanxi i ma na kii nin."

²² "N Fafe bata feen birin taxu n na. Muxu yo mi Dii Xɛmɛn kolon fɔ a fafe Ala. Muxu yo mi Fafe Ala kolon fɔ a Dii Xɛmɛna e nun a Dii Xɛmɛn waxi a xɔn ma a xa a yita naxanye ra."

²³ Na xanbi ra, Yesu yi a yeɛ rafindi a xarandiine ma, a yi a fala e xa wundoni, a naxa, "Sɛwan na kanne xa naxanye yeɛn feen toma e naxan toma.

²⁴ Amasɔtɔ n xa a fala e xa, nabi wuyaxi nun manga wuyaxi yi waxi a to feni e naxan toma, koni e mi a to, e mi a me e naxan mema."

Samariya kaana fe sandana

²⁵ Awa, na waxatini Sariya karamɔxɔna nde yi fa Yesu bunbadeni, a yi a maxɔdin, a naxa,

† **10:12: Sodoma** findixi taana nde ra Ala naxan halagi. A mato Dunuɔa Fɔlɔn 19.1-29 kui.

“Karamɔxɔ, n nanfe ligɛ n habadan nii rakisin sɔtɔ?”

²⁶ Yesu yi a yabi, a naxa, “Sariya Kitabun nanfe falaxi? I a xaranma di?”

²⁷ Xɛmɛn yi a yabi, a naxa, “I xa i Marigina Ala xanu i bɔɲɛn birin na, e nun i niin birin na e nun i sɛnbɛn birin na e nun i xaxinla birin na’ e nun i yi i adamadi boden xanu alo i yetɛna.‡ ”

²⁸ Yesu yi a yabi, a naxa, “I ya falan tinxin. I xa na liga, i niin kisima nɛn.”

²⁹ Koni Sariya karamɔxɔn yi waxi a xɔn ma nɛn, a xa yoon sɔtɔ a yetɛ xa. Nanara, a Yesu maxɔdin, a naxa, “N adamadi bodena nde ra?”

³⁰ Yesu yi sandan sa a xa, a naxa, “Xɛmɛna nde yi keli Yerusalɛn taani siga Yeriko yi, muxu mafune yi a suxu, e yi a bɔnbɔ, a lu ndedi e xa a faxa.

³¹ A mi bu saraxaralina nde yi fa na kiraan xɔn ma. A na xɛmɛn to waxatin naxan yi, a dangu a ra bode fɔxɔn na.

³² Lewi bɔnsɔnna muxuna nde fan yi fa, a xɛmɛn to, a dangu a dɛxɔn ma.

³³ Koni Samariya kaana nde dangumatɔɔn na a ra, na kiraan xɔn ma, na yi a li na, a to a to, a kininkinin a ma kati!§

³⁴ A siga a fɛma, a turen nun manpaan sa a maxɔldene dɛ, a yi e maxidi. Na xanbi ra, a xɛmɛn sa a soon fari, a siga a ra xɔɲɛ yigiya banxini a dandandeni.

³⁵ Na xɔtɔn bode, a gbeti gbanan firin tongo, a yi a so xɔɲɛ yigiya banxin kanna yii. A yi a fala a xa, a naxa, ‘A dandan, n na xɛtɛ waxatin naxan yi, i naxan yo baxi a fe ra, n na a raxɛtɛ i ma.’ ”

³⁶ Yesu yelinxina sandan sɛ, a yi a maxɔdin, a naxa, “I tan yɛɛ ra yi, na muxu saxanne yɛ, muxu mafune xɛmɛn naxan bɔnbɔxi, nde na adamadi bode kɛndɛn na?”

³⁷ Sariya karamɔxɔn yi a yabi, a naxa, “Naxan kininkininxi a ma.”

Yesu yi a yabi, a naxa, “Siga, i sa na ɲɔxɔnna liga.”

Marata nun Mariyama fe

³⁸ Yesu nun a xarandiine yi sigama waxatin naxan yi, e taana nde li, ɲaxanla nde yi na yi, a xili Marata, na yi a yigiya a banxini.

³⁹ A xunye ɲaxalanmaan xili Mariyama, na yi dɔxɔ Marigin dɛxɔn ma, a yi a tuli mati a xaranna ra.

⁴⁰ Marata yi xaminxi wali wuyaxi kɛ feen na. Nanara, a fa a fala Marigin xa, a naxa, “Marigina n xunyen bata wanla birin lu n yii, i ya fe mi na yi ba? A fala a xa, a xa fa n mali!”

⁴¹ Marigin yi a yabi, a naxa, “Ee! Marata, i xaminxi, i kɔntɔfilixi fe wuyaxi ra.

⁴² Koni adamadiin makoon se keden peen nan ma. Mariyama bata wa fe faɲin xɔn. Na mi fa bɛ a yii!”

11

Xaranna Ala maxandin ma Matiyu 6.9-13, 7.7-11

¹ Lɔxɔna nde, Yesu yi Ala maxandima yirena nde yi. A yelin waxatin naxan yi, a xarandii keden yi a fala a xa, a naxa, “Marigina, nxu xaran Ala maxandin ma alo Yoni a xarandiine xaran kii naxan yi.”

² Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E Ala maxandima ikiini, ε naxa, ‘Nxu Fafe, i xinla xa sariɲan, i ya Mangayaan xa fa.

³ I xa nxɔ lɔxɔ yo lɔxɔ balon fi nxu ma.

⁴ I xa nxu mafelu nxu yulubine ra, alo nxu fan bata nxu hake tongone mafelu kii naxan yi.

I nama tin nxu xa bira tantanni.’ ”

⁵ Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “Xa ε tan nde keden siga a

‡ 10:27: Sariyane 6.5 nun Saraxaraline 19.18

§ 10:33: Na waxatini Yahudiyane yi Samariya kaane yatexi kafirine nan na. E fe foloden sebexi Mangaya Firinden 17.24 kui.

xoyin fɛma kɔɛ tagini, a yi a fala a xa, a naxa, 'N xoyina, n doli buru xun saxan yi

⁶ amasɔtɔ n lanfaan naxan sa sigatini, na bata fa iki sasa, koni sese mi n yii n naxan soɛ a yii!

⁷ Koni xa bonna a yabi banxini, a naxa, 'I nama n tɔrɔ! Dɛɛn balanxi, nxu nun n ma diine bata nxu sa, n mi fa nɔɛ keɛ, n sena nde so i yii.'

⁸ Awa, n xa a fala ɛ xa, hali xa a mi keli e xoyiyana fe ra, a burun so a yii, koni a keɛ, a makoon seen naxan birin ma, a na so a yii amasɔtɔ a mi yagixi a xandɛ.

⁹ Awa, n xa a fala ɛ xa, ɛ seen maxɔdin, ɛ a sɔtɔma nɛn, ɛ seen fen, ɛ a toma nɛn, ɛ dɛɛn kɔnkɔn, a rabima ɛ xa nɛn.

¹⁰ Amasɔtɔ naxan yo na seen maxɔdin, na a sɔtɔma nɛn. Naxan na seen fen, na a toma nɛn. Naxan na dɛɛn kɔnkɔn, a rabima a xa nɛn.

¹¹ Muxuna nde ɛ yɛ ba, naxan ma diin yɛxɛn maxandima a ra, a yi saɓin so a yii?

¹² Hanma a na a xandi tɔxɛ xɛleni, a yi tanla so a yii?

¹³ Hali ɛ to findixi muxu ɓaxine ra, ɛ a kolon fa fala a lan nɛn, ɛ xa se faɓin so ɛ diine yii. E faxi fa, ɛ Fafe naxan ariyanna yi, na a Nii Sariɓanxin fima a maxandi muxune ma kii naxan yi!"

Bobon nakɛndɛya fena

Matiyu 12.22-30, Maraka 3.20-27

¹⁴ Lɔxɔna nde Yesu yi ɓinanna raxɛte bobon fɔxɔ ra. ɓinanna xɛte xɛmɛn fɔxɔ ra waxatin naxan yi, a falan ti fɔlɔ, yamaan yi kabɛ.

¹⁵ Koni e ndee naxa, "A ɓinanne kedima Yinna Mangan Beɛɛɛbu barakan nin."

* **11:17: yamanana:** Ninanne nun yinnane Setana senben bun alo yamanan nun a mangan kii naxan yi. Seen naxanye Setana senben bun, xa ne e bode kedi, na luxi nɛn alo yamanan na yitaxun. Nayi, Setana mi ɓinanne kedɛ alo muxuni itoe a falama Yesu ma kii naxan yi. † **11:21:** Sandani ito kui, Setana findixi **senbɛmaan** na. Xa Yesu bata muxune ba Setana ɓinan ɓaxine senben bun ma, nayi, Yesu bata Setana nɔ. ‡ **11:25:** Na yire **makɔxin** findixi muxun bɔɓɛn nan na. Xa a mi lugoxi Alaa Nii Sariɓanxin na, a mi ratangaxi yinnane wali kobine ma.

¹⁶ Bonne yi waxi a xɔn ma e xa a keɓnaan fɛɛɛɛɛ. Nanara, e yi a maxɔdin a a xa kabanako fena nde liga, naxan kelixi Ala ma.

¹⁷ Koni Yesu yi e miriyaan kolon, a yi a fala e xa, a naxa, "Yamanan naxan yitaxunxi yɛngɛni, na yamanan kalama nɛn mafuren!* Yɛngɛn tanden naxan kui, na fan kalama nɛn.

¹⁸ Awa, xa Setanaa mangayana a yete yɛngɛ, a sabatima nayi di? ɛ bata a fala, a n bata ɓinanne kedi Beɛɛɛbu barakani.

¹⁹ Xa n ɓinanne kedima Beɛɛɛbu barakan nin, ɛ fɔxɔrabirane e kedima nanse xɔn nayi? Na ma, ɛ fɔxɔrabirane a yitama nɛn nayi fa fala yo mi ɛ xa!

²⁰ Xa n ɓinanne kedima Ala senben barakan nin, na a yitama nɛn nayi fa fala Alaa Mangayaan bata ɛ li."

²¹ "Senbɛmaan na a yitɔn yɛngɛ so xinla ma, a yi a banxin kantan, a seene birin natangama nɛn.†

²² Koni xa senbɛ kanna nde бага a ma, a yi a nɔ, a sigama a yɛngɛ so seene birin na nɛn nayi, a yigi saxi naxanye fari, seen naxanye a yii, a yi ne yitaxun."

²³ "Naxan mi n tan fɔxɔ ra, na bata keli n xili ma. Nxu nun naxanye mi malanma, ne sigama ayi nɛn."

Yinna ɓaxin xɛte fena

Matiyu 12.43-45

²⁴ Yesu naxa, "Yinna ɓaxin na xɛte muxun fɔxɔ ra, a sigama yire yixaren nin, a sa a matabuden fen. Xa a mi yire yo to, a a mirima nɛn nayi, a naxa, 'N kelixi dɛnaxan yi, n mɔn xa xɛte na.'

²⁵ Nanara, a na xɛte na, xa a li na makɔxi, a yitɔnxi,‡

²⁶ *nayi a sigama nen, a sa fa yinna jaxi solofere gbete ye ra naxanye jaxu dangu a tan na. Ne yi lu a fema. Na muxuna fe rajanna jaxuma ayi nen dangu a falon na.*

Se wa kenden a fe

²⁷ *Yesu ito fala waxatin naxan yi, jaxanla nde yi falan ti a xa yamaan ye, a naxa, "Naxanla naxan i sotoxi, a yi i maxuru, muxu sewaxin nan na ra!"*

²⁸ *Koni Yesu yi a yabi, a naxa, "Naxan dangu na ra, muxu sewaxin nan ne ra naxanye Alaa falan mema, e yi a suxu ken!"*

Taxamasenna fe

Matiyu 12.38-42

²⁹ *Yamaan malan Yesu fema waxatin naxan yi, a yi a fala, a naxa, "Iki muxune findixi muxu jaxine nan na, e to n maxodinma kabanako taxamasenna ma. Koni e mi kabanako fe yo to e ba Nabi Yunusaa taxamasenna ra.*

³⁰ *Nabi Yunusa findi taxamasenna ra kii naxan yi Niniwa kaane xa, n tan Muxuna Dii Xemen findima taxamasenna ra na kii nin iki muxune xa.*

³¹ *Naxalan Mangan naxan keli sogeteden yiifanna ma, na tima nen Kiti Sa Lxonni, a yi iki muxune yalagi bayo a kelixi baxon danna nan na, a fa a tuli mati Sulemani a fekolonna falan na. Awa, n xa a fala e xa, naxan gbo dangu Sulemani ra, na be yi.*

³² *Niniwa kaane tima nen Kiti Sa Lxonni, e yi e yalagi amasoto ne Yunusa a kawandin me waxatin naxan yi, e xun xanbi so nen e hakene yi. Koni n xa a fala e xa, nde be naxan gbo Yunusa xa!"*

Fati benden kenenna fe

Matiyu 5.15, 6.22-23

³³ *Yesu naxa, "Muxu yo mi lenpun nadege ma, a yi a luxun hanma a yi a raso deben bun ma, koni a daxoma seen nan fari*

alogo yamaan na so banxini, e xa kenenna to.

³⁴ *Iyeen luxi nen alo lenpuna i fati benden xa. Xa i yeen kende, i fatin birin luma nen kenenni, koni xa i yeen kala, i fatin luma nen dimini.*

³⁵ *A liga i yeren ma nayi, kenenna naxan i yi, na nama findi dimin na.*

³⁶ *Xa i fatin kenenni, dimi yo mi a yi, a birin degema nen alo lenpun degema kii naxan yi."*

Yesu yi Sariya karamoxone nun Farisi muxune yalagi

Matiyu 23.1-36, Maraka 12.38-40

³⁷ *Yesu yelin falan tiye waxatin naxan yi, Farisi muxun nde yi a xili, a a xa sa a dege a konni. Nanara, a so, a daxo a degedeni.*

³⁸ *Farisi muxuna a to waxatin naxan yi, a Yesu mi a yiin naxaxi lan e dinan kiin ma benun a xa a dege, a kab e.*

³⁹ *Nanara, Marigin yi a fala a xa, a naxa, "E tan Farisi muxune, e igelengenna nun donse sa seen fanna maxama, koni e kuiin nafexi muxu seen nun fe jaxin na.*

⁴⁰ *E tan daxune! Xa Ala nan seen fanna daxi, a tan xa mi a kuiin fan daxi ba?"*

⁴¹ *Koni naxan e donse don goronna kul, e xa na so yiigelitone yii, seen birin sarijanma nen na yi."*

⁴² *"E tan Farisi muxune, gbalona e yee ra! Amasoto e nako yi seene yaganna bama, alo sorontonna nun sabi gbete ye, koni e bata e me tinxinyaan nun Alaa xanun-tenyana fe ra. A lan nen e xa ne nan liga, e nun yagan baana."*

⁴³ *"Gbalona e xa, e tan Farisi muxune, amasoto daxode fajin nafan e ma salide banxine yi, binye xontonne rafan e ma laxo tideni.*

⁴⁴ *Gbalona e xa! Amasoto e ligaxi nen alo gaburu fonna. Yamaan sigan tima a fari, e mi a kolon."*

45 Sariya karamoxo keden yi a fala a xa, a naxa, “Karamoxo, i naxan falama ito ra, i nxu fan nafeyama nen nayi!”

46 Yesu yi a yabi, a naxa, “Gbalona e xa, e tan sariya karamoxone! Amasoto e goronna sama yamaan xun ma naxan binya kati, koni e tan yeteen mi e yii dinne a ra hali, e yi e mali a tonge.”

47 Gbalona e xa! E bata gaburu fajine rafala nabine xa, e benbane nabiin naxanye faxa yati!

48 E benbane naxan liga, e yeteen bata tin, e bata a mayita amasoto e nabine faxa nen, e tan bata gaburune yiton mon.

49 Nanara, e bata Ala xaxinlato, a naxa, ‘N nabine nun xerane rasigama e ma nen, e ndee faxama nen, e yi ndee besenxonya.’

50 Nanara, iki muxune saranma na nabine birin faxa feen nan na xabu dunu na da waxatini,

51 folo Habila saya feen ma han sa doko Sakari saya feen ma, e naxan faxa saraxa ganden nun yire sarijanxin tagi. N xa a fala e xa, na feene xetema nen iki muxune ma.”

52 “Gbalona e xa, e tan sariya karamoxone, amasoto e bata deen jinna mara naxan xaxilimaya banxin deen nabima, e tan yeteen mi soe. Naxanye waxi so feni, e bata ne raxete!”

53 Yesu keli na yi waxatin naxan yi, sariya karamoxone nun Farisi muxune yi a yigbeten folo, e yi a ye mo ayi kati! E yi a maxodin fe wuyaxi ma amasoto

54 e yi waxi a xon ma, e xa a suxu feni ton a falana fe ra.

12

*Maxadina nafigina fe yi
Matiyu 10.26-27*

1 Muxu wuli wuyaxi e malan waxatin naxan yi han e lu tiye e

bode ma, Yesu yi falan ti a xarandine singe xa, a naxa, “E a liga e yeren ma Farisi muxune buru rate sena* fe yi, naxan findixi e nafigiyaan na.

2 Feen naxan luxunxi na minima nen kenenni, wundo feen birin kolonma nen.

3 Nanara, e bata naxan fala dimini, na mema nen kenenni. E bata naxan birin koyekoyen muxune xa konkoni, ne ralima nen taa tagini kenenni.”

*Ala yee ragaxuna fe
Matiyu 10.28-31*

4 “N xoyine, n xa a fala e xa, e nama gaxu ne yee ra naxanye fati benden faxama koni e mi noe fefe lige dangu na ra.

5 E gaxuma naxan yee ra, n na yitama e ra nen: e xa gaxu Ala yee ra, senbena a yii, a na i faxa waxatin naxan yi, na xanbi ra a yi i rasiga yahannama yi. N xa jondin fala e xa, e xa gaxu na nan yee ra!”

6 “Xolidi suulun mi sare gbanan firin na ba? Koni hali na keden, Ala mi jinanje a xon ma.

7 Hali e xun sexen keden kedenne, Ala e xasabin birin kolon. Nanara, e nama gaxu, e dangu xolidi wuyaxin na!”

*I ti Yesu a fe ra yamaan yetagi
Matiyu 10.32-33, 12.32, 10.19-20*

8 “N xa a fala e xa, naxan yo na a ti n ma fe ra yamaan yetagi, n tan Muxuna Dii Xemen fan na joxonna ligama nen a xa Alaa malekane yetagi.

9 Koni naxan yo na a me n na yamaan yetagi, n tan Muxuna Dii Xemen fan n mema a ra nen Alaa malekane yetagi.”

10 “Naxan na n tan Muxuna Dii Xemen nayelevu, na mafeluma nen. Koni naxan na Alaa Nii Sarijanxin nayelevu, na mi mafeluye mumel!”

11 “E na siga e ra salide banxin yetagi waxatin naxan yi, e yi e

* 12:1: **burun nate sena:** Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi.

yigbeten, hanma mangane yetagi hanma kuntigine yetagi, ε nama xamin ε xon ba feen na hanma ε naxan falama.

¹² Amasoto ε naxan falama Alaa Nii Sariyanxina ε xaranma nen na ra na waxatin yeteni.”

Nafulu kan daxuna fe sandana

¹³ Muxuna nde yi a fala a xa yamaan tagi, a naxa, “Karamoxo, a fala ngaxakedenna xa, nxu fafe nafunla naxan lu nxu yii, a xa a yitaxun, a yi n gbeen so n yii.”

¹⁴ Yesu yi a yabi, a naxa, “Ee! I tan! Nde n findixi kiti bolonna ra hanma se taxun na muxu firinna tagi?”

¹⁵ Na xanbi ra, a yi a fala e birin xa, a naxa, “E a liga ε yeren ma milana fe yi amasoto muxun findi nafulu kanna ra ki ki, a mi noe luyε a sii ra a nafunla fe ra.”

¹⁶ Awa, Yesu yi sandani ito sa e xa, a naxa, “Boxona nde yi nafulu kanna nde yii nun naxan sise yi sabatima kati!

¹⁷ A yi a miri a yete ma, a naxa, ‘Yire mi n yii, n na n ma sisee bogine ramare denaxan yi. N nanfe ligama nayi?’

¹⁸ A yi a miri a yete ma, a naxa, ‘N naxan ligama na ni ito ra. N na n ma se ramara banxine kalama nen, n yi nde gbete ye ti naxanye gbo dangu a fonne ra. N yi n ma maala nun n yii seene ramara na yi.

¹⁹ Na xanbi ra, n na a fale nen n yete ma, n naxa, n makoon seen naxan birin ma jee wuyaxi bun ma, n bata ne soto. N xa n dege ki fani, n yi n min, n yi n yete rasewa.’

²⁰ Koni Ala yi a fala a xa, a naxa, ‘I tan daxuna, to kosen na ε nun i niin fatama nen, na xanbi ra i bata seen naxanye birin namara i yete xa, ne findima nde gbee ra?’ ”

²¹ Yesu naxa, “A na kii nin ε birin xa naxanye nafunla malanma e yete xa, koni nafulu kan mi e ra Ala yee ra yi.”

Iyigi sa Alayi

Matiyu 6.25-34

²² Na xanbi ra, Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “Nanara, n na a falama ε xa, ε nama kontofili ε dunuja yi gidina fe ra, ε naxan donma hanma ε ε maxidima naxan yi.

²³ Amasoto niin dangu donseen na, fati benden dangu dugin na pon!

²⁴ E xoline mato, e mi sese sima, e mi sese xabama, donse ramarade mi e yii, koni Ala e baloma. E tan dangu xoline ra pon!

²⁵ E tan nde noe waxatidi se a yete siin fari xaminna fe ra ba?

²⁶ Xa ε mi noe fe xuridine lige, nanfara ε xaminma a donxene fe ra nayi?

²⁷ E wudi fuge fajine gbo kii mato. E mi walima, e mi dugi rafalama e yete xa, koni n xa a fala ε xa, hali Manga Sulemani e nun a noron birin yi, a mi maraberi ba alo e tan nde.

²⁸ Ala nan sexene maraberi bama naxanye be yi to, tila a ganma nen, a jan fefe! A mi ε maraberi be dangu ne ra ba? E denkeleyaan xurun.

²⁹ Nanara, ε nama kontofili sena fe ra ε naxan donma e nun ε naxan minma.

³⁰ Amasoto dunuja denkeleyatarene seni itoe birin fenma waxatin birin. Koni ε Fafe Ala ε makoon kolon.

³¹ Koni ε Alaa Mangayaan fen, na xanbi ra, a seni itoe fan soma ε yii nen.”

Ariyanna nafunla fe

Matiyu 6.19-21

³² Yesu naxa, “Yexee kurudina, ε nama gaxu amasoto a bata ε Fafe Ala kenen, a Mangayaan so ε yii.

³³ E ε yii seene birin sara, ε gbetin so yiigelitone yii. E gbetin namara seene soto ε yete xa naxanye mi kale. E yi ε nafunle ramara ariyanna yi a mi janma denaxan yi, mujadene nun melimenle mi a kale denaxan yi.

³⁴ Bayo i ya nafunla denaxan yi, i xaxinla fan mena nin.”

Walikεen naxanye yitɔnxi

³⁵ Yesu naxa, “E ε yitɔn alogo ε xa wali, ε yi ε lenpune radεε.

³⁶ E xa liga alo walikεen naxanye e kuntigin legedenma keli jaxalandi tiin malanni. A na fa waxatin naxan yi a dεen kɔnkɔn, e a rabima a xa nen mafuren!

³⁷ Muxu sεwaxin nan ne ra naxanye kuntigina e lima e ye, e yitɔnxi! N xa jɔndin fala ε xa, a a tagi xidima nen, a yi e radɔxɔ, a donseen so e yii.

³⁸ Muxu sεwaxin nan ne ra xa a e yitɔnxin li, hali a fa kɔε tagini hanma dangu na ra.

³⁹ E xaxili lu ito xɔn ma. Xa banxi kanna mujaden fa waxatin kolon, a mi tinje mujaden yi so a banxini.

⁴⁰ E fan xa ε yitɔn amasɔtɔ ε xaxili mi waxatin naxan ma, n tan Muxuna Dii Xεmen fama na waxatin nin.”

Walike tinxinxina fe

Matiyu 24.45-51

⁴¹ Piyeri yi Yesu maxɔdin, a naxa, “Marigina, i sandani ito sama nxu tan nan xa ba hanma muxun birin xa?”

⁴² Marigin yi a yabi, a naxa, “Walikεen mundun lannaya muxun nun xaxilimaan na? Naxan ma kuntigi a dɔxi walikεen bonne xun na, a donseen taxun e ra a waxatini, a tan nan na ra.

⁴³ Na walikεen sεwama nen xa a kuntigina a li na wanla ke!

⁴⁴ N xa a fala ε xa yati, a kuntigina a yii seen birin taxuma a ra nen.

⁴⁵ Koni xa a walikεna a miri a yetε ma fa fala, ‘N ma kuntigin bata buyε ayi, a mi xeten xulen,’ xa a walikεen bonne bɔnbɔ fɔlɔ, xεmen nun jaxanle, a a dεge, a yi a min han a yi a radangu ayi,

⁴⁶ a kuntigin na fa waxatin naxan yi, walikεen na xaxili mi a xɔn ma waxatin naxan yi, a kuntigina a jaxankatama nen nayi, a yi a

saranna fi alo denkeleyatarene kii naxan yi.”

⁴⁷ “Walikεen naxan a kuntigin sagoon kolon, koni a mi tin na ligε, na bɔnbɔma nen bosaan ye wuyaxi ra kati!

⁴⁸ Koni walikεen naxan mi a kuntigin sagoon kolon, xa na fena nde liga, a bosaan sɔtɔma naxan ma fe ra, a bulanma nen nayi ndedi. Awa, a wuyaxi soxi naxan yii, a wuyaxi maxilima nen na ra. A gbege soxi naxan yi, a gbege maxilima nen na fan na dangu bonna ra.”

Mayitaxun tiin nan Yesu ra

Matiyu 10.34-36

⁴⁹ Yesu naxa, “N bata fa tεen na dunuja yi. Xa a yi dεge nun, na rafan n ma han!

⁵⁰ Koni fɔ n xa mamin tɔrɔni sin-gen. N bɔje mi sε han a kamali!

⁵¹ E mirixi a ma fa fala a n faxi bɔje xunbenla nan na dunuja yi ba? N xa a fala ε xa, n mi faxi bɔje xunbenla xan na fɔ mayitaxunna.

⁵² To xanbi ra, muxu suulun yitaxunma nen denbaya kedenna kui, saxan fɔxɔ kedenni, firin fɔxɔ kedenni.

⁵³ Dii fafane kelima nen dii xεmene xili ma, dii xεmene fan yi keli e fafane xili ma. Dii ngane kelima nen e dii tεmene xili ma, dii tεmene fan yi keli e ngane xili ma. Mamene kelima nen e diine jaxanle xili ma. Diine jaxanle fan yi keli e mamene xili ma.”

Waxatine famu fena

Matiyu 16.2-3

⁵⁴ Yesu mɔn yi a fala yamaan xa, a naxa, “E na kundaan to sogegododeni waxatin naxan yi, ε a kolonma nen nayi fa fala, ‘Tulen famaani ni i ra,’ a ligama na kii nin.

⁵⁵ E na foyen to kele sogetede yifari fɔxɔni waxatin naxan yi, ε a falama nen, ε naxa, ‘Kuye wolonma nen to,’ anu a ligama nen.

⁵⁶ E tan nafigine, ε nɔε kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna matɔε nen, ε yi a

bunna kolon, nanfera ε mi nɔε waxatini ito bunna kolonjε?”

*Yengɛn nan fena yengɛfane tagi
Matiyu 5.25-26*

⁵⁷ “Nanfera ε mi nɔε kitin sε ε yete ma, naxan tinxin ε na liga?”

⁵⁸ Xa i yengɛfaan sigama i ra i kitideni, ε nɛma kira yi waxatin naxan yi, i xa kata i na feen nan ε tagi alogo a nama siga i ra kitisaan fɛma, alogo kitisaan fan nama i so doma kanne yii, doma kanne fan yi i sa kasoon na.

⁵⁹ N xa a fala i xa, i mi keke na fɔ i yanginna birin fi.”

13

Ɛ xun xanbi so ε hakene yi

¹ Na waxatini, muxuna ndee yi fa Galile kaane fe fala Yesu xa, Pilati naxanye faxa e yi saraxan bama Ala xa waxatin naxan yi.

² Yesu yi e yabi, a naxa, “Bayo Galile kaane bata faxa na kiini, ε mirima na ma nɛn ba, fa fala hake kanna nan ne ra dangu Galile kaan bonne birin na ba?”

³ Ɛn-ɛn de! N xa a fala ε xa, xa ε mi ε xun xanbi so ε hakene yi, ε birin faxama nɛn alo bonne.

⁴ Kore banxin naxan Siloyan yi, a bira muxu fu nun solomasɛxɛn naxanye fari, ne fe di? Ɛ mirixi a ma fa fala ne jaxu dangu Yerusalen kaane birin na ba?”

⁵ Ɛn-ɛn de, n xa a fala ε xa, xa ε mi ε xun xanbi so ε hakene yi, ε birin faxama nɛn alo bonne.”

Xɔde binla fe sandana

⁶ Yesu yi sandani ito sa e xa, a naxa, “Xɔde binla yi xɛmɛna nde yii a nakɔni. A siga a bogin fendeni koni a mi sese to a kɔε ra.

⁷ Nanara, a yi a fala a nakɔ kantanna xa, a naxa, ‘A mato, a jɛε saxanna nan ito ra, n fama be yi, n fa xɔdɛni ito bogin fen koni n mi se to a ra. A sege, i yi a woli ayi, a nama bɔxɔ fajin kala.’

⁸ Koni a nakɔ kantanna yi a yabi, a naxa, ‘N kanna, a lu na jɛε keddenni ito yi. N xa yinla ge a rabilinni, n yi a rafe lɔxɔn na naxan a sabatima.

⁹ Xa xɔde binli ito bogi nayi faraxi, na fan, xa a mi bogi, i yi a sege.’”

*Yesu yi jaxalan fureɔɔn
nakendɛya Matabu Lɔxɔni*

¹⁰ Matabu Lɔxɔna nde yi, Yesu yi xaranna tima salide banxini.

¹¹ Jaxanla nde yi na nun jinan jaxin yi naxan fɔxɔ ra, a bata yi a rafura jɛε fu nun solomasɛxɛ, a bata yi a mafelen, a mi yi fa nɔε a ratinxinjɛ hali!

¹² Yesu a to waxatin naxan yi, a yi a xili, a yi a fala, a naxa, “Nga jaxanla, i bata i sɔtɔ i ya fureni ito ra to!”

¹³ A yi a yiin sa a fari, jaxanla yi ratinxin kedenna, a yi Ala tantun.

¹⁴ Salide banxin kuntigin yi xɔlɔ, bayo Yesu bata muxun nakendɛya Matabu Lɔxɔni. Nanara, a falan ti yamaan xa, a naxa, “Wanla kɛma xii sennin nan bun, nayi ε xa fa na lɔxɔne ma, ε fa kɛndɛyaan sɔtɔ, koni a mi lige Matabu Lɔxɔni!”

¹⁵ Marigin yi a yabi, a naxa, “Ɛ tan nafigne, ε tan naxanye birin be, ε mi ε jingena hanma ε sofanla fulunma ba, ε sa a ramin Matabu Lɔxɔni?”

¹⁶ Awa, Iburahima bɔnsɔnna nan jaxanli ito ra, Setana bata naxan xidi jɛε fu nun solomasɛxɛ. A mi lan, a xa xɔrɔya, a fulun Matabu Lɔxɔni ba?”

¹⁷ Yesu a falan yi a yengɛfane birin nayagi. Na waxatini yamaan birin yi lu sɛwɛ a kabanako feene birin na.

Sansi xurina fe sandana

Matiyu 13.31-32, Maraka 4.30-32

¹⁸ Yesu naxa, “Alaa Mangayaan maligaxi nanse ra? N na a misalima nanse ma?”

* 13:19: Sansini ito xili nɛn mutaridi.

¹⁹ A luxi nɛn alo sansi kɛsɛ xurid-ina,* xɛmɛn naxan si a xɛɛn ma, a gbo, a findi wudin na, xɔline yi e tɛɛn sa a yi.”

Burun nate sena fe sandana
Matiyu 13.33

²⁰ Yesu mɔn yi maxɔdinna ti, a naxa, “N na Alaa Mangayaan misalima nanse ma?”

²¹ A ligaxi nɛn alo burun nate sena† naxanla naxan tongo, a yi a sa buru fuɲi bɛnbɛli keden yi, a yi a yimaxa, a birin yi te.”

So dɛ xurina fe
Matiyu 7.13-14, 21-23

²² Yesu yi siga taa gbeene nun banxidɛne ra, a xaranna ti a yi a tinxin Yerusalɛn taan na.

²³ Nde yi a maxɔdin, a naxa, “N kanna, muxun naxan kisima, na mi wuya ba?”

Yesu yi e yabi, a naxa,

²⁴ “Ɛ yixɔdɔxɔ ɛ so dɛ xurin na, n xa a fala ɛ xa, muxu wuyaxi katama nɛn so feen na koni e mi nɔɛ soɛ.”

²⁵ “Banxi kanna kelima nɛn, a dɛɛn balan. Ɛ ti a xanbi ra, ɛ dɛɛn makɔnkɔn fɔlɔ, ɛ naxa, ‘N kanna, dɛɛn nabi nxu xa,’ a ɛ yabima nɛn nayi, a naxa, ‘N mi ɛ keliden kolon!’

²⁶ Awa, ɛ a yabima nɛn nayi, ɛ naxa, ‘Nxu bata yi nxu dɛge, nxu yi nxu min i fɛma, i bata xaranna ti nxɔ taani!’

²⁷ A mɔn a falama nɛn, a naxa, ‘Ɛ tan tinxintarene, ɛ keli n fɛma, n mi ɛ keliden kolon.’

²⁸ Ɛ na Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba nun nabine birin to Alaa Mangayani waxatin naxan yi, koni ɛ tan mi so, ɛ wugama nɛn nayi, ɛ yi ɛ ɲinna raxin kati!

²⁹ Yamaan fama nɛn, sa keli sogeteden nun sogegododen nun yifari fɔxɔn nun kɔmɛnna ma, e dɔxɔ sɛwa bande dondeni Alaa Mangayani.

³⁰ Nayi, naxanye xanbin na, na ndee sa luma nɛn yɛɛn na. Naxanye yɛɛn na iki, ne yi sa lu xanbin na.”

Yesu yi Yerusalɛn taan xanu
Matiyu 23.37-39

³¹ Na waxatin yeteni Farisi muxuna ndee yi fa Yesu fɛma, e yi a fala a xa, e naxa, “Keli be yi, i siga yire gbɛtɛ yi, amasɔtɔ Herode waxi i faxa feni.”

³² Yesu yi e yabi, a naxa, “Ɛ sa a fala na xulumaseen xa, ɛ naxa, ‘N ɲinanne kedima nɛn, n muxune rakɛndɛya to nun tila yi, a soge saxandeni, n yelinma nɛn n ma wanla ra.’

³³ Koni hali na, fɔ n xa lu sigan tiyɛ nɛn to nun tila nun tila buda yi, bayo a mi lan nabiin xa faxa yire gbɛtɛ yi fɔ Yerusalɛn taani.”

³⁴ A yi a fala, a naxa, “Yerusalɛn kaane! Yerusalɛn kaane! Ɛ tan naxanye nabine faxaxi, ɛ yi Alaa xɛrane magɔlɔn. A xɔnla n suxu nɛn sanɲa ma wuyaxi n xa ɛ malan n fɛma alo tɔxɛ ngana a diine malanma a gabutɛɛn bun ma kii naxan yi, koni ɛ mi tin!

³⁵ Awa, Ala ɛ konna rabeɲinma nɛn fefe! N xa a fala ɛ xa, ɛ mi fa n toma han ɛ yi a fala, ɛ naxa, ‘Naxan fama Marigin xinli, Ala xa na baraka!’ ”

14

Yesu yi furetɔɔn nakɛndɛya

¹ Matabu Lɔxɔna nde yi, Yesu yi siga a dɛgedeni Farisi muxu gbeena nde konni. Awa, yamaan yi Yesu matoma kati!

² Xɛmɛn naxan fatin yi makus-inxi, na yi fa Yesu yetagi.

³ Yesu yi sariya karamɔxɔne nun Farisi muxune maxɔdin, a naxa, “A daxa muxune yi rakɛndɛya Matabu Lɔxɔni ba, hanma na mi lan?”

⁴ Koni e mi a yabi hali! Yesu yi xɛmɛn tongo, a yi a rakɛndɛya, a siga.

† 13:21: *burun nate sena*: Leɛɛnna na a ra naxan burun nagboma ayi.

5 Na xanbi ra, a yi a fala e xa, a naxa, “Xa dii xemena hanma turana ε tan nde yii, xa a bira xɔɔɔnna kui Matabu ɔɔɔɔni, i mi a ratema mafuren Matabu ɔɔɔɔni ba?”

6 Koni e mi nɔ a maxɔɔɔinna yabe.

Yeɛɛ yitena fe

7 Yesu mɔn yi falan ti muxu xilixine xa sandani, amasɔɔ a yi e rakɔɔɔsima e katama dɔɔɔɔdeni yeɛɛ na kii naxan yi, a naxa,

8 “Muxuna nde na i xili ɔɔɔɔalandi ti malanni waxatin naxan yi, i nama dɔɔɔɔ yeɛɛ na, amasɔɔ yanyina nde muxu gbete xilixi naxan dangu i tan na.

9 Awa, naxan ε birin xilixi, na fama nɛn, a yi a fala i xa, a naxa, ‘Dɔɔɔɔdeni ito so a yii.’ Xa na liga, i yagima nɛn nayi amasɔɔ i bata keli na dɔɔɔɔde faɔɔni.

10 Koni e na i xili waxatin naxan yi, siga i sa dɔɔɔɔ xanbin na, nayi i xɔɔɔɔ yatigin fama nɛn i fɛma, a yi a fala i xa, a naxa, ‘Sɔɔɔɔ, fa i magodo yire faɔɔni ito yi.’ I binyama nɛn nayi muxu xilixin bonne birin yetagi.

11 Amasɔɔ naxan birin a yeɛɛ yitema, na magodoma nɛn. Naxan na a yeɛɛ magodo, na yitema nɛn.”

12 Yesu yi a fala xɔɔɔɔ yatigin xa, a naxa, “Xa i fɛriɔɔɔɔ seen hanma ximenna soma yamaan yii, i nama i xɔɔɔɔ yine xili, hanma i ngaxakedenne hanma i xabilane hanma i dɔɔɔɔ bode nafulu kanne, amasɔɔ ne fan i xilima nɛn, e yi i ya donla saran.

13 I na ɔɔɔɔɔɔnaxan ti waxatin naxan yi, i xa yiigelitɔne xili e nun madɔɔɔɔtɔne nun sankalatɔne nun danxutɔne.

14 Awa, i barayin sɔɔɔɔma nɛn nayi amasɔɔ ne mi nɔe a donla saranɔne. Koni Ala a saranna fiye muxu tinxixine rakeli waxatini sayani.”

*Dege malan gbeena fe sandana
Matiyu 22.1-10*

15 Donse donna nde yi a fɛma, na ito mɛ waxatin naxan yi, a yi a fala Yesu xa, a naxa, “Muxu sewaxin

nan ne ra naxanye balon donma Alaa Mangayani.”

16 Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Xemena nde yi na naxan donse donna malan gbeen ti, a muxu wuyaxi xili.

17 Na malanna waxati saxini, a yi a walikɛɛn nasiga, a xa sa a fala a muxu xilixine xa, a e xa fa, seene birin bata yi yelin yitɔɔɔɔɔɔ!

18 Koni e birin yi e makone fala fɔɔɔ. A singe ra xiin yi a fala walikɛɛn xa, a naxa, ‘N bata xɛɛn sara fɔ n xa sa na mato, yandi i hake lu n xa.’

19 Bonna naxa, ‘N bata ɔɔɔɔɔɔ fu sara, n sa e matoma, yandi i xa i hake lu n xa.’

20 Bonna fan naxa, ‘N baxi ɔɔɔɔɔɔɔɔ futudeni nɛn. Nanara, n mi nɔe sigɛ.’

21 Walikɛɛn yi xete, a sa na birin fala a kuntigin xa. Awa, banxi kannna yi xɔɔɔɔ nayi han, a yi a fala a walikɛɛn xa, a naxa, ‘I mafura, i siga kirane xɔn ma, i sa fa yiigelitɔne nun madɔɔɔɔtɔne nun danxutɔne nun sankalatɔne ra.’

22 A mi bu walikɛɛn naxa, ‘N kannna, i naxan fala n xa, n bata na liga koni dɔɔɔɔdena ndee mɔn luxi.’

23 Nanara, kuntigin yi a fala walikɛɛn xa, a naxa, ‘Siga xɛɛn ma kirane xɔn ma e nun burunna ra, i kankan yamaan ma, e xa fa, alogo n ma banxin xa rafe.

24 N xa a fala i xa, muxun naxanye xilixi, ne sese mi fa fɛriɔɔɔɔɔɔ seni ito donɔne!’ ”

*Bira Yesu fɔɔɔ ra
Matiyu 10.37-38*

25 Yama gbeen yi Yesu fɔɔɔ ra sigatini, a yi a yeɛ rafindi e ma, a yi a fala e xa, a naxa,

26 “Muxu yo fa n tan fɛma, a mi nɔe findɛ n ma xarandiin na fɔ a xa a mɛ a nga nun a fafe ra e nun a ɔɔɔɔɔɔnaxan a diine nun a ngaxakeden xememane nun a ɔɔɔɔɔɔnaxan nun a yeɛɛn na.

27 Muxu yo mi a faxa wudin* tongo, a bira n fəxə ra, na mi finde n ma xarandiin na.

28 Xa ε tan nde waxi a xən, a xa sangansoon ti, a dəxəma nən singen, a yi a gbetin yate a yi a kolon naxan naxan naxan a yii, xa na wanla janje.

29 Xa a mi na liga, a na yelin a beten se waxatin naxan yi, a mi nəe sangansoon nanjanje. Naxan birin na na to, e a magelema nən.

30 E a falama nən, e naxa, ‘Xeməni ito bata banxin ti fələ koni a mi naxi a ranjanje!’ ”

31 Yesu naxa, “Xa mangana nde na naxan ma gali muxu wuli fu liye, a waxi a xən ma, a xa sa mangana bonna yenge naxan ma gali sigə han muxu wuli məxəje, a dəxəma nən singen, a yi a yate xa a senben na mangana yenge.

32 Xa senbe mi a yii, a xeraan nasigama nən benun a xa a fəman li, a yi a mafan, alogo e nama yenge.

33 Awa, a na kii nin, ε tan nde keden mi nəe finde n ma xarandiin na fə a xa a yii seen birin yiba.”

Fəxəna fe

Matiyu 5.13, Maraka 9.50

34 “Fəxən fan, koni xa a məxəməxəna ba ayi, a fa raməxəməxənma nanse ra nayi?”

35 A mi lan bəxən ma, a mən mi finde ləxən na sansine xa fə a xa woli ayi nən. Xa tunla naxan ma a feen mə, na xa a tuli mati!”

15

Yexee tununxina fe sandana

Matiyu 18.12-14

1 Ləxəna nde mudu maxinle nun yulubitə wuyaxi yi fa Yesu fəma e tuli matideni.

2 Farisi muxune nun sariya karaməxəne yi falan ti fələ e de bun ma, e naxa, “Xeməni ito yulubitəne yisuxuma, a yi a dge e fəma.”

3 Nanara, Yesu yi sandan sa e xa, a naxa,

4 “Xa yexee keme ε tan nde yi, na nde keden yi lə ayi, a nanfe ligama? A yexee tonge solomanaanin e nun solomanaaninna luma nən burunna ra, a sa a tununxin fen han a yi a to.

5 A na a to waxatin naxan yi, a sewama nən, a yi a sa a kəe ma,

6 a mən yi siga a ra a konni, a yi a dəxə bodene nun a xəyine xili, a yi a fala e xa, a naxa, ‘En sewa amasətə n ma yexeen naxan yi tununxi n bata a to!’

7 N xa a fala ε xa, a na kii nin, sewan tima nən ariyanna yi hake kan keden tubixina fe ra dangu tinxin muxu tonge solomanaanin e nun solomanaaninna ra naxanye mirixi a ma fa fala e mako mi tubin ma.”

Gbeti gbanan tununxina fe

8 “Awa, gbeti gbanan fu naxanla naxan yii, xa na keden tunun a ma, a nanfe ligama? A lenpun nan nadege ma, a yi a banxin makə mafuren, a yi a fen yiren birin yi han a yi a to.

9 A na a to waxatin naxan yi, a a xəyine nun a dəxə bodene xilima nən e bode xən ma, a yi a fala e xa, a naxa, ‘En sewa en bode xən ma amasətə n ma gbetin naxan tunun, n bata a to!’

10 Awa, n xa a fala ε xa a na kii nin, Alaa malekane sewama nən hake kan keden na fe ra naxan bata tubi.”

Dii Xeme tununxina fe sandana

11 Yesu yi lu falan tiye, a naxa, “Xeməna nde yi na, dii xeme firin yi a yii.

12 A xurimaan yi a fala a fafe xa, a naxa, ‘N fafe, i ya nafunla taxun, i n gbeen so n yii.*’ Awa, a fafe yi nafunla taxun e nun a tada ra.

13 Waxatidi danguxina xurimaan yi a gbee seene sara, a gbetin

* 14:27: Romi kaane yi muxune gbangbanma **wudin** nan ma, e yi e faxa. Ito bunna nən, fa fala fə Yesu a xarandiine xa e wekile sayaan na Yesu fəxə ra. * 15:12: A waxi a kəen nan xən benun a baba xa faxa.

tongo, a siga yamana makuyena nde yi, a sa a gbetin birin kala dunuƚa feene yi.

¹⁴ A yii seen birin yi ƚan, na xanbi ra, kamε gbeen yi so na yamanan birin yi, sese mi yi fa a tan yii sɔnɔn.

¹⁵ Awa, a siga na yamanan dugurena nde fεma wali kedeni, na yi a rasiga a xεen ma xɔsε kantandeni.

¹⁶ Xɔsene toge dagin naxan donma, a xɔnla yi a suxu a xa na nde don koni muxe mi na so a yii.

¹⁷ Dɔnɔxen na, a yi a miri, a naxa, ‘N fafe a walikεne donseen donma han e mi a ƚanƚε koni kamεna n tan faxamaan ni i ra.

¹⁸ N xa siga n fafe fεma n sa a fala a xa, n naxa, N fafe, n bata haken liga i tan na, n yi Ala yulubin tongo.

¹⁹ I mi lan sɔnɔn i xa n xili fa fala i ya diina, i xa n suxu alo i ya walikεen bonne.’

²⁰ Awa, a keli, a xεtε a fafe konni.”

“Benun a xa na li waxatin naxan yi, a fafe yi a to fε, a ndedi makuya. A kininkinin a ma kati, a yi a bara, a sa a ralan, a yi a yiin nabilin a dii xεmen ma, a yi a sunbu.

²¹ A dii xεmen naxa, ‘N fafe, n bata haken liga i tan na, n yi Ala yulubin tongo, a mi lan sɔnɔn i xa n xili fa fala i ya diina.’

²² Koni a fafe yi a walikεne xili, a naxa, ‘E mafura, ε fa doma gbeen na, ε yi a ragodo a ma, ε yii rasoon so a yii sonla ra, ε sankidin so a sannii.

²³ E sa ƚinge raturaxin faxa, en malanna raba, en sεwa.

²⁴ Amasɔtɔ n ma dii xεmen bata yi faxa nun koni iki a niin bata bira ayi mɔn. A bata yi tunun nun koni iki, n bata a to.’ Awa, e ƚaxaƚaxan folɔ.”

²⁵ “Na waxatini, dii xεmen forimaan sa xεen ma. A faxi na sa keli xεen ma, a maso banxin na waxatin naxan yi, a sumun xuiin nun bodon ti xuiin mε.

²⁶ Awa, a walikε keden xili, a yi a maxɔdin, a naxa, ‘Nanfe ligaxi?’

²⁷ Walikεen yi a yabi, a naxa, ‘I xunyεn bata fa, i fafe bata ƚinge raturaxin faxa a xa, amasɔtɔ a mɔn bata a dii xεmen to, a kende.’

²⁸ A tada yi xɔlɔ kati, a mi tin soε banxini. Nanara, a fafe yi fa, a yi a mafan a xa so.

²⁹ Koni, a yi a yabi, a naxa, ‘A mato, n bata ƚεeni itoe birin wanla kε i xa alo konyina, n mi i ya yamarin matandi hali sanƚa ma kenden pe. I nanse soxi n yii? Hali sii diina, i mi a so n yii nxu nun n lanfane yi sεwa nxu bode xɔn ma!

³⁰ Koni i ya dii xεmen naxan bata i ya nafunla birin kala yalunyani, bayo na mɔn bata fa, i bata ƚinge raturaxin faxa a xa!’

³¹ A fafe yi a yabi, a naxa, ‘N ma diina, i tan n fεma be waxatin birin, n yii seen birin i tan nan gbee a ra.

³² Koni a lan en xa malanna ti, en sεwa amasɔtɔ i xunyεn bata yi faxa nun koni a niin bata bira ayi iki. A bata yi tunun nun koni iki n bata a to.’ ”

16

Kuntigi tinxintarena fe

¹ Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “Nafulu kannna nde yi na nun, walikεen yi naxan yii a feene xun na. Muxune yi a fala nafulu kannna xa, e naxa, ‘I walikε mangan naxan dɔxi, a i ya nafunla kalama.’

² Nafulu kannna yi na walikε mangan xili banxini, a yi a fala a xa, a naxa, ‘N naxan mεxi i ya fe yi ito ra, na di? N nafunla naxan soxi i yii, fa i dentεge amasɔtɔ n mi i findima walikε mangan na sɔnɔn.’

³ A yi a fala a yεtε ma, a naxa, ‘N ma kuntigina n yiibama nεn n ma wanli ito ra, n nanfe ligama nayi? Sɛnbe mi n na n xεen sa, n yagima nεn xanditideni.

⁴ Koni n naxan ligama, n bata na kolon iki! Benun n xa n yii ba wanli waxatin naxan yi, n xɔyine sɔtɔma nεn naxanye n yisuxε e konne yi.’

⁵ Awa, a kuntigina donla muxun naxanye birin ma, a yi ne xili. A yi a fala a singe ra xiin xa, a naxa, ‘N ma kuntigina donla yoli i ma?’

⁶ A yi a yabi, a naxa, ‘Oliwi turen liga se xungbeen ye kemε donla nan n ma.’ Walikε mangan yi a fala, a naxa, ‘I ya doli kedın nan ito ra, dɔxɔ, i tonge suulun sebe.’

⁷ A yi a fala bonna xa, a naxa, ‘Yoli i tan ma?’ Na yi a yabi, a naxa, ‘Malo benbɛli kemε nan n ma.’ Kuntigin yi a fala a xa, a naxa, ‘I ya doli kedın nan ito ra, tonge solomasεε sebe.’

⁸ Na walikε manga tinxintarena kuntigin yi a matɔxɔ a to kɔtaxi ayi fe ɲaxi rabadeni, amasɔtɔ dunuɲa muxune kɔta fe ɲaxi rabadeni dangu kenenna gbee muxune ra.”

⁹ Yesu yi a fala, a naxa, “E xɔyine fen ε yetε xa dunuɲa nafunli alogo a na ɲan i yii waxatin naxan yi, naxanye ariyanna yi ne ε yisuxuma nen habadan banxine yi.

¹⁰ Naxan lannayaan liga fedı xurini, na lannayaan ligama nen fe gbeene fan yi. Koni naxan tinxintareyaan ligama fe xurine yi, a tinxintareyaan ligama nen fe gbeene fan yi.

¹¹ E nafunla naxan soma ε yii dunuɲa yi, xa ε mi lannayaan liga nayi, nde lama ε ra nafulu feni ariyanna yi?

¹² Xa ε mi lannayaan liga muxune gbeeni, nde i tan gbeen soma i yii?”

¹³ “Walikε yo mi nɔε wale kuntigi firinna xa sanɲa ma kedenni. Amasɔtɔ a kedenna rapaxuma nen, a kedenna xanu, hanma a kedenna binya, a yi a mε bonna ra. E mi nɔε wanla ke Ala nun nafunla xa sanɲa ma kedenni.”

Yesu yi yamaan kawandi

Matiyu 11.12-13, 5.31-32, Maraka 10.11-12

¹⁴ Farisi muxune yi ito birin mε, e yi Yesu magele amasɔtɔ e bata gbetin xanu.

¹⁵ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E yetε findima muxu tinxinxine ra yamaan yetagi, koni Ala tan ε bɔɲε yi feen kolon. Amasɔtɔ muxun feen naxan yatεxi, fe haramuxin nan na ra Ala yeε ra yi.”

¹⁶ “Benun Yoni gbee waxatin xa a li Sariya Kitabun nun nabine kitabune nan yi ralima nun. Fɔlɔ na waxatin ma Alaa Mangayana fe Xibaru Fajin yi rali, muxun birin yi e yixɔdɔxɔ, e so a yi.

¹⁷ Koni kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna danguma nen benun Sariya Kitabun sebenla yiredi keden xa ba a ra.”

¹⁸ “Xεmen naxan na a mε a ɲaxanla ra a yi nde gbete futu, na bata yalunyaan liga. Xεmen naxan na ɲaxalan namεxin futu, na fan bata yalunyaan liga.”

Nafulu kannu nun Lasarusi a fe

¹⁹ Yesu naxa, “Nafulu kannu nde yi na nun naxan yi maraberi baxi dugi sare xɔdεxεne ra, a yi ɲaxunni waxatin birin.

²⁰ Yiigelitɔna nde fan yi na nun, a xili Lasarusi, koron yi a fatin birin ma. Na yi saxi nafulu kannu dεen na waxatin birin.

²¹ A yi waxi a xɔn ma bande keɛdin naxanye yolonma keli nafulu kannu tabanla ra, a xa ne don. Barene fan yi lu a korone de kɔɲε.

²² Xεmε yiigelitɔn na yi faxa, malekane yi siga a ra Iburahima dεxɔn ma yire ɲaxumɛni. Awa, nafulu kannu fan yi faxa, e yi a maluxun.

²³ A tɔrɔ laxira yi kati! A yi a yeε rasiga, a yi Iburahima to wulani, Lasarusi a dεxɔn ma.

²⁴ A yi gbelegbele, a naxa, ‘N Fafe Iburahima, kininkinın n ma, Lasarusi xε n ma, a xa a yii sonla sin igeni, a yi fa a dindin n lenna ma, amasɔtɔ n tɔrɔxi tεeni be kati!’

25 Koni Iburahima yi a yabi, a naxa, 'N ma dii, i xaxili na xɔn ma ba, i yi kɛndɛ waxatin naxan yi, i se faɲin birin sɔtɔ nɛn koni Lasarusi tan yi tɔrɔn nin. Iki a tan sɛwaxi be, i tan tɔrɔni.

26 Mɔn sɔnɔn, yili gbeena en tagi alogo naxanye waxi keli feni be, siga i fema, ne nama siga. Muxe nama keli i fan fema mɛnni fa nxu fema be.'

27 Nafulu kanna naxa, 'N fafe, n na i mafanma, i xa Lasarusi xɛ, a xa siga n fafe konni,

28 bayo ngaxakedenmaan muxu suulun na yi, a xa sa e kawandi alogo e nama fa tɔrɔ yireni ito yi be.'

29 Iburahima yi a yabi, a naxa, 'Musa nun nabine falane e fema na, e xa ne xuiin name.'

30 Nafulu kanna yi a yabi, a naxa, 'N fafe Iburahima, na mi a gasɛ! Koni xa muxun keli sayani, a siga e fema, e e xun xanbi soma e hakɛni nɛn, e tubi.'

31 Koni Iburahima naxa, 'Xa e mi e tuli mati Musa nun nabine ra, hali muxun keli sayani, a siga e fema, e mi lɛ a ra.' "

17

Yulubina fe

Matiyu 18.6-7, Maraka 9.42

1 Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, "Feen naxanye muxune birama yulubini, a fɛrɛ mi na fɔ ne xa taran na, koni gbalona e yɛɛ ra naxanye na findi sabun na.

2 A yi lan ne ma, gɛmɛ gbeena xa xidi e kɔɛ ra, e woli baan nin benun e xa diidi xurini ito nde keden bira yulubini.

3 ɛ a liga ɛ yeren ma!"

"Xa i ngaxakedenna haken liga, i xa a sɔnna yita a ra. Xa a na feen beɲin, i xa a mafelu.

4 Xa a haken liga i ra sanɲa yi solofere soge kedenni, koni a yi fa i fema na waxatin birin yi, a naxa, 'N bata nimisa,' a mafelu."

Denkeleyana fe

5 Xɛrane yi a fala Marigin xa, e naxa, "Nxɔ denkeleyaan fari sa."

6 Marigin yi e yabi, a naxa, "Xa ɛ denkeleyaan gbo ayi alo sansi keɛɛ xuridina,* ɛ nɔɛ a fale nɛn wudi bili gbeeni ito ma, ɛ naxa, 'I yɛtɛ tala bɔxɔni, i sa ti fɔxɔ igen tagi!' A ɛ fala xuiin suxuma nɛn."

Walikɛn lan a xa naxan liga

7 "Xa konyina ɛ tan nde yii naxan xɛɛn sama hanma a yɛxɛɛne kantan, a na fa waxatin naxan yi, sa keli xɛɛn ma, i a falama a xa nɛn ba, fa fala, 'Fa i dege?'

8 ɛn-ɛn, koni i a falama nɛn, i naxa, 'N ma ximenna rafala, i yi i ya walikɛn domaan tongo, i wanla ke n xa. N na n dege waxatin naxan yi, n yi n min, na xanbi ra i fan yi i dege, i yi i min.'

9 Konyi kanna mi barika bire a konyin xa bayo a bata wanla ke a tixi naxan na.

10 ɛ tan fan na kii nin ɛ na Alaa yamarine birin suxu waxatin naxan yi, ɛ xa a fala, ɛ naxa, 'Konyin nan tun nxu tan na, nxu bata nxɔ wanla ke.' "

Yesu yi dogonfontɔ fu rakɛndɛya

11 Yesu sigama Yerusalɛn taani waxatin naxan yi, a dangu Samariya yamanan nun Galile yamanan tagi.

12 A soma taadina nde yi waxatin naxan yi, dogonfontɔ fu yi a ralan. E yi yire makuyeni. E gbelegebele, e naxa,

* 17:6: Sansini ito xili nɛn mutaridi. † 17:14: **dogonfontɔna:** Alaa sariyan kui, dogonfontɔn mi yi daxa a xa so taani. A yi luma taan fari ma nɛn. Saraxaraline nan yi muxun fatin matoma a yi a fala, xa na kanna sarijan, hanma xa a mi sarijan. Muxu gbɛtɛ mi yi a yiin diɲɛ dogonfontɔn na, bayo na yi na kanna sarijan na kalama nɛn. A mato Saraxaraline 13.45-46. Xa dogonfontɔna na ba muxun ma, fɔ a xa saraxan ba alogo a mɔn xa sarijan kii naxan yi, a fa so taani, a dɔxɔ a konni. A mato Saraxaraline sora 14.

13 “Nxu kannal! Yesu! Kininkinin nxu mal!”

14 Yesu yi e to, a yi a fala e xa, a naxa, “E siga saraxaraline konni, e xa e mato.”†

Awa, e sigama kiraan xon ma waxatin naxan yi, e kendeɣa.

15 Muxu keden yi e tagi, na a to waxatin naxan yi, fa fala a bata kendeɣa, a xete Ala tantunɣe a xuini texin na.

16 A bira Yesu sanna bun ma, a yetagin yi lan bɔxon ma, a barikan bira a xa. Samariya kaan nan yi na xemen na nun.

17 Yesu yi a fala, a naxa, “Muxu fu xa mi kendeɣaxi ba? A donxe muxu solomanaaninna bonne tan minen yi?”

18 Muxu yo mi luxi naxan xetexi, a fa barikan bira Ala xa, fo xɔɣeni ito ba?”

19 Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Keli, i siga, i ya denkeleyaan bata i rakisi.”

*Alaa Mangayaan fa feen taxam-
asenne*

Matiyu 24.23-28, 37-41

20 Farisi muxuna ndee yi Yesu maxodin, a Alaa Mangayaan fama waxatin mundun yi. A yi e yabi, a naxa, “Alaa Mangayaan mi fama alo en seen naxan toma.

21 Muxu mi a fale fa fala, ‘A mato, a be yi,’ hanma, ‘A sa menni.’ Amasoto Alaa Mangayana e tan yi.”

22 A yi a fala xarandiine xa, a naxa, “Waxatina nde fama a xonla e suxuma nen, e xa n tan Muxuna Dii Xemen fa waxatin to koni e mi a toe.

23 Nde taranma nen nayi nax-
anye a falama, e naxa, ‘A sa menni,’
hanma ‘A be yi.’ Koni e nama siga,
e nama e gi a matodeni.

24 Amasoto a luma nen alo kuyen na a jinna masoxon keli bode foxon na sa ti bode foxon na. N tan Muxuna Dii Xemen fama na kii nin n fa loxonni.

25 Koni fo n xa toxo nen singen kati! A fere mi na fo iki muxune xa e me n na.

26 Nuhan gbee waxatin liga kii naxan yi,‡ a ligama na kii nin n tan Muxuna Dii Xemen waxatini.

27 Muxune birin yi e degema na waxatini, e yi e minma, e yi jaxanle futuma, e yi e diine fima xemene ma futun na, han Nuhan so waxatin yi a li kunin kui. Fufaan yi fa, a yi e birin faxa.

28 A mon ligama nen na kiini alo a liga Loti gbee waxatini kii naxan yi. Muxun birin yi lu e dege, e yi e min, e seen sara, e seen mati, e seen si, e banxin ti.

29 Awa, Loti keli Sodomay waxatin naxan yi, teen nun dolen ganmaton yi godo keli kore, a yi e birin faxa. §

30 N tan Muxuna Dii Xemen na mini kenenni waxatin naxan yi, a ligama na kii nin.”

31 “Na loxonni, muxun naxan a kore banxin koe ra, na nama godo banxini a yii seene tongodeni. A mon na kii nin, muxun naxan xeen ma, na nama fa xete banxini.

32 E xaxili lu Loti a jaxanla xon ma.*

33 Naxan na kata a niin nakisi feen na, na bonoma ayi nen. Naxan na bono a niini, na kisima nen.

34 N xa a fala e xa, na koeeen na xeme firin luma nen sade kedenna ma, keden xalima nen, keden yi lu na.

35 Naxalan firin luma nen se dinni, kedenna xalima nen, keden yi lu na.

36 Xeme firin luma nen xeen ma, kedenna xalima nen, keden yi lu na.”

37 Xarandiine yi a maxodin, e naxa, “Marigina, na ligama minen yi?” Yesu yi e yabi, a naxa, “Sube faxaxin denaxan yi, dugane e malanma menna nin.”

‡ 17:26: Dunuja Folon 6.5-12 nun 7.6-23

§ 17:29: Na feen sebexi Dunuja Folon 19.24 kui.

* 17:32: A mato Dunuja Folon 19.26 kui.

18

Kaṇa gilen nun kitisana fe

¹ Na xanbi ra, Yesu yi sandani ito sa e xa, a yi e xaran, a e xa Ala maxandi waxatin birin, e nama xadan,

² a naxa, “Kitisana nde yi taana nde yi nun naxan mi yi gaxuxi Ala yee ra, a mi danma muxe ra.

³ Kaṇa gilena nde yi na taani nun, na yi siga a fema, a yi a mafan, a naxa, ‘Kitin sa nxu nun n yengefaan tagi.’

⁴ A bu han, a mi tin, koni dɔnxen na a miri a yete ma, a naxa, ‘Hali n mi gaxu Ala yee ra, n mi danje muxe ra,

⁵ koni bayo kaṇa gileni ito n yee gbama ayi, n xa kata, n xa a kitin sa, xa na mi a ra a luma fe nen waxatin birin han n tunnaɔɔ n ma.’ ”

⁶ Awa, Marigin mɔn yi siga falan ma, a naxa, “Kiti bolon tinxintaren naxan fala, ε tuli mati na ra.

⁷ Awa, Ala mi a gbee muxune xun mafale ba, naxanye a xilima kɔeen nun yanyin na? A buye na yi ba?

⁸ N xa a fala ε xa, a e xun mafala kitin bolonma nen mafuren! Koni n tan Muxuna Dii Xemen na fa waxatin naxan yi, n denkeleyaan liye dunuya yi ba?”

Farisi muxune nun mudu maxinla fe sandana

⁹ Yesu yi sandani ito fan sa na muxune xa naxanye laxi e yetena tinxinyaan na, e muxun bonne yalagi.

¹⁰ A naxa, “Muxu firin yi siga Ala Batu Banxini Ala maxandideni, Farisi muxun nan yi bonna ra, bonna mudu maxinla.

¹¹ Farisi muxun yi ti, a yi Ala maxandi a bɔɛni. A Ala maxandi ikiini, a naxa, ‘Ala, n barikan birama i xa amasoto kumade mi n tan na, tinxintare mi n tan na hanma yalundena alo muxun bonne birin a ligama kii naxan yi. N barikan

birama i xa amasoto n tan mi ligaxi alo mudu maxinli ito.

¹² Lɔxɔ xun yo lɔxɔ xun n sunna suxuma nen soge firin, n naxan birin soto ma, n ne yaganna fima.’ ”

¹³ “Koni mudu maxinla yi ti yire makuyeni, a mi tin a yee natε kore koni a yi lu a kanken makudunje, a yi a fala, a naxa, ‘Ee! Ala, kininkin n tan hake kanna ma!’ ”

¹⁴ Yesu naxa, “N xa a fala ε xa, xemeni ito, benun a xa siga a konni waxatin naxan yi, a tinxin nen Ala yee ra yi fefe! Amasoto muxun naxan birin a yete yitema, ne magodoma nen. Naxan birin a yete magodoma, ne yitema nen.”

Yesu yi duba diidine xa

Matiyu 19.13-15, Maraka 10.13-

16

¹⁵ Muxuna ndee yi fa e diidine ra Yesu fema, a xa a yiin sa e xunne ma, a duba e xa. Koni a xarandiine to na to, e yi falan ti e ma amasoto e bata fa diidine ra Yesu fema.

¹⁶ Koni Yesu yi diidine xili a fema, a naxa, “E tin diidine xa fa n fema, ε nama e raxete amasoto e tan sifane nan gbee Alaa Mangayaan na.

¹⁷ N xa jɔndin fala ε xa, xa naxan mi Alaa Mangayaan suxu alo diidine, na mi soe Alaa Mangayani mumε!”

Xeme nafulu kanna fe

Matiyu 19.16-30, Maraka 10.17-

31

¹⁸ Yahudiyane kuntigina nde yi Yesu maxodin, a naxa, “Karamaxo fajina, n nanfe lige n habadan nii rakisin soto?”

¹⁹ Yesu yi a maxodin, a naxa, “Nanfera, i n xilima karamaxo fajina? Muxu yo mi fan fo Ala keden peena!

²⁰ I yamarine kolon fa fala, ‘I nama yalunyaan liga, i nama faxan ti, i nama mujan ti, i nama wule seren ba, i baba nun i nga binya.* ”

* 18:20: Xɔɔyaan 20.12-16 nun Sariyane 5.16-20

21 Xεμεν yi a yabi, a naxa, “Xabu n dii jorɛyani waxatin naxan yi, n ne birin suxi.”

22 Yesu ito mε waxatin naxan yi, a yi a fala a xa, a naxa, “Fe keden nan luxi, i xa i yii seene birin sara, i yiigelitōne ki, i nafunla sōtōma nεn ariyanna yi. Na xanbi ra, i bira n fōxō ra.”

23 Koni xεμεn na mε waxatin naxan yi, a bɔjɛn yi rajaxu a ma kati, amasōtō nafunla yi a yii nun kati!

24 Yesu yi a mato, a naxa, “Nafulu kanne so raxōlō Alaa Mangayani han!

25 Nafulu kannna so raxōlō Alaa Mangayani dangu jōgōmεn so feen na sagilaan yinla ra.”

26 Muxun naxanye na mε, ne yi a maxōdin, e naxa, “Nde nōε kise nayi?”

27 Yesu yi e yabi, a naxa, “Muxun mi nōε feen naxan ligε, Ala nōε na ligε nεn.”

28 Piyeri yi a fala a xa, a naxa, “A mato, nxu bata feen birin bejin, nxu bira i fōxō ra.”

29 Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N xa jōndin fala ε xa, naxan birin bata a konna lu na hanma a jaxanla hanma a ngaxakedenne hanma a sōtō muxune hanma a diine Alaa Mangayana fe ra

30 na kannna na jōxōn sōtōma nεn dangu na ra waxatini ito yi, a habadan nii rakisin fan sōtō waxati famatōni.”

Yesu mōn yi a faxes feen fala

Matiyu 20.17-19, Maraka 10.32-

34

31 Yesu yi a xarandii fu nun firinne xili a fεma e danna, a yi a fala e xa, a naxa, “E tuli mati! En sigama Yerusalen taani, nabine feen naxan birin seβε n tan Muxuna Dii Xεmena fe yi, ne kamalima nεn na yi.

32 N tan Muxuna Dii Xεmen soma nεn siya gbetene yii, e yi n magele, e yi n nafeya, e yi e dε igen namini n ma.

33 E n bulanma nεn, e yi n faxes, koni a soge saxandeni n mōn ke-lima nεn sayani.”

34 A falan naxan birin ti, xarandine mi ne bayen kolon, bayo falan bunna yi luxunxi e ma. Yesu yi falan tima naxan ma fe yi nun, e mi na kolon.

Yesu yi danxutōn nakendeya

Matiyu 20.29-34, Maraka 10.46-

52

35 Yesu maso Yeriko ra waxatin naxan yi, danxutōna nde yi dōxi kiraan na xanditideni.

36 A yamaan dangu xuiin mε waxatin naxan yi, a maxōdinna ti, a naxa, “Nanfe ligaxi?”

37 E yi a fala a xa, e naxa, “Yesu Nasarεti kaan nan danguma.”

38 A gbelegbele, a naxa, “Dawuda a Dii Xεmen Yesu, kininkinin n ma!”

39 Muxun naxanye yεen na, ne yi xaje a ma, a xa a dundu koni a mōn yi gbelegbele kati! A naxa, “Dawuda a Dii Xεmen Yesu, kininkinin n ma!”

40 Awa, Yesu yi ti, a yi a fala, a e xa fa danxutōn na a fεma. A fa a fεma waxatin naxan yi, Yesu yi a maxōdin, a naxa,

41 “I waxi a xōn n xa nanfe liga i xa?”

A yi a yabi, a naxa, “N kannna, n waxi a xōn ma nεn, n mōn xa seen to.”

42 Yesu yi a fala a xa nayi, a naxa, “I xa seen to, i ya denkeleyaan bata i rakendeya.”

43 Xεmen yi seen to mafuren, a bira Yesu fōxō ra, a Ala matōxōma. Yamaan na to waxatin naxan yi, e birin yi Ala tantun kati!

19

Yesu nun Sakeye a fe

1 Yesu yi so Yeriko yi, a dangumatōn nan yi a ra nun.

2 Mudu maxinle kuntigina nde yi na nun a xili Sakeye. Nafulu kannna nan yi a ra.

3 A yi kata a xa Yesu to alogo a xa a kolon muxun sifan naxan a ra, bayo a yi dungu nun, a mi yi nɛɛ Yesu toɛ amasɔto yamaan yi gbo.

4 Nanara, a yi siga a giye yamaan yeɛ ra, a sa te xɔdɛ binla kɔɛ ra alogo Yesu nɛɛn dangue kiraan xɔn ma waxatin naxan yi, a xa a to.

5 Yesu na li waxatin naxan yi, a yi a yeɛn nate kore, a yi a fala Sakeye xa, a naxa, “Sakeye, godo mafuren, amasɔto n yigiyama i konna nin to!”

6 Sakeye yi godo mafuren, a yi a rasɛnɛ sɛwani.

7 Muxun naxanye birin na to, e falan ti fɔlɔ e dɛ bun ma, e naxa, “Xɛmɛni ito bata sa yigiya hake kanna konni.”

8 Sakeye yi keli a ti, a yi a fala Marigin xa, a naxa, “N kanna, a mato, n na n ma nafunla fɔxɔ kedenna soma yiigelitɔne yii nɛn. Xa n bata naxan yii se kansun, n na jɔxɔn naanin naxɛtɛma nɛn na kanna ma.”

9 Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Muxune bata kisin sɔto denbayani ito yi to. Iburahima bɔnsɔnna nan xɛmɛni ito fan na.

10 Amasɔto naxanye lɔxi ayi, n tan Muxuna Dii Xɛmɛn faxi ne nan fende yi, n yi e rakisi.”

Xɛma gbananna fe sandana

Matiyu 25.14-30

11 Muxune yi Yesu xuiin namɛma, a sandan sa e xa. Bayo a bata yi maso Yerusalɛn taan na, e yi a miri a Alaa Mangayaan yi minima nɛn kɛnɛnni.

12 Nanara, Yesu naxa, “Muxu gbeena nde yi na nun naxan siga yamana makuyeni, a xa findi a konna mangan na, na xanbi ra, a xɛtɛ a konni.

13 Benun a xa siga a sigatini, a yi a walike fu xili, a xɛma gbananna so e keden kedenna birin yii, a naxa, ‘E kata e tɔnɔn sɔto itoe fari n xanbi han n fa.’

14 Koni a yamanan muxune bata yi a rajaxu. Nanara, e xɛrane

rasiga a fɔxɔ ra, e naxa, ‘Nxu mi waxi a xɔn ma, xɛmɛni ito xa mangayaan sɔto nxu xun na.’”

15 “Koni xɛmɛn na yi mangayaan sɔto, a mɔn yi xɛtɛ a konni. A xɛma gbananne so a walikɛɛn naxanye yii, a ne xili mafuren, a e tɔnɔn naxanye sɔtoxi, e xa na yita a ra.

16 A singe ra xiin yi fa, a naxa, ‘N kanna, i xɛma gbananna naxan so n yii, n bata fu sɔto a fari.’

17 A yi a yabi, a naxa, ‘I bata i yixɔdɔxɔ, walike fajin nan i tan na, amasɔto i bata lannayaan liga fe xurini, n na i findima nɛn kuntigin na taa fu xun na.’

18 Walikɛɛn firinden yi fa, a naxa, ‘N kanna, i xɛma gbananna naxan so n yii, n bata suulun sɔto a fari.’

19 A yi a fala na fan xa, a naxa, ‘N na i dɔxɔma nɛn taa suulun xun na.’

20 Walikɛɛn bonna fan yi fa, a naxa, ‘N kanna, i ya xɛma gbananna rasuxu. N na a ramaraxi dugi dungin nin.

21 N gaxuxi i yeɛ ra amasɔto i ya fe xɔdɔxɔ, i gbee mi seen naxan na, i na nan tongoma. I mi naxan wolixi, i na nan xabama.’

22 A yi a fala a xa, a naxa, ‘I tan walike jaxina, n na iyalagima i yete dɛ xuiin nan ma! I a kolon fa fala n ma fe xɔdɔxɔ, n gbee mi seen naxan na, n na nan tongoma. N mi naxan sixi, n na nan xabama.

23 Awa, nanfera nayi, i mi n ma gbetin taxu gbeti mara banxin yulane ra, alogo n na fa waxatin naxan yi, n yi gbetin nun a tɔnɔdin sɔto?’

24 Naxanye yi tixi na yi, a yi a fala ne xa, a naxa, ‘E xɛmaan ba ito yii, xɛmaan gbanan fuun yi naxan yii, e a so na yii.’

25 E yi a fala a xa, e naxa, ‘Nxu kanna, koni xɛmaan gbanan fu a tan yii!’

26 A yi e yabi, a naxa, ‘N xa a fala e xa, seen muxun naxan birin yii, nde sama nɛn ne xun ma e xa, koni

se mi naxan yii hali naxan di a yii, na be a yii.

²⁷ Nba, n yaxuni itoe a mi rafan naxanye ma, n xa findi mangan na, ε fa ne ra be yi, ε yi e faxa n yεtagi!’ ”

Yesu so fena Yerusalēn taani

Matiyu 21.1-11, Maraka 11.1-11, Yoni 12.12-19

²⁸ Yesu ito fala xanbini, a siga e yεε ra Yerusalēn taani.

²⁹ A maso Betifage taan nun Betani taan na Oliwi Geyaan dεxɔn ma waxatin naxan yi, a yi a xarandii firin nasiga a yεε ra,

³⁰ a yi a jungu e ma, a naxa, “E siga banxidēn na ε yεε ra. E nεma na liye waxatin naxan yi, ε sofalidin xidixin toma nεn muxe munma dɔxɔ naxan fari singen. E a fulun, ε fa a ra be.

³¹ Xa muxuna nde ε maxɔdin fa fala, ‘E ito fulunma nanfera?’ ε a fala e xa, ε naxa ‘Marigin nan mako a ma.’ ”

³² Nayi, e yi siga. Marigi Yesu naxan birin fala e xa, e sa na birin li na kiini alo a a fala e xa kii naxan yi.

³³ E yi sofalidin fulunma waxatin naxan yi, a kanna yi a fala e xa, a naxa, “E ito fulunma nanfera?”

³⁴ E yi a yabi, e naxa, “Marigin makona ma.”

³⁵ E siga sofalidin na Yesu fεma. E yi e domane yifulun sofalidin fari, e yi Yesu mali a dɔxɔ a fari.

³⁶ A yi sigama waxatin naxan yi, yamaan yi e dugine yifulun kiraan xɔn a yεε ra a binya feen na.

³⁷ A maso Yerusalēn taan na waxatin naxan yi, a na kiraan li naxan godoma Oliwi Geyaan bun ma. Xarandiin birin yi barikan bira fɔɔ Ala xa, e yi a tantun e xui yitexin na, fata kabanako feen birin na e naxanye toxi.

³⁸ E yi a fala, e naxa, “Mangan naxan fama Marigin xinli, Ala xa

na baraka! Bɔjɛ xunbenla xa lu ariyanna yi e nun binyena!”

³⁹ Farisi muxuna ndee yi yamaan ye, na ndee yi falan ti Yesu xa, e naxa, “Karamɔxɔ, i ya xarandiine yamari, e xa e dundu.”

⁴⁰ Yesu yi e yabi, a naxa, “N xa a fala ε xa, xa e dundu, gεmεni itoe nan sɔnxɔma.”

Yesu yi wuga Yerusalēn ma fe ra

⁴¹ A maso taan na waxatin naxan yi, a yi a to, a wuga a fe ra,

⁴² a naxa, “Ee! E tan, xa ε yi bɔjɛ xunbenla kiraan kolon nun to, na yi lan, koni iki ε mi a kolonjɛ amasɔto a bata luxun ε ma!

⁴³ Lɔxɔna nde a lima ε ma nεn, ε yaxune luma ε rabilinjɛ nεn, e yi gbingbinna rate taan nabilinni, e kiraan bolon ε ma yiren birin yi.

⁴⁴ E ε halagima nεn, e nun muxun naxanye birin taan kui. Hali gεmε keden pena, a mi luyε a funfuni ε taani ito yi, amasɔto Ala fa ε kisideni waxatin naxan yi, ε mi yi a kolon nun!”

Yesu yi siga Ala Batu Banxini

Matiyu 21.12-17, Maraka 11.15-19, Yoni 2.13-22

⁴⁵ Yesu yi so Ala Batu Banxini, a saresone kedi fɔɔ,

⁴⁶ a yi a fala e xa, a naxa, “A sεbεxi Kitabun kui, Ala naxa, ‘N ma banxin xili bama nεn Ala maxandi banxina.’* Koni ε tan bata a findi muɲadene luxunden na!”

⁴⁷ Yesu yi xaranna tima Ala Batu Banxini lɔxɔ yo lɔxɔ. Saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne nun yamaan yeεratine yi kata a faxa feen na.

⁴⁸ Koni e mi yi a kolon e a masɔte kii naxan yi, bayo yamaan birin yi tuli matixi a ra.

20

Yesu sεnbεn maxɔdinna fe

Matiyu 21.23-27, Maraka 11.27-33

* 19:46: A mato Esayi 56.7 nun Yereji 7.11 kui.

¹ Λοχὼνα nde Yesu yi yamaan xaranma Ala Batu Banxini waxatin naxan yi, a yi Alaa falan Xibaru Fajin kawandin ba, saraxarali kuntigine nun sariya karamoxone nun yamaan fonne yi fa.

² E yi a fala a xa, e naxa, “I feni itoe ligama senben mundun na? Na fala nxu xa. Nde senben soxi i yii, i yi e liga?”

³ Yesu yi e yabi, a naxa, “N xa ε maxodin, ε a fala n xa.

⁴ Nde Yoni rafaxi, a xa muxune rafu igeni e tubi xinla ma, a kelixi Ala nan ma ba, hanma muxune?”

⁵ E yi falan ti fɔlɔ e bode xa, e naxa, “Xa en na a fala fa fala, ‘A kelixi Ala nan ma,’ a falama nen nayi fa fala, ‘Nanfera, ε mi laxi Yoni ra?’

⁶ Koni xa en na a fala fa fala, ‘A kelixi muxun nan ma,’ yamana en magolonma nen, amasoto e yi laxi a ra fa fala nabiin nan yi Yoni ra nun.”

⁷ Nanara, e yi a yabi, e naxa, “Nxu mi a keliden kolon.”

⁸ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N tan fan feni itoe ligama senben naxan na, n mi na falama ε xa na yi.”

Nako kantanne fe sandana

Matiyu 21.33-46, Maraka 12.1-12

⁹ Na xanbi ra, Yesu yi sandani ito sa yamaan xa, a naxa, “Muxuna nde yi manpa bili nakoon sa, a yi a taxu a kantan muxune ra, a keli a konni, a sa buye ayi.

¹⁰ A bogi waxatina a lixina, a yi a walike keden xe nakoon kantan muxune ma, a e xa sa a gbeen so a yii, koni a kantan muxune yi na walikεen bonbo, e yi a raxete, e mi se so a yii.

¹¹ Na xanbi ra, a walike gbete xe e ma, e yi na fan bonbo, e yi a rayagi kati, e yi a raxete, e mi sese so a yii.

¹² A yi walikεen saxanden nasiga e ma. E yi na fan maxolo, e yi a kedi.

¹³ Awa, na xanbi ra nakoo kanna naxa, ‘N nanfe ligama? N xa n nafan dii xemen nasiga e ma, yanyina nde, e danma nen na ra.’

¹⁴ Koni a kantan muxune to a to, e yi a fala e bode xa, e naxa, ‘Nako kanna ke tongon nan ito ra. En na a faxa alogo nakoon xa findi en gbeen na.’

¹⁵ E yi a torotoron nakoon fari ma, e sa a faxa.* Awa, nako kanna na fa waxatin naxan yi, a nanfe ligama a kantan muxune ra?

¹⁶ A na muxune faxama nen, a nakoon taxu muxu gbete ye ra.”

Yamaan to na me, e naxa, “Ala xa nxu tanga na ma.”

¹⁷ Yesu yi e mato, a yi e maxodin, a naxa, “Kitabun yireni ito bunna di? A naxa, ‘Banxi tiine e me gemen naxan na, na bata findi banxin geme fisamantenna ra.’†

¹⁸ Naxan yo na bira gemeni ito fari, na yigirama nen dungi dungin na. Xa a nu bira naxan yo fari, a na yilunburunma nen.”

Mudu fiin maxodinna

Matiyu 22.15-22, Maraka 12.13-17

¹⁹ Sariya karamoxone nun saraxarali kuntigine yi kata Yesu suxu feen na na waxatini amasoto e yi a kolon a sandani ito saxi e tan nan ma fe ra koni e gaxuxi yamaan yee ra.

²⁰ Nanara, e feren fen. E seen so muxuna nde yii naxanye e yete finde muxu tinxinin na, e ne xe Yesu ma a suxu feen na a fala xuine xon ma alogo e xa no a rasoe yamana kanna senben nun a noon bun ma.

²¹ Na muxune yi a maxodin, e naxa, “Karamoxo, nxu a kolon i xaranna naxan tima e nun i falan naxan tima, e tinxin. Nxu a kolon fa fala i mi muxune rafisaxi e bode

* **20:15:** Sandani ito kui Ala nan misalixi nako kanna ra. A dinan taxuxi Isirayila kaane ra. A walikene findixi nabine ra naxanye xe Isirayila kaane ma. A diin findixi Yesu ra. † **20:17:** Yaburin 118.22

xa. I muxune xaranma Alaa kiraan nan ma jɔndini.

²² A fala nxu xa, xa nxu lanma nxu xa mudun so Romi Manga Gbeen yii ba?”

²³ Koni Yesu yi e yanfantenyaan to, a yi a fala e xa, a naxa,

²⁴ “Ɛ gbeti gbananna yita n na. Nde xili nun a yetagin sawura a ma?”

E yi a yabi, e naxa, “Romi Manga Gbeena.”

²⁵ Nanara, Yesu naxa, “Mangan gbeen xa so a yii, Ala gbeen xa so Ala yii.”‡

²⁶ E mi nɔ a suxun feren sɔte yamaan yetagi. Nanara, e yi e dundu, e kabɛ a fala ti kiin ma.

Faxa muxune rakeli fena

Matiyu 22.23-33, Maraka 12.18-27

²⁷ Saduse muxune§ yi e maso Yesu ra naxanye a falama a faxa muxune mi kelima sayani, e yi a maxɔdin, e naxa,

²⁸ “Karamɔxɔ, Musa sariyani ito sebɛ nen nxu xa, a naxa, ‘Xa xɛmɛn faxa, a jaxanla lu, koni a mi dii lu, na xɛmɛna ngaxakedenna nde xa ke jaxanla tongo, e yi diin bari faxa muxun xa.’*
²⁹ Awa, ngaxakedenmane muxu solofere yi na yi nun, forimaan yi jaxanla futu, a faxa, a mi dii sɔtɔ.

³⁰ A firinden yi na jaxanla tongo,
³¹ a saxanden fan yi a tongo. Awa, a liga na kiini muxu soloferene birin na, e birin yi faxa, e mi dii sɔtɔ.

³² Dɔnxɛn na, jaxanla fan yi faxa.
³³ Awa, faxa muxune na keli sayani waxatin naxan yi, a findima nde a jaxalan na nayi? Bayo

‡ **20:25:** Mangan yetagin sawuran to gbeti gbananna ma, na a findixi **a gbeen** na bayo a tan nan a rafalaxi. Adamadiine daxi Ala maligan na, nayi e fan findixi **Ala gbeen** na. Gbetin lan a so mangan yii mudun na, koni muxune lan e yi e yetɛ so Ala yii bayo e findixi e da mangan gbeen na. § **20:27: Saduse muxune:** Yahudiyane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. Lanna mi yi e nun Farisi muxune tagi. E tan mi yi laxi malekane ra. E mɔn mi yi laxi a ra a muxune kelima nen sayani. * **20:28:** A mato Dunuja Fɔlɔn 38.8 nun Sariyane 25.5-6 kui. † **20:37:** A mato Xɔrɔyaan 3.2-6 kui. ‡ **20:38: niiramane:** Ala naxa a Iburahimaa Ala nan a ra. A mi a falaxi nun Iburahimaa Ala nan yi a tan na, a yi a nii ra waxatin naxan yi. A luxi alo Ala yɛɛna e ra laxira yi. E mɔn e nii ra Ala yɛɛ ra yi. § **20:43:** Yaburin 110.1

e muxu soloferene birin bata yi a tongo!”

³⁴ Yesu yi e yabi, a naxa, “Waxatini ito yi, xɛmɛne jaxanla futuma nen jaxanle fan yi dɔxɔ xɛmɛn xɔn,

³⁵ koni naxanye na keli sayani waxati famatɔni, na xɛmɛne mi jaxalan fute, a jaxanle mi dɔxɛ xɛmɛn xɔn.

³⁶ E luma nen nayi alo malekane. E mi faxama, e findima Alaa diine nan na amasɔtɔ e bata keli sayani.

³⁷ Koni Musa na yita nen a faxa muxune kelima nen sayani. Awa, Kitabun kui, fɔtɔndin gan feen sebɛxi denaxan yi, Musa yi falan ti Marigina fe yi, a naxa, ‘Iburahimaa Ala nun Isiyagaa Ala nun Yaxubaa Ala.’†

³⁸ Awa, a bunna ni ito ra fa fala niiramane Ala nan a tan na, faxa muxune gbee mi a ra, amasɔtɔ e birin niina e yi Ala yɛɛ ra yi.”‡

³⁹ Sariya karamɔxɔna ndee yi falan ti a xa, e naxa, “Karamɔxɔ, i bata a yabi ki fajil!”

⁴⁰ Na xanbi ra, e mi fa susu a maxɔdinjɛ fefe ra.

Yesu yi maxɔdinna ti

Matiyu 22.41-46, Maraka 12.35-37

⁴¹ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E a falama di fa fala Dawuda bɔnsɔnna nan Alaa Muxu Sugandixin na?”

⁴² Amasɔtɔ Dawuda yetɛɛn bata a fala Yaburin Kitabun kui, a naxa, ‘Marigin yi a fala n marigin xa, a naxa, “Dɔxɔ n yiifanna ma

⁴³ han n yi i yaxune sa i sanna bun ma.” § ”

⁴⁴ “Dawuda yi a xili, a naxa, ‘N Marigina.’ Awa, Alaa Muxu

Sugandixin findixi Dawuda
bɔnsɔnna ra di?)*

*Yesu yi a xarandiine maxadi
Matiyu 23.1-36, Maraka 12.38-*

40
45 Yamaan birin yi e tuli mati
Yesu ra, a yi a fala a xarandiine xa,
a naxa,

46 “E a liga ε yeren ma sariya
karamɔxɔne fe yi. A rafan e ma e xa
doma gbeene ragodo e ma, e yi lu e
masiga tiyε. A rafan e ma yamaan
xa e binya, e yi e xɔntɔn lɔxɔ tidene
yi. A rafan e ma e xa muxu gbee
dɔxɔden sɔtɔ salide banxini e nun
dɔxɔde fajine malanni.

47 E kaɲa gilene yii seene bama
e yii. E yi e yetε mayita sali
xunkuyeni. E yalagima nɛn na
feene ra han a radangu ayi!”

21

*Kaɲa gilena kisena fe
Maraka 12.41-44*

1 Yesu yi a yeɛn nasiga, a nafulu
kanne to, e kiseen sama Ala Batu
Banxin gbeti maradeni.

2 A kaɲa gile yiigelitɔna nde fan
to, a gbanan firin sama gbeti sa
seen kui.

3 Yesu naxa, “N xa jɔndin fala
ε xa, kaɲa gile yiigelitɔni ito bata
naxan sa, na gbo bonne birin
gbeen xa.

4 Amasɔtɔ bonne naxan saxi, e
nafulu dɔnxɛn xa mi ne ra. Koni a
tan, hali yiigelitɔn to a ra, naxan
birin a yii a balon na, a na nan
saxi.”

*Ala Batu Banxin kalana fe
Matiyu 24.1-2, Maraka 13.1-2*

5 Muxune yi a falama a Ala Batu
Banxin yi maxidixi gɛmε to fajine
nan na e nun muxune yi fama seen
naxanye ra kiseen na Ala xa. Yesu
naxa,

6 “E naxan toma ito ra, waxatina
nde fama, gɛmɛn naxanye birin
banxini ito yi, keden mi luyε a fun-
funi, e e birin naxuyama ayi nɛn.”

*Tɔrɔn nun besɛnxɔnyana fe
Matiyu 24.3-14, Maraka 13.3-13*

7 E yi a maxɔdin, e naxa,
“Karamɔxɔ, na ligama waxatin
mundun yi? Taxamasenna
mundun a yitama nxu ra fa fala
a waxatin bata a li?”

8 Yesu naxa, “E a liga ε yeren
ma alogo muxε nama ε mayenden.
Amasɔtɔ muxu wuyaxi fama nɛn n
xinli, e yi a fala, e naxa, ‘A tan nan
n tan na.’ E naxa, ‘Waxatin bata a
li!’ Koni ε nama bira ne fɔxɔ ra.

9 E na yeɛgε feene nun murutε
feene mε waxatin naxan yi, ε nama
gaxu amasɔtɔ a fεrε mi na fɔ ne xa
liga singen. Koni waxati rajanna
munma maso singen.”

10 A lu falan tiyε, a naxa, “Siya
keden siyaan bonna yeɛgema nɛn
yamana keden yi yamanan bonne
yeɛgε.

11 Bɔxɔn xuruxurun gbeen tima
nɛn e nun fitina kamɛn nun fitina
furen yi so yirena ndee yi. Gaxu
fe gbeene nun taxamaseri gbeene
ligama nɛn kore xɔnna ma.

12 Koni benun feni itoe birin
xa liga, e ε suxuma nɛn, e yi ε
besɛnxɔnyana. E yi ε raso salide banx-
ine yi, e yi ε makiti, e yi ε sa kasoon
na. E sigama ε ra nɛn mangane nun
kuntigine fεma n tan ma fe ra.

13 Nayi, ε findima nɛn n serene ra
e xa.

14 E nama xamin, ε sa ε xun
mafalama naxan na.

15 Amasɔtɔ n falan nun xaxinla
soma ε yii nɛn. Nanara, ε yaxune
mi ε tandε e yi ε nɔ.

16 E sɔtɔ muxune nun ε ngaxake-
denne nun ε xabilane nun ε xɔyine
ε soma nɛn e yii, e yi ε tan ndee faxa.

* **20:44:** Na waxatini karamɔxɔne yi a falama a Alaa Muxu Sugandixin barima Dawuda bɔnsɔnna nin fata Alaa falan na Samuyɛli Firinden 7.16 kui. Anu, xa Dawuda nan Yaburin 110 sebe, nayi a tan a falama Alaa Muxu Sugandixin ma fa fala “N Marigina.” Na bunna nɛɛn fa fala Alaa Muxu Sugandixin gbo a benba Dawuda xa. Na yi muxune yifu, a yi a yita a Yesu Alaa Muxu Sugandixin tiden gbo dangu Dawuda ra Ala yeε ra yi.

17 Muxun birin ε rajaxuma nɛn n tan ma fe ra.

18 Koni hali ε xun sɛxɛ kedenna mi lɔ ayi.

19 Nayi, ε tunnafan alogo ε niin xa ratanga.”

Yesu yi Yerusalɛn kala feen fala

Matiyu 24.15-21, Maraka 13.14-

19

20 “E na a to waxatin naxan yi, sofane bata Yerusalɛn taan nabilin, ε a kolonma nɛn nayi fa fala a kala waxatin mi fa buma sɔnɔn.

21 Xa naxan Yudaya yi na waxa-tini ne xa e gi, e siga geyane fari. Naxanye taan kui, ne xa e gi, e keli taani. Naxanye xɛɛn ma, ne nama xɛtɛ taani.

22 Amasɔtɔ ‘Tɔrɔn Lɔxɔne’ nan ne ra, Kitabun naxan fala, a na birin xa kamali.

23 Gbalo gbeen ligama nɛn fudi kanne nun dii ngane ra na lɔxɔne yi! Tɔrɔ gbeen fama nɛn bɔxɔ xɔnni ito ma. Alaa xɔlɔn fama nɛn ya-mani ito xili ma.

24 E faxama nɛn silanfanna ra,* ndee sigama nɛn konyiyani ya-manan birin yi. Yerusalɛn taan luma nɛn siya gbɛtɛne bun ma han e waxatin yi dɛfe.”

Muxuna Dii Xɛmɛn fa fena

Matiyu 24.29-31, Maraka 13.24-

27

25 “Awa, na waxatini taxam-asenna sama nɛn sɔgen ma, e nun kiken nun sarene ma. Dunuɔa siyane birin yigitɛgɛma nɛn nayi, e gaxu fɔxɔ igen xuiin nun xunfan gbeen yɛɛ ra.

26 Feen naxanye ligama dunuɔa yi, muxune nɛma ne mame waxatin naxan yi, e gaxuma nɛn, e fuga a ra. Amasɔtɔ kore xɔnna sɛnbeni maxama nɛn.

27 N tan Muxuna Dii Xɛmɛn min-ima nɛn kɛnɛnni, n fa kundani sɛnbeni e nun binye gbeeni.

28 Koni feni itoe na liga fɔlɔ waxatin naxan yi, ε xa ε xunna rakeli,

ε yi ε yɛɛn nabi amasɔtɔ ε xunba waxatin bata maso.”

Xɔdɛ binla fe taxamasenna

Matiyu 24.32-35, Maraka 13.28-

31

29 Na xanbi ra, Yesu yi sandana nde sa e xa, a naxa, “E ε xaxili lu xɔdɛ binla nun wudin birin xɔn ma.

30 E na jingi waxatin naxan yi, ε a kolonma nɛn nayi fa fala jɛmɛn bata maso.

31 A na kii nin, ε na feni itoe to lige waxatin naxan yi, ε a kolonma nɛn nayi fa fala Alaa Mangayaan fa waxatin bata maso.”

32 “N xa jɔndin fala ε xa. Iki muxune mi danguma fɔ na feene birin liga.

33 Kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna danguma nɛn koni n ma falane mi danguma habadan.”

34 “E a liga ε yeren ma! E nama ε yɛtɛ findi fudimane nun dɔlɔ minne ra. E nama xamin ε lu kiina fe ra alogo na Lɔxɔn nama ε raterɛna.

35 Amasɔtɔ a dunuɔa muxune birin naterɛnama nɛn alo woson suben naterɛnama kii naxan yi.

36 E lu ε yɛɛ ra yi, ε yi Ala maxandi waxatin birin, ε sɛnben sɔtɔ, ε ratanga feni itoe birin ma naxanye ligama alogo ε xa ti n tan Muxuna Dii Xɛmɛn yetagi.”

37 Yesu yi xaranna tima Ala Batu Banxini nɛn yanyin na, a sa kɔɛɛn nadangu geyaan fari naxan xili Oliwi.

38 Yamaan birin yi sigama nɛn a fɛma xɔtɔnni Ala Batu Banxini, alogo e xa e tuli mati a ra.

22

Mangane yi yanfani tɔn Yesu ma

Matiyu 26.1-5, Maraka 14.1-2, Yoni 11.45-53

* 21:24: *Silanfanna*: Sofane yɛngɛso dɛgɛmana.

¹ Buru Tetaren Sanla* yi maso naxan xili Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla.†

² Saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne yi kata Yesu faxan fɛrɛn fendeni, koni e yi gaxuxi yamaan yɛɛ ra.

Yudasi yi Yesu yanfa

Matiyu 26.14-16, Maraka 14.10-11

³ Setana yi so Yudasi yi, naxan xili Isakariyoti, xarandii fu nun firinna nde nan yi a ra.

⁴ Awa, Yudasi yi siga, a sa a fala saraxarali kuntigine nun Ala Batu Banxin kantan muxune kuntigine xa, a nɔɛ Yesu soɛ e yii kii naxan yi.

⁵ Na yi rafan e ma, e gbetin ba, a e xa a saren fi.

⁶ Yudasi yi tin na ma, a fɛrɛn fen fɔɔ, a nɔɛ Yesu soɛ e yi kii naxan yi hali yamaan mi fe kolon ayi.

Yesu yi a yitɔn sanla fe yi

Matiyu 26.17-25, Maraka 14.12-21

⁷ Buru Tetaren Sanla yi a li, yɛxɛɛ diin faxa waxatin yi a li Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla fe ra.

⁸ Yesu yi Piyeri nun Yoni xɛ, a yi a pungu e ma, a naxa, “E sa Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla ximɛnna rafala en xa.”

⁹ E yi a maxɔdin, e naxa, “I waxi a xɔn ma, nxu xa a rafala minɛn yi?”

¹⁰ A yi e yabi, a naxa, “E nɛma soma taani waxatin naxan yi, e xɛmɛna nde lima kira yi, ige fɛɓɛn dɔxi a xun ma. E bira a fɔxɔ ra han a na so banxin naxan kui.”

¹¹ E yi a fala na banxin kanna xa, e naxa, ‘Karamɔxɔ naxa, a xɔɓɛ yigiyaden minɛn yi, a tan nun a xarandiine Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla donseen donma dɛnaxan yi?’

¹² A banxin yire gbeen a nde yitama e ra nɛn kore banxin kɔɛ ra, naxan kui yitɔnxi ki faji. E donseen rafalama mɛnna nin.”

¹³ E sa seen birin li na yi alo Yesu a fala e xa kii naxan yi. E Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla ximɛnna rafala mɛnni.

Marigina Ximɛnna fe

Matiyu 26.26-30, Maraka 14.22-26, Korɛnti Kaane Singena 11.23-25

¹⁴ Na waxatina a lixina, Yesu yi dɔxɔ a dɛgedeni e nun a xɛra fu nun firinne.

¹⁵ A yi a fala e xa, a naxa, “A xɔnla n ma kati, n xa Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla donseen don e xɔn benun n xa tɔrɔ!”

¹⁶ Amasɔtɔ n xa a fala e xa, n mi a donma sɔnɔn han a bunna rakamalima Alaa Mangayani waxatin naxan yi.”

¹⁷ Na xanbi ra, Yesu yi igelengenna tongo, a barikan bira Ala xa, a naxa, “E ito tongo, e yi a yitaxun e ra.”

¹⁸ Amasɔtɔ n xa a fala e xa, en wudi bogi igen naxan minma ito ra, n mi fa a minma han Alaa Mangayaan yi fa.”

¹⁹ Na xanbi ra, a burun tongo, a barikan bira Ala xa, a yi a yigira, a yi a so e yii, a naxa, “N fati bɛndɛn ni ito ra naxan fixi e fe ra, e xa ito liga naxan n ma fe rabire e ma.”

²⁰ Ximɛn donna baxi na a ra, a yi igelengenna fan tongo na kini, a naxa, “Igelengenni ito, Layiri Nɛnɛn na a ra naxan xidima en tagi n wunla xɔn naxan minima e fe ra.”

²¹ “Koni a mato! Muxun naxan n yanfama, a n so yiini, na kanna a dɛgema n xɔn be yi!”

²² Awa, Muxuna Dii Xɛmɛn faxama nɛn alo Ala bata a ragidi kii naxan yi, koni muxun naxan a yanfama, gbalon na kanna yɛɛ ra!”

* **22:1: Buru Tetaren Sanla:** Yahudiyane yi burun donma xii solofere lɛbɛn mi saxi naxan yi sanli ito yi. E sarɓan kiina nde nan yi a ra. A mato Xɔrɔyaan 12.15 kui. † **22:1: Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla:** Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nɛn Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kɔɛ kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine dɛ wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xɔrɔyaan 12.1-13 kui.

²³ E yi e bode maxɔdin fɔlɔ naxan na ligama e ye.

Naxan gbo a birin xa

²⁴ Matandin yi keli xarandiine tagi fa fala muxune mirima nde ma e tagi a gbo dangu e birin na.

²⁵ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Siyane mangane nɔyaan nan ligama e xun na. Kuntigine e xili bama nen fa fala, ‘Yamaan Yatigine.’”

²⁶ Koni a mi na kiini ε tagi. Naxan gbo ε birin xa ε tagi, fɔ na xa lu alo dii nɔɛna. E yeɛratiin xa liga alo walikɛna.

²⁷ Amasɔtɔ nde gbo dangu bode ne ra, naxan dɔxi a degedeni hanma naxan fama donseen na a xa? Naxan a dege ma, na nan gbo! Koni n tan ε tagi alo walikɛna.”

²⁸ “E bata lu n fema n ma tɔɔn birin yi.

²⁹ Nanara, n mangayaan fima ε ma alo n Fafe Ala bata a fi n ma kii naxan yi.

³⁰ E ε dege ma nen, ε yi ε min n xɔn ma n ma Mangayani, ε dɔxɔ mangaya gbɛdene yi. E yi Isirayila bɔnsɔn fu nun firinne makiti.”

Piyeri a me fena Yesu ra

Matiyu 26.31-35, Maraka 14.27-31, Yoni 13.36-38

³¹ Yesu naxa, “Ee! Simɔn, i tuli mati, Setana bata Ala mafan alogo a xa tin Setana yi ε birin mato, a yi ε yife alo xεε biina a maali fema kii naxan yi, a yi a deɛla ba a yi.

³² Koni Simɔn, n bata Ala maxandi i xa alogo i ya denkeleyaan nama jan. I man na xεε n fema waxatin naxan yi, i yi i ngaxakedenne senbe so.”

³³ Piyeri yi a yabi, a naxa, “Marigina, n bata n yitɔn siga feen na kasoni i fɔxɔ ra, n faxa i fɔxɔ ra!”

³⁴ Yesu yi a yabi, a naxa, “Piyeri, n xa a fala i xa benun dontonna xa wuga, i a falama nen sanja ma saxon, i naxa, i mi n tan kolon.”

³⁵ Na xanbi ra, Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N na ε xe waxatin naxan yi, ε mi siga gbeti yo ra ε yii, hanma benbelidina hanma sankidina, sena nde dasa nen ε ma ba?”

E yi a yabi, e naxa, “Sese mi dasa.”

³⁶ Yesu naxa, “Koni iki xa gbeti sa seen naxan yii hanma benbelidina, a xa a tongo. Silanfan mi muxun naxan yii, na xa a domaan mati, a silanfanna sara.‡

³⁷ Amasɔtɔ n xa a fala ε xa, Kitabun naxan falaxi n tan ma fe yi fɔ na xa kamali nen, a naxa, ‘A yate nen alo fe naxi rabane.’”

³⁸ Xarandiine naxa, “Marigina, a mato, dege ma firin be yi.”

A yi e yabi, a naxa, “Na bata wasa ti.”

Yesu yi Ala maxandi

Matiyu 26.36-46, Maraka 14.32-42

³⁹ Yesu yi keli na yi, a siga Oliwi Geyaan fari alo a darixi a lige kii naxan yi. Xarandiine yi siga a fɔxɔ ra.

⁴⁰ A na yiren li waxatin naxan yi, a yi a fala e xa, a naxa, “E Ala maxandi alogo ε nama bira tantanni.”

⁴¹ Na xanbi ra, a keli e fema, a yi a makuya e ra ndedi, a yi a xinbi sin, a yi Ala maxandi.

⁴² A yi a fala, a naxa, “N fafe, xa i tinje, i xa tɔɔya igelengenni ito masiga n na, koni n tan sagoon nama liga fɔ i tan sagona.”

⁴³ Malekan yi mini kenenni a xa, keli ariyanna yi, a yi senben fi a ma.

⁴⁴ A tɔɔxi kii naxan yi, a yi a yixɔdɔxɔ Ala maxandideni na kiini. Kuye wolonna yi mini a ma, a lu dindinjɛ alo wunla.

⁴⁵ A yelin Ala maxande waxatin naxan yi, a xεε a xarandiine fema, a yi e sunuxin li xixɔnli!

⁴⁶ A yi a fala e xa, a naxa, “E xima nanfera? E keli, ε yi Ala maxandi alogo ε nama bira tantanni.”

‡ 22:36: *Silanfanna*: Sofane yengeso degemana.

Yesu suxu fena

Matiyu 26.47-56, Maraka 14.43-50, Yoni 18.3-11

⁴⁷ A yi fala tiini waxatin naxan yi, ganla yi fa, Yudasi xarandii fu nun firinna nde tixi yamaan yee ra, a fa Yesu fema a sunbudeni.

⁴⁸ Koni Yesu naxa, “Yudasi, i n tan Muxuna Dii Xemen yanfama sunbun nan xon ma ba?”

⁴⁹ Xarandiin naxanye yi Yesu foxo ra, feen naxan fama ligadeni Yesu ra, e na to waxatin naxan yi, e naxa, “Marigina, nxu xa nxo silanfanne tongo, nxu yengen so ba?”§

⁵⁰ E tan nde yi Saraxarali Kuntigi Singena konyin yiifari ma tunla sege a ma.

⁵¹ Koni Yesu yi e yabi, a naxa, “A lu.” Yesu yi a yiin sa na xemen tunla ma, a kendeya.

⁵² Na xanbi ra, Yesu yi a fala saraxarali kuntigine nun Ala Batu Banxin kantan muxune kuntigine nun yamaan fonne xa naxanye faxi a suxudeni, a naxa, “E bata fa silanfanne nun gbengbetenne ra n xili ma alo gbalotxon nan n tan na ba?”

⁵³ N yi e fema Ala Batu Banxini nun lxo yo lxo, e mi kata e yi n suxu. Koni e waxatin na a ra iki e nun dimin senbena.”

Piyeri yi a me Yesu ra

Matiyu 26.57-58, 69-75, Maraka 14.53-54, 66-72, Yoni 18.12-18, 25-27

⁵⁴ E yi Yesu suxu, e siga a ra Saraxarali Kuntigi Singen konni, Piyeri yi bira a foxo ra koni e yi tagi kuya.

⁵⁵ E yi teen sa kiti saden tanden tagi, e yi a dxxo menni. Piyeri yi dxxo e fema.

⁵⁶ Walike naxanla nde a to dxi teen xon ma waxatin naxan yi, a yi a mato ki faji, a naxa, “Xemeni ito fan yi a foxo ra nun yati!”

⁵⁷ Piyeri yi a tandi, a naxa, “Ee! I tan naxanla, n mi a kolon mum!”

⁵⁸ A mi bu na xanbi ra xemena nde fan yi a to, a naxa, “A tan nan nde i tan fan na!”

Koni Piyeri yi a yabi a naxa, “Ee! I tan xemena, a tan se mi n tan na del!”

⁵⁹ Awa, waxatidi danguxina, xemena nde fan yi a fala a xa a soben na, a naxa, “Sike yo mi naxan yi, xemeni ito yi a foxo ra nun amasoto Galile kaan nan a tan fan na!”

⁶⁰ Koni Piyeri yi a yabi, a naxa, “Ee! I tan xemena, i naxan falama, n mi na kolon!”

Awa, a yi falan tima waxatin naxan yi, dontonna yi wuga mafuren!

⁶¹ Marigin yi a firifiri, a Piyeri mato. Piyeri yi a miri Marigina falan ma alo a fala kii naxan yi, a naxa, “Benun dontonna xa wuga to, i a falama nen dxxo saxan a i mi n kolon.”

⁶² Piyeri yi mini, a sxxole wugan ti!

E yi Yesu magele, e yi a bonbo

Matiyu 26.67-68, Maraka 14.65

⁶³ Muxun naxanye yi Yesu kantanma, ne yi Yesu magele, e yi a bonbo.

⁶⁴ E yi a yeen maxidi, e yi a maxodin, e naxa, “Nde i bonbixi? Nabiya falane ti nxu xa.”

⁶⁵ E yi a makonbi han!

E yi Yesu ti muxu gbeene yetagi

Matiyu 26.59-66, Maraka 14.55-64, Yoni 18.19-24

⁶⁶ Kuye yibaxina, yamaan fonne nun saraxarali kuntigine nun sariya karamoxone yi e malan, e fa Yesu ra Kitisa Gbeene fema.

⁶⁷ E yi a fala, e naxa, “Xa Alaa Muxu Sugandixin nan i tan na, a fala nxu xa.”

A yi e yabi, a naxa, “Xa n na a fala e xa, e mi lama n na.

⁶⁸ Xa n na e maxodin, e mi n yabe,

⁶⁹ koni folo iki ma, n tan Muxuna Dii Xemen dxxoma nen Ala Senbemaan yiifanna ma.”

⁷⁰ E birin naxa, “Alaa Dii Xemen nan i tan na nayi ba?” A yi e yabi, a naxa, “E bata a fala. A tan nan n tan na.”

⁷¹ E yi a fala, e naxa, “En mako mi fa sere ma sɔnɔn! En tan yetɛɛn bata a xuiin mɛ!”

23

E siga Yesu ra Pilati fema

Matiyu 27.1-2, 11-14, Maraka 15.1-5, Yoni 18.28-38

¹ Yamaan birin yi Yesu tongo, e siga a ra Pilati fema,

² e a kansun fɔlɔ na yi, e naxa, “Nxu bata xemeni ito suxu, a nxɔ siyani murutɛma. A yi a fale e xa, a e nama mudun so Manga Gbeen yii. A naxa, a tan nan Alaa Muxu Sugandixin na e nun mangana.”

³ Awa, Pilati yi a maxɔdin a naxa, “Yahudiyane mangan nan i tan na ba?”

Yesu yi a yabi, a naxa, “Ɔn, alo i a falaxi kii naxan yi.”

⁴ Na xanbi ra, Pilati yi a fala saraxarali kuntigine nun yamaan xa, a naxa, “N mi xemeni ito yalagi fe toxi hali!”

⁵ Koni e mɔn yi kata, e naxa, “A bata yamaan tagi so a xaranna xɔn ma! A fɔlɔxi Galile nin han sa dɔxɔ Yudaya birin na, iki a bata fa be fan yi.”

⁶ Pilati ito mɛ waxatin naxan yi, a yi maxɔdinna ti, a naxa, “Galile kaan nan xemeni ito ra ba?”

⁷ A na kolon waxatin naxan yi fa fala Yesu kelixi na yamanan nin Herode yi kuntigiyani dɛnaxan yi, a yi a rasiga a ma, Herode fan yi Yerusalɛn taani na waxatini.

Yesu Herode fema

⁸ Herode Yesu to waxatin naxan yi, na yi rafan a ma kati, amasɔtɔ a bata yi Yesu a fe mɛ nun! A xɔnla yi a ma nun, a xa a to xabu waxati xunkuye. A yi waxi a xɔn ma, a xa Yesu to kabanako fena ndee ligɛ.

⁹ Nanara, Herode yi Yesu maxɔdin sanja ma wuyaxi, koni

Yesu mi a yabi hali fala keden peen na!

¹⁰ Saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne yi Yesu kansun kati!

¹¹ Herode nun a sofane yi Yesu magele, e yi a rafeya kati! E yi doma faɓin nagodo a ma, e yi a raxɛɛ Pilati ma.

¹² Na lɔxɔn yeteni Pilati nun Herode yi findi xɔyimane ra amasɔtɔ e mi yi rafan e bode ma nun.

E Yesu faxa feen nagidi

Matiyu 27.15-26, Maraka 15.6-15, Yoni 18.39-19.16

¹³ Pilati yi saraxarali kuntigine nun mangane nun yamaan maxili, a yi e malan,

¹⁴ a yi a fala e xa, a naxa, “E bata fa xemeni ito ra n fema, a a yamaan namurutɛma. Nba, n bata a fɛsɛfɛsɛ ɛ yɛɛ xɔri. E a kansunxi fe ɓaxin naxanye ra, n mi a sɔn toxi hali keden.

¹⁵ Herode fan mi a sɔn toxi. Nanara, a bata a raxɛɛ n ma, xemeni ito mi fe yo ligaxi a faxɛ naxan ma.

¹⁶ Awa, n xa a bɔnbɔ, n yi a beɓin.”

¹⁷ Bayo Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sali waxatine yi, fɔ Pilati xa muxu keden namini nɛn kasoon na e xa.

¹⁸ Muxune birin yi sɔnxɔ, e naxa, “Yesu xa faxa, i Baraba beɓin nxu xa!”

¹⁹ Baraba yi kasoon na muruten nun muxu faxa feen nan ma taani.

²⁰ A xɔli yi Pilati ma a xa Yesu beɓin. Nanara, a mɔn yi yamaan xili.

²¹ Koni e mɔn yi sɔnxɔ, e naxa, “A gbangban wudin ma!”

²² Pilati yi a fala e xa sanja ma saxan, a naxa, “A fe ɓaxin mundun ligaxi? N mi fe ɓaxi yo toxi a ra a faxɛ naxan ma. N xa a bɔnbɔ, n yi a beɓin.”

²³ Koni e lu sɔnxɔɛ, e yi e xuini te, e naxa, a Yesu xa gbangban wudin ma. E kui feen yi liga e sɔnxɔ sɔnxɔna fe ra.

24 Nanara, Pilati yi a kitin bolon alo e a fala a xa kii naxan yi.

25 E waxi xεμεn naxan xɔn ma, a na bejin e xa naxan sa kasoon na muruten nun muxu faxa feen na. Awa, a Yesu so e yii a e xa e rafan feen liga a ra.

*Eyi Yesu gbangban wudin ma
Matiyu 27.32-44, Maraka 15.21-32, Yoni 19.17-27*

26 E sigama Yesu ra a gbangbandeni wudin ma waxatin naxan yi, e lan xεμεna nde ra, a xili Simɔn Sireni kaana. A kelima xεεn ma siga taani. E yi a suxu, e Yesu gbangban wudin sa a xun ma, e yi a bira Yesu fɔxɔ ra.

27 Muxu wuyaxi yi bira a fɔxɔ ra. Naxanla ndee yi e ye nun, ne yi e yiin sa e xun ma, e gbelegebele a fe ra.

28 Yesu yi a yeε rafindi e ma, a yi a fala e xa, a naxa, “Yerusalɛn jaxanle, ε nama wuga n tan ma fe ra, koni ε wuga ε yete nun ε diine fe ra.

29 Amasɔtɔ lɔxɔna nde fama, muxuna nde a falama nen fa fala, ‘Sɛwan gbantane xa, sɛwan jaxanle xa naxanye mi dii barixi, dii nga mi e ra.’

30 Nayi, muxune a falama nen geyane xa, e naxa, ‘E bira nxu fari,’ e yi a fala yire matexine xa, e naxa, ‘E nxu ye maluxun.’

31 Amasɔtɔ xa fe sifani itoe liga wudi xinden na, nanfe ligama wudi xaren na nayi?”

32 E fe jaxi raba firinne fan tongo, a e xa faxa Yesu fema.

33 E na yiren li waxatin naxan yi naxan xili “xun xɔri yirena,” e Yesu gbangban wudin ma na yi e nun fe jaxi raba firinne, keden a yiifanna ma, bodena a kɔmenna ma.

34 Yesu naxa, “N Fafe, e mafelu, amasɔtɔ e naxan ligama e mi na kolon.”

Awa, e yi masensenna ti lan a dugine yitaxun feen ma.

35 Yamaan yi ti na yi, e lu Yesu matoε. Yamaan kuntigine yi a magele, e naxa, “A bata bodene rakisi, xa Alaa Muxu Sugandixin nan a tan na, a xa a yete rakisi!”

36 Sofane fan yi a magele, e fa a fema, e yi minse muluxunxin ti a xa.

37 E yi a fala, e naxa, “Xa Yahudiyane mangan nan i tan na, i yete rakisi.”

38 E falani itoe seβε a xun ma, e naxa, “Yahudiyane Mangan ni ito ra.”

39 Fe jaxi rabaan naxanye yi gbangbanxi a fema, na nde keden yi a rayelefu, a naxa, “Alaa Muxu Sugandixin xa mi i tan na ba? I yete rakisi e nun nxu tan fan!”

40 Koni bonna yi a maxadi, a naxa, “I mi gaxue Ala yeε ra ba? En tan fan yalagin nan bun ma be yi.

41 Koni en gbeen lanxi, amasɔtɔ en na ma fe jaxin saranna nan sɔtɔma ito ra. Koni a tan mi fe jaxi yo ligaxi.”

42 A yi a fala Yesu xa, a naxa, “Yesu, i na fa i ya Mangayani waxatin naxan yi, i xa i xaxili lu n xɔn ma!”

43 Yesu yi a fala a xa, a naxa, “N xa jɔndin fala i xa, i luma n fema nen ariyanna yi to.”

*Yesu faxa fena
Matiyu 27.45-46, Maraka 15.33-41, Yoni 19.28-30*

44 Sogen bata yi a ratinxin, dimin yi so yamanan yiren birin yi han se din waxatin yi maso.

45 Sogen yi dimi. Awa, dugin naxan yi singanxi Ala Batu Banxin tagi, na yi bɔ firinna ra.

46 Yesu yi a xuini te kati, a naxa, “N Fafe, n bata n niin so i yii.”* A na fala xanbini, a faxa.

47 Feen naxan liga, sofa kεμεn kuntigin yi na to, a yi Ala tantun, a naxa, “Muxu tinxinxin yatin nan yi ito ra!”

* 23:46: Yaburin 31.6

48 Muxun naxanye fa fe yigbedeni, a feen naxanye ligaxi e ye xori, e ne to waxatin naxan yi, e birin yi xete e konni, e yiin saxi e xun ma, e wugama.

49 Naxanye birin yi Yesu kolon ki faji e nun naxanla naxanye bira a foxo ra keli Galile yi, ne yi sa ti yire makuyeni, e lu feni itoe matoe.

Yesu maluxun fena

Matiyu 27.57-61, Maraka 15.42-47, Yoni 19.38-42

50 Xemena nde yi na nun, a xili Yusufu. A yi yamaan fonne ye. A yi fan, a yi tinxin.

51 A mi yi tinxi bonne kiti saxin nun e kewanle ma. Arimate taan muxuna nde nan yi a ra, Yudaya yamanana. A yi Alaa Mangayaan nan mamema.

52 A siga Pilati konni, a sa a maxodin Yesu binbina fe ma.

53 A yi a binbin ba wudin koe ra, a yi a kasangen. Awa, gaburun naxan gexi fanyeni alo faran yinla, muxe munma yi sa naxan kui singen, a yi sa a maluxun menni.

54 Yuman nan yi a ra nun. Matabu Loxon bata yi maso nun.

55 Naxanla naxanye bira Yesu foxo ra keli Galile, ne yi siga Yusufu foxo ra, e sa gaburun to, alogo e xa a kolon Yesu binbin saxi kii naxan yi.

56 E xete e konni, e sa se xiri naxumene nun latikononna rafala a binbin xa.

E yi e matabu Matabu Loxoni alo sariyana a fala kii naxan yi.

24

Yesu keli fena sayani

Matiyu 28.1-10, Maraka 16.1-8, Yoni 20.1-10

1 Xati loxon xoton xotanni, naxanle ture xiri naxumen naxanye rafalaxi, e yi siga ne ra gaburu deen na.

2 E yi a li gemen baxi gaburun de ra.

3 E yi so gaburun kui koni e mi Marigi Yesu binbin to na yi.

4 E kuisanxin yi lu tixi na yi, e yi e tere na xeme dugi mayilenxi kan firinna e dexon ma.

5 Naxanle yi gaxu kati, e yi e xinbi sin, e e tigne sin boxon ma. Na xeme firinne yi a fala naxanle xa, e naxa, "E niiramaan fenma faxa muxune ye nanfera?"

6 A mi be, a bata keli sayani. A yi Galile yi waxatin naxan yi, a naxan fala e xa, e xaxili lu na xon ma.

7 A naxa, 'Fo Muxuna Dii Xemen xa so hake kanne yii, e yi a ghangban wudin ma, a soge saxandeni a keli sayani.' "

8 Na xanbi ra, a falane yi rabira naxanle ma.

9 E xete keli gaburu deen na, e sa na birin fala xarandii fu nun kedenna xa e nun a muxune birin.

10 Naxanli itoe nan a fala xerane xa, Mariyama Magadala kaan nun Yoyana nun Mariyama Yaki nga e nun naxanla bonne, ne yi feni itoe fala xerane xa.

11 Koni e yi a miri a naxanle daxuya falan nan tixi, e mi la e ra mumel!

12 Koni Piyeri yi keli, a siga gaburu deen na, a yi a yigodo, a yi a ye masa gaburun kui, a kasangenna kui genla to saxi, a xete a konni. Feen naxan ligaxi, a kabema na ra.

Yesu siga fena Emayusi Taani

Maraka 16.12-13

13 Na loxo yeteni, muxu firin yi sigama taadina nde yi naxan yi xili Emayusi, e nun Yerusalen taan yi tagi kuya ndedi.

14 Feen naxanye bata yi liga, e batuma na feene ma.

15 E yi batuma waxatin naxan yi, Yesu yi a maso e ra, e birin yi lu sige.

16 E yi a to koni hali na, e mi a kolon.

17 Yesu yi a fala e xa, a naxa, "E sigama kiraan xon waxatin naxan yi, e yi nanfe falama?"

E sunuxin yi ti.

18 Na nde keden, naxan yi xili Kelopa, na yi a yabi, a naxa, "I tan

keden peen nan Yerusalen taani ba, naxan mi a kolon feen naxanye ligaxi menni waxati danguxini itoe yi?"

19 A yi a maxodin, a naxa, "Nanfe ne ra?"

E yi a yabi, e naxa, "Feen naxan ligaxi Yesu Nasareti kaan na. Nabi senbe kanna nan yi a ra a falan nun kewanli Ala nun yamaan birin yetagi.

20 Saraxarali kuntigine nun en ma kuntigine yi a suxu, alogo e xa a faxa. E yi a gbangban wudin ma.

21 Anu, nxu bata yi nxu yigi sa a yi nun fa fala a tan nan Isirayila muxune xunbaan na. A birin mi na ra, a ligan soge saxanna nan to,

22 naxanla ndee yi nxu tagi, ne nxu rakontofili nen. E siga nen gaburu deen na subaxani,

23 e mi a binbin to, e xete, e fa a fala nxu xa, a malekane mini nen e ma naxanye a fala e xa, a a niin bata bira ayi!

24 Nxu lanfana ndee yi siga gaburu deen na, e sa a to alo naxanle a fala nxu xa kii naxan yi, a yatin ligaxi na kii nin, koni e mi a to."

25 Awa, Yesu yi a fala e xa, a naxa, "E xaxili mi na. Nabine feen naxanye birin fala e xa, e mi la ne ra e boren xulen!

26 E mi a kolon a lanma Alaa Muxu Sugandixin xa toro feni itoe ra benun a xa so a binyeni?"

27 Na xanbi ra, feen naxan birin falaxi Yesu a fe yi Kitabun kui, folo Nabi Musaa Kitabun ma, han nabi gbeteeye, a na birin yeba e xa.

28 E yi sigama taan naxan yi nun, e to maso menna ra, Yesu yi a liga alo a dangumaton na a ra.

29 Koni e yi a raxete, e naxa, "Lu nxu fema amasoto ke somaan ni i ra, dimin yi so." Nayi, a yi lu e fema.

30 A dexo a degedeni e fema, a burun tongo, a barikan bira Ala xa, na xanbi ra a buruni gira, a yi a so e yii.

31 E yeen yi rabi mafuren, e yi a kolon fa fala a Yesu na a ra. Koni a tunun e yetagi.

32 E yi a fala e bode xa, e naxa, "A ligaxi nen alo teen nan yi en kuiin ganma, a Kitabun fesefesema en xa waxatin naxan yi kiraan xon ma."

33 E keli mafuren, e xete Yerusalen taani, e xarandii fu nun kedenna li malanxi denaxan yi e nun bonne.

34 E yi a fala, e naxa, "Marigin bata keli sayani yati! Simon bata a to!"

35 Feen naxan liga kiraan xon ma, muxu firinne yi ne yeba e xa, e Marigin kolon kii naxan yi, a buruni gira waxatin naxan yi.

Xarandiine yi Yesu to

Matiyu 28.16-20, Maraka 16.14-18, Yoni 20.19-23, Kewanle 1.6-8

36 E yi ito falama waxatin naxan yi, Marigin yeteen yi ti e tagi mafuren, a yi a fala e xa, a naxa, "Ala xa e boren xunbeli."

37 E gaxu kati, e yi e miri, e naxa, a e bata muxun yelenna to.

38 Koni a yi a fala e xa, a naxa, "E kuisanxi nanfera, sikena e boren nanfera?"

39 E n yiine nun n sanne mato, e a kolonma nen a n tan nan a ra, E yiin din n na, e a toma nen nayi amasoto fati benden nun xonne mi muxun yelenni alo e a toma n tan yi kii naxan yi."

40 A to yi na falama e xa, a yi a yiin nun a sanne yita e ra.

41 Sewan nun kaben yi a liga, e mi la a ra xulen. Nayi, a yi e maxodin, a naxa, "Donsena e yii be ba?"

42 E yexe gilinxu dungin so a yii,

43 a yi a tongo, a yi a don e yetagi.

44 Na xanbi ra, a yi a fala e xa, a naxa, "N yi e fema waxatin naxan yi, n feni itoe nan fala e xa. Feen naxan birin sebexi n ma fe yi Musaa Sariya Kitabun kui e nun nabine kitabune nun Yaburin kui, fo ne xa kamali nen."

⁴⁵ A yi a liga e xaxili soto alogo e xa Kitabuna feene famu.

⁴⁶ A yi a fala e xa, a naxa, “Ito nan sebexi fa fala Alaa Muxu Sugandixin xa tɔɔ, a keli sayani a soqe saxandeni.

⁴⁷ Tubi feen nun yulubi xafarin kawandin bama nen a xinli siyane birin xa, fɔɔ Yerusalɛn taan ma.

⁴⁸ Feni itoe seren nan ε tan na.

⁴⁹ N Fafe Ala ε tuli sa naxan na, n tan yetɛɛn na rafama nen ε ma. Koni ε lu Yerusalɛn taani han na senben yi fa sa keli kore a godo ε xun ma.”

Yesu yi te ariyanna yi

Maraka 16.19-20, Kɛwanle 1.9-

11 ⁵⁰ Na xanbi ra, a siga e ra han Betani taani, a sa a yiini te denaxan yi, a duba e xa.

⁵¹ A yi dubama e xa waxatin naxan yi, a keli e fema, a te ariyanna yi.

⁵² E to yelin a batuε, e sɛwaxi gbeen yi xetɛ Yerusalɛn taani.

⁵³ E yi lu Ala Batu Banxini waxatin birin, e lu barikan birɛ Ala xa.

Yoni Yoni Yesu a Fe Xibaru Fajin Naxan Σεβε

Marigi Yesu fɔxɔrabira naanin nan Yesu a taruxun nun a falane sebexi Alaa Nii Sarijanxin barakani: Matiyu nun Maraka nun Luka e nun Yoni. Yoni a fe yeba kiin nan baxi bonne ma. A luxi alo Yoni yi waxi Yesu a fe tilinxine nan makɛnɛn fe yi muxune xa. Na kui, a Yesu a fala wuyaxi sebexi nɛn bonne mi naxanye sebexi e nun a taruxuna ndee. A mɔn Yesu a dunuɗa yi gidin bunna yebama miriya tilinxin nin. Yoni Kitabun yireni ito sebexi nɛn fɔ jɛɛ tonge naanin hanma jɛɛ tonge sennin jɔxɔndɔn Yesu te xanbini kore xɔnna ma.

Kitabun yireni ito miriya tilinxina ndee nan singe yitama naxan Yesu fa xunna yebama. Yoni Yesu tiden yebama fala tilinxin nin alogo muxune xa e miri ki fajni Yesu a fe ma. Yoni mi Yesu bari kiin yebaxi. Yesu a dunuɗa yi gidini, a xaran wuyaxi ti nɛn a yamaan xa. A mɔn kabanako fe wuyaxi liga nɛn. Yoni na nan yebama Ningila Yesu kui. Yoni mɔn Yesu a fala dɔnxɛne yebama dangu bonne ra. Dɔnxɛn na, a Yesu a sayaan nan yebama e nun a rakeli fena sayani.

Yoni Yesu a falane nan sebexi itoe ra naxanye Yesu keɗaan yitama en na: Yesu naxa, “N tan nan nii rakisin balon na.” (Yoni 6.35 nun 6.41 nun 6.48 nun 6.51) Yesu naxa, “N tan nan dunuɗa kenenna ra.” (Yoni 8.12) Yesu naxa, “N tan nan sansanna so dɛɛn na yɛxɛne xa.” (Yoni 10.7) Yesu naxa, “N tan nan xuruse raba fajin na.” (Yoni 10.11 nun 10.14) Yesu naxa, “N tan nan marakeli tiin na sayani e nun nii rakisin na.” (Yoni 11.25) Yesu naxa, “Kiraan nan n tan na, e nun

jɔndina e nun nii rakisina.” (Yoni 14.6) Yesu naxa, “N tan nan jɔndin binla ra alo wudi binla.” (Yoni 15.1 nun 15.5)

Yesu mɔn a Alayana a fe falaxi wundoni na yire sifana ndee yi, a naxa, “N tan nan a ra, naxan na yi.” (Yoni 8.24 nun 8.28 nun 8.58 nun 13.19 nun 18.5) Kitabun yiren naxan xili Xɔɔyaan sora 3.14, na naxa fa fala Ala xinla yetɛɛn findixi na falan nan na bayo Ala naxa mɛnni, “N tan na a ra, Ala naxan na yi.” Ala mɔn naxa mɛnni fa fala a yetɛɛn xili nɛn “N Na Yi.” Nayi, Yesu to a falama muxune xa fa fala “N tan nan a ra, naxan na yi,” na bunna nɛɛn fa fala Yesu findixi Alaa falan nan na, falan naxan findixi Ala ra. (Yoni 1.1).

Alaa Falana fe

¹ Dunuɗa fɔlɔni, Alaa Falan yi na. Falan yi Ala fɛma. Falan nan mɔn yi Ala ra.*

² A yi Ala fɛma a fɔlɔni.

³ Ala seen birin daxi a tan nan xɔn ma. Ala mi sese daxi a tan xanbi.

⁴ Nii rakisin yi a tan nin. Na nii rakisin yi findi kenenna ra adamadiine xa.

⁵ Kenenna yi mini dimini, koni dimin mi a nɔ.

⁶ Ala yi muxuna nde xɛ naxan yi xili Yoni.†

⁷ Na yi fa, a findi kenenna seren na, alogo muxun birin xa denkeleya a tan xɔn.

⁸ Kenenna mi yi a tan na, koni a fa nɛn, alogo a xa fa kenenna sereyaan ba.

⁹ Kenenna yetɛɛn nan yi na ra, naxan famatɔ yi a ra dunuɗa muxune birin makɛnɛndeni.

¹⁰ Alaa Falan yi dunuɗa yi. Dunuɗa da a tan nan na, koni dunuɗa muxune mi a kolon.

¹¹ A fa nɛn a konni, koni a kon kaane mi a rasuxu.

* **1:1:** *Alaa Falani* ito findixi Yesu nan na. A mato Yoni 1.14 kui. Ala dunuɗa da a falan naxan xɔn a fɔlɔni, Ala na nan findixi muxun na, Yesu. † **1:6:** Yoni Marafu Tiin nan Yoni ito ra.

12 Koni naxanye a rasuxu e denkeleya a xinli, a senben fi nen ne ma e findi Alaa diine ra.

13 E mi barixi Ala diine ra adamadiyaan kiin xan xon ma hanma fati bendena hanma muxun sagona, koni na fataxi Alaa nan na.

14 Alaa Falan yi findi fati benden na, a yi lu en ye. Nxu bata a binyen to, alo fafana dii xeme kedenna binyena, a lugoxi hinanna nun pondin na.

15 Yoni yi a feen fala a xuini texin na, a naxa, "N na a tan nan ma fe fala, n naxa, 'A fama n xanbi ra, koni a gbo n tan xa amasoto benun n tan xa da, a tan yi na.'"

16 En birin bata barakan soto barakan fari a hinan kamalixin xon ma.

17 Amasoto Alaa sariyan falaxi yamaan xa Musa nan xon ma, koni hinanna nun pondin faxi Yesu nan xon ma, Alaa Muxu Sugandixina.

18 Muxu yo munma Ala to singen. Koni a Dii Xeme keden peen naxan nun a tan Ala lan, naxan a fafe fema, na nan bata Ala yita en na.

*Yoni Marafu Tiina sereyana fe
Matiyu 3.1-12, Maraka 1.1-8,
Luka 3.1-18*

19 Yoni sereyani ito nan ba, Yahudiyane to saraxaraline nun Lewine xe a ma a maxodindeni keli Yerusalen taani, e naxa, "Nde i tan na?"

20 Yoni mi tondi a fale, a yi a fala e birin yetagi, a naxa, "Alaa Muxu Sugandixin mi n tan na."

21 E yi a maxodin, e naxa, "Nde fa i tan na? Nabi Eli nan i tan na ba?" Yoni yi e yabi, a naxa, "En-en, na mi n tan na." E mon yi a maxodin, e naxa, "Nabiin nan i tan na ba?" A yi e yabi, a naxa, "En-en, na mi n tan na."

22 E yi a fala, e naxa, "Nde i tan na? Amasoto naxanye nxu xexi, fo

nxu xa sa nxu dentegε nen ne xa. I nanse fale i yete a fe yi?"

23 Yoni yi e yabi Nabi Esayi a falane xon, a naxa,

"N tan na a ra naxan a xuini tema tonbonni,

n naxa, 'E kira tinxinin nafala Margin xa.'"

24 Farisi muxun S naxanye yi xexi Yoni ma,

25 ne yi a maxodin, e naxa, "Xa Alaa Muxu Sugandixin mi i tan na, Nabi Eli mi i tan na, nabi mi i tan na, nanfera i fa muxune rafuma igeni e sariyan feen na?"

26 Yoni yi e yabi, a naxa, "N tan marafuun tima igen nin, koni muxuna nde ε tagi ε mi naxan kolon.

27 A fama nen n xanbi ra, koni n tan mi lan hali n yi findi a sankidi fulunna ra."

28 Ito birin ligaxi Betani taan nin, Yuruden baan kidima, Yoni yi muxune rafuma igeni denaxan yi.

Alaa Yexee Diina fe

29 Na xoton bode, Yoni yi Yesu to fe a fema, a naxa, "Alaa Yexee Diin nan ito ra, naxan dunuɓa birin yulubin bama.

30 N yi ito nan ma fe falama, n naxa, 'Muxuna nde fama n xanbi ra, koni a gbo n tan xa amasoto benun n tan xa bari, a tan yi na.'

31 N tan mi yi a kolon nun, koni n bata fa yamaan nafudeni igeni alogo n xa a yita Isirayila yamaan na."

32 Yoni mon yi sereyani ito ba, a naxa, "N bata Alaa Nii Sarijanxin to gode a ma ganba sawurani, a yi lu a ma.

33 N mi yi a kolon nun, koni naxan n nafaxi yamaan nafudeni igeni, na a fala n xa nen, a naxa, 'I na Alaa Nii Sarijanxin to gode naxan ma, a tan nan marafuun tima Nii Sarijanxin na.'

‡ 1:23: Esayi 40.3 § 1:24: **Farisi muxune:** Yahudiyane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. E tan nan e sobe so Nabi Musaa sariyan suxun ma dangu Yahudiyen bonne ra. E mon yi e benbane namunne suxuma kii xodexeni. E tan yi laxi malekane ra. E mon yi laxi a ra a muxune kelima nen sayani.

34 N bata a to, n yi a seren ba, fa fala Alaa Dii Xेमेना a tan nan na.”

Yesu a xarandii singene fe

35 Na ख़तंन bode Yoni nun a xarandii firin yi tixi nun,

36 a yi Yesu to dangue, a naxa, “Alaa YeXEE Diin nan ito ra!”

37 A xarandii firinna yi a xuiin मे, e siga Yesu फ़ख़ ra.

38 Yesu yi a yeE raxete, a yi e to biraxi a फ़ख़ ra, a yi e maxədin, a naxa, “E nanse fenma?” E yi a yabi, e naxa, “Rabi, i yigiyaxi minen?” Rabi bunna neen fa fala, “Karaməxo.”

39 A yi e yabi, a naxa, “E fa a mato.” Se din waxatin nan yi a ra nun. E yi siga, e sa a yigiyaden to. E jinbari raso a fema.

40 Xarandii firinna naxanye Yoni xuiin मे e bira Yesu फ़ख़ ra, na keden yi xili nen Andire, Simən Piyeri xunyena.*

41 Andire yi a tada Simən fen keden na, a yi a fala a xa, a naxa, “Nxu bata Mesiya to.” Mesiya bunna neen fa fala, “Alaa Muxu Sugandixina.”

42 Na xanbi ra, a fa Simən na Yesu fema.

Yesu yi a mato, a naxa, “Simən nan i tan na, Yoni a dii xेमेना. I xili bama nen sənən, Sifasi.” Xinli ito nun Piyeri, xili kedenna nan e ra.†

Yesu yi Filipi nun Nataniyeli xili

43 Na ख़तंन bode Yesu yi a ragidi, a xa siga Galile yamanani. A yi Filipi to, a yi a fala a xa, a naxa, “Bira n फ़ख़ ra!”

44 Filipi yi kelixi Betasada taan nin alo Andire nun Piyeri.

45 Filipi yi Nataniyeli to, a yi a fala a xa, a naxa, “Musa muxun naxan ma fe sebe Sariya Kitabun kui e nun nabine fan naxan ma fe sebe, nxu bata a to, Yusufu a dii xेमेना Yesu, Nasareti kaana.”

46 Nataniyeli yi a maxədin, a naxa, “Se fajin nae keke Nasareti

ba?” Filipi yi a yabi, a naxa, “Fa a mato.”

47 Yesu Nataniyeli to fe a fema waxatin naxan yi, a naxa, “Isirayila kaan yeteen nan ito ra! Yanfa mi naxan ma fe yi!”

48 Nataniyeli yi a maxədin, a naxa, “I n kolonxi di?” Yesu yi a yabi a naxa, “N ni i toxi nen, i xəde binla bun ma waxatin naxan yi benun Filipi xa i xili.”

49 Nataniyeli yi a yabi, a naxa, “Karaməxo, Alaa Dii Xेमेन nan i tan na! Isirayila Mangan nan i tan na!”

50 Yesu yi a fala, a naxa, “N to a falaxi i xa, n naxa, ‘n bata yi i to xəde binla bun ma,’ i denkeleyaxi n ma na nan na ba? I feene toma nen naxanye gbo na xa!”

51 A yi a fala e xa, a naxa, “N xa jəndin fala e xa, e ariyanna deen nabixin toma nen, e yi Ala malekane to, e tema, e godoma Muxuna Dii Xेमेन xən ma!”

2

Naxalandi tiina Kana taani

1 Soge firin danguxina, e siga jaxalandi tideni Kana taani, Galile yamanani. Yesu nga yi na nun.

2 E yi Yesu nun a xarandiiine fan xili na jaxalandi tiini.

3 Manpaan to dasa, Yesu nga yi a fala a xa, a naxa, “Manpaan bata jan e yii.”

4 Yesu yi a yabi, a naxa, “N na, en ma fe na yi? N ma waxatin munma a li singen.”

5 Yesu nga yi a fala walikene xa, a naxa, “A na naxan fala e xa, e na liga.”

6 Awa, ige feje sennin yi dəxi na nun, naxanye yi findixi Yahudiyane marasarijan ige sa seen na, litiri ye keme nan yi sama e keden kedenna birin kui.

7 Yesu yi a fala walikene xa, a naxa, “E ige fejeni itoe rafe igen na.” E yi e rafe igen na pen!

* 1:40: Muxune mən Piyeri ma a Pita. † 1:42: Piyeri xinla bunna neen fa fala gemena.

8 Na xanbi ra, a yi a fala e xa, a naxa, “E igena nde sege, e siga a ra naxalandi ti sumunna kuntigin fema.” E yi siga a ra a xa.

9 Naxalandi ti sumunna kuntigin yi igen mato, a bata maxete manpaan na, koni a mi yi a keliden kolon. Anu, walikεen naxanye igen sege, ne yi a kolon. Nanara, kuntigin yi naxalandi kanna xili,

10 a yi a fala a xa, a naxa, “Manpa fajin nan soma muxune yii singen, na xanbi ra, manpaan na muxune suxu waxatin naxan yi, i yi nde gbete ramini naxan mi fan naxi ra. Koni i bata manpa fajin namara han iki!”

11 Yesu a kabanako fe singen ni ito ra, a naxan liga Kana taani Galile yamanani. A yi a binyen mayita a xarandiine ra, ne yi la a ra.

12 Na xanbi ra, Yesu nun a nga nun a xunyene nun a xarandiine yi siga Kaperunan yi, e yi sa xi dando ti na.

Yesu yi siga Ala Batu Banxini

Matiyu 21.12-13, Maraka 11.15-17, Luka 19.45-46

13 Waxatin bata yi maso Yahudiyane Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla* yi rabama waxatin naxan yi nun, Yesu yi siga Yerusalen taani.

14 A yi muxune li Ala Batu Banxin tanden ma, e jingene nun yexene nun ganbane matima na. Gbeti masarana ndee fan yi doxi na nun.

15 Nayi, a yi fasonna rafala, a yi e birin kedi Ala Batu Banxini, jingene nun yexene, a yi gbeti masarane gbeti gbananne raxuya ayi boxoni, a yi e tabanle rafelen.

16 Muxun naxanye yi ganba matini, a yi a fala ne xa, a naxa, “E itoe birin ba be. E nama n Fafe Alaa banxin findi sare soden na!”

17 Naxan sebexi Kitabuni, na feen yi rabira a xarandiine ma, a naxa, “I ya banxina fe xaminna n na han a n ganma alo tēna!”

18 Yahudiyane yi a maxodin, e naxa, “I nōe taxamasenna mundun yite nxu ra fa fala senbena i yii, i yi na birin liga?”

19 Yesu yi e yabi, a naxa, “E Alaa banxini ito kala, n mōn a tiye soge saxanna bun.”

20 Yahudiyane yi a fala a xa, e naxa, “Ala Batu Banxini ito tixi jee tonge naanin e nun jee sennin nan bun ma. I tan nōe na tiye soge saxanna bun?”

21 Koni Yesu yi Ala Batu Banxin naxan ma fe falama, a yeteen fati benden nan yi na ra.

22 Nanara, Yesu to keli sayani, a falan yi rabira a xarandiine ma. E yi la Kitabun na e nun Yesu a fala tixine.

Yesu muxune kui feene kolon

23 Yesu yi Yerusalen taani waxatin naxan yi Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla waxatini, muxu wuyaxi yi a kabanako feene to, e denkeleya a ma.

24 Koni Yesu mi yi a lannayaan saxi e yi, bayo a yi adamadiine birin kui feene kolon.

25 A mako mi yi a ma, e xa muxu yo a fe fala a xa, bayo a tan yeteen yi adamadiin kui feene kolon.

3

Yesu nun Nikodemi a fe

1 Farisi muxuna nde yi na nun, a yi xili Nikodemi, Yahudiyane kuntigina nde nan yi a ra.

2 Na yi fa Yesu fema kōeen na, a yi a fala a xa, a naxa, “Karamoxo, nxu a kolon a karamoxon nan i ra fata Ala ra. I kabanako feen naxanye ligama, muxu yo mi nōe ne lige xa Ala mi a xon ma.”

* **2:13: Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla:** Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa koe kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangue e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xoroyaan 12.1-13 kui.

³ Yesu yi a yabi, a naxa, “N xa jɔndin fala i xa, xa muxun mɔn mi xεte, a bari a nenɛn na, a mi nɔe Alaa Mangayaan toε.”

⁴ Nikodemi yi a maxɔdin, a naxa, “Muxun naxan bata fori, na mɔn nɔe barε di? A mi nɔe xεte a nga fatini, a mɔn yi a bari!”

⁵ Yesu yi a yabi, a naxa, “N xa jɔndin fala i xa, muxu yo mi nɔe sɔe Alaa Mangayani fɔ a bari fata igen nun Alaa Nii Sarijanxin na.

⁶ Naxan barixi fati bendeni, fati benden nan na ra. Naxan barixi Alaa Nii Sarijanxini, niin nan na ra.

⁷ I nama kabε bayo n bata a fala i xa, n naxa, ‘Fɔ ε mɔn xa xεte, ε bari a nenɛn na.’

⁸ Foyen fama yiren nin denaxan na a kenɛn, i yi a xuiin mε, koni i mi a keliden kolon, i mɔn mi a sigaden kolon. A na kii nin birin xa naxanye na bari Alaa Nii Sarijanxini.”

⁹ Nikodemi yi a maxɔdin, a naxa, “Na ligan di nayi?”

¹⁰ Yesu yi a yabi, a naxa, “Isiray-ila kaane karamɔxɔn nan i tan na, i mi feni itoe kolon ba?”

¹¹ N xa jɔndin fala i xa, nxu naxan kolon, nxu na nan falama. Nxu naxan toxi, nxu na nan sereya bama. Koni hali na, ε mi nxɔ sereya falan suxi.

¹² Nba, xa n dunuɗa feene fala ε xa, ε mi la ne ra. N na kore xɔnna feene fala ε xa, ε lama ne ra di?

¹³ Muxu yo munma te ariyanna yi singen, fɔ naxan kelixi ariyanna yi, n tan Muxuna Dii Xεmεna.”

¹⁴ “Musa saɗini te kore kii naxan yi tonbonni wudin ma, fɔ n tan Muxuna Dii Xεmεn fan xa yite na kii nin*.”

¹⁵ alogo naxan yo na denkeleya n ma, na xa habadan nii rakisin sɔtɔ.

¹⁶ Amasɔtɔ Ala bata dunuɗa xanu han a bata a Dii Xεmε keden peen fi en ma, alogo muxu yo na denkeleya

a ma, na nama halagi fɔ a habadan nii rakisin sɔtɔ.

¹⁷ Bayo Ala mi a Dii Xεmεn nafaxi dunuɗa yi alogo a xa dunuɗa muxune yalagi, koni alogo dunuɗa muxune xa kisi a xɔn ma.”

¹⁸ “Naxan yo na denkeleya a ma, na kanna mi fa yalagin sɔnɔn. Koni naxanye mi denkeleyaxi a ma, ne bata yelin yalagε, bayo e mi denkeleyaxi Alaa Dii Xεmε keden peen ma.

¹⁹ E yalagima ito nan na: Kenenna bata fa dunuɗa yi koni dimin nan nafan adamadiine ma dangu kenenna ra, amasɔtɔ e kewanle mi fan.

²⁰ Naxan yo fe jaxin ligama, kenenna mi rafan na ma. Na mi minin kenenna ma, alogo a sɔnna nama mini kenenni.

²¹ Koni naxan fe tinxinxin ligama, na fama nen kenenna ma, alogo yamaan xa a yigbε a a walima Ala sagoon nin.”

Yesu nun Yoni a fe

²² Na xanbi ra, Yesu nun a xarandiine yi siga Yudaya yamanani. A waxati ti e fema. A yi yamaan nafuma igeni e tubi feen na.

²³ Yoni fan yi marafuun tima Ayenon xudeni Salin taan dεxɔn ma, amasɔtɔ ige gbeen yi na nun. Yamaan yi lu sigε mɛnni e rafudeni.

²⁴ Yoni munma yi sa kasoon na singen.

²⁵ Yoni a xarandiina ndee nun Yahudiyana nde yi e bode matandi fɔlɔ lan marasarijan feen ma.

²⁶ E yi siga Yoni fema, e yi a fala a xa, e naxa, “Karamɔxɔ, i xaxili luxi a xɔn ma ba, ε nun naxan yi Yurudɛn kidima, i naxan ma fe sereya ba nxu xa. Nba iki, a marafuun tima, muxune birin sigama a fema!”

²⁷ Yoni yi e yabi, a naxa, “Muxun mi sese sɔtɔma fɔ Ala na naxan fi a ma.

* **3:14: Saɗini te** feen Musa xɔn, na mato Yatene 21.8-9 kui. Yesu **yite** nen a yelin xanbini bɗangbanɗe wudin ma. A mɔn yi **te** ariyanna yi. Yesu falan tima na fe firinna nan ma.

28 Ɛ tan yetɛɛn nan n seren na, a n na a fala nɛn, n naxa, ‘Alaa Muxu Sugandixin mi n tan na, xeraan nan tun n tan na a yetɛ ra.’

29 Naxalandi kanna nan gbee naxanla ra. Koni a xoyin naxan tixi a fema, na tuli matixi a ra. A na a xuiin me waxatin naxan yi, a sewama nɛn. N ma sewan na kii nin, a defexi.

30 Fɔ a tan xa yite nɛn, n tan yi magodo.”

Naxan kelixi ariyanna yi

31 “Naxan kelixi kore xɔnna ma, na seen birin xun na. Naxan kelixi dunuɲa yi, dunuɲa gbeen nan na ra. Na dunuɲa feene nan falama. Naxan kelixi ariyanna yi, na nan seen birin xun na.

32 A naxan toxi, a a me, a na nan sereya bama koni yamaan mi a sereya falan suxi.

33 Naxan na a falan suxu, na bata a mayita a Ala nan tinxin.

34 Ala naxan xexi, na Alaa falan nan tima amasɔtɔ Alaa Nii Sarijanxin fima a ma nɛn dan mi naxan na!

35 Fafe Alaa Dii Xɛmɛn nafan a ma. A bata feen birin taxu a ra.

36 Naxan na denkeleya a Dii Xɛmɛn ma, na habadan nii rakisins ɔtɔma nɛn. Naxan mi laxi a Dii Xɛmɛn na, na mi nii rakisins ɔte, bayo Alaa xɔlɔn luma nɛn a fari!”

4

Samariya kaa naxanla fe

1 Farisi muxune yi a me fa fala Yesu yi xarandiine ɔtɔma dangu Yoni ra, a yi e rafu igeni.

2 Anu, Yesu yetɛɛn mi yi marafuun tima, koni a xarandiine nan yi muxune rafuma.

3 Yesu to muxune falane me, a keli Yudaya yamanani, a siga Galile yamanani.

4 A yi lan nun a xa dangu Samariya yamanani.

5 A taana nde li Samariya yamanani naxan xili Sikara, naxan yi maso xɛɛn na Yaxuba naxan so a dii xɛmɛn Yusufu yii.

6 Yaxubaa xɔɲinna yi na yi. Yesu bata yi xadan siga tideni, a yi dɔxɔ na xɔɲinna de ra yanyin na.

7 Samariya kaa naxanla nde yi fa ige badeni. Yesu yi a fala a xa, a naxa, “N ki igeni, n xa n min.”

8 A xarandiine bata yi siga taani donse saradeni.

9 Samariya kaa naxanla yi a yabi, a naxa, “Yahudiyannan i tan na, Samariya kaan nan n tan na. I n xandima igeni nanfera?” Amasɔtɔ Yahudiyane mako mi Samariya kaane ma.*

10 Yesu yi a yabi, a naxa, “Xa i yi Alaa kiseen kolon nun e nun naxan i xandixi igeni, xa i yi na fan kolon nun, i yi a xandima nɛn nun, a yi siimaya igen fi i ma.”

11 Naxanla yi a fala, a naxa, “N fafe, ige rate se mi i yii, anu igen makuya. I na siimaya igen ɔtɔn minen yi?”

12 Nxu benba Yaxuba nan xɔɲinni ito fixi nxu ma, a tan nun a diine nun a xuruseene birin yi e minma be nin nun. I tan gbo Yaxuba xa ba?”

13 Yesu yi a yabi, a naxa, “Muxu yo igeni ito min, min xɔnla a suxuma nɛn mɔn,

14 koni n tan igen naxan fima muxune ma, xa muxun na min, min xɔnla mi fa a suxuma ɔnɔn. Amasɔtɔ n ni igen naxan fima a ma, na luma nɛn a yi alo tigi igen naxan minima han a habadan nii rakisins ɔtɔ.”

15 Naxanla yi a fala, a naxa, “N fafe, na igen fi n ma alogo min xɔnla nama fa n suxu ɔnɔn, n mɔn yi fa ige badeni be.”

16 Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Sa i ya xɛmɛn xili, e fa be.”

17 Naxanla yi a yabi, a naxa, “Xɛmɛn mi n yii.” Yesu yi a yabi,

* 4:9: Na waxatini Yahudiyane yi **Samariya kaane** yatexi kafirine nan na. E fe fɔlɔden sebexi Mangane Firinden 17.24 kui.

a naxa, “I bata jɔndin fala fa fala xεmε mi i yii.

18 Koni i bata yi dɔxɔ xεmε suulun xɔn ma nun. I naxan yii iki, i ya xεmεn yεtεn mi na ra. I bata jɔndin fala n xa.”

19 Naxanla yi a fala, a naxa, “N fafe, n bata a kolon fa yati, fa fala nabiin nan i tan na.

20 Nxu tan Samariya kaane, nxu benbane Ala batu geyani ito nan fari, koni ε tan Yahudiyane naxa, a lan nεn, en xa Ala batu Yerusalen nin.”

21 Yesu yi a fala jaxanla xa, a naxa, “La n na, waxatina nde fama, yamaan mi fa fama Fafe Ala batudeni geyani ito fari, e mɔn mi a batuε Yerusalen taan fan yi.

22 Ε tan Samariya kaane, ε naxan batuma, ε mi na kolon. Nxu tan Yahudiyane naxan batuma, nxu na kolon, amasɔtɔ kisi feen fataxi Yahudiyane nan na.

23 Koni waxatina nde fama, a yεtεn bata a li, Ala batu muxu kεndεne fama Fafe Ala batudeni niin nun jɔndini nεn yati! Bayo Fafe Ala na muxu sifane nan fenma, e yi a batu.

24 Niin nan Ala ra. Naxanye a batuma, ne xa a batu niin nun jɔndin yatin nin.”

25 Naxanla yi a fala a xa, a naxa, “N na a kolon fa fala Mesiya fama nεn, naxan xili Alaa Muxu Sugandixina. A na fa waxatin naxan yi, a feen birin yεbama nxu xa nεn.”

26 Yesu yi a yabi, a naxa, “A tan nan n tan na, n tan naxan falan tima i xa ito ra.”

27 Na waxatin yεtεni, Yesu a xarandiine yi fa, e kabε amasɔtɔ e bata a li falan tiyε jaxanla xa. Koni e sese mi jaxanla maxɔdin fa fala, “I waxi nanse xɔn?” E mi Yesu fan maxɔdin fa fala, “I nanse falama jaxanla xa?”

28 Nba, jaxanla yi ige ba fejen lu na, a xεtε taani. A sa a fala yamaan xa,

29 a naxa, “Ε fa xεmεna nde mato, n bata feen naxanye birin liga, a bata ne birin fala n xa. Alaa Muxu Sugandixin mi a ra ba?”

30 Na ma, yamaan yi keli taani, e siga Yesu fεma.

31 Xarandiine yi Yesu mafanma na waxatini, e naxa, “Karamɔxɔ, donseen don!”

32 Koni a yi e yabi, a naxa, “Don-sena n yii, ε mi naxan kolon.”

33 Nayi, xarandiine yi e bode maxɔdin fɔlɔ, e naxa, “Muxuna nde bata donseen fi a ma ba?”

34 Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N ma donseen nan n xε muxun sagoon wanla kεεn na han wanla yi kamali.

35 Ε a falama nεn, ε naxa, ‘Kike naanin luxi, malo xaba waxatin yi a li,’ koni n xa a fala ε xa, ε yεεn nakeli, ε xεεne mato. Maala bata mɔ, malo xaba waxatin bata a li.

36 Malo xabane bata fɔlɔ e saranna sɔtε. E naxanye malanma, ne habadan nii rakisin sɔtɔma nεn. Nanara, maala bi muxun nun a xaba muxun sεwama nεn e bode xɔn ma.

37 Na kui, jɔndin nan sandani ito ra, naxan a falaxi, a naxa, ‘Muxuna nde maala bima, gbεtε yi a xaba.’

38 N bata ε xε, ε sa maala xaba, ε mi naxan walixi. Muxu gbεtεye nan a walixi. Ε tan yi tɔnɔ sɔtɔ e wanli.”

39 Samariya kaan naxanye yi na taani, ne wuyaxi yi dεnkeleya Yesu ma na jaxanla falana fe ra, a naxa, “N feen naxan birin ligaxi, a bata na fala n xa.”

40 Nanara, Samariya kaane to fa Yesu fεma, e yi a mafan, a xa lu e fεma. Yesu yi lu e fεma xii firin.

41 Muxu wuyaxi gbεtεye yi dεnkeleya Yesu ma a falane fe ra.

42 Ne yi a fala jaxanla xa, e naxa, “Nxu bata dεnkeleya iki koni nxu mi dεnkeleyaxi i ya falan gbansanna xan ma fe ra bayo nxu fan bata a xuiin mε. Nxu bata a kolon yati fa fala dunuja muxune rakisimaan nan a tan na.”

Yesu yi kuntigina diini yalan

⁴³ Yesu to xii firin ti na, a yi siga Galile yamanani.

⁴⁴ Yesu yeteen bata yi a fala e xa nun, a naxa, “Nabiin mi binyen sote a yetena yamanani.”

⁴⁵ A Galile yamanan li waxatin naxan yi, na kaane yi a yisuxu ki faji, amasoto e fan bata yi a fe ligaxine to Yerusalen taani Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla[†] waxatini. Bayo e fan yi na nun.

⁴⁶ Nayi, Yesu mon yi xete Kana taani Galile yamanani, a igen maxete manpaan na denaxan yi.

Mangana kuntigina nde yi menni naxan ma dii xemen yi furaxi Kaprunan yi.

⁴⁷ A to a me a Yesu bata fa Galile yi sa keli Yudaya yamanani, a yi siga a fema, a yi a mafan, alogo a xa siga Kaprunan yi, a sa a dii xemeni yalan. Amasoto a faxamaton nan yi fa a ra.

⁴⁸ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “E tan tondixi denkeleye fo e na taxamassenen nun kabanako feene to.”

⁴⁹ Mangana kuntigin yi a yabi, a naxa, “N kanna, yandi, fa en siga benun n ma diin xa faxa.”

⁵⁰ Yesu yi a fala, a naxa, “Siga, i ya dii xemen mi faxama.” Xemen yi la Yesu a falan na, a siga.

⁵¹ A yi sigama a konni waxatin naxan yi, a lan a walikene ra. Ne yi a fala a xa, fa fala a a diin mon a nii ra.

⁵² A yi e maxodin a dii xemen fisaxi waxatin naxan yi. E yi a yabi, e naxa, “Xoro yanyi tagini, a fati mawolonna yi a bejin.”

⁵³ Na yi rabira a fafe ma a Yesu a fala na waxatin nin, a naxa, “I ya dii xemen mi faxama.” Nanara, a tan nun a denbayaan birin yi denkeleya Yesu ma.

⁵⁴ Kabanako feen firinden nan ito ra Yesu naxan liga a to keli

Yudaya yamanani siga Galile yamanani.

5

Yesu yi lebutenna rakendeya

¹ Na xanbi ra, Yesu yi siga Yerusalen taani Yahudiyane sanla nde a fe ra.

² Nba, maxadena nde yi rafalaxi Yerusalen taan yexene so deen dexon, a xili “Betesata” Heburu xuini. Gage suulun tixi na maxaden nabilinni.

³ Fureto wuyaxi yi saxi na gagene bun ma, danxutone nun sankalotone nun lebutenne. E yi igeni maxa waxatin nan legedenma

⁴ amasoto malekana nde yi godoma igeni waxatina nde yi, a yi a yimaxa. Fureton naxan singe na yi godo igeni, malekana igeni maxama waxatin naxan yi, na furen yi yalanma nen, a na findi a sifa yo ra.

⁵ Xemena nde yi na nun naxan yi furaxi jee tonge saxan e nun solo-masexe.

⁶ Yesu to a to saxi na yi, a yi a kolon fa fala na xemen bata yi bu furaxi, Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I waxi a xon ma, i xa kendeya ba?”

⁷ Fureton yi a yabi, a naxa, “N kanna, igeni maxan waxatin naxan yi, muxe mi n yii be naxan n nagode igeni. N na kata, n xa godo a yi, muxu gbete singe nan godoma nyee ra.”

⁸ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Keli, i ya sa seen tongo, i siga.”

⁹ Xemen yi yalan sa, a yi a sa seen tongo, a siga.

Matabu Loxon nan yi a ra.

¹⁰ Na ma, xemen naxan kendeyaxi, Yahudiyane yi a fala na

[†] 4:45: *Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla:* Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa koe kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangue xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xorayaan 12.1-13 kui.

xa, e naxa, “Sariyan mi a falaxi i xa i ya sa seen tongo Matabu Loxoni.”*

11 A yi e yabi, a naxa, “Muxun naxan n nakendeyaxi, na nan a falaxi, a n xa n ma sa seen tongo, n siga.”

12 E yi a maxodin, e naxa, “Nde na ra naxan a falaxi, a i xa i ya sa seen tongo, i siga?”

13 Koni xemēn naxan yi kendeyaxi, na mi yi a kolon, bayo Yesu bata yi lo ayi yamaan ye.

14 Na xanbi ra, Yesu yi sa a to Ala Batu Banxini, a naxa, “A mato, i bata kendeya. Fata yulubin ma alogo fe gbeten nama i soto naxan jaxu dangu ito ra.”

15 Xemēn yi siga, a sa a fala Yahudiyane xa, a naxa, a Yesu nan a rakendeyaxi.

16 Nayi, e yi Yesu fen yengen na, bayo a bata yi na liga Matabu Loxoni.

17 Nanara, Yesu yi e yabi, a naxa, “N Fafe Ala walima waxatin birin, a lan nen, n fan xa wali.”

18 Na ma, Yahudiya kuntigine mon yi e yixadaxo feren fendeni Yesu faha xinla ma. Amasoto a mi yi Matabu Loxon sariyan xan gbansan kalama, koni a mon yi a falama a a Fafe nan Ala ra, a yi a fala alo e nun Ala keden.

Alaa Dii Xemēn senbena fe

19 Nanara, Yesu yi e yabi, a naxa, “N xa jondin fala ε xa. Fafana a Dii Xemēn mi fefe lige a yete ma, fo a na a Fafe to naxan lige. N Fafe Ala na naxan liga, n tan a Dii Xemēn fan na nan ligama.

20 Bayo a Dii Xemēn nafan a ma, a yi a yita a ra a feen naxanye birin ligama. A feene yitama a ra nen naxanye gbo itoe xa, alogo ε birin xa kabe ne ma.

21 Amasoto n Fafe Ala faha muxune rakelima sayani kii naxan yi, a

nii rakisin fi e ma, a Dii Xemēn fan nii rakisin fima a waxon muxune ma na kii nin.

22 Fafe Ala mi muxu yo a kiti bolonma koni a bata muxu makitin birin taxu a Dii Xemēn na,

23 alogo muxun birin xa a Dii Xemēn binya, alo Fafe Ala binyaxi kii naxan yi. Muxu yo mi a Dii Xemēn binya, na mi Fafan fan binyaxi naxan a xexi.”

24 “N xa jondin fala ε xa, naxan yo n ma falan me, a denkeleya n xe muxun ma, na habadan nii rakisin sotoma nen. Na kanna mi yalagima, koni a bata keli sayani, a so nii rakisini.

25 N xa jondin fala ε xa, waxatin fama, a bata a li, faha muxune Alaa Dii Xemēn xuiin namema nen. Naxanye na a me, ne nii rakisin sotoma nen.

26 Bayo alo habadan nii rakisin Fafe Ala yii kii naxan yi, a bata a ragidi a Dii Xemēn ma na kiini.

27 A bata kiti saan senben fi a Dii Xemēn ma, amasoto Muxuna Dii Xemēn na a ra.

28 E nama kabe ito ra, bayo waxatin fama faha muxune birin a xuiin namema nen,

29 e yi keli e gaburune kui. Naxanye fe fajin ligaxi, ne kelima nen, e nii rakisin soto. Naxanye fe jaxin ligaxi, ne fan kelima nen, e yalagi.

30 N mi noe fefe lige n yete ra. N kitin sama nen alo n na mema kii naxan yi. N ma kitin mon tinxin bayo n mi n yete sagoon ligama, koni fo n xe muxun sagona.”

Yesu a sereyane fe

31 “Xa n tan nan n yete sereyaan bama, ε mi na yatema jondin na.

32 Koni muxu gbete na naxan sereyaan bama n xa. N na a kolon, a sereyaan naxan bama n ma fe yi, jondin nan na ra.

33 E bata xerane rafa Yoni ma, a seren ba jondini.

* 5:10: Farisi muxune namunne mi yi tinje wali yo xa ke **Matabu Loxoni**. Na feen sebexi Xoroyaan 20.8-10 kui. Farisi muxune fena ndee saxi sariyan fari, e naxa, a hali muxu saxolexine mi yi maliye na loxoni hali muxune toroxi na namunna fe ra a xodexen na.

34 N tan mako mi adamadiine sereyaan ma koni n na falama nen alogo ε xa kisi.

35 Yoni luxi nen alo lenpu degena ε tagi, a findi kenenna ra ε xa. E bata tin sewe a kenenna ra waxatidi bun.

36 Koni sereyana n yii naxan gbo Yoni gbeen xa. N Fafe Ala wanla naxanye soxi n yii n xa e rakamali, ne a yitama nen a n Fafe nan n xexi.

37 Fafe Ala naxan n xexi, na fan bata seren ba n xa. E munma a xuiin me, ε mon munma a yetagin to mumel!

38 A falan mi ε tan kui, amasoto ε mi denkeleyaxi a xeraan ma.

39 E kitabun fesefesema amasoto ε mirixi a ma, a ε habadan nii rakisin soto ma a xon ma, koni na fan seren bama n tan nan xa!

40 Hali na, ε mi tinxi fe n tan ma, ε nii rakisin soto.”

41 “N mako mi adamadiine binyen ma.

42 Koni n na ε tan kolon. Alaa xanuntenyaan mi ε bojeni.

43 N bata fa n Fafe Ala xinli koni ε mi n nasuxi. Xa muxu gbete fa a yete xinli, ε na tan nasuxuma nen.

44 A rafan ε ma, ε xa binyen soto ε bode ra koni ε mi kataxi ε yi binyen soto Ala keden peen yii. E denkeleyama na yi di?

45 Koni ε nama ε miri fa fala n na ε magima n Fafe xa nen. Musa nan ε magima, ε yigi saxi naxan yi.

46 Xa ε yi laxi Musa ra nun, ε yi lama n tan fan na nen nun amasoto a bata n ma fe sebe.

47 Koni xa ε mi laxi a fe sebexine ra, ε lama n ma falan na di nayi?”

6

Yesu yi muxu wuli suulun dege Matiyu 14.13-21, Maraka 6.30-44, Luka 9.10-17

1 Na xanbi ra, Yesu yi dangu Galile Daraan kidima, naxan mon xili Tiberiyadi Darana.

* **6:4: Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla:** Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa koe kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xoro yaan 12.1-13 kui.

2 Yama gbeen yi biraxi a foxo ra amasoto e bata yi a kabanako wanle to. A yi furetone yiyalanma.

3 Yesu nun a xarandiine yi te geyaan fari, e sa doxo na.

4 Yahudiyane sanla, Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla* bata yi maso.

5 Yesu yi a yeen nasiga, a yama gbeen to fe a fema. A yi a fala Filipi xa, a naxa, “En donseen sarama minen yi muxuni itoe xa, e yi e dege?”

6 A na fala a xa nen alogo a xa a kejaan fesefese, bayo a yi a kolon a yi naxan ligama.

7 Filipi yi a yabi, a naxa, “Hali en gbeti gbanan keme firin sara donseen na, birin mi ndedi sote!”

8 Yesu a xarandiina nde Simon Piyeri ngaxakedenna Andire yi a fala, a naxa,

9 “Banxulanna nde be buru xun suulun nun yexe firin a yii. Koni na nanse lige muxuni itoe birin na?”

10 Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E yamaan nadoxo.” Nba, se xen yi menni han. Nayi, muxune birin yi doxo. Fayida xeme wuli suulun nan joxon yi e ye nun.

11 Yesu yi buru xunne tongo, a barikan bira Ala xa. Muxun naxanye yi doxi na, a yi a taxun ne ra han e wasa! A yexen fan liga na kiini.

12 E birin to lugo, a yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “E dungi dungi donxene matongo. E nama sese yikala.”

13 Nanara, e ne birin matongo. E debe fu nun firin nafe buru xun suulunna dungi dungine ra, naxanye lu e dege xanbini.

14 Na muxune to a to Yesu kabanako feen naxan liga, e yi a fala, e naxa, “Nabiin nan yati xemeni ito ra naxan yi lanma a fa dunuya yi.”

15 Yesu yi a kolon, a e yi fama a karahanden nin, a xa findi mangan

na. Nayi, a mən yi keli na, a ke-denna yi siga geyaan fari.

Yesu yi sigan ti igen fari

Matiyu 14.22-23, Maraka 6.45-

52¹⁶ Ninbanna a lixina, a xarandiine yi godo daraan de,

¹⁷ e te kunkin kui siga daraan kidima Kapərunan binni. Kəe yi so, Yesu mi fa e fəma.

¹⁸ Foye gbeen yi fa, igen yi walanjə ayi kati!

¹⁹ Na waxatini, xarandiine bata yi siga kilo suulun hanma sennin igen xun ma. E yi Yesu to a masoε kunkin na, a sigan tima igen fari. E yi gaxu.

²⁰ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E nama gaxu, n tan nan a ra.”

²¹ Xarandiine yi tin a so kunkin kui, kunkin yi a sigaden li mafuren.

Yamaan yi Yesu fen

²² Na xətən bode yamaan naxan lu daraan de, ne yi a to a kunki keden peen nan yi na yi, anu Yesu mi te na kunkin kui. A xarandiine nan gbansan siga.

²³ Marigi Yesu barikan bira Ala xa denaxan yi, yamaan yi burun don, kunki gbətəye yi fa mənni sa keli Tiberiyadi taani.

²⁴ Nanara, yamana a to waxatin naxan yi, a Yesu nun a xarandiine mi yi na, e te kunkine kui, siga Yesu fendeni Kapərunan yi.

Yesu luxi nən alo burun naxan findixi nii rakisi seen na

²⁵ E Yesu to daraan xanbi ra waxatin naxan yi, e yi a fala a xa, e naxa, “Karaməxə, i faxi be waxatin mundun yi?”

²⁶ Yesu yi e yabi, a naxa, “N xa jəndin fala ε xa, ε mi n fenma amasətə ε bata kabanako feene to, koni bayo ε bata burun don, ε lugo.

²⁷ E nama wali donsena fe ra naxan kalama, fə naxan habadan nii rakisin fima ε ma n tan Muxuna Dii Xəmən naxan soma ε yii.

Amasətə Fafe Ala bata a taxam-asenna sa n ma.”

²⁸ E yi a maxədin, e naxa, “Nxu tan nanfe ligama alogo nxu yi Alaa wanle kə.”

²⁹ Yesu yi e yabi, a naxa, “E wal-ima Ala xa ikiini: E xa la a xəraan na.”

³⁰ E yi a yabi, e naxa, “I kabanako feen mundun ligama, nxu a to, nxu denkeleya i ma? I nanfe ligama na yi?”

³¹ Nxu benbane donseen don nən tonbonni naxan xili ‘Manna don-sena’ alo a sɛbɛxi Kitabun kui kii naxan yi, a naxa, ‘A burun so e yii sa keli kore, e yi a don.’† ”

³² Yesu naxa, “N xa jəndin fala ε xa. Musa xa mi burun so ε yii de sa keli kore, koni n Fafe Ala nan buru kənden so ε yii, sa keli kore.

³³ Amasətə Ala burun naxan fima ε ma, sa keli kore, na nan nii rakisin fi dunjəna muxune ma.”

³⁴ Nayi, e yi a fala a xa, e naxa, “Nxu kanna, lu na burun soε nxu yii tun.”

³⁵ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N tan nan nii rakisin balon nə. Muxu yo fa n tan ma, kamən mi na suxε mume! Muxu yo denkeleya n tan ma, min xənlə mi na suxε mume!

³⁶ Koni n na a fala ε xa nən, a ε bata yi n to nun koni ε mi denkeleya.

³⁷ N Fafe Ala muxun naxanye fi n ma, ne fama nən n fəma. Naxan na fa n fəma, n mi na kedε mume!

³⁸ Amasətə n godoxi nən sa keli ariyanna yi alogo n xa fa n xε muxun sagoon liga koni n tan sagoon mi a ra.

³⁹ N xε muxun sagoon ni i ra: a bata muxun naxanye fi n ma, n nama ne sese ralə ayi, koni fə n xa e rakeli sayani ləxə dənxi.

⁴⁰ Amasətə n Fafe Ala sagoon nan ito ra, a naxan yo na a Dii Xəmən to, e denkeleya a ma, n yi e rakeli sayani ləxə dənxi, ne habadan nii rakisin sətəma nən.”

† 6:31: **Manna donsena:** A mato Xəryaan 16.13-15 nun 16.31 kui.

41 Yahudiyane yi Yesu mafala fəlb bayo a bata a fala, a naxa, “N tan nan balon na naxan sa kelixi ariyanna yi.”

42 Na ma, e naxa, “Yusufu a dii xemən Yesu xa mi ito ra ba? Nxu a fafe nun a nga kolon. A tan a falama di nayi, a godoxi nən sa keli ariyanna yi?”

43 Yesu yi e yabi, a naxa, “E ba n mafale e bode tagi.

44 Muxu yo mi fe n fema fə n Fafe Ala na naxan mabandun, n xə muxuna. Awa, n na a rakelima nən sayani ləxə dənxi.

45 Nabine bata a səbe, e naxa, ‘Ala e birin xaranna nən.’ Naxan yo na n Fafe Ala xuiin name, a yi a xaranna suxu, na fama nən n fema.

46 Muxu yo munma Fafe Ala to, fə naxan kelixi Ala yi, na nan tun bata Fafe Ala to.

47 N xa jəndin fala e xa, muxu yo na denkeleya, na bata habadan nii rakisin sətə.

48 N tan nan nii rakisin balon na.

49 E benbane burun don nən tonbonni, naxan xili Manna donsena, koni e faxa nən.

50 Koni na balon ni i ra naxan sa kelixi ariyanna yi, muxu yo na a don, na mi faxama.

51 N tan nan nii rakisin balon na sa keli ariyanna yi. Muxu yo na baloni ito don, a nii rakisin sətəma nən habadan. N fati bendən nan findixi baloni ito ra, n naxan fima alogo dunuɲa muxune birin xa nii rakisin sətə.”

52 Yahudiyane xələxin yi e bode matandi fəlb, e naxa, “Xeməni ito nəe a fati bendən fiye en ma di, en yi a don?”

53 Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N xa jəndin fala e xa, xa e mi Muxuna Dii Xemən fati bendən don, e yi a wunla min, nii rakisin mi luma e xa mumə!

54 Muxu yo n fati bendən don, a yi n wunla min, habadan nii rakisina a xa. N na a rakelima nən sayani ləxə dənxi.

55 Amasətə donse kəndən nan n fati bendən na. Min se kəndən nan n wunla ra.

56 Naxan na n fati bendən don, a yi n wunla min, na bata lu n tan yi, n fan bata lu na kanni.

57 Habadan Fafe, na nan n xəxi. Nii rakisina n tan yii a barakani. Na kiini, naxan na balo n tan xən, na fan nii rakisin sətəma nən n barakani.

58 Baloni ito nan godoxi sa keli ariyanna yi. E benbane burun don nən naxan xili Manna donsena, e faxa. Koni, naxan na baloni ito don, na nii rakisin sətəma nən habadan.”

59 Yesu na birin falaxi waxatin naxan yi, a yi xaranna tima salide banxini Kapərunan taani.

Habadan nii rakisina fe

60 E to na mē, a xarandii wuyaxi yi a fala, e naxa, “Xaranni ito xədxə de! Nde tinje a ma?”

61 Yesu yi a kolon a yete ma fa fala a xarandiine a mafalama a falana fe ra. Nanara, a yi a fala e xa, a naxa, “Na falan bata e magaxu ba?”

62 Xa e fa Muxuna Dii Xemən to te a kelideni go?

63 Alaa Nii Sarijanxin nan nii rakisin fima. Sese mi fati bendən na. N falan naxanye tixi e xa, niin nun nii rakisin nan ne ra.

64 Koni hali na, e tan ndee mi denkeleyaxi.” Amasətə xabu a fəloni, Yesu yi ne kolon naxanye mi yi denkeleyaxi a ma e nun naxan sa a yanfama.

65 A mən yi a fala, a naxa, “Na feen ma, n bata a fala e xa, n naxa, ‘Muxu yo mi nəe fe n fema fə n Fafe Ala na naxan mali.’ ”

66 A xarandii wuyaxi yi xete a fəxə ra na waxatini, e mi fa siga a fəxə ra sənən.

67 Nanara, Yesu yi a fala a xarandii fu nun firinne xa, a naxa, “E tan go, e fan waxi xete feni ba?”

68 Simən Piyəri yi a yabi, a naxa, “Marigina, nxu sigama nde fema? Habadan nii rakisi falane i tan nan yii.

69 Nxu bata denkeleya, nxu bata a kolon fa fala i tan nan Alaa Muxu Sarijanxin na.”

70 Yesu yi e yabi, a naxa, “N tan xa mi ε tan muxu fu nun firinne sugandixi ba? Koni hali na, muxu keden ε ye, se jaxin nan na ra!”

71 A yi na falama Simōn Isakariyoti a dii xemen Yudasi nan ma. Na yi a xarandii fu nun firinne nan ye, koni na nan yi a yanfama.

7

Yesu nun a ngaxakedenne fe

1 Na xanbi ra, Yesu yi Galile yamanani siga. A mi tin sigε Yudaya yamanani amasōtō Yahudiyān naxanye yi na, ne yi waxi a faxa feni.

2 Yahudiyane Bubu Kui Sanla* bata yi maso.

3 Nanara, Yesu ngaxakedenne yi a fala a xa, e naxa, “I lan nen i xa keli be, i siga Yudaya yamanani, alogo i ya xarandiine xa i ya kabanako fe wanle to.

4 Muxun wanla naxan kema, a mi na luxunje xa a waxi findi feni xili kanna ra. Bayo i feni itoe ligama, i yete yita dunuja birin na.”

5 Amasōtō hali a ngaxakedenne mi yi laxi a ra.

6 Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N ma waxatin munma a li singen. Koni waxatin birin lan ε tan xa.

7 Dunuja mi nε ε tan najaxue. Koni a bata n tan najaxu, amasōtō n bata a fala a a kewanle jaxu.

8 ε siga sanli. N tan mi sigama iki, amasōtō n ma waxatin munma a li singen.”

9 A yi na fala e xa, a lu Galile yamanani.

Yesu yi siga yamaan malanni

10 Yesu ngaxakedenne sigaxin sanli, na xanbi ra a fan yi siga. Koni a mi a yete makenen, a yi a yeε raluxunje ayi.

11 Yahudiyane yi a fen malanni, e naxa, “A minen yi?”

12 Yamaan yi koyekoyenna a fe yi han! Nde naxa, “Muxu fajin nan a ra.” Nde fan naxa, “En-εn, a yamaan mayendenma.”

13 Koni muxu yo mi falan ti kenenni a fe ma, amasōtō e yi gaxuxi Yahudiyane yeε ra.

14 Malanna bata yi siga han a tagi, Yesu yi siga Ala Batu Banxini, a yamaan xaran folo.

15 Yahudiyane yi kabε kati! E yi a fala, e naxa, “Xemēni ito Kitabun kolonxi di? A mi xaranxi.”

16 Yesu yi e yabi, a naxa, “N xaranna naxan tima, na mi kelixi n tan ma, koni a kelixi n xε muxun nan ma.

17 Naxan waxi Ala sagoon liga feni, na a kolonma nen, xa xaranni ito kelixi Ala nan ma, hanma xa a kelixi n tan nan ma.

18 Muxun naxan a yete a fe falama, na binyen nan fenma a yete xa. Koni naxan binyen fenma a xε muxun xa, na jōndin nan falama, tinxintareya mi na kanni.

19 Musa xa mi Alaa sariyan so ε yii ba? Koni ε sese mi sariyan suxi! Nanfera ε kataxi n faxa feen na?”

20 Yamaan yi a yabi, e naxa, “Yin-nani i foxo ra! Nde kataxi i tan faxa feen na?”

21 Yesu yi e yabi, a naxa, “N bata yi kabanako fe gbee keden liga, ε birin kabε nen na ma.

22 Musa gaan tiin yamarin so nen ε yii. Nanara, ε ε dii xemene dugi soma Matabu Loxoni. Anu, Musa xa mi a folo koni xabu ε benbane.

23 Xa ε ε dii xemene dugi soma Matabu Loxoni, alogo Musaa sariyan nama kala, ε xoloma n tan ma nanfera, a n bata xemen gbindin birin nakendeya Matabu Loxoni?

24 ε nama kitin bolon benun ε xa feen fesefese. ε kitin sa tinxinna nin.”

Yamaan yi Yesu a fe fala

25 Yerusalen taan muxuna ndee yi a fala, e naxa, “Na xemen xa mi ito ra ba, e kataxi naxan faxa fe ra?”

* 7:2: *Bubu Kui Sanla* fe sebexi Saraxaraline 23.33-38 kui.

26 A mato, a falan tima kenenni, e mi a mafalama! Kuntigine bata a kolon ba, fa fala Alaa Muxu Sugandixin nan ito ra?

27 Koni Alaa Muxu Sugandixin na fa waxatin naxan yi, muxu yo mi a keliden kolonɲε. Koni en birin xεmeni ito keliden kolon.”

28 Yesu yi xaranna tima Ala Batu Banxini waxatin naxan yi, a yi a xuini te, a naxa, “E n kolon ba e nun n keliden yetena? N mi faxi n yete ma. Naxan n xexi, ɲɔndin nan na kanna ra. E mi a tan kolon,

29 koni n tan a kolon, amasɔtɔ n kelixi a tan nan fema. A tan nan n xexi.”

30 Na xanbi ra, e kata a suxu feen na. Koni muxu yo mi a yiin din a ra, amasɔtɔ a waxatin munma yi a li singen.

31 Koni muxu wuyaxi yi denkeleya a ma yamaan ye, e naxa, “Alaa Muxu Sugandixin na fa waxatin naxan yi, a kabanako feene lige nen naxanye gbo muxuni ito gbeene xa ba?”

32 Farisi muxune yi yamaan koyekoyen xuiin me Yesu a fe ma. Saraxarali kuntigine nun Farisi muxune yi kantan muxune rasiga a suxudeni.

33 Yesu naxa, “N na ε fema han waxatidi mɔn, na xanbi ra n siga n xε muxun fema.

34 E n fenma nen, koni ε mi fa n toε sɔnɔn, amasɔtɔ n sigan denaxan yi, ε mi nɔε sigε na yi.”

35 Yahudiyane yi a fala e bode tagi, e naxa, “A sigan minen yi, en mi a toε denaxan yi? A sigama Girekine yamanani ba, en kon kaane xuyaxi ayi denaxan yi, a yi Girekine xaran?”

36 A falani ito bunna di? Fa fala, ε n fenma nen, koni ε mi n toε? Fa fala, n sigan denaxan yi, ε mi sigε menni?”

Igen naxan habadan nii rakisin fima

37 Sanla lɔxɔ dɔnxeni, sanla lɔxɔ gbeena, Yesu yi ti, a yi a xuini te, a naxa, “Xa min xɔnla naxan ma, a xa fa n ma, a fa a min.

38 Naxan na denkeleya n tan ma, siimaya igene minima nen na kanni alo baana, alo Kitabuna a falaxi kii naxan yi.”†

39 Yesu yi Alaa Nii Sarijanxin nan ma fe falama. Naxanye yi denkeleyama Yesu ma, ne yi a sɔtɔma nen. Na waxatini, Nii Sarijanxin munma yi fi, amasɔtɔ Yesu munma yi keli a binyeni.

Yamaan yi yitaxun Yesu a fe ra

40 Muxuna ndee yi Yesu xuiin me yamaan ye, e naxa, “Nabi yeteen nan xεmeni ito ra yati!”

41 Nde gbete ye fan naxa, “Alaa Muxu Sugandixin nan a ra.” Koni nde gbete ye naxa, “Alaa Muxu Sugandixin minima Galile yamanani di?

42 Kitabun xa mi a falaxi ba fa fala Alaa Muxu Sugandixin minima Dawuda bɔnsɔnna nin keli Betelemi taani, Dawuda dɔxɔdena?”‡

43 Nanara, yamaan yi yitaxunxi a fe ra.

44 Ndee yi waxi a suxu feni koni muxu yo mi a yiin din a ra.

Yahudiya kuntigine denkeleyatareyana fe

45 Kantan muxune yi xete saraxarali kuntigine nun Farisi muxune fema, naxanye e maxɔdin, e naxa, “Nanfera ε mi faxi Yesu ra?”

46 Kantan muxune yi e yabi, e naxa, “Muxu yo munma falan ti singen alo xεmeni ito falan tima kii naxan yi.”

47 Farisi muxune yi e maxɔdin, e naxa, “A bata ε fan mayenden n ɲε?”

48 E yamaan kuntigina nde kolon hanma Farisi muxuna nde naxan laxi a ra?

† 7:38: *Siimaya igena* fe mɔn sebexi Sakari 14.8 kui. ‡ 7:42: A mato Samuyeli Firinden 7.12 nun Yaburin 89.4-5 nun Yereimi 23.5 nun Milka 5.1 kui.

49 Yamani ito mi Musaa sariyan kolon. Nanara, Ala dangana e fɔxɔ ra!”

50 Nikodemɩ naxan bata yi fa Yesu fɛma a fɔlɔni nun, na yi e ye, a yi a fala e xa, a naxa,

51 “En ma sariyan na a ra ba, en xa muxun yalagi benun en xa a xuiin mɛ, en yi a kolon a naxan ligama?”

52 E yi a yabi, e naxa, “Galile kaan nan i tan fan na ba? Kitabun xaran. I a kolonma nɛn nayi a nabiin mi keɛ Galile yamanani mumɛ!”

53 Nayi, birin yi siga a konni.

8

Naxanla naxan suxu yalunyani

1 Yesu yi siga Oliwi geyaan fari.

2 Na xɔtɔn bode subaxani, a mɔn yi xɛtɛ Ala Batu Banxini. Yamaan birin yi fa a fɛma, a dɔxɔ, a yi e xaran fɔlɔ.

3 Sariya karamɔxɔne nun Farisi muxune yi naxanla nde suxu yalunyaan ligadeni, e fa a ra, e yi a ti e tagi.

4 E yi a fala Yesu xa, e naxa, “Karamɔxɔ, nxu naxanli ito suxi yalunyaan nan lige.

5 Musa a yamari nɛn Sariya Kitabuni, a na naxalan sifan xa magɔlɔn gɛmɛn na han a faxa. Nba, i tan naxa a di?”

6 E yi na falama a bunba feen nan ma, alogo e xa a suxu. Koni Yesu yi a yigodo, a lu sɛbɛnla tiyɛ a yii sonla ra bɔxɔn ma.

7 E yi tixi a dɛxɔn ma na waxatini, e lu a maxɔdinɩɛ. Yesu yi a rakeli, a yi a fala e xa, a naxa, “Naxan munma yulubin liga ɛ tagi singen, na singe xa gɛmɛn woli a ma.”

8 A mɔn yi a yigodo, a lu sɛbɛnla tiyɛ bɔxɔn ma.

9 E ito mɛ waxatin naxan yi, e birin yi keli na yi keden keden yɛɛn ma fɔlɔ xɛmɛ fonne ma. Yesu kedenna yi lu na yi, naxanla fan yi lu tixi na yi.

10 Yesu yi keli, a yi a fala naxanla xa, a naxa, “Nga naxanla, e minɛn yi? Muxe mi lu be, e yi i yalagi?”

11 A yi a yabi, a naxa, “N fafe, muxu yo.”

Yesu naxa, “Nba, n tan fan mi i yalagima. Siga, koni i nama fa yulubin liga sɔnɔn.”

Dunuɩa kɛnɛnna nan Yesu ra

12 Yesu mɔn yi falan ti e xa, a naxa, “N tan nan dunuɩa kɛnɛnna ra. Naxan na bira n tan fɔxɔ ra, na nii rakisin kɛnɛnna sɔtɔma nɛn, a mi sigan tiyɛ dimini mumɛ!”

13 Farisi muxune yi a fala a xa, e naxa, “I yetɛ seren nan bama iki, nɔndi mi i ya sereyaan na!”

14 Yesu yi e yabi, a naxa, “Hali n nan n yetɛ seren ba, n nɔndin nan falama. Amasɔtɔ n na n keliden nun n sigaden kolon. Koni ɛ tan mi n keliden nun n sigaden kolon.

15 ɛ kitin sama adamadiyaan nin. N mi muxu yo a kiti bolonma.

16 Koni xa n tan na kitin sa, n ma kitisaan findima nɔndin nan na, amasɔtɔ n keden mi a ra. Nxu nun n fafe na a ra naxan n xɛxi.

17 A sɛbɛxi ɛ sariyan kui, a naxa, ‘Xa sere firinna falan naxan ti, nɔndin nan na ra.’*

18 N seren bama n yetɛ xa, n Fafe naxan n xɛxi, na fan seren bama n xa.”

19 E yi a fala a xa, e naxa, “I fafe minɛn yi?” Yesu yi e yabi, a naxa, “ɛ mi n kolon, ɛ mi n Fafe fan kolon. Xa ɛ yi n tan kolon nun, ɛ yi n Fafe fan kolonma nɛn.”

20 Yesu yi na falane birin tima, a lu xaranna tiyɛ Ala Batu Banxini, Alaa kiseene rasuxuma dɛnaxan yi. Hali na, muxu yo mi a suxu, amasɔtɔ a waxatin munma yi a li singen.

Yesu sigama dɛnaxan yi

21 Yesu mɔn yi a fala e xa, a naxa, “N bata siga. ɛ n fenma nɛn, koni ɛ faxama nɛn ɛ yulubine yi. N

* 8:17: A mato Sariyane 17.6 nun 19.15 kui.

sigama denaxan yi, ε mi nœ sigε mœnni.”

²² Nanara, Yahudiyane yi maxodinna ti, e naxa, “A waxi a yetε faxa feen nin ba, bayo a falama, a naxa, ‘N sigama denaxan yi, ε mi nœ fe mœnni?’ ”

²³ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Dunuja gbeen nan ε tan na, koni n tan kelixi kore xonna nan ma. Ε tan fataxi dunuja ito nan na, koni n tan mi kelixi dunuja ito yi.

²⁴ Nanara, n na a falaxi ε xa fa fala, ε faxama nen ε yulubine yi. Nba, xa ε mi laxi a ra fa fala ‘N tan nan a ra, naxan na yi,’ ε faxama nen ε yulubine yi yati!”†

²⁵ E yi a maxodin, e naxa, “Nde i tan na?” Yesu yi e yabi, a naxa, “N naxan falama ε xa xabu a fœlœni, na nan n tan na.

²⁶ Fala wuyaxi n xœn ε kitideni, koni naxan n nafaxi, jœndin nan a tan na. N naxan mœxi a ra, n na falama nen dunuja muxune xa.”

²⁷ E mi yi a famuma fa fala a Fafe Ala nan ma fe falama ε xa.

²⁸ Nanara, Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E na Muxuna Dii Xœmeni te‡ waxatin naxan yi, ε a kolonma nen na yi fa fala ‘N tan nan a ra, naxan na yi.’ § E a kolonma nen na waxatini, n mi fefe ligama n yetε ma fœ n Fafe Ala n xaranxi naxan ma.

²⁹ Naxan n xœxi, na n fœxœ ra, a mi n kedenna luxi, amasœtœ n na a rafan feen ligama waxatin birin.”

³⁰ Muxu wuyaxi yi a falane mœ, e denkeleya a ma.

Nœndina i xœryama nen

³¹ Na ma, Yahudiyān naxanye yi denkeleyaxi a ma, Yesu yi a fala ne xa, a naxa, “Xa ε n ma xaranna suxu, n ma xarandiin yetεen nan ε tan na na yi.

³² Ε jœndin kolonma nen, jœndin yi ε xœrya.”

³³ E yi a yabi, e naxa, “Iburahima bœnsœnna nan nxu tan na. Han to, nxu mi yi muxε konyiya bun. Fa fala, ε xœryama nen, na bunna di?”

³⁴ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N xa jœndin fala ε xa, naxanye yulubin ligama, yulubina konyin nan ne ra.

³⁵ Konyin mi luma denbayani waxatin birin, koni dii xœmen luma nen denbayani habadan.

³⁶ Xa Dii Xœmena ε xœrya, ε bata xœrya nayi yati!

³⁷ N na a kolon Iburahima bœnsœnna nan ε tan na. Anu, ε kataxi n faxa feen na amasœtœ n ma falan mi xanma ε ma.

³⁸ N naxan toxi n Fafe Ala fεma, n na nan falama ε xa, koni ε naxan mœxi ε fafe ra, ε na nan ligama.”

³⁹ E yi a yabi, e naxa, “Nxu fafe nan Iburahima ra.” Yesu yi e yabi, a naxa, “Xa Iburahimaa diine nan yi ε ra nun, ε yi a liga feene ligama nen.

⁴⁰ N jœndin naxan mœxi Ala ra, n na nan falama ε xa, koni hali na, ε kataxi n faxa feen na. Iburahima mi ito jœxœnna lige!

⁴¹ Ε fafe liga feene nan ligama.” E yi a yabi, e naxa, “Nxu mi barixi futun fari ma. Ala nan keden peen nxu Fafe ra.”

⁴² Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Xa ε fafe nan yi Ala ra nun yati, ε yi n xanuma nen nun, amasœtœ n fataxi Ala nan na, n be nin iki. N mi faxi n yetε ra, Ala nan n xœxi.

⁴³ N naxan falama, nanfera ε mi na yεε toma? Amasœtœ ε mi nœ n fala xuiin mœ.

⁴⁴ Ε fafe nan Yinna Manga Setana ra, ε waxi a xœn ma, ε xa a rafan feene liga. Xabu a fœlœni muxu faxan nan a tan na. A mi tin jœndin ma amasœtœ jœndi mi a

† **8:24:** A sebœxi Xœryaan 3.14 kui fa fala Ala xinla yetεen findixi na falan nan na bayo Ala naxa mœnni, “N tan na a ra, Ala naxan na yi.” Ala mœn naxa mœnni fa fala a yetεen xili nen “N Na Yi.” Nayi, Yesu a falani ito bunna nen fa fala Yesu findixi Alaa falan nan na, falan naxan findixi Ala ra. Na feen mœn sebœxi Yoni 1.1 kui. ‡ **8:28: Muxuna Dii Xœmeni te** fena: A mato Yoni 3.14 kui. Yesu **yite** nen a yelin xanbini gbangbanje wudin ma. A mœn yi **te** ariyanna yi. Yesu falan tima na fe firinna nan ma. § **8:28:** A mato Xœryaan 3.14 kui.

tan yi mumel! A neen wulen falama, a minima a yete gbee kepanan nan ma amasoto wule xelen nan a ra. Wulene birin fafe nan a tan na.

45 Koni e mi laxi n na bayo n jondin nan falama e xa.

46 Nde e ye be naxan a yite a n bata yulubin liga? Xa n jondin fala e xa, nanfera e mi lama n na?

47 Naxan fataxi Ala ra, na a tuli matima nen Alaa falan na. E mi e tuli matima bayo Ala gbee mi e tan na.”

Yesu nun Iburahima fe

48 Yahudiyane yi Yesu yabi, e naxa, “Nxu mi jondin xan falan ba, fa fala Samariya kaan nan i tan na jinan jaxin naxan foxo ra?”*

49 Yesu yi e yabi, a naxa, “Yinnan mi n tan foxo ra. N na n Fafe Ala nan tun binyama, koni e tan n yelefuma.

50 N mi binyen fenma n yete xa. Ala naxan kitin sama, na nan binyen fenma n tan xa.

51 N xa jondin fala e xa, naxan na n ma falan suxu, na kanna mi sayaan sote habadan!”

52 Yahudiyane yi a fala a xa, e naxa, “Nxu bata a kolon yati, fa fala yinnana i tan foxo ra! Iburahima bata faxesa, nabine fan bata faxesa, koni i tan naxa, ‘Naxan na n ma falan suxu, na kanna mi sayaan sote habadan.’

53 I tan gbo nxu fafe Iburahima xa ba, naxan bata faxesa? Nabine fan bata faxesa. I ya fe mirixi di?”

54 Yesu yi e yabi, a naxa, “Xa n yi n yete binya nun, n ma binyen mi findima sese ra. N Fafe nan n binyama, e a falaxi naxan ma fa fala e Ala nan a ra.

55 E mi a tan kolon, koni n tan a kolon. Xa n na a fala fa fala n mi a kolon, n bata findi wule xelen na

nayi alo e tan. Koni n na a kolon, n na a falan suxuma.

56 E fafe Iburahima yengi yi tixi n fa waxatin na sewani. A bata a to, a yi sewa.”

57 Yahudiyane yi a fala a xa, e naxa, “I munma jee tonge suulun soto singen, i yi Iburahima to nun ba?”

58 Yesu yi e yabi, a naxa, “N xa jondin fala e xa, Iburahima barixi nen, n tan na yi.”†

59 Na ma, e yi gemene tongo a magolon xinla ma, koni Yesu yi a luxun, a mini Ala Batu Banxini.

9

Yesu yi danxutoon yeen nabi

1 Yesu yi a masiga tima waxatin naxan yi, a yi xemena nde to naxan barixi danxutoyani.

2 A xarandiine yi a maxodin, e naxa, “Karamoxo, nanfera xemeni ito barixi danxutoyani, a yeteen nan yulubin ligaxi ba hanma a soto muxune?”

3 Yesu yi e yabi, a naxa, “A yetena yulubin xa mi a danxuxi, a soto muxune fan gbeen mi a danxuxi. A danxuxi nen alogo Ala senben wanla xa mayita yamaan na a tan xon ma.

4 Fanni sosen texi fo en xa n xe muxuna wanle ke nen. Amasoto koeen soaman ni i ra, muxe mi noe wale waxatin naxan yi.

5 N dunuja yi waxatin naxan yi, dunuja kenenna nan n tan na.”

6 Yesu to na fala, a degen namini boxoni, a benden namulan a ra, a boron boli danxutoon yeene ma.

7 A yi a fala xemen xa, a naxa, “Sa i yeen naxa ige ramaradeni naxan xili Siloyan.” Siloyan bunna neen, “Xerana.” Na ma, xemen yi siga,

* **8:48:** Na waxatini Yahudiyane yi **Samariya kaane** yatexi kafirine nan na. E fe foloden sebexi Mangane Firinden 17.24 kui. † **8:58:** Yesu a alayana a fe falaxi wundoni yireni ito yi. Na feen mon sebexi Xorayaan 3.14 kui, na naxa fa fala Ala xinla yeteen findixi na falan nan na bayo Ala naxa menni, “N tan na a ra, Ala naxan na yi.” Ala mon naxa menni fa fala a yeteen xili nen “N Na Yi.” Nayi, Yesu to a falama muxune xa fa fala “Iburahima barixi nen, n tan na yi,” na bunna nen fa fala Yesu findixi Alaa falan na, falan naxan findixi Ala ra. Na feen mon sebexi Yoni 1.1 kui.

a sa a yeen naxa. A xematona, a seen to.

⁸ Na xanbi ra, a daxo bodene nun muxun naxanye yi a toma xandi tideni a foloni, ne yi maxodinna ti, e naxa, “Xemen naxan yi daxi xandi tideni nun, na xa mi ito ra ba?”

⁹ Nde naxa, “A tan nan a ra.” Koni bonne naxa, “En-en, e maliga nen tun!” Koni xemen yeen yi a fala, a naxa, “N tan nan yati a ra.”

¹⁰ E yi a maxodin, e naxa, “I yeen nabixi di?”

¹¹ A yi e yabi, a naxa, “Xemen naxan xili Yesu, na nan benden namulanxi a yi boron boli n yee ma. A yi a fala n xa, a naxa, ‘Siga Siloyan yi, i sa i yeen naxa.’ Nayi, n sa n yeen naxa, n yi seen to.”

¹² E yi a maxodin, e naxa, “Na xemen minen yi?”

A yi e yabi, a naxa, “N mi a kolon.”

Farisi muxune yi danxutoon maxodin

¹³ Nba, xemen naxan yi danxuxi nun, e yi siga na ra Farisi muxune fema.

¹⁴ Anu, Yesu benden namulan waxatin naxan yi, a xemen yee rabi, Matabu Laxon nan yi a ra.

¹⁵ Nanara, Farisi muxune mon yi xemen maxodin a yeen nabi kiin ma. A yi a fala e xa, a naxa, “A benden nan namulanxi, a yi a boli n yee ma, n yi n yeen naxa, iki n bata seen to.”

¹⁶ Farisi muxuna nde naxa, “Xemen naxan ito ligaxi, na mi fataxi Ala xan na, amasoto a mi Matabu Laxon tonna suxi.” Koni nde gbete naxa, “Yulubi kannan ne kabanako fe sifani itoe lige ba?” Na ma, e yitaxun.

¹⁷ Nba, Farisi muxune mon yi xemen maxodin, e naxa, “I tan naxa a di a fe yi, a i tan naxan yeye rabixi?”

A yi e yabi, a naxa, “Nabiin nan a ra.”

¹⁸ Benun e xa xemen soto muxune xili, Yahudiyane mon mi yi laxi a ra

a danxutoon nan yi a ra, a bata seen to.

¹⁹ E yi e maxodin, e naxa, “E diin nan ito ra ba, e naxan ma a a sotoxi danxutoyaannin? Nanfe ligaxi a to fa seen toma iki?”

²⁰ A soto muxune yi e yabi, e naxa, “Nxu a kolon fa fala a nxo diin na a ra. Nxu mon a kolon a sotoxi danxutoyaannin.

²¹ Koni nxu mi a kolon naxan a ligaxi a fa seen toma iki. Naxan a yeen nabixi, nxu mi na fan kolon. E a maxodin, bayo dii jore mi fa a ra sonon. A yeen xa e yabi!”

²² A soto muxune ito fala nen, amasoto e yi gaxuxi Yahudiyane yee ra, bayo Yahudiyane bata yi lan a ma fa fala naxan na a tiye a ra, a Alaa Muxu Sugandixin nan Yesu ra, e na kannan kedima nen salide banxini.

²³ Na nan a liga, a soto muxune naxa, “E a maxodin, amasoto dii jore mi fa a ra sonon!”

²⁴ E mon yi na xemen xili naxan yi danxuxi, e yi a fala a xa, e naxa, “Nandin fala, i binyen fi Ala ma! Nxu a kolon fa fala yulubi kannan na xemen na.”

²⁵ Xemen yi e yabi, a naxa, “N tan mi a kolon xa yulubi kannan a ra. N naxan kolon, danxutoon nan yi n na, koni iki n seen toma!”

²⁶ E yi a maxodin, e naxa, “A nanfe ligaxi i ra? A i yeen nabixi di?”

²⁷ A yi e yabi, a naxa, “N bata yelin na fale e xa, koni e mi e tuli mati. Nanfera e mon waxi a me feni? E fan waxi findi feni a xarandiine nan na ba?”

²⁸ E yi a makonbi, e yi a fala a xa, e naxa, “A xarandiina i tan nan na, Musa gbee xarandiine nan nxu tan na.

²⁹ Nxu a kolon fa fala Ala falan ti nen Musa xa, koni nxu mi xemeni ito kelide kolon!”

³⁰ Xemen yi e yabi, a naxa, “Ee! Nba, kabanako feen nan na ra, e mi a keliden kolon, koni a bata n tan yeen nabi.

31 En na a kolon fa fala Ala mi a tuli matima yulubi kanne ra. A tuli matima a binya muxu nan xui ra naxan a sagoon ligama.

32 Xabu dunuɲa da, muxe munma a mε singen fa fala muxuna nde bata danxutɔɔn yεεn nabi naxan sɔtɔxi danxutɔɔyani.

33 Xa xεmεni ito mi fataxi Ala xan na nun, a mi yi nɔε fefe ligε nun.”

34 E yi a yabi, e naxa, “I sɔtɔxi yulubin yetεεn nin, i kataxi nxu xaran feen nan na ba?” E yi a kedi tanden ma.

Danxutɔɔyana Alaa feene yi

35 Yesu yi a mε fa fala a e bata xεmεn kedi. A yi a to, a naxa, “I bata dεnkeleya Muxuna Dii Xεmεn ma ba?”

36 Xεmεn yi a yabi, a naxa, “N kanna, nde na ra alogo n xa dεnkeleya a ma?”

37 Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I bata yelin a toε, a tan nan falan tima i xa iki.”

38 Xεmεn yi a fala, a naxa, “N Marigina, n bata dεnkeleya i ma.” A yi a xinbi sin Yesu bun ma.

39 Yesu naxa, “N faxi dunuɲa makitiden nin alogo danxutɔɔne xa seen to, yεε kanne yi danxu.”

40 Farisi muxuna ndee yi a fεma na yi, ne yi a xuiin mε. E yi a maxɔdin, e naxa, “I yengi a ma danxutɔɔn nan nxu tan fan na ba?”

41 Yesu yi e yabi, a naxa, “Xa danxutɔɔn nan yi ε ra nun, ε mi yi yatema yulubi kanna ra na yi. Koni bayo ε naxa, ‘N xu seen toma,’ ε yulubin luma nεn ε ma na yi.”

10

Yεxεε kulana fe sandana

1 Yesu naxa, “N xa ɲɔndin fala ε xa, muxun naxan mi soma xuruse sansanni fata a so dεεn na, koni a te sansanna ra, muɲaden nun mafu tiin nan na kanna ra.

2 Muxun naxan soma xuruse sansanni fata a dεεn na, xuruse rabaan nan na kanna ra.

3 Dε kantanna dεεn nabima a xa nεn. A na a yεxεεne xili waxatin naxan yi, e a xuiin mεma nεn, a yi e ramini.

4 A na a gbeene ramini waxatin naxan yi, a ti e yεε ra, a yεxεεne birama a fɔxɔ ra nεn, amasɔtɔ e a xuiin kolon.

5 E mi birama muxu gbete fɔxɔ ra, e gima muxu gbete yεε ra nεn, amasɔtɔ e mi a xuiin kolon.”

6 Yesu yi sandani ito sa e xa, koni a feen naxan falama e xa, e mi na famu.

Yesu, xuruse raba faɲina

7 Nayi, Yesu mɔn yi a fala e xa, a naxa, “N xa ɲɔndin fala ε xa, n tan nan sansanna so dεεn na yεxεεne xa.

8 Naxanye birin faxi n yεε ra, muɲadene nun mafu tiine nan yi ne ra. Koni yεxεεne mi e tuli mati ne xuine ra.

9 N tan nan sansanna so dεεn na. Muxu yo so n tan xɔn ma, na kisima nεn. Na nɔε mine nεn a so, a yi balon sɔtɔ.

10 Muɲaden mi fama fefe ra fɔ muɲan nun faxa tiin nun kalan xili ma. N tan faxi nεn alogo e xa dunuɲa yi gidi defexin sɔtɔ.”

11 “N tan nan xuruse raba faɲin na. Xuru se raba faɲin tinɲε nεn, a faxa yεxεεne fe ra.

12 Koni walikεεn tan mi luxi alo xuruse rabana bayo a gbee mi yεxεεne ra. Xa a kankon to fε, a yεxεεne rabεɲinma nεn, a yi a gi. Kankon yi wuru yεxεε kuruni a yi e raxuya ayi.

13 Walikεεn nan na ra, yεxεεne fe kɔntɔfili mi a ma.

14 N tan nan xuruse raba faɲin na. N na n ma xuruseene kolon, e fan n kolon

15 alo Fafana n kolon kii naxan yi, alo n fan Fafan kolon kii naxan yi. N nan n niin fima nεn n ma xuruseene fe ra.

16 Yεxεε gbeteɔye n yii naxanye mi kulani ito yi fɔ n xa fa ne fan na. E tuli matima nεn n xuiin na. E

findi kuru kedenna ra xuruse raba kedenna xa.

¹⁷ N Fafe Ala bata n xanu amasoto n bata n niin fi, alogo n mon xa sa a soto.

¹⁸ Muxu yo mi n niin be n yi, koni n na a fima nen n yete ra. Senbena n yii, n yi a fi, a senben mon n yii, n yi a tongo. N yamarini ito nan sotoxi n Fafe Ala ra.”

¹⁹ Yahudiyane mon yi yitaxun na falane fe ra.

²⁰ E wuyaxi yi a fala, e naxa, “Yinna naxin nan ito foxo ra. Seen bata so a yi! E tuli matima a ra nanfera?”

²¹ Koni bonne naxa, “Yinna naxin naxan foxo ra, na mi falan tima na kiini. Yinnan nae danxutxon yeen nabiyε ba?”

Yahudiyane yi e me Yesu ra

²² Ala Batu Banxin nabi waxatin sanla sewan nan yi a ra Yerusalen taani, xunbeli waxatini.

²³ Yesu yi a masiga tima Ala Batu Banxin tanden ma Sulemani a Gagene bun ma.

²⁴ Yahudiyane yi a rabilin, e yi a fala a xa, e naxa, “I sikeni ito bama nxu ma waxatin mundun yi? Xa Alaa Muxu Sugandixin nan i tan na, a fala nxu xa kenenni.”

²⁵ Yesu yi e yabi, a naxa, “N bata yelin a fale ε xa, koni ε mi laxi a ra. N kabanako fe wanla naxanye kema n Fafe Ala senbeni, ne nan n seren na.

²⁶ Koni ε mi laxi n na, amasoto n ma yexene mi ε tan na.

²⁷ N ma yexene n xuiin mema nen. N na e kolon, e birama nen n foxo ra.

²⁸ N habadan nii rakisin fima e ma nen, e mi faxe habadan. Muxu yo mi nae e be n yii.

²⁹ N Fafe Ala naxan e soxi n yii, na gbo birin xa. Muxu yo mi nae e be n Fafe Ala yii.

³⁰ N tan nun n Fafe, keden nan nxu ra.”

³¹ Yahudiyane mon yi gemene tongo a magolon xinla ma.

³² Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N bata wali faji wuyaxi ke ε yetagi n Fafe Ala barakani. E n magolonma wanla mundun ma fe ra ne ye nayi?”

³³ Yahudiyane yi a yabi, e naxa, “N xu mi i magolonma wali fajine xan ma fe ra fo i Ala rayelefun naxan tima! Bayo muxun nan tun i tan na, koni i kataxi i xa i yete findi Ala ra!”

³⁴ Yesu yi e yabi, a naxa, “A mi sebexi ε sariyani ba, a Ala naxa, ‘Alane nan ε tan na.’”

³⁵ Kitabun naxan falaxi nondin nan na ra habadan. Alaa falan tixi muxun naxanye xa, xa a yi a fala ne ma, a ‘alane’ nan ne ra,

³⁶ nanfera ε tan naxa, a n tan bata Ala rayelefu n to a falaxi a Alaa Dii Xemen nan n tan na? N Fafe Ala nan n sugandixi, a yi n nafa dunuja yi.

³⁷ Awa, xa n mi Fafe Alaa wanla kema hali ε mi la n na.

³⁸ Koni xa n na e kema, xa ε mi la n na, ε la n ma wanle ra alogo ε xa a kolon fa, a Fafana n yi e nun n tan fafani.”

³⁹ Yahudiyane mon yi kata Yesu suxu feen na, koni a yi a ba e yii.

⁴⁰ Yesu mon yi xete Yuruden kidi ma, Yoni yi marafuun tima denaxan yi igeni a foloni. A sa lu na.

⁴¹ Muxu wuyaxi yi fa a fema, e naxa, “Yoni mi kabanako fe liga, koni a falan naxanye birin tixi xemeni ito a fe yi, nondin nan ne ra.”

⁴² Muxu wuyaxi yi denkeleya a ma menni.

11

Lasarusi faxesa fena

¹ Xemena nde yi furaxi, naxan yi xili Lasarusi Betani kaana, Mariyama nun a tada naxalanmana, Marata yi dxi taan naxan yi.

* 10:34: Yaburin 82.6

2 Mariyama findi naxanla nan na naxan latikɔnɔnna sa Marigin sanne ma, a yi e masugusugu a xun sexene ra, na ngaxakedenna Lasarusi nan yi furaxi.

3 Nanara, a tadane yi xeraan nasiga Yesu ma, e naxa, “Marigina, i xɔyin bata fura.”

4 Yesu to na mɛ, a naxa, “Saya fure mi a ra. Ito ligaxi nɛn alogo Ala xa binya. Alaa Dii Xɛmɛn binyama nɛn fureni ito xɔn ma.”

5 Marata nun a xunyɛn naxalanmaan nun Lasarusi yi rafan Yesu ma han!

6 Anu, a to a mɛ fa fala a Lasarusi furaxi, a yi dɛnaxan yi, a mɔn yi xii frin ti mɛnni.

7 Na xanbi ra, a yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “En xɛtɛ Yudeya yamanani.”

8 A xarandiine yi a fala a xa, e naxa, “Karamɔxɔ, a munma bu singen Yahudiyane yi waxi i magɔɔn feni, i mɔn waxi xɛtɛ feni mɛnna nin ba?”

9 Yesu yi e yabi, a naxa, “Yanyin birin na, kɛnɛnna mi na ba? Naxan na sigan ti yanyin na, na mi dagalanma ayi amasɔtɔ a dunuɓa kɛnɛnna toma.

10 Koni xa muxun sigan ti kɔɛɛn na, a dagalanma ayi nɛn amasɔtɔ kɛnɛnna mi na.”

11 Yesu to na fala, a naxa, “En xɔyin Lasarusi xiin nɛn, koni n xa sa a raxulun.”

12 A xarandiine yi a fala a xa, e naxa, “Marigina, xa a xiin nɛn, a kɛndeyama nɛn.”

13 Koni Yesu yi Lasarusi faxa feen nan ma fe falama nun. A xarandiine yi mirixi a ma, a xixɔnla nan tun yi a ma.

14 Nanara, Yesu yi falan makenɛn e xa, a naxa, “Lasarusi faxaxin nan a ra.

15 Koni n bata sɛwa ɛ tan ma fe ra bayo n mi yi a fɛma nun, alogo ɛ xa dɛnkɛleya. En siga a fɛma.”

16 Nayi, Tomasi, naxan yi xili a “Gulunna,” na yi a fala xarandiin

bonne xa, a naxa, “En fan xa siga, alogo en birin xa sa faxa!”

Yesu nan nii rakisins fima

17 Yesu to fa, a yi a kolon a Lasarusi maluxunna bata yi xii naanin ti.

18 Betani nun Yerusalɛn taan yi tagi so, fo kilo saxan nɔxɔn.

19 Yahudiya wuyaxi bata yi fa nun Marata nun Mariyama xunyɛ xɛmɛmaan saya xɔntɔnna tideni e ma.

20 Marata to a mɛ, a Yesu fama, a yi siga a ralandeni koni Mariyama yi lu banxini.

21 Marata yi a fala Yesu xa, a naxa, “N Marigina, xa i yi be nun, n xunyɛn mi yi faxɛ nun!”

22 Koni n na a kolon, hali iki, i na Ala maxandi fefe ra, a na ligama i xa nɛn.”

23 Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I xunyɛn mɔn kelima nɛn sayani.”

24 Marata yi a yabi, a naxa, “N na a kolon a kelima nɛn sayani dunuɓa rajanni.”

25 Yesu yi a fala a xa, a naxa, “N tan nan marakeli tiin na sayani e nun nii rakisins na. Naxan na dɛnkɛleya n tan ma, hali a faxa, a nii rakisins sɔtɔma nɛn.

26 Naxan na lu a nii ra a dɛnkɛleya n ma, na mi faxɛ mume! I laxi ito ra ba?”

27 Marata yi a yabi, a naxa, “Ɔn Marigina, n laxi a ra fa fala Alaa Muxu Sugandixin nan i tan na, Alaa Dii Xɛmɛna, naxan yi fama dunuɓa yi nun.”

28 Marata na fala xanbini, a xɛtɛ, a yi a xunyɛn Mariyama xili wundoni, a yi a fala a xa, a naxa, “Karamɔxɔ be yi, a i xilima.”

29 Mariyama na mɛ waxatin naxan yi, a yi keli mafuren, a sa a ralan.

30 Yesu munma yi taan li nun, Marata a li dɛnaxan yi, a yi mɛnna nin nun.

31 Yahudiyans naxanye siga Mariyama xɔntɔndeni, ne a to waxatin naxan yi Mariyama bata

keli mafuren, a mini, e yi bira a fəxə ra. E yengi yi a ma, a sigan gaburun dēen nan na wugadeni.

³² Mariyama Yesu fəman li waxatin naxan yi, a yi a to, a yi a xinbi sin a bun ma, a naxa, “Marigina, xa i yi be nun, n xunyən mi yi faxə nun!”

³³ Yesu yi a to, a wugama, Yahudiyan naxanye fan yi a fəxə ra, ne fan yi wugama, na yi a niin sunu han!

³⁴ A yi e maxədin, a naxa, “E a maluxunxi minən yi?” E yi a yabi, e naxa, “Marigina, fa a mato.”

³⁵ Yesu yi wuga.

³⁶ Na ma, Yahudiyane naxa, “A bata a xanu kii naxan yi, ε na maŋo!”

³⁷ Koni nde naxa, “Ito xa mi danxutəən yēen nabi ba? A mi yi a ligε nun, Lasarusi nama faxa ba?”

Lasarusi rakeli fena sayani

³⁸ Yesu bənen yi sunuxi, a siga gaburun dēen na. Faranna nan yi a ra nun, gəmen saxi a dēen na.

³⁹ Yesu yi e yamari, a naxa, “E gəmen ba a de ra!” Faxa muxun tadan ɲaxalanmaan Marata yi a fala a xa, a naxa, “Marigina, a xirin nan fa minima iki amasəto a maluxunna bata soqe naanin ti.”

⁴⁰ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “N mi yi a fala i xa nun fa fala xa i denkeleyaxi, i Alaa binyen toma nen?”

⁴¹ Nayi, e gəmen ba na. Yesu yi a yee rate kore, a yi Ala maxandi, a naxa, “N Fafe, n barikan birama i xa amasəto i bata n xuiin me.”

⁴² N na a kolon fa fala i n xuiin mema waxatin birin. Koni n ni ito falama muxuni itoe nan ma fe ra naxanye tixi be, alogo e xa la a ra fa fala a i tan nan n xəxi.”

⁴³ A to na fala, a yi a xuini te, a naxa, “Lasarusi, mini!”

⁴⁴ Faxe muxun yi keli gaburun kui, a sanna nun a yiine raxidixi

kasangenna ra, a xunna fan mafil-inxi kasangenni. Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E a mafulun, ε a lu, a xa siga.”

E wundo fena Yesu xili ma

Matiyu 26.1-5, Maraka 14.1-2, Luka 22.1-2

⁴⁵ Nanara, Yahudiyan naxanye yi na Mariyama xəntəndeni, Yesu feen naxan liga, e to na to, e wuyaxi yi denkeleya a ma.

⁴⁶ Koni nde yi siga Farisi muxune fəma. Yesu feen naxan ligaxi, e sa na fala e xa.

⁴⁷ Nanara, saraxarali kuntigine nun Farisi muxune yi kitisa yamaan xili bode toni, e naxa, “En nanfe ligama? Xəmeni ito kabanako fe wuyaxi ligama!”

⁴⁸ Xa en na a lu iki, muxune birin denkeleyama a ma nen. Romi kuntigine kelima nen, e yi en ma yire sarinaxin kala e nun en siyaan birin!”*

⁴⁹ E tan nde keden nan yi xili Kayafa, naxan yi Saraxarali Kuntigi Singen na nun na ɲeen na, a yi a fala, a naxa, “E mi fefe kolon!”

⁵⁰ E mi a kolon ba, fa fala a fisa muxu kedenna xa faxe yamaan xa benun siyaan birin xa halagi?”

⁵¹ Anu, a mi na falaxi a yete ma. Kayafa to yi saraxarali kuntigiyani nun na ɲeen na, a waliyiya falan nan tixi na ra fa fala Yesu xa faxe Yahudiyane siyaan xa.

⁵² Koni na siyaan gbansanna xa mi a ra fə Ala diin naxanye xuyaxi ayi, a yi ne findi yama kedenna ra.

⁵³ Nba, fəlo na waxatin ma, Yahudiya kuntigine yi Yesu faxe feni tən.

⁵⁴ Nanara, Yesu mi fa a masiga ti Yudaya yamanani kənenni sənən koni a keli, a siga taana nde yi tonbonna dəxən ma, dənaxan xili Eframi. E nun a xarandiine yi lu na yi.

* **11:48:** Yesu a waxatini, Romi kaane Isirayila yamanan suxu nen yengeni. Nayi, xa Yerusaleen taani maxa ɲaxi ra, Romi kaane yi na yatema nen muruten na nun, e fa yengen so, e taan yirene kala. Na nan gaxu yi Isirayila kaane ma.

⁵⁵ Yahudiyane sanla, Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla† bata yi maso. Muxu wuyaxi yi keli na yamanani siga Yerusalɛn taani alogo e xa sa e yetɛ rasarijan benun sanla xa a li.

⁵⁶ E yi lu Yesu fenɛ. E yi malanxi Ala Batu Banxini waxatin naxan yi, e yi lu e bode maxɔdinɛ, e naxa, “Ɛ mirixi nanse ma? A mi fe sanli ba?”

⁵⁷ Saraxarali kuntigine nun Farisi muxune bata yi yamarin fi, e naxa, xa naxan Yesu yire kolon, a xa a yire ba alogo e xa sa a suxu.

12

*Latikɔnɔnna sa fena Yesu ma
Matiyu 26.6-13, Maraka 14.3-9*

¹ A bata yi lu soge sennin benun Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla xa a li, Yesu yi siga Betani taani, Lasarusi yi dɔxi denaxan yi, Yesu naxan nakeli sayani.

² E yi donseen nafala a xa na yi. Lasarusi yi dɔxi Yesu fema a degedeni, Marata yi walima e xa.

³ Nba, Mariyama yi latikɔnɔnna sare xɔdexɛn litiri tagi tongo, naxan xili naradi, a yi a sa Yesu sanne ma. A yi e masugusugu a xunseɛn na. Latikɔnɔnna xirin yi banxin suxu.

⁴ Yudasi Isakariyoti, Yesu a xarandiina nde naxan yi a yanfama, a a so yiini, na yi a fala, a naxa,

⁵ “Nanfera latikɔnɔnni ito mi matixi gbeti gbanan kemɛ saxan na, a so yiigelitɔne yii?”

⁶ A mi na falaxi fa fala a xam-inxi yiigelitɔne fe ra, koni bayo mupaden nan yi a tan na nun. Gbeti benbenla yi ramaraxi a tan nan yii. A yi na gbetina nde donma nun.

⁷ Koni Yesu naxa, “Fata a ra! A ito maraxi n binbin maluxun lɔxɔn nan yeɛ ra.

⁸ Yiigelitɔne ɛ fema waxatin birin koni n tan mi luma ɛ fema waxatin birin.”

E yi Lasarusi fan faxa feni tɔn

⁹ Yahudiya wuyaxi yi a mɛ, a Yesu na yi. E yi siga Yesu nun Lasarusi fan matodeni Yesu naxan nakeli sayani.

¹⁰ Na ma, saraxarali kuntigine yi Lasarusi fan faxa feni tɔn.

¹¹ Amasɔto Yahudiya wuyaxi yi xetɛma e fɔxɔ ra, e yi denkelɛya Yesu ma Lasarusi a fe ra.

Yesu yi so Yerusalɛn taani

*Matiyu 21.1-11, Maraka 11.1-11,
Luka 19.28-40*

¹² Na xɔtɔn bode, yama gbeen naxan yi faxi sanli, ne yi a mɛ, a Yesu fama Yerusalɛn taani.

¹³ Nanara, e sa tugu yiine masɛge, e sa a ralan, e sɔnxɔ, e naxa, “Ala tantun! Naxan fama Marigin xinli, Ala xa na baraka! Ala xa Isirayila Mangan baraka!”

¹⁴ Yesu yi sofanla to, a dɔxɔ a fari alo a seɛxi Kitabuni kii naxan yi, a naxa,

¹⁵ “Siyon kaane, ɛ nama gaxu!

A mato, ɛ mangan fama.

A dɔxi sofali diin fari.”*

¹⁶ A xarandiine mi yi na birin famuxi singen, koni Yesu binya waxatin naxan yi, nayi e yi a kolon a na feene yi seɛxi a tan nan ma fe ra, a e tan yetɛɛn bata yi na liga a xa.

¹⁷ Yamaan naxan yi Yesu fema a Lasarusi xili gaburun na waxatin naxan yi, a yi a rakeli sayani, ne birin yi lu na seren be.

¹⁸ Nanara, yamaan yi siga a ralandeni amasɔto e bata a mɛ Yesu kabanako feen naxan ligaxi.

¹⁹ Farisi muxune yi a fala e bode xa, e naxa, “Ɛ mi a to, en katan naxan tima, a munanfan yo mi en ma! A mato, dunuya muxune birin biraxi a fɔxɔ ra!”

† 11:55: **Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla:** Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kɔe kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xɔrɔyaan 12.1-13 kui. * 12:15: Sakari 9.9

Girekina ndee yi Yesu fen

²⁰ Girekina ndee bata yi siga sanli Ala batudeni.

²¹ E fa Filipi fema naxan yi kelixi Betasada taani Galile yamanani, e yi maxɔdinna ti, e naxa, “Nxu Fafe, nxu waxi a xɔn ma, nxu xa Yesu to.”

²² Filipi yi sa a fala Andire xa, e firinna birin yi siga, e sa a fala Yesu xa.

²³ Yesu yi e yabi, a naxa, “Muxuna Dii Xɛmɛn binya waxatin bata a li.

²⁴ N xa jɔndin fala ε xa, fanni sansi kɛsɛn mi bira bɔxɔni a yɛɛ maluxun, a mi wuyɛ ayi. Koni xa a yɛɛ maluxun, a solima nɛn, a wuya ayi.

²⁵ Muxu yo niin nafan a ma, a bɔnɔma a yi nɛn, koni muxu yo a mɛ a niin na dunuɲa ito yi, na a rama-rama nɛn habadan nii rakisini.

²⁶ Muxu yo waxi a xɔn ma, a xa wanla kɛ n xa fɔ a xa bira n fɔxɔ ra nɛn. Nayi, n dɛnaxan yi, n ma walikɛɛn fan luma nɛn mɛnni. Muxu yo wanla kɛma n xa, n Fafe Ala na binyama nɛn.”

Yesu yi a faxa feen fala

²⁷ Yesu naxa, “N bɔjɛn tɔrɔxi na a ra iki. N nanfe falama? N xa a fala ba, fa fala, ‘N Fafe, i nama tin waxatini ito xa n li?’ Anu, n faxi na nan ma.

²⁸ N Fafe, i xinla binya!” Nayi, fala xuiin yi keli kore naxan a fala, a naxa, “N bata a binya, n mɔn a binyama nɛn.”

²⁹ Yamaan naxan yi tixi na, ne yi fala xuiin mɛ, e naxa, “Galanna bata a xui ramini!” Ndee naxa, “Malekan bata falan ti a xa!”

³⁰ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Fala xuiini ito mi minixi n tan ma fe ra, fɔ ε tan ma fe ra.

³¹ Dunuɲa kitin bolon waxatin bata a li iki. Ala dunuɲani ito kuntigi jaxin kedima nɛn iki.

³² N na yite† bɔxɔn ma waxatin naxan yi, n muxune birin mabandunma nɛn n ma.”

³³ A ito falaxi nɛn alogo a xa a faxa kiin yita e ra.

³⁴ Yamaan yi a yabi, e naxa, “Nxu bata a kolon Sariya Kitabun xɔn, a Alaa Muxu Sugandixin luma nɛn habadan. I tan a falama nanfera fa fala a Muxuna Dii Xɛmɛni tema nɛn? Nde Muxuna Dii Xɛmɛni ito ra?”

³⁵ Yesu yi e yabi, a naxa, “Kɛnɛna kanna mɔn ε yɛ singen waxatidi tun. Kɛnɛna ε tagi waxatin naxan yi ε sigan ti, alogo dimin nama so ε ma. Bayo naxan dimini, na mi a sigaden kolon.

³⁶ Kɛnɛna kanna ε tagi waxatin naxan yi, ε dɛnkɛleya a ma, alogo ε xa findi kɛnɛna muxune ra.”

Yesu ito fala e xa waxatin naxan yi, a yi siga, a a luxun e ma.

Yahudiyane mi tin dɛnkɛleyɛ

³⁷ Hali a to kabanako fe wuyaxi liga e yɛɛ xɔri, e mi la a ra.

³⁸ Na liga nɛn alogo Nabi Esayi fala xuiin xa kamali, a naxa, “Marigina, nde laxi nxɔ falan na? Marigina a sɛnbɛn makenɛn nde xa?”‡

³⁹ Nanara, e mi yi nɔɛ dɛnkɛleyɛ bayo Esayi mɔn naxa,

⁴⁰ “A bata e yɛɛn danxu,

a yi e bɔjɛn xɔdɔxɔ ayi, alogo e yɛɛne nama toon ti, e xaxinla nama feene famu, a e nama maxɛtɛ,

Ala yi e rakɛndɛya.”§

⁴¹ Esayi na falaxi nɛn, bayo a bata yi Yesu a binyen to, a yi a tan nan ma fe falama.

⁴² Anu, hali yamaan kuntigine yɛ, muxu wuyaxi dɛnkɛleya nɛn Yesu ma. Koni e mi yi tinma a fale Farisi muxune fe ra alogo e nama e ramini salideni.

⁴³ A rafan e ma muxune xa e binya benun Ala xa e binya.

Kitisana

† **12:32:** Yesu **yite** nɛn a yelin xanbini gbangbanɲɛ wudin ma. A mɔn yi **te** ariyanna yi. Yesu falan tima na fe firinna nan ma. A mato Yoni 3.14 kui. ‡ **12:38:** Esayi 53.1 § **12:40:** Esayi 6.9-10

44 Yesu yi a xuini te, a naxa, “Naxan na denkeleya n ma, a mi denkeleyaxi n tan xan tun ma fo naxan n xeXI.

45 Muxu yo n to, na bata n xe muxun fan to.

46 N bata fa dunuƙa yi alo kenenna kanna. Naxan na denkeleya n ma, na mi luyɛ dimini.

47 Muxu yo n ma falan me, a mi a suxu, n tan xa mi a yalagima. Amasoto n mi fahi dunuƙa muxune yalagideni, fo e rakisideni.

48 Naxan na a me n na, a mi tin n ma falane suxe. N ma falan na kanna yalagima nen loxo donxeni.

49 Amasoto n mi falan tima n yete xan ma fe ra fo n Fafe Ala naxan n xeXI. Na nan n ma fala tixine yamarima n ma.

50 N na a kolon fa fala a yamarin findima nen habadan nii rakisini na. N falan tiin nen alo n Fafe Ala a yamarixi n ma kii naxan yi.”

13

Yesu yi a xarandiine sanne maxa

1 Nba, na xoton bode, Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla nan yi a ra. Yesu yi a kolon fa fala a keli waxatin bata a li dunuƙa yi, siga a Fafe Ala konni. A gbee muxun naxanye yi dunuƙa yi, a yi ne xanu waxatin birin, a yi e xanu han a rajanna.

2 E yi e degema waxatin naxan yi, Yinna Manga Setana bata yi yelin soe Simon ma dii xemen Yudasai Isakariyoti bojneni a xa Yesu yanfa, a a so yiini.

3 Yesu yi a kolon fa fala Fafe Ala bata feen birin sa a senbeni. A yi a kolon fa fala a fataxi Ala nan na, a mon sigama Ala nan ma.

4 Nanara, e to yi e degema, a yi keli, a yi a doma gbeen ba a ma, a dugin xidi a tagi.

5 Na xanbi ra, a yi igen sa ige sa seen kui, a yi folo a xarandiine sanne maxe. Dugin naxan yi xidixi a tagi, a yi e sanne masugusugu na ra.

6 A yi fa Simon Piyeri fema, na yi a fala a xa, a naxa, “Marigina, i tan nan n sanna maxama ba?”

7 Yesu yi a yabi, a naxa, “I mi a kolon n naxan ligama iki, koni i fama a kolondeni nen.”

8 Piyeri yi a fala, a naxa, “I tan mi n sanna maxe mumɛ!” Yesu yi a yabi a naxa, “Xa n mi i sanna maxa, i mi finde n ma xarandiin na.”

9 Simon Piyeri yi a yabi, a naxa, “Marigina, i nama n sanna gbansanna maxa nayi, koni e nun n yiine nun n xunna!”

10 Yesu yi a yabi, a naxa, “Naxan bata a gbindin maxa, na mako mi fa a maxan ma fo a sanne, bayo a sarijan. E fan sarijan, koni e birin mi a ra.”

11 Yesu yi a yanfa muxun kolon. Nanara, a yi a fala, a naxa, “E birin mi sarijan.”

12 Yesu yelin e sanne maxe waxatin naxan yi, a yi a doma gbeen nagodo a ma, a mon yi sa doxo a funfuni. A yi e maxodin, a naxa, “N naxan ligaxi ito ra, e na famunxi ba?”

13 E n tan xilima fa fala ‘Karamoxo’ e nun ‘Marigina.’ Na falan lanxi amasoto na nan n tan na.

14 Xa n tan e Marigin nun e karamoxon bata e sanne maxa, e tan fan xa e bode sanne maxa.

15 N misaala yitaxi e ra nen, alogo e xa a liga alo n na a ligaxi kii naxan yi.

16 N xa jondin fala e xa, konyin mi gbo a kanna xa, xeraan mi gbo a xe muxun xa.

17 E bata feni itoe kolon iki, sewana e xa, xa e lu na lige!”

18 “N mi falan tima e birin ma fe ra. N bata naxanye sugandi, n ne kolon. Koni fo Kitabun fala xuiin xa rakamali nen, a naxa, ‘N xu nun naxan donseen donma nxu bode xon, na bata keli n xili ma.’* ”

19 N ni ito falama e xa iki benun a xa liga. Nayi, a na liga waxatin

* 13:18: Yaburin 41.10

naxan yi, ε lama a ra nen, fa fala, ‘N tan nan a ra, naxan na yi.’ †

20 “N xa ρondin fala ε xa. Naxan na n ma xerani suxu, na bata n fan yisuxu. Naxan na n tan yisuxu, na kanna bata Ala yisuxu naxan n xexi.”

Yudasi Yesu yanfama nen

Matiyu 26.20-25, Maraka 14.17-21, Luka 22.21-23

21 Yesu ito fala waxatin naxan yi, a niin yi sunu! A yi sereya falani ito ti, a naxa, “N xa ρondin fala ε xa, ε tan nde keden n yanfama nen, a n so yiini yati!”

22 A xarandiine yi e bode mato, e mi yi a kolon a yi muxun naxan ma.

23 Yesu a xarandii keden yi na, a yi naxan xanuxi kati, na yi dɔxi a dexɔn ma.

24 Simɔn Piyeri yi a yiin maliga na xa, a naxa, “A maxɔdin, a nde a fe falama.”

25 Na xarandiin yi a maso Yesu ra, a yi a maxɔdin, a naxa, “N Marigina, nde na ra?”

26 Yesu yi a yabi, a naxa, “N na donseen sin sabini, n na a so naxan yii, na kanna nan a ra.” Awa, a donseen sin sabini, a yi a so Simɔn ma dii xemɛn Yudasi Isakariyoti yii.

27 Yudasi donseen nasuxina, Setana yi so a yi sa! Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I naxan ligama, na liga mafuren.”

28 Yesu naxan fala a xa, bonna naxanye yi dɔxi e dɛgedeni, ne sese mi yi na famunxi.

29 Bayo Yudasi nan yi e gbetin marama, ndee yengi yi lu a ma, a Yesu bata a fala a xa, a xa sa sena ndee sara sanla fe ra. Hanma a xa sa sena nde so yiigelitɔne yii.

30 Yudasi yi na donseen nasuxu, a mini na sa! Kɔɛɛn nan yi a ra.

Sariya nenɛna fe

† **13:19:** A sebɛxi Xɔrɔyaan 3.14 kui fa fala Ala xinla yetɛɛn findixi na falan nan na bayo Ala naxa mɛnni, “N tan na a ra, Ala naxan na yi.” Ala mɔn naxa mɛnni fa fala a yetɛɛn xili nen “N Na Yi.” Nayi, Yesu a falani ito bunna nen fa fala Yesu findixi Alaa falan nan na, falan naxan findixi Ala ra. Na feen mɔn sebɛxi Yoni 1.1 kui.

31 Yudasi siga waxatin naxan yi, Yesu naxa, “Iki, n tan Muxuna Dii Xemɛna binyen bata makɛnen, Alaa binyen fan bata makɛnen n barakani.

32 Xa Alaa binyen bata makɛnen n tan barakani, Ala yetɛna n tan Muxuna Dii Xemɛna binyen makɛnenma nen mafuren!”

33 “N ma diine, n mi buma ε fema sɔnɔn. E n fenma nen, koni n naxan fala Yahudiyane xa, n na nan falama ε fan xa, n naxa, ‘N sigama yiren naxan yi, ε mi nɔɛ sigɛ na yi.’

34 N yamari nenɛn nan soma ε yi, ε bode xanu. E ε bode xanu alo n na ε xanuxi kii naxan yi.

35 E na ε bode xanu, muxune birin ε kolonma n ma xarandiine ra na nan xɔn.”

Yesu yi Piyeri rakolon

Matiyu 26.31-35, Maraka 14.27-31, Luka 22.31-34

36 Simɔn Piyeri yi a maxɔdin, a naxa, “Marigina, i sigan minɛn yi?” Yesu yi a yabi, a naxa, “N sigama denaxan yi, i mi nɔɛ sigɛ n fɔxɔ ra mɛnni iki, koni i sigama n fɔxɔ ra nen waxati famatɔni.”

37 Piyeri yi a maxɔdin, a naxa, “Marigina, nanfera, n mi nɔɛ birɛ i fɔxɔ ra iki? N faxɛ nen i ya fe ra!”

38 Yesu yi a yabi, a naxa, “I faxɛ n ma fe ra ba? N xa ρondin fala i xa, benun dontonne xa wuga waxatin naxan yi, i ya falama nen dɔxɔɔa ma saxan fa fala i mi n kolon.”

14

Kiraan nan Yesu ra

1 Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E bɔɔɛn nama tɔrɔ, ε denkeleya Ala ma, ε denkeleya n tan fan ma.

2 Banxi wuyaxi n Fafe Ala konni. Xa a mi yi na kiini, n yi a falama ε xa nen nun. N sigama n xa sa yirena nde yitɔn ε xa na yi.

3 N na sa yirena nde yitɔn ε xa, n mɔn fama nɛn, n yi siga ε ra n yii alogo n dɛnaxan yi, ε fan yi sa lu mɛnni.

4 N sigan dɛnaxan yi, ε mɛn ki-raan kolon.”

5 Tomasi yi a fala a xa, a naxa, “Marigina, nxu mi i sigaden kolon, nxu na kiraan kolonma di?”

6 Yesu yi a yabi, a naxa, “Kiraan nan n tan na, e nun jɔndina e nun nii rakisina. Muxu yo mi sigɛ n Fafe Ala ma n tan ma sabuyaɔn xanbi.

7 Xa ε n tan kolon, ε n Fafe fan kolonma nɛn. To xanbi ra, ε bata a kolon, ε bata a to.”

8 Filipi yi a fala a xa, a naxa, “Marigina, Fafe Ala yita nxu ra, na nan nxu wasama.”

9 Yesu yi a yabi, a naxa, “Filipi, en bata bu en bode fɛma kati! Han to, i mi n kolon? Muxu yo na n to, na kanna bata Fafe Ala to. I tan a falaɔa nanfera fa fala a n xa Fafe Ala yita ε ra?”

10 Filipi, i mi laxi a ra ba, fa fala n Fafe Ala yi, Fafe Ala n fan yi? N falan naxanye tima ε xa, n gbee mi ne ra. Koni n Fafe Ala naxan luma n tan yi, na nan a wanla kɛma.

11 E dɛnkeleya a ma fa fala n Fafe Ala yi, Fafe Ala n fan yi. Hanma ε dɛnkeleya kabanako fe wanli itoe xɔn.”

12 “N xa jɔndin fala ε xa, naxan na dɛnkeleya n ma, na feene ligama nɛn alo n naxanye ligama. A yɛtɛɛn feene ligama nɛn naxanye gbo itoe xa, amasɔtɔ n sigama n Fafe Ala fɛma.

13 E na Ala maxandi fefe ra n tan xinli, n na ligama ε xa nɛn alogo n Fafe Alaa binyen xa mayita a Dii Xɛmɛn barakani.

14 Xa ε n xandi fefe ra n xinli, n na ligama ε xa nɛn. *,”

Alaa Nii Sarijanxin fa fena

15 “Xa ε n xanuxi, ε n ma yamarine suxu.

16 N Fafe Ala maxandima nɛn, a yi Mali Ti gbete so ε yii naxan luma ε fɛma habadan.

17 Alaa Nii Sarijanxin nan a ra, jɔndin kanna. Dunuɔa muxune mi nɔe na sɔte amasɔtɔ e mi nɔe a toe, e mi a kolonɔe. Koni ε tan a kolon amasɔtɔ a luma nɛn ε fɛma, a mɔn yi lu ε yi.

18 N mi ε luyɛ alo kiridine, n mɔn fama nɛn ε fɛma.

19 Ndedi nan fa luxi, dunuɔa muxune mi fa n toma sɔnɔn koni ε tan n toma nɛn. Bayo n tan bata niin kisin sɔtɔ, ε fan nii rakisin sɔtɔma nɛn.

20 Na waxatin na a li, ε a kolonma nɛn, a n Fafe Ala yi, ε tan fan n tan yi alo n tan ε yi kii naxan yi.

21 Muxu yo n ma yamarine sɔtɔ, a yi e suxu, na nan bata n xanu. Muxu yo n xanu, n Fafe Ala fan na kanna xanuma nɛn, n tan fan yi a xanu, n yi n yɛtɛ yita a ra.”

22 Yudasi bonna, Yudasi Isakariyoti mi naxan na, na yi a fala, a naxa, “Marigina, nanfera i lan i xa i yɛtɛ yita nxu ra, koni i mi i yɛtɛ yite dunuɔa muxune ra?”

23 Yesu yi a yabi, a naxa, “Muxu yo n xanu, na n ma falan suxuma nɛn. N Fafe Ala fan yi a xanu, n tan nun n Fafe Ala yi siga a fɛma, nxu yi nxu konni tɔn a fɛma.

24 Muxu yo mi n xanu, na mi n ma falan suxe. E bata falan naxan mɛ, n gbee fala mi na ra. N Fafe Ala naxan n xɛxi, na nan gbee na ra.”

25 “N to yi ε fɛma, nanara, n falani itoe ti ε xa.

26 Koni Mali Tiina, Alaa Nii Sarijanxina, Fafe Ala naxan nafama ε ma n xinli, na ε xaranma nɛn feen birin ma. N feen naxan birin falaxi ε xa, a ne birin nabirama nɛn ε ma.”

27 “N bata bɔɔɛ xunbenla lu ε yi. N bata n ma bɔɔɛ xunbenla fi ε ma. N mi a fixi ε ma alo dunuɔa kiin tima kii naxan yi. E bɔɔɛn nama tɔrɔ, ε nama gaxu.

* 14:14: *Ala maxandi* feni ito mɔn sɛbɛxi Yoni 15.16 nun 16.23-26 nun 15.7 kui.

28 Ɛ bata n ma falan mε, n naxa, 'N sigama koni n mɔn fama ε fema nεn.' Xa ε yi n xanuxi, ε yi sεwama nεn n siga feen na n Fafe Ala konni amasɔtɔ a gbo n tan xa.

29 N feni itoe falama ε xa nεn iki benun a xa liga. Nanara, a na liga waxatin naxan yi, ε dεnkeleyama nεn.

30 N mi fa buma falan tiyε ε fema sɔnɔn, amasɔtɔ dunuɲa ito kuntigi ɲaxin fama. Sese mi a ra n tan yi.

31 Koni dunuɲa xa a kolon fa fala n bata n Fafe Ala xanu. Nanara, n feen birin ligama alo a n yamarixi kii naxan yi. Ɛ keli, ε fa, en siga."

15

Nɔndin binla nan Yesu ra

1 Yesu yi a fala, a naxa, "N tan nan ɲɔndin binla ra alo wudin binla. N Fafe Ala nan nakɔɔn kanna ra.

2 Wudi yiin naxanye birin n tan wudi binla ma, xa na naxanye mi bogi, Fafe Ala ne bama nεn n ma. Naxanye birin bogima, a ne rasariɲanma nεn alogo e mɔn xa bogi dangu a singen na.

3 N falan naxan tixi ε xa, na bata ε sariɲan iki.

4 Ɛ lu n tan yi, n fan yi lu ε yi. Wudi yiin mi nɔε bogε a yetε ra, xa a mi a binla ma. Ɛ fan na kii nin, xa ε mi lu n tan yi.

5 N tan nan wudin binla ra, a yiine nan ε tan na. Naxan na lu n tan yi, n tan fan luma nεn na kanni, a yi bogi wuyaxi ti a kewanli.* Amasɔtɔ ε mi nɔε sese ligε n tan xanbi.

6 Xa muxun naxan mi lu n tan yi, na rawolima ayi nεn alo wudi yiina, a xara. Na wudi yii sifane malanma nεn, e sa tεeni, e gan.

7 Xa ε lu n tan yi, n ma falan yi lu ε yi, ε na n xandi sese yi, ε na sɔtɔma nεn.

8 Ɛ na findi n ma xarandiine ra, ε yi bogi wuyaxi ti ε kewanli, na nan n Fafe Alaa binyen makεnεnma."

9 "N Fafe Ala n xanuxi kii naxan yi, n fan bata ε xanu na kiini. Ɛ lu n ma xanuntenyani.

10 Xa ε n ma yamarine suxu, ε luma nεn n ma xanuntenyani alo n fan n Fafe Alaa yamarin suxi kii naxan yi, n lu a xanuntenyani.

11 N ni ito falaxi ε xa nεn alogo n ma sεwan xa lu ε yi, ε sεwan yi defe."

12 "N ma yamarin nan ito ra, ε bode xanu alo n na ε xanuxi kii naxan yi.

13 Xanuntenyaan mi muxu yo yi dangu ito ra fa fala a xa faxa a xɔyine fe ra.

14 Xa ε n ma yamarine suxu, n xɔyine nan ε tan na.

15 N mi fa a falama ε ma sɔnɔn fa fala walikεne amasɔtɔ walikεen mi a kolon a kuntigin naxan ligama. Koni n fa ε xili bama nεn, 'n xɔyine' amasɔtɔ n naxan birin mexi n Fafe Ala ra, n bata na yeɓa ε xa.

16 Ɛ tan mi n sugandixi koni n tan bata ε sugandi, n yi ε ti a ra a ε xa siga, ε sa bogi wuyaxi ti ε kewanle xɔn, bogin naxanye luma a ra habadan alogo ε na fefe maxandi n xinli, n Fafe Ala xa na fi ε ma.

17 N ma yamarin nan ito ra, ε bode xanu."

Dunuɲa muxune ε rapaxuma nεn

18 "Xa dunuɲa muxune ε rapaxu, ε xaxili lu a xɔn ma fa fala a e n singe nan rapaxu.

19 Xa dunuɲa muxun nan yi ε tan na nun, dunuɲa muxune yi ε xanuma nεn alo e kon kaane. Koni n bata ε sugandi keli dunuɲa muxune tagi. E gbee mi fa ε tan na. Na nan a ligaxi dunuɲa muxune ε rapaxuxi.

20 N naxan falaxi ε xa, ε xaxili lu na xɔn ma, n naxa, 'Konyin mi gbo a kanna xa.' Xa e bata n tan besεnxɔnya, e ε fan besεnxɔnyama nεn. Xa e bata n ma falan suxu, e ε fan gbeen suxuma nεn.

* 15:5: Wudi faɲin bogi faɲin nan tima. Adamadi faɲin fan **kewali** faɲin nan ligama. Na luxi nεn alo wudin nun a bogina. Na feen mɔn sebexi Galati 5.22 kui.

21 Koni e ito birin ligama ε ra nen amasotō n gbeen nan ε tan na, bayo e mi n xε muxun kolon.

22 Xa n mi yi fa nun, n fa falan ti e xa, e mi yi yatema yulubi tongone ra nun. Koni iki, mawuga yo mi fa e xa yulubina fe ra sōnōn.

23 Muxu yo n tan naxaxu, na kanna bata n Fafe Ala fan naxaxu.

24 Xa n mi yi kabanako fe wanle ke e tagi nun, muxu gbete munma yi naxanye liga singen, e mi yi yatēn yulubi tongone ra nun. Koni iki, n naxan ligaxi, e bata na to. Hali na, e n tan nun n Fafe Ala rapaxuxi.

25 Koni naxan seβexi e Sariya Kitabun kui, fō na xa kamali nen, a naxa, 'E bata n tan naxaxu fuuni.'†

26 "Mali Tiin na fa, n naxan nafama sa keli Fafe Ala fema, Alaa Nii Sarijanxina, jōndin kanna, na n ma fe sereyaan bama nen.

27 E tan fan n ma fe sereyaan bama nen amasotō ε yi n fōxō ra nun xabu a fōlōni."

16

1 "N ni ito birin falaxi ε xa nen alogo ε nama bira tantanni.

2 E ε kedima nen salide banxine yi. Nba, waxatina nde fama, xa muxu yo ε faxa, na kanna a mirima nen fa fala a bata Alaa wanla ke.

3 E feni itoe ligama ε ra nen amasotō e mi n tan kolon, e mi n Fafe Ala fan kolon.

4 Koni n bata feni itoe fala ε xa. Nanara, e nēma feni itoe ligε ε ra waxatin naxan yi, n ma falane rabirama ε ma nen. N munma yi feni itoe fala ε xa nun a singeni amasotō n yi ε fema."

Alaa Nii Sarijanxin wanla fe

5 "Koni iki, n sigama n xε muxun fema koni ε tan sese mi n maxōdinma fa fala, 'I sigan minen yi?'

6 Koni xabu n na a fala ε xa, ε bōnen bata rafōrō.

7 Hali na, n xa jōndin fala ε xa, a fisa ε ma n siga. Amasotō xa n mi siga, Mali Tiin* mi fama ε fema. Koni xa n siga, n Mali Tiin nafama ε ma nen.

8 A na fa, a dunuḡa muxune tantanna yitama e ra nen lan yulubin nun tinxinyaan nun Ala kiti bolonna ma.

9 Yulubina, amasotō e mi denkeleyaxi n tan ma.

10 Tinxinyana, amasotō n sigama n Fafe Ala konni, ε mi fa n toma sōnōn.

11 Kiti bolonna, amasotō dunuḡa kuntigi jaxin bata yelin yalage."

12 "Fe wuyaxi n kui, n naxanye falε ε xa, koni e mi xanḡe ε ma iki.

13 Koni Alaa Nii Sarijanxina, jōndin kanna na fa, a ε tima nen jōndin birin kiraan xōn. A mi a yete sagoon xan falama. Koni a naxan mēma, a na nan falama ε xa. A yi fe famatōne rali ε ma.

14 A n tan binyama nen amasotō a na naxan sōtō n tan yii, a na nan nalima ε ma.

15 N gbeen nan n Fafe Ala yii seene birin na. Nanara, n naxa, 'Alaa Niin na naxan sōtō n yii, a na nan nalima ε ma.' "

Bḡne rafōrōn yi masara sewan na

16 Awa, Yesu yi a fala, a naxa, "Ndedi mōn luxi, ε mi fa n toma, koni na waxatidin na dangu ε mōn n toma nen."

17 A xarandiina ndee yi a fala e bode tagi, e naxa, "Ito bunna di? Fa fala, 'Ndedi mōn luxi, ε mi fa n toma, koni na waxatidin na dangu, ε mōn n toma nen?' A mōn naxa, a sigama a Fafe fema."

18 E yi a falama, e naxa, "A nanse falama ito ra, a naxa, 'Waxatidi? En mi a kolon a naxan falama.' "

19 Yesu to a kolon fa fala e yi waxi a maxōdin feni, a yi a fala e xa, a

† 15:25: Yaburin 35.19 nun 69.5 * 16:7: **Mali Tiini** ito findixi Alaa Nii Sarijanxin nan na. A mi nōe findε adamadi yo ra bayo a luma nen denkeleya muxune bōneni. Na feen seβexi Yoni 14.17 kui.

naxa, “N naxan falaxi ε xa fa fala, ‘Ndedi mən luxi, ε mi fa n toma, koni na waxatidin na dangu, ε mən n toma nən’ ε ε bode maxədinma na nan ma ba?”

²⁰ N xa jəndin fala ε xa, ε wugama nən, ε sunu koni dunuɲa muxune sewama nən. E bəɲen nafəɔma nən koni ε bəɲe rafəɔn findima nən sewan na.

²¹ Xa jaxanla diin barima waxatin naxan yi, a niini suxuma a ma nən kati, amasəto a waxatin nan na ra. Koni a na diin sətə waxatin naxan yi, a jinanma nən a tərən birin na, a sɛwa amasəto a bata diin sətə dunuɲa yi.

²² E tan fan na kii nin. E bəɲen nafəɔxi iki koni n mən ε toma nən. E bəɲen yi rafe sewan na. Muxu yo mi nəε ε sewan be ε yii.

²³ Na waxatin na a li, ε mi n maxədinɲe fefe ra. N xa jəndin fala ε xa, ε na n Fafe Ala maxandi fefe ra n tan xinli, a na fima ε ma nən.

²⁴ Han iki, ε munma Ala maxandi fefe ra n xinli singen. E xandin ti, ε a sətəma nən alogo ε sewan xa dɛfe.”

Yesu bata dunuɲa nɔ

²⁵ “N bata yi feni itoe fala ε xa sandani. Koni waxatina nde fama, n mi fa falan tima ε xa na kiini, koni n nan n Fafe a fe makənənma ε xa nən na waxatini.

²⁶ Na waxatin na a li, ε Ala maxandima nən n xinli. N mi a falama a n tan nan n Fafe maxədinma ε xa.

²⁷ Na mi a ra. Amasəto Fafe Ala bata ε xanu bayo ε bata n tan xanu, ε bata la a ra fa fala n kelixi Ala nan ma.

²⁸ N kelixi n Fafe Ala nan fɛma, n fa dunuɲa ito yi. Iki n kelima dunuɲa yi, n siga n Fafe Ala fɛma.”

²⁹ A xarandiine yi a fala, e naxa, “A mato, i falan tima nxu xa kənənna nin iki, i mi fa sanda sama sənən.

³⁰ Nxu bata a kolon iki fa fala i feen birin kolon. Nanara, i mako mi a ma a muxe xa maxədinna ti. Nayi, nxu bata la a ra fa fala i kelixi Ala nan fɛma.”

³¹ Yesu yi e yabi, a naxa, “E bata la a ra iki ba?”

³² Waxatina a limaan ni i ra, a bata a li, ε birin xuyama ayi nən na waxatini, ε birin yi siga ε konne yi. E yi n keden peen lu. Koni n keden mi a ra amasəto n Fafe Ala n fɛma.

³³ N feni itoe falaxi ε xa nən alogo ε xa bəɲe xunbenla sətə n tan barakani. E tərəma nən dunuɲani ito yi, koni ε wəkile! N tan bata dunuɲa nɔ.”

17

Yesu yi Ala maxandi

¹ Yesu yelin na fale waxatin naxan yi, a yi a yεε rate kore, a naxa, “N Fafe, waxatin bata a li. I ya Dii Xəmənna binyen makənən alogo i ya Dii Xəmən xa i binya.

² I bata sənben fi n tan ma adamadiine birin xun na, a n xa habadan nii rakisın fi muxune ma i naxanye soxi n yii.

³ Habadan nii rakisın nan ito ra, a e xa i tan Ala keden peen nan kolon e nun Yesu Alaa Muxu Sugandixina i naxan xɛxi.

⁴ N bata i ya binyen makənən dunuɲa yi. I wanla naxan soxi n yii, n bata yelin na ra.

⁵ N Fafe, iki n ma binyen makənən i yɛtagi, binyen naxan yi n yii i fɛma nun benun dunuɲa xa da.”

⁶ “I muxun naxanye fixi n ma dunuɲa yi, n bata i makənən ne xa. I gbeen nan yi e tan na. I bata e so n tan yii, e yi i ya falan suxu.

⁷ E bata a kolon iki fa fala i sɛen naxan birin fixi n ma, ne kelixi i tan nan yii.

⁸ I falan naxan tixi n xa, n bata na fala e xa, e yi a suxu. E bata a kolon yati, fa fala n kelixi i tan nin. E bata la a ra fa fala i tan nan n xɛxi.”

⁹ “N ni i tan Ala maxandima e xa. N mi i maxandima dunuɲa muxune birin xan xa fə i muxun naxanye soxi n yii amasəto i gbeen nan ne ra.

¹⁰ Naxanye birin n yii, i gbeen nan ne ra. I gbeen naxanye birin

na, n gbeen nan ne ra. N binyaxi e tan xɔn.

¹¹ Iki n sigama i fema, n mi fa luma dunuɲa yi sɔnɔn koni e tan mɔn dunuɲa yi. N Fafe sariɲanxina, i xinla naxan fixi n ma, e ratanga na xinla sɛnbɛni alogo e xa findi kedenna ra, alo en tan findixi kedenna ra kii naxan yi.

¹² N yi e fema waxatin naxan yi, i xinla naxan so n yii, n na e ratanga na xinla sɛnbɛn nan xɔn, n yi e kantan. Hali keden mi lɔ ayi, fɔ halagin yi ragidixi naxan ma, alogo Kitabun sɛbɛnla xa kamali.

¹³ Iki n sigama i fema, n bata feni itoe fala dunuɲa muxune xa alogo e xa n ma sɛwa defexin sɔtɔ e bɔɲɛni.

¹⁴ N bata i ya falan nali e ma koni dunuɲa muxune bata e rapaxu amasɔtɔ dunuɲa gbee mi e tan na alo dunuɲa gbee to mi n tan na.

¹⁵ N mi i mafanma fa fala i xa e ba dunuɲa yi koni n ni i mafanma nɛn, i xa e ratanga Fe Naxin Kanna ma.

¹⁶ Dunuɲa gbee mi e ra alo dunuɲa gbee to mi n tan na.

¹⁷ E rasariɲan ɲɔndin xɔn. I ya falan nan ɲɔndin na.

¹⁸ I n xɛxi dunuɲa yi kii naxan yi, n fan bata e xɛ dunuɲa yi na kiini.

¹⁹ N bata n yetɛ rasariɲan e fe ra alogo e fan xa rasariɲan ɲɔndin xɔn.”

²⁰ “N mi i maxandima e tan xan tun ma fe ra, koni fɔ e nun muxun naxanye fan dɛnkeleyama n ma e fala xuiin xɔn ma

²¹ alogo e birin xa findi muxu kedenna ra, alo i tan n tan yi kii naxan yi, e nun n fan i tan yi kii naxan yi. N Fafe, e fan xa findi kedenna ra en tan yi alogo dunuɲa muxune xa la a ra fa fala i tan nan n xɛxi.

²² I binyen naxan soxi n yii, n fan bata na so e yii, alogo e fan xa findi kedenna ra alo n tan nun i tan kedenna ra kii naxan yi,

²³ n tan e tan yi, i tan fan n tan

yi. E xa findi kedenna ra ngaxake-denya kamalixini alogo dunuɲa muxune xa a kolon fa fala i tan nan n xɛxi, a i bata e xanu alo i n xanuxi kii naxan yi.

²⁴ N Fafe, i bata e so n yii. N dɛnaxan yi, n waxi a xɔn ma, e fan xa siga n fɔxɔ ra mɛnna nin, alogo e xa n ma binyen to, i binyen naxan fixi n ma, bayo i n xanuxi nɛn benun dunuɲa xa da.

²⁵ N Fafe tinxinxina, dunuɲa muxune mi yi i kolon, koni n tan i kolon, e fan bata a kolon a i tan nan n xɛxi.

²⁶ N bata a liga, e yi i kolon. N na ligama nɛn, alogo i n xanuxi xanuntenyaan naxan na, na xa lu e tan fan yi, n tan fan yi lu e yi.”

18

Yesu suxu fena

Matiyu 26.47-56, Maraka 14.43-50, Luka 22.47-53

¹ Yesu yelin Ala maxandɛ waxatin naxan yi, e nun a xarandiine yi siga, e sa dangu Kadirɔn lanbanna fɔxɔ kedenni, oliwi wudi bili nakɔɔn yireni, e nun a xarandiine sa so dɛnaxan yi.

² Yudasi naxan Yesu yanfa, a a so yiini, na yi mɛnna kolon amasɔtɔ Yesu nun a xarandiine yi darixi e malanɲɛ mɛnna nin.

³ Yudasi yi fa nakɔni, e nun Romi sofa ganla nun Yahudiyane kantan muxune, saraxarali kuntigine nun Farisi muxune naxanye xɛxi. Xaye dɛgɛne nun lɛnpune nun yɛngɛ so seene yi e yii.

⁴ Feen naxanye fama ligadeni Yesu ra, a yi ne birin kolon. Yesu yi fa e fema, a yi e maxɔdin, a naxa, “ɛnde fenma?”

⁵ E yi a yabi, e naxa, “Nxu Yesu Nasarɛti kaan nan fenma.” Yesu naxa, “N tan ni i ra.” Yudasi naxan a yanfama, a a so yiini, na fan yi tixi e tagi.

⁶ Yesu to a fala, a naxa, “N tan ni i ra,” e xɛtɛ e xanbi ra, e bira.

⁷ Yesu mən yi e maxədin, a naxa, “E nde fenma?” E yi a fala, e naxa, “Yesu Nasareti kaana.”

⁸ Yesu yi a fala, a naxa, “N bata yi a fala ε xa, a n tan ni i ra. Xa ε n tan nan fenma, ε bonni itoe yiiba, e xa siga.”

⁹ A na liga nən alogo a fala tixin xa kamali, a naxa, “N Fafe Ala naxan birin fixi n ma hali na keden mi ləxi ayi.”

¹⁰ Silanfanna yi Simən Piyeri yii.* Piyeri yi a botinɲe ayi, a Saraxarali Kuntigi Singena konyin yiifari ma tunla sege a ma. Na konyin yi xili nən “Malikusi.”

¹¹ Yesu yi a fala Piyeri xa, a naxa, “I ya silanfanna soti a tēni! N Fafe tərɔ igelengenna naxan nagidixi n ma, n mi n minɲe na ra ba?”

E siga Yesu ra Anasa konni

¹² Sofa ganla nun e mangan nun Yahudiyane kantan muxune yi Yesu suxu, e yi a xidi.

¹³ E siga Yesu ra Anasa singe fema amasɔtɔ Kayafa bitan xememaan nan yi na ra. Kayafa nan yi Saraxarali Kuntigi Singen na na ɲeɛn na.

¹⁴ Kayafa nan bata yi Yahudiyane rakolon nun, a naxa, a fisa muxu kedenna xa faxa yamaan xa.

Piyeri a mɛ fena Yesu ra

Matiyu 26.69-70, Maraka 14.66-68, Luka 22.55-57

¹⁵ Simən Piyeri nun xarandiina nde yi biraxi Yesu fɔxɔ ra. Saraxarali Kuntigi Singen yi xarandiin bonna kolon ki fajɪ. Nanara, a so Yesu fɔxɔ ra Saraxarali Kuntigi Singena tanden ma kiti sadeni.

¹⁶ Koni Piyeri yi tixi sansanna so dɛɛn dɛxɔn. Xarandiin bonna, Saraxarali Kuntigi Singen yi naxan kolon, na yi mini, a falan ti walikɛ ɲaxanla xa, naxan tixi dɛɛn na, na yi Piyeri raso.

¹⁷ Walikɛ ɲaxanla naxan yi tixi dɛɛn na, na yi a fala a xa, a naxa,

“Xemɛni ito a xarandiina nde xa mi i fan na ba?” Piyeri yi a yabi, a naxa, “N tan mi a ra.”

¹⁸ Xunbenla yi fama na waxatini. Nanara, walikɛne nun dɛ kantanne yi tɛɛn sa a ra, e yi tixi naxan xɔn e maxaradeni. Piyeri fan yi tixi e ye a maxaradeni.

Kuntigin yi Yesu maxədin

Matiyu 26.59-66, Maraka 14.55-64, Luka 22.66-71

¹⁹ Saraxarali Kuntigi Singen yi Yesu maxədin a xarandiine nun a xaranna fe ma.

²⁰ Yesu yi a yabi, a naxa, “N bata falan ti yamaan birin xa kɛnɛni, n yi darixi xaranna tiye salide banxine nin hanma Ala Batu Banxini, Yahudiyane birin e malanma dɛnaxan yi. N mi sese falaxi wundoni.

²¹ I n maxədinma na ma nanfera? Muxun naxanye n xuiin mɛxi, ne maxədin. E n ma fala tixine kolon ki fajɪ!”

²² Yesu ito fala waxatin naxan yi, dɛ kantanna naxanye yi na yi, na nde yi a dɛɛn garin, a naxa, “I Saraxarali Kuntigi Singen yabima na kii nin?”

²³ Yesu yi a yabi, a naxa, “Xa n fala ɲaxin tixi, na sereyaan ba. Koni xa n ɲəndin nan falaxi, nanfera i n garinxi?”

²⁴ Nayi, Anasa yi a xidixin nasiga Kayafa ma, Saraxarali Kuntigi Singena.

Piyeri mən yi a mɛ Yesu a xarandiyaan na

Matiyu 26.59-66, Maraka 14.69-72, Luka 22.58-62

²⁵ Simən Piyeri yi lu tixi na yi a maxaradeni. E yi a fala a xa, e naxa, “A xarandiina nde xa mi i fan na ba?” Koni Piyeri yi a tandi, a naxa, “N tan mi a ra.”

²⁶ Piyeri Saraxarali Kuntigi Singena konyin naxan tuli sege a ma, na kon kaana nde yi a maxədin, a naxa, “N mi i tan xa to a fema oliwi bili nakɔni?”

* **18:10: Silanfanna:** Sofane yengɛso dɛgɛmana.

27 Piyeri mən yi a tandi. Don-tonna yi wuga keden na!

E siga Yesu ra Pilati konni

Matiyu 27.1-2, 11-14, Maraka 15.1-5, Luka 23.1-5

28 E yi Yesu tongo Kayafa konni siga yamana kanna banxini. Xətən xətənna nan yi a ra nun. Yahudiyane yeteen mi so yamana kanna banxini alogo Romi kaane nama e sariyanna kala, bayo e yi sigama Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla† donse donden nin.

29 Pilati yi mini tandeni e fema, a yi a fala e xa, a naxa, “E xeməni ito kansunma feen mundun ma?”

30 E yi a yabi, e naxa, “Xa xeməni ito mi fe yaxi rabaxi, nxu mi yi fama a ra i fema nun.”

31 Pilati yi a fala e xa, a naxa, “E a tongo, e yeteen xa a makiti e sariyan na.” Yahudiyane yi a yabi, e naxa, “Koni e sariyan mi a ra, nxu xa muxun faxa.”

32 Ito ligaxi nen alogo Yesu naxan fala lan a faxa kiin ma, na xa kamali.

33 Pilati yi xete yamana kanna banxini, a sa Yesu xili, a yi a maxədin, a naxa, “Yahudiyane Mangan nan i tan na ba?”

34 Yesu yi a yabi, a naxa, “I yetena maxədinna ni ito ra ba hanma muxune nan a falaxi i xa?”

35 Pilati yi a yabi, a naxa, “I mirixi a ma fa fala Yahudiyani nan n tan na ba? I kon kaane nun i ya saraxarali kuntigine nan i soxi n yii. I nanfe ligaxi?”

36 Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Dunupani ito gbee mi n ma mangayaan na. Xa dunupana ito gbeen nan yi n ma mangayaan na nun, n ma walikene yi yengen soma n xa nen nun alogo Yahudiyane nama n suxu. Koni iki, n ma mangayaan mi be xan yi.”

37 Nanara, Pilati yi a maxədin, a naxa, “Mangana nde nan i tan na nayi ba?” Yesu yi a yabi, a naxa, “I tan nan a falaxi fa fala a mangan nan n tan na. N barixi dunupa yi na nan ma, a n xa jəndin seren ba. Naxan yo jəndin xa, ne e tuli matima n xuiin na nen.”

38 Pilati yi a maxədin, a naxa, “Nanse jəndin na?”

E Yesu faxa feen nata

Matiyu 27.15-31, Maraka 15.6-20, Luka 23.13-25

A to na fala, Pilati yi mini banxini, a mən yi siga Yahudiyane fema, a sa a fala e xa, a naxa, “N mi a yalagi xun toxi hali ndedi!”

39 Koni e namunna nan a ra, n muxu keden yiiba e xa Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla waxatini. E waxi a xən ma, n xa Yahudiyane mangan yiiba e xa ba?”

40 E sənxcə sənxcə, e yi a yabi, e naxa, “En-en, a tan mi a ra. Nxu waxi Baraba nan xən!” Anu, mafu tiin nan yi Baraba ra.

19

1 Nayi, Pilati yi Yesu tongo, e yi a bulan.

2 Sofane yi kəmətin jali kanna rafala mangaya taxamasenna ra, e yi a so a xunna, e yi doma mamiloxin nagodo a ma.

3 E yi lu fe a fema, e yi a fala a xa, e naxa, “Yahudiyane Mangana, i kəne.” E yi a garin.

4 Pilati mən yi mini, a yi a fala Yahudiya yamaan xa, a naxa, “E a mato, n xa a ramini e ma tandeni, alogo e xa a kolon a n mi a yalagi xun toxi mumə!”

5 Nayi, Yesu yi mini tandeni, mangaya kəməti jali kanna soxi a xun na, doma mamiloxin fan yi ragodoxi a ma. Pilati yi a fala e xa, a naxa, “A tan xemən ni i ra!”

† 18:28: *Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla:* Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kəe kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xəryaan 12.1-13 kui.

6 Saraxarali kuntigine nun de kantanne to a to, e sɔnxɔ sɔnxɔ, e lu a fale, e naxa, “A xa gbangban, a xa gbangban!” Pilati yi a fala e xa, a naxa, “E tan xa a tongo, e sa a gbangban. N tan mi a yalagi xun toxi mumɛ!”

7 Yahudiyane yi a yabi, e naxa, “Sariyana nxu yii, fata na sariyan na a daxa a xa faxa amasɔɔ a bata a yete findi Alaa Dii Xemen na.”

8 Pilati to na me, a yi gaxu kati!

9 A mɔn yi xete yamana kanna banxini, a yi a fala Yesu xa, a naxa, “I tan kelixi minen yi?” Koni Yesu mi a yabi.

10 Pilati yi a fala a xa, a naxa, “I mi n yabima? I mi a kolon fa fala senbena n yii, n ni i bejin hanma n ni i gbangban?”

11 Yesu yi a yabi, a naxa, “No yo mi i yii n tan fari fo Ala naxan soxi i yii. Nanara, xemen naxan n soxi i yii na bata findi yulubi tongon na dangu i tan na.”

12 Pilati na me waxatin naxan yi, a bejin xɔnla yi a suxu kati! Koni Yahudiyane yi lu sɔnxɔ sɔnxɔe, e naxa, “Xa i xemɛni ito bejin, Romi Manga Gbeen Sesare xoyi mi i tan na. Naxan yo a yete findi mangan na, na bata keli Romi Manga Gbeen xili ma.”

13 Pilati to falani ito me, a Yesu ramini, a dɔxɔ a kiti sa gbɛdeni, denaxan xili “Geme Kirana” denaxan xili Heburu xuini, “Gabata.”

14 Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla nan yi na xɔtɔn bode. Pilati yi a fala Yahudiyane xa, a naxa, “E mangan ni i ra, e hɔn!”

15 E lu sɔnxɔe, e naxa, “A xa faxa! A xa faxa! A xa gbangban!” Pilati yi e maxadin, a naxa, “E waxi a xɔn ma, n xa e mangan gbangban wudin ma ba?” Saraxarali kuntigine yi a yabi, e naxa, “Manga yo mi nxu tan yii, ba Romi Manga Sesare ra.”

16 Na xanbi ra, Pilati yi Yesu so e yii, a e xa a gbangban wudin ma.

Yesu yi gbangban wudin ma
Matiyu 27.32-44, Maraka 15.21-32, Luka 23.26-43

Nayi, sofane yi siga Yesu ra.

17 A yetɛn yi a faxa wudin tongo, e siga yirena nde yi denaxan xili “Xun Xɔri Yirena” denaxan xili Heburu xuini, “Gologota.”

18 E yi sa a gbangban wudin ma mɛnni. E yi muxu firin fan gbangban wudin ma a fema, bonna a fɔxɔ kedenni, bonna fan a fɔxɔ kedenni. Yesu yi lu e tagi.

19 Pilati yi yamarin fi, e sebenla ti, e sa a singan a faxa wudin na, a naxa, “Yesu Nasareti kaana, Yahudiyane Mangana.”

20 Yahudiya wuyaxi yi na xaran amasɔɔ Yesu yi gbangbanxi wudin ma denaxan yi, mɛn yi taan dexɔn ma nen, na yi sebexi Heburu xuiin nun Latin xuiin nun Gireki xuiin nin.

21 Yahudiyane saraxarali kuntigine yi a fala Pilati xa, e naxa, “I nama a sebe fa fala ‘Yahudiyane Mangana,’ koni fa fala xemɛni ito naxa, a Yahudiyane Mangan nan a tan na.”

22 Pilati yi e yabi, a naxa, “N naxan sebexi, n mi fa na kalama sɔnɔn.”

23 Sofane to yelin Yesu gbangbanɛ wudin ma, e yi a dugine tongo, e yi a yitaxun dɔxɔde naanin sofa keden dɔxɔde keden. A doma bun biran naxan mi yi degexi bayo dugi kedenna nan yi a ra, na yi lu.

24 Sofane yi a fala e bode xa, e naxa, “En nama a yibo, en masensenna ti, a na naxan suxu, na yi a sɔɔ.” Ito ligaxi nen alogo Kitabuna falan xa kamali, a naxa, “E bata masensenna ti n ma dugine fe ra,

e xa e yitaxun e bode tagi.”*
Nayi, sofane yi na liga.

25 Yesu nga yi tixi a faxa wudin fema nun, e nun a ngaxakeden

* 19:24: Yaburin 22.19

ɲaxalanmana, Mariyama, Kilofasi a ɲaxanla, e nun Mariyama Magadala kaana.

²⁶ Yesu yi a nga tixin to na yi e nun a xarandiina, a yi naxan maxanuxi han! A yi a fala a nga xa, a naxa, “Nga, i ya dii xemen nan ito ra.”

²⁷ A yi a fala na xarandiin xa, a naxa, “I nga ni ito ra.” Na waxatin yeteni, na xarandiin yi a nga tongo, a siga a ra a konni.

Yesu faxa fena

Matiyu 27.45-56, Maraka 15.33-41, Luka 23.44-49

²⁸ Yesu yi a kolon fa fala feen birin bata yelin lige, a naxa, “N kɔe yinla bata raxara.” A na fala nen alogo naxan sebexi Kitabuni na xa kamali.†

²⁹ Ige sasena nde yi dɔxi na, na yi rafexi manpa muluxunxin na. E dugi dungina nde ragodo manpa muluxunxini, e yi a filin wudin ma naxan xili hisopi wudina.‡ E yi a lan Yesu deen ma a gbangban wudin kɔe ra.

³⁰ Yesu to manpa muluxunna min, a yi a fala, a naxa, “A birin bata kamali.”

Na danguxina, a yi a xun sin, a niin yi ba.

Sofane yi Yesu ɲensenna sɔxɔn tanban na

³¹ Yuman nan yi a ra, na xɔtɔn bode yi findima lɔxɔ binyen nan na Matabu Lɔxɔne ye. Yahudiyane kuntigine mi yi waxi e xa faxa muxune lu wudin kɔe ra Matabu Lɔxɔni. E yi a fala Pilati xa a e xa e sanne yigira alogo e xa e ragodo sinma.

³² Nanara, sofane yi siga, e yi xemen bonna sanne yigira naxan yi gbangbanxi Yesu dexɔn e nun bonna.

³³ Koni e Yesu li waxatin naxan yi, e yi a to, a bata faxa. Nanara, e mi a sanne yigira.

³⁴ Koni sofana nde yi Yesu sɔxɔn a ɲensenni tanban na. Wunla nun igen yi mini a ma mafuren.

³⁵ Naxan na toxi, na bata a seren ba. ɲɔndin nan a sereyaan na. A tan yatigi a kolon a ɲɔndin nan falaxi. Nayi, e fan xa denkeleya.

³⁶ Na ligaxi nen alogo Kitabun sebenla xa kamali, a naxa, “Hali a xori kedenna mi yigire.”§

³⁷ A sebexi yire gbete yi Kitabun kui, a naxa, “E muxun naxan yisɔxɔnxi, e e yeen tima nen na ra.”*

Yesu Maluxun fena

Matiyu 27.57-61, Maraka 15.42-47, Luka 23.50-56

³⁸ Na xanbi ra, Yusufu Ari-mate kaan yi Pilati mafan, a xa Yesu binbin tongo. Nba, Yesu a xarandiina nde nan yi Yusufu ra, koni wundoni, amasɔɔ a yi gaxuxi Yahudiyane yee ra. Pilati yi tin. Nanara, a yi fa Yesu binbin tongodeni.

³⁹ Nikodemu naxan siga Yesu fema kɔeen na a fɔlɔni, na fan yi bira Yusufu fɔxɔ ra. Ture xiri ɲaxumen kilo tonge saxan, mirihi latikɔnɔnna nun latikɔnɔn gbete basanxin nan yi a yii.

⁴⁰ E yi Yesu binbin kasangen dugi fixen nun ture xiri ɲaxumen na amasɔɔ Yahudiyane namunna nan yi na ra.

⁴¹ Yesu gbangban wudin ma denaxan yi, nakɔ yiren nan yi na dexɔn. Bilinganna nde yi na nun, muxe munma yi maluxun denaxan yi.

⁴² Na xɔtɔn bode Yahudiyane Matabu Lɔxɔn nan yi a ra, gaburun faranna to mi yi makuya, e sa Yesu maluxun mɛnni.

† **19:28:** A mato Yaburin 22.16 nun 69.22 kui. ‡ **19:29: Hisopi** yi findixi sansi bili xurudina nde nan na e yulubi xafari wunla xuyama naxan na saraxabadeni. Na feen sebexi Xɔrɔyaan 12.22 kui. § **19:36:** A mato Xɔrɔyaan 12.46 nun Yatene 9.12 nun Yaburin 34.21 kui. * **19:37:** A mato Sakari 12.10 kui.

20

Yesu keli feen gaburun kui

Matiyu 28.1-8, Maraka 16.1-8, Luka 24.1-12

¹ Xatin subaxani benun kuye xa yiba, Mariyama Magadala kaan yi siga gaburu dɛɛn na, a yi a li, gɛmɛn bata ba gaburun dɛ ra.

² A gimatɔɔn yi siga Simɔn Piyɛri nun a xarandiin boden fɛma, Yesu yi naxan maxanuxi han, a yi a fala e xa, a naxa, “E bata Marigin ba gaburun kui, e a saxi dɛdɛ, nxu mi na kolon!”

³ Piyɛri nun xarandiin bonna yi mini, siga gaburu dɛɛn na.

⁴ E firinna birin yi siga e giye koni xarandiin bonna yi dangu Piyɛri ra, a singe yi sa gaburu dɛɛn li.

⁵ A yi a felen, a yi a yeɛ masa, a yi kasangenna to gaburun faranna kui koni a mi so na.

⁶ Na xanbi ra, Simɔn Piyɛri yi fa, a yi so gaburu faranna ra kedenna, a fan yi kasangenna to saxi na yi.

⁷ Yesu xunna yi mafilinxi dugin naxan yi, na mafilinxin yi saxi a danna, a mi yi kasangenna dɛxɔn ma.

⁸ Nayi, xarandiin naxan singe sa gaburu dɛɛn li, na fan yi so a kui. A yi na yito, a yi dɛnkeleya.

⁹ Amasɔtɔ e munma yi a famu naxan sɛbɛxi Kitabuni, naxan yi a falaxi a Yesu kelima nɛn sayani.

¹⁰ Na xanbi ra, xarandiine yi xɛtɛ e konni.

Yesu yi mini kenenni Mariyama Magadala kaan xa

Matiyu 28.9-10, Maraka 16.9-11

¹¹ Mariyama tan tixin yi lu wugɛ gaburu dɛɛn na. A wugama, a yi a felen a yeɛ masadeni gaburun kui.

¹² Yesu binbin yi saxi dɛnaxan yi nun, a yi maleka dugi fixɛ kan firin to dɔxi mɛnni. Kedenna dɔxi a xun saden binna ra. Bonna dɔxi a san saden binna ra.

¹³ E yi a maxɔdin, e naxa, “I wugan nanfera, nga naxanla?” A yi e

yabi, a naxa, “E bata n Marigin ba be yi, n mi a kolon e a saxi dɛdɛ.”

¹⁴ A ito fala waxatin naxan yi, a yi a firifiri, a Yesu to tixi na yi. Koni a mi yi a kolon, xa Yesu nan yi a ra.

¹⁵ Yesu yi a maxɔdin, a naxa, “I wugan nanfera, nga naxanla? I nde fenma?” Naxanla yengi yi a ma, a nakɔ kantanna nan yi a ra. A yi a fala a xa, a naxa, “N fafe, xa i tan nan a baxi be, i sigaxi a ra dɛnaxan yi, na fala n xa, n xa sa a tongo na.”

¹⁶ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Mariyama.” A yi a firifiri, a falan ti Yesu xa Heburu xuini, a naxa, “Raboni.” Na bunna nɛɛn, “Karamɔxɔ.”

¹⁷ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I nama kankan n ma, amasɔtɔ n munma siga n Fafe Ala fɛma singen. Koni siga, i sa a fala ngaxakedenne xa, i naxa, a n tema n Fafe nun ɛ Fafe fɛma, n ma Ala nun ɛ Ala.”

¹⁸ Nayi, Mariyama Magadala kaan yi siga a faladeni xarandiine xa fa fala a bata Marigin to, a bata falani itoe ti a xa.

Yesu yi a xarandiine xe

Matiyu 28.16-20, Maraka 16.14-18, Luka 24.36-49

¹⁹ Na xati kedenna jinbanna ra, xarandiine yi malanxi banxina nde kui, dɛɛn balanxi e ma amasɔtɔ e yi gaxuxi Yahudiyane yeɛ ra. Yesu yi fa, a ti e tagi, a naxa, “E bɔɔnɛn xa xunbeli.”

²⁰ A yelinxini ito fale, a yi a yiine nun a jɛnsenna yita e ra. Xarandiine Marigin toxina, e sɛwa kati!

²¹ Yesu mɔn yi a fala e xa, a naxa, “E bɔɔnɛn xa xunbeli! N Fafe Ala n xɛxi kii naxan yi, n fan bata ɛ xɛ na kiini.”

²² A ito fala waxatin naxan yi, a yi a dɛ foyen fe e ma, a naxa, “E Alaa Nii Sarijanxin sɔtɔ.

²³ ɛ na dija naxanye yulubiye ma, ne mafeluun sɔtɔma nɛn, ɛ na naxanye gbeeye ramara, ne gbeene ramarama nɛn.”

Yesu nun Tomasi

²⁴ Muxu keden yi a xarandii fu nun firinne ye, Tomasi, naxan mɔn yi xili “Gulunna,” na mi yi e fɛma Yesu fa waxatin naxan yi.

²⁵ Nanara, xarandiin bonne yi a fala a xa, e naxa, “Nxu bata Marigin to!” Tomasi yi a fala e xa, a naxa, “Xa n mi a gbangban funfun to a yiine kui, n yi n yii sonla raso a sɔxɔndene ra, n yi n yiin naso a jɛnsenna sɔxɔnden na, n mi lɛ a ra mumɛ!”

²⁶ Lɔxɔ xun keden danguxina, xarandiine mɔn yi e malan banxini, Tomasi yi e fɛma, dɛene yi balanxi. Koni Yesu yi fa, a ti e tagi, a naxa, “Ɛ bɔjɛn xa xunbeli.”

²⁷ Na xanbi ra, a yi a fala Tomasi xa, a naxa, “I yii sonla rafa, i yi n yiine mato. I yiini bandun, i yi a raso n jɛnsenni, alogo i nama denkeleyatareyaan liga, denkeleya.”

²⁸ Tomasi yi a yabi, a naxa, “N Marigina, n ma Ala!”

²⁹ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Bayo i bata n to, i bata denkeleya ba? Muxun naxanye denkeleyaxi hali e munma n to, sɛwan ne xa!”

Kitabun yireni ito sebe xunna

³⁰ Yesu kabanako fe gbete wuyaxi liga nɛn a xarandiine yɛɛ xɔri naxan mi sebeɛi Kitabuni ito kui.

³¹ Koni itoe sebeɛi nɛn alogo ɛ xa la a ra fa fala Alaa Muxu Sugandixin nan Yesu ra, Alaa Dii Xɛmena. Ɛ na denkeleya a ma, ɛ nii rakisin sɔtɔma nɛn a xinli.

21*Yesu yi mini kenɛnni xarandii solofere tagi*

¹ Na xanbi ra, Yesu mɔn yi a yete makɛnɛn a xarandiine xa Tiberiyadi daraan dɛxɔn ma. A a yete makɛnɛn kii naxan yi, na nan ito ra.

² Simɔn Piyeri nun Tomasi naxan xili Gulunna, e nun Nataniyelii naxan kelixi Kana taani Galile

yamanani e nun Sebede a dii xɛmɛne nun xarandii firin gbeteɛye, ne yi malanxi.

³ Simɔn Piyeri yi a fala bonne xa, a naxa, “N sigama yeɛɛ suxudeni.” E yi a yabi, e naxa, “Nxu fan sigama i fɔxɔ ra nɛn.” Nayi, e siga, e sa dɔxɔ kunkin kui. Koni e mi sese suxu na kɔɛɛn na.

⁴ Kuye yibaxina, Yesu yi fa ti daraan dɛ. Koni a xarandiine mi yi a kolon a Yesu nan yi a ra.

⁵ A yi a fala e xa, a naxa, “Banxulanne, ɛ bata yeɛɛna nde suxu ba?” E yi a yabi, e naxa, “Ɛn-ɛn.”

⁶ A yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ yalaan nagodo kunkin yiifanna ma, ɛ nde suxuma nɛn na yi.” E to yalaan nagodo mɛnni, e mi nɔ a bandunɛɛ amasɔtɔ yeɛɛ wuyaxi bata yi e suxu yalaan na.

⁷ Yesu yi xarandiin naxan maxanuxi, na yi a fala Piyeri xa, a naxa, “Marigin nan a ra!” Simɔn Piyeri to na mɛ tun, fa fala Marigin nan a ra, a yi a domaan xidi a ra, amasɔtɔ a ragenla nan yi a ra. A tugan, a sin igeni.

⁸ Xarandiin bonne yi bira a fɔxɔ ra kunkin kui, e fa yalaan bandunɛɛ, a rafexi yeɛɛn na ken! Amasɔtɔ, e nun xaren mi yi tagi kuya, fɔ nɔngɔnna ye kɛmɛ firin jɔxɔn.

⁹ E to xaren li, e yi tɛɛn to na, yeɛɛne yi ganma denaxan yi e nun buruna.

¹⁰ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ baxi yeɛɛn naxan suxude, ɛ fa na nde ra.”

¹¹ Simɔn Piyeri yi so kunkin kui, a yalaan bandun xareyaan na, a rafexi yeɛɛɛ xungbene ra. Kɛmɛ tonge suulun e nun saxan nan yi a birin na. Hali e to a wuyaxi suxu, koni yalaan mi yibɔ.

¹² Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ fa ɛ dege.” Xarandiine sese mi susu a maxɔdinɛɛ fa fala, “Nde i tan na?” Amasɔtɔ e yi a kolon, a Marigin nan yi a ra.

13 Nanara, Yesu yi a maso, a bu-run tongo, a yi a so e yii. A yeχen fan liga na kiini.

14 A saxanden nan yi na ra Yesu xa a maχenən a xarandiine xa, xabu a keli sayani.

Yesu nun Piyeri

15 E yelin xanbini e dege, Yesu yi a fala Simən Piyeri xa, a naxa, “Simən, Yoni a dii xeməna, i n xanuxi dangu itoe ra ba?” Piyeri yi a yabi, a naxa, “Ɔn, n Marigina, i a kolon, i rafan n ma.” Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I yengi dɔχɔ n ma yeχeχe diine xɔn.”

16 Yesu mən yi a fala a xa a firindeni, a naxa, “Simən, Yoni a dii xeməna, i n xanuxi ba?” Piyeri yi a yabi, a naxa, “Ɔn, n Marigina, i a kolon, i rafan n ma.” Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I yengi lu n ma yeχeχene xɔn.”

17 Yesu mən yi a fala a xa a saxandeni, a naxa, “Simən, Yoni a dii xeməna, n nafan i ma ba?” Piyeri bəpən yi yifu amasɔtɔ Yesu bata a maxədin dɔχɔna ma saxan fa fala, “I n xanuxi ba?” Piyeri yi a fala a xa, a naxa, “N Marigina, i feen birin kolon, i a kolon, i rafan n ma.” Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I yengi dɔχɔ n ma yeχeχene xɔn.”

18 N xa jəndin fala i xa. I yi banxulanyani waxatin naxan yi, i yi darixi i yete maxide nən, i yi siga deχaxan na i kenən. Koni i na fori waxatin naxan yi, i yiine yibandunma nən muxu gbete yi i maxidi, a siga i ra yire yi deχaxan mi rafan i ma.”

19 Yesu yi na falama nən alogo a xa Piyeri faxa kiin yita, a yi Ala binyama naxan xɔn. A yi a fala a xa, a naxa, “Bira n fɔχɔ ra.”

20 Piyeri yi a firifri, a yi xarandiin bonna to e fɔχɔ ra, Yesu yi naxan maxanuxi. A tan nan yi dɔxi Yesu fəma e degedeni, a Yesu maxədin waxatin naxan yi, a naxa, “Marigina, nde i yanfama, a i so yiini?”

21 Awa, Piyeri a toxina, a yi a fala Yesu xa, a naxa, “Marigina, nanfe ligama xeməni ito ra?”

22 Yesu yi a yabi, a naxa, “Xa n waxi a xɔn ma, a tan xa lu a nii ra han n fa, na nanfe ligama i tan na? I tan xa bira n fɔχɔ ra tun.”

23 Nayi, falani ito yi xuya ayi Yesu a xarandiine tagi fa fala xarandiini ito mi faxama. Koni Yesu mi a falaxi fa fala a mi faxama, koni a a fala a xa nən, a naxa, “Xa n waxi a xɔn ma a tan xa lu a nii ra han n fa, na nanfe ligama i tan na?”

24 Na xarandiin nan feni itoe seren bama. A tan nan mən itoe seβexi. En na a kolon fa fala jəndin nan a sereyaan na.

Fala dənχena

25 Yesu mən fe gbete wuyaxi liga nən. Xa ne birin yi seβe nun, n ma miriyani, a kitabune mi yi xanje dunujani ito yi.

Kewanle Yesu a Xerane Kewanle

Luka naxan Ningila Yesu yirena nde seβexi, na nan mən yireni ito fan seβexi naxan xili “Yesu a Xerane Kewanle.” Ningila Yesu a yitama en na nən Yesu feen naxanye ligaxi a siimayani. A firindenit ito fəlxəxi a singen danden nin. A fan a yitama en na nən Yesu fəxərabirane nun a xerane naxan liga alogo Yesu a xaranna xa xuya ayi dunuᵗa yiren birin yi.

Yesu yelin xanbini a xerane xε, a e xa a xaranna kawandin ba dunuᵗa yirene birin yi, a yi a Nii Sariᵗanxin fan nagodo e ma alogo e xa sənβən sətə a wanla kε feen na. E to na sətə, e yi kawandin ba fəlxə Yerusalen taani. Muxu wuyaxi yi la e falane ra, e findi Yesu fəxərabirane ra. Kabanako fe wuyaxi yi liga alogo muxune xa la Yesu a xerane falane ra.

Na kawandin yi sənβən sətəma Yerusalen taani waxatin naxan yi, Yesu yaxune yi denkeleya muxune tərə fəlxə. Na kui, Yesu fəxərabirane yi xuya ayi Yerusalen taan fari ma. E yi siga kawandin bε Yudaya nun Samari bəxən ma. Kitabun yireni ito sora singena han sora fu nun firinden na wanla nan yitama en na. Piyeri tiden gbo na taruxune kui.

Na xanbi ra, Ala yi xera gbete xili naxan findixi Pəli ra. Benun Ala xa a xili, Pəli yi Yesu fəxərabirane ᵗaxankatama Isirayilaa dinan xinli han! Koni Yesu yi a yete yita Pəli ra, a fa a xε yamana gbete ye ma. Na kui Yesu a fe xibarun yi dangu Isirayila bəxən danne ra siga siya gbete ne yamanane yi.

Pəli yi na wanla kε yire wuyaxi yi, keli Yerusalen taani siga han Romi taani. Yahudiyane yi a

ᵗaxankata, koni e mi a nə. A yi kawandin bama Yahudiyane xa salide banxine kui, a mən yi a bama siya gbete ne se batudene kui. A na liga nən alogo dunuᵗa muxune birin xa a kolon Yesu naxan ligaxi e xa.

Luka taruxuni itoe fεsefεsexi nən, a e seβε. Koni yirena nde seβε kiina a yitama en na, a a ligaxi Luka yεε xəri nən. Waxatina nde Luka naxa, “Nxu yi siga iki...” Na falan nan a yitama en na, a a fan yi na nun. E nun Pəli nan yi sigama sigatini Yesu fe xibarun nalideni. Dandan tiin nan yi Luka ra.

Na birin kui, to denkeleya muxune nəe a kolonᵗe nən Yesu fəxərabira singene dunuᵗa yi gidixi kii naxan yi. E wanla lan a xa findi misaala ra en xa.

Yesu te feen kore

¹ N xəyin Teyofili,*

N bata Yesu a feene seβε i xa n ma seβε singen kui a wanla fəlxə feen naxanye birin ma e nun a xaranna naxan birin ti xabu a fəloni

² han a te kore waxatin naxan yi a yelin xanbini yamarine fiye a xera sugandixine ma Alaa Nii Sariᵗanxin barakani.

³ A ᵗaxankata xanbini, a yi a niiramaan yita e ra taxamaseri wuyaxi xən ma xii tonge naanin bun, a mən yi Alaa Mangayana fe fala e xa.

⁴ A yi e fema waxatin naxan yi, a yi e yamari, a naxa, “E nama keli Yerusalen taani singen. N Fafe Ala ε tuli saxi naxan na,† ε na mame be, n bata yi naxan ma fe fala ε xa.

⁵ Amasətə Yoni muxune rafuxi igen nin koni a mi fa buma, ε rafu Alaa Nii Sariᵗanxini.”

⁶ Nba, xerane yi malanxi Yesu fema waxatin naxan yi, e yi a maxədin, e naxa, “Marigina, i mən

* **1:1: Teyofili:** Muxu xinla na a ra naxan bunna nən, fa fala “Muxun naxan Ala xanuxi.” A mato Luka 1.1 kui. † **1:4: Ala e tuli saxi naxan na,** na findixi Alaa Nii Sariᵗanxin nan na. A mato Xerane 2.2 kui.

Isirayila mangayani tɔnma waxatini ito nin ba?"‡

⁷ Yesu yi a fala xerane xa, a naxa, "N Fafe Ala bata waxatin naxanye ragidi a senben bun, a mi lan ε xa ne liga waxatine kolon.

⁸ Koni Alaa Nii Sarijanxin na godo ε ma waxatin naxan yi, ε senben sɔtɔma nen, ε yi findi n serene ra Yerusalɛn taani, e nun Yudaya yamanan nun Samariya yamanan birin siga han bɔxɔn danne ra."

⁹ A yelixini ito fale, Ala yi a rate kore e yee xɔri, a yi lɔ ayi e ma kundani.

¹⁰ E yee mɔn yi xelexi ayi a fɔxɔ ra waxatin naxan yi, xeme dugi fixe kan firin yi ti xerane fema.

¹¹ E yi a fala, e naxa, "Galile kaane, ε tixi be nantera, ε koren matoma? Yesu ito naxan bata tongo ε tagi, a te kore xɔnna ma, a mɔn fama nen alo ε a toxi te kii naxan yi."

Yudasi nɔxɔn sugandi fena

¹² E yi xete Yerusalɛn taani sa keli Oliwi geyaan na. Na geyaan nun taa tagina, kilo keden nɔxɔndɔn na a ra.

¹³ E soxina taani, e te kore banxin kui e yigiyaan na. Naxanye yi na yi, ne nan xili itoe ra, Piyeri§ nun Yoni nun Yaki nun Andire nun Filipi nun Tomasi nun Barotolome nun Matiyu nun Alifaa dii xemena Yaki nun Simɔn e naxan ma a "Yahudiya siya xanuna,"* e nun Yaki a dii xemena, Yudasi.

¹⁴ Itoe birin yi e malanma yire kedenni Ala maxandideni waxatin birin e nun naxanla ndee nun Yesu nga, Mariyama e nun Yesu xunyene.

¹⁵ Na waxatini, Piyeri yi keli, a falan ti denkeleya muxune ye. Muxu keme muxu nɔxɔne nan yi na yi.

¹⁶ A yi a fala, a naxa, "Ngaxakedenne, Alaa Nii Sarijanxin naxan falaxi Kitabun kui Dawuda xɔn ma Yudasi a fe yi, naxan yi Yesu suxu muxune yee ra fɔ na xa kamali nen.

¹⁷ Yudasi, en tan nde nan yi a ra nun. A fan yi wanli ito ligama en xɔn ma."

Yudasi faxa fena

Matiyu 27.3-9

¹⁸ Nba, Yudasi gbetin naxan sɔtɔ a saranna ra tinxintareyaan xɔn ma, a bɔxɔn sara na ra. A bira na bɔxɔn fari, a faxa, a kuiin yi rabɔ ayi. A kui seene birin yi mini.

¹⁹ Yerusalɛn kaane birin yi na feen kolon. Nanara, e na bɔxɔn xili sa e kon xuini, Hakeladama. Na bunna neen, "Wuli bɔxɔna."

Yudasi nɔxɔn sugandi fena

²⁰ Piyeri mɔn yi a fala, a naxa, "Amasɔtɔ a sebexi Yaburin kui, fa fala, 'A yireni genla xa lu, muxu yo nama lu na yi.' A mɔn sebexi, 'Muxu gbetɛ xa a tiden tongo.'†

²¹ Nanara, fɔ muxuna nde xa sugandi, naxan yi en fema waxatin birin yi, en Marigi Yesu yi sigan tima en xɔn ma waxatin naxan yi

²² fɔlɔ Yesu rafu waxatin ma Yoni xɔn, han sa ti Yesu rate lɔxɔn ma kore. Fɔ na kanna xa kafu en ma, a fan yi findi seren na a Yesu bata keli sayani."

²³ Nanara, e muxu firin yeɓa, Yusufu naxan yi xili Barasaba, a mɔn yi xili Yusutu e nun Matiyasi.

²⁴ E yi Ala maxandi, e naxa, "Marigina, i tan muxun birin bɔne yi feen kolon. Nanara, a yita nxu ra, itoe firinna, i bata naxan sugandi

²⁵ alogo a xa wali xerayani Yudasi nɔxɔni, Yudasi wanla naxan bejin, a siga a sigadeni."

‡ **1:6:** E yi waxi a xɔn ma Ala xa *Isirayila mangayani tɔn* bayo Romi kaane bata yi Isirayila yamanan suxu yengeni. § **1:13:** Muxune mɔn Piyeri ma a Pita. * **1:13:** *Yahudiya siya xanuna:* Muxune nan yi ne ra naxanye yi Romi kaane yengema alogo Isirayila kaane xa mini e nɔɔn bun ma. † **1:20:** A mato Yaburin 69.26 nun 109.8 kui.

26 Na danguxina, e masensenna ti, a yi Matiyasi suxu, a sa Yesu a xera fu nun kedenna fari.

2

Alaa Nii Sarijanxin fa fena

¹ Se Xaba Singen Sali loxona a liye, denkeleya muxune birin yi malanxi yirena nde yi,

² sanja ma kedenni, e yi xui gbeena nde me keli kore naxan yi ligaxi alo foye gbeen xuina. E yi doxi banxin naxan kui, a yi na rafe.

³ Tee degene yi siga gode e keden kedenna birin xun ma alo teen lenna.

⁴ E birin yi lugo Alaa Nii Sarijanxin na. E falan ti folo xui gbetene yi, alo Nii Sarijanxina a fixi e ma kii naxan yi.

⁵ Yahudiya togondiyaxina ndee yi yigiyaxi Yerusalen taani na waxatini, naxanye sa kelixi dunuja siyane birin ye.

⁶ E to xui gbeeni ito me, yamaan yi e malan. Na yi e birin natereana amasoto e keden kedenna birin yi e yete kon xuiin nan mema denkeleya muxune falani.

⁷ E yi kabehan, e naxa, "Naxanye falan tima itoe ra, Galile kaane xa mi e birin na ba?"

⁸ Nanfera nayi, en keden kedenna birin fa e xuiin mema en yete bari xuine yi?

⁹ Parate kaane, Mede kaane, Elan kaane, naxanye doxi Mesopotamiya nun Yudaya nun Kapadose nun Pontu nun Asi yi

¹⁰ e nun Firigi nun Panfiliya nun Misiran nun Libiya boxon naxan Sireni yamanan dexon e nun naxanye kelixi Romi taani

¹¹ Yahudiyane ba, Yahudiyataren naxanye so Yahudiya dinani ba, Kireti kaane ba, Arabi kaane ba, en birin e xuiin mema, e Alaa kabanako feene ralima en ma, en ma xuine yi!"

¹² E birin yi kabeh, e yifu, e lu a fale e bode xa, e naxa, "Ito bunna di?"

¹³ Koni ndee yi lu denkeleya muxune magele, e naxa, "Itoe minxin nan a ra."

Piyeri kawandin naxan ba

¹⁴ Nba, Piyeri nun xarandii fu nun kedenna bonne yi keli, e ti, Piyeri yi falan ti yamaan xa a xuini texin na, a naxa, "E tan Yahudiyane nun Yerusalen kaane, e tuli mati n xuiin na, alogo e xa a kolon,

¹⁵ fa fala muxuni itoe mi minxi alo e yengi a ma kii naxan yi, soge raxenxen* waxatin na a ra iki.

¹⁶ Koni Ala naxan fala Nabi Yoweli a Kitabun kui, na nan ito ra. A naxa,

¹⁷ Waxati rapanni,

n na n ma Nii Sarijanxin nagodoma nen adamadiin birin ma.

E dii xemene nun e dii temene nabiya falane tima nen.

E banxulanne yi fe toon ti alo xiyena.

E xemefonne yi xiyen sa.

¹⁸ Na loxone yi,

n na n ma Nii Sarijanxin nagodoma nen

hali n ma konyi xemene nun n ma konyi gilene xun ma, e yi nabiya falane ti.

¹⁹ N kabanako feene yitama nen kore xonna ma e nun taxamasenne boxo xonna ma,

wunla nun teen nun tee tuti gbeen minima nen.

²⁰ Sogeni dimima nen, kiken yi gbeeli alo wunla, benun Marigina loxo binye gbeen xa a li.

²¹ Nba, muxu yo na Marigin maxandi a xinla ra,

na kisima nen.† "

²² "Isirayila xemene, e tuli mati falani ito ra. Ala nan Yesu Nasareti kaan xexi. Ala bata na yita e ra kabanako feene nun fe magaxuxine

* 2:15: Piyeri *soge raxenxena* fe falaxi nen alogo yamaan xa la a ra a dolo fe mi yi a ra bayo men kaane mi yi darixi dalon minje xotanni. † 2:21: Yoweli 3.1-5

nun taxamasenne xɔn a naxanye liga ε tagi alo ε tan yetena a kolon kii naxan yi.

²³ Ala bata yi a ragidi alo a yi a kolon kii naxan yi, a Yesu xa so ε yii. E yi kafu gbalotone ma, ε yi a gbangban wudin ma, ε yi a faxesa.

²⁴ Koni Ala mɔn yi a rakeli, a yi a ba sayaan xɔleni amasɔtɔ sayaan mi yi nɔε a ramare.

²⁵ Bayo Dawuda a fala nen a fe yi, a naxa,

‘N xaxili Marigin xɔn ma waxatin birin,

bayo a n dɛxɔn ma,

sese mi n mamaxe.

²⁶ Nanara, n bojen sewaxi, n yi falan ti sewani.

N fati benden fan luma nen yigini.

²⁷ Amasɔtɔ, i mi i me n na, n siga laxira yi.

I mi tinje i ya muxu tɔgɔndiyaxin yi kun gaburun na.

²⁸ I bata kiraan yita n na

nii rakisin sɔtɔma naxan xɔn.

I n nalugoma nen sewan na i yetagi.‡ ”

²⁹ “Awa, ngaxakedenne, n xa en benba Dawudaa fe fala ε xa sike mi naxan yi. A faxesa nen, a maluxun, a gaburun mɔn na han to.

³⁰ Koni nabiin nan yi a ra, a a kolon nen a Ala bata a tuli sa, a yi a kolɔ, a Dawuda bɔnsɔnna nde findima nen Mangan na a tan funfuni. §

³¹ Ala yi feen naxan ligama, Dawuda to na to, a yi Alaa Muxu Sugandixin nakeli feen fala, a naxa, a mi a me a ra, a siga laxira yi. A fati benden mɔn mi kunma.*

³² Ala na Yesu nan nakelixa sayani. En birin bata findi na seren na.

³³ A bata te Ala yiifanna ma. A yi Alaa Nii Sarijanxin sɔtɔ, Fafe Ala bata en tuli sa naxan na, a yi a ragodo en ma iki. E na nan toma. E na nan mema iki.

³⁴ Amasɔtɔ Dawuda yeteen mi te ariyanna yi. Anu, a yeteen bata a fala, a naxa, ‘Marigin yi a fala n marigin xa, a naxa,

“Dɔxɔ n yiifanna ma

³⁵ han n yi i yaxune sa i sanna bun ma.”† ”

³⁶ “Nayi, Isirayila muxune xa ito kolon yati, a ε Yesu naxan gbangbanxi wudin ma, Ala bata na findi Marigin na e nun a Muxu Sugandixin na.”

³⁷ Nba, yamaan to na me, na yi e bojen kala. E yi a fala Piyeri nun xeraan bonne xa, e naxa, “Nxu ngaxakedenne, nxu nanfe ligama?”

³⁸ Piyeri yi a fala e xa, a naxa, “E keden kedenna birin xa ε xun xanbi so ε hakeni, ε rafu igeni Yesu Alaa Muxu Sugandixin xinli, alogo ε yulubine xa xafari, ε yi Alaa kiseen sɔtɔ, a Nii Sarijanxina.

³⁹ Amasɔtɔ Ala bata ε tan nun ε diine tuli sa na ra e nun naxanye birin yire makuyene yi en Marigina Ala naxanye xilima a fema.”

⁴⁰ Piyeri yi sereyaan ba, a yi e rawekile fala wuyaxi ra, a naxa, “E yete ratanga waxatini ito tinxintareyaan ma.”

⁴¹ Naxanye tin a falan ma, ne yi rafu igeni. Muxu wuli saxan jɔxɔn yi sa denkeleya muxune fari na lɔxɔni.

⁴² E yi bira xerane xaranna fɔxɔ ra, e yi lu ngaxakedenyani, e lu e dεge e bode xɔn ma,‡ e lu Ala maxandε.

⁴³ Xerane yi kabanako fe wuyaxi liga e nun taxamasenne han birin yi gaxu.

⁴⁴ Denkeleya muxune birin yi lu e bode fema, e yii seene birin yi findi e bode gbee ra.

⁴⁵ E yi e bɔxɔne nun e yii seene matima nen, e yi na gbetine yitaxun e bode ra alo e keden

‡ 2:28: Yaburin 16.8-11 § 2:30: Yaburin 132.11 * 2:31: Yaburin 16.10 † 2:35: Yaburin 110.1 ‡ 2:42: Yanyina nde, ito bunna nen fa fala e yi Marigina ximenna yitaxunma. A mato Luka 22.19 kui.

kedenna birin makona a ma kii naxan yi.

⁴⁶ E yi lu e malanɲe Ala Batu Banxini lɔxɔ yo lɔxɔ, e yi e deɣema e bode xɔn ma e konne yi, sewan nun bɔɲe xunbenli.

⁴⁷ E yi lu Ala tantunɲe, e yi rafan yamaan birin ma. Marigin yi nde sama kisi muxune fari nen lɔxɔ yo lɔxɔ.

3

Lebutenna rakendeya fena

¹ Lɔxɔna nde, Piyeri nun Yoni yi siga Ala Batu Banxini Ala maxandi waxatini, benun se din waxatin xa a li.

² Nba, muxune yi fama xemena nde ra Ala Batu Banxin nabilinna yinna so deen na xandi tideni lɔxɔ yo lɔxɔ naxan yi barixi lebutenyani. Na so deen yi xili nen, “De Tofajina.”

³ A to Piyeri nun Yoni to soe, a yi e xandi gbetini.

⁴ E yi e yeɛn ti a ra. Piyeri yi a fala a xa, a naxa, “Nxu mato.”

⁵ A yi e mato. A yengi yi a ma, a e yii sena nde nan fima a ma.

⁶ Koni Piyeri yi a fala a xa, a naxa, “Gbeti mi n yii! Xema mi n yii! Koni seen naxan n yii, n na soma nen i yii. Yesu Alaa Muxu Sugandixin Nasareti kaan xinli, keli, i sigan ti.”

⁷ Piyeri yi a suxu a yiifanna ma, a yi a rakeli. Xemen sanne nun a wɔsɔxɔne yi senben sɔtɔ.

⁸ A yi tukan, a ti a sanne xun na, a sigan ti fɔlɔ. E nun xarandiine yi so Ala Batu Banxini, a sigan tima, a tukanma, a Ala tantunma.

⁹ Yamaan birin yi a to sigan tiye, a Ala tantunma.

¹⁰ E yi a kolon a a tan nan yi xandi tiini Ala Batu Banxin nabilinna yinna so deen na, naxan yi xili “De Tofajina.” Feen naxan liga xemen xa, e birin yi e terena na ra, e kabe kati!

Piyeri a kawandina

¹¹ Bayo a mi yi fa xetema Piyeri nun Yoni fɔxɔ ra, yamaan kuisanxin yi fa e giye, e yi e malan Sulemani a Gagene bun ma.

¹² Piyeri yamaan to waxatin naxan yi, a yi falan ti e xa, a naxa, “Isirayila xemene, nanfera e kabema feni ito ma? Nanfera e nxu matoma alo nxu tan nan a ligaxi xemene ito yi sigan ti nxu senben nun nxɔ Ala kolonna barakani?”

¹³ Iburahimaa Ala nun Isiyagaa Ala nun Yaxubaa Ala nun en-bane Ala nan a walikeen Yesu a binyen mayitaxi, e naxan yanfa, e yi e me a ra Pilati yetagi, naxan yi wama a bejin feni.

¹⁴ E e mexi muxu sarijanxin nun muxu tinxinxin na, e Pilati mafan, a xa muxu faxan bejin e xa.

¹⁵ E nii rakisin kanna faxa nen, koni Ala yi a rakeli sayani. Na seren nan nxu tan na.

¹⁶ Nxu to denkeleyaxi Yesu xinla ma, na nan fangan fixi xemene ito ma, e naxan toma, e a kolon. Denkeleyana Yesu xinla ma na nan a rakendeyaxi e yeɛ xori.”

¹⁷ “Nba, ngaxakedenne, n na a kolon e tan nun e mangane feen naxan liga Yesu ra, e a ligaxi a kolontareyaan nan ma.

¹⁸ Ala bata yi naxan fala a nabine birin xɔn ma, a na nan nakamalixi, a fɔ a Muxu Sugandixin xa tɔrɔ.

¹⁹ Nanara, e xun xanbi so e hakeni, e tubi Ala ma alogo e yulubine xa xafari

²⁰ Marigin yi matabu waxatine fi e ma, a mɔn yi a Muxu Sugandixin nafa e ma Yesu, a naxan nagidi e ma.

²¹ Koni fɔ a xa lu nen kore xɔnna ma singen han a waxati saxin na a li Ala feen birin yitonma waxatin naxan yi alo a bata a fala a nabi sarijanxine xɔn ma kii naxan yi waxati danguxine yi.

²² Musa a fala nen, a naxa, ‘Marigina e Ala nabina nde raminima nen e ye alo n tan, e tuli mati a falane birin na.

²³ Xa naxan yo mi a tuli mati na nabiin na, a kedima nen yamaan ye.*

²⁴ Nabiin naxanye birin bata falan ti xabu Nabi Samuyeli waxatini, ne birin bata yi loxoni itoe fe fala.

²⁵ E findixi nabine diine nan na. Ala layirin xidixi e nun e benbane tagi nen, a yi a fala Iburahima xa, a naxa, 'Dunuja siyane birin duban sotoma nen i tan bomsanna barakani.†

²⁶ Ala to a walikenen nafa, a a xe e singe nan ma alogo e xa duban soto a xon, a yi e birin naxete e fe naxine foxo ra."

4

Piyeri nun Yoni makiti fena

¹ Piyeri nun Yoni yi fala tiini waxatin naxan yi yamaan xa, saraxaraline nun Ala Batu Banxin kantan muxune mangan nun Saduse muxune* yi fa.

² E yi xoloxi han, bayo xerane yi yamaan xaranma. E yi a falama a faxa muxune kelima nen sayani alo Yesu.

³ E yi e suxu, e yi e sa kason na han xotanni bayo koenen bata yi so.

⁴ Koni muxun naxanye e falan me, na wuyaxi yi la a ra. Denkeleya muxune yi wuya ayi han muxu wuli suulun joxon xemene gbansanna.

⁵ Na xoton bode, yamaan mangane nun fonne nun sariya karamoxone yi e malan Yerusalen taani.

⁶ Saraxarali Kuntigi Singena Anasa yi na e nun Kayafa nun Yoni nun Alesandire nun Saraxarali Kuntigi Singena denbayaan muxu gbeteeye.

⁷ E yi Piyeri nun Yoni ti e yetagi, e yi e maxodin, e naxa, "E ito ligaxi nde senbe bun hanma xinla mundun yi?"

⁸ Piyeri yi lugoxi Alaa Nii Sarijanxin na, a yi e yabi, a naxa, "Yamaan mangane nun fonne,

⁹ xa e nxu makitima wali fajina fe ra to naxan ligaxi lebutenna xa, e nun a rakendeyaxi kii naxan yi,

¹⁰ nayi e xa a kolon, e tan nun Isirayilla yamaan birin, fa fala xemeni ito tixi e yetagi kendeyani Yesu Nasareti kaan xinla barakan nin, Alaa Muxu Sugandixina, e naxan gbangban wudin ma, Ala yi a rakeli sayani.

¹¹ Kitabun Yesu ito nan ma fe falaxi, a naxa, "E tan banxi tiine e me gemen naxan na, na bata findi banxin geme fisamantenna ra.†

¹² Kisin mi sote muxu gbete yo xon, bayo xili gbete yo mi dunuja yi, naxan fixi muxune fe ra en kisin sote naxan sabu ra."

¹³ E yi kabε Piyeri nun Yoni a xaxili ragidin ma, amasoto xarantarene nan tun yi e ra naxanye mi fe kolon. Na yi a yita e ra a e yi Yesu nan foxo ra.

¹⁴ Koni bayo e yi xemēn kendeyaxin toma tixi e dexon ma, e mi yi nεε sese fale.

¹⁵ Koni e yi xarandiine yamari, a e xa mini kitisa yamaan malanni, e yi falan ti folo e bode xa, e naxa,

¹⁶ "En nanfe ligama muxuni itoe ra? Amasoto Yerusalen kaane birin a kolon a e bata kabanako fe gbeen liga. En mi nεε a matandε.

¹⁷ Koni en xa tonna sa e ra, a e nama fa falan ti muxu yo xa Yesu xinli alogo feni ito nama xuya ayi yamaan tagi."

¹⁸ E yi Piyeri nun Yoni xili, e yi e yamari a e nama fa fala yo ti hanma e xaranna ti Yesu xinli.

* **3:23:** A mato Sariyane 18.15 nun 18.18-19 kui. † **3:25:** Dunuja Folon 22.18 nun 26.4 kui.

* **4:1: Saduse muxune:** Yahudiyane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. Lanna mi yi e nun Farisi muxune tagi. E tan mi yi laxi malekane ra. E man mi yi laxi a ra a muxune kelima nen sayani. † **4:11:** Yaburin 118.22

19 Koni Piyeri nun Yoni yi e yabi, e naxa, “E tan yeteen xa a mato xa nxu lan nxu xa e tan nan xui suxu hanma Ala.

20 Nxu naxan toxi nxu yi a me, nxu mi nae tonde na fale.”

21 E man yi e konko e ma kati, na xanbi ra, e yi e bejin. E mi yi nae e jaxankate, amasoto yamaan birin yi Ala tantunma fe ligaxini ito a fe ra.

22 Amasoto xemen naxan nakendeya findi kabanako feen na, na barin bata yi dangu jee tonge naanin na.

Yesu mantonne Ala maxandina

23 E to e bejin, Piyeri nun Yoni yi siga e lanfane fema. Saraxarali kuntigine nun yamaan fonne feen naxan falaxi e xa, e na birin yeba e xa.

24 E na me waxatin naxan yi, e birin yi e xui ramini Ala ma jenige kedenni, e naxa, “Nxu kannu, i tan naxan kore xonna nun boxo xonna nun foxo igen nun e yi seene birin daxi,

25 i tan naxan falan ti Alaa Nii Sarijanxin nun nxu benba Dawuda xon ma, i ya walikena, i naxa,

‘Nanfera siyane murutema?

Nanfera yamanane muxune yanfa fuune soma?

26 Dunuja mangane bata tondi,

kuntigine bata e malan

Marigin nun a Muxu Sugandixin xili ma.”[‡]

27 “Bayo jandin na a ra yati, Herode nun Ponsi Pilati nun Yahudiyatarene nun Isirayila yamaan birin e malan nen taani ito kui i ya walike sarijanxin Yesu xili ma i naxan sugandixi.

28 I senben nun i sagoon bata yi feen naxanye ragidi, e yi ne birin liga.

29 Awa iki, Marigina, i tuli mati e fala xolene ra, i tin i ya walikene xa i ya falan nali xaxili ragidi gbeeni.

30 I yiini bandun alogo muxune xa kendeya, taxamasenne nun kabanako feene yi liga i ya walike sarijanxin Yesu xinli.”

31 E yelinxina Ala maxande, e yi malanxi denaxan yi, menna yi xuruxurun. E birin yi lugo Alaa Nii Sarijanxin na. E yi Alaa falan nali xaxili ragidini.

Denkeleya muxune lanna

32 Xaxili kedenna nun nii kedenna yi lu denkeleya yamaan muxune birin ma. Muxu yo mi yi a falama, a naxa, n gbeen ni ito ra, bayo e birin malanna nan yi e yii seene ra.

33 Xerane yi lu Marigi Yesu keli feen sereyaan be senbe gbeeni. Baraka gbeen yi lu e birin xon!

34 Bayo sese mi yi dasaxi muxu yo ma e ye. Xee boxon nun banxine yi naxanye yii, e yi e matima nen, e yi e saren xali,

35 e sa e sa xerane bun. Xerane yi gbetin taxun muxune ra alo e makona a ma kii naxan yi.

36 Awa, Lewi bansonna xemena nde yi na, naxan bari Sipiri yamanani, a yi xili Yusufu. Xerane yi a xili sa Baranabasi. Na bunna nen, “Muxu Ralimaniyana.”

37 Xee boxona nde yi a yii, a na mati, a yi fa a sara gbetin sa xerane bun.

5

Ananiyasi nun Safira a fe

1 Xemena nde yi na naxan yi xili Ananiyasi, a jaxanla fan yi xili Safira. Na fan yi e boxona nde mati,

2 a yi a saren foxo kedenna ramarara a yete xa. A jaxanla fan yi na kolon. A siga a donxen na xerane yee ra.

3 Piyeri yi a fala a xa, a naxa, “Ananiyasi, nanfera i tinxi Setana yi so i boleni, han i wulen fala Alaa Nii Sarijanxin xa? Nanfera i boxon saren foxo kedenna ramaraxi i yii?

‡ 4:26: Yaburin 2.1-2

4 Benun i xa na xεε bɔxɔn mati waxatin naxan yi, i gbeen xa mi yi a ra ba? I to a mati i sagoon xa mi yi a gbetin na ba? Nanfera nayi, i fe sifani ito ligaxi? I mi wulen falaxi muxune xan xa de, fɔ Ala.”

5 Ananiyasi ito mε waxatin naxan yi, a bira, a faxa. Naxanye birin na mε, ne yi gaxu.

6 Banxulanne yi keli, e yi a kasan-gen, e sa a maluxun.

7 Awa waxatidi danguxina, a ɲaxanla fan yi fa, koni feen naxan ligaxi, a munma yi na mε singen.

8 Piyeri yi a fala a xa, a naxa, “A fala n xa, ε bɔxɔn saraxi xasabini ito nan na ba?” ɲaxanla yi a yabi, a naxa, “Ɔn, a saren yatin nan ito ra.”

9 Nayi, Piyeri yi a fala a xa, a naxa, “Nanfera ε nun i ya xεmɛn lanxi a ma ε xa Marigina Nii Sariɲanxin bunba? I ya xεmɛn maluxun muxune san xuini ni i ra dɛɛn na, e i fan xalima nɛn iki sa!”

10 A yi bira Piyeri bun ma, a faxa keden na! Banxulanne yi fa, e yi ɲaxanla fan li faxaxi, e yi a tongo, e sa a maluxun a xεmɛn dɛxɔn ma.

11 Dɛnkeleya yamaan nun muxun naxanye birin na feen mε, gaxu gbeen yi ne suxu.

Taxamasenne fe

12 Xεrane yi taxamaseri wuyaxi nun kabanako fe wuyaxi liga yamaan tagi. Dɛnkeleya muxune birin yi e malanma Sulemani a Gagene nan bun ma.

13 Muxu yo mi susu a masoε e ra. Hali na, yamaan yi e xili fajin falama.

14 Koni muxu wuyaxi yi lu sε e fari, xεmɛn nun ɲaxanla naxanye dɛnkeleya Marigin ma.

15 Nayi, muxune yi lu fε furetɔne ra, e yi e sa e sa seene nun dagine ma kirane xɔn ma alogo Piyeri dangumatɔn nininna xa e li.

16 Yama gbeen yi malan, sa keli Yerusalɛn rabilinna taane yi. E fa e furetɔne ra e nun ɲinan ɲaxine

naxanye tɔrɔma. E keden kedenna birin yi kɛndɛya.

Xεrane bεsɛnxɔnyana fena

17 Saraxarali Kuntigi Singen nun a muxun naxanye yi findixi Saduse muxune ra, ne yi xεrane maxɔxɔlɔn han e yi keli e xili ma.

18 E yi xεrane suxu, e yi e sa kason na.

19 Koni Marigina malekan yi fa kaso banxin dɛɛn nabi kɔɛɛn na. A yi e ramini, a yi a fala e xa,

20 a naxa, “E siga, ε sa ti Ala Batu Banxini, Yesu dunuɲa yi gidi kiin naxan yitaxi ε ra, ε na feene birin ye ba yamaan xa.”

21 E to na mε, e yi so Ala Batu Banxini subaxani, e xaranna ti fɔlɔ.

Nba, Saraxarali Kuntigi Singen nun a muxune to fa, e yi kitisa yamaan birin xili, Isirayila yamaan fonne birin. E muxun nasiga kaso banxini, a e xa sa fa xεrane ra e yetagi.

22 Koni e na lixina, kantan muxune mi xεrane to. E yi xεtε, e sa a fala bonne xa, e naxa,

23 “Nxu kasoon lixi balanxi nɛn ken, kantan muxune tixi dɛɛn na, koni nxu to dɛɛn nabi, muxu yo mi yi na kui!”

24 Ala Batu Banxin kantan muxune kuntigin nun saraxarali kuntigine ito mɛxina, e yi kui fu xεrane fe yi, e naxa, “Nanfe ligaxi e ra?”

25 Nba, xεmɛna nde yi so, a yi a fala e xa, a naxa, “E fa a mato, ε xεmɛn naxanye saxi kasoon na, e sa tixi Ala Batu Banxin kui, yamaan xarandeni!”

26 Kantan muxune kuntigin nun a muxune yi keli, e sa fa xεrane ra. Koni e mi fa xεrane karahan, amasɔtɔ e yi gaxuxi e magɔlɔn feen na yamaan xɔn.

27 E faxina xεrane ra, e yi e ti kitisa yamaan yetagi. Saraxarali Kuntigi Singen yi e maxɔdin,

28 a naxa, “Nxu mi yi ε yamari nun, a ε nama fa yamaan xaran xεmɛni ito xinli ba? Koni a mato,

ε bata Yerusalen taan birin nafe ε xaranni ito ra. Ε waxi a xon ma, ε xa xemeni ito faxa feen sa nxu xun ma!”

²⁹ Piyeri nun xeraan bonne yi e yabi, e naxa, “A fere mi na fo nxu xa Alaa falan nan suxu dangu muxune gbee falan na.

³⁰ En benbane Ala bata Yesu rakeli sayani, ε naxan gbangban wudin ma, ε yi a faxa.

³¹ Ala mon yi a rate kore, a yi a doxo a yiifanna ma, a yi a findi Mangan na e nun Marakisi Tiin na alogo Isirayila kaane xa no e xun xanbi soe e hakene yi, e yulubine yi xafari.

³² Feni itoe serene nan nxu tan na. Ala bata a Nii Sarijanxin naxan fi a falan suxu muxune ma, na feene seren nan na fan na.”

³³ E ito mexina, e bojen yi te kati, han xerane faxa xonla yi e suxu!

³⁴ Koni Gamaliyeli naxan findixi Farisi muxuna* nde ra, na yi na yi. Sariya karamoxon nan yi a ra naxan yi binyaxi yamaan birin xon. Na yi keli, a ti kitisa yamaan tagi, a yi yamarin fi, a xerane xa ramini singe.

³⁵ Na danguxina, a yi a fala kitisane xa, a naxa, “Isirayila kaane, ε muxuni itoe fe liga ε yeren ma.

³⁶ Waxati danguxina nde yi, xemena nde yi xili Tudasi, na a yete findi nen muxu gbeena nde ra, muxu kemε naanin joxon yi bira a foxo ra. Koni muxune a faxa nen. A foxorabirane birin yi xuya ayi, a fe yi lu fuu.

³⁷ Na danguxina, Yudasi Galile kaan fan yi keli muxune birin xili sebe waxatini, a yi ti ganla nde yee ra murute xinla ma. Koni muxune yi a fan faxa, a foxorabirane fan yi xuya ayi.

³⁸ Nanara, n xa a fala ε xa iki, ε muxuni itoe lu na, ε e bejin, e

xa siga. Amasoto xa e feene nun e wanle fataxi muxune nan na, e kalama nen.

³⁹ Koni xa a fataxi Ala nan na, ε mi e noe mumε! Na ma, ε a liga ki faji alogo a nama liga alo ε Ala nan yengema.” E yi tin a maxadi xuiin ma.

⁴⁰ E yi xerane xili banxini, e yi e bulan, e yi tonna doxo a e nama fa falan ti Yesu xinla ra. E yi e bejin.

⁴¹ Xerane sewaxin yi keli kitisa yamaan fema bayo Ala bata na binyen fi e ma a e xa jaxankata Yesu xinla fe ra.

⁴² E yi lu yamaan xaranje, e Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe xibarun nali Ala Batu Banxin nun muxune konne yi loxo yo loxo.

6

Denkeleya yamaan mali tiine fe

¹ Na waxatini, Yesu foxorabirane to yi wuyama ayi, Yahudiyan naxanye yi Gireki xuiin falama, ne yi e mawuga Yahudiyan bonne fari naxanye yi Heburu xuiin falama bayo e kapa gilene mi yi loxo yo loxo balon sotoma a kiini a taxun waxatini. Yahudiya Gireki xui falane naxa, “Gbetin naxan yitaxunma loxo yo loxo balon na, nxo kapa gilene mi na se sotoma.”

² Nayi, xarandii fu nun firinne yi Yesu foxorabirane birin malan, e yi a fala e xa, e naxa, “A mi lan nxu yi Alaa falan nabekin donse feen na.

³ Na ma, ngaxakedenne, ε muxu binyaxi solofere sugandi ε ye naxanye lugoxi Alaa Nii Sarijanxin na, xaxinla e ma, en yi e ti na wanla ra.

⁴ Nayi, en noe en sobe soe nen Ala maxandin nun a falan wanli.”

⁵ Na falan yi yamaan birin kenεn. Nayi, e yi Etiyen sugandi, naxan yi lugoxi denkeleyaan nun Alaa Nii Sarijanxin na, e nun Filipi nun Pirokoru nun Nikanoro nun

* **5:34: Farisi muxune:** Yahudiyane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. E tan nan e sobe so Nabi Musaa sariyan suxun ma dangu Yahudiyan bonne ra. E mon yi e benbane namunne suxuma kii xodexeni. E tan yi laxi malekane ra. E mon yi laxi a ra a muxune kelima nen sayani.

Timon nun Paramenasi e nun Nikolasi Antiyoki kaan naxan so Yahudiya dinani.

⁶E yi ne yita xerane ra. Xerane yi e yiin sa e ma, e yi Ala maxandi e xa.

⁷Na ma, Alaa falan yi lu xuyε ayi. Yesu fəxərabirane yi wuya ayi Yerusalen taani kati! Saraxarali wuyaxi yi denkeleya.

Etiyen suxu fena

⁸Nba, Etiyen yi lugoxi Alaa hinanna nun a senben na. A yi kabanako fe gbeene nun taxam- asenne liga yamaan tagi.

⁹Koni salide banxina nde mux- une yi keli Etiyen xili ma naxan yi xili “Muxu Xəryaxine Salide Banx- ina” naxanye yi kelixi Sireni nun Alesandire taan nun Silisi nun Asi yamanani, e yi Etiyen matandi fəlo.

¹⁰Koni e mi yi nəe tiye Etiyen ma fe kolonna yeε ra e nun a yi falan tima Nii Sarijanxin naxan baraka yi.

¹¹Awa, e muxuna ndee saranna fi alogo e xa a fala, e naxa, “Nxu a xuiin namexi nən Musa nun Ala rayefufe!”

¹²Nayi, e yi yamaan nun yamaan fonne nun sariya karaməxəne radin Etiyen xili ma. E yi Etiyen suxu, e siga a ra kitisa yamaan fema.

¹³E yi fa wule sere baane ra. Ne yi a fala, e naxa, “Xeməni ito luma fala jaxine tiye Yire Sarijanxini ito nun Musaa sariyan xili ma.

¹⁴Amasəto nxu bata a mε a ra, a a falama, a naxa, a Yesu Nasareti kaan yire sarijanxin kalama nən, a yi en ma namun fonne maxete en naxanye sətəxi Musa ra.”

¹⁵Naxanye birin yi dəxi kitisa yamaan malanni, ne birin yeen yi lu tixi Etiyen na, e yi a yetagin to alo malekan yetagin na a ra.

7

Etiyen ma sereyana

¹Saraxarali Kuntigi Singen yi a fala, a naxa, “Feen naxan falaxi i xun ma, jəndin na a ra ba?”

²Etiyen yi a yabi, a naxa, “N fafane nun ngaxakedenne, ε tuli mati n xuiin na. En benba Iburahima yi Mesopotamiya ya- manani waxatin naxan yi benun a xa dəxə Xarani taani, Ala Binyen Kanna a yeε makenen nən a xa.

³Ala yi a fala a xa, a naxa, ‘Keli i ya yamanan nun i xabilani. Siga na yamanani, n naxan yitama i ra.’*

⁴Nayi, a keli Kalidi kaane ya- manani, a sa dəxə Xarani taani. A fafe to faxa, Ala yi a rafa yamanani ito yi, ε dəxi denaxan yi iki.

⁵Ala mi bəxə yo fi Iburahima ma yamanani ito yi na waxatini hali san tide keden jəxən. Koni Ala a tuli sa nən, a yamanani ito findima nən a tan nun a bənsənna gbeen na. Anu, dii yo mi yi a yii na waxatini.

⁶Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘I bənsənna dəxəma nən yamana gbete yi, e konna mi denaxan yi, e yi tərə jee kemε naanin konyiyani.

⁷Koni e na lu siyaan naxan bun konyiyani, n na makitima nən. Na xanbi ra, e minima nən na ya- manani, e yi fa n batu be.’†

⁸Na xanbi ra, Ala yi banxulan tiin layirin xidi e nun Iburahima tagi. Na xanbi ra, a yi Isiyaga bari, a yi a banxulan a xii solomasεxede ləxəni. Isiyaga fan yi Yaxuba banx- ulan. Yaxuba fan yi en benba fu nun firinne banxulan.”

⁹“Awa, Yusufu a fe xəxələnyaan ma, en benbane yi a mati Misiran kaane ma. Koni Ala yi a xən.

¹⁰Ala yi a xunba a tərən birin yi. A yi xaxilimayaan fi Yusufu ma, a yi a rafan Misiran mangan ma. A yi Yusufu dəxə Misiran yamanan xun na e nun a banxi yi feene birin.

¹¹Nba, fitina kamən yi so Misiran yamanan nun Kanan yamanani,

* 7:3: Dunuja Fəlon 12.1 † 7:7: Dunuja Fəlon 15.13-14 nun Xəryaan 3.12

tərɔn yi gbo ayi. Donse yo mi yi fa en benbane yii.

¹² Koni Yaxuba a mε waxatin naxan yi, a murutun yi Misiran yi, a yi en benbane rasiga a singeni.

¹³ E sigan firindeni, Yusufu yi a yeε yita a ngaxakedenne ra. Misiran mangan Yusufu kon kaane fe kolon na waxatin nin.

¹⁴ Na xanbi ra, Yusufu yi xeraan nasiga a fafe Yaxuba nun a denbayaan birin tongodeni, muxu tonge solofere e nun suulun nan yi e birin malanxin na.

¹⁵ Yaxuba yi siga Misiran yi, a faxesaxan yi e nun en benbane.

¹⁶ Yamaan yi siga e binbine ra Siken taani. Iburahima gaburun naxan sara Hamori a diine ma Siken taani gbetin na, yamaan yi sa e maluxun menni.”

¹⁷ “Ala Iburahima tuli sa naxan na, na rakamali waxatin yi maso, en ma yamaan yi wuya ayi Misiran yi.

¹⁸ Na danguxina, Manga gbete yi dɔxɔ Misiran yi naxan mi yi Yusufu kolon.

¹⁹ Na Mangan yi en ma yamaan yanfa, e yi en benbane tɔrɔ, a yi e karahan alogo e xa e diine rabejin, e faxesaxan.

²⁰ Musa bari na waxatin nin, a yi Ala kenɛn han! A lu nen a fafe konni han kike saxan.

²¹ A ba a fafe konni waxatin naxan yi, Misiran mangana dii temen yi sa a tongo, a yi a maxuru, a yi a findi a dii xemen na.

²² E yi Musa xaran Misiran kaane fe kolonna birin ma, a yi senben sɔtɔ a falan nun a kewanli.”

²³ “Musa barin to jεε tonge naanin sɔtɔ, a ngaxakeden Isirayila kaan bonne xɔntɔn xɔnla yi a suxu.

²⁴ A yi Misiran kaana nde to a ngaxakedennda nde tɔrɛ, a yi a xun mayenge, a yi a gbeen jɔxɔ, a Misiran kaan faxesaxan.

²⁵ A yengi yi a ma a a kon kaane yi a famuma nen a Ala yi waxi e

xunba feni a tan nan xɔn. Koni e mi a famu mumε!

²⁶ Na xɔtɔn bode a yi Isirayila kaan muxu firin to yenge, a kata e tagini tɔndeni. A yi a fala e xa, a naxa, ‘Ngaxakedenmane nan ε ra, nanfera ε ε bode tɔrɔma?’

²⁷ Koni naxan yi a boden jaxankatama, na yi Musa radinye ayi, a yi a fala, a naxa, ‘Nde i findixi mangan nun kitisaan na nxu xun na?’

²⁸ I waxi n fan faxesaxan nin ba alo i Misiran kaan faxesaxan kii naxan yi xoro?’

²⁹ Musa to na mε, a yi a gi, a siga Midiyan yamanani. A dii xeme firin sɔtɔ menni.”

³⁰ “Awa, jεε tonge naanin danguxina, malekan yi mini kenenni Musa xa teen yiyani fɔtɔndin tagi Sinayi geyaan dexɔn ma burunna ra.

³¹ Musa na to waxatin naxan yi, a kabε. A to yi a masoma a ra alogo a xa a yigbe, Marigin xuiin yi mini, a naxa,

³² ‘I benbane Ala nan n tan na, Iburahimaa Ala nun Isiyagaa Ala nun Yaxubaa Ala.’ Musa yi gaxu, a xuruxurun, a mi fa susu a matɔε.

³³ Marigin yi a fala a xa, a naxa, ‘I ya sankidine ba i sanni amasɔtɔ i tixi denaxan yi, bɔxɔ sarijanxin na a ra.

³⁴ N bata n ma yamana tɔrɔn to Misiran yamanani, n bata e kutun xuiin mε, n bata fa e xunbadeni. Fa iki, n xa i xε Misiran yamanani.’ ”‡

³⁵ “Na Musa kedenna nan yi a ra Isirayila kaane bata yi e mε naxan na nun, e yi a fala, e naxa, ‘Nde i findixi mangan nun kitisaan na?’ Ala a tan nan nasiga e mangan nun e xunbaan na fata malekan fala xuiin na naxan mini kenenni a xa fɔtɔndini.

³⁶ Musa e ramini nen na yi, a kabanako feene nun taxamasenne liga Misiran yi e nun Baa Gbeeli, e nun tonbonni jεε tonge naanin.

‡ 7:34: A mato Xɔrɔyaan 2.14 han 3.10 kui.

37 Na Musa nan ito ra naxan a fala Isirayila kaane xa, a naxa, 'Ala nabina nde raminima nen e ye, naxan luma alo n tan.'§

38 A tan nan yi yamaan ye tonbonni, e nun malekan nan yi a ra naxan yi falan tima a xa Sinayi geyaan fari, a yi falane soto naxanye nii rakisin fima muxune ma alogo a xa ne radangu en ma."

39 "Koni en benbane mi tin a falan suxe, e yi e me a ra, xete xonla yi e suxu Misiran yi.

40 E yi a fala Haruna xa, e naxa, 'Ala gbetene rafala en xa naxan tima en yee ra amasoto Musa naxan en naminixi Misiran yamanani, en mi a kolon naxan a sotoxi.*

41 Nayi, e jinge dii sawuran nafala e suxuren na, e saraxan ba na xa, e yi sewa e yetena se rafalaxina fe ra.

42 Na ma, Ala yi xete e foxo ra, a yi e lu kore xonna yanban seene batuε alo a sebexi nabine kitabune kui kii naxan yi, a naxa, 'E tan Isirayila yamaan to yi tonbon yireni jee tonge naanin, e saraxane ba nen n tan xa ba?

43 E Moloکو suxuren batu bubun† nan xali, e nun Ramafan saren suxurena, e suxuren naxanye rafalaxi ε batu seene ra. Nanara, n na ε xalima nen konyiyani Babilon xanbi ra.' ‡

44 "Layiri sereyaan bubun§ yi en benbane yii tonbonni. A yi tixi alo Ala a yeba Musa xa kii naxan yi a yi a misaala yita a ra.

45 E to na soto, en benbane yi a xali e yii Yosuwe a mangayaan bun ma, e yi en ma boxon tongoma siyane yii waxatin naxan yi, Ala yi siyaan naxanye kedima e yee ra. A yi lu en ma boxoni han Dawuda waxatini.

46 Dawuda yi Alaa hinanna soto, a yi a maxodin alogo a xa no Yaxubaa Ala Batu Banxin tiye.

47 Koni Sulemani nan banxin ti a xa."

48 "Koni Kore Xonna Ala mi doxoma muxune banxi tixine kui, alo nabina a falaxi kii naxan yi, a naxa,

49 'Marigin naxa:

Kore xonna nan n ma manga gbeden na,

boxon yi findi n san tiden na.

E banxin sifan mundun tiye n tan xa?

N ma matabuden finde minen na?

50 N tan xa mi seni itoe birin nafalaxi ba?'"*

51 "E tan yama murutexina, e bojene nun e tunle luxi alo Ala kolontarene. E Alaa Nii Sarijanxin matandima alo e benbane!

52 E benbane mi nabiin mundun besenxonya? E nabine faxa nen, naxanye Tinxinna Kanna fa feen fala. Iki e fan bata a tan yeteen yanfa, e yi a faxa.

53 E tan bata Alaa sariyan soto fata malekane ra, koni e mi a suxi!"

Etiyen magolon fena

54 E to na me, e bojen yi te, han e yi e jinne raxin!

55 Koni Etiyen yi lugoxi Alaa Nii Sarijanxin na, a koren mato, a yi Ala noron to, Yesu yi tixi Ala yiifanna ma.

56 A yi a fala, a naxa, "A mato! N kore xonna rabixin toma, Muxuna Dii Xemen tixi Ala yiifanna ma!"

57 E yi sonxo gbeeni te. E yi e yiine sa e tunle de ra. E birin yi gbinin a xili ma.

58 E yi a bubu, e a ramini taani, e sa a magolon han a faxa. Na feen serene yi e dugine taxuma banxulanna nde ra, naxan yi xili Sali.

§ 7:37: Sariyane 18.15 * 7:40: Xoroyaan 32.1 nun 32.23 † 7:43: **bubuna**: Bubuni itoe yi rafalaxi sube kidine nan na naxanye singanxi xalanbene ra. E yi e maxalima yirene yi e nema sigatini waxatin naxan yi. ‡ 7:43: Amosi 5.25-27 Moloکو findixi suxuren nan na muxune yi e diine bama saraxan na naxan xa. Siyana ndee yi Moloکو nun Ramafan kolonxi e alane nan na na waxatini. § 7:44: Xoroyaan 25.9 * 7:50: Esayi 66.1-2

59 E yi Etiyen magolɔnma waxatin naxan yi, Etiyen yi lu Ala maxandɛ, a naxa, “Marigi Yesu, n niin nasuxu!”

60 A yi a xinbi sin, a yi gbelegbele, a naxa, “Marigina, i nama e suxu e yulubini ito ra.” A yelin xanbin na fale, sayaan yi a li.

8

Soli yi denkeleya yamaan besɛnxɔnya

1 *Soli* yi tinxi Etiyen faxa feen ma.

Nba, na lɔxɔni, besɛnxɔnya gbeen yi keli denkeleya yamaan xili ma Yerusalɛn taani. E birin yi xuya ayi Yudaya yamanan nun Samariya yamanani, fɔ xɛrane.

2 Muxu tɔgɔndiyaxina ndee yi Etiyen binbin maluxun, e wuga a fe ra kati!

3 Koni *Soli* tan yi kataxi denkeleya yamaan kala feen nan na. A yi soma banxine kui, a denkeleya xɛmɛne nun ɲaxanle suxu, a yi e sa kasoon na.

Yesu a fe yi rali Samariya yi

4 Denkeleya muxun naxanye xuya ayi, ne yi lu Alaa falan naliyɛ yiren birin yi.

5 Filipi yi siga Samariya yamanan taana nde yi, a sa Alaa Muxu Sugandixina fe kawandin ba na yi.

6 Yamaan birin yi e tuli mati Filipi a falane ra ki fajɔni, e mɔn yi lu a kabanako feene matɔɛ a yi naxanye ligama.

7 Yinna ɲaxine yi muxun naxanye fɔxɔ ra, ne yi e ragbelegbele, e xɛtɛ e fɔxɔ ra. Fati mafaxatɔne nun lebutɛn wuyaxi fan yi kɛndɛya.

8 Sɛwa gbeen yi so na taani.

9 Xɛmɛna nde yi na taani naxan yi xili Simɔn. Na yi woyimɛyaan ligama. Samariya kaane birin yi kabɛma a ma. A yi a yetɛ yigboma.

10 Taan muxune birin yi biraxi a fɔxɔ ra, fonna nun dii ɲɔrɛna, e lu a fale, e naxa, “Xɛmɛni ito, Ala sɛnben

ni ito ra, yamaan naxan xili sa a ‘Fanga Gbee Kanna.’”

11 E yi biraxi a fɔxɔ ra, bayo e yi kabɛma a ma xabu to mi na ra a woyimɛyana fe ra.

12 Koni Filipi Alaa Mangayaan nun Yesu Alaa Muxu Sugandixina a fe xibarun nali e ma waxatin naxan yi, e yi denkeleya. Xɛmɛne nun ɲaxanle, e birin yi rafu igeni e tubi xinla ma.

13 Simɔn fan yetɛɛn yi denkeleya. A yi rafu igeni, a lu biraxi Filipi fɔxɔ ra yiren birin yi. A yi taxamaseri gbeene nun kabanako feene to, a kabɛ kati!

14 Xɛraan naxanye yi Yerusalɛn taani, ne a mɛ waxatin naxan yi a Samariya kaane bata Alaa falan suxu, e Piyɛri nun Yoni rasiga e ma.

15 E to so na, e yi Ala maxandi e xa alogo e xa Alaa Nii Sariɲanxin sɔtɔ.

16 Amasɔtɔ Alaa Nii Sariɲanxin munma yi godo e tan sese fari singen. E bata yi rafu igeni Marigi Yesu xinla nan tun yi gbansan!

17 Nayi, Piyɛri nun Yoni yi e yiin sa e ma, e yi Alaa Nii Sariɲanxin sɔtɔ.

18 Simɔn a to waxatin naxan yi, a Nii Sariɲanxin yi sɔtɔma xɛrane yiine xɔn, a yi fa gbetin na e xɔn,

19 a naxa, “Ɛ sɛnbeni ito fi n fan ma alogo n na n yiin sa muxu yo ma, na kanna fan xa Alaa Nii Sariɲanxin sɔtɔ.”

20 Koni Piyɛri yi a yabi, a naxa, “Ɛ nun i ya gbetin xa halagi yire kedenni, amasɔtɔ i mirixi a ma fa fala a i Alaa kiseen sɔtɔn gbetin nan xɔn!

21 I gbee yo mi nxɔ wanle yi amasɔtɔ i bɔɲɛn mi tinxinxi Ala yɛɛ ra yi.

22 Nayi, xɛtɛ i ya miriya ɲaxin fɔxɔ ra, i yi Marigin maxandi alogo a xa i mafelu i ya miriya ɲaxin na, xa a sa tin.

23 Amasɔtɔ n bata a to, i lugoxi xɔxɔlɔnyaan nan na, i kankan tinxintareyaan ma.”

24 Simōn yi a fala Piyeri nun Yoni xa, a naxa, “Yandi, ε Marigin maxandi n xa, alogo, ε feen naxanye falaxi, ne sese nama n li.”

25 Piyeri nun Yoni seren baxina, e Marigina falan nali, e xete Yerusalen taani, e dangu Yesu a fe Xibaru Fajin naliye Samariya taa wuyaxi yi.

Filipi nun Etiyopi kaana fe

26 Marigina malekan yi falan ti Filipi xa, a naxa, “Keli, i siga sogeteden yiifanna ma, kiraan naxan kelima Yerusalen taani siga Gasa taani naxan dangun burunna ra, i siga na xon.”

27 Filipi yi keli, a siga, a Etiyopi kaa xeme tegeinxina* nde li kira yi. Kuntigi gbeen nan yi na xemen na nun. A tan nan yi Etiyopi Naxalan Mangan Kandasi a nafunle birin xun na. A bata yi siga Yerusalen taani Ala batudeni.

28 A xetematona a konni, a yi daxi a wontoron kui, a yi lu Nabi Esayi a Kitabun xaranje.

29 Alaa Nii Sarijanxin yi a fala Filipi xa, a naxa, “Siga, i sa i maso na wontoron na.”

30 Filipi yi siga a giye, a yi Etiyopi kaan xuiin me Nabi Esayi a Kitabun xaranje. Na ma, Filipi yi a maxodin, a naxa, “I naxan xaranma, i a bunna kolon ba?”

31 A yi a yabi, a naxa, “N na a kolonma di, xa muxe mi a yeba n xa?” A Filipi xili alogo a xa te, a daxo a fema wontoroni.

32 A yi denaxan xaranma Kitabun kui, na ni ito ra, a naxa, “E a xali nen alo yexeen faxa daxina.

A mi fala yo ti, alo yexeen naxan a dunduma a fati ma xaben xaba muxun bun.†

33 E a rayagi nen, e mi tin a kitin bolonye tinxinni.

Nde noe a yixetena fe fale?

Amasoto e bata a siimayaan dan dunuɲa yi.”‡

34 Kuntigin yi a fala Filipi xa, a naxa, “Yandi, a fala n xa, nabini ito nde a fe falama, a yete fe ba, hanma muxu gbete a fe?”

35 Filipi yi falan tongo, a yi a folo na Kitabun yiren ma, a Yesu a fe xibarun nali a ma.

36 E yi sigan tima kiraan xon ma waxatin naxan yi, e xudena nde li. Kuntigin yi a fala a xa, a naxa, “Igen mato, nanfera n mi rafuye?”

37 Filipi yi a fala a xa, a naxa, “Xa i bata denkeleya i bɔneni, i noe rafuye nen.” Kuntigin yi a yabi, a naxa, “N bata denkeleya a ma, a Yesu Alaa Muxu Sugandixin nan Alaa Dii Xemen na.”

38 A yi yamarin fi a e xa wontoron nati. E nun Filipi yi godo igeni, a yi rafu.

39 E to te igeni, Marigina Nii Sarijanxin yi Filipi tongo, a siga a ra. Kuntigin mi fa a to sonon, koni a sewaxin yi siga a sigatini.

40 Filipi yi sa mini Asotu taani, a yi Yesu a fe Xibaru Fajin nalima a dangu taane birin yi, han a sa so Sesariya taani waxatin naxan yi.

9

Soli tubi fena

Xerane 22.6-16 nun 26.12-18

1 Nba, Soli naxan yi konkoxi Marigin foxorabirane ma e faxa feen na, na yi siga Saraxarali Kuntigi Singen fema,

2 a yi kedine maxodin a ra, a naxanye sebe Damasi taan salide banxine muxune ma, alogo xa a sa naxanye li na, xemen nun jaxanla, e biraxi Yesu a Kiraan foxo ra, a xa fa e xidixin na Yerusalen taani.

3 A yi kira yi, a bata yi maso Damasi taan na, tee dege gbeen yi

* 8:27: Xeme tegeinxina: Na waxatini, mangane yi xemena ndee tegeinma nen alogo e xa e yengi daxo mangana feene xon, e mi bira mangana jaxanle foxo ra. † 8:32: xabena: Yirena ndee yi, yexee xaben kuyama ayi nen, a yi xaba a findi dugin na. ‡ 8:33: Esayi 53.7-8

keli kore mafuren, a lu dege a rabilinni.

⁴ A yi bira boxoni, a fala xuiin me, naxan yi a falama, a naxa, "Soli, Soli i n besenxonyama nanfera?"

⁵ Soli yi maxodinna ti, a naxa, "Marigina, nde i tan na?" Na xuiin yi a yabi a naxa, "N tan, Yesu na a ra, i naxan besenxonyama.

⁶ Koni keli, i siga taani. I lan i xa naxan liga, e sa na falama i xa nen."

⁷ Muxun naxanye yi Soli foxo ra nun, ne dunduxin yi lu tixi. E yi fala xuiin mema koni e mi yi muxu yo toma.

⁸ Soli yi keli, a ti, a yi a yeen nabi, koni a mi yi sese toma. E yi a yii rasuxu, e siga a ra Damasi taani.

⁹ A lu danxutoyani han soge saxan. A mi yi donse donma, a mi yi a minma.

¹⁰ Nba, Yesu foxorabirana nde yi Damasi taani nun, a xili Ananiyasi. Marigin yi falan ti na xa fe tooni alo xiyena, a naxa, "Ananiyasi." Ananiyasi yi a yabi, a naxa, "Marigina, n tan ni i ra."

¹¹ Marigin yi a fala a xa, a naxa, "Keli, i siga kiraan xon ma, naxan xili Kira Tinxinxina, i sa muxuna nde maxodin Yudasai a banxini naxan kelixi Tarise taani naxan xili Soli bayo a n maxandima.

¹² A bata fe toon ti alo xiyena, a xemena nde to fe naxan xili Ananiyasi, a yi a yiin sa a ma, alogo a mon xa no seen toe."

¹³ Ananiyasi yi a yabi, a naxa, "Marigina, muxu wuyaxi bata na xemena fe fala n xa, a fe naxin naxanye birin ligaxi i ya yama sarijanxin na Yerusalen taani.

¹⁴ A bata senben soto saraxarali kuntigine yii, a xa fa Damasi taani alogo muxun naxanye birin i xinla falama, a xa ne suxu."

¹⁵ Marigin yi a fala Ananiyasi xa, a naxa, "Siga tun, amasoto n bata Soli sugandi n ma walikéen na, a xa n xinla rali siya gbetene nun e mangane nun Isirayila muxune ma.

¹⁶ N na yitama a ra nen a toron yaten naxan sotoma n ma fe ra."

¹⁷ Nayi, Ananiyasi yi siga na banxini, a sa a yiin sa Soli ma. A yi a fala a xa, a naxa, "Ngaxakedenna Soli, Marigi Yesu naxan mini i xa kenenni kira yi, i to yi fama be, na nan n nafaxi i ma alogo i mon xa seen to, i lugo Alaa Nii Sarijanxin na."

¹⁸ Mafuren sena nde yi ba Soli yeen ma alo se xanla, a mon yi seen to. A yi keli, a rafu igeni.

¹⁹ A yi a dege, a mon yi senben soto.

Soli yi kawandin ba Damasi taani

Soli yi xii dando raba Yesu foxorabirane fema Damasi taani.

²⁰ A yi kawandin ba folo salide banxine kui keden na, a Alaa Dii Xemnen nan Yesu ra.

²¹ Naxanye birin na me, ne yi kabe, e maxodinna ti, e naxa, "Xemeni ito xa mi yi muxune naxankatama Yerusalen taani naxan yi Ala maxandima xinli ito yi ba? A mi faxi ne xan suxudeyi be ba, alogo a xa siga e ra saraxarali kuntigine fema?"

²² Koni Soli senben yi gboma ayi kati! A yi a mayitama, a Yesu nan Alaa Muxu Sugandixin na han Damasi taan Yahudiyane yifu.

²³ Xii wuyaxi danguxina, Yahudiyane yi e bode to Soli faxa feen ma.

²⁴ Koni Soli yi e wundon kolon. E yi lu taan so deene kantanje keen nun yanyin na, alogo e xa a faxa.

²⁵ Koni Soli a xarandiine yi sa a ragodo sagan kui taan nabilinna yinna xanbi ra.

Soli Yerusalen taani

²⁶ Soli yi siga Yerusalen taani, a kata sigadeni Yesu foxorabirane fema. Koni e gaxu a yee ra, bayo e mi yi laxi a ra xa Yesu foxorabiran nan yi a ra nun.

²⁷ Koni Baranabasi yi a xali xerane fema. Soli Marigin to kii

naxan yi kira yi, a mɔn yi a xuiin me, a na ye ba e xa e nun Sɔli kawandin ba kii naxan yi Damasi taani Marigi Yesu xinli.

²⁸ Nayi, Sɔli yi lu e fɛma. A lu sigɛ kawandi badeni xaxili ragidini Marigi Yesu xinli Yerusalɛn taan birin yi.

²⁹ Yahudiyan naxanye yi Gireki xuiin falama, Sɔli yi lu ne matandɛ, koni ne fan yi kata a faxa feen na.

³⁰ A ngaxakedenne to na me, e yi siga a ra Sesariya taani, e yi a rasiga Tarise taani.

³¹ Nayi, denkeleya yamaan yi waxati ti bɔɲɛ xunbenli Yudaya yamanan nun Galile yamanan nun Samariya yamanani, e lu e bode senbe soɛ. Alaa Nii Sariɲanxin yi lu e ralimaniye Marigin yeeragaxuni, e wuya ayi.

Piyeri yi siga Lida nun Yafa yi

³² Piyeri yi a masigan tima na yirene birin yi. Lɔxɔna nde, a yi siga Lida taan yama sariɲanxin xɔntɔndeni.

³³ A xɛmɛna nde li na naxan yi xili Ene, lɛbutɛnna nan yi a ra. Na yi saxi xabu ɲɛ solomasɛɛ.

³⁴ Piyeri yi a fala a xa, a naxa, “Ene, Yesu Alaa Muxu Sugandixin bata i rakɛndɛya. Keli, i sadeni tɔn.” Ene yi keli mafuren!

³⁵ Lida kaane nun Sarɔn kaane birin yi xɛmɛn to, e tubi Marigin ma.

³⁶ Naxanla nde yi Yafa taani naxan findixi Yesu fɔxɔrabirana nde ra, a xili Tabita, naxan mɔn yi xili Dɔrakasi Gireki xuini. A yi fe faɲi ligama waxatin birin, a yi yiigelitɔne malima.

³⁷ Na waxatini, a yi fura, a faxa. E to yelin a binbin maxɛ, e yi sa a sa kore banxina nde kui.

³⁸ Awa, Yesu fɔxɔrabiran naxanye Yafa taani, ne bata yi a me a Piyeri Lida taani Yafa taan dɛxɔn ma. E yi xeraan muxu firin nasiga, e naxa, “Yandi, fa nxu fɛma keden na.”

³⁹ Piyeri yi keli, e nun na xɛmɛne yi siga. E to so, e yi siga a ra kore banxin kui. Kaɲa gilɛne birin wugamatɔn yi fa a fɛma. Dɔrakasi domaan nun gubaan naxanye rafala a to yi ɲɛɲɛ, e yi ne yita a ra.

⁴⁰ Piyeri yi e birin namini banxini, a yi a xinbi sin, a Ala maxandi. Na xanbi ra, a yi a yeɛ rafindi a binbin ma, a yi a fala, a naxa, “Tabita, keli.” A yi a yeɛn nabi, a Piyeri to, a keli, a dɔxɔ.

⁴¹ Piyeri yi a suxu a yiin ma, a yi a rakeli. Na xanbi ra, a yama sariɲanxin nun kaɲa gilɛne xili, a yi a ɲɛɲɛn yita e ra.

⁴² Feni ito xibarun yi xuya ayi Yafa yiren birin yi. Muxu wuyaxi yi denkeleya Marigin ma.

⁴³ Piyeri yi xii wuyaxi ti Yafa yi xɛmɛna nde fɛma naxan yi xili Simɔn. Garangen nan yi a ra.

10

Piyeri nun Kɔrɔneyi a fe

¹ Xɛmɛna nde yi Sesariya taani a xili Kɔrɔneyi, sofa kɛmɛn kuntigin nan yi a ra, a yi Itali yamanan ganlanin.

² Dina muxun nan yi a ra. A tan nun a denbayaan birin yi gaxuxi Ala yeɛ ra. A yi Yahudiya yiigelitɔne kima han! A yi Ala maxandima waxatin birin.

³ Lɔxɔna nde, se din waxatin bata yi maso, a yi fe toon ti alo xiyena, a yi Alaa malekana nde to, a a yigbe ki faɲi. Malekan yi so a konni, a yi a fala a xa, a naxa, “Kɔrɔneyi!”

⁴ A yi malekan mato gaxuni, a yi a yabi, a naxa, “N kanna, nanfe ligaxi?” Malekan yi a yabi, a naxa, “I ya maxandi xuiin nun i ya yiigelitɔ kiseene bata Ala kɛnɛn. Na nan a ligaxi a bata a yengi lu i xɔn.”

⁵ Muxuna ndee rasiga Yafa taani iki, e xa sa fa muxun na naxan xili Simɔn, naxan mɔn xili Piyeri.

⁶ A yigiyaxi Simɔn garangen konna nin, fɔxɔ igen de.”

7 Na xanbi ra, malekan naxan yi falan tima Kōrōneyi xa, na yi siga. Kōrōneyi yi a walikēen muxu firin xili e nun sofa dinaxina nde naxan yi walima a fēma.

8 Feen naxan ligaxi, a na birin yeɓa e xa, a yi e rasiga Yafa taani.

9 Na xōtōn bode, e yi kira yi, e bata yi maso Yafa taan na, Piyeri yi te kore banxin xuntagi yanyi tagini Ala maxandideni.

10 Kamēn yi a suxu, a yi waxi a dēge feni. E yi donseen nafalama a xa waxatin naxan yi, a yi fe toon ti alo xiyena.

11 A yi kore xōnna rabixin to, a sena nde to gode, a ligaxi alo dugi yigbeena. A singanxi a tongon naaninne ma godo bōxōni.

12 Subene nun bubu seene nun xōliin siyaan birin yi na kui.

13 Piyeri yi fala xuiin mē a fe tooni, a naxa, “Piyeri, keli i yi nde faxa, i yi a don!”

14 Koni Piyeri yi a yabi, a naxa, “En-ēn de Marigina! Han iki, n munma se haramuxin* hanma se sarijantaren don singen.”

15 Na fala xuiin mōn yi mini, a naxa, “Ala bata naxan nasarijan, i tan nama na yatē se sarijantaren na.”

16 Na yi liga dōxōja ma saxan. Na seen mōn yi te kore keden na.

17 Piyeri fe toon naxan ti alo xiyena, a yi a mirima na bunna ma waxatin naxan yi, Kōrōneyi a xerane bata yi Simōn ma banxin to, e tixi a dē ra.

18 E yi muxune xili, e maxōdinna ti, xa Simōn yi yigiyaxi mēnni naxan mōn xili Piyeri.

19 Piyeri mōn yi a mirima a fe toon bunna ma waxatin naxan yi, Alaa Nii Sarijanxin yi a fala a xa, a naxa, “Simōn, a mato, xēmē saxan i fenma.

20 Keli i siga e fōxō ra hali i mi sike, amasōtō n tan nan e rafaxi.”

21 Nayi, Piyeri yi siga na muxune fēma, a yi a fala e xa, a naxa, “N tan ni i ra, ē naxan fenma. E faxi nanfera?”

22 E yi a yabi, e naxa, “Kōrōneyi, sofa kēmēn kuntigin nan nxu xexi. Muxu tinxinxin nan a ra, a gaxu Ala yē ra, Yahudiyane birin a seren bama! Maleka sarijanxin bata a fala a xa, a xa i xili a konni a yi i ya falane ramē.”

23 Nayi, Piyeri yi e yigiya banxini. Na xōtōn bode, a yi keli, e birin yi siga. Yafa taan dēnkēleya muxuna ndee yi siga e fōxō ra.

24 Na xōtōn bode mōn, e Sesariya taan li. Kōrōneyi yi e legedenma, a bata yi a kon kaane nun a xōyine birin malan nun.

25 Piyeri to so banxini, Kōrōneyi yi a ralan, a yi a xinbi sin Piyeri bun ma a binya feen na.

26 Koni Piyeri yi a rakeli, a naxa, “Keli, amasōtō muxun nan tun n fan na.”

27 E yi lu fala tiini han Piyeri yi so, a yi muxu wuyaxi li malanxi na yi.

28 A yi a fala e xa, a naxa, “E a kolon yati fa fala a Yahudiyane dinan mi tinjē e nun siya gbētēn xa lu e bode xōn hanma a so a konni. Koni Ala bata a yita n na, a n nama a fala muxu yo ma fa fala a mi sarijan hanma a haramuxi.

29 Nanara, i ya xerane to n xili, n mi tondixi fē. Nba, ē n xilixi nanfera?”

30 Kōrōneyi yi a fala, a naxa, “A soge naaninna nan i ra, n yi salima n ma banxini alo waxati sifani ito yi, benun se din waxatin xa a li, nba, xēmēna nde yi mini kēnēnni n xa, a ti n yetagi, a domaan may-ilenma.

31 A yi a fala, a naxa, “Kōrōneyi, Ala bata i ya maxandin xuiin mē. I ya yiigelitō kiseene bata a liga Ala yi a yengi lu i xōn ma.

32 Nayi, muxuna nde rasiga Yafa taani Simōn xilideni naxan

* **10:14: se haramuxina:** Sube wuyaxi mi radaxaxi Yahudiyane dinani. A mato Saraxaraline sora 11 kui.

mən xili Piyeri. A yigiyaxi Simən garangen konna nin fəxə igen de.’

³³ Nanara, n xeraan nasigaxi i fəxə ra keden na, i fan bata tin fe. Awa, iki nxu birin Ala yetagi be alogo nxu xa na falan me Marigina i yamarixi naxan na.”

Piyeri yi falan ti

³⁴ Piyeri yi falan ti fələ, a naxa, “Iki, n bata a kolon, a jəndin na a ra, fa fala Ala mi muxune rafisaxi e bode xa.

³⁵ Naxan na gaxu a yeε ra, a tinxinyaan naba, a na yisuxuma nən, a na findi muxun siya yo ra.

³⁶ Ala bata a falan nasiga Isiray-ila kaane ma, a yi Yesu a fe Xibaru Fajin nali e ma fa fala a bəne xunbenla sətəma Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakan nin, muxun birin Marigina.

³⁷ E a kolon naxan liga Yudaya yamanan birin yi, naxan bata yi fələ Galile yamanani Yoni kawandin ba xanbini a yamaan xa rafu igeni e tubi xinla ma.

³⁸ E mən a kolon, a Alaa Nii Sarijanxin nagodo nən Yesu Nasareti kaan xun ma alo masusan turena, a yi senben fi a ma. E mən a kolon Yesu siga kii naxan yi yiren birin yi, a yi lu fe fajine ligε, a muxune rakendεya, naxanye birin yi Yinna Manga Setana senben bun ma, amasətə Ala yi a xən ma.

³⁹ A feen naxanye birin liga Yahudiya yamanan nun Yerusalen taani, ne serene nan nxu tan na. E yi a gbangban wudin ma, e yi a faxa.

⁴⁰ Koni Ala yi a rakeli sayani a soqe saxande ləxəni, a yi a yita yamaan na.

⁴¹ Yamaan birin mi a to, koni fə Ala sereyaan naxanye sugandixi, en tan naxanye en dege a xən, en yi en min a dεxən a keli xanbini sayani.

⁴² A bata en yamari, a en xa kawandin ba yamaan xa, en yi a seren ba fa fala Ala bata a ragidi

Yesu ma, a xa faxa muxune nun neje muxune makiti.

⁴³ Nabine birin a seren ba nən, a muxu yo na denkeleya a ma, na kanna yulubine xafarima nən Yesu xinla barakani.”

Siya gbetene Alaa Nii Sarijanxin sətəfena

⁴⁴ Piyeri yi falan tima waxatin naxan yi, naxanye birin yi tuli matixi a falan na, Alaa Nii Sarijanxin yi godo ne birin ma.

⁴⁵ Yahudiyan denkeleya muxun naxanye fa Piyeri fəxə ra, ne yi kabε bayo Ala a Nii Sarijanxin nagodo nən siya gbetene fan ma.

⁴⁶ Amasətə e yi na muxune fala xuine mεma e Ala matəxəma xui gbetene yi. Nayi, Piyeri yi a fala,

⁴⁷ a naxa, “Tondi tiye muxuni itoe rafuye igeni ba, naxanye bata Alaa Nii Sarijanxin sətə alo en tan a sətəxi kii naxan yi?”

⁴⁸ Nanara, a yi e yamari a e xa rafu Yesu Alaa Muxu Sugandixin xinli. Na xanbi ra, e yi Piyeri mafan, a xa lu na xi dando.

11

Piyeri yi a dentεge Yerusalen denkeleya yamaan xa

¹ Xerane nun denkeleya muxun naxanye yi Yudaya yamanan birin yi, ne yi a me, a siya gbetene fan bata Alaa falan suxu.

² Piyeri to siga Yerusalen taani, Yahudiya denkeleya muxune yi a mafala fələ, e naxa,

³ “I bata siga banxulantarene konni, ε birin yi ε dege ε bode xən ma!”

⁴ Piyeri yi na feene yeba e xa kii fajni a danguxi kii naxan yi,

⁵ a naxa, “N yi Ala maxandima Yafa taani waxatin naxan yi, n fe toon ti nən alo xiyena. N sena nde to gode, a ligaxi alo dugi yigbeena. A singanxi a tongon naaninne ma, a ti n dεxən ma.

6 N yi a kui to, n yi fa subene nun burunna subene nun bubu seene nun xoline to.

7 Na xanbi ra, n fala xuiin me, a naxa, 'Piyeri, keli, i nde faxes, i yi a don!'

8 Koni n yi a yabi, n naxa, 'En-en de, Marigina, n munma donse haramuxin don singen hanma donse sarijantarena.'

9 Fala xuiin mon yi keli kore, a naxa, 'Ala bata naxan nasarijan, i nama na yate se sarijantaren na!'

10 Na yi liga daxona ma saxan. Donexen na, na seen mon yi te kore.

11 Na waxatin yeteni xeme saxan yi fa n ma banxini nxu yi yigiyaxi denaxan yi keli Sesariya taani.

12 Alaa Nii Sarijanxin yi a fala n xa, a n nama sike sigε e foxo ra. Denkeleya muxu senninni itoe naxanye be, ne fan yi n mati, nxu birin yi so Koroneyi a banxini.

13 Koroneyi malekan to tixi a banxini kii naxan yi, a yi na yeba nxu xa. Malekan yi a fala a xa, a naxa, 'Muxuna nde rasiga Yafa taani, e xa sa Simon xili, naxan mon xili Piyeri.

14 A falane tima i xa nen, naxanye ε nun i ya denbayaan birin nakisima.'

15 N to falan folo, Alaa Nii Sarijanxin yi godo e ma alo a godo nxu fan ma kii naxan yi a foloni.

16 Nayi, Marigin falan naxan ti n xa, na yi rabira n ma, a naxa, 'Yoni marafuun tixi igen nin, koni ε tan nafuma Alaa Nii Sarijanxin nin.'

17 Awa, Ala to e kixi alo a en fan kixi kii naxan yi, en tan naxanye denkeleyaxi Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin ma, n tan yi lan nun n xa Ala matandi ba?'

18 E na falane me waxatin naxan yi, e birin yi e dundu, e yi Ala tantun, e naxa, "Ala bata tin siya gbetene fan xa tubi, e nii rakisin soto!"

19 Awa, toro boxon naxanye fa Etiyen faxes waxatini, na yi a liga denkeleya muxune yi xuya ayi. Ndee yi siga han Fenisa nun Sipiri nun Antiyoki taani. E yi Alaa falan nalima Yahudiyane nan tun ma.

20 Koni xemen naxanye denkeleya Sipiri yamanan nun Sireni taani, na ndee yi siga Antiyoki taani, e Marigi Yesu a fe Xibaru Fajin nali Girekine fan ma.

21 Marigin senben yi lu e foxo ra, muxu wuyaxi yi denkeleya, e tubi Marigin ma.

22 Awa, na fe xibarun yi Yerusalen denkeleya yamaan li, e Baranabasi rasiga Antiyoki taani.

23 A to na li, Ala hinanxi e ra kii naxan yi, a na to, a sewa. A yi e birin nalimaniya, a e xa lu Marigin foxo ra e boren birin na!

24 Muxu fajin nan yi Baranabasi ra, a yi lugoxi Alaa Nii Sarijanxin na, a denkeleyaxi. Muxu wuyaxi yi bira Marigin foxo ra.

25 Na xanbi ra, Baranabasi yi siga Tarise taani Sali fendeni.

26 A a to waxatin naxan yi, a yi fa a ra Antiyoki yi. Baranabasi nun Sali yi lu denkeleya yamaan xon, e muxu wuyaxi xaran han jee keden. Antiyoki kaane nan singe Yesu foxorabirane xili sa a Yesu mantonne.

27 Awa, na waxatini, nabina ndee yi keli Yerusalen taani, e siga Antiyoki taani.

28 E tan nde yi xili Agabusi, na yi keli, a yi a fala Alaa Nii Sarijanxin barakani, a fitina kamen soma nen dunu ja birin yi. Na feen kamali nen Manga Kilodi waxatini.

29 Men kaan naxanye yi Yesu foxo ra, ne yi lan a ma, a e birin xa e fanga beren liga alogo e xa mali seen nasiga e ngaxakedenne ma naxanye yi Yudaya yamanani.

30 E yi na liga, e yi na so Baranabasi nun Sali yii siga Yudaya denkeleya yamaan fonte ma.

12

Piyeri sa feen kasoon na

¹ Na waxatini, Manga Herode yi denkeleya yamaan muxuna ndee suxu, a xa e jaxankata.

² A yi yamarin fi, a e xa Yoni tada Yaki faxa silanfanna ra.*

³ A to a to, a na rafan Yahudiyane ma, a mən yi Piyeri fan suxu. Na liga Buru Ratetaren Sali ləxəne nin.†

⁴ Herode to Piyeri suxu, a yi a sa kasoon na, a yi sofa naanin dəxəde naanin ti a kantandeni. A xəli yi Herode ma, Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla‡ na ba a ra, a yi a makiti yamaan yetagi.

⁵ Nanara, e yi Piyeri ramara kasoon na, koni denkeleya yamaan yi Ala maxandima a xa kati!

Piyeri mini fena kasoon na

⁶ Na kəeen na, benun Herode xa Piyeri makiti, Piyeri yi xidixi yəlonxəne ra, a xima sofa firin tagi. Kaso banxin kantan muxune tixi dēen na.

⁷ Marigina malekan yi mini kənenni a xa, kaso banxin kuiin yi yalan. Malekan yi Piyeri jensenna magarin, a yi a raxulun, a yi a fala a xa, a naxa, “Keli mafuren!” Yəlonxəne yi ba a yiine ra, e yolon.

⁸ Malekan yi a fala a xa, a naxa, “I maxidi, i ya sankidine so.” Piyeri yi na liga. Malekan yi a fala a xa, a naxa, “I ya domaan nagodo i ma, i bira n fəxə ra.”

⁹ Piyeri yi bira malekan fəxə ra mini kasoon na. Koni malekan yi naxan ligama, Piyeri mi yi a kolon xa jəndin nan yi a ra. A yengi yi a ma a a yi fe toon nan tima alo xiyena.

¹⁰ E yi dangu kantan ti singen na, e nun a firindena, e yi sa tande yi dēen wure daxin li siga taani. Na yi rabi a yete ra, e yi mini. E sigaxin kiraan xən ndedi, malekan yi tunun Piyeri ma.

¹¹ Piyeri to xaxili sətə, a yi a fala, a naxa, “N bata a kolon yati, a Marigin nan a malekan xəxi, a n nakisi Herode sənben ma e nun Yahudiya yamaan yi waxi naxan birin liga fe yi n na.”

¹² A yelinxina a mire, a yi siga Yoni Maraka nga Mariyama konni. Muxu wuyaxi yi malanxi na yi nun, e Ala maxandima.

¹³ Piyeri to dēen kənkən, walike jaxanla nde yi na nun naxan yi xili Roda. Na yi siga, a sa a tuli mati.

¹⁴ A Piyeri xuiin kolonxina, a sewa han a yi jinan dēen nabi feen xən, a xete a giye. A sa a fala, a naxa, “Piyeri tixi dēen na!”

¹⁵ E yi a fala a xa, e naxa, “I xunna bata keli!” Koni a kankan a ma a jəndin na a ra. E yi a yabi, e naxa, “Piyeri yelenna nan na ra.”

¹⁶ Koni na waxatin birin, Piyeri yi dēen kənkəma tun. Dənxen na e dēen nabi. E Piyeri to waxatin naxan yi, e kabē.

¹⁷ Koni a yi a yiin maliga e xa, a e xa e dundu. Marigina a raminixi kasoon na kii naxan yi, a yi na yeba e xa, a naxa, “E na fala Yaki§ nun en ngaxakedenne birin xa.” Na xanbi ra, a yi mini, a siga yire gbete yi.

¹⁸ Kuye to yiba, sofane yi kuisan kati, e naxa, “Nanfe ligaxi Piyeri ra?”

¹⁹ Herode yi e yamari, a e xa a fen koni e mi a to. Nayi, a yi kaso kantanne makiti, a yi a yamari, a

* **12:2: Silanfanna:** Sofane yengeso degemana. † **12:3: Buru Tetaren Sanla:** Yahudiyane yi burun donma xii solofere leben mi saxi naxan yi sanli ito yi. E saripan kiina nde nan yi a ra. A mato Xəroyaan 12.15 kui. ‡ **12:4: Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla:** Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nən Firawonaa yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kəe kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xəroyaan 12.1-13 kui. § **12:17:** Herode bata yi Yaki gbete nan faxa. A mato Xərane 12.2 kui. Yanyina nde, Yaki ito nan yi Yerusalem denkeleya yamaan xunna ra. A mato Galati 1.19 nun Yaki 1.1 nun Xərane 15.13 kui.

e xa faxa. Na xanbi ra, Herode yi keli Yudaya yamanani, a sa waxati ti Sesariya taani.

Herode faxa fena

²⁰ Herode yi xɔlɔxi Tire kaane nun Sidɔn kaane ma nun. Nanara, ne yi e malan, siga Herode fɛma. E yi mangana muxu gbeena nde singe masɔtɔ, Bilasati. Na xanbi ra, e yi kata yɛngɛn ɲan feen na e nun mangan tagi, amasɔtɔ e yamanan muxune yi donseen sɔtɔma Manga Herode a yamanan nin.

²¹ E lɔxɔn naxan saxi, Herode yi a mangaya domaan nagodo a ma, a dɔxɔ a mangaya gbɛdeni, a falan ti yamaan xa.

²² Yamaan yi sɔnxɔ, e naxa, “alana nde nan xui ito ra, adama mi a ra.”

²³ Na waxatin yeteni, Marigina malekan yi furen nadin Herode ma, amasɔtɔ a mi yi Ala binyaxi. Kunle yi a don, a faxa.

²⁴ Alaa falan yi xuya ayi, a senben sɔtɔ.

²⁵ Baranabasi nun Sɔli yi yelin e xɛrayaan na, e keli Yerusalɛn taani, e xɛtɛ Antiyɔki taani. E siga Yoni Maraka ra e fɔxɔ ra.

13

E Baranabasi nun Sɔli rasiga

¹ Nabina ndee nun karamɔxɔna ndee yi Antiyɔki denkeleya yamaan ye nun, Baranabasi nun Simeyɔn, e yi naxan xilima a fati fɔrɛna, e nun Lusiyusu Sirɛni kaan nun Manahɛn naxan nun Manga Herode maxuruxi e bode xɔn ma, e nun Sɔli.

² Lɔxɔna nde, e yi sunni, e Marigin batuma, Alaa Nii Sariɲanxin yi a fala e xa, a naxa, “E Baranabasi nun Sɔli lu e danna n xa n ma wanla ra, n na e xilixi naxan ma.”

³ Nayi, e to yelin sun suxun nun Ala maxandin na, e yi e yiin sa Baranabasi nun Sɔli ma e taxu feen na Ala ra, e yi e rasiga.

⁴ Nba, Alaa Nii Sariɲanxin to Baranabasi nun Sɔli rasiga, e yi siga Silusi taani, e dɔxɔ kunkin kui fɔxɔ igen xun ma, e siga han Sipiri yamanani.

⁵ E to so Salamin taani, e sa Alaa falan nali Yahudiyane salide banxine yi. Yoni Maraka yi e fɔxɔ ra e mali feen na.

⁶ E dangu na yamanan birin yi, han e sa Pafosi taan li. E yi woyimɛna nde li na, a xili Barayisa. Wule nabiin nan yi a ra Yudaya yamanani.

⁷ Kuntigina nde nan yi a ra yamana kanna Sɛriyu Pɔli fɛma. Xaxilimaan nan yi na yamana kanna ra. A yi Baranabasi nun Sɔli xili a konni amasɔtɔ a yi waxi a xɔn ma a xa Alaa falan name.

⁸ Koni Barayisa na woyimɛn naxan mɔn yi xili Gireki xuini, Elimasi, na yi e matandi. A yi kata a yamana kanna xa tondi denkeleya feen ma.

⁹ Awa, Sɔli naxan mɔn xili Pɔli, na yi lugoxi Alaa Nii Sariɲanxin na, a yi woyimɛn mato kati!

¹⁰ A yi a fala, a naxa, “I tan lugoxi yanfan nun kɔtɛ ɲaxin siyaan birin na! Yinna Manga Setanaa diina! Tinxinyaan birin yaxun nan i tan na. I mi bɛ Marigina kira tinxinxine matandɛ ba?”

¹¹ A mato, Marigin bata a yiini te i xili ma iki, i danxuma nɛn. I waxati tima nɛn i mi sogen to.”

Na waxatin yeteni, kundaan nun dimin yi Elimasi yɛɛn suxu. A lu a masiga tiyɛ, a muxune fenma naxan a yii rasuxɛ.

¹² Yamana kanna na to waxatin naxan yi, a denkeleya, a kabɛ Marigina xaranna ma.

Pɔli a kawandina Pisidiya yi

¹³ Pɔli nun a fɔxɔrabirane yi dɔxɔ kunkin kui Pafosi taani siga Pɛriga taani Panfiliya yamanani. Koni Yoni Maraka yi xɛtɛ e fɔxɔ ra na yi, a siga Yerusalɛn taani.

14 E yi keli Periga taani siga Antiyoki taani naxan Pisidiya yamanani. Matabu Loxoni, e sa so Yahudiyane salide banxini, e doxo.

15 E yelin Musaa Sariya Kitabun nun nabine kitabune xaranye waxatin naxan yi, salide banxin kuntigine yi a fala e xa, e naxa, “Ngaxakedenne, xa kawandi falana nde e xon lan yamaan ma, e a fala.”

16 Pali yi keli, a yi e masabari a yiin na, a falan folo, a naxa, “E tan Isirayila kaane nun siya gbeten naxanye gaxuxi Ala yee ra, e tuli mati n xuiin na!

17 Isirayila kaane Ala bata en benbane sugandi, a yi e rawuya ayi, e yi Misiran yamanani waxatin naxan yi. Na xanbi ra, a yi e ramini na yamanani a senbe gbeeni.

18 A yi ti e bun ma tonbonni jee tonge naanin,

19 a yi siya solofere halagi Kanan boxoni, a yi a yamaan findi na boxon kanna ra.

20 Na birin danguxi jee keme naanin e nun jee tonge suulun joxon nan bun.”

“Na xanbi ra, a kitisane fi e ma han Nabi Samuyeli a waxatini.

21 Na xanbi ra, e yi mangan maxodin Ala ra, Ala yi Bunyamin bomsonna Kisu a dii xemen Soli findi e mangan na jee tonge naanin.

22 Ala Soli ba mangayani waxatin naxan yi, a yi Dawuda findi e mangan na. Ala a fala nen Dawuda fe yi, a naxa, ‘N bata a to, a muxun nan Yese a dii xemen Dawuda ra naxan bojen luxi alo n bojena.’* ”

23 “Ala yi Yesu Marakisi Tiin namini Dawuda bomsenni Isirayila xa, a bata yi e tuli sa naxan na.

24 Benun Yesu xa fa waxatin naxan yi, Yoni yi Isirayila yamaan birin kawandi, a e xa e kejaan maxete, e rafu igeni e tubi xinla ma.

25 Yoni yi yelinma a wanla ra waxatin naxan yi, a yi a fala yamaan xa, a naxa, ‘E mirixi a ma, a nde n tan na? E naxan mamema, na mi n tan na. Koni na fama nen n tan xanbi ra. N yeteen mi lan n yi a sankidin fulun.’ ”

26 Pali mon yi a fala, a naxa, “Ngaxakedenne, Iburahima bomsenne nun siya gbeten naxanye gaxuma Ala yee ra, kisi feen Xibaru Fajini ito faxi en tan nan ma.

27 Amasoto Yerusalen kaane nun e kuntigine mi Yesu kolon. E mon mi nabine falane famuxi naxanye xaranma Matabu Loxone birin yi. Koni, e na falane rakamali nen, e to Yesu yalagi.

28 Hali e to mi a yalagi xun yo to a ra, a yi lan a xa faxa naxan ma. Koni e Pilati mafan nen, alogo a xa a faxa.

29 Kitabun naxan falaxi a fe yi, e na birin nakamali waxatin naxan yi, e yi a ragodo a gbangban wudin ma, e yi a maluxun.

30 Koni Ala yi a rakeli sayani.

31 Naxanye yi biraxi a foxo ra Yerusalen taani nun keli Galile yi, ne yi a to xi wuyaxi bun. Ne nan a serene ra en ma yamaan xa iki.”

32 “Nxu bata fa Yesu a fe Xibaru Fajini ito ralideni e ma. Ala bata yi en benbane tuli sa naxan na,

33 a bata na rakamali en tan xa, e bomsenne, a Marigi Yesu rakeli sayani, alo a sebexi kii naxan yi Yaburin sora firinden kui, a naxa, ‘N ma dii xemen nan i tan na. N bata findi i fafe ra to.’† ”

34 “Ala naxan fala Yesu rakeli feni sayani, alogo a nama fa faxa sanon, a ito nan fala, a naxa, ‘N Dawuda tuli sa duba sarijanxi kenden naxanye ra, n na fima nen e ma.’‡ ”

35 Nanara, a sebexi yire gbete yi, a naxa, ‘I mi tinje i ya muxu sarijanxin yi kun gaburun kui.’§ ”

36 Anu, Dawuda yelin xanbini wale Ala xa a waxatini, a faxa nen,

* 13:22: Samuyeli Singen 13.14 † 13:33: Yaburin 2.7 ‡ 13:34: Esayi 55.3 § 13:35: Yaburin 16.10

e yi a maluxun a benbane fema, a binbin yi kun.

³⁷ Koni Ala naxan nakeli sayani, na mi kunma.”

³⁸ “Nanara, ngaxakedenne, nxu bata a rali ε ma, ε xa a kolon, a yulubine xafarima Yesu barakan nin. Musaa sariyan mi yi nɔε ε ratinxin_ɲε Ala yεε ra yi yulubine fe ra,

³⁹ koni naxanye na denkeleya Yesu ma, ne tinxinma nɛn Ala yεε ra yi a barakani.

⁴⁰ Nanara, ε a liga ε yeren ma, nabine naxan fala, na nama fa ε sɔtɔ,

⁴¹ e naxa, ‘E tan muxu de _ɲaxine, ε kabε, ε xuya ayi. Bayo n fena nde ligama nɛn ε waxatini ito yi ε mi yi le naxan na, hali xa a fala ε xa.’* ”

⁴² Pɔli nun Baranabasi yi min-ima salide banxini waxatin naxan yi, yamaan yi e mafan, a e mɔn xa falani ito ti e xa Matabu Lɔxɔ famatɔni.

⁴³ Awa, yamaan keli malanni waxatin naxan yi, Yahudiya wuyaxi nun siya gbetɛn naxanye yi tubixi Yahudiyane dinan ma, ne yi bira Pɔli nun Baranabasi fɔxɔ ra. Nanara, ne yi e kawandi, a e xa lu Alaa hinanna bun ma.

⁴⁴ Na Matabu Lɔxɔn xunsagin ma, fayida taan muxune birin yi e malan Marigina falan name xinla ma.

⁴⁵ Yahudiyān bonne yamaan to waxatin naxan yi, e xɔxɔlɔnyaan yi keli e ra kati! E yi Pɔli a falane matandi, e yi a rayelefu.

⁴⁶ Koni Pɔli nun Baranabasi yi falan ti xaxili ragidini, e naxa, “A fεε mi na fɔ Alaa falan xa ti ε tan nan singe xa. Koni bayo ε bata ε me Alaa falan na, ε mi ε yetε yatexi habadan nii rakisın muxune ra, nxu kelima ε fema nɛn, nxu siga siyane fema.

⁴⁷ Amasɔtɔ Marigina a yamarixi en ma na kii nin, a naxa, ‘N bata i findi kenenna ra siyane xa, alogo i xa siga kisi feen na han bɔxɔn danne.’† ”

⁴⁸ Siya gbetene ito me waxatin naxan yi, e sɛwa, e Marigina falan binya. Naxanye birin yi yɛbaxi nun habadan nii rakisın sɔtɔ feen na, ne yi denkeleya.

⁴⁹ Marigina falan yi xuya ayi na yamanan yiren birin yi.

⁵⁰ Koni taan muxu gbeene nun siya gbetɛn _ɲaxalan xili kanna naxanye yi gaxuma Ala yεε ra, Yahudiyane yi ne radin. E bɛsɛnxɔnyaan nakeli Pɔli nun Baranabasi xili ma, e yi e kedi e yamanani.

⁵¹ Xɛrane yi e sanne rakunkun‡ e rame feen na, e siga Ikoniyon taani.

⁵² Yesu fɔxɔrabirane tan bɔɲɛn yi rafe sɛwan nun Alaa Nii Sarijanxin na.

14

Eyi siga Ikoniyon taani

¹ Pɔli nun Baranabasi yi so Yahudiyane salide banxini Ikoniyon taani alo e darixi a ra kii naxan yi, e yi falan ti a faɲin na han Yahudiyane nun siya gbetε wuyaxiye yi denkeleya.

² Koni Yahudiyān naxanye mi tin denkeleye, ne yi siyaan bonne radin denkeleya muxune xili ma.

³ Pɔli nun Baranabasi yi bu Ikoniyon taani. E yi falan ti xaxili ragidini Marigina fe yi, naxan yi taxamasenne nun kabanako feene liga sɛnbɛn fima e ma alogo na xa findi a hinanna xibarun sereyaan na.

⁴ Taa kui kaane yi yitaxun firinna ra, ndee yi lu Yahudiyane mabinni, bonne yi lu xɛrane fari.

* **13:41:** A mato Xabakuki 1.5 kui. † **13:47:** Esayi 49.6 ‡ **13:51:** E *sanne rakunkun* feen findixi taxamasenna nan na naxan a yitama fa fala na taan goron yo mi luxi e xun ma hali e gbangbanna mi luxi e sanna ra. Na feen mɔn sebexi Matiyu 10.14 kui e nun Maraka 6.11 nun Luka 9.5.

5 Yahudiyane nun siya gbetene nun e kuntigine yi e yitɔn Pɔli nun Baranabasi rayarabi feen na, e nun e magɔlɔn feen na e faxa xinla ma.

6 Xɛrane na mɛxina, e yi e gi. E siga taana ndee yi naxanye xili Lisitire nun Deribe, Likayoni yamanani, e nun na rabilinna birin.

7 E yi lu Yesu a fe Xibaru Fajin naliyɛ na yi.

Pɔli nun Baranabasi Lisitire yi

8 Xɛmɛna nde yi dɔxi Lisitire taani, lɛbutenna nan yi a ra. Xabu a bari, a lɛbutɛnxi. A munma yi sigan ti mume!

9 A yi a tuli mati Pɔli a falane ra. Pɔli to a yɛɛn ti xɛmɛn na, a yi a kolon a na xɛmɛna dɛnkeleyaan yi nɔɛ a rakɛndeyɛ nɛn.

10 Nayi, Pɔli yi a fala xuini te, a naxa, “Keli, i ti i sanne xun na!” Xɛmɛn yi tungan, a sigan ti fɔlɔ.

11 Yamaan Pɔli a fe ligaxin to waxatin naxan yi, e yi sɔnxɔ Likayoni xuini, e naxa, “Alane nan bata godo en tagi adamadiine maligan na!”

12 E yi Baranabasi xili sa, a “Seyusi,” e Pɔli fan xili sa, “Hɛrɛmɛ”^{*} amasɔtɔ Pɔli nan yi fala tiin na.

13 Seyusi batuden naxan yi taa dɛɛn na, na saraxaraliin yi fa turane nun jɔxɔnde kɔmɔtine ra taan so dɛɛn na. E yi waxi nɛn, a yamaan xa saraxane ba Pɔli nun Baranabasi xa.

14 Xɛrane, Baranabasi nun Pɔli to na kolon, e yi e domane yibɔ e ma. E siga e giye yamaan tagi, e gbelegbelema, e naxa,

15 “Ɛ ito ligama nanfera? Muxun nan tun nxu tan na alo ɛ tan! Nxu faxi Yesu a fe Xibaru Fajin nan nalideyi ɛ ma, alogo nxu xa a fala ɛ xa, a ɛ xa xɛtɛ fe fuuni itoe fɔxɔ ra, ɛ yi bira habadan Ala fɔxɔ ra, naxan kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna nun igen daxi e nun e yi seene birin.

16 Waxati danguxine yi, Ala tin nɛn siyane birin yi sigan ti e gbee kiraan xɔn.

17 Koni a yi wali fajine ligama a fe sereyane ra. A yi tulen nafama kore, sansine yi bogima e waxatini, a yi ɛ ralugo balon nun sɛwan na.”

18 Hali xarandiine to falani itoe ti, a yi luxi ndedi yamaan xa saraxan ba e xa.

19 Yahudiyana ndee yi keli Antiyɔki taan nun Ikoniyon taani. E yi yamaan nadin. E yi Pɔli magɔlɔn, e yi a bubu siga taan fari ma. E yengi yi a ma, a a bata faxa.

20 Koni Yesu fɔxɔrabirane to a rabilin, a yi keli, a mɔn yi xɛtɛ taani. Na xɔtɔn bode e nun Baranabasi yi siga Deribe taani.

E yi xɛtɛ Antiyɔki yi Siriya yi

21 Pɔli nun Baranabasi yi Yesu a fe Xibaru Fajin kawandin ba Deribe taani, e xarandii wuyaxi sɔtɔ na yi. Na xanbi ra, e xɛtɛ Lisitire taan nun Ikoniyon taan nun Antiyɔki taani.

22 E yi Yesu fɔxɔrabirane sɛnbɛ so, e yi e ralimaniya, a e xa lu dɛnkeleyaan kiraan xɔn ma. E yi e xaran, e naxa, “A fɛrɛ mi na fɔ en xa tɔrɔ nɛn han, en yi fa lu soɛ Alaa Mangayani.”

23 E yi fonne dɔxɔ e xunna dɛnkeleya yamaan keden kedenna birin yi. E sunna suxu, e yi Ala maxandi, e ne taxu Marigin na e dɛnkeleyaxi naxan ma.

24 E yi dangu Pisidiya yamanani, siga Panfliya.

25 E to Yesu a fe Xibaru Fajin nali Periga taani, e yi godo Atali taani.

26 E kelixin mɛnni, e dɔxɔ kunkin kui, e xɛtɛ Antiyɔki taani, e yi taxuxi Ala hinantenna ra dɛnaxan yi a wanla fe ra, e naxan nakamali.

27 Pɔli nun Baranabasi Antiyɔki lixina, e yi dɛnkeleya yamaan malan. Ala feen naxan birin ligaxi e xɔn, e yi na birin yɛba, e nun Ala

^{*} 14:12: Gireki kaane gbee alane mangan yi xili nɛn **Seyusi**. E gbee alane xɛraan fan xili nɛn **Hɛrɛmɛ**.

tinxi kii naxan yi siya gbetene yi findi denkeleya muxune ra.

²⁸ E yi waxati xunkuye ti Yesu fɔxɔrabirane fema Antiyɔki yi.

15

Yerusalen Malanna fe

¹ Xemena ndee yi keli Yudaya yamanani, siga Antiyɔki taani, e denkeleya muxune xaran fɔlɔ, e naxa, “E mi nɔɛ kise fɔ ε banxulan alo Musaa sariyana a falaxi kii naxan yi.”

² Fe matandi gbeen yi keli e nun Pɔli nun Baranabasi tagi han e yi lan a ma, a Pɔli nun Baranabasi nun Antiyɔki denkeleya muxuna ndee xa siga Yerusalen taani, e sa xerane nun fonne to falani ito ma.

³ Nayi, denkeleya yamaan yi e mali e siga. E yi dangu a fale Fenisa yamanan nun Samariya yamanani, siya gbetene tubixi kii naxan yi Ala ma. Xibaruni ito yi e ngaxakedenne birin nasewa kati!

⁴ E Yerusalen taan lixina, denkeleya yamaan nun xerane nun fonne yi e rasene. Ala feen naxan liga e xɔn ma, e na birin yeɓa e xa.

⁵ Farisi muxun naxanye bata yi denkeleya, na ndee yi keli, e naxa, “Fɔ siya gbetene xa banxulan nen, e yi yamari, a e xa Musaa sariyan suxu.”

⁶ Xerane nun fonne yi e malan, e feni ito fεsεfεsε.

⁷ Matandin janxina, Piyeri yi keli, a yi a fala e xa, a naxa, “Ngaxakedenne, ε a kolon a Ala bata n sugandi ε tagi to mi na ra, alogo n tan xa Yesu a fe Xibaru Faɲin nali siya gbetene ma, e yi a mε, e denkeleya.

⁸ Ala naxan muxun birin bɔɲe yi feene kolon, na bata e fan nasuxu, a a Nii Sariɲanxin so e yii alo a liga en fan xa kii naxan yi.

⁹ A mi tagi raba yo saxi en tan nun e tan tagi. Amasɔɔ a bata e bɔɲen nasariɲan denkeleyaan xɔn.

¹⁰ Awa, nanfera ε Ala bunbama, ε goronna sa Yesu fɔxɔrabirane xun ma, en benbane nun en tan yeteen mi nɔɛ goronna naxan tonge?

¹¹ Anu, en laxi a ra a en kisixi en Marigi Yesu a hinanna nan xɔn alo e tan.”

¹² Yamaan birin yi e sabari, e yi e tuli mati Baranabasi nun Pɔli a falan na. Ala taxamasenne nun kabanako feen naxanye liga e xɔn ma siya gbetene tagi, e yi ne birin yeɓa yamaan xa.

¹³ E yelin falan tiye waxatin naxan yi, Yaki yi keli, a naxa, “Ngaxakedenne, ε tuli mati n xuiin na!

¹⁴ Ala siya gbeten muxune findi a yamaan na kii naxan yi a singeni, Simɔn bata na yeɓa en xa.

¹⁵ Awa, nabine falan bata lan ito ma yati! Alaa falan seɓexi Kitabuni na kii nin, a naxa,

¹⁶ ‘Na xanbi ra, n mɔn fama nen, n Dawudaa banxi kalaxini tɔn. N na rafalama nen, n yi a nenɛn ti

¹⁷ alogo muxu dɔnxen naxanye luxi yamaan ye, ne xa Marigin fen, e nun siyane birin naxanye n xinla batuma,* Marigina ito nan falaxi, naxan feni itoe birin ligama

¹⁸ naxanye kolonxi xabu a fɔlɔni.”

¹⁹ Yaki mɔn yi a fala, a naxa, “N gbee miriyani, siya gbeten naxanye tubima Ala ma, en nama ne tɔrɔ.

²⁰ Koni fɔ en xa kedind seɓe, en yi a fala e xa, a e xa e yete ratanga donseen donna ma naxan bata rali suxure kideni, e nun yanga suxun nun sube yifaxi donna nun sube wuli donna.†

²¹ Amasɔɔ xabu en benbane waxatine yi, Musaa sariyana fe kawandin bama taane birin yi, a xaranma salide banxine kui Matabu Lɔxɔne birin yi.”

* 15:17: Amosi 9.11-12 † 15:20: A mato Saraxaraline 18.6-18 nun Saraxaraline 17.10-16 kui. Siyana ndee yi wunla nan donma menni.

E kedin nasiga siya gbetene denkeleya muxune ma

²² Xerane nun fonne nun denkeleya yamaan birin yi lan a ma, a e xa muxuna ndee sugandi e ye, e yi e rasiga Antiyoki yi Pöli nun Baranabasi fəxo ra. E yi Yudasasi sugandi naxan mən xili Barasaba e nun Silasi, naxanye findixi yeeratine ra denkeleya muxune ye.

²³ E yi na xerane rasiga kedini ito ra e yii, a sebexi, e naxa,

“Xerane nun fonne, ε ngaxakedenne bata kedini ito sebe denkeleya muxune ma naxanye siya gbetene ye Antiyoki nun Siriya nun Silisi yi. Nxu ε xəntən.”

²⁴ “Nxu bata a me, a muxuna ndee bata keli nxu konni, nxu mi naxanye xexi, e sa ε tərɔ, e yi ε rakəntəfili e falane ra.

²⁵ Nanara, nxu birin bata lan a ma, a nxu xa muxuna ndee rasiga ε ma sa en xanuntenne Baranabasi nun Pöli fari,

²⁶ naxanye bata e niin gerun en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina wanla fe ra.

²⁷ Nanara, nxu Yudasasi nun Silasi rafaxi ε ma feni ito yebadeni alogo e xuiin fan xa lan kedina falan ma.

²⁸ Amasotə Alaa Nii Sarijanxin nun nxu tan bata tin, a nxu nama goron gbete sa ε xun ma ba sariyani itoe ra:

²⁹ E xa ε yete ratanga donseen donna ma naxan bata rali suxurene ma, e nun sube wuli donna nun sube yifaxi donna nun yanga suxuna. A lan ε nama na feene liga. Ala xa ε ratanga.”

³⁰ Nayi, e yi keli, e yi siga Antiyoki yi. E yi denkeleya yamaan birin malan, e yi kedin so e yii.

³¹ Yamaan to kedin xaran, e birin yi sewa na kawandi falana fe ra.

³² Yudasasi nun Silasi naxanye findixi nabine ra, ne fan yi denkeleya muxune ralimaniya, e yi e senbe so fala wuyaxi ra.

³³ E to waxati ti e fema, denkeleya muxune yi tin e siga bəne xunbenli, e yi xete e xe muxune fema.

³⁴ Koni Silasi yi lu na.

³⁵ Pöli nun Baranabasi yi lu Antiyoki yi. E nun bonne yi lu xaranna tiye, e lu Marigina falan kawandin be.

Pöli nun Baranabasi fata fena

³⁶ Na dangu xanbini, Pöli yi a fala Baranabasi xa, a naxa, “En Marigina falan kawandin baxi taan naxanye birin yi, en mən xa xete menne yi en ngaxakedenne xəntəndeni, alogo en xa sa a kolon e kii naxan yi.”

³⁷ A xöli yi Baranabasi ma, Yoni Maraka xa siga e fəxo ra,

³⁸ koni Pöli yi a miri, a na mi daxa, amasotə a xete nen e fəxo ra Panfiliya yi benun e xa yelin e wanla ra.

³⁹ E yi e bode matandi han, e fata. Baranabasi yi Yoni Maraka tongo, e so kunkin kui, siga Sipiri bəxəni fəxo igen tagi.

⁴⁰ Koni Pöli tan yi Silasi tongo e yi siga, denkeleya muxune yelin xanbini e luye Marigina hinantenyaa bun.

⁴¹ A yi dangu Siriya nun Silisi yamanane yi, a denkeleya yamane senbe so.

16

Timote yi siga Pöli nun Silasi fəxo ra

¹ Pöli yi siga Deribe nun Lisitire yi. Denkeleya muxuna nde yi na, a xili Timote. Yahudiyān nan yi a nga ra e nun denkeleya muxuna. Koni Gireki kaan nan yi a fafe ra.

² Denkeleya muxun naxanye yi dəxi Lisitire taan nun Ikoniyan taani, ne birin yi a xili fañin falama.

³ A xənlə yi Pöli suxu, a xa siga a ra a fəxo ra. Nayi, a yi a rabanxulan Yahudiyane fe ra naxanye yi na yamanani, bayo e birin yi a kolon a Gireki kaan nan yi a fafe ra.

4 E dangu taan naxanye birin yi, xerane nun fonne lanxi sariyan naxan ma Yerusalen taani, e yi na fala na kaane xa, alogo e xa a suxu.

5 Awa, denkeleya yamane yi senben soto denkeleyani. Loxo yo loxo, muxune yi xun masama nen.

Poli yi fe toon ti alo xiyena

6 Alaa Nii Sarijanxin mi yi tinxi e Alaa falan nali Asi yamanani. Nayi, e yi siga Firigi nun Galati yamanane yi.

7 E Misi yamanan li waxatin naxan yi, e yi kata siga feen na Bitini yamanani, koni Yesu a Nii Sarijanxin mi tin e xa.

8 Nayi, e dangu Misi yamanani, siga Tirowasi taani.

9 Koen na, Poli yi fe toon ti alo xiyena, a yi Masedoniya kaana nde to tixi, naxan yi a mafanma, a naxa, "Fa Masedoniya yamanani, i fa nxu mali!"

10 Na fe toon danguxina, nxu* yi kata siga feen na Masedoniya yamanani mafuren, amasoto nxu yi laxi a ra a Ala nan nxu xilixi Yesu a fe Xibaru Fajin nalideni e ma.

Lidi tubi fena Filipi taani

11 Awa, nxu yi so kunkin kui Tirowasi taani, nxu siga nxu tinxinni Samatirosi boxoni foxo igen tagi. Na xoton bode, nxu siga Neyapoli taani.

12 Nxu yi keli na yi, nxu siga Filipi taani, na rabilinna taa singena Masedoniya boxoni Romi kaane yi doxi denaxan yi. Nxu yi xi dando ti na taani.

13 Matabu Loxoni, nxu yi mini na taan so den na, nxu siga ba den na. Nxu yengi yi a ma, a nxu yi Yahudiyane salidena nde toe menni. Naxanla naxanye yi malanxi na yi, nxu yi doxo ne fema, nxu falan ti ne xa.

14 Na naxanle ye, keden yi na naxan yi xili Lidi, na yi kelixi Tiyatire taan nin. Dugi mamiloxi yulan nan yi a ra. A yi gaxu Ala yee ra. A yi a tuli mati. Marigin yi a bojen nabi alogo Poli yi naxan falama a xa na suxu.

15 E nun a kon kaane birin yi rafu igeni e tubi xinla ma. Na xanbi ra, a yi nxu mafan, a naxa, "Xa e laxi a ra, a n denkeleyaxi Marigin ma, e fa yigiya n ma banxini." A yi nxu karahan, a nxu xa so a banxini.

Poli nun Silasi kason na

16 Loxona nde, nxu yi sigama salideni, nxu lan konyi sungutunna nde ra, yinnan yi naxan foxo ra alo ninginangana, a yi fe famatone falama naxan baraka yi. A yi gbeti gbeen nan sotoma na xon so a kanne yii.

17 A yi bira nxu nun Poli foxo ra, yinnana a rasoxoma, a falan ti a xon, a naxa, "Kore Xonna Alaa walikenen nan itoe ra! E kisi feen kiraan nan yitama e ra!"

18 A yi lu na lige xii wuyaxi han a yi gba Poli ra. Donxen na, a yi a yee rafindi a ma, a yi falan ti yinnan xa, a naxa, "N bata i yamari Yesu Alaa Muxu Sugandixin xinli, xete sungutunni ito foxo ra!" Yinnan yi xete a foxo ra na waxatin yeteni!

19 Awa, a kanne a kolon waxatin naxan yi, a e mi fa gbeti sotoma a ra sonon, e Poli nun Silasi suxu, e yi e bubu, e siga e ra kuntigine fema loxo tideni.

20 E siga e ra kitisane yetagi. E yi a fala e xa, e naxa, "Yahudiyannan xemeni itoe ra, e en ma taan basanma kati!

21 E yamaan xaranma namunna naxanye ma, en tan Romi kaane mi daxa en xa tin ne ma en yi e liga."

22 Ganla yi keli e xili ma, kitisane yi Poli nun Silasi a domane ba e ma, e yi yamarin fi, a e xa e bulan.

* 16:10: Folo be ma, Kitabun yireni ito sebe muxun luma a fale fa fala "Nxu" naxan bunna nen Luka fan yi Poli foxo ra sigatiini itoe yi.

²³ E to e bulan kati, e yi e raso kaso banxini, e yi a fala kaso kantanna xa, a a xa e mara ki faji!

²⁴ Kaso kantanna yamarin soto waxatin naxan yi, a yi sa e sa kutun na kaso banxin tagi konkoni.

²⁵ Kɔɛ tagini, Pɔli nun Silasi yi Ala maxandima, e betin bama Ala xa, kasorasaan bonne yi tuli matixi e ra.

²⁶ Saŋja ma kedenni, bɔxɔn yi xuruxurun gbeen ti, han kaso banxin yi xuruxurun han! Banxin kaso yirene deene birin yi rabi, yɔlɔnxɔnne yi ba kasorasane birin ma.

²⁷ Kaso kantanna xulun waxatin naxan yi, a deene rabixin to, a yi a silanfanna botinɛ ayi,† alogo a xa a yete faxa, bayo a yengi yi a ma, a kasorasane bata e gi.

²⁸ Koni Pɔli yi sɔnxɔ, a naxa, “I nama i yete maxɔlɔ! Nxu birin be!”

²⁹ Nayi, kaso kantanna yi lenpun maxili, a so kaso banxini mafuren, a xuruxurunma, a yi a bira Pɔli nun Silasi bun ma.

³⁰ Na xanbi ra, a yi e ramini, a yi e maxɔdin, a naxa, “N nanfe lige, n kisi?”

³¹ E yi a yabi, e naxa, “Denkeleya Marigi Yesu ma, i yi kisi, ε nun i ya denbayana.”

³² E yi Marigina falan kawandin ba e nun a denbayaan birin xa.

³³ Na kɔɛɛn yeteɛɛn na, kaso kantanna yi e tongo, a e maxɔldene de fitan. E nun a muxune birin yi rafu igeni e tubi xinla ma mafuren!

³⁴ A siga Pɔli nun Silasi ra a banxini, a donseen so e yii. E nun a denbayaan birin yi sewa amasoto e bata denkeleya Ala ma.

³⁵ Kuye yibaxina, kitisane yi doma kanne rasiga kaso kantanna ma, e naxa, “Na xemene bejin.”

³⁶ Nayi, kaso kantanna yi a fala Pɔli xa, a naxa, “Kitisane bata yamarin fi, a n xa i tan nun Silasi bejin, ε siga bɔɲe xunbenli.”

³⁷ Koni Pɔli yi a fala doma kanne xa, a naxa, “E bata nxu tan Romi dugurenne bɔnbɔ kenenna ma, e mi sa nxu makitixi nen, e yi nxu sa kasoon na. Koni iki, e fa waxi nxu bejin feen nin wundoni ba? Na mi lanɲe mumɛ! Fɔ e yeteɛɛn xa fa be, e fa nxu bejin.”

³⁸ Doma kanne yi sa falani ito ti kitisane xa. E a me waxatin naxan yi, a Romi dugurena nan Pɔli nun Silasi ra, e gaxu kati!

³⁹ Nanara, e yi Pɔli nun Silasi mafan. Na xanbi ra, e yi e ramini kasoon na, e yi e mafan, a e xa keli na taani.

⁴⁰ Pɔli nun Silasi to mini kasoon na, e yi siga Lidi a banxini, e sa e ngaxakedenne li na, e yi ne rali-maniya, e siga.

17

Pɔli a kɔntɔfinle Tesaloniki taan nun Beere taani

¹ E yi dangu Anfipoli nun Apoloni taane yi, e fa Tesaloniki taani, Yahudiyane salide banxina nde yi denaxan yi.

² Pɔli yi so e salide banxini alo a yi darixi a ra kii naxan yi. A yi xunsagi saxan ti na, Yahudiyane nun Pɔli yi Kitabuna fe falama Matabu Lɔxɔne yi.

³ A yi a yeɓa e xa, a a yita e ra fa fala a Alaa Muxu Sugandixin yi daxa a tɔrɔ, a yi keli sayani. A yi a fala e xa, a naxa, “N Yesu naxan ma fe kawandi bama ε xa, Alaa Muxu Sugandixin nan na ra.”

⁴ Yahudiyana ndee yi la a ra, e yi sa Pɔli nun Silasi fari. Girɛki kaan naxanye yi gaxuxi Ala yeɛ ra, ne wuyaxi yi na liga e nun ɲaxalan xili kan wuyaxi.

⁵ Koni xɔxɔlɔnyaan yi keli Yahudiyane ra, e fuyantenna ndee malan lɔxɔ tideni a e xa yamaan nadin, taan birin yi maxa. E siga Yason ma banxini Pɔli nun Silasi

† 16:27: **Silanfanna:** Sofane yengeso degemana.

fendeni alogo e xa sa e ti yamaan yetaḡi.

⁶ Koni e to mi e to, e yi Yason nun denkeleya muxuna ndee bubu, e siga e ra taan kitisane fema. E sɔnxɔ sɔnxɔ, e naxa, “Muxuni itoe dunuḡa birin yifuma, iki e bata fa be,

⁷ Yason yi e yigiya a banxini. Muxuni itoe birin tondixi Romi Manga Gbeena sariyan suxe, amasɔtɔ e a falama a manga gbete na naxan xili Yesu.”

⁸ Na falane yi taan kitisane nun yamaan nakɔntɔfili,

⁹ e mi Yason nun bodene beḡin fɔ e to e xunba gbetin fi.

E siga Beere taani

¹⁰ Kɔe to so, denkeleya muxune yi Pɔli nun Silasi rasiga Beere yi. E na li waxatin naxan yi, e siga Yahudiyane salide banxini.

¹¹ Beere kaane yugon yi fan Tesaloniki kaane xa, bayo Alaa falan nasuxun kunfan yi ne yi. Lɔxɔ yo lɔxɔ e yi Kitabun feseɓesema nen alogo e xa Pɔli a falane ḡondin kolon.

¹² Yahudiya wuyaxi yi denkeleya e ye, e nun Gireki ḡaxalan xili kan wuyaxi nun Gireki xeme wuyaxi.

¹³ Koni Yahudiyān naxanye yi Tesaloniki taani, ne to a me a Pɔli Alaa falan nalima Beere taani, e fan yi fa na yi, e yamaan nadin, a yi maxa.

¹⁴ Mafuren denkeleya muxune yi Pɔli rasiga fɔxɔ igen binni, koni Silasi nun Timote yi lu Beere taani.

¹⁵ Muxun naxanye sa Pɔli mati, ne yi siga a ra han Atena taani. Na xanbi ra, e mɔn yi xete Beere taani Pɔli a ḡungu xuiin na, a Silasi nun Timote xa fa a fema sinma.

Pɔli Atena taani

¹⁶ Pɔli yi e legedenma waxatin naxan yi Atena taani, a niin yi raḡaxu a ma, bayo a bata yi a to, a suxure yiren nan yi na taan na.

¹⁷ Nanara, e nun Yahudiyane yi batuma feene ma salide banxini e nun Girekin naxanye yi gaxuma Ala ye ra, e nun a yi naralanma muxun naxanye ra lɔxɔ tideni lɔxɔ yo lɔxɔ.

¹⁸ Lɔnnilana ndee yi na yi, e yi xili Epikuri muxune nun Sitoyisi muxune, ne yi falan ti fɔlɔ a xa.* Nde yi lu e bode maxɔdinḡe e naxa, “Fala tiini ito waxi nanse fala fe yi?” Bonne naxa, “A ligaxi alo a ala xɔḡene nan ma fe ralima.” Amasɔtɔ Pɔli yi Yesu a fe xibarun kawandin bama e nun a keli fena sayani.

¹⁹ Nayi, e yi Pɔli tongo, e siga a ra Areyopagi malan yireni, e yi a fala a xa, e naxa, “Nxu wama a kolon feni nanse xaran neneni ito ra i naxan ma fe falama?”

²⁰ Amasɔtɔ nxu fe nenene nan mema, nxu waxi e bunna kolon feni.”

²¹ Atena kaane nun xɔḡen naxanye yi e ye, ne yi e waxatin birin nadanguma fala nenene nan tun nameḡeyi.

²² Pɔli yi ti yamaan tagi Areyopagi fala tideni, a naxa, “Atena kaane, n bata a to a e dinaxi feen birin yi.

²³ Amasɔtɔ n yi e taani sigama waxatin naxan yi, n yi e batu seene toma. N mɔn bata saraxa gandena nde fan to, a seɓexi denaxan ma fa fala, ‘En mi ala naxan kolon.’ Awa, e naxan batuma e mi a kolon n faxi na nan ma fe ralideyi e ma.

²⁴ Ala naxan dunuḡa nun a yi seene birin daxi, na nan kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna Marigin na. Na mi dɔxɔma seene batu banxine kui muxune naxanye tixi.

* **17:18:** Mɔn kaana ndee yi findixi xili kanne ra e miriya tilinxine fe ra lan dunuḡa keḡaan feseɓesen ma. E mi yi dina yi. E fe feseɓesene nan yi findixi e gbee dinan na. Epikuri muxune yi biraxi muxuna nde a xaranna fɔxɔ ra naxan xili Epikuri. E yi laxi a ra a dunuḡa feene mi ragidixi fɔ xunna ayi gbansan nan muxun malima e xa e masiga torḡayan na. Sitoyisi muxune yi biraxi muxu gbete a xaranna fɔxɔ ra naxan xili Senoni. E yi waxi dunuḡa gelene kolon feni alogo e xa e suxu ki faji.

²⁵ A mako mi muxun yii fəxən ma. Amasotə a tan nan siimayaan fima yamaan ma, e nun niiraxinla nun seen birin.

²⁶ A siyane birin da nən mini muxu kedenni. A yi e dəxə dunuɲa yiren birin yi. A yetɛɛn yi e gbee waxatine nun e dəxədəne danne ragidi.

²⁷ Ala na ligaxi nən alogo muxune xa a fen, e yi kata a kolon feen na, xa e nɛ. Anu, a mi makuya en seɛe ra.

²⁸ Amasotə, ε gbee fala ɲaxumɛ tiina ndee a falama, e naxa, ‘En dunuɲa yi gidin ligama a tan nin, en na en masigama a tan nin, en luma dunuɲa yi a tan nin.’ E mən naxa, ‘Ala bənsənna nan en fan na.’

²⁹ Xa Ala bənsənna nan en tan na, en nama en miri, a Ala maliga xemaan na hanma gbetina hanma gɛmɛ sawuran naxan nafalaxi adamane kətene nun miriyane xən.

³⁰ Ala mi na fe kolontareya waxatine yatɛxi, koni iki, a muxun birin xilima yiren birin yi, a e xa e keɲaan maxɛɛ.

³¹ Amasotə a bata ləxə keden nagidi a dunuɲa birin kitin bolonma naxan yi tinxinni a muxu yɛbaxin xən. A bata na kanna mataxamaseri muxun birin xa, a to a rakeli sayani.”

³² E to Pəli xuiin mɛ a muxune kelima sayani, nde yi a magele, koni bonne naxa, “Nxu mən waxi i ya falan namɛ feni waxati gbɛɛ.”

³³ Nanara, Pəli yi keli e tagi.

³⁴ Koni muxuna ndee yi sa a fari, e denkeleya alo Denisi Areyopagi muxuna nde, e nun ɲaxanla nde naxan yi xili Damarisi e nun ndee gbɛɛye.

18

Pəli yi siga Kərənti taani

¹ Na xanbi ra, Pəli yi keli Atɛna taani, a siga Kərənti taani.

² A Yahudiyana nde li na, naxan yi xili Akila Pontu kaana. E nun a ɲaxanla Pirisila yi baxi fade nən

sa keli Itali yamanani. Amasotə Manga Kilədi bata yi a yamari a Yahudiyane birin xa keli Romi taani. Pəli yi kafu e ma,

³ bayo e birin yi fatan wali siya kedenni ito ra, kidi dɛgɛna bubun na. A yi lu e fɛma walideni.

⁴ Matabu Ləxən birin, a yi falan tima nən Yahudiyane salide banxini, a yi kata Yahudiyane nun Girekine masotədeni.

⁵ Silasi nun Timote na li waxatin naxan yi keli Masedoniya yi, Pəli yi lu kawandin bɛ waxatin birin. A sereyaan ba Yahudiyane xa, a Yesu nan Alaa Muxu Sugandixin na.

⁶ Koni Yahudiyane to a matandi, e a rayelefu, a yi a domani kunkun taxamasenna ra, a yi a fala e xa, a naxa, “Xa ε halagi, ε yetɛɛn nan funfu na ra. Na goronna mi fa n tan xun ma. Iki n sigama siya gbɛɛne nan fɛma.”

⁷ Awa, a yi keli na, a siga, a sa so muxuna nde a banxini naxan yi xili Titi-Yusutu. Ala yɛɛragaxu muxun nan yi na ra. A banxin yi salide banxin dɛxən ma.

⁸ Salide banxin kuntigin naxan yi xili Kirisipu, na nun a denbayaan birin yi denkeleya Marigin ma. Kərənti kaa wuyaxi yi a falan mɛ, e denkeleya, e rafu igeni e tubi xinla ma.

⁹ Ləxəna nde, Pəli yi fe toon ti kəɛɛn na alo xiyena. Marigin yi a fala a xa, a naxa, “I nama gaxu, koni falan ti! I nama i dundu!”

¹⁰ Amasotə n na i fəxə ra. Muxu yo yii mi i liye, a fe ɲaxin naba i ra, bayo n ma muxu wuyaxi taani ito yi!”

¹¹ Nanara, Pəli yi lu na yi ɲɛɛ keden kike sennin, a yamaan xaran Alaa falan ma.

¹² Galiyon yi Akaya yamana kanna ra waxatin naxan yi, Yahudiyane birin yi e malan Pəli xili ma, e siga a ra kiti sadeni.

¹³ E yi a kansun, e naxa, “Xɛmɛni ito yamaan mabandunma Ala

batu kiina nde nin naxan mi daxa sariyani.”

¹⁴ Benun Pɔli xa falan ti, Galiyon yi a fala Yahudiyane xa, a naxa, “Xa ε tan Yahudiyane yi ε mawugama tinxintareyana fe yi nun hanma gbalona nde, a yi lan nun nayi n xa n tuli mati ε falan na.

¹⁵ Koni ε to ε bode matandima ε falane yi, e nun xinle nun ε gbee sariyane, na ε tan nan ma. N tan mi waxi findi feni na feen kitisaan na.”

¹⁶ A yi e kedi kiti sadeni.

¹⁷ Awa, e birin yi salide banxin kuntigi Sosaten suxu, e yi a mabonbɔ kitisa banxin yetagi. Koni Galiyon ma fe mi taran na yi hali!

E xεtε Antiyɔki taani

¹⁸ Pɔli yi soqe wuyaxi ti a ngax-akedenne fεma Kɔrenti taani. Na xanbi ra, a yi keli e fεma. E nun Pirisila nun Akila yi so kunkin kui siga Siriya yamanani. Koni a bata yi a xunna bi Sankire taani a de tiina nde a fe ra.

¹⁹ E to sa Efesi li, Pɔli yi Pirisila nun Akila lu na yi. Koni Pɔli yetεen yi siga Yahudiyane salide banxini, e falan ti e bode tagi.

²⁰ E yi a mafan, a a xa bu e fεma, koni a mi tin.

²¹ A yi sigama waxatin naxan yi, a yi a fala e xa, a naxa, “Xa Ala tin, n mɔn fama nεn ε fεma.” A yi dɔxo kunkin kui, a siga Efesi taani.

²² A Sesariya taan li waxatin naxan yi, a yi siga Yerusalen taani, a sa na denkeleya yamaan xɔntɔn. Na xanbi ra, a yi siga Antiyɔki taani.

²³ A yi waxatidi ti, a yi siga. A yi a masiga ti Galati yamanan nun Firigi yamanan birin yi, a yi Yesu fɔxɔrabirane kawandi, e senben sɔtɔ.

Apolosi Efesi nun Kɔrenti yi

²⁴ Na waxatini, Yahudiyana nde yi siga Efesi taani, a xili Apolosi naxan bari Alesandire taani. A yi

falan kolon kati, a yi Kitabun kolon ki faji.

²⁵ A yi xaranxi Marigina Kirana fe ma. A yi Yesu a fe xaranna tima a sɔbεen nun tinxinna nin. Koni a yi Yoni a xaranna nan gbansan kolon marafu feen na igeni.

²⁶ A yi falan ti fɔlɔ xaxili ragidini Yahudiyane salide banxini. Pirisila nun Akila a xuiin mε waxatin naxan yi, e yi a tongo, e yi Alaa Kirana fe yεba a xa a kiin yeteni.

²⁷ Siga xɔnla bata yi Apolosi suxu Akaya yamanani. Nanara, denkeleya muxun naxanye yi Efesi taani, ne yi a mali, e kedin sɔbε Yesu fɔxɔrabirane ma Akaya yi, a e xa a yisuxu na yi. A na li waxatin naxan yi, naxanye yi denkeleyaxi Ala hinanna barakani, a yi ne mali kati!

²⁸ Amasɔtɔ a yi Yahudiyane falan matandima senbeni kεnenni, a yi a yita Kitabun kui, a Yesu nan Alaa Muxu Sugandixin na.

19

Pɔli yi siga Efesi taani

¹ Apolosi yi Kɔrenti taani waxatin naxan yi, Pɔli yi geya yamanani siga, a yi fa Efesi taani. A yi Yesu fɔxɔrabirana ndee li na yi.

² A yi e maxɔdin, a naxa, “E denkeleya waxatin naxan yi, ε yi Alaa Nii Sarijanxin sɔtɔ ba?” E yi a yabi, e naxa, “Nxu munma sa Alaa Nii Sarijanxina fe mε nεn.”

³ Pɔli yi e maxɔdin, a naxa, “E rafuxi igeni xaranna mundun xɔn?” E yi a yabi, e naxa, “Yoni gbee marafuun xaranna.”

⁴ Pɔli yi a fala e xa, a naxa, “Yoni yi muxune rafuma igen nin alogo e xa e keɲaan maxεtε. A yi a falama yamaan xa nεn, a e xa denkeleya na kanna ma naxan fama a tan xanbi ra. Na nan Yesu ra.”

⁵ E na mε waxatin naxan yi, e rafu igeni Marigi Yesu xinli.

⁶ Pɔli yi a yiin sa e ma, Alaa Nii Sarijanxin yi godo e ma, e yi falan

ti xui gbetene yi, e yi nabiya falane ti.

⁷E tan naxanye birin yi na, muxu fu nun firin joxondon.

⁸Poli yi siga Yahudiyane salide banxini, a falan ti yamaan xa xaxili ragidini kike saxan. A yi kata a xa e mabandun Alaa Mangayaan ma.

⁹Koni ndee yi tengbesen, e mi tin denkeleye, e yi lu Yesu a Kirana fe yibesε yamaan yetagi. Nanara, Poli yi a masiga e ra, a Yesu foxarabirane xali e danna. E yi lu falan tiye laxo yo laxo Tiranusi a xarande banxini.

¹⁰Na yi lu lige han jee firin. Nanara, muxun naxanye birin yi doxi Asi yamanani, Yahudiyane nun Girekine, ne birin yi Marigina falan me.

Sebaa dii xemene fe

¹¹Ala yi kabanako fe gbeene liga Poli xon ma.

¹²Nanara, dugi dungin nun wali domaan naxanye bata yi din a fatin na, e yi ne tongoma nen, e yi e sa furemane fatin ma. E yi kendeya, yinnane fan yi xete e foxo ra.

¹³Yahudiyane naxanye yi sigama yirene yi yinnane kedideni, ne fan yi kata Marigi Yesu xinla rawalideni e yinnan jaxine kedi. E yi a falama yinnane xa nen, e naxa, "N bata ε yamari Yesu xinli, Poli naxan ma fe kawandi bama, ε xete muxuni ito foxo ra!"

¹⁴Yahudiyane saraxarali kuntigina nde Sebaa dii xemε soloferene yi na nan ligama.

¹⁵Koni laxona nde yinnan yi e yabi, a naxa, "N Yesu kolon, n Poli fan ma fe kolon, koni nde ε tan na?"

¹⁶Yinnan yi xemεn naxan foxo ra, na yi dutun e ma senben na, han a yi e birin no. A yi e mabonbo han e ragenle yi e gi, e maxoloxin yi mini banxini.

¹⁷Yahudiyane nun Girekin naxanye yi doxi Efesi taani, ne to ito me, e birin yi gaxu kati! Marigi Yesu xinli binya han!

¹⁸Muxun naxanye denkeleya, na wuyaxi yi fa, e yi e ti e fe jaxine ra kenenna ma.

¹⁹Naxanye yi woyimeyaan ligama, ne yi e kedine malan, e fa e ra, e yi e gan birin yetagi. E yi kedine saren yate, a birin malanxina, gbeti gbanan wuli tonge suulun.

²⁰Alaa falan yi xuyama ayi na kii nin, Marigin senben barakani.

Sonxo sonxo naxan te Efesi taani

²¹Na feene danguxina, Poli yi a miri, a xa siga Masedoniya nun Akaya yamanani, siga han Yerusalen taani. A yi a fala, a naxa, "N na siga na waxatin naxan yi, fo n xa sa Romi fan to."

²²Nanara, a yi a mali muxu firin nasiga Masedoniya yamanani, Timote nun Erasite. A tan yi lu Asi yamanani ndedi.

²³Na waxatini, sonxo gbeen yi te Efesi taani masoto Yesu a Kirana fe ma.

²⁴Xabuna nde yi na, a xili Demetiri. A tan nan yi e gbee ala jaxalanmana nde Aritemi batu banxin sawura xunxurine rafalama gbeti bonboxin na. Na yi tono gbeen nan sotoma a tan nun a walike bodene xa.

²⁵Nanara, a yi a walike bodene birin xili, e nun naxanye yi na wali sifan ligama, a yi a fala e xa, a naxa, "N fafane, ε a kolon en nafunla sotoma wanli ito nin.

²⁶Poli ito feen naxan ligama, ε bata na me, ε yi a to. A naxa, a muxune suxuren naxanye rafalama e ala ra, Ala mi ne ra mumε! A bata muxu wuyaxi mayenden, a yi e maxete Efesi taani be e nun fayida Asi yamanan birin.

²⁷Fe xodexen nan na ra. En ma wanli ito fama xili jaxin sotodeni nen! En ma ala Aritemi batu banxin fan yi xunna kala. Aritemi naxan batuma Asi yamanan nun dunuja yiren birin yi, na binyen bama a ma nen."

28 Yamaan falani itoe mɛ waxatin naxan yi, e bɔɲɛn yi te, e sɔnxɔ sɔnxɔ, e naxa, “Efesi kaane gbee ala Aritemi gbo!”

29 Sɔnxɔ sɔnxɔn yi te taan yiren birin yi. Yamaan yi Pɔli sigati bodene suxu, Gayi nun Arisitaraki, Masedoniya kaane. E birin gimatɔɔn yi siga ne ra yamaan malandeni.

30 A xɔnla yi Pɔli suxu, a xa siga yamaan yetagi koni Yesu fɔxɔrabirane mi tin a siga.

31 Yamanan muxu gbeena ndee naxanye yi Pɔli xɔyine ra, na ndee yi xeraan nasiga a ma, e yi a mafan a nama so yamaan yɛ.

32 Malanden tan yi basanxi han! Ndee yi sɔnxɔma fena nde ra, bonne yi sɔnxɔma fe gbɛtɛ ra, amasɔtɔ e yi malanxi na feen naxanye ma, a wuyaxi mi yi sa ne kolon nɛn.

33 Yahudiyane yi muxuna nde radinma yɛɛn na alogo a xa falan ti naxan yi xili Alesandire. Muxuna ndee yi a yɛbama a xa naxan ligaxi, nayi, a yi yamaan masabari a yiin na alogo a xa falan ti.

34 Koni e a kolon waxatin naxan yi, a Yahudiyi nan yi a ra, e birin yi sɔnxɔ e bode xɔn ma han waxati xunkuye, e naxa, “Efesi kaane gbee ala Aritemi gbo!”

35 Dɔnxɛn na, taan sɛbeli tiin yi yamaan masabari, a naxa, “Efesi kaane, dunuɲa muxune birin a kolon, a Efesi taan nan Aritemi batu banxin kantanma e nun a sawuran naxan godo keli kore!”

36 Muxu yo mi nɛ feni itoe matandɛ. Nanara, ɛ lan nɛn ɛ yi ɛ sabari. ɛ nama fefe liga a wolonni.

37 ɛ bata fa muxuni itoe ra be koni e mi se muɲaxi alane batu banxine yi, e mi en ma suxuren ɲaxalanmaan nayelexi hali!

38 Xa mawugana nde Demetiri nun a walikɛɛn bodene kui lan

muxu yo ma, kiti banxine nun kiti-sane na. E xa sa e mawuga mɛnni.

39 Xa ɛ mɔn wama fe gbɛtɛ xɔn ma fɔ ɛ xa a fala taan dugurenne malanni.

40 E nama sa en kansun murutɛ feen na to sɔnxɔ sɔnxɔna fe ra. Bayo en mi nɛ dentɛɛ yo sɛ malanni ito ti xunna ma.” A yelinxini ito fale, a yamaan nasiga.

20

Pɔli Masedoniya nun Akaya yi

1 Sɔnxɔ sɔnxɔn baxina a ra, Pɔli yi Yesu fɔxɔrabirane malan. A yi e ralimaniya, a yi a ɲungu e ma. Na xanbi ra, a siga Masedoniya yamanani.

2 A dangu na yamanan birin yi, a yamaan nalimaniya fala wuyaxi ra. Na danguxina, a siga Gireki yamanani,

3 a kike saxan ti na yi. A yi waxi siga feni Siriya yamanani kunkin kui, koni a to a kolon a Yahudiyane bata yanfan so a ma, a yi a miri, a xa xɛtɛ Masedoniya kiraan xɔn ma.

4 Pirusi a dii xɛmɛn Sopateri Beere kaan yi siga a matideni, e nun Arisitaraki nun Sekondu Tesaloniki kaane nun Gayi Deribe kaan nun Timɔtɛ e nun Tikiko nun Tirofime naxanye kelixi Asi yamanani.

5 Ne yi siga yɛɛn na, e sa nxu legeden Tirowasi taani.

6 Buru Tetaren Sanla* danguxina, nxu yi dɔxɔ kunkin kui keli Filipi taani. Xii suulun danguxina, nxu yi sa bonne li Tirowasi taani, nxu yi lɔxɔ xun keden ti na yi.

Pɔli Eyutiki rakeli fena sayani

7 Simitin ɲinbanna ra, nxu yi malanxi buruni gira feen na nxu bode xɔn ma.† Pɔli yi falan ti yamaan xa, a lu falan tiyɛ han kɛ tagini amasɔtɔ a yi sigama nɛn na xɔtɔn bode.

* **20:6: Buru Tetaren Sanla:** Yahudiyane yi burun donma xii solofere leɓen mi saxi naxan yi sanli ito yi. E sarɲan kiina nde nan yi a ra. A mato Xɔɔyaan 12.15 kui. † **20:7:** Yanyina nde, feni ito findixi Marigina ximenna nan na.

8 Nxu yi malanxi kore banxin naxan kɔɛ ra, lɛnpu wuyaxi yi mɛnni.

9 Banxulanna nde yi na yi a xili Eyutiki, na yi dɔxi kore banxin foye soden nan na. Pɔli to yi falan xunkuyama ayi, na banxulanna yi xi han! Xixɔnla yi gbo ayi han, a yi bira keli kore banxin saxandeni. E yi sa a faxaxin li.

10 Awa, Pɔli yi godo, a yi a felen a xun ma mafuren, a yi a tongo, a naxa, “E nama xamin, a niin mɔn a yi.”

11 Na xanbi ra, Pɔli mɔn yi te sangsoon kɔɛ ra. A yi buruni gira, a yi a don. Pɔli yi falan ti e xa han xɔtɔnni, na xanbi ra a yi siga.

12 E siga banxulanna kɛnden na, na yi e ralimaniya ki fajɪ.

Pɔli ɲungu fena Efesi kaane ma

13 Nxu yi siga Pɔli yee ra kunkin kui Asosi taani, nxu yi Pɔli tongoma kunkin kui denaxan yi. Amasɔtɔ, a yi sigama a sanna nan ma.

14 A to nxu li Asosi taani, nxu yi a tongo kunkin kui, nxu yi siga taana nde yi, naxan yi xili Mitilene.

15 Na xɔtɔn bode, nxu yi keli na yi, siga igen xun ma han Kiyɔ taani. A soge firindeni, nxu yi fa Samosi yi, a soge saxandena, nxu sa Mileti li.

16 Pɔli yi a ragidi, a xa dangu Efesi taan dexɔn kunkin kui amasɔtɔ a mi yi waxi ti feni, alogo a nama bu Asi yamanani. A yi mafuraxi alogo Se Xaba Singen Sanla xa a li Yerusalɛn taani, xa na lanɲɛ.

Pɔli a ɲungu xuina

17 Pɔli yi xeraan nasiga Efesi taani keli Mileti yi, a denkeleya yamaan fonne xa fa.

18 E to fa, a yi a fala e xa, a naxa, “Xabu n faan soge singena Asi yamanani e tagi, e n kewanle kolon.

19 N bata wali Marigin xa yete magodon nun yeeɛgeni. N mɔn yi tɔrɔma Yahudiyane yanfan-tenyaan bun.

20 E a kolon a n mi e munanfan fe yo luxunxi e ma. N bata xaranna ti e xa yamani e nun e banxine yi.

21 N bata a rali Yahudiyane nun Girɛkine birin ma a e xa e keɲaan maxete, e tubi Ala ma, e denkeleya en Marigi Yesu ma.”

22 “Nba, Alaa Niin nan sigama n na Yerusalɛn taani iki. Feen naxanye sa ligama n na na yi, n mi ne kolon.

23 N naxan tun kolon fɔ n nɛma danguma taa yo taa, Alaa Nii Sariɲanxina n nakolonma a kasorasaan nun tɔrɔ wuyaxi n mamɛɛn yɛɛn na.

24 Koni n mi n niin yatɛxi sese ra fɔ n bata kiraan naxan de suxu, n xa na rakamali. Marigi Yesu wanla naxan soxi n yii, n xa na raɲan. Na ni ito ra, a n xa Alaa hinanna fe Xibaru Faɲin seren ba.”

25 “Iki n na a kolon, fa fala n bata sigan ti e tan naxanye birin tagi, n yi Alaa Mangayaan kawandin ba e xa, e tan sese mi fa n toma sɔnɔn.

26 Nanara, n na a falama e xa to yeteni, xa e tan nde yo halagi, na goronna mi fa n tan xun ma.

27 Amasɔtɔ n bata Ala sagoon birin nali e ma, a sese mi fa luxi.

28 E ɲɔxɔ lu e yete xɔn e nun Alaa Nii Sariɲanxina e findixi yamaan naxan birin masuxu muxuye ra. E Alaa yamaan masuxu alo xuruse rabaan nun a kuruna bayo a bata a sara a yete wunla ra.

29 Amasɔtɔ n na kolon, n na keli e tagi waxatin naxan yi, muxu ɲaxine fama nɛn sodeni e tagi, e kata e yamaan kaladeni alo kankone xuruse kurun tagi.

30 Muxuna ndee kelima nɛn e tagi, e yi fala tinxintarene ti alogo Yesu fɔxɔrabirane xa bira e fɔxɔ ra.

31 Nanara, e lu e yee ra yi! N na e keden kedenna birin nakolonxi feen naxanye ma ɲee saxan kɔɛɛn nun yanyina yeeɛgeni, e nama ɲinan ne xɔn!”

32 “Awa, iki n bata e taxu Ala ra e nun a hinan falan naxan nɔɛ senben fiye e ma, a yi na keɛn fi e ma

naxan maraxi muxu sariɲanxine birin xa.

³³ N mi kunfaxi muxu yo a gbeti xɔn, hanma xɛmana, hanma dugine.

³⁴ E yetena a kolon, n yeteen yii fɔxɔne nan nxu nun n lanfane makone fanxi.

³⁵ A lan en xa fangatarene mali kii naxan yi, n bata na birin yita ε ra wali xɔdεεε sifani ito xɔn ma. Marigi Yesu falan naxan ti, ε xaxili lu ne xɔn ma. A naxa, 'Naxan seen fima, na barayin gbo dangu a sɔto muxun na.' "

³⁶ Pɔli to yelin falan tiyε e xa, a yi a xinbi sin e fɛma, e birin yi Ala maxandi.

³⁷ E birin yi wuga, e yi e yiin nabilin Pɔli ma, e yi a sunbu.

³⁸ A to a fala e xa, a naxa, a e mi fa a toma sɔnɔn, na yi e sunu kati. E sa a mati han kunki dɛen na.

21

Pɔli siga fena Yerusalɛn taani

¹ Nxu fata xanbini, nxu yi nxu tinxin Kosi bɔxɔn na kunkin kui. Na xɔtɔn bode, nxu sa so Rɔde bɔxɔni, nxu yi keli mɛnni nxu fa Patara taani.

² Nxu yi kunkina nde li mɛn naxan yi fɔxɔ igeni gidima siga Fenisa yamanan binni, nxu yi te na kui.

³ Nxu Sipiri bɔxɔn toxina, nxu yi dangu a ra, a lu kɔmɛn fɔxɔn binni. Nxu yi siga Siriya yamanan binni. Nxu sa Tire taan li, kunkin yi lanma a xa goronne ragodo dɛnaxan yi.

⁴ Nxu yi Yesu fɔxɔrabirana ndee li mɛn. Nxu yi lɔxɔ xun keden ti ne fɛma. E yi a fala Pɔli xa Alaa Nii Sariɲanxin sɛnbɛni, e naxa, a a nama siga Yerusalɛn taani.

⁵ Koni na xunsagin ɲanxina, nxu yi keli, nxu siga. Yesu fɔxɔrabirane birin yi sa nxu mati, e nun e ɲaxanle nun e diine han taan fari

ma. Nxu yi nxu xinbi sin baan dɛ, nxu yi Ala maxandi mɛnni.

⁶ Na xanbi ra, nxu yi nxu ɲungu nxu bode ma, nxu so kunkin kui, e tan yi xɛtɛ e konni.

⁷ Nxu yi sigama kunkin kui, keli Tire taani siga Pitolomɛ taani, nxu yi dɛnkeleya muxune xɔntɔn na yi, nxu fɛriɲɛn e fɛma.

⁸ Na xɔtɔn bode nxu yi keli mɛn, nxu yi siga Sesariya taani. Nxu yi sa so Filipi Xibaru Fajɲi Raliin konni naxan yi na muxu sugandixi soloferene yɛ.*

⁹ Dii tɛmɛ fututare rasɔlɔnxi naanin yi Filipi yii, ne yi nabiyaa falane tima.

¹⁰ Nxu xi dando tixin na, nabiin naxan yi xili Agabusi, na yi fa sa keli Yudaya yi.

¹¹ A yi fa nxu fɛma, a yi Pɔli a tagi xidin tongo, a yi a yetɛ sanne nun a yiine xidi na ra, a naxa, "Alaa Nii Sariɲanxin naxa, 'Yahudiyane tagi xidini ito kanna xidima ikiini Yerusalɛn taani, e a so siya gbɛtɛne yii.' "

¹² Nxu na mɛ waxatin naxan yi, nxu birin yi Pɔli mafan, a a nama siga Yerusalɛn taani.

¹³ Koni a yi nxu yabi, a naxa, "Nanfera ε wugama han ε n bɔɲɛn kala? Amasɔto n yitɔnxi na a ra e xa n xidi Yerusalɛn taani, e yi n faxa Marigi Yesu xinla fe ra."

¹⁴ A to mi tin nxɔ falan suxɛ, nxu mi kankan a ma, nxu yi a fala, nxu naxa, "Marigin sagoon xa liga."

¹⁵ Na lɔxɔne to dangu, nxu yi nxu yitɔn, nxu yi siga Yerusalɛn taani.

¹⁶ Yesu fɔxɔrabirana ndee yi nxu mati keli Sesariya taani. E yi nxu xali Menason Sipiri kaan konni, nxu yi lan nxu xa yigiya dɛnaxan yi. Yesu fɔxɔrabiran nan yi a ra xabu waxati xunkuye.

Pɔli yi Yaki xɔntɔn

* 21:8: A mato Xerane 6.5 nun Xerane 8.5-40 kui.

¹⁷ Nxu Yerusalen taan li waxatin naxan yi, denkeleya muxune yi nxu yisuxu sewani.

¹⁸ Na xɔtɔn bode, nxu nun Pɔli yi siga Yaki xɔntɔndeni. Denkeleya yamaan fonne birin yi malanxi na yi.

¹⁹ Pɔli yi e xɔntɔn, a yi a wanla birin dɛntegɛn sa e xa Ala feen naxanye ligaxi siya gbetene tagi.

²⁰ E na mɛ waxatin naxan yi, e birin yi Ala tantun. E a fala Pɔli xa, e naxa, "Nxu ngaxakedenna, a mato, Yahudiyan wuli wuyaxi bata denkeleya, e birin mɔn tunnafanxi Musaa sariyan suxudeni.

²¹ Anu, muxune ito nan falaxi e xa, e naxa, a Yahudiyan naxanye birin siya gbetene ye, a i ne xaranma e xa xete Musaa sariyan fɔxɔ ra, a e mɔn nama e diine banxulan, a e nama en ma namunne suxu.

²² En fa nanfe ligan nayi? Amasɔtɔ sike yo mi na, e a mema nen, a i bata fa.

²³ Nanara, nxu naxan falama i xa, i xa na liga. Awa, xeme naanin be naxanye bata e de ti Ala xa.

²⁴ Siga e fɔxɔ ra, e sa e rasarijan e bode xɔn ma. I mɔn xa e saren fi, alogo e xa e xunne bi. Nayi, birin a kolonma nen, a e feen naxanye falaxi i ya fe yi, a jɔndi mi e sese ra, koni a i fan yetɛɛn Musaa sariyane suxi.

²⁵ Koni siya gbeten naxanye tan bata denkeleya, nxu bata nxɔ miriyane sebe, nxu yi a rasiga ne ma. Nxu naxa, e xa e yetɛ ratanga donseen donna ma naxan bata rali suxurene ma, e nun sube wunli donna nun suben yifaxi donna nun yanga suxuna."[†]

²⁶ Na xɔtɔn bode, Pɔli yi na xemene tongo e yi rasarijan e bode xɔn ma. Na xanbi ra, a so Ala Batu Banxini alogo a xa a fala e xa e sarijan lɔxɔne rakamalima waxatin naxan yi, e yi saraxan ba e keden kedenna birin xa.

Pɔli suxu fena Ala Batu Banxini

²⁷ Soge solofereden janmatɔna, Yahudiyan naxanye keli Asi yamanani, ne yi Pɔli to Ala Batu Banxini. E yi yamaan birin nadin a xili ma, e yi a suxu.

²⁸ E sɔnxɔ sɔnxɔ, e naxa, "Isirayila muxune, e nxu mali. Xemɛni ito nan sigama yiren birin yi, a xaranna ti en ma yamaan nun Musaa sariyan nun yireni ito xili ma. A yetɛɛn bata Girɛkine raso Ala Batu Banxini, e yi na sarijana kala."

²⁹ E ito falaxi nen bayo e bata yi Tirofime Efesi kaan to a fɔxɔ ra taani, e yengi yi a ma a Pɔli bata yi a raso Ala Batu Banxini.

³⁰ Taan birin yi maxa, yamaan yi e gi sa keli yiren birin yi. E yi Pɔli suxu, e yi mini a bubue Ala Batu Banxini tande ma. E yi a so deɛne ragali keden na.

³¹ Yamaan yi waxi Pɔli faxa feni. Muxuna nde yi fa a fala Romi kaane sofa ganla mangan xa, a sɔnxɔ sɔnxɔn Yerusalen taan yiren birin yi.

³² Sofa mangan yi sofane nun sofa kemɛn kuntigine xili, e siga e giye yama gbeen fema. Na muxune sofane to waxatin naxan yi, e ba Pɔli bɔnbɛ.

³³ Sofa mangan yi sa Pɔli suxu, a yi e yamari, a e xa a xidi yɔlɔnxɔn firin na. Na xanbi ra, a yi maxɔdinna ti a nde a ra, e nun a naxan ligaxi.

³⁴ Koni muxuna ndee yi sɔnxɔma fena nde ra, bonne sɔnxɔma fe gbetɛ ma. Sofa mangan mi yi sese yeɛ toma sɔnxɔ sɔnxɔni. Nayi, a yi yamarin fi a e xa siga Pɔli ra yire makantanxini.

³⁵ Pɔli to e banxin te deɛn li, fɔ sofane xa yi fa a tongo nen, e siga a ra amasɔtɔ yamaan yi janaraxi.

³⁶ Yamaan birin yi biraxi a fɔxɔ ra, e sɔnxɔma, e naxa, "A xa faxa!"

Pɔli yi a yetɛ yeɛba

[†] 21:25: A mato Xerane 15.20 kui.

37 E yi sigama Pōli ra yire makan-tanxini waxatin naxan yi, a falan ti sofa mangan xa, a naxa, “I tinjɛ ba n xa falana nde ti i xa?” Sofa mangan yi a maxɔdin a naxa, “I Gireki xuiin mema?”

38 Na Misiran kaan xa mi i tan na ba, naxan baxi yamaan namurɛdeni, a siga yɛnge so muxu wuli naaninna ra tonbonni?”

39 Pōli yi a yabi, a naxa, “Yahudiyān nan n tan na, n barixi Tarise taan nin Silisi yamanani, na taa suturaxin dugurena nan n tan na. Yandi, tin n xa falan ti yamaan xa.”

40 Sofa mangan yi tin. Nanara, Pōli yi keli a ti banxin te dɛɛn na, a yamaan masabari a yiin na. Awa, e dunduxina, Pōli yi falan ti e xa Heburu xuiini.

22

1 A naxa, “Ngaxakedenne nun n fafane, ɛ tuli mati, n xa n xɔnba ɛ xa!”

2 E to a mɛ a Heburu xuiin falama, e yi e raxara. Awa, Pōli yi siga falan ma, a naxa,

3 “Yahudiyān nan n tan na, n barixi Tarise taan nin, Silisi yamanani. Koni n maxuruxi be nin. Gamaliyeli nan n xaraxi en benbane sariyan suxu kiin ma. Alaa fe kunfan yi n fan yi alo ɛ tan birin kii naxan yi to.

4 N fan yi Yesu a Kiraan muxune bɛsɛnɔnyama han n yi e faxa. N yi xɛmɛne nun naxanle suxuma, n yi e sa kasoon na.

5 Saraxarali Kuntigi Singen nun yamaan fonne birin n seren bɛ nɛn na ma, amasɔtɔ n kɛdin sɔtɔ e ra nɛn, siga en ngaxakeden Yahudiyane ma Damasi taani. Nanara, n yi siga na yi muxuni itoe suxu xinla ma, n yi e xidi, n xɛtɛ e ra Yerusalɛn taani e naxankatadeni.”

*Pōli yi a tubi feen fala
Xɛrane 9.1-19, 26.12-18*

6 “Awa, n yi kira yi waxatin naxan yi, yanyi tagini, n bata yi

maso Damasi taan na, tɛɛ dɛgɛ gbeen yi ti n ma mafuren keli kore!

7 N bira bɔxɔni. N fala xuiin mɛ, a naxa, ‘Soli, Soli, i n bɛsɛnɔnyama nanfera?’

8 N yi a maxɔdin, n naxa, ‘Marigina, nde i tan na?’ A yi n yabi, a naxa, ‘Yesu Nasarɛti kaan nan n tan na, i naxan bɛsɛnɔnyama iki!’

9 Muxun naxanye yi n fɔxɔ ra, ne fan yi na tɛɛ dɛgɛn to. Koni naxan yi falan tima n xa, e mi na xuiin mɛ.

10 N yi maxɔdinna ti, n naxa, ‘Marigina, n xa nanfe liga?’ Awa, Marigin yi a fala n xa, a naxa, ‘Keli, i siga Damasi taani! Ala i yamarixi naxan birin liga fe ra, ne birin sa falama i xa nɛn mɛnni.’

11 Na tɛɛ dɛgɛ gbeen yi n danxu, na ma, n lanfane yi n yii rasuxu e siga n na Damasi taani.”

12 “Awa, xɛmɛna nde yi na yi, naxan yi xili Ananiyasi. Muxu tɔgɔndiyaxin nan yi a ra, a yi Alaa sariyan suxi, Yahudiyān naxanye birin yi dɔxi mɛnni, ne yi a binyaxi kati!

13 Na yi fa, a ti n dɛxɔn, a naxa, ‘Ngaxakedenna Soli, seen to fa!’ N yi toon ti keden na, n yi a tan to.

14 A yi a fala, a naxa, ‘Nxu benbane Ala bata i sugandi alogo i xa a sagoon kolon, i yi Tinxin Muxun Yesu to, i yi a xuiin yɛtɛɛn mɛ.

15 Amasɔtɔ i bata feen naxanye to, i yi a mɛ, i findima nɛn na seren na muxune birin xa.

16 Awa, i fa nanse mamɛma iki? Keli, i rafu igeni, i yulubine birin xa ba i ma, i yi a maxandi a xinli.’ ”

Pōli a xɛrayana siyane ma

17 “N xɛtɛxina Yerusalɛn taani, n yi Ala maxandima Ala Batu Banxini waxatin naxan yi, n yi fe toon ti alo xiyena.

18 N yi Marigin to, a yi a fala n xa, a naxa, ‘I mafura, i keli Yerusalɛn taani keden na, amasɔtɔ i sereyaan naxan bama n ma fe yi, e mi na suxuma.’

¹⁹ N yi a yabi, n naxa, ‘Marigina, e a kolon yati a n yi sigama salide banxine yi, naxanye denkeleyaxi i ma, n yi ne sa kason na, n yi e bonbo.

²⁰ E to yi i serena Etiyen faxama, n tan yeteen yi na, n tin nen. Naxanye yi a faxama, n tan nan yi ne dugine kantanma.’

²¹ Awa, Marigin yi a fala n xa, a naxa, ‘Siga, amasoto n na i rasigama nen siya gbetene ma yire makuyene yi.’ ”

²² Yamaan yi e tuli mati Pöli xuiin na han a yi na fala. E yi sonxo folo kati, e naxa, “A xa faxes! Muxu sifani ito lu daxi mi a ra a nii ra!”

²³ E yi sonxoma, e e domane wolima kore, e gbangbanni te.

²⁴ Romi sofa mangan yi yamarin fi, a e xa so Pöli ra yire makantanxini. A naxa, a e xa a bulan, e yi a maxodin alogo a xa a kolon yamaan sonxoma a ma feen naxan ma.

²⁵ Koni e to a xidi a bulan xinla ma, sofa kemmen kuntigin naxan yi tixi na, Pöli yi na maxodin, a naxa, “A daxa e xa Romi dugureнна nde bulan hali e munma naxan makiti singen?”

²⁶ Sofa kemmen kuntigin na me waxatin naxan yi, a yi siga sofa mangan fema, a yi na fala, a yi a maxodin, a naxa, “I nanfe lige? Romi dugureнна nde nan xemeni ito ra!”

²⁷ Nanara, sofa mangan yi siga, a yi Pöli maxodin, a naxa, “A fala n xa, xa Romi dugureнна nde nan i tan na?” Pöli yi a yabi, a naxa, “On, a tan nan nde n na.”

²⁸ Sofa mangan yi a fala, a naxa, “N gbeti gbeen nan baxi, n findi Romi dugureнна ra.” Pöli yi a yabi, a naxa, “Koni n tan barixi Romi dugurenyaan nin.”

²⁹ Muxun naxanye yi a bulanma nun alogo a xa falan ti, ne yi keli a fema keden na. Sofa mangan a kolon waxatin naxan yi, a

bata yi Romi dugureнна nde xidi yolonxonna ra nun, na fan yi gaxu.

Yahudiyane yi Pöli makiti

³⁰ Yahudiyane yi Pöli kansunma feen naxan na, sofa mangan yi waxi na kolon feni. Nanara, na xoton bode, e yi Pöli fulun. Sofa mangan yi saraxarali kuntigine nun kitisa yamaan yamari, e yi e malan. Na xanbi ra, a yi Pöli ti e yetagi.

23

¹ Pöli yi kitisa yamaan mato kati, a naxa, “Ngaxakedenne, n feen naxanye ligaxi Ala yee xori han to, n mi n yete yalagima ne ra.”

² Muxun naxanye yi tixi Pöli fema, Saraxarali Kuntigi Singena Ananiyasi yi ne yamari, a e xa Pöli deen garin.

³ Pöli yi a fala a xa, a naxa, “Ala i fan bonboma nen, i tan naxan luxi alo banxin naxan fari mafixa, koni a kuiin laxi. I daxi n makitideni sariyan xon. Koni i tan sariyan kalama amasoto i bata yamarin fi, a e xa n bonbo!”

⁴ Muxun naxanye yi Pöli fema, ne yi a fala a xa, e naxa, “I Alaa Saraxarali Kuntigi Singen nan konbima na ra.”

⁵ Pöli yi a yabi, a naxa, “Ngaxakedenne, n mi yi a kolon a Saraxarali Kuntigi Singen nan a ra. Amasoto a sebexi Kitabun kui, a naxa, ‘I nama fala naxin ti i ya yamaan mangan ma.’* ”

⁶ Pöli yi a kolon, a Saduse muxune nun Farisi muxune nan yi na yamaan na. A yi keli, a yi a fala a xuiin texin na kitisa yamaan tagi, a naxa, “Ngaxakedenne, Farisi muxun nan n na. N fafe fan Farisi muxun na a ra. E n makitima bayo n laxi a ra a faxes muxune kelima nen sayani!”

⁷ A na falaxina, Saduse muxune nun Farisi muxune yi folo e bode matande, yamaan yi taxun.

* 23:5: Xoroyaan 22.27

⁸ Saduse muxune yi a falama, e naxa, a muxune mi kelima sayani, e mɔn naxa, a malekane mi na hanma senbe totarene. Koni Farisi muxune tan yi laxi ne birin na.

⁹ Nanara, sɔnxɔ sɔnxɔ gbeen yi keli. Awa, sariya karamɔxɔna ndee yi keli Farisi muxune ye, e ti, e matandin ti kati! E naxa, “Nxu mi fe ɲaxi yo toxi xemɛni ito a fe yi. Yanyina nde, senbe totarena nde hanma malekan falan ti a xa nen yati!”

¹⁰ Matandin yi gbo ayi han sofa mangan yi gaxu, a e nama Pɔli yibɔ dungi dungi na. Nanara, a sofane yamari, a e xa sa Pɔli tongo yamaan tagi, e siga a ra yire makantanxini.

¹¹ Na kɔɛɛn na, Marigin yi mini Pɔli xa, a naxa, “Iwekilɛ! I sereyaan bama n xa nen Romi taani alo i a liga Yerusalɛn taani kii naxan yi.”

E yanfan so Pɔli ma

¹² Na xɔtɔn bode, Yahudiyane yi e malan e lan a ma, e yi e kɔlɔ, a e mi donseen donma, e mi igen minma fɔ e Pɔli faxa.

¹³ Naxanye na feni tɔn, e dangu muxu tonge naanin na.

¹⁴ Na xanbi ra, e siga saraxarali kuntigine nun fonne fema, e naxa, “Nxu bata nxu kɔlɔ, a nxu nama sese don fɔ nxu Pɔli faxa.

¹⁵ Awa, nayi ε tan nun kitisa yamaan xa xeraan nasiga Romi sofa mangan ma, a a xa Pɔli rafa ε ma alogo ε xa a fe fɛsɛfɛsɛ. Nxu yitɔnxi nxu xa a faxa benun a xa be li.”

¹⁶ Koni Pɔli magilɛna dii xemɛn na yanfan mexina, a yi siga yire makantanxini, a sa feni ito fala Pɔli xa.

¹⁷ Na xanbi ra, Pɔli yi sofa kemɛn kuntigina nde xili, a yi a fala a xa, a naxa, “Banxulanni ito tongo, i siga a ra sofa mangan fema, a waxi falana nde ti feni a xa.”

¹⁸ A yi a tongo, a siga a ra sofa mangan fema, a yi a fala a xa, a naxa, “Pɔli naxan kasoon na, na nan n xilixi, a yi a fala n xa, a naxa, a n xa fa banxulanni ito ra i fema

amasɔtɔ a waxi fena nde fala feni i xa.”

¹⁹ Sofa mangan yi banxulanna yii rasuxu, a siga a ra a danna, a sa a maxɔdin, a naxa, “I nanfe falama n xa?”

²⁰ Banxulanna yi a fala a xa, a naxa, “Yahudiyane bata lan a ma a tila e xa i mafan, a i xa Pɔli rasiga kitisa yamaan ma alogo e xa a fe fɛsɛfɛsɛ.

²¹ Koni i nama i tuli mati ne ra amasɔtɔ e dangu muxu tonge naanin na naxanye luxunxi Pɔli yɛɛ ra. E birin bata e kɔlɔ, a e nama sese don, e nama e min, han e yi a faxa. E yitɔnxi na nan ma iki. E i ya yamarin nan tun legedenma.”

²² Sofa mangan yi a fala, a naxa, “I nama a fala muxu yo xa fa fala i bata na yɛba n xa.” A banxulanna yiba, a yi siga.

Pɔli yi rasiga Felisi ma

²³ Sofa mangan yi sofa kemɛn kuntigi firin xili, a naxa, “E sofa kemɛ firin tongo, e nun soo kan tonge solofere nun tanba kan kemɛ firin. E ne yitɔn, siga Sesariya taani to kɔɛɛn na dege waxatin na dangu.

²⁴ E fa soona ndee ra Pɔli tongo xinla ma, alogo a xa sa yamana kanna Felisi konna li bɔɲɛ xunbenli.”

²⁵ Na xanbi ra, a kedɛn sɛbe, a naxa,

²⁶ “N tan Kilɔdi Lisiyasa bata i tan Felisi yamana kan faɲin xɔntɔn.

²⁷ Yahudiyane xemɛni ito suxi, a yi luxi ndedi, e xa a faxa. N to a kolon a Romi dugurena nan a ra, nxu nun n ma sofane yi siga, nxu sa a rakisi.

²⁸ E a kansunma feen naxan na, n yi waxi na kolon feni. Nanara, n siga a ra e kitisa yamaan fema.

²⁹ N yi a to, a e a kansunma e sariya kala feen nan na, koni a mi fe yo ligaxi, a faxɛ feen naxan ma hanma e a sɛ kasoon na feen naxan ma.

³⁰ Koni n to a mɛ a Yahudiyane bata yanfan so a ma, n yi a rasiga

i ma keden na. N mɔn yi a kansun muxune yamari a e xa sa e mawuga i tan fema.”

³¹ Yamarin naxan fi sofane ma e yi na liga. E yi Pɔli tongo, e siga a ra Antipatiri taani.

³² Na xɔtɔn bode sofaan naxanye siga e sannɪ, ne yi xɛtɛ yire makan-tanxini. Soo kanne yi Pɔli tongo.

³³ E yi siga Pɔli ra Sesariya taani, e yi a so yamana kanna yii, e kedin fan so a yii.

³⁴ Yamana kanna yi kedin xaran, a Pɔli maxɔdin a kelixi yamanan naxan yi. A a kolon waxatin naxan yi, a a kelixi Silisi yamanan nin,

³⁵ a naxa, “I kansun muxune na be li waxatin naxan yi, n na n tuli matima nɛn i ya fe ra na waxatini.” Na xanbi ra, a yamarin fi a kantan muxune xa Pɔli mara yamana kan banxini.

24

Yahudiyane yi Pɔli kansun

¹ Soge suulun danguxina, Saraxarali Kuntigi Singena Ananiyasi yi siga Sesariya taani e nun yamaan fonna ndee nun muxu xun mayɛngɛn naxan xili Teritule. Ne yi e mawuga Pɔli fari yamana kanna yetagi.

² E to Pɔli maxili, Teritule yi Pɔli kansun fɔlɔ falani itoe yi, a naxa, “Felisi manga fajina, nxu bɔɲɛ xunbeli gbeen naxan sɔtɔma i barakani, e nun i feen naxanye yitɔnxi i ya xaxilimayani, nxu siyaan sabati feen na,

³ nxu fe fajin naxanye birin sɔtɔma i yii waxatin birin e nun yiren birin yi, nxu barikan birama i xa na ra, manga Felisi.

⁴ Koni hali na, nxu nama i ya waxatin tongo. Nanara, n na i mafanma, yandi i tuli mati nxu dɛntɛgɛ xuiin na ndedi.

⁵ Nxu bata xɛmɛni ito to, muxu tɔrɔ gbeen na a ra naxan sɔnxɔ sɔnxɔn nakelima Yahudiya yamaan ye dunuɲa yiren birin yi. A

tan nan Yesu Nasarɛti kaana dinan yeɛratiin na.

⁶ A mɔn bata kata a xa Ala Batu Banxina sariɲanna kala. Nanara, nxu a suxi. A xɔnla yi nxu ma, nxu xa a makiti alo nxɔ sariyan kii naxan yi.

⁷ Koni sofa mangana, Lisiya yi fa a tongo nxu yii karahanni.

⁸ Na xanbi ra, a yi yamarin fi, a a kansun muxune xa fa i fema. Xa i xɛmɛni ito maxɔdin, i yetɛna a kolonma nɛn nxu a kansunma feen naxan birin na.”

⁹ Yahudiyane fan yi tin na falan ma, e naxa, a ɲɔndi nan na birin na.

Pɔli yi a xɔnba Felisi yetagi

¹⁰ Yamana kanna yi Pɔli yamari, a a xa falan ti. Pɔli yi a fala, a naxa, “N na a kolon, a i bata findi kiti-saan na siyani ito xun na xabu ɲɛɛ wuyaxi. Nanara, n na n xɔnbama i yetagi xaxili ragidini.

¹¹ I yetɛɛn nɔɛ a kolonɲɛ nɛn yati, a munma dangu xi fu nun firin na singen xabu n siga Yerusalɛn taani Ala batudeni.

¹² E mi n lixi Ala Batu Banxini muxɛ matandide yi, hanma yamaan kui sodeni salide banxine yi hanma yire gbɛtɛ yi taani.

¹³ E n kansunma feen naxanye ra iki, e mi nɔɛ na ɲɔndin yitɛ i ra.

¹⁴ N na n tiyɛ na ra i yetagi fa fala a n na n benbane Ala nan batuma Yesu a Kiraan xɔn e a falan naxan ma a wule dinan nan a ra. Anu, feen naxan birin sɛbɛxi Sariya Kitabun kui e nun nabine kitabune kui, n laxi ne birin na.

¹⁵ Nxu nun itoe birin yigi saxi Ala yi kii kedenna nin, a faxa muxune kelima nɛn sayani, tinxin muxune nun tinxintarene birin.

¹⁶ Nanara, n na n fanga bɛɛn ligama waxatin birin, alogo n nama n yetɛ yalagi Ala yetagi e nun muxune yetagi.”

¹⁷ “N bata yi ɲɛɛ dando ti n mi Yerusalɛn taan li. Koni iki, n sigaxi Yerusalɛn taani nɛn alogo n xa siga

kiseene ra n kon kaa yiigelitōne xa. N mōn yi saraxane ba Ala xa.

¹⁸ N bata yi n yete rasarijan, e n li Ala Batu Banxini na ligadeni waxatin naxan yi. Gali mi yi n fema, sōnxō sōnxōn mi yi na.

¹⁹ Koni Yahudiyān naxanye ke-lixī Asi yamanani, ne nan yi lanma e xa fa i yetagi n kansundeni, xa fena nde e kui n xili ma.

²⁰ Xanamū, muxun naxanye be, ne xa a fala n kalan naxan tixi, n yi tixi kitisa yamaan yetagi waxatin naxan yi.

²¹ Fō n falan naxan tixi e tagi n xuini texin na, n naxa, ‘E n makitima to bayo n laxi a ra a faxa muxune kelima nen sayani!’ ”

²² Felisi naxan yi Yesu a Kiraan kolon ki fari, na yi falani so, a yi a fala e xa, a naxa, “Sofa mangan Lisiyasa na fa waxatin naxan yi, n yi i ya kitin bolon.”

²³ A yi a fala sofa kēmen kuntigin xa, a xa Pōli kantan kasoon na, a yi a xōnberin ndedi, a e mōn nama tondi a xōyine xa a mali a makone ra.

Pōli Felisi nun Dirusila yetagi

²⁴ Xi dando danguxina, Felisi nun a naxanla Dirusila yi fa, Yahudiya naxanla nan yi na ra. Felisi yi xeraan nasiga Pōli xilideni, a yi a tuli mati a falan na lan denkeleyaan ma Alaa Muxu Sugandixin ma Yesu.

²⁵ Koni Pōli yi falan tima waxatin naxan yi lan tinxinna nun yete suxun nun kiti famatōna fe ma, gaxun yi Felisi suxu. A yi a fala a xa, a naxa, “Siga singen, xa waxati sa lu n yii, n na i xile.”

²⁶ A mōn yi waxi a xōn a Pōli xa gbetin so a yii. Na nan yi a ra a yi a xilima waxatin birin alogo e xa batu.

²⁷ Nēē firin danguxina, Pōrusu Fesitu yi dōxō yamana kanyani Felisi funfuni. Felisi yi waxi a xōn ma, a xa Yahudiyane rafan feen liga. Nanara, a yi Pōli lu kasoon na.

25

Pōli Fesitu yamana kanna yetagi

¹ A faan xii saxanna yamanani, Fesitu yi keli Sesariya taani siga Yerusalēn taani.

² Saraxarali kuntigine nun Yahudiya fonne yi e mawuga Pōli fari.

³ E yi Fesitu mafan a a xa e rafan feen liga, a yi fa Pōli ra Yerusalēn taani. E bata yi yanfan so a ma nun, e yi wama a faxa feni kira yi.

⁴ Fesitu yi e yabi, a naxa, “Pōli maraxi kasoon na Sesariya taani, n tan fan yeteen mi buma, n siga na yi.

⁵ Xa a fe naxi ligaxi, ε yēeratina ndee xa siga n fōxō ra Sesariya taani, e sa a kansun.”

⁶ Fesitu yi lu e fema xii solo-masεε han fu yate, na xanbi ra, a siga Sesariya taani. Na xōtōn bode, a yi dōxō kiti sadeni, a yi e yamari, a e xa Pōli raso.

⁷ Pōli na li waxatin naxan yi, Yahudiyān naxanye yi kelixi Yerusalēn taani, ne yi ti a rabilinni, e fe naxi wuyaxi sa a xun ma, e mi yi nōe naxanye nōndin mayite.

⁸ Koni Pōli yi a yete xōnba, a naxa, “N mi kala yo tixi Yahudiyane sariyan ma hanma Ala Batu Banxin ma hanma Romi Manga Gbeen ma.”

⁹ Fesitu yi waxi a xōn ma, a xa Yahudiyane rafan feen liga. Nanara, a yi Pōli maxōdin, a naxa, “I waxi a xōn ma, i xa siga Yerusalēn taani, i sa makiti feni itoe ma n yetagi na yi ba?”

¹⁰ Pōli yi a fala, a naxa, “N tixi Romi Manga Gbeena kiti saden ni ito ra, a lan n xa makiti be. N mi tinxintareya ligaxi Yahudiyane ra hali alo i yetena a kolon kii naxan yi.

¹¹ Xa n bata tinxintareyaan liga hanma fe gbete, n faxe naxan ma, n mi tondima n xa faxa. Koni itoe wulen nan sama n xun ma. A mi daxa muxu yo xa n so e yii. Nba,

Manga Gbeen xa n makiti Romi taani!”

¹² Fesitu yelin falan tiye a maxadi muxune xa waxatin naxan yi, a yi Pöli yabi, a naxa, “I bata Romi Manga Gbeena fe fala, na ma, i sigama nen Manga Gbeen yetagi!”

Pöli yi ti manga gbetε yetagi

¹³ Xii dando to dangu, Manga Agiripa nun Berinisi yi siga Fesitu xontöndeni Sesariya taani.

¹⁴ E to yi xii wuyaxi radanguma na, Fesitu yi Pöli a fe yeβa Mangan xa, a naxa, “Muxuna nde be, Felisi naxan luxi kasoon na.

¹⁵ N siga Yerusalen taani waxatin naxan yi, Yahudiyane saraxarali kungigine nun yamaan fonne mawugan sa nen a fari, a n xa a yalagi.

¹⁶ Koni n yi a fala e xa, n naxa, Romi kaane mi darixi muxun faxε benun e nun a kansun muxune xa ti kitisaan yetagi a yi a yeβa.

¹⁷ Nanara, e birin yi fa n föxö ra be. N mi bu tixi n yi a makiti fölö na xötön bode, n yamarin fi a e xa fa xεmen na.

¹⁸ A kansun muxune yi ti koni n yi mirixi feen naxin naxanye ma, e mi a kansun ne sese ra

¹⁹ fö e to lu e bode matandε e dinana fe ra e nun Yesu a fe, naxan bata faxesa, koni Pöli naxan ma fe falama a a bata keli sayani.

²⁰ N tan mi yi a kolon n naxan ligε matandi sifani ito yi. Nanara, n yi Pöli maxödin, xa a yi wama siga feen nin Yerusalen taani alogo a xa sa makiti feni ito ra menni.

²¹ Koni Pöli yi wa a feen xali feni Manga Gbeen yetagi Romi taani. Nanara, n yi yamarin fi a e xa a ramarahan n yi a rasiga Romi Manga Gbeen ma.”

²² Agiripa yi a fala Fesitu xa, a naxa, “N fan waxi xεmeni ito xuiin name feni.” Fesitu yi a yabi, a naxa, “I a xuiin namεma nen tila.”

²³ Na xötön bode Agiripa nun Berinisi yi fa, yama gbeen biraxi e föxö ra binyeni. E tan nun sofa

kungigine nun taan muxu gbeene yi siga malan banxini. Fesitu yi yamarin fi, a e xa fa Pöli ra.

²⁴ Fesitu yi a fala, a naxa, “Manga Agiripa nun muxun naxanye birin nxu dexön ma be, ε bata xεmeni ito to Yahudiya yamaan birin mawugan saxi naxan fari Sesariya taan nun Yerusalen taani. E birin yi lu sönxö sönxε, e naxa, a a mi lan a xa lu a nii ra sönxön.

²⁵ Koni n mi fefe toxi a faxε naxan ma. Koni a yetεen bata Romi Manga Gbeena fe fala. Na nan a toxi, n yi a ragidi n xa a rasiga.

²⁶ Koni fala kende yo mi n yii n naxan seβema Manga Gbeen ma. Nanara, n bata fa a ra ε yetagi katarabi i tan Manga Agiripa ma, alogo en na yelin a fεsefεsedeni, n nε fena nde seβe nen.

²⁷ Amasötö n tan yeε ra yi, a mi lan n kasorasaan nasiga Manga Gbeen ma, fö n na a yeβa a kalan naxan tixi.”

26

Pöli yi a yetε xönba

¹ Agiripa yi a fala Pöli xa, a naxa, “Waxatini i yii i falan ti i yetε a fe yi.” Pöli yi a yiini te, a yi a yetε xönba iki:

² A naxa, “Manga Agiripa, Yahudiyane n kansunma feen naxanye ra, n sewaxi to, n xa ti i yetagi n xönbadeni i xa lan ne birin ma.

³ Amasötö i Yahudiyane namunne nun matandine birin kolon ki fajni. Awa yandi, n bata i mafan, i tuli mati n na ki fajni.”

⁴ “Yahudiyane birin n söнна kolon xabu n dii nεyeyani. Xabu a fölöni, n na n ma siimayaan maxalixi n siyaan nun Yerusalen taan nin.

⁵ E n kolon xabu to mi a ra. E nεe sereyaan be nen, xa e sa wa, fa fala n yi Farisi muxune nan ye, naxanye findixi nxö dinan dina xönxönne ra.

⁶ Ala en benbane tuli sa naxan na, n yigi saxi na nin. Na nan a ligaxi, e n makitima iki.

⁷ En bənsən fu nun firinne birin yigi saxi na tuli sa rakamalixin nan to fe yi, e nēma Ala batue kōēēn nun yanyin na e sōbēēn birin na. Mangana, Yahudiyane n kansunma na yigin nan ma fe ra.

⁸ Nanfera ε tan mi laxi a ra a Ala faxa muxune rakelima nēn sayani?"

⁹ "N tan fan ma miriyani, n bata yi a ragidi nun n xa Yesu Nasareti kaan xinla yenge.

¹⁰ N na nan liga Yerusalēn taani. N nōn sōtō saraxarali kuntigine ra, n yi muxu sarijanxi wuyaxi sa kassoon na. E na yi e faxa feen nata, n yi n xuiin fi.

¹¹ N yi e jaxankatama salide banxine birin yi sanja ma wuyaxi. N yi e karahanma e xa e Marigin nayelef. N ma xōlōn yi gbo ayi e xili ma han n yi e bēsēnxōnya yamana gbetene taane yi."

Pōli yi a tubi feen fala

Xerane 9.1-19 nun 22.6-16

¹² "Na ma, lōxōna nde, n yi siga Damasi taani saraxarali kuntigine nōn nun e tinna ma.

¹³ Mangana, n yi kira yi waxatin naxan yi, yanyi tagini, tēē dege gbeen yi ti nxu nun n fōxōrabirane ma keli kore, a degen yi gbo sōgen xa.

¹⁴ Nxu birin yi bira bōxōni. N yi xuina nde mē Heburu xuini naxan yi a falama n xa, a naxa, 'Sōli, Sōli, i n bēsēnxōnyama nanfera? A xōdōxō i tan ma, i tondi i gbengben muxun bun alo turana.'

¹⁵ N yi maxōdinna ti, n naxa, 'Marigina, nde i tan na?' A yi n yabi, a naxa, 'Yesu nan n tan na, i naxan bēsēnxōnyama.

¹⁶ Koni keli, i ti. N minixi kēnēnni i xa nēn alogo i xa findi n ma walikēēn na, i feen naxanye toxi n ma fe yi to, i findi ne seren na e nun n naxanye yitama i ra.

¹⁷ N ni i ratangama nēn i ya yamaan ma e nun siya gbetene, n na i xēma naxanye ma

¹⁸ alogo i xa sa e yēēne rabi, i yi e ba dimin nun Setana nōn bun ma, i fa e ra Alaa kēnēnna ma. Xa e dēnkelēya n ma, e yulubi xafarin sōtōma nēn, e lu Ala muxu sarijanxine ye.' "

Pōli yi a wanla fe fala

¹⁹ "Nanara, Manga Agiripa, n fe toon naxan ti keli kore, n mi na matandi.

²⁰ N yi kawandin ba Damasi kaane nun Yerusalēn kaane nun Yudaya kaane birin nun siya gbetene fan tagi. N yi a fala e xa, n naxa, e xa e xun xanbi so e hakene yi, e fa Ala ma, e kewanle yi a yita fa fala a e bata tubi.

²¹ Yahudiyane n suxi Ala Batu Banxini na nan ma, e kata n faxa feen na.

²² Koni Ala n malima nēn han to, n mōn be alogo n xa sereyaan ba birin xa, muxudin nun muxu gbeena. N mi sese falama fō nabine nun Musa bata yi naxan fala nun lan fe famatōne ma.

²³ E naxa, a Alaa Muxu Sugandixin yi tōrōma nēn, a findi muxu singen na naxan kelima sayani, a yi kēnēnna rali a yamaan nun siya gbetene ma."

²⁴ Awa, Pōli to yi a yēē xōnbama na kiini, Fēsitu yi a fala a xuini texin na, a naxa, "Pōli, seen nan soxi i yi! Iya xaran gbeen bata seen naso i yi!"

²⁵ Pōli yi a yabi, a naxa, "Fēsitu, muxu fajina, se mi soxi n yi. N jōndin nun lōnnin nan falama i xa.

²⁶ Amasōtō Manga Agiripa feni ito kolon, nayi n nōē falan tiyē a xa nēn xaxili ragidini. N laxi a ra, a a feni itoe kolon ki fajni, bayo e mi rabaxi luxunni.

²⁷ Manga Agiripa, i laxi nabine falane ra ba? N na a kolon a i bata la e ra!"

²⁸ Agiripa yi Pɔli yabi, a naxa, “I n findε Yesu mantonna ra waxatidini ito yi ba?”

²⁹ Pɔli yi a yabi, a naxa, “Xa wax-atin xunkuya ayi ba, xa a dungi ayi ba, n na Ala maxandima nɛn i tan xa e nun naxanye birin tuli matixi n na to, alogo ε xa lu alo n tan kii naxan yi to, ba yɔlɔnxɔnni itoe ra!”

³⁰ Na xanbi ra, mangan nun yamana kannu nun Berinisi nun muxun bonne birin yi keli,

³¹ e to yi minima, e yi lu a fale e bode xa, e naxa, “Xɛmɛni ito mi fefe ligaxi a faxε naxan ma hanma a sama kasoon na naxan ma.”

³² Agiripa yi a fala Fɛsitu xa, a naxa, “Xa xɛmɛni ito mi yi maxandin ti nun a Romi Manga Gbeen xa a makiti, en yi a bejinma nɛn nun.”

27

Pɔli yi siga Romi taani

¹ E lan a ma waxatin naxan yi, a nxu xa siga kunkin kui Itali yamanani, e yi Pɔli nun kaso ra muxuna ndee so sofa kɛmɛn kuntigina nde yii naxan yi xili Yuliyusi, Romi Manga Gbeena sofane yε.

² Nxu so kunkina nde kui naxan keli Adiramiti taani. A yi danguma Asi yamanan fɔxɔ igen taa dɛɛne nan na. Arisitaraki yi nxu fɔxɔ ra, Masedoniya kaan naxan keli Tesaloniki yi.

³ Na xɔtɔn bode nxu yi sa so Sidɔn taani. Awa, Yuliyusi yi fe fajin naba Pɔli xa, a tin a xa siga a xɔyine fɛma fanda fendeni.

⁴ Nxu to keli na yi, nxu siga igen tagini dɛnaxan xili Sipiri, bayo foyen bata yi a xun sa nxu ma.

⁵ Nxu yi fɔxɔ igeni gidi Silisi nun Panfiliya yamanan dɛxɔn ma, nxu yi sa Mira taan li Lisi yamanani.

⁶ Sofa kɛmɛn kuntigin yi kunkina nde li na naxan yi kelixi Alesandire taani, a sigama Itali yamanani. A yi nxu raso na kunkin kui.

⁷ Nxu yi siga ndedi ndedi han xii wuyaxi, han nxu sa Sinidi bɔxɔn li fɔxɔ igen tagi tɔrɔni. Bayo foyen mi yi tinma nxu xa siga mɛn binni, na yi a liga nxu siga Kireti bɔxɔn bode fɔxɔn na fɔxɔ igen tagi, nxu yi dangu Salemonε gɛmɛn yɛtagi.

⁸ Nxu yi dangu xareyaan dɛxɔn tɔrɔni, nxu yi yirena nde li dɛnaxan yi xili Tide Fajina Lase taan dɛxɔn ma.

⁹ Nxu bata yi bu sigatini han igen xun ma sigatiin yi magaxu ayi nxu ma. Yahudiyane sun suxu waxatin bata yi dangu nun. Na nan a liga Pɔli yi e rakolon,

¹⁰ a naxa, “Ngaxakedenne, n bata a to, en ma ige xun ma sigatiin findima gbalon nan na. Xa en siga, a findima kala nan na kunkin nun a kui seene ma e nun en tan yɛtɛɛn ma.”

¹¹ Koni sofa kɛmɛn kuntigin yi laxi kunki ragine kuntigin nun kunki kannu xuiin na dangu Pɔli a falan na.

¹² Bayo na bɔxɔni, kunki tiden mi yi fan jɛmɛn nadanguden na, muxu wuyaxi yi waxi kata feni, a nxu xa siga Kireti bɔxɔn kunki rati-deni jɛmɛn nadangudeni dɛnaxan xili Fenixi, dɛnaxan yɛɛ rafindixi sogegododen ma.

Foye gbeena fe fɔxɔ igen xun ma

¹³ Foyedin yi fɔlɔ fɛ keli yiifanna ma. E yi e miri, a e waxɔn feen bata liga e xa. Nanara, e yi kunkin nati seen ba igeni, e lu sigε Kireti bɔxɔn dɛ.

¹⁴ Koni mafurɛn, foye gbeen yi keli xareyaan mabinni, naxan xili, “Kɔmɛn ma foyena.”

¹⁵ Na foyen yi kunkin tuntun. E mi yi nɔɛ kunkin natiyε. Nxu yi a lu foyen yi siga nxu ra.

¹⁶ Nxu yi dangu bɔxɔna nde dɛxɔn, naxan xili Kawuda. Nde yi ba foyen na mɛnni. Nxu yi kata gbeen ti nxu xa marakantan kunkidin nate kunkin fari.

17 E a rate waxatin naxan yi, e yi lutine xidi kunkin na a rabilinni alogo a nama kala. E yi gaxuxi a foyen nama kunkin xali a sa bɔnbɔ Sirite ɲemɛnsin gbiligbinle ra. Nanara, e yi kunkin nati seen nagodo, foyen yi lu sigɛ nxu ra.

18 Foyen yi nxu bɔnbɔ ki faɲi. Na xɔtɔn bode, e yi goronne ramini fɔlɔ kunki gbeen kui, e yi e rawoli ayi igeni.

19 A soqe saxandeni, kunki ragine yɛtɛɛn yi kunkin nagi seene rawoli ayi igeni.

20 Xii wuyaxi nxu mi sogen to hanma sarene. Koni foyen tan yi gboma ayi nɛn tun. Dɔnxɛn na nxu yi yigitɛɛ, a nxu mi fa kisima.

21 A bata yi xii wuyaxi ti e mi e dɛge. Pɔli yi keli, a ti muxune tagi, a naxa, “Ngaxakedenne, ɛ yi lanma nun ɛ yi n xuiin suxu ɛ mi keli Kirɛti bɔxɔni. ɛ mi yi kalan nun bɔnbɔ gbeeni itoe sɔtɔma nun.

22 Nba, iki n na ɛ mafanma nɛn, ɛ xa ɛ wɛkile. Muxu yo mi faxama, kunkin nan tun kalama.

23 Amasɔtɔ n Marigina Ala, n naxan batuma, na malekana nde bata a maso n na to kɛɛn na.

24 A yi a fala n xa, a naxa, ‘Pɔli, i nama gaxu! A fɛrɛ mi na fɔ i xa ti Romi Manga Gbeen yɛtagi. Ala bata i sigati bodene birin fan niin fi i ma a hinanni.’

25 Nanara, ngaxakedenne, ɛ wɛkile amasɔtɔ n bata dɛnkɛleya Ala ma, a a ligama nɛn alo a falaxi n xa kii naxan yi.

26 Koni en sa dinma nɛn bɔxɔna nde ra igen tagi.”

27 Awa, foyen yi nxu rasigama Adiriyatike fɔxɔ igen xun ma a xi fu nun naanindeni, kɔɛ tagini, kunki ragine yi sike a nxu bata maso xareyaan na.

28 E se maliga seen sinxina igeni, e yi a to a igen yi tilin kanke yɛ tonge naanin. E sigaxina ndedi, e mɔn yi a maliga, e yi a to a tilinna kanke yɛ tonge saxan nan lixi.

29 E yi gaxu, a kunkin nama a din gɛmɛne ra. Nanara, e kunkin nati wure naanin nagodo igeni kunkin xanbi ra. E digi kuye baan na.

30 Kunki ragine yi waxi keli feni kunkin kui. E maratanga kunkidin nagodo igen xun ma. E a liga alo e yi kunkin nati sena ndee nan nagodoma kunkin yɛɛ ra igeni.

31 Koni Pɔli yi a fala sofa kɛmɛn kuntigi gbeen nun sofane xa, a naxa, “Xa kunki ragini itoe mi lu kunkin kui, ɛ mi kisima.”

32 Nanara, sofane yi maratanga kunkidin xidi lutine rasɛge ayi, a sin igeni.

33 Kuye baan masoxina, Pɔli yi e birin mafan a e xa donseen don, a naxa, “A xii fu nun naaninna nan to, ɛ legeden tiini han iki ɛ munma donse don.

34 Nanara, n na ɛ mafanma, alogo ɛ xa donseen don, bayo ɛ makona a ma ɛ kisi. Hali xun sɛxɛ kedenna ɛ tan sese mi bɔnbɔma a yi.”

35 Pɔli yelin falan tiyɛ waxatin naxan yi, a buruna nde tongo, a barikan bira Ala xa e birin yɛɛ xɔri, a buruni gira, a a don fɔlɔ.

36 Bonne fan yi e wɛkile, e birin yi donseen don.

37 Nxu tan naxanye birin yi kunkin kui, muxu kɛmɛ firin muxu tonge solofere muxu sennin.

38 E birin lugo waxatin naxan yi, e donseen nawoli ayi igeni alogo kunkin xa yelefu ayi.

Kunkin kala fena

39 Kuye to yiba, kunki ragine yi bɔxɔn naxan toma, e mi yi na kolon, koni e sa igen to soxi bɔxɔn kui mɛɲɛnsin yirena nde yi. E yi lan a ma a e xa kunkin nasiga mɛɲɛnsinna ma, xa e nɔɛ.

40 E yi kunkin nati wurene fulun, e yi e lu fɔxɔ igeni. E mɔn yi kunki matinxin seene xidi lutine fulun. E yi kunkin nasiga dugin nate kunkin yɛɛ ra. Foyen yi lu kunkin nasigɛ xareyaan binni.

⁴¹ Koni kunkin yi sa jɛmɛnsinna gbiligbinla li igen bun. Kunkin xunna yi digi, a mi yi fa nɔɛ sigɛ. Walanna sɛnbɛn yi a xanbin kala.

⁴² Sofane yi lan a ma, a e xa kaso ra muxune birin faxa alogo muxu yo nama a futuxulu, a siga igen xun ma.

⁴³ Koni sofa kɛmɛn kuntigin yi waxi a xɔn ma nɛn, a xa Pɔli rakisi. Nanara, a yi e raxɔlɔ, a e nama na liga. Koni naxanye birin yi nɔɛ baan gidɛ, a yi ne yamari, a ne singe xa e bɔxɔn igen ma siga xareyaan na.

⁴⁴ Awa, a dɔnxɛn naxanye yi luxi, a ne xa farinne suxu hanma kunkin wudi dungina ndee, e bira bodene fɔxɔ ra. Nxu birin yi xareyaan li hɛrini.

28

Pɔli Malita fɔxɔ ige tagi bɔxɔni

¹ Nba, nxu to xareyaan li hɛrini, nxu yi a mɛ a na bɔxɔn yi xili nɛn Malita.

² Nxu yi rafan na dugurenne ma kati! Tulen yi fa, xunbenla yi mini. Nayi, e yi tɛɛn sa nxu xa, e nxu yisuxu ki fajɪ.

³ Pɔli yi yegene malan, a yi e sa tɛɛni, tɛɛn wuyenna to gbo ayi, saɲin yi mini, a yi a singan Pɔli yiin na.

⁴ Na dugurenne yi saɲin to singanxi Pɔli yiin na, e yi a fala e bode xa, e naxa, “Muxu faxan nan xɛmɛni ito ra, hali a to bata tanga fɔxɔ igen ma, haken mi tinma a xa lu a nii ra.”

⁵ Koni Pɔli yi a yiin lisan, saɲin yi bira tɛɛni, sese mi a to.

⁶ E birin yengi yi a ma, a a yiin yi xungboma nɛn hanma a yi bira a faxa sa! Koni e bu a legedenɲɛ, e mi fefe to ligɛ a ra. Nanara, e yi e miri fe gbɛtɛ ma, a alana nde nan yi Pɔli ra.

⁷ Bɔxɔna nde yi na dɛxɔn ma naxan yi Pubiliyusi gbeen na, mɛnna mangana. Na yi nxu yigiya binyeni xii saxan.

⁸ Pubiliyusi fafe furaxin yi saxi saden ma, fati mawolonna nun wulixɔnden nan yi a ma. Pɔli yi so a konni, a sa a yiin sa a ma, a yi Ala maxandi a xa, a yi a rakɛndɛya.

⁹ Na liga waxatin naxan yi, furemaan naxanye birin yi na bɔxɔni, ne yi fa, e rakɛndɛya.

¹⁰ E yi nxu binya kii wuyaxi. Nxu to yi kelima na, e yi nxu fanda se wuyaxi ra.

Pɔli yi keli Malita yi

¹¹ Kike saxan to dangu, nxu mɔn yi siga kunki gbɛtɛ kui naxan yi kelixi Alesandire yi. Na bata yi jɛmɛn nadangu na bɔxɔni. E alane, gulun sawura firin yi tixi na kunkin xunna ma.

¹² Nxu yi Sirakusi taan li, nxu xii saxan ti mɛnni.

¹³ Nxu yi keli na yi, nxu sa Regiyo taan li. Na xɔtɔn bode foyen yi fa fɔlɔ keli sogeteden yiifanna ma, nxu xii firin ti kunkin kui nxu sa Pusɔle taan li.

¹⁴ Nxu yi dɛnkɛleya muxuna ndee li mɛnni. Ne yi nxu mafan, a nxu xa lɔxɔ xun keden ti e fɛma. Nxu sa Romi taan li na kii nin.

¹⁵ Dɛnkɛleya muxun naxanye yi Romi taani, ne yi nxu fa feen mɛ. E yi fa nxu ralandeni han Apiyusi Lɔxɔtiden nun yiren naxan xili “Xɔɲɛ Yigiya Banxi Saxanna.” Pɔli ne to waxatin naxan yi, a yi barikan bira Ala xa, a yi sɛnbɛn sɔtɔ.

Pɔli yi Romi taan li

¹⁶ Nxu Romi taan li waxatin naxan yi, e yi tin a Pɔli xa lu a danna mɛnni, sofana nde yi lu a sanna.

¹⁷ Xi saxan danguxina, Pɔli yi Yahudiya muxu gbeene xili. E malan waxatin naxan yi, a yi a fala e xa, a naxa, “Ngaxakedenne, hali n to mi sese ligaxi en ma yamaan na hanma n yi en benbane namun fena nde kala, e bata n suxu Yerusalɛn taani, e yi n so Romi kaane yii.

18 Ne yelin xanbini maxɔdinne tiyɛ n ma, e yi lan a ma e xa n bejin amasɔtɔ e mi fefe toxi n faxɛ feen naxan ma.

19 Koni Yahudiyane mi tin. Na yi a liga, n yi a fala a Romi Manga Gbeen xa fa n makiti, hali n to mi yi waxi n siyaan xun maxidi feni.

20 Na nan a liga, n yi a fala, n naxa, fɔ n xa i to, n yi falan ti i xa. N xidixi yɔlɔnxɔnni itoe ra Isirayila kaane yigin nan ma fe ra.”

21 E yi a fala a xa, e naxa, “Nxu mi kɛdi yo sɔtɔxi i ya fe yi sa keli Yudaya yamanani. Nxu ngaxakeden yo mi kelixi na yi naxan fa i xili jaxin falaxi.

22 Koni nxu waxi i kui feen kolon feni amasɔtɔ nxu a kolon, muxune dinani ito mafalama yiren birin.”

23 Nanara, e yi waxatina nde sa Pɔli xa. Muxu wuyaxi yi siga Pɔli yigiyaan na, Pɔli yi Alaa Mangayana fe ye ba e xa, keli xɔtɔnni han jinbanna. A mɔn yi kata Yesu a fe yitadeni e ra Musaa Sariya Kitabun nun nabine kitabune xɔn alogo e xa la Yesu ra.

24 Ndee yi la a falan na, koni ndee mi tin denkeleyɛ.

25 Koni bayo e yi xuyama ayi lantareyani, Pɔli yi ito fala e xa, a naxa, “Alaa Nii Sarijanxin bata jɔndin fala ε benbane xa Nabi Esayi xɔn.

26 A naxa,
‘Siga, i sa a fala yamani ito xa,
i naxa: ε tuli matima nɛn han,
koni ε mi fefe famuma.
ε seen matoma nɛn han,
koni ε mi a yigbema.

27 Amasɔtɔ yamani ito bɔjɛn
xɔdɔxɔ,
e bata e tunla dutun,
e yi e yeɛn naxi.
Xa na mi yi a ra nun,
e yeɛne yi toon tima nɛn,
e tunle yi falan mɛ,
e xaxinla yi feen famu,
e yi xɛtɛ n ma,

n yi e rakendɛya.*

28 Nanara, ε xa a kolon Alaa kisi feen falan bata siga siya gbɛtɛne ma. Ne tan e tuli matima nɛn.”

29 Pɔli yelin ito fale waxatin naxan yi, Yahudiyane yi xɛtɛ e bode matandɛ.

30 Pɔli yi jɛɛ firin ti na, a banxi saren fima. Naxanye birin yi fama a fɛma, a yi ne birin nasɛnɛma.

31 A yi Alaa Mangayaan kawandin ba, a yamaan xaran Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe ma xaxili ragidin birin yi. Muxu yo mi a raxɔlɔ.

* 28:27: Esayi 6.9-10

Romi Kaane Poli Alaa Falan Naxan Nasiga Romi Kaane Ma

Neε dando dangu xanbini Yesu faxan nun a kenla sayani, Yahudiya denkeleya muxune yi Yesu a fe Xibaru Faɓin nali fɔlo Romi taani, manga taana. Na-nara, benun Poli xa kawandin ba waxatin naxan yi Siriya nun Asi nun Gireki yamanane yi, denkeleya yamaan yi fa Romi taani. Ala to a fala Poli xa fa fala a a xa siga han dunuɓa danna, a yi waxi siga feni Romi taan nun Esipaɓa yamanan nin denaxanye sa Romi taan xanbi ra pon! A Kitabun yireni ito seɓexi Romi taan denkeleya muxune nan ma a sigatiin xili yi naxanye yi e malanma Pirisila nun Akila konni. A yi waxi a xɔn ma nen, ne xa a mali a sigatini, e sena ndee so a yii alogo a xa sa na yire makuyen li denkeleya yamaan munma yi soɓo denaxan yi.

Poli yi katama Kitabun yireni ito yi nen a xa a yita menna denkeleya muxune ra a tan a xerayaan nakamalima kii naxan yi siya gbetene ye. Kitabun yireni ito Poli a kawandi ti kiin nan yebama dangu Kitabun yire gbeteɓe ra a naxanye seɓe alogo men kaane xa tin a mali feen ma. A tan yeteen bata a kawandin falani so iki, a naxa, “N mi yagixi Yesu a fe Xibaru Faɓin naliye, bayo Ala senben na a ra alogo naxan yo na la a ra, na xa kisi, fɔlo Yahudiyane ma siga siya gbetene ma.” (Romi Kaane 1.16).

Xera Poli waxatini, matandi wuyaxi yi Yahudiyane nun siya gbetene tagi denkeleya muxune ye. A gbengbenna, siya gbete muxune na findi denkeleya muxune ra, xa a yi lanma ne xa Yahudiyane sariyan suxu hanma e nama a suxu. Na yi findixi matandi gbeen nan na han a fe yi fala Poli a kedi wuyaxi yi.

Kitabun yireni ito yi, Poli a falama a a Yesu a fe Xibaru Faɓin naxan nalima, na siyane birin nan gbee ra (Romi Kaane 1.16). A mɔn a yebama Ala hake kanne rakisima kii naxan yi, a findi ndenden na, naxan denkeleyaxi Yesu ma (Romi Kaane 1.18 han 8.39).

Na xanbi ra, a yi a fala Alaa falan nakamalima kii naxan yi Yahudiyane fe ra hali Yahudiya muxuna ndee to tondi Yesu yate Alaa Muxu Sugandixin na. A falama a na tondin mi nɔe Alaa falan kale bayo donxen na, a hinanna ne fan lima nen (Keli Romi Kaane sora 9 ma han 11). Na kui, Ala bata hinan siya gbetene fan na benun Yahudiyane mɔn xa xete a ma waxatin naxan yi alogo Yesu a fe Xibaru Faɓin xa siya gbetene li, e yi dunuɓa yi gidi sarijanxin liga. (Keli Romi Kaane 12.1 ma han 15.13).

A rapanna, Poli a falama e xa fa fala a wama siga feni Romi taan nun Esipaɓa yamanani alogo a xa Yesu a fe Xibaru Faɓin nali men kaane fan ma. A yi Romi kaane xɔntɔn (15.14 han 16.27). Naxanye birin wama a kolon feni Ala muxune rakisima kii naxan yi, Kitabun yireni ito e malima nen na ra.

Poli Xibarun Faɓin naxan nalima

¹ N tan Poli, Alaa Muxu Sugandixina Yesu a walikena, Ala bata naxan xili alogo n xa findi a xeraan na, a yi n yeba alogo n xa Alaa falan Xibaru Faɓin nali, n bata ito seɓe e ma.

² Ala yamaan tuli sa Yesu a fe Xibaru Faɓini ito nan na a nabine falane xɔn e Kitabu Sarijanxine kui.

³ A dii xemena fe nan yi a ra, naxan barixi Dawuda bonsonni fati benden mabinni,

⁴ Alaa Nii Sarijanxin mɔn yi a mayita senbeni fa fala a Alaa Dii Xemɛn nan a ra, bayo en Marigi

Yesu Alaa Muxu Sugandixin bata keli sayani.

⁵ Ala bata nxu findi xerane ra a hinanni Yesu xinla barakani al-ogo siyane birin xa a xuiin suxu denkeleyani.

⁶ E tan fan na muxune ye, Alaa Muxu Sugandixin Yesu bata nax-anye xili.

⁷ Awa, e tan naxanye birin Romi taani, Ala xanuntenne, a mon naxanye xili, e yi findi a yama sarijanxin na, n bata ito sebe e birin ma.

En Fafe Ala nun Marigi Yesu, a Muxu Sugandixin xa hinanna nun boje xunbenla fi e ma.

Ala maxandin nun barika birana

⁸ N barikan nan singe birama Ala xa e birin ma fe ra, Alaa Muxu Sugandixin Yesu barakani. Amasoto muxune e denkeleyana fe falama dunuɗa yiren birin yi.

⁹ Ala nan n seren na, n walima naxan xa a Dii Xemena fe Xibaru Fajin nalini n niin birin na. A a kolon a n miriyana e xon ma waxatin birin

¹⁰ n nema Ala maxande waxati yo yi. N na Ala maxadinma, xa a sagoon na a ra, a xa feren fi n ma n siga e konni.

¹¹ Amasoto e to xonla n ma kati, al-ogo Alaa Nii Sarijanxin bata naxan fi n ma, n yi na nde radangu e ma, e yi senben soto

¹² alogo en yi en bode ralimaniya en ma denkeleyani.

¹³ Ngaxakedenne, n waxi a xon ma e xa a kolon, n bata yi kata nun sanja ma wuyaxi, n xa sa e xonton koni n mi ferε soto. N yi waxi a xon ma, n xa denkeleya muxuna ndee soto e konni alo n na a soto siya gbetene ye kii naxan yi.

¹⁴ Goronna n xun ma n xa wali birin fema, Girεkine nun xuluntarene e nun xaxilimane nun xaxilitarene.

¹⁵ Nanara, a xonla n ma han, n xa Yesu a fe Xibaru Fajin nali e tan Romi kaane fan ma.

Yesu a fe Xibaru Fajina senbena

¹⁶ N mi yagin Yesu a fe Xibaru Fajin naliye, bayo Ala senben na a ra alogo naxan yo na la a ra, na xa kisi, folo Yahudiyane ma siga siya gbetene ma.

¹⁷ Yesu a fe Xibaru Fajin bata tinxinyaan makenen, Ala naxan fima muxune ma. Na foloxi denkeleyaan nan ma a rajan denkeleyaan ma, alo a seboxi kii naxan yi Kitabuni, a naxa, "Naxan na tinxin denkeleyaan xon, na nii rakisin sotoma nen."*

Muxune yalagi fena

¹⁸ Ala bata a xolon makenen sa keli ariyanna yi lan muxune Ala kolontareyaan nun e tinxintareyaan ma naxanye jondin luxunma tinxintareyani.

¹⁹ Amasoto muxune noe naxan kolonje Ala fe yi, e bata na yigbe, bayo Ala bata yi na makenen e xa.

²⁰ Bayo xabu dunuɗa da, Ala kejaan naxanye mi toma yeen na alo a habadan senben nun a Alayana, ne yigbema ki faji, bayo muxune e famuma a daala xon. Nanara, e mi noe e yete xun mafale.

²¹ Hali e to Ala kolon, e mi a binyama, e mon mi barikan birama a xa. Koni e miriyane bata lu fuyan. E xaxilitareyaan yi e bojene lu dimini.

²² E bata e yete yate xaxilimane ra, koni e findi daxune ra.

²³ E bata habadan Alaa binyen masara suxurene ra naxanye rafalaxi muxune nun xoline nun subene nun bubu seene maligan na naxanye faxama.

²⁴ Nanara, Ala bata e rabejin e xosi feene yi e bojene kunfaxi naxanye xon, e yi lu e bode fati rayelefuε.

²⁵ E yi Alaa jondin masara wulen na, e wali dali seene xa, e yi e

* 1:17: Xabakuki 2.4

batu, benun e xa daala kanna Ala yeteen batu naxan lan a batu han habadan. Amina.

²⁶ Na feene ma, Ala yi e lu e kunfa fe rayelefuxi xosixine yi. Amasoto hali e jaxanle fan bata e me e da kiin na, e kafu joxoya gbete ye liga naxanye mi daxa.

²⁷ Xemene fan na kii nin, e yi e me e jaxanle kafu joxo yaan na, e yi e bode rakunfa. Xemene nun xemene yi e bode rayagi e kafu. E yi e fe jaxin saranna soto.

²⁸ Bayo e to bata tondi Ala kolonye, a bata e rabeyin e xaxilitareyani, e yi lu fe haramuxine lige.

²⁹ E lugoxi tinxintareyaan sifan birin na, fe jaxin nun milen nun jaxuna. E lugoxi xoxolon yaan nun faxa ti xonla nun lantareyaan nun yanfantanyaan nun marajaxun nun muxu mafalan na.

³⁰ E bata findi muxu xili kalane nun Ala yaxune nun yanda muxune nun wasodene nun muxu kanbaxine ra, e fe jaxi kote nenene raminima, e murute e bari muxune ma.

³¹ Xaxilitarene nun lannayatarene nun hinantarene nun kininkinintarene nan e ra.

³² Anu, e Alaa sariya tinxinxin kolon, a muxun naxanye feni itoe ligama, ne lan nen, e faxa. Hali na, e luma na feene nan lige tun, a mon nafan e ma muxu gbete ye fan yi ne liga.

2

Alaa kitina

¹ I findi ndenden na, i tan naxan bodene yalagima, i mi nae i yete xun mafale. Amasoto i bodene yalagin feen naxanye ma, i tan fan yeteen ne ligama. Nayi, i bata i yeteen fan yalagi.

² En na a kolon Ala kiti tinxinxin sama nen muxune ma, naxanye fe sifani itoe ligama.

³ Koni i laxi a ra a i tan mine Alaa kitin bun ba, i tan naxan bodene yalagima feene ma i tan yeteen naxanye ligama?

⁴ Hanma i yoxi Alaa nema fisamanten gbeen ma ba, e nun a dijana? I mi a kolon a Alaa fanna lan nen a yi i sigati kiin maxete ba?

⁵ Koni i ya tengbesenyaan ma, i mi waxi i boren maxete feni. Nana, i luma Alaa xolon fari se naxan namaraxi i xili ma, a yi i li Alaa kiti tinxinxin na mini kenenni waxatin naxan yi.

⁶ Amasoto na waxatini, Ala "muxun birin saranma nen a kewanle ra."*

⁷ A habadan nii rakisina fima nen muxune ma naxanye na e tunnafan fe faji ligadeni e yi binyen nun xunnayerenna nun faxatareyaan fen.

⁸ Koni a xolon nun a bore teen kelima nen muxune xili ma naxanye e yete yigboma, e tondi jondin ma, e lu tinxintareyaan bun.

⁹ Awa, taron nun kontofinle sama nen fe jaxi rabane birin fari, folo Yahudiyane ma siga siya gbete ne ma.

¹⁰ Koni Ala binyen nun xunna kenla nun bore xunbenla fima nen fe faji rabane ma, folo Yahudiyane ma siga siya gbete ne ma.

¹¹ Amasoto Ala mi muxune rafisama e bode xa.

¹² Naxanye birin yulubin ligama, e mi Musaa sariyan bun, ne halagima nen hali ba na sariyan na. Koni naxanye birin yulubin ligama Musaa sariyan bun, ne yalagima nen sariyan xon.

¹³ Amasoto naxan na a tuli mati sariyan na, na xa mi Ala kenexi koni naxan na sariyan suxu, Ala na nan yate xi tinxinxin muxun na.

¹⁴ Awa, siya gbete naxanye mi Musaa sariyan kolon ne na fena nde liga naxan daxa sariyani e gbee muxuya xon, ne bata e gbee

* 2:6: A mato Yaburin 62.13 nun Sandane 24.12 kui.

sariyan namini hali Musaa sariyan to mi yi e yii.

¹⁵ Na a yitama nen a sariyan yamarin naxan fixi, na yi sebexi e bɔɔɛnin nin. E yete xaxinla fan luma e kawandɛ, a yi e fe kalan yita e ra waxatina nde, a mɔn yi e kewanle xun mayenge waxati gbete.

¹⁶ A ligama na kii nin Ala na mini muxune wundo feene makitideni lɔxɔn naxan yi a Muxu Sugandixin Yesu barakani, alo n Yesu a fe Xibaru Fajin naxan nalima, na a falan kii naxan yi.

Yahudiyane nun sariyana fe

¹⁷ Koni i tan naxan a falama a Yahudiyannan i ra, i yengi saxi sariyan ma, i yete matɔxɔma Ala yi,

¹⁸ i a sagoon kolon, sariyan bata i xaran fe fisamantenna sugandin ma.

¹⁹ I laxi a ra fa fala a danxutɔne yii rasuxun nan i tan na, e nun kenenna naxan muxune malima dimini,

²⁰ naxan xaxilitarene xaranma e nun diidine karamɔxɔna, bayo i laxi a ra a i bata fe kolonna nun jɔndin yeteɛn sɔɔ sariyani.

²¹ Nayi, i tan naxan bonne xaranma, i yete xaranma ba? I tan naxan kawandin bama a muxun nama mujan ti, i tan mi mujan tiin ba?

²² I tan naxan tɔnna dɔxɔma yalunyaan na, i tan mi yalunyaan ligan ba? Suxurene rapaxu i tan naxan ma, i mi e batu banxine kui seene tongon ba?

²³ I i yete matɔxɔma sariyani, koni i Ala matandima sariya kalan xɔn!

²⁴ Amasɔɔ, Kitabun naxa, “Ala xinla rayelefuxi siya gbete ne ye e tan nan ma fe ra.”†

²⁵ Yahudiyane banxulanna lan, xa i sariyan suxu. Koni xa sariya kalan nan i ra, hali i banxulanxi, i fa yatexi nen alo siya gbete banxulantarena.

²⁶ Siya gbeten naxanye mi banxulanxi, xa ne sariyan suxu, Ala mi

na yate alo Yahudiya sariya suxune ba?

²⁷ Xa banxulantarena Alaa sariyan suxu, a mi i tan Yahudiya banxulanna yalage ba? Amasɔɔ i sariyan kalama, hali a sebexin to i yii.

²⁸ Yahudiya dinan maligan muxun naxan yi, na mi findixi Yahudiya kende yeteɛn na. Banxulan feen mi findixi fati bendena fe gbansanna ra.

²⁹ Koni muxun findima Yahudiya kenden na a kui feene nan xɔn. Banxulanya kenden luma muxun bɔɔɛnin nin fata Alaa Nii Sarijannan na. Sariya sebexi mi a ra. Na muxu sifan mi tantunna sɔɔma adamadiine ra fɔ Ala yetena.

3

¹ Nanse Yahudiyane rafisaxi muxun bonne xa nayi? Banxulanna tɔnɔn nanse ra?

² Tɔnɔ wuyaxi a ra kiin birin yi. A singen naxan na, Ala bata a falane birin taxu Yahudiyane ra.

³ Awa, na di, xa denkeleyaan mi muxuna ndee yi, na Alaa tinxinna kale ba?

⁴ En-en de! Jɔndin kanna nan Ala ra hali muxune birin findi wule falane ra. A sebexi Kitabuni, a naxa, “Nanara, i na falan ti, i tan nan tinxin. I na kitin sa, i yoon sɔɔ.”*

⁵ Koni xa en ma tinxintareyana Alaa tinxinna raminima kenenni, en nanse falama lan na feen ma? Ala mi tinxintareyaan xan ligama nayi, a na a xɔlɔn nagodo en ma? N falan tima alo muxune.

⁶ En-en de! Xa a yi na kii nin nun, Ala nɔe dunuɔa makite di?

⁷ Koni na di? Xa Alaa jɔndin makenenma n ma wulen nan xɔn, a binyen yi fari sa, nanfera n tan mɔn yalage nayi alo yulubi kanna?

⁸ Nayi, nanfera en mi a falama, en naxa, “En fe jaxin liga alogo a xa yate fe fajin na?” Wule falana

ndee na falan sama nxu xun ma.
Na kanne yalagi daxin na a ra.

Muxu yo mi na naxan tinxin

⁹ A di nayi? Nxu tan fisa bonne xa ba? En-en de! En bata yi a yigbe nun fa fala Yahudiyane nun siya gbetene birin yulubin senben bun ma,

¹⁰ alo a sebexi Kitabuni kii naxan yi, a naxa,

“Tinxin muxu yo mi na hali keden pe!

¹¹ Muxu yo mi na

naxan fe kolon.

Muxu yo mi na

naxan Ala fenma.

¹² Muxun birin bata kiraan fata.

E birin bata lu fufafu.

Muxu yo mi a fajin nabama

hali muxu keden pe!

¹³ E kœ yinle rabixi

alo gaburuna,

yanfa falane nan e lenne ma.

E fala xuine xolo

alo koson xolena.

¹⁴ E deen nafexi dangane nun fala xui xolene nan na.

¹⁵ E mafura wuli raminideni.

¹⁶ Gbalon nun kalan nan e kirane xon.

¹⁷ E mi bɔɔɛ xunbenla kiraan kolon!

¹⁸ E mi gaxuma Ala yɛɛ ra mumɛ!”†

¹⁹ Anu, en na a kolon a sariyan naxan birin falama, a falama muxune nan xa naxanye sariyan bun, alogo birin deen xa suxu, dunuɔa muxune birin yi kolon fe kalane ra Ala yetagi.

²⁰ Nanara, adamadi yo mi yatexi tinxin muxun na Ala yɛɛ ra yi sariya suxun xon, bayo sariyan yulubin nan tun yitama en na.

²¹ Koni iki, ba sariyan na, tinxinna nde bata mini kenenni Ala naxan fima muxune ma, Sariya Kitabun nun nabine kitabune bata yi naxan seren ba.

²² Naxanye birin na denkeleya, Ala ne ratinxinna a yɛɛ ra yi nen denkeleyaan xon Yesu yi, Alaa

Muxu Sugandixina. Amasoto tagi raba mi na.

²³ Muxun birin bata yulubin liga. Nanara, e mi Alaa binyen sotoxi.

²⁴ Koni Ala muxune kima tinxinni a hinanna nan xon, a yi e xunba a Muxu Sugandixin Yesu barakani.

²⁵ Ala a tan nan findixi a solona saan na e nun yulubi xafari saraxana, na muxune xa naxanye na denkeleya a wunla ma. Na bata a gbee tinxinna yita. Bayo yulubin naxanye liga benun iki, a mi yi muxune yulubine saranma e ra a dijan waxatini,

²⁶ koni a bata wa a tinxinna yita feni waxatini ito yi, alogo a xa tinxin feu, a mon yi muxune ratinxinɔe ayi a yɛɛ ra yi naxanye bata denkeleya Yesu ma.

²⁷ Nayi, muxune lan e xa e yete matoxo nanfe ma? Sese! Nanfera? E to sariyan suxi, e yete matoxoma na nan na ba? En-en, na mi a ra, fo e denkeleyana.

²⁸ Amasoto en bata a to muxun tinxinna Ala yɛɛ ra yi denkeleyaan nan xon, hali ba sariya suxun na.

²⁹ Yahudiyane nan tun gbee Ala ra ba? Siya gbetene fan ma Ala xa mi a tan na ba? Siya gbetene fan ma Ala na a ra yati!

³⁰ Ala kedenna na a ra naxan Yahudiyane ratinxinna a yɛɛ ra yi denkeleyaan xon e nun siya gbetene fan na denkeleya kedenna xon.

³¹ Na bunna neen a en xa sariyan bejin denkeleyani ba? En-en de! En lan nen en yi sariyan yate.

4

Ibrahim misaala

¹ En nanse falama en siyaan benba Ibrahim a fe yi nayi? A nanse kolonxi feni ito yi?

² Xa Ibrahim tinxinɔe ayi nen Ala yɛɛ ra yi a kewanla xon, a yi a yete matoxe nen na yi. Koni a mi nœ na ligɛ Ala yetagi!

† 3:18: Yaburin 14.1-3 nun 53.2-4 nun 5.10 nun 140.4 e nun Esayi 59.7-8 nun Yaburin 36.2

³ Kitabun nanse falaxi lan na fe ma? A naxa, “Ibrahimia yi denkeleya Ala ma, Ala yi na yate tinxinna ra a xa.”*

⁴ Muxun naxan na wali, a yi a saranna soto, na mi yatema kiseen na a xa, bayo a wali saranna na a ra.

⁵ Koni muxun naxan mi walima, koni a laxi Ala ra naxan Ala kolontarene matinxinna, Ala na kanna denkeleyaan yatema nen tinxinna ra.

⁶ Dawuda fan muxuna sewana fe falaxi na kii nin, Ala naxan yateXi tinxin muxun na, ba kewanle ra, a naxa,

⁷ “Sewan na kanna xa, naxan ma sariya kalane bata mafelu naxan yulubiye bata xafari.

⁸ Sewan na adaman xa, Marigin bata dija naxan haken ma.”†

⁹ Na sewan findixi Yahudiya banxulanxine nan gbansan gbee ra ba hanma siya gbetene fan? Awa, en baxi a faladeni, en naxa, a Ala Ibrahimia denkeleyaan yate nen tinxinna ra a xa.

¹⁰ Koni na liga waxatin mundun yi? A bata yi banxulan hanma a munma yi banxulan? A munma yi banxulan.

¹¹ A banxulanyaana soto nen a tinxinyaana taxamasenna ra a naxan sotoxi a denkeleyaan xon benun a xa banxulan waxatin naxan yi. Nanara, Ibrahimia yi findi muxune birin benban na naxanye denkeleyaxi Ala ma, na yi yate e xa tinxinna ra hali e mi banxulanxi.

¹² Naxanye banxulanxi, e mon biraxi nxu benba Ibrahimia denkeleyaan foxo ra Ibrahimia yi naxan yi nun benun a xa banxulan, ne fan benban nan Ibrahimia ra.

¹³ Ala yi Ibrahimia nun a bonsonna tuli sa, a naxa, dunuja findima nen e keen na. Koni a mi na tuli saan sotoxi sariyan xan xon fo a tinxinna denkeleyaan barakani.‡

¹⁴ Xa muxune yi na keen sotoxi sariya suxun nan xon nun, nayi denkeleyaan ton mi na. Ala en tuli saxi nen nayi fuyan!

¹⁵ Amasoto sariyan nan fama Alaa xolon na, bayo xa sariya mi na, sariya kalan fan mi na.

¹⁶ Nayi, Ala en tuli saxi denkeleyaan nan baraka yi, alogo a xa findi Alaa hinanna ra Ibrahimia yixetene birin xa naxanye sariyan sotoxi e nun naxanye fan denkeleya alo Ibrahimia. Ibrahimia nan en birin benban na,

¹⁷ alo a sebexi Kitabun kui kii naxan yi, a naxa, “N na i findima nen siya wuyaxine benban na.”§ A tan nan en benban na Ala yee ra yi, Ibrahimia denkeleya Ala naxan ma, Ala naxan faxa muxune niin birama e yi, Ala naxan seen yamarima naxan mi na, a yi taran na.

¹⁸ Ibrahimia denkeleya nen a yigin ma, hali a yigin xunna to mi yi toma. Na kiini, a yi findi “siya wuyaxine benban na,” alo Ala a fala a xa kii naxan yi, a naxa, “I yixetene luma na kii nin.”*

¹⁹ A bata yi jee keme jaxondon soto nun, fayida a fati benden yi faxa feni, a naxanla Saran fan yi findixi gbantan na koni a denkeleyaan tan yi kende.

²⁰ Ala a tuli sa naxan na, a mi sike na ma denkeleyatareyani, koni a denkeleyana a senbe so nen, a yi Ala binya.

²¹ A yi laxi a ra yati, fa fala Ala a tuli saxi naxan na, a senben na rakamalima nen.

²² Nanara, Ala na yate nen tinxinna ra a xa.†

Ala Ibrahimia tuli sa naxan na

* 4:3: Dunuja Folon 15.6 † 4:8: Yaburin 32.1-2 ‡ 4:13: A mato Dunuja Folon 12.2-3 nun 17.4-6 nun 22.15-18 kui. § 4:17: Dunuja Folon 17.5 * 4:18: Dunuja Folon 15.5 † 4:22: Dunuja Folon 15.6

²³ Koni na falan mi sebexi a tan keden ma fe ra, fa fala, “A yatexi tinxinna ra a xa.”

²⁴ A mɔn sebexi en tan nan xa bayo na yatema tinxinna ra en tan fan xa, en na denkeleya Ala ma naxan en Marigi Yesu rakelixi sayani.

²⁵ Yesu faxaxi en hakene nan ma fe ra, a yi keli sayani, a en natinxin Ala yee ra yi.

5

Tinxinyana fe Ala yee ra yi

¹ Bayo en bata tinxinɲe ayi Ala yee ra yi denkeleyaan xɔn, lanna bata taran en nun Ala tagi Marigi Yesu barakani, Alaa Muxu Sugandixina.

² A bata en nafa a hinanni denkeleyaan xɔn en naxan yi iki. En yi sewa Alaa binyen sɔtɔ feen yigin na.

³ En mɔn sewaxi en ma tɔrɔne ra amasɔtɔ en na a kolon a tɔrɔn fama tunnafanna nan na.

⁴ Tunnafanna yi fa lannayaan na. Lannayaan yi fa yigin na.

⁵ Na yigin mi en yanfama, amasɔtɔ Ala bata a xanuntenyaan sa en bɔɲeni a Nii Sarijanxin xɔn ma, a bata naxan fi en ma.

⁶ Amasɔtɔ senbe mi yi en na waxatin naxan yi, Alaa Muxu Sugandixin faxa nen Ala kolontarene fe ra a waxati ragidixini.

⁷ Fayida muxe mi yi tinɲe faxe tinxin muxuna fe ra, koni yanyina nde, muxuna nde suse nen faxe muxu fajina fe ra.

⁸ Koni Ala a xanuntenyaan yitaxi en na na kii nin, en mɔn yi yulubi kanne ra waxatin naxan yi, Alaa Muxu Sugandixin yi faxa en xa.

⁹ Iki xa en bata tinxinɲe ayi Ala yee ra yi Yesu wunla xɔn ma, a mi sa taganɲe en kise Alaa xɔlɔn ma a barakani.

¹⁰ Bayo xa Ala yaxun yi en na waxatin naxan yi, en nun Ala tagin yi yitɔn a Dii Xɛmena sayaan xɔn,

xa en tagin bata yitɔn nayi, a tagan xun mi na nayi en nakise Yesu a nii rakisin barakani.

¹¹ Koni a birin mi na ra, en mɔn sewaxi Ala ra en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe ra naxan bata en nun Ala tagini tɔn iki.

En Benba Adama nun Yesu a fe

¹² Nanara, yulubin soxi dunuɲa yi muxu keden peen nan xɔn ma, sayaan fan yi fa yulubin xɔn. Nanara, sayaan bata fa muxun birin ma, amasɔtɔ muxun birin bata yulubin liga.

¹³ Yulubin yi dunuɲa yi nun benun sariyan xa fa, anu xa sariyan mi na, yulubin fan mi yatema.

¹⁴ Koni fɔlɔ En Benba Adama waxatin ma han sa dɔxɔ Musa waxatin na, sayaan mangayaan ligama muxun birin xun na, hali naxanye mi En Benba Adamaa yulubin sifan liga naxan Alaa sariyan kala.

En Benba Adama yi findixi muxu famatɔn misaala nan na.

¹⁵ Koni Alaa kiseen mi maligaxi Adama haken na. Hali muxu wuyaxi to bata sayaan sɔtɔ a tan kedenna haken xɔn, Alaa hinanna nun a kiin hinanna gbo na xa, a naxan fixi muxu wuyaxi ma muxu keden peen barakan xɔn, Yesu, a Muxu Sugandixina.

¹⁶ Alaa kiseen nun muxu kedenni ito yulubin mɔn mi rajanma fe kedenna ma. Bayo yulubi keden peen kitin bata a liga adamadiine yi yalagi, koni Alaa kiseen faxi yulubi wuyaxin liga xanbin nin, a yi tinxinyaan nafa.

¹⁷ Xa sayaan bata nɔɔn sɔtɔ muxu kedenna haken xɔn, na muxu kedenna fe ra, na muxune fan mi taganɲe nɔɔn sɔtɔ Alaa Muxu Sugandixin Yesu kedenna dunuɲa yi gidin xɔn, naxanye Alaa hinan jantaren sɔtɔma e nun a kiseen naxan naxan findixi tinxinna ra.

¹⁸ Nanara, birin yalagixi kii naxan yi hake kedenna xɔn, kewali tinxinxi kedenni ito fan bata findi

tinxinna ra na kiini naxan nii rakisin nafama muxune birin ma.

¹⁹ Amasotō muxu wuyaxi findixi hake kanne ra kii naxan yi muxu kedenna fala suxutareyaan xōn ma, muxu wuyaxi fan natinxinma ayi na kii nin Ala yeε ra yi muxu kedenna a fala suxun barakani.

²⁰ Sariyan bata fa alogo hakene xa wuya ayi, koni yulubin gboxi ayi dēnaxan yi, Alaa hinanna fan bata gbo ayi mēnni mōn.

²¹ Nanara, yulubin mangayaan ligaxi kii naxan yi sayani, Alaa hinanna fan mangayaan ligama tinxinyaan xōn ma na kii nin, a yi en naso habadan nii rakisini, en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani.

6

Sayaan nun siimayana Yesu xōn

¹ En nanfe falama? En luyε yulubine ligε ba alogo Alaa hinanna xa gbo ayi?

² En-ēn de! En luxi nēn alo en bata faxes yulubin mabinni, en mōn luyε en ma dunuḡa yi gidin ligε yulubini di nayi?

³ E mi a kolon ba, a en tan naxanye bata rafu igeni Alaa Muxu Sugandixin Yesu xinli, a en bata rafu a xōn ma a sayani?

⁴ Nayi, en nun Yesu bata maluxun en bode xōn ma a sayani en nafuxi igeni waxatin naxan yi, alogo Alaa Muxu Sugandixin kelixi sayani kii naxan yi a fafe a binyeni, en fan xa sigan ti dunuḡa yi gidi nēnēni na kiini.

⁵ Amasotō xa en birin bata findi kedenna ra a sayani, en fan kelima nēn sayani alo a tan.

⁶ En xa ito kolon: en ma muxuya fonna bata faxes Yesu xōn wudin ma, alogo en ma muxuya naxan yulubini, na xa ḡan, en yi ba yulubina konyiyani.

⁷ Amasotō muxun na faxes, a xōrōyama nēn yulubin ma.

⁸ Xa en nun Alaa Muxu Sugandixin bata faxes en bode xōn ma, en mōn laxi a ra nayi fa fala en nii rakisin sōtōma nēn en bode xōn ma.

⁹ Amasotō en na a kolon fa fala Alaa Muxu Sugandixin bata keli sayani, a mi fa faxes sōnōn, senbe mi fa saayan na a fari sōnōn.

¹⁰ Amasotō a faxes nēn, a faxes yulubin nan ma fe ra sanḡa ma keden han habadan. Iki a a nii ra, a siimayani Ala nan xa.

¹¹ A na kii nin, ε fan xa ε yetε yatε muxu faxaxine ra yulubin ma, koni ε luxi ε siimayani Ala xa Alaa Muxu Sugandixin Yesu nin.

¹² Nanara, yulubin nama fa mangayaan liga ε fati bēndēni sōnōn naxan faxes, ε lu a waxōn feene ligε.

¹³ E nama ε fatin yire yo lu yulubini alo yēngε so sena tinxintareyaan xa, koni ε yetε so Ala yii, alo a bata muxun naxanye rakeli sayani. E fatin yiren birin so Ala nan yii yēngε so seen na tinxinyaan xa.

¹⁴ Na ma, yulubin nama mangayaan liga ε xun na, bayo ε mi fa sariyan bun ma sōnōn, fō Alaa hinanna.

Tinxinyana konyine

¹⁵ Na di nayi? A lan en xa lu yulubin ligε ba, bayo en mi fa sariyan bun ma sōnōn, fō Alaa hinanna? En-ēn de!

¹⁶ E mi a kolon ba, ε na ε yetε so muxuna nde yii ε findi a xui suxu konyin na, ε findima na kanna konyin nan na ε naxan xui suxuma? A findε yulubin na, i yi faxes, hanma a findε Ala xuiin suxun na, i yi yatε tinxin muxun na.

¹⁷ Koni tantunna Ala xa, bayo yulubina konyin nan yi ε ra nun, koni xaranna naxan taxu ε ra, ε bata na suxu ε bōḡēni.

¹⁸ E bata xōrōya yulubin ma, ε findi tinxinyana konyine ra.

¹⁹ N dunuḡa misaali ito falama ε xa nēn alogo ε xa a yeε to hali senbe

to mi ε yi. A fɔlɔni nun ε bata yi ε fatin birin findi xɔsi feene konyin na, ε kɛwali ɲaxine yi siga gboε ayi. Koni iki, ε fatin birin xa findi tinxinyana konyin na, ε yi sariɲan.

²⁰ Ε yi yulubina konyiyani waxatin naxan yi, ε mi yi tinxinyaan bun ma nun.

²¹ Ε feen naxanye liga na waxatini, ε yagixi naxanye ra iki, ε tɔnɔn mundun sɔtɔxi ne yi? Ne raɲanna findixi sayaan nan na.

²² Koni iki, ε bata xɔrɔya yulubin ma, ε findi Alaa konyine ra. Ε marasariɲanna nan findixi na tɔnɔn na, naxan naɲan findixi habadan nii rakisin na.

²³ Bayo yulubin saranna nan sayaan na koni Alaa kisena, habadan nii rakisin nan na ra en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixini.

7

Denkeleya muxune bata xɔrɔya

¹ Ngaxakedenne, ε tan naxanye sariyan kolon, ε a kolon fa fala a sariyan muxun yamarima fanni a daxi.

² A misaala findixi ɲaxanla nan na naxan dɔxi xɛmɛn xɔn. Na nun a xɛmɛna e bode ra fanni a daxi, koni xa a xɛmɛn faxa, a bata mini sariyan bun naxan yi e xidixi e bode ra.

³ Nanara, xa a dɔxɔ xɛmɛ gbetɛ xɔn, a xɛmɛ singen mɔn a nii ra, a bata yalunyaan liga na yi. Koni xa a xɛmɛn faxa, nayi a bata mini na sariyan bun. Nayi, a nɔɛ dɔxɛ gbetɛ xɔn nɛn, na mi findixi yalunyaan na.

⁴ Ngaxakedenne, ε tan fan bata faxa sariyan mabinni Alaa Muxu Sugandixin fati bɛndɛn xɔn ma. Nayi, ε bata findi na gbeen na, naxan kelixi sayani alogo en xa wali faɲine kɛ Ala xa.

⁵ Amasɔtɔ fati bɛndɛn nafan feene yi en yamarima waxatin naxan yi, yulubin nafan fe ɲaxine

yi walima en fatine yi sariyan xɔn alogo naxan en faxama en yi na liga.

⁶ Koni iki, en bata mini sariyan bun, amasɔtɔ en bata faxa sariyan bun, naxan yi en suxi. En fa Alaa Nii Sariɲanxina a kira nɛnɛn nan xɔn, en mi fa fe fori sɛbɛxine bun.

Sariyan nun hakɛna fe

⁷ En nanfe falama nayi? Sariyan yetɛɛn nan yulubin na ba? Εn-εn de! Sariyan nan a ligaxi n yulubin kolon. Xa sariyan mi yi a fala n xa nun, i nama mila ayi, n mi yi milan kolonma nun.*

⁸ Na ma, yulubin yi fɛrɛn sɔtɔ, a milan sifan birin naso n tan yi sariyan xɔn ma. Amasɔtɔ xa sariyan mi yi na nun, yulubin faxaxin nan yi a ra.

⁹ Sariyan mi yi na waxatin naxan yi, n yi kɛndɛ, koni yamarin to fa, yulubin yi fa, n yi faxa.

¹⁰ Yamarin naxan faxi siimayana fe ra, na faxi sayaan nan na n tan ma.

¹¹ Bayo, yulubin bata fɛrɛn sɔtɔ yamarin xɔn, a yi n yanfa, a n faxa.

¹² Nanara, sariyan sariɲan, yamarin sariɲan, a tinxin, a fan.

¹³ Na bunna di? Fa fala naxan fan, na bata findi sayaan na n tan xa? Εn-εn de! Yulubin nan bata n faxa na se faɲin xɔn, alogo a xa kolon yulubin na. Nayi, yulubin sɛnbɛ gbeen yi makɛnɛn yamarin xɔn.

Yulubin yi muxun nɔ

¹⁴ En na a kolon fa fala a sariyan fataxi Alaa Nii Sariɲanxin nan na, koni fati bɛndɛn nan n tan na, naxan bata mati a findi yulubina konyin na.

¹⁵ N naxan ligama, n mi na bayen kolon. Amasɔtɔ n waxi naxan liga feni, n mi na xan ligama, koni fɔ naxan mi rafan n ma n na nan ligama.

* 7:7: A mato Xɔrɔyaan 20.17 nun Sariyane 5.21 kui.

16 N mi waxi naxan liga feni, n na nan ligama. Na a yitama nen fa fala a n bata tin a sariyan fan.

17 Nayi, n tan xa mi na ligama, koni yulubin nan na ra naxan n yi.

18 Amasotɔ n na a kolon a fe fajin mi n tan yi fata n fati benden nafan feene ra, bayo hali fe fajin liga xɔnla n ma, n mi nɔɛ a lige.

19 N waxi fe fajin naxan liga feni, n mi na xan ligama, koni n mi waxi fe jaxin naxan liga feni, n luma na nan lige.

20 Feen naxan liga xɔli mi n ma, xa n na liga, na bunna nɛɛn, fa fala n tan xa mi a ligaxi, koni yulubin naxan n yi.

21 Nanara, sariyan naxan walima n tan yi, na ni ito ra. Fe fajin liga xɔnla n ma waxatin naxan yi, a fɛɛ mi na bayo fe jaxina n yi.

22 Anu, n sɛwaxi Alaa sariyan na n sɔndonni.

23 Koni n sariya gbetɛ nan toma n fati bendeni naxan n xaxinla sariyan yengɛma, na yi n findi katorasaan na yulubina sariyan xɔn ma, naxan walima n fati bendeni.

24 Tɔrɔ muxun nan n na! Nde n xunbama fati bendeni ito nun a rafan feene yi naxanye n xalima sayani?

25 Tantunna Ala xa en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani!

Nayi, n bata findi Alaa sariyan konyin na n xaxinli, koni n fati benden nafan feene bata n findi yulubina sariyana konyin na.

8

1 Nanara, muxun naxanye Alaa Muxu Sugandixin Yesu yi, Ala mi fa ne yalagima.

2 Amasotɔ, Alaa Nii Sarijanxina nii rakisin sariyan bata n xɔrɔya yulubin nun sayaan sariyan ma Alaa Muxu Sugandixin Yesu barakani.

3 Amasotɔ sariyan mi yi nɔɛ na lige, bayo fati benden nafan feene bata a sɛnben jan. Ala nan na

liga, a yi a yetena Dii Xɛmɛn nafa adamadi yulubi kanne sawurani, a yulubin yalagi fati bendeni.

4 Ala na ligaxi nen alogo sariyan tinxinna xa kamali en yi, en tan naxanye mi fa en fati benden nafan feene ligama, koni fɔ Alaa Nii Sarijanxin nafan feene.

5 Awa, naxanye e fati benden nafan feene ligama, ne luma e mirɛ na fe sifane nan ma, koni naxanye Alaa Nii Sarijanxin nafan feene ligama, ne luma e mirɛ Alaa Nii Sarijanxina feene nan ma.

6 Fati benden natan miriyane na lu i yi, sayaan nan na ra, koni xa i miriyane keli Alaa Nii Sarijanxin nin, siimayaan nan na ra e nun bɔɲɛ xunbenla.

7 Amasotɔ fati benden natan miriyane findixi Ala yaxun nan na, bayo e mi nɔɛ i xurɛ Alaa sariyan bun mumɛ!

8 Naxanye e fati benden nafan feene ligama, ne mi Ala kɛnɛɲɛ mumɛ!

9 Koni ɛ tan mi fa ɛ fati benden nafan feene ligama fɔ Alaa Nii Sarijanxin nafan feene, Alaa Nii Sarijanxin to ɛ yi. Amasotɔ xa Alaa Muxu Sugandixin Niin mi muxun naxan yi, Alaa Muxu Sugandixin gbee mi na kanna ra.

10 Koni xa Alaa Muxu Sugandixin ɛ tan yi, ɛ fati benden bata faxa yulubina fe ra, koni ɛ niina ɛ yi, amasotɔ ɛ bata ratinxinɲɛ ayi Ala yetagi.

11 Anu, Alaa Niin naxan Yesu rakelixi sayani, xa na lu ɛ yi, a tan naxan Alaa Muxu Sugandixin nakelixi sayani, na mɔn nii rakisin fima nen ɛ fati bendene ma a Nii Sarijanxin barakani naxan luma ɛ yi.

12 Na ma, ngaxakedenne, goronna en xun ma. Koni fati benden tan goronna mi en xun ma en yi a rafan feene lige.

13 Amasotɔ xa ɛ lu ɛ fati benden nafan feene lige, ɛ faxama nen.

Koni xa ε fati benden natane faxa Alaa Nii Sarijanxin xɔn, ε nii rak-
isin sɔtɔma nɛn.

¹⁴ Alaa Nii Sarijanxin muxun
naxanye yii rasuxi, Alaa diin nan
ne ra.

¹⁵ Amasɔtɔ ε Niin naxan sɔtɔxi, na
mi ε findixi gaxun konyin na. Koni
a bata ε findi Alaa diine ra. En xinla
tima na nan baraka yi, en naxa,
“Baba, n fafe!”

¹⁶ Alaa Nii Sarijanxin yetɛɛn
sereyaan bama en niin xa, a Alaa
diin nan en tan na.

¹⁷ En to findixi Alaa diine ra, en
fama nɛn kɛɛn sɔtɔdeni alo a diine
bayo Ala barayin naxan namaraxi
a Muxu Sugandixin nun a muxune
xa, en na sɔtɔma nɛn. Xa en nun
Yesu tɔrɔ en bode xɔn ma, en birin
nan a binyen sɔtɔma nayi.

Binyen naxan fama

¹⁸ N bata a kolon a en tɔrɔn naxan
sɔtɔma iki, e nun binyen naxan
fama, ne tagi kuya kati!

¹⁹ Bayo daala birin luxi nɛn alo a
Ala legedenma, a digima na wax-
atin na han Ala diine nɔrɔn sa min-
ima kɛɛnni waxatin naxan yi.

²⁰ Amasɔtɔ daala lu nɛn kobiyaan
bun.* A sago mi yi a ra, koni Ala
sagoon nan a luxi na kiini alogo
yigin xa sɔtɔ,

²¹ fa fala daala xɔrɔyama nɛn
kalana konyiyaan ma, a yi fa Alaa
diine xɔrɔya kɛndeni.

²² Amasɔtɔ en na a kolon, xabu
a fɔlɔni han waxatini ito yi, a luxi
alo daala birin kutunma xɔlɔni alo
naxanla naxan dii barini.

²³ Koni daala xa mi keden a
ra, koni en tan naxanye fan singe
Alaa Nii Sarijanxin sɔtɔxi, en fan
sɔxɔlɛxi en bɔɔnɛni, en Ala mamɛma
waxatin naxan yi a en findi a diine
ra, a yi en gbindin xunba.

²⁴ Amasɔtɔ en bata kisi na yigin
xɔn. Anu, i yigin saxi feen naxan yi,
xa i bata na to, na mi fa xile yigina.

En bata yelin naxan sɔtɛ, en fa en
xaxili tima na ra di?

²⁵ Koni en munma naxan sɔtɔ, xa
en na en yigin sa na fari, en na a
mamɛma nɛn tunnafanni.

²⁶ Alaa Nii Sarijanxina en tan
sɛnbɛtare kanne malima na kii ke-
denna nin. Amasɔtɔ en mi a kolon
en lan en xa Ala maxandi naxan
ma. Koni Nii Sarijanxin yetɛna Ala
mafanma en xa kutunni naxan mi
nɔɛ fale.

²⁷ Ala naxan muxune bɔɔnɛ yi
feene toma, na a Nii Sarijanxina
miriyaan kolon, amasɔtɔ Alaa Nii
Sarijanxina Ala mafanma a yama
sarijanxin xa alo Ala sagoon kii
naxan yi.

²⁸ En na a kolon a Ala feene
birin naɔanma a fajin nan ma a
xanu muxune xa, a naxanye xilixi
a maragidini.

²⁹ Amasɔtɔ Ala naxanye sugandi
a fɔlɔni, a mɔn bata a ragidi a xa
ne findi a Dii Xɛmɛn maligane ra,
alogo Yesu xa lu alo dii singena a
xunyene ye.

³⁰ Ala bata yi na ragidi naxanye
xa, a mɔn bata ne xili. A naxanye
xilixi, a mɔn bata ne ratinxinɔnɛ ayi
a yetagi, a mɔn yi a binyen fi e ma.

Alaa xanuntenyana

³¹ Nayi, en nanse falama na fe ra?
Xa Ala en xɔn, nde fa keɛ en xili ma
nayi?

³² A tan naxan mi a yetɛna dii
xɛmɛn natanga, koni a yi a fi en
birin xa, nanfera nayi a mi seen
birin soɛ en yii a Dii Xɛmɛn xɔn?

³³ Ala bata muxun naxanye
sugandi, nde ne kansunɔnɛ? Ala
nan yoon fiin kanna ra.

³⁴ Nde nɔɛ en yalage? Muxu yo,
bayo Alaa Muxu Sugandixin Yesu
bata faxa, a mɔn yi keli sayani, a
mɔn tixi Ala yiifanna ma, a Ala
mafanma en xa.

³⁵ Nanse en bɛ Alaa Muxu
Sugandixina xanuntenyani?
Tɔrɔn nun kɔntɔfinla ba, hanma

* **8:20:** A mato Dunuja Fɔlɔn 3.17 † **8:35: Silanfanna:** Sofane yengeso degɛmana.

bεsεnχonyana hanma kamεna hanma marabenna hanma gbalona hanma sayana silanfanna ra?[†] Ne sese mi nεε a lige.

³⁶ Bayo a sebexi Kitabuni, a naxa, “E nxu faxama i tan nan ma fe ra ferijen ghen! E nxu ligama alo yεxεen naxan faxa daxi a ra!”[‡]

³⁷ Koni naxan en xanuxi, en nεon soto ma nen na xon feni itoe birin yi fefe.

³⁸ Amasoto n na a kolon yati, sayana hanma dunuja yi gidina hanma malekane hanma jinnan hanma waxatini itoe hanma waxati famatone hanma senbe kanne

³⁹ hanma naxanye kore xonna ma hanma naxanye boxon bun ma, dalise yo mi na yi naxan en be Alaa xanuntenyani en naxan sotoxi en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani.

9

Ala muxun naxanye sugandixi

¹ N xa jondin fala ε xa Alaa Muxu Sugandixin barakani, n mi wulen falama, n xaxinla mi n yalagima. N seren bama Alaa Nii Sarijanxini:

² N sunuxi, n bεijen mεn sεxεlexi waxatin birin.

³ Amasoto, n yi waxi nen n tan yetεen nan xa Alaa dangan soto, n yi masiga a Muxu Sugandixin na ngaxakedenne funfuni, n kon kaane,

⁴ Isirayila kaane, e tan naxanye findi Alaa diine ra, e a binyen nun a layirine nun a sariyan nun a batu kiine nun a tulisane soto.

⁵ E fataxi Nabi singene bεnsonne nan na, Alaa Muxu Sugandixin yi mini e tan yi adamadiyaan kii ma. Ala naxan seen birin xun na, na xa tantun habadan! Amina.

⁶ Anu, na xa mi na ra de fa fala a Alaa tuli saan tεno mi fa na, bayo Isirayila kaane birin mi findixi Alaa yamana Isirayila xan na.

⁷ E to barixi Iburahima bεnsanni, na mi a ra fa fala e birin findixi Iburahimaa dii kendene nan na. Amasoto Ala a fala nen a xa, a naxa, “Naxanye yatema i bεnsonna ra, ne minima Isiyaga bεnsonna nin.”^{*}

⁸ Na nan na ra, diin naxanye barixi adamadiyaan kii ma, Alaa dii mi ne ra, koni fo Ala Iburahima tuli sa diin naxanye ra, ne nan findixi a dii kendene ra.

⁹ Amasoto Ala Iburahima tuli sa na kii nin, a naxa, “N fama nen waxati saxini, Saran yi dii xεmen bari.”[†]

¹⁰ A birin mi na ra, Rebeka a dii firinne birin fafe keden nan yi a ra, en benba Isiyaga.

¹¹ Anu, benun gulunni itoe xa bari, benun e xa fe fajin liga hanma a jaxina, Ala bata yi a ragidi na nde keden xa sugandi

¹² hali ba e kewanle ra koni fo a naxan xilixi. A yi a fala Rebeka xa, a naxa, “Tadan luma nen xunyεna nεon bun ma.”

¹³ A sebexi Kitabun kui ikiini, a naxa, “N bata Yaxuba xanu koni n bata Esayu rajaxu.”[‡]

¹⁴ En nanfe falama nayi? Ala tinxintareyaan nan ligaxi nayi ba? En-εn de!

¹⁵ Amasoto a bata a fala Musa xa, a naxa, “N hinanyε naxan na, n hinanma nen na ra, n kininkiniyε naxan ma, n kininkinima nen na ma.”[§]

¹⁶ Na mi fataxi muxun waxon feene xan na hanma a kewanle, koni fo Alaa kininkininna.

¹⁷ Amasoto a sebexi Kitabuni, Ala a falama Firawona xa denaxan yi, a naxa, “N na i findixi mangan na nen alogo n xa n senben mayita i tan xon, n xinla yi rali dunuja yiren birin yi.”^{*}

¹⁸ Nayi, Ala na wa kininkinin feni naxan ma a kininkinin na ma, a na wa naxan natengbesen fe yi ayi, a na ratengbesenma ayi nen.

[‡] **8:36:** Yaburin 44.23 ^{*} **9:7:** Dunuja Fεlon 21.12 [†] **9:9:** Dunuja Fεlon 18.10-14 [‡] **9:13:**

A mato Dunuja Fεlon 25.23 nun Malaki 1.2-3 kui. [§] **9:15:** Xoroyaana 33.19 ^{*} **9:17:** Xoroyaana 9.16

Alaa xəlɔn nun a kininkininna

¹⁹ Muxuna nde a falama n xa nɛn, a naxa, “Nanfera Ala mɔn nxu yalagima? Amasɔtɔ nde Alaa fe ragidixin matandɛ?”

²⁰ Nde i tan na naxan Ala matandima? Fɛɛn nɔɛ a fale a rafala muxun ma ba fa fala nanfera i n nafalaxi iki?

²¹ Awa, nɔɔn mi fɛɛɛ rafalan yii ba, a fɛɛɛ firin nafala fɛɛɛ bɛndɛ kedenni, keden binye wanle xa, boden fe fune xa?

²² Nayi, Ala yi wa a xəlɔn nun a sɛnbɛn mayita feni, a yi diɲa kati, a ti na muxune bun a xɔlɔ naxanye ma, naxanye yi halage.

²³ A na liga nɛn alogo a xa a binye gbeen yita na muxune ra, a kininkinin naxanye ma, a bata yi naxanye yitɔn a binyen sɔtɔ xinla ma.

²⁴ Na nan en tan na, a naxanye xilixi, keli Yahudiyane yɛ e nun siya gbɛtene fan ye.

²⁵ Amasɔtɔ a fala nɛn Nabi Hose xa, a naxa, “Naxanye mi yi n ma yamaan na, n ne xilima nɛn n ma yamana, n mi yi naxanye xanuxi, n ne xilima nɛn n xanuntenne.”

²⁶ A mɔn sɛbɛxi mɛnni, a naxa, “A yi falama e ma dɛnaxan yi, ‘N ma yamaan mi ɛ ra,’ e fa xili bama nɛn mɛnni ‘Habadan Alaa diine.’†”

²⁷ Nabi Esayi yi a xuini te Isirayila muxune fe ra, a naxa, “Hali Isirayila muxune yi wuya ayi alo mɛɛnɛnsinna naxan fɔxɔ igen dɛ, hali na, e dɔnxɛdin nan tun kisima.

²⁸ Amasɔtɔ Marigina a fe ragidixine rakamalima nɛn dunɔɲa ma a kiini sa!‡”

²⁹ A na kii nin, alo Nabi Esayi a fala kii naxan yi a fɔlɔni, a naxa, “Xa Marigina Sɛnbɛn Birin Kanna mi yi en yixɛtɛna ndee lu nun, en yi luma nɛn nun alo Sodoma taana,

en liga alo Gomora taana.”§

Isirayila nun Xibaru Faɲina fe

³⁰ En nanfe falama nayi? Siya gbɛtɛn naxanye mi yi tinxinna fenma, ne bata a sɔtɔ dɛnkeleyaan barakani.

³¹ Koni Isirayila kaan naxanye yi sariyan tinxinna fenma, ne mi a sɔtɔma.

³² Na di? Bayo e mi a fenxi dɛnkeleyaan xɔn fɔ e kɛwanle. E yi e sanna radin gɛmɛn na naxan xili, “San nadin gɛmɛna”

³³ Kitabun naxan ma fe fala, a naxa, “A mato, n bata gɛmɛn sa Siyon yi, yamana e sanna radinma gɛmɛn naxan na, e bira. Koni naxan na dɛnkeleya a ma, na kanna mi nimisama.”*

10

¹ Ngaxakedenne, n waxi a xɔn ma n bɔɲɛn birin yi, n kon kaane xa kisi. N na Ala maxandima e xa na ra kati!

² N findima nɛn e tan seren na fa fala Alaa fe kunfana e yi, koni e kolontareyani.

³ Ala muxune ratinxinma kii naxan yi a yetɛ yɛɛ ra yi, e mi na kolon. Nayi, e bata kata, e yi e gbee kiraan sa, e mi xuruxi Alaa tinxinyaan bun.

⁴ Amasɔtɔ Alaa Muxu Sugandixin bata sariyan nakamali. Nanara, naxan na dɛnkeleya a ma, na kanna bata tinxin Ala yɛɛ ra yi.

Kisi fena muxune birin xa

⁵ Muxune tinxinyaan naxan sɔtɔma sariyan xɔn, Musa bata na fe seɛɛ, a naxa, “Naxan na e suxu, na kanna nii rakisin sɔtɔma nɛn e xɔn.”*

⁶ Koni tinxinyaan naxan sɔtɔma Ala yɛɛ ra yi dɛnkeleyaan xɔn, na seɛɛxi Kitabun kui ikiini, a naxa, “I nama a fala i yetɛ ma fa fala nde nɔɛ tɛ kore?” Na bunna nɛn, alogo a xa sa Alaa Muxu Sugandixin nagodo.

† 9:26: Hose 2.1-3 nun 2.25 ‡ 9:28: Esayi 10.22-28 § 9:29: Esayi 1.9. A mato Dunɔɲa Fɔlɔn 19.23-28 kui. * 9:33: Esayi 28.16 * 10:5: Saraxaraline 18.5

7 Hanma “Nde sigama laxira yi?” A xa sa Alaa Muxu Sugandixin nakeli sayani.

8 Koni a nanse falaxi? A naxa, “Alaa falana i dexon ma, a i deen kui, a i bɔɔɔni,”† na nan denkeleyaan falan na, en naxan nalima iki.

9 Xa i i tiye a ra i deni fa fala Yesu nan Marigin na, i denkeleya i bɔɔɔni, a Ala a rakeli nen sayani, i kisima nen.

10 Amasoto muxun denkeleyama a bɔɔɔni nin, Ala yi a ratinxinje ayi a yeɛ ra yi. Ayi a ti a ra a deni, a kisi.

11 Amasoto Kitabun naxa, “Naxan yo na denkeleya a ma, na mi nimisama.”‡

12 Amasoto tagi raba mi Yahudiyane nun siya gbetene tagi. Marigi keden peen nan e birin xun na naxan a maxandi muxune birin kima a fonisireyani.

13 Amasoto Kitabun naxa, “Naxan yo na Marigin xili, na kisima nen.”§

14 Koni e a xilima di, xa e mi denkeleya a ma? E denkeleyama di, xa e munma a fe me? E na mema di, xa muxe mi kawandin ba e xa?

15 Na kawandin bama di, xa xerane mi rasiga? A sebexi Kitabun kui na kii nin, a naxa, “Xera fani yibane faan lanxi han!”*

16 Koni Isirayila kaane birin mi na fe Xibaru Fajin suxi. Amasoto, Nabi Esayi a fala nen, a naxa, “Marigina, nde laxi nxo falan na?”†

17 Anu, denkeleyaan fama Alaa falan maen nan xon ma. Alaa falan fan mema Alaa Muxu Sugandixina fe kawandin nan xon.

18 Koni n xa maxodinna ti: E mi a fe mexi ba? En-en, e bata a me! Kitabun naxa,

“E fala xuiin bɔɔɔni birin li nen. E falane yi siga han dunuja danna.”‡

19 Awa, n mon xa maxodinna ti, “Isirayila muxune mi a famu ba?” Musa nan singe ito yabi. A naxa, “N na e raxoxolonma ayi nen muxune xon yama fajin mi naxanye ra. N yi e raxolo siya xaxilitaren xon.”§

20 Esayi yi susu Alaa falani ito tiye, a naxa, “Naxanye mi yi n fenma, ne bata n to. Naxanye mi yi n maxodinma, n bata n yete yita ne ra.”*

21 Koni a yi a fala Isirayila a fe ra, a naxa, “N na n yiini bandunma yama fala suxutare murutexine ma ferijen gben!”†

11

Alaa kininkinna Isirayila ma

1 N xa maxodinni ito ti: Ala bata a me a yamaan na ba? En-en de! Amasoto Isirayila kaan nan n tan yeteen na, Ibrahima yixetena nde Bunyamin bansonni.

2 Ala yamaan naxan sugandi a yete xa a foloni a mi ne rabepinxi. Nabi Eli a mawugama Ala xa Isirayila kaane fe ra Kitabun kui denaxan yi, e mi menna kolon ba? A naxa,

3 “Marigina, e bata i ya nabine faxa, e yi i ya saraxa gandene kala, n keden peen nan fa luxi, e mon kataxi n fan faxa feen na.”*

4 Ala a yabi di? A naxa, “N bata muxu wuli solofere ramara n yete xa naxanye mi e xinbi sinxi Baali suxuren bun ma.”†

5 A mon na kii nin iki, Alaa yama donxen luxi naxanye sugandixi hinanna xon waxatini ito yi.

6 Xa a ligaxi hinanna nan xon, muxune kewanla mi fa a ra. Xanamu Alaa hinanna mi yi findima hinanna ra.

7 Nanfe ligaxi nayi? Isirayila kaane yi naxan fenma nun e sobeen na, e mi na sotaxi. Koni fo Ala

† 10:8: A mato Sariyane 30.12-14 kui. ‡ 10:11: Esayi 28.16 § 10:13: Yoweli 3.5 * 10:15:

Esayi 52.7 † 10:16: Esayi 53.1 ‡ 10:18: Yaburin 19.5 § 10:19: Sariyane 32.21 * 10:20:

Esayi 65.1 † 10:21: Esayi 65.2 * 11:3: Mangane Singen 19.10 nun 19.14 † 11:4: Mangane Singen 19.18

naxanye sugandixi ne nan a sɔtɔxi. A dɔnxene tondixi nen

⁸ alo a seɓexi kii naxan yi Kitabuni, a naxa, “Ala bata xaxili xɔdexen fi e ma, e nun yeɛn naxanye mi seen toma e nun tunla naxanye mi falan mema han to.”[‡]

⁹ Dawuda yi a fala, a naxa, “Ala xa e naxanaxane findi e suxu feɛn na e nun luti ratixin na e yeɛ ra naxan e rabirama, e hakene yi saran e ra.

¹⁰ E yeɛne xa rafɔrɔ ayi, e yi danxu! E fanna xa ba a ra waxatin birin!”[§]

¹¹ N na ε maxɔdinma, Yahudiyane tantan waxatin naxan yi, e bira nen ba habadan? En-en de! Koni e to sin hakeni, siya gbɛtene yi kisi feen sɔtɔ alogo xɔxɔlɔnyaan xa Isirayila kaane suxu.

¹² Anu, xa Yahudiyane haken findi heri gbeen na dunuɗa muxune xa, xa e bɔnɔn findi herin na siya gbɛtene xa, e na a rakamali waxatin naxan yi, na fan mi herin nafe nayi ba?

¹³ N falan tima ε tan siya gbɛtene nan xa iki. N bata findi xeraan na siya gbɛtene xa. N sewaxi na wanla ra bayo,

¹⁴ yanyina nde, n xɔxɔlɔnyaan nasoma nen n bɔnsɔnna muxuna ndee yi alogo e fan ndee xa kisi.

¹⁵ Amasɔtɔ Isirayila kaane ramexi waxatin naxan yi, xa Ala nun dunuɗa muxune tagini tɔn, nanse fa ligama nayi, xa e mɔn so a lannayani? Na findima kenla nan na sayani siga nii rakisini.

¹⁶ Anu, xa buru keden nali Ala ma, e nun naxanye bɔnbɔxi e bode xɔn, ne fan sariɗan.* Xa wudin salenna sariɗan, a yiine fan luma na kii nin.

¹⁷ Koni xa a yiina ndee sege wudi binla ma, i tan siya gbɛten naxan luxi alo burunna Oliwi bili yiina, i tan yi xidi wudin binla ma e fun-

funi, i yi lu na wudin salenna igen sɔte,

¹⁸ i nama i yete yite na wudi yii segeɣine ma. Xa i na liga, i nama jinan fa fala i tan xa mi salenna baloma de, salenna nan i tan baloma.

¹⁹ Koni waxatina nde i tan a falama nen, i naxa, “Wudi yiine segeɣi nen alogo n tan xa ti e funfuni.”

²⁰ Nɔndin na a ra, e segeɣi nen masɔtɔ e denkeɣatarella ma, i tan yi ti e funfuni denkeɣaan xɔn. Nayi, i nama yanda ayi na feen na de, koni a liga i yeren ma.

²¹ Amasɔtɔ, xa Ala mi Yahudiyane ratangaxi, naxanye luxi alo wudi yii singene, a mi i fan natangama.

²² Nayi, en na en miri Alaa nemaan nun a ye xɔdexen ma. Naxanye tantanxi, a xɔdɔxɔ ne ma, koni a nemaan fan i tan na, koni fɔ i xa lu a nemaan bun nen, xanamu, a i fan segeɣa a binla ma nen alo wudi yiina.

²³ Xa Yahudiyane mi lu e denkeɣatarella, e mɔn tugunma nen e tiden na. Amasɔtɔ Ala nɔe e raxete nen e funfuni.

²⁴ Bayo, xa i tan siya gbɛten ligaxi nen alo burunna Oliwi wudi yiin naxan yi segeɣi a binla ma, i yi tugun taa kui Oliwi wudi kenden na hali i da kii mi yi a ra, nayi Yahudiyane yeteɛn naxanye ligaxi alo taa kui Oliwi wudi kenden yiine, Ala taganɗe ne tiye e yete binla ma e funfune yi ba?

Isirayila birin kisima nen

²⁵ Ngaxakedenne, n waxi Alaa wundo feni ito yita feni ε ra, alogo ε nama ε yete yate fekolonne ra: Isirayila yamaan fɔxɔ kedenna tondixi han siyaan bonne xasabi defexin yi so.

²⁶ Nanara, Isirayila birin kisima nen alo a seɓexi Kitabun kui kii naxan yi, a naxa,

“Xunbaan kelima nen Siyon yi,

[‡] **11:8:** A mato Sariyane 29.3 nun Esayi 6.10 kui. mato Yatene 15.19-21 kui.

[§] **11:10:** Yaburin 69.23-24

* **11:16:** A

a Ala kolontareyaan birin j̄an Yax-
uba b̄ans̄anni.

27 N na e yulubin ba e ma waxatin
naxan yi,

n layirin xidima na nan na e xa.”†

28 Yahudiyane bata findi Ala yax-
une ra alogo ε tan xa Yesu a fe
Xibaru Faj̄in s̄ot̄o. Koni Ala rafan
yama sugandixin m̄on e ra e benba
nabi singene fe ra.

29 Amas̄ot̄o Alaa kiseene nun
maragidin mi kalama.

30 ε tan siya gb̄etene, ε munma
yi Alaa falan suxu a singeni, koni
ε bata Ala kininkininna s̄ot̄o iki
amas̄ot̄o Yahudiyane mi Alaa falan
suxi.

31 Na kiini, iki Yahudiyane mi fa
Ala xuiin suxuma alogo ε tan siya
gb̄etene kininkininna naxan s̄ot̄oxi,
e fan xa na s̄ot̄o ε tan siya gb̄etene
sabun na.

32 Ala bata muxun birin findi ka-
sorasane ra e fala suxutareyaan
x̄on alogo a xa kininkinin e birin
ma.

Ala xa tantun

33 Alaa fonisireyaan nun a xax-
ilimayaan nun a fe kolonna tilin
de! Nde n̄oe Alaa fe ragidixine fa-
mun̄je? Nde n̄oe a feene famun̄je?

34 A sēbexi Kitabuni, a naxa,
“Nde Marigina miriyane kolon?
Nde n̄oe find̄e a kawandi muxun
na?”‡

35 Nde n̄oe Ala dol̄e, alogo a m̄on
xa a rax̄ete a ma?”§

36 Amas̄ot̄o feen birin kelixi a tan
yii a tan nan baraka yi a tan xa.
Binyena a tan nan xa habadan.
Amina!

12

Denkeleya muxun xa wali Ala xa

1 Ngaxakedenne, Ala to kinink-
inixi ε ma, n na ε mafanma ε ε
fati b̄end̄en fi Ala ma saraxan na ε
dunuj̄a yi gidini, a sarijan, a rafan
Ala ma. Na nan findixi batu faj̄in
na ε naxan ligama Ala xa.

2 ε nama ε yet̄e lu dunuj̄a feene
yi, koni ε xa ε kejaan masara xax-
ilimaya nen̄en x̄on, alogo ε xa Ala
sagoon kolon naxan fan, a rayabu,
a kamalixi.

3 N na a falama ε birin xa Alaa
maragidini a naxan fixi n ma, n
naxa, ε nama a miri xaxilitareyani
a ε dangu bonne ra, koni ε miri
ε yet̄e ma xaxilimayaan nun yet̄e
suxuni alo Ala denkeleyaan yaten
naxan fixi ε ma.

4 En fatin yirene wuya, koni e
birin nun e wali.

5 A na kii nin, hali en to wuya,
en bata findi fati b̄end̄e kedenna ra
Alaa Muxu Sugandixini, en lu en
bode yi alo fatin yirene.

6 Ala en kixi seen sifa wuyaxi
nan na, alo a ragidixi en ma kii
naxan yi. Xa muxuna nde kixi
nabiya falane yi, a falane xa lan
denkeleyaan ma.

7 Xa wanla na a ra yamaan xa, a
xa wanla ke. Naxan n̄oe xaranna
tiye, na xa xaranna ti.

8 Xa naxan n̄oe muxune rali-
maniye, na xa e ralimaniya. Naxan
kiin tima, na xa a liga fonisireyani.
Xa yēeratiin na a ra, na xa a s̄obe
so na ma. Xa naxan kininkininma
muxune ma, a xa a liga sēwani.

9 ε xanuntenyaan nama findi
nafigiyaan na. ε ε m̄e fe j̄axin na.
Naxan fan, ε na suxu ken!

10 ε ε bode rafan ngaxake-
denyaan xanuntenyani, ε yi ε bode
binya ki faj̄i.

11 ε tunnafanna nama findi
salayaan na. Koni ε wali Marigin
xa wēkileni.

12 ε sēwa ε yigina fe ra, ε dija
t̄or̄oni, ε lu Ala maxandini tun.

13 ε muxu sarijanxine goronna
tongo e makone yi. ε fatan muxune
yisux̄e.

14 ε duba ε bes̄enx̄onya muxune
xa, ε duba, ε nama dangan ti.

15 Naxanye sēwaxi, ε sēwa ne x̄on
ma. Naxanye wugama, ε wuga ne
x̄on ma.

† 11:27: Esayi 59.20-21 ‡ 11:34: Esayi 40.13

§ 11:35: Yuba 41.3

¹⁶ E kui feene xa findi kedenna ra ε bode xa. E nama ε waso, koni naxan yo magodoxi ε tin na ma. E nama ε yetε yate fekolonne ra.

¹⁷ E nama fe jaxin joxo fe jaxin na. E kata fe fajin liga feen na muxune birin yeε ra yi.

¹⁸ Xa a lanje, fanni na fate ε tan na, lanna xa lu ε nun muxune birin tagi.

¹⁹ N xanuntenne, ε nama ε gbeen joxo, koni ε a lu Alaa xolon ma, amasoto a sebexi Kitabuni, Marigin naxa, “N tan nan gbeejoxo tiin na. N feene saranma nen e joxonne ra.”*

²⁰ Koni ε tan xa a liga na kiini: Kitabun naxa, “Xa kamena i yaxun ma, donseen so a yii. Xa min xonla a ma, igen so a yii, amasoto xa i na liga a xa, na luma a xa nen alo i teε wolonne nan malanma a xunna ma.”†

²¹ I nama tin fe jaxin xa i no. Koni fo i xa fe jaxin no fe fajin xon.

13

En xuru mangane ma

¹ Muxun birin xa xuru mangane ma. Amasoto mangaya yo mi na, naxan mi kelixi Ala ma. Mangan naxanye doxi, a tan nan ne doxi.

² Nanara, naxan na murute mangane ma, na murutexi Alaa yamarin nan ma. Naxanye na ligama, ne kitin nan tima e yetε ma.

³ Fe fajni rabaan mi gaxuma mangane yeε ra, koni fo fe jaxi rabana. I waxi i nama gaxu mangan yeε ra ba? Nayi, fe fajin liga alogo a xa i matoxo.

⁴ Amasoto a findixi Alaa walikeen nan na alogo a xa fe fajin liga i xa. Koni xa i fe jaxin liga, gaxu a yeε ra! Bayo silanfanna mi a yii naxi fuu.* Alaa walikeen nan a ra naxan a xolon nagodoma fe jaxi rabaan ma, a a fe jaxin saran a ra.

⁵ Nanara, fo ε xa xuru nen mangane ma, fa fala e nama i toro, na mi a ra, koni alogo i nama i yetε yalagi i xaxinli.

⁶ Nanara, ε mudun fima, bayo naxanye e rasuxuma, ne Alaa wanla nan na.

⁷ E muxune donle fi. E lan ε xa mudun sifa yo fi, ε na fi. Xa ε yii seene mudun na a ra, ε na fi, xa binyen na a ra, ε na fi, xa xunnay-erenna na a ra, ε na fi.

⁸ Muxu yo a doli nama lu ε ma, fo xanuntenyana ε lan ε xa naxan namara ε bode xa. Naxan na a boden xanu na bata sariyan defe.

⁹ Bayo yamarine naxa, “I nama yalunyaan liga. I nama faxan ti. I nama mujan ti. I nama mila ayi.” E nun yamarin donxen bonne birin fala yisoxin ni i ra, “I adamadi boden xanu alo i yetena.”†

¹⁰ Xanuntenyaan mi tinje fe jaxin ma i boden xa mumε! Xanuntenyaan nan sariyan naka-malima.

¹¹ E na suxu bayo ε waxatini ito kolon. Waxatini ito bata fa ε raxulundeni ε xixonli, bayo en kisi waxatini so iki dangu en ma denkeleyaan folo waxatin na.

¹² Koen bata yanfan, kuye baan bata maso. Nayi, en xete feene foxo ra naxanye ligama dimini, en yi kenεn ma yengeε so seene tongo.

¹³ En xa sigan ti alo naxan daxa, alo a lan kenenni kii naxan yi. En nama haramu sumunne liga, hanma dolon minna hanma yanga suxuna hanma haramu feene hanma lantareyana hanma xoxolonyana.

¹⁴ Koni ε xa Marigi Yesu, Alaa Muxu Sugandixin tongo alo ε do-mana. E nama lu ε mire ε fati benden nafan feene liga feen ma.

14

I nama i ngaxakedenna yalagi

* **12:19:** Sariyane 32.35 † **12:20:** Sandane 25.21-22 * **13:4: Silanfanna:** Sofane yengeεso degemana. † **13:9:** A mato Xoroyaan 20.13-17 nun Sariyane 5.17-21 nun Saraxaraline 19.18 kui.

¹ Muxun naxan ma denkeleya xurun ε ye, ε xa na yisuxu, ε nama a miriyane matandi.

² Muxuna ndee seen birin donma e denkeleyani, koni ndee tan bogi seene nan tun donma e denkeleyaan senbetareyani.

³ Muxun naxan seen birin donma, na nama muxun najaxu naxan bata a deen gele sa. Naxan a deen gele saxi, na nama muxun yalagi naxan seen birin donma, amasoto Ala bata a fan yisuxu.

⁴ Nde i tan na, i tan naxan muxu gbetena konyin makitima? Xa a bira, hanma xa a ti, na a kanna nan ma. Koni a kelima nen, a ti amasoto a rati senben Marigin yii.

⁵ Muxuna ndee mirixi nen, a laxon na nde dangu nde ra. Gbeteye mirixi a ma, a laxon birin keden. Fo birin xa la a miriyaan na nen.

⁶ Naxan mirixi a ma, a laxon na nde dangu nde ra, na a ligama Marigin binya feen nan na. Naxan seen birin donma, na fan na ligama Marigin binya feen nan na, amasoto a barikan birama Ala xa na donsena fe ra. Naxanye gele donsena nde ra, ne na ligama Marigin binya fe nan na. Ne fan barikan birama Ala xa,

⁷ Amasoto en sese mi en nii ra en yete xa. En sese mi faxama en yete xa.

⁸ Xa en lu en nii ra, en luxi en nii ra Marigin nan xa. Xa en faxesa, en faxaxi Marigin nan xa. Nanara, xa en lu en nii ra, hanma xa en faxesa, Marigin nan gbee en na.

⁹ Amasoto Alaa Muxu Sugandixin faxaxi nen, a keli sayani alogo a xa findi faxesa muxune nun niiramane Marigin na.

¹⁰ Koni i tan, nanfera i i ngaxakedenna yalagima? Nanfera i a rapaxuma? En birin tima nen kiti sadeni Ala yetagi.

¹¹ Amasoto a sebexi Kitabuni, a naxa, "Marigin naxa, 'Habadan Ala nan n na,

n bata n kolon n yete yi, xinbin birin sinma nen n bun ma, lenna birin yi Alaa binyena fe fala.* "

¹² En keden kedenna birin en yete dentegema nen Ala xa.

I nama muxune ti haken ma

¹³ Nanara, en xa fata en bode yalagin ma. Koni ε kata alogo ε nama fefe liga naxan ε ngaxakedenna ratantanje hanma a yi a bira yulubini.

¹⁴ Bayo n na a kolon, n bata a famu Marigi Yesu barakani fa fala donse yo mi haramuxi a yete ma, koni xa muxuna a miri fa fala a haramuxi, nayi a haramuxi a tan xa.

¹⁵ Xa i ngaxakedenna xoloxi i ya donsena nde a fe ra, i mi fa xanuntenya kira xon. Alaa Muxu Sugandixin faxaxi muxun naxan ma fe ra, i nama a liga, na yi halagin soto i ya donseen xon.

¹⁶ Feen naxan fan ε tan xa, na nama findi ε mafala xunna ra.

¹⁷ Amasoto Alaa Mangayaan mi findixi donseen nun minseen xan na, koni fo tinxinna nun boje xunbenla nun sewana, fata Alaa Nii Sarijanxin na.

¹⁸ Amasoto muxun naxanye birin walima Alaa Muxu Sugandixin xa na kiini, ne rafan Ala ma e nun muxune.

¹⁹ Nanara, feen naxanye findixi boje xunbenla nun en senbe soon na fo en xa ne nan liga.

²⁰ I nama Ala kewanla kala donseen xon. Donseen birin donna daxa, koni donseen naxan muxu gbeten birama yulubini, na donseen donna mi daxa.

²¹ A fisa, i nama suben don, i nama manpaan min, i nama fefe liga xa a i ngaxakedenna bire hakeni.

²² I laxi naxan na feni itoe yi, na mara i yete xa Ala yetagi. Sewan na kanna xa naxan mi a yete yalagima a fe raba kiini.

* 14:11: Esayi 45.23

²³ Koni xa naxan sike donsena nde dondeni, na kanna yalagixin na ra Ala xɔn, amasɔtɔ a mi feen ligama denkeleyani. Anu, feen naxan mi ligama denkeleyani, yu-lubin nan na ra.

15

En misaala tongo Yesu ma

¹ En tan naxanye senbe gbo denkeleyani, a lan en xa diɲa senbetare kanne bun e denkeleya xuriyani. En nama en yete rafan feen liga,

² fo en xa en boden nafan feen nan naba, en yi fan e ra. Nanara, e sabate denkeleyani.

³ Amasɔtɔ Alaa Muxu Sugandixin mi a rafan feene xan liga, koni alo a sebexi Kitabuni kii naxan yi, a naxa, “E i konbin naxanye tima, ne n tan nan lima.”*

⁴ Amasɔtɔ naxan birin sebexi waxati danguxine yi, ne sebexi en xaran feen nan ma, alogo Kitabun xuiin xa tunnafanna nun limaniyaan fi en ma, en yi yigin sɔtɔ.

⁵ Ala naxan tunnafanna nun limaniyaan fima, na xa ε mali, ε miriyane yi findi kedenna ra ε bode xa, ne yi lan Alaa Muxu Sugandixin Yesu keɲaan ma,

⁶ alogo ε xa Ala binya miriya kedenna nun xui kedenni, en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin fafe.

Xibaru Faɲin Siyane birin xa

⁷ E bode yisuxu Alaa binyena fe ra, alo Alaa Muxu Sugandixina ε yisuxi kii naxan yi.

⁸ N xa a fala ε xa, Alaa Muxu Sugandixin bata findi Yahudiyane walikεen na Alaa ɲondina fe ra alogo Ala bata en benba nabi singene tuli sa naxan na, a xa na rakamali,

⁹ siya gbetene fan yi Ala binya a kininkininna fe ra, alo a sebexi Kitabun kui kii naxan yi, a naxa,

“Nanara, n ni i tantunma siyane tagi, n yi i xinla binya betini.”†

¹⁰ A mɔn yi a fala, a naxa, “Siyane, ε nun Alaa yamaan xa sewa ε bode xɔn.”‡

¹¹ A mɔn yi a fala, a naxa, “Siyane birin xa Marigin tantun! Yamane birin xa a batu!”§

¹² Awa, Esayi fan yi a fala, a naxa, “Yese bɔnsɔnna mɔn kelima nen alo wudi salenna naxan a maɲingima, a nɔɔn sɔtɔ siyane xun na. Siyane yi e yigi sa a yi.”*

¹³ Nba, Ala naxan yigin kanna ra, na xa ε ralugo sewan nun bɔɲe xunbenla birin na ε denkeleyani alogo ε yigin xa lu fari se Alaa Nii Sariɲanxin barakani.

Pɔli a wanla

¹⁴ Ngaxakedenne, n na a kolon fa fala ε lugoxi fanna nun fe kolonna birin na. E nɔε ε bode xaranɲe nen.

¹⁵ Koni n bata susu, n yi fena ndee sebe ε ma, alogo n mɔn xa a rabira ε ma bayo Ala bata a ragidi n ma,

¹⁶ n yi findi Alaa Muxu Sugandixin Yesu a walikεen na siya gbetene xa. N lan n xa wali alo saraxaraliin naxan Alaa falan Xibaru Faɲin nalima alogo siya gbetene xa findi saraxa se faɲin na Ala xa, e rasariɲan Alaa Nii Sariɲanxin xɔn.

¹⁷ Nayi, n nɔε n kanbe nen Alaa Muxu Sugandixin Yesu yi n ma wanla fe ra Ala xa.

¹⁸ N mi suse falan tiye sese ma fo Alaa Muxu Sugandixin bata naxan liga n tan xɔn, a yi siya gbetene findi Alaa fala suxune ra n kewanle nun n ma falane xɔn,

¹⁹ e nun senben taxamasenne nun kabanako feene Alaa Nii Sariɲanxin senben barakani. Nanara, foɔ Yerusalen taan ma han sa dɔxɔ Iliri yamanan na,† n bata Alaa Muxu Sugandixina fe Xibaru Faɲin nali na yiren birin yi han a kamali.

* **15:3:** Yaburin 69.10 † **15:9:** Samuyeli 22.50 nun Yaburin 18.50 ‡ **15:10:** Sariyane 32.43

§ **15:11:** Yaburin 117.1 * **15:12:** Esayi 11.10 † **15:19:** Iliri yamanan sa Gireki yamanan sogeteden komenna ma.

20 Na ma, xunnayerenna na a ra n tan xa, n xa Yesu a fe Xibaru Fajin nali na yirene yi Alaa Muxu Sugandixina fe munma kolon denaxanye yi, alogo n nama banxin ti muxu gbete a banxin beten saxin fari.

21 A seβexi Kitabuni na kii nin, a naxa, “A fe munma fala naxanye xa singen, ne a toma nen. Naxanye munma a fe me singen, ne a famuma nen.”‡

Siga xonla yi Pɔli suxu Romi yi

22 Na nan n yikalaxi sigadeni ε konni.

23 Koni iki, n ma wanla bata jan yamanani itoe yi. Nanara, xabu jee wuyaxi n to waxi siga feni ε xontɔndeni,

24 n yi a miri n xa na liga n nema sigε Sapen yamanani waxatin naxan yi. N yi waxi ε to feni n nema dangue, ε yi n mali n ma sigatini, n waxatidi ti ε fema, n siga na yamanani.

25 Koni iki, n sigama Yerusalen taani, n sa yama sarijanxin mali na.

26 Amasɔto a bata Masedoniya kaane nun Akaya kaane kenɛn, e xa e yii malan yiigelitɔne fe ra yama sarijanxin ye Yerusalen taani.

27 A e kenɛn nen e xa na liga, koni a donla mɔn yi e ma. Bayo xa siya gbeteɛne bata Yahudiyane dinan tɔnɔne sɔto, siya gbeteɛne fan lan nen e yi Yahudiyane mali e yii seene ra.

28 N na yelin feni ito ra waxatin yi, n yi a tɔnɔn so e yii, n danguma nen ε konni n nema sigε Sapen yamanani.

29 N na a kolon yati, fa fala n nema sigε ε konni waxatin naxan yi, n sigama Alaa Muxu Sugandixina duba kamalixin nin.

30 Ngaxakedenne, n na ε mafanma en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xinli e nun Alaa Nii Sarijanxina xanutenyani, ε

xa ε yixɔdɔxɔ, ε yi Ala maxandi n xa.

31 E Ala maxandi n xa alogo a xa n xunba Yudaya denkeleyatarene yii, e nun n wanla naxan kema Yerusalen taani, na xa rafan yama sarijanxin ma na yi.

32 Nayi, xa Ala tin, n fama sewani nen ε fema, en birin yi matabun sɔto en bode xɔn ma.

33 Bɔje xunbenla Ala xa lu ε birin xɔn. Amina.

16

Pɔli a xontɔnna

1 E en ngaxakeden jaxalanmaan Foyibe yate muxu fajin na, naxan walima Sankire denkeleya yamaan xa.

2 E a yisuxu Marigin xinli alo a lan yama sarijanxin tagi kii naxan yi, ε a mali kiin birin yi a makoon na lu a ma denaxan yi. A tan yetɛɛn bata muxu wuyaxi mali a gbengbenna n tan.

3 E Pirisila nun Akila xontɔn, n walikε bodene Alaa Muxu Sugandixin Yesu xa.

4 E bata susu sayaan na n tan niina fe ra. N keden xa mi barikan birama e xa, siya gbete denkeleya yamane birin barikan birama e xa.

5 Denkeleya muxun naxanye e malanma e banxini, ε ne fan xontɔn. E n xanuntenna Epayinete xontɔn, naxan singe denkeleya Alaa Muxu Sugandixin ma Asi yamanani.

6 E Mariyama xontɔn naxan walixi ε xa kati!

7 E Andironiki nun Yuniyasi xontɔn n kon kaane, nxu nun naxanye sa kasoon na. E yatexi xerane ye. E singe denkeleya Alaa Muxu Sugandixin ma n tan yee ra.

8 E Anpiliyati xontɔn n xa, n xanuntenna Marigini.

9 E Yurubani xontɔn n xa, en walikε bodena Alaa Muxu Sugandixin xa, e nun n xanuntenna Satakisi.

10 E Apelesi xǎntǎn naxan a yete yita Alaa Muxu Sugandixin gbeen na matoon xǎn. E Arisitobulaa denbayaan xǎntǎn.

11 E Herodiyon xǎntǎn, n kon kaana. E Narisisaa denbayaan muxune xǎntǎn naxanye laxi Marigin na.

12 E Tirifina nun Tirifosa xǎntǎn, ɲaxanla naxanye walima Marigin xa han! E nun n xanuntenna Pɛrasi ɲaxalan gbɛtɛn naxan walixi Marigin xa han!

13 E Rufu xǎntǎn, Marigin naxan sugandixi, e nun a nga, naxan lu alo nga.

14 E Asinkirite nun Filegon nun Hereme nun Patirobasi nun Herimasi xǎntǎn e nun en ngaxakedenna naxanye e fema.

15 E Filologe nun Yuliye xǎntǎn e nun Nere nun a magilena, e nun Olinpasi nun yama sariɲanxin naxanye birin e fema.

16 E bode xǎntǎn ngaxakedenya xǎntǎn sunbuni. Alaa Muxu Sugandixina yamane birin e xǎntǎnma.

Marakolon dǎnxene

17 Ngaxakedenne, n na e mafanma, e a liga e yeren ma muxune fe yi naxanye muxune tagi taxunma, e yi e bira tantanni. E xaranna naxan sǎtǎxi, e na matandima. E masiga ne ra.

18 Amasǎtǎ na muxu sifane mi walima en Marigina Alaa Muxu Sugandixin xan xa mumɛ, koni e yete rafan feene! E sǎntarene mayendenma e fala fajine nun e wule matǎxǎ falane ra.

19 Muxun birin baɬa a mɛ a e Alaa falan suxuma. Nayi, n sɛwaxi e fe ra han, koni n wama nɛn e xa findi xaxilimane ra e fe fajin kolon, e yi fe ɲaxin matanga sǎntareyani.

20 Bɔɲɛ xunbenla Ala Setana halagima nɛn e sanna bun. En Marigi Yesu xa hinan e ra.

21 N walikɛ boden Timote e xǎntǎn e nun Lusiyusu nun Yason nun Sosipateri, n kon kaane.

22 N tan, Teritiyusi nan kɛdini ito seɓexi Pǎli xa, n fan bata e xǎntǎn Marigin xinli.*

23 Gayi e xǎntǎn, nxu nun denkeleya yamaan birin yatigina. Erasite, taan gbeti ramarana e nun en ngaxakedenna Kuwaratusi e xǎntǎn.

24 En Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinan e ra. Amina.

Ala maxandin nun Ala tantunna

25 Ala naxan nɔɛ e sɛnbɛ soɛ n ma Xibaru Fajɲi raliin xǎn, e nun Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe kawandi baan xǎn, fata na wundo feen kolonna ra naxan yi luxunxi to mi na ra,

26 naxan bata mini kɛnɛnni iki nabine kitabune xǎn, fata habadan Ala yamarin na fa fala a xa rali siyane birin ma e yi denkeleya a ma, e yi a xuiin suxu,

27 Ala naxan keden pe fe kolonna ra, en xa na Ala binya Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani habadan! Amina.

* 16:22: Teritiyusi nan Pǎli xuiin seɓɛ a xa. Yanyina nde a wanla nan yi seɓeli tiin na.

Kēdi Singen Korēnti Kaane Ma Pōli Alaa Falan Kēdi Singena Korēnti Kaane Ma

Pōli a xerayaan sigatiin firindeni, a yi kike fu nun solomasεε raba Girēkine konni Korēnti taani. A denkeleya yamaan malanna naxan fōlō na, na muxune yi findixi siya gbētene nan na naxanye yi suxure batuni nun.

Na waxatini Korēnti taan yi sabatixi han, fata a kunki tide firinne ra. Yulayaan yi sabatixi han! Namun feene fan yi sabatixi. Dunuḡa fe kolonna xaranna nun suxure batu feene fan yi sabatixi. Fe ḡaxin nun sōn ḡaxin fan yi gbo. Nayi, na feene yi denkeleya yama nēnēn dεxōn ma, ne yi e mabandunma kiin birin yi. En na a toma nēn nayi fa fala na kōntōfli wuyaxi ti nēn xeraan ma.

Pōli keli xanbini na, a yi kōntōfli fe wuyaxi mε lan mēn kaane denkeleya yamaan ma. Nayi, a yi kēdin seβε han naanin ḡōxōn. Firin yi ne yε naxanye ramaraxi Kitabun kui. Koni a dōnxε firinna naxanye mi fa en yii to, ne fe falaxi Korēnti Kaane Kēdine kui a Singena, keli a sora 5.9-13. E fe mōn falaxi a kēdin firinden kui a sora 2.3 e nun a sora 7.8. Kēdi firinna naxanye Kitabun kui, ne seβεxi Pōli a xeraya sigatiin saxanden nin, a singen seβεxi Efesi taani (a mato Korēnti Kaane Kēdi Singen sora 16.8), a firinden seβεxi Efesi taani hanma Masedoniya yi.

Kēdi singen kui naxan seβε Korēnti kaane ma, a yelin xanbini xōntōnna tiyε, a yi wali faḡi kolonna ti Ala maxandini (1.1 han 9), Pōli yi a fala mēn kaane xa, a e xa mayitaxunna ḡan naxan e tagi (1.10 han 4.21), e fe ḡaxin ḡan yamani (sora 5), e yi ba e feene raliyε siya gbētene kiti sadene yi

(6.1 han 11). A mōn a yitama denkeleya muxune lanma e xa e fati bēnden nawali kii naxan yi (6.12 han 20). Na xanbi ra, a mōn yi mēn kaane maxōdin wuyaxi yabi, lan feni itoe ma:

- Futu tiina (sora 7)

- Subena fe naxan baxi saraxan na suxurene xa, e nun muxun lan a xa a yεε suxu kii naxan yi lan suxure batu feene nun namun fonne ma (8.1 han 11.1)

- Denkeleya yamaan malanna nun Marigina ximēnna fe (11.2 han 34)

- Alaa Nii Sariḡanxina kiseene fe (sora 12 han 14)

- Faxa muxune keli fena sayani (sora 15)

Kēdin naḡanxi xibaruna nde nan ma alo xerana wanle nun xōntōnne (sora 16). Dunuḡa kōntōfli feni itoe birin yi, xerana a yitama nēn Yesu nōε muxune kōntōfli feene bε e ma kii naxan yi, a a xanuntenyaan nan kiraan na naxan dangu feen birin na (sora 13).

¹ N tan Pōli, Ala naxan xilixi a sagoni, a yi n findi Yesu Alaa Muxu Sugandixina xeraan na, nxu nun en ngaxakedenna Sosaten nan ito seβεma ε ma.

² Nxu yi a rasiga Alaa denkeleya yamaan ma Korēnti taani, muxun naxanye bata rasariḡan Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani, naxanye xilixi alogo e xa findi yama sariḡanxin na, e nun muxun naxanye birin Ala maxandima yiren birin yi en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xinli, e Marigina, e nun nxu fan gbeena.

³ En Fafe Ala nun en Marigin Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinanna nun bōḡe xunbenla fi ε ma.

Barika Birana Ala xa

⁴ N barikan birama Ala xa ε fe ra waxatin birin amasōtō a bata hinanna fi ε ma Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani.

⁵ Amasotō ε feene birin bata sabati Yesu barakani, a yi ε mali falan nun ε fe kolonni.

⁶ Amasotō nxō sereyaan bata rakamali ε yi Alaa Muxu Sugandixina fe ra.

⁷ Nayi, Alaa kise yo mi dasaxi ε ma ε nεma en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin mame han a mini kenenni.

⁸ A mōn ε marama nen ken, han waxati rajanna alogo en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin nama fe yo li ε ra a Fa Loxōni.

⁹ Ala naxan ε xilixi alogo ε nun en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa lan ε bode ma, na tinxin.

Mayitaxunna denkeleya yamani

¹⁰ Ngaxakedenne, n na ε mafanma en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xinli, ε birin xa lan ε bode ma, alogo ε nama yitaxun. ε findi muxu kedenna ra, ε miriyane nun ε kui feene yi findi kedenna ra.

¹¹ Amasotō ngaxakedenne, n bata a kolon Kilowe kon kaane xōn, a lantareyana ε tagi.

¹² N waxi naxan fala feni, na ni i ra: muxuna ndee a falama ε ye, e naxa, “N tan Pōli nan fōxō ra.” Bonna naxa, “N tan Apolosi nan fōxō ra.” Bonna fan naxa, “N tan Piyeri nan fōxō ra.” Nde gbete fan naxa, “N tan Alaa Muxu Sugandixin nan fōxō ra.”

¹³ Alaa Muxu Sugandixini taxunxin na a ra ba? Pōli nan gbangban wudin ma ε xa ba? ε rafuxi igeni Pōli nan xili yi ba?

¹⁴ N barikan birama Ala xa fa fala n mi ε sese rafuxi igeni ε tubi xinla ma fō Kirisipu nun Gayi

¹⁵ alogo muxu yo nama a fala fa fala ε rafuxi n xinla nin.

¹⁶ N bata yi Esitefana nun a kon kaane fan nafu. Koni n mi fa a kolon xa n bata muxu gbete rafu.

¹⁷ Alaa Muxu Sugandixin mi n xexi, a n xa marafuun ti. A n xexi nen, a n xa sa Yesu a fe Xibaru Fajin nali, anu, n mi na ligama adamadiine lonni falane xōn alogo Alaa Muxu Sugandixin faxa wudin* senben nama ba a ra na yi.

Xaxilimayaan nun xaxilitareyana

¹⁸ Yesu faxa fena wudin ma, na findixi xaxilitareyana nan na muxune xa naxanye halagima. Koni Ala en tan naxanye rakisima, a findixi Ala senben nan na en tan xa.

¹⁹ Ito nan sebexi Kitabun kui: “N fe kolonne fe kolonna kalama nen, n yi xaxilimane xaxilimayani fu.”†

²⁰ Fe kolonna minen yi? Sariya karamoxon minen yi? Waxatini ito muxu lonnixin minen yi? Dunuja muxune nun e fe kolonna mi Ala kolonxi a fe kolonni. Ala mi dunuja fe kolonna findixi daxuyaan na ba?

²¹ Amasotō Alaa fe kolonna mi tinxi dunuja muxune xa Ala kolon e fe kolonni. A Ala kenexi nen a xa muxu denkeleyaxine rakisi kawandini ito xōn naxan luxi alo daxuyana yamaan xa.

²² Yahudiyane taxamasenne maxodinma, Girekine fe kolonna fenma.

²³ Koni Alaa Muxu Sugandixin gbangban feen wudin ma, en na nan ma fe kawandi bama. Yahudiyane mi tinma na nan me, e nun daxuyaan na a ra siya gbete ne xa.

²⁴ Koni Ala bata naxanye xili, xa a findi Yahudiyana na hanma Girekina, Alaa Muxu Sugandixin findixi Ala senben nun a fe kolonna nan na, na kanne xa.

²⁵ Amasotō hali Alaa fena ndee nun daxuyaan maliga, na daxuyaan dangu muxune fe kolonna ra. Hali Alaa fena ndee nun senbetareyana maliga, na

* 1:17: Romi kaane yi muxune gbangbanma **wudin** nan ma, e yi e faxa. Yesu sayaan findixi **senben** nan na naxan habadan nii rakisina fima muxune ma. Yesu gbangban wudin naxan ma, na bata findi kisin taxamasenna ra. † 1:19: Esayi 29.14

senbetareyaan gbo muxune senben xa.

²⁶ Ngaxakedenne, ε miri a ma, ε yi findixi muxun sifan naxanye ra Ala ε xilixi waxatin naxan yi. Fe kolon wuyaxi mi yi ε ye adamadiine yεε ra yi. Senbema wuyaxi mi yi ε ye, denbaya barakaxi wuyaxi mi yi ε ye.

²⁷ Koni naxan ma fe findixi daxuyaana na dunuḡa muxune xa, Ala na nan sugandixi a xa fe kolonne rayagi. Naxan findixi senbetaren na dunuḡa muxune xa, a na nan sugandixi alogo a xa senbemaneyagi.

²⁸ Dunuḡa muxune yoxi naxan ma, e yi a ranaxu, e yi a bote raba, e mi naxan yatexi se ra, Ala na nan sugandixi a xa dunuḡa se yatexine halagi.

²⁹ Nayi, adamadi yo mi nœ a yete matœε Ala yetagi.

³⁰ Koni Ala bata ε kafu a Muxu Sugandixin Yesu ma, a yi a findi en ma fe kolonna ra fata Ala ra, e nun en ma tinxinna nun sariḡanna nun xunbana.

³¹ Nanara, a sebexi Kitabun kui, a naxa, "Xa muxun naxan a yete matœœma, a xa a yete matœœ Marigina fe ra."†

2

Yesu gbangban feen wudin ma

¹ Ngaxakedenne, n to fa ε fema n xa fa Alaa fe sereyaan ba ε xa, n mi fala tilinxi ti ε xa fe kolonni.

² Amasœto n na a ragidi nen fa fala n nama fefe kolon ε tagi, fœ Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe, naxan gbangban wudin ma.

³ Nanara, n yi ε fema senbetareyani, n yi xuruxurunma gaxuni.

⁴ N yi xaranna nun kawandin naxan tima, n mi yi katama muxune mabandundeni adamadiine

fe kolonna xan xœn, fœ Alaa Nii Sariḡanxin senbena,

⁵ alogo ε nama denkeleya adamadiine fe kolonna ma, fœ Alaa senbena.

Alaa fe kolonna

⁶ Anu, naxanye denkeleyaan bata kœœ, nxu ne xaranma fe kolonna nde ma. Koni dunuḡa ito fe kolonna mi a ra, hanma dunuḡa kuntigine* gbeena, naxanye halagima.

⁷ Nxu tan Alaa fe kolonna wundo feen nan yebama, naxan yi luxunxi, koni Ala bata yi naxan nagidi en ma en ma binyena fe ra, benun dunuḡa xa da.

⁸ Dunuḡa kuntigi yo mi na fe kolonna kolonxi. Xa e yi a kolon, e mi yi Marigin binyen kanna gbangbanḡe wudin ma nun.

⁹ Koni alo a sebexi Kitabun kui kii naxan yi, a naxa,

"Ala feen naxan yitœnxi a xanu muxune yεε ra, yεen munma na to, tunla munma na mε,

muxun xaxinla munma na yεε to."†

¹⁰ Koni Ala bata a makenen en tan xa a Nii Sariḡanxin barakani. Alaa Nii Sariḡanxin feen birin bunna fenma hali Alaa fe tilinxine.

¹¹ Amasœto nde muxune ye naxan nœ muxun kui feen kolonḡe, ba a yete nii yi feen na naxan na kanna fatini. Na kiini, Alaa Nii Sariḡanxin nan fan Alaa feene birin kolon.

¹² En mi dunuḡa ito xaxinla xan sœœxi, koni fœ Alaa Nii Sariḡanxina, Ala naxan nafaxi, alogo Ala seen naxanye birin fixi en ma, en xa ne kolon.

¹³ Nxu na feene nan falama, naxanye mi findixi muxune fe kolonne xaranne ra, koni fœ Alaa Nii Sariḡanxina xaranna. Nxu Alaa Niina feene yebama na kanna nan xa, na niin naxan yi.

‡ 1:31: A mato Yeremi 9.22-23 kui. * 2:6: Yanyina nde Poli falan tima **dunuḡa kuntigi** ḡaxine nan ma e nun Setana yinnan naxanye na kuntigine ḡaxine senben binla ra. † 2:9: A mato Esayi 64.3 kui.

14 Koni Alaa Nii Sarijanxin mi muxun naxan yi, na kanna mi Alaa Niina feene suxe mumε. Daxuya feene nan ne ra a yεε ra yi, a mi nεε e famunje. Amasoto Alaa feene kolonma a Nii Sarijanxin nan xon.

15 Alaa Nii Sarijanxin muxun naxan bonje yi, na kanna nεε feene birin tagi rabe nen, koni muxu yo mi nεε na kanna feene kolonje.

16 Amasoto, a sebexi Kitabuni, a naxa,

“Nde nεε Marigina miriyane kolonje

alogo a xa a kawandi a yi a rakota?”‡

Koni en tan, Alaa Muxu Sugandixina miriyana en yi.

3

Alaa walikene fe

1 Ngaxakedenne, n mi yi nεε falan tiye ε xa alo muxun naxanye koxoxi Alaa feene yi, koni alo dunuja muxune alo muxun naxanye dii joreyani Alaa Muxu Sugandixina feene yi.

2 N bata xaranna fi ε ma naxan luxi alo xijne igena, donse xodexen mi yi a ra, bayo ε mi yi nεε a rasuxe. Koni hali iki, ε mi a nεε singen.

3 Amasoto ε mon luxi nen alo dunuja muxune. Bayo xoxolonnyaan nun lantareyana ε tagi. Na mi a yitaxi ba fa fala a dunuja muxune nan ε tan na naxanye sigan tima alo adamadiin bonne?

4 ε tan nde keden na a fala, a naxa, “N tan, Pɔli nan gbee n na,” boden yi a fala, a naxa, “N tan, Apolosi nan gbee n na,” adamadiyaan feene xa mi ne ra ba?

5 Nde Apolosi ra? Nde Pɔli ra? Alaa walikεen nan tun nxu tan na, naxanye ε malixi ε denkeleya. Birin a wanla rakamalima nen Marigin naxan soxi a yii.

6 N sansiin si nen, Apolosi nan yi a ige sama, koni Ala nan a rasabati.

7 Na kiini, sese mi sansiin si muxun nun a ige sa muxun na fo Ala naxan a rasabatima.

8 Sansiin si muxun nun a ige sa muxun birin lan, Ala ne keden kedenna birin saranma nen lan e wanla yatεn ma.

9 Amasoto nxu findixi walikεene nan na, naxanye nun Ala walima. ε tan findixi Alaa xεen nan na, xanamu, Alaa banxina.

10 Ala bata a ragidi n ma a hinnanni, n yi wali a xa alo banxi tiin naxan fatan, n yi banxin beten sa. Iki, muxu gbete bata banxin ti na fari. Koni fo birin xa a liga a yeren ma na banxin ti feni.

11 Amasoto banxi tiin mi nεε banxi beten saxin maxete, bayo a bata yelin beten se. Alaa Muxu Sugandixin Yesu nan a beten saxin na.

12 Koni, xa muxu yo banxin ti na beten saxin fari, a xεma banxin ti, hanma gbeti daxina, hanma bɔxɔ bun nafunle, hanma wudina, hanma sekena,

13 birin wali xonna makenεnma nen Yesu Fa Loxoni. Amasoto teen nan fama, na yi muxun birin wali funfun mayita, xa a fan, xa a mi fan.

14 Xa muxun wanla nde ke teen mi naxan halage, na kanna na saranna sotoma nen.

15 Koni xa muxun wali xonna gan, a bata bono na yi. A yetεen kisima nen, koni a luma nen alo muxun na dangu teen xun ma.

16 ε mi a kolon ba, fa fala a ε findixi Ala Batu Banxin nan na, Alaa Nii Sarijanxin doxada?

17 Nanara, xa muxu yo Ala Batu Banxin kala, Ala na kanna halagima nen. Amasoto Ala Batu Banxin sarijan, ε tan yetεen nan Ala Batu Banxin na.

18 Nanara, muxu yo nama a yetε mayenden. Xa muxuna nde ε tagi naxan a mirima fa fala a fe kolonna nan a tan na dunuja muxune yeε

ra yi, a yi lan nēn, na kanna xa a yete yate xaxilitaren na, alogo a xa findi fe kolonna yatin na.

¹⁹ Amasotō dunuḡa fe kolonna findixi daxuyaana nan na Ala yeε ra yi, alo a sebexi Kitabun kui kii naxan yi, a naxa, “Ala xaxilimane suxuma e yetena kōtene nan xōn.”*

²⁰ A mōn naxa yire gbete yi, “Marigin fe kolonne miriyane kolon fe fuune nan na.”†

²¹ Nanara, muxu yo nama a kanba adamadiine yi sōnōn! Amasotō ε tan nan gbee itoe birin na:

²² Pōli yo, Apolosi yo, Piyeri yo, dunuḡa ito yo, siimayana hanma faxana, waxatini ito hanma naxan fama, ε gbeen nan e birin na,

²³ koni Alaa Muxu Sugandixin nan fan gbee ε tan na, Ala nan fan gbee Yesu ra.

4

Yesu a xerane

¹ Na kui, muxune xa nxu yate Alaa Muxu Sugandixina walikene nan na, Alaa wundo feene taxuxi naxanye ra.

² Nba, tinxinna nan maxōdinxi walikeen ma.

³ Na mi fefe ra n tan xa, xa ε tan n yalagi hanma adamadiine kiti sadena nde. N tan yeteen mi nōe n yete yalage,

⁴ bayo n xaxinla mi n yalagixi. Koni na mi a lige a n tinxin, bayo Marigin nan n makitima.

⁵ Nanara, ε nama kitin sa benun a waxati saxin xa a li, benun Marigin xa fa, naxan dimin fe luxunxine raminima kenenni, a yi bōḡe yi feene makeen. Nayi, birin a binyen sote Ala yii.

⁶ Ngaxakedenne, n na feene birin falaxi n yete nun Apolosi ma ε tan nan ma fe ra alogo nxō misaala xa sandani ito bunna yita ε ra fa fala “E nama dangu fe sebexine ra.”

ε yi waso ayi, ε muxune rafisa e bode xa.

⁷ Nanse i tan danguxi bodene ra? Nanse i yii, naxan mi soxi i yii? Xa a soxi i yii nēn, nanfera i fa i yete matōxōma alo i tan yeteen nan a sōtōxi?

⁸ ε bata wasa sinma! ε bata findi nafulin kanne ra sinma! ε bata findi mangane ra, hali nxu tan mi naxan sōtōxi. A yi rafanḡe n ma ε xa findi mangane ra yati alogo nxu fan xa findi a ra ε xōn.

⁹ Amasotō n yengi yi a ma fa fala Ala bata nxu tan xerane lu xanbin na alo muxu suxin naxanye yalagixi e xa faxa yamaan yeε ramaxa seen na, nxu to bata findi mato seen na dunuḡa muxune birin yetagi e nun malekane.

¹⁰ Daxun nan nxu tan na Alaa Muxu Sugandixina fe ra. Koni xaxilimaan nan ε tan na Alaa Muxu Sugandixini. Senbe mi nxu tan na, koni ε tan, senbena ε tan na. ε tan binyaxi, koni nxu tan yarabixi.

¹¹ Kamēna nxu suxuma han iki yeteni e nun min xōnla nun marabenna. Nxu ḡaxankataxi, sigatiin nan fa nxu ra.

¹² Nxu taganma wale nxu yiine ra. E na nxu danga, nxu duba e xa. E na nxu besenxōnya, nxu li-maniya.

¹³ E na nxu mafala, nxu tan yi e ralimaniya. Nxu bata findi dunuḡa ḡama bōxōn daxin na alo se xōsixinē han iki.

¹⁴ N mi ito sebexi ε ma alogo n xa ε rayagi, koni alogo n xa ε rakolon alo n xanunten diine.

¹⁵ Amasotō hali karamōxō wuli fu yi tixi ε yeε ra nun naxanye ε xaranma Alaa Muxu Sugandixina fe ma, fafe keden peen nan ε xa. Amasotō n bata findi ε fafe ra Alaa Muxu Sugandixin Yesu a fe yi, n Yesu a fe Xibaru Fapin nali ε ma.

¹⁶ Nanara, n na ε mafanma, ε xa n naliga.

¹⁷ N Timōte rasigama ε ma na nan ma. N nafan diin nan a tan na

* 3:19: A mato Yuba 5.13 kui. † 3:20: Yaburin 94.11

e nun tågõndiya muxuna Marigina fe yi. A n ma kirane rabirama ε ma nεn Alaa Muxu Sugandixin Yesu yi, n denkeleya yamane birin xaranma naxanye ma yiren birin yi.

¹⁸ Ε tan ndee ε yetε yigboma, a n mi fa fama ε fema sɔnɔn.

¹⁹ Koni xa Marigin tin, n fama nεn ε fema iki sa. Nayi, n fama nεn na muxu wasoxine senben kolondeni, hali e falan gbansanna mi a ra.

²⁰ Amasɔtɔ falan xa mi Alaa Man-gayaan na, fɔ senbena.

²¹ Nanse rafan ε ma? N xa fa bosaan na ε yetε ra? Hanma xanun-tenyaan nun limaniyana?

5

Yalunyana fe

¹ Nba, e a falama fa fala a muxuna ndee yanga suxuni ε tagi. Na yanga suxu kiin jaxu kati, hali denkeleyatarene mi na jaxanna ligama. Muxuna nde bata a nga xuri tongo.

² Hali na, ε mɔn ε wasoma! A yi lan nun, ε xa sunu na ma, muxun naxan na fe sifan ligaxi, ε yi na ba ε tagi.

³ Hali n gbindin mi ε fema koni n xaxili ε xɔn. Muxun naxan bata na fe sifan liga, n bata yelin na kanna yalagε alo n nεma yi ε fema.

⁴ Ε na ε malan Marigi Yesu xinli, n fan xaxili ε xɔn ma, Marigi Yesu senben fan ε xɔn ma,

⁵ na waxatini, ε na kanna kedi ε tagi, a lu Setana yii, alogo a fati benden nafan feene xa kala, a niin yi kisi Marigin Fa Lɔxɔni.

⁶ Ε yetε matɔxɔn mi fan mumε! Ε mi a kolon ba, fa fala a “Buru rate sena” ndedi nan buru fujin birin natema?”

* **5:6: buru rate sena:** Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi. † **5:7: Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla:** Nabi Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nεn Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kɔε kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xɔrɔyaan 12.1-13 kui. ‡ **5:7:** A mato Xɔrɔyaan 13.7 nun 12.21 kui. § **5:8:** A mato Xɔrɔyaan 12.15-20 nun Sariyane 16.3 kui. * **5:13:** Sariyane 17.7

⁷ Nayi, ε yetε rasarijan! Ε haken ba ε tagi naxan luxi ε ye alo buru rate se fonna buru xunni. Ε lu alo buru nenen naxan mi basanxi se gbete ra. Amasɔtɔ Alaa Muxu Sugandixin bata faxa en xa alo Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn† saraxa yeXεεna.‡

⁸ Nayi, en xa na sanla raba a kiini. En nama a liga buru rate se fonna ra naxan luxi alo marajaxun nun fe jaxina. Koni en xa a liga alo buru rate seen mi basanxi burun naxan na, sarijanna nun jɔndini.§

⁹ N na a seβε nεn ε ma n ma kedini kui, a ε nama ε nun yanga suxune malan.

¹⁰ Koni n mi a falaxi dunuɔa ito muxune xan ma fe ra, naxanye yanga suxuni, hanma milantenne hanma kansun tiine hanma suxure batune. Xa a yi na kii nin nun, fɔ ε mini dunuɔa yi feu!

¹¹ Iki, n na a seβεma ε ma fa fala, muxun naxanye bata e yetε findi denkeleya muxune ra, koni e lu yanga suxuni, hanma milantenyana, hanma suxure batuna, hanma nafigiyaana, hanma dolɔ minna hanma kansun tina. Hali ε nun ne nama ε yii malan donse dondeni.

¹² Anu, n tan ma wali mi a ra, n yi denkeleyatarene makiti. Koni ε tan xa mi lan ε yi denkeleya yamaan muxune makiti ba?

¹³ Ala nan denkeleyatarene kitine bolonma. A seβεxi Kitabuni, a naxa, “Ε xa muxu jaxin kedi ε tagi.”*

6

Kitina ngaxakedenmane tagi

¹ Xa yengen muxu firinna tagi denkeleya yamani, nanfera ε tinma

na kitin xa sa tinxintarene tagi, benun a xa sa yama sarijanxin tagi?

² E mi a kolon ba, fa fala yama sarijanxin dunuɲa kitin sama nen? Nba, xa e dunuɲa kitine sama nen, nanfera e mi nae fe xuridine kitin se?

³ E mi a kolon ba fa fala a en tan nan malekane makitima? En fa taganɲe dunuɲa ito feene ma nayi ba?

⁴ Nba, xa yengene e tagi dunuɲa feene ma, e muxune daxe kitisane ra nayi naxanye mi binyaxi denkeleya yamaan tagi ba?

⁵ N na e yagi feen nan falama nayi. Na bunna neen ba, fa fala fe kolon yo mi e tagi naxan nae denkeleya muxu firinna tagi kitin se?

⁶ Koni denkeleya muxuna nde bata a ngaxakedenna nde xili kitini denkeleyatarene konni denkeleyatarene yee xori!

⁷ Xa kitine e tagi, banon nan na ra. Benun na xa liga, a mi yi lan ba, e xa tin tinxintareyaan yi liga e ra nayi? Nayi, e mi yi lan ba, e tin kansunna ma?

⁸ Koni e tan yeteen nan tinxintareyaan ligama, e yi e ngaxakedenmane yii seene kansun.

⁹ E mi a kolon ba fa fala tinxintarene mi keen sotoma Alaa Mangayani? E nama e yete mayenden. Yanga suxune hanma suxure batune hanma yalundene hanma xemen naxanye kafuma e bode ma,

¹⁰ hanma mupadene hanma milantenne hanma dolo minne, hanma nafigine, hanma kansun tiine, ne sese mi keen sotoma Alaa Mangayani.

¹¹ E tan ndee yi na kii nin nun, koni e yulubine bata xafari, e rasarijan, e yi findi muxu tinxinxine ra en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xinli a Nii Sarijanxin barakani.

E Ala binya e fati bendeni

* 6:16: Dunuɲa Folon 2.24

¹² E a falama nen, e naxa, "Feen birin daxa n tan xa." Koni tonɔ mi feen birin na. E naxa, "Feen birin daxa n tan xa." Koni n tan mi tinɲe luyɛ sese a konyiya bun.

¹³ E mon a falama, e naxa, "Kuiin nan gbee donseen na, donseen nan fan gbee kuiin na." Koni Ala e firinna birin halagima nen. Muxun fati benden mi rafalaxi yanga suxun xan xili yi bayo Marigin nan gbee fati benden na, e nun Marigin fan fati benden nan xa.

¹⁴ Ala bata Marigin nakeli sayani, a en tan fan nakelima nen a senbeni.

¹⁵ E mi a kolon ba fa fala a e fati benden findixi Alaa Muxu Sugandixin fati benden yirena nde nan na? Nayi, n lan n xa Marigin fati benden din yalunden fatin na ba? En-en de!

¹⁶ E mi a kolon ba fa fala xemen naxan nun paxalan yalunden kafuma, a ne bata findi fati benden kedenna ra? Na ma, a sebexi Kitabuni: Ne firinna bata findi fati benden kedenna ra.*

¹⁷ Koni naxan a yete tugunma Marigin na, na nun Marigin findima nen kedenna ra.

¹⁸ E gi yanga suxun bun. Muxun yulubi gbeten naxanye ligama ne mi a fati bendeni, koni muxun naxan yangan suxuma na yulubin ligama a yete fati benden nan xili ma.

¹⁹ E mi a kolon ba fa fala Alaa Nii Sarijanxin Batu Banxin nan e fati benden na, Niin naxan e yi, Ala naxan fixi e ma? E gbee mi e fati benden na.

²⁰ Amasoto a e xunbaxi sare xodexen nan na. Nayi, e Ala binya e fati bendeni.

7

Futu feen maxodinna

¹ E naxan falaxi e kedindin kui, en fa na ma fa fala xa a lan xemen nama paxalan tongo.

² Anu, yanga suxun to bata gbo ayi, a lan xemen birin xa paxalan

keden futu a yete xa. Xemen birin ma naxalan xa lu a yii, naxanla birin ma xeme yi lu a yii.

³ Xemen lan a xa naxan liga a naxanla xa, a xa na liga a xa. Naxanla fan na kii nin a xemen xa.

⁴ Naxanla sago mi a yete fati bendeni fo a xemena. Na kiini, xemen fan sago mi a yete fati bendeni fo a naxanla.

⁵ E nama tondi e bode ra fo xa e firinna bata waxatina nde sa lan na fe ma alogo e xa lu Ala maxande. Na xanbi ra, e mon yi lu e bode ra alogo Setana nama e ratantan e yete suxutareyaan xon.

⁶ N tinxi naxan ma n na nan falama na ra. A mi findixi yamarin xan na.

⁷ N yi wama nen, birin xa findi naxalan daxotaren na alo n tan, koni birin nun a kiseen na a ra Ala xon. Nde na ito soto, nde fan yi nde gbete soto.

⁸ Nba, naxanye mi futun bun e nun kana gilene, n ni ito nan falama ne fe yi. A lan e xa lu e danna alo n tan.

⁹ Koni xa e mi noe e yete suxe, a lan nen e xa lu futun bun, amasoto na fisa benun e xa lu kunfa gbeeni.

¹⁰ Nba, naxanye futun bun, n yamarini ito fima ne nan ma fe ra. N tan mi a ra fo Marigina. Naxanla nama a me a xemen na.

¹¹ Xa a a me a xemen na, a nama daxo xeme gbete xon. Xanamu, e nun a xemen tagin xa yiton. Xemen fan nama a naxanla rame.

¹² N ni ito nan falama muxun bonne xa. N tan nan a falama, Marigina falan mi a ra. Xa naxalan denkeleyatarena nde xeme denkeleyaxina nde yii, xa naxanla tin a e xa lu e bode ra, a mi lan xemen yi a me a ra.

¹³ Xa naxalan denkeleyaxina nde daxi xeme denkeleyatarena nde xon, xa xemen tin a e xa lu e bode ra, a mi lan naxanla yi a me a ra.

¹⁴ Amasoto xeme denkeleyataren bata rasarijan a naxanla xon. Na kiini naxalan denkeleyataren

fan bata rasarijan a xeme denkeleyaxin xon. Xa na mi yi a ra nun, e diine yi findima nen muxu sarijantarene ra, anu jandin naxan na e rasarijanxi.

¹⁵ Koni xa denkeleyataren waxi a me feni a xemen na hanma a naxanla ra, a lu a xa siga. Denkeleya muxun mi fa xidixi nayi a na findi xemen na hanma naxanla. Amasoto Ala en xilixi boje xunbenla nin.

¹⁶ Amasoto i tan naxanla, i a kolonma di, xa i noe i ya xemen nakise? I tan xemena, i a kolonma di, xa i noe i ya naxanla rakise?

Birin xa lu Ala fe ragidixini

¹⁷ Ba na ra, birin xa lu a kiini alo Marigina a ragidixi a ma kii naxan yi Ala a xili waxatin naxan yi. N yamarini ito nan soxi denkeleya yamane birin yii.

¹⁸ Alo misaali itoe: Xa xemena nde yi banxulanxi Ala a xili waxatin naxan yi, a nama a banxulanxaan luxun. Koni xa nde gbete mi yi banxulanxi benun Ala xa a xili, a nama tin sonon, a xa banxulan.

¹⁹ Amasoto xa i banxulanxi, xa i mi banxulanxi, fefe mi na ra fo i xa Alaa yamarine nan suxu.

²⁰ Birin xa lu a kiini alo a yi kii naxan yi benun Ala xa a xili.

²¹ Ala i xili waxatin naxan yi, xa konyin nan yi i tan na, i nama xamin na ra. Koni xa i noe feren sote i xoroja, na liga.

²² Amasoto Marigin bata konyin naxan xili, Marigina xoron nan na ra. Ala bata xoron naxan xili, na fan bata findi a Muxu Sugandixina konyin na.

²³ Ala e saraxi sare xodexen nan na. E nama findi adamadiine konyine ra.

²⁴ Ngaxakedenne, e keden keddenna birin xa lu e kiini Ala yetagi alo e yi kii naxan yi benun Ala xa e xili.

Muxun naxanye mi futun bun e nun kana gilene fe

25 Muxun naxanye mi futun bun, ε naxan sebexi ne fe ra, en fa na ma. Marigina yamarin xa mi ito ra, koni Ala to bata n findi tinxin muxun na a kininkininni, n na n ma miriyaan nan falama.

26 Tõrõ waxatini ito yi, a lan nen muxun xa lu alo a kii naxan yi.

27 Xa jaxanla i yii, i nama kata fa fala i xa a bejin. Xa jaxalantare kannan i ra, i nama jaxanla fen.

28 Koni xa i futun ti, yulubin mi na ra. Xa sungutunna dõxõ xeme taa ra, yulubin mi na ra. Koni naxanye futun tixi, ne tõrõ wuyaxi sõtõma nen e dunuḡa yi gidini, n waxi n xa ne masiga ε ra.

29 Ngaxakedenne, n naxan ma, na ni ito ra. Waxatin mi fa xunkuya sõnõn. Fõlõ iki ma, jaxalan kanne xa lu alo jaxalan mi e yii.

30 Muxun naxanye wugama, e xa liga alo e mi yi wugama. Muxun naxanye sɛwaxi, e xa liga alo e mi yi sɛwaxi. Naxanye bata saren so, ne xa liga alo e mi se ramarama.

31 Muxun naxanye dunuḡa seene rawalima, e xa liga alo e mi tõnõ sõtõma e yi. Amasõtõ dunuḡa ito danguma nen.

32 Nba, a xõli n ma nen ε xa xõrõya xaminna birin ma. Jaxalantare kannan a jõxõ luma Marigina wanlan nan tun xõn alogo a xa Marigin nan kenen.

33 Koni jaxalan kannan a jõxõ luma dunuḡa feene nan xõn alogo a xa a jaxanla kenen.

34 Nayi, a feene yitaxunxin na a ra. Naxanla naxan fan mi futuxi hanma sungutunna, ne jõxõ luma Marigina wanle nan tun xõn alogo e xa findi Ala gbeen na fati benden nun niini. Koni jaxanla xeme kannan, na a jõxõ luma dunuḡa feene nan xõn, alogo a xa a xemen kenen.

35 N na falama ε xa ε mali feen nan na. N mi kataxi, n xa ε raxõlõ. Koni n waxi a xõn ma nen ε xa lu fe fajine nan fari naxanye lanxi,

alogo ε xa lu biraxi Marigin nan tun fõxõ ra.

36 Xa banxulanna bata jaxanla masuxu, a yi a miri a a sungutunna tõrõma nen, xa a fa fori, a mi a dõxõ. Xa a waxi a dõxõ feni, nayi a xa a waxõn feen liga, a mi yulubi ligaxi na yi.

37 Koni xa xemen a ragidi a bõneni, karahan mi naxan na, a a nama sungutunna dõxõ, a mõn nõε a yete suxe, fe fajin nan na fan na.

38 Na ma, naxan bata a gbeen futu, na bata fe fajin liga, koni naxan mi a gbeen futuxi, na bata fe fajin liga dangu bonna ra.

39 Jaxanla xa dõxõ a xemen xõn han a xemen yi faxa. Koni xa a xemen faxa, a bata xõrõya nayi, a nõε dõxe nen gbete xõn ma naxan nafan a ma. Koni a xa findi Marigin gbeen nan na.

40 Koni n ma miriyani, sɛwana a xa, xa a lu a kiini. N laxi a ra mõn, fa fala Alaa Niina n fan yi.

8

Suben naxan nalixi suxuren ma

1 ε naxan sebexi subena fe yi naxan bata rali suxurene ma, en fa na ma. Fe kolonna en birin yi. Fe kolonna muxun findima wasoden nan na, koni xanuntenyaan maliin nan tima.

2 Muxun naxan a mirima fa fala a fe kolon, na mi fe kolon alo a lan a xa a kolon kii naxan yi.

3 Koni muxun naxan bata Ala xanu, Ala na kannan kolon.

4 Nanara, donseen naxan bata rali suxurene ma, en fa na nan ma fe falama. En na a kolon fa fala suxuren mi findixi sese ra dunuḡa yi. Ala keden peen na a ra.

5 Hali batu se wuyaxi to bõxõ xõnna nun kore xõnna fari, muxun naxanye ma a “alane,” hali “ala” wuyaxi nun “marigi” wuyaxi yi na nun,

6 koni en tan mabinni, Ala keden peen na a ra. A tan nan en fafe ra naxan seen birin daxi. En na en

ma dunuḡa yi gidin ligama a tan nan xa. Marigi keden peen na a ra, Yesu Alaa Muxu Sugandixina. Seen birin daxi a tan nan baraka yi. En na en ma dunuḡa yi gidin ligama a tan nan baraka yi.

⁷ Koni muxun birin mi ito kolon. Muxuna ndee bata dari suxure kii feene ra. Hali iki, e nema donse sifani ito donḡe, e yengi luma a xon ma nen a e suxuren kiseen nan donma. E xaxili kobin fan e yalagima, a e xosi.

⁸ Koni donseen mi en masoma Ala ra. Xa en na a don, en mi bonoma sese yi. Xa en mi a don, en man mi tonḡ yo sotoma.

⁹ Koni hali feene liga feen xarḡyaan to ε yi, ε a liga ε yeren ma, ε nama na muxune bira yulubini naxanye munma senbe sotḡ denkeleyani.

¹⁰ Amasotḡ muxun naxan senbe mi gbo denkeleyani feni ito yi naxan xaxinla kobi, xa na i tan fekolonna li i dege suxure banxini, na mi na fan nawekile a fan yi suxure kii donseen don ba?

¹¹ Nba, na muxun naxan munma senbe sotḡ denkeleyani, Alaa Muxu Sugandixin faxaxi naxan xa, na halagima nen i tan fekolonna xon ma na yi.

¹² Nba, ε na haken liga i ngaxakedenna ra na kiini, i yi a xaxili kobin natantan, i man yulubin ligama Alaa Muxu Sugandixin na na haken nan xon.

¹³ Nanara, xa donsena a lige ngaxakedenna yi bira yulubini, n tan fan mi fa na suben donḡe sḡnḡn mume, alogo n nama a bira yulubini!

9

Feen naxanye lan xerane ma

¹ Xorḡ mi n tan na ba? Xera mi n tan na ba? N tan mi en Marigi Yesu toxi ba? N wali xonna xa mi ε tan na Marigini ba?

² Hali bonne mi n kolon xeraan na, koni fḡ ε tan xa a kolon nen!

Bayo ε tan to bata denkeleya, na findixi n ma xerayaan taxamasenna nan na Marigini.

³ N na n xonbama falani itoe ra n tonḡe muxune nan xa.

⁴ N naxa, nxu mi daxa nxu xa nxu dege nxu yi nxu min?

⁵ Nxu mi daxa, nxu fan yi denkeleya jaxanla nde futu ba, a yi siga nxu foxḡ ra sigatini alo xeraan bonne nun Marigin xunyene nun Piyeri a ligan kii naxan yi?

⁶ Nxu nun Baranabasi nan tun daxa ba, nxu wali donse feen na?

⁷ Sofaan mundun a yete goronna tonge a sofa wanli? Nde wudin siye, a mi a bogine don? Nde xuruseene rabε a mi e nonḡn min?

⁸ N ma falani ito findixi adamadine miriyaan gbansanna nan na ba? Sariya Kitabun fan mi na fe kedenna xan falaxi ba?

⁹ Amasotḡ, a sebexi Musaa Sariya Kitabun kui, a naxa, "I na jingen ti malo bodonna ra, i nama a deen xidi."* Ala a joxḡ luxi jingene nan gbansan xon ma ba?

¹⁰ A mi ito falaxi en tan xan ma fe ra ba? Di, ito sebexi en tan nan ma fe ra yati. Xee biin neen xeen bima, malo xaban neen maala xabama, e yigi saxi se xabaxine yitaxunna nan ma.

¹¹ Nxu tan to bata sansiin woli ε tagi naxan findixi Alaa feene ra, xa nxu fati benden mali seen sotḡ ε yii, na jaxu ba?

¹² Xa a daxa ε xa bonne mali seni itoe ra, a mi daxa nxu tan xa dangune ra ba? Anu, nxu tan mi sariyani ito rawalixi. A makuya na ra. Nxu bata dija feen birin ma alogo sese nama Alaa Muxu Sugandixina fe Xibaru Fajin madigan.

¹³ E mi a kolon ba, fa fala a muxun naxan walima Ala Batu Banxini, na a donseen sotoma Ala Batu Banxin nin? Naxanye saraxane bama, ne e gbeen sotoma saraxan nin.

¹⁴ Marigina en yamarixi na kii nin fa fala naxan Yesu a fe Xibaru

* 9:9: Sariyane 25.4

Fajin nalima, na xa a balon soto na xon ma.†

15 Koni n tan mi sariyani ito sese rawalixi. N mon mi ito sebexi e ma e xandi feen xan ma iki. A rafanje n ma n xa faxa benun n kanba xunni ito xa ba n yi.

16 Anu, n na Yesu a fe Xibaru Fajin nali, na mi finde kanba xunna ra n xa bayo Ala bata na goronna dexo n xun ma. Gbalona n tan xa, xa n mi Xibaru Fajin nali!

17 Xa n yi wanli ito kema n jenige fajin nin, n yi saranna soto ma nen, koni bayo n karahanxi nen, n goronna nan tun bama n ma.

18 N saranna nanse ra na yi? Na ni ito ra: n xa Yesu a fe Xibaru Fajin nali hali n sare mi fi alogo n nama na sariyan nawali n yi seen soto Xibaru Fajin xon.

19 Xoron nan n tan na, muxu yo a konyi mi n tan na koni n bata n yete findi muxun birin ma konyin na alogo n xa muxu wuyaxi soto n noe naxan na.

20 N nema Yahudiyane tagi, n na n yete lu alo Yahudiyane alogo n xa e masoto. Naxanye sariyan bun ma, n nema ne tagi, n yi n yete lu alo n sariyan nan bun ma alogo n xa ne masoto, hali n to mi sariyan bun ma.

21 Naxanye mi sariyan sotoxi, n yi n yete lu ne ye alo e tan, naxanye mi sariyan kolon alogo n xa ne masoto hali n to mi xoyaxi Alaa sariyan ma amasoto n fa Alaa Muxu Sugandixina sariyan nan bun.

22 Muxun naxanye munma senben soto denkeleyani, n yi lu ne tagi alo naxan senben xurun denkeleyani, alogo n xa e masoto. N bata n yete findi muxun sifan birin na muxun birin xa alogo n xa ndee rakisi kiin birin yi.

23 N ni ito birin ligama Alaa falan Xibaru Fajin nan ma fe ra alogo n

fan xa n gbeen soto a yi.

24 E mi a kolon ba fa fala naxanye e malanma e gideni xatayoxoya giini alogo xulunden xa to, a e birin e gima nen koni keden nan gbansan yeerati kontonna soto ma. Nayi, e gi alogo e xa kontonna soto.

25 Muxun naxan katama a boden lu feni fe sifani itoe yi fo na kannaxa a yixodexo, a a yitan yete suxuni. A na ligama nen alogo no soton taxamasenna xa so a xunna naxan mi buma. Koni en tan a ligama nen alogo mangaya taxamasenna xa so en xun na naxan luma habadan.

26 Nanara, n mi n gima n xunna yi. N mi yenge soma alo muxun naxan a yiin wolima foyeni tun.

27 A makuya na ra. N na n fatin suxuma a xodexen nan na alo konyina, a logo n na kawandin ba bonne xa, n tan yeten nama fula a tonon na.

10

Suxure feen maxadina

1 Ngaxakedenne, n waxi a xon ma e xa a kolon fa fala en benbane bira nen Musa foxo ra kundaan bun han e birin yi baani gidi.*

2 A yi luxi alo e rafu nen e tubi xinla ma Musa xon kundaan nun baa igeni.

3 E birin yi na niin donse kedenna don,

4 e yi na siimaya ige kedenna min, bayo e igen min nen keli Alaa gemeni gemen naxan findixi a Muxu Sugandixin na naxan yi biraxi e foxo ra.†

5 Koni hali na, e wuyaxi mi Ala kenen, e binbine yi lu burunna ra.‡

6 Nba, misaala nan ne birin na en tan xa alogo en nama en miri fe jaxin ma alo ne a liga kii naxan yi.

7 En nama suxuren batu alo na ndee a liga kii naxan yi. Bayo a sebexi Kitabuni, a naxa, “Yamaan

† 9:14: A mato Matiyu 10.10 nun Luka 10.7 kui. * 10:1: A mato Xoroyaan 13.21-22 nun 14.22-29 kui. † 10:4: A mato Xoroyaan 16.4-35 nun Sariyane 8.3 nun Yatene 20.8-11 kui.

‡ 10:5: A mato Yatene 14.16 nun 14.23 nun 14.29-30 kui. § 10:7: Xoroyaan 32.6

yi dɔxɔ e degedeni e nun e mindeni, e lu kelɛ, e sabaan so.”⁸

⁸ En nama yangan suxu alo na ndee a liga kii naxan yi, e muxu wuli mɔxɔɲen nun saxan yi faxa soqe kedenni.*

⁹ En nama Alaa Muxu Sugandixin mato bunbani alo na ndee a liga kii naxan yi, saɲine yi e faxa.

¹⁰ En nama ε mawuga alo na ndee a liga kii naxan yi, Ala yi Halagi Tiin nafa, a yi e faxa.

¹¹ Feni itoe birin liga nɛn e ra, e findi misaale ra, e yi sebe en nakolon seen na, waxati raɲanna bata a li en tan naxanye ma.

¹² Nayi, naxan na a miri fa fala a a tixi ki faɲi, na xa a liga a yeren ma alogo a nama bira.

¹³ En ratantan feen naxanye bata ε sɔtɔ, ne darixi adamadiine liye nɛn. Koni bayo Ala tinxin, a mi tinɲe tantan feen xa ε sɔtɔ dangu ε senben yatɛn na. Na ma, tantan feen nɛma ε fɔxɔ ra, Ala yi na yi mini fɛrɛn fi ε ma, alogo ε xa lu tinxinni.

¹⁴ Nanara, n xanuntenne, ε ε gi suxure batun bun.

¹⁵ N falan tima ε xa alo xaxili-mane, ε yetɛn xa n ma falan mato.

¹⁶ En na barikan bira Ala xa Marigina igelengenna xɔn, en yi en min, na mi en nun Alaa Muxu Sugandixin wunla malanma ba? En burun naxan donna na waxatini, na mi en nun Marigin fati benɛn malanma ba?[†]

¹⁷ Buru xun keden to a ra, en birin bata malan en lu alo fati benɛn keden peena, hali en to wuya, bayo en birin nde sɔtɔma na buru kedenna nin.

¹⁸ En Isirayila kaane mato, naxanye saraxa subene donma, lanna mi ne nun saraxa ganden tagi ba?

¹⁹ N waxi nanse fala fe yi nayi? Suxure kiin findixi senbena nde ra ba hanma suxuren findixi se kenden nan na ba?

²⁰ Na mi a ra, koni suxure batune saraxan naxanye bama, e ne rali-ima Setana malekane nan ma, Alaa fe mi na ra feu! Anu, n mi waxi lanna xa lu ε nun yinnane tagi.

²¹ En mi nɔɛ ε minɲe Marigina igelengenna ra, ε mɔn yi ε min suxurene igelengenna ra. En mi nɔɛ Marigina ximenna donɲe e nun jinanne don seene.

²² En waxi Marigina xɔxɔlonna nan nakeli fe yi ba? En senben gbo a xa ba?

²³ En naxa, “Feen birin daxa nxu tan xa.” Koni tɔnɔ mi feen birin yi. En naxa, “Feen birin daxa nxu tan xa,” koni feen birin xa mi en malima.

²⁴ Muxu yo nama hɛrin fen a yetɛ xa tun, fɔ muxu gbɛtɛye fan xa.

²⁵ Seen naxan birin sarama lɔxɔ tideni, ε na don. En nama maxɔdinna ti xa ε gelen mi a ra.

²⁶ Bayo Kitabun naxa, a Marigin nan gbee bɔxɔn nun ayi seene birin na.[‡]

²⁷ Xa denkelɛyatarena nde ε xili donse dondeni, xa siga xɔnla ε ma, a na donseen naxan so ε yii, ε na don. En nama maxɔdinna ti xa ε gelen mi a ra.

²⁸ Koni xa muxuna nde a fala ε xa, a naxa, “Donseni ito bata rali suxuren ma,” nayi, ε nama na donseen don masɔtɔ na muxuna fe ra naxan ε rakolonxi lan xaxinla yatɛn ma.

²⁹ En tan xaxinla yatɛn mi a ra koni fɔ bonna xaxinla. Anu, nanfera n tan ma xɔɔyaan findɛ yalagin na muxu gbɛtɛ xaxinli?

³⁰ Xa n barikan bira Ala xa n ma donsena fe ra, nanfera muxuna nde n nayelefuma lan na donsena fe ma, n bata barikan bira Ala xa naxan ma fe ra?

³¹ Na kui, xa ε donseen donna hanma ε ε minna, ε nɛma fefe lige, ε a liga Alaa binyena fe ra.

³² En kewanle nama Yahudiyane ratantan, hanma Girɛkine hanma

* **10:8:** A mato Yatene 25.1-9 kui. † **10:16:** Marigina ximenna nan ito ra. A mato Luka 22.19 nun Kõrenti Singen 11.23-26 kui. ‡ **10:26:** A mato Yaburin 24.1 kui.

Alaa denkeleya yamana,

³³ alo n tan fan katama n xa muxun birin kenen kii naxan yi. N mi fe fajin fenma n yete xan tun xa, fo muxu wuyaxi xa alogo ne fan xa kisi.

11

Feen naxanye daxa sali waxatini

¹ E findi n naliga muxune ra, bayo n tan fan Alaa Muxu Sugandixin naligama.

² N bata e tantun, n ma fe to rabi-raxi e ma feen birin yi, e nun e to n ma xaranne suxi alo n na a falaxi e xa kii naxan yi.

³ Koni, n waxi a xon ma e xa a kolon a Alaa Muxu Sugandixin nan xemene birin xun na. Xemene nan jaxanla xun na. Ala nan a Muxu Sugandixin xun na.

⁴ Nanara, xemene naxan Ala maxandima, hanma naxan nabiya falane tima yamaan tagi, xa komotina a xun na, a bata a kuntigin nafeya.

⁵ Jaxanla naxan Ala maxandima, hanma a nabiya falane tima yamaan tagi, a xunna magenla a ra, na a kuntigin nan nayagima. Na luxi nen alo a na a xunna gbanan.

⁶ Xa jaxanla mi a xunna maxidi, a mon lan nen a yi a xunna gbanan. Koni jaxanla xunna gbananxina, e nun a maxabaxina, na birin to mayagi nen, a lan nen nayi a yi a xunna maxidi.

⁷ Xemene tan mi lan a yi a xunna maxidi bayo a findixi Ala maligan nun a binyen nan na. Koni jaxanla nan a xemena binyen na.

⁸ Amasoto Ala mi xemene xan baxi jaxanli, koni jaxanla nan baxi xemeni.

⁹ Xemene mi daxi jaxanla fe ra, koni jaxanla nan daxi xemena fe ra.

¹⁰ Nanara, jaxanla xa a xunna maxidi a xemena senben taxamasenna ra e nun malekane fe ra.

¹¹ Koni Marigina dinani, jaxanla mi fataxi xemene na, xemene fan mi fataxi jaxanla ra.

¹² Bayo alo jaxanla kelixi xemeni kii naxan yi, jaxanla fan xemene barixi na kii nin. Koni feen birin kelixi Ala nan ma.*

¹³ E tan yetene xa na feen makiti: Xa jaxanla lan a yi Ala maxandi a xunna mi maxidixi.

¹⁴ Nba, Adamadiin kejaan mi e xaranne ba, fa fala xa xemene xunxene kuya ayi, a yagima nen nayi?

¹⁵ Koni binyen nan na ra jaxanla xa xa a xunxene kuya ayi. Bayo a xunxene kuyan bata findi a maxidi seen na.

¹⁶ Koni xa muxu yo waxi a xon ma, a xa tandin ti feni ito ma, n naxan falama nayi, na ni ito ra. Namunni itoe nan nxu nun denkeleya yamaan birin yii nxu nema Ala batue waxatin naxan yi.

Marigina ximenna fe

Matiyu 26.26-29 Maraka 14.22-25 Luka 22.14-20

¹⁷ N falan naxan tima e xa iki, n mi e tantunna na ra amasoto e malanna mi fe fajin ligama fo a jaxina.

¹⁸ Fe singena, e bata yi a fala n xa a e na e malan denkeleya yamaan kiin ma, mayitaxun feene e tagi. N laxi na ra han yirena nde.

¹⁹ A fere mi na fo mayitaxunna nde xa lu e tagi, alogo naxanye Ala kenenxi, ne xa kolon.

²⁰ E na e malan waxatin naxan yi, e mi Marigina ximenna xan donma,

²¹ bayo e nema e degema, birin a mafurama nen a gbee donseen dondeni. Nanara, kamena ndee ma, koni ndee minxin na a ra.

²² Banxi mi e yii ba, e donseen donje denaxan yi, e yi e min? E Alaa denkeleya yamaan najaxuma ba, e to yiigelitone biran lanbaranni? N nanse falama e xa? N na e tantunje

* 11:12: A mato Dunuja Folon 1.26-27 nun 2.18-23 kui.

nayi ba? Nayi, n mi ε tantunje mumε!

²³ Amasoto Marigina n xaranxi naxan ma, n fan bata ε xaran na ma fa fala Marigi Yesu yanfaxi, a so yiini kœen naxan na, a burun tongo nen.

²⁴ A barikan bira Ala xa, a yi a yigira, a naxa, “N fati benden ni ito ra naxan fixi ε fe ra. E ito liga naxan n ma fe rabirε ε ma.”

²⁵ E yelinxina ximenna donje, a yi igelengenna fan tongo, a naxa, “Layirin nen naxan xidixi en tagi n wunla xon, na ni ito ra. E nema ito minje waxati yo yi, n ma fe xa rabira ε ma.”

²⁶ Amasoto ε nema buruni ito donje waxatin naxan yi, ε yi ε min igelengenni ito ra, ε Marigina saya feen nan nalima han a fa.

²⁷ Nanara, xa muxu yo Marigina a burun don, hanma a yi a min Marigina igelengenna ra daxatareyani, na kanna yulubin nan tongoma Marigin fati benden nun a wunla fe yi.

²⁸ Nanara, birin xa a yete korosi, a yi Marigina burun don, a yi a min Marigina igelengenna fan na na kiini.

²⁹ Amasoto naxan na burun don, a yi a min igelengenna ra, e nun Marigin fati benden mi lanxi e bode ma, a kitin nan xilima a yete ma na ra.

³⁰ Nanara, ε wuyaxi furama, senbe mi ε ra, ndee bata faxa.

³¹ Koni xa en na en yete rakorosi, en tangama nen Alaa kitin ma.

³² Koni Marigin na en kiti, a en maxuruma nen alogo en nun dunuɲa muxune nama yalagi en bode xon.

³³ Nanara, ngaxakedenne, ε na ε malan waxatin naxan yi ε degedeni, ε xa ε bode legeden.

³⁴ Xa kamena nde ma, a xa a dege a konni alogo ε malanna nama kitin xili ε ma. N na fa waxatin naxan yi, n fe gbeteɲe yebama nen.

12

Alaa Nii Sarijanxina kiseene fe

¹ E naxan sebexi Alaa Nii Sarijanxina kiseene fe ra, en fa na ma. Ngaxakedenne, n mi waxi ε xa lu fe kolontareyani.

² E a kolon fa fala ε yi denkeleyatareyani waxatin naxan yi, ε yi biraxi suxurene nan foxo ra e nun naxanye mi falan tima, ε lo ayi.

³ Nanara, n na a falama ε xa fa fala, naxan yo falan tima Alaa Nii Sarijanxin barakani, na mi noe a fale, a naxa, “Yesu dangaxi.” Muxe mon mi noe a fale, a naxa, “Marigin nan Yesu ra,” Alaa Nii Sarijanxin xanbi.

⁴ Alaa Nii Sarijanxi keden peen na a ra, koni a kiseen sifan wuya.

⁵ Marigi keden peen na a ra, koni muxune walima a xa kii wuyaxi.

⁶ Wanla sifan wuya, koni Alaa kedenna nan ne birin nakamalima muxune birin yi.

⁷ Alaa Nii Sarijanxina fena ndee minima kenenni muxu keden kedenna birin xon alogo yamaan birin xa sabati.

⁸ Alaa Nii Sarijanxin muxuna nde kima xaxilimaya falan nan na. Na Nii Sarijanxi kedenna nan mon muxu gbete fan kima fe kolonna falan na.

⁹ Na Nii Sarijanxi kedenna nan mon muxu gbete kima denkeleyani. Na Nii Sarijanxi kedenna mon yi muxu gbete ki muxu rakendeya kiseni.

¹⁰ Muxu gbete yi ki kabanako fe liga senbeni, muxu gbete yi ki nabiya falane ra, gbete yi senbe jaxine nun Ala senben tagi raba, gbete yi falan ti xui sifa gbeteɲe yi, gbete mon xui gbeteɲe madanguma.

¹¹ Koni a tan Alaa Nii Sarijanxin kedenna nan na birin ligama. A tan nan muxun birin kima alo a waxi a xon ma kii naxan yi.

Gbindi kedenna na a ra

12 Nba, Alaa Muxu Sugandixin luxi nen alo gbindi kedenna koni yire wuyaxi a ma. Koni hali a yirene to wuya, gbindi kedenna nan a ra.

13 Amasoto en birin nafuxi igeni Alaa Nii Sarijanxin kedenna nan baraka yi, en so fati bendε kedenni, Yahudiyane nun Girεkine, konyine nun xεrone, Ala bata a Nii Sarijanxin fi en birin ma.

14 Fati benden mi findixi yire kedenna xan na koni yire wuyaxi.

15 Xa sanna a fala, a naxa, “N tan mi fati bendeni, bayo n mi findixi yiin na,” na mi a be fatin na.

16 Xa tunla a fala, a naxa, “N tan mi fati bendeni, bayo n mi findixi yeen na,” na mi a be fatin na.

17 Xa fati benden birin yi findi yeen nan tun na, feen yi mema di nayi? Xa fati benden birin yi findi tunla nan tun na, seen xirin yi mema di nayi?

18 Koni Ala bata fati benden yirene birin yeba alo a waxi a xon ma kii naxan yi.

19 Xa a birin yi findi se keden peen na, fati benden yi luma minen?

20 A kii naxan yi iki, fatin yire wuyaxi na koni fati bendε kedenna na a ra.

21 Nanara, yeen mi nεe a fale yiin ma, a naxa, “N mako mi i ma.” Xunna mi a fale sanne ma, a naxa, “N mako mi ε ma.”

22 A makuya na ra. Hali senbe mi fati benden yiren naxanye ra, e tiden na.

23 Hali fatin yiren naxanye mayagi dangu fatin yirene birin na, en ne maxidima binyeni ki fajni. Fatin yiren naxanye mi lan e to, en mεnne suturama bonne xa.

24 Koni fati benden yiren naxanye mi mayagi, ne mako mi na ma. Ala yetεen bata en fati benden yirene yeba, a binyen fi fati benden yirene ma a yi dasaxi naxanye ma,

25 alogo fati benden nama yitaxun, koni fatin yirene birin xa e

jiɔxo lu e boden xon ma.

26 Xa fati benden yirena nde xoleni, fatin yire donxen birin soxolema nen a xon. Xa yire keden binyen soto, bonne birin sewama nen a xon.

27 Nba, ε tan nan Alaa Muxu Sugandixin fati benden na. A fati benden yirena nde nan ε keden kedenna birin na.

28 Ala xεrane nan singe luxi denkeleya yamani, a firindena, nabine, a saxandena karamoxone, e nun kabanako feene raba muxune, e nun naxanye kixi muxu rakendeya kiseen nun mali ti kiseen nun yεerati kiseni e nun naxanye falan tima xui gbεtene yi.

29 Birin mi finde xeraan na, hanma nabine hanma karamoxone hanma kabanako feene raba muxune

30 hanma muxun naxan kixi muxu rakendeya kiseni hanma xui gbεte falana hanma xui radan-guna.

31 Koni, ε sobe so kise fisamantenne ma. Iki n xa kira fisamantenna yita ε ra. Na ni i ra:

13

Xanuntenyana fe

1 Hali n falan ti adamadiine xuine nun malekane xuine yi, koni xa xanuntenyaan mi n bɔɔeni, n fala xuiin luxi nen nayi alo talan xuiin nun karijan xuina.

2 Hali nabiya falane n de, e nun lonnina han n wundo feene birin kolonna soto, hali denkeleyana n yi, n geyane ba e funfuni, koni xa xanuntenyaan mi n bɔɔeni, sese mi n tan na na yi.

3 Hali n na n yii seen birin fi yigelitone ma, hali n na n fati benden fi, a gan, koni xa xanuntenyaan mi n bɔɔeni, na mi fefe fanje n ma.

4 Dijan xanuntenyani. A fe fajin nan ligama. Xoxolonnyaan mi xanuntenyani. A mi a yete yigboma. Waso mi xanuntenyani.

⁵ Marayagi mi a yi. A mi a yete a herin xan tun kataxi. A bõnen mi tema fefe ma. A mi xõln nama-rama.

⁶ A mi sewama tinxintareyaan na fõndina.

⁷ A mafeluun tima feen birin yi. A tõgõndiyaxi waxatin birin. Yigina a yi feen birin yi. A tunnafan feen birin yi.

⁸ Xanuntenyaan mi janyne habadan. Nabiya falane danguma nen, xuine yi jan, fe kolonna yi dangu.

⁹ Amasõtõ en fe kolon ndedi, en nabiya falane tima ndedi,

¹⁰ koni a kamalixin na fa waxatin naxan yi, a kamalitaren janma nen na yi.

¹¹ N to yi dii joreyani waxatin naxan yi, n yi falan tima alo dii jorena, n yi n mirima alo dii jorena, n yi feene famuma alo dii jorena. Koni n to findi fonna ra, n mi fa dii jore fe rabama sõnõn.

¹² Iki, en sawura yidimixin nan toma alo matoon kiken, koni waxati famatõni, en toon tima nen yee nun yee. Iki, danna n ma fe kolonna ma, na waxatini n feene kolonna nen alo Ala n kolon kii naxan yi.

¹³ Iki fe saxanni itoe luma nen, denkeleyaan nun yigin nun xanuntenyana, koni xanuntenyaan nan gbo e birin xa.

14

Alaa Nii Sarijanxina kiseene

¹ E yixõdõxõ e lu xanuntenyani. Nii Sarijanxina a kiseene xõnla xa e susu, a gbengbenna e yi nabiya falane ti.

² Amasõtõ muxun naxan xui gbeten falama, na mi falan tima muxune xan xa, fõ Ala, amasõtõ muxu yo mi a xuiin mema. A wundo feene falama Alaa Nii Sarijanxin barakan nin.

³ Koni naxan nabiya falane tima yamaan xa, na falan tima e sabati

feen nan na, a yi e ralimaniya, a yi e bõnen xunbeli.

⁴ Koni muxun naxan falan tima xui gbeteni, na a yeten nan tun malima, koni naxan nabiya falane tima, na denkeleya yamaan birin nan malima.

⁵ Xa e birin xui gbetene falama, na rafan n ma. Koni naxan naxan n ma dangu na ra, e birin xa nabiya falane ti. Amasõtõ muxun naxan nabiya falane tima, na dangu xui gbeten falan na, fõ xa muxuna nde na naxan a xuiin nadangue alogo denkeleya yamaan birin maliye kii naxan yi.

⁶ Ngaxakedenne, xa n siga e fema, n sa falan ti e xa xui gbetene yi, n nanfe fanxi e ma nayi, xa n mi Alaa fena nde makenen e xa, hanma fe kolonna nde hanma nabiya falana hanma xaranna?

⁷ Hali maxa seene fan na kii nin, alo xulenna nun kondenna. E betin naxan bama, muxun na kolonna di xa e mi e xuine ramini ki fapi?

⁸ Xa xõtaan xui fajin mi mini, a rafixa, nde a yitõnye yenge so xinla ma?

⁹ A na kii nin e konni, e na falan ti xui gbetene yi, xa a mi findi fala yigbexin na, na bunna kolonna di nayi? Fala fuun nan tun na ra.

¹⁰ Xui wuyaxi nan dunuja yi, koni ne sese mi na naxan bun mi na.

¹¹ Koni xuiin naxan falama, xa n mi na mema, naxan a falama, xõnen nan n tan na na yee ra yi. Xõnen nan a fan na n yee ra yi.

¹² A na kii nin e fan xa, e to waxi Alaa Nii Sarijanxina a kiseene xõn ma, naxanye denkeleya yamaan malima, e yixõdõxõ ne nan ma.

¹³ Nanara, muxun naxan falan tima xui gbeteni, a xa Ala maxandi alogo a xa nõ a bunna fale.

¹⁴ Amasõtõ xa n na Ala maxandima xui gbeteni, n niin nan Ala maxandima nayi, koni n xaxinla mi walima.

¹⁵ N nanfe ligama nayi? N xa Ala maxandi n niini e nun n xaxinla

fan yi. N xa βetin ba n niini e nun n xaxinli.

¹⁶ I na barikan bira Ala xa i niini, muxun naxan mi na bunna kolon, na a falama di fa fala “Amina?” Amasōtō i naxan falama, a mi na kolon.

¹⁷ Hali i barikan birama Ala xa ki fani, muxu gβete mi maliin sote nayi mumε!

¹⁸ N barikan birama Ala xa amasōtō n tan xui gβetene falama dangu ε birin na.

¹⁹ Koni en nēma denkeleya yamaan malanni hali n fala xui sulun nan tun ti, naxanye bunna kolonε, alogo n xa muxune xaran, na fisa benun n xa falan wuli wuyaxi ti xui gβeteni.

²⁰ Ngaxakedenne, ε miriyaan nama liga alo diidine. E xa liga alo dii jōrene fe naxine fe yi, koni ε findi fonne ra ε xaxinli.

²¹ A sebexi Sariya Kitabun kui: “Margin naxa, ‘N falan tima yamani ito xa ne xōn naxanye xōjε xuine falama e nun xōjεne de xuiin xōn koni hali na,

e mi e tuli matima n na.’ ”*

²² Na ma, xui gβetene findixi taxamasenne ra denkeleyatarene nan xa. A mi ligama denkeleya muxune fe ra. Nabiya falane fan mi findixi taxamasenne ra denkeleyatarene xa fō denkeleya muxune.

²³ Nba, xa denkeleya yamaan birin e malan, e falan ti fōlō xui gβetene yi, xa muxuna ndee fa, naxanye e tuli matima gbansan hanma e mi denkeleyaxi, ne mi a fale ba, fa fala a seen nan soxi ε yi?

²⁴ Koni xa ε birin nabiya falane tima, denkeleyatarena nde yi so ε fema, hanma naxan a tuli matima gbansan, na falane birin a sōnne yitama a ra nēn, birin yi a kiti.

²⁵ A miriya wundone minima nēn kenenni. Nayi, a xinbi sinma

nēn, a yetagin yi lan bōxōn ma, a yi Ala batu, a yi a fala, a naxa, “Nōndin na a ra, Ala ε tagi.”

Fe yibasanna denkeleya yamani

²⁶ Ngaxakedenne, ε xa nanse liga ε na ε malan waxatin naxan yi? Birin xa fa e nun βetina nde, hanma xaranna, hanma Alaa fe makenenna, hanma xui gβetena nde, hanma xui madanguna. Na birin xa findi denkeleya yamaan sōbε so feen na.

²⁷ Xa muxuna ndee falan tima xui gβeteni, muxu firin hanma saxan, ne birin xa falan ti keden keden yēen ma. Koni e naxan falama fō muxu gβete xa na radangu.

²⁸ Xa muxu mi na naxan a bunna fale, na kanna xa a dundu denkeleya yamani nayi, koni a xa falan ti e nun Ala tagi.

²⁹ Nabine tan, muxu firin hanma saxan naxanye nabiya falane tima, ne xa falan ti, bonne yi e falan feεεfεεε.

³⁰ Koni xa muxuna nde dōxi ε tagi malanni, Ala yi fena nde makenen a xa, a lan nēn, fala ti singen xa a dundu singen.

³¹ Amasōtō a lan nēn, ε xa nabiya falane ti keden keden yēen ma alogo ε birin yi xaranna sōtō, ε yi ralimaniya.

³² Nabine kisena e nōōn nan bun, ³³ bayo Ala mi findixi fe yibasanna Ala ra, koni fō bōjε xunbenla.

A ligan kii naxan yi denkeleya yama sarijanxine birin yi,

³⁴ jaxanle xa e dundu malanni, amasōtō e mi lan e falan ti, koni e xa e yete magodo alo sariyana a falaxi kii naxan yi.

³⁵ Xa e waxi a xōn ma, e xa yirena nde yēε to, e xa e xemene maxōdin e konni. Naxanla na falan ti malanni, yagi feen nan na ra.†

* **14:21:** Esayi 28.11-12 † **14:35:** Yanyina nde jaxanla ndee yi Korēnti taan denkeleya yamani naxanye yi darixi maxōdinna tiye kawandi ba waxatini, na yi kawandi baani fu yamaan lan e xa e tuli mati waxatin naxan yi. Koni waxati gβete jaxanle lan e falan ti alo a falan kii naxan yi Korēnti Singen 11.5 kui.

³⁶ Alaa falan minixi ε konna nin ba? Hanma a faxi ε tan nan keden ma ba?

³⁷ Xa muxu yo a mirima fa fala nabiin nan a tan na hanma Alaa Nii Sarijanxina kisena a yii, n feen naxanye sebema ε ma, a lan nen a xa ne kolon fa fala Marigina yamarine nan ne ra.

³⁸ Xa a mi falani ito yate, a fan mi yatema.

³⁹ Nanara, ngaxakedenne, nabiya falane ti xonla xa ε suxu. E mon nama tonna dɔxɔ xui gbete fala feen na.

⁴⁰ Koni feen birin xa yebe ki fajji a kiraan xon ma.

15

Yesu keli fena sayani

¹ Nba, ngaxakedenne, n xa Yesu a fe Xibaru Fajina fe rabira ε ma, n naxan nali ε ma, ε yi a rasuxu, ε sɔbe soxi naxan yi,

² ε kisixi naxan xon, xa ε a suxu alo n na a ralixi ε ma kii naxan yi. Xa na mi a ra, ε bata la a ra fuuni na yi.

³ A singen naxan na, n naxan sɔtaxi, n bata na rali ε ma: Alaa Muxu Sugandixin faxaxi en yulubine nan ma fe ra, alo Kitabuna a falaxi kii naxan yi.

⁴ A maluxun nen, a sayaan soge saxande lɔxonɪ a keli sayani, alo Kitabuna a falaxi kii naxan yi.

⁵ A yi a yete yita Piyeri ra, na xanbi ra a xera fu nun firinne.

⁶ Na xanbi ra, denkeleya muxun keme suulun e nun nde yi a to waxati kedenni. Na wuyaxi mon e nii ra, koni nde bata faxa.

⁷ Na xanbi ra, Yaki yi a to, a xerane birin yi a to mon.

⁸ Dɔnxen na a yi a yete yita n tan fan na, n tan naxan luxi alo diin naxan mi bari a waxatini.

⁹ Amasoto xeraan birin gbo n tan xa. N tan mi sa lan nen, a fala n ma a "xerana," amasoto n bata yi Alaa denkeleya yamaan besenxonya.

¹⁰ Koni Alaa hinanni, a yi n kejaan masara iki. A hinanna naxan nagidixi n ma na mi luxi fuuni, bayo n wali nen dangu xeraan bonne birin na. N tan mi a ra koni Alaa hinanna nan yi n bɔneni.

¹¹ Nayi, xa a findi n tan na, xa a findi e tan na, nxu ito nan kawandi bama. E fan bata la na nan na.

En keli fena sayani

¹² Nba, nxu to kawandin bama fa fala Alaa Muxu Sugandixin bata keli sayani, nanfera ε tan ndee a falama fa fala faxa muxune mi kelima sayani?

¹³ Xa faxa muxune mi kelima, na bunna neen fa fala Alaa Muxu Sugandixin yeteen mi yi kelixi sayani na yi nun.

¹⁴ Nba, xa Alaa Muxu Sugandixin mi yi kelixi sayani nun, kawandin ba xun mi yi na nxu xon ma nayi, ε denkeleyaan fan bata lu fuyan.

¹⁵ Naxan dangu na ra, en bata wule seren ba Alaa fe ma nayi amasoto en bata a fala a a bata a Muxu Sugandixin nakeli sayani. Koni xa faxa muxune mi kelima sayani, na bunna neen fa fala, Ala mi a fan nakelixi sayani.

¹⁶ Amasoto xa faxa muxune mi kelima sayani, Alaa Muxu Sugandixin fan mi kelixi sayani na yi.

¹⁷ Nba, xa Alaa Muxu Sugandixin mi yi keli sayani nun, ε denkeleyaan bata findi fe fuun na, ε mon ε yulubine yi na yi.

¹⁸ Na bunna neen fa fala, naxan bata yi denkeleya Alaa Muxu Sugandixin ma, e faxa, ne bata lo ayi na yi.

¹⁹ Xa en na en yigin saxi Alaa Muxu Sugandixini dunupa yi gidini ito nan tun yi, nayi en tan makininkinin dangu muxune birin na.

²⁰ Koni Alaa Muxu Sugandixin bata keli sayani yati! Muxu singe kelixin na a ra sayani faxa muxune ye.

21 Bayo sayaan to faxi muxu kedenna nan xɔn, na kiini mɔn, muxune fan kelima sayani muxu keden peen nan fan xɔn.

22 Muxun birin to faxama nɛn adamadiyani, na kiini mɔn, e birin mɔn kelima nɛn sayani Alaa Muxu Sugandixini.

23 Koni muxun birin nun a waxati saxin na a ra, Alaa Muxu Sugandixin nan muxu singen na naxan keli sayani. Na xanbi ra, a muxune fan kelima nɛn sayani a fa waxatini.

24 Na na dangu, a rananna na a li, Yesu fama mangayane nun nɔyane nun sɛnbɛne birin kaladeni nɛn, a yi mangayaan naxɛtɛ a Fafe Ala ma.

25 Amasɔtɔ a fɛrɛ mi na fɔ Yesu xa mangayaan liga nɛn han Ala yi a yaxune birin sa a sanna bun ma.

26 Yaxun naxan halagima dɔnxɛn na, na nan sayaan na.

27 Amasɔtɔ Kitabun bata a fala, a naxa, "A bata seen birin lu a sanna bun."* Koni a to a fala a seen birin bata lu a bun ma, na fixa fa fala Ala mi na yɛ ma naxan seen birin luxi a tan bun ma.

28 Seen birin na lu a bun ma, nayi a tan yɛtɛna, Alaa Dii Xɛmɛn fan luma nɛn Ala bun ma naxan seen birin saxi a bun ma, alogo Ala xa lu seen birin xun na feen birin yi.

29 Xa na kii mi a ra, muxun naxanye rafuxi igeni faxa muxune fe ra ne nanse fenma? Xa faxa muxune mi kelima, nanfera muxune rafuma igeni ne fe ra?

30 Nxu tan fan, nanfera nxu tan gbalon dɛ be waxatin birin?

31 Ngaxakedenne, n sayaan dɛ lɔxɔ yo lɔxɔ. N binyen naxan sɔtɔxi ɛ to lu Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixini, n bata n kɔlɔ na nin, jɔndin nan na ra.

32 Xa n dalise xapɛne yɛngɛxi Efesi taani adamadiine feene nan tun yi, na munanfanna mundun yi n ma nayi? Xa faxa muxune mi yi rakele sayani nun, nayi en yi

sandani ito suxuma nɛn nun,

"En na en dɛge, en yi en min

bayo en faxan nɛn tila."†

33 E nama ɛ mayenden amasɔtɔ, "Xɔyi jaxine sɔn fajin kalama nɛn."

34 ɛ mɔn xa xaxili sɔtɔ alo a daxa kii naxan yi. ɛ fata yulubi feene ra. ɛ tan nde mi Ala kolon, n na ito falama ɛ yagin nan ma.

Fati bɛnden keli fena sayani

35 Ndee maxɔdinna tima nɛn, e naxa, "Faxa muxune kelima sayani di? E fama fati bɛnden sifan mundun yi?"

36 Xaxilitarena! I na sansiin woli i ya xɛɛn ma waxatin naxan yi, a mi solɛ fɔ a lu faxan yiyani singen.

37 I mi sii se binla xan wolima koni fɔ a sansi kesedin tun, maala hanma sansi gbɛtɛ.

38 Koni Ala nan sansiin nasolima a binli gbo ayi alo a rafan a ma kii naxan yi. A tan nan sansiin siyaan birin binla kejaan nagidima a ma.

39 Niimaseen birin fatin keden mi a ra. Muxun fatina a danna, suben fatina a danna, xɔliin fatina a danna, yɛxɛn fatina a danna.

40 Kore xɔnna fatine na yi, dunuɔa fatine na yi. Kore xɔnna fatine nɔrɔna a danna, dunuɔa fatine nɔrɔna a danna.

41 Sogen gbee nɔrɔna a danna, kiken gbee nɔrɔna a danna, sarene fan gbee nɔrɔna e danna, saren keden kedenna birin ma nɔrɔna a danna.

42 Faxa muxune na keli, a ligama na kii nin. Fati bɛnden naxan maluxunma, a nɔɛ kalɛ. Koni a na keli faxa muxune tagi, a mi nɔɛ kalɛ.

43 A maluxunma waxatin naxan yi, a mi fan, sɛnbɛ mi a ra. Koni a na keli, a nɔrɔxi, sɛnbɛna a yi kati!

44 A maluxunma waxatin naxan yi, fati bɛnden nan yi a ra, a na keli, ariyanna fatin nan na ra. Xa fati bɛndɛna en yi be, ariyanna fatin fan na yi.

* 15:27: Yaburin 110.1 † 15:32: Esayi 22.13

45 Amasotó a sebexi Kitabun kui iki, a naxa,
“Adama, Alaa Muxu daxi singen yi findi dajoxon na.”

Koni Adama donxe ra xina,‡ Yesu, na yi nii rakisin fi yamaan ma.

46 En mi ariyanna fatini ito singe sotóma fɔ fati bendena, na xanbi ra, en ariyanna fatin sotóma nen na yi.

47 Adama singe ra xina, Ala na daxi bɔxoni ito benden nan na. Adaman firindena, na kelixi ariyanna nin.

48 Naxan daxi bendeni ito yi, dunuja muxune na nan maliga yi. Muxun naxan sa kelixi ariyanna yi, ariyanna gbee muxune nun na nan maliga.

49 En to bata maliga adama ra naxan minixi bendeni, en mɔn fama maligadeni na kiini ariyanna gbee muxun na.

50 Ngaxakedenne, n naxan ma, na ni ito ra fa fala naxan daxi fati benden nun wunla ra, e mi nɔe Alaa Mangayaan sote. Seen naxan kunma, na mi luma habadan.

51 E tuli mati, n wundo feen nan falama. En birin mi faxe, koni en birin maxetema nen.

52 Amasotó xota donxen na fe waxatin naxan yi, faxa muxune kelima nen, e habadan nii rakisin sotó, en birin yi maxete mafuren benun ye magira.

53 Amasotó en fati benden naxan kalama, a fere mi na fɔ a xa maxete fatin na naxan mi kale. A faxa daxin yi maxete a faxataren na.

54 Nanara, en fatin naxan kalama, a na maxete fati kalataren na waxatin naxan yi, a faxa daxin yi maxete faxataren na. Na na liga, Kitabuna falan bata kamali nayi, a naxa, “Sayaan bata halagi nɔ sotɔn bun.”

55 “Sayana, i ya nɔɔn minen yi?

Sayana, i faxa ti senben minen yi?”§

56 Sayaan faxa ti senben nan yulubin na, yulubin fan senben nan sariyan na.

57 Koni barikan xa bira Ala xa naxan nɔɔn fima en ma a Muxu Sugandixin barakani en Marigi Yesu.

58 Nanara, n nafan ngaxakedenne, e sɔbe so ki faji! E nama yimaxa. E lu wale Marigin xa waxatin birin amasotó e a kolon fa fala e wanla naxan kema Marigin xa, fe fuu mi na ra mumε!

16

Yiimalanna Yerusalen denkeleya muxune xa

1 E naxan sebexi yiimalanna fe yi lan yama sarijanxina fe ma Yerusalen taani, en fa na ma. E liga alo n yamarin naxan fi Galati yamanan denkeleya yamaan malanne ma.

2 Xati yo xati, e keden kedenna birin xa gbetina nde ramara a danna e konne yi, lan e feren yaten ma, alogo e nama n faan mame e yii malan feen na.

3 N na fa waxatin naxan yi, e na muxun naxanye sugandi, n ne rasigama nen kedina e yii, e yi e kiseene xali Yerusalen taani.

4 Koni xa a lan n tan yeteen xa siga, fɔ nxu birin xa siga na yi.

Pɔli a wanle fe

5 N na dangu Masedoniya yamanani waxatin naxan yi, n sigama nen e konni, bayo n danguma nen na.

6 N waxati dando tima nen e konni, hanma xunbeli waxatin birin. Nayi, e yi n fanda n ma sigatini.

7 Amasotó n mi waxi a xɔn ma, n xa e to gbansan, n dangu. N wama nen n xa waxatidi ti e konni, xa Marigin tin.

8 Koni n luma nen Efesi taani han Se Xaba Singen Sali lɔxona.

9 Bayo deen bata rabi n xa n yi n ma wanla ke, anu n yenge faane wuya.

‡ 15:45: Adama singena fe toma Dunuja Fɔlɔn 2.7 kui. **Adama donxe ra xina**, na findixi Yesu nan na. § 15:55: A mato Esayi 25.8 nun Hose 13.14 kui.

10 Xa Timote fa, ε a yisuxu alogo xamin yo nama a suxu, amasoto a walima Marigin nan xa alo n tan.

11 Nayi, muxu yo nama a rajaxu. Koni ε a fanda a sigatini boje xunbenli, alogo a mon xa xete n fema, amasoto nxu nun denkeleya muxun bonne a mamema be.

12 E naxan sebexi en ngaxakedenne Apolosi a fe ra, en fa na ma. N bata a mafan han alogo a xa siga ε konni e nun denkeleya muxun bonne, koni a jenige ma fe mi yi a ra a xa na liga singen. Xa a feen soto, a sigama nen.

Yamari dɔnxene nun xɔntɔnne

13 E lu e yeε ra yi, ε lu denkeleyani. E wekile, ε senben soto.

14 E feen birin liga xanuntenyaan nin.

15 E a kolon a Esitefana nun a denbayaan nan singe tubi Yesu ma Akaya yamanani, e yi e yete lu yama sarijanxina wanla ra. Ngaxakedenne, n na ε mafanma,

16 E xuru na muxu sifane ma naxanye birin e yixodaxoma wanli ito yi.

17 N bata sewa Esitefana fa feen na, e nun Foritunatusi nun Axayikusu. E to mi yi be, naxan yi dasaxi n ma e na so nen n yii ε funfuni.

18 E bata n nii yifan n ma alo e ε nii yifan ε ma kii naxan yi. E na muxu sifane wali fajni kolon.

19 Asi yamanan denkeleya yamane ε xɔntɔn. Akila nun Pirisila nun denkeleya yamaan naxanye e malanma e banxini, ne ε xɔntɔnma Marigin xinli ki fajni!

20 Denkeleya muxun naxanye birin be, ne ε xɔntɔnma. E bode xɔntɔn ngaxakedenya xɔntɔn sunbuni.

21 N tan Pɔli nan xɔntɔn xuini itoe sebema n yiin na.

22 Naxan mi Marigin xanuma, dangatɔn nan na ra.

N naxa, "Nxu Marigina, fa xulen!"

23 En Marigi Yesu a hinanna xa lu ε xɔn.

24 N ma xanuntenyana ε birin xa Alaa Muxu Sugandixin Yesu barakani.

Kedi Firindena Korinti Kaane Ma Poli Alaa Falan Kedi Firindena Korinti Kaane Ma

Kedi firindeni ito xodexen nan yitama Poli nun Korinti denkeleya muxune tagi. Muxuna ndee yi e ye, ne bata yi sike Poli a xerayaan ma e yi a botε raba. Na feen yi Poli xolo han! Koni hali na, a mon yi a xanuntenyaan yitama Korinti kaane ra e nun a mon yi wama e lanna xon ma kii naxan yi. Nanara, a to e xili fajine me, a feene bata lan folo, a yi sewa (sora 7.5-15).

Kedin folona, a tan yeteen mantoro maxine nan yebama, a naxanye soto Efesi yamanani (1.1-11), a fe xodexe gbete ye fan yeba naxanye dangu e nun Korinti kaane tagi. A mon yi xerayaan wanla tonona fe fala, Marigi Yesu naxan xexi. Nayi, a yi a yeba nanfera a yete findi muxu a fe maxodexen na a kedi danguxin kui e nun a sewaxi kii naxan yi na fe ra bayo a bata a to fa fala na tonon bata lu e ma (sora 1.12 han sora 7.16).

A yi yiimalanna fe fala lan Yuda yamanan denkeleya muxune fe ma (sora 8 han 9). A yi a fala Korinti kaane xa a e xa kiin ti fonisireyani.

Kedin najanna fala ti kiin masaraxi ndedi (sora 10 han 13). Poli falan tima muxune ma naxanye a falama a Yesu a xera mi a tan na. Kedin najanxi xanuntenya falane nan ma (sora 13.11-13).

Kitabun yireni ito kui, Poli nema a xerayaan xun mafalama, a mon Xibaru Fajin yeteen xun mafalama. Xa a kataxi alogo a xerayaan senben xa kolon, a yi na ligama nen alogo muxune xa tin Yesu a fe Xibaru Fajin na, Alaa Muxu Sugandixin yi kolon Marigin na.

Duban nun xontonne

¹ N tan Poli naxan findixi Yesu Alaa Muxu Sugandixina xeraan na Ala sagoni, n tan nan kedini ito sebema ε ma, nxu nun en ngaxakedenna Timote, siga denkeleya yamaan ma Korinti taani e nun muxu sarjnanxine birin Akaya yamanani.

² En Fafe Ala nun en Marigin Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinanna nun boje xunbenla fi ε ma.

Poli yi barikan bira Ala xa

³ En barikan bira en Marigi Yesu a Alaa Muxu Sugandixin Fafe Ala xa, en Fafe kininkininna kannna, Ala naxan muxune ralimaniyama.

⁴ A en nalimaniyama en ma torone birin yi nen alogo en xa no toro muxune ralimaniye na limaniyaan xon Ala naxan fixi en ma.

⁵ En nun Alaa Muxu Sugandixin toroma en bode xon kii naxan yi, en ma limaniyaan gboma ayi Alaa Muxu Sugandixin barakani na kii nin.

⁶ Xa nxu toro, na findixi ε ralimaniya feren nun ε rakisi feren nan na. Xa nxu limaniyaan soto, ε fan limaniyaan sotoma nen, alogo ε xa senben soto torone bun, en na toro en bode xon ma waxatin naxan yi.

⁷ Nxu mon laxi ε ra ki faji, bayo nxu a kolon fa fala en to toroma en bode xon, en limaniyaan sotoma nen en bode xon.

⁸ Nba, ngaxakedenne, nxu toron naxanye soto Asi yamanani, nxu waxi ε rakolon feni ne ra. Goronna naxan sa nxu xun ma, na yi binya han! Nxu mi yi a noe! Nxu yigitege nen, a nxu mi yi kisima sayaan ma.

⁹ Nxu yi nxu mirixi nun fa fala sayaan bata ragidi nxu ma. Koni na ligaxi nen alogo nxu nama la nxu yete ra fo Ala naxan faxa muxune rakelima sayani.

¹⁰ A bata nxu xunba sayaan gbalon ma, a mon fama nxu xunbadeni nen. Nxu bata nxu yigi

ti Ala ra yati fa fala a mōn luma nxu xunbe,

¹¹ ε nēma nxu malima Ala maxandideni. Nayi, Ala hinanma nēn nxu ra masōtō muxu wuyaxi a Ala maxandin xōn, nanara muxu wuyaxi fan mōn nōe nēn barikan birε Ala xa nxō fe yi.

Poli yi a waxōn feene maxεte

¹² Nxō binyen ni ito ra: Nxu xaxinla sereyaan bama, nxu bata sigan ti dunuḡa yi Alaa sariḡanna nun tinxinni, a gbengbenna ε mabinni. Muxune fe kolonna mi yi a ra, koni Alaa hinanni.

¹³ Nxu mi sese seβema ε ma ε mi naxan xaranḡe, ε yi a kolon. Axōnla n na ε xa a kolon a fajin na,

¹⁴ alo ε to a kolonxi ndedi fa fala nxu findixi ε binyen nan na en Marigi Yesu fa waxatini alo ε fan findixi nxu gbeen na kii naxan yi.

¹⁵ N to laxi ito ra, n yi a miri, fa fala n xa siga ε tan nan fema singen alogo ε xa a tōnōn sōtō sanḡa ma firin.

¹⁶ Amasōtō n bata yi a miri, n xa dangu ε xōntōḡḡe n nēma sigε Masedoniya yi waxatin naxan yi. Na xanbi ra, n xεtεmatōn mōn yi dangu ε konni keli Masedoniya yi, ε yi n mali siga feen na Yudaya yi.

¹⁷ N feni ito ragidi waxatin naxan yi, n na ligaxi fuun nin ba? Hanma, n ma feene ligε alo adamadiin bonne ba? N yi “ōn” e nun “εn-εn” falan sanḡa yi kedenni?

¹⁸ Koni Ala to tinxin, nxu falan naxan tixi ε xa, na mi findixi wulen nun ḡōndin na sanḡa ma kedenni.

¹⁹ Amasōtō Yesu Alaa Muxu Sugandixina, Alaa Dii Xεmena, Silasi nun Timōte nun n tan yetεen naxan ma fe kawandi ba ε tagi, na falan mi findixi fala firinna ra, alo “ōn” e nun “εn-εn.” Fala gbεte mi a tan yi, fō “ōn!”

²⁰ Amasōtō Ala bata en tuli sa feen naxan birin na, ne kamalixi Yesu a falani ito xōn fa fala

“ōn.” Nanara, nxu fan a falama Yesu barakani fa fala, “amina,” Ala binya feni.

²¹ Amasōtō Ala yetεen nan nxu tan nun ε tan senbe soxi a Muxu Sugandixini. A bata en masusan turen na en sugandi feen na,

²² a yi a taxamasenna sa en ma, a a Nii Sariḡanxin naso en bōḡeni a lu alo se singen naxan soxi en yii taxamasenna ra alogo en xa la fe famatōne ra.

²³ Ala nan n seren na, n bata n kōlō n niini: Xa n mi xεtεxi Kōrenti yi na ligaxi nēn alogo n nama ε raxōlō.

²⁴ Fa fala nxu nōn sōtōxi ε denkeleyaan xun na, na mi a ra. Koni en walima nēn en bode xōn ma ε sewana fe ra amasōtō ε senbe soxi denkeleyani.

2

¹ Nanara, n bata a ragidi fa fala n nama xεte ε konni xōlōni.

² Amasōtō xa n na a liga ε xōlō, nde n tan nasewama ba ε tan na, n naxanye raxōlōxi?

³ Nanara, n kedīn seβexi ε ma* fa fala n mi yi sigama ε konni, alogo n nama na muxune raxōlō naxanye findε n sewa xunna ra. N yi laxi a ra, a n ma sewan findε en birin ma sewan na.

⁴ N kedīn seβexi ε ma tōrō gbeen nun bōḡe rafōrōn nun yetεgen nin. N mi yi waxi ε raxōlō feni, koni n yi ε rakolonma nēn, a n na ε xanuxi han!

Fe ḡaxi rabaan mafelu fena

⁵ Xa ε tan nde findi yamaan naxōlō feren na, a mi n tan xan naxōlōxi, koni fō ε tan yamaan birin, anu ḡōndin naxan na, a nde nan tun naxōlōxi.

⁶ E wuyaxi to bata a haken saran a ra, na bata a li.

⁷ Nba, iki, fō ε xa na kanna mafelu nēn, ε yi a ralimaniya, alogo a bōḡen nama fōrō gbeen ti han a yigitεge.

* 2:3: A **kedīn** naxan ma fe falama be, yanyina nde na mi ramaraxi muxune yii to.

⁸ Nayi, n bata ε mafan, ε mōn xa ε xanuntenyaan yita a ra.

⁹ Bayo n na a seβexi ε ma nen alogo n xa ε sōnna kolon, xa ε xuruxi feen birin yi.

¹⁰ Ε na muxun naxan mafelu, n fan na mafeluma nen. N tan na naxan mafelu, xa n bata na mafelu, n na ligama ε tan nan ma fe ra Alaa Muxu Sugandixin yεε xōri,

¹¹ alogo Setana nama en mayenden, bayo en na a waxōn feene kolon.

¹² Nba, n siga Tirowasi taani Alaa Muxu Sugandixina fe Xibaru Fajin nalideni waxatin naxan yi, n yi a to fa fala Marigin bata deen nabi n xa menni.

¹³ Koni n xaxili mi yi saxi, amasōto n mi ngaxakedenna Tito lixi na. Nanara, n yi n jundu men kaane ma, n siga Masedoniya yi.

Yesu nan tima en yεε ra

¹⁴ Koni Ala tantun, amasōto a Muxu Sugandixina en nasoma a fangan bun ma nen, a ti en yεε ra siga yiren birin yi, a kolonna yi xuya ayi en xōn ma alo se xiri fajin naxan xuyama ayi.

¹⁵ Amasōto en luxi nen alo wusulanna xirina Alaa Muxu Sugandixin naxan ganma, a rali Ala ma yamaan birin tagi, kisi muxune nun kisitarene.

¹⁶ A findixi sayaan xirin nan na muxuna ndee xa naxanye xalima sayani. A findi nii rakisin xirin na ndee gbεεye xa naxanye xalima nii rakisini. Nde nōe wanli ito ke?

¹⁷ Anu, nxu tan mi luxi alo muxun naxanye Alaa falan findima yulaya seen na. Koni nxu tan falan tima Alaa Muxu Sugandixin barakan nin fata Ala ra nxu bōne fixen na Ala yetagi.

3

Layiri nenεn walikene

* **3:3:** Nabi Musaa sariyan nan yi seβema **walaxan fari**. A mato Xōrōyaan 24.12 kui. Nabi Yeremi fan a fala nen fa fala sariya nenen na fa, na fa seβema muxune bōneni benun a xa seβe walaxan ma. A mato Yeremi 31.33 nun Esekiyeli 11.19 nun 36.26-27 kui.

¹ Nxu mōn bata nxu yete matōxo fōlo ba? Hanma nxu makoon mōn nxu dentege kedine ma ba naxanye nxu tōnōn falama ε xa hanma ε naxanye seβema bonne ma nxō fe yi alo muxuna ndee kii naxan yi?

² Ε tan yetεen findixi nxu dentege kedin nan na, naxan seβexi nxu bōnene yi, muxune birin nōe naxan kolonε, e a xaran.

³ Ε bata findi kedin na Alaa Muxu Sugandixin naxan seβexi nxō wanla xōn, naxan mi seβexi duba igen na hanma gεme walaxan fari,* koni habadan Alaa Nii Sarijanxin nan na seβexi fati walaxane ma ε bōnene yi.

⁴ Na yigin nan en yi Ala yetagi a Muxu Sugandixin barakani.

⁵ Anu, na mi na ra fa fala senβena nxu ra nxu na wanla ke, koni nxu senben kelixi Ala nan yii.

⁶ A tan nan senben fixi nxu ma, a nxu xa layiri nenεn wanla ke, naxan mi fataxi sariya seβexin na fō Alaa Nii Sarijanxina. Amasōto sariya seβexin sayaan nan nafama, koni Alaa Nii Sarijanxin nii rakisin nan fima.

⁷ Nba, sariyan naxan sayaan nafaxi, naxan yi kerendexi gεme walaxan ma, xa na faxi binyeni han Musa yetagin yi mayilen a nōrōni, Isirayila kaane mi nō e yεen tiye a ra hali a yetagin nōrōn to yi sigama janε, xa na fa na binyen sifani,

⁸ Alaa Nii Sarijanxin wanla binyen mi gboma ayi dangu na ra ba?

⁹ Wanla naxan muxune yalagima, xa na findi binyen na, wanla naxan muxune ratinxinma Ala yεε ra yi, na binyen gboma ayi nen han dangu na ra.

¹⁰ Naxan yi findixi binyen na nun, na mi fa a ra iki binye fisamantenni ito a fe ra.

¹¹ Awa, nərən naxan yi janma, xa na faxi binyena nde yi, nayi naxan luma habadan, na tan ma binyen danma minen?

¹² Nanara, na yigin to en yii, en xaxili ragidixi han!

¹³ En tan mi ligaxi alo Musa, naxan yi dugin soma a yetagin xun na alogo Isirayila kaane nama a mayilenna to, naxan yi sigama janje.

¹⁴ Koni e bəjen bata yi xədxə ayi. Bayo han to, e nema Layiri Fonna Kitabun xaranje, a luxi alo na dugin mən na yi, e mi a yeə to. A munma ba singen, bayo a mi be fo Alaa Muxu Sugandixini.

¹⁵ Hali to, e nema Musaa Kitabuyirene xaranje, dugin soxi e bəjen xun na.

¹⁶ Koni muxun na a yeə rafindi Marigin ma, dugin bama nen na yi.†

¹⁷ Bayo Marigin nan Nii Sarijanxin na. Marigina Nii Sarijanxin denaxan yi, xəryaan nan menni.

¹⁸ En tan birin, Alaa binyen nan mayilenma en yetagine ma, anu en mi dugin soma en yetagin xun na. En luma maxete a tan maligan nan na, en ma binyen yi siga gboə ayi, fata Marigin na, naxan findixi Alaa Nii Sarijanxin na.

4

¹ Nanara, wanli ito to en yi Alaa kininkininni, nxu mi tunnaxələma nxu ma.

² Nxu bata nxu mə yagi fe luxunxine birin na, nxu mi fefe ligama yanfani, nxu mi Alaa falan maxetema. Koni nxu jəndin nan mayitama, alogo muxune birin xa nxə lannayaan nakərəsi e xaxinle yi Ala yetagi.

³ Nxu Yesu a fe Xibaru Fəjin naxan nalima, xa na mən luxunxi, a luxunxi muxune nan ma naxanye halagima.

⁴ Dunujani ito mangan Setana bata denkeleyatarene xaxinle yidimi alogo e nama Alaa Muxu Sugandixina fe Xibaru Fəjin nərən to dege. Alaa Muxu Sugandixin nan Ala sawuran na.

⁵ Nxu mi nxu yete a fe kawandi xan bama, fo nxu a falama Alaa Muxu Sugandixin Yesu nan Marigin na, e nun nxu bata findi e wəlikene nan na Yesu a fe ra.

⁶ Amasətə Ala naxan a falaxi, a naxa, “Kenenna xa mini dimini,”* na Ala nan a ligaxi kenenna yi lu en bəjeni, alogo en xa Alaa binyen kenenna kolon, naxan a Muxu Sugandixin yetagin ma.

⁷ Koni en na nafulu kenden namaraxi bende fejene nan kui naxanye findixi en fati bendene ra, naxan a yitama a senbe fisamantenni ito findixi Ala gbeen nan na, a mi kelixi en tan ma.

⁸ Nxu yigbetenxi kiin birin yi, koni nxu mi yilunburunxi! Nxu xaminxi koni nxu mi yigitegexi!

⁹ Nxu besənənyaxi, koni nxu mi rabəjinxi! Nxu rabiraxi koni nxu mi halagixi!

¹⁰ Nxu Yesu a sayaan tərən ton-goma nxu fatini waxatin birin, alogo Yesu a dunuja yi gidin fan xa makenen nxu fatin xən.

¹¹ Hali nxu to nxu nii ra, nxu sayaan de waxatin birin Yesu a fe ra, alogo a dunuja yi gidin xa makenen nxu fati bendən xən.

¹² Na bunna nən fa fala sayaan walima nxu tan yi koni nii rakisin nan walima e tan yi.

¹³ A sebexi Kitabun kui, a naxa, “N denkeleyaxi, nanara n yi falan ti.”† Nxu tan nan fan falan tima denkeleyani na xaxili kedenni amasətə nxu bata denkeleya.

¹⁴ Bayo nxu a kolon fa fala Ala naxan Marigi Yesu rakelixi sayani, na nan en fan nakelima sayani Yesu xən, a yi en birin malan en bode xən a yetagi.

† 3:16: A mato Xəryaan 34.34 kui. * 4:6: Dunuja Fəlon 1.3 † 4:13: Yaburin 116.10

¹⁵ Na birin ligama ε tan nan ma fe ra alogo Alaa hinanna xa siga ware, a yi muxu wuyaxi li, e barika biran yi gbo ayi, na yi findi Alaa binyen na.

En yigin saxi se totarene yi

¹⁶ Nanara, nxu mi tunnaɔlɔma nxu ma. Hali nxu fati benden to danguma, koni niin naxan nxu yi, na findima nen a nen na lɔɔɔ yo lɔɔɔ.

¹⁷ Bayo, en tɔɔdin naxan yi wax-atidini ito bun ma dunuɔa yi, na mi gbo xa a sa habadan barayi gbeen ma, en naxan sɔtɔma e xɔn.

¹⁸ Nxu bata nxu yigin sa se totarene fari. Bayo seen naxanye toma, ne mi buma, koni seen naxanye mi toma, ne luma nen habadan!

5

¹ Amasɔtɔ en na a kolon fa fala en niin fati benden nin naxan luxi alo en dɔɔɔ bubuna dunuɔa yi. Xa na kala, habadan banxina en yii naxan findixi ariyanna fatin na Ala wali xɔnna, muxune mi naxan nafalaxi.

² Nba, iki en kutunma bubuni ito yi, en fati bendena, bayo en ma habadan dɔɔɔden xɔnla en suxuma ki fajni, alogo ariyanna fatin xa sa en ma alo dugina.

³ Bayo en na na dugin so en mi fa luma alo en nagenla na a ra.

⁴ Amasɔtɔ en nɛma bubuni ito kui, en kutunma, en tɔɔxi. En mi waxi dugi fonna ba feni en ma, koni a xɔnla en na, ariyanna fatin xa sa en ma alo dugina, alogo seen naxan faxama, nii rakisin xa findi na rajanna ra.

⁵ Ala en daxi na feen nan ma. A bata a Nii Sariɔnaxin fi en ma, a lu alo se singen naxan soxi en yii taxamasenna ra alogo en xa la fe famatɔne ra.

⁶ Nanara, en xaxili ragidixi waxatin birin. En mɔn a kolon fa fala fanni en na en konni fati bendeni ito yi, en nun Marigin dɔɔɔden tagi kuya.

⁷ Amasɔtɔ en sigan tima denkeleyaan nan xɔn ma, koni se toxin mi a ra.

⁸ Anu, en xaxili ragidixi. A rafanɔe en ma, en keli fati bendeni ito yi, en sa dɔɔɔ Marigin konni.

⁹ Naxan xunna kenla ra en xa, en yi Ala kenɛn, xa en lu en fati bendeni hanma en faxa.

¹⁰ Amasɔtɔ a fere mi na fɔ en birin xa ti kenɛnni Alaa Muxu Sugandixina kiti saden yetagi nen. Muxune birin e kewanle saranna sɔtɔma nen keden keden yeɛn ma, a naxan nabaxi a dunuɔa yi gidini, a fajina hanma a jaxina.

Ala nun muxune tagini tɔnna

¹¹ Nxu to Marigin yeɛragaxon kolon, nanara, nxu kataxi, nxu xa muxune sɔtɔ. Ala nxu kolon ki fajni. N ma miriyani, ε fan nxu kolon ε xaxinli.

¹² Nxu mi kataxi nxu mɔn xa nxu yete matɔɔ ε xa. Koni nxu feren nan fima ε ma, ε yi ε kanba nxɔ fe yi, alogo ε xa nɔ na muxune yabe naxanye e kanbama e tofanni benun e xa e kanba e bɔɔe yi feene yi.

¹³ Xa xaxilitaren nan nxu tan na, na Ala nan ma. Koni xa xaxilimaan nan nxu ra, na ε tan nan xa.

¹⁴ Amasɔtɔ Alaa Muxu Sugandixina xanuntenyaan nan nxu karanhanma, nxu tan to laxi a ra fa fala a muxu keden peen nan faxaxi birin xa, nayi, birin bata faxa a tan yi.

¹⁵ A bata faxa muxun birin xa. Nanara, muxun naxanye e nii ra, ne mi fa e nii ra e yete xa sɔnɔn, koni fɔ naxan faxaxi, a keli sayani e tan xa.

¹⁶ Nba, iki en mi fa muxu yo yatema adamadiyaan kiraan xɔn. Hali en to yi Alaa Muxu Sugandixin yatema na kiini nun, en mi fa na ligama.

¹⁷ Nayi, xa muxu yo Alaa Muxu Sugandixini, na kanna bata findi dali nenɛn na. A keɔa fonne bata dangu, a nenene bata fa!

¹⁸ Na birin kelixi Ala nan ma, naxan en nun a tan tagini tɔnxi a

Muxu Sugandixin xɔn, a yi wanla so en yii a en fan xa a tan nun bonne tagini tɔn.

¹⁹ Bayo, Ala a yetɛɛn nun dunuɔa muxune tagini tɔnma a Muxu Sugandixin nan xɔn, a mi fa e sɔnna yatema. A mɔn bata na tagi tɔn fɛrɛn xibarun taxu nxu ra.

²⁰ Nayi, Alaa Muxu Sugandixina xɛrane nan en na. Ala yetɛɛn nan muxune rawɛkilɛma en ma falan xɔn. En naxa, “Nxu bata ɛ mafan Alaa Muxu Sugandixin xinli, ɛ a lu ɛ nun Ala tagin xa yitɔn.”

²¹ Naxan mi yulubi yo ligaxi, Ala en yulubin saxi na nan ma alogo Ala gbee tinxinna xa lu en yi Yesu barakani.

6

¹ En to walima en bode xɔn, nxu bata ɛ mafan, ɛ Alaa hinanna naxan sɔtɔxi, ɛ nama na tongo fe fuun na.

² Bayo a falaxi nɛn, a naxa, “N bata i yabi n ma marafanna waxatini, n yi i mali marakisi lɔxɔni.”*

A mato, Ala rasan waxatin ni i ra, marakisi lɔxɔn ni i ra.

³ Nxu mi sese luyɛ naxan muxun birɛ tantanni, alogo fɛ yo nama to nxɔ wanla ra.

⁴ Koni nxu kataxi kiin birin yi nxu xa findi Alaa walikɛ fajine ra: tunnafan gbeen nun tɔrɔn nun fe xɔdɛxɛne nun kɔntɔfinle yi.

⁵ Xa e nxu bɔnbɔ, nxu nɛma kason na, xa e yamaan nadin nxu ma, xa nxu wali xɔdɛxɛne nun xixɔlitareyaan nun kamɛni.

⁶ Nxu kataxi sariɔanna nun fe kolonna nun diɔan nun jɛnige fajin nun Alaa Nii Sariɔanxin nun xanuntenya kɛndɛni,

⁷ e nun jɔndi falan nun Ala sɛnbɛni. Nxu tinxinna rawali yɛngɛ so seen nun nxu makantan seen na.

⁸ Nxu nɛɛn binyeni, hanma yagini, nxu nɛɛn xili kalani hanma

xili fajina, nxu tinxin hali nxu to yatɛxi yanfantenne ra.

⁹ Nxu suxi alo muxun naxanye mi kolonxi, anu nxu kolonxi ki fajii. Nxu yatɛxi alo nxu faxamatɔn nan yi a ra nun, anu ɛ mato nxu jɛjɛ mi a ra iki ba? Nxu jaxankataxi, koni e munma nxu faxa.

¹⁰ Nxu yatɛxi muxu sunuxine ra, anu nxu sɛwaxi waxatin birin. Nxu suxi alo yiigelitɔne koni nxu bata muxu wuyaxi findi se kanne ra. Sese mi nxu yii, koni nxu gbeen nan seen birin na.

¹¹ Korēnti kaane, nxu bata falan ti ɛ xa kɛnɛnni, nxu yi nxu kui feen birin fala ɛ xa.

¹² Nxu mi nxɔ xanuntenyaan luxunxi ɛ ma, koni ɛ tan bata ɛ gbeen luxun nxu ma.

¹³ N bata falan ti ɛ xa alo n ma diine. A daxa, ɛ fan xa ɛ kui feene yita nxu ra!

Denkeleyatarene nun denkeleya muxune nama malan

Korēnti Singen 10.14-22, Efesi 5.5-11, Piyeri Singen 2.9-12

¹⁴ ɛ nun denkeleyatarene nama xun xidi wudi kedenna tongo ɛ malan fe kedenna ma. Amasɔtɔ tinxinyaan nun tinxintareyaan lanjɛ e bode ma feen mundun yi? Kɛnɛnna nun dimin lanjɛ e bode ma ba?

¹⁵ Alaa Muxu Sugandixin nun Setana nɔɛ lanjɛ di? Denkeleya muxun lanxi denkeleyataren ma kiin mundun yi?

¹⁶ Layirin mundun xidixi Ala Batu Banxin nun suxurene tagi? Amasɔtɔ habadan Ala Batu Banxin nan en na, alo Ala a falaxi kii naxan yi, a naxa, “N luma nɛn e yɛ. N yi n masiga ti e tagi, n findi e Ala ra. E yi findi n ma yamaan na.”

¹⁷ Nanara, Marigin naxa,

“ɛ mini ne yɛ, ɛ ɛ masiga e ra. ɛ nama din se sariɔantare yo ra, nayi n tan ɛ rasuxuma nɛn.”

¹⁸ Marigina Sɛnbɛn Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “N findima

* 6:2: Esayi 49.8

nɛn ɛ fafe ra, ɛ findi n ma dii xɛmɛne
nun n ma dii tɛmɛne ra.”†

7

¹ Bayo Ala to bata en tuli sa
feni itoe birin na, ngaxakedenne,
en ba feen birin ma naxan fati
bɛndɛn nun niin xɔsima, en yi
lu en ma sariɲanna rakamale Ala
yɛɛragaxuni.

Pɔli a sɛwana

² Ɛ bɔɲɛni tɔn nxu xa. Nxu mi
tinxintareya ligaxi muxɛ ra, nxu
mi ɛ ratantan, nxu mi ɛ yii se kan-
sun.

³ N mi ito falaxi ɛ yalagi feen
xan na, amasɔtɔ n bata yi a fala a
singeni, n naxa, “Ɛ fe nxu bɔɲɛni
kii naxan yi, en birin na a ra si-
imayaan nun sayani.”

⁴ N laxi ɛ tan na kati! N na n
kanɓama ɛ tan nin. Ɛ fe n nali-
maniyama han n defe. Hali nxu to
tɔrɔn birin yi, n ma sɛwan dan mi
na!

⁵ Amasɔtɔ, nxu Masedoniya li
waxatin naxan yi, nxu mi matabu
yo sɔtɔ. Nxu yi tɔrɔxi kiin birin
yi. Matandi tiine yi nxu rabilinni,
gaxun yi nxu yi.

⁶ Koni Ala naxan muxu mago-
doxine ralimaniyama, na yi nxu
ralimaniya Tito a faan xɔn ma.

⁷ A fa feen gbansanna xa mi yi a
ra, fɔ a limaniyaan naxan sɔtɔ ɛ xɔn.
A yi a fala nxu xa, n xɔnla ɛ suxu kii
naxan yi, ɛ sunu, n ma fe kunfan yi
lu ɛ yi. Nanara, n ma sɛwan yi gbo
ayi.

⁸ Hali n to ɛ raxɔlɔxi n ma falan
xɔn kɛdin kui,* n tan mi nimisaxi a
sɛbɛn na. N nimisa nɛn waxatidi,
n to a kolon a na kɛdin bata yi ɛ
raxɔlɔ.

⁹ Koni iki, n sɛwaxi, ɛ to nimisaxi
na mi a ra, koni na nimisan to ɛ fe
raba kiine masaraxi. Ala nan na
nimisan nagidixi. Nanara, ɛ mi tɔrɔ
yo sɔtɔxi nxu yii.

† **6:18:** A mato Saraxaraline 26.12 nun Esekiyɛli 37.27 nun Esayi 52.11 nun Yeremi 31.9 nun Esekiyɛli 20.34 nun Samuyɛli Firinden 7.14 nun Esayi 43.6 nun Hose 2.1 kui. * **7:8:** Yanyina nde Pɔli *kɛdina* nde sɛbɛxi ɛ ma naxan mi luxi en yii to.

¹⁰ Amasɔtɔ nimisan naxan ke-
lixɪ Ala ma, na a ligan nɛn mux-
une yi ɛ xun xanbi so ɛ hakɛni, ɛ
kisi. Nanara, mɔnɛ yo mi na yi.
Koni nimisan naxan kelixɪ dunuɲa
feene yi, na raɲanma sayaan nan
ma.

¹¹ Nimisani ito naxan kelixɪ Ala
ma, ɛ na mato. A bata ɛ findi sɔbɛ
ralane ra. Ɛ kunfaxi ɛ sɔntareyaan
mayita feen na. Ɛ xɔlɔxi fe ɲaxin
ma, ɛ bɔɲɛn bata te, fe faɲin xɔnla
bata ɛ suxu ken! Ɛ fe ɲaxi rabane
hakɛne saranma ɛ ra. Na bata a
yita fa fala fɛ yo mi ɛ ra fefe yi.

¹² Xa n na kɛdin sɛbɛxi, n mi
a sɛbɛxi fe kalane xan ma fe ra
hanma ɛ muxun naxanye tɔrɔxi.
Koni alogo ɛ sɔbɛ soxi nxu xa kii
naxan yi, na xa mini kenɛnni ɛ
yɛtɛɛn xa Ala yɛtagi.

¹³ Ne nan birin nxu rali-
maniyaxi.

E nun mɔn, ba nxu ralimaniya
feen na, ɛ Tito rasɛwaxi kii naxan
yi, nxu sɛwaxi na fan na han! Bayo
ɛ birin bata a nii yifan a ma.

¹⁴ N bata yi ɛ matɔxɔ Tito xa nun.
Ɛ mi n nayagixi. Bayo nxu bata
ɲɔndin fala ɛ xa waxatin birin, nxu
ɛ matɔxɔn naxan tixi Tito xa, na fan
bata findi ɲɔndin na.

¹⁵ A marafanna luma gboɛ ayi ɛ
tan ma fe yi, a na rabira a ma ɛ birin
xuruxi feen birin yi kii naxan yi, ɛ
nun ɛ a rasɛnɛxi kii naxan yi binye
gbeeni han ɛ xuruxurun.

¹⁶ N sɛwaxi bayo n laxi ɛ ra feen
birin yi.

8

Yii malanna Yerusalɛn dɛnkɛleya muxune xa

¹ Ngaxakedenne, Alaa hinanna
walima Masedoniya dɛnkɛleya
muxune tagi kii naxan yi, nxu waxi
a xɔn ɛ xa na kolon.

² Hali e to yi tɔɔya ɲaxini, e sewa gbeen sa nɛn e yiiɣelitɔya xɔdɛxɛn fari, e yi kiin ti fonisireya gbeeni.

³ N na e seren bama fa fala e kiin tixi nɛn alo e fanga bɛrɛna, a mɔn yi dangu na ra e ɲɛnige fajini.

⁴ E nxu mafan nɛn kati, a e xa na binyen sɔtɔ, e fan yi yama sariɲanxin mali Yerusalɛn taani.

⁵ E dangu nɛn nxu gbee miriyaan na. E yi e yɛtɛ fi Marigin ma singen. Na xanbi ra, e yi e yɛtɛ fi nxu fan ma Ala sagoni.

⁶ Nayi, Tito naxan hinan wanli ito fɔlɔxi ε konni, nxu bata na mafan, a xa sa a rakamali ε tagi.

⁷ Koni ε to ε sɛnbɛ soma feen birin yi, dɛnkeleyaan nun falan nun fe kolonna nun wɛkilɛn nun xanun-tenyaan na nxu xa, nayi ε sɛnbɛ so hinanna fan yi.

⁸ N mi yamarin sama ε ma, koni n nɛma bonne wanla a fe fale, n fɛrɛn fima ε ma nɛn alogo ε xa ε xanuntenyaan mayita.

⁹ Amasɔtɔ ε en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina hinanna kolon. Se kanna nan yi a ra, koni a yi a yɛtɛ findi yiiɣelitɔɔn na ε fe ra, alogo ε xa findi se kanne ra a yiiɣelitɔyaan xɔn.

¹⁰ Nayi, n nan n ma miriyaan nan yitama ε ra feni ito yi: ε tan nan singeye ε yii malan yala, ba na ra mɔn, ε tan nan singe a ɲɛnigexi.

¹¹ Awa, ε na wanla raɲan alogo ε lanxi ɲɛnige fajin naxan ma a fɔlɔni, ε xa na rakamali na kiini, fata ε fɛrɛne ra.

¹² Amasɔtɔ xa ε ɲɛnigen fan, Ala ε kiseen yatɛma nɛn ε yii seene xasabin ma, seen naxan mi ε yii, na mi a ra.

¹³ Nxu mi waxi a xɔn ma, nxu xa goronna ba bonne xun ma, a dɔxɔ ε tan xun ma, koni nxu waxi nɛn birin xa yɛ lan.

¹⁴ Koni bayo se wuyaxi ε yii waxatini ito yi, a lan nɛn, ε xa ne mali naxanye mako ε yii seene ma iki. Nayi, ε yii seene na dasa waxatin

naxan yi, e fan ε malima nɛn e yii seene ra alogo ε birin yi yɛ lan.

¹⁵ A seɓɛxi Kitabuni, a naxa, "Naxanye a gbegbe matongo, ne mi a gboxi ayi. Naxanye ndedi matongo, a mi dasa ne fan ma."*

Tito nun a lanfane

¹⁶ Nxu barikan birama Ala xa, amasɔtɔ a bata a liga Tito xa a sɔɓɛ so ε xa alo n tan.

¹⁷ Nxu naxan maxɔdinxi Tito ra, a bata tin na ma, a mɔn bata a sɔɓɛ so, a yi a ɲɛnige a xa siga ε fɛma.

¹⁸ Nxu e nun nxu ngaxakedenna nde rasigama ε ma, dɛnkeleya yamane birin naxan matɔxoma a wanla fe ra Yesu a fe Xibaru Fajin nali feen na.

¹⁹ Naxan mɔn dangu na ra, dɛnkeleya yamaan birin bata a tan sugandi, a xa siga nxu matideni, nxu nɛma kiseni itoe xalɛ waxatin naxan yi, naxanye goron saxi nxu xun ma Marigin yɛtɛɛn binya feen na e nun nxu ɲɛnige fajin seren na.

²⁰ Nxu a ligama nxu yeren ma alogo muxɛ nama nxu mafala nxu kise gbeeni itoe masuxu kiina fe ra.

²¹ Naxan daxa Marigin yɛtagi e nun muxune yɛtagi, nxu katama na nan ligadeyi.

²² Nxu naxan sama na muxu firinne fari, nxu nxu ngaxakedenna nde rasigama e matideni. Nxu bata a mato sanɲa ma wuyaxi, nxu yi a kolon, a sɔɓɛ soxi waxatin birin. A mɔn bata na sɔɓɛɛn yita iki a to laxi ε ra han!

²³ Tito tan, na findixi n xɔyin nun n walikɛ boden nan na. Nxu ngaxakedenna naxanye rasigaxi, dɛnkeleya yamana xɛrane nan ne ra Alaa Muxu Sugandixina binyena fe ra.

²⁴ Nanara, ε xa xanuntenyaan yita e ra alogo dɛnkeleya yamane xa nxu kanba xunna kolon ε yi, e yi a to.

* 8:15: Xɔɔyaan 16.18

9

Denkeleya muxune mali fena

¹ E maliin naxan nabama lan yama sarijanxin ma, a tɔnɔ mi na n xa kedin sɛbɛ ε ma lan na ma.

² Bayo, n na a kolon fa fala ε jɛnigen fan. N luma ε matɔxɛ Masedoniya kaane xa, n naxa, “Xabu yala, Akaya kaane yitɔnxi mali ti feen na.” E bata muxu wuyaxi rakunfa ε sɔbɛ soon xɔn.

³ Nayi, n na ngaxakedenna ndee rasigama ε ma alogo nxu ε matɔxɔxi kii naxan yi, na nama findi fe fuun na. Koni a xa a li ε yitɔnxi alo n na a falaxi kii naxan yi.

⁴ Xa Masedoniya kaana nde fa n fɔxɔ ra ε fɛma, e yi a li ε mi yitɔnxi, nxu yi yagima nɛn nayi nxu to laxi ε ra, koni katarabi ε tan nan ma.

⁵ Nanara, n bata a miri, fa fala, a lan n xa ngaxakedenna ndee mafan, e siga ε fɛma n yɛɛ ra, ε yi na fonisireya kiseni tɔn, ε bata yi nxu tuli sa naxan na alogo a xa fi fonisireyani benun a xa findi karahanna ra.

⁶ E xaxili lu ito xɔn ma. Naxan na sansina ndedi woli, na ndedi nan xabama. Koni naxan na sansi gbeen woli, na a gbegbe xabama nɛn.

⁷ Birin xa Ala ki alo a bata a ragidi a bɔjɛni kii naxan yi. A nama findi mɔnɛn na hanma karahanna. Amasɔtɔ naxan kiin tima sɛwani, na kanna rafan Ala ma.

⁸ Ala nɔɛ ε kiyɛ nɛn a hinan dɛfexini alogo a xa ε makone fan feen birin yi waxatin birin, nde mɔn yi lu ε yii wali fajine birin kɛdeni.

⁹ A sɛbɛxi Kitabuni, a naxa, “A bata tɔrɔ muxune ki fonisireyani.

A tinxinyaan luma nɛn habadan!”*

¹⁰ Nba, Ala naxan sansiin fima xɛɛ biin ma e nun donsena, na sansiin fima ε ma nɛn, a a rawuya ayi, a yi ε tinxinyaan wali xɔnne ragbo ayi.

¹¹ E findima nɛn se kanne ra kiin birin yi, alogo ε xa lu fonisireyani waxatin birin. Nayi, muxu wuyaxi barikan birama nɛn Ala xa, nxu na ε kiseene xali e xɔn.

¹² Amasɔtɔ ε wanla naxan nabama ito ra, na mi yama sarijanxin makone xan gbansan fanma, koni a mɔn wali fajni kolonna rayiriwama Ala xa.

¹³ Muxu wuyaxi Ala binyama nɛn ε wanli ito tɔnɔn xɔn, ε to yamari suxun saxi ε tubi feen fari Alaa Muxu Sugandixina fe Xibaru Fajini. E mɔn Ala binyama nɛn ε fonisireyana fe ra ε to e kima ε seene yi e nun muxun bonne.

¹⁴ Nanara, e Ala maxandɛ ε xa xanuntenyani Alaa hinan gbeena fe ra a naxan nagidixi ε ma.

¹⁵ En barikan bira Ala xa a kisenana fe ra naxan jɔxɔn mi na.

10

Pɔli yi a wanla xun mayenge

¹ N tan Pɔli, n bata ε mafan Alaa Muxu Sugandixina limaniyaan nun dijani, hali ndee to a falama a n falan tima ε yɛɛ xɔri yɛtɛ magodon nin, koni a n na keli ε fɛma, n jaxu ε ra.

² N bata ε mafan, n na fa ε fɛma, ε nama n karahan a n xa jaxu ε ra sɔbɛɛn na, amasɔtɔ n laxi a ra, n susue nɛn na ligɛ ndee ra yati, naxanye e mirixi a nxu nxɔ dunujɔa yi gidin ligama adamadiyaan kiraan nan xɔn.

³ Amasɔtɔ, nxu dunujɔa yi gidin ligama adamadiyaan nin, koni nxu mi yɛngɛn soma adamadiyaan kiraan xɔn.

⁴ Bayo nxɔ yɛngɛ so seene mi luxi alo adamadiine gbeene: Alaa yɛngɛ so se sɛnbɛmane nan e ra, naxanye nɔɛ yire makantanxine kalɛ. Nxu wule miriyane kalama ne nan na,

⁵ e nun wason naxan birin ke- lima Alaa kolonna xili ma. Nxu yi xaxinle birin yɛɛ rafindi Ala ma alogo e xa xuru a Muxu Sugandixin ma.

* 9:9: Yaburin 112.9

6 E na Alaa fala suxun nakamali waxatin naxan yi, nxu tinma nen fala suxutarene hakene saranje e ra.

7 E feene fanna nan tun toma. Xa muxuna ndee bata la a yete ra fa fala a Alaa Muxu Sugandixini, a mən xa a miri ito ma: a Alaa Muxu Sugandixin nan gbee en fan na alo a tan.

8 Marigin nən soxi n yii e senbe so feen nan na, e kala feen mi a ra. Hali n nan n yete matəxəma na ra jaxi ra, n mi yagixi na feen na.

9 N mi waxi a xən ma, a xa liga alo n na e magaxuma n ma kedine ra nen.

10 Bayo, ndee a falama, e naxa, “Pəli a kedine xədxə, e senben gbo, koni xa a yetena en fema, senbe mi a ra, sese mi a falan na.”

11 Na kanna xa a miri nen fa fala nxu kii naxan yi nxu nema kedin sebe, nxu kewanle luma na kii nin nxu nema e ye.

12 Muxuna ndee na yi naxanye e yete matəxəma, anu nxu mi susue nxu yete se ne ma hanma nxu nun ne yi yate nxu bode xən. E na misaala tongo e yete ma, e yi e yete sa e yete ma, xaxilitaren nan ne ra.

13 Koni nxu tan mi nxu yete matəxe jaxi ra. Ala bata wanla naxan so nxu yii, nxu mi nxu yete matəxəma dangu na ra, naxan a ligama nxu fa han e fema.

14 Bayo nxə yete matəxən mi danguxi nxu danna ra, alo nxu yi naxan ligama nun xa nxu mi yi fa e konni, anu nxu singe nan faxi han e fema Alaa Muxu Sugandixina fe Xibaru Fajin nalideni.

15 Nxu mi nxu yete matəxe bonne wanla fe ra, nxu a radangu ayi. Koni nxu laxi a ra fa fala e denkeleyaan gboma ayi nen, nxu yi nə wali kende gbetə rakamale e tagi hali nxu mi dangu nxu danne ra*

16 bayo taan naxanye e konna xanbi ra, nxu nəe Yesu a fe Xibaru

Fajin naliye nen ne ma, benun nxu xa nxu yete matəxə bonne wanli naxan kexi muxu gbetene walideni.

17 Koni, a sebexi Kitabun kui, a naxa, “Xa naxan a yete matəxəma, a xa a yete matəxə Marigina fe ra.”†

18 Amasəto muxun naxan a yete matəxəma, Ala mi na rasuxe fə Marigin na naxan matəxə.

11

Pəli nun wule xerane

1 E dijə ba, xa n fatəyana ndedi fala e xa? Koni e dijaxi xel!

2 Bayo xəxəlonyaan nan n yi e fe ra, xəxəlonyaan naxan kelixi Ala ma. Amasəto a luxi alo n na e masuxi futun nin xeme keden peen xa, Alaa Muxu Sugandixina, alogo n xa e yita a ra alo sungutun nasəlxəxina.

3 Koni alo sapina Nmahawa mayenden kii naxan yi, n gaxuxi nen e fan miriyane nama e yifu e yi e masiga e lannaya kendən nun e sarijanna ra Alaa Muxu Sugandixin xa.

4 Bayo xa muxuna nde fa Yesu gbetə a fe kawandi ba e xa, nxu mi naxan ma fe kawandin ba, hanma xa e nii gbetə sətə e mi naxan sətə nxu ra, hanma xa e Xibaru Fajni gbetə me, e mi naxan nasuxu a singeni, e tinma nen na birin ma ki fajni!

5 Koni muxuni itoe naxanye e yete yatema xera fisamantenne ra, n mi laxi a ra xa ne dangu n tan na kii yo yi.

6 Yanyina nde, n mi fatan falan na, koni n fe kolon. Bayo nxu bata na rafixa e xa kiin birin yi.

7 N na Alaa fe Xibaru Fajin nali e ma waxatin naxan yi, n mi sese rasuxu e ra, n yi n yete magodo alogo n xa e tan yite, n haken nan ligaxi e ra nayi ba?

* 10:15: A mato Romi 15.17-21 kui. † 10:17: A mato Kørenti Singen 1.31 kui.

8 N seen nasuxu nɛn dɛnkɛleya yama gbɛtɛye ra, e yi n saranna fi, alogo n xa wali ɛ xa.

9 N yi ɛ fɛma waxatin naxan yi, n hayu ramaan yi lu, koni n mi muxu yo tɔrɔ, bayo dɛnkɛleya muxun naxanye keli Masedoniya yi, ne n makone fan nɛn. N mi tin n xa findi goronna ra ɛ xun ma, n mɔn n yetɛ suxuma nɛn na ma.

10 N bata n kɔlɔ Alaa Muxu Sugandixina jɔndini naxan n yi, muxu yo mi n kumɛ binyeni ito yi Akaya yamanani.

11 N na falaxi nanfera? N to mi ɛ xanuxi ba? Ala a kolon, a n na ɛ xanuxi!

12 N naxan ligama, n mɔn na ligama nɛn alogo nxu mafala xunna nama taran na naxanye a ligɛ na muxune yi e yetɛ matɔxɔ a nxu nun ne birin lan.

13 Ne findixi wule xɛrane nun mafu tiine nan na, naxanye e yetɛ findixi Alaa Muxu Sugandixina xɛrane maligan na.

14 Nba, kabanako fe mi na ra, bayo hali Setana nɔɛ a yetɛ findɛ nɛn kɛnɛna malekan maligan na.

15 Nayi, na mi findɛ tɛrɛna fe ra xa Setanaa walikɛne fan e yetɛ findi tinxinyaan walikɛne maligan na. Ne raɔanna lanma nɛn e kɛwanle saranna ma.

Pɔli a tɔrɔna xɛrayani

16 N mɔn xa a fala, muxu yo nama n yatɛ xaxilitaren na. Hanma xa ɛ a mirixi na kiini, ɛ tin n xa findi xaxilitaren maligan na alogo n fan xa n yetɛ matɔxɔ ndedi.

17 N falan naxan tima iki, n mi na falama Marigina kiraan xɔn, koni n na a falama xaxilitareyaan nin.

18 Bayo muxu wuyaxi to e yetɛ matɔxɔma adamadiyaan kiraan xɔn, nanara, n fan n yetɛ matɔxɔma nɛn.

19 ɛ tan to findixi xaxilimane ra, ɛ mafura dijɛ xaxilitarene bun ba?

20 ɛ tinxi e xa ɛ findi konyine ra, e yi ɛ rawali, e yi ɛ yii seene kansun, e yi e yetɛ yite ɛ ma, e yi ɛ yetagi garin!

21 N xa a fala ɛ xa, yagin nan na ra, koni nxu mi susue na ligɛ.

Nayi, muxu gbɛtɛ nɔɛ a yetɛ matɔxɛ dɛnaxan yi, n xa falan ti alo xaxilitarena, n fan susue nɛn n yetɛ matɔxɛ mɛnni.

22 Heburun nan e ra ba? A tan nan n fan na. Isirayila kaan nan e ra ba? A tan nan n fan na. Ibrahima bɔnsɔnna nan e ra ba? A tan nan n fan na.

23 Alaa Muxu Sugandixina walikɛɛn nan e ra ba? N falan tima alo xaxilitaren yetɛna, koni n dangu e tan na! N bata tɔrɔ walideni dangu e tan na pon! N bata sa kasoon na dangu e tan na pon! Muxune yi n bulan dangu e tan na, n yi lu sayaan dɛ waxati wuyaxi.

24 Yahudiyane yi n bulan dɔxɔɔna ma suulun bosaan yɛ tonge saxan e nun solomanaanin.*

25 Romi kaane yi n mabɔnbɔ gbelemɛne ra dɔxɔɔna ma saxan. E n magɔlon n faxa feen na sanyɔ ma keden. Kunkin yi kala n na fɔxɔ igen tagi dɔxɔɔna ma saxan, n lu fufani yanyi keden kɔɛ keden, na waxatina nde yi.

26 N yi sigatini waxati wuyaxi gbalon dɛ, baane nun mafu tiine nun n kon kaa Yahudiyane nun siya gbɛtɛne gbalone. N yi taan nun burunna nun fɔxɔ igene nun wule dɛnkɛleya muxune gbalone dɛ.

27 N tɔrɔ nɛn waliden nun waxati xɔdɛxɛne yi, n lu xii xɔlitareyani waxati wuyaxi, n lu kamɛn nun min xɔnla ra. Donseen mumɛɛn yi dasa n ma waxati wuyaxi, n lu xunbenla ra marabɛnni.

28 Naxan saxi na birin fari, n goronna naxan tongoma lɔxɔ yo lɔxɔ, n kɔntɔfilixi dɛnkɛleya yamane birin na.

29 Xa muxuna nde sɛnbɛn xurun, n fan sɛnbɛn xurunna nɛn. Xa muxuna nde bira yulubini, na n

* 11:24: A mato Sariyane 25.3 kui.

bōjēn ganma nēn.

³⁰ Xa n yi daxa nun n xa n yete matōxō, n yi n yete matōxōma n ma senbetareyaan nan na.

³¹ En Marigi Yesu Fafe Ala a kolon fa fala n mi wulen falama. Tantunna xa fi a ma habadan!

³² N yi Damasi taani waxatin naxan yi, Yamana Kanna naxan Manga Aretasi bun ma, na yi muxune ti taan so dēen na n suxu xinla ma.

³³ Koni muxune yi n dōxō sagan kui, e yi n nagodo taan nabilin yinna xanbi ra, n nan n futuxulu a yii na kii nin.†

12

Poli fe toon naxan ti alo xiyena

¹ A daxa n xa lu n yete matōxe, hali tōnō yo mi a yi. Koni fe toon naxanye tixi alo xiyena, e nun Marigin bata feen naxanye makenen, n xa ne fan fala.

² N muxuna nde* kolon naxan Alaa Muxu Sugandixini. Na rate nēn han kore xōnna saxandena. Na jēē fu nun naaninna ni i ra. A gbengbenna, n mi a kolon xa a fatin nan te kore, hanma xa a fe toon nan ti alo xiyena. Ala nan na kolon.

³ N na a kolon xēmēni ito te nēn, koni xa a fatin nan te, hanma xa a fe toon nan ti alo xiyena, n mi na tan kolon. Ala nan na kolon.

⁴ A tongo nēn a rate ariyanna yi. A yi falane mē naxanye mi nōē fale, e nun muxu yo mi nōē xētē naxanye ma.

⁵ N na muxu sifan matōxōma nēn, koni n tan, n mi n yete matōxe fō n ma senbetareyani.

⁶ Xa n yi waxi n yete matōxō feni nun, n mi yi findin xaxilitaren na nun, bayo n yi jōndin nan falama. Koni n na n yete suxuma alogo muxu yo nama n yatē dangu n kēwanle ra ε naxanye toxi e nun ε naxanye fe mēxi.

⁷ Na ma, Ala tōrō fena nde ragidi nēn n ma alo j̄anla na lu fati bēndēni, naxan yi findixi Setana xērana nde ra. Na yi n j̄axankata alogo n nama lugo wason na, n to fe makenenxi gbeeni itoe toxi.

⁸ N bata Marigin maxandi sanj̄a ma saxan alogo a xa na tōrō feen ba n ma.

⁹ A yi n yabi, a naxa, “N ma hinanna bata i wasa. N senben nakamalima muxuna senbetareyaan nin.” Nayi, n mafura n yete matōxe n ma senbetareyani, alogo Alaa Muxu Sugandixin senben xa lu n xōn ma.

¹⁰ N na n yete kēnenxi senbetareyaan nun konbine nun fe xōdēxene nun bēsenxōnyaan nun kōntōfinle yi Alaa Muxu Sugandixina fe ra. Amasōtō xa n senben j̄an waxatin naxan yi, n senben sōtōma na waxatin nin.

Poli a xaminna

¹¹ N falan tima alo xaxilitarena, koni ε n karahanxi nēn. E tan yi lan nun ε yi n xun mafala, bayo naxanye e yete yatēma xera fisaman-tenne ra, ne mi dangu n na sese yi, hali se mi n na.

¹² Taxamasenna naxanye a yitaxi a xeraan nan n tan na, nxu bata ne liga ε tagi tunnafanni, e findi taxamasenne nun kabanako feene nun fe magaxuxine ra.

¹³ Nxu denkeleya yamaan bonne rafisaxi ε xa kiin mundun yi? Fō n goronna to mi luxi ε xun ma tun. E mi dij̄e na haken ma ba?

¹⁴ N yitōnna saxanden ni ito ra siga feen na ε konni. N goronna mōn mi luma ε xun ma. Amasōtō n mi ε yii seene xan fōxō ra, koni fō ε yetēna. Na ma, diine xa mi gbetin malanma e sōtō muxune xa, koni denbaya kanne nan gbetin malanma e diine xa.

¹⁵ Nayi, a finde sewan nan na, n yi n yii seene birin fi, n yi n yete fi ε niine fe ra. Xa n na n ma

† **11:33:** A mato Xerane 9.23-25 kui. * **12:2:** *Muxuni* ito findixi Poli yeteen na. A mato Kōrenti Firinden 12.7 kui.

xanuntenyaan fari sa ε xa, ε xanun-
tenyaan xurunje ayi n tan xa ba?

¹⁶ A xa lu na ki. N mi findixi
goron na ε xun ma. Koni muxune a
falama, a n to findixi yanfantenna
ra, n na ε suxi kɔten nan na.

¹⁷ N xeraan naxanye rasiga ε ma,
n na ε rawali nen na nde xɔn ba?

¹⁸ N Tito mafan nen alogo a xa
siga ε konni, n yi denkeleya mux-
una nde† rasiga a fɔxɔ ra. Tito ε
rawali nen ba? Nxu birin kui fe
keden keɲa keden xa mi yi a ra nxu
sigati kiini ba?

¹⁹ Yanyina nde, ε mirixi fa fala a
to mi na ra a nxu kataxi nxu xun
mayenge feen nan na ε fema. En-
en. Nxu falan tima Ala nan yee xɔri
a Muxu Sugandixin barakani. N
xanuntenne, nxu na birin ligama ε
yee rasiga feen nan ma.

²⁰ N gaxuxi nen, n na fa waxatin
naxan yi, n na ε liye kii naxan yi,
na mi rafanje n ma, e nun ε fan n
liye kii naxan yi, na mi rafanje ε
ma. N gaxuxi nen lantareyaan nun
xɔxɔlɔnyaan nun bɔje teen nun
yete yigboon nun fala naxin nun
muxu mafalan nun wason nun fe
yibasanna nama lu ε tagi.

²¹ N gaxuxi nen a n na fa, n ma
Ala nama n nayagi ε fe yi, n yi wuga
muxu wuyaxi a fe ra naxanye bata
yi yulubin liga koni han to e mi e
xun xanbi soxi e fe xɔsixine nun e
yanga suxun nun e haramu feene
yi, e yi naxanye ligama.

13

Maxadi dɔnxen nun xɔntɔnne

¹ A saxanden ni i ra n fama ε
konni. A sebexi Kitabuni, a naxa,
“Feen birin makitima sereya firin
hanma saxan fala xuiin nan xɔn.”*

² N bata yi ε rakolon n faan
firinden i fema. N to mi ε fema
iki, n mɔn xa a fala na muxune
xa naxanye bata yi yulubin liga a
fɔlɔni e nun bonne birin, n naxa,

n na fa ε fema sɔnɔn, n mi ε xun
mafalama ε yulubine fe ra,

³ bayo ε waxi a xɔn n xa sereyane
yita ε ra fa fala n na Alaa Muxu
Sugandixina falane nan tima. A
tan mi ε masuxe senbetareyani,
bayo senbe kanna nan a tan na ε
tagi.

⁴ Amasɔtɔ a gbangban nen wudin
ma a senbetareyani, koni a luxi a
nii ra Ala senben barakan nin. Nxu
fan bata findi senbetarene ra a tan
yi, koni nxu nii rakisin sɔtama ε tan
ma fe ra, alo a tan kii naxan yi, Ala
senben barakani.

⁵ E ε yete rakɔrɔsi, alogo ε xa a
kolon xa ε denkeleyaxi. E ε yete
fesefese. E mi a kolon ba fa fala a
Yesu Alaa Muxu Sugandixina ε yi?
Fɔ xa a li de, ε bata fula fesefesen na.

⁶ N laxi a ra, ε a kolonma nen a
nxu mi fulaxi fesefeseni.

⁷ Nxu Ala maxandima a ε nama
fe naxi yo liga. Nxu mi waxi na xɔn
ma alogo yamaan xa a kolon a nxu
bata nɔn sɔtɔ fesefeseni, koni alogo
ε xa fe fajin liga, hali a luxi alo nxu
fa fulama fesefeseni.

⁸ Bayo nxu mi nɔe sese lige Alaa
nɔndin xili ma, koni nxu nɔe wale a
xa nen.

⁹ Nxu sewama nen xa senbe mi
nxu ra, ε tan senben yi gbo ayi. Na
ma, nxu Ala maxandima nen a ε xa
kamali.

¹⁰ Nanara, n feni itoe sebema ε
ma, n to mi ε fema, alogo n na fa ε
fema, n nama ε suxu a xɔdexen na
n ma senbemayani, Marigin senben
naxan soxi n yii ε rawekile feen na
benun a xa ε halagi.

¹¹ Awa, ngaxakedenne, Ala xa
sewan fi ε ma. E kata ε xa dɛfe,
ε yi ε bode ralimaniya, ε lu xax-
ili kedenna nun bɔje xunbenli.
Nayi, xanuntenyaan kanna nun
bɔje xunbenla kanna Ala luma nen
ε xɔn.

¹² E bode xɔntɔn ngaxakedenya
xɔntɔn sunbuni. Yama sarijanxin
birin ε xɔntɔnma.

† **12:18:** Pɔli bata yi *denkeleya muxuni* ito a fe fala Kɔrenti Firinden 8.22 kui. * **13:1:** A mato
Sariyane 19.15 kui.

13 Marigi Yesu, Alaa Muxu
Sugandixina hinanna nun Alaa
xanuntenyaan nun Alaa Nii
Sarijanxin lanna xa lu ε birin xon.

Galati Kaane Poli Alaa Falan Naxan Nasiga Galati Kaane Ma

Galati kaana nde Yesu a fe Xibaru Fajin soto nen Xera Poli a xeraya sigatiin firinden nun a saxanden xon (Xerane 16.6 e nun 18.23). Ne yi e malan, e findi denkeleya yamaan na. Men kaane mi yi Yahudiyane ra fo siya gbete. Koni Yahudiya denkeleya muxuna ndee yi siga Galati kaane fema Poli xanbi. Ne yi Galati kaane xaranma wulen nan ma fa fala denkeleya muxun birin lan e xa Yahudiyane sariyan suxu, a gbengbenna e yi banxulan alogo e xa kamali denkeleyani. Ba Yahudiyane ra, men kaane namunne mi yi darixi gaan tiin na. Nayi, Galati kaane sese mi yi banxulanxi. Na yi gbaxi Yahudiyane denkeleya muxune ra naxanye yi wama siyane birin xa liga alo e tan alogo e xa kamali dinani bayo Yahudiyannan yi Yesu ra. Poli tan naxa, a na mi lan Alaa Muxu Sugandixina fe Xibaru Fajin ma. Amasoto na yi Galati denkeleya muxune findima konyine nan na dinan kiraan xon. Poli naxa, a sariya suxun mi muxu yo nii rakise fo Ala hinanna e na denkeleya Yesu ma. Waxatina nde, Poli yi Efesi taani, a e xibaru me waxatin naxan yi. A yi a me a Galati kaane tinma a yaxune kawandin na. Na ma, a yi xanuntanya kedini ito sebe e ma alogo e xa Alaa fe famu.

Poli yi Kitabun yireni ito sebe doxo saxan alogo a xa a ngaxakedenne xili "Xibaru Fajin" keden peen jondin ma. Na yire saxanne ni i ra:

A singena, a yi a yetena feene yeaba, a folo a yetena tubi kiin ma Yesu ma. A yi a yeaba e nun Yerusalen denkeleya muxune lan feen naxan ma fa fala denkeleya muxun naxanye mi

findixi Yahudiyane ra, ne mi luma Yahudiyane sariyan bun. A mon yi a fala e nun Piyeri a feene fataxi kii naxan yi lan na feen ma. Poli a xerayaan senben nan xun mayengema, a naxa, a Alaan a findixi xeraan na naxan mi fata adamadi yo ra, hali Yesu xera boden naxanye doxi Yerusalen taani. Na bunna nen, Galati kaane mi lan e xa e tuli mati muxu gbete yo ra naxan Poli matandima hali e keli Yerusalen taani (sora 1 han sora 2).

A firindena, Poli yi falan ti fata Layiri Fonna Kitabun na, a naxa, a muxun mi kisima Yahudiyane sariya suxun xan xon, koni fo a xa denkeleya Alaa Muxu Sugandixin Yesu nan ma (sora 3 han sora 4).

A rajanni, a naxa, a Galati kaane lan e xa lu xaroyani Alaa Nii Sarijannxin yamarin bun amasoto Alaa Nii Sarijannxi kewali fajin birin nasoma nen muxuni, katarabi xanuntanyaan ma (sora 5 han sora 6).

Yamaan laxi sariya suxun nan na dinani. E e mirixi a ma fa fala, e sariya suxun na dangu e yulubi ligan na, na e rasoma ariyanna nin. Anu, Kitabun yireni ito naxa, a muxun mi nae tinxinje Ala yee ra yi sariya suxun xon. I na Ala sariya keden kala, i bata findi yulubi tongon na. Xa na yulubi mi ba i ma, Ala mi tinma i yi so ariyanna yi. Fo yulubin xa ba muxun ma singen, a fa so ariyanna kui. Yesu nan findixi na muxun na naxan adamadiine yulubine bama e ma. Naxan na denkeleya Yesu ma, na bata kisin soto. Na kui, denkeleyaan nan en nakisima. Sariya suxun mi a ra.

¹N tan Poli, Alaa Muxu Sugandixina xerana, n bata kedini ito sebe Galati denkeleya muxune ma. Adama mi n xexi fo Yesu nun Fafe Ala naxan a rakelixi sayani.

2 N tan nun ngaxakedenna nax-
anye birin be, nxu Galati denkeleya
yamaan xɔntɔnma:

3 En Fafe Ala nun a Muxu
Sugandixin Marigi Yesu xa hi-
nanna nun bɔɲɛ xunbenla fi ε ma.

4 Yesu nan a yete fixi en yulubine
fe ra, a yi en xunba waxati ɲaxini
ito yi alo en Fafe Ala waxi a xɔn ma
kii naxan yi.

5 En xa binyen fi a ma habadan
han habadan! Amina.

Xibaru Fajɪ gbete yo mi na yi

6 N bata kabε ε ma amasɔtɔ ε
bata ε xun xanbi so Ala yi mafuren
naxan ε xilixi a Muxu Sugandixina
hinanna xɔn. E yi xibaru gbete
suxu.

7 Koni Xibaru Fajɪ gbete yo
mi na yi mumε! Muxune nan
tun ε tɔɔma, e waxi Alaa Muxu
Sugandixina fe Xibaru Fajɪn
maxete feni.

8 Koni hali nxu tan hanma
malekana nde yi fa sa keli
ariyanna yi, a xibaru gbete
kawandin ba ε xa, nxu tan mi
naxan baxi ε xa, Ala xa na kanna
halagi habadan!

9 Nxu bata yi a fala. Iki, n
mɔn xa a fala ε xa. Xa muxu yo
xibaru gbete kawandin bama ε xa,
ba Yesu a Fe Xibaru Fajɪn na, ε
naxan singe suxi, Ala xa na kanna
halagi habadan!

10 Iki n yamaan nan mafanma
ba? Hanma Ala? N katama n xa
rafan adamadiine nan ma ba? Xa
n mɔn yi katama n xa yamaan nan
kenen nun, nayi n mi finde Alaa
Muxu Sugandixina walikeen na!

Pɔli a xerayana

11 Ngaxakedenne, n xa a fala ε
xa, n Yesu a fe Xibaru Fajɪn naxan
nalixi ε ma, a mi fataxi adamadiine
ra.

12 N mi a sɔtɔxi muxu yo ra.
Muxu yo mi n xaranxi a ma.
Yesu Alaa Muxu Sugandixin nan
a makenenxi n xa.*

13 Amasɔtɔ ε bata n kewanle fe
mε, n naxan naba n yi Yahudiya
dinani waxatin naxan yi. N bata
denkeleya yamaan ɲaxankata han
a radangu ayi. N yi a kalama nen.

14 N yi danguma nen n lanfa
wuyaxi ra Yahudiya dinani n
siyaan muxune ye. Dinan muxu
gbee nan yi n tan na n benbane
namunne xɔn.

15 Koni xabu n bari waxatin
naxan yi, Ala yi n sugandi, a n xili
a hinanni. Bayo a a kenen nen

16 a xa a Dii Xemen makenen n xa,
alogo n xa a fe Xibaru Fajɪn nali
siya gbetene ma. Nayi, n mi sigaxi
adamadi yo fema, a xa n kawandi.

17 N mi sigaxi Yerusalen taani ne
fema naxanye singe yi xerane ra.
Koni n siga nen Arabu yamanani
mafuren! N mɔn yi xete Damasi yi.

18 Nεε saxan dangu xanbini, n yi
siga Yerusalen taani alogo nxu nun
Piyeri xa nxu bode kolon, n xii fu
nun suulun ti a fema.

19 N mi xera gbete to na yi fɔ Ma-
rigi Yesu xunyεn Yaki.

20 N naxan seɓexi, Ala nan seren
na, ɲɔndin na a ra.

21 Na xanbi ra, n yi siga Siriya yi
e nun Silisi yi,

22 koni muxe mi yi n kolon Yu-
daya denkeleya yamane ye nax-
anye Alaa Muxu Sugandixin xɔn.

23 E ito nan gbansan mε: “Xemen
naxan yi en ɲaxankatama a fɔlɔni,
na nan fa denkeleyaan kirana fe
kawandin bama iki, a yi naxan
kalama.”

24 Nanara, e yi Ala tantun n tan
ma fe ra.

2

Pɔli nun xeraan bonne

1 Nεε fu nun naanin dangu xan-
bini, n tan nun Baranabasi yi siga
Yerusalen taani. N Tito fan xali.

2 N siga nen bayo Ala bata a
makenen n xa. N darixi Yesu a
fe Xibaru Fajɪn naliye siya gbetene
ma kii naxan yi, n yi na yeba e

* 1:12: A mato Xerane 9.3-6 kui.

muxu gbeene xa wundoni, alogo n ma wanle birin nama lu fufafu!

³ Koni hali Tito Girēki kaan naxan yi n fēma, e mi a karahan a banxulan feen ma.

⁴ Koni nafigina ndee yi basanxi nxu ra alogo e xa nxo feene rakarōsi, e yi nxo xaroyani gbε Yesu Alaa Muxu Sugandixin naxan fixi nxu ma, e yi nxu findi konyin na.

⁵ Nxu mi tin e xa hali ndedi, alogo nxu xa Yesu a fe Xibaru Fajin jōndin mara ε xa.

⁶ Naxanye yi luxi alo e muxu gbeene, e yi findixi naxan yo ra, n ma kolon, bayo Ala mi muxune rafisama e bode xa. Na muxu gbeene mi sese saxi n ma xaranna fari.

⁷ A makuya na ra! E a toxi nen a Ala bata Yesu a fe Xibaru Fajin kawandi baan wanla taxu n tan na siya gbetene xa alo a bata a taxu Piyeri ra kii naxan yi Yahudiyane xa.

⁸ Amasoto naxan Piyeri findixi xeraan na Yahudiyane xa, na nan n fan xexi siya gbetene ma.

⁹ Yaki nun Piyeri nun Yoni, naxanye yi luxi alo e yεerate, e to Alaa maragidin kolon a naxan fixi n ma, e yi n tan nun Baranabasi yisuxu ngaxakedenyani alogo nxu xa wali siya gbetene tagi, e tan yi wali Yahudiyane tagi.

¹⁰ E yi nxu mafan, a nxu xa nxu xaxili lu yiigelitōne xon ma. N fan yi n sōbe soxi na nan ma.

Pali yi Piyeri sanna fe fala a xa

¹¹ Piyeri fa Antiyoki yi waxatin naxan yi, n yi a matandi amasoto a yi tantanxi.

¹² Benun muxuna ndee xa fa keli Yaki fēma, Piyeri yi a degema siya gbete denkeleya muxune nan xon ma nun. Koni ne to fa, a yi keli e fēma, a a makuya e ra amasoto a gaxuxi Yahudiyane yεε ra naxanye yi waxi siya gbetene banxulan feni.

¹³ Yahudiya denkeleya muxun bonne fan yi so a tantanni. Hali Baranabasi fan yi so a yi.

¹⁴ N to a to a e mi sigan tima Yesu a fe Xibaru Fajin jōndin kira tinxinxin xon ma, n yi a fala Piyeri xa e birin yεε xori, n naxa, “Yahudiyannan i tan na koni i ya kewanle ligaxi alo siya gbetene, e mi luxi alo Yahudiyane! Nayi, i siya gbetene karahanma di, a e xa Yahudiyane namunne suxu?”

¹⁵ En tan naxan barixi Yahudiyani, siya gbete mi en tan na, naxan findixi yulubi kanne ra.

¹⁶ En na a kolon a muxun mi tinxinma ayi Ala yεε ra yi sariya suxun xan xon ma, fo a na denkeleya Yesu Alaa Muxu Sugandixin ma. Nanara, en bata la Alaa Muxu Sugandixin Yesu ra alogo en xa tinxin denkeleyaan xon Alaa Muxu Sugandixin ma. Sariya suxun mi a ra bayo adamadi yo mi nε tinxinje sariya suxun xon.*

¹⁷ Koni en na kata en xa tinxin Alaa Muxu Sugandixin barakani, xa a li yulubi kanna nan en fan na, nanara ba fa fala Alaa Muxu Sugandixin walima yulubi nan xa nayi? En-en de!

¹⁸ N bata n mε sariyan naxanye ra, xa n mōn tin ne ma, na bunna nεen, n bata findi sariya kalan na.

¹⁹ N luxi nen alo n bata faxa sariyan bun, n mi fa sariyan bun sōnōn. Nanara, Ala nan gbee n ma dunuɲa yi gidin na. N bata gbangban wudin ma Alaa Muxu Sugandixin xon ma,

²⁰ nanara, n tan mi fa n nii ra sōnōn koni Alaa Muxu Sugandixin niin nan fa n yi. N dunuɲa yi gidin naxan nabama n fati bendeni sōnōn, n na rabama denkeleyaan nin Alaa Dii Xemeni, naxan bata n xanu, a faxa n ma fe ra.

²¹ N mi n mema Alaa hinanna ra. Amasoto xa muxun yi tinxinma sariyan nan xon ma nun,

* 2:16: A mato Yaburin 143.2 nun Romi 3.20 nun 3.23 kui.

Alaa Muxu Sugandixin bata faxa nayi fufafu!

3

Sariya suxun nun denkeleyana

¹ Ee! Galati kaa xaxilitarene! Nde ε tirinxi? Ε tan bata yi Yesu Alaa Muxu Sugandixin faxa feni gbε wudin ma ki faji!

² Ε xa maxodin keden yabi n xa: Ε Alaa Niin sotoxi sariya suxun nan xon ma ba hanma denkeleyaan xon ma ε naxan ma fe mexi?

³ Ε bata yi a folo Alaa Niin barakani, koni iki ε xaxilitareyaan bata radangu ayi, han ε fa waxi a xon ε xa a rajan ε yete senben na iki ba?

⁴ Ε toroxi nen fufafu ba? Fufafu mi yi a ra ba?

⁵ Ala a Nii Sarijanxin fima ε ma, a kabanako feene ligama ε tagi sariya suxun nan xon ma ba, hanma denkeleyaan xon ma ba, ε naxan ma fe mexi?

⁶ A luxi nen alo naxan sebexi: "Ibrahimma yi denkeleya Ala ma, Ala fan yi na yate tinxinna ra a xa."*

⁷ Ε xa a kolon fa fala muxun naxanye denkeleyaxi, Ibrahimma bɔnsɔnna muxune nan ne ra.

⁸ Kitabun bata yi a fala nun, a Ala siya gbetene ratinxinma nen a yete yeε ra yi denkeleyaan barakani, a yi Yesu a fe Xibaru Fajin nali Ibrahimma ma benun a waxatin xa a li, a naxa, "Dunuja siyane birin duban sɔtɔma nen i tan barakani."†

⁹ Naxanye denkeleyaxi, ne duban sɔtɔma nen alo denkeleya muxuna Ibrahimma.

¹⁰ Naxanye xaxili tixi sariya suxun na, dangan ne xa. Amasoto a sebexi, "Feen naxanye birin sebexi Sariya Kitabuni, naxan mi ne suxuma, Ala xa na kanna danga."‡

¹¹ Nba, a bata yigbε feu, fa fala muxu yo mi tinxinje Ala yeε

ra yi sariyan xon ma. Amasoto Kitabun naxa, "Naxan na tinxin denkeleyaan xon, na nii rakisin sɔtɔma nen."§

¹² Koni sariyan mi minixi denkeleyani, bayo a mon naxa, "Naxan na itoe suxu, na kanna nii rakisin sɔtɔma nen e xon."*

¹³ Alaa Muxu Sugandixin findixi danga muxun nan na en tan ma fe ra, a en xunba sariyan dangan bun ma, bayo a sebexi, "Naxan yo na singan wudin ma, dangan na kanna xa."†

¹⁴ A na liga nen en xa alogo Ala duban naxan nagidixi Ibrahimma ma, siya gbetene fan xa na soto Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani. En mon yi Alaa Niin soto denkeleyaan xon ma, a en tuli saxi naxan na.

Ala en tuli saxi naxan na

¹⁵ Ngaxakedenne, n xa misaala yita ε ra fata dunuja yi gidin na. Awa, xa muxu firinna lan fena nde ma, e layirin xidi, muxu yo mi na layirin kale hanma a nde sa a fari.

¹⁶ Na ma, Ala bata Ibrahimma tuli sa e nun a yixetena. Kitabun mi a falaxi fa fala "a yixetene," naxan yi findima muxu wuyaxi ra. Koni a naxa, "i yixetena,"‡ na bunna nen muxu kedenna na a ra, Alaa Muxu Sugandixina.

¹⁷ N naxan ma, na ni ito ra: Ala bata yi layirin naxan xidi ken, Musaa sariyan mi na kale naxan falaxi jee keme naanin jee tonge saxan dangu xanbini. Na mi Alaa tuli saan kalama.

¹⁸ Amasoto xa Alaa keen fima sariyan nan xon ma, a mi findixi tuli saan na na yi. Koni Ala hinan nen Ibrahimma ra, a a tuli sa.

¹⁹ Sariyan fa fixi nanfera nayi? A fixi hakene nan ma fe ra han Ibrahimma yixeten fa waxatin yi a li, Ala en tuli sa naxan na. Sariyan fixi

* **3:6:** A mato Dunuja Fɔlɔn 15.6 kui. † **3:8:** Dunuja Fɔlɔn 12.3 ‡ **3:10:** Sariyane 27.26

§ **3:11:** Xabakuki 2.4 * **3:12:** A mato Saraxaraline 18.5 nun Romi Kaane 10.5 kui. † **3:13:** Sariyane 21.23 ‡ **3:16:** Dunuja Fɔlɔn 12.7

malekane nan xɔn muxuna nde sabun na. §

²⁰ Sabu wuyaxi na yi, koni Ala keden peen na a ra!

Sariyan bunna

²¹ Awa, sariyan saxi Alaa tuli saan nan xili ma ba? En-en de! Bayo xa sariyan yi fixi nun naxan yi nɛ ni rakisin fiye, nayi yamaan yi tinxinma ayi nen Ala yee ra yi sariyan xɔn.

²² Koni Kitabun naxa, a dunuɗa birin yulubin senben bun ma. Nanara, naxanye denkeleyaxi, ne xa Alaa tuli saan sɔtɔ Yesu a tɔgɔndiyaan barakani, Alaa Muxu Sugandixina.

²³ Koni benun denkeleyani ito xa fa waxatin naxan yi, sariyan yi en birin maraxi nen alo kaso ra saane han denkeleyaan yi lankenemaya.

²⁴ Nanara, sariyan findixi en xuru seen nan na, a en xali Alaa Muxu Sugandixin ma alogo en xa tinxin Ala yee ra yi denkeleyaan xɔn ma.

²⁵ Koni denkeleyaan bata fa. Nanara, en mi fa na sariyan bun ma sɔnɔn naxan yi findixi en xuru seen na.

²⁶ Amasɔtɔ ε birin bata findi Alaa diine ra denkeleyaan xɔn ma Alaa Muxu Sugandixin Yesu yi.

²⁷ Amasɔtɔ ε bata rafu igeni ε tubi xinla ma Alaa Muxu Sugandixin ma. Nayi, Alaa Muxu Sugandixina muxuyaana bata ragodo ε ma alo domana.

²⁸ Nanara, tagi raba mi fa Girɛkine nun Yahudiyane tagi. Tagi raba mi fa konyine nun xɔrɔne tagi. Tagi raba mi fa xɛmen nun naxanla tagi, ε birin bata findi kedenna ra Alaa Muxu Sugandixin Yesu yi.

²⁹ Xa Alaa Muxu Sugandixin gbeen nan ε tan na, ε bata findi Ibrahimɔ bɔnsɔnna ra e nun a kee tongone alo Ala a tuli saxi kii naxan yi.

4

¹ Koni n na ito nan falama: Fanni kee tongon mɔn dii jɔreyani, a mi fisa konyin xa hali seen birin kanna to a ra.

² E diin taxuma a kantan muxune ra naxanye a feene yɛbama a xa han na waxatin yi a li a fafe naxan saxi.

³ Na kiini, benun en xa kɔxɔ denkeleyani, en fan yi konyiyani dunuɗa gele ma feene yi.

⁴ Koni a fa waxatin to a li, Ala yi a Dii Xɛmen nafa. Naxanla yi a bari. A barixi sariyan nan bun ma,

⁵ alogo a xa ne xɔrɔya naxanye sariyan bun ma, a en xa findi Alaa diine ra.

⁶ Bayo ε bata findi a diine ra, Ala bata a Dii Xɛmena Nii Sarijanxin nagodo, a so en bɔneni. Na Nii Sarijanxin nan Ala xilima en bɔneni, a naxa, “Baba! N fafe!”

⁷ Nayi, konyi mi fa i tan na fɔ a diina. Xa i bata findi a diin na, Ala mɔn i findima kee tongon na nen.

Pɔli a xaminna Galati kaane fera

⁸ A fɔlɔni ε mi yi Ala kolon nun, ε yi batu seene nan ma konyiya yi. Ala mi yi ne ra mumɛ!

⁹ Koni iki, ε Ala kolon. Ala fan ε kolon. Nanfera ε birama dunuɗa gele ma feene fɔxɔ ra sɔnɔn, naxanye senbe mi na? E waxi a xɔn ma nen ba, ε mɔn xa findi ne konyine ra?

¹⁰ E sali lɔxɔne binyama, e nun kikene nun waxatine nun jɛene!

¹¹ N gaxuxi xa n mi tɔrɔxi ε fe ra fuu!

¹² Ngaxakedenne, n na ε mafanma, ε xa lu alo n tan. Bayo n tan luxi nen alo ε tan. E mi tinxintareya yo dɔxi n na.

¹³ E a kolon fa fala n ma furen nan a ligaxi, n Yesu a fe Xibaru Fajin kawandin ba ε xa a fɔlɔni.

¹⁴ Koni hali n ma furen to ε tɔrɔxi, ε mi n naraxuxi, ε mi ε mexi n na. Koni ε n yisuxi alo Alaa malekan

§ 3:19: Yahudiyane namunne kui, e laxi a ra fa fala Musa Alaa sariyane sɔtɔxi malekane nan xɔn.

nan yi n na nun, alo Alaa Muxu Sugandixin Yesu yetena.

¹⁵ E yi sewaxi nun kati! Nanfe ligaxi? N sereyaan bama e fe ra, xa e yi nɔe a ligɛ nun, e yi e yeene bama nen nun, e yi e so n yiii!

¹⁶ Koni iki, n mi findixi e yaxun na jɔndi falan xɔn ba?

¹⁷ Muxuni itoe kunfahi e xɔn, koni fe fajni mi a ra! E kataxi e ba feen nan na nxu fema alogo e fan xa kunfa e xɔn.

¹⁸ Kunfan fan, xa e fe fajin nan fɔxɔ ra, e nun xa e luyɛ a fari waxatin birin. Hali n ye xɔnna mi a ra.

¹⁹ N ma diine, n mɔn tɔrɔni e fe ra alo jaxanla kuiin na a ramaxa a ma, han Alaa Muxu Sugandixina muxuyaani yi sabati e bɔjɛni.

²⁰ Koni a yi rafanma n ma nun, iki n lu e fema, alogo n xa n fala ti kiin maxɛɛ. E fe n yifuxi kati!

Hagara nun Saran mafe misaala

²¹ E xa a fala n xa, e tan naxanye waxi a xɔn ma e xa lu sariyan bun ma, e mi na sariyan kolon ba?

²² Bayo a seɓɛxi a Iburahima dii xeme firin sɔtɔ nen. A keden sɔtɔ konyi gilen ma, a bonna sɔtɔ xɔrɔn gilen ma.*

²³ A naxan sɔtɔ konyi gilen xɔn ma, na sɔtɔxi nen alo adaman birin sɔtɔma kii naxan yi. Koni a diin naxan sɔtɔxi xɔrɔ jaxanla xɔn ma, Ala nan a tuli sa na tan na.†

²⁴ Feni itoe luxi nen alo misaala. Layiri firinna misaala nan jaxalan firinni itoe ra. Kedenna kelixi Sinayi Geyaan nan fari, naxan diine barima konyiyani. Hagara nan na ra.

²⁵ Sinayi Geyaan naxan Arabu yamanani, na misaala nan Hagara ra. E nun Yerusalen taan naxan na yi iki, ne keden. Bayo, Yerusalen nun men kaane birin konyiyaan nin.‡

²⁶ Koni Yerusalen taan naxan kore, xɔrɔn nan na ra. En nga nan na ra.

²⁷ Bayo Kitabun naxa, “Gbantana, i xa sewa, i tan naxan mi dii barixi! Naxan, i sɔnxɔ sewani, naxan mi diin sɔtɔ xɔlen kolon. Bayo jaxalan nabɛjɛnxina diine wuyama ayi nen dangu xeme taa ra dɔxɔn gbeene ra.”§

²⁸ Nba, ngaxakedenne, e fan bata sa Isiyaga fari, Ala e tuli sa naxan na.

²⁹ Na waxatini diin naxan sɔtɔ alo adaman birin sɔtɔma kii naxan yi, na yi bonna jaxankata naxan sɔtɔxi Alaa Niin barakani. Han iki, a mɔn na kiini.

³⁰ Koni Kitabun nanfe falaxi? A naxa, “Konyi jaxanli ito nun a diin kedi. Amasɔtɔ konyi jaxanla diin nun xɔrɔ jaxanla diin mi keen tongɛ e bode xɔn ma mumɛ!”*

³¹ Nanara, ngaxakedenne, konyi gile dii mi en tan na fɔ xɔrɔ diine.

5

E lu xɔrɔyani

¹ Alaa Muxu Sugandixin bata xɔrɔyaan fi en ma alogo en xa xɔrɔya. Nanara, e kankan na ma, e nama so konyiyaan bun ma sɔnɔn.

² E tuli mati. N tan Pɔli nan ito falama e xa. Xa e tin, e yi e banxulan, Alaa Muxu Sugandixin tɔnɔ mi fa e ma sɔnɔn.

³ N mɔn ito nan falama muxun birin xa, naxan na tin e xa a banxulan: sariyan birin suxu goronna na xun ma.

⁴ E tan naxanye katama e xa tinxin Ala yeɛ ra yi sariyan xɔn, e nun Alaa Muxu Sugandixin bata taxun. E bata keli Alaa hinanna bun ma.

⁵ Bayo en xaxili tixi en ma yigin nan na Alaa Niin barakani

* 4:22: A mato Dunuɓa Fɔlɔn 16.15 nun 21.2 kui. † 4:23: A mato Dunuɓa Fɔlɔn 17.16 kui.

‡ 4:25: Yerusalen taan findixi Yahudiyane dinana misaala ra be. Men kaane yi e gbee namunne

konyiyaan nin. § 4:27: Esayi 54.1 * 4:30: A mato Dunuɓa Fɔlɔn 21.10 kui.

denkeleyaan xɔn ma, a en natinx-inma nen.

⁶ Amasɔtɔ xa ε Yesu Alaa Muxu Sugandixini, banxulanna nun banxulantareyaan tɔnɔn mi na, fɔ denkeleyaan naxan walima xanuntenyani.

⁷ Ε yi a ligama ki faji! Nde ε jɔndin suxuni kalaxi?

⁸ Ala naxan ε xilixi, a tan mi na ligaxi.

⁹ “Hali buru rate se* xurudin nɔc burun birin nagboε ayi nen.”

¹⁰ Koni n laxi ε ra Marigin barakani fa fala ε mi miriya gbete tonge. Nba, muxun naxan ε yifuma, a findi muxu yo ra, Ala na yalagima nen.

¹¹ Koni, ngaxakedenne, xa n mɔn yi banxulan feen kawandin nan bama nun, nanfera e mɔn n besenxɔnyama? Nayi, Yesu faxa wudin† mi finde e xa tereɔna feen na.

¹² Nayi, naxanye ε yifuma banxulan feen na, ne yi lan e xa e gbeena ngaan ba na!

¹³ Amasɔtɔ ε tan, ngaxakedenne, ε xilixi xɔrɔyaan nan ma. Anu, ε nama xɔrɔyaan findi fati benden nafan feene ra. Koni ε xa wali ε bode xa xanuntenyani.

¹⁴ Amasɔtɔ sariyan birin fala yisoxin ni i ra: “I adamadi boden xanu alo i yetena.”‡

¹⁵ Koni xa ε liga alo subene, ε ε bode yenge, ε yi ε balo ε bode ra, ε xa a liga ε yeren ma, xa na mi a ra, ε ε bode janma nen feu!

Alaa Nii Sarijanxina fe yi

¹⁶ Koni n tan naxa, ε xa sigan ti Alaa Niin barakani. Nanara, ε mi fati benden nafan feene rakamale sɔnɔn.

¹⁷ Amasɔtɔ fati benden nafan feene mi tinje Alaa Niina feene ma.

Alaa Niin fan mi tinje fati benden wanle ma. Ne firinne yaxun nan e bode ra. Nanara, ε mi ε yete waxɔn feene ligama.

¹⁸ Xa ε biraxi Alaa Nii Sarijanxin fɔxɔ ra, ε mi fa sariyan bun sɔnɔn.

¹⁹ Fati benden nafan feene kolon mi raxɔlɔ: yanga suxuna, xɔsi fena, haramu feene,

²⁰ suxure batuna, kɔerayana, xɔnnantenyana, lantareyana, xɔxɔlɔnyana, bɔje teena, yete yigbona, mayitaxunna,

²¹ milena, dɔlɔ minna, haramu sumunne, e nun na fe sifane. N na ε rakolonma alo n bata yi a fala kii naxan yi: Naxanye fe sifani itoe ligama, ne mi Alaa Mangayaan toma.

²² Muxun na lugo Alaa Nii Sarijanxin na, kewanli itoe nan findima a bogin na:§ xanuntenyana, sewana, bɔje xunbenla, dijana, jenige fajina, fanna, tɔgɔndiyana,

²³ limaniyana, yete suxuna. Tɔn mi dɔxe na feene ra.

²⁴ Naxanye bata findi Yesu Alaa Muxu Sugandixin gbeen na, ne bata e fati benden wanle gbangban a faxa wudin ma e nun e waxɔn feene nun e rafan feene.

²⁵ Xa en dunuja yi gidin nabama Alaa Nii Sarijanxin xɔn, fɔ en kewanle xa lan Alaa Nii Sarijanxin ma.

²⁶ En nama waso, en yi en bode rafan, en yi en bode maxɔxɔlɔn.

6

Ε ε bode mali

¹ Ngaxakedenne, xa muxuna nde bira hakeni, ε tan naxanye Alaa Nii Sarijanxini, ε xa a matinxin limaniyani. Koni ε ε yete rakɔrɔsi alogo Setana nama ε fan natantan.

* **5:9: burun nate sena:** Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi. Alo lebenna siyadin burun birin natema kii naxan yi, feen naxan Galati kaane ratantanma, na nan e yamaan birin xunna kalama na kiini. † **5:11:** Romi kaane yi muxune gbangbanma **wudin** nan ma, e yi e faxa. Yesu gbangban wudin naxan ma, na findixi kisin sɔtɔ kiini na. Na nan muxuna ndee tereɔna a fe yi. ‡ **5:14:** Saraxaraline 19.18 § **5:22:** Wudi fajin bogi fajin nan tima. Adamadi fajin fan kewali fajin nan ligama. Na luxi nen alo wudin nun a bogina.

² Ε ε bode goron tongo, nayi ε bata Alaa Muxu Sugandixina sariyan nakamali.

³ Xa muxuna nde a miri a ma a a tan se ra koni sese mi a ra, a a yete nan tun mayendenma.

⁴ Muxun birin xa a yete kewanle rakorosi. Xa ne fan, a kanba xunna taranma nen na nayi, a nama a sa muxu gbete ma.

⁵ Muxun birin xa a yete goronna tongo.

⁶ Naxan xaranma Alaa falan ma, na xa a karamoxo ki a se fajin birin yi.

⁷ Ε nama ε yete mayenden bayo Ala mi mayendenje. Muxun sansiin naxan sifa wolima, a na nan sifa xabama.

⁸ Nayi, naxan na a fati benden wanle ke, na halagin sotoma nen ne xon. Koni, naxan na Alaa Nii Sarijanxin wanle ke, a habadan nii rakisin sotoma nen Alaa Nii Sarijanxin xon.

⁹ Nanara, en nama xadan fe fajin rabadeni. Amasoto xa en lu na fari, en na a tonon sotoma nen waxati famani.

¹⁰ Nanara, xa a ferena en xa, en xa fe fajin liga muxune birin xa, koni katarabi en ngaxakeden denkeleya muxune nan ma.

Maxadi dānxene nun xōntōnne

¹¹ Ε mi a to, n sebeli xungbeen naxanye sebeta n yete yiin na iki!

¹² Naxanye waxi a xon ma, e xa yamaan kenon fati benden kiraan xon ma, ne nan katama e xa ε karahan a ε xa banxulan. E na ligama nen alogo yamaan nama e besenxonya Alaa Muxu Sugandixin faxana fe ra wudin ma.

¹³ Hali naxanye banxulanxi, e mi sariyan suxuma. Koni, e waxi a xon ma nen, ε xa banxulan alogo e xa e kanba a ε fan bata tin banxulanna ma.

¹⁴ Koni n tan, n na n kanbama en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin faxa wudin nan tun yi. N faxaxi

dunuya feene yi na wudin nan xon, dunuya feene fan bata faxa n yi.

¹⁵ Xa muxun banxulanxi hanma xa a mi banxulanxi, na mi fe ra, fo a xa findi dali nen na.

¹⁶ Nba, naxan na falani ito suxu, Ala xa boje xunbenla nun kininkininna fi na kanna ma, e nun Ala gbee Isirayila!

¹⁷ Dōnxen na, muxu yo nama n toro, amasoto larun naxanye n fatin ma, ne a yitama a Yesu gbeen nan n na.

¹⁸ Nba, ngaxakedenne, en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin hinnanxa lu ε niini. Amina.

Efesi Kaane Poli Alaa Falan Naxan Nasiga Efesi Kaane Ma

Poli yi kasoon nan na Romi taani a Kitabun yireni ito seɓe waxatin naxan yi, a yi a rasiga Efesi kaane ma. Koni, a mi yi waxi a xɔn ma Efesi kaane gbansanna xa a xaran. A luxi alo a yi kedini ito rasigama Efesi kaane denkeleya yamaan nun a rabilinna taane denkeleya yamane nan ma Asi yamanani alogo e birin xa a xaran. Nayi, a mi muxu wuyaxi xɔntɔnxi a kui, a mɔn mi Efesi kaane maxadi e sɔnne fe yi. Kitabun yireni ito seɓexi nɛn alo jɛɛ tonge saxan jɔxɔn Yesu te xanbini ariyanna yi.

Xera Poli fa nɛn Efesi taani a xeraya sigatiin saxandeni, a yi jɛɛ saxan naba na. (Xerane 19.1 han 20.1) Kitabun yireni ito sora 3.1 nun 4.1 nan a yitama en na a xeraan yi kasoon nan na a yi ito seɓema Efesi kaane ma waxatin naxan yi. A mɔn itoe fan seɓe kasoon nan na: Filipi Kaane, Filemɔn, e nun Kɔlɔsi Kaane.

Kitabun yireni ito fala yisoxini ito ra fa fala Ala feen birin nagidixi nɛn alogo “A xa seen birin malan, naxanye kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna ma, a yi a Muxu Sugandixin findi ne birin xunna ra.” (1.10) Ala a denkeleya yamaan nan findixi Yesu fati benden na dunuɗa yi alogo a xa dunuɗa feene birin malan Yesu yamarin bun. Nayi, denkeleya yamaan lan nɛn e sariɗan e dunuɗa yi gidini. Lanna xa lu yamaan ni alogo Yesu a yamaan lanna xa findi a binya xunna ra dunuɗa nun kore xɔnna ma. Ala to dunuɗa muxune birin malanma alogo a xa binyen sɔtɔ kore xɔnna ma, en tan sese mi lan en yi na lanna kala en nun muxun bodene tagi fɔ en na en yete magodo en bode xa, en sariɗan. (5.21)

A Kitabun yireni ito fɔlɔxi duban nan ma (1.1-2) a yi a ranan duban ma. (6.21-24) Falan naxan tixi Kitabun kui, a yitaxunxi dɔxɔ firin: A singena (1.3-3.21), Ala naxan ligaxi en xa a Muxu Sugandixin Yesu xɔn, Poli yelin xanbini a sewan mayite na fe ra, a yi denkeleya muxune lan feen yeɓa, a yi a yita en na Ala Yahudiyane nun siya gbetene malanxi kii naxan yi, e findi yama kedenna ra, a yamana. A firindena (4.1-6.20), xerana a falama a Kitabun xaran muxune lan nɛn a e xa findi kedenna ra nii nɛnɛni Alaa Muxu Sugandixin Yesu nin. A yi a yeɓa lanna luma e nun bonne tagi kii naxan yi denkeleya yamani e nun denbayani.

Poli Alaa yamaan lan feen nan yebama misali saxan xɔn: fati benden lanna nun banxin ti kiina nun lanna xemɛn nun a jaxanla tagi. Alaa Muxu Sugandixin Yesu luxi alo fati benden xunna, e nun alo banxin bundɔxɔ gemɛna. Denkeleya yamaan mɔn luxi Alaa Muxu Sugandixin xa nɛn alo jaxanla a xemɛn xa. Nayi, en na a toma nɛn fa fala lanna mi luyɛ denkeleya muxune tagi xa muxune mi xete haken nun yulubin fɔxɔ ra, e la Marigin na.

¹ N tan Poli naxan findixi Yesu Alaa Muxu Sugandixina xeraan na Ala sagoon xɔn ma, n tan nan ito seɓema yama sariɗanxin ma Efesi taani, tɔgɔndiya muxun naxanye Yesu Alaa Muxu Sugandixini.

² En Fafe Ala nun en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinanna nun bɔjɛ xunbenla fi ε ma.

En barakan naxan sɔtɔma

³ En barikan bira en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin Fafe Ala xa naxan niin duban birin nagidixi en ma ariyanna yi a Muxu Sugandixini.

⁴ Benun dunuɗa xa da waxatin naxan yi, Ala bata yi en sugandi nun alogo en xa sariɗan, en lu

fetareyani a yeε ra yi. Ala bata yi a ragidi a xanuntenyani,

⁵ a xa en findi a diine ra Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani alo a rafan a ma a yeεεn sagoni kii naxan yi.

⁶ Na yi findi Ala hinan gbeen kanna tantun xunna ra a naxan fixi en ma a xanuntenna xɔn.

⁷ Amasɔɔ en bata xunba Yesu wunla xɔn ma,* en yulubine yi xafari, a yi a hinan defexi gbeen mayita,

⁸ Ala bata naxan nagidi en ma a fajin na a fekolonna nun a xaxili-mayaan birin yi.

⁹ A bata a sagoon wundo feen makenen en xa, a rafan feen naxan nagidi Yesu barakani

¹⁰ alogo a xa na rakamali a waxatin na a li. Na sagoon ni i ra fa fala a xa seen birin malan, naxanye kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna ma, a yi a Muxu Sugandixin findi ne birin xunna ra.

¹¹ En mɔn sugandixi en xa lu Yesu yi, alo Ala bata yi a ragidi en ma kii naxan yi nun, Ala naxan feen birin nakamalima a yeε a maragidin nun a sagoon xɔn.

¹² Na ligaxi nen alogo en tan naxanye singe bata en yigi sa Alaa Muxu Sugandixini, en xa findi tantun seen na Ala binyen kanna xa.

¹³ ε tan fan bata lu Yesu yi, ε to jɔndin falan mexi, ε rakisi fe Xibaru Fajina, ε yi la Yesu ra, Ala yi a Nii Sarijanxin lu ε yi a taxamasenna ra, a bata yi en tuli sa naxan na.

¹⁴ Alaa Nii Sarijanxin luxi nen alo Ala se singen naxan soxi en yii taxamasenna ra alogo en xa a kolon en sa keεn sɔɔma nen Alaa yamaan na xunba waxatin naxan yi, en yi Ala tantun a binyeni.

Poli a Ala maxandina

¹⁵ Nanara, xabu n na ε denkeleyana fe mε Marigi Yesu

ma e nun ε xanuntenyana yama sarijanxin birin xa,

¹⁶ n barikan birama Ala xa ε fe yi waxatin birin, n nema Ala maxandεε xa.

¹⁷ N Fafe Ala, binyen kanna maxandima ε xa, en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina Ala alogo a xa a Nii Sarijanxin nagodo ε ma naxan fe kolonna fima, a feene makenen alogo ε Ala kolonna xa fari sa.

¹⁸ N na Ala maxandima ε xa alogo ε xa feene yeε to ε bɔjɛni, a fixa, alogo a ε xilixi yigin naxan ma, ε xa na kolon, a bata keε nɔrɔxin binyen naxan lu a yama sarijanxin xa,

¹⁹ e nun a senbe fisamantenna en tan denkeleya muxune xa. Na findixi a senbe yeεen nan na a naxan nawalixi a fanga gbeeni

²⁰ a to a Muxu Sugandixin nakeli sayani, a yi a lu a yiifanna ma ariyanna yi.

²¹ A yi a lu mangayane nun nɔyane nun senbene nun kuntigiyane birin xun na e nun xinla naxanye birin nɔε fale dunujani ito yi e nun waxati famatɔni.

²² Ala bata seen birin lu Yesu sanna bun ma, a yi a findi e xunna ra denkeleya yamaan xa.

²³ Denkeleya yamaan luxi nen alo Yesu fati bendena. Denkeleya yamaan Yesu a feene birin nakamalima, Yesu naxan feen birin nakamalima kiin birin yi.

2

En kisima Alaa hinanna nan xɔn

¹ ε tan fan, ε faxaxin nan yi a ra ε hakene nun ε yulubine fe ra,

² ε yi sigan tima naxanye yi nun ε yi dunuja muxune fɔxɔ ra waxatin naxan yi, e nun bɔxɔn nun kuyen lan tagin yinnane mangana, na nii jaxin naxan walima Ala matandi muxune yi iki.

* **1:7: Yesu wunla xɔn ma:** Na bunna neen, fa fala a sayaan xɔn ma.

³ A fəloni nun, en fan birin yi en ma dunuɲa yi gidin ligama nən alo ne, en yi biraxi en fati benden sagoon nan fəxə ra, en yi en fati benden nun en yugo naxine natane liga. Nayi, fata en keɲaan na, Alaa xəlon nan yi ragidixi en ma alo bode.

⁴ Koni Alaa kininkininna gbo, a bata en xanu xanuntenya tilinxin na.

⁵ En tan naxanye yi faxaxi en hakene fe ra, Ala bata en niin bira en yi a Muxu Sugandixin barakani. E kisixi Alaa hinanna nan xən ma.

⁶ Ala bata en tan nun Yesu rakeli en bode xən ma sayani, en yi dəxəden sətə Yesu Alaa Muxu Sugandixin fəma ariyanna yi,

⁷ alogo a xa a hinan tilinxi fisamantenna mayita waxati famatəne yi a fanna xən a naxan yitaxi en na Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani.

⁸ Amasətə e kisixi Alaa hinanna nan xən denkeleyaan barakani. Na mi fataxi e tan xan na, Alaa kiseen na a ra.

⁹ E katan tənən xa mi a ra, nayi muxu yo mi nəe a yete matəxe.

¹⁰ Ala wali xənna nan en na. A bata en da Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani, alogo en xa wali fajine raba, Ala bata yi naxanye yitan en ye ra, alogo en xa sigan ti ne xən ma.

Yama kedenna nan denkeleya muxune birin na

¹¹ E tan naxanye barixi siyaan bonne ye, Yahudiyane naxanye yatəxi banxulantarene ra fati benden kiraan xən, n xa a rabira e ma e yi kii naxan yi a fəloni nun:

¹² E mi yi Alaa Muxu Sugandixini na waxatini. E mi yi lan nun e Isirayila tənəne sətə, Alaa yamana. Xəne ne nan yi e ra. Layiri yo mi yi e nun Ala tagi. A mi yi e tuli saxi sese ra. Yigi yo mi yi e ma, Ala mi yi e yi dunuɲa yi.

¹³ Koni iki Yesu Alaa Muxu Sugandixini, e tan naxanye yi

makuya nun, iki e bata maso a ra Alaa Muxu Sugandixin wunla xən ma.

¹⁴ A tan nan lanna rasoxi en birin tagi. A bata Yahudiyane nun siya gbətene findi yama kedenna ra, a to a fati benden fi, alogo a xa na danna kala naxan yi en tagi taxunxi yaxuyani.

¹⁵ A tan nan sariyan nun a yamarine nun tənne ɲan, a yi na yama firinne birin findi muxu nene kedenna ra a yete xa, a bəne xunbenla rafa e tagi,

¹⁶ a e nun Ala tagini tən a sayaan xən a faxa wudin ma, e yi lan e bode ma alo gbindi kedenna, a e yaxuyaan kala.

¹⁷ Yesu yi fa, a bəne xunbenla Xibaru Fajin nali e tan ma, naxanye yi makuya Ala ra nun e nun Yahudiyān naxanye yi maso a ra.

¹⁸ Yesu nan kiraan nabama en tan yama firinna birin xa, siga Fafe Ala yetagi a Nii Sarijanxin barakani.

¹⁹ Nanara, e tan naxanye mi yi Alaa yamani, xəne mi fa e ra. E bata findi dugurenne ra yama sarijanxini. E bata so Alaa denbayani.

²⁰ E bata lu alo banxin naxan beten saxi gemene ra. Na gemene findixi xerane nun nabine nan na. Yesu Alaa Muxu Sugandixin yeteen nan banxin tongon gemene kenden na.

²¹ Banxin yiren birin tugunxi e bode ra, a te a tan barakani, a yi findi Ala Batu Banxi sarijanxin na Marigin xa.

²² A e nun bonne tugunma nən e bode ra a tan barakani, e lu alo banxina Ala dəxəma naxan yi a Nii Sarijanxini.

3

Pəli a wanla siya gbətene xa

¹ Nanara, n tan Pəli Ala maxandima e tan siya gbətene xa, n tan kasorasana Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe ra.

² N laxi a ra, ε bata a mε Ala hinanna naxan nagidixi n ma alogo n xa ε mali.

³ Ala bata a wundo feen kolonna makenen n xa, alo n bata a fena nde sebe ε ma kii naxan yi.

⁴ Ε na n ma seβenla xaran, n xaxinla naxan sətəxi Alaa Muxu Sugandixina wundo feni, ε na yeε toma nen.

⁵ Wundo feni ito mi makenenxi singe ra muxune xa, koni Ala bata a makenen a xera sarijanxine nun nabi sarijanxine xa a Nii Sarijanxin barakani.

⁶ Na wundo feen nan ito ra fa fala siya gbətene nun Yahudiyane keε kedenna sətoma nen Yesu a fe Xibaru Fajin barakani. E birin bata findi yama kedenna ra alo fati bendε keden. Ala en tuli sa naxan na, e firinna birin na sətoma nen a Muxu Sugandixin Yesu barakani.

⁷ Ala bata a senben nawali, a n ki a hinanni, alogo n xa findi Yesu a walikeen na naxan a falan Xibaru Fajin nalima.

⁸ Hali n to xurun muxu sarijanxine birin xa, anu Ala bata a hinanna ragidi n ma, a n xa Alaa Muxu Sugandixina fe Xibaru Fajin nərɔ tilinxin nali siya gbətene ma.

⁹ N mən xa a makenen wundo feni ito rakamalima kii naxan yi. Xabu waxati singene, wundoni ito yi luxunxi Daala Mangana Ala xən

¹⁰ alogo iki kuntigine nun nɔ kanna naxanye bəxən nun koren lan tagini, denkeleya yamaan xa Alaa fe kolonna kejaan birin yita ne ra.

¹¹ Na birin findixi a habadan fe ragidixin nan na, a naxan nakamalixi en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani.

¹² Nayi, en nɔε en masoε Ala ra nen en ma denkeleyani Yesu barakani xaxili ragidini, sike yo mi na.

¹³ Nanara, n na ε mafanma, ε nama yigitεε n ma tərone fe ra ε tan xa amasətɔ ε binyen nan ne ra.

¹⁴ Na nan a ligaxi, n nan n xinbi sinma n Fafe Ala bun ma

¹⁵ bənsənna birin xinla fataxi naxan na naxanye kore xənna nun bəxɔ xənna ma.

¹⁶ N na a maxandima fa fala a xa tin a binyen nərɔni, a ε səbe so senbeni ε muxuyaan feene yi a Nii Sarijanxin barakani,

¹⁷ alogo Alaa Muxu Sugandixin xa lu ε bəjɛni denkeleyaan barakani. N na Ala maxandima ε xa, ε xa sabati, ε bitin xanuntenyani alo salenna

¹⁸ alogo ε nun yama sarijanxin birin xa senben sətɔ ε Alaa Muxu Sugandixina xanuntenyaan gboon nun a tilinna nun a tiden famu,

¹⁹ ε yi a xanuntenyaan kolon naxan dangu kolonna birin na, alogo ε xa defe Alaa fe kamalixin birin na.

²⁰ Nba, senbena Ala naxan na, a feen birin liga en xa fata senben na naxan walima en yi, en na naxan maxədin hali en nɔε en mirε naxan ma, mən hali dangu en ma miriyane ra pon,

²¹ binyen xa fi na ma denkeleya yamani, e nun Yesu Alaa Muxu Sugandixini, waxatin birin habadan han habadan. Amina!

4

Denkeleya yamaan xa lu lanna nin alo fati bendε kedenna

¹ N tan naxan findixi kasorasaan na Marigina fe ra, n na ε mafanma, Ala bata ε xili naxan liga fe ma, ε sigati kiin xa lan na ma.

² Ε xa ε yete magodo, ε limaniya feen birin yi, ε yi dija. Ε dija ε bode xa xanuntenyani,

³ ε yi kata kiin birin yi alogo Alaa Nii Sarijanxin lanna naxan fixi ε ma, na xa lu ε tagi, bəjɛ xunbenla yi ε tugun ε bode ra.

⁴ Denkeleya yamaan luxi nen alo fati bendε kedenna. Alaa Nii Sarijanxi kedenna na a ra alo ε xilixi yigi kedenna ma kii naxan yi.

Yesu bata en xanu kii naxan yi

⁵ Marigi kedenna na a ra e nun denkeleya kedenna e nun marafu kedenna igeni tubi xinla ma.

⁶ Ala kedenna na a ra, muxun birin Fafe naxan seen birin xunna, naxan walima feen birin xon, naxan feen birin kui.

⁷ Ala bata kisena nde fi en keden kedenna birin ma alo a Muxu Sugandixina en kixi kiseen sifan naxan na.

⁸ Nanara, Kitabun naxa, “A te kore waxatin naxan yi, a yi siga suxu muxune ra a yii.

A yi kiseene fi adamadiine ma.”*

⁹ Nba, fa fala, “A bata te kore,” na bunna nanse ra? Na bunna nen fa fala a godo nen dunuɲa yi baxon ma.

¹⁰ Naxan godo dunuɲa yi, na nan mon te kore xonna ma pon, alogo a xa feen birin nakamali.

¹¹ A tan nan kiseene yitaxunxi, a yi muxuna ndee findi xerane ra, a yi ndee findi nabine ra, a yi ndee findi Xibaru Fajin nali muxune ra, a yi ndee findi yeeratine ra, a yi ndee findi karamaxone ra.

¹² A en kixi na kii nin alogo muxu sariɲanxine birin xa na a wanla ke, alogo a yamaan xa sabati naxan luxi alo Alaa Muxu Sugandixin fati bendena.

¹³ Na ligama nen han en birin yi findi kedenna ra denkeleyani Alaa Dii Xemen kolonni. En findi muxu kamalixine ra alo Alaa Muxu Sugandixin kamalixi kii naxan yi.

¹⁴ Nayi, en mi finde dii jorene ra sonon, alo foyen nun ige walanna kunkin xalin kii naxan yi, en yi bira xaranne birin foxo ra, muxune yi en mayenden e kotene nun wulene xon.

¹⁵ Koni xa en jondin fala xanuntenyani, en koxoma nen, en yi findi Alaa Muxu Sugandixin maligane ra feen birin yi, a tan naxan findixi en xunna ra.

¹⁶ A tan nan a ligaxi denkeleya yamaan xa findi fati bendede kedenna ra, a muxune yi lu e bode yi alo fati benden yirene to tugunxi e bode ra

fasane xon. Nayi, xa fatin yirene birin a wanla ke, a gboma nen, a koxo xanuntenyani.

En muxuya nenen naxan sotoma

¹⁷ Nba, n xa maxadi falani ito ti e xa Marigin xinli: E nama fa sigan ti alo denkeleyatarene. E miriyane biraxi fufafu feene nan foxo ra.

¹⁸ E xaxinle yidimixi. E fe mi Alaa nii rakisina fe yi masoto e fe kolontareyaan nun e baje xodexyaan xon.

¹⁹ E mi fa yagima sonon. E yi e yete findi haramu fe rabane ra alogo e xa fe xosixin sifan birin naba han e lu kufe ayi.

²⁰ Koni e tan mi Alaa Muxu Sugandixina fe xaranxi na kiini.

²¹ E bata a fe me, e yi xaran Yesu gbee jondin ma yati.

²² Fa fala e xa xete e dari fe fonne foxo ra, e nun e muxuya fonna naxan luma e rakufe a e ratantan.

²³ Koni e niin nun e xaxinla xa findi a nenen na.

²⁴ E mon xa muxuya nenen tongo, Ala muxuya naxan daxi a yete maligan na, tinxinna nun sariɲanni.

²⁵ Nanara, e wulen lu, birin yi jondin fala a muxu bodene xa amasoto en findixi gbindi kedenna yirene nan na.

²⁶ Xa e xolo, e nama haken liga. E nama lu xoloxi han sogen bira waxatina

²⁷ alogo e nama feren fi Yinna Manga Setana ma.

²⁸ Xa naxan darixi muɲan tiye, a xa a lu. A xa wali kendena nde ke, alogo a xa seen soto a yigelitone maliye naxan na.

²⁹ E nama fala kobi yo ti fo fala fajin tun naxan muxune maliye e hayun naxan ma, alogo na xa findi hinanna ra a rame muxune xa.

³⁰ E nama Alaa Nii Sariɲanxin nasunu, Ala naxan findixi taxamasenna ra e yi han a sa fama e xunbadeni laxon naxan yi.

* 4:8: Yaburin 68.19

31 E ba xənnantenyaaan nun bəɲe teen nun xələn nun sənχə sənχən nun muxu mafalan nun ɲaxuyaaan ma e tagi.

32 E fanna nun kininkininna yita e bode ra. E yi e bode mafelu alo Ala bata e mafelu Alaa Muxu Sugandixin barakani kii naxan yi.

5

E sigan ti keɲenni

1 Nanara, e to findixi Ala xanun-tenne nan na, e Ala raliga,

2 e sigan ti xanuntenyani alo Alaa Muxu Sugandixina en xanuxi kii naxan yi, a yi a yete fi en ma fe ra, a liga alo saraxa baxina Ala xa, naxan gan xiri rafan a ma.

3 Koni yanga suxun nun fe xəsixine nun milan nama lu e ye, e fe yeteen nama fala mume, alo a lan yama sariɲanxini kii naxan yi.

4 E mən nama fe xəsixine nun xaxilitareya falane nun yagitareya falane ti. Ne mi daxa koni fə barika birana.

5 Amasəto e xa ito kolon yati, fa fala muxun naxan yanga suxun nun fe xəsixine nun mile feene ligama, na sese mi keɲen sətəma Ala nun a Muxu Sugandixina mangayani. Amasəto milen findixi se batun nan na alo suxure kiina.

6 E nama tin muxu yo xa e mayenden fala fuune xən, amasəto Alaa xələn fama fala suxutarene xili ma na fe sifane nan ma fe ra.

7 Nanara, e nama basan ne ra.

8 Amasəto e tan fan yi luxi nen alo dimina koni iki e bata lu alo keɲenna Marigin barakani. Nayi, e sigan ti alo keɲenna muxune.

9 Amasəto fe fajin sifan birin nun tinxinyaan nun ɲəndin fama keɲenna nan xən.

10 E feene fəsəfəsə e Marigin nafan feen kolon.

11 E fefe nun dimin kewanla fe fuune nama malan, koni fə e xa e ramini keɲenna nin.

12 Amasəto muxune feen naxanye ligama wundoni, hali ne falan gbansanna mayagi.

13 Koni keɲenna na sənna naxan birinye makenen, ne yigbema nen.

14 Amasəto naxan birin na yigbe, na bata lu keɲenni. A falaxi na nan ma, a naxa,

“E tan naxanye xima, e xulun,

e keli faxa muxune tagi,

nayi Alaa Muxu Sugandixina e luma nen keɲenni.”

15 Nayi, e a liga e yeren ma e sigati kiini, e nama lu alo fe kolontarene, koni alo fe kolonne.

16 E feren fen waxatine ma, amasəto waxatini itoe mi fan.

17 Nanara, e nama findi xaxilitarene ra, koni e kata Marigin sa- goon kolon feen na.

18 E nama lugo dələn na, amasəto xurutareyaan nan na ra, koni e lugo Alaa Nii Sariɲanxin na.

19 Nba, e falan ti e bode xa Yaburi falane nun betine nun Ala tantun sigi sariɲanxine yi, e betin ba Marigin xa, e yi a tantun e bəɲen birin na!

20 E barikan bira Fafe Ala xa seen birin ma fe yi waxatin birin en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xinli.

Naxanle nun e xemene fe

21 E xuru e bode ma Alaa Muxu Sugandixin yeeragaxuni.

22 Naxanle, e xuru e xemene ma alo e a ligama Marigin xa kii naxan yi.

23 Amasəto xemen nan ɲaxanla xunna ra, alo Alaa Muxu Sugandixin denkeleya yamaan xunna ra kii naxan yi, naxan luxi alo a fati bendena, a naxan nakisixi.

24 Naxanle lanma nen e yi xuru e xemene ma feen birin yi alo denkeleya yamaan xuruxi Alaa Muxu Sugandixin ma kii naxan yi.

25 Xemene, e fan xa e ɲaxanle xanu alo Alaa Muxu Sugandixin

* 5:26: A muxune rasariɲanma **igeni**, a e rafu e tubi xinla ma. A mato Tito 3.5 kui. A mən muxune rasariɲanma Yesu nun a **fala xuiin xən**. A mato Yoni 1.1 nun 15.3 kui.

bata denkeleya yamaan xanu kii naxan yi, a yi a yete fi e fe ra,

²⁶ alogo a xa e rasarijan, a yi e rafixa igen nun fala xuiin xon,*

²⁷ alogo a xa e ti a yetagi yama noroxin na, alo laxo yo mi dugin naxan na, a mi yinoroxinmoxi, fe yo mi a ra koni yama sarijanxin na a ra fetareyani.

²⁸ Xemene lan e xa e jaxanle xanu na kii nin alo e yete gbindina. Xemene naxan a jaxanla xanuma, na bata a yete xanu.

²⁹ Muxu yo munma a yete fati benden naraxu singen. Koni a a degema nen ki faji, a yi a masuxu alo Alaa Muxu Sugandixin denkeleya yamaan masuxuma kii naxan yi

³⁰ amasoto a fati benden yirene nan en tan na.

³¹ Kitabun naxa, "Nanara, xemena a nga nun a fafe bejinma, a yi a maso a jaxanla ra, e findi fati benden kedenna ra."[†]

³² Wundo gbeen nan ito ra, koni n na Alaa Muxu Sugandixin nun denkeleya yamaan nan ma fe falama.

³³ Koni e fan birin xa e jaxanla xanu alo e yetena, jaxanla fan yi a xemene binya.

6

Diine nun e soto muxune fe

¹ Diine, e e soto muxune fala xuiin suxu Marigina fe ra, amasoto na nan tinxin.

² Yamari singen nan ito ra tuli saan saxi naxan fari, a naxa, "I baba nun i nga binya

³ alogo i xa herin nun siimaya xunkuyen soto dunuja yi."^{*}

⁴ Dii fafane, e nama e diine raxolo. Koni e e xuru, e yi e maxadi Marigina kiraan xon.

Konyine nun e kanne fe

⁵ Konyine, e kanne fala xuiin suxu naxanye e xun na dunuja yi,

e yi e binya, e gaxu e yete ra. E e sagoon liga e baje fajin na alo e a ligama Alaa Muxu Sugandixin xa kii naxan yi.

⁶ E nama a liga e ye xonna gbansan xan yi, alogo e xa rafan e ma, koni alo Alaa Muxu Sugandixin yetena konyine, e Ala sagoon liga e baje birin na.

⁷ E wali e xa jenige fajini, alo e walima Marigin nan xa, muxune mi a ra.

⁸ Bayo e a kolon fa fala Marigin muxun birin saranma nen a wali fajin na, xa a findi konyin na hanma xoxona.

⁹ Konyi kanne, e fan xa a liga e konyine xa na kiini. E nama e konko e ma. E xa a kolon, a e nun e konyine birin kari keden peen sa ariyanna yi, naxan mi muxune rafisama a bode xa.

Alaa yenge so seene

¹⁰ Falani soxin naxan na, e sobe so Marigina fe yi a senben barakaxini.

¹¹ E Alaa yenge so seene birin tongo alogo e xa no tiye Yinna Manga Setanaa kotene birin yete ra.

¹² Amasoto en mi adamadiine xan yengema, koni kuntigine nun no kanne nun senbe kanna naxanye dunuja yidimixini ito xun na, e nun yinna jaxin naxanye koren nun boxon lan tagini.

¹³ Nanara, iki e xa Alaa yenge so seene birin tongo alogo waxati jaxin na a li, e xa no tiye na yaxune yete ra, e yi noon ti feen birin yi, e yi lu e funfuni ken!

¹⁴ Nanara, e xa ti ken! Nondin yi findi e tagi xidin na, tinxinyaan yi findi e kanke ye masansanna ra.

¹⁵ E mayitonna nun e wekilen xa lu alo e sankidina e sanni Yesu a fe Xibaru Fajin nalideni naxan baje xunbenla fima.

¹⁶ E denkeleyaan xa lu e yi alo e ye masansan wure lefana e yii e Fe Jaxin Kanna xalimakuli radegexine birin natuun naxan na.

[†] 5:31: Dunuja Folon 2.24 * 6:3: A mato Xoxoyaan 20.12 nun Sariyane 5.16 kui.

17 E xa kisi feen nasuxu alo xunna makantan wure kamotina, ϵ Alaa falan lu ϵ yii Alaa Nii Sarijanxina silanfanna ra.†

18 E Ala maxandi waxatin birin Alaa Nii Sarijanxin barakani Ala maxandin sifan birin yi. E lu ϵ ye ϵ ra yi na ma, ϵ tunnafan Ala maxandin ma yama sarijanxin birin ma fe ra waxatin birin.

19 E Ala maxandi n fan xa, alogo n na keli fala tideni waxatin naxan yi, Ala xa falan so n yii, n yi n wekile Xibaru Fajin wundo feen makenendeni yamaan xa,

20 n findixi xeraan na naxan ma fe ra hali n to xidixi yolonxonna ra iki. E Ala maxandi, alogo n xa n wekile falan tideni alo n daxa kii naxan yi.

Xontan donxene

21 En nafan ngaxakedenna nun en walike bode tagondiyaxin Tikiko naxan walima Marigin xa, na n ma fe birin yebama nen ϵ xa, alogo ϵ fan xa n ma fe xibarune kolon e nun n feen naxanye ligama.

22 N na a rasigama ϵ ma na nan ma alogo ϵ xa nxo fe kolon, a yi ϵ ralimaniya.

23 Fafe Ala nun Marigi Yesu a Muxu Sugandixin xa baje xunbenla nun xanuntenyaan nun denkeleyaan fi en ngaxakedenne birin ma.

24 Naxanye xanuntenyaan mi janma en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa, Ala xa hinan ne ra.

† **6:17: Silanfanna:** Sofane yengeso degemana.

Filipi Kaane

Pōli Alaa Falan Naxan Nasiga Filipi Kaane Ma

Yesu a Xera Pōli nan Alaa falani ito sebexi Yesu a muxune ma naxanye yi dōxi Filipi taani. Waxati danguxini, Pōli bata yi kawandin ba na. E denkeleyaan yi sabati ki fajni, han e yi Pōli mali a wanla ra yire gbete yi. Na birin yebaxi Xerane Kewanle kitabu yiren kui a sora 16.

Pōli to sa Romi kasoon na a denkeleyana fe ra, Ala yi a liga a xa kedine sebe denkeleya yamane ma. Pōli yi kedi keden sebe Filipi kaane ma. A yi e ralimaniya alogo e xa lu Ala sagoon kui, e mōn xa findi misali fajin na naxan nōe a lige muxu gbete yi bira Yesu fōxō ra. Pōli yi a rabira e ma a e mi nōe e yete rakise e wali fajine xōn, fō Yesu barakani naxan a yete baxi saraxan na dunuja birin xa.

Xera Pōli Yesu a fe Xibaru Fajin kawandin ba nēn Filipi taani Gireki kaane yamanani, a yi denkeleya yamaan malan fōlō mēni a xeraya sigati firinden ni (Xerane Kewanle 16.12-24 mato). Nēe dando danguxina, a yi kasoon na waxatin naxan yi (Filipi kaane 1.7 mato), Xera Pōli yi ngaxakedenya kedin sebe Filipi kaane ma. A yi wama e nuwali sa feni se fixine fe ra e bata yi naxanye rafa a ma so Epafrodite yii, a tan yeteēn yi tōrōni waxatin naxan yi. A mōn yi wama nēn a xa a fala e xa a e xa e senbe so e tinxin Alaa Muxu Sugandixin yeē ra yi. E mōn nama kunfa wule dinane xōn ma naxanye e yamaan ye.

Kitabun yireni ito fōlōni (1.1-11), Pōli a sewan nun a wali fajni kolonna nan mayitama Filipi denkeleya muxune ra. Na xanbi ra, a yi a yete kiin yeba. A bōje xunbenla naxan sōtōma Yesu barakani, a yi na mayita hali a to

mi a kolon Romi kaane yi naxan ligama a ra kasoon na. (Filipi Kaane 1.12-26) A yi e kawandi a e xa lu denkeleya kendēni, e yi lanna raso e tagi, e yi xuru e bode ma, nii fajin yi lu e yi naxan kelixi Yesu ma (1.27-2.18). Benun e mōn xa e bode to, Pōli naxa, a Filipi kaane xera Epafrodite nun Pōli fōxōrabira Timote xa lu e nun Filipi kaane tagi. (2.19-30)

Na xanbi ra, Pōli mōn yi e rakolon muxune fe ma naxanye mi tinxinxin Yesu a fe Xibaru Fajin xa. A yi a fala Filipi kaane xa a e xa lu alo a tan, e yi e senbe so denkeleyani, e yi lu alo Yesu (Filipi Kaane sora 3). Kitabun yireni ito rajanxi kawandi wuyaxi nan ma e nun nuwali saane nun xōntōnne (Filipi Kaane sora 4). To, Yesu a muxune mōn nōma limaniyaan sōtōdeni Kitabun yireni ito xōn.

Xōntōnne

¹ N tan Pōli nun Timote, Alaa Muxu Sugandixin Yesu a walikene, nxu bata ε tan Alaa Muxu Sugandixina yama sarijanxin xōntōn naxanye sa Filipi taani e nun denkeleya yamaan xunmatone nun mali tiine.

² En Fafe Ala nun en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinanna nun bōje xunbenla fi ε ma.

Pōli Ala maxandina Filipi denkeleya muxune xa

³ E fe na rabira n ma waxati yo yi, n barikan birama nēn Ala xa.

⁴ N na Ala maxandima ε xa sewan nin waxatin birin!

⁵ Amasōtō ε bata n mali Yesu a fe Xibaru Fajin nalideni keli lōxō singen ma han to.

⁶ N laxi a ra yati, Ala naxan wali fajini ito fōlōxi ε tagi, a a rakamalima nēn han a Muxu Sugandixin Yesu fa lōxōni.

⁷ A lan xaxinli ito xa lu n ma ε fe yi, amasōtō ε fe ramaraxi n bōjēni. Bayo xa n xidixi yōlōnxōnna ra, hanma xa n Yesu a fe Xibaru Fajin

xun mayengema, n yi a yeba, en birin Alaa hinanni.

⁸ Ala nan n seren na a ε rafan n ma xanuntenya kendeni naxan kelixi Yesu Alaa Muxu Sugandixin yeteen ma.

⁹ N ma Ala maxandin ni ito ra: Ala xa lu ε xanuntenyaan fari se fe kolonna nun famun kenden na han,

¹⁰ alogo ε xa nɔ fe fajin kolonje, ε yi lu fetareyaan nun sontareyani han Alaa Muxu Sugandixin fa laxona.

¹¹ E xa defe kewali tinxinxine yi naxanye kelima Yesu Alaa Muxu Sugandixin ma, Ala binye feen nun a batu feen na.

Poli kasoon na

¹² Ngaxakedenne, n waxi a xɔn ma nen, ε xa a kolon feen naxanye liga n na, ne bata Yesu a fe Xibaru Fajin mali, a siga yeen na.

¹³ Amasoto a bata makenen mangana sofane birin nun muxune birin xa, fa fala a n kasoon na Alaa Muxu Sugandixin nan ma fe ra.

¹⁴ Ngaxakedenna naxanye e lan nayaan saxi Marigini, n to saxi kasoon na, ne bata wekilen soto Alaa falan nalideni ki fajii, e mi gaxu.

¹⁵ Nɔndin na a ra, e tan ndee Alaa Muxu Sugandixina fe kawandi bama milen nun lantareyaan nin, koni ndee a ligama jenenige fajiyaan nin.

¹⁶ Ne a ligama xanuntenyaan nin, amasoto e a kolon a n ma wanla findixi Yesu a fe Xibaru Fajin xun mayenge feen nan na.

¹⁷ Bodene tan Alaa Muxu Sugandixina fe kawandin bama yete yigboon nin. E miriyane mi fan. E waxi nde sa feni n ma tɔɔn fari kasoon na.

¹⁸ Fefe mi na ra. Xa e miriyaan findi a fajin na, xa a findi a jaxin na, Alaa Muxu Sugandixina fe bata rali kiin birin yi. Na bata n sewa, n mɔn luma nen sewani.

¹⁹ Amasoto n na a kolon fa fala na birin findima n ma kisin nan na ε Ala maxandine nun Yesu Alaa

Muxu Sugandixina Niin barakan nin.

²⁰ Bayo n naxan mamema e nun naxan xɔli n ma, n nama yagi fe yo yi mumε. Koni n xa limaniya iki alo waxati danguxine yi alogo yamaan xa Alaa Muxu Sugandixin binya n fati bendena fe ra, xa n lu n nii ra, hanma xa n faxa.

²¹ Amasoto Alaa Muxu Sugandixin nan findixi n tan ma dunuja yi gidin na, sayaan yi findi tɔnɔn na n xa.

²² Koni xa n lu dunuja yi, n nɔε wali fajina nde ke nen. N lan n xa nanse liga? N mi a kolon.

²³ Fe firinni itoe birin xɔnla n ma: N waxi keli feni dunujani ito yi, n sa lu Alaa Muxu Sugandixin fema, na nan fan ki fajii.

²⁴ Koni ε tan ma fe ra, a lan n lu n nii ra fati bendeni.

²⁵ N to laxi na ra, n bata a kolon a n luma nen ε ye alogo ε xa siga yeen na, ε sewa ε denkeleyani.

²⁶ N mɔn na xete ε fema, ε Alaa Muxu Sugandixin Yesu matɔxɔn xun masama nen n ma fe ra.

²⁷ Koni, ε siga ti kiin xa lan Alaa Muxu Sugandixina Xibaru Fajin ma, alogo xa n fa ε fema, hanma xa n be, n xa a me nen fa fala ε xaxili kedenni, ε sɔbe soxi ε bode xɔn ma denkeleyani Xibaru Fajina fe ra kii kedenni.

²⁸ E nama gaxu ε yengefane yee ra mumε! Na a yitama e ra nen fa fala e halagima nen, a ε tan kisin kiraan nan xɔn Ala barakani.

²⁹ Bayo a bata a ragidi a hinanni a ε xa la Alaa Muxu Sugandixin na, ε mɔn yi tɔɔ a fe ra,

³⁰ ε lu na yenge kedenna soε, ε n to naxan soε, alo ε mɔn bata a me kii naxan yi, han iki n na fari.

2

Yesu raliga fena

¹ Xa Alaa Muxu Sugandixin senbe yo fima ε ma, xa a xanuntenyaan limaniya yo fi ε ma, xa lanbodeya yo ε nun Alaa Nii Sarijanxin tagi,

xa xanuntenyaan nun kininkinin
yo ε yi,

² nba, ε xa n ma sewan nakamali,
ε yi lan ε bode ma, xanuntenya
kedenna yi lu ε tagi, e nun xaxili
keden.

³ Ε nama fefe liga yete yigboni
hanma wasoni, koni ε yete magodo,
ε yi bonne yate dangu ε yeteen na.

⁴ Ε nama ε miri ε makone
gbansanna ma fɔ bonne fan
gbeena.

⁵ Ε keɲaan xa lu ε bode tagi alo
Alaa Muxu Sugandixina, Yesu.

⁶ Alayaan yi a tan naxan yi
a mi na ramara a yete yi.

⁷ Koni a yi a me a yete ra,
a yi a yete findi konyin na,
a lu adamadiyaan kiini.

A to adamadiyaan sɔtɔ,

⁸ a yi xuru Alaa falan bun
han a tin sayaan ma a faxa wudin
ma.

⁹ Na nan a ligaxi,
Ala a ratexi binyeni kore xonna ma,
a yi xinla fi a ma

naxan gbo xinla birin xa,
¹⁰ alogo naxanye birin kore xonna
ma

naxanye bɔxɔ xonna ma e nun a
bun ma,
e na Yesu xinla me waxatin naxan
yi,

xinbin birin sinma nen a bun ma,
¹¹ lenna birin yi a fala

fa fala Alaa Muxu Sugandixin Yesu
nan Marigin na,
Fafe Ala binya feen na.

Ε δεγεε alo kenenna dunuɲa yi

¹² Nayi, n xanuntenne, ε darixi
n ma falan suxe kii naxan yi n yeε
xɔri, ε mɔn xa a suxu n xanbi dangu
na ra iki, ε yi lu ε kisi feen nakamale
gaxun nun xuruxurunni.

¹³ Amasɔtɔ Ala nan walima ε yi,
alogo ε ɲenigen nun ε kewanle xa
lan a waxɔn feen ma.

¹⁴ Ε feen birin liga hali ε nama
a findi mawugan nun fe matandin
na,

¹⁵ alogo ε xa findi sɔntarene ra,
ε sarijan. Ε findi Alaa diine ra, fe

mi naxanye ra naxanye degeεma alo
sarene kore xonna ma waxatini ito
muxu tinxintare sarijantarene ye,
¹⁶ ε nεma nii rakisin falan naliye.

Xa ε na liga, n nan n kanbama ε
yi nen Alaa Muxu Sugandixin fa
lɔxɔni fa fala n ma dunuɲa yi gidin
nun n ma wanla mi findixi fe fuun
na.

¹⁷ Hali n faxa ε xa, n lu alo minse
saraxan naxan nabɔxɔnma ε fe ra,
sa ε denkeleyaan fari Ala yetagi
naxan fan luxi alo saraxana, na n
nasewama nen, en birin yi sewa.

¹⁸ Ε fan xa sewa na kiini, en lu en
bode yi sewani.

Timote nun Epaforodite a fe

¹⁹ N xaxili tixi Marigi Yesu ra, a
xa n mali Timote rasige ε ma xulen,
alogo n tan yeteen bɔɲe xunbele kii
naxan yi ε xibarune fe yi.

²⁰ Muxu gbete mi n dexɔn naxan
xaminxi ε fe ra alo a tan.

²¹ Bonne tɔnɔn nan tun fenma
e yete xa. E mi Yesu Alaa Muxu
Sugandixin gbeen fenma.

²² Koni ε yetena a kolon a Timote
bata a keɲaan mayita tɔrɔni, a yi a
yete findi Xibaru Fajina walikeen
na n dexɔn alo diin nun a fafe.

²³ N waxi a rasiga feni ε ma, n na
n ma feene to fixaxi waxatin naxan
yi.

²⁴ N laxi a ra Marigin barakani fa
fala n fan yeteen sigama nen ε fema.

²⁵ N bata a miri fa fala a fere
mi na fɔ n mɔn xa ngaxakedenna
Epaforodite raxete ε ma, n wali ke
boden nun n yenge so bodena, ε
naxan nafa n ma, ε seene so a yii n
mali feen na.

²⁶ Ε birin to xɔnla a ma ki faji! A
bata kɔntɔfili bayo ε bata a furena
fe me.

²⁷ Nɔndin nan a ra, a fura nen
yati! A yi luxi ndedi a xa faxa.
Koni Ala yi kininkinin a ma. A
mi kininkinxixi a kedenna xan ma,
koni n tan fan, alogo na sunun
nama sa n ma tɔrɔn fari.

²⁸ Nanara, n waxi a rasiga feni ε
ma mafuren alogo ε na a to waxatin

naxan yi, ε mən yi sɛwa, n bəɲen yi sa ɲdedi.

²⁹ Ε a rasεnε sɛwa gbeeni Marigin xinli. Ε na muxu sifan binya,

³⁰ bayo a yi faxama nɛn nun Alaa Muxu Sugandixina wanla fe ra. A yi tinxi a niin fi feen ma alogo a xa n mali ε tan yetεen mi yi nɔε naxan ligε.

3

Kisin sɔtɔ fena

¹ Iki, ngaxakedenne, ε sɛwa Marigini. Na mi n tɔrε xa n xεtε na feene ma n bata yi naxanye sɛbε ε ma nun alogo na xa ε ratanga.

² Ε ε masiga fe xɔsixi rabane nun fe ɲaxi rabane ra, e nun muxun naxanye a falama fa fala xa muxun mi banxulan a mi kisima.

³ Anu, ɲɔndin naxan na, en tan nan muxu banxulanxine yetεen na, en tan naxanye Ala batuma a Nii Sariɲanxin barakani, en tan naxanye en kanbama Alaa Muxu Sugandixin Yesu a fe yi, en tan naxanye mi laxi en yetε ra.

⁴ Xa n wa, n fan nɔε lε n yetε ra nɛn. Xa bonne e mirixi nɛn a e nɔε e yetε rakisε nɛn, n dangu ne ra pon!

⁵ Amasɔtɔ n banxulan n barin xii solomasεxɛde lɔxɔn nin. Isirayila kaan nan n na, keli Bunyamin bɔnsɔnni, Heburune Heburu nan n tan na. N yi biraxi sariyan fɔxɔ ra Farisi muxune* kiin ma nun.

⁶ Yahudiya dina xɔnxɔnna nan yi n na nun han n yi denkeleya yamaan ɲaxankatama. Fε yo mi yi n ma tinxinna ra sariyan mabinni.

⁷ Koni n yi seen naxanye yatεma tɔnɔn na, iki n bata ne yatε bɔnɔn na Alaa Muxu Sugandixina fe ra.

⁸ Koni n feene birin yatεxi bɔnɔn nan na fe fisamantenni ito a fe ra naxan findixi Alaa Muxu Sugandixin kolon feen na, Yesu n Marigina. Amasɔtɔ n bata bɔnɔ

feen birin yi a fe ra. N bata seen birin yatε fe fuune ra alogo n xa Alaa Muxu Sugandixin sɔtɔ,

⁹ n yi lu a tan xa. N mi n yetε findima tinxin muxun na n ma sariya suxun xɔn, koni fɔ denkeleyaan barakani Alaa Muxu Sugandixin ma. Tinxinyaan na a ra naxan kelixi Ala ma a sɔtɔ denkeleyaan barakani.

¹⁰ N fa waxi Yesu kolon feni, e nun sɛnben naxan a raketixi sayani, nxu nun a tan yi tɔrɔya kedenna kolon, n yi lu alo a tan a sayani

¹¹ alogo n fan xa keli sayani.

Giina han a danna

¹² N munma yelin na birin sɔtε singen, hanma n yi kamali. Koni n yixɔdɔxɔxi a fendeni alogo n xa n kɔntɔnna rasuxu bayo Alaa Muxu Sugandixin Yesu nan n fan nasuxi.

¹³ Nba, ngaxakedenne, n na a kolon, n munma a sɔtɔ singen. Koni n fe keden nan nabama iki: feen naxanye n xanbi ra, n bata ɲinan ne xɔn. Naxan n yeε ra, n kataxi na nan li fe ra iki.

¹⁴ N na n gima, alogo n xa sa a danna li, n yi ariyanna sɔtɔ, Ala n xilixi naxan ma a Muxu Sugandixin barakani, Yesu.

¹⁵ Nanara, en tan naxanye bata kɔxɔ denkeleyani, a lan en birin xa na to na kii nin. Koni xa fe gbεtε ε tan nde kui, Ala na fan nafixama nɛn na kanna xa.

¹⁶ Na ma, en xun tixi denaxan na, en xa siga yeεn na na kii nin.

¹⁷ Ngaxakedenne, ε birin xa n tan naliga. Muxun naxanye sigati ki luxi alo nxu gbeena, ne nan xa findi misaala ra ε xa.

¹⁸ N bata yi ito fala ε xa nun sanɲa ma wuyaxi, n wugamatɔn mɔn xa a fala ε xa iki. Muxu wuyaxi sigati kiina e findixi Alaa Muxu

* **3:5: Farisi muxune:** Yahudiyane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. E tan nan e sɔbε so Nabi Musaa sariyan suxun ma dangu Yahudiyane bonne ra. E mɔn yi e benbane namunne suxuma kii xɔdεxeni. E tan yi laxi malekane ra. E mɔn yi laxi a ra a muxune kelima nɛn sayani.

Sugandixin faxa wudin† xaranna fe yaxune ra.

¹⁹ Na muxune e raƙanma yahanama nin. E ala nan e fati benden sagone ra. E rafeya feene nan nafa e ma. Dunuƙa feene nan tun nafa e ma.

²⁰ Koni ariyanna dugurenne nan en tan na. En na en nakisi-maan nan mamema keli ariyanna yi, en Marigina Yesu Alaa Muxu Sugandixina.

²¹ A en fati benden senbetaren maxetema nen, a lu noroni alo a gbeena, a yi a liga senben na naxan feen birin saxi a non bun ma.

4

Pali a maxadina

¹ Nanara, ngaxakedenne, n xanuntenne nun n nafa muxune, naxanye findixi sewan nun xun-nayerenna ra n xa, ε lu Marigini gben gben, n xanuntenne.

² Ewodi nun Sintiki, n na ε mafanma, ε lan ε bode ma Marigini.

³ I tan, n lanfana, lannaya muxuna, n bata i maxandi, i xa na ƙaxanle mali amasoti e bata wali n dexon Yesu a fe Xibaru Fajina fe ra, e nun Kilementi e nun n lanfane birin naxanye xinle sebexi Nii Rakisin Kitabun kui.

⁴ E sewa Marigini waxatin birin. N mon xa a fala, ε sewa.

⁵ Muxun birin xa a kolon fa fala ε dijaxi. Marigin famaton ni i ra!

⁶ E nama xamin fefe ra, koni ε makone fala Ala maxandideni e nun barika birani waxatin birin.

⁷ Nba, Ala baje xunbenla naxan fima, xaxinla mi noe naxan famunje, na ε baje nun ε xaxinla kantanma nen Marigini, Alaa Muxu Sugandixina Yesu.

⁸ Nba, donxen na, ngaxakedenne, feen naxan yo finde jondin na, fe kendena, tininna, sariƙanna, marafanna, binyen feen naxan yo

yi, xa son fajin na a ra, naxan finde tantunna ra, ne xa findi ε miriyane ra.

⁹ E bata xaranna naxanye soto n na, ε bata naxan me e nun n kewanle, ε xa ne liga. Nayi, baje xunbenla Ala luma nen ε xon ma.

Pali a barika birana

¹⁰ N sewaxi Marigini ki faji bayo ε mon bata ε jaxo lu n xon. E xaxili yi n xon nun yati koni ε mi fere soto ε xa a yita n na.

¹¹ N mi ito falama ε xa n makoon xan ma fe ra, bayo n bata dari a ra n xa n wasa so n kiini.

¹² N yigelitoyaan kolon, n nafulu kanyaan kolon. N bata wundo feni ito kolon fa fala xa n lugoxi hanma xa n kamexi, xa se gbegbe n yii hanma ndedi, n wasa soxi na yi yiren birin e nun waxatin birin bayo

¹³ n noe feen birin lige nen Yesu barakani naxan senben fima n ma.

¹⁴ Koni hali na, ε bata fe fajin liga ε n mali n ma torone yi.

¹⁵ E tan Filipi kaane fan yatina a kolon, ε Yesu a fe Xibaru Fajina fe me waxatin naxan yi, n kelimatona Masedoniya yi, ε tan nan tun n mali denkeleya yamane ye, ε se fajina ndee fi, ε ndee rasuxu.

¹⁶ N yi Tesaloniki taani waxatin naxan yi, sanja ma firin, ε seene rafama n ma n makoon yi naxanye ma.

¹⁷ N mi kiseene xan fenma n yete xa, koni n waxi nen ε xa barayin nan soto.

¹⁸ E seen naxanye birin soxi Epaforodite yii, n bata e birin masoto, ne bata n makone birin li, e n wasa. A ligaxi nen alo wusulanna naxan ganma saraxa fajin na, naxan Ala kenenxi.

¹⁹ Nba, n ma Ala ε malima ε makoon birin na nen a nafulu kanyaan xon Alaa Muxu Sugandixin Yesu barakani.

† **3:18:** Romi kaane yi muxune gbangbanma **wudin** nan ma, e yi e faxa. Yesu sayaan nan habadan nii rakisin fima muxune ma. A faxa wudin yi findi kisin taxamasenna ra.

²⁰ En xa binyen fi en Fafe Ala ma habadan han habadan. Amina.

Xəntən dənxeña

²¹ Ɛ yama sarijanxin birin xəntən naxanye Yesu Alaa Muxu Sugandixini. En ngaxakedenna naxanye n fəma be, ne fan Ɛ xəntənma.

²² Yama sarijanxin naxan birin be, ne Ɛ xəntənma, katarabi Romi Manga Gbeena muxune ma.

²³ Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina hinanna xa lu Ɛ yi.

Kòlòsi Kaane Pòli Alaa Falan Naxan Nasiga Kòlòsi Kaane Ma

Yesu a xeraan Pòli kitabu yireni ito rasiga denkeleya muxune nan ma naxanye yi dɔxi Kòlòsi taani. Pòli singe xa mi kawandin ba e xa, koni a e fe kolon nen Romi taani, a yi kasoon na denaxan yi. Alaa Nii Sarijanxin yi kawandina nde fi Pòli ma Kòlòsi kaane xa e nun denkeleya muxune birin xa naxanye dunuɔa yi.

Kòlòsi taan yi Efesi taan sogeteden binna nin fɔ kilo kemε firin yate. A luxi alo Pòli mi siga na mumε. A fɔxɔrabirana nde, Epafirasi nan siga na, Kòlòsi kaan nan yi Epafirasi ra, naxan singe sa Yesu a fe Xibaru Fajin nali na taani (Kòlòsi kaane sora 1.7 nun sora 4.12).

Pòli yi kasoon na waxatin naxan yi, yanyina nde Romi taani, Epafirasi yi fa a fala a xa a Kòlòsi kaane bata kunfa dina gbete xaranna xon. Muxu gbete bata sa xaranna ti Kòlòsi kaane xa, e naxa fa fala a xa i wama Ala kolon feni, xa i wama kisi feni, fɔ i xa senbe gbete nan batu, i yi so namun fena nde yi, alo banxulanna nun donse donna tanne nun minseene tanne. E to Pòli rakolon na feene ma, mafuren a yi Kitabun yireni ito sebe Kòlòsi kaane ma, alogo a xa a fala e xa fa fala Ala kisin naxan fima, na soto a Muxu Sugandixin Yesu nan xon naxan kamalixi. A yi kedin so Tikiko nun Onesimo yii siga e ma (sora 4.7,9).

A yelin xanbini xontonna tiye e nun wali fajni kolonna Ala xa (sora 1.1-14), Kitabun yire singen Yesu a mangayaan nan ma fe falama. A naxa, fa fala Yesu senben gbo jinanne birin xa, a Yesu nan keden findixi Alaa falan Xibaru Fajin kannu ra (sora 1.15 han sora 2.3). Pòli yi falan ti Kòlòsi kaane xa lan tantanna fe ma muxuna ndee

naxan ligama e konni (sora 2.4-25). Dɔnxen na, a e kawandi lan e kewanle ma e lan e xa naxan liga Alaa Muxu Sugandixin xon, denkeleya kendeni (sora 3.1 han sora 4.6).

A rajanni, a falana nde sebe a kolon muxune ma a yi a rajanna sebe a yete yiin na, a falani so (sora 4.7-18). Kitabun yireni ito Alaa Muxu Sugandixin tiden yebama nxu xa ki fajni.

¹ N tan Pòli, naxan findixi Yesu Alaa Muxu Sugandixina xeraan na Ala sagoon xon ma, n tan nun en ngaxakedenna Timote nan kedini ito sebeɔi,

² siga ngaxakeden sarijanxine ma naxanye toɔgondiyaxi Alaa Muxu Sugandixin ma Kòlòsi taani.

En Fafe Ala xa hinanna nun boɔne xunbenla fi ε ma.

Barika birana Ala maxandideni

³ Nxu nεma Ala maxandima ε xa, nxu barikan birama Ala xa ε fe ra waxatin birin, en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin fafe.

⁴ Amasoto nxu bata ε denkeleyana fe me lan Alaa Muxu Sugandixina Yesu a fe ma e nun ε a yama sarijanxin xanuxi kii naxan yi.

⁵ Nanara, ε denkeleyaan nun ε xanuntenyaan xunna tixi na yigin nan na naxan namaraxi ε xa ariyanna yi. E bata na yigin kolon Xibaru Fajin gbee jɔndi falana ε li waxatin naxan yi.

⁶ Xibaru Fajini ito bata fa ε ma alo a fama dunuɔa birin ma kii naxan yi. A fama nen barakan na, a yiriwa. A na kiin fan yi ε tagi xabu ε jɔndin me loxoni, ε yi Ala hinanna kolon.

⁷ Epafirasi nan ε tan xaranxi, en nafan walike bodena, naxan findixi ε tan xa Alaa Muxu Sugandixina xera toɔgondiyaxin na.

⁸ A tan nan a falaxi nxu xa, Alaa Nii Sarijanxin xanuntenyaan fixi ε ma kii naxan yi.

9 Na nan a toxi, xabu nxu na me loxonni, nxu Ala maxandima e xa tun! Nxu mafanna tima alogo e xa kamali Ala sagoon kolonni e nun fekolonna nun xaxilimayaan birin Alaa Nii Sarijanxin naxan fima.

10 Nayi, e no e sigan tiye nen alo Marigin waxi a xon ma kii naxan yi, e yi a kenen kiin birin yi. E sabati e kawali fajine xon e yiriwa Ala kolonni.

11 Nxu mon Ala maxandima alogo e xa senbe gbeen soto Ala gbee senbe noroxin xon ma, e no e tunnafanye, e mon yi limaniya.

12 E xa barikan bira Fafe Ala xa sewani bayo a tan nan a ligaxi e yi e gbee keen soto naxan kenenna mangayani yama sarijanxin xa.

13 A tan bata en xunba dimin noon bun ma, a en xali a rafan dii xemena mangayani

14 naxan en xunba, a yi en yulubine xafari.

Alaa Muxu Sugandixina

15 Ala totaren maligan nan a Muxu Sugandixin na. A tan nan dii singen na daala birin ye.

16 Amasoto Ala bata seen birin da a tan barakani kore xonna nun boxon ma, seen naxanye toma e nun naxanye mi toma, mangayane, kuntigine, no kanne, e nun senbe kanne. Seen birin daxi a tan nan baraka yi a tan xa.

17 A yi na benun seen birin xa da. Sena ngaan masuxi a tan nan xon.

18 A tan nan denkeleya yamaan xunna ra naxan luxi alo a fatina. A tan nan habadan muxu singe kelixin na sayani, alogo a xa findi yeeratiin na feen birin yi.

19 Amasoto a bata rafan Ala ma a xa a keja kamalixin birin lu Yesu yi.

20 A mon bata tin, a xa e nun seen birin tagini ton naxan boxon nun kore xonna ma a Muxu Sugandixin barakani. A wunla yi mini a faxa wudin ma alogo a xa boje xunbenla fi en ma.

21 A foloni nun, e yi makuya Ala ra pon! E yi e yete findi a yaxune ra e miriyane nun e kawali jaxine xon.

22 Koni iki, a bata e tagini ton a fati bendena sayaan xon ma, alogo a xa fa e rasarijanxin na a yetagi. Fe mi fa e tan yi, a mi fa e magima.

23 Koni, fo e xa lu denkeleya fari ken, alogo e nama makuya Xibaru Fajin yigin na e naxan mexi naxan nalixi daala birin ma e nun n tan Poli findi naxan wali muxu ra.

Poli a wanla

24 Iki, n sewaxi n ma torone yi e fe ra, bayo na toroya donxen naxanye luxi Alaa Muxu Sugandixina toron na, n na defema nen n fati bendeni denkeleya yamaan xa naxan findixi a fatin na.

25 Ala nan n findixi denkeleya yamana walikenen na, a n xa Alaa fala kamalixin nali e ma.

26 Wundon na a ra naxan yi luxunxi waxati danguxine yi muxun birin ma, koni iki a bata a ye makenen a yama sarijanxin xa.

27 Ala bata tin a siyane birin yi a wundo fe tilinxi mamirinxin kolon. Na wundon ni i ra: Alaa Muxu Sugandixin luma e tan yi. Yigin na a ra, a e xa noro.

28 Nxu Muxu Sugandixina fe ralima muxun birin ma, nxu e kawandi, nxu yi e xaran fekolonna birin na alogo nxu xa fa muxun birin defexin na Alaa Muxu Sugandixin ma.

29 N walima a xodexen na na feen nan ma. N na n sobe so a senbe gbeeni naxan walima n yi fangan na.

2

1 N wama nen e xa a kolon a n yenge gbee sifan naxan yi e xa e nun Layodise kaane e nun naxanye birin munma n gbindin to.

2 N yengen soma e xa nen alogo e bojen xa limaniya, e findi gbindi kedenna ra xanuntenyani, e

yi fekolonna kamalixin sɔtɔ xaxili-mayani alogo e yi Alaa wundo feen kolon, Alaa Muxu Sugandixina,

³ dahamun fekolonna nun xaxinla birin luxunxi naxan yi.

⁴ Nba, n na a falama ε xa, alogo muxu yo nama ε mayenden fala jaxumene ra.

⁵ Bayo hali n gbindin mi ε fema koni n xaxili ε xɔn. N sɛwaxi, n na a to sariyan naxan ε tagi e nun ε denkeleya kendena Alaa Muxu Sugandixin ma!

Nii nenɛn defexina Yesu yi

⁶ Nayi, bayo ε bata Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin sɔtɔ, ε lu a tan yi.

⁷ E xa ε salenna bitin, ε sabati a tan yi. E senbe so denkeleyani alo e ε xaraxi kii naxan yi. E xa barikan bira Ala xa waxatin birin.

⁸ E a liga ε yeren ma. Nanara, muxu yo nama ε findi konyin na dunuɗa fala jaxumene nun mayanfa feene xɔn, fata adamane namunne nun dunuɗa gele ma feene ra, naxanye mi kelixi Alaa Muxu Sugandixini.

⁹ Amasɔtɔ alaya kamalixin birin luxi Yesu fati benden nin.

¹⁰ E fan bata kamali a tan yi. A tan nan senbene nun nɔone birin xunna ra.

¹¹ E bata banxulan Yesu xɔn, muxune banxulan tiin mi naxan na, koni naxan muxune xɔrɔyama fati benden nafan feene senben bun, Alaa Muxu Sugandixin naxan ligama.

¹² Amasɔtɔ ε rafu igeni waxatin naxan yi, ε nun Yesu bata maluxun ε bode xɔn ma. E mɔn bata keli sayani ε bode xɔn ma denkeleyaan barakani Ala senben ma naxan a rakelixi sayani.

¹³ E faxaxin nan yi a ra nun ε hakene fe ra e nun ε fati benden banxulantareyaan ma. Koni iki, Ala bata en hakene mafelu, a ε nun Yesu niin bira ε yi ε bode xɔn ma.

¹⁴ Doli kedind naxan yitɔnxi en xili ma e nun tɔnna naxanye yi en halagima, a bata ne ba, a e jan, a e gbangban a faxa wudin fari.

¹⁵ Na kiini, Ala bata nɔ kanne nun senbe kanne yenge so seene ba e yii, a ti e yee ra dunuɗa yetagi alo muxu suxine yengeni, a nɔɔn sɔtɔ e ma a sayaan barakani a faxa wudin ma.

¹⁶ Nanara, ε nama tin muxu yo xa ε kiti ε donsena fe ra hanma ε minsena hanma sali lɔxɔna nde, hanma kike nenɛn malanne, hanma Matabu Lɔxɔna fe ra.

¹⁷ Ne birin findixi fe famatone nininna nan na naxanye yi fama, koni jɔndin yeteen findixi Alaa Muxu Sugandixin nan na.

¹⁸ E nama tin, muxu yo xa ε yalagi wulen yete magodoni e nun maleka batun xɔn. Na muxu sifana a kanbama a xiye toxine nan ma fe ra. A lugoxi waso fuun nan na a munadabayaan miriyani,

¹⁹ a ba Yesu yi. Anu, a tan nan luxi alo fati benden xunna. Yesu barakani fatin birin baloxi, a findi kedenna ra salen seene nun fasane xɔn, a yi gbo alo Ala waxi a xɔn ma kii naxan yi.

Xɔrɔyana Yesu yi

²⁰ Xa ε nun Alaa Muxu Sugandixin bata faxa ε bode xɔn, a yi ε xɔrɔya dunuɗa gele ma feene ma, nanfera nayi e sigan tima alo dunuɗa gbee muxun nan ε tan na? Nanfera ε tinma e xa tɔn sifani itoe sa ε ma?

²¹ E nama a tongo! E nama a mato ε lenna ra! Yiin nama din a ra!

²² Ne findixi seene nan na naxanye lɔma ayi e na rawali waxatin naxan yi. Ne findixi yamarine nun xaranne nan na fata muxune ra.

²³ Na yamarine maligaxi fekolonna nan na, fata e karanhan batu kiin ma, e nun e yete magodona, e nun e fati benden suxu kii xɔdexena, koni senbe mi ne yi, e yi fati benden natane xuru.

3

Alaa kirana

¹ Bayo ε nun Alaa Muxu Sugandixin bata rakeli sayani, nayi ε xa ariyanna feene fen, Alaa Muxu Sugandixin dɔxi Ala yiifanna ma denaxan yi.

² Ε xa ε miri ariyanna feene ma, ε nama ε miri dunuɲa feene ma.

³ Amasɔtɔ ε bata faxa, ε dunuɲa yi gidin luxunxi Alaa Muxu Sugandixini Ala xɔn.

⁴ Alaa Muxu Sugandixin na mini kenenni, a tan naxan ε rakisixi, ε fan minima nen a fema a binyeni.

⁵ Nanara, dunuɲa fe kobin naxanye ε yi, ε xa ne yiiba: yanga suxuna, xɔsi feene, kunfa ɲaxine, waxɔn fe ɲaxine, e nun milentenyana, naxan findixi se batun na.

⁶ Sɔnna sifani itoe nan Ala xɔlɔn nafama fala xuxutarene ma.

⁷ Ε tan fan yetɛɛn yi sigan tima na kii nin nun ε to yi ε dunuɲa yi gidin ligama e yi.

⁸ Koni iki, ε xa na feene birin yiiba: xɔlɔna, bɔɲɛ teena, ɲaxuna, konbina, e nun fala ɲaxin naxan minima ε de.

⁹ Ε nama wulen fala ε bode xa amasɔtɔ ε bata muxuya fonna yiiba e nun a keɯanle.

¹⁰ Ε mɔn bata muxuya nenɛn sɔtɔ naxan luma yitɔɲɲɛ Ala kolonni han a findi a da muxun maligan na.

¹¹ Na dali nenɛni, Girekine nun Yahudiyane, banxulanne nun banxulantarene, xɔɲɛne nun xuluntarene, konyine nun xɔrɔne, ne birin keden Alaa Muxu Sugandixini, fangan naxan yi feen birin yi.

¹² Nanara, bayo Ala bata ε yeɯa, a ε findi a rafan yama sariɲanxin na, ε xa kininkininna nun fanna nun yetɛ magodon nun limaniyaan nun diɲan tongo.

¹³ Ε xa diɲa ε bode xa, ε ε bode mafelu. Xa nde feen liga a lanfaan na, ε xa ε bode mafelu alo Marigin bata ε mafelu kii naxan yi.

¹⁴ Ε xa xanuntenyaan sa ne fari, naxan e birin deɯema.

¹⁵ Alaa Muxu Sugandixina bɔɲɛ xunbenla xa yiriwa ε bɔɲɛni. Bayo Ala ε xilixi na nan xɔn, ε findi fati bɛndɛ kedenna ra. Ε findi wali fajni kolonna ra.

¹⁶ Alaa Muxu Sugandixina falan xa lu ε yi, a ɲaxunna birin yi, ε yi ε bode xaran, ε yi ε bode kawandi fekolonna birin yi, e nun Yaburi falane nun bɛtine nun Ala tantun sigi sariɲanxine ra. Ε barikan bira Ala xa ε bɔɲɛni.

¹⁷ Ε naxan birin ligama hanma ε a fala, ε xa na birin liga Marigi Yesu xinli ε yi barikan bira Fafe Ala xa a barakani.

Denbaya sariyana

¹⁸ ɲaxanle, ε xuru ε xɛmɛne ma alo a lan ɲaxanle ma kii naxan yi Marigin yetagi.

¹⁹ Xɛmɛne, ε ɲaxanle xanu, ε nama ɲaxu e ra.

²⁰ Diine, ε sɔtɔ muxune fala xuiin suxu feen birin yi, amasɔtɔ na nan nafan Marigin ma.

²¹ Dii fafane, ε nama ε diine raxɔlɔ alogo e nama tunnaɔlɔ.

²² Konyine, ε kanne fala xuiin suxu feen birin yi naxanye ε xun na dunuɲa yi. Ε nama wali e ye xɔnna gbansan xan yi, alogo ε xa rafan e ma, koni ε wali bɔɲɛ fajin na Marigin binya feen na.

²³ Ε nɛma fefe lige, ε xa a liga ε bɔɲɛn birin na alo e a ligama Marigin xa kii naxan yi koni muxune mi a ra.

²⁴ Bayo ε a kolon, fa fala ε ε saranna sɔtɔma nen Marigin yii, a keɛn naxan namaraxi a yamaan xa. Ε kanna nan Alaa Muxu Sugandixin na ε walɛn naxan xa.

²⁵ Naxan na wali tinxintareyani, a tinxintareyaan saranna sɔtɔma nen, bayo Ala mi muxune rafisama e bode xa.

4

¹ Konyi kanne, feen naxan lan, naxan tinxin, ε xa na liga ε konyine

xa. E a kolon fa fala e fan kannu ariyanna yi.

Maxadine

² E xa lu Ala maxande waxatin birin, e yi lu e yeε ra yi, e barikan bira a xa.

³ E man xa Ala maxandi nxu xa. Nanara, Ala xa nxo falan nasonyaya alogo n xa no Alaa Muxu Sugandixina wundo feen nalideni, n kasoon na naxan ma fe ra.

⁴ E xa a mafan, n xa a fala a fixen na alo n lan kii naxan yi.

⁵ E sigan ti xaxilimayani denkeleyatarene mabinni, e ferε fen waxatine ma.

⁶ E falan xa findi hinan fala kenden nan na. E xa a kolon e muxun birin yabima a fajin na kii naxan yi.

Xontan donxene

⁷ Nxu rafan ngaxakedenna Tikiko nan n ma feen birin fale e xa. Marigina walike togondiyaxin na a ra naxan walima Marigin xa alo n tan.

⁸ N na a rasigama e ma alogo e xa nxu kiin kolon, a yi e ralimaniya.

⁹ En nafan ngaxakedenna, togondiya muxuna, Onesimo sigama a foxo ra. E muxuna nde na a ra. Feen naxan danguxi be yi, e na birin yebama e xa en.

¹⁰ N kasorasa bodena Arisitaraki e xontanma e nun Maraka, Baranabasi dunbode. E bata yi yamarine me naxan ma fe ra, xa a fa e konni, e xa a rasene ki faji.

¹¹ Yisa, naxan xili sa Yusutu, na fan e xontanma. Yahudiyane tagi ne nan tun walima n xon ma Alaa Mangayana fe ra, ne nan findixi n niini fan muxune ra.

¹² Epafirasi, e muxuna nde e xontan Yesu a walikena, Alaa Muxu Sugandixina. A yengen soma e xa Ala maxadini waxatin birin, alogo e xa defe, e yi e yixodoxo, e kamali Ala sagoon birin yi.

¹³ N na seren bama a xa, a toroxi e fe ra ki faji e nun Layodise kaane nun Herapolisi kaane.

¹⁴ En nafan muxuna, Luka dandan tiina, e nun Demasi e xontan.

¹⁵ E ngaxakedenne xontan nxu xa naxanye Layodise yi, e nun Nimifa nun denkeleya yamaan naxan malanna tima a banxini.

¹⁶ E na kedini ito xaran e konni, e a liga a xa xaran Layodise kaane denkeleya yamaan xa. Naxan fan kelima Layodise yi, e na fan xaran.

¹⁷ E xa a fala Arikepe xa, e naxa, "I wanla naxan sotoxi Marigin na, a liga i yeren ma, i yi a rakamali."

¹⁸ N tan Poli nan xontan donxeni ito sebexi n yiin na: E nama jinan n ma kasorasaan xon ma.

Ala hinanna xa lu e xon.

Kedi Singen Tesaloniki Kaane Ma Poli Alaa Falan Kedi Singen Tesaloniki Kaane Ma

Tesaloniki yi findixi Romi manga taan nan na Masedoniya yamanani, Girēki yamanan kōmen fōxōni. Xera Poli fa nen na taani a xerayaan sigatiin firindenī, a keli xanbini Filipi taani. A yi denkeleya muxuna ndee sōto mēnni, koni a mi bu na, bayo Yahudiyana ndee yi na, naxanye mi yi tinxi a fe ma. Nayi, fō a xa yi keli nen Tesaloniki taani mafuren. Nanara, a yi siga Beere taani (Xerane 17.1-10). Dōnxen na, a yi fa Kōrenti taani, a fōxōrabiran Timōte yi sa a li na, a yi Tesaloniki kaane feene ye ba a xa. Nayi, Poli yi kedi singen nasiga Tesaloniki kaane ma. Waxatina nde, a se be Kōrenti taan nin. Fe kolonne a falama fa fala Kitabun yireni ito nan singe se be benun Ningila Yesu kitabu yire gbete ye, a a se be nen fō jee fu nun solofere jōxōn Yesu te xanbini kore xōnna ma.

Xibarun naxanye fa sa keli Tesaloniki taani, xeraan yi se wa ne fe ra. A barikan birama Ala xa lan na misali fajin nan ma Tesaloniki kaane naxan yitama yamanan muxun bonne ra. A mōn a falama a waxi e to feni han (1.1-3.13). Nayi, a e kawandima a e xa e tunnafan, e mōn yi yanfan denkeleyani Yesu ma (4.1-12). Na xanbi ra, e bata maxōdinna naxanye ti lan faxa muxune keli feen ma sayani e nun Alaa Muxu Sugandixin fa feen ma, a yi ne yabi (4.13-5.11). A a kedin nājanxi sariyane nun xōntōnne nan ma (5.12-28).

Kitabun yireni ito feene nan ye bama lan waxati rājanne fe ma. A falama denkeleya muxune xa nen fa fala e xa seren ba, a e xa a kolon

a waxatina nde fama, “e sa luma nen Marigin fema habadan!” (4.17)

¹ Poli nun Silasi nun Timōte nan ito se be xi siga Fafe Ala nun a Muxu Sugandixin Marigi Yesu a denkeleya yamaan ma Tesaloniki taani.

Ala xa hinanna nun bōje xun-benla fi e ma.

Barika birana

² Nxu barikan birama Ala xa e birin ma fe yi waxatin birin, nxu nēma Ala maxandē e xa.

³ Nxu nēma Ala maxandē, nxu xaxili e feene xōn: e denkeleyaan wanle nun e xanuntenya wanle nun e tunnafanna nun e yigina Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixini en Fafe Ala yetagi.

⁴ Ngaxakedenne, e tan Ala xanuntenne, nxu a kolon fa fala Ala bata e sugandi.

⁵ Amasōto nxu to Yesu a fe Xibaru Fajin nali e ma, na mi findi falan xan tun na, koni fō senben nun Alaa Nii Sarijanxin nun xaxili ragidi kamalixina. Nxu yi sigan tima e fe ra kii naxan yi e tagi, e na kolon.

⁶ E findi nen nxu tan nun Marigin naliga muxune ra. Hali e to tōrō gbeen sōto, e falan nasuxu nen sewani Alaa Nii Sarijanxin naxan fixi e ma.

⁷ Na kui, e bata findi misaala ra denkeleya muxune birin xa Masedoniya yamanan nun Akaya yamanani.

⁸ Amasōto Marigina falan xuyaxi ayi e barakan nin, a mi dan Masedoniya yamanan nun Akaya yamanan xan gbansan yi. Koni e denkeleyana Ala ma, na feen bata kolon yiren birin yi. Nayi, nxu tan mako mi fa a fala feen ma.

⁹ E nxu yisuxu kii naxan yi, muxune na falama e nun e xete suxurene fōxō ra kii naxan yi, e tubi Ala ma, e habadan Ala jōndin kannu batu.

¹⁰ E yi a Dii Xēmēn fa feen mame keli kore, Ala bata naxan nakeli

sayani, Yesu naxan en xunbama Ala xɔɔ famatɔɔn ma.

2

Pɔli a xerayana Tesaloniki yi

¹ Ngaxakedenne, ε yetena a kolon fa fala nxu fa fena ε konni, na mi luxi fuu.

² Nxu bata yi tɔɔn nun naxankatan sɔɔ Filipi taani, alo ε a kolon kii naxan yi, nxu yi nxu wɛkile Ala yi, nxu yi Yesu a fe Xibaru Fajin nali ε ma hali muxu wuyaxin to nxu yengε ε konni.

³ Amasɔɔ nxɔ kawandi xuine mi fataxi tantanna ra hanma jɛnige sarijantarena hanma yanfantenyana.

⁴ Koni Ala to bata nxu keɔaan fεsεfεsε, a yi a falan Xibaru Fajin taxu nxu ra. Nxu falan tima na kii nin. Nxu mi waxi muxune xan kɛnɛn fe yi, koni Ala naxan muxune bɔjɛn fεsεfεsεma.

⁵ Bayo ε a kolon yati, fa fala nxu mi ε rawalixi wulen matɔɔ xuiin xɔn hanma nxu mila ε seene xɔn luxunni. Ala nan nxu seren na.

⁶ Nxu mi binyen fenma muxu yo ra, ε tan hanma ndee gbete ye.

⁷ Alaa Muxu Sugandixina xerane to nxu ra, nxu yi nɔε nxɔ goronna sɛ nɛn ε xun ma nun. Koni, nxu findi nɛn muxu sabarixine ra ε ye, alo dii ngana a diin masuxuma kii naxan yi.

⁸ Nayi, nxu yi tinxi nxɔ sabarini nxu xa Alaa falan Xibaru Fajin nali ε ma, nxu yi nxu yetε niin fi ε fe ra amasɔɔ nxu yi ε xanuxi han!

⁹ Nxu ngaxakedenne, ε xaxili lu nxɔ yanyin nun nxɔ kɔɛɛn wanla nun yegbaan xɔn. Nxu na wanla kɛ nɛn alogo goronna nama lu muxu yo xun ma, nxu nɛma Yesu a fe Xibaru Fajin nalima ε ma waxatin naxan yi.

¹⁰ Nxu seren nan ε ra, e nun Ala fa fala nxu yi sarijanna nun tinxinna nun fetareyaan nin ε tan denkeleya muxune tagi.

¹¹ E a kolon fa fala nxu luxi ε keden kedenna birin xa nɛn alo fafan nun a diine kii naxan yi.

¹² Nxu yi ε ralimaniya, nxu yi ε masabari, nxu yi ε mafan a ε sigati kiin xa lan Ala ma, a tan naxan ε xilixi alogo ε xa so a mangayaan nun a binyeni.

¹³ Na nan a ligaxi, nxu luma barikan birε Ala xa waxatin birin. Bayo ε to Alaa falan mε nxu ra, ε a rasuxu nɛn Alaa jɔndi falan yetɛɛn na, alo a lan kii naxan yi, naxan walima ε tan denkeleya muxune tagi. E mi a suxu alo muxune falana.

¹⁴ Ngaxakedenne, ε bata Alaa denkeleya yamane raliga, naxanye Yudaya yamanani, Yesu Alaa Muxu Sugandixina muxune. E kon kaane ε tɔɔ kii naxan yi, Yahudiyane ne fan tɔɔ nɛn na kiini.

¹⁵ E tan Yahudiyane nan Marigi Yesu faxa e nun nabine, e yi nxu fan kedi. E mi Ala kɛnɛnɛ mume! E muxune birin matandima.

¹⁶ E mi tinma nxu xa falan ti siya gbete ne xa, alogo e xa kisi. Nayi, e luma e yulubin nan tun fari sɛ han a dɛfe. Koni Alaa xɔɔn bata yelin e liye.

Pɔli mɔn waxi e xɔntɔn feni

¹⁷ Nxu ngaxakedenne, wulana nxu masigaxi ε ra waxatidi, koni nxu bɔjɛn mi masigaxi ε ra. Nxu katan birin tima alogo nxu xa fa ε fema bayo ε to xɔnla bata nxu suxu han!

¹⁸ Nxu waxi fa feni ε fema, a gbengbenna n tan Pɔli bata kata sanja ma firin. Koni Setana yi nxu yikala.

¹⁹ Amasɔɔ nde findε nxu yigin nun nxu sɛwa xunna nun nxɔ xunna kenla ra alogo nxu xa matɔɔn sɔɔ en Marigi Yesu yetagi a na fa waxatin naxan yi, xa ε tan mi a ra?

²⁰ E tan nan nxɔ binyen nun nxu sɛwa xunna ra yati!

3

¹ Nxu to mi yi fa nɔɛ legedenna tiyɛ sɔnɔn, nayi, nxu yi lan a ma a nxu xa lu Atena taani,

² nxu yi en ngaxakedenna Timɔte rasiga ɛ ma, naxan walima Ala xa a Muxu Sugandixina fe Xibaru Fajin nalideni alogo a xa sa ɛ sɛnbe so, a ɛ ralimaniya ɛ dɛnkɛleyani.

³ Nayi, ɛ tan muxu yo nama kuisan jaxankatani itoe fe ra. Bayo ɛ tan a kolon a na nan nagidixi en ma.

⁴ Amasɔtɔ nxu yi ɛ fema waxatin naxan yi, nxu yi a falama ɛ xa fa fala a en jaxankatama nɛn. ɛ na kolon, na nan ligaxi.

⁵ Nanara, n to mi yi fa mame tiyɛ, n yi Timɔte rasiga ɛ ma alogo a xa sa xibarun sɔtɔ lan ɛ dɛnkɛleyaan ma. Bayo n yi gaxuxi fa fala maratan-tan tiin nama ɛ ratantan, nxɔ wanla yi lu ɛ ma fuuni.

⁶ Koni Timɔte baxi fadeni nxu fema, sa keli ɛ fema. A bata ɛ dɛnkɛleyaan nun ɛ xanuntenyana fe xibarun nali nxu ma. A naxa, a ɛ mirixi nxɔ a fe ma sewani waxatin birin, a nxu to xɔnla ɛ ma ki fajni alo ɛ fan to xɔnla nxu ma kii naxan yi.

⁷ Nanara, nxu ngaxakedenne, hali nxu to tɔrɔn nun jaxankatani, ɛ dɛnkɛleyana nxu ralimaniyaxi.

⁸ Iki ɛ bata nxu nii yifan nxu ma, bayo ɛ mɔn Marigina kiraan xɔn gben!

⁹ Nba, nxu lan nxu xa barika biran dan minɛn yi Ala xa ɛ fe ra, naxan lanjɛ na sewan yatɛn ma naxan nxu yi ɛ fe ra Ala yetagi?

¹⁰ Nxu Ala maxandima kɔɛɛn nun yanyin na han a gbo ayi fa fala a nxu xa ɛ to, alogo naxan dasaxi ɛ dɛnkɛleyani, nxu yi na rakamali.

¹¹ En Fafe Ala yetɛɛn nun en Marigi Yesu xa kirani tɔn nxu xa, siga ɛ fema.

¹² Xanuntenyaan naxan ɛ tagi e nun naxan ɛ nun muxun birin tagi, Marigin xa na fari sa, a ragbo ayi alo nxu gbeen kii naxan yi ɛ tan xa.

¹³ A xa ɛ bɔjɛn sɛnbe so alogo fe yo nama lu ɛ sarijanni en Fafe Ala yetagi, en Marigi Yesu nun a sarijantɔne birin fa waxatini.

4

Sigati kii naxan Ala kenɛnxi

¹ Dɔnxɛn na, ngaxakedenne, nxu ɛ mafanma, nxu yi ɛ kawandi Marigi Yesu barakani. ɛ bata a kolon nxu xɔn ma ɛ lan ɛ xa sigan ti kii naxan yi, ɛ yi Ala kenɛn, ɛ yetɛɛn na ligama koni ɛ mɔn xa yanfan na kui.

² Bayo ɛ a kolon nxu yamarin naxan soxi ɛ yii Marigi Yesu xinli.

³ Ala sagoon ni i ra, ɛ xa sarijan, ɛ fata yanga suxun ma.

⁴ ɛ keden kedenna birin xa ɛ yetɛ fati bɛndɛn suxu kiin kolon sarijanna nun xunna kenli.

⁵ ɛ nama kunfa fe yalunxine xɔn alo dɛnkɛleyatarene, naxanye mi Ala kolon.

⁶ Muxu yo nama hakɛn liga, a yi a dɛnkɛleya adamadi bodɛn yanfa feni ito nde yi. Nxu bata yi a fala ɛ xa nun, nxu yi a makɔxɔ ɛ xa ken, naxan na ito ndee liga, Marigin na feen saranma na kanna ra nɛn.

⁷ Amasɔtɔ, Ala mi en xilixi a en xa fe sarijantaren liga, koni a en xa sarijan.

⁸ Nanara, naxan na tondi falani itoe suxɛ, na mi tondixi muxune xan xa, koni a tondixi Ala nan xa naxan a Nii Sarijanxin fixi ɛ ma.

⁹ Hali nxu mi se sebe ɛ ma dɛnkɛleya muxun bonne xanu feen ma, amasɔtɔ ɛ ɛ bode xanuma kii naxan yi, Ala bata ɛ xaran na ma.

¹⁰ ɛ na nan ligama ngaxakedenne birin xa Masedoniya yamanan yiren birin yi. Koni nxu ɛ mafanma ngaxakedenne, fa fala ɛ siga yɛɛn na na kui.

¹¹ Na xa findi xunna kenla ra ɛ xa ɛ lu sabarini, ɛ yi ɛ xaxili lu ɛ feene xɔn, ɛ wali, alo nxu ɛ yamarixi kii naxan yi,

12 alogo ε sigati kiin xa findi binyen na denkeleyatarene ye, ε goronna nama lu muxu yo xun ma.

Yesu fa fena

13 Ngaxakedenne, nxu mi waxi ε lu feni kolontareyani muxune fe ra naxanye bata laxiraya, alogo ε nama lu sunuxi alo bonne, yigi mi naxanye ma.

14 En laxi a ra a Yesu bata faxa, a mɔn yi keli sayani. Na ma, en mɔn laxi a ra, a Ala faxa muxune rakelima nen Yesu xɔn, naxanye yi denkeleyaxi a ma.

15 Awa, nxu Marigina falani ito nan tima ε xa: Marigin fa waxatina en tan naxanye lima en nii ra, en tan singe mi tema faxa muxune yeε ra.

16 Amasɔtɔ, yamarin na fi xui yitexi gbeeni, maleka kuntigin xuiin na mini, Alaa xɔtaan na fe, Marigin yeteen godoma nen keli kore. Nayi, muxun naxanye faxaxi e biraxi Alaa Muxu Sugandixin fɔxɔ ra, ne nan singe kelima sayani.

17 Na xanbi ra, en tan naxanye na lu en nii ra na waxatini, en birin natema nen ne fema kundani kore mafuren, en sa Marigin nalan kore. En mɔn yi lu Marigin fema habadan.

18 Nayi, ε bode ralimaniya falani itoe ra.

5

E yitɔn Yesu fa waxatin yeε ra

1 Nba, ngaxakedenne, hali nxu mi se sebe ε ma feni itoe liga waxatine fe ra,

2 amasɔtɔ ε yetena a kolon yati, Marigin Fa Lɔxɔn ligama nen alo mujaden fama kɔeen na kii naxan yi.

3 Muxune bɔpe xunbenla nun maratangana fe falama waxatin naxan yi, halagin godoma e xun ma na waxatin yeteen nin, e ratereɔna alo naxanla dii bari kuiin na keli a ra. E mi tangε na ma mumε!

4 Koni ngaxakedenne, ε mi fa dimin xan yi sɔnɔn, na lɔxɔn yi ε ratereɔna alo mujadena.

5 E birin findixi kenenna nun yanyin muxune nan na. Kɔeen nun dimin gbee mi en tan na.

6 Nayi, en nama xi alo bonne, koni en lu en yeε ra yi, en yi en yete suxu!

7 Xi xɔlitɔne xima kɔeen nan na, dɔlɔ minne fan e minma kɔeen nan na.

8 Koni en tan naxanye findixi yanyin muxune ra, en na en yete suxu, en yi xanuntenyaan nun denkeleyaan findi en kanke ye masansanna ra, en yi en kisi feen yigin findi en xunna makantan yenge so kɔmɔtin na.

9 Ala mi en sugandixi a xɔlɔn xan xili yi, koni a en xa kisin sɔtɔ en Marigi Yesu barakani, Alaa Muxu Sugandixina.

10 A faxaxi en xa nen, alogo xa en faxa, xa en lu en nii ra, en xa lu a fema.

11 Nayi, ε lu ε bode ralimaniye, ε lu ε bode senbe soε, alo ε a ligama kii naxan yi iki.

Kawandin nun xɔntɔn dɔnxena

12 Nba, ngaxakedenne, nxu ε mafanma ε xa ne binya naxanye walima a xɔdeɔen na ε tagi, naxanye tixi ε yeε ra Marigini naxanye ε rakolonma feene ma.

13 E e yate muxu binyene ra xanuntenyani e wanla fe ra. Lanna xa lu ε tagi.

14 Ngaxakedenne, nxu ε mafanma ε salantenne maxadi, naxanye tunnaxɔlɔxi e ma, ε yi ne ralimaniya, ε senbetarene mali, ε dija muxun birin xa.

15 E a liga ε yeren ma muxu yo nama fe naxin saran fe naxin na, koni ε kata fe fajin ligadeni ε bode xa e nun muxun birin xa waxatin birin yi.

16 E lu se waxi waxatin birin.

17 E Ala maxandi waxatin birin.

18 Ɛ barikan bira Ala xa feen birin yi. Ala sagoon nan na ra Ɛ xa, Ɛ to Alaa Muxu Sugandixin Yesu yi.

19 Ɛ nama Alaa Nii Sarijanxini kala a wanli.

20 Ɛ nama nabiya falane rajaxu.

21 Koni Ɛ feen birin feƐfeƐe, Ɛ a fajin namara.

22 Ɛ makuya fe jaxin sifan birin na.

23 Bɔɔɛ xunbenla Ala xa Ɛ rasarijan Ɛ keɔnaa birin yi. Ala xa Ɛ xaxinla nun Ɛ niin nun Ɛ fati benden lu fetareyani en Marigi Yesu fa waxatini, Alaa Muxu Sugandixina.

24 Ala naxan Ɛ xilixi, na tinxin, a tan nan na ligama.

25 Ngaxakedenne, Ɛ Ala maxandi nxu fan xa.

26 Ɛ ngaxakedenne birin xɔntɔn mɛnni ngaxakedenyaan xɔntɔnna sunbuni.

27 N bata Ɛ yamari Marigin xinli, Ɛ keɔdini ito xaran denkeleya muxune birin xa.

28 En Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina hinanna xa lu Ɛ birin xɔn ma.

Kedi Firindena Tesaloniki Kaane Ma Poli Alaa Falan Kedi Firinden Tesaloniki Kaane Ma

Kedin firinden kui naxan sebe Tesaloniki kaane ma, Xera Poli xetema feene ma a bata yi naxan fala a kedi singen kui: Maxodinna naxan lanxi Yesu fa feen ma. Na feen mon Tesaloniki denkeleya muxune yimaxama. Muxuna ndee a falama e ye a na loxon bata a li (2.2), nde tondima wale na waxati rajanna fe ra, a to yiso, e goronna yi lu se bonne xun ma (3.6-12). Nayi, Kitabun yireni ito sebe ni nen alogo a xa xaxili jaxin ba muxune xunni naxan Tesaloniki denkeleya muxune taroma.

Xera Poli falan foloma Ala tantunna nan ma denkeleyaan nun xanuntenyana fe ra, Tesaloniki denkeleya muxune naxan yitaxi, a mon Ala maxandima alogo a xa e senbe so wanli e xilixi naxan ma (1.1-12). Na danguxina, a yi fa Kitabun yireni ito a fala xonna ma, naxan lanxi Alaa Muxu Sugandixin fa feen ma binyeni. Na mi ligama fo muxu makabexina nde mini kenenni, "Muxu jaxina," naxan kelima Ala xili ma a murute Alaa Muxu Sugandixin xili ma (2.1-12). Naxuyaan waran senbena fe ra, a lan denkeleya muxune xa e senbe so e denkeleyani Yesu a fe Xibaru Fajini, e yi lu Ala maxande ye yo ye (2.13-3.5). Xera Poli xoloxin nan falan tima salantenne ma, a yi a yita e ra bonne walima kii naxan yi alogo e goronna nama lu muxe xun ma (3.6-15). A a falan najanma duban nun xontonna nan ma (3.16-18).

Kitabun yirena nde naxa, "Xa naxan mi waxi wali feni, hali na kanna fan nama donse don." (3.10) Na falan tima Kitabu xaranne nan xa a e xa a liga e yeren ma a denkeleyaan mi findixi salayaan

na, fo wanla xa ke nen Ala e tixi naxanye ra loxo yo loxo.

¹ Poli nun Silasi nun Timote nan ito sebe ni Tesaloniki denkeleya yamaan ma naxanye bata findi en Fafe Ala nun Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin gbeen na.

² Fafe Ala nun Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinanna nun boje xunbenla fi e ma.

Kitina fe Marigin fa waxatini

³ Ngaxakedenne, a lan nen nxu xa barikan bira Ala xa e fe ra waxatin birin. Na nan daxa amasoto e birin ma denkeleyaan gboma ayi kati, e nun e xanuntenyaan fan e bode xa.

⁴ Nanara, nxu yetena e matoxoma Alaa denkeleya yamane tagi e tunnafanna nun e denkeleyana fe ra hali e to toroxi besenxonyani.

⁵ Na feene a yitama nen a Alaa kiti sa kiin tinxin naxan a ligama e xa yat e muxu kamalixine ra naxanye soma Alaa Mangayani, e jaxankatani naxan ma fe ra.

⁶ Ala to tinxin, naxanye e jaxankatama, a ne saren fima jaxankatan na nen,

⁷ e tan naxanye jaxankataxi, a yi matabun fi e ma e nun nxu fan. Na ligama nen Marigi Yesu na makenen waxatin naxan yi, keli kore e nun a maleka senbemane

⁸ tee dege gbeeni. A yi Ala kolontarene saran e fe jaxine ra naxanye mi Marigin Yesu a fe Xibaru Fajin falan suxi.

⁹ Ne jaxankatama habadan halagin nan na, e ba Marigin yetagi e nun a binye magaxuxina.

¹⁰ Na ligama nen a na fa loxon naxan yi e tagi, a yama sarijanxin birin yi a binya, e yi kab e a ma naxanye birin denkeleyaxi. E fan taranma nen ne ye amasoto nxu seren naxan ba e xa, e la nen na ra.

¹¹ Na kui, nxu Ala maxandima e xa waxatin birin, alogo, a bata e xili feen naxan ma, e xa kamali, e

yi lan na ma. Nxu mɔn a xandima alogo, ε bata fe fajin naxan birin jɛnige, e nun ε na wanla naxan kε ε dɛnkeleyani, Ala xa na birin nakamali a sɛnben xɔn ma.

¹² Nxu na maxandin tima alogo en Marigi Yesu xinla xa binya ε xɔn, ε fan yi binyen sɔtɔ a tan yi, en ma Ala nun Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina hinanna barakani.

2

Fe naxi rabana fe

¹ Ngaxakedenne, en faan Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin fa feen nan ma iki e nun en malan fena a fema. Nxu ε mafanma,

² xa ε nabiya falana ndee fe mε hanma xibaruna hanma kɛdina naxan a falama Marigin fa lɔxɔn bata a li, ε xaxinla nama mafura yifuyε, ε bɔjɛn yi mini, hali e naxa a fataxi nxu tan nan na.

³ E nama tin muxu yo xa ε mayenden kii yo yi, amasɔtɔ na lɔxɔn mi a liyε fɔ na murutε dɔnxɛna a li singen, Xεmε Sariyataren yi makenɛn, halagin nagidixi naxan ma.

⁴ Muxune seen naxanye birin yatexi “alane” ra, e yi e batu, a a yetε yitema nɛn, a yi keli ne xili ma. Na kui, a dɔxɔma nɛn Ala Batu Banxini, a yi a yetε findi ala ra.*

⁵ N yi ε fema waxatin naxan yi, n yi naxan falama ε xa, ε mi ε yengi dɔxi ne xɔn ba?

⁶ Anu, iki ε a kolon ki fajni, naxan na xɛmɛn makankanxi, alogo a nama mini han a waxatin yi a li.

⁷ Amasɔtɔ iki, sariyatareyaan bata wali fɔlɔ wundoni. A luma na kii nin han naxan a makankanxi, na yi ba na singen.

⁸ Na waxatini, Xεmε Sariyataren makenɛnma nɛn, Marigi Yesu naxan halagima a dε foyen na, a yi a jan a fa feen nɔrɔn na.

⁹ Xεmε Sariyataren fama Setana sɛnben barakan nin e nun wule

kabanako feene nun wule taxa-masenne nun wule fe magaxuxin sifan birin,

¹⁰ e nun tinxintareyaan sifan birin naxanye halagi muxune mayendenma, amasɔtɔ e mi tinxi jɔndin nasuxε, a yi rafan e ma, e kisi.

¹¹ Nanara, Ala tantanna sɛnben nafama nɛn, naxan a ligε e la wulen na.

¹² Na birin ligama nɛn alogo naxanye mi dɛnkeleyaxi jɔndin ma, tinxintareyaan nafanxi naxanye ma, ne xa makiti.

E sugandixi ε kisi feen nan ma

¹³ Koni ngaxakedenne, Marigin xanuntenne, fɔ nxu xa barikan bira Ala xa ε fe ra waxatin birin, amasɔtɔ xabu a fɔlɔni Ala ε sugandixi ε kisi feen na nɛn a Nii Sarijanxin xɔn naxan ε rasarijanma e nun dɛnkeleyaan xɔn jɔndin ma.

¹⁴ A mɔn ε xilixi na nan ma Yesu a fe Xibaru Fajin barakani, nxu naxan nalixi ε ma, alogo ε xa binyen sɔtɔ naxan kelima en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixini.

¹⁵ Nayi, ngaxakedenne, nxu xaranna naxanye radanguxi ε ma, a na findi kawandi xuiin na hanma sebenla, ε ne suxu, ε lu e yi ken!

¹⁶ En Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin yetɛen nun en Fafe Ala naxan en xanuxi, a habadan bɔjɛ xunbenla nun yigi fajin fi en ma a hinanni,

¹⁷ na Ala xa ε ralimaniya ε bɔjɛni, a ε sɛnbε so wali fajin nun fala fajini.

3

E Ala maxandi nxu xa

¹ Dɔnxɛn na, nxu ngaxakedenne, ε Ala maxandi nxu xa alogo Marigina falan xa xuya ayi, a yi binya alo a ε konni kii naxan yi,

* 2:4: A mato Daniyeli 11.36 nun Esekiyeli 28.2 kui.

² alogo nxu xa xunba muxu kobine nun muxu jaxine ma, bayo e birin mi denkeleyaxi.

³ Koni Marigin tinxin, a e senbe soma nen, a yi e ratanga Fe Jaxin Kanna ma.

⁴ Nxu laxi e ra Marigini, fa fala nxu e yamarixi naxan na, e na ligama iki, e mon luma nen a lige.

⁵ Marigin xa e boren ti Alaa xanuntenyaan nun a Muxu Sugandixina tunnafanna ra.

Wanla tonona

⁶ Ngaxakedenne, nxu e yamarima Marigi Yesu xinli, Alaa Muxu Sugandixina, e makuya e ngaxakedenne birin na naxanye bata e yete lu salayani, e mi sigan tima xaranne xon e naxanye sotoxi nxu yii.

⁷ E yetena a kolon a lan e xa nxu raliga kii naxan yi. Amasoto nxu mi yi salayaan xan yi e konni.

⁸ Nxu mi muxu yo a donse don nxu mi a saren fi, koni nxu tin nen taron nun xadanna ma, nxu wali kosen nun yanyin na, alogo nxu goronna nama lu ndenden xun ma.

⁹ Na mi na ra fa fala nxu mi noe na sote e yii, koni alogo e xa misaala tongo nxu ma.

¹⁰ Amasoto, nxu yi e fema waxatin naxan yi, nxu e yamari nen fa fala naxan yo mi tinne wale, na nama a dege.

¹¹ Anu, nxu bata a me a muxuna ndee e ye, salantenne nan ne ra, e mi walima fo e to fe yibasanni.

¹² Nxu bata na muxune yamari, nxu yi e ralimaniya Marigi Yesu xinli, Alaa Muxu Sugandixina, a e xa e raxara, e wali alogo e xa e balon soto.

¹³ E tan, ngaxakedenne, e nama tagan fe fajin nabe.

¹⁴ Xa muxuna nde mi tin falani itoe suxe nxu naxanye sebexi, e na kanna rakorosi, fefe nama lu e tan nun na kanna tagi, alogo a xa yagi.

¹⁵ Koni e nama a yate e yaxun na, koni e a rakolon alo e ngaxakedenne.

Xonton xuine

¹⁶ Ala xa Marigin bore xunbenla kanna xa bore xunbenla fi e ma waxatin birin nun kiin birin yi. Marigin yi lu e birin xon.

¹⁷ N tan Poli yeteen nan xonton xuini itoe sebexi. N ma taxamasenna nan ito ra n ma kedine birin yi, n yii funfun ni ito ra.

¹⁸ En Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina hinanna xa lu e birin xon.

Kedi Singen Timote Ma Poli Alaa Falan Kedi Singen Timote Ma

Yahudiyān nan yi Timote nga ra, a findi nen denkeleya muxun na, Gireki kaan nan yi a fafe ra. Poli Timote kolon a xerayaan sigatiin firinden nin, a to Lisitire taan li, Asi yamana fonni denaxan xili iki a Turiki (Xerane 16.1-3). Folo na loxon ma, Timote yi findi Xera Poli foxorabira kendēn na. A tan nan yi biraxi a foxo ra a xerayaan sigatiin wuyaxi yi. Na nan yi a ra, Poli yi Timote rasigama taane yi fena nde ra sanja ma wuyaxi a xa sa yamaan mali denkeleyani. Nanara, sanja ma wuyaxi a xinla toma Xerane Kewanle Kitabun yiren kui. Na misaala ndee nan itoe ra: Xerane 17.14-15, 18.5, 19.22. A xinla mon toma Poli a kitabune kui. Na misaala ndee nan itoe ra: Korēnti Singen 4.17 nun 16.10-11 e nun Filipi Kaane 2.19-24 nun Tesaloniki Singen 3.2-6 e nun gbeteƷe fan na. Kedi firinna naxanye sebexi Timote ma e nun naxanye seƷe Tito ma, muxune e xili bama fa fala: “Yeeratine Kitabun Yirene” amasoto e kiraan nan yitama denkeleya yamaan yeeratine ra.

Kedi singen naxan seƷe Timote ma, na fe doxo saxan kendē nan yitama: A singena a denkeleya yamaan nakolonma lan wule dinane ma naxanye Yahudiyane dinan nun suxure feene xaxinle basanma. Na wule dinane yi muxune xaranma nen a dunuja yi seene birin jaxu. E mon naxa a muxun kisin sotoma wundo kolonna nan xon ma, naxan namaraxi e xarandii dando xa. E mon tonne doxoma futu xidin na e nun donsena ndee. Kitabun yireni ito mon yamarine fima lan Ala Batun malanne ma, e nun

denkeleya yamaan yeba kiin nun a kuntigine kewanle fe. Donxen na a maxadi xuine nan tima Timote xa lan a wanla kii ma, a mon yi a yengi doxo denkeleya muxune xon, alogo a xa “findi Alaa Muxu Sugandixina walike fajin na.” (4.6)

¹ N tan Poli, Yesu, Alaa Muxu Sugandixina xeraan nan ito sebexi, fata en nakisimana Alaa yamarin na, e nun Yesu, Alaa Muxu Sugandixina, en yigina.

² N na a sebema Timote ma, n ma diin yetena denkeleyani.

Fafe Ala nun en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinanna nun kininkininna nun boƷe xunbenla fi i ma.

Wule dinane fe

³ N yi i mafanma kii naxan yi, n kelimatona siga Masedoniya yamanani, n mon waxi a xon, i xa lu Efesi taani alogo i xa men kaana ndee yamari e nama fa xaran gbeteƷe ti yamaan xa.

⁴ A e xa ba kankanƷe taline ma, e nun e benbane xinle feseƷesen naxan mi janma. Na fe matandine nan nakelima. E mi Alaa wanla kema denkeleyani.

⁵ N yamarini ito fi nen alogo xanuntenyaan xa gbo ayi naxan kelima boƷe sarijanxin nun nii fajin nun denkeleya kendēni.

⁶ Muxuna ndee bata masara, kiraan yi lo ayi e ma e bira fala fuune foxo ra.

⁷ E waxi a xon ma, e xa findi sariya karamoxone ra, koni e naxan falama, e a rali e sobeen yeteen na, e mi na kolon mume!

⁸ En na a kolon fa fala sariyan fan, xa a rawalima a sariya kiin ma.

⁹ En mon a kolon fa fala sariyan mi saxi tinxin muxune xan ma fe ra, koni sariya kalane nun muxu murutexine nun Ala kolontarene nun yulubi kanne nun sarijantarene nun dina

suxutarene nun fafa faxane nun nga faxane nun faxa tiine

¹⁰ e nun yanga suxune nun xεmεn naxanye kafuma xεmεne xɔn e nun konyi matine nun wule falane nun wule sere baane e nun feen naxanye birin xaran kenden matandima.

¹¹ Xaranni ito lanxi Ala barakan kanna falan Xibaru Fajin nɔɔn nan ma, a naxan taxu n na.

Poli a barika birana

¹² N barikan birama en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa naxan n sɛnbε soxi amasɔtɔ a bata n yatε tinxin muxun na, a yi n tongo a walikεen na.

¹³ Hali n to bata yi a rayelefu, n yi a ɲaxankata, n yi a rafɛya. Koni a bata kininkinin n ma amasɔtɔ n ne ligaxi kolontareyaan nun denkeleyatareyaan nin.

¹⁴ En Marigin yi a hinan gbeen nagodo n ma han a yi denkeleyaan nun xanuntenyaan fi n ma, naxan kelixi Yesu Alaa Muxu Sugandixin ma.

¹⁵ Nɔɔndin nan falani ito ra, en birin xa la naxan na, fa fala Yesu Alaa Muxu Sugandixin faxi dunuɲa yi yulubi kanne nan nakisi fe ra. N tan ɲaxu dangu e birin na.

¹⁶ Koni a yi kininkinin n ma, alogo Alaa Muxu Sugandixin Yesu xa a diɲa gbeen yita n tan yulubi kan ɲaxin xɔn, a findi misaala ra denkeleya muxune xa, naxanye habadan nii rakisin sɔtɔma.

¹⁷ Nba, habadan mangana, niin kanna nun totarena, Ala keden peena, gboon nun binyen xa fi na ma habadan han habadan! Amina.

¹⁸ N ma diin Timote, n bata na yamarin fi i ma, naxan fataxi nabiya falane ra naxanye fala lan i ya fe ma, alogo i xa na suxu, i yi nɔ yenge fajin soε.

¹⁹ I xa lu denkeleyaan nun nii fajiyani. Muxuna ndee bata ne rabεjin, e denkeleyaan yi ɲan alo kunkin na godo igen bun.

²⁰ Humeneyo nun Alesandire na muxune yε. N bata ne lu Setana xa,* alogo e xa xaran fa fala e nama Ala rayelefu.

2

Tagi yitɔnna ε nun Ala tagi

¹ N na ε mafanma fe singen naxan ma, ε Ala mafan, ε yi a maxandi, ε Ala maxandi muxune xa, ε barikan bira a xa muxun birin ma fe ra,

² mangane nun yεeratine birin, alogo en ma dunuɲa yi gidin xa findi bɔɲε xunbenla nun xaxili saan na en xa, Ala kolonna nun binyeni.

³ Fe fajin nan na ra naxan lan Ala yεε ra yi, en nakisimana,

⁴ naxan waxi a xɔn ma muxune birin xa kisi, e yi ɲɔɔndin kolon.

⁵ Bayo Ala keden peen na a ra, e nun tagi yitɔn keden peena Ala nun muxune tagi, naxan findixi adamadiin na Yesu Alaa Muxu Sugandixina,

⁶ naxan a yetε fi muxune birin xunba seen na, naxan findi sere ɲɔɔxyaan na a waxatini.

⁷ Nanara, n tan yetεen findixi xeraan nun kawandi baan na e nun karamɔxɔn naxan siyane xaranma denkeleyaan nun ɲɔɔndin ma. N ɲɔɔndin nan falama, wulen mi naxan na.

⁸ Nanara, n waxi a xɔn ma muxune xa Ala maxandi yiren birin yi, e yi e yii sariɲanxine ti Ala xa. Xɔlɔn nun matandin yi ba e tagi.

ɲaxanle lan e xa naxan liga

⁹ Na kiini, ɲaxanle xa e maxidi ki fajini xurun nun yetε suturani. E nama e yetε rayabu e xunna denbexin nun xεmaan nun gemε tofajine nun dugi sare xɔdεxεne ra.

¹⁰ Koni e xa rayabu e kewali fajine nan xɔn, alo a lan ɲaxanle ma kii naxan yi naxanye a falama e Ala binyaxi.

* 1:20: Yanyina nde, na bunna neen fa fala a ne kedi nen keli denkeleya yamaan yε.

11 Naxanle xa xaran sabarini nun xuru kendeni.

12 N mi tinje naxanla xa xaranna ti, a yi non soto xemen fari. A xa sabari.

13 Amasoto N Benba Adama nan singe daxi, na xanbi ra Nmahawa.

14 Setana mi n benba Adama xan nakunfa, fo a naxanla, a yi findi yulubiton na.

15 Koni Ala naxanle ratangama e dii barini, xa e lu denkeleyaan nun xanuntenyaan nun sarijanna nun xuruni.*

3

Denkeleya yamane yerratine fe

1 Nondin nan falani ito ra: Xa muxuna nde waxi findi denkeleya yamaan xunmatoon na, a waxi wali fajin nan xon.

2 Nayi, denkeleya yamaan xunmatoon xa findi sontaren na, naxalan keden kannu, a xa findi yete suxun nun muxu xuruxin nun muxu suturaxin nun xone yisuxun nun xaran tiin na.

3 A nama findi dolo minna ra, hanma naxan bone mafura te, koni a xa findi muxu dijaxin nun fe yitonna ra, a nama findi gbeti xonxonna ra.

4 A xa a yengi doko a denbayaan xon ki faji, a yi a diine suxu xurun nun binyen birin yi.

5 Bayo xa muxun mi fatan a yetena denbayaan suxe a fajin na, na a yengi dokoma Alaa denkeleya yamaan xon ma di?

6 A nama findi muxu tubixi nenena na, alogo a nama a waso ayi, e nun Yinna Manga Setana yi yalagi na fe kedenna ra.

7 A mon xa findi xili faji kannu ra denkeleyatarena tagi alogo muxune nama a mafala, a suxu Yinna Manga Setana luti ratixin na.

Denkeleya yamaan mali tiine

8 Muxun naxanye findima denkeleya yamaan mali tiine ra, ne fan lan na kiini. E xa findi muxu binyen na. E nama findi nafigine ra hanma dolo minne. E nama tonon fen mayifuni.

9 E xa denkeleyaan wundon namara e sondome fixeni.

10 Fo e kejaan xa feselese nen singen. Na xanbi ra, xa fe mi e ra, e noe finde nen denkeleya yamaan mali tiine ra.

11 Mali ti naxanle fan lan na kiini. E xa findi naxalan binyaxine ra, e nama dari fala naxine tiye, e xa e yete suxu, e togondiya feen birin yi.

12 Denkeleya yamaan mali tiine xa findi naxalan keden kanne ra, e yi e yengi doko e diine nun e tanden xon a fajin na.

13 Amasoto naxanye denkeleya yamaan malima ki faji, ne nan xunna kenla tiden sotoma, e nun yigi gbeena denkeleyani Yesu Alaa Muxu Sugandixin ma.

14 N kedini ito sebexi i ma xaxili ragidin nin fa fala a mi fa buma n fa i konni.

15 Koni xa n bu, i mon a kolonje nen i lan i xa sigan ti kii naxan yi Alaa denbayani, naxan findixi habadan Ala denkeleya yamaan na, naxan findixi nondin senbetenna nun a beten saxin na.

16 Nondin naxan na, Ala kolonna wundo feen gbo, na ni i ra:

A bata makenen fati bendeni,
Alaa Nii Sarijanxin yi a tinxinyaan mayita,

malekane yi a to,
a fe kawandin yi ba siyane tagi muxune yi denkeleya a ma dunuja yi,
a yi rate binyeni.

4

*Wule karamoxone fe
Yoni Firinden 4.1-3 Kolosi 2.16-23
Timote Firinden 2.4-6*

* 2:15: Yireni ito bunna mon noe finde ito nan na: Koni Nmahawa rakisima nen a to bata diine bari, xa e lu denkeleyaan nun xanuntenyaan nun sarijanna nun xuruni.

¹ Alaa Nii Sarijanxin bata a fala a fixen na, a muxuna ndee xetema nen denkeleyaan foxo ra waxati rananne yi, e bira Setanaa jinan yanfantenne nun e xaranne foxo ra.

² E tinma nen e yi mayenden wulen kawandi baane filanka-fuyaana xon, naxanye sondome xodoxo alo tee laruna.

³ Na muxu sifane tonna doxoma futu xidi feen na nen e nun donseen sifana ndee, Ala naxanye da alogo denkeleya muxune xa e rasuxu barika birani, naxanye jondin kolon.

⁴ Amasoto Ala seen naxanye birin daxi, e birin fan. A mi lan muxu yo xa a me ne ra, xa e birin nasuxu barika birani.

⁵ Amasoto Alaa falan nun en ma Ala maxandin ne rasarijanma nen.

Yesu a walike fajina fe

⁶ Xa i ngaxakedenne kawandi na feene ma, i findima nen Yesu Alaa Muxu Sugandixina walike fajin na, denkeleya falan nun xaran fajin yi findi i balon na i biraxi naxanye foxo ra.

⁷ Koni xete dina suxutare falane nun jaxalan fonne taline foxo ra, i yi i xaran Ala kolonna ma.

⁸ Fati maxodoxon tonon na ndedi, koni Ala kolonna tonon gbo waxatin birin. Amasoto a iki nun habadan nii rakisin sotoma nen.

⁹ Jondin nan falani ito ra, en birin xa la naxan na:

¹⁰ En toroma, en yi en yixodoxo, bayo en to bata en yigin sa habadan Ala yi, adamadiine birin nakisimana, a gbengbenna denkeleya muxune.

¹¹ I lan i xa yamaan yamari na feene nan ma, i yi e xaran ne ma.

¹² I nama tin muxu yo yi yo i ma i ya foningeyani, koni findi misali fajin na denkeleya muxune xa i

fala ti kiin nun i fe raba kiini xanuntenyaan nun denkeleyaan nun sarijanni.

¹³ I lu Alaa falan xaranye muxune xa, i kawandin ba, i xaranna ti han n fa.

¹⁴ Ala i kixi kiseen naxan yi fata nabiya falana nde ra, denkeleya yamaan fonne to e yiine sa i xunni, i nama i tunnaxolo na bun ma.*

¹⁵ I yengi doxo feni itoe xon, i lu e fari alogo birin xa i sigati kiin to.

¹⁶ I yete rakotasi, e nun i ya xaranna. I tunnafan feni itoe yi amasoto xa i na liga, i kisin sotoma nen i yeteen xa e nun naxanye na e tuli mati i ra.

5

Denkeleya muxune masuxu kiina

¹ I nama xeme fonna maxadi a xodexen na, koni a ralimaniya alo i baba na a ra, e nun banxulanne fan alo i xunyene nan e ra.

² E nun jaxalan fonne fan alo i nga. E nun sungutunne fan alo i xunyene sarijanna birin yi.

³ I xa kaja gilene binya a gbengbenna naxanye luma kedenyani.

⁴ Koni xa diine hanma mamananne kaja gilene naxanye yii, fo ne xa e Ala kolonna yita na kaja gilene nan singe ra, e yi e joxo lu e xon, e yi e fonne saran e wali fajin fonne ra, bayo na nan nafan Ala ma.

⁵ Kaja gilene naxan keden a ra, a yigin saxi Ala yi, na luma Ala maxande nen kosen nun yanyin na.

⁶ Koni kaja gilene naxan biraxi a yete rafan feene foxo ra, hali a to a nii ra, a faxaxin na a ra.

⁷ I xa e yamari na ra alogo e xa findi sontarene ra.

⁸ Xa muxun mi a kon kaane mali katarabi a denbayaan ma, na bata a me denkeleyaan na. Na kanna jaxu denkeleyataren xa.

⁹ Kaja gilene naxan xinla lan a sebe denkeleya yamaan kaja gilene xinle ye fo naxan bata jee tonge

* 4:14: E e yiine sa a xunni Ala maxandini alogo e xa a ti wanla nde ra.

senninna soto, e nun naxan yi doxi xeme kedenna xon

¹⁰ naxan kolonxi a wali fajine xon dii xuru feen kui hanma xone yigiyana a konni hanma yama sarijanxin sanne maxa fena* hanma toro muxune mali fena hanma bira fena wali fajin birin foxo ra.

¹¹ Koni kapa gilen naxanye munma fori i nama ne xinle sebe bayo e waxon feene noe e raxete nen Alaa Muxu Sugandixin foxo ra, futu xonla yi e suxu.

¹² Nayi, e finde yulubi tongon na nen bayo e bata e layiri tongoxi singen kala.

¹³ Na mon xanbi ra, bayo wali mi e ma, e luma nen sigε banxine de ra. E nafiyaan sa walitareyaan fari, e lu muxune mafale, e feen fala naxanye mi daxa.

¹⁴ Nanara, a xoli n ma kapa gile sungutunne mon xa doxo xeme taa yi, e diine bari, e yi e yengi doxo e denbayaan xon, alogo e nama fere yo fi en yaxun ma a fala jaxin ti.

¹⁵ Amasoto kapa gilena ndee bata kiraan fata, e bira Setana foxo ra.

¹⁶ Koni xa kapa gilena ndee denkeleya jaxanla nde a denbayani, a xa ne goronna tongo. E nama findi denkeleya yamaan goronna ra, alogo denkeleya yamaan xa no kapa gilene maliye naxanye luxi kedenyani.

¹⁷ Denkeleya yamaan fonna naxanye tixi yamaan yeε ra ki faji, ne lan e xa xunna kenla doxode firin nan soto, a gbengbenna naxanye kawandin bama, e nun naxanye xaranna tima.

¹⁸ Amasoto Kitabun naxa, "I na jingen ti malo bodonna ra, i nama a deen xidi." A mon naxa, "Walikeen lan nen a yi a saranna soto."†

¹⁹ Xa muxune denkeleya yamaan fonna nde tajeema, i nama i tuli mati fo xa sereya firin hanma

saxan bata mini a ma.

²⁰ Naxanye bata yulubin liga, ne sonna xa fala birin yetagi, alogo bonne fan xa gaxu.

²¹ N bata i yamari Ala nun Yesu a Muxu Sugandixin nun maleka sugandixine yetagi, a i xa kawandini itoe suxu. I nama muxu yo rafisa e bode xa i kewanle yi.

²² I nama kenen i yiin se muxune xunna ma Ala maxandini e ti feen na Alaa wanla ra, i yi i yete findi yulubi tongo feren na muxune xa. Lu i ya sarijanni.

²³ I nama lu igen gbansanna minje, koni i xa manpana ndedi basan a ra alogo i kuiin xa boroxo, bayo i furama waxatin birin.

²⁴ Muxuna ndee yulubine makenenna nen benun e xa kiti yiren li. Ndee gbeene kolonma e xanbi nen.

²⁵ A na kii nin, wali fajine makenenna nen hali naxanye mi ligaxi kenenna ma, ne mi noe luxunje.

6

Sariyana denkeleya muxune xa

¹ Denkeleya muxun naxanye konyiyaan bun ma, ne lan e xa e kanne binya kiin birin yi alogo Ala xinla nama rayelefu e nun no xaranna.

² Konyin naxanye kariye findixi denkeleya muxune ra, na konyine nama e kanne rayelefu e to findixi denkeleya muxune ra. Koni fo e xa wali nen e xa dangu bonne ra bayo denkeleya muxune nan e wanla tonon sotoma, e xanuntenne.

Wule dinane nun nafulu xonxonne

I xa muxune xaran feni itoe ma, i yi e ralimaniya.

³ Xa muxu yo xaran gbete tima, a mi bira en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina fala kendene foxo ra, e nun Ala kolonna xaranna,

* **5:10:** Men kaane xone yisuxu kiina nde nan ito ra. † **5:18:** A mato Sariyane 25.4 nun Korenti Singen 9.9 nun Matiyu 10.10 kui.

⁴ na kanna rafexi wason nan na, a mi sese kolon. Fe matandine rafan a ma jaxi ra e nun sɔnxɔ sɔnxɔne falane bunne ma. Na nan fama milen nun lantareyaan nun marayelesun nun sike jaxine ra,

⁵ e nun yenge pantarene muxu xaxili yifuxine tagi, jɔndin mi naxanye yi, naxanye yengi a ma fa fala a Ala kolonna findixi nafulu sɔtɔ feren nan na.

⁶ Anu, tɔnɔ gbeen nan Ala kolonna ra, xa en na en wasa so en yii seene yi.

⁷ Amasɔtɔ en mi faxi sese ra en yii dunujani ito yi, en mɔn mi sigan sese ra en yii.

⁸ Nayi, xa donseen nun dugina en yii, en na en wasa so ne yi.

⁹ Koni naxanye waxi findi feni nafulu kanne ra, ne birama nen tantan feene yi, e suxu luti ratixin na e nun kunfa xaxilitare jaxi wuyaxin naxanye muxune rasinma halagin nun bɔnɔni.

¹⁰ Amasɔtɔ gbeti xɔnxɔnna nan fe jaxine birin binla ra. Nde bata mila gbetin xɔn, e masiga denkeleyaan na, e kɔntɔfili fe wuyaxi ti e yete ma.

¹¹ Koni i tan Alaa muxuna, i gi na feene ma. I tinxinna nun Ala kolonna nun denkeleyaan nun xanuntenyaan nun tunnafanna nun limaniyaan fen.

¹² I denkeleyaan geren fajin so. I habadan nii rakisin suxu, i xilixi naxan ma, i i tixi sereya fajin naxan na sere wuyaxi yetagi.

¹³ N na i yamarima Ala yetagi naxan niin fima niimaseen birin ma, e nun Yesu Alaa Muxu Sugandixin yetagi naxan sere fajin ba Pɔnsi Pilati yetagi,

¹⁴ i xa yamarini ito suxu sɔntareyaan nun fetareyani, han en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin yi mini kenenni waxatin naxan yi.

¹⁵ Na rabama a waxatin nin Ala naxan saxi, Ala Barakan Kanna,

Kuntigi Keden Pena, Mangane Mangana, Marigine Marigina.

¹⁶ Niin Kan Keden Pena naxan konna kenɛn gbeeni muxe mi e masoɛ kenenna naxan na, muxe munma naxan to, a mɔn mi nɔɛ toɛ.

Binyen nun senben xa fi a ma habadan! Amina.

¹⁷ Yamarini ito fi waxatini ito nafulu kanne ma, a e nama waso ayi, a e mɔn nama e yigi sa nafunli naxan janma, koni e xa a sa Ala yi naxan en kima seen birin yi fonisireyani alogo en xa lu sɛwani.

¹⁸ E xa fe fajin naba, e kewali fajine yi findi e nafunla ra, e bodene ki fonisireyani.

¹⁹ Na kiini, e nafulu kenden namarama nen e yete xa yeen na, e nii rakisi yeteen sɔtɔ.

²⁰ Timote, seen naxan taxuxi i ra, na kantan ki fajin. Fala fuene nun dina suxutare falane, i ne lu na, e nun wulen naxan yetaxi fe kolonna ra naxan en matandima.

²¹ Ndee bata tubi na ma, e masiga denkeleyaan na.

Alaa hinanna xa lu e xɔn.

Kedi Firindena Timote Ma Poli Alaa Falan Kedi Firinden Timote Ma

Kedi firinden naxan sebe Timote ma, na sebe Romi taan nin (1.17). Poli suxu nen a sa kasoon na kii xodezeni (2.9) a yi lu a danna (4.10,16), a yi kawandi falani itoe sebe a foxarabira kenden ma xanuntenyani (1.2).

Xerana a falan foloma Ala tantunna nan ma lan Timote a xanuntenyaan nun a denkeleyaan ma. Hali toro gbeen nun matandin to xun tixi Yesu a fe Xibaru Fajin nali muxune ma, a Timote yamarima a xa a senbe so, a yi yengen so wekileni "alo Alaa Muxu Sugandixina sofa tinxinxina" (1.3 han 2.13). A a rakolonma a a xa a liga a yeren ma muxune fe yi naxanye fala fune tima a findi matandin na e nun sonxo sonxon naxanye ton mi na, naxanye denkeleyaan makuyama muxune ra. A yi a fala a xa, a a xa lu alo a tan yetena, a yi lu tinxinni alo Kitabuna a falaxi kii naxan yi, Timote naxan xaranxi xabu a banxulan jore waxatini (2.14 han 4.5). A kedin najanna ra, xerana a yetena mantorone nan ma fe falama, a yi Ala tantun naxan yi a malima (4.6 han 22).

Xera Poli gerenna so nen Yesu a fe Xibaru Fajin nalideni han a simayaan najanna (4.7). Kitabun xaran muxune fan lan nen, e yi na gerenna so, denkeleyaan nun djan nun xanuntenyaan nun senbe soni, hali e mi gaxu Setana yee ra.

¹ N tan Poli, naxan findixi Yesu Alaa Muxu Sugandixina xeraan na Ala sagoon xon ma alogo Ala en tuli saxi nii rakisin naxan na Yesu Alaa Muxu Sugandixini, n xa na rali, n tan nan ito sebexi,

² n yi a rasiga n nafan dii xemen Timote ma.

Fafe Ala nun en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinanna nun kininkininna nun bore xunbenla fi i ma.

Barika biran nun kawandina

³ N walima Ala naxan xa bore rafixeni alo n benbane a liga kii naxan yi, n barikan birama na xa, n nema a maxande i xa kosen nun yanyin na waxatin birin.

⁴ Amasoto, n nan n miri i ya wugan ma, a xonla n suxuma nen n xa i to alogo n xa lugo sewan na.*

⁵ N xaxili mon i ya denkeleya kenden xon, naxan yi i mame Lowisi nun i nga Ewunise yi. N laxi a ra, fa fala a i fan yi.

⁶ Nanara, n na a rabirama i ma, Ala kiseen naxan fixi i ma, i xa na rawali i sobeen na, i naxan sotoxi n na n yiin sa i xunni waxatin naxan yi Ala maxandini.

⁷ Amasoto Ala mi Nii gaxuxin xan fixi en ma koni a Nii Sarijanxina naxan senben nun xanuntenyaan nun son fajin fima en ma.

⁸ Nba, i nama yagi sereyaan be en Marigin xa, hanma i yagi n tan ma fe ra hali n to kasoon na a fe ra. Koni en firinna xa tin toro yaan ma en bode xon lan Yesu a fe Xibaru Fajina fe ma Ala senben barakani.

⁹ A tan nan en nakisixi, a yi en xili a en xa sarijan. En kewanle fe mi a ra de, koni a yetena fe ragidixina, e nun a hinanna, a naxan fi en ma Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani benun dunuja xa da.

¹⁰ Koni iki a bata a yita en na en nakisimaan Yesu Alaa Muxu Sugandixin minin xon ma kenenni, naxan faxan senben naxi, a yi nii rakisin nun faxatareyaan makenen Yesu a fe Xibaru Fajin xon ma.

¹¹ Ala bata n findi kawandi baan nun xeraan nun karamoxon na Yesu a fe Xibaru Fajina fe ra.

* 1:4: Timote **wuga** nen Poli keli Efesi taani waxatin naxan yi. A mato Timote Singen 1.3 kui.

¹² Nanara, n tərəma feni itoe ra, koni n mi yagixi e fe ra amasətə n denkeleyaxi naxan ma, n na kolon. N laxi a ra, a nœ n gbeen namarə nən han na ləxəni.

¹³ I fala kəndən naxanye məxi n yii, ne ramara misaala ra xanuntenyaan nun denkeleyani Alaa Muxu Sugandixin Yesu xən.

¹⁴ Se fajin naxanye taxuxi i ra, ne mara Alaa Nii Sarijanxin sənben barakani naxan en yi.

¹⁵ I a kolon fa fala naxanye birin Asi yamanani, ne bata n nabərin, hali Figelo nun Heremogene.

¹⁶ Ala xa Marigin kininkinin Onesiforo a denbayaan ma amasətə a n nii yifan nən n ma sanja ma wuyaxi. A mi yagi n ma fe ra hali n to kasoon na.

¹⁷ A Romi taan li waxatin naxan yi, a yi a tunnafan n feŋje han a yi n to.

¹⁸ Ala xa Marigin kininkinin a ma na ləxəni. A feen naxanye liga n xa Efəsi taani, i ne kolon yati!

2

Yesu a walikə fajine

¹ Nba, i tan n ma diina, i sənbe so na hinanni naxan Yesu Alaa Muxu Sugandixini.

² I feen naxanye məxi, n naxanye rali sereya wuyaxi yee xəri, ne taxu lannaya muxune ra, naxanye fan nœ muxu gbətəye xaranje.

³ En na en wəkile tərəni en bode xən ma bayo en luxi nən alo Yesu Alaa Muxu Sugandixina sofa fajine.

⁴ Muxun naxan sofa wanli, na mi basanje dunuŋa fe gbete ra xa a waxi a kuntigin kenən feni.

⁵ Muxun naxan fan a gima xatəŋəxəyani, xa na mi a yixədxə a gideni giin sariyani, a mi nœn tiyə mumə.

⁶ Xee biin naxan wali xədxən kema, na singe xa a gbee xee ma seen sətə.

⁷ N naxan falama i xa, i miri na ma, amasətə Marigin famun fima nən i ma ne birin yi.

⁸ I xaxili lu Yesu Alaa Muxu Sugandixin xən ma naxan kelixi Dawuda bənsənni, naxan keli sayani, alo n na a ralima kii naxan yi Yesu a fe Xibaru Fajini,

⁹ n tərəma naxan ma fe ra han n xidi alo fe jaxi rabana. Koni Alaa falan tan mi xidə mumə.

¹⁰ Nanara, n diŋaxi tərəne birin bun ma yama sugandixina fe ra, alogo e fan xa kisin sətə naxan Yesu Alaa Muxu Sugandixini, e yi lu habadan binyeni.

¹¹ Nəndin nan falani ito ra: Xa en nun a tan bata faxa en bode xən,

en nun a tan nii rakisin sətəma nən.

¹² Xa en na en tunnafan, en nun a tan luma nən mangayani.

Xa en na en mə ra,

a fan a məma nən en na.

¹³ Xa en mi tinxiŋə ayi,

a tan tinxinma nən ayi,

amasətə a mi nœ a mə a yete ra.

¹⁴ Na feene rabira muxune ma, i yi e yamari Ala yetagi, a e xa e yete ratanga matandine ma lan falane bunne ma, matandin naxanye tənə yo mi na. A e ramə muxune nan halagima tun!

¹⁵ I kata, i yi i yete yita Ala ra walikə kəndən na, naxan wali xənnə mi mayagi, naxan Alaa jəndi falan nalima a kiini.

¹⁶ Xete dina suxutare fala fuune fəxə ra, amasətə naxanye e falama, ne luma e masige Ala kolonna ra nən tun.

¹⁷ E falan luxi nən alo furen naxan de gboma ayi fatin ma. Humeneyo nun Fileto na muxune nan ye,

¹⁸ naxanye bata e masiga jəndin na. E naxa, a muxune rakelima sayani waxatin naxan yi, na bata dangu. E muxuna ndee denkeleyaan kala.

¹⁹ Anu, Alaa banxin beten saxi sandəxə kəndən naxan fari, na dəxi ken, falani itoe kərəndənxi a ma, a

naxa, “Marigin gbeen muxun naxanye ra, a ne kolon. Xa naxan yo Marigin xinla falama, na xa a xun xanbi so tinxintareyani.”*

²⁰ Waliseen sifa wuyaxi nan banxi gbeeni, gbeti daxin nun xema daxin na koni a wudi daxin nun a bendε ganxin fan na. Ndee rawalima binya feene yi, ndee rawalima binyatare feene yi.

²¹ Xa muxu yo a yetε rasarijan na binyatareya feene ma, a luma nen alo walise binyaxina. A to sarijan, a kanna nœ a rawale wali fajin birin yi.

²² I gi foningeyaan waxatin kunfa feene ma. E nun naxanye Marigin batuma bœne fixen na, ε bira tinxinyaan nun denkeleyaan nun xanuntenyaan nun bœne xunbenla nan fœxo ra ε bode xœn.

²³ I mε xaxilitareyaan nun daxuyaan fe matandine ra, i yi a kolon fa fala a ne fama yengœn nan na.

²⁴ Anu, Marigina walikœen mi lan a yengœn so. Koni a lan nen a fan birin na, a findi karamœxo fajin nun muxu dijaxin na.

²⁵ A lan nen a xa fe matandine matinxin limaniyani alogo Ala xa a liga e yi e kewanle maxetε, e yi jœndin kolon.

²⁶ E yi xaxili sœto, e e yetε ba Yinna Manga Setanaa luti ratixine ra, e suxi naxanye ra alogo e xa lu a sagoni.

3

Dunufa rapanna fe

¹ A kolon fa fala a waxati dœnxene xœdœxœma ayi nen.

² Amasœto muxune findima nen wasodene nun gbeti xœnxœnne nun yetε matœxœne nun yandadene nun konbi tiine ra. E murutε e sœto muxune ma, e findi wali fajni kolontarene nun dina kolontarene ra,

³ e nun hinantarene nun kininkinintarene nun muxu xili kalane nun yetε suxutarene nun muxu yetε xœdœxœne nun fe fajni rabane yaxune

⁴ e nun yanfantenne nun kunfadene nun yetε yigboon naxanye waxœn feene rafan e ma dangu Ala ra.

⁵ E e yetε findi Ala kolonne ra, koni e e mœma nen a sœnben na. I makuya na muxune ra.

⁶ Ndee ε ye, ne e yetε rasoma nen banxine kui muxu rakunfa feen na, jaxanla naxanye sœnbe mi gbo dinani, e yi ne masœto yulubin goron binyen naxanye xun ma naxanye mabandunxi kunfan sifan birin xœn.

⁷ Na jaxanle katama nen e xa xaran, koni e mi jœndin kolonje mumε!

⁸ Na xœmene luxi nen alo Yannesii nun Yanberesi naxanye Musa matandi.* Xœmeni itoe fan jœndin matandima na kii nin. E xaxinli fuxi, e denkeleyaan bata findi bœnœn na.

⁹ Koni ne mi sigε yeœn na mumε amasœto muxun birin e xaxilitareyaan kolonma nen, alo Yannesii nun Yanberesi liga kii naxan yi.

Kawandi dœnxene

¹⁰ Koni i tan bata n ma xaranna kolon, e nun n kewanle nun n jœnigen nun n ma denkeleyaan nun n ma dijnan nun n ma xanuntenyaan nun n ma tunnafanna

¹¹ e nun n ma besœnxœnyaan nun n ma tœœyana. Tœœn sifan mundun na, n mi naxan toxi Antiyœki nun Ikoniyon nun Lisitire taane yi? Besœnxœnyaan sifan mundun na n mi naxan to? Koni Marigin yi n xunba ne birin yi.

¹² Naxanye birin waxi a xœn ma, e xa sigan ti Ala kolonni Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani, ne besœnxœnyama nen.

* **2:19:** Yatene 16.5 * **3:8:** Yahudiyane namunne xaranna kui, woyimœen naxanye Musa matandi Misiran yamanani, ne yi xili na kiini. A mato Xœœyaan 7.11 nun 7.22 kui.

¹³ Koni muxu jaxine nun nax-
anye e yete findima dina muxune
ra, ne yanfanma jaxuyaan nin
tun, e bonne mayenden, e fan yi
mayenden.

¹⁴ Koni i tan, i xaranxi feen
naxan ma, i denkeleyaxi naxan
ma yati, lu na yi amasoto i i
karamoxone kolon.

¹⁵ Xabu i dii jore waxatini, i
Kitabu Sarijanxin yire sebexine
kolon naxan nae xaxinla fiye i ma
lan kisi feen ma denkeleyaan xon
Yesu Alaa Muxu Sugandixin ma.

¹⁶ Amasoto Kitabun sebenla birin
fataxi Ala nan na. A fan xaran ti
seen nun tantanna yabi seen nun
fe matinxin seen nun muxu xuru
seen na tinxinna ma

¹⁷ alogo Alaa muxun xa kamali,
waliseen yi lu a yii wali fajin birin
ke xinla ma.

4

¹ N na i yamarima Ala yetagi e
nun Yesu Alaa Muxu Sugandixin
naxan faxa muxune nun muxu
niiramane birin makitima, naxan
makenenma a mangayani.

² Alaa falana fe kawandin ba, xa
a fala waxatin fan, xa a mi fan, i
wekile. I muxune sonna fala, i e
maxadi, i e ralimaniya, i yi e xaran
dijan birin yi.

³ Amasoto waxatin fama nen,
muxune mi tinma xaran kenden
ma. E birama e yete waxon feene
nan foxo ra, e lu karamoxone
malanje e yete xa, naxanye e
xaranma e tunla rafan feene ma.

⁴ E yi e tunla ba jondi falane ra, e
yi e tuli mati taline ra.

⁵ Koni i tan, i xa i yete suxu feen
birin yi, i tunnafan torone bun ma,
i Yesu a fe Xibaru Fajin nali, i yi i ya
wanla birin nakamali.

⁶ Amasoto, n tan bata lu alo minse
saraxa boxonxina, n siga waxatin
bata maso.

⁷ N bata yenge fajin so, n nan n
ma giin danna li, n lu denkeleyani.

⁸ To xanbi ra, n tinxinyaan no
soton kontonna sotoma nen Mari-
gin naxan namaraxi n xa, a naxan
fima n ma na loxoni, a tan naxan
findixi kiti sa tinxinxin na. N tan
kedenna mi a ra koni a fa feen
xonla naxanye birin ma.

⁹ Kata, i fa n fema mafuren!

¹⁰ Dunujani ito to rafan Demasi
ma, a bata n nabegin a siga Tesa-
loniki taani. Kiresen yi siga Galati
yamanani. Tito yi siga Dalamatiya
yamanani.

¹¹ Luka nan keden pe fa n fema.
E nun Maraka birin xa fa amasoto a
nae n maliye nen walideni.

¹² N bata Tikiko rasiga Efesi
taani.

¹³ I nema fe waxatin naxan yi, n
bata n ma gubaan nun n ma kedine
lu Karapo konni Tirowasi taani, i fa
e xele n xa a gbengbenna naxanye
sebexi kidine ma.

¹⁴ Siyakin Alesandire bata fe
xolen liga n na han! Marigina a
saranje a wanla ra.

¹⁵ I fan xa a fe liga i yeren ma,
amasoto a nxo falane matandi nen
a jaxin na!

¹⁶ N nan n yete xun mafala singen
naxan ti kitisadeni, muxu yo mi n
mali, birin yi n nabegin. Koni Ala
nama e suxu na ra.

¹⁷ Marigin nan n mali, a yi n
senbe so alogo n xa kawandi kamal-
ixin ba, siyane birin yi a me, n yi
xunba yatane de.

¹⁸ Marigina n xunbama nen
fe jaxin wanle birin ma, a yi n
nakisi alogo n xa so a mangayani
ariyanna yi. Binyen xa fi a tan ma
habadan han habadan, amina.

Xontan donxene

¹⁹ N xa Pirisila nun Akila xontan
e nun Onesiforo a denbayana.

²⁰ Erasite bata lu Korenti taani, n
bata Tirofime furaxin fan lu Mileti
taani.

²¹ Kata, i xa fa benun xunbeli
waxatin xa a li.

Ewubulo i xontan, e nun Pudon
nun Linosi nun Kelodiya e nun en
ngaxakedenne birin.

22 Marigin xa lu i niini. Ala xa
hinan ε ra.

Tito Poli Alaa Falan Naxan Nasiga Tito Ma

Tito findi denkeleya muxun nan na. Yahudiya mi yi a ra (Galati Kaane 2.1-3). Poli foxorabira fajin nan yi a ra, bayo a tan nan yi Korinti Kaane nun xeraan tagini tonma (Korinti Kaane Kedi Firindena 7.6-16). Kitabun yireni ito sebe Tito ma waxatin naxan yi, a yi Kireti foxo ige tagi boxoni. Xera Poli bata yi a yamari a a xa denkeleya muxune xun mato a ra menni, a yi denkeleya yamane yeba ki fajni (1.5).

Xerana falan xun soxi a falan folodeni (1.4). Sora singen najanxi denkeleya yamaan kuntigine fe nan ma (1.5-16). Sora firindeni, Tito kawandi xuine nan sotoma lan denkeleya muxune masuxu kiin ma denkeleya yamani: Xeme fonne nun jaxalan fonne nun banxulanne nun konyine masuxu kiina (2.1-15). Denkeleya muxune lan e xa naxan liga, sora saxanden na nan yitama en na, e lu e bode yi boje xunbenli, e mayitaxunna matanga (3.1-11). Kedin yi rajan Poli a yamarine nun xonton xuine ma (3.12-15).

Kitabun yireni ito xaran muxune lanma nen e yi a famu fa fala maxadi xuiin naxan a kui, na mi sebexi Tito xan keden xa. Kontofili feen naxanye e kui, ne nan denkeleya yamaan ma waxatin birin.

Xontonna

¹ N tan Poli nan ito sebexi naxan findixi Alaa walikéen na, e nun Yesu a Muxu Sugandixina xerana alogo a muxu sugandixine xa denkeleya, e jondin kolon, e lu Ala kolonni.

² Na denkeleyaan nun na jondin fataxi habadan nii rakisin soton yigin nan na, Ala en tuli sa naxan na

xabu waxatine foloni, Ala naxan mi nox wulen fale.

³ A bata a falan makenen a waxatini kawandin xon ma a naxan taxu n na Alaa yamarin xon ma, en nakisimana.

⁴ N ni ito sebexi Tito nan ma, n ma diin yetena en ma denkeleyani.

Fafe Ala nun Yesu Alaa Muxu Sugandixina en nakisimaan xa hinnanun boje xunbenla fi i ma.

Tito a wanla fe

⁵ N bata i lu Kireti yamanani alogo feen naxan yiton daxi luxi, i xa na yeba, i yi denkeleya yamaan fonne doxo taan birin yi fata n ma yamarine ra.

⁶ Denkeleya yamaan fonne xa findi muxune ra fe mi naxanye ra, jaxalan keden kanne, e diine denkeleyaxi, muxune nama e diine yate yete suxutarene ra hanma xurutarene.

⁷ Denkeleya yamaan xunmatoon xa findi muxun na fe mi naxan na, amasoto Alaa wanla taxuxi a tan nan na, a nama findi yete yigboon na, hanma boje maxolona, hanma dol minna, hanma naxan bojen mafura te, hanma gbeti xonxonna tinxintareyani.

⁸ Koni a xa xorene yisuxu ki fajni, fe fajin xa rafan a ma, a xuruxi, a tinxin, a sarijan, a yete suxi.

⁹ A xa a sobe so jondin falan ma alo a xaranxi a ma kii naxan yi, alogo a xa no bonne ralimaniye xaran kendeni, a yi fe matandine tantanna yita e ra.

¹⁰ Muxu wuyaxi na, a gbengbenna Yahudiya denkeleya muxun naxanye banxulanyaalan falan tima, naxanye findixi murutedene ra naxanye fala fuune tima, e bodene rakunfa.

¹¹ I xa ne deene suxu, amasoto denbaya kalane nan ne ra, fata e xaranne ra naxanye mi daxa, e na ligama yagitareyaan nin nafulu feen na.

¹² E yeteen kon kaa nabina nde nan a fala, a naxa, "Wule falan

nan Kirēti kaane ra waxatin birin, alo sube xajene, fudi jaxinten salayaxine.”

¹³ Nōndin nan na falan na. Nana, e sōnna fala e xa kati alogo e xa denkeleya kēnden sōtō,

¹⁴ e yi ba e tuli matiyē Yahudiyane taline ra, e nun yamarin naxanye fata na muxune ra naxanye e mexi jōndin na.

¹⁵ Seen birin sarijan muxu sarijanxine yii, koni sese mi sarijan muxu xōsixinē nun denkeleyatarene yii. E xaxinla nun e sōndōmēn birin xōsixi.

¹⁶ Ne a falama nēn a e Ala kolon, koni e e mexi Ala ra e kēwanle yi. E haramuxi, e mi fala suxē, e mi nōē wali fajni yo rabe.

2

Denkeleya muxune xa xaran feen naxanye ma

¹ Koni i tan ma falane xa lan xaran kēnden nan ma.

² A fala xēmē fonne xa, a e xa e yetē suxu, e findi muxu binyene ra, e nun muxu xuruxine. E yi e sōbē so denkeleyaan nun xanuntenyaan nun tunnafanna ma.

³ A fala jaxalan fonne fan xa, a e kējaan xa lan Ala batun ma. E nama findi muxu xili kalane nun dōlō minne ra. E xa muxune xaran fe fajin ma

⁴ alogo e xa nō sungutunne maxarañe e xēmene nun e diine xanun kiin ma,

⁵ e findi jaxalan xuruxine ra, naxanye luma sarijanni, naxanye walima denbayani, e jēnigen fan, e xuru e xēmene ma alogo muxu yo nama Alaa falan nayeľefu.

⁶ I mōn xa banxulanne fan nali-maniya na kiini, a e xa xuru feen birin yi.

⁷ I tan yetēēn xa findi misali fajin na i kēwali fajine yi. I ya xaranna xa findi jōndin na binyeni.

⁸ I fala kēdene ti, yalagi mi naxanye yi, alogo i yēngēfane xa yagi

amasōtō e mi fē yo toxi en tan na e naxan fale.

⁹ A fala konyine xa, a e xa xuru e kanne ma, e yi e kēnēn feen birin yi. E nama e tandi,

¹⁰ e nama e muja, koni e xa e lannayaan yita e ra waxatin birin alogo en nakisimana Alaa xaranna xa xunnayerenna sōtō feen birin yi.

¹¹ Ala bāta a hinanna makēnēn muxun birin xa kisin sōtōma naxan xōn.

¹² Na en xaranma nēn, a en xa xētē Ala kolontareyaan fōxō ra e nun dunuja rafan feene, en yi en xuru tinxinna nun Ala kolonna ma dunujani ito yi,

¹³ en nēma hērin mame en yengi naxan ma, en ma Ala sēnbē kanna nun en nakisimaan Yesu a Muxu Sugandixina binyen makēnēnma lōxōn naxan yi.

¹⁴ A bāta a yetē fi en ma fe ra alogo a xa en xunba en ma sariya suxutareyaan birin yi, a yi yama rasarijanxin sōtō a yetē xa, naxanye sōbē soxi wali fajine rabaan ma.

¹⁵ I lan i xa falan ti muxune xa na kii nin, i yi e ralimaniya, i yi e sōnna fala i sēnbēn birin na. Muxu yo nama i rajaxu.

3

Denkeleya muxun lan a xa feen naxanye liga

¹ A fala denkeleya muxune xa a e xa xuru mangane nun kuntigine ma, e yi e falane suxu. E xa e yitōn kēwali fajin sifan birin xili ma.

² E nama muxu yo rayelefu, e xa findi fe yitōnne nun muxu dijaxine ra, e limaniya muxune birin xa.

³ Amasōtō a fōlōni, xaxilitarene nun murutēde tununxine nan yi en na. En yi en ma kunfan nun en waxōn feene birin ma konyiyaan nan bun. En yi en ma dunuja yi gidin nabama jaxun nun xōxōlōnyaan nin. Xōnnantenyaan yi lu en nun bodene tagi.

⁴ Koni en nakisimana Ala to a fanna nun a xanuntenyaan makēnēn en xa,

⁵ a yi en nakisi. Anu, a mi yi na ligaxi nun a en bata fe tinxinxine liga, koni fō a kininkininna fe ra. A bata en nakisi fata en ma marafuna igeni, en yi xete, en bari. En yi dunuŋa yi gidi nēnēn sōtō Alaa Nii Sarijanxin barakani,

⁶ a naxan defexin nagodo en ma, en nakisimaan Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani,

⁷ alogo en xa tinxin a yee ra yi a hinanna barakani, en yengi yi lu habadan nii rakisın sōtō feen ma en keēn na.

⁸ Nōndin nan na falan na. A xōli n ma i xa kankan a falan ma, alogo naxanye na la Ala ra, ne xa e sōbe so wali fajin ma. Na feene nan lan, ne nan tōnō gbo muxune birin ma.

⁹ Koni i yete ratanga fe matandi xaxilitarene ma e nun muxune benbane xinle fesefesēn nun lantareyaan nun sōnxō sōnxōn naxanye fataxi sariyan na, amasōtō ne tōnō mi na, e ligama fuyan.

¹⁰ Muxun naxan mayitaxunna rasoma yamani, i na a rakolon waxatin naxan yi sanŋa ma keden han firin, i masiga na ra.

¹¹ A kolon a na kanna xaxinli fuxi. A nema yulubin ligama, a yete yalagima.

Yamari dōnxene

¹² N na Aritema rasiga i fema waxatin naxan yi hanma Tikiko, kata i fa n fema Nikopoli taani, bayo n waxi a xōn ma, n xa xunbeli waxatin ti mēni.

¹³ I xa sariya karamōxō Senasi nun Apolosi mali e fanda feen na e sigatini alogo sese nama dasa e ma.

¹⁴ Fō en ma muxune fan xa e xaran nēn fe fajni rabaan ma e yi e tunnafan, alogo e xa nō e mako xōdexene gasē, e mōn nama lu dōxi fuu.

¹⁵ N fōxō ra muxune birin i xōntōn. Nxu dēnkeleya muxune xōyine birin xōntōn.

Ala xa hinan ε birin na.

Filemɔn Pɔli Alaa Falan Naxan Nasiga Filemɔn Ma

Filemɔn yi findixi denkeleya muxu kɛndɛn nan na. Yanyina nde, a yi Kɔlɔsi taan denkeleya yamaan nin. Xera Pɔli xɔyin nan yi a ra (fala tide 1). Konyina nde yi a yii, naxan yi xili Onesimo, naxan a gi a kanna ma. En mi a kolon Onesimo nun Pɔli e bode kolon kii naxan yi, bayo Pɔli yi kasoon na. Koni Onesimo fan findixi denkeleya muxun na. Pɔli yi a ragidi a xa a raxete a kanna ma, a kedini ito seɓe naxan ma, a xa a rasuxu a konni, koni a nama a suxu konyi gixin na, koni alo a ngaxakedenna denkeleyani. Konyin naxan a gi a kanna ma, na yi jaxankatama nɛn a xɔdɛxɛn na.

A yelin xanbini Filemɔn nun a fɔxarabirane xɔntɔnɛ (1-3), Pɔli yi barika bira Ala xa Filemɔn ma denkeleyaan nun a wekilena fe ra (4-7). A mɔn yi mayandin ti Onesimo a fe ra, naxan sigama a kanna fema (8-22). Kitabun yireni ito rapanxi xɔntɔnne nan ma, en mɔn muxu wuyaxi xili toma a kui, naxanye Pɔli kedi seɓexin kui a naxan nasiga Kɔlɔsi kaane ma (Kɔlɔsi Kaane 4.10,12,14 Arikipe fan xinla seɓexi fala tide firindenit Kitabun yireni ito yi e nun Kɔlɔsi Kaane 4.17). Yanyina nde Onesimo siga nɛn kedi firinne ra Kɔlɔsi taani Kɔlɔsi kaane ma e nun Filemɔn ma.

En Pɔli a fanna toma nɛn Kitabun yireni ito kui. A ito seɓexi a xɔyin Filemɔn ma, koni a mi yamari yo fixi a ma, a mi a karahanxi sese ma, a mi a sariyane baxi a yii Onesimo xun ma. Koni a a rabirama a ma nɛn, e nun naxanye birin Kitabun yireni ito xaranma, fa fala a Alaa xanuntenyaan muxune keɓaan maxetema nɛn.

¹ N tan Pɔli naxan findixi kasorasaan na Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe ra, nxu nun ngaxakedenna Timote nan ito seɓexi nxu xanuntenna nun nxu walike boden Filemɔn ma,

² e nun Apiya nxu magilena e nun Arikipe nxu yenge so bodena e nun denkeleya yamaan naxanye e malanma i konni.

³ En Fafe Ala nun Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinanna nun boɓɛ xunberla fi e ma.

Filemɔn ma xanuntenyaan nun a denkeleyana fe

⁴ Filemɔn, n nɛma n ma Ala maxande waxati yo yi, n barikan birama a xa nɛn i ya fe ra,

⁵ amasoto n bata a mɛ i denkeleyaxi Marigi Yesu ma kii naxan yi, i mɔn a yama sarijanxin birin xanuxi.

⁶ N na Ala maxandima alogo ngaxakedenyaan naxan fataxi i ya denkeleyaan na, na xa a liga i fe fajin birin kolon ki fajin, en naxanye sotoxi Alaa Muxu Sugandixin barakani.

⁷ Ngaxakedenna, i ya xanuntenyaan bata sewa gbeen fi n ma, a yi n nalimaniya, bayo i bata yama sarijanxin birin nii yifan e ma.

Pɔli yi Filemɔn mafan

⁸ Nanara, hali n to nɔe susue i yamarɛ Alaa Muxu Sugandixini fa fala a i xa feen naba naxan daxa,

⁹ koni n ni i mafanma xanuntenyaan nin, n tan Pɔli xɛmɛ fonna, e nun iki kasorasana Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe ra.

¹⁰ Nayi, n na i mafanma n ma dii Onesimo a fe ra, n findixi naxan baba ra kasoni.

¹¹ A tɔnɔ mi yi i ma waxati danguxini, koni iki, a tɔnɔn luma en birin ma nɛn.

¹² N bata a raxete i ma iki, a tan naxan nafan n ma alo n niina.

¹³ A yi rafan n ma nun, a lu n fema be, alogo a xa wali n xa i funfuni, n kasoon na waxatin naxan yi Yesu a fe Xibaru Fajina fe ra.

¹⁴ Koni n mi waxi fefe liga feni, ba i sagoon na, alogo i ya wali fajin nama findi karahanna ra, koni a xa findi i jɛnige ma feen na.

¹⁵ Yanyina nde, Onesimo masigaxi i ra nɛn waxatidi tun, alogo i mɔn xa a sɔtɔ habadan,

¹⁶ anu konyi gbansan mi fa a ra sɔnɔn, koni a bata dangu konyin na, a bata findi i rafan ngaxakedenna ra. A rafan n tan ma, koni a xa rafan i tan ma dangu n tan na adamadiyani e nun Marigini.

¹⁷ Nayi, xa i n yatɛxi i xɔyin nan na, i xa Onesimo fan yisuxu alo i n yisuxuma kii naxan yi.

¹⁸ Xa a tinxintareyaan ligaxi i ra, hanma xa a lan a xa sena nde raxɛtɛ i ma, na goronna sa n tan xun ma.

¹⁹ N tan yetɛɛn nan ito sɛbɛxi n yiin na, n tan Pɔli. N na i yii raxɛtɛma nɛn, koni n mi waxi a fala feni i xa fa fala i tan lan i xa i niin so n yii.

²⁰ Ngaxakedenna, yandi na fe fajin liga n xa Marigina fe ra, n nii yifan n ma Alaa Muxu Sugandixin barakani.

²¹ N to laxi i ra a i n xuiin suxuma nɛn, n xa ito sɛbɛ i ma. N na a kolon i nde ligama nɛn dangu n ma falan na.

²² I mɔn xa yigiya banxina nde yitɔn n yɛɛ ra amasɔtɔ n laxi a ra, n mɔn xɛtɛma nɛn ε ma ε Ala maxandin barakani.

Xɔntɔn dɔnxɛne

²³ Epafirasi naxan n fɛma kasoon na Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe ra, na i xɔntɔnma.

²⁴ N walikɛ bodene Maraka nun Arisitaraki nun Demasi nun Luka, ne birin i xɔntɔn.

²⁵ Ala xa Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina hinanna xa lu ε niini.

Heburune Alaa Falan Naxan Nasiga Heburune Ma

Naxan yo na Kitabun yireni ito xaran a yeren ma, a luma nen na kanna xa alo a kawandi ramɛɛn nin. Kitabun yireni ito sebɛxi nen alo kawandi ba daxin na. Kitabun yireni ito rajanna a yitama a sebɛxi muxune nan ma. A mɔn mi a sebɛ muxun fan mayitaxi. Yanyina nde, Kitabun yireni ito sebɛxi Romi kaane nan ma (13.24). Feen naxan kolonxi Kitabun yireni ito sebɛ muxuna fe yi, Yahudiyannan a ra naxan denkeleyaxi Marigi Yesu ma. Muxun naxan a sebɛxi, a Tawureta nun Yaburi Kitabun yirene kolonxi ki fajii. A Kitabun yireni ito sebɛxi Yahudiya gbeteƴe ma naxanye fan bata yi denkeleya Yesu ma alo a tan. Koni, e to jaxankataxi Yesu xinla fe ra, e xetematɔɔn na a ra Yahudiya dinan ma. E yi e mɛma nen denkeleyaan na Yesu ma. Kitabun sebɛ muxuna e kawandima nen a e xa e senbe so e denkeleyani, a yi Alaa Muxu Sugandixin fisamantenyaa mayita alogo e nama xete e namun fonne ma. Yanyina nde Kitabun yireni ito sebɛ nen jɛɛ tonge saxan Yesu keli xanbi sayani.

Kitabun yireni ito yitaxunxi yire dɔxɔ firin nan na. A yire singena (1.1-10.18) Alaa Muxu Sugandixina fisamantenyana feen nan falama. Fa fala a dangu nabine ra (1.1-3), a mɔn dangu malekane ra (1.4-2.18), a dangu Nabi Musa nun Yosuwe ra (3.1-4.13); a tan nan keden findixi habadan saraxan na, a gbo dangu Layiri Fonne saraxarali gbeene ra (4.14-7.28); a saraxa kamalixin baxi nen naxan ba sanja ma keden pe a muxune rakisi han habadan, a dangu Layiri Fonna saraxa wuyaxine birin na (8.1-10.18).

Kitabun yire firindena (10.19-13.19) na muxune senbe soma alogo e xa lu denkeleyani (10.19-39) e nama xete dina gbete ma. En misali kendene toma menna nin lan Layiri Fonna denkeleya muxune ma (Sora 11), a mɔn a falama denkeleya muxune yɛɛn xa lu tixi Alaa Muxu Sugandixin na, e yi nɔɔn sɔtɔ alo a tan (12.1-11). A yelin xanbini yamarina nde fiye e ma e nun a yi e kawandi (12.12-13.19), Kitabun sebɛ muxun a rajanna duba tiin nan ma e nun xɔntɔnne (13.20-25).

Kitabun sebɛ muxun mi danma fala jaxumene xan tun ma alogo a xa a Kitabun xaran muxune mali e tunnaɔleni. A a yebama e xa a denkeleya muxune tɔroma dunuja ayi, a mɔn yi Alaa Muxu Sugandixina wanla xunna fala. Fa fala a faxan bata kisi feen nakamali saraxa yo mi yi nɔɛ naxan nakamale. Nayi, a muxune mafanma e xa lu Alaa Muxu Sugandixin fɔxɔ ra. En fan lan en Habadan Alaa Muxu Sugandixi fisamantenna xuiin suxu.

Yesu gbo malekane xa

¹ Waxati danguxini, Ala falan ti nen en benbane xa nabine xɔn sanja ma wuyaxi nun ki wuyaxi yi.

² Koni a falan tixi en tan xa waxati rajanni ito nin a Dii Xɛmɛn xɔn. A bata daala birin sa a Dii Xɛmɛn sagoni alo a keena. A dunuja daxi a tan nan baraka yi.

³ Alaa Dii Xɛmɛn findixi a binyen nɔɔn nan na. Ala maligan yetɛɛn nan a ra. A dunuja yisuxi a falan senben nan na. A to yelin yulubi xafarin nakamale, a yi dɔxɔ Ala Senben Birin Kanna yiifanna ma ariyanna yi.

⁴ Alaa Dii Xɛmɛn tiden yi gbo ayi dangu malekane ra, a yi xinla fi a ma naxan dangu e xinle ra.

⁵ Bayo, Ala mi a falaxi a maleka yo xa, a naxa,

“N ma dii xɛmɛn nan i tan na,

* 1:5: Yaburin 2.7

n bata findi i fafe ra to.*”
 A mən mi a fala maleka yo xa, a naxa,

“N findima nən i fafe ra, i fan yi findi n ma dii xemən na.†”

6 Ala to a diin nafa dunuᵑa yi alo dii singena, a mən naxa,

“Alaa malekane birin xa a batu.‡”

7 A mən yi a fala malekane fe yi, a naxa,

“Alaa malekane luma nən alo foyena,

a walikene yi lu alo tεε degena.§”

8 Koni a mən yi a fala a dii xeməna fe yi, a naxa,

“Ala, i luma nən i ya mangaya gbədeni habadan!

I ya manga dunganna yi findi tinxinyaan taxamasenna ra.

9 Tinxinna rafan i ma, fe ᵑaxin mi rafan i ma.

Nanara, Ala, i ya Ala bata i rafisa i bodene xa

a səwa turen sa i xunni i sugandi feen na.”*

10 A mən naxa,

“Marigina, i bəxə xənna da nən xabu a fəloni.

I yii fəxən nan kore xənna ra.

11 Ne birin danguma nən, koni i tan luma nən na.

Ne birin forima nən e kala alo dugina.

12 I yi e yisa alo domana,

e yi masara alo dugina, koni i tan luma nən i kiini,

i siin fan dan mi na mumε!”†

13 Ala mən mi a fala a maleka yo xa, a naxa,

“Dəxə n yiifanna ma, han n yi i yaxune sa i sanna bun.”‡

14 Malekane mi findixi Alaa walike totarene xan na ba, a naxanye rasigama kisi muxune malideni?

2

Ɛ ᵑəxə lu kisi feen xən

1 Nanara, en bata feen naxanye mε, fə en xa en ᵑəxə lu nən ne xən alogo en nama kiraan bejin.

2 Amasəto, malekane* fa xerayaan naxanye rali en benbane ma lan sariyan ma, ne birin suxutareyaan saranma nən a kala muxune ra alo a daxa kii naxan yi.

3 Nayi, en fa ratangama di, xa en na en mε kisi gbee sifani ito ra, Marigin yetεen singe naxan nali, na xanbi ra, a ramε muxune fan yi a ᵑəndin yita en na?

4 Ala fan e sereya baan fari sa nən taxamasenne nun kabanako feene nun senβε fe sifa wuyaxi ra, a yi a Nii Sariᵑanxin kəwanle yitaxun e ra a sagoni.

Yesu en nakisimana

5 Awa, en yire famatəon naxan ma fe falama, Ala mi na luma malekane xan sago yi.

6 Koni sereyani ito seβεxi Kitabun yirena nde yi, a naxa, “Nanse dəᵑəxən na, i to i yengi dəxi a xən.

Nanfera i ᵑəxə luxi adamadiin xən? 7 I a daxi nən,

a nərən yi maso malekane ra. I binyen nun xunnayerenna fi a ma.

8 I bata seen birin lu a bun.”† A to seen birin luxi adamadina nəon bun, Ala mi sese lu naxan mi xuru a nəon bun. Hali na, iki en mi a toᵑa fa fala seen birin muxuna nəon bun ma.

9 Koni en na a toᵑa fa fala, Ala Yesu magodo nən waxati dungidi dangu malekane ra, alogo a xa faxa masəto Alaa hinanna xən muxune birin xa. Iki en na a mangayaan binyen nun a xunna kenla toᵑa a faxana fe ra a tin naxan ma.

10 Ala naxan seen birin da a yetε xa, a yi waxi adamadi wuyaxi raso feni a binyeni. Na yi lanxi, a to en nakisimana fe rakamali a tərən xən.

† 1:5: Samuyeli Firinden 7.14 ‡ 1:6: Sariyane 32.43 § 1:7: Yaburin 104.4 * 1:9: Yaburin 45.7-8 † 1:12: Yaburin 102.26-28 ‡ 1:13: Yaburin 110.1 * 2:2: Yahudiyane namunne xaranna kui, Nabi Musa Alaa sariyane sətəxi **malekane** nan xən ma. † 2:8: Yaburin 8.5-7

11 Bayo Yesu naxan muxune rasarijanma e nun a naxanye rasarijanxi, ne birin fafe keden. Nanara, Yesu mi yagima a fale ne ma, “Ngaxakedenne.”

12 A naxa Kitabuni,
“N na i xinla ralima nen ngaxakedenne ma.

N ni i matɔxoma nen yamaan ye.”‡

13 Kitabun mɔn naxa, “N nan n yigi sama Ala nin.” A mɔn naxa, “Nxu nun n ma diine nan ito ra, Ala naxanye fixi n ma.”§

14 Nayi, bayo Yesu a muxune findixi adamadiine nan na fati benden nun wunli, Yesu fan yeteen bata lu alo e tan. Na ma, a yi Yinna Manga Setana halagi a yetena sayaan xɔn ma senben yi naxan yii sayaan xun na.

15 A na ligaxi nen alogo naxanye yi sayaan gaxun konyiyani e dunuɔa yi gidini, a xa ne xɔɔya.

16 Amasɔtɔ a mi faxi malekane xan malideyi, koni fɔ Iburahima bɔnsɔnne.

17 Na nan a liga, a yi lu alo a ngaxakedenne feen birin yi, alogo a xa nɔ saraxarali kuntigiyaan wanla ke Ala xa kininkininna nun tɔgɔndiyani, a yi Ala solona yamaan yulubine xafari feen na.

18 Bayo Setana kataxi a xa a fan natantan, a tan yeteen yi tɔrɔ na feni, nayi, a ferena a xa, a yi muxune mali e nema e ratantan feene de waxatin naxan yi.

3

Yesu dangu Nabi Musa ra

1 Nanara, ngaxakeden muxu rasarijanxine, Ala bata e tan naxanye xili, e xaxili lu Yesu a fe xɔn, Alaa Xeraan nun Saraxarali Kuntigi Singena, en naxan ma fe falama yamani.

2 Muxu tɔgɔndiyaxin nan yi a ra Ala xa, naxan a sugandixi alo Musa

yi kii naxan yi Alaa banxin birin yi.*

3 Banxi tiina xunna kenla gbo dangu banxin yeteen na. Nanara, Yesu a xunna kenla gbo Musaa xunna kenla xa.

4 Awa, muxune nan banxine tima, koni Ala nan seen birin daxi.

5 Musa tan tɔgɔndiya nen wali kedeni Ala xa a banxin mumeni, a sereyaan ba lan na feene ma Ala yi fama naxanye ligadeni.

6 Koni Alaa Muxu Sugandixin tan luxi na alo Alaa Dii Xemen naxan a banxin xun na. En findixi a banxin nan na, xa en na en wekile, en yi en ma yigin namara en naxan matɔxoma.

Matabuna Alaa yamaan xa

7 Nayi, alo Alaa Nii Sarijanxina a falaxi kii naxan yi, a naxa,

“Xa e Ala fala xuiin me to,

8 e nama e bɔɔneni xɔdɔxɔ

alo e yi murutɛxi Ala ma waxatin naxan yi,

e yi matoon xun ti Ala ra tonbonni.

9 E benbane n bunba nen mɛnni, e yi n matandi,

hali e to n kewanle birin to jɛe tonge naanin.

10 Nayi, n xɔlɔ nen na waxatin muxune ma, n naxa,

‘E bɔɔnen makuya n na waxatin birin,

e mi n ma kiraan xɔn.’

11 N yi n kɔlɔ n ma xɔlɔni, n naxa,

‘E mi soe n ma matabudeni mumɛ!’
”†

12 Ngaxakedenne, e a liga e yeren ma, bɔɔne jaxin nun denkeleyatareyaan nama lu e sese yi naxan a lige e xete habadan Ala fɔxɔ ra.

13 Koni e bode ralimaniya lɔxɔ yo lɔxɔ, fanni en mɔn na waxatini Kitabun naxan ma fa fala “To” alogo e tan nde nama tantan yulubin xɔn, e tengbesenje ayi.

14 Amasɔtɔ en bata findi Alaa Muxu Sugandixin gbeene ra, xa en

‡ 2:12: Yaburin 22.23 § 2:13: Esayi 8.17-18
Yaburin 95.7-11

* 3:2: A mato Yatene 12.7 kui. † 3:11:

lu en ma tɔgɔndiyaan singeni, han a rajanna.

¹⁵ Kitabun naxa, “Xa ε Ala fala xuiin me to, ε nama ε bɔɾɛni xɔdɔxɔ alo ε yi murutexi Ala ma waxatin naxan yi.”‡

¹⁶ Awa, ndee yi ne ra, naxanye Alaa falan me, e murute a xili ma? Ne findixi muxune nan na Musa naxanye ramini Misiran yamanani.

¹⁷ Ala xɔɔ ndee ma ɲεε tonge naanin? Naxanye yulubin liga, e faxa tonbonni.

¹⁸ Ala a kɔɔ ndee a fe ra, a e mi soε a matabu yireni? Naxanye tondi a falan suxe, a yi falan tima ne nan ma fe yi. §

¹⁹ En bata a to nayi, fa fala e mi yi nɔε soε matabudeni lan e denkeleyatareyaan ma.

4

Matabudena Alaa muxune xa

¹ Nayi, Ala to en tuli sa, a en nɔε soε nen a matabudeni, en na a liga en yeren ma nayi alogo ε tan nde nama lu alo ε fulaxi na ra.

² Bayo Alaa falan Xibaru Fajin nali nen en fan ma alo na waxati danguxin muxune. Koni e falan naxan me, na tɔnɔ yo mi lu e tan ma, amasɔtɔ naxanye a rame, ne mi a suxu denkeleyani.

³ En tan naxanye denkeleyaxi, en tan soma nen na matabudeni alo Ala a fala kii naxan yi, a naxa,

“N bata n kɔɔ n ma xɔɔni, n naxa, ‘E mi soε n ma matabudeni mumε!’”*

Anu, Alaa wanla bata yi kamali xabu dunuɲa da waxatini.

⁴ Amasɔtɔ ito falaxi Kitabun yirena nde yi xii soloferedena fe yi, a naxa, “Ala yi a matabu a wali keεn xii soloferede lɔxɔni.”†

⁵ A mɔn naxa Kitabun yireni ito yi, “E mi soε n ma matabudeni mumε!”

⁶ Na bunna neen fa fala ndee gbeteɣe soε nen, ba muxune ra naxanye singe Alaa falan Xibaru Fajin me, e mi so lan e fala suxutareyaan ma.

⁷ Nanara, waxati xunkuye to dangu, Ala mɔn yi lɔxɔ nen sa, a yi na feen fala Dawuda a Kitabun kui, a yi na lɔxɔ nen xili sa fa fala “To.” A naxa,

“Xa ε Ala fala xuiin me to, ε nama ε bɔɾɛni xɔdɔxɔ.”

⁸ Awa, xa Yosuwe bata yi yamaan naso Alaa matabudeni nun, Ala mi yi lɔxɔ gbete a fe fale na xanbi ra.

⁹ Na bunna neen fa fala matabudeni mɔn Alaa yamaan xa yeen na.

¹⁰ Amasɔtɔ muxu yo so Alaa matabudeni, na fan a matabuma nen alo Ala a matabuxi kii naxan yi.

¹¹ Na ma, en kata en so matabudeni, alogo muxu yo nama findi fala suxutaren na alo en benbane.

¹² Amasɔtɔ Alaa falana, niiramaan na a ra, a senben gbo, a deen xanxan dangu silanfanna de firin kanna ra.‡ A soma nen han a sɔndɔmen nun niin yeteen fata, e nun fatin nadɔxodene nun fasane. A muxun miriyane nun a natane makitima nen.

¹³ Ala dali se yo mi luxunxi a ma. Ala feen birin toma. En birin en dentegema nen a xa.

Saraxarali kuntigin nan Yesu ra

¹⁴ Nanara, bayo saraxarali kuntigi gbeena en yii naxan kelixi kore, Yesu Alaa Dii Xemena, nayi en na en sɔbe so en ma denkeleyani, en naxan ma fe falama yamani.

¹⁵ Amasɔtɔ en ma saraxarali kuntigina en ma fangatareyaan kolon, bayo Setana kata nen a fan natantandeni kiin birin yi alo en tan, anu, a mi yulubi yo liga.

¹⁶ Nanara, en na en maso Ala hiantenna manga gbeden na xaxili ragidini alogo en xa kininkininna

‡ 3:15: Yaburin 95.7-8 § 3:18: A mato Yatene 14.1-35 nun Yaburin 95.11 kui. * 4:3: Yaburin 95.11 † 4:4: Dunuɲa Fɔlon 2.2 ‡ 4:12: *Silanfanna*: Sofane yengeso degemana.

nun hinanna soto en makoon naxanye ma.

5

Yesu nan en ma saraxarali kuntigin na

¹ Saraxarali kuntigine birin sugandima nen adamadiine ye, alogo e xa wali Ala xa, e yi kise ralixine nun saraxane ba yulubi xafarin na.

² E noe xaxilitarene nun muxu tantanxine famunje nen, bayo e tan fan yeteen tantanma.

³ E yulubi xafari saraxane bama e tan yetena fe ra na nan ma, e nun yamaan xa.

⁴ Muxu yo mi saraxarali kuntigiyaan xunna kenla fenje a yete xa. Ala nan a xilixi alo a Haruna xili kii naxan yi.

⁵ A na kii nin, Alaa Muxu Sugandixin mi saraxarali kuntigi binyen soto a yete ra, koni Ala a fala nen a xa, a naxa, "N ma dii xemen nan i tan na, n bata findi i fafe ra to."*

⁶ A mon yi a fala Kitabun yire gbete yi, a naxa,

"Saraxaraliin nan i ra habadan, alo Melikisedeki yi kii naxan yi."†

⁷ Yesu yi dunuja yi waxatin naxan yi, a yi Ala maxandima, a xuini te, a yeegen yi mini, a yi Ala mafan naxan yi noe a rakise sayaan ma. Ala yi a xuiin name bayo a yi xuruxi a ma.

⁸ Koni hali Alaa Dii Xemen to a ra, a a xaran nen fala suxun ma a torone yi.

⁹ Yesu a fe kamali waxatin naxan yi, a yi findi habadan Marakisi Tiin na muxune xa naxanye birin a xuiin suxuma.

¹⁰ Ala yi a findi saraxarali kuntigin na alo Melikisedeki yi kii naxan yi.

Senbe soon denkeleyani

¹¹ Fe wuyaxi nxu kui a fala daxin na e xa lan feni ito ma, koni a yeba raxolo e xa, bayo e mi a famuma xulen.

¹² A yi lan nun e yi findi karamoxone ra waxatini ito yi, anu han iki e makoon mon e xaran muxun ma lan Alaa falan fe singene ma. E luxi alo dii joren naxan mon xijen na bayo e mi donse xodexen donje singen.

¹³ Muxun naxan mon xije minni, dii joren nan na ra. A mi xaranna kolon lan tinxinyaan ma.

¹⁴ Koni fonne nan gbee donse xodexen na. Naxanye denkeleya bata koxo, ne bata e yete xaran fe fajin nun a jaxin tagi rabaan ma.

6

¹ Nanara, en dangu Alaa Muxu Sugandixina xaranna fe singene ra, en siga yeen na, hali en nama fa xete fe folone ma sonon alo itoe: en na en xun xanbi so fena wali jaxine yi naxanye muxun xalima yahannama, e nun denkeleyana Ala ma,

² e nun xaranna muxu rafu feene ma igeni e tubi xinla ma e nun yii saan muxune ma Ala maxandini e nun faxa muxune rakenla sayani e nun habadan kitina.

³ Xa Ala tin, en sigen nen yeen na.

⁴ Amasoto naxanye bata yi kenenna soto sanja ma keden, e Ala kisin soto, e yi Alaa Nii Sarijanxin soto,

⁵ naxanye bata yi Alaa falan jaxunna kolon e nun waxati famatson senbene,

⁶ ne na ba denkeleyani, e mi fa noe raxete sonon, e mon yi tubi. Amasoto ne luxi nen alo e mon Alaa Dii Xemen nan gbangbanma wudin ma, e yi a rayarabi yamaan yetagi.

⁷ A misaala, boxon naxan tule igen sotoma waxatin birin, a si seene sabati a kanna xa, Alaa barakan nan na ra.

⁸ Koni boxon naxan janle nun tansinne tunna raminima, na ton mi na, a masoxi Alaa dangan nan na. A rajanni, teen yi a gan.

⁹ Koni n xanuntenne, hali nxu falan tima na kiini, nxu laxi a ra,

* 5:5: Yaburin 2.7 † 5:6: Yaburin 110.4

a fe gbete nan e tan yeε ra lan e kisi feen ma.

¹⁰ Bayo tinxintare mi Ala ra. A mi jinanma e wanle xon, e nun e xanuntenyaan naxan yitaxi a ra e to a yama sarijanxin malima han iki.

¹¹ Nxu waxi a xon ma, e keden kedenna birin xa lu na tunnafanni han a rajanna alogo e yengi seen naxanye ma, e ne soto.

¹² Nxu mi waxi, e xa tunnaxolo ayi. Koni fo e xa na denkeleya muxune raliga naxanye dija alogo Ala e tuli saxi naxan na, e na soto.

Alaa layirina

¹³ Ala Ibrahima tuli sa waxatin naxan yi, a yi a kololo a yete yi, bayo muxe mi na a koloe naxan yi naxan gbo a tan xa.

¹⁴ A yi a fala, a naxa, "N na i barakama nen han! I bomsonna wuyama ayi nen."*

¹⁵ Ibrahima yi dija, a yi a legeden, Ala a tuli sa naxan na, a yi na soto.

¹⁶ Adamadiine e koloma fena nde yi naxan gbo e tan xa, e kolon yi e falan senbe so alogo muxune nama e matandi.

¹⁷ Nanara, Ala yi Ibrahima tuli sa, a yi a kololo alogo naxanye yi lan e na feen soto, ne xa a kolon a na fe ragidixin mi masarama.

¹⁸ Ala na liga nen alogo en tan naxanye a falan findixi en yigin na en xaxili tixi naxan na, en xa limaniya ki faji, a to na yitaxi en na fe firinna xon, naxanye mi maxete, Ala man mi wulen fale.

¹⁹ Na yigina en yii alo kunkin balana a rati seen na igen bun ma† naxan sigama han yire sarijanxin ye masansan dugin xanbi ra en niin nasuxu seen na barakani

²⁰ Yesu singe soxi en xa denaxan yi, bayo a bata findi habadan

saraxarali kuntigin na, a lu alo Melikisedeki.

7

Melikisedeki saraxaraliyani

¹ Melikisedeki* nan yi Salemi mangan na e nun Kore Xonna Alaa saraxaralina. Ibrahima yi kelima yengeni waxatin naxan yi, a mangane no naxan yi, Melikisedeki yi siga a ralandeni, a yi duba a xa.

² Ibrahima yi a se tongoxine birin yaganna so a yii. Melikisedeki xinla bunna neen "Tinxin Mangana." Salemi mangan nan man yi a ra nun, na fan bunna neen "Boje Xunbeli Mangana."

³ A baba mi kolon, a nga mi kolon, a xabila mi kolon, a siimayaan folon nun a rajanna mi kolon. A luxi nen alo Alaa Dii Xemena naxan luma saraxaraliyani habadan.

⁴ E a gbo kii mato, hali en benba Ibrahima yeteen seen naxanye tongo yengeni, a ne yaganna so a tan nan yii.

⁵ Sariyan naxa, a Isirayila yamaan bomsenne lan e xa yaganna so Lewi bomsonna muxune nan yii, saraxaraline.† Anu, ngaxakedenmane nan e ra, e birin minixi Ibrahima bomsonna nin.

⁶ Melikisedeki tan mi yi findixi Lewi bomsonna muxu ra, koni a yaganna soto nen Ibrahima ra, Ala naxan tuli sa. Melikisedeki yi duba a xa.

⁷ Anu, matandi mi naxan na, naxan duban tima, na dangu duba soton na.

⁸ Lewi muxun naxanye yaganne rasuxu, ne faxama nen, koni Melikisedeki tan mabinni, Kitabun naxa a na mi faxaxi.

* **6:14:** A mato Dunuja Folon 22.16-17 kui.

† **6:19:** *Kunkin balani* ito findixi wure gbee konkonxina nde nan na naxan xidima kunkin ma yoloxonna ra. A wolima igeni alogo a xa sa digi gemena nde ra igen bun ma, a kunkin naxara. Yireni ito niin gbee maraxara seen misalixi na kunki raxara seen nan ma.

* **7:1:** *Melikisedeki* a feen mato Dunuja Folon 14.17-20 kui.

† **7:5:** A mato Yatene 18.21 kui.

⁹ Na kui a luxi alo Lewi bənsənnə muxun naxanye yaganna rasuxuma, hali ne fan yaganna ba nən Melikisedeki xa Iburahima sabun na.

¹⁰ Bayo Lewi bənsənnə muxune mən yi e benba Iburahima fatini, a naralan Melikisedeki ra waxatin naxan yi.

¹¹ Xa feene yi nəe rakamale Lewi bənsənnə saraxaraliyaan barakani nun, yamaan sariyan sətə naxan xən, e makoon mi yi birama saraxaraliya gbete ma na xanbi ra nun naxan luxi alo Melikisedeki hali ba Haruna bənsənnə ra.

¹² Bayo saraxaraliyaan na masara, fə sariyan fan xa masara.

¹³ Feni itoe fala Yesu naxan ma fe ra, na barixi bənsən gbete ni, saraxaraliin munma yi mini bənsənnə naxan yi.

¹⁴ A kolonxi nayi fa fala en Marigin barixi Yuda bənsənnə nin. Awa, Musa saraxarali feen fala waxatin naxan yi, a mi na bənsənnə fe fala.

Saraxarali gbete alo Melikisedeki

¹⁵ Feni ito fixama nən dangu na ra xa saraxarali gbete fa naxan luxi alo Melikisedeki

¹⁶ naxan mi findixi saraxaraliin na sariyan xən a benbane fe ra, koni a findixi saraxaraliin na a faxatareyaan nan senbe xən.

¹⁷ Amasətə Kitabun bata a fala, a naxa, “Saraxaraliin nan i ra habadan, alo Melikisedeki yi kii naxan yi.‡”

¹⁸ Awa, yamari fonna bata ba na a senbetareyana fe ra, a tənə to mi yi na.

¹⁹ Bayo sariyan mi sese rakamali. Koni yigi fisamantenna bata mini, en na en masoma Ala ra naxan baraka yi.

²⁰ Na fe nənən mi tixi kolən xanbi. Bonne findi saraxaraliine ra waxatin naxan yi, na kolə sifan mi ti.

²¹ Koni Yesu findixi saraxaraliin na kolən nan xən, Ala a fala a xa waxatin naxan yi, a naxa,

“Marigin bata a kolə,

a mi a xuiin maxetema, a naxa,

‘Saraxaraliin nan i ra habadan.’”§

²² Koləni ito bata Yesu findi layirin xui kenden na en tan xa.

²³ Saraxarali singene yi wuya bayo e yi faxama,

²⁴ koni Yesu tan luun nən habadan. A saraxaraliyaan fan luma nən habadan.

²⁵ Nayi, a nəe muxune rakise nən yati naxanye fama Ala ma Yesu barakani amasətə a tan luma nən habadan Ala solona fe nan na.

²⁶ En makoon yi na saraxarali kuntigi sifan nan ma: naxan sariyan, a mi fe paxi rabama, fe mi naxan na, naxan mi yulubi kanne ye, naxan yitexi kore xənnə ma.

²⁷ A tan mi ligaxi alo saraxarali kuntigin bonne, amasətə ne saraxan bama ləxə yo ləxə e yete yulubine fe ra e nun yamaan yulubine fe ra. Koni Yesu tan a yete ba nən saraxan na yamaan yulubine fe ra sanja ma keden pe han habadan.

²⁸ Musaa sariyan yi adamadi senbetarene nan dəxəma saraxarali kuntigine ra, koni Ala a kolə falan naxan ma sariyan xanbi ra, na a Dii Xemen nan dəxəma naxan bata yelin kamale han habadan.

8

Yesu nan en ma saraxarali kuntigin na

¹ En ma falan birin xunna nan ito ra: En ma Saraxarali Kuntigin dəxi Alaa Mangaya gbəden yiifanna ma ariyanna yi.

² A walima yire sariyanxin yeteni, Marigina a yete batuden naxan tixi, adamadiine mi naxan ti.

³ Saraxarali kuntigin birin dōxi nēn alogo e xa kiseene nun saraxane rali Ala ma, nayi fō sena nde xa lu a fan yii a naxan bē saraxan na.

⁴ Xa a yi dunujani nun, a mi yi findima saraxaraliin na nun, amasōtō gbētēye na naxanye Ala kiseene ralima alo sariyana a falaxi kii naxan yi.

⁵ Na saraxaraline walima yire sarijanxin naxan yi, mēn findixi ariyanna fe misaala nun a nininna nan na. Nanara, Ala Musa rakolon na ki, a to yi Ala Batu Bubun tima, a naxa, “Aliga i yeren ma, i yi e rafala alo n na a misaala yitaxi i ra geyaan fari kii naxan yi.*”

⁶ Koni iki, Yesu bata wanla sōtō naxan fisa saraxaraliin bonne wanla xa bayo a bata fa layirin na naxan fan Layiri Fonna xa, bayo na en tuli sa feen naxanye ra, ne fan a fonna xa.

⁷ Xa fē yo mi yi layiri singen na nun,† en mako mi yi fa a firinden ma nun.

⁸ Koni Ala yi fēēn to a muxune ra, a yi a fala, a naxa, “Marigin naxa, ‘Na waxatin fama, n layiri nēnēn xidima nxu nun Isirayila nun Yuda yamane tagi waxatin naxan yi.

⁹ A mi ligama alo n layirin naxan xidi nxu nun e benbane tagi,

n to e yii rasuxu n yi e ramini Misiran yamanani. Amasōtō e mi n ma layirin suxu, n fan yi e rabejin.’

Marigin naxa na kiini.

¹⁰ Layirin ni i ra, n naxan xidima nxu nun Isirayila yamaan tagi.

Marigin naxa iki:
Na waxatin na dangu,
n na n ma sariyane sama nēn e xaxinli,

n yi e seβe e bōjēni.

N findima nēn e Ala ra,
e yi findi n ma yamaan na.

¹¹ Muxu yo mi fa a boden maxaranma,
muxu yo mi a falē a ngaxakedenna xa,

a naxa, ‘I xa Marigin kolon,’
bayo e birin n kolonma nēn,
keli muxudin ma han muxu gbeena.

¹² N dijama nēn e tinxintareyaan ma,

n yi e yulubine xafari.”‡

¹³ Ala to na layirin xili sa a nēnēna, na bunna nēēn a nēnēn bata lu a fonna jōxōni. Seen naxan bata fori, na tununma nēn.

9

Yesu saraxana

¹ Layiri singen kui, yamarina ndee yi na nun lan Ala batu feen nun a yire sarijanxina fe ma dunuja muxune naxan tixi a xa.

² E Ala batu bubun ti nēn nayi. Na bubun kui singen yi xili Yire Sarijanxina. Lēnpune dōxō seen yi na, e nun tabanla nun burun naxanye ralixi Ala ma.

³ Yē masansan dugin firinden xanbi ra, bubu kui gbete yi na naxan yi xili Yire Sarijanxi Fisamantenna,

⁴ e nun a wusulan saraxa gande xema daxina, e nun a Layiri Kankirana.* Xēmaan yi saxi na kankiraan birin ma. Xēma kundidin yi na kui, Manna donseen† fan yi na kui. Haruna dunganna fan yi kankiraan kui naxan bata yi a mājingi e nun gēme walaxane layirin yi seβexi naxanye ma.

⁵ Na Layiri Kankiraan xun ma, maleka gubugubu kan nōrōxine sawuran yi na. E gubugubune yi bandunxi kankiraan dērganla

* **8:5:** Xōrōyaan 25.40 † **8:7: Layiri singena** fe mato Xōrōyaan 24.3-8 kui. ‡ **8:12:** Yeremi

31.31-34 * **9:4: 9.4Layiri Kankirana** fe mōn seβexi Xōrōyaan 25.10-22 kui. † **9:4: Manna donsenā** a fe mato Xōrōyaan 16.13-15 nun 16.31 kui. Donseen nan yi a ra Ala yi naxan fima a yamaan ma tonbonni.

xun ma, Ala solonaden na. Koni en nama na feene birin yεba iki.

⁶ Feene birin to yitɔn na kiini, saraxaraline yi soma nɛn na yire singeni waxatin birin alogo e xa e wanla rakamali.

⁷ Koni yiren firindeni, saraxarali kuntigin nan tun keden yi soma na sanja ma keden jεɛn bun ma. Anu, fɔ a saraxan wunla xali, a yi a rali a yetε yulubine nun yamaan yulubine xafari seen na.

⁸ Alaa Nii Sarijanxin munma yi a kiraan makɛnɛn yamaan yi soma yire sarijanxi fisamantenni naxan xɔn Ala batu bubu singen yi tixi waxatin naxan yi.

⁹ Misaala nan na ra waxatini ito xa. Nanara, kiseene nun saraxan naxanye yi ralima Ala ma, ne mi yi nɔɛ Ala batu muxune sɔndɔmɛne sarijanjɛ.

¹⁰ Tɔnna nan tun yi ne ra lan donseene nun min seene ma e nun fati maxana e dinan kiine ma, naxanye yi daxa han waxati nɛnɛn yi a li.

¹¹ Koni Alaa Muxu Sugandixin to fa alo saraxarali kuntigin naxan fe fajine rafa, a danguxi Ala Batu Banxi fisamantenna nin naxan kamalixi, muxune mi naxan tixi, dunuja gbee mi naxan na.

¹² Yesu to so Yire Sarijanxi Fisamantenni, a mi kɔtɔn wunla xan ba saraxan na de hanma tura dina, a yetε wunla nan ba sanja ma keden pe, a yi en xunba habadan.

¹³ Amasɔtɔ kɔtɔn wunla hanma turana, e nun jinge gile ganxin xubena, xa ne xuya muxu xɔsixin ma, na yi e fati bɛndɛn nasarijan,

¹⁴ nayi, Alaa Muxu Sugandixin wunla senben gbo dangu na ra! Amasɔtɔ, a bata a yetε ba saraxa fetaren na Ala xa, Alaa habadan Nii Sarijanxin barakani. Na wunla en sɔndɔmɛne sarijanma nɛn kɛwali jaxine ma naxanye en faxama, en yi nɔ habadan Ala batue.

¹⁵ Na nan a ligaxi Yesu findixi layiri nɛnɛn sabun na alogo Ala naxanye xilixi, ne xa nɔ habadan kɛɛn sɔtɛ, a e tuli sa naxan na. A faxa na nan ma, a findi e xunba seen na yulubine yi naxanye ligaxi na layiri singen waxatini.

¹⁶ Amasɔtɔ xa layirin xidixi lan muxuna nde kɛɛ yitaxunna ma, na mi kamalɛ fɔ na kanna na faxa.

¹⁷ Kɛɛn mi taxunma fanni a kanna mɔn jɛjɛ fɔ a na faxa, a layirin yi rakamali.

¹⁸ Nanara, hali layiri singen yetɛna, a mi fɔlɔ benun wunla xa mini.

¹⁹ Musa to yelin yamarine birin fale yamaan birin xa fata sariyan na, a yi turadine nun kɔtɔne wunla tongo, e nun igena, e nun yɛxɛɛ xabe gbeela, a yi wunla xuya Sariya Kitabun nun yamaan birin ma jɔxɔnden na naxan xili hisopina.‡

²⁰ A yi a fala, a naxa, “Wunli ito nan layiri xidi seen na, Ala ε yamarixi naxan suxu feen ma.Š”

²¹ Musa mɔn yi wunla xuya Ala Batu Bubun nun a rawali seene birin ma.

²² Sariyan kui, fayida seen birin nasarijanxi wunla nan xɔn, anu, xa wunla mi mini, yulubin mi xafare.

Yesu saraxan nan yulubin xafarima

²³ A yi daxa na seene xa rasarijan na kii nin, bayo e findixi ariyanna seene misaale nan na. Koni ariyanna seene yetɛɛn yi daxa e rasarijan saraxan na naxan dangu ne ra.

²⁴ Amasɔtɔ Alaa Muxu Sugandixin mi soxi yire sarijanxini, muxune naxan tixi, dɛnaxan findixi ariyanna misaala gbansanna ra, koni a soxi ariyanna yetɛɛn nin, alogo a xa ti Ala yetagi en xa iki.

‡ 9:19: **Hisopi** findixi sansi bili xurudin nan na e yulubi xafari wunla xuyama naxan na saraxabadeni. Na feen sebexi Xɔrɔyaan 12.22 kui. Š 9:20: Xɔrɔyaan 24.3-8

25 A mi soxi a yete badeni saraxan na sanja ma wuyaxi alo saraxarali kuntigin soma kii naxan yi yire sarijanxi fisamantenni jee yo jee sube wunla ra a yii.

26 Bayo xa na nan yi a ra nun, Yesu yi toroma nen nun sanja ma wuyaxi xabu dunuja da waxatina. Koni iki, waxati rananni, a bata mini kenenni sanja ma keden han habadan, a a yete ba saraxan na, a yi yulubine birin jan.

27 Adamadiine birin faxan nen sanja ma keden pe, na xanbi ra kitin yi a li.

28 Alaa Muxu Sugandixin fan findixi saraxan na na kii nin sanja ma keden pe, a muxu wuyaxi yulubin jan. A mon fama nen, koni a mi fama yulubi xafari feen na. A fama a legeden muxune nan nakisideyi.

10

Yesu saraxana

1 Musaa sariyan findixi fe famatone maligan nan na, e tan yeteen mi a ra. Nanara, saraxan naxanye bama waxatin birin jee yo jee, ne mi nae Ala batu muxune rakamale.

2 Xa e yi nae na ra nun, muxune mi yi luye e be waxatin birin. Bayo Ala batu muxune yi sarijanma nen nun sanja ma keden han habadan, e mi yi fa e yete kolonje yulubi tongon na nun.

3 Koni na jee yo jee saraxane muxune yulubine rabirama e ma nen.

4 Amasoto turaan wunla nun siin wunla mi nae yulubin janje mumel!

5 Na nan a ligaxi, Yesu fa dunuja yi waxatin naxan yi, a yi a fala Ala xa, a naxa, "I mi waxi saraxane nun kiseene xon,

koni i bata n fati bendeni ton n xa.

6 Saraxa gan daxine nun yulubi xafari saraxane mi rafan i ma.

7 Nayi, n yi a fala,

n naxa, 'N tan ni i ra.

N ma fe sebexi Kitabuni.

Ala, n bata fa i tan sagoon ligadeni.*,"

8 Awa, a naxan singe fala, a naxa, "Saraxane nun kiseene nun saraxagan daxine nun yulubi xafari saraxane mi rafan i ma." Anu, sariyana e ba feen yamarixi.

9 Na xanbi ra, a mon yi a fala, a naxa, "N tan ni i ra, n bata fa i sagoon ligadeni." Nayi, a yi saraxa singene ba na, a yi a masara a nen na.

10 Yesu Alaa Muxu Sugandixina a sagoon naxan ligaxi, a yi a fati benden ba saraxan na, na en sarijanma nen sanja ma keden pe han habadan.

11 Saraxaraline birin e wanla kema lxo yo lxo. E saraxane bama yeye, naxanye mi nae yulubin xafare mumel!

12 Koni Yesu tan, na saraxa keden peen nan ba yulubine fe ra, a yi dxo Ala yiifanna ma han habadan.

13 Iki a Ala mamema alogo a xa a yaxune lu a sanna bun ma.

14 Amasoto muxun naxanye rasarijanma, a bata ne rakamali saraxa keden peen xon han habadan.

15 Alaa Nii Sarijanxin fan na feen seren bama en xa. A fala singen naxan ti, a naxa,

16 "Layirin ni i ra nxu nun Isirayila kaane naxan xidima:

Na waxatin na dangu,

n nan n ma sariyane sama nen e bojeni,

n yi e sebe e xaxinla ma.†"

Marigin naxa na kiini.

17 A mon naxa,

"N mi fa n xaxili luma e yulubine nun e sariya kala feene xon sonon."

18 Anu, ne na mafelu, saraxa mi fa bama yulubina fe ra.

En na en tunnafan

19 Nayi, ngaxakedenne, en xaxili ragidixi so feen na yire sarijanxi

* 10:7: Yaburin 40.7-9 † 10:16: Yeremi 31.33-34 naxan bata yi sebe nun Heburune 8.8-12 kui.

fisamantenna nin Yesu wunla barakani.

²⁰ A so deen naxan nabixi en xa, kira nenan nan na ra naxan tixi nii rakisin ma, en nae sigey masansan dugin xanbi ra naxan xon, kiraan naxan findixi a fati benden na.

²¹ En ma saraxarali kuntigin nan Ala Batu Banxin xunna,

²² nayi, en xa en maso Ala ra baje sarijanxin nun denkeya defexini, en baje to sarijanxi feene birin ma, en xaxinla en yalagima naxanye ma, en fati benden to maxaxi igi sarijanxin na.

²³ En lu en tiye en yigina fe ra yamani, amasoto naxan en tuli saxi, na tinxin.

²⁴ En na en joxo lu en bode xon ma, en yi en bode rawekile xanun-tenyaan nun wali faji rabaan ma.

²⁵ En nama en me en ma malanne ra alo muxuna ndee darixi a lige kii naxan yi. Koni en na en bode ralimaniya waxatin birin, alo en to Marigina laxon toon masoe.

²⁶ En yelin xanbini jandin kolonna sote, xa en na a rakeli a ma, en lu yulubin lige, saraxa mi fa en yii sonon yulubin mafelu feen na,

²⁷ fo kiti famatdon nun tee gbeen gaxuna naxan Ala matandi muxune halagima.

²⁸ Ala sariyan naxan so Musa yii, naxan yo na yi na kala, na kanna yi faxama kininkinintareyaan nin, xa muxu keden hanma firin bata sereyaan ba.‡

²⁹ Awa, na kanna mi saranje a kewanle ra ba, naxan na Alaa Dii Xemen a fe rayelefu, hanma naxan na Alaa layirin xidi wunla rafeya naxan a sarijanma, hanma naxan na Ala hinantenna Nii Sarijanxin nasoto?

³⁰ Bayo en tan a kolon naxan a falaxi, a naxa, “N tan nan gbeepoxo tiin na, n tan nan donle saranma e

yatene ra.” E nun mon, a naxa, “Marigina a yamaan makitima nen. §”

³¹ Gbalon na a ra xa muxun bira habadan Ala ra.

³² Na loto singene fe xa rabira e ma, e Alaa kenenna soto waxatin naxan yi. E tunnafan nen yenge xodeken nun toroyani na waxatini.

³³ E yi e konbima yamaan yetagi waxatina nde yi, e e toro. Waxati gbete, naxanye na fe sifan soto, e kafu nen ne ma.

³⁴ E yi kininkinin kasorasane ma, e yi tin sewani muxune yi e yii seene tongo, bayo e yi a kolon fa fala e yii se fisamantenne ramaraxi habadan.

³⁵ Nayi, e xaxili ragidixi naxan ma, e nama na rabejin, bayo a findima nen konton gbeen na e xa.

³⁶ E makoon tunnafanna ma, alogo e na Ala sagoon liga, a e tuli sa naxan na, e yi na soto.

³⁷ Amasoto Kitabuna a falaxi kii naxan yi, a naxa, “A bata lu ndedi, siya di, naxan fama, na yi fa, a mi fa buma.

³⁸ Koni n ma tinxin muxun nii rakisin sotoma nen a denkeyaan xon.* Anu, xa naxan xete a xanbi ra, na kanna mi n kenenje.”

³⁹ En tan mi xetema en xanbi ra, en yi halagi, koni en luma denkeyani nen, en niin yi kisi.

11

Denkeyana fe

¹ En na la en yigin na, en yi xaxili ragidi feen ma en mi naxan toma, na nan denkeyaan na.

² A singe ra muxune sereya fajn soto e denkeyaan nan xon.

³ Denkeyaan xon, en na a kolon fa fala dunupa daxi Ala fala xuiin nan ma. Nanara, en seen naxanye toma ne mi fataxi fe toxine ra.

⁴ Denkeyaan xon, Habila yi saraxan ba Ala xa naxan yi fisa

‡ 10:28: A mato Sariyane 19.15 kui. § 10:30: Sariyane 32.35-36 * 10:38: Xabakuki 2.3-4

Kayini gbeen xa. Ala yeteen yi sereyaan ba a saraxana fe ma, fa fala, a tinxin muxun nan a ra. Denkeleyaan xon, hali Habila to bata faxa, koni a mon falan tima.*

⁵ Denkeleyaan xon, Xenaki yi te kore xonna ma, a mi faxa, a mi fa to sonon. Amasoto Ala bata yi a xali. Benun a xa xali kore, a bata yi na serejoxoayaan soto nun fa fala a bata Ala kenen.[†]

⁶ Muxu yo mi Ala kenenye denkeleyaan xanbi, bayo naxan fama Ala ma, fo na xa la a ra nen fa fala Ala na yi, e nun muxun naxanye a fenma, Ala ne kontonna fima nen.

⁷ Denkeleyaan xon, Nuhan to rakolon fe famatone fe yi, a munma yi naxanye to, a yi kunkin nafala Ala yee ragaxun ma a tan nun a denbayaan nakise naxan kui. A denkeleyaan yi findi dunuja muxun bonne yalagi xunna ra, a tan yi tinxinyaan soto a keen na denkeleyaan xon.

⁸ Denkeleyaan xon, Ala to Iburahima xili, a yi a falan suxu, a siga na yamanani, a yi naxan sotoma a keen na, hali a to mi yi a kolon a sigan denaxan yi.

⁹ Denkeleyaan xon, Ala a tuli sa yamanan naxan na, a doxo menni xoyeyani. A yi lu bubune kui, alo Isiyaga nun Yaxuba fan a liga kii naxan yi, Ala naxanye fan tuli sa na kee kedenna ra.

¹⁰ Amasoto Iburahima yi taan nan mamema nun naxan beten sa kii kende, Ala naxan ma fe yiton, a yi a ti.[‡]

¹¹ Denkeleyaan xon, Iburahima fan yi senben soto a no diin sote hali a to bata yi fori, hali gbantan to yi Saran fan na, amasoto naxan bata yi a tuli sa, a yi laxi na kanna tinxinyaan na.

¹² Nanara, hali faxan to bata yi maso a ra, a bonson wuyaxi bari nen, naxanye yi wuya alo sarene hanma baan xon jemensinna naxanye xasabin mi noe yate.

¹³ Na muxune birin faxa denkeleyaan nin. Ala e tuli sa naxanye ra, e mi ne soto, koni e e to nen wulani, e sewa e fe ra. E yi e ti a ra fa fala a xoyen nun sigatiin nan tun e tan na dunujani ito yi.[§]

¹⁴ Naxanye falan tima na kiini, ne a yitama nen fa fala a e doxoden nan fenma e yete xa.

¹⁵ E keli yamanan naxan yi, xa na xonla yi e suxu nun, waxatina nde e yi feren sotoma nen e xete na.

¹⁶ Koni e yi taa fisamantenna nan fenma, naxan findixi ariyanna ra. Nanara, na yagin mi Ala ma, e na a xili a e Ala, amasoto a bata taani ton e xa.

¹⁷ Denkeleyaan xon, Ala to wa Iburahima kejaan fesefese feni, Iburahima mi tondi Isiyaga be saraxan na a xa. Ala naxan tuli saxi, na yi tin a dii xeme kedenna be saraxan na,

¹⁸ hali Ala to bata yi a fala a xa nun, a naxa, "Naxanye yatema i bonsonna ra, ne minima Isiyaga bonsonna nin."^{*}

¹⁹ Iburahima yi laxi a ra nun fa fala a Ala noe Isiyaga rakele nen sayani. A dii xemen mon yi raxete a ma, na feen yi findi taxamasenna ra.

²⁰ Denkeleyaan xon, Isiyaga yi duba Yaxuba nun Esayu xa lan waxati famatone ma.

²¹ Denkeleyaan xon, benun Yaxuba xa faxa, a duba nen Yusufu a dii xeme keden kedenne birin xa. A yi a tingilimati a dunganna xunna, a yi Ala batu.

²² Denkeleyaan xon, benun Yusufu xa faxa waxatin naxan yi a Isirayila kaane ramini feen fala

* 11:4: A mato Dunuja Folon 4.3-10 kui. † 11:5: A mato Dunuja Folon 5.18-24 kui. ‡ 11:10: A findixi Yerusalen nenen nan na naxan ariyanna yi. A mato Heburune 11.16 nun 12.22 kui. § 11:13: A mato Dunuja Folon 23.4 kui. * 11:18: A mato Dunuja Folon 21.12 nun 22.1-14 kui.

nɛn Misiran yamanani, a yamarin fi lan a binbina fe ma.

²³ Dɛnkɛleyaan xɔn, Musa bari waxatin naxan yi, a sɔtɔ muxune yi a luxatin kike saxan, bayo e bata yi a to, a dii fajin nan yi a ra, e mi gaxu mangana tɔnna yɛɛ ra.

²⁴ Dɛnkɛleyaan xɔn, Musa to gbo, a mi tin e xa a xili fa fala Misiran Mangana dii tɛmɛna dii xɛmɛna.

²⁵ A yi tin a ma a e nun Alaa yamaan xa jaxankata e bode xɔn, benun a xa lu yulubini jaxunni naxan mi buma.

²⁶ A yi rafan a ma, a xa jaxankata Alaa Muxu Sugandixina fe ra benun a xa Misiran yamanan nafunle sɔtɔ bayo a yɛɛn yi tixi a kɔntɔn famatɔn na.

²⁷ Dɛnkɛleyaan xɔn, Musa yi keli Misiran yamanani, a mi gaxu mangan xɔlɔ feen na. A yi a tunnafan alo a yi Ala totaren toma nun.

²⁸ Dɛnkɛleyaan xɔn, a yi Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla[†] yamarine suxu, a wunla xuya banxine dɛɛne ma alogo Halagi Ti Malekan nama Isirayila dii singene faxa.

²⁹ Dɛnkɛleyaan xɔn, Isirayila kaane yi Baa Gbeela gidi, alo e yi xaren nan na, koni Misiran kaane to kata gidideni e birin yi mamin igeni.

³⁰ Dɛnkɛleyaan xɔn, Yeriko taan nabilinna yinna yi bira, e yelin xanbini a rabilinɲɛ xii solofere.

³¹ Dɛnkɛleyaan xɔn, yalunde jaxanla Raxabi mi halagi dɛnkɛleyatarene xɔn, amasɔtɔ a xɛrane yisuxu nɛn ki fajni naxanye yi taan nakɔrɔsima wundoni.[‡]

³² N mɔn nanse fale? Waxati mi n yii, n Gedeyɔn ma fe fala, hanma Baraki hanma Samisɔn hanma Yefite hanma Dawuda hanma Samuyɛli hanma nabine.

[†] **11:28: Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla:** Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nɛn Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kɔɛ kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine dɛ wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra.

A mato Xɔrɔyaan 12.1-13 kui. [‡] **11:31:** A mato Yosuwe 6.12-21 kui. **§ 11:34: Silanfanna:**

Sofane yɛngɛso degɛmana. * **11:35:** A mato Mangane Singen 17.17-24 kui.

³³ Ne yamanane nɔ dɛnkɛleyaan nan xɔn. E tinxinyaan liga. Ala e tuli sa naxan na, e yi na sɔtɔ. E yi yatane dɛ xidi.

³⁴ E tɛɛn sɛnben natu. E tanga silanfanna ma, § e sɛnbɛtareyaan yi masara sɛnben na, e fangan sɔtɔ yɛngeni, e sofa xɔɲɛne kedi.

³⁵ Naxanla ndee faxa muxune yi xɛtɛ e ma keli sayani.* Muxu gbɛtɛ yi jaxankataxi, koni e tondi e xunbɛ alogo e xa marakeli fisamantenna sɔtɔ sayani.

³⁶ E yi ndee magele, e yi ndee bulan. E yi ndee xidi, e yi e sa kaʂoon na.

³⁷ E yi e magɔlɔn. E yi ndee yixaba sɛraan na. E yi ndee faxa silanfanna ra. Ndee yi marabɛri baxi yɛxɛɛ xabe dugine nun sii xabe dugine nan na, e yii gelixi, e bɛsɛnxɔnyaxi, e jaxankataxi.

³⁸ E yi xuyaxi ayi burunna xun xɔn geyane fari. E dɔxɔ faranne nun yinle ra. Anu, e tan nɔrɔn mi lan dunuɲa muxune yɛ.

³⁹ Na muxune birin sereya fajin sɔtɔ e dɛnkɛleyaan nan xɔn, anu, Ala e tuli sa naxan na, e mi na sɔtɔ.

⁴⁰ Koni Ala bata a ragidi a xa fe fajini tɔn en xa alogo na muxune fe nama kamali en xanbi.

12

Ala nan en xuruma

¹ Bayo en nabilinxi yama gbee sifani ito nan na en serene ra, nayi, en na en mɛ en yulubine nun en hake goronne ra naxanye en madiganma, en yi en tunnafan xataɲɔxɔya giini naxan nagidixi en ma.

² En na en yɛɛn ti Yesu ra, naxan dɛnkɛleyaan kiraan nabixi en xa e nun naxan mɔn a rakamalima. A tan naxan a mɛ sɛwan na naxan yi

findε a gbeen na, a yi a wekilε faxan ma wudin fari, a mi na yagin yate. Na xanbi ra, a yi dɔxɔ Alaa manga gbɛden yifanna ma.

³ Ɛ miri Yesu ma naxan diɲa yulubi kanne beɛɛnɔnya gbee sifani ito bun ma alogo ε niin nama rafɔrɔ, ε yigitege.

⁴ Amasɔtɔ ε munma yulubin yεnge singe han ε wunla yi mini.

⁵ Ɛ bata ɲinan na falan na, Ala ε ralimaniya naxan na, a ε xili fa fala “A diine.” A naxa, “N ma diina, Marigin nεma i xure, i nama yo na ma.

A nεma i sɔnna yite i ra, i bɔɲen nama kala.

⁶ Amasɔtɔ Marigina a xanuntenne xuruma nεn.

A naxanye birin yatεxi a diine ra a ne fe ɲaxine saranma e ra nεn.*”

⁷ Ɛ tɔrɔne yisuxu ε yi, bayo Ala ε xuruma nεn alo a diine. Diin mundun na naxan fafe mi a xuruma?

⁸ Xa Ala mi ε xuruma alo a lan birin ma kii naxan yi, na luxi nεn alo ε mi findixi a diine ra fɔ muxu gbɛtεna diine.

⁹ En birin fafane en xuruma dunuɲa yi, en yi e binya. A mi lanɲε naye ba, en xuru en niin kanna ma dangu ne ra, en yi nii rakisin sɔtɔ?

¹⁰ En fafane en xuruma waxatidi tun, alo a lanxi e miriyani kii naxan yi. Koni Ala en xuruma en munanfanna nan ma, alogo en xa a sariɲanna sɔtɔ.

¹¹ Muxun nεma xure, a mi sewe na ra bayo a xɔlɔ. Koni dɔnxen na, naxanye xuruxi, ne a tɔnɔn sɔtoma nεn bɔɲε xunbenla nun tinxinyani.

Xaranna nun maxadina fe

¹² Nanara, ε xa ε xadan yiine yixɔdɔxɔ, ε yi ε xinbine sɛnbe so ken!

¹³ Ɛ sigan ti kira tinxinxine nan xɔn, alogo naxanye godoma e

sanna ma, ne sanna nama kala, fɔ e kɛndεya.

¹⁴ Ɛ yixɔdɔxɔ, lanna xa lu ε nun muxune birin tagi, ε mɔn yi sariɲan. Amasɔtɔ muxu yo mi Marigin toε sariɲanna xanbi.

¹⁵ Ɛ a liga ε yeren ma, muxu yo nama fula Alaa hinanna ra. Ɛ sese nama liga alo sansi salen xɔlen naxan solima, a yεngene rakeli ε tagi, a ε wuyaxi dabari.

¹⁶ Ɛ a liga ε yeren ma, muxu yo nama findi yanga suxun na hanma dina rabatutarena alo Esayu naxan a foriya tiden masara donseen na.

¹⁷ Ɛ a kolon fa fala dɔnxen na, a wa nεn kɛen duban xɔn a baba yii, koni a mi a sɔtɔ. A yi feen birin liga, koni na mi feene maxete mume, hali a to wuga.

¹⁸ Ɛ mi luxi alo Isirayila kaan naxanye e maso geyaan na yiin diɲε naxan na e nun tɛen nun dimin nun kunda yidimixin nun foyena.

¹⁹ Ɛ mi xɔta xuiin nun Ala fala xui magaxuxin mexi alo ne. E fala xuiin mε waxatin naxan yi, e yi Musa mafan, a e nama fa fala gbete mε sɔnɔn.

²⁰ Amasɔtɔ e yi gaxuxi Ala yamarin yεε ra, naxan a fala, a naxa, “Naxan na a sanna ti geyaan ma, a xa magɔlɔn han a faxa hali subena.†”

²¹ Na feen yi magaxu ayi han Musa yi a fala, a naxa, “N bata gaxu han n xuruxurunma.”

²² Koni ε ε masoxi Siyon geyaan nan na, habadan Alaa taana, Yerusalen ariyanna yi. A maleka wuli wuli wuyaxi malanxi ɲaxaɲaxani.

²³ Ɛ bata maso denkeleya yamaan na, Alaa dii singene, naxanye xili seɓexi ariyanna yi. Ɛ bata maso Ala ra, muxune birin ma kitisana. Ɛ bata maso tinxin muxune ra naxanye niin sariɲan.

* 12:6: Sandane 3.11-12 † 12:20: A mato Xarɔyaan 19.12-13 nun Sariyane 9.19 kui.

24 *Ε* bata maso Yesu ra naxan layiri neneni tonxi, a wunla yi mini, a fala ti kiin yi fisa Habila wunla gbeen xa.

25 *Ε* a liga *ε* yeren ma naxan falan tima *ε* xa, *ε* nama tondi na xuiin name. Amasoto Ala to Isirayila kaane rakolon dunupa yi, e tondi nen, e yi naxankata. Nba, en tan kisima nayi di, xa en tondi na falan me naxan fataxi ariyanna ra?

26 Na waxatini, a fala xuiin boxon naxuruxurun nen, koni iki a bata en tuli sa, a naxa, “N mon boxoni maxama nen sanja ma keden e nun kore xonna fan.”

27 Fa fala, “sanja ma keden” na bunna nen, naxan yo yimaxama dunupa yi, a na bama nen alo dali seene. Naxanye mi mamaxe, ne yi lu.

28 Nanara, en to mangayaan soto ma naxan mi mamaxe, en barikan bira Ala xa, en na Ala batu a tinna kui binyen nun gaxuni.

29 Amasoto en ma Ala mon luxi nen alo halagi ti teena.

13

En na Ala kenema kii naxan yi

1 *Ε* lu ngaxakedenyaan xanun-tenyani.

2 *Ε* nama ninan xone yisuxun xon ma amasoto ndee malekane yisuxu na kii nin, hali e to mi yi a kolon.

3 *Ε* joxo lu kasorasane xon, a xa liga alo *ε* birin nan kasoon na. *Ε* joxo lu muxu naxankataxine xon, a xa liga alo *ε* birin nan toroxi.

4 Muxun birin xa futun binya, yalunyaan nama a xosi. Ala yanga suxune nun yalundene kitima nen.

5 *Ε* dunupa yi gidin nama findi gbeti xonxonna ra. Seen naxan *ε* yii, na xa *ε* wasa amasoto Ala bata a fala, a naxa, “N mi kele i dexon mumε, n mi *ε* rabejinje fefe ma.”*

6 Nayi, en xa xaxili ragidi fa fala,

“Marigin nan n mali muxun na, n mi gaxun sese yeε ra!

Adamadiin nεε nanfe lige n na?”†

7 *Ε* xaxili lu *ε* yeerati singene xon, naxanye Alaa falan ti *ε* xa. *Ε* miri e dunupa rajanna kiin ma, *ε* yi e raliga e denkeleyani.

8 Yesu Alaa Muxu Sugandixin yi kii naxan yi xoro, a mon na kii nin to, a luma na kii nin habadan.

9 *Ε* nama tin xaran xone sifa yo ma naxan *ε* ratantanma. Amasoto a lan en niin xa senben soto Alaa hinanni, koni don seene yamarine fe mi a ra, naxanye ton mi na.

10 Saraxa gandena nde en tan yii, Ala Batu Bubuna saraxaraline mi daxa e yi na saraxa seen don.‡

11 Amasoto saraxarali kuntigin suben naxan ba yulubi xafari saraxan na, a ne wunla xalima yire sarjanxi fisamantenna nin. Koni e gbindin tan ganma yamaan daaxaden fari ma nen.§

12 Nanara, Yesu fan faxa taan xanbi ra, alogo a xa yamaan nasarijan a yeteen wunla xon.*

13 Nayi, en siga a foxo ra yamaan doxoden fari ma, en sa a yagin joxonna soto.

14 Amasoto taa mi en yii dunupani ito yi naxan buye. Taan naxan fama, en na nan fenma.

15 Nayi, en ma tantunna xa findi saraxan na naxan nalima Ala ma waxatin birin, en yi lu en tiye a xinla ra.

16 *Ε* nama ninan *ε* fe fapin naba, *ε* yi *ε* bode mali ngaxakedenyani, amasoto na saraxa sifan nan nafan Ala ma.

17 *Ε* *ε* yeerate fala xuiin suxu *ε* xuru e sariyan bun. Amasoto e *ε* niin nakantanma, bayo e fan e dentegema nen. Nayi, *ε* liga e xa wanla ke sewani benun a xa e toro, bayo na ton mi *ε* tan ma.

18 *Ε* lu Ala maxande nxu xa. Amasoto nxu laxi a ra a nxu bata

‡ 12:26: Xage 2.6 * 13:5: A mato Sariyane 31.6 nun 31.8 nun Yosuwe 1.5 kui. † 13:6: Yaburine 118.6 ‡ 13:10: Na findixi ariyanna gbeen nan na, Yesu soxi denaxan yi. A mato Heburune 9.11-14 kui. § 13:11: A mato Saraxaraline 16.27 kui. * 13:12: A mato Yoni 19.17-20 kui.

xaxili sɔtɔ, e nun nxu waxi a xɔn ma
nxu xa sigan ti fe fajin nin.

¹⁹ N na ε mafanma ε Ala maxandi
alogo n xa xεε ε ma mafuren!

Dubana

²⁰ Bɔɲε xunbenla Ala, naxan en
Marigi Yesu rakeli sayani habadan
layirin xidi wunla barakani, Yesu
naxan a ɲɔxɔ luma en xɔn alo xu-
ruse rabana,

²¹ na Ala xa fe fajin birin fi ε ma,
alogo ε nɔ a sagoon lige, naxan a
kenεɲɲε. Ala xa na liga Alaa Muxu
Sugandixin Yesu xɔn, binyen fiin
naxan ma habadan. Amina.

Fala dɔnxεne

²² Ngaxakedenne, n na ε
mafanma, ε tuli mati maxadi falani
ito ra diɲani amasɔtɔ n kedin naxan
seβexi ε ma ito ra, a mi gbo.

²³ E xa a kolon a en ngaxake-
denna Timote bata mini kasoon na.
Xa a fa sinma, nxu birin fe ε fema.

²⁴ Nxu xa ε yeεratine nun ε yama
sariɲanxin birin xɔntɔn. Itali
kaane fan ε xɔntɔn.

²⁵ Ala xa hinan ε birin na.

Yaki Yaki Alaa Falan Naxan Sebe

Denkeleya muxune lan e xa bira kiraan naxanye fɔxɔ ra e dunuɔa yi gidini, ne nan sebexi Yaki a kitabu yiren kui a naxan sebexi Alaa yamaan birin ma naxanye xuyaxi ayi dunuɔa xun xɔn ma (1.1). Muxu wuyaxi laxi a ra, Yaki ito nan findixi Yesu xunyena nde ra. A tan ma fe falaxi Kitabun yireni itoe yi: Xerane 15.13, 21.18, Kɔrenti Singen 15.7, Galati 1.19, 2.9, 2.12, Yudi 1.1. Na nan Kitabun yireni ito sebexi denkeleya muxune ma alogo a xa e sigati kiin yita e ra e bode tagi e nun lan denkeleyatarene ma. Yesu xunye Yaki findixi Yerusalen denkeleya yamaan yɛratina nde nan na. Yaki naxan findixi Yesu a xarandiin na, na mi finde Kitabun yireni ito sebe muxun na bayo Manga Herode bata na Yaki faxa nun sinma naxan findixi Yesu a xarandiin na (a mato Xerane Kɛwanle 12.2 kui).

A sebe kiin maligaxi Sandane kitabu yiren nan na Layiri Fonna Kitabu yiren kui naxan yi Alaa fe kolonna mayitama a yamaan na. Kitabun yireni ito fan Alaa fe kolonna mayitama Yesu a kiraan xɔn. Yaki fe kolonna nan ma fe singe falama fa fala a a kelixi Ala nan ma e nun muxun lan a Ala maxodin a ma denkeleyani (1.2-8). Na na dangu, falane xunna tixi yiigelitɔyaan nun nafulu kanyaana nan ma, e nun tantan feene nun mantɔrone e nun dina kendena, naxan lan a xa wali fajine ke (1.9-27). Yaki mɔn a falama a e nama muxune rafisa e bode xa lan e yii seene ma (2.1-13). Na danguxina a yi fa a fala kenden ma, denkeleyaan nun kɛwanle tagiin kii naxan yi (2.14-26). A yi a fala a yete suxun xɔdɔxɔ lenna nun fala xuiin mabinni. (3.1-12). Na danguxina, a

fa fe kolon kendena fe ma (3.13-18). A yi na muxune maxadi naxanye yengen nakelima e nun naxanye findixi dunuɔa muxune xɔyine ra, a yi falan ti nafulu kanne xili ma naxanye jaxu e walikene ra (4.1-5.6). Falan nanandeni, a yi a fala a muxune xa diɔa, e Ala maxandi waxatin birin yi, e yi e bode mali denkeleyani (5.7-20).

Kitabun yireni ito kankanma falan naxan ma naxan sebexi denkeleya muxune ma a fixa: I nama la Yesu a fe Xibaru Fajin na i xaxili gbansanni tun, fɔ denkeleyaan xa lu i kɛwanle yi, bayo xa “denkeleyaan naxan mi findi kɛwanle ra, na faxaxi na a ra.” (2.26).

¹ N tan Yaki, Ala nun Marigi Yesu a Muxu Sugandixina walikena, n ni ito sebexi Isirayila bɔnsɔn fu nun firinne nan ma naxanye xuyaxi ayi siyane tagi. N bata e xɔntɔn.

Denkeleyaan nun fe kolonna

² Ngaxakedenne, mantɔrɔn sifa wuyaxi na e li, e xa na yate sewan defexin na,

³ bayo e a kolon, e denkeleyaan na tɔrɔyane raxan, na a ligama nen e tunnafanna sɔtɔ.

⁴ Koni fɔ tunnafanna xa wali kamalixin nan ke, alogo e xa kamali e yi defe. Sese nama dasa e ma.

⁵ Xa fe kolonna dasaxi e tan nde ma, a xa a maxodin Ala ma, naxan muxune birin kima a fonisireyani, a mɔn mi na kanna yalagima. A soma nen a yii.

⁶ Koni a xa a maxodin denkeleyaan nin, a nama sike. Bayo naxan na sike, na luxi nen alo fɔxɔ igen walanna, foyen naxan nasigama, a a raxete.

⁷ Na muxu sifan nama a miri fa fala a seen sɔte Marigin yii nen.

⁸ Amasɔtɔ xaxili firin kanna nan na ra, a mi raxaraxi a feene yi.

Yiigelitɔn nun nafulu kanna fe

⁹ Denkeleya muxu yiigelitɔn xa sewa amasɔtɔ Ala bata a yite.

¹⁰ Nafulu kanna fan xa sewa amasoto Ala bata a ragodo, bayo nafulu kanna fe danguma nen alo sexe fuge fajina.

¹¹ Sogen na xolo, a wuyenna yi sexen xara, a jingine yi lisi a ra, a fugene yi yolon, a tofanna yi dangu. Nafulu kanna fan ma binyen lama ayi na kii nin a nema a feene rawalima.

Maratantan feene

¹² Sewan na kanna xa naxan a tunnafanma toroni, amasoto Ala na yelin a kejaan feselese, a nii rakis in taxamaseri komotin soma nen a xun na, Ala bata a xanu muxune tuli sa naxan na.

¹³ Naxan na bira tantan feni waxatin naxan yi, na kanna nama a fala, a naxa, "Ala nan n natantanna." Amasoto Ala mi ratantanje fe jaxini, a fan mi muxe ratantanna.

¹⁴ Koni muxun birin tantanma a yetena kunfa feene nan xon ma naxanye a mabandunma, e yi a ken en.

¹⁵ Na xanbi ra, kunfa jaxin sa findima yulubin nan na. Yulubin na koxo waxatin naxan yi, a rajanma sayaan nan ma.

¹⁶ Ngaxakeden xanuntenne, e nama e yete mayenden.

¹⁷ Kise fajin birin, fe mi naxan na, na fataxi kore xonna nan na, keli Fafe Ala yii naxan kore xonna yanban seene daxi. A mi maxetema alo nininna!

¹⁸ A bata a ragidi a en xa balo a jondi falan xon ma alogo en xa findi a dali fisamantenne ra.

Fe meen nun a ligana

¹⁹ Ngaxakeden xanuntenne, e xa a kolon, fa fala muxun birin xa mafura falan name, koni e nama mafura falan tiye. E nama xolo sinma.

²⁰ Amasoto muxu xoloxin mi fe Alaa tinxinyaan na.

²¹ Nayi, e xa fe xosixine birin yiba e nun fe jaxin naxanye waraxi ayi. E yi na falan suxu limaniyani, a

naxan saxi e borjeni, naxan noe e niin nakise.

²² E nama e tuli mati Alaa falan na tun, e yi e yete mayenden, fo e xa a liga nen.

²³ Amasoto naxan a tuli matima Alaa falan na, a mi a liga, na luxi nen alo muxun naxan a yete matoma kiken, i,

²⁴ a na yelin a yete matoe, a siga, a jinan a yetagin kiin xon sa!

²⁵ Koni naxan na sariya kamalixin tilinna feselese, sariyan naxan muxun xoyama, a lu a fari, a mi a tuli mati a ra tun a yi jinan a xon, koni a yi a liga, na kanna sewan sotoma nen a kewanla xon.

²⁶ Xa muxuna nde a yete yatexi dina muxun na, koni a mi a lenna mara, a bata a yete mayenden, a dinan findima fe fuun nan na.

²⁷ Dinan naxan sarijan, fe mi naxan na Fafe Ala yee ra yi, na ni ito ra: E joxo lu kiridine nun kaja gilene xon e torone yi. E yi e yete ratanga dunuja fe xosixine ma.

2

E nama muxune rafisa e bode xa

¹ Ngaxakedenne, e to denkeleyaxi en Marigin binyen kanna Yesu ma, Alaa Muxu Sugandixina, e nama muxune rafisa e bode xa.

² Xa muxuna nde so e malanni xemaan yiisolirasoon soxi a yiin na, doma fajin nagodoxi a ma, na xanbi ra yiigelitoon fan yi so, dunkobine ragodoxi a ma,

³ e yi e yengi doko dugi fajin kanna xon, e yi a fala a xa, e naxa, "Fa i magodo gbede fajini," koni e a fala yiigelitoon ma fa fala "Ti menni," hanma "Doko n sanna dexon ma boroni,"

⁴ xa e na liga, e mi muxune rafisaxi e bode xa ba? E mi tagi rabaan xan tima e miriya jaxine yi nayi ba?

⁵ Ngaxakeden xanuntenne, e tuli mati. Ala mi yiigelitone xan sugandi dunuja yi, alogo e denkeleyaan xa findi e bannayaan

na, e yi mangayaan soto e keen na, Ala bata a xanu muxune tuli sa naxan na?

⁶ Koni ε tan yiigelitone rafeyama! Nafulu kanne xa mi ε rawalima ba, e yi ε xali kitisadeni?

⁷ Ne xa mi ε kannu xili fajin kalama ba?

⁸ Xa ε Manga Alaa sariyan nakamalima yati, naxan Kitabun kui, ε bata fe fajin liga nayi, a naxa, “I adamadi boden xanu alo i yetena.”

⁹ Koni xa ε muxune rafisa e bode xa, nayi ε bata yulubin liga. Na ma, sariyan fan ε sonna yitama ε ra nen bayo ε mi a suxi.

¹⁰ Bayo xa muxun sariyan birin suxu, a yi keden peen kala, a bata e birin kala na yi.

¹¹ Bayo naxan a falaxi fa fala i nama yalunyaan liga, na nan mon a falaxi, a i nama faxan ti. Nayi, xa i mi yalunyaan liga koni i muxun faha, i bata findi sariya kalan na na yi.

¹² E sigati kiin nun ε falati kiin xa lan na sariyan ma naxan xoro yaan fima bayo ε makitima na nan xon.

¹³ Amasoto Ala kininkinintarene makitima kininkinintareyaan nin. Anu, kininkininna nan kitin noma.

Denkeleyaan nun kewanle fe

¹⁴ Ngaxakedenne, tonon mundun na ra xa muxuna nde a fala a denkeleyaxi, xa a kewanle mi a yitama? Na denkeleyana a rakise ba?

¹⁵ A luxi nen alo marabenna nema ngaxakedenne nde ma, xemena hanma paxanla, a balon mi a yii.

¹⁶ Awa, xa ε tan nde a fala na nde ma, ε naxa, “E siga baje xunbenli. E sa ε maxara, ε yi lugo.” Xa ε mi e ki e fatin mako ma seene yi, na tonon nanse ra?

¹⁷ Denkeleyaan fan na kii nin, xa wali fajni mi denkeleyani a faxaxin na ra na yi.

¹⁸ Koni muxuna nde a falama nen, a naxa, “Denkeleyana i tan

yi, koni kewanle nan n tan yi.” N na a yabima nen, n naxa, i ya denkeleyaan yitama n na di, ba i kewanle ra? N tan xa denkeleyaan yita i ra n kewanle xon.

¹⁹ E laxi a ra ba fa fala Ala keden peen na a ra? Na lanxi. Hali jinanne fan laxi na ra, e xuruxurun gaxuni.

²⁰ I tan xaxilitarena, i mi a kolon ba, fa fala kewali fajni mi denkeleyaan naxan yi, na neen fuu?

²¹ En benba Ibrahima mi yate tinxin muxun na ra yeε ra yi a kewanle xan xon ba, a to a dii xemena Isiyaga ba saraxan na saraxa ganden fari?

²² I bata a to? A denkeleyaan nun a kewanle nan walixi e bode xon ma. A kewanla nan a denkeleyaan nakamalixi.

²³ Kitabuna falan nakamali na nin, a naxa, “Ibrahima yi denkeleya Ala ma, Ala fan yi na yate tinxinna ra a xa.”* Nanara, e yi a fala a ma fa fala “Ala xoyina.”

²⁴ Awa, ε bata a to, fa fala muxun natinxinma Ala yeε ra yi a kewanle nan fan xon, a denkeleyaan gbansan mi a ra.

²⁵ Na kiini, hali yalunde paxanla, Raxabi fan tinxin nen Ala yeε ra yi a kewanle xon ma, a to Yahudiyane xerane yisuxu ki fajni, a yi kira gbete yita e ra.†

²⁶ Fati benden nun niin na fata, fatin bata faha na yi. Na kiini, denkeleyaan fan faxaxi na a ra xa kewanle mi a yi.

3

Lenna fe

¹ Ngaxakedenne, ε wuyaxi nama findi karamaxone ra, amasoto ε a kolon fa fala nxu tan karamaxone gbee kitin xodaxoma ayi nen bonne gbeen xa.

² En birin tantanma kii wuyaxi. Muxun naxan mi tantanma fala

* 2:23: A mato Dunuja Folon 15.6 kui. † 2:25: Yosuwe 2.1-21

tideni mumε, muxu kamalixin nan na ra, a nεε a yetε xurε nen.

³ A luxi nen alo en na karafen bira soon dεen ma, a a xa en sagoon liga. Nayi, a gbindin birin birama na nan fɔxɔ ra.

⁴ Kunkin fan na kii nin. Hali a to gbo, foye gbeen mɔn a rasigama, koni se xurudin nan a matinxinma kunki ragiin sagoon ma.

⁵ Lenna fan na kii nin, a xurun fatin yirene ye koni a kanba fala gbeene nan tima. Tεedin fan nεε burun gbeen ganje nen.

⁶ Awa, lenna fan luxi nen alo tenna. En fati yirene ye, tinxintareyaan birin en lenna nin. A tan nan muxun gbindin birin birama xɔsini, alo a yi tεen nan soma a dunuja yi gidin mumεen na! Na tεen yetεen kelixi yahannama nin.

⁷ Adamadiine nεε burunna suben sifane birin xurε nen, xɔline nun bubu seene nun ye xene.

⁸ Koni muxu yo munma lenna xuru. Se jaxin nan a ra naxan mi raxaraxi. A rafexi dabarin nan na, muxu faxa xinla ma.

⁹ En barikan birama en Marigin nun en Fafe Ala xa lenna nan na, en mɔn muxune dangama a ra Ala naxanye daxi a maligan na.

¹⁰ Barika biran nun dangan minima de kedenna nin. Ngaxakedenne, na mi daxa mumε!

¹¹ Ige bεxin nun fɔxɔ igen nεε minε tigin mundun kedenna?

¹² Ngaxakedenne, xɔde binla nεε oliwi bogin namine nen ba? Manpa bogi binla nεε xɔde bogin namine ba? Ige bεxin mɔn mi sɔtɔma fɔxɔ igen de.

Fe kolonna fata Ala ra

¹³ Xaxilimaan nun fekolonna nde ra ε ye? A xa na mayita fata a sigati ki fajin na, e nun a kewanla naxanye fataxi limaniyaan nun xaxilimayaan na.

¹⁴ Koni xa xɔxɔlɔnna nun yetε yigboon nan ε bɔneni, ε ba ε yetε

matɔxe, ε nama wulen fala jɔndin fari.

¹⁵ Na xaxili sifan mi kelixi ariyanna xan yi. Na fataxi dunuja nun fati benden nun Yinna Manga Setana nan na.

¹⁶ Amasɔtɔ xɔxɔlɔnyaan nun yetε yigboon denaxan yi, fe yibasanna nun fe jaxin sifan birin nan menni.

¹⁷ Koni fe kolonna naxan sa kelixi ariyanna yi, a singen naxan na, a sarijan, a mɔn bɔje xunbenla fima, a dijaxi, a mafan mi raxɔlɔ, a lugoxi kininkininna nun kɛwali fajin nan na. A mi muxune rafisama e bode xa. A mi nafigiyaan ligama.

¹⁸ Fe yitonna naxanye walima bɔje xunbenli, ne tinxinna nan sɔtɔma.

4

Ɛ xuru Ala ma

¹ Yengene nun matandin naxanye ε tagi, ne kelixi minen yi? Ne mi kelixi ε rafan fe jaxine xan yi ba naxanye ε fati benden nakunfama?

² Sena nde xɔnla ε ma, koni ε mi a sɔtɔma. Nanara, ε faxan tima, ε mila, koni ε mi nεε a sɔte. Ɛ yengene so, ε matandine ti. Se mi ε yii bayo ε mi Ala maxandima.

³ Ɛ na Ala xandi seen naxan yi, ε mi a sɔtɔma, bayo ε Ala maxandi xunna kobi, amasɔtɔ ε yetε rafan feene nan tun fɔxɔ ra.

⁴ Ɛ tan tinxintarene! Ɛ mi a kolon ba, fa fala a dunuja xanuntenyaan findixi Alaa fe xɔnnantenyaaan nan na? Muxun naxan na a yetε findi dunuja xɔyin na, na bata a yetε findi Ala yaxun na.

⁵ Ɛ laxi a ra ba, a Kitabun falan tixi nen tun? A naxa, "Ala bata Niin naxan sa en yi, na rafan a ma han!"*

⁶ Koni Alaa hinanna luma fari se nen en xa, amasɔtɔ a mɔn a falaxi, a naxa, "Ala wasodene yikalama e feene yi, koni a hinanma nen yetε magodone ra.†"

* 4:5: Ala waxi a xɔn ma nen, a niin naxan saxi muxune yi, e nama na sa se gbete sagoni, e yi na seen batu. † 4:6: Sandane 3.34

7 Nanara, ε xuru Ala ma, ε ε kankan Yinna Manga Setana yεε ra, a gima nen ε bun.

8 Ε maso Ala ra, a masoma ε ra nen. Yulubitone, ε ε yulubi yine raxa. Ε tan nafigine, ε bɔɔene rasarijan!

9 Ε nimisa ε hakene fe ra, ε sunu, ε wuga! Ε gelen xa maxete wugan na. Ε sewan yi findi nii yiforen na.

10 Ε magodo Marigin xa, a ε yitema nen.

Ε nama ε bode yalagi

11 Ngaxakedenne, ε nama ε bode mafala. Muxu yo a ngaxakedenna mafala hanma a yi a yalagi, na kanna bata Alaa sariyan mafala, a yi a yalagi. Xa i sariyan yalagi, sariya suxu mi fa i ra nayi sonon, i to a yalagima.

12 Sariyasa keden peen nun kitisa keden peen nan na, naxan nεε marakisin nun halagin tiye. Koni i tan, nde i tan na, i to i adamadi boden yalagima?

I nama findi wasoden na

13 Ε tuli mati, ε tan naxanye a falama, ε naxa, “To hanma tila nxu sigama taana nde yi, nxu sa jεε nadangu na, nxu sa yulayaan naba na, nxu tonona nde soto.”

14 Anu, ε mi a kolon naxan ligama ε dunuɔa yi gidini tila! Amasoto ε luxi nen alo kundaan naxan godoma, a waxatidi ti, na xanbi ra a tunun.

15 A lanma nen ε xa ito nan fala, ε naxa, “Xa Marigin tin, nxu luma nxu nii ra nen, nxu feni ito liga hanma na.”

16 Koni iki ε wasoma, ε yete matoxoma. Na yete matoxon sifan birin jaxu.

17 Nanara, xa muxun mi fe fajin liga, anu a kolon a lanma a xa naxan liga, na kanna bata yulubin soto.

1 Ε tan nafulu kanne, ε tuli mati. Ε wuga, ε gbelegbele tɔɔyana fe ra naxan fama ε lideni.

2 Ε nafunle bata kala. Xiine bata ε dugine don.

3 Xorinxorinna bata ε xεmane nun gbeti gbananne suxu. Xorinxorinni ito findima nen sereyaan na ε xili ma. A yi ε fati benden don alo tεena, bayo ε nafunla malanxi waxati donxen nin.

4 Walikεen naxanye ε xεε ma seene xabaxi, ε mi naxanye saranna fixi, ε mi ne mawuga xuiin mema ε xili ma ba? Naxanye ε se xabaxine malanxi, ne wuga xuiin bata Marigin li, Senben Birin Kanna.

5 Ε bata lu dunuɔa yi jaxunna nun yete rafan feene yi. Ε bata ε yete rapaxun alo xuruse faxa daxine.

6 Ε bata tinxin muxune yalagi, ε yi ε faxa, naxanye mi yi tixi ε kanke.

Dijan nun maxandina fe

7 Nanara, ngaxakedenne, ε dijan han Marigin yi fa. Ε miri xεε biina dijan ma, a a xεεn mamema waxatin naxan yi, a yi a tonone soto. A dijama nen han tule singene nun a rapanne yi fa.

8 Ε fan xa dijan na kiini, ε yi ε wekile amasoto Marigin fa waxatin bata maso.

9 Ngaxakedenne, ε nama ε bode mafala, xanamu Ala ε makitima nen. Kitisaan famatɔon ni i ra.

10 Ngaxakedenne, nabiin naxanye falan ti Marigina fe yi, naxanye dijan tɔɔni, ne fe xa findi misaala ra ε xa.

11 En na a falama ne ma nen a sewana ε xa amasoto e e tunnafan nen. Ε bata Yuba a tunnafanna fe me, ε mon bata a me Marigin naxan liga a xa a rapanni. Amasoto kininkininna nun fanna kanna nan Marigin na.

12 Ngaxakedenne, na birin yi, ε nama ε kolɔ ariyanna yi hanma dunuɔa bɔɔɔ xonna hanma sese. Koni i ya “on” xa findi onna ra, i ya

5

Nafulu kanna fe falana

“en-en,” na yi findi en-en na alogo i nama bira Alaa kitini.

¹³ Tɔrɔ muxuna nde ε yε ba? Na kannna xa Ala maxandi. Muxuna nde sɛwaxi ε yε ba? Na kannna xa bɛtin ba.

¹⁴ Furetɔna nde ε yε ba? A xa denkeleya yamaan fonne xili, e yi Ala maxandi a xa, e a masusan turen na Marigin xinli.

¹⁵ Ala maxandina denkeleyani, na furetɔni yalanma nɛn. Marigin furetɔn nakelima nɛn. Xa a bata yulubin naxanye liga, Ala a mafeluma nɛn ne ra.

¹⁶ Nanara, ε ti ε yulubine ra ε bode xa, ε yi Ala maxandi ε bode xa, alogo ε xa yiyalan. Tinxin muxuna Ala maxandin sɛnbɛn gbo, a feene gasama.

¹⁷ Adamadiin nan yi Nabi Eli ra alo en tan. A yi Ala maxandi han, a tulen nama fa. Tulen mi fa yamanani han jεε saxan e nun a tagi.

¹⁸ A mɔn yi Ala maxandi, tulen yi fa, bogi seene yi bogi.*

¹⁹ Ngaxakedenne, xa muxuna nde a mε jɔndin na ε yε, muxu gbete yi a raxete jɔndin kiraan xɔn,

²⁰ ε xa a kolon a muxun naxan yulubi kannna bama a tantanna kiraan xɔn, na bata a niin nakisi faxan ma, a yulubi wuyaxi xafarin sofo.

* **5:18:** Na feen sebexi Mangane Singen 17.1 kui.

Piyeri a Kedi Singena Piyeri Alaa Falan Kedi Singena

Piyeri a kedi singen sebe denkeleya muxune nan ma naxanye yi xuyaxi ayi yamana suulunne ma naxanye yi Asi xurin yamanan kōmen fōxōn nun sogeteden binna. To, Asi xurin yamanan xili nēn “Turiki,” Arabune bōxōni. Piyeri a sebexi e ma Romi taan nin a denaxan xili saxi a “Babilōn” (sora 5.13). A feen naxanye falama lan e ma, ne a yitama nēn a e yi tōrōxi, fe wuyaxi yi sama e xun ma. Nanara, xeraan katama a xa e senbe so, e la Alaa Muxu Sugandixin na, hali e to tōrōni.

Xa a bata fala kedini ito xaran muxune xa a e xa lu denkeleyani hali e tōrōxi, a gbengbenna, na rakelixi e sereyaan nan ma fe ma e lan e xa naxan ba dunuḡa yi. Fō e dunuḡa yi gidin birin nun e sigati kiin birin xa “Alaa wanle nun binyen nan mayita” (2.9), alogo denkeleyatarene xa “e fe fajine kolon e yi Ala tantun a na fa lōxō naxan yi.” (2.12)

¹ N tan Piyeri, Yesu Alaa Muxu Sugandixina xerana, n tan nan ito sebema Alaa muxu sugandixine ma, naxanye xuyaxi ayi xōḡeyani Pontu nun Galati nun Kapadose nun Asi nun Bitini yamanan yi.

² E sugandixi nēn alo Fafe Ala xaxinla yi a ma kii naxan yi nun. A bata e rasariḡan a Nii Sariḡanxin barakani alogo e xa xuru a Muxu Sugandixin Yesu ma, a wunla yi xuya e ma e rasariḡandeni. Ala xa hinanna nun bōḡe xunbenla fi e ma han!

Habadan yigina

³ En barikan bira Alaa Muxu Sugandixina en Marigi Yesu Fafe Ala xa. A bata a liga a kininkinin gbeeni, en yi xete, en yi bari a nēnēn

na, en so nii rakisin yigini Yesu a Muxu Sugandixin nakenla xōn sayani.

⁴ Kēēn naxan mi kalama, a mi xōḡinxōḡinma, a mi lōma ayi, na nan namaraxi e xa ariyanna yi,

⁵ e tan naxanye kantaxi a senbeni denkeleyaan xōn alogo e xa kisin sōtō, naxan minima kēnenni waxati rajanne yi.

⁶ Na ma, e sēwa, hali e to tōrōxi e bunba feen sifan birin yi waxatidini ito yi

⁷ alogo e denkeleyaan xa rasensēn. Hali xēmaan naxan nōe kale, na raxulunma tēēn nan na, a rasensēn. Nayi, e denkeleyaan naxan tōnōn gbo xēmaan xa, na fan lan a rasensēn bunbaan xōn, e yi tantunna nun binyen nun xunna kenla sōtō Yesu Alaa Muxu Sugandixin mini waxatini kēnenni.

⁸ E munma Marigin to singen koni e a xanuxi. E mi a toma iki, koni e denkeleyaxi a ma, e lu sēwa gbeeni naxan mi nōe yebe.

⁹ Amasōtō e e denkeleyaan xunna sōtōma nēn, naxan findixi e niin kisi feen na.

¹⁰ Nahiin naxanye hinanna fe fala, naxan yi ragidixi e ma, naxan findixi kisi feen na, na findi nēn ne fe ye fenna nun fe fēsefēse xunna ra.

¹¹ E yi katama waxatine nun taxamasenne kolon feen na Yesu a Nii Sariḡanxin yi naxanye makenēnma e xa, a to yi e yi, a yi Alaa Muxu Sugandixina tōrōn nun a binye famatōna fe fala benun a waxatin xa a li.

¹² Ala a makenēn nēn nabine xa, a e mi yi walima e yete xa koni e tan, e to yi feene falama e naxanye fe mēxi na muxune ra naxanye Yesu a fe Xibaru Fajin nali e ma Nii Sariḡanxin barakani naxan kelixi ariyanna yi. Hali malekane fan kunfaxi na feen fēsefēse feni.

En lu Alaa Nii Sariḡanxini

¹³ Nanara, e xaxinli tōn wanla fe ra, e yete suxu, e yi e yigi sa na hinanni e naxan sōtōma Yesu

Alaa Muxu Sugandixin mini loxoni kenenni.

¹⁴ E lu alo Alaa dii xuruxine, e nama tin luyε e kunfa jaxine yi, e yi naxanye yi nun e to yi xaxilitareyani.

¹⁵ Koni Ala sarijanxi to e xilixi, e fan xa sarijan e kewanle birin yi alo a tan.

¹⁶ Amasoto a sebexi, “E xa sarijan, amasoto n tan sarijan.*”

¹⁷ E to e Fafe Ala maxandima, naxan muxune birin kewanle makitima kii kedenni, e lu alo xojene dunujani ito yi waxatidi, e gaxu Ala yee ra.

¹⁸ E a kolon a e mi xunbaxi e fafane namun fe fuune ma se kala daxine xan na alo gbetina hanma xemana,

¹⁹ koni e xunbaxi Alaa Muxu Sugandixin wuli fisamantenna nan xon, naxan baxi saraxan na alo yexee diina, fe mi naxan na.

²⁰ Ala bata yi na sugandi benun dunuja xa da, a yi a ramini kenenni e tan ma fe ra waxati donxeni itoe yi.

²¹ E denkeleyaxi Ala ma a tan nan baraka yi, Ala naxan a rakelixi sayani, a binyen fi na ma, alogo e denkeleyaan nun yigin xa lu Ala yi.

²² Bayo e bata e yete niin nasarijan jondi suxun xon ma, e yi xanuntenya kenden soto e ngaxakedenne xa, nayi, e bode xanu e senben birin na sarijanni.

²³ Amasoto e bata xete, e mon yi bari a nenen na, naxan mi fata adamadiin na naxan faxama, koni fata Alaa falan na naxan niima, a luma habadan.

²⁴ Bayo a sebexi Kitabuni, a naxa, “Adamadiine birin luxi nen alo sexena, e binyen birin yi lu alo se fugena. Sexene xarama nen, e fugene yi yolon.

²⁵ Koni Marigina falan luma nen habadan.”†

Na falan findixi Yesu a fe Xibaru Fajin nan na naxan nalixi e ma.

2

Yama sarijanxina

¹ Na ma, e ba fe jaxin sifan birin ma e nun yanfantenyaan nun nafiyaan nun milen nun fala jaxin birin.

² Niin balo kenden xonla xa e suxu alo xijε xonla dii futen suxuma kii naxan yi, alogo e fan xa sabati e kisi feni a xon,

³ e to bata a mato, e yi a kolon a Marigin fan.*

⁴ E maso a ra, naxan findixi siimaya gemen na, adamadiine e mexi naxan na, koni Ala naxan sugandixi, a mon yi a xunna keli.

⁵ E tan fan bata findi Alaa banxin ti seene ra alo gemε niiramane, e yi findi saraxarali yama sarijanxin na, e yi siimaya saraxane ba Ala tinxi naxanye ra fata a Muxu Sugandixin Yesu ra.

⁶ Amasoto Kitabuni ito nan falaxi, a naxa,

“N bata gemena nde doxo Siyon taani alo banxin tongon gemε fajii yebaxina.

Naxan na denkeleya a ma, yagin mi na kanna liye.”†

⁷ Gemeni ito xunna kenla e tan denkeleya muxune nan xa, koni Kitabun yireni ito nan lanxi denkeleyatarene tan ma, a naxa,

“Banxi tiine e me gemen naxan na, na bata findi banxi gemε fisamantenna ra.”

⁸ A mon sebexi Kitabun kui, a naxa, “Yamana e sanna radinma gemen naxan na,

a findi e rabira gemen na.”‡

E e dinma a ra nen amasoto e mi tinxi falan suxe, anu na nan yi ragidixi e ma.

* 1:16: Saraxaraline 19.2 † 1:25: Esayi 40.6-8

* 2:3: Yaburin 34.9 † 2:6: Esayi 28.16

‡ 2:8: A mato Yaburin 118.22 nun Esayi 8.14 kui.

⁹ Koni ε tan bata findi yama sugandixin na. Mangane nun saraxaraline nan ε tan na, siya sarijanxina, Ala gbeen yamaan naxan na, alogo ε xa a wali fajni gbeene fe rali, a tan naxan ε xilixi, a yi ε ba dimini, siga a kabanako kenenyani.

¹⁰ A fɔlɔni, Alaa yama mi yi ε ra nun koni iki, ε bata findi a yamaan na. E tan naxan mi yi Alaa kininkininna sɔtɔxi, koni iki, ε bata a kininkininna sɔtɔ.

Denkɛleya muxune xa xuru

¹¹ Nba, ngaxakedenne, ε tan naxanye luxi alo xɔɲene nun sigatine dunuɲa yi, n na ε mafanma, ε yete suxu fati benden kunfa feene ma naxanye ε niin yengɛma.

¹² E kewanle xa fanɲe ayi nen denkɛleyatarene ye, alogo, e na ε mafala fe ɲaxi rabaan na, e xa ε kewali fajine to, e yi Ala binya a fa lɔxɔni.

¹³ E xuru adamadiyaan mangayane birin bun Marigina fe ra, a na findi manga gbeen na

¹⁴ hanma yamana kanne, a naxanye rasigaxi wali kobine sarandeni fe ɲaxi rabane ra, e yi fe fajni rabane tantun e wali fajine ra.

¹⁵ Amasɔtɔ Ala sagoon na a ra, a ε fe fajni rabaan xa xaxilitarene radundun e xaxilitareyani.

¹⁶ E findi muxu xɔɲyaxine ra, koni ε nama ε xɔɲyaan findi fe ɲaxin luxun seen na, ε findi Alaa konyi fajine ra.

¹⁷ E muxun birin binya, ε yi ε denkɛleya muxun bonne xanu, ε yi gaxu Ala yeε ra, ε yamana kanna binya.

Yesu a tɔɔne misaala

¹⁸ Walikene, ε xuru ε kuntigine ma, ε yi kuntigi ɲaxine binya feen birin yi alo a fajine nun a diɲaxine.

¹⁹ Amasɔtɔ, na findixi fe fajin nan na, xa muxun limaniya ɲaxankatan bun ma Ala kolonna

fe ra, a a li na ɲaxankatan mi lanxi a kewanle ma.

²⁰ Koni na finde binyen na ε xa di, xa ε ɲaxankata ε kala tixine fe ra, ε yi limaniya? Anu, xa ε tɔɔɔ ε kewali fajine fe ra, ε yi limaniya, fe fajin nan na ra Ala yeε ra yi.

²¹ Ala ε xilixi na nan ma, bayo Alaa Muxu Sugandixin yeteen tɔɔ nen ε xa, a yi misaala lu ε yii alogo ε xa bira a fɔxɔ ra.

²² Kitabun naxa, “A mi yulubi yo liga, a mi yanfa fala yo ti.”[§]

²³ E a konbi waxatin naxan yi, a tan mi konbi ti. A tɔɔ waxatin naxan yi, a mi xɔɲe e ma koni a a yete lu kitisa tinxinxina Ala nan yii.

²⁴ Yesu yeteen bata en yulubine goronna tongo a fati bendeni, a to gbangban wudin ma, alogo en xa lu alo faha muxune yulubine mabinni, en yi lu en nii ra tinxinni. E kendeyaana sɔtɔxi a maxɔlɔne nan xɔn.

²⁵ E yi luxi nen alo yekeen naxanye lɔxi ayi, koni iki ε mɔn bata xete xuruse rabaan fema naxan ε niin kantanma.

3

ɲaxanle nun e xemene fe

¹ E tan ɲaxanle, ε xuru ε xemene ma, alogo xa e tan ndee mi laxi Alaa falan na, e xa findi denkɛleya muxune ra, fata e ɲaxanle sigati kiin na, hali ba falan na,

² e na fa ε sigati kiin nakɔɔsi waxatin naxan yi ε sariɲanna nun binyen naxan yi.

³ E marayabun nama fata ε maxidi kii yo ra, alo ε yi ε xunna denbe, hanma ε yi xemaan so hanma ε yi dugi de xɔdexene so,

⁴ koni ε bɔɲe yi feen xa fanɲe ayi naxan luxunxi, a mi forima, a xa findi nii limaniyaxin nun nii sabarixin nan na, Ala naxan yatema han!

⁵ Na nan yi findixi a fɔlɔn ɲaxalan sariɲanxine rayabu seen na, naxanye yi e yigi saxi Ala yi. E yi xuruxi e xemene ma

⁶ alo Ibrahima a ɲaxanla Saran yi xuruxi a ma kii naxan yi, a yi a xilima nen, a naxa, “N kanna.” Na dii temene nan e ra, xa e fe fajin liga, e mi gaxun sese yee ra.

⁷ E fan xemene na kii nin, e a liga xaxinla ra e nun e ɲaxanla nema e dunuɲa yi gidin ligama e bode xɔn ma, e yi e binya e fati benden senben to mi e gbeen lixi, bayo e nun ne birin nii rakis hinanna sɔtɔma e keen na nen. Na ma, sese mi e Ala maxandini kale.

Tɔɔn tinxinni

⁸ Nba, e birin xa lu xaxili kedenni, e kininkinin, e yi e bode xanu ngaxakedenyani, e fan e bode ra, e yete magodo.

⁹ E nama fe ɲaxin ɲɔxɔ fe ɲaxin na, e yi konbin ɲɔxɔ konbin na, koni e xa duban ti, amasɔtɔ Ala e xilixi na nan ma alogo e xa barakan sɔtɔ e keen na.

¹⁰ Bayo Kitabun naxa, “Siimayaan nafan naxan ma, naxan waxi siimaya fajin xɔn, na kanna xa a lenna suxu fala ɲaxine ma,

a deen suxu wulen ma.

¹¹ A yi a xun xanbi so fe ɲaxini, a fe fajin liga.

A bɔɲe xunbenla fen,

a bira a fɔxɔ ra.

¹² Marigin yeen tinxin muxune ra, a tuli matixi e maxandi xuiin na. Koni Marigin xun xanbi soxi fe ɲaxi rabane yi.”*

¹³ Xa fe fajin kunfana e yi, nde nɔe fe ɲaxin lige e ra?

¹⁴ Koni hali e tɔɔ e wali fajine fe ra, sewan nan na ra e xa. E gaxu naxan yee ra, e nama gaxu na yee ra, e nama kuisan.

¹⁵ Koni e Alaa Muxu Sugandixin binya e Marigin na e bɔɲeni. E lu yitɔnxi e xun mafala feen na lan e

yigin ma, e na e maxodin waxatin naxan yi.

¹⁶ Koni e a liga limaniyaan nun binyeni. E bɔɲen xa sariɲan waxatin birin alogo e nema wali fajine kema Alaa Muxu Sugandixina fe ra, muxun naxanye e mafalama, ne xa yagi e falane ra.

¹⁷ Amasɔtɔ xa Ala sagoon na a ra, a fisa muxun yi tɔɔ fe fajin nabadeni benun a xa tɔɔ a ɲaxin nabadeni.

¹⁸ Bayo Alaa Muxu Sugandixin faxa nen en yulubine fe ra sanɲa ma keden han habadan, a tan tinxin muxuna tinxintarene xa, alogo a xa fa e ra Ala ma. A faxa nen fati bendeni, koni Alaa Nii Sariɲanxin yi a niin naxete a yi.

¹⁹ Na Nii Sariɲanxin xɔn, a yi siga kawandi badeni niin kasorasane xa,

²⁰ naxanye bata yi murute Ala ma a fɔlɔni, Ala yi Nuhan legedenma a diɲani, a yi kunkin nafalama waxatin naxan yi. Muxu dando nan tun kisi igen ma na kui, muxu solomasexe gbansan.

²¹ Na igen findixi marafuun misaala nan na igeni e tubi xinla ma naxan e fan nakisima iki. A mi findixi fati benden xɔsine ba seen xan na, koni de xui tongona Ala xa xaxili sariɲanxini. Na marafuun nan e rakisima iki Yesu, Alaa Muxu Sugandixin nakenla xɔn sayani,

²² naxan sigaxi ariyanna yi, a dɔxɔ Ala yiifanna ma malekane nun nɔyane nun senbe kanne birin xun na.

4

Dunuɲa yi gidi nenena fe

¹ Nanara, Alaa Muxu Sugandixin to tɔɔxi a fati bendeni, e fan xa e yitɔn na xaxili kedenni, amasɔtɔ naxan bata tɔɔ fati bendeni, na nun yulubin bata fata.

² Na kanna mi fa a siimayaan ligama adamadiine kunfa feene xɔn fɔ Ala sagona.

* 3:12: Yaburin 34.13-17

3 Amasotɔ ε bata yi bu denkeleyatarene rafan feene lige waxati danguxini, ε yi ε sɔbe so haramu feene nun kunfa jaxine nun dɔlɔ minna nun haramu sumunne nun dɔlɔ min sumunne nun suxure batu xɔsixin ma.

4 Na ma, a bata findi e ratereɗa feen na ε to mi fa ε gima e fɔxɔ ra xaxilitare fe tilinxi wuyaxini itoe yi, e yi ε rayelefu.

5 Koni e e dentegema nen Ala xa na feen ma, naxan yitɔnxi faxa muxune nun niiramane makiti feen na.

6 Nanara, Alaa falan Xibaru Fajin nali nen hali faxa muxune ma, alogo hali e fati bendena feene to bata yelin makite alo adamadi-ine birin, e xa lu nii rakisini Ala xɔn ma a Nii Sarijanxin barakani.

En xa Ala kiseene rawali ki fajni

7 Feene birin najanna bata maso. Nayi, ε a liga xaxinla ra, ε yi ε yete suxu alogo ε xa nɔ Ala maxande.

8 Na birin yi, ε sɔbe so xanun-tenyaan ma ε bode xa, amasotɔ xanuntenyaan nan yulubi wuyaxi janma.*

9 E bode yigiya hali ε mi ε mawuga.

10 Ala kiseen naxan fixi ε keden kedenna birin ma, ε bode mali na ra. Nayi, ε findima nen Alaa walike fajine ra naxanye a hinanna sifane birin nawalima.

11 Xa naxan falan tongo, na xa falan ti alo a Alaa falane nan yete tima. Xa muxuna nde walima bonne xa, a xa wali alo Ala a kixi senbeni kii naxan yi, alogo binyen xa fi Ala ma feen birin yi a Muxu Sugandixin Yesu barakani. Binyen nun senben xa fi a tan nan ma habadan han habadan. Amina.

Tɔrɔna Yesu xɔn

12 Ngaxakedenne, ε tɔrɔ xɔdexen nama ε ratereɗa naxan ε lima ε mato feen na, alo fe daxatarena nde na ε li.

13 Koni xa ε nun Alaa Muxu Sugandixin tɔrɔ ε bode xɔn, ε xa sewa na ra han, alogo a binyen na mini kenenni ε sewan xa gbo ayi.

14 Xa e ε konbi Alaa Muxu Sugandixin xinla fe ra, sewana ε xa nayi, amasotɔ Alaa Nii Sarijanxi binyaxina ε yi.

15 Anu, ε tan nde yo nama tɔrɔ bayo ε bata findi muxu faxan na hanma muɗadena, hanma fe jaxi rabana, hanma nafigina.

16 Koni xa ε tɔrɔ bayo Yesu man- tonne nan ε ra, yagi mi na ra, fɔ ε Ala binya, bayo a xinla bata lu ε xun ma.

17 Amasotɔ kiti sa waxatin bata a li, a fɔlɔma Alaa yamaan nan ma. Anu, xa a fɔlɔma en tan nan ma, naxanye tondima Alaa falan Xibaru Fajin suxe ne tan najanna di?

18 “Xa tinxin muxun kisi raxɔlɔ, Ala kolontarene nun yulubi kanne tan luma di?”†

19 Nayi, naxanye tɔrɔma Ala sagoni, ne xa e yete lu e Dali Marigin yii naxan tinxin, e yi lu fe fajin lige.

5

Fonne wanla yamani

1 N xa denkeleya yamaan fonne fan nalimaniya ε ye amasotɔ n fan findixi yamaan fonna nde nan na alo e tan, e nun Alaa Muxu Sugandixin tɔrɔn serena nde. Binyen naxan fama minideni kenenni, n fan na nde sɔtɔma nen.

2 E yengi dɔxɔ Alaa xuruse kurun xɔn, a naxan taxuxi ε ra. E karahanxin nama e xun mato a ra de, koni jɛnige fajini Ala sagoni. E nama a liga yagitareya feene tɔnɔ sɔtɔn ma koni fɔ e sɔbeni.

3 Naxanye taxuxi ε ra, ε nama nɔyaan liga ne xunna alo kuntigine, koni ε findi misaala ra kurun xa.

4 Xuruse Raba Kuntigin na mini kenenni waxatin naxan yi, ε mangayaan taxamasenna kɔmɔtin

* 4:8: A mato Sandane 10.12 nun Yaki 5.20 kui.

† 4:18: Sandane 11.31

sotoma nen binyeni naxan mi kale mumε!

⁵ Banxulanne, ε fan xa xuru fonne ma. Ε birin xa yetε magodon lu ε ma alo dugina ε nεma ε bode xon ma. Amasoto Kitabun naxa, “Ala wasodene yikalama e feene yi, koni a hinanma nen yetε magodone ra.”*

⁶ Ε ε magodo Ala senben bun, al-ogo a xa ε yite a waxon waxatini.

⁷ Ε ε xaminna feene birin lu a ma, amasoto a yengi ε xon.

⁸ Ε yetε suxu, ε lu ε yeε ra yi, amasoto ε yaxun Yinna Manga Setana sigan tima alo yatan naxan wurundunma. A muxune fenma a naxanye donma.

⁹ Ε kankan a yeε ra denkeleyani ken! Ε xa a kolon a na tɔɔ sifane ε ngaxakedenne fan fari dunuɔa yiren birin yi.

¹⁰ Ε na tɔɔ waxatina nde yi, Ala hinanna birin kanna naxan ε xilixi a habadan binyeni a Muxu Sugandixini, na yetεna ε rakelima nen, a yi ε senbe so, a ε maxodoxo, ε mi mamaxe.

¹¹ Senben xa lu a tan nan xa habadan! Amina.

Fala rɔɔanna nun dubana

¹² Silasi, n naxan yate ngaxakeden tɔɔndiyaxin na, na nan n malixi n keddi dungini ito sebe ε ma, alogo n xa ε ralimaniya, n yi sereyaan ba ε xa, a Alaa hinanna jɔndin nan ito ra, ε naxan yi ken!

¹³ Denkeleya yamaan naxan Babilon taani,† Ala naxanye sugandixi alo ε tan, ne ε xontonma. N ma dii xεmen Maraka fan ε xontonma.

¹⁴ Ε bode xonton ngaxakedenya sunbuni.

Ala xa bɔɔε xunbenla fi ε birin ma ε tan naxanye a Muxu Sugandixini.

* 5:5: Sandane 3.34 † 5:13: **Babilon taan** findixi wundo falan nan na naxan bunna nεen “Romi Taana.” **N ma dii xεmen Maraka:** na bunna nεen Piyeri Maraka xanuxi alo a diina. Yanyina nde Piyeri nan Maraka xaranxi denkeleyaan ma.

Piyeri a Kedi Firindena Piyeri Alaa Falan Kedi Firindena

Kitabun yireni ito sebexi denkeleya muxune nan ma. A sebe xunna findixi muxune nan yenge fe ra naxanye dina fe xaranna tima naxan mi findixi Yesu a fe Xibaru Fajin kedenna ra. Na wule karamoxone bata yi basan denkeleya muxune ra Piyeri a waxatini.

Wule dinane rali muxune mi janye dunuja yi mumε. Nayi, kawandin naxan sebexi Piyeri a Kitabun firinden kui, na feene mon ligama to. A denkeleya muxune kawandima a e xa senbe so Marigina fe kolonni, alogo e nama e yete mayenden wule karamoxone tantan fala fuune xon.

¹ N tan Simon Piyeri Yesu Alaa Muxu Sugandixina walikeen nun a xerana, n tan nan ito sebexi, siga ε ma, ε tan naxanye fan bata denkeleyaan soto naxan nun nxu gbee binyen lan ε naxan soto nxo Ala nun nxu rakisimana tinxinyaan xon ma, Yesu Alaa Muxu Sugandixina.

² Ala xa hinanna nun baje xunbenla fi ε ma, a gbo ayi Ala kolonna nun en Marigi Yesu kolonna xon ma.

Denkeleya muxune yugona

³ Ala senben naxan Yesu yi, na bata feren birin fi en ma alogo en xa en ma dunuja yi gidin naba Ala kolonni naxan en xilixi a binyen nun a fanni.

⁴ Na ma, a bata en tuli sa feene ra, naxanye xunnayerenna nun e gboyaan dangu a birin na, alogo ε xa ε yete soto xosi feene ra kunfan naxanye tima muxune ma dunujani ito yi, ε fan yi Ala kejaan soto.

⁵ Na ma, ε kata ε senben birin na, ε son fajin sa ε denkeleyaan fari, ε kolonna sa son fajin fari.

⁶ E yete suxun sa ε kolonna fari. E tunnafanna sa yete suxun fari. E Ala kolonna sa tunnafanna fari.

⁷ E ngaxakedenyaan marafanna sa Ala kolonna fari. E xanuntenyaan sa ngaxakedenyaan marafanna fari.

⁸ Xa kepani itoe lu ε yi, e yi sabati, e mi ε luyε tunnaxolen nun walitareyani en Marigi Yesu kolonni mumε, Alaa Muxu Sugandixina.

⁹ Koni xa ne mi muxun naxan yi, na kanna yeen mi feni gbema, a luma nen alo danxutona, a jinan fa fala a Ala bata a yulubi fonne xafari.

¹⁰ Nanara, ngaxakedenne, ε mon xa ε yixodoxo dangu iki ra Alaa xinla ratinden e nun a ε sugandi naxan tixi, amasoto xa ε na liga, ε mi birε mumε!

¹¹ Nayi, Yesu Alaa Muxu Sugandixin habadan mangayani so fere gbeen fima ε ma nen en Marigin nun en nakisimana.

¹² Na nan a ligaxi, n feni itoe rabirama ε ma waxatin birin, hali ε to e kolon, ε mon yi na jondi feen suxu ken ε naxan sotoxi.

¹³ N ma miriyani, fanni n na n niini fati bendeni, n lan n na feene rabira ε ma alogo ε xa lu ε yee ra yi.

¹⁴ Amasoto n na a kolon, n niin bamatxon ni i ra fati bendeni, alo en Marigina Alaa Muxu Sugandixin Yesu yetena n nakolon kii naxan yi.

¹⁵ Nayi, n katama nen feren birin na, alogo n na faxa, feni itoe xa no rabire ε ma waxatin birin.

Piyeri bata yi Yesu a binyen to

¹⁶ Nba, Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin fa feen senbeni, nxu mi muxune tali yitoxine xan falaxi ε xa lan na feene ma, bayo nxu tan yeteen nan a binyen toxi nxu yee ra.

¹⁷ Amasoto a xunnayerenna nun binyen sotoxi nen Fafe Ala yii, a to na xuiin me fata binye gbee yiren

na, a naxa, “N nafan Dii Xεmeni ito ra, a bata n kenεn ki fajni!”*

¹⁸ Nxu yetεεn yi na fala xuiin mε, sa keli kore, nxu yi a fema geya sarjɔnɔnɔn fari waxatin naxan yi.

¹⁹ Nxu laxi nabine fala tixine ra iki dangu waxati danguxine ra. E lan ε xa ε xaxili ti ne ra alo lenpun naxan dεgεma dimini han kuye yi yiba, tagalan saren fan yi dεgε fɔlɔ ε bɔjɔni.

²⁰ Naxan dangu a birin na, ε na kolon, a Kitabun nabiya fala yo mi fataxi nabina fe yεba kiin na.

²¹ Amasɔtɔ nabiya fala yo mi yi kelima adamadiine sagoon ma, koni Alaa Nii Sarjɔnɔnɔn nan yi adamadiine malima, e yi falan ti fata Ala ra.

2

Wule karamɔxɔne fe

¹ Koni wule nabine yi yamaan ye a fɔlɔni. A mɔn na kii nin to, wule karamɔxɔne fan ε ye iki. E wule xaranne rasoma ε tagi naxanye muxune halagima han e yi e mε e kanna ra naxan e xunbaxi. Ne halagin nan xilima e yetε ma xulen!

² Muxu wuyaxi birama nen e haramu feene fɔxɔ ra, na muxune yi a liga jɔndi dinan kiraan yi rayelefu.

³ Karamɔxɔni itoe ε rawalima nen mayendenni e fala yitɔnxine xɔn e milani. Koni e makiti feen bata fɔlɔ to mi na ra, e halagi feen mi fa buma.

⁴ Malekan naxanye yulubin liga a fɔlɔni, Ala mi ne ratanga, koni a e rawoli ayi nen yahannama yi. E maraxi yɔlɔnxɔnna ra dimini e kiti sa lɔxɔn yeε ra.

⁵ Muxu singene dunuɔa yi, a mi ne fan natanga, a yi fufa gbeen nafa Ala kolontarene ma, koni a muxu solofere nan tun nakisi e nun Nuhan naxan yi tinxinyana fe kawandin bama.*

⁶ Ala mɔn Sodoma nun Gomora taane fan halagi nen tεεn na, e findi xuben na. A yi e findi misaala ra Ala kolontarene xa, feen naxan fama ligadeni e ra.†

⁷ Ala mɔn Loti tinxin muxun xunba nen, naxan bɔjɔe tɔrɔ na sarijatara kanne haramu feene fe ra.

⁸ Bayo na tinxin muxun to yi dɔxi e tagi, a niin yi lu tɔrε lɔxɔ yo lɔxɔ e fe jaxine fe ra, a yi naxanye toma, a e mε.

⁹ Na feene birin nan a yitama fa fala Marigin nɔε dina muxune xunbe nen maratantan feene yi, a yi tinxintarene mara jaxankatan yeε ra kiti sa lɔxɔni,

¹⁰ katarabi na muxune ma, naxanye biraxi fe xɔsixine fɔxɔ ra, e fati bendεn nafan feene, e yi murute Marigina nɔɔn bun.

Wule karamɔxɔni itoe wεkilεxi, e wasoxi. E mi gaxuma binye kanne rayelefuε.

¹¹ Hali malekan naxanye senben nun fangan gbo wule karamɔxɔni itoe xa, ne mi na sifane rayelefuma kitini Marigin yetagi.

¹² Koni muxuni itoe feene rayelefuma e mi naxanye kolon, e lu alo sube xaxilitare suxu daxin naxanye halagima. Na muxune halagima nen alo subene,

¹³ e tinxintareyaan birin yi saran e ra. A rafan e ma, e yi wasa e waxɔn fe kobine birin na yanyin na. E nεma e dεge ε fema, yagin nun xunnagodon nan a ra, e sεwa e to ε yanfama.

¹⁴ E yalunyaan fenma e yeεn na. E mi wasan yulubin na mumε! E fangatarene mabandunma. E darixi milε feene nan na. Dangatɔne nan e ra.

¹⁵ E bata kira tinxinxin yiba, e yi bira Beyori a dii xεmε Balami a kiraan fɔxɔ ra tantanni naxan ma tinxintareyaan saranna yi rafan a ma.

* 1:17: A mato Matiyu 17.1-5 nun Maraka 9.2-7 nun Luka 9.28-35 kui.

* 2:5: A mato Dunuɔa

Fɔlɔn 6.1 han 7.24 kui. † 2:6: A mato Dunuɔa Fɔlɔn 19.24 kui.

16 Koni a sofanla naxan mi nɔɛ falan tiye, na a muxu xuiin namini nen, a yi nabiin danna sa a xaxil-itareya wanli.‡

17 Wule karamɔxɔni itoe luxi nen alo tigi yili raxarena, alo foyen kundaan naxan tuntunma kore, dimi tilinxi gbeen nan namaraxi e yeε ra.

18 E waso fala fuune tima, e yi muxune rakunfa fati benden nafan haramu feene xɔn, naxanye baxi e sɔɔdeni muxu tantanxine ra.

19 E muxune tuli sama xɔɔyaan na, anu, e tan yeteen xɔsi feene konyiyani. Amasɔɔ sese muxun nɔ, a bata findi na konyin na.

20 Xa e bata futuxulu dunuɔa xɔsi feene ma en Marigin nun en nakisimaan Yesu Alaa Muxu Sugandixin kolon feen xɔn, e mɔn yi tin na feene yi e nɔ, e rananna ɔaxuma ayi nen dangu e fɔlon na.

21 Bayo a yi fisa nun na kanne nama tinxinyaan kiraan kolon, be-nun e xa a kolon e mɔn yi e xun xanbi so yamari sariɔanxini e naxan sɔɔxi.

22 Naxan ligaxi e ra, na bata sandani itoe ɔɔndin yita fa fala, “Baren xetema a baxunna ma.”§ E nun “I neen fa xɔsen maxa tun, a mɔn bata sa a makutukutu boroni.”

3

Marigin fa lɔxɔna fe

1 Ngaxakedenne, n ma kedind firinden ni ito ra, n bata naxan sebe e ma. N na e firinna seɔexi e ma nen alogo n xa feene rabira e ma, e yi xaxili sariɔanxin sɔɔ,

2 alogo, nabi sariɔanxine bata yi falan naxanye ti, ne xa rabira e ma e nun en Marigin nun en nakisi-mana yamarine, xerane naxanye rali e ma.

3 E xa a kolon singen fa fala waxati rananne yi, magele tiine fama nen e mageledeni naxanye birama e kunfa fe ɔaxine fɔxɔ ra.

4 E a falama nen, e naxa, “Yesu e tuli sa a fa feen naxan na, na minen? Xabu en benbane faxa waxatin naxan yi feene birin mɔn kii kedenni keli dunuɔa da waxatin ma han to.”

5 Amasɔɔ, e a rakelima a ma nen e ɔinan ito ra fa fala, to mi na ra Ala yi kore xɔnna da a fala xuiin na, a bɔxɔn ba igen na a lu igen tagi.

6 Na igen nan na waxatin dunuɔa birin halagi fufaan na.*

7 Koni to kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna ramaraxi teen nan xili yi na fala kedenna xɔn, kiti sa lɔxɔn nun Ala kolontarene halagin yeε ra.

8 Koni, ngaxakedenne, e nama ɔinan fe kedenni ito xɔn ma, soge kedenna luxi nen Marigin yeε ra yi alo ɔee wuli kedenna, ɔee wuli kedenna fan alo soge kedenna.

9 Marigin mi buma a tuli saan nakamalideni, alo muxuna ndee a mirima kii naxan yi. Koni a diɔaxi e xa nen amasɔɔ a mi waxi muxe xa halagi, koni fɔ muxune birin xa e xun xanbi so nen e hakene yi.

10 Anu, Marigin fa lɔxɔna a lima nen, a muxune raterena alo muɔadana. Na lɔxɔni, kore xɔnna danguma nen halagi xui gbeeni, a yi seene fan yi gan. Bɔxɔn nun a feene birin yi makenen kitin xili yi.

11 Ne birin to halagima na kii nin, e lan e xa findi muxun sifan mundunye ra? E dunuɔa yi gidin xa sariɔan Ala kolonni,

12 e yi gbeten Ala fa lɔxɔn na, e kewanle yi a faani fura, dunuɔa nun a yi seene halagima teen na lɔxɔn naxan yi.

13 Anu, Ala bata en tuli sa kore xɔri nen en nun bɔxɔ xɔri nen en na, tinxinyaan luma denaxan yi. En na nan mamema.†

14 Nanara, ngaxakedenne, e to na feen mamema, e feren birin naba alogo a xa e li fetareyaan nun

‡ 2:16: A mato Yatene 31.16 kui. § 2:22: Sandane 26.11 * 3:6: A mato Dunuɔa Fɔlon 1.6-9 nun 7.11 kui. † 3:13: A mato Esayi 65.17 nun 66.22 kui.

sontareyani, bɔɲɛ xunbenla yi lu ε nun Ala tagi.

¹⁵ ε xa a kolon a en Marigina diɲan nan muxune rakisima alo en nafan ngaxakedenna Pɔli a sɛbɛxi ε ma kii naxan yi fe kolonna xɔn Ala naxan fixi a ma.

¹⁶ A na nan sɛbɛxi a kɛdine birin kui lan feni itoe ma. A kɛdine yirena ndee famu raxɔɔ, xaxilitarene nun xarantarene yi ne bunne yifu, alo e Kitabun yire gbɛtɛne fan ligama kii naxan yi, e yi e yɛtɛ rahalagi.

¹⁷ Nanara, ngaxakedenne, ε tan to rakolonxi, ε a liga ε yeren ma, alogo sariyatare kanne tantanna nama ε li, ε yi bɔnɔ ε tide barakaxini.

¹⁸ Koni ε lu sigɛ yɛɛn na en Marigin nun en nakisimaan Yesu Alaa Muxu Sugandixina hinanna nun a kolonni. Binyen xa fi a tan nan ma iki han habadan. Amina.

Yoni a Kedi Singena Yoni Alaa Falan Kedi Singen Naxan Sebe

Kedi saxan nan xili saxi Yoni xun ma hali a xinla to mi sebexi e kui. Denkeleya yamaan singe ra muxune nan a falaxi na kiini, a yi findi namunna ra. A singen mi xibaru yo fixi en ma lan a sebe muxun ma, a mon mi a falaxi a sebexi naxanye ma. Kedini ito sebexi nen alogo a xaran muxune xa e senbe so, e xa lu Alaa yamani, nanara e lu xanuntenya kendeni. A mon sebexi alogo e xa e makuya wule dinane ra naxanye yi Yesu a fe Xibaru Fajini fuma.

Kitabun yireni ito foloni a sebe xunna nan yebama (1.1-4). A yi yamaan senbe so naxanye lan e lu Ala nun a Muxu Sugandixin Yesu xon, e nun lanna xa lu e tagi. Nayi, e lan nen e yi muxune sereyaan suxu naxanye Yesu to. Kitabun yireni ito sebe muxuna a xaran muxune senbe soma a e xa lu kenenni, bayo kenenna nan Ala ra. Na feen ma, e lan nen e xanuntenyaan yamarin suxu (1.5-2.17). Na xanbi ra, Kitabun sebe muxuna Yesu a dinan matandi muxune nan ma fe falama en xa, wule falan naxanye a falama a Marigin mi Yesu ra (2.18-29). Na xanbi ra, a mon yi Alaa diine kii kenden yita en na: E tinxinna, e mon e bode xanuxi kii naxan yi (3.1-24). A yelin xanbini tantanna nun nondin tagi rase (4.1-6), Kitabun yireni ito sebe muxun mon yi xete xanuntenyana fe ma: Findi fena Ala gbeen na, i xanuntenyaan liga, bayo Ala nan xanuntenyaan na (4.7-21). A a falan napanma denkeleyaan senben nan ma, a mon yi a Kitabun fala xonne makenen (5.1-21).

Kitabun yireni ito denkeleyaan kii yeten nan yitama. A denkeleya muxune xaxinla nan yigboma, a yi e mali e xete fe naxin foxo ra, a yi

e senbe so Yesu yi, e nun a xanuntenyana lan bonne ma.

Habadan nii rakisinalana fe

¹ Siimaya falan naxan yi na nun xabu dununa foloni, nxu bata na me, nxu yi a to, nxu yi a yigbe, nxu bata nxu yiin din a ra, nxu na nan ma fe ralima e ma.

² Na siimayaan bata mini kenenni, nxu yi a to. Nxu na nan ma fe sere bama. Nxu yi habadan nii rakisina fe rali e ma naxan yi Fafe Ala fema, naxan minixi kenenni nxu xa.

³ Nxu naxan mexi, nxu yi a to, nxu na nan ma fe falama e fan xa, alogo e xa sa nxu fari ngaxakedenyani, naxan Fafe Ala nun a Dii Xemena Yesu Alaa Muxu Sugandixini.

⁴ Nxu ito sebexi e ma nen alogo en ma sewan xa defe.

Ala nan kenenna ra

⁵ Nxu falan naxan mexi Yesu ra, nxu na nan nalima e ma fa fala kenenna nan Ala ra, dimi yo mi a yi!

⁶ Xa en na a fala a en ngaxakedenyaan ligama a tan xon ma, koni en sigan tima dimini, en bata wulen fala na yi. Nondin mi en kewanle yi.

⁷ Xa en sigan ti kenenni alo a tan yeten kenenni kii naxan yi, en bata lu en bode xon ngaxakedenyani nayi, Alaa diin Yesu wunla yi en sarinan en yulubine birin ma.

⁸ Xa en na a fala fa fala yulubi mi en ma, en bata en yete mayenden nayi, nondi mi en xa nayi!

⁹ Koni xa en na en ti en yulubin na, a tan lannayaan nabama nen, a tinxin, a en mafeluma nen en yulubine birin na, a yi en sarinan tinxintareyaan birin ma.

¹⁰ Xa en na a fala fa fala en mi yulubi ligaxi, en bata Ala findi wule falan na nayi. Nayi, a falan mi en yi mumel!

2

Ala solona muxun nan Yesu ra

¹ N ma diine, n ni ito sebema ε ma nen alogo ε nama yulubin liga. Koni xa muxuna nde yulubin liga, Fafe Ala solona tiina en yii naxan findixi Alaa Muxu Sugandixin Yesu ra, Tinxindena.

² Amasoto Yesu bata findi en yulubine xafari saraxan na. En tan gbansanna mi a ra, koni en nun dunuɲa muxune birin.

³ En na a kolonma ito nan xon a en bata Ala kolon, xa en bata a yamarine suxu.

⁴ Naxan na a fala, a naxa, “N bata Ala kolon” koni a mi a yamarine suxi, wule falan nan na kanna ra, ɲondi mi a tan yi.

⁵ Koni naxan Alaa falan suxuma, Alaa xanuntenyaan kamalixi na kanni. En na a kolonma na kii nin fa fala en na Ala yi:

⁶ Naxan na a fala a a tan Ala nin, fo na kanna xa sigan ti nen alo Yesu.

Yamari nenenna fe

⁷ N xanuntenne, n mi yamari nenenn xan sebema ε ma fo a fonna naxan yi ε yii xabu a foloni. Yamari fonni ito, falan na a ra, ε bata yi naxan me.

⁸ Anu, n yamari nenenn sebema ε ma, naxan ɲondin makenenxi fata Yesu ra e nun ε tan.* Amasoto dimin danguma. ɲondin kenenna nan bata dege folo.

⁹ Muxun naxan a falama a a tan kenenna nin, koni a a ngaxakedenna rajaxuxi, na kanna mon dimini singen.

¹⁰ Naxan a ngaxakedenna xanuma, na kanna kenenna nin. Muxu ratantan fere yo mi na kanni.

¹¹ Koni naxan a ngaxakedenna rajaxuma, na kanna dimin nin, a sigan tima dimin nin. A mi a sigaden kolon amasoto dimin bata a yeen danxu.

¹² N ma diine, n na a sebema ε ma

fa fala ε bata mafelu ε yulubine ra Yesu xinla fe ra.

¹³ Fafane, n na a sebema ε ma fa fala naxan yi na xabu a foloni, ε bata na kolon.

Banxulanne, n na a sebema ε ma fa fala ε bata Fe ɲaxin Kanna no.

¹⁴ N ma diine, n na a sebema ε ma fa fala ε bata Fafe Ala kolon.

Fafane, n na a sebema ε ma fa fala naxan yi na nun xabu a foloni, ε na kolon.

Banxulanne, n na a sebema ε ma fa fala, ε senben gbo.

Alaa falana ε yi,

ε mon bata Fe ɲaxin Kanna no.

¹⁵ E nama dunuɲa nun a yi seene xanu. Naxan na dunuɲa xanu, Fafe Alaa xanuntenyaan mi na kanni.

¹⁶ Amasoto feen naxan birin dunuɲa yi, alo fati bendena kunfa ɲaxine e nun yeen kunfama seen naxanye xon e nun nafunla naxan muxun wasoma ayi, ne mi fataxi Ala xan na, fo dunuɲa.

¹⁷ Dunuɲa nun a kunfane birin danguma nen. Koni naxan Ala sa-goon ligama, na kanna luma nen han habadan.

Yesu yaxune fe

¹⁸ N ma diine, waxati rajanna bata a li. E bata yi a me nun fa fala Alaa Muxu Sugandixin yaxun fama.† Nba, iki Alaa Muxu Sugandixin yaxu wuyaxi bata mini kenenni. Nanara, en na a kolonxi fa fala a waxati rajanna bata a li.

¹⁹ Na muxune minixi en tan nan ye, koni en gbee mi yi e ra, bayo xa en gbeen nan yi e ra nun e yi luma nen en ye. Koni e bata keli en ye. Na nan a yitaxi fa fala en gbee mi yi ne sese ra nun.

²⁰ Koni Sariɲantoon bata a Niin nagodo ε xun ma, ε birin a fe kolon.

²¹ N mi ito sebexi ε ma nayi fa fala a ε mi ɲondin kolon, koni bayo ε a kolon, e nun wule yo mi kelixi ɲondini.

* 2:8: A mato Yoni 13.34 kui. † 2:18: A mato Tesaloniki Firinden 2.3-4 kui.

22 Wule falana nde ra? Naxan a falama, a naxa, Alaa Muxu Sugandixin mi Yesu ra. Alaa Muxu Sugandixin yaxun nan na ra. Na kanna bata a mε Alaa Diin nun Fafe Ala ra sanja ma kedenni.

23 Bayo naxan yo na a mε Alaa Diin na, Fafe Ala fan mi na kanni. Naxan na a ti Alaa Diina fe ra, Fafe Ala fan na kanni.

24 Ε a liga ε yeren ma ε falan naxan mε a singeni, na xa lu ε yi ken! Xa na liga, ε fan luma nεn Dii Xεmεn nun Fafe Ala yi.

25 Yesu yetεen bata en tuli sa naxan na, habadan nii rakisin nan na ra.

26 N feni itoe seβexi ε ma muxune nan ma fe ra naxanye kataxi ε mayenden feen na.

27 Ε tan fan, ε Nii Sarijanxin naxan sotoxi a ra, fanni na ε yi ε mako mi fa xaranna ma sɔnɔn. A Nii Sarijanxina ε xaranma nεn feen birin ma. Na to findixi jɔndin nan na wule mi naxan yi, nayi ε lu a tan nin alo a ε xaranxi kii naxan yi.

28 N ma diine, iki, ε xa lu a tan yi, alogo a na mini kenenni waxatin naxan yi, en yi lu xaxili ragidini, alogo en nama yagi a yeε ra a fa lɔxɔni.

29 Xa ε a kolon fa fala Yesu tinxin, ε mɔn xa a kolon fa fala muxun naxan tinxinyaan ligama, na bata bari Ala yi.

3

Alaa Diine

1 A mato Fafe Ala xanuntenya sifa gbeen naxan fixi en ma a yi a fala en ma a a diine. Na nan en na yati! Na nan a ligaxi dunya mi en kolon amasoto e mi Ala kolon.

2 N xanuntenne, Alaa diine nan en na iki, koni en sa findima naxan na, na munma mini kenenni singen, koni en na a kolon fa fala a Yesu na mini kenenni waxatin naxan yi, en ligama nεn alo a tan amasoto en na a toma nεn alo a kii naxan yi.

3 Muxu yo a yigin saxi Yesu yi, na a yetε rasarijanma nεn alo Yesu sarijan kii naxan yi.

4 Naxan yo yulubin ligama, na bata sariyan kala. Yulubin nan sariya kalan na.

5 Anu, ε a kolon fa fala a Yesu bata mini kenenni alogo a xa en ma yulubine xafari. Yulubi yo mi a tan yi.

6 Muxu yo luma Yesu yi, na kanna mi luyε yulubin ligε. Naxan luma yulubin ligε, na mi Yesu toxi singen, a mɔn munma a kolon.

7 N ma diine, muxu yo nama ε mayenden. Naxan fe tinxinin ligama, tinxin muxun nan na ra alo Yesu tinxinxi kii naxan yi.

8 Naxan luma yulubin ligε, na fataxi Yinna Manga Setana nan na amasoto Yinna Manga Setana bata yulubin liga xabu a fɔlɔni. Alaa Dii Xεmεn minixi kenenni ito nan ma fe ra yati, a Yinna Manga Setana wanle kala.

9 Naxan barixi Ala yi, na mi luyε yulubin ligε amasoto Ala senben bata lu a tan yi, a mi nɔε luyε yulubin ligε, bayo a barixi Ala nin.

10 Alaa Diine nun Yinna Manga Setana a diine tagi rabaan na kii nin. Naxan mi fe tinxinin ligama na mi fataxi Ala ra hanma naxan mi a ngaxakedenna xanuxi.

Ε ε bode xanu

11 Ε falani ito nan mεxi xabu a fɔlɔni, a en xa en bode xanu.

12 En nama liga alo Kayini naxan yi fataxi Fe Naxin Kanna ra, a a xunyεn faxa. Kayini a xunyεn faxa nanfera? Amasoto a tan kewanle yi jaxu, koni a xunyεn yi tinxin.

13 Ngaxakedenne, na nama findi ε teεna feen na, xa dunya muxune ε rajaxu.

14 En tan a kolon, a en bata keli sayani, en so nii rakisini bayo en bata en ngaxakedenne xanu. Xanuntenyaan mi muxun naxan yi, na mɔn sayani singen.

¹⁵ Muxun naxan a ngaxakedenna rajaxuma, faxa tiin nan na kanna ra. E a kolon fa fala habadan nii rakisin mi luxi faxa ti yo yi!

¹⁶ En xanuntenyaan kolonma ito nan xon ma fa fala Yesu bata a niin fi en ma fe ra. En fan daxa en yi en niin fi en ngaxakedenne fe ra.

¹⁷ Xa dunuja nafunla muxuna nde yii, a yi a ngaxakedenna to, a makoon sena nde ma, koni a mi kininkinin na kanna ma, Alaa xanuntenyaan luxi a yi di nayi?

¹⁸ N ma diine, en ma xanuntenyaan nama findi de yi falan na tun, fo en kewanle xa a yita jondini.

Xaxili ragidina Ala yetagi

¹⁹ En na a kolonma na nan ma, fa fala en jondini, en boren yi sa Ala yetagi.

²⁰ Amasoto xa en borena en yalagi, en na a kolon fa fala Ala gbo en borena xa, a feen birin kolon.

²¹ Nanara, n xanuntenne, xa en borena mi en yalagi, en xaxili ragidini Ala yetagi.

²² En na sese maxodin a ra, en na sotoma nen bayo en na a yamarine sumaxuma, en yi a kenen feene liga.

²³ A yamarin nan ito ra, a en xa denkeleya a Dii Xemen xinla ma, Yesu Alaa Muxu Sugandixina, en yi en bode xanu alo a en yamarixi kii naxan yi.

²⁴ Muxu yo a yamarine suxu, na kanna Ala yi, Ala fan na kanni. En na a kolon fa fala Ala en yi, a to bata a Nii Sarijanxin fi en ma.

4

Wule nabine fe

¹ N xanuntenne, e nama la muxune birin na a Alaa Nii Sarijanxina e yi, koni e e kejaan fesefese singen, e yi a kolon, niin naxan e tan yi, xa na kelixi Ala nan ma. Amasoto wule nabi wuyaxi bata mini dunuja xun xon.

² E Alaa Niin kolonma ikii nin: Nii yo a ti a ra fa fala Yesu Alaa

Muxu Sugandixin bata fa fati bendeni, ne kelixi Ala nan ma.

³ Koni nii yo mi a ti Yesu a fe ra, na mi kelixi Ala ma. Alaa Muxu Sugandixin yaxun niin nan na ra, e naxan fa fe mexi, anu, a dunuja yi iki.

⁴ E tan, n ma diine, e fataxi Ala nan na, e bata ne no. Amasoto senben naxan e tan yi, na gbo dunuja gbeen xa.

⁵ Dunuja muxune nan e tan na. Nanara, e dunuja feene falama, dunuja muxune yi e tuli mati e ra.

⁶ Koni en fataxi Ala nan na. Naxan Ala kolon, na a tuli matima en xuiin na nen. Koni naxan mi fataxi Ala ra, na mi a tuli matima en xuiin na. En na a kolonma na kii nin, niin naxan findixi jondin kanna ra e nun tantanna niina.

Ala nan xanuntenyaan na

⁷ N xanuntenne, en na en bode xanu, amasoto xanuntenyaan kelixi Ala nan ma, anu naxan yo muxun xanu, na barixi Ala nin, na kanna mon Ala kolon.

⁸ Naxan mi a boden xanuma, na mi Ala kolon, amasoto Ala nan xanuntenyaan na.

⁹ Ala a xanuntenyaan yitaxi en na ikii nin: Ala bata a Dii Xemen keden peen nafa dunuja yi, alogo en xa nii rakisin soto a xon ma.

¹⁰ Xanuntenyani ito, fa fala en bata Ala xanu, na xa mi a ra, koni a tan bata en xanu, a yi a Dii Xemen nafa en yulubi xafari saraxan na.

¹¹ N xanuntenne, xa Ala bata en xanu na kiini, a lan nen en fan xa en bode xanu.

¹² Muxu yo munma Ala to singen. Koni, xa en na en bode xanu, nayi Ala bata lu en yi, a xanuntenyaan fan bata kamali en yi nayi.

¹³ En na a kolonma ito nan xon ma fa fala en Ala yi, a fan en yi: a to bata a Nii Sarijanxin fi en ma.

¹⁴ Nxu bata a to, nxu yi a seren ba bonne xa, nxu naxa, "Fafe Ala bata a Dii Xemen nafa, a findi dunuja rakisimaan na."

¹⁵ Naxan na a tiyε a ra fa fala Yesu Alaa Dii Xεmεn nan a ra, na kanna bata lu Ala yi, Ala fan na kanni.

¹⁶ Alaa xanuntenyana en xa, en bata na kolon, en mɔn bata denkeleya a ma.

Ala nan xanuntenyaan na. Muxu yo lu xanuntenyani, na kanna bata lu Ala yi, Ala fan na kanni.

¹⁷ Xanuntenyaan kamalixi en tan yi na nan ma, alogo en xa xaxili ragidin sɔtɔ lan Kiti Sa Lɔxɔna fe ma. Amasɔtɔ en fan luxi nɛn alo a tan dunuɲani ito yi.

¹⁸ Gaxu mi xanuntenyani. Xanuntenya defexin gaxun kedima nɛn, bayo muxun gaxuma a fe ɲaxin saranna nan yεε ra. Nayi, naxan gaxuma, na mi kamalixi xanuntenyani.

¹⁹ En bata Ala xanu bayo a singe en xanuxi.

²⁰ Xa muxuna a fala, a naxa, “N bata Ala xanu,” koni a ngaxakedenna rajaxu a ma, wule falan nan na kanna ra. Amasɔtɔ a a ngaxakedenna naxan toma, xa a mi na xanu, a mi nɔε Ala xanuε nayi a mi naxan toma.

²¹ Anu, a bata yamarini ito so en yii, a naxa, “Naxan Ala xanuxi, a lan nɛn na kanna xa a ngaxakedenna fan xanu.”

5

En bata dunuɲa fe ɲaxine nɔ

¹ Naxan yo denkeleyaxi a ma, a Alaa Muxu Sugandixin nan Yesu ra, a Alaa Diin nan a ra, na barixi Ala nin. Naxan na Fafe Ala xanu, na bata a Diin fan xanu.

² En na a kolonma ikii nin a en bata Alaa diine xaɲu: en na Ala xanu, en yi a yamarine suxu.

³ Amasɔtɔ Ala xanu feen findixi a yamarine suxu feen nan na. Anu, a yamarine mi goron xan na en tan xa,

⁴ amasɔtɔ naxanye birin barixi Ala yi, ne bata dunuɲa feene nɔ,

anu dunuɲa feene nɔ fεεn findixi en ma denkeleyaan nan na.

⁵ Nde dunuɲa feene nɔε? Fɔ naxan na denkeleya Yesu ma fa fala a Alaa Dii Xεmεn nan a ra.

Sereyaan naxan ba Yesu fe yi

⁶ Yesu Alaa Muxu Sugandixin nan faxi igen nun wunla ra.* A mi faxi igen xan gbansan na, koni e nun a wunla. Alaa Nii Sariɲanxin nan na sereyaan bama bayo Nii Sariɲanxin nan ɲɔndin na.

⁷ Amasɔtɔ sere saxan na Yesu a fe yi:

⁸ Alaa Nii Sariɲanxina, igena, e nun wunla, ne birin sereya kedenna nan bama.

⁹ Xa en muxune sereyaan name, Ala sereyaan gbo na xa, amasɔtɔ Ala sereyaan bama a Dii Xεmεn nan ma fe yi.

¹⁰ Naxan na denkeleya Alaa Dii Xεmεn ma, sereyani ito nan na kanna bɔɲeni. Koni xa naxan mi denkeleya Ala ma, na bata Ala yatε wule falan na amasɔtɔ a mi denkeleyaxi Alaa sereya baxin ma a Dii Xεmεna fe yi.

¹¹ Awa, na sereyaan ni ito ra fa fala Ala bata habadan nii rakisin fi en ma. Habadan nii rakisini ito a Dii Xεmεn nin.

¹² Dii Xεmεni ito nεma muxu yo yi, nii rakisin fan na kanni. Alaa Dii Xεmεn mi muxun naxan yi, nii rakisin mi na kanna fan yi.

Habadan Niina fe

¹³ ε tan naxanye bata denkeleya Alaa Dii Xεmεn xinla ma, n feni itoe seβexi ε ma nɛn alogo ε xa a kolon fa fala habadan nii rakisina ε xa.

¹⁴ Xaxili ragidini ito en yi Ala yetagi fa fala xa en na a maxɔdin fefe ra lan a sagoon ma, a en xuiin namεma nɛn.

¹⁵ Xa en na a kolon a a en xuiin namεma nɛn, nayi en mɔn a kolon a en na a maxɔdin fefe ra, en bata na sɔtɔ.

* **5:6:** A faxi **igen** naxan na, na findixi marafuun misaala ra. Yesu fan nafu nɛn igeni. **Wunla** findixi Yesu a faxes feen nan misaala ra.

¹⁶ Xa muxu yo a ngaxakedenna to yulubin lige naxan mi raḡanma sayaan ma, a xa Ala maxandi a xa, a nii rakisin fima a ma nen. N naxan ma, naxan yulubin mi raḡanma sayaan ma. Koni yulubina nde na naxan raḡanma sayaan ma, n mi a fale ε xa fa fala ε xa Ala maxandi na feen na.

¹⁷ Tinxintareyaan birin findixi yulubin nan na, koni yulubin birin mi raḡanma sayaan ma.

¹⁸ En na a kolon fa fala naxan yo bata bari Ala yi, na mi luyε yulubin nabe. Amasotō Alaa Dii Xεmena a kantanma. Nanara, Fe Naxin Kanna mi nεε sese ra a xili ma.

¹⁹ En na a kolon fa fala en fa-taxi Ala nan na, en mōn a kolon a dunuḡa birin Fe Naxin Kanna senben nan bun ma.

²⁰ En na a kolon fa fala Alaa Dii Xεmen bata fa, a yi xaxinla fi en ma alogo en xa Nōndin Kanna kolon. En fan luxi Nōndin Kanna Ala yi a Dii Xεmen Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakan nin. A tan nan Nōndin Kanna Ala ra, e nun habadan nii rakisina.

²¹ N ma diine, ε masiga suxure feene ra.

Yoni a Kεdin Firindena Yoni Alaa Falan Kεdin Firinden Naxan Σεβε

Kitabun yireni ito σεβε muxun findε Xεra Yoni nan na. A mɔn a σεβεxi muxun naxanye ma, a naxa, “Naxalan sugandixina Ala xɔn e nun a diine.” Ne findixi denkeleya muxuna ndee nan na. A naxanye ma fa fala “Naxalan sugandixina,” na nɔe findε wundo falan nan na naxan bunna nɛn “denkeleya yamana.” Kitabun yireni ito σεβεxi nɛn yanyina nde jεε tonge suulun yate, Yesu te xanbini kore xɔnna ma. A muxune σεnβε soma alogo e xa lu jɔndin nun xanuntenyani. A mɔn e rakolonma wule xεrane fe ma.

¹ N tan denkeleya yamaan fonna nan kedini ito σεβεxi jaxalan sugandixin ma e nun a diine,* n xanuntenne jɔndini. Naxanye birin jɔndin kolon, ne fan e xanuxi

² jɔndina fe ra naxan luma en yi a mɔn luma en xɔn nɛn habadan.

³ Fafe Ala e nun Yesu Alaa Muxu Sugandixina, Fafe Alaa Dii Xεmena, na xa hinan en na, a kininkinin en ma, a bɔjε xunbenla fi en ma jɔndin nun xanuntenyani.

Jɔndin nun xanuntenyana fe

⁴ N σεwa nɛn kati, n to ε diina ndee to sigan tiyε jɔndin kiraan xɔn ma alo Fafe Ala a yamari en ma kii naxan yi.

⁵ Iki, i tan jaxalan† sɔn fajina, n naxan maxɔdinma i ma σεbeni ito yi, na mi findixi yamari nɛnɛn xan na fɔ naxan yi en yi xabu a fɔlɔni fa fala en xa en bode xanu.

⁶ Xanuntenyaan ni ito ra fa fala en xa sigan ti a yamarine bun. A

yamarin ni ito ra a en xa sigan ti xanuntenyani alo ε bata a mε kii naxan yi xabu a fɔlɔni.

⁷ Muxu mayenden wuyaxiye bata mini dunuja yi, naxanye mi e tima a ra fa fala a Yesu, Alaa Muxu Sugandixin fa nɛn fati benden kiini. Muxu mayendenne nun Alaa Muxu Sugandixin yaxune nan na muxu sifane ra.

⁸ Ε a liga ε yeren ma, ε nama en ma wanla tɔnɔn kala, alogo ε xa ε kɔntɔn kamalixin sɔtɔ.

⁹ Naxan mi luma Alaa Muxu Sugandixina xaranni fɔ a dangu a ra, Ala mi na kanni. Naxan na lu Yesu a xaranni, Fafe Ala nun a Dii Xεmen fan luma nɛn na kanni.

¹⁰ Xa muxu yo fa xaranna ra ε konni naxan mi findixi xaranni ito ra, ε nama a yigiya ε konni, ε nama a xɔntɔn.

¹¹ Amasɔtɔ naxan a xɔntɔnma, na bata kafu a ma a wali jaxine yi.

Fala dɔnxεna

¹² Fe wuyaxi n kui n naxan fale ε xa, koni n mi waxi a σεβε feni kedini. Koni a xɔnla n ma, n xa sa falan ti ε xa yεε nun yεε alogo en ma σεwan xa dεfe.

¹³ Ala i magilen naxan sugandixi, na diine i xɔntɔn.‡

* **1:1:** *Naxalan sugandixin* findixi denkeleya yamana nde nan na. Wundo falan na a ra. **A diine** findixi denkeleya muxune nan na na yamaan ye. † **1:5:** ito findixi wundo falan nan na lan denkeleya yamana nde ma. ‡ **1:13:** Na findixi wundo falan nan na lan sorani ito falatide singen ma. Yoni yi denkeleya yamaan naxan kui, na nan yamaan boden magilen na. **A diine** findixi denkeleya muxun bodene nan na.

Yoni a Kεdin Saxandena Yoni Alaa Falan Kεdin Saxanden Naxan Σεβε

Xera Yoni Kitabun yireni ito σεβεχι muxuna nde nan ma naxan xili Gayosi. A na muxun nakolon muxu gbete a fe ma naxan xili Diyotirefi. En na a rakorasima Kitabun yireni ito xon ma, a denkeleya muxune yisuxi kii naxan yi, na findixi xanuntenyaan nun tinxinyaan nan na.

¹ N tan denkeleya yamaan fonna nan ito σεβεχι n xanuntenna Gayi ma, naxan nafan n ma jondini.

² N xanuntenna, n na Ala maxandima alogo feen birin xa siga yeen na i tan xa, i fatin yi kendeɣa alo i niin fan kii naxan yi.

³ N σεwaxi kati, amasoto ngaxakedenndena ndee bata fa, e yi sereyaan ba lan i ya jondi suxun ma, a i sigan tima jondini.

⁴ Naxan findixi n ma σεwa gbeen na, n to a με fa fala a n ma diine sigan tima jondin nin.

Gayi tantun fena

⁵ N xanuntenna, i wanla kema en ngaxakedenne xa lannayani hali i to mi yi e kolon.

⁶ E bata i ya xanuntenyana fe fala denkeleya yamani be. Nayi, i lan i xa e mali fanda feen na e xeraya sigatini alo Ala wama a xon kii naxan yi.

⁷ Amasoto e sigatiin de suxuma Yesu xinla nan ma fe ra. E mi sese soto ma denkeleyatarene yii.

⁸ Nayi, en lan en yi muxu sifani itoe mali alogo en xa wali en bode xon jondini.

Diyotirefi nun Demetiri

⁹ N fena nde σεβε nen denkeleya yamaan ma, koni a xonla Diyotirefi ra a xa findi e yεeratiin na, na mi n ma falan yatexi sese ra.

¹⁰ Nanara, xa n fa, a feen naxanye birin ligama, a yi fala jaxine raxuya ayi nxo fe yi, nxu ne birin falama nen. A mi a luxi na ma fo a tondi en ngaxakedenne yisuxe. Naxanye fan yi waxi e yisuxu feni, a yi tonna sa ne fan na, a yi ne kedi denkeleya yamani.

¹¹ N xanuntenna, i nama fe jaxin naliga fo fe fajina. Naxan fe fajin ligama, na fataxi Ala nan na. Naxan na fe jaxin liga, na mi Ala kolon.

¹² Muxun birin Demetiri xili fajin falama alo a lan jondin ma kii naxan yi. Nxu fan a fe fajin sereyaan bama. Anu, ε a kolon a jondin nan nxo sereyaan na.

Xonton donxena

¹³ Fe wuyaxi n kui, n xa a fala i xa, koni n mi waxi a σεβε feni.

¹⁴ Koni a xonla n ma n xa i to sinma alogo en xa falan ti yee nun yee.

¹⁵ Ala xa boje xunbenla fi i ma. I xoyine birin i xonton. En xoyine birin xonton nxu xa menni ki fajni.

Yudi a Kɛdina Yudi Alaa Falan Naxan Sɛbɛ

Yudi Kitabun yiren naxan sɛbɛxi, na kawandin masoxi Piyɛri a kɛdin firinden nan na, a gbengbenna a sora firindena. E firinna birin muxune nan matandima naxanye dina fuune ralima naxanye mi findixi xaxili fajin na.

Xɔntɔnne

¹ N tan Yudi nan ito sɛbɛxi, Yesu Alaa Muxu Sugandixina walikɛna, Yaki ngaxakedenna. N yi a rasiga Fafe Alaa muxu xilixine ma, a naxanye xanuxi, Yesu Alaa Muxu Sugandixin naxanye kantanna.

² Ala xa kininkininna nun bɔɔɛ xunbenla nun xanuntenyaan sabati ɛ yi.

Wule karamɔxɔne fe

³ Ngaxakedenne, a xɔnla yi n ma nun ki fajin xa ito sɛbɛ ɛ ma lan en kisi feen ma, koni n na a toxi nɛn fɔ n xa a sɛbɛ nɛn lan ɛ sɛnbɛ so feen ma dɛnkeleyaan xun mayengɛdeni Ala bata naxan fi a yama sarijanxin ma sanja ma keden han habadan.

⁴ Amasɔtɔ muxuna ndee bata so ɛ yɛ wundoni naxanye yalagi feen bata yi sɛbɛ nun xabu a rakuya. Ala kolontarene nan ne ra, naxanye Alaa hinanna findima haramu feene liga xunna ra, e yi e mɛ Yesu ra, Alaa Muxu Sugandixina, en kari keden peena, en Marigina.

⁵ Koni hali ɛ to feni ito kolon, n mɔn waxi a rabira feen nin ɛ ma fa fala Marigina Isirayila yamaan nakisi nɛn Misiran yamanani, koni a mɔn yi dɛnkeleyatarene fan halagi na xanbi ra.

⁶ Malekana ndee fan to e yetɛ lu binyetareyani, e e mɛ e tiden na,

Ala yi ne balan dimi tilinxin xɔɛ ra, e xidixi habadan yɔlɔnxɔnne ra han kiti sa lɔxɔ gbeena.

⁷ A mɔn na kii nin, Sodoma nun Gomora nun e rabilinna taane fan yi yalunyaan ligama e kafu e bode ma kiina nde yi naxan mi lan adamadiine yɛ. Ala ne fan findi nɛn misaala ra, a yi e jaxankata habadan tɛɛni.*

⁸ Na muxun naxanye soxi ɛ tagi, ne fan xiyene sama naxanye a ligama e haramu feene raba e fatine yi, e murutɛ sariya kanne ma, e malekane rayelefu.

⁹ Bayo, hali maleka kuntigin Mikeli mi susu Yinna Manga Setana yalagi konbin tiyɛ. E yi fe matandini waxatin naxan yi lan Musa binbina fe ma, a fala nɛn gbansan, a naxa, “Marigina Ala xa falan ti i xili ma.”†

¹⁰ Koni muxuni itoe tan sɛnbɛ kanna naxanye rayelefuma, e mi ne kolon. E na ndee kolon e xaxilitareyani alo subene xaxili mi naxanye ma, anu, na nan yati e birama halagini.

¹¹ Gbalona e xa bayo e bata bira Kayini misaala fɔxɔ ra. E bata e gi tɔɔne fɔxɔ ra tantanni alo Balami. E bata halagi amasɔtɔ e bata murutɛ alo Kora.‡

¹² Na muxune bata ɛ ngaxakedenyaan malanne raharamu, e e dege ɛ xɔn han! E mi yagima, e e yetɛ nan tun katama. E luxi nɛn alo tulen na te ayi, foyen yi a tuntun, a dangu. E mɔn luxi nɛn alo wudin naxanye mi bogima e waxatini, e yi tala, e raxɔri.

¹³ E luxi nɛn alo fɔxɔ igen mɔɔn gbeene,§ e yagitareya feene raxuyama ayi alo baan xunfanna, alo sare tununxin naxanye sa sinma habadan tilin dimi gbeen xɔɛ ra.

¹⁴ N benba Adama bɔnsɔnna yixɛtɛn solofereden Xenɔki nabiyaa

* **1:7:** A mato Dunuja Fɔlɔn 19.1-29 kui. † **1:9:** Taruxun naxan ma fe falaxi be, na mi toma Kitabun kui yire gbɛte. ‡ **1:11: Kayini** a fe mato Dunuja Fɔlɔn 4.3-8 kui. **Balami** a fe mato Yatene 31.16 kui. **Kora** a fe mato Yatene 16.1-35 kui. § **1:13: Igen mɔɔnne:** alo foyen na so igeni.

falane ti e tan nan ma fe ra, a naxa,
 “Marigin fama nen e nun a maleka
 sarijanxi wuli wuli wuyaxi,

¹⁵ alogo a xa fa birin makiti, a
 yi Ala kolontarene birin sonna yita
 e ra e Ala kolontare wanle fe ra,
 e nun Ala kolontare yulubi kanne
 fala xode xen naxanye birin tixi Ala
 ma.”

¹⁶ Na muxune luma e mawuge, e
 mi wasama. E biraxi e kunfa feene
 nan tun foxo ra, e lu waso falane
 tiye, e muxune matoxo se feen na.

Kawandina

¹⁷ Koni ngaxakedenne, en Ma-
 rigi Yesu Alaa Muxu Sugandix-
 ina xerane fe famatoun naxanye fe
 falaxi, na xa rabira e ma.

¹⁸ E a fala nen e xa, e naxa,
 “Muxu magelene fama nen waxati
 rajanne yi, naxanye biraxi e kunfa
 feene foxo ra Ala kolontareyani.”

¹⁹ Na fe jaxi rabane nan e yi-
 taxunma, naxanye luxi alo subene,
 Alaa Nii Sarijanxin mi naxanye yi.

²⁰ Koni e tan, n xanuntenne, e lu
 sabate e denkeleya sarijanxini. E
 Ala maxandi a Nii Sarijanxini.

²¹ E lu Alaa xanuntenyani, e
 nema Marigi Yesu Alaa Muxu
 Sugandixina hinanna mam e wax-
 atin naxan yi, a xa e xali habadan
 nii rakisini.

²² Siken naxanye yi, e kininkinin
 ne ma.

²³ E e xasun tenni, e yi e rakisi.
 E kininkinin bonne fan ma Alaa
 yerragaxuni, hali e dugin naxanye
 xosixi e fati benden nagan feene
 xon, e yi e masiga ne ra.

Ala maxandin nun Ala tantunna

²⁴ Naxan no e ratange tantan
 feene birin ma, a yi e ti fetareyani
 a binyeni a yetagi sewani,

²⁵ binyen nun mangayaan nun
 senben nun non xa fi na Ala keden
 peen ma, en nakisimana, Yesu Alaa
 Muxu Sugandixin barakani en Ma-
 rigina, xabu a foloni han to han
 habadan. Amina.

Lankenemayana Fe Toon Naxan Makenen Yoni Xa

Yoni naxan Ningila Yesu a fe yirena nde sebe, na taxamasenne nun misaale nan yebama en xa Alaa Muxu Sugandixin Yesu naxanye yita a ra. A itoe sebexi nen alogo denkeleya yamaan xa e tunnafan e nema besenxonanyi waxatin naxan yi. A yi Kitabun yireni ito sebema waxatin naxan yi, a yi kedixi Patimosi baxodin nin foxo igen tagi, a lu ramaraxi menni alo a kasoon nan na. Yamana kanna yi denkeleya muxune jaxankatama na waxatini. Kitabun yireni ito yi sebexi Asi baxon denkeleya yama soloferen nan ma.

Fe toone nun misaala naxanye sebexi be, ne yebaxi sanda daxin nin alo xiyena, koni e birin fe kedenna nan falama: a Yesu fe jaxin nun Setana senbene noma nen. A nabiya falane tima be naxanye bata kamali Romi baxon mangaya waxatini. A nabiya falana ndee fan ti naxanye sa kamalima dunuɔa rapanna waxatini. Yesu to senbe jaxine birin kalama dunuɔa rapanni, en na en tunnafan en ma denkeleyani.

Yesu feen naxanye yita Yoni ra

¹ Yesu Alaa Muxu Sugandixin nan fe famatoni itoe makenenxi a walikene xa fata Ala ra. A a malekan nan xe a walikenen Yoni ma a rakolondeni.

² Na Yoni nan na feene seren bama fa fala a a feen naxanye birin toxi, Alaa falan nan ne ra e nun Yesu Alaa Muxu Sugandixin sereyana.

³ Sewan na kanna xa naxan na nabiya falani itoe xaran e nun naxanye na e tuli mati e ra, e yi a falane

suxu naxanye sebexi a kui, amasoto waxatin bata maso.

Xontan xuiin nun Ala tantunna
⁴ N tan Yoni nan bata ito sebe denkeleya yama soloferene ma Asi yamanani.

Ala naxan na, naxan yi na, naxan fama, na Ala xa hinanna nun boɛe xunbenla fi e ma, fata nii soloferene ra* naxanye a manga gbeden yetagi,

⁵ e nun fata Yesu Alaa Muxu Sugandixin na, sere tinxinin nun habadan muxu singe kelixin sayani e nun dunuɔa mangane mangana.

Naxan bata en xanu, a yi en xorɔya en yulubine ma a wunla xon,†

⁶ a mon yi en findi a mangayaan muxune nun saraxaraline ra a Fafe Ala xa, binyen nun senben xa lu na nan xa habadan han habadan. Amina.

⁷ E a mato, a fama kundani!

Muxune birin a toma nen hali naxanye a saxonxi.‡

Baxon bansonne birin wugama nen a fe ra.

A xa liga na kiini yati! Amina.

⁸ Marigina Ala naxa, “N tan nan a folon na e nun a rapanna, naxan na, naxan yi na e nun naxan fama, Senben Birin Kanna.”

Yoni a fe toona alo xiyena

⁹ N tan Yoni, e ngaxakedenna, naxan findixi e boden na en ma torɔyaan nun mangayaan nun tunnafanni Yesu yi, e bata yi n nasiga Patimosi baxon ma foxo igen tagi Alaa falana fe ra, n to yi Yesu seren bama.

¹⁰ Marigin batu loxona nde yi, n yi Alaa Nii Sarijanxini, n fala xui gbeena nde me n xanbi ra, a gbo alo xota xuina.

¹¹ A naxa, “I feen naxanye toma, e sebe, i yi e rasiga denkeleya yama soloferene ma Efesi taan nun

* **1:4:** Solofere bunna neen fa fala “Se defexina.” Yanyina nde **nii soloferene** bunna neen fa fala, “Alaa Nii Sarijanxin defexin birin.” † **1:5:** Na bunna neen fa fala a **wunla** minixi, na yi findi saraxan na en xa a en xorɔya. ‡ **1:7:** A mato Sakari 12.10 nun Yoni 19.37 kui.

Simirini taan nun Peragama taan nun Tiyatire taan nun Saridesi taan nun Filadelfi taan nun Layodise taani.”

¹² N yi n yeε raxete na kanni gbedeni. N to n yeε raxete, n yi xema lenpun dɔxɔ se solofere to na.

¹³ Na lenpu dɔxɔ seene tagi, n yi adamadi maligana nde to. Doma gbeen nagodoxi a ma, xema tagi xidin yi xidixi a kanken ma.

¹⁴ A xunna nun a xun seχene yi fixa alo yeχee xabe dugi fixena hanma balabalan kesena, a yeene luxi alo tee deχena,

¹⁵ a sanne mayilenma alo sulan teen na, a xuiin yi gbo alo walan gbeen xuina.

¹⁶ Sare solofere yi a yiifanni, silanfan xenχen de firin kanni yi minima a de,§ a yetagin yi mayilenma alo soge xolena yanyi tagini.

¹⁷ N to a to, n yi bira a san bun ma alo faxa muxuna. A yi a yiifanna sa n fari, a naxa, “I nama gaxu. N tan nan a folɔn nun a rajanna ra.

¹⁸ Nii rakisina n tan nan yii. N bata yi faxa nun, koni iki n na n niini han habadan. Sayaan nun laxira deɓinna n tan nan yii.

¹⁹ Awa, i naxan toxi, na seβε, naxan ligama iki e nun naxan fama ligadeni.

²⁰ I sare soloferen naxanye toxi n yiifanni, e nun xema lenpu dɔxɔ se soloferene, ne bunna ni ito ra: Sare soloferene findixi denkeleya yama soloferene malekane nan na, xema lenpu dɔxɔ se soloferene, denkeleya yama soloferene nan yi ne ra.”

2

Falan naxan ti Efesi denkeleya yamaan xa

§ 1:16: **Silanfan xenχen de firin kanni** a fe mato Heburune 4.12 kui. Alaa falan sama silanfanna ma bayo a senben gbo a sondomen nun niin yeteen fatama e bode ra, a e kejaan feseχese. Efesi 6.17 fan mato. Alaa falan findixi silanfanna ra a Nii Sarijanxin xa. Silanfanna, sofane yenge so degemaan na a ra.

* 2:6: **Nikolayiti muxune** yi xaranna nde tima na waxatini naxan findixi wulen na, koni e fe mi fa kolonxi iki. † 2:7: A mato Dunuja Folɔn 2.8-9 kui.

¹ “A seβε Efesi denkeleya yamaan malekan ma, i naxa: Sare soloferene suxi naxan yiifanni, naxan sigan tima xema lenpu dɔxɔ se soloferene tagi, na ito nan falaxi.

² N na i kewanle kolon, i ya wanla nun i ya tunnafanna. N na a kolon yati, a muxu jajine mi rafan i ma. I bata muxune kejaan feseχese naxanye a falaxi a xeraan nan e tan na, koni jɔndi mi a ra, i yi e kolon wule falane ra.

³ I tunnafanxi, i bata tɔrɔ n ma fe ra, koni i mi tunnaxoloxi i ma.

⁴ Koni mawugana nde n yii ε xili ma, i bata i me i ya xanuntenya singen na.

⁵ Nayi, i biraxi sa keli yire matexin naxan yi, na yirena fe xa rabira i ma, i yi i kejaan maxete, i mɔn yi i ya wali singene de suxu. Xa i mi tin xete, n fama nen i ma, n yi i ya lenpu xema dɔxɔ seen ba na.

⁶ Koni i fe fajini ito ligama: na Nikolayiti muxune* kewanle rajaxu i ma, naxanye rajaxu n fan ma.”

⁷ “Nba, xa naxan tuli na, Alaa Nii Sarijanxin naxan falama denkeleya yamane xa, a xa na me. Naxan na nɔɔn sɔɔ, n tinma nen a yi siimaya wudi bogin don naxan tixi Alaa nakoni ariyanna yi.”†

Falan naxan seβε Simirini denkeleya yamaan ma

⁸ “A seβε Simirini denkeleya yamaan malekan ma, i naxa: Naxan a folɔn nun a rajanna ra, naxan faxa, a mɔn yi keli sayani, na ito nan falaxi.

⁹ N na i ya tɔrɔn nun i ya yiigelitɔyaan kolon, anu nafulu kanni nan yati ε ra. Naxanye a falama a Yahudiyan nan e ra, koni a tan mi e ra, n na a kolon ne ε rayelefuma kii naxan yi. E findixi

Setana salide banxin yamaan nan na.

¹⁰ I nama gaxu i tɔɔ fe famatone ra sese ma. Yinna Manga Setana ε tan nde se nen kasoon na, alogo a xa ε mato, ε yi xi fu tɔɔn sɔɔ. E tɔɔndiya han ε sayana, n yi nii rakisin mangaya taxamaseri kɔmɔtin so ε xun na.”

¹¹ “Nba, xa naxan tuli na, Alaa Nii Sarijanxin naxan falama denkeleya yamane xa, a xa na me. Naxan na nɔɔn sɔɔ, sayaan firinden mi na kanna liye mumε.”

Falan naxan sebe Peragama denkeleya yamaan ma

¹² “A sebe Peragama denkeleya yamaan malekan ma, i naxa: Silanfann xɛnɛn de firin kanna naxan yii, na naxa iki:

¹³ N na i dɔxɔden kolon, Setanaa manga gbɛden denaxan yi. I kankanxi n xinla ma, i mi i mexi n ma denkeleyaan na, hali e n ma sere tɔɔndiyaxi Antipasi faxa lɔxɔn naxan yi ε konni Setana dɔxɔdeni.

¹⁴ Koni mawugana ndee n yii ε xili ma, muxuna ndee i konni naxanye Balami a xaranna suxi, naxan Balaki xaranxi Isirayila kaane rabira kiin ma yulubini sube donna xɔn naxan bata ba saraxan na suxurene xa e nun yalunyaan xɔn.‡

¹⁵ Na kiini, muxuna ndee i konna fan yi naxanye fan Nikolayiti muxune xaranna suxi.

¹⁶ Nayi, i xun xanbi so i hakeni, xanamu, n fama nen i ma sasa, n yi na muxune yengε n de silanfanna§ ra.”

¹⁷ “Nba, xa naxan tuli na, Alaa Nii Sarijanxin naxan falama denkeleya yamane xa, a xa na me. Naxan na nɔɔn sɔɔ, n Manna donse* luxunxina nde soma nen a yii e nun gemε fixena xili nenen

sebe xi naxan ma, muxu yo mi naxan kolon, fɔ naxan a sɔɔma.”

Falan naxan sebe Tiyatire denkeleya yamaan ma

¹⁸ “A sebe Tiyatire denkeleya yamaan malekan ma, i naxa: Alaa Dii Xemen naxan yeεn luxi alo teε degena, a sanne mayilnma alo sula xuruxina, a tan naxa:

¹⁹ N na i kewanle nun i ya xanuntenyaan nun i ya denkeleyaan kolon i walima muxune xa kii naxan yi e nun i ya tunnafanna. N na a kolon i ya wali dɔnxene wuya dangu a singene ra.

²⁰ Koni mawugani ito n yii i xili ma, Yesabele,† jaxanla naxan a falama a nabiin nan a tan na, i bata tin na xa n ma walikene mayenden, a yi e xaran yalunyaan nun suben donna ma naxan baxi saraxan na suxurene xa.

²¹ N bata waxatin fi a ma alogo a xa a xun xanbi so a hakeni, koni a mi tin xete a yalunyaan fɔxɔ ra.

²² Nanara, n na a rasama nen jaxankatani. E nun naxanye yalunyaan ligama e bode xɔn, e tɔɔ kati, xa e mi xete e wali jaxine fɔxɔ ra.

²³ N na a diine faxama nen. Denkeleya yamaan birin yi a kolon a n tan nan muxune miriyane nun bɔɔne yi feene fese fese ma. N na ε tan birin saranma nen ε kewanle ra.”

²⁴ “Koni ε tan muxu dɔnxen naxanye birin Tiyatire taani, ε tan naxanye mi biraxi xaran jaxini ito fɔxɔ ra, naxanye mi Setana ‘wundo fe tilinxine’ kolonxi, e naxan ma fe falama, n mi goron gbete dɔxɔma ε xun ma.

²⁵ Naxan ε yii, ε na suxu tun, han n yi fa.

²⁶ Naxan na nɔɔn sɔɔ, a n sagoon liga han a rajanna, n senben fima nen na ma siyane xun na. Kitabun naxa,

‡ 2:14: A mato Yatene 31.16 kui. § 2:16: A de silanfanna findixi Alaa falan nan na. * 2:17: Manna donseen findixi donseen nan na Ala yi naxan fima a yamaan ma tonbonni lɔxɔ yo lɔxɔ Nabi Musaa waxatini. Na fe mato Xɔɔyaan 16.13-15 nun 16.31 kui. † 2:20: Yesabele findixi jaxanla nde ra naxan yi Alaa muxune yengε ma. A fe mato Mangane Singen 16.31 nun 19.1-2 nun Mangane Firinden 9.22 nun 9.30 kui.

27 a mangaya xɔdɛxɛn ligama nɛn e xun na

a mangaya wure dunganna ra, a yi e rayensenjɛ ayi alo fɛjnɛna.‡

28 N sɛnbɛn fima a ma nɛn alo n na a sɔtɔxi n Fafe ra kii naxan yi, n yi tagalan saren fan so a yii.”

29 “Nba, xa naxan tuli na, Alaa Nii Sarijanxin naxan falama denkeleya yamane xa, a xa na mɛ.”

3

Falan naxan sɛbɛ Saridesi denkeleya yamaan ma

1 “A sɛbɛ Saridesi denkeleya yamaan malekan ma, i naxa: Alaa Nii soloferɛnɛ nun a sare soloferene naxan yii, na ito nan falaxi: N na i kɛwanle kolon, yamaan laxi a ra a i bata nii rakisin sɔtɔ, koni faxa muxun nan i ra.

2 Xulun! Sɛnbɛ dɔnxɛn naxan luxi i yi, i na masuxu benun a xa jan, amasɔtɔ n mi i kɛwali dɛfexin toxi n ma Ala yetagi.

3 Nba, i xaranna naxan mɛxi, i yi a sɔtɔ, na feen xa rabira i ma, i yi a suxu, i yi i xun xanbi so i hakeni. Xa i mi lu i yɛɛ ra yi, n na i ratɛrenama nɛn alo muɲadɛna, i mi n fa waxatin kolonjɛ.

4 Anu, muxuna ndee i konni Saridesi taani naxanye mi e dugine raxɔsixi. Ne sigan tima nɛn n xɔn dugi fixɛne yi, amasɔtɔ e sarijan.

5 Naxan na nɔɔn sɔtɔ, na dugi fixɛn soma nɛn, n mi a xinla bɛ Nii Rakisin Kitabuɲn kui mumɛ. N na n tima a xinla ra nɛn n Fafe Ala nun a malekane yetagi.”

6 “Nba, xa naxan tuli na, Alaa Nii Sarijanxin naxan falama denkeleya yamane xa, a xa na mɛ.”

Falan naxan sɛbɛ Filadɛlifi taan denkeleya yamaan ma

7 “A sɛbɛ Filadɛlifi denkeleya yamaan malekan ma, i naxa: Sarijanna nun Nɔndin Kanna nan ito falaxi, Dawudaa dɛpinna naxan yii, naxan dɛɛn nabima, muxu

yo mi nɔɛ a ragalɛ, naxan dɛɛn nagalima, muxu yo mi nɔɛ a rabiye, na naxa:

8 N na i kɛwanle kolon. A mato, n bata dɛɛn nabi i yɛɛ ra, muxu yo mi nɔɛ a ragalɛ, bayo n na a kolon a i sɛnbɛn mi gbo, anu i n ma falan suxu nɛn, i mi i mɛ n xinla ra.

9 Nba, a mato n naxan ligama Setana salide yamaan muxune ra, na wule falan naxanye e yetɛ yatɛxi Yahudiyane ra, koni a tan mi e ra. N ne rafama nɛn e yi e xinbi sin i bun ma, e yi a kolon a n bata i xanu.

10 Amasɔtɔ i to bata n ma yamari falan suxu i yi i tunnafan, n fan yetɛna i kantanma nɛn maratan-tan waxatini, naxan fama dunuɲa muxune birin kɛɲaan fɛsɛfɛsɛdeni bɔxɔn yiren birin yi.

11 N famatɔɔn ni i ra! Naxan i yii, na suxu ken alogo muxu yo nama i ya nɔ sɔtɔn taxamaseri kɔmɔtin ba i xunna ma.

12 Naxan na nɔɔn sɔtɔ, n na kanna findima nɛn sɛnbɛtɛnna ra Ala Batu Banxini. A mi fa mine na mumɛ! N yi n ma Ala nun a taan xinla sɛbɛ a ma, Yerusalɛn nɛnɛn naxan godoma keli ariyanna yi n ma Ala fema. N na n xili nɛnɛn fan sɛbɛma nɛn a ma.”

13 “Nba, xa naxan tuli na, Alaa Nii Sarijanxin naxan falama denkeleya yamane xa, a xa na mɛ.”

Falan naxan sɛbɛ Layodise taan denkeleya yamaan ma

14 “A sɛbɛ Layodise denkeleya yamaan malekan ma, i naxa: N tan nan xili ‘Amina,’* sere tinxinxin nun nɔndina, Alaa daala birin xun na, n naxa:

15 N na i kɛwanle kolon. I mi xunbeli, i mi wolon. A yi lan nun, i wolon hanma i xunbeli.

16 Koni bayo i tɔxɔfilɔxin nan a ra, i mi wolonxi, i mi xunbelixi, n na i ya fe baxunma nɛn!

17 Bayo i a falama, i naxa, ‘Nafulu kanna nan n na, n ma nafunla bata gbo ayi, n mako mi fa

‡ 2:27: Yaburin 2.9

* 3:14: Na bunna nɛɛn Yesu nan Alaa falane birin nakamalima.

sese ma.' Koni i mi a kolon a i tɔɔxi, a i makininkinin, se mi i yii, danxutɔɔn nan i ra, marabenna i ma.

¹⁸ Nba, n na i kawandima, i xa xema fajin sara n ma naxan nasensenzi teen na, alogo i xa findi nafulu kanna ra jɔndini. E nun dugi fixene alogo i ragenla nama lu, i yagi. E nun i yeen dandan senna alogo i xa seen to.

¹⁹ N na n xanuntenne sɔnna yitama e ra, n yi e xuru. Nayi, i sɔbe so, i yi i xun xanbi so i hakene yi.

²⁰ I tuli mati, n tixi deen na, n na a makɔnkɔnma, naxan na n xuiin me, a yi na rabi, n soma nen na kanna konni, nxu yi nxu dege nxu bode xɔn.

²¹ Naxan na nɔɔn sɔto, n tinma nen na yi dɔxɔ n fema n ma mangaya gbɛdeni alo n tan fan nɔɔn tixi kii naxan yi, n dɔxɔ n Fafe Ala fema a mangaya gbɛdeni."

²² "Nba, xa naxan tuli na, Alaa Nii Sarijanxin naxan falama denkeleya yamane xa, a xa na me."

4

Alaa manga gbɛdena ariyanna yi

¹ Na xanbi ra, n yi fe gbete to, n yi dena nde to rabixi ariyanna yi. N fala xui singen naxan me, naxan yi gbo alo xɔta xuina, na yi a fala, a naxa, "Te be, feen naxanye fama ligadeni to xanbi ra, n xa ne yita i ra."

² Alaa Nii Sarijanxin yi so n yi mafuren! N yi muxuna nde to dɔxi manga gbɛdeni ariyanna yi.

³ A yetagin yi mayilenma alo yasipi gemen nun karineliya gemena. Manga gbɛden yi rabilinxi sengunna ra naxan yi mayilenma alo emerodi gemena.

⁴ Manga gbɛde mɔxɔɔɔn nun naanin gbete ye yi manga gbɛden nabilinni, fori muxu mɔxɔɔɔn nun naanin yi dɔxi naxanye ma e maxidixi dugi fixene yi, xema mangaya kɔmɔti taxamasenne soxi e xun na.

⁵ Kuyen jin masɔɔnna nun xuine nun galan xuiin yi minima manga gbɛdeni. Lenpu dege gbeen solofere yi dege ma mangaya gbɛden yetagi. Alaa Nii soloferene nan yi ne ra.

⁶ Lonna nde yi mangaya gbɛden yetagi naxan gbo alo fɔxɔ igena, a fixa alo mato kiken a alo kilasina.

Dalise naanin yi mangaya gbɛden yireni, e nun a rabilinni, naxanye yeeye yi e yetagi nun e xun xanbin ma.

⁷ Dalise singen yi maliga yatan nan na. A firinden tan yi luxi alo turana. Muxun yetagin yi a saxanden ma. A naaninden yi luxi alo singbinna tunganmatɔna.

⁸ Gubugubu sennin nan yi na daliseene keden kedenna birin ma, e yeene yi e fatin yiren birin ma, e yi betin bama kɔeen nun yanyin birin na, e naxa,

"Marigina Ala Senben Birin Kanna sarijan,

a sarijan, a sarijan,
naxan yi na, naxan na,
e nun naxan fama."

⁹ Naxan dɔxi mangaya gbɛdeni naxan luma habadan, dalise naaninne nema yi binyen nun xunna kenla nun barikan bire na xa waxatin naxan yi,

¹⁰ na fori muxu mɔxɔɔɔn nun naaninne yi e xinbi sinma nen a yetagi, e yi a batu, e yi e manga kɔmɔtine woli mangaya gbɛden yetagi, e yi a fala na kanna xa naxan dɔxi manga gbɛden ma naxan luma habadan, e naxa,

¹¹ "Nxu Marigina, nxɔ Ala,
binyen nun xunna kenla nun
senben daxa a fi i ma,
amasɔto i tan nan seen birin daxi,
e taranxi na i sagoon nin,
e daxi i sagoon nin."

5

Kedin nun Yexex Diina fe

¹ Naxan yi dɔxi mangaya gbɛdeni, n yi kedi mafilinxina nde

to suxi na yiifanni sebenla yi tixi naxan fəxə firinna birin ma. A yi balanxi taxamaseri solofere nan na.

² N yi maleka senbemanana nde to naxan yi falan tima a xuini texin na, a naxa, “Nde daxa a kedini ito taxamasenne kala alogo a xa kedi mafilinxin nabi?”

³ Koni muxu yo mi sətə ariyanna nun bəxə xənna ma, hanma bəxən bun ma naxan yi nəe a kedin nabiye, hanma a yi a mato.

⁴ N yi wuga kati, amasətə muxu yo mi sətə naxan yi daxa a na kedin nabi, hanma a yi a mato.

⁵ Nayi, na fonna nde yi a fala n xa, a naxa, “I nama wuga. A mato! Yuda bənsənna yatan naxan luxi alo salenna naxan maŋingi kelixi Dawuda xabilani, na bata senben sətə a xa kedin nabi e nun a taxamaseri soloferene.”

⁶ Nba, n yi yeXeXe diina nde to tixi manga gbəden nun dalise naaninne nun fonne tagi. Na YeXeXe Diin yi luxi alo a kəe raxabaxin nan yi a ra nun. Feri solofere, yeXeXe solofere nan yi a ma, naxanye yi findixi Alaa Nii soloferene ra a naxanye rafa dunuŋa yiren birin yi.

⁷ Naxan yi dəxi manga gbədeni, YeXeXe Diin yi sa kedi mafilinxin nasuxu na yiifanni.

⁸ A to na rasuxu, dalise naaninne nun fori məxəŋen nun naaninne yi e xinbi sin YeXeXe Diin bun, kondenna yi e keden kedenna birin yii e nun xema wuren naxanye yi rafexi wusulanna ra naxan yi findixi yama sariŋanxina Ala maxandi xuine ra.

⁹ E yi beti nenən ba, e naxa, “I daxa i yi kedi mafilinxin tongo, i yi a taxamasenne ba a ma, alogo a xa rabi. Amasətə i bata yi faxa nun, i yi muxune xunba Ala xa i wunla xən ma, keli bənsənne birin nun xuine birin

nun yamane birin nun siyane birin yi.

¹⁰ I yi e findi en ma Alaa mangayaan muxune nun a saraxaraline ra, e mangayaan ligama nen bəxən xun na.”

¹¹ N yi a matoma waxatin naxan yi, n maleka wuyaxi xuiin me daliseene nun fonne nun manga gbəden nabilinni, e xasabin yi sigə han wuli wuli wuyaxi naxan mi yi yate.

¹² E yi betin bama, e yi e xuini te, e naxa, “YeXeXe Diin naxan bata yi faxa nun, na daxa a xa senben nun nafunla nun xaxinla nun fangan nun xunna kenla nun binyen nun tantunna sətə!”

¹³ Daliseene birin kore xənna nun bəxə xənna ma e nun bəxən bunni, e nun naxanye birin fəxə igeni, n yi daala birin xuiin me ma, e betin bama, e naxa, “Naxan dəxi manga gbədeni e nun YeXeXe Diina, tantunna nun xunna kenla nun binyen nun senben xa fi ne nan ma habadan!”

¹⁴ Dalise naaninne yi a fala, e naxa, “Amina.” Fonne yi e xinbi sin, e yi Ala batu.

6

Taxamasenne fe

¹ Na xanbi ra, n yi YeXeXe Diin to na taxamaseri soloferena nde keden nabiye, n yi dalise naaninna nde keden xuiin me, a xuiin luxi alo kuye sarinna, a naxa, “Fa be!”

² N yi soo fixən to. Naxan yii dəxi a fari, xanla yi suxi na yii. E yi mangaya kəməti taxamasenna so a xun na. A siga nə sətən xunna kenli, alogo a xa sa nəən ti.

³ A to taxamasenna firinden nabi, n yi daliseen firinden xuiin me, a naxa, “Fa be!”

⁴ Soo gbete yi mini naxan yi gbeeli alo tənna. Naxan yi dəxi a fari, dunuŋa muxune bəŋe xunbenla kala senben yi so na yii alogo

muxune xa e bode faxa, silanfan kuye gbeen yi so a yii.

⁵ A to taxamaseri saxanden nabi, n yi daliseen saxanden xuiin me a fale, a naxa, "Fa be!" N yi soo faren to. Naxan yi daxi a fari, sikeela yi suxi na yii.

⁶ N yi xuina nde me dalise naaninne tagi alo fala xuina, a naxa, "Ligaseen ye keden maala ra soqe keden saranna ra. Ligaseen ye saxan fundenna ra soqe keden saranna ra. Koni i nama turen nun manpaan tan kala."

⁷ A to a taxamaseri naaninden nabi, n yi dalise naaninden xuiin me a fale, a naxa, "Fa be!"

⁸ N yi soo fati jaxandede ramaan to. Naxan yi daxi a fari, na yi xili nen sayana. Laxira yi biraxi a faxo ra. Baxoni taxunxin daxode naaninna ra, na kedenna halagi senben yi so e yii silanfanna nun fitina kamen nun fitina furen nun burunna sube xajene xon.

⁹ A to taxamasenna suulunden nabi, muxun naxanye bata yi faxa Alaa falan nun a sereyana fe ra, n yi ne niine yelenne to saraxa gandun bun ma.

¹⁰ E yi gbelegbele, e naxa, "Marigi sarijanxina, jondin kannna, i mon buma han waxatin mundun yi benun i xa kitin sa, i yi nxu faxa feen saran dunuja muxune ra?"

¹¹ Doma fixen yi so e keden kedenna birin yii. A yi fala e xa, a e xa e matabu waxatidi singen han e walike bodene nun e ngaxakedenne birin xasabin yi defe naxanye faxama alo e tan.

¹² A to taxamasenna senninden nabi, n ni ito nan to: Baxon yi xuruxurun kati! Sogen yi foro alo kasa dugina. Kiken fan yi gbeeli alo wunla,

¹³ kore xonna sarene yi yolon baxoni, alo foye gbeen na xoden binla yigisan a bogine yi yolon.

¹⁴ Kore xonna yi tunun alo kedin na mafilin, geyane nun faxo ige tagi baxone birin yi ba e funfuni.

¹⁵ Na xanbi ra, dunuja mangane nun a kuntigine nun sofa kuntigine nun nafulu kanne nun senbe kanne nun muxun birin, konyine nun xarone birin, ne yi sa e luxun faranne nun geya yinle ra.

¹⁶ E lu a fale geyane nun gemene xa, e naxa, "E bira nxu fari! Naxan manga gbedeni, nxu luxun na nun Yexee Diina xolon bun.

¹⁷ Amasoto e xolo loto gbeen bata a li, nde nae tiye a yetagi?"

7

Taxamasenna yi sa denkeleya yamaan ma

¹ Na xanbi ra, n yi maleka naanin to tixi dunuja tongon naaninne ma. Baxo xonna foye naaninne yi suxi e yii, alogo foye yo nama mini baxo xonna xun ma, hanma faxo igena hanma wudine xun ma.

² N yi maleka gbete to fe, keli sogeteden binni, habadan Alaa taxamasenna yi suxi naxan yii. Baxo xonna nun faxo igen toro senben so maleka naaninna naxanye yii, a yi sonxo ne ma, a naxa,

³ "E nama fe jaxin liga baxo xonna ra singen hanma faxo igena hanma wudine han en yi taxamasenna sa en ma Alaa walikene tigi ra."

⁴ Nba, Alaa taxamasenna sa naxanye tigi ra, n yi na xasabin me, muxu wuli keme muxu wuli tonge naanin e nun naanin keli Isirayila bansonne birin yi:

⁵ Taxamasenna yi sa muxu wuli fu nun firin ma Yuda bansonni,

Ruben basonna,

muxu wuli fu nun firin,

Gadi basonna,

muxu wuli fu nun firin,

⁶ Aseri basonna,

muxu wuli fu nun firin,

Nafatali basonna,

muxu wuli fu nun firin,

muxu wuli fu nun firin,

⁷ Simeyon basonna,

muxu wuli fu nun firin,

Lewi bənsəna,
 muxu wuli fu nun firin,
 Isakari bənsəna,
 muxu wuli fu nun firin,
⁸ Sabulon bənsəna,
 muxu wuli fu nun firin,
 Yusufu bənsəna,
 muxu wuli fu nun firin,
 Bunyamin bənsəna,
 muxu wuli fu nun firin taxam-
 asenna yi naxanye ma.

Yama gbeena Ala yetagi

⁹ Na xanbi ra, n yi yama gbeen to naxan xasabin mi yi yate, sa keli siyane birin nun bənsəne birin nun yamane birin nun xuine birin yi. E yi tixi manga gbəden nun Yexee Diin yetagi, doma fixen nago-doxi e ma, tugu deene suxi e yii.

¹⁰ E yi e xuini te, e naxa, “Kisina en ma Ala nan yii naxan dɔxi manga gbədeni e nun Yexee Diina.”

¹¹ Malekane birin yi tixi manga gbəden nun fonne nun dalise naaninne rabilinni, ne yi bira manga gbəden yetagi, e yetagine yi lan bɔxon ma, e yi Ala batu,

¹² e naxa, “Amina! Tantunna nun binyen nun fe kolonna nun barika biran nun xunna kenla nun senben nun fangan xa lu en ma Ala xa habadan han habadan! Amina.”

¹³ Na fonna nde yi n maxodin, a naxa, “Doma fixen nagodoxi ndee ma itoe ra? E kelixi minen yi?”

¹⁴ N yi a yabi, n naxa, “N fafe, i tan nan na kolon.” A yi a fala n xa, a naxa, “Muxune nan e ra naxanye bata dangu jaxankata waxati gbeeni. E bata e domane xa, e yi e rafixa Yexee Diin wunli.”

¹⁵ Nanara, e tixi Alaa manga gbəden yetagi, e a batu yanyin nun kəeen na a Batu Banxini.

Naxan dɔxi manga gbədeni, na e yigiyama nen a konni.

¹⁶ Kamen mi fa e suxe sənən, min xənla mi fa e suxe sənən, sogen mi fa e ganje sənən,

kuye wolon yo mi mine e ma,
¹⁷ amasotɔ Yexee Diin naxan manga gbədeni,
 na e masuxuma nen
 alo xuruse rabana,
 a yi ti e yee ra,
 siga siimaya tigi igene yi,
 Ala yi e yee gene birin fitan
 e yee ra yi.

8

Taxamasenna soloferedena fe

¹ Yexee Diin to taxamasenna solofereden nabi, kore xənna yi madundu han waxatidi.

² N yi maleka soloferere to tixi Ala yetagi, xɔta soloferere yi so ne yii.

³ Maleka gbete yi fa saraxa ganden yetagi, wusulan gan se xema daxin suxi a yii. E wusulan gbege so a yii a gan daxin na, sa yama sarijanxine birin ma maxandi xuine fari, a yi ne gan saraxa ganden xema daxin fari manga gbəden yetagi.

⁴ Wusulanna tutin nun yama sarijanxina Ala maxandi xuine yi te, keli malekan yii siga Ala yetagi.

⁵ Na xanbi ra, malekan yi wusulan gan seen tongo, a yi a rafe saraxa ganden teen na, a yi a woli bɔxon. Galan xuiin nun xuine nun kuyen jin masəxənna yi mini, bɔxon yi xuruxurun.

Xɔta naanin singene yi fe

⁶ Nayi, xɔta soloferene yi maleka soloferen naxanye yii, ne yi keli xɔtane fedeni.

⁷ Maleka singen yi a gbee xɔtaan fe. Balabalan keesen nun teen nun wunla basanxin yi fa bɔxo xənna fari. Bɔxonɔ taxunxin dɔxode saxanna ra, na kedenna yi gan, e nun a wudine nun a sexe xindene birin.

⁸ Malekan firinden yi a xɔtaan fe. Geme gbeena nde yi sin fɔxo igeni naxan yi gbo alo geyaan ganmatona. Fɔxo igene yitaxunxin dɔxode saxanna ra, na kedenna yi findi wunla ra,

⁹ daliseen naxanye birin yi jεjε na fɔxɔ igeni, ne yi faxa, menna kunkine fan yi kala.

¹⁰ Malekan saxanden yi a gbee xɔtaan fe. Sare gbeen ganmatɔɔn yi keli kore, a ganma alo xaye raxidi dεgena. Baane nun ticine birin yitaxunxin dɔxɔde saxanna ra, saren yi bira na keden yi.

¹¹ Na saren yi xili nen, “Se Xɔlena.” Na igene yi xɔlɔ ayi, muxu wuyaxi yi faxa na ige xɔlen mindeni.

¹² Malekan naaninden yi a gbee xɔtaan fe. Sogen nun kiken nun sarene yitaxunxin dɔxɔde saxanna ra, na kedenna yi yidimi, alogo na yaten jɔxɔn xa ba e dεgen na. Na kenenna jɔxɔn yi ba yanyin nun kɔɛɛn kenenna ra.

¹³ Nba, n yi fe gbete to, n singbinna nde fala ti xuiin me, a yi foyeni kore, a naxa, “Gbalona, gbalona, gbalon bɔxɔ xonna muxune xa, maleka saxanna bonne na e xɔtane fe waxatin naxan yi.”

9

Xɔtaan suulunden yi fe

¹ Malekan suulunden yi a xɔtaan fe. N yi saren* to keke kore, a bira bɔxɔni, yili jaxi tilinxin dεjinna yi so a yii.

² A yi yili jaxin dεen nabi, tutin yi te a kui alo sulun gbeen tεen tutina. Na yi sogen nun kuyeni fɔɔ.

³ Tuguminne yi mini tεen tutini e xuya ayi bɔxɔn ma, senben yi so ne yii alo tanle bɔxɔn ma.

⁴ A yi fala e xa a e nama seɣene halagi bɔxɔn ma, hanma se xinde yo hanma wudine fɔ adamadiine tun, Alaa taxamasenna mi naxanye tigi ra.

⁵ E mi yi daxa e muxune faxa koni e xa e jaxankata kike suulun. E yi sɔxɔlen naxan tima muxune ma, na yi luxi nen alo tanla na muxun xin.

⁶ Na lɔxɔne yi, muxune sayaan fenma nen koni e mi a toma. Sayaan xɔnla e suxuma nen han, koni sayana a gima nen e ma.

⁷ Na tuguminne yi luxi nen alo soon naxanye yitɔnxi yenge so xinla ma. Mangaya kɔmɔti taxamasenna e xunna alo xεmana, e yetagine luxi alo muxun yetagina.

⁸ E xun seɣene luxi alo jaxanle xun seɣena. E jinne luxi alo yatan jinna.

⁹ E xanle yi e kanken ma alo yenge so seen kanke masaan wure daxina. E gabutene xuiin luxi alo soo wuyaxin na xidi wontorone ra, e yi e gi siga yengeni.

¹⁰ E xunle luxi alo tali xunla. Xirinna yi e xunla nan na naxan muxune sɔxɔlema han kike suulun.

¹¹ Yili jaxin Malekan nan yi e xun na e mangan na, naxan xili Heburu xuiini, Abadɔn. Girɛki xuiin tan yi, a xili nen, Apoliyon. Na bunna nεen, “Halagi Tiina.”

¹² Gbalo singen bata dangu. Gbalo firin mɔn luxi.

Xɔtaan senninden yi fe

¹³ Malekan senninden yi a xɔtaan fe. N yi xuina nde me keli saraxa gande xεma daxin feri naaninne binni naxan yi Ala yetagi.

¹⁴ Xɔtaan senninden yi malekan naxan yii, a yi a fala na xa, a naxa, “Malekan naaninna naxanye xidixi Yufareti baa gbeen dε, ne fulun.”

¹⁵ Na maleka naaninna naxanye yi yitɔnxi na waxatin nun lɔxɔn nun kiken nun jεen ma, ne yi fulun alogo dunuɔna muxune yitaxunxin dɔxɔde saxanna ra, e xa na kedenna faxa.

¹⁶ Yenge soon naxanye yi soone fari, muxu wuli mɔxɔɔɔn dɔxɔde wuli fu. N na xasabin nan mεxi.

¹⁷ Na fe toon kui, n soone nun soo ragine to na kiini: E kanke masane yi gbeeli alo tεena, e mamiloxi alo

* **9:1: Sareni** ito findixi malekana nde taxamasenna ra alo Lankenemayaan 12.4.

safiri gemena, e neri fujiramana alo dole tee fujina. Soone xunne luxi alo yata xunna, teen nun tutin nun dole teen yi minima e de.

¹⁸ Dunuja muxune birin yitax-unxin daxode saxanna ra, na kedenna yi faxa na jaxankata saxanne xon, teen nun tutin nun dole teen naxanye yi minima e de.

¹⁹ Amasoto soone senben yi e deen nun e xunla nin. E xunle yi luxi alo sajine. E xunne na, e muxune maxoloma naxanye ra.

²⁰ Na gbalone mi muxun naxanye faxa, ne mi xete e yii foxon batu feen foxo ra e mi jinanne kiin yiba hanma suxure xema daxina hanma a sula daxina hanma a geme daxina hanma a wudi daxina naxanye mi seen toma, e mi fe mama, e mi nae sigan tiye.

²¹ E mi xete e muxu faxan nun e kerayaan nun e yanga suxun nun e mujan foxo ra.

10

Malekan nun kedi xurina fe

¹ N yi maleka senbema gbetete to gode keli ariyanna yi, kundaan filinxi a ma alo dugina, sengunna rabilinxi a xunna ma. A yetagin mayilenna alo sogena, a sanne yi teen yiyani alo tee senbetenne.

² Kedi mafilinxi xuridin nabixin yi suxi a yii. A yi a yiifari ma sanna ti foxo igeni, a komenna xaren na.

³ A sonxo xuini te alo yatan wurundun xuina. A to a xuini te, kuye sarin soloferene yi e xui ramini.

⁴ E yi naxan falama, n yi nae na sebe nen nun, koni n yi fala xuina nde me keli kore, a naxa, "Kuye sarin soloferene naxan falama, na ramara wundoni, i nama a sebe!"

⁵ Na xanbi ra, n malekan naxan to tixi foxo igen nun xaren ma, na yi a yiifanni te kore xonna ma.

⁶ A yi a klo habadan Ala xinli, naxan kore xonna nun boxo xonna nun foxo igen daxi e nun e yi seene

birin. Malekan yi a fala, a naxa, "A mi fa buma sonon!"

⁷ Koni maleka solofereden na a xotaan fe waxatin naxan yi, Alaa wundo fe ragidixin kamalima nen nayi alo a rali a nabine ma kii naxan yi, a walikene."

⁸ Nba, n fala xuiin naxan me a singeni keli kore, na mon yi falan ti n xa, a naxa, "Siga, i sa kedi rabixin tongo na malekan yii naxan tixi foxo igen nun xaren ma."

⁹ N yi n maso malekan na, n yi a fala a xa, a xa kedi mafilinxi xuridin so n yii. A yi a fala n xa, a naxa, "A tongo, i yi a ragerun, a jaxunma ayi nen i de alo kumina, koni a i kuiin nafema nen xolen na."

¹⁰ N yi kedi mafilinxi xuridin tongo malekan yii, n to a raso n dee, a yi jaxun n dee alo kumina, koni n to a ragodo n kuini, n kuiin yi rafe xolen na.

¹¹ Na xanbi ra, e yi a fala n xa, a n mon xa nabiya falane ti lan yamane nun siyane nun xuine nun mangane ma.

11

Sere firinne

¹ Awa, e yi xayen so n yii naxan yi luxi alo tamina se maliga seen na, a naxa, "Keli, i yi Ala Batu Banxin nun saraxa ganden maliga e nun muxun naxanye Ala batuma a kui.

² Koni hali i mi Ala Batu Banxin sansan kuiin tan maliga, na lu na. Amasoto na bata so siyane yii naxanye Taa Sarijanxini bodonma han kike tonge naanin e nun firin.

³ N nan n sere firinne rasigama nen nabiya falane ralideni kasa dugine ragodoxi naxanye ma sununa fe ra, xi wuli keden xi keme firin xi tonge sennin."

⁴ Na sere firinne findixi oliwi wudi firinne nun lepune daxo se firinne nan na naxanye tixi boxon birin Marigin yetagi.

⁵ Muxu yo wa fe jaxin naba feni e ra, teen minima nen e de, a yi

e yaxune halagi. Muxu yo wa fe jaxin naba feni e ra, fə na kanna xa faxa na kii nin.

⁶ Kore xonna balan senbena e ra alogo tulen nama fa e nema nabiya falane tiye waxatin naxan yi. Igene maxete senben fan e ra wunla ra, e mon yi fitinan sifan birin nadin dunuja muxune ma, e na wa a xon waxati yo yi.

⁷ E nema yelin e sereyaan be waxatin naxan yi, sube magaxuxin naxan tema yili jaxin kui, na e yengema nen, a yi e no, a yi e faxa.

⁸ E binbine yi lu saxi taa gbeen yama malandeni, muxune e Marigin gbangban wudin ma taan naxan yi. Na taan luxi nen alo Sodoma hanma Misiran.

⁹ Yamane nun bənsənnə nun xuine nun siyane birin e binbine toma nen han soge saxan e nun a tagi. E mi tinje ne xa maluxun.

¹⁰ Dunuja muxune sewama nen muxu firinni itoe faxa feen na, e jaxan, e sanbane rasiga e bode ma amasəto na nabi firinne bata yi muxune jaxankata bəxo xonna fari.

¹¹ Koni na soge saxan e nun a tagiin na dangu, niin soma nen e yi fata Ala ra, e yi keli. Naxanye birin e toma, ne gaxuma nen kati.

¹² E yi xui gbeena nde me kore naxan yi a falama, a naxa, “E te be.” E yi te kore kundani, e yaxune ye xori.

¹³ Na waxatin yeteni, bəxon yi xuruxurun gbeen ti. Taani taxunxin dəxəde fuun na, na keden yi kala. Muxu wuli solofere yi faxa na bəxo xuruxurunni. Muxun dənxe ne yi gaxu, e yi Ala tantun naxan kore.

¹⁴ Gbalon firinden bata dangu, koni a saxanden famatəon ni i ra.

Xotaan soloferedena

* **11:19: 11.19Layiri Kankirana** fe mon sebexi Xəryaan 25.10-22 kui. * **12:1:** Fe tooni ito fəlxina, **jaxanli** ito findixi Yesu nga nan na. Koni falatide 12,17 kui, a bənsənnə yi findi denkeleya yamaan na. Yanyina nde, a findixi denkeleya yamaan maligan na fe toon kui. † **12:3: Ninginang** findixi Setana misaala nan na.

¹⁵ Maleka solofereden yi a xotaan fe. Fala xui gbeene yi keli kore, e naxa,

“Dunuja mangayaan bata findi en Marigin nun a Muxu Sugandixin gbeen na,

a mangayaan ligama a xun na nen habadan han habadan!”

¹⁶ Fori məxəjen nun naaninna naxanye yi dəxi e manga gbədəne yi Ala yetagi, ne yi e xinbi sin a bun ma, e yetagine yi lan bəxon ma, e yi a batu.

¹⁷ E naxa,

“Marigina Ala Senben Birin Kanna, naxan na, naxan yi na a fəloni!

Nxu bata barikan bira i xa bayo i bata i senbe gbeen nawali, i ya mangayaan tixi naxan na.

¹⁸ Siyane bata yi xəlo,

koni i ya xəlon yi fa,

faxa muxune makiti waxatin yi a li, i yi i ya walikene saranna fi,

i ya nabine, muxu sarijanxine,

e nun naxanye gaxuxi i xinla ye ra, muxudin nun muxu gbeena,

i yi ne halagi

naxanye bəxon halagima.”

¹⁹ Ala Batu Banxin naxan ariyanna yi, na yi rabi. N yi a Layiri Kankiraan* to Ala Batu Banxini. Na xanbi ra, kuyen jin masəxənnə nun xuine nun galan xuiin yi mini, bəxon yi xuruxurun, balabalan kesene yi yolon han!

12

Naxanla nun ninginangana fe

¹ Taxamaseri gbeena nde yi mini kore: jaxanla* maxidixin sogeni, kikenə a sanna bun ma, mangaya kəməti taxamasenna soxi a xun na sare fu nun firin yi naxan ma.

² A fudikanna nan yi a ra, a gbelegbelema dii barin səxələni.

³ Taxamaseri gbete yi mini kore: Ninginanga gbeeli gbeen† nan yi

na ra, xun solofere yi a ma e nun feri fu, mangaya kómoti taxamasenna yi soxi a xun soloferene birin na.

⁴ Sarene† yitaxunxin dǎxǎde saxanna ra, a yi na keden bandun kore a xunla ra, a yi e rayolon bǎxǎni. Naxanla naxan yi diin barima, ninginangan yi sa ti na yetagi alogo a xa a diin don a na a bari waxatin naxan yi.

⁵ Naxanla yi dii xem̄en bari, naxan mangaya xǎd̄ex̄en ligama siyane birin xun na a manga wure dun-ganna ra. Koni a dii xem̄en yi rate kore Ala nun a manga gb̄ed̄en f̄ema.

⁶ Naxanla yi a gi, a siga tonbonni Ala d̄enaxan yit̄onxi a xa, alogo a xa sa balo na han xi wuli keden kem̄e firin xi tonge sennin.

⁷ Nayi, yenḡe gbeen yi keli kore xǎnna ma. Malekan Mikeli nun a malekane yi na ninginangan yenḡe. Ninginangan nun a malekane fan yi yenḡen soma.

⁸ Koni a mi nǎ sǎtǎ, dǎxǎde mi fa lu e xa kore xǎnna ma.

⁹ E yi ninginanga gbeen woli bǎxǎni, sañi fonna, naxan xili Yinna Mangana hanma Setana, naxan dunuƴa muxune birin mayendenma. E nun a malekane birin yi rawoli ayi bǎxǎ xǎnna ma.

¹⁰ Nayi, n yi fala xui gbeena nde m̄e keli kore, a naxa,

“Iki, en ma Alaa kisin nun a senben nun a mangayaan waxatin bata a li,

e nun a Muxu Sugandixina senbena.

Amasǎtǎ en ngaxakedenne kansun muxun bata woli bǎxǎni, naxan yi e kansunma kǎeen nun yanyin na

en ma Ala xa.

¹¹ E yi a nǎ Yex̄e Diin wunla nun e sereya falan xǎn, e mi e yete niin natanga,

e tin sayaan ma.

¹² Nanara, ε tan naxanye kore xǎnna ma,

ε sewa.

Koni gbalon bǎxǎ xǎnna nun fǎxǎ igen xa,

bayo Yinna Manga Setana xaj̄exin bata godo ε f̄ema,

amasǎtǎ a kolon a waxati xunkuye mi a xa.”

¹³ Ninginangan to a to, a bata rawoli ayi bǎxǎn ma, naxanla naxan dii xem̄en bari, a yi na sagatan fǎlǎ.

¹⁴ Nayi, gubugubune yi so naxanla yii alo singbin gbeen gubugubune alogo a xa tungan a siga han d̄enaxan sa yit̄onxi a xa tonbonni, a sa baloma d̄enaxan yi j̄ee saxan e nun a tagi, a yi tanga sañin ma.

¹⁵ Nayi, sañin yi igen baxun naxanla fǎxǎ ra alo baana, alogo baan walanna xa a xali.

¹⁶ Koni bǎxǎ xǎnna yi naxanla mali, a yi rabi, a yi igen min ninginangan naxan baxun naxanla fǎxǎ ra.

¹⁷ Ninginangan yi xǎlǎ naxanla ma kati! A yi siga naxanla bǎnsǎn dǎnx̄ene yenḡedeni, naxanye Alaa yamarine suxuma, e nun naxanye Yesu a fe sereyaan bama.

¹⁸ Ninginangan yi sa ti fǎxǎ igen d̄e.

13

Sube magaxuxi firinne fe

¹ Nba, n yi sube magaxuxina* nde to te fǎxǎ igen xǎre ra, xun solofere, feri fu a ma. Mangaya kómoti taxamasenne soxi a feri fune ra, Ala rayelefu xinla nde seβ̄exi a xunne birin ma.

² N sube magaxuxin naxan to, na yi maliga burunna j̄arin nan na, a sanne yi luxi alo kanko gbeen sanne. A d̄een luxi alo yatan d̄ena. Ninginangan yi a senben nun a

† 12:4: **Sareni** itoe findixi malekane taxamasenne ra. Setana bata malekana ndee ramurute Ala ma, e yi godo bǎxǎni e findi j̄inanne nun yinnane ra. * 13:1: **Sube magaxuxin** findixi yamanan manga gbeen senben misaala ra na waxatini. Yamanan manga gbeen yi denkel̄eya muxune j̄axankatama. A m̄on finde to dunuƴa mangane senbe j̄axin misaala ra.

manga gbeden nun nɔ gbeen so a yii.

³ N yi a xunna nde to, na yi luxi alo e na a maxɔlɔ gbeen ti naxan a faxe, koni na yiren bata yi bari. Dunuɲa muxune birin yi kabɛ gbeen ti sube magaxuxini ito ma, e bira a fɔxɔ ra.

⁴ Muxun birin yi ninginangan batu amasɔtɔ a bata yi senben so sube magaxuxin yii. E yi sube magaxuxin batu, e naxa, “Nde luxi alo sube magaxuxini ito, nde nɛe a yenge?”

⁵ Waso falan nun marayelefu falan ti fena Ala ma, na senben yi sa sube magaxuxin de, fe jaxin naba senben yi so a yii kike tonge naanin e nun firin.

⁶ A yi Ala rayelefu fɔlɔ, a lu a xili kale e nun Ala dɔxɔdena e nun naxanye birin ariyanna yi.

⁷ Yama sariɲanxin yenge senben yi so a yii, alogo a xa e nɔ. Senben yi so a yii bɔnsɔnna birin nun yamane birin nun xuine birin nun siyane birin xun na.

⁸ Dunuɲa muxune birin e xinbi sinma nen a bun ma, naxanye birin xili mi sebexi Yexee Diina Nii Rakisin Kitabun kui xabu dunuɲa da waxatini, naxan bata yi faxa nun e fe ra.

⁹ Nba, xa naxan tuli na, a xa a tuli mati.

¹⁰ Xa kasorasaan nagidixi naxan ma, na sama nen kason na yati. Xa sayaan nagidixi naxan ma silanfanna ra, na faxama nen silanfanna ra yati. Nanara, yama sariɲanxin lan e xa e tunnafan e tɔgɔndiya.

¹¹ Nba, n yi sube magaxuxi gbete† to minɛ bɔxɔni. Feri firin yi a ma, ne luxi alo Yexee Diin fenne, koni a yi falan tima alo ninginangana.

† **13:11: Sube magaxuxi gbete** findixi mangane seri batune misaala ra. Na waxatini, yamanan manga gbeen yi batuma alo alana nde. Naxanye findixi yamanan manga gbeen sawurane ki muxune ra, ne senben misaala nan sube magaxuxi firindeni ito ra. Ne nan yi katama yamanan muxune birin xa mangan batu alo ala, anu, denkeleya muxune mi yi nɛe na lige. A finde to dunuɲa mangane seri batune fan misaala ra.

¹² A yi sube magaxuxi singena nɔɔn birin nawalima a jɔxɔni, a yi a liga bɔxɔn nun a muxune birin yi e xinbi sin na sube magaxuxi singen bun ma, naxan maxɔlɔde jaxin bata yi bari.

¹³ Sube magaxuxi firindeni ito yi kabanako taxamasenne ligama, a yi teen nagodo bɔxɔn ma muxune yetagi keli kore.

¹⁴ Senben naxan so a yii a xa kabanako taxamasenne raba sube magaxuxi singen jɔxɔni, na yi dunuɲa muxune mayenden, a yi a fala dunuɲa muxune xa a e xa sube magaxuxi singen sawuran nafala e suxuren na suben naxan bata yi maxɔlɔ silanfanna ra, a yi bari.

¹⁵ Senben yi so sube magaxuxi firinden yii alogo a xa niin bira sawurani, alogo na sawuran xa falan ti, a mɔn xa muxune faxa naxanye mi e xinbi sinma sawuran bun ma.

¹⁶ A yi a liga a muxune birin xa karahan taxamasenna yi lu e birin yiifanna ma hanma e tigi ra, muxudin nun muxu gbeena, nafulu kanna nun yiigelitɔna, xɔrɔn nun konyina.

¹⁷ Muxu yo mi nɛe seen sare hanma e seen mati xa na taxamasenna mi a ma, sube magaxuxin xinla hanma a xinla taxamasenna xasabina.

¹⁸ Fɔ xaxinla xa sɔtɔ nen feni ito yi. Xa naxan xaxili na, na kanna xa sube magaxuxin xinla taxamasenna xasabini ito yate ki fajɪ, a yi a bunna fala, amasɔtɔ xemena nde xinla nan a bunna ra, a tan ni

i ra: keme sennin tonge sennin e nun sennin.‡

14

Muxu xunbaxine betina

¹ Nba, n mon yi Yexee Diin to tixi Siyon Geyaan fari, e nun muxu wuli keme wuli tonge naanin wuli naanin nan yi a ra a xinla nun a Fafe xinla yi sebexi naxanye tigi ra.*

² N yi fala xuina nde me keli kore, naxan yi luxi alo ige walan gbeen xuina alo kuyen sarin xui gbeen. N fala xuiin naxan me, na yi luxi nen alo kondan maxane nan yi kondan maxani.

³ E yi beti nenen bama manga gbeden nun dalise naaninne nun fonne yetagi. Muxu yo mi yi nœ a maxaranje na betin ma fo na muxu wuli keme wuli tonge naanin wuli naaninna naxanye yi xunbaxi bœœ xonna fari.

⁴ Ne nan mi e yete raxosi jaxanle xon, e sarijan. E yi biraxi Yexee Diin fœœ ra a na yi siga dede. E bata yi xunba muxune tagi e lu alo bœœon bogise singe fajin naxanye fima Ala nun Yexee Diin ma.

⁵ Wule falan mi yi minima e de mum! Fe yo mi yi e ra.

Maleka saxanne fe

⁶ Nba, n yi maleka gbete to tuganje kore xonna ma. Habadan Xibaru Fajin falana a yii, a a ralima dunuja muxune ma, e nun siyane nun bœœonne nun xuine nun yamane birin.

⁷ A yi a falama a xuini texin na, a naxa, “E gaxu Ala yee ra, e yi binyen fi a ma, amasoto a kiti sa waxatin bata a li. E a batu, a tan naxan

kore xonna nun bœœœ xonna nun fœœœ igen nun tigne daxi.”

⁸ Malekan firinden yi fa a fœœœ ra, a naxa, “Babilon taa gbeen† bata kala! A bata kala, a tan naxan a tinxintareyaan dœœon fixi siyane birin ma.”

⁹ Malekan saxanden yi fa e fœœœ ra, a yi a xuini te, a naxa, “Xa muxu yo sube magaxuxin nun a sawuran batu, a yi tin a taxamasenna xa sa a tigi ra hanma a yiin ma,

¹⁰ na kanna fan Alaa xœœon manpaan minma nen naxan saxi xœœo igelengenna kui, a yi jaxankata teen nun dole teeni maleka sarijanxine nun Yexee Diin yetagi.

¹¹ E jaxankata teen tutin tema nen habadan han habadan, matabu mi e xa kœœen nun yanyin na e tan naxanye sube magaxuxin nun a sawuran batuma e tan naxanye tinma a xinla taxamasenna yi sa e ma.”

¹² Nanara, yama sarijanxin lanma nen e yi e tunnafan, naxanye Ala yamarine suxuma e denkeleya Yesu ma.

¹³ Na danguxina, n yi fala xuiin me keli kore, a naxa, “Ito sebe: Sewan na kanne xa naxanye faxama Marigini fœœœ iki ma.” Alaa Nii Sarijanxin naxa, “Nœœdin nan na ra, e e matabuma nen e wanli, amasoto e wanle biraxi e fœœœ ra.”

Se xabana bœœœni

¹⁴ Nba, n yi kunda fixen to. Adamadi maligana nde yi dœœi na kundaan fari, mangaya taxamaseri kœœœtin xema daxin soxi a xun na, wœœite xœœœna a yii.

¹⁵ Maleka gbete yi keli Ala Batu Banxini, naxan yi dœœi kundaan

‡ **13:18: 666:** Ndee laxi a ra fa fala na yatœœ findixi wundo taxamasenna nan na lan Romi taan manga gbeen xinla ma naxan xili Nero. Heburu xuiin nun Gireki xuiin sebelidine keden kedenna birin yi lanxi yatœœna nde ma men kaane gbee wundo kiini. Muxun na mangan xinla tongo, a yi a xinla sebelidine yatœœne sa e bode ma, na malanxin lanma keme sennin tonge sennin e nun sennin nan ma. Men kaane miriyani, solofere nan yate kamalixin na. Sennin fan yi a yita fa fala, na muxuna fe mi kamalixi. * **14:1:** A mato Lankenemaya 7.4-8 kui. † **14:8: Babilon taan** findixi wundo falan nan na naxan bunna nen fa fala Romi taana. Romi kaane yi Alaa yamaan jaxankatama Yoni waxatini alo Babilon taan yi Alaa yamaan jaxankatama Daniyeli waxatini.

fari, a yi a xui ramini na ma, a naxa, "I ya wɔlitɛn tongo, i seen xaba, amasɔtɔ se xaba waxatin bata a li bɔxɔni, a bata mɔ."

¹⁶ Nayi, naxan yi dɔxi kundaan fari, na yi a wɔlitɛn nadangu bɔxɔ xɔnna fari, a bɔxɔ xɔnna se xaba daxin ɲan fefe!

¹⁷ Awa, n yi maleka gbete to kele Ala Batu Banxini ariyanna yi, wɔlite xɛnxɛna nde na fan yii.

¹⁸ N mɔn yi maleka gbete to minɛ ariyanna saraxa badeni, naxan yi tɛɛn xun na. Wɔlite xɛnxɛn yi suxi naxan yii, a yi falan ti na xa a xuini texin na, a naxa, "I ya wɔlite xɛnxɛn naso bɔxɔ xɔnna manpa bogine ra, i yi e xaba amasɔtɔ e bata mɔ!"

¹⁹ Malekan yi a wɔlitɛn nadangu bɔxɔn fari, a manpa bogine xaba. A yi e rawoli Alaa xɔlɔ gbeen manpa igen badeni.

²⁰ E sa manpa bogine bodon manpa bogi ige badeni taa xanbin na. Wunla yi mini manpa bogi ige badeni, a te han soone deni lanna, a bɔxɔn manpa ige baden ma han fayida kilo kemɛ saxan ɲɔxɔn.

15

Malekane nun fitina dɔnxɛne fe

¹ Nba, n mɔn yi taxamaseri gbee magaxuxi gbete to kore xɔnna ma, maleka solofere nan yi a ra fitina fe solofere yi naxanye yii. Fitina fe dɔnxɛne nan ne ra, amasɔtɔ Alaa xɔlɔn kamalima ne nan xɔn ma.

² Na xanbi ra, n yi lonna nde to, a gbo alo fɔxɔ igena naxan mayilenma alo kilasi fixɛna, a basanxi tɛɛn na. N yi muxuna ndee fan to tixi na lonna ma naxanye sube magaxuxin nɔ e nun a sawuran nun a xinla xasabina, Alaa kondenne yi suxi e yii.

³ E yi Alaa walikɛɛn Musaa bɛtin bama e nun Yɛxɛɛ Diina bɛtina, e naxa, "Marigina, Ala Sɛnben Birin Kanna, I ya wanle gbo, e magaxu!

Siyane birin ma mangana, i ya kiraan tinxin. Nɔndin nan a ra.

⁴ Marigina, nde mi gaxuɛ i tan yɛɛ ra,

a tondi i xinla binyɛ?

Amasɔtɔ i tan nan keden pe sariɲan.

Siyane birin fama nɛn, e yi i batu.

Amasɔtɔ i ya tinxinyaan bata makenɛn."

⁵ Na xanbi ra, n yi Ala Batu Banxin dɛɛn nabixin to kore, Alaa sereya bubuna.

⁶ Fitina fe soloferene yi maleka soloferene naxanye yii, ne yi mini Ala Batu Banxini, e maxidixi taa dugi sariɲanxine yi naxanye yi mayilenma, e kanke yi xidixi xɛma tagi xidine ra.

⁷ Awa, na dalise naaninna nde keden yi xɛma lenge solofere so maleka soloferene yii naxanye yi rafexi habadan Alaa xɔlɔn na.

⁸ Ala Batu Banxin yi rafe tɛɛ tutin na fata Alaa binyen nun a sɛnben na. Muxu yo mi yi nɔɛ soɛ Ala Batu Banxini han maleka soloferene fitina fe soloferene yi kamali.

16

Alaa xɔlɔ lengenne fe

¹ Nba, n yi fala xui gbeen mɛ keli Ala Batu Banxini. A yi a falama maleka soloferene xa, a naxa, "ɛ siga, ɛ sa Alaa xɔlɔ lengen solofereni itoe yixɛɛ bɔxɔ xɔnna ma!"

² Maleka singen yi siga, a sa a gbee lengenni xɛɛ bɔxɔn ma. Sube magaxuxin taxamasenna yi muxun naxanye ma, e nun naxanye yi a sawuran batuma, fure ɲaxin yi mini ne fatin ma.

³ Malekan firinden yi a gbee lengenni xɛɛ fɔxɔ igeni. Igen yi liga alo muxu faxaxin wunla. Daliseen naxanye birin yi fɔxɔ igeni, ne birin yi faxa.

⁴ Malekan saxanden yi a gbee lengenni xɛɛ baane nun ticine yi, e birin yi findi wunla ra.

⁵ Malekan naxan yi igene xun na, n yi na xuiin me, a naxa, "I tinxin, i tan naxan na, i tan naxan yi na a foloni, i tan sariɗandena, i bata kitin sa tinxinni,
⁶ bayo e bata i ya yama sariɗanxin nun nabine wunla ramini. Nayi, i bata wunla so e yii, e yi a min.

Na nan lan e ma."
⁷ Awa, n yi fala xuiin me keli saraxa gandeni, a naxa, "Nɗandin na a ra, Marigina, Ala Senbe Birin Kanna, i kitine sama tinxinna nun ɗandin nin."

⁸ Malekan naaninden yi a gbee lengenni xeɛ sogen fari. Ala yi tin, sogen xa yamaan magan a yilinga gbeen na.

⁹ A yilinga gbeen yi muxune magan, e yi Ala xinla rayelefu, senben naxan yii a fitina feni itoe rafa. E mi e xun xanbi so e yulubine yi, e yi Ala binya.

¹⁰ Malekan suulunden yi a gbee lengenni xeɛ na sube magaxuxina manga gbeden ma, a yamanan yi lu dimini, muxune yi lu e lenne xinɗe xoloni.

¹¹ Ala Naxan Kore, e yi na rayelefu e xolen nun e fure de ɗaxine fe ra. Koni e mi xeɛ e kewali ɗaxine foxo ra.

¹² Malekan senninden yi a gbee lengenni xeɛ Yufareti baa gbeeni. Baan yi xara alogo mangan naxanye fama sa keli sogeteden binni, ne xa kiraan soto.

¹³ Nba, n yi yinna saxan to mine ninginangan nun sube magaxuxin nun wule nabiin de, e luxi alo xunɗene.

¹⁴ Yinnane nan yi ne ra naxanye kabanako feene ligama. E siga dunuɗa mangane birin fema alogo e xa e malan yenge so xinla

ma Senbe Birin Kanna, Alaa loxo gbeena fe ra.

¹⁵ Marigin naxa, "A mato, n fa feen muxune raterenama nen alo muɗadana. Sewan na kanna xa naxan luma a yee ra yi, a yi a dugine kantan alogo a ragenla nama mini, a yagi."

¹⁶ Nba, yinnane yi mangane malan yirena nde yi denaxan xili Heburu xuini Haramagedon.

¹⁷ Malekan solofereden yi a gbee lengenni xeɛ foyeni. Fala xui gbeen yi keli manga gbedeni Ala Batu Banxini, a yi a fala, a naxa, "A bata ɗan!"

¹⁸ Kuyen jin masoxonna nun xuine nun galan xuiin yi mini, boxon yi xuruxurun gbeen ti naxan ɗoxon munma yi liga xabu muxune da!

¹⁹ Taa gbeen yi taxun saxanna ra. Siyane taane yi kala. Ala mi jinan Taa gbeen Babilon* xon, a yi a xolo gbeen manpa lengenna so men kaane yii, alogo e xa Alaa xolon min.

²⁰ Ige tagi boxone birin yi tunun. Geyane fan mi yi fa toma.

²¹ Balabalan keɛɛ binyene yi lu yolonɗe muxune ma naxanye yi kilo tonge naaninna liye. Muxune yi Ala rayelefu na fitina balabalan keɛena fe ra, amasoto na yi magaxu kati!

17

Yalunde ɗaxalan gbeena fe

¹ Na xanbi ra, lenge soloferene yi suxi maleka soloferen naxanye yii, na nde keden yi fa n fema, a naxa, "Fa be, yalunde ɗaxalan gbeena* fe kitin sama kii naxan yi, n xa na yita i ra, naxan findixi taa gbeen misaala ra naxan tixi baa wuyaxi longonna ra.

* **16:19: Babilon taan** findixi wundo falan nan na naxan bunna neen fa fala Romi taana. Romi kaane yi Alaa yamaan ɗaxankatama Yoni waxatini alo Babilon taan yi Alaa yamaan ɗaxankatama Daniyeli waxatini. * **17:1: Yalunde ɗaxalan gbeeni** ito findixi Romi taan misaala ra.

² Dunuᵓa mangane yalunyaan liga a tan nan xɔn, dunuᵓa muxune birin yi e min a yalunyaan dɔlɔn na han e xunne yi keli.”

³ Alaa Nii Sariᵓanxin yi so n yi, malekan yi n tongo, a siga n na tonbonni. N yi sa ᵓaxanla nde to, a dɔxi sube magaxuxi gbeela nde fari, Ala rayelefu falane yi sɛbɛxi naxan yiren birin ma a xinle ra. Xun solofere nun feri fu nan yi a ma.

⁴ Na ᵓaxanla yi maxidixi dugi mamiloxin nun a gbeela nan na e nun xɛmaan nun bɔxɔ bun nafunle nun gɛmɛ tofajine.† Xɛma igelengenna a yii, na rafexi fe haramuxine nun a yalunya fe xɔsixine birin na.

⁵ Xinla nde yi sɛbɛxi a tigi ra, wundo feen nan yi na ra, a naxa, “Babilɔn Taa Gbeena,‡ Yalunde ᵓaxanle nun dunuᵓa fe haramuxine birin nga.”

⁶ Awa, n yi na ᵓaxanla to, a minxin nan yi a ra yama sariᵓanxin wunla nun Yesu a sere tɔgɔndiyaxine wunla ra. N to a to, n yi kabɛ kati.

⁷ Malekan yi n maxɔdin, a naxa, “I kabɛn nanfera? N ᵓaxanla fe wundo feen bunna falama i xa nɛn e nun sube magaxuxin naxan a xalima, xun solofere nun feri fu naxan ma.

⁸ I sube magaxuxin naxan toxi, na yi na nun, koni iki, a mi fa na. Anu, a mɔn tema nɛn yili ᵓaxin na, a sa halagi. Dunuᵓa muxun naxanye birin xili mi sɛbɛxi habadan Nii Rakisin Kitabun kui benun dunuᵓa xa da waxatin naxan yi, ne na sube magaxuxin to waxatin naxan yi, e kabɛma nɛn, amasɔtɔ a yi na nun, koni a mi fa na iki, anu a mɔn fama nɛn.”

⁹ “Na ma, fɔ xaxinla nun fe kolonna nan xa lu en yi: Xun soloferene findixi na taan geyaan soloferene nan na, ᵓaxanla dɔxi

naxanye fari. E mɔn findixi manga soloferene nan na.

¹⁰ Suulun bata kala. Keden mangayani iki, boden munma fa singen. A na fa waxatin naxan yi, a waxatidi nan tun nabama.

¹¹ Sube magaxuxin naxan yi na nun, koni a mi fa na, na yɛtɛɛn findixi mangan solomasɛxɛden nan na, a mɔn manga soloferene yɛ, a sigan halagin nan ma.”

¹² “I feri fuun naxanye toxi, ne findixi manga fuuna ndee nan na, naxanye munma mangayaan fɔbɔ singen, koni e mangayaan ligama nɛn waxatidi bun ma sube magaxuxin waxatini.

¹³ E birin miriyaan keden: e e sɛnbɛn nun e fangan birin soma nɛn sube magaxuxin yii.

¹⁴ E Yɛxɛɛ Diin yengɛma nɛn, koni Yɛxɛɛ Diina e nɔma nɛn, amasɔtɔ Marigine Marigin nan a ra, e nun Mangane Mangana. E nun a muxu xilixine nun a muxu sugandixine nun a muxu tɔgɔndiyaxine fan yi nɔɔn sɔtɔ.”

¹⁵ Malekan yi a fala n xa, a naxa, “I igen naxanye toxi, yalunde ᵓaxanla yi dɔxi dɛnaxan yi, bɔnsɔnne nun yamane nun siyane nun xuine nan ne ra.

¹⁶ I feri fuune nun sube magaxuxin naxanye toxi, ne yalunde ᵓaxanla raᵓaxuma nɛn, e yi a yii seene birin ba a yii, e yi a rageli. E yi a fati bɛndɛn don, e yi a gan.

¹⁷ Amasɔtɔ Ala nan na saxi e bɔɓɛni, e xa a sagoon liga. E birin yi lan a ma, e yi e sɛnbɛn nawali sube magaxuxina mangayani han Alaa falan yi kamali.”

¹⁸ “I ᵓaxanla naxan toxi, na findixi taa gbeen nan na naxan mangayaan ligama dunuᵓa mangane birin xun na.”

18

Babilɔn kala fena

† 17:4: *bɔxɔ bun nafunla*: Gɛmɛn siyana nde nan ma fe falaxi be naxan toma fɔxɔ ige yi xaxunna ndee kui. Na gɛmɛn xili nɛn “perili.”

‡ 17:5: *Babilɔn Taa Gbeena*: Wundo falan

na a ra naxan Romi taan nan ma fe falama.

¹ Na danguxina, n mən yi maleka gbete to gode keli kore naxan senbe yi gbo, a nərən degen yi bəxən birin yiyalan.

² A yi a xuini te, a naxa, “Babilon taa gbeen* bata bira, a bata kala! A bata findi jinanne nun yinna naxine birin dəxoden na e nun xəli naxin nun sube hara-muxi xəsixin sifan birin konna.

³ Amasotə siyane birin bata a yalunyaan dələ xələn min. Dunuɲa mangane birin bata yalunyaan liga a xən. Dunuɲa yulane bata findi nafulu kanne ra a nafulu kanya gbeen xən.”

⁴ Na xanbi ra, n yi fala xui gbete me keli kore, a naxa, “N ma yamana, ε keli a yi, alogo ε nama basan a yulubine ra, ε nun ne yi fitina fena ndee sətə ε bode xən.

⁵ Amasotə a yulubine bata e malan e bode fari te han kore xənna. Ala mi jinanxi a fe naxine xən ma.

⁶ E a saranna fi alo a bonne saranxi kii naxan yi, ε a saranna fi a kewanle ra dəxode firin.

A dələn saxi igelengenna naxan kui, ε na rafe dəxode firin.

⁷ A binyen nun yete yijnaxunna naxan nagidi a yete ma, ε na tərən nun a səxələn naxənna ragidi a ma.

Amasotə a fala nən a yete ma, a naxa,

‘A mato, n bata findi naxalan mangan na, kəna gile mi n na, n mi sunε mume!’

⁸ Na ma, fitina feni itoe birin fama a ma nən ləxə kedenni: furen nun sunun nun fitina kaməna,

a mən yi woli tēni, a gan.

Amasotə Marigina Ala senben gbo

naxan a kitin saxi.”

⁹ Dunuɲa mangan naxanye luxi yalunyaan nun yete yijnaxunni a xən, ne na a ganmatəon tutin to te waxatin naxan yi, e sunuma nən, e wuga a fe ra.

¹⁰ E gaxuxin yi sa ti wulani a naxankatana fe ra, e yi a fala, e naxa,

“Gbalona, gbalona, Babilon taa gbeena, taa senbe kanna, i ya kitin bata fa i ma sanɲa ma kedenni!”

¹¹ Dunuɲa yulane fan sunuma nən, e wuga a fe ra, amasotə muxu yo mi fa e sare seene sarama sənən:

¹² naxanye findixi xəmaan nun gbeti fixen nun bəxə bun nafunle nun perili gəme tofajin nun taa dugi fajine nun dugi mamiloxine nun dugi faji gbete nun dugi gbeele nun wudi faji sifane birin na e nun se fajin sifan birin naxanye rafalaxi sama jinna ra, e nun wudi fajine nun sulan nun wuren nun gəme faji fixene,

¹³ e nun sinamon wudi xiri naxumən nun se xiri naxumene nun latikənənna nun mirihi latikənənna nun wusulanna nun dələn nun turen nun murutu fujin nun murutun nun jingene nun yeɣene nun soone nun wontorone nun konyine nun muxune niine.

¹⁴ Yulane yi a fala taan muxune xa, e naxa,

“Sare seen naxanye birin xəli i ma, ne bata tunun, i ya nafunle nun i ya nərən bata ɲan.

E mi fa toma sənən!”

¹⁵ Yulan naxanye nafunla sətə na taani yulayani, ne sa tima nən wulani, amasotə e bata gaxu a naxankatan yeε ra, e wugama nən, e sunu.

¹⁶ E yi a fala, e naxa,

“Gbalona.

Gbalon taa gbeeni ito xa.

* 18:2: *Babilon taa gbeena*: Wundo falan na a ra naxan bunna nən fa fala Romi taana.

Na kaane yi maxidixi taa dugi faɲin
nɪn,
e nun dugi mamiloxin nun a gbeela
e nun xɛmaan nun gɛmɛ tofaɲine.
17 Nafulu gbee sifani ito bata raxɔri
saɲa ma kedenni!”

Kunki ragine nun kunki kui
muxune nun kunkin walikene
birin yi sa ti wulani.

18 E gbelegbelema, e yɛɛn tixi
a ganmatɔn tutin tematɔn na, e
naxa, “Taa mundun yi maliga taa
gbeeni ito ra?”

19 E lu gbangbanna se e xunne yi
sununi, e yi lu wuge, e sunu, e naxa,
“Gbalona,
gbalon taa gbeeni ito xa!
Kunki kanne birin findixi nafulu
kanne ra taani ito nin.
A bata raxɔri saɲa ma kedenni!”

20 E sewa a halagi feen na,
ε tan naxanye kore xɔnna ma,
ε tan yama sariɲanxin nun a
nabine nun a xɛrane,
ε fan xa sewa.
Amasɔɔ Ala bata a makiti,
a yi ε xun mafala kitin bolon.

21 Nba, maleka senbɛmana nde
yi gɛmɛ gbeen tongo alo se din
gɛmɛna a yi a woli fɔxɔ igeni, a
naxa,
“Babilɔn taa gbeen nawolima ayi
kala senbɛ sifani ito nin,
a mi fa to sɔnɔn.

22 Konden xuiin nun yenla xuiin
nun xulen xuiin nun
xɔta xuiin mi fa mɛma ayi sɔnɔn!
Walikɛ kesuxi sifa yo mi fa toma ayi
sɔnɔn.

Se din xuiin mi fa mɛma ayi sɔnɔn!

23 Lenpu dɛgen mi fa toma ayi
sɔnɔn.

Naxalandin nun naxalandi kanna
xuiin mi fa mɛma ayi sɔnɔn.

Na birin bayo ε yulane yi findixi
dunuɲa senbɛ kanne nan na.

Na birin bayo ε dunuɲa muxune
birin mayenden nɛn ε
woyimɛya feene xɔn.

24 Alaa nabine nun a yama
sariɲanxin wunla minixi
Babilɔn taan nin
muxun naxanye birin faxa bɔxɔni,
ne wunla goronna a tan nan ma.”

19

1 Na danguxina, n yi fala xui
gbeen mɛ kore naxan yi luxi alo
gali gbeen xuina, a naxa,
“Tantunna Ala xa!

Kisin nun binyen nun senbɛna en
ma Ala nan yii!

2 Amasɔɔ a kitine sama ɲɔndin nun
tinxinna nin.

A bata ɲaxalan yalunxi gbeen mak-
iti
naxan yi dunuɲa kalama a yalun-
yaan na.*

A mɔn yi a walikene faxa feen
saran a ra.”

3 E mɔn yi a fala, e naxa,

“Tantunna Ala xa!

Taan gan tutin luma nɛn tɛ
habadan.”

4 Fori mɔxɔɲɛn nun naaninne nun
dalise naaninne yi e xinbi sin, e yi
Ala batu, a dɔxi a manga gbɛdeni, e
naxa,

“Amina! Tantunna Ala xa!”

*Yɛxɛɛ Diina ɲaxalandi tiin
ɲaxaɲaxana*

5 Na xanbi ra, fala xuiin yi keli
manga gbɛdeni naxan a fala, a
naxa,

“E en ma Ala tantun,

ε tan a walikene birin,

ε tan naxanye gaxuxi a yɛɛ ra,
muxudin nun muxu gbeena.”

6 Nba, n yi fala xuiin mɛ, naxan yi
luxi alo gali gbeen xuina, a mɔn
yi luxi alo ige walan gbeen xuina,
e nun kuye sarin gbeen xuina. A
naxa,

“Tantunna Ala xa!

Amasɔɔ en Marigina,

Ala senben birin kanna nan man-
gayaan nabama!

7 En sewa, en ɲaxan.

En yi binyen fi a ma!

Bayo Yɛxɛɛ Diina ɲaxalandi tiin
waxatin bata a li,

* 19:2: *Naxalan yalunxin* findixi wundo falan na lan Romi taan ma.

a jaxalandin bata a yitɔn.

⁸ Dugi fajɪ sarijanxin mayilenxin bata so a yii a maxidi seen na.”

Dugi fajɪn findixi yama sarijanxina tinxinyaan misaala nan na.

⁹ Na xanbi ra, malekan yi a fala n xa, a naxa, “Ito sebe: ‘Sewan na kanne xa naxanye xilixi Yexee Diina jaxalandi tiin sewa bande donni.’ ” A mɔn yi a fala n xa, a naxa, “Alaa jɔndi falane nan itoe ra.”

¹⁰ N yi n xinbi sin a bun ma a batu feen na, koni a yi a fala n xa, a naxa, “I nama na liga! I walike boden nan n tan na e nun i ngaxakedenna naxanye birin na Yesu a fe seren ba. Ala nan xa batu!” Bayo Yesu a fe sereya falan findixi Alaa Nii Sarijanxin nabiya falane nan na.

Soo ragiɪn nun soo fixena fe

¹¹ Nba, n yi kore xɔnna to rabixi, n yi soo fixen to. Naxan yi dɔxi a fari, na yi xili nen Tinxinna nun Jɔndina. A kitin nun yengen nabama tinxinna nin.

¹² A yeene yi luxi alo tee degena. Mangaya taxamaseri wuyaxi yi soxi a xun na. Xinla yi sebexi a ma, muxu yo mi naxan kolon, fo a tan.

¹³ Domaan naxan yi ragodoxi a ma, na bata yi sin wunli. A xili nen, “Alaa Falana.”

¹⁴ Ariyanna ganle yi biraxi a foxo ra, e yi dɔxi soo fixene fari. E maxidixi taa dugi fixe sarijanxini.

¹⁵ Silanfan xenxen yi minima a de, a yi siyane noma naxan na. A tan nan mangaya xodexen ligama siyane birin xun na a manga wure dunganna ra.† A tan nan manpa bogine bodonma Ala Senben Birin Kanna xolo gbeen manpa ige badeni.

¹⁶ Xinla sebexi a domaan nun a danban ma, a naxa, “Mangane Mangana, Marigine Marigina.”

¹⁷ Nba, n yi malekan to tixi so-gen tagi. Xonla naxanye birin yi

kore foyeni, a yi falan ti ne xa a xuini texin na, a naxa, “E fa be, e fa e malan Alaa donse donna malan gbeena fe ra,

¹⁸ alogo e xa fa mangane suben don e nun sofa kuntigine nun senbemanen nun soone nun soo ragine e nun muxune birin, xɔrone nun konyine, muxu gbeen nun muxudina.”

¹⁹ N yi na sube magaxuxin to, e nun dunuɲa mangane nun e ganle. E yi malanxi alogo e xa na kanna yenge naxan dɔxi soo fixen fari, e nun a ganla.

²⁰ E yi sube magaxuxin suxu, e nun wule nabiin naxan yi kabanako feene ligama a yetagi a muxune mayenden naxanye xɔn e yi tin sube magaxuxin taxamasenna xa sa e ma, e yi a sawuran batu. E firinna birin jenen yi woli ayi tee darani naxan degema dole teen na.

²¹ Naxan yi dɔxi soo fixen fari, silanfanna naxan yi minima na de, na yi a dɔnxene faxa, xoline yi lugo e binbine ra.

20

Nee wuli kedenna mangayana fe

¹ Nba, n yi malekan to gode keli kore, yili jaxin dejinna a yii e nun yolɔnxɔn kuye gbeena.

² A yi ninginangan suxu, saji fonna, Yinna Mangana, Setana, a yi a xidi, a lu na han jee wuli keden.

³ Malekan yi a woli yili jaxin na, a yi na sɔxɔn a ma, a taxamasenna sa a ma, alogo a nama fa siyane mayenden han jee wuli kedenna yi kamali. Na na dangu, fo a mɔn xa fulun nen han waxatidi.

⁴ N yi manga gbene to. Naxanye yi dɔxi e yi, kiti sa senben yi so ne yii. Naxanye xunne bata yi sege e de Yesu a fe sereyaan nun Alaa falana fe ra, naxanye mi sube magaxuxin nun a sawuran batu, naxanye mi tin a taxamasenna xa

† 19:15: Yaburin 2.9

sa e tigi ra hanma e yiin ma, n yi ne niine to. E niin mən yi bira e yi e nun Alaa Muxu Sugandixin yi mangayaan liga han jεε wuli keden.

⁵ Faxa muxun dənxe ne niin mi birama e yi han jεε wuli kedenna yi defe. Faxa muxune kenla sayani, a fəln nan na ra.

⁶ Sewan muxune xa naxanye na lu na keli singeni sayani. Sayaan firinden mi senbe sətəma e tan ma, e findima nen Ala nun a Muxu Sugandixina saraxaraline ra, e yi mangayaan liga a xən han jεε wuli keden.

Setana nə fena

⁷ Na jεε wuli kedenna na dangu waxatin naxan yi, Setana ramina nen kasoon na.

⁸ A minima nen a siyane birin mayenden bəxən tongon naaninne birin yi alogo a xa e malan yengen xili ma, na yi xili sa “Gogo nun Magogo.”* E wuya ayi alo fəxə igen mejnensinna.

⁹ E fama nen e bəxən yiren birin li, e sa yama sarijanxin daaxaden nabilin e nun Alaa taə rafanxina. Koni tən yi godo keli kore, a yi e halagi.

¹⁰ Na Yinna Mangana, Setana naxan e mayenden, na yi woli tεε darani naxan dege ma dole tən na, sube magaxuxin nun wule nabiin denaxan yi. E lu jaxankataxi yanyin nun kəeen na habadan han habadan.

Kiti dənxe na fe

¹¹ Nba, n yi manga gbede fixe gbeen to, e nun naxan yi dəxi a yi. Bəxə xənna nun kore xənna e gima a yεε ra, e mi fa to sənən.

¹² Na xanbi ra, n yi faxa muxune to, muxu gbeene nun muxudine, e tixi manga gbeden yetagi. Kitabune yi rabi, Kitabu gbete fan yi rabi. Nii Rakisin Kitabun nan yi na ra. Faxa

muxune yi makiti alo a yi sebe xi kii naxan yi kitabune kui, lan e kewanle ma.

¹³ Fəxə igen yi a gbee faxa muxune ramini, sayaan nun laxira fan yi e gbee faxa muxune ramini, e birin yi makiti e kewanle ma.

¹⁴ Nayi, sayaan nun laxira yi woli tεε darani. Na findin sayaan firinden nan na, tεε darani.

¹⁵ Naxan yo xili mi to sebe xi Nii Rakisin Kitabun kui, na wolima ayi nen tεε darani.

21

Kore xəri nenən nun bəxə xəri nenəna fe

¹ Na xanbi ra, n yi kore xəri nenən nun bəxə xəri nenən to. Amasətə kore xəri singen nun bəxə xəri singen bata yi tunun, fəxə igen mi yi fa na sənən.

² Awa, n yi Alaa Taa Sarijanxin to gode keli ariyanna yi Ala fema, Yerusalen nenəna, a yitənxi alo jaxalandin naxan a yitənxi siga a xemen nalandeni.

³ N yi fala xui gbeen me manga gbedeni, a naxa, “Ala dəxəden bata lu adamadiine tagi! A luma nen e fema, e findi a yamaan na. Ala yetεen luma nen e fema, a findi e Ala ra.

⁴ A yi e yeεgen birin fitan e yeε ra yi, sayaan mi fa luma na sənən hanma sununa hanma wugana hanma xələna. Amasətə fe fonne bata jan.”

⁵ Na xanbi ra, naxan yi dəxi manga gbedeni, na yi a fala, a naxa, “N bata feen birin findi a nenən na!” A mən yi a fala, a naxa, “Ito sebe, amasətə fe ragidixin nun jəndin nan falani itoe ra.”

⁶ A mən yi a fala n xa, a naxa, “N tan nan Alifa nun Omega ra.* Na nan na ra, a fəln nun a rapanna. Xa min xənla naxan ma, n siimaya

* **20:8:** Alaa yamaan yaxune xili na kiini Nabi Esekiyeli kitabu yiren kui. A mato Esekiyeli sora 38 han 39 kui. * **21:6:** Gireki xuiin gbee sebelidine fəln nan Alifa ra, a rapanna yi findi Omega ra. Na nan na ra, a fəln nun a rapanna.

tigi igena nde soma nen a yii, a sare mi na.

⁷ Na nan findima nɔ sɔtɔ muxun kɛɛn na. N findima nen a Ala ra, a yi findi n ma diin na.

⁸ Koni nafigine nun denkeleyatarenon nun muxu xɔsisine nun faxa tiine nun yanga suxune nun kɔɛramuxune nun suxure batune nun wule falane birin, ne tan gbeen tɛɛ daraan nan na naxan dɛgɛma dole tɛɛn na. Sayaan firinden nan na ra.”

Yerusalɛn nenɛna fe

⁹ Lenge soloferen yi suxi maleka soloferen naxanye yii, naxanye yi rafexi fitina fe dɔnxɛ soloferene ra, na nde keden yi fa n fɛma, a naxa, “Fa be, n xa ɲaxalandin yita i ra, Yɛxɛɛ Diina ɲaxanla.”

¹⁰ Alaa Nii Sariɲanxin yi so n yi, malekan yi siga n na geya gbeen fari pon, a sa Taa Sariɲanxin yita n na, Yerusalɛn naxan godo keli ariyanna yi Ala fɛma.

¹¹ Alaa nɔrɔn yi a ma, a may-ilenma alo yasipi gɛmɛna alo gɛmɛ fixɛna.

¹² Yinna yi taan nabilinxi, a mate, a gbo. So dɛ fu nun firin yi a ma. Maleka fu nun firin tixi na dɛɛne ra. Isirayila bɔnsɔn fu nun firinne xinle sebɛxi dɛɛne ma.

¹³ Sogeteden binni dɛ saxan, kɔmɛnna ma dɛ saxan, yiifanna ma dɛ saxan, sogegododen binni dɛ saxan.

¹⁴ Bɛtɛn sade fu nun firin nan yi taan yinna bun, Yɛxɛɛ Diina xɛra fu nun firinne xinle sebɛxi e ma.

¹⁵ Malekan naxan yi falan tima n xa, se maliga tamin yi suxi na yii naxan yi rafalaxi xɛmaan na, alogo a xa taan maliga e nun a dɛɛne nun a yinna.

¹⁶ Tongon naanin nan yi taan ma. A kuyan nun a yigboon yi lan. Malekan yi taan maliga se maliga tamin na: kilo wuli firin. A kuyan nun a yigboon nun a yiteen birin yi lan.

¹⁷ Malekan yi yinna maliga adamadiine se maliga kiini, nɔngɔnna yɛ kɛmɛ tonge naanin e nun naanin.

¹⁸ Na yinna yi tixi yasipi gɛmɛn nan na, taan yi tixi xɛma fajin nan na. A fixa alo kilasina.

¹⁹ Taan nabilinna yinna bɛtɛn sadene yi rayabuxi gɛmɛ fajin sifan birin na: yasipi gɛmɛn nan yi a bɛtɛn sade singen ma, a firindena safiri gɛmɛna, a saxandena agati gɛmɛna, a naanindena emerodi gɛmɛna,

²⁰ a suulundena onixi gɛmɛna, a sennindena karinɛliya gɛmɛna, a soloferedena kirisoliti gɛmɛna, a solomasɛxɛdena berili gɛmɛna, a solomanaanindena topasi gɛmɛna, a fudena kirisopirasi gɛmɛna, a fu nun kedendena yasinti gɛmɛna, a fu nun firindena ametisi gɛmɛna.

²¹ A so dɛ fu nun firinne birin yi rafalaxi gɛmɛ fajine nan na. Dɛ keden kedenna birin yi rafalaxi perili gɛmɛ tofajɪ keden nan na. Taan kira gbeen yi rafalaxi xɛma fajin nan na, a fixa alo kilasina.

²² Koni n mi Ala Batu Banxin se to na taani, amasɔtɔ Marigina, Ala Sɛnbɛn Birin Kanna nun Yɛxɛɛ Diin nan findixi Ala Batu Banxin na.

²³ Taan mako mi yi sogen nun kike dɛgɛn ma, amasɔtɔ Alaa nɔrɔn yi a yiyalanma. Yɛxɛɛ Diin nan a lenpun na.

²⁴ Dunuɲa siyane sigan tima a dɛgɛn nan ma, dunuɲa mangane fama nen e binyen na a xɔn.

²⁵ Taan dɛɛne mi ragalin mume, amasɔtɔ kɛɛn mi soma na yi mume!

²⁶ Siyane birin fama nen e binyene nun e xunnayerenne ra a xɔn.

²⁷ Koni se sariɲantare yo mi soɛ na taani, hanma fe xɔsixi rabana hanma wule falana, koni fɔ naxanye xili sebɛxi Yɛxɛɛ Diina Nii Rakisin Kitabun kui.

Ariyanna

¹ Malekan yi siimaya baa igen fan yita n na. A fixa alo kilasina, keli Ala nun YεXεε Diina manga gbεdeni.

² Siimaya wudin yi tixi taan yama malanden tagi, e nun baan fɔxɔ firinne ra, naxan yi bogima sanja ma fu nun firin jεεn bun ma. A yi bogima nεn kike yo kike. Siyane rakεndεya seen nan yi a dεεne ra.

³ Danga mi fa na sɔnɔn.

Ala nun YεXεε Diina manga gbεden luma nεn na taani. A walikene yi a batu.

⁴ E yi a yetagin to, a xinla yi lu e tigi ra.

⁵ Kɔεεn mi fa soε mumε, e mako mi fa luma lenpu dεgen ma hanma sogena, amasɔtɔ Marigina, Ala nan e luma kenenni. E luma nεn man-gayani habadan han habadan.

Yesu fa fena fe

⁶ Na xanbi ra, malekan yi a fala n xa, a naxa, “Fe ragidixin nun jɔndin nan falani itoe ra. Marigina, Ala naxan xaxinla fima nabine ma, na nan a malekan nafaxi alogo a xa sa a yita a walikene ra naxan fama ligadeni.”

⁷ Yesu naxa, “N famatɔn ni i ra. Sεwan na kanna xa naxan na nabiya fala sεbεxini itoe suxu.”

⁸ N tan Yoni nan feni itoe mεxi, n yi e to. Nba, n to e mε, n yi e to, malekan naxan yi e yitama n na, n yi bira na san bun ma, alogo n xa a batu.

⁹ Koni a yi a fala n xa, a naxa, “I nama na liga de! I walikε boden nan n na, e nun i ngaxakeden nabine e nun naxanye birin fala sεbεxini itoe suxuma. Ala nan batu!”

¹⁰ A yi a fala n xa, a naxa, “I nama nabiya fala sεbεxini itoe findi wundo feene ra de. Amasɔtɔ waxatin bata maso.

¹¹ Xa tinxintaren naxan na, na xa lu tinxintareyani. Xa xɔsiden

naxan na, na xa lu xɔsi fe rabani. Xa naxan tinxin, na xa lu tinxinyaan fari. Xa naxan sarijan, na xa lu sarijanani.”

¹² Yesu naxa, “N famaani ni i ra. N fama nεn birin kewanla saranna ra n yii.

¹³ N tan nan Alifa nun Omega ra, na bunna nεεn fa fala a singen nun a dɔnxεna, a fɔlɔn nun a rajanna.”

¹⁴ “Sεwan na kanne xa naxanye e domane xama alogo e xa siimayaan wudin sɔtɔ, e so taan so dεεne ra.

¹⁵ Koni fe xɔsixi rabane nun kɔeramuxune nun yalundene nun faxa tiine nun suxure batune nun wule falan nafan naxanye birin ma, ne luma nεn taan fari ma.”

¹⁶ “N tan Yesu bata n ma malekan xε ε ma alogo a xa sa sereyani ito ba denkelεya yamane xa. Dawuda bɔnsɔnna nan n na, keli a denbayani. Tagalan saren nan n tan na, naxan tema xɔtɔnni.”

¹⁷ Awa, Alaa Nii Sarijanxin nun jaxalandin yi a fala, e naxa, “Fa be!” Naxan yo na a mε, na fan xa a fala, a naxa, “Fa be!” Xa min xɔnla naxan ma, na xa fa. Xa naxan wama siimaya igen xɔn, na xa a rasuxu, a mi sarama.

Fala Dɔnxεna

¹⁸ N muxune nan maxadima naxanye birin nabiya fala sεbεxini itoe mεma, xa naxan nde sa e fari, Ala fitina feene sama nεn na kanna fari naxanye sεbεxi kitabuni ito kui.

¹⁹ Xa naxan yo nde ba nabiya fala sεbεxini itoe ra, Ala na kanna gbee bama nεn siimaya wudin nun taa sarijanxina fe yi, naxanye fe falaxi kitabuni ito kui.

²⁰ Naxan feni itoe seren bama, na naxa, “Nɔndin na a ra, n famaani ni i ra.” Amina! Marigi Yesu fa!

²¹ Marigi Yesu xa hinan ε birin na.

Yaburina Nabi Dawudaa Betine

Isirayila manga Dawuda nan Kitabun yireni ito sebexi naxan xili “Nabi Dawudaa Yaburina.” Sora yo sora beti keden na a ra muxune yi naxan bama Ala batu waxatine yi. Yamaan yi salima waxatin naxan yi, e Ala batu, e yi betina ndee bama nen Ala Batu Banxin kui. Denkeleya muxu kedenna fan yi nœ nen betine be a konni a nema Ala maxandε waxatin naxan yi. Betini itoe findixi Ala matɔxɔn nun Ala maxandin nan na.

Beti kemε tonge suulun nan malanxi Kitabun yireni ito kui Isirayila fonne yi naxanye bama salideni. Dawuda mi na ndee sebexi, koni e malanxi a xinla bun bayo a tan nan a wuyaxi sebe, a mɔn yi muxune yamari e xa betine yitɔn a mangaya waxatini.

Iki a yitaxunxi dɔxɔde suulun nan na. Yaburin Yire Singena: Keli a sora 1 ma han 41. A Yire Firindena: Keli a sora 42 ma han 72. A Yire Saxandena: Keli a sora 73 ma han 89. A Yire Naanindena: Keli a sora 90 ma han 106. A Yire Suulundena: Keli a sora 107 ma han 150.

Yaburin sora kemε tonge suulunna ye, falana nde sebexi sora kemε nun nde xunna ra naxan e keliden yitama en na hanma e ba kiina hanma maxa seen naxanye lan e ma. Falan bun tiina nde mɔn sebexi ndee tagini naxan e ba kiin yebama. Ne bunne mi fa kolon ki faji bayo e seben bata jεε wuli saxon ti fayida.

Beti siya fu nun firin nan kolonxi Nabi Dawudaa Yaburin kui:

1) Tantun betin naxanye Alaa gboon nun a fanna fe falama. (Misaala: sora 8, 19, 33, 100, 103-105, 111, 113, 114, 117, 135, 136, 145-149)

2) Alaa mangayana fe betine, naxanye a falama e naxa, “Mangan

nan Alatala ra.” (Misaala: 47, 93, 96 han 99)

3) Mangana betine, Ala maxandina mangan xa hanma mangana Ala maxandina. (Misaala: 2, 18, 20, 21, 45, 72, 89, 101, 110, 144)

4) Ala Batu Banxini so betine. (Misaala: 15, 24)

5) Isirayila kaane yi Higi yisiga betini itoe nan bama e nema yi sigε sanla nde rabadeni Yerusalen taani. (Misaala: 84, 91, 121, 122)

6) Siyon geyaan betini itoe findixi yiren matɔxɔn nan na denaxan sugandixi Ala Batu Banxin tiden na Yerusalen taani. (Misaala: 46, 48, 76, 87, 132)

7) Betini itoe findixi kawandin nan na tinxin muxune xa. (Misaala: 14, 50, 53, 75, 81, 95)

8) Betini itoe findixi xaranna nan na denkeleya yamaan xa. (Misaala: 1, 37, 49, 73, 78, 112, 119, 127, 133)

9) Yamaan betini itoe bama tɔɔ waxatin nin, naxanye findixi Ala maxandin na jaxankatani. (Misaala: 12, 44, 58, 60, 74, 79, 80, 83, 85, 90, 94, 106, 108, 123, 126, 137)

10) Tɔɔn sifan birin nœ e lige nen denkeleya muxun yi fa Ala ma. Mawuga betini itoe nan wuya Yaburin kui. (Misaala: 5-7, 13, 17, 22, 25, 26, 28, 31, 35, 38, 39, 41-43, 51, 54, 57, 59, 61, 63, 64, 69-71, 86, 88, 102, 109, 120, 130, 140-143)

11) Denkeleya muxuna Ala nuwali sama wali fajin kolon betini itoe nan na, a na a xunba hanma a na a yulubin xafari. (Misaala: 9-10, 30, 32, 34, 40.1-12, 92, 107, 116, 118)

12) Denkeleya muxun limaniya betini itoe nan bama, a yi a sewan nun a bɔjε xunbenla mayita. (Misaala: 3, 4, 11, 16, 23, 62, 131, 139)

Marigi Yesu fan Yaburin tantun betine ba nen. (Maraka 14.26) A mɔn nde a fe fala nen a xaranna kui. (Maraka 12.10 nun 36) A mɔn yi nde fala a Ala maxandini. (Maraka 15.34, e nun Luka 23.46)

Alaa Muxu Sugandixin Yesu a fe sebexi Yaburin yire wuyaxi yi. Yesu a tɔɔne sebexi yireni itoe

yi: Yaburin 22 e nun Yaburin 69. Na feene fan sebexi Matiyu yire wuyaxi yi, alo Matiyu 27.34-48. Yesu keli fena sayani e nun a binyena fe sebexi yireni itoe yi: Yaburin 16, nun Yaburin 110 e nun Yaburin 118. Xera Piyeri ne nan ma fe falaxi Kewanle sora 2 nun 4 kui. Yaburi Kitabun yirena fe falaxi Ningila Yesu kui dangu dɔxɔna ma keme ra.

Kitabun yireni ito nɔe denkeleya muxune maliye nen ki faji. A fe firin yitama en na. A singena, a lanma en xa Ala matɔxɔ, bayo a xanuntenyaan nun a senben gbo. A jɔxɔn mi na. A firindena, a lanma adamadiin xa a tɔrɔn birin yita Ala ra alogo a xa en madendɛn. Ala waxi a xɔn en xa en kui feene yita a ra.

Dawudaa Yaburin findixi Isirayila kaane Ala maxandine nun Marigi Yesu Ala maxandine nun denkeleya muxu singene Ala maxandine nan na. (Xerane 4.24-26) Yaburin mɔn nɔe finde nen en fan ma Ala maxandine ra en na e fala Ala xa waxatin naxan yi.

Yaburin Yire Singena: Keli Sora 1 ma han 41

1

Kira firinna

¹ Sewan na kannna xa, naxan mi muxu jaxine maxadi xuine suxuma, naxan mi birama yulubitone kiraan fɔxɔ ra,

naxan mi a sama magele tiine fari.

² Na kannna sewama nen Alatalaa sariyan suxudeni, a a xaxili lu Alaa sariyan xɔn kɔeen nun yanyin na.

³ A sabatima nen alo wudi binla naxan xude deni, a bogima nen a waxatini, a deene mi xare. Na kannna na fefe suxu, a sɔnɔyama nen a xa.

⁴ Koni muxu jaxine mi na kiini mume,

e luxi nen alo foyen se dagin naxan xalima.

⁵ Nanara, muxu jaxine yalagima nen kiti sa waxatini, yulubitone mi tiye tinxin muxune ye.

⁶ Alatala a jɔxɔ luma nen tinxin muxune xɔn, koni muxu jaxine kiraan sigama gbalon nin.

2

Alaa manga sugandixina

¹ Nanfera siyane murutema?

Nanfera yamanane muxune yanfa fuune soma?

² Dunɔna mangane bata tondi, kuntigine bata e malan

Alatala nun a muxu sugandixin xili ma.

³ E naxa, “En xa en yete ba e nɔɔn bun,

en xa en xunna ba e yamarin bun.”

⁴ Marigin naxan ariyanna yi na gelema e ma.

⁵ A fitinaxin yi falan ti e xili ma, a e magaxu a xɔlɔni,

⁶ a naxa, “N bata n ma mangan dɔxɔ n ma geya sarihanxin fari Siyon yi.”

⁷ Mangan fan naxa,

“Alatala bata naxan nagidi,

n na a ralima nen:

a naxa n na,

‘N ma dii xemen nan i tan na.

N bata findi i fafe ra to.

⁸ N maxodin,

n siyane soma nen i yii i keen na, bɔxɔn danne birin yi findi i gbeen na.

⁹ I e nɔma nen mangaya wure dunganna ra,

i yi e rayensenje ayi alo fejena.’ ”

¹⁰ Nayi, e tan mangane,

e xaxili fen.

E tan dunɔna kuntigine,

e kawandin name.

¹¹ E Alatala batu, e gaxu a ye ra, e sewa, e xuruxurun.

12 Ɛ dii xemɛn mafan,
alogo a nama xɔlɔ, a yi ɛ raxɔri.
Bayo, a bɔɲɛn mafura tɛ.
Sɛwan ne xa, naxanye e yigiya a
ma.

3

Ala nan marakisi tiin na

¹ Dawudaa βetina, a to a gi a dii
Abisalomi bun.

² Alatala, n yengefane bata wuya
ayi.

E gbegebe bata keli n xili ma!

³ Ɛ n ma fe falama,
e naxa, “Ala mi a malima.”

Beti xuini te.

⁴ Koni, Alatala,
i tan nan n ma ye masansan wure
lefaan na.

I binyen fima n ma,
e nun xunna kenla.

⁵ N na n xuini tema Alatala ma,
a yi n yabi keli a geya sariɲanxini.

Beti xuini te.

⁶ N na n sa, n yi xi, n yi xulun
bayo Alatala n kantanma.

⁷ N mi gaxuɛ yaxu wuli wuyaxin yeɛ
ra,
naxanye n nabilinxi yiren birin yi.

⁸ Alatala keli! N nakisi, n ma Ala.
N yaxune birin dɛɛne bɔnbɔ,
i yi muxu ɲaxine ɲinne magira.

⁹ Marakisi Tiin nan Alatala ra!
Ala xa a yamaan baraka.

Beti xuini te.

4

Yigi sana Ala yi

¹ Dawudaa βetina, beti baane
kuntigin xa. A xa ba maxase luti
kanne ra.

² N ma Ala tinxinxina,
n na i xili, i xa n yabi.

N ma tɔrɔni, i xa n mali.
Kininkinin n ma,

i yi n ma maxandin nameɛ.

³ Ɛ tan adamadiine,
ɛ n ma binyen findima yagin na
han waxatin mundun yi?
Ɛ fatama fe fuune nun wulene ma
waxatin mundun yi?

Beti xuini te.

⁴ Ɛ xa a kolon,
a Alatala bata muxu tɔgɔndiyaxine
sugandi a yete xa.

N na Alatala maxandi,
a n xuiin mɛma nɛn.

⁵ Ɛ gaxu, ɛ fata yulubi ligan ma.

Ɛ na ɛ sa, ɛ raxara,
ɛ bɔɲɛn namiri.

Beti xuini te.

⁶ Ɛ saraxan ba Ala xa tinxinni.
Ɛ yigin sa Alatala yi.

⁷ Muxu wuyaxi naxa,
“Nde hɛrin yite en na?”

Alatala, i nɔrɔn xa godo nxu ma!”

⁸ Koni i bata n bɔɲɛn nasɛwa han,
dangu se xaba waxatin lugon
sɛwan na.

⁹ N na n sa,
n xima bɔɲɛ xunbenla nin,
amasɔtɔ i tan Alatala nan tun n
makantanma.

5

Ala xa en natanga

¹ Dawudaa βetina, beti baane
kuntigin xa. A xa ba xulenna ra.

² Alatala, i tuli mati n fala xuine ra,
i yi i tuli mati n kutun xuiin na.

³ N ma Ala nun n ma mangana,
i tuli mati n ma wuga xuiin na.

N ni i tan nan maxandima.

⁴ Alatala, xɔtɔnni i n xuiin namɛma.
Xɔtɔnni, n na n yitama i ra,
n yi i ya yabin mameɛ.

⁵ Ala mi i tan na
fe ɲaxin nafan naxan ma.

I mi tinɲɛ muxu ɲaxi yo ra i yetagi.

⁶ Wasodene mi tiye i yetagi.
I fe ɲaxi rabane birin naɲaxuma
nɛn.

⁷ I wuledene halagima nɛn.

Alatala faxa tiine nun yanfantenne
raɲaxuma nɛn.

⁸ Koni n tan soma nɛn i konni
i ya hinan gbeen xɔn ma,
n ni i batuma nɛn i ya Banxi
Sariɲanxini.

⁹ Alatala, ti n yeɛ ra i ya tinxinni n
yaxune e fe ra.
I ya kiraan yita n na.

10 N mi ɛ n yaxune fala xui yo ra,
e waxi fe kalan nan tun xɔn ma.
E kɔɛ yinle rabixi alo gaburuna,
yanfa falane nan e lenne ma.

11 Ala, e yalagi,
e kɔtɛne xa findi e yɛtɛ bira xunna
ra.

E kedi i yɛtagi e matandine fe ra,
bayo e bata murutɛ i ma.

12 Koni ne birin xa naxan,
naxanye e luxunxi i yi.
E xa betin ba sɛwani habadan!
Na muxune ratanga
i xinla rafa naxanye ma,
e yi sɛwa i ya fe ra!

13 Alatala, i tinxin muxune
barakama nɛn,
i yi e rabilin fanna ra
i yi e ratanga
alo yɛ masansan wure lefana.

6

Ala maxandin tɔrɔ waxatini

1 Dawudaa betina, beti baane
kuntigin xa. A xa ba maxase luti
kanne ra e nun kondenna luti
solomasɛɛ kanna ra.

2 Alatala, i nama n maxadi xɔlɔni!
I nama fitina n xili ma,
i n naxankata!

3 Alatala, kininkinin n ma,
n bata xadan!
Alatala, n nakɛndɛya,
bayo fanga mi fa n na.

4 N niin tɔrɔxi han!
Alatala, han waxatin mundun yi?

5 Alatala, fa n kantan.
N niin nakisi i ya hinanni.

6 Muxe mi e mirɛ i tan ma sayani.
Nde nɔɛ i tantunɛ laxira yi?

7 N bata xadan kutundeni,
n ma sadeni kunxi yɛɛgen na kɔɛ yo
kɔɛ,
n wugama han n ma xunbunsaan
yi yikun.

8 Sunun bata n yɛɛni fɔrɔ.
Wugan bata n yɛɛne buturun n
yaxune fe ra.

9 ɛ makuya n na,
ɛ tan fe naxi rabane!
Bayo Alatala n wuga xuiin mema.

10 Alatala bata n ma mayandi xuiin
mɛ,
Alatala mɔn bata n ma maxandin
suxu.

11 N yaxune birin yagima nɛn,
e yarabi.
E kuisanxin xɛtɛma nɛn mafuren!

7

Ala maxandin malina fe ra

1 Dawudaa mawugan betina,
a naxan baxi Alatala xa Kusi
Bunyamin kaana fe ra.

2 Alatala n ma Ala,
n bata n luxun i yi.

N xunba, i yi n nakisi
ne birin ma naxanye n fɔxɔ ra.

3 Yaxune nama n yibɔ alo yatana,
naxan ma se suxi mi xunbɛ.

4 Alatala n ma Ala,
e n kansunma naxan na,
xa n sɔnna na a ra,

5 xa n bata fe naxin dɔxɔ muxun na,
nxu nun naxan dɔxi bɔɔɛ xunbenli,
xa n bata n yɛngɛfaan muɔa
tɔɔɛɛni,

6 nayi, i xa tin n yaxune xa n kedi,
e yi n suxu,
e yi n mabodon,
e yi n fatin lu saxi gbangbanni.
Betɛ xuini te.

7 Alatala keli i ya xɔlɔni,
keli n yaxu xapɛne xili ma.

Keli, n ma Ala,
i sariya kɛndɛn sa!

8 Siyane malanxin xa i rabilin,
i mangayaan liga e xunna.

9 Alatala xa siyane makiti.
Alatala, i xa n ma kitin sa n ma
tinxinni,
bayo fɛ yo mi n na.

10 Danna sa muxu naxine gbalone
ra!

I xa tinxin muxune ratanga,
i tan Ala tinxinxina,
i tan naxan muxun bɔɔɛne nun
sɔndɔmɛne rakɔrɔsima.

11 Ala nan n yɛ masansan wure
lefana.
A muxu sɔndɔmɛ fajine rakisima
nɛn.

12 Ala nan kitisa tinxinxin na.
Ala na a ra naxan xəloma waxatin
birin.

13 Xa muxu jaxin mi tubi Ala ma,
a silanfanna raxanxanma nən,*
a yi a xanla ba a woli xinla ma.

14 Ala bata a faxa ti seene tongo,
a a xalimakunle findi tēen na.

15 Naxan lugoxi tinxintareyaan na,
a mən nafexi gbalon na,
a rajanna nan wulen na.

16 A yinla gema a a ratilin,
a yetēen yi bira a kui.

17 A tərən nun gbalon nakeli,
ne yi xete a ma.

18 N na Alatala tantunma a tinx-
inna fe ra.

N betin bama nən Kore Xonna
Alatala xinli.

8

Alaa binyena adamadiin xa

1 Dawudaa betina, beti baane
kuntigin xa. A xa ba Gati kaane
kondenna ra.

2 Nxu Marigina Alatala,
i tan nan xili gbee kannna ra bəxən
birin yi!

I bata i ya nərən nate
han kore xonna ma!

3 I bata diidine nun dii jərəene ya-
mari
e yi i matəxə

alogo i yaxune xa e dundu,
e nun yengefane nun gbeerəxə ti-
ine.

4 N na koren mato
i naxan nafalaxi i yiin na,
kiken nun sarene
i naxanye dəxi e yirene yi, n naxa,

5 "Nanse dajəxən na,
i to i yengi dəxi a xən?
Nanfera i jəxə luxi adamadiin
xən?"

6 I a daxi nən,
a nərən yi maso malekane ra.
I binyen nun xunnayerenna fi a
ma.

7 I bata yamarin so a yii
i ya dali seene birin xunna.

I bata seen birin lu a sanna bun:
8 alo xuruse kurune nun jinge ku-
rune

nun burunna subene
9 nun xəline nun yeχene
e nun niimaseen naxanye fəxə
igeni.

10 Nxu Marigina Alatala,
i tan nan xili gbee kannna ra bəxən
birin yi!

9

Barika birana Ala xa

1 Dawudaa betina, beti baane
kuntigin xa. A xa ba alo "Dii Xeme
Faxan" betina.

2 Alatala, n ni i tantunma nən n
bəjən ma feu!

N ni i ya kabanako feene yebama
nən.

3 N jaxanma nən n sewa i ya fe ra.
Kore Xonna Ala,

n tantun betin bama i xa nən.
4 N yaxune xetema e giye nən i ye
ra,

e dagalanje ayi, e jan.
5 Bayo i bata n xun mayenge kitin
bolon,

i bata dəxə i ya mangaya gbədeni,
i yi kitin sa tinxinni.

6 I bata falan ti siya gbətene xili ma,
i mən yi muxu jaxine raxəri,
muxe mi fa e mirima e xinle ma
sənən habadan!

7 Yaxune bata jan fefe,
i bata e taane kala.
Ninan bata ti e ma feu!

8 Koni Alatala nan mangan na
habadan,
a mangaya gbəden dəxi kiti sa xinla
ma.

9 A dunuɲa makitima tinxinni.
A sariya kenden sama yamane xa.

10 Muxu yigbətənxine faran
makantanxin nan Alatala
ra,

e luxundena tərə waxatine yi.

11 Naxanye i tan kolon,
ne e yigi sama i yi nən,
bayo naxan na i fen,
Alatala, i mi i mē na ra mume!

* 7:13: *Silanfanna*: Sofane yengesə degemana.

12 Ɛ Alatala tantun betin na,
naxan d̄axi Siyon yi, a manga taani!
Ɛ a wali fajine rali siyane ma!

13 Ala nan wuli b̄ax̄n̄xin gbee_{ɲ̄ɔ̄x̄ɔ}
tiin na.

A mi ɲinan_{ɲe} a x̄ɔn ma.

A yengi d̄axi yiigelit̄one wuga xuiin
x̄ɔn ma.

14 Alatala, kininkinin n ma!

A mato

n yaxune n nayarabima kii naxan
yi,

i tan naxan n bama faxan d̄e.

15 Nanara, n ni i tantun_{ɲe} Siyon
kaane yetagi,

n yi s̄ewa i ya marakisina fe ra.

16 Siyane bata yinla ge,

e bira a kui,

e bata e suxu e yete luti ratixine ra.

17 Alatala bata a yete yita a kiti
k̄end̄ene x̄ɔn ma.

Muxu ɲaxin tan suxuma a k̄ewanle
nan na.

Maxase xuina. B̄eti xuini te.

18 Muxu ɲaxine sigama laxira yi,

e nun siyaan naxanye birin e m̄exi
Ala ra.

19 Ala mi t̄ɔ̄ɔ muxune rab̄eɲin_{ɲe}
mum̄e!

Yiigelit̄one mi yigit̄eɣma.

20 Alatala, keli!

Adamane nama n̄ɔ̄n s̄ɔ̄ɔ!

Siyane xa makiti i ȳe x̄ɔri!

21 Alatala, gaxun nagodo e ma!

E xa a kolon fa fala d̄aɲ̄ɔ̄x̄ɔn nan tun
e ra.

B̄eti xuini te.

10

Ala maxandina malina fe ra

1 Alatala, nanfera i makuyaxi nxu
ra?

I luxunma nxu ma t̄ɔ̄ɔ waxatine yi
nanfera?

2 Muxu ɲaxine bata waso ayi,

e m̄ɔn yiigelit̄one bes̄enx̄ɔnyama.

A e suxu a k̄ɔ̄t̄ene ra.

3 A kanbama a nata ɲaxine yi.

Kumadena Alatala raɲaxuma,

a a m̄e a ra.

4 Muxu ɲaxina a falama d̄e ɲaxun
na, a naxa,

“Ala mi muxe yulubine saranma e
ra!

Ala mi na!”

A a miriyaan birin nan na ra.

5 A feen birin nas̄ɔ̄nyama.

A mi i ya kitine suxuma,
a m̄ɔn yoma a yaxune ma.

6 A a falama a yete ma, a naxa,

“N mi ful̄e mum̄e,

n mi luȳe t̄ɔ̄ɔni mum̄e!”

7 A d̄ēn nafexi dangane nun wu-
lene

nun fala x̄ui x̄ɔ̄lene nan na.

A fe ɲaxin nun t̄ɔ̄ɔ feen nan tun
falama.

8 A a luxunma banxid̄ene ra,

a s̄ɔntarene legedenma e faxa feen
na.

A ȳe masama fangatarene ma
wundoni.

9 A legedenna tima a luxundeni
alo yatana.

A saxi, a yiigelit̄one legedenma,

a e suxu a lutin na,

a e bubu, a e xali.

10 Fangatarene e felenma e bira,

e lu a n̄ɔ̄n bun ma.

11 A yi a fala a yete ma, a naxa,

“Ala a fe mi a yi!

A bata a ȳene raxi. A mi n t̄ɔ̄e!”

12 Alatala, keli! I fangan mayita,
Ala!

I nama ɲinan yiigelit̄one ma!

13 Nanfera muxu ɲaxina Ala
raɲaxuma,

a yi a fala a yete ma, a naxa,

“Ala mi n ɲaxankate?”

14 Koni i tan Ala,

i t̄ɔ̄ɔn nun s̄ɔ̄x̄ɔ̄len toma yati!

I xaxili luma n̄en ne x̄ɔn ma mali
xinla ma.

Fangatarene bata e yete taxu i tan
na.

Kiridi mali tiin nan i tan na.

15 Muxu ɲaxin fangan kala,

i yi a ɲaxankata a fe ɲaxine fe ra

han i yi a rax̄ɔri.

16 Alatala nan mangan na
habadan.

Suxure batune rax̄ɔrima n̄en a
b̄ɔ̄x̄ɔn ma.

17 Alatala, i yiigelit̄one maxandi
xuiin m̄ema n̄en,

i yi e b̄ɔ̄ɲ̄en senb̄e so.

I yi e wuga xuiin name.

¹⁸ I xa sariya kenden sa kiridine xa e nun muxu jaxankataxine. Nanara, dajoxon mi fa magaxun tiye sonon.

11

Alatala en yigina

¹ Dawudaa betina beti baane kuntigin xa.

N bata Alatala findi n luxunden na. I mon a falama n xa nanfera nayi fa fala, “Tugan alo xolina, i siga geyaan ma,

² amasoto a mato, muxu jaxine bata e xanle ba, e e xalimakunle ti muxu sondome fajine ra

e bun xinla ma dimini.

³ Xa sariya mi fa na, tinxin muxune noe nanse lige?”

⁴ Alatala a Batu Banxi Sarijanxini. Alatala a manga gbedeni ariyanna yi.

A adamadiine xun matoma a ra a e rakorosima a yeen na.

⁵ Alatala tinxin muxune nun muxu jaxine rakorosima.

Gbalofeen nafanxi naxanye ma, a ne rajaxuma a niin birin yi nen.

⁶ A tee wolonna nun dole teen nagodoma nen muxu jaxine ma.

A e toroma foye wolonna ra nen.

⁷ Alatala tinxin, tinxinyaan nafan a ma.

Muxu fajine a yetagin toma nen.

12

Ala maxandina malina fe ra

¹ Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa. A xa ba kondenna luti solomasexen na.

² Alatala, nxu mali, bayo muxu togondiyaxine bata jan.

Denkeleya muxu yo mi fa adamadiine ye.

³ Birin wulen falama a boden xa. E e bode yanfa wule matoxon xon.

⁴ Alatala, na muxune deen suxu naxanye wule matoxon tima, e nun muxu de rajaxuxine,

⁵ naxanye a falama, e naxa, “Nxu noon sotoma nxu fala xuine nan xon.

Nxu deen fatan han!

Nde nxu noe?”

⁶ Awa, Alatala naxa, “Bayo yiigelitone jaxankataxi, e nun toro muxune wugama,

nba iki, n bata keli, n na e ratangama nen naxanye rajaxuxi.”

⁷ Alatalaa falane, fala sarjanxin nan e ra alo gbeti fixena

naxan nasensenxi sulun teen* na han sanja ma solofere.

⁸ Alatala, i nxu kantanje, i nxu ratanga muxu sifani itoe ma habadan.

⁹ Na muxu jaxine e kanbama yiren birin yi bayo Adamadiine fe fuune yatexi.

13

Ala maxandina malina fe ra

¹ Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa.

² Alatala, han waxatin mundun yi? I jinanje n xon han habadan? I yetagin luxunje n ma han waxatin mundun yi?

³ N niin xa toro, n boren yi ferijen sunuxi han waxatin mundun yi?

N yaxuna n fari han waxatin mundun yi?

⁴ Alatala n ma Ala, n mato, i n yabi.

N fangan xun masa, xa na mi a ra, n faxama nen.

⁵ N yaxun yi a fala, a naxa, “N bata a no.” N yaxune sewama nen n na bira waxatin naxan yi.

⁶ N tan n yigin saxi i ya hinanna nin, sewana n boren i ya kisina fe ra.

* **12:7: Sulun teen** mon falama yirena nde yi fa fala “**Furu teena.**”

Alatala, n betin bama i xa nen
amasotɔ i bata fe fajin liga n xa.

14

Muxuna jaxuyana

Yaburin 53.1-6

¹ Dawudaa betina beti baane kunti-
gin xa.

Xaxilitarena a falama a bɔɲeni,
a naxa, “Ala mi na.”

E birin yifu,

e haramu feene ligama.

Muxu yo mi a fajin nabama.

² Alatala a yeen nagodoma
adamadiine ma

keli ariyanna yi,

a xa a tɔ,

xa nde na naxan xaxili sɔte,

a yi Ala fen.

³ Koni birin bata kiraan beɲin,

e jaxu ayi.

Muxu yo mi a fajin nabama

hali muxu keden pe!

⁴ Fe jaxi rabane mi fe kolon ba?

E n ma yamaan tɔnɔn donma

alo donsena,

koni e mi Alatala xandima mumɛ!

⁵ Awa nayi, e gaxuma nen,

e xuruxurun.

Amasotɔ Ala tinxin muxune xɔn.

⁶ E tan fe jaxi rabane yiigelitɔne

fe yitɔnxine kalama

koni Alatala nan e maratangaden

na.

⁷ Nde kele Siyon yi a Isirayila rak-
isi?

Alatala mɔn na a yamaan senbe so,

Yaxuba bɔnsɔnna sewama nen,

Isirayila yi jaxan!

15

Alaa muxuna

¹ Dawudaa betina.

Alatala nde nɔe luyɛ i ya yire
sarijanxini?

Nde luyɛ i ya geya sarijanxin fari?

² Fe mi naxan kewanle ra,

a tinxin, a jɔndin falama

fata a sɔndɔmɛn na.

³ A mi bonne xili kalama,

a mi fe jaxi yo ligama a dɔxɔ boden
na,

a mɔn mi a rayagima.

⁴ Ala bata naxanye rajaxu,

a mema nen ne ra.

Koni a Alatala yεεragaxu muxune
binyama nen.

Hali a tɔɔ,

a fala xuiin nakamalima nen.

⁵ A muxune dolima

koni e mi se sama a fari a
raxetɛdeni.

A mi dimi yi seene rasuxuma

alogo a xa wulen sa sɔntaren xun
ma.

Naxan na feni itoe liga,

na mi mamaxe mumɛ.

16

Ala maxandina yigina fe ra

¹ Dawuda Ala maxandi fajina.

Ala, n kantan,

bayo n bata n luxun i yi.

² N bata a fala Alatala xa, n naxa,

“N Marigin nan i tan na.

Se fajni gbete mi n yii ba i tan na.”

³ N sewaxi

yamanan muxu sarijanxi gbeene
nan ma fe ra.

⁴ Naxanye suxurene batuma,

ne tɔɔyaan gboma ayi nen.

Koni n tan mi saraxan be e xa,

n de mi e xinle fale.

⁵ Alatala, i tan nan keden pe n yii,

i maragidi fajin fima n ma.

N ma dunuɲa yi gidina i tan nan yii.

⁶ Ala naxan soxi n yii,

na rafan n ma,

n bata sewa n ma keε sɔtɔxin na.

⁷ N barikan birama Alatala xa

naxan n kawandima.

Hali kɔεen na, n xaxili sɔte.

⁸ N xaxili Alatala xɔn ma waxatin
birin,

bayo a n dexɔn ma,

sese mi n mamaxe.

⁹ Nanara, n bɔɲen sewaxi,

n niin yi yifan n ma,

n yi n matabu bɔɲe xunbenli.

¹⁰ Amasotɔ, i mi i me n na,

n siga laxira yi.

I mi tinɲe

i ya muxu tɔgɔndiyaxin yi kun
gaburun kui.

11 I nii rakisi kiraan yitama n na
nen,
nanara n sewama nen i yetagi han!
Nii fanna mi janje i dexon ma
habadan!

17

Sontarene Ala maxandina

¹ Dawudaa Ala maxandina.
Alatala, n ma maxandin name
tinxinyana fe ra.

I tuli mati n wuga xuiin na!
I tuli mati n ma maxandi xuiin na,
wule mi naxan yi.

² I n xun mafala kitin bolon
amasoto naxan tinxin,
i na kolon.

³ I na n bojeni feene feselese,
i na n nakorosi keen na,
i na n kejaan feselese,
i mi fe yo toe n na.

N mi tinje
fala jaxin yi mini n de

⁴ alo muxu gbetene kewanle kii
naxan yi.

N bata i ya yamarin suxu.
N man mi biraxi gbalotone kirane
foxo ra.

⁵ N sigan tima i ya kirane nan xon
ma tun,
han iki, n munma dagalanje ayi
singen.

⁶ Ala, n na i maxandima
amasoto i n yabima nen,
nanara i firifiri n xon ma,
i yi i tuli mati n ma maxandi xuiin
na.

⁷ I ya kabanako hinanna yita nxu
ra,
i tan naxan muxune rakisima e
yaxune ma
naxan na a luxun i yi.

⁸ N natanga alo i yeene.
N luxun
alo taxe diin soma a nga gabutene
bun ma kii naxan yi.

⁹ Nanara, muxu jaxine mi n liye,
n yaxu jaxin naxanye n nabilinni.

¹⁰ Kininkinin yo mi e yi,
e falan tima yandan na.

¹¹ E bata fa n foxo ra iki,
e n nabilinni.
E yeene tixi n na e feren fenma

e n nabira boxoni.

¹² E ligaxi alo yatana
xoyi se xonla naxan na,
alo yata gbeen naxan n legedenma
luxunni.

¹³ Keli Alatala!

N yaxune yenge, i yi e no.
N natanga muxu jaxine ma i ya
silanfanna ra.

¹⁴ Alatala, n natanga na dunuja
muxu sifane ma
naxanye e kontonna sotoma e si-
imayani.

E ralugo na kontonna ra ken
i naxan namaraxi e xa,
e diine fan xa wasa a ra,
a donxen man yi lu e mamandenne
xa!

¹⁵ Koni n na i yetagin toma nen
tinxinni,
n na xulun, n wasa i yetagin na.

18

Barika birana no sotona fe ra
Samuyeli Firinden 22.1-51

¹ Alatalaa walikeen Dawudaa betin
beti baane kuntigin xa. A betini ito
baxi nen Alatala to a ba a yaxune
birin yii e nun Sali yii.

² Alatala n fangana, n bata i xanu!

³ Alatala nan n kantan fanyen na,
n ma yinna, n xunba muxuna.
N ma Ala nan n kantan game gbeen
na,
n na n luxunma naxan yi.

A tan nan n ye masansan wure
lefaan na,
e nun marakisi tiina
naxan luxi
alo n ma faran makantanxina.

⁴ Alatala xa tantun!

N na a xili,
a yi n nakisi n yaxune ma.

⁵ Sayaan gbalon bata yi n nabilin
nun,
halagin bata yi lu n xun ma nun
alo ige xunfanna.

⁶ Laxira gbalon bata yi n nabilin
nun.

Bilinganna bata yi a lutin nati n ye
ra nun.

⁷ N na Alatala xili nen n ma toroni,

n yi n xuiini te n ma Ala ma malina
fe ra.

A yi n xuiin mε a Batu Banxini,
a yi a tuli mati n gbelegbele xuiin
na.

⁸ Nanara, bɔxɔn yi xuruxurun,
a yimaxa, geyane bunne yi siga,
e xεte, e xuruxurun Ala xɔlɔn bun.

⁹ A liga alo tutin nan minima a nɔε
yinla ra.

Halagi ti tεε dεgen nun tεε wolonne
yi mini a dε.

¹⁰ A yi kuyeni bɔ firinna ra, a godo
a sanne tixi kunda fɔren fari.

¹¹ A te maleka gubugubu kanna
fari,

a tugan xulen,

a siga foyeni.

¹² A a luxun dimini,

kunda fɔren nun tule igen yi a ra-
bilin kore.

¹³ Kundaan yi mini a nɔrɔni.

Balabalan kεsene nun galanna yi
godo.

¹⁴ Alatala yi a galanna xuiin
namini keli kore,

Kore Xɔnna Ala yi a xuiin namini.

¹⁵ A yi a xalimakunle woli a yaxune
ma

a e raxuya ayi.

A e birin nagi kuye sarinna ra.

¹⁶ Alatala to falan ti e xili ma,

a sɔnxɔ e ma xɔlɔni,

fɔxɔ igen xɔnna yi mini kεnenni

bɔxɔ xɔnne yi to.

¹⁷ Ala yi a yiini bandun keli kore,
a n suxu, a yi n ba igen tilin yireni.

¹⁸ A n xunba n yaxu sεnbe kanne
yii,

n yengεfaan naxanye fangan yi gbo
n xa nun.

¹⁹ E n yenge nεn,

n yi gbaloni waxatin naxan yi,

koni Alatala yi n natanga.

²⁰ A n ba nεn gbalo yireni,

a n nakisi amasɔtɔ n tan a kεnεnxi.

²¹ Alatala bata n kɔntɔnna fi n ma
tinxinyani,

a n saren fi amasɔtɔ n kewanle
sarijan.

²² N bata sigan ti Alatala a kirane
xɔn,

n mi n makuyaxi Ala ra.

²³ N bata a kitine birin suxu,

n mi tondixi a tɔnne suxε.

²⁴ Fε yo mi n na a yεε ra yi,

bayo n bata n yetε ratanga haken
ma.

²⁵ Nanara, Alatala bata n kɔntɔnna
fi n ma

amasɔtɔ n tinxin,

n kewanle sarijan a yεε ra yi.

²⁶ Naxan na tinxin i xa,

i tinxinma nεn na kanna xa.

Fε yo mi naxanye ra,

i ya fetareyaan yitama nεn ne ra.

²⁷ I sarijanma nεn ne xa

naxanye na sarijan,

koni i naxuma nεn na muxune ra

naxanye naxu.

²⁸ Bayo i tan nan yigelitɔne rak-
isima,

i mɔn yi wasodene ragodo.

²⁹ Alatala, i tan nan kεnεnna fima n
ma,

n ma Ala, i yi n ba dimini.

³⁰ N ganla yengεma nεn i tan
barakani.

I tan yi, n tuganma yinna xun ma.

³¹ Alaa kirane kamalixi feu!

Alatalaa falane tinxin.

Naxanye na e luxun a yi,

a ne kantanma nεn alo wure
lefana.

³² Alatala nan keden Ala ra.

Nde en kantan fanyen na,

ba en ma Ala ra?

³³ A tan nan Ala ra

naxan fangan fima n ma

naxan n kantanma kira yi.

³⁴ A n sanne sεnbe soma nεn

alo xεnla, a n nate geyane fari.

³⁵ A bata n maxaran yengen ma,
nanara n nɔxi sulan xali xɔdεxen
bandunye.

³⁶ I bata n ye masansan wure lefaan
so n yii,

i yi n nakisi.

I bata i yengi sa n xɔn ma,

i ya maliin bata n nagbo.

³⁷ I kirani tɔn n xa
alogo n nama bira.

38 Koni n biraxi n yaxune fəxə ra,
n yi e suxu.

N mi xəte e fəxə ra han e jan.

39 N na e rabirama nən
han e mi fa kele sənən,
e yi bira n sanna bun ma.

40 I senben soma n yii yenge so feen
nan na,
i n yaxune sa n bun ma.

41 I a liga
n yaxune yi e gi n bun ma,
n bata ne kala naxanye yi n
naxaxuma.

42 E wugama nən malina fe ra,
koni muxu yo mi e rakise.
E Alatala xilima nən
koni a mi e yabima.

43 N na e yilunburunma nən
alo gbangbanna
foyen sigama naxan na.
N mən yi ti e fari
alo bəndəna kiraan xən.

44 I bata n natanga yama mu-
rutəxin ma,
i yi n findi siyane xunna ra.
N mi yi muxun naxanye kolon,
n bata nən sətə ne xun na.

45 Xəjəne e xinbi sinma n bun ma
iki,
e na n fala xuiin mə,
e yi a suxu.

46 E yii xudin tuma ayi,
e fa xuruxurunə keli e yinne ra.

47 Alatala na yi!
Tantunna xa fi n natangamaan ma!
N nakisimana Ala xa batu!

48 A tan Ala nan n gbeen jəxəma,
naxan siyane luma n senben bun
ma.

49 A n natangama n yaxune ma.
I tan nan n natexi n yaxune xun
ma,
i mən yi n xunba gbalotəne yii.

50 Nanara, n na i tantunma siyane
tagi.
Alatala, n na i xinla tantunma nən
betini.

51 Ala n sətən nagidima a mangan
ma han!
A a hinanna yita a muxu
sugandixin na,

Dawuda nun a yixetene habadan.

19

Alaa nərən nun a sariyana

1 Dawudaa betina, beti baane
kuntigin xa.

2 Kore xənnə nan Ala a nərən mayi-
tama.

Koren nan Ala a wanla makenənma.

3 Yanyin kawandin bama ləxə yo
ləxə.

Dimin xaxili fima kəe yo kəe.

4 Xui yati mi a ra,
falane fan mi a ra.

Tunla mi e xuiin məma.

5 Koni, hali na,
e fala xuiin bəxən birin lima,
e falane yi siga han dunuəna danna.

Ala nan banxin nafalaxi sogen xa
kore.

6 Sogen minima nən
alo xəmə naxan minima a banxini
siga futu xidideni,
alo fangamaan naxan sigan tima a
yetəna a kiraan xən.

7 A minima sogetedeni,
a sa jan sogegododeni.
Sese mi luxunə a xələn ma.

Beti xuini te.

8 Alatalaa sariyan kamalixi,
a muxun nii yifanma a ma.
Nəndin nan Alatalaa maxadi xuine
ra.

E xaxilitarene findima xaxilimane
ra.

9 Alatala fe ragidixine tinxin.
A muxun bəjən nasəwama nən.
Alatalaa yamarine nərxəxi.

A muxun xaxinla rabima nən.
10 Alatala a yəragaxun sarijan.
A buma habadan.

Nəndin nan Alatalaa kitine ra,
e tinxin feu!

11 E fisa xəma naxan xa,
e fan xəma fəjine birin xa.
E jaxun kumin xa,
dangu kumi xinden na.

Beti xuini te.

12 I ya walikəen xaxili sətəma nən e
xən.

A tənən gbege sətəma nən e xən.

13 Nde nəe a yetəna tantanne birin
kolonə?

I xa n ma hake luxunxine mafelu.
¹⁴ N natanga tondin ma,
 a nama n no.
 Nayi, n findima muxu defexin na
 nen
 naxan mi matandi jaxin tiye.
¹⁵ Falan naxanye minima n de,
 e nun miriyaan naxanye n bojeni,
 Alatala xa ne rasuxu sewani,
 n kantan fanyena
 e nun n xunbamana.

20

Ala xa mangan baraka

¹ Dawudaa betina, beti baane
 kuntigin xa.
² Alatala xa i yabi
 i toroni waxatin naxan yi.
 Yaxubaa Ala xa i ratanga.
³ Ala xa a maliin nagodo i ma
 keli a yire sarijanxini,
 a xa i mali keli Siyon Geyaan fari.
⁴ Ala xa i ya kiseene birin nasuxu,
 a mon yi sewa i ya saraxa gan dax-
 ine birin na.
⁵ Ala xa i bojen waxon feene so i yii,
 a mon yi i ya fe yitoxine birin
 nasabati.
⁶ Nanara, nxu sonxae sewani i ya no
 sotona fe ra.
 Nxu yi en gbee taxamaseri dugine
 rate Ala xinli.
 Alatala xa tin i ya maxandin birin
 ma.

⁷ N na a kolon yati,
 Alatalaa muxu sugandixin
 nakisima nen.
 A a yabima nen
 keli a ariyanna sarijanxini,
 a yi a rakisi a senben na.
⁸ Ndee yigin sama e yenge so won-
 toroni,
 bonne yi e yigin sa e soone yi,
 koni en tan yigin saxi Alatala xinla
 nin,
 en ma Ala.
⁹ Na kanne tantanma nen e bira,
 koni en tan kelima nen, en ti ken!
¹⁰ Alatala xa mangan nakisi!
 I xa nxu yabi,

nxu na i maxandi waxatin naxan
 yi!

21

Ala tantunna mangan xon

¹ Dawudaa betina, beti baane
 kuntigin xa.
² Alatala, mangan bata sewa i fan-
 gan na.
 A sewan gbo bayo i bata a rakisi.
³ A waxi naxan xon, i tinxi na ma.
 I bata a maxandin yabi.
⁴ I bata a rasene duba fagine ra,
 i mon yi xema mangaya taxam-
 asenna so a xun na.
⁵ A maxodinna ti nen a siimayana fe
 ra,
 i yi sii xunkuyen so a yii,
 naxan luma habadan.
⁶ A binyen bata gbo ayi fata i ya
 marakisin na.
 I noron nun xunnayerenna fixi nen
 a ma.
⁷ I a barakama habadan!
 I a ralugoma sewan na i yetagi.
⁸ Bayo Mangan yigin saxi Alatala
 nin,
 a kantanxi Kore Xonna Ala hi-
 nanna nan baraka yi.
⁹ I tan i yaxune birin suxuma nen.
 Naxanye i ranaxuxi,
 i ne suxuma nen i fangan na.
¹⁰ I na mini kenenni waxatin naxan
 yi,
 i e janma nen alo sulun tenna.*
 Alatala xoloxina e halagima nen
 teen yi e gan.
¹¹ I e yixetene raxorima nen dunuɲa
 yi,
 e nun e bonsonne adamadiine ye.
¹² Hali e fe jaxini ton i xili ma,
 e mon yi e miri kote jaxine ma,
 e fulama nen.
¹³ Bayo, i na i ya xalimakunle ti e ra,
 e e xun xanbi soma nen, e yi e gi.
¹⁴ Alatala xa batu a senbe gbeena fe
 ra.
 Nxu betin bama nen,
 nxu yi i tantun i fangana fe ra.

* **21:10: Sulun tenn** mon falama yirena nde yi fa fala "**Furu tenna.**"

22

Wugan nun tantunna

¹ Dawudaa betina, beti baane kungtin xa. A xa ba alo betin naxan xili: “Xotonna Xeli Gilena.”

² N ma Ala! N ma Ala!

I n nabeyinxi nanfera?

Nanfera i ya marakisin makuyaxi n na?

Nanfera i mi n kutun xuiin namema?

³ N ma Ala, n ni i xilima yanyin na, koni i mi n yabima.

Hali kɛɛn na, n mi n dunde.

⁴ Koni i tan sarijan,

i ya mangaya gbɛɛn nabilinxi Isir-ayilaa tantunna ra.

⁵ Nxu benbane yigin saxi i tan nan yi.

E e yigin sa i yi,

i yi e ratanga.

⁶ E to e xui ramini i ma,

i yi e xɔɔya.

E yigin saxi i yi,

nanara, e mi yagixi.

⁷ Koni daɲɔxɔ mi fa n tan na sɔnɔn.

N ligaxi nɛn alo kunla

adamadiin naxan naɲaxuxi

yamaan naxan bɔte raba.

⁸ Naxanye na n to,

e yo n ma.

E yi e dɛɛn betɛxun,

e e xunne yimaxa.

⁹ E naxa, “A tan naxan Alatalaa fe yi,

Alatala a ratangama ba?

Xa a rafan Alatala ma,

a xa a xunba.”

¹⁰ Koni i tan nan n naminixi nga kuini,

i yi n sa nga kanken ma.

¹¹ Xabu n bari lɔxɔni,

n taxuxi i ra.

N ma Ala nan i ra,

xabu n yi nga kuini waxatin naxan yi han iki.

¹² I nama i makuya n na.

Tɔrɔn bata maso n na,

muxu yo mi na yi

naxan n maliyɛ.

¹³ N yaxune n nabilinxi

alo turane,

alo Basan yamanan tura xaɲɛne.

¹⁴ E dɛɛne yibixi alo yatane,

e wurundunma n ma,

e xa n yibo.

¹⁵ N fangan bata ɲan

alo ige bɔxɔnxina.

N xɔnne birin bata ba e bode ra.

N bɔɲɛn bata liga

alo dolen na yilo.

¹⁶ N fangan bata ɲan feu!

N lenna xaraxin bata kankan n dɛ.

I bata n sa faxa bɛndɛni.

¹⁷ Muxu ɲaxi ganla bata n nabilin

alo barene.

E bata n yiine nun n sanne mabɔ.

¹⁸ N xɔnne birin kɛnɛnni.

E yɛɛne kankanxi n na.

¹⁹ E bata masɛnsenna ti n ma dug-ine fe ra,

e xa e yitaxun e bode tagi.

²⁰ Alatala, i nama i makuya n na!

N ma sɛnbɛmaan nan i tan na.

N mali iki sa!

²¹ N niin xunba silanfanna yii.

N natanga bareni itoe ma.

²² N nakisi yatani itoe ma.

N nakisi burunna turaan fenne ma.

²³ N na i xinla ralima nɛn ngaxakedenne ma.

N ni i matɔxɔ nɛn yamaan yɛ.

²⁴ E tan naxanye gaxu Alatala yɛɛ ra,

ɛ a matɔxɔ.

E tan Yaxuba bɔnsɔnna,

ɛ a binya.

E tan Isirayila kaane,

ɛ gaxu a yɛɛ ra.

²⁵ Bayo, a mi a mɛxi yiigelitɔne tɔrɔne ra,

a mi a rabɛɲinma.

A mi a yɛtagin luxunma a ma.

Fɔ a a xandi xuiin namɛ.

²⁶ N ni i tantunna yamaan malan gbeenɛ.

N na n ma dɛ ti xuine rakamalima nɛn

i yɛɛ ragaxu muxune yɛɛ xɔri.

²⁷ Yiigelitɔne xa e dɛge,

e lugo.

Naxanye Alatala fenma,

ne xa a matɔxɔ.

Ala xa siimayaan fi ε ma habadan!

²⁸ Bɔxɔn danna muxun birin
e xaxili luma nɛn Alatala xɔn,
e yi e yεε rafindi a ma.

Siyane bɔnsɔnne birin a batuma
nɛn.

²⁹ Bayo, Alatala nan mangan na
siyane xun na.

³⁰ Nafulu kanne fan fama nɛn e
dɛgedeni,

e a batu.

Naxanye birin xεtɛma bɛndeni,
ne xinbi sinma nɛn a bun ma,
naxanye mi nɔε e niin nakise.

³¹ Waxati famatɔɔn muxune wal-
ima a xa nɛn

Marigina a fe falama nɛn maman-
denne xa.

³² A tinxinyaan fama nɛn nalideni
muxune ma

naxanye munma bari,

Ala bata na ragidi.

23

Alatala nan n kantanma

¹ Dawudaa bɛtina.

Alatala n masuxuma
alo xuruse rabana a xuruseene
kantanma kii naxan yi.

Nanara, n mi dasε sese ra.

² A matabuden fi n ma
sεxε jingi fajin dɛnaxan yi.

A yi siga n na

ige xunbenla dɛxɔn ma.

³ A bata n nii yifan n ma.

A n xalima kira tinxinxin xɔn ma
nɛn

a xinla fe ra.

⁴ Hali n so sayaan tilinna dimin
xɔrε ra,

n mi gaxuε sese yεε ra

amasɔtɔ i tan Ala n xɔn ma.
I ya gbengbetenna n nakantanma
i ya dunganna n gbɛngbɛnma.

⁵ I bata donseen nafala n xa
n yaxune yεε xɔri,

i yi n masuxu

alo xɔnε binyena,

i turen sa n xunni.

I bata n ma igelengenna rafe

han a bɔxɔnɲε a ma.

⁶ Yati, i ya fanna

nun i ya hinanna birama n fɔxɔ ra
nɛn

n siin sogen birin yi.

N luma nɛn Alatalaa banxin kui
han n siin soge dɔnxɛna.

24

Manga binyena

¹ Dawudaa bɛtina.

Alatala nan gbee bɔxɔn nun ayi
seene birin na

e nun dunuɲa nun muxun nax-
anye birin dɔxi a yi.

² Amasɔtɔ a tan nan bɔxɔn dɔxi igen
tagi.

A yi a dɔxɔ igene fari.

³ Nde lan a te Alatala geyaan fari?

Nde tiyε a yire sariɲanxini?

⁴ Naxanye sariɲan e kɛwanle nun e
sɔndɔmɛne yi,

naxanye mi suxurene batuma,
xanamu naxanye mi e kɔlɔma wu-
leni,

⁵ Alatala ne barakama nɛn.

Marakisi Tiina Ala yoon fima e ma
nɛn.

⁶ Muxu sifani itoe nan Ala fenma,
naxanye Yaxubaa Ala yεtagin
fenma.

Beti xuini te.

⁷ Yinna* dɛεne xa rabi fefe,

dε fonne xa rabi mumε,

nanara Manga Binyen soε.

⁸ Nde Manga Binyeni ito ra?

Alatala na a ra
fangamaan nun sɛnbɛmana!

Alatala na a ra
naxan sɛnbɛn gbo yɛngɛni.

⁹ Yinna dɛεne xa rabi fefe,

dε fonne xa rabi mumε,

nanara Manga Binyen soε.

¹⁰ Nde Manga Binyeni ito ra?

Alatala sɛnbɛn Birin Kanna,
a tan nan manga binyen na.

Beti xuini te.

25

Maxandina maratanga fena

¹ Dawuda gbeena.

* 24:7: Ala Batu Banxin nabilinna **yinna** nan na ra.

Alatala, n bata i maxandi n niin
birin na.

² N ma Ala,
n yigin saxi i tan nan yi.
N nama yagi.

I nama tin n yaxune yi n nɔ,
e sɛwa.

³ Naxan na a xaxili ti i ra,
na kanna mi yarabima mumɛ!
Koni naxanye yanfan soma,
ne yagin sɔtɔma nɛn.

⁴ Alatala, kiraan yita n na,
i xa n xaran i ya kiraan ma.

⁵ N xa sigan ti i ya jɔndini,
n xaran.
Amasɔtɔ n nakisima Ala nan i tan
na.

N xaxili tixi i ra ferijɛn gbɛn!

⁶ Alatala, i xaxili lu i ya kinink-
ininna nun hinanna xɔn
bayo e yi na xabu a fɔlɔni.

⁷ I nama i miri n ma foningeya yu-
lubine nun matandine ma!
N suxu i ya hinanni,
amasɔtɔ i fan, Alatala.

⁸ Alatala fan, a mɔn tinxin,
nanara a yulubi kanne xaranma a
kirane ma.

⁹ Naxan a yetɛ magodoma,
a a sariyan nabirama na ma.
A mɔn a xaranma a sagoon na nɛn.

¹⁰ Naxanye a layirin maxadine
suxi,
Alatala hinan,

a mɔn lannayaan nabama
ne nan xa kiin birin yi.

¹¹ Alatala, n hakɛne mafelu i xinla
a fe ra,
amasɔtɔ a gbo.

¹² Nde gaxuma Alatala yɛɛ ra?

A kiraan yitama na kanna ra
a lan a xa sigan ti naxan xɔn.

¹³ Na kanna sabatima nɛn a si-
imayani,
bɔxɔn yi findi a diine kɛɛn na.

¹⁴ Alatala a wundone makɛnɛnma
nɛn

a yɛɛ ragaxu muxune xa.
A a layirin yitama e ra nɛn.

¹⁵ N yɛɛn tixi Alatala ra waxatin
birin,

bayo a tan nan n natangama suxu
yalaan ma.

¹⁶ Ala, yandi, kininkinin n ma
amasɔtɔ n kedenna na a ra,
n tɔrɔxi.

¹⁷ Nii yifɔrɛn bata n yili,
n namini na tɔrɔni.

¹⁸ I miri n ma tɔrɔne
nun n ma sɔxɔlɛne ma,
i yi n ma yulubine xafari.

¹⁹ A mato, n yaxune wuya,
e n naɲaxuxi kati!

²⁰ N niin nakantan,
i yi n xunba.

N nama yarabi,
amasɔtɔ n bata n luxun i yi.

²¹ N ma fetareyaan
nun tinxinyaan xa n kantan

amasɔtɔ n xaxili tixi i tan nan na.

²² Ala, i xa Isirayila xunba a tɔrɔne
birin yii!

26

Sɔntarena Ala maxandina

¹ Dawuda gbeena.

Alatala, n ma kitin sa
amasɔtɔ fɛ yo mi n kɛwanle ra,
n yigin mɔn i yi feu!

² Alatala, n fɛsɛfɛsɛ,
i yi n mato,
n sɔndɔmɛn nun bɔjɛn nakɔrɔsi.

³ I ya hinanna n yi waxatin birin yi,
n sigan tima i ya lannayani!

⁴ N tan mi n magodɛ fuyantenne
fɛma,

nxu nun nafigine mi fe kedenni.

⁵ Fe ɲaxi raba yamaan mi rafan n
ma.

N mi dɔxɛ muxu ɲaxine fɛma.

⁶ Alatala, n bata n yiin naxa
sɔntareyani,

n yi so i batudeni,

⁷ n barikan bira i xa n xui yitexin
na,

n yi i ya kabanako feene fala.

⁸ Alatala, i ya banxin nafan n ma,
i nɔrɔn dɛnaxan yi.

⁹ I nama nxu nun hakɛ kanne faxa
nxu bode xɔn,

i nama nxu nun faxa tiine rajanna
findi kedenna ra.
10 Na muxune fe jaxin ligama,
e dimi yi seene rasuxu mayifuni.
11 Koni, n tan, fe yo mi n kewanle ra.
N xunba, i dija n ma!
12 N tixi tinxinni ken!
N na Alatala tantunma nen a yama
gbeeni.

27

Marakisi Tiina Alatala

1 Dawuda gbeena.
Alatala nan n ma kenenna nun n
ma kisin na.
N xa gaxu mundun yee ra?
Alatala nan n ma dunuja yi gidin
xun mayenge muxun na.
Nde n magaxue?
2 Muxu jaxine na keli n xili ma
alogo e xa n halagi,
yaxune na n yenge,
e tan nan dagalanma ayi nen,
e bira.
3 Hali sofa ganla na n nabilin,
n bajeen susuma nen.
Hali yenge gbeen na keli n xili ma
n yigin tixi.
4 N bata Alatala maxodin fe keden
ma.
N fe keden peen nan fenma.
N lu Alatalaa banxin kui
han n siin soge danna.
N Alatala wali fajin kolon,
n yi lu a batue a banxini.
5 Amasoto a n namarɛ nen
a banxini tɔɔ waxatini.
A n luxunje nen a Batu Banxini.
A n natema nen geyaan xuntagi.
6 A xunna kenla fima n ma nen
n yaxune tagi.
N saraxane bama nen Ala Batu
Banxini,
n sɔnxɔ sewani.
N betin bama nen,
n na Alatala tantun.
7 Alatala, i tuli mati n xuiin na,
n na i xili waxatin naxan yi.
Kininkinin n ma, i yi n yabi!
8 N bajeen waxi i fen feni.
Alatala, n ni i fenma,
9 i nama i yetagi luxun n ma!

I nama i ya walikɛɛn kedi xɔɔni.
I bata findi n mali muxun na.
I nama n nabɛjin,
i nama i mɛ n na,
n nakisimana Ala.
10 Hali nga nun n fafe n nabɛjin,
Alatala n yisuxuma nen.

11 Alatala, n xaran sigati kiin ma.
Ti n yee ra kira fajin xɔn ma,
amasoto n yaxune wuya.
12 I nama n so n yaxune yii,
amasoto wule serene bata keli n xili
ma,
e e kɔnkɔma n ma.
13 N mɔn laxi ito ra:
n na Alatalaa nɛmaan toma nen
dunuja yi.
14 I xaxili ti Alatala ra!
I senbe so! I bajeen xa limaniya!
I xaxili ti Alatala ra!

28

Ala maxandina malina fe ra

1 Dawuda gbeena.
Alatala n ma fanyena,
n bata i xili.
I tuli mati n na!
Xa i mi n yabi,
n sama laxira faxa muxune fari
nen.
2 N ma mayandi xuiin mɛ malina fe
ra,
n bata n yiini te
i Batu Banxin yire sarijanxin
mabinni.
3 I nama nxu nun muxu jaxine
yalagi nxu bode xɔn,
fe jaxi rabane naxanye fala fajine
tima
koni marajaxuna e bajeene yi.
4 E kewanle saranna fi,
e nun e wali jaxine
e bata naxanye liga.
A liga e ra naxan lan e kewanle ma.
E lan e xa naxan soto, na so e yii!
5 E xaxili mi luxi Alatalaa wanle
xɔn ma,
hanma a yiine bata naxan da.
Nanara, a e kalama nen
a e jan habadan.
6 Barikan bira Alatala xa,
a bata n ma mayandi xuiin mɛ.

7 Alatala nan n senben na.
 A n xun mayengema
 alo wure lefana.
 N yigin saxi a fari,
 bayo a n malima.
 Nanara, n bɔɲɛn bata rafe sewan
 na.
 N na a tantunma nen betine yi.
 8 Alatala nan a yamaan senben na,
 e nun yigiya kantanxina a muxu
 sugandixin xa.
 9 I ya yamaan nakisi,
 i mɔn yi e baraka.
 Findi e gbengben muxun na,
 i yi i yengi dɔxɔ e xɔn ma habadan!

29

Alatala Senben Birin Kanna

1 Dawudaa betina.
 ɛ tan malekane,
 ɛ fa Alatala tantun,
 ɛ a tantun a binyen nun a senbena
 fe ra.
 2 ɛ binyen fi Alatala ma a xinla fe
 ra,
 ɛ Alatala batu a nɔrɔ sarijanxini.
 3 Alatala xuiin mɛma fɔxɔ igene yi,
 Ala binye kanna sarinma,
 Alatala a xuiin nasigama ige
 gbeene xun ma.
 4 Alatala xuiin senben gbo,
 Alatala xuiin nɔrɔxi.
 5 Alatala xuiin suman binle yigi-
 rama,
 hali sumunna naxanye Liban ya-
 manani.
 6 Ala Liban geyane ratuganma
 alo ɲinge diina,
 e nun Siriyon geyana
 alo burunna ɲingena.
 7 Alatala xuiin sigama ayi
 alo kuye sarinna.
 8 Alatala xuiin tonbon yirene yi-
 maxama,
 a Kadesi tonbonni maxa.
 9 Xenle diin xalima Alatala xuiin
 ma,
 a mɔn yi warine deene rayolon,
 yamaan birin sɔnxɔma a Batu
 Banxini,
 e naxa, "Binyen xa fi a ma!"
 10 Alatala dɔxi fufane xun na.

A mangayaan na habadan!
 11 Alatala nan senben fima a ya-
 maan ma,
 a bɔɲɛ xunbeli barakan sa e yi.

30

Barika birana Ala xa
 1 Dawudaa betina. Sigi
 sarijanxina. Batu Banxin
 nasarijan betina.
 2 Alatala, n ni i batuma,
 amasɔtɔ i bata n yite.
 I mi tin
 n yaxun yi e xunnayeren n xun
 na.
 3 Alatala n ma Ala,
 n ni i mafan nen malina fe ra,
 i yi n nakendeya.
 4 Alatala i n niin masiga nen laxira
 ra,
 i n faxamatɔɔn nakisi.
 5 Alatalaa tɔgɔndiya muxune birin
 xa betin ba a xa!
 ɛ a matɔxɔ a wali sarijanxine fe ra!
 6 Bayo, a xɔlɔn mi xunkuya,
 koni a marafanna luma nen
 muxun siin sogen birin.
 Wuga xuiin minima nen kɔɛɛn na,
 koni sewan fama nen xɔtɔnni.
 7 N yi laxi n ma herin na waxatin
 naxan yi
 n naxa, "Sese mi n yimaxɛ!"
 8 Alatala, n to yi i ya xanuntenyani,
 i n lu nen fangani alo geyana.
 Koni i to i yɛtagin luxun n ma,
 na yi n kɔntɔfili.
 9 N yi i tan Alatala xili,
 n yi Marigin mafan,
 10 n naxa, "N na faxa,
 i tɔnɔn mundun sɔtɔma nayi?
 N na sa gaburun kui,
 tɔnɔn mundun na ra?
 Faxe muxune nɔɛ i tantunɲɛ ba?
 E nɔɛ i ya lannayaan matɔxe ba?
 11 Alatala, i tuli mati n na,
 i kininkinin n ma!
 Alatala, n mali!"
 12 I bata n ma nimisan maxɛɛ
 sewan na.
 I n makininkininna ba n ma,
 i yi n nabilin sewan na.
 13 Nanara, n mi n dunde,

n betin bama i xa nen.
Alatala n ma Ala,
n barikan birama i xa nen
habadan!

31

Yigi sa fena Ala fari

Yaburin 71.1-3

¹ Dawudaa betina, beti baane
kuntigin xa.

² Alatala, n bata n luxun i yi.
I nama tin n yi yarabi!
N natanga i ya tinxinyana fe ra.

³ I tuli mati n na,
i yi n xunba iki sa!
Findi n yigiya gemen na,
e nun n makantan yinna.

⁴ N ma gemε gbeen nun
n ma yinna nan i tan na.
Ti n yeε ra,

i yi n maxaran i xinla a fe ra.
⁵ N natanga na luti ratixin ma n yeε
ra,
bayo i tan nan n xun mayengema.

⁶ N bata n niin so i yii,
n xunba Alatala, lannaya Ala.

⁷ N bata ne rapaxu
naxanye suxure fufafune batuma,
koni n tan yigin saxi Alatala nan
fari.

⁸ N sewama nen,
n naxan i ya hinanna fe ra,
bayo, i bata n ma tōrone to,
i n sōndōmena sōxōlen kolon.

⁹ I mi n soxi n yaxune yii,
koni i n xōryaxi nen.

¹⁰ Alatala, kininkinin n ma,
amasōtō n tōroni.
N bata xadan wuge.
Sunun bata n niin nun n fatin nata-
gan.

¹¹ Sunun bata n ma dunuḡa yi gidin
ḡan,
wugan yi nde ba n siin na.
N fangan bata ḡan n yi n ma tōrone
fe ra.

N xōnne bata yelefu ayi.

¹² N yaxune birin,
katarabi n dōxō bodene ma,
ne n nayarabima.
N xōyine bata gaxu n yeε ra,

e na n to kiraan xōn ma,
e e gi n yeε ra.
¹³ E birin bata ḡinan n xōn ma
alo n faxaxin na a ra.

N bata lu alo feḡe kalaxina.
¹⁴ N bata yaxu wuyaxi kōyekōyen
xuiin mε,
gbalona n nabilinni.
E feene yitōnma lan n faxa feen ma.

¹⁵ Alatala, n tan yigin saxi i tan nin,
n naxa, “I tan nan n ma Ala ra.”

¹⁶ N ma waxatine i sagoni.
N natanga n yaxune ma
naxanye n besenxōnyama.

¹⁷ I nōrōn xa godo i ya walikεen ma,
n nakisi i ya hinanni.

¹⁸ Alatala, n bata n xui ramini i ma,
i nama tin n yi rayarabi.
Ala xa muxu ḡaxine yarabi,
Ala xa e dunduxin nagodo laxira
yi.

¹⁹ Na wule xelene radundu,
na wasode yandaxine birin
naxanye fala ḡaxin tima tinxin
muxune ma.

²⁰ I ya nεmaan makabe,
i bata naxan namara i yeεragaxu
muxune xa!
Muxun birin yetagi,
i ya fanna fima ne ma nen
naxanye luxunxi i yi.

²¹ I bata e yigiya i fema,
i e kantanma muxune fe yitōnxine
ma.

I bata e ratanga wule xelene ma.

²² Barikan bira Alatala xa!
N yi rabilinxi yaxune ra waxatin
naxan yi
n yeḡe xinla ma,

a yi a hinanna yita n na.
²³ N ma gaxuni, n yi a fala,
n naxa, “I bata n kedi i yetagi.”

Koni n to n xuiin namini i ma
malina fe ra,
i yi n ma mayandi xuiin mε.

²⁴ E tan tōḡōndiya muxune birin xa
Alatala xanu!
Alatala denkeleya muxune
ratangama nen,
koni a yandadene sare fima nen

alo a lan kiinde.

²⁵ E tan naxanye birin yigi saxi
Alatala fari,
ε senben so, ε bɔɲε ragidi.

32

Yulubi xafari fena

¹ Dawudaa fala ɲaxumɛna.

Sewan na kanna xa
naxan ma matandine bata mafelu
naxan yulubine bata xafari.

² Sewan na adaman xa
Alatala bata diɲa naxan haɛn ma
e nun mayifu mi naxan yi.

³ N to munma yi n ti n haɛne ra
nun,
feriɲen gbɛn kutunne yi n naye-
fuma.

⁴ I ya tɔrɔn yi n fari kɔɛɛn nun
yanyin na.

Fangan yi ɲan n na

a liga alo n tonbon yiren nin.

Beti xuini te.

⁵ Awa, n yi n ti n yulubine ra i xa.

N mi n ma haɛ yo luxun i ma.

N naxa, “N na n tima nɛn
n ma matandine ra Alatala xa.”
Awa, i yi n haɛne nun yulubine
birin ba n ma.

Beti xuini te.

⁶ Nanara, muxu tɔgɔndiyaxine
birin xa i mafan a waxatini,

alogo fufaan na fa,

a nama e li.

⁷ N luxunden nan i tan na.

I tan nan n natangama tɔrɔn ma,
yamaan birin yi xɔɔya bɛtine ba.

Beti xuini te.

⁸ Nanara, n na ε xaranma kiraan
ma

ε birɛ naxan fɔxɔ ra.

N na ε kawandima,

n yi n yengi sa ε xɔn.

⁹ I nama findi daxun na
alo soona hanma sofanla
naxanye mi sigɛ

fɔ karafen na bira e ma.

¹⁰ Muxu ɲaxine tɔrɔn gbo.

Koni naxanye e yigi saxi Alatala yi,
a ne rabilinma nɛn hinanna ra.

¹¹ E tan tinxin muxune xa ɲaxan
Alatala a fe ra,
ε sɛwa, ε bɛtin ba,
ε tan muxu sɔndɔmɛ faɲine.

33

Tantun bɛtina

¹ E bɛtin ba sɛwani Alatala xa,
ε tan naxanye tinxin!

Muxu faɲine lan e xa a tantun.

² E barikan bira Alatala xa bɔlɔnna
ra,

ε barikan bira a xa kondenna ra.

³ E bɛti nɛnɛn ba a xa.

ε maxa seene maxa ki faɲi,

ε yi ε xuini te a ma.

⁴ ɲɔndin nan Alatalaa falan na.

A kɛwanle birin kamalima tinx-
inna nin.

⁵ Tinxinyaan nun sariya suxun
nafan Alatala ma,

dunuɲa birin wasaxi a hinanna ra.

⁶ Alatala kore xɔnna daxi a fala
xuiin barakan nin,

e nun yanban seene a dɛ xuiin na.

⁷ A fɔxɔ igene birin malanma yire
kedenni,

a fufane ramara.

⁸ Bɔxɔn birin xa gaxu Alatala yɛɛ ra!

Dunuɲa muxune birin xa a binya!

⁹ A falan nan tixi,

dunuɲa yi da.

A yamarin fi,

seen birin yi taran na.

¹⁰ Alatala siyane natane kalama
nɛn.

A mi tinɲɛ siyane yi e miriyane
rawali.

¹¹ Koni Alatalaa fe ragidixine luma
nɛn habadan!

A miriyane yi lu habadan!

¹² Sewan na siyaan xa

naxan ma Ala findixi Alatala ra.

Sewan na muxune xa

Alatala bata naxanye sugandi!

¹³ Alatala a yɛɛ ragodoma keli
ariyanna yi,

a muxune birin mato.

¹⁴ Keli a mangaya yireni,

a dunuɲa muxune birin xun mato
a ra.

15 A e sɔndɔmɛne rafixa,
a a xaxili lu e kɛwanle birin xɔn.

16 Manga yo mi kise a ganla senben
ma.
Sofa yo mi ratange a fangan xɔn.

17 Xunba se mi soon na yɛngɛni,
a fangan na gbo ki yo ki,
a mi marakisin tiyɛ.

18 Koni Alatala yɛɛn tixi a yɛɛragaxu
muxune ra,
naxanye e xaxili tixi a hinanna ra.

19 A ne rakisima sayaan ma nɛn,
a mɔn yi e niine rakisi fitina kamɛn
ma.

20 En xaxili tixi Alatala nan na.
A tan nan en mali muxun na
e nun en yɛ masansan wure lefana.

21 En bɔɔɛne sɛwaxi a tan nan ma fe
ra,
bayo en bata en yigi sa a xili
sariɲanxini.

22 Alatala, i ya hinanna xa lu nxu
xɔn
bayo nxu nxu yigi saxi i tan nin.

34

Ala fan

1 Dawuda gbeena. A to a yetɛ findi
fatɔɔn na Abimeleki fɛma, naxan a
kedi.

2 N barikan birama Alatala xa wax-
atin birin,
n lu a tantunɲɛ!

3 N na Alatala matɔxɔma n
sɔndɔmɛni.
Tɔrɔ muxune yi a mɛ, e ɲaxan.

4 En xa Alatala gbona fe fala!
En na a xinli te en bode xɔn!

5 N bata Alatala xandi,
a yi n yabi,
a gaxun birin ba n yi.

6 Naxanye yɛɛn tixi a tan na,
ne sɛwama nɛn,
e mi yarabɛ mume!

7 N tan yiigelitɔna n xui ramini nɛn
Alatala ma,
a yi n xuiin mɛ,
a yi n nakisi gbalon ma.

8 Alatalaa malekana a yɛɛragaxu
muxune rabilinma nɛn,
a yi e kantan.

9 A mato,
i a kolonɲɛ a Alatala fan.
Sɛwan na kanna xa
naxan na a luxun i tan yi.

10 E gaxu Alatala yɛɛ ra,
ɛ tan a yama sariɲanxina,
bayo naxan na gaxu a yɛɛ ra,
na makoon fanma nɛn.

11 Hali yatane,
kamɛna e suxuma nɛn,
koni naxanye Alatala fenma,
ne mi dasɛ se faɲi yo ra.

12 N ma diidine, ɛ fa,
ɛ fa ɛ tuli mati n na.
N xa ɛ xaran Alatala yɛɛragaxun
ma.

13 Ndee waxi siimayaan xɔn?
Ndee waxi siimaya xunkuyen nun
sɛwan xɔn?

14 Nayi, ɛ fala ɲaxine yiba,
e nun wulena.

15 E ɛ xun xanbi so fe ɲaxini,
ɛ fe faɲin liga.
E bɔɔɛ xunbenla fen,
ɛ lu a fɔxɔ ra.

16 Alatala yɛɛn muxu tinxinxine ra,
a tuli matixi e xuiin na.

17 Alatala xun xanbi soxi fe ɲaxi
rabane yi.
E na faxa,
ɲinan tima e xɔn nɛn sinma!

18 Tinxin muxune na e mawuga
Alatala xa,
a tuli matima e ra nɛn,
a e xunba e tɔrɔne birin yi.

19 Alatala luma nɛn ne xɔn
naxanye bɔɔɛn kalaxi.
A yigitɛgetɔne rakisi.

20 Tɔrɔ wuyaxi tinxin muxun lima
nɛn,
koni Alatala a bama nɛn e birin yi.

21 Ala a xɔnne birin kantanma nɛn,
hali keden, a mi gire.

22 Fe ɲaxin nan muxu ɲaxin
faxama.
Tinxin muxune yaxune yalagima
nɛn.

23 Alatala a walikɛne niin xunbama
nɛn.
Naxan na a luxun a yi,
na mi yalagɛ mume!

35

Ala maxandina malina fe ra

¹ Dawuda gbeena.

Alatala, n kiti muxun makiti.

I n yengɛfaan yengɛ.

² Keli, i ya wure lefane tongo

i fa n mali.

³ I ya tanban nun bunbini te ne xili
ma

naxanye n fɔxɔ ra.

A fala n xa,

a i tan nan n nakisima.

⁴ Ala xa ne rayagi a e rayarabi,

naxanye katama n faxa feen na!

Naxanye fe ɲaxine yitɔnma n xili
ma,

Ala xa ne yɛ yifu a e raxɛtɛ!

⁵ E xa liga

alo foyen sigama se dagin naxan
na.

Alatalaa malekan xa e kedi.

⁶ Ala xa e kirani fɔrɔ,

a salaxunɲɛ ayi,

Alatalaa malekan yi e sagatan.

⁷ E lutin natixi nɛn n yɛɛ ra fuu!

E yili ratilinxin ge n suxu feen na.

⁸ Nanara, e xa e tɛɛna halagin na,

e suxu e luti ratixin na,

e bira, e faxa.

⁹ Nayi, n niin sɛwama nɛn Alatala
ra.

N ɲaxan a marakisina fe ra.

¹⁰ N na fale n bɔɲɛn ma feu!

N naxa, “Muxu yo mi luxi

alo i tan Alatala.

I yiiigelitɔne ratangama fanga
kanne ma.

I tɔrɔ muxune ratanga ne ma

naxanye e yigbetɛnxi.”

¹¹ Muxu ɲaxine n kansunma.

E sɔnne sama n na,

n mi naxanye fe kolon mumɛ!

¹² E n ma fanna ɲɔxɔ a ɲaxin na.

N yifuxin yi lu.

¹³ Koni e yi furaxi waxatin naxan
yi,

n yi n maxidima sunun nin.

N yi n yetɛ magodo sun suxuni.

N ma maxandi xuiin to mi yabi,

¹⁴ n sunuxin yi lu e fe ra

alo n xɔyina hanma

alo ngaxakedenna nan yi e ra nun.

N xun sinxin yi lu nimisani

alo n nga nan yi a ra.

¹⁵ Koni tɔrɔn to n tan li,

e birin yi ɲaxan.

E e malan n xili ma.

N yengɛfane,

n mi yi naxanye kolon,

ne yi lu n tɔrɛ tun!

¹⁶ E n naɲaxu, e n magele.

E e ɲinne raxinma n xili ma.

¹⁷ Marigina, i yɛɛn sama e xɔn

han waxatin mundun yi?

N niin natanga e yengɛni,

i n nakisi yatani itoe ma!

¹⁸ Nayi, n barikan birama nɛn i xa
yamani.

N ni i matɔxɔ e birin yetagi.

¹⁹ I nama tin

n yaxu wuledene yi ɲaxan n ma fe
ra.

Naxanye n naɲaxuxi fuuni,

ne nama gele n ma.

²⁰ E mi ngaxakedenya fala tima,

fɔ e yi bɔɲɛ xunbelitɔne kansun
wulen na.

²¹ E feene falama n xun ma,

e sɔnxɔ, e naxa,

“Yɔ! I naxan ligaxi nxu bata a to!”

²² Alatala, i tan bata ne to,

nayi, i nama i dundu.

Marigina, i nama i makuya n na!

²³ Marigina, keli, i yi n xun
mayengɛ.

N ma Ala, n ma yengɛn so.

²⁴ Alatala n ma Ala,

yoon fi n ma bayo i tinxin.

I nama tin

n yaxune yi ɲaxan n ma fe ra.

²⁵ I nama tin e yi a fala, e naxa,

“Yɔ! Nxu bata a manɔ!

Nxu yi waxi na nan tun xɔn ma!”

²⁶ Muxun naxanye sɛwama n tɔrɔ
feen na,

Ala xa ne rayagi, a e yifu.

Ala xa ne rayagi, a yi e rayarabi

naxanye e yetɛ yitema n ma.

²⁷ Naxanye waxi n xɔrɔyaxin to
feni,

ne xa sɔnxɔ sɛwani,

e naxa, “Alatala gbo!”

A bata sɛwa a walikɛna yɛɛ ra sigan na.”

28 Nayi, n ni i ya tinxinyana fe falama nɛn, n yi i tantun ferijɛn gbɛn!

36

Muxu jaxina

1 Alatalaa walikɛɛn. Dawudaa bɛtina, bɛti baane kuntigin xa.

2 Yulubin falan tima muxu jaxin xa a bɔjɛni.

A mi gaxuma Ala yɛɛ ra mumɛ!

3 Bayo a lugoxi a yɛtɛ ra a mi nɔɛ a yulubine kolonjɛ, a a mɛ e ra.

4 A falane jaxu, wulen nan gbansan e ra.

A mi fa xaxilimaya feeye rabama. A mi fe fajɪ ligama.

5 A nɛma saxi a saden ma, a fe jaxine mirima, a kira kobine natama, a mi a mɛma fe jaxi yo ra.

6 Alatala, i ya hinanna gbo han ariyanna, i ya lannayaan gbo han kore.

7 I ya tinxinna gbo alo geyane. I ya kiti sa kiin tilin alo fɔxɔ igena. Dajɔxɔne nun subene i tan nan yii, Alatala.

8 Ala, i ya hinanna kɛndɛ han! Adamadiine birin luxunden sɔtɔma nɛn i yi alo tɔxɛ diine e nga gabutene bun kii naxan yi.

9 E lugoma i ya donse gbeen nan na. E e min i ya fanni alo xudena.

10 Niin binla i tan nan yi. Nxu bata kɛnɛnna to i ya kɛnɛnna xɔn.

11 I xa hinan ne ra naxanye i kolon. I ya tinxinyaan yita sɔndɔmɛ fajɪ kanne ra.

12 I nama tin yandadene yi n yɛngɛ, hanma muxu jaxine yi n kedi.

13 A mato, fe jaxi rabane bata bira. E saxi, e mi nɔɛ kelɛ.

37

Muxu jaxin nun muxu fajin kɔntɔnna

1 Dawuda gbeena.

I nama xamin muxu jaxine ra.

I nama i sa fe jaxi rabane ma.

2 E tununma nɛn xulɛn alo sɛxɛ xarena.

E faxama nɛn alo si seen naxan bata lisi a ra.

3 I yigin sa Alatala yi, i yi fe fajin naba.

Nayi, i luyɛ yamanani nɛn, i yi sabati bɔjɛ xunbenli.

4 I xa sɛwa Alatala yi nanara a i bɔjɛn waxɔn feene ligɛ i xa.

5 Bira Alatalaa kiraan nan xɔn. I yigin sa a yi.

Nanara a i maliyɛ.

6 I ya tinxinyaan nun sariya suxun makɛnɛnma nɛn a tan barakani alo yanyi tagi so-gena.

7 I xa dijɪ, i Alatala legeden.

I nama xamin na muxune ra naxanye sabatima, naxanye e fe yitɔnxine rasɔnɔyama a jaxin na.

8 I nama xɔɔ, i nama fitina, i nama xamin.

Ne i birama tɔrɔni nɛn.

9 Muxu jaxine janma nɛn, koni naxanye e yigin sama Alatala yi, bɔxɔn luma ne nan xa.

10 A mi buma muxu jaxine yi tunun.

Ɛ ɛ yɛɛ rakɔjinma e ma nɛn, koni ɛ mi e tɔɛ.

11 Naxanye limaniyaxi, bɔxɔn luma ne xa nɛn, e yi sabati, e bɔjɛ xunbenla sɔtɔ.

12 Muxu jaxin fe jaxin nan yitɔnma tinxin muxun xili ma,

a a jinne raxin a xili ma.

13 Koni Marigin gelema muxu jaxine ma,

amasotō a a kolon,
e fitina lōxōn mi fa buma.

14 Muxu ᵐaxine bata e silanfanne
botin,
e e xanle ba,
e xa yīigelitōne nun tōrō muxune
yēnge,
e xa muxu fajine faxa.

15 Koni, e sōxōnma e gbee silan-
fanne nan na.
E xanle yi gira.

16 Se xurin naxan tinxin muxun yii,
na fisa muxu ᵐaxine bannayaan
xa.

17 Amasotō muxu ᵐaxine senben
kalama nen,
koni Alatala tinxin muxune
ratangama nen.

18 Alatala yengi dōxi sōntarene xōn.
E keēn luma nen habadan.

19 E mi tōrē waxati xōdexene yi.
Fitina kamēn na so,
e tan lugoma nen.

20 Koni muxu ᵐaxine faxama nen.
Alatala yaxune yi tunun
alo xēen fugene.

E lōma ayi nen alo tutina.

21 Muxu ᵐaxin donla tongoma nen,
a mi a fiyē.
Koni tinxin muxun kiin tima fon-
isireyaan nin.

22 Ala naxanye barakama,
bōxōn luma ne xa nen.
Koni a naxanye dangama,
ne ᵐanma nen.

23 Alatala nan muxun sigati kiin
nagidima

a lu na kiraan xōn
naxan nafan a ma.

24 Xa a dagalanjē ayi,
a mi birē,
amasotō Alatala a malima.

25 Dii mēsen nan yi n na,
koni iki n bata fori.
N siin bata waxati xunkuye sōtō.

Koni n munma tinxin muxun
nabējinxin to singen,
hanma a diine yi donseen
maxandi.

26 A kiin tima fonisireyaan nan na
waxatin birin yi,
a mōn bonne dolima.
Dubana a diine xa.

27 E xun xanbi so fe ᵐaxini,
e fe fajin naba,
nanara i mamandenne luyē bōxōn
ma habadan!

28 Amasotō sariya suxun nafan
Alatala ma.
A mi a muxu tōgōndiyaxin
nabējinjē.

A a kantanna nen habadan.
Koni muxu ᵐaxine mamandenne
tan ᵐanma nen.

29 Tinxin muxune bōxōn sōtōma
nen
alo keēna, e lu na yi habadan.

30 Tinxin muxun xaxilimaya falane
nan tima.
Sariyan nan a falan na.

31 A Alaa sariyan namarama a
bōjēni nen.
A mi tantanma a fe yi mumē!

32 Muxu ᵐaxin tinxin muxun lege-
denma
a faxa feen nan na.

33 Koni Alatala mi a luyē a yaxune
senben bun ma.
A mi tinjē a yalagi feen ma,
a na kiti waxatin naxan yi.

34 E e xaxili ti Alatala ra,
e yi lu a kiraan xōn.
A e yitema nen,
a yamanan so e yii.
E a toma nen nayi muxu ᵐaxine
bata ᵐan.

35 Nyi muxu ᵐaxina nde kolon nun,
gbalotōon nan yi a ra
naxan bata yi sabati
alo wudi gbeena.

36 Koni a danguxi nen,
a lō ayi feu!
N yi a fen, koni n mi a to.

37 I xaxili lu sōntaren xōn.
I yēen sa muxu fajin xōn.
Bōjē xunbelitōon mayixētene
sōtōma nen.

38 Koni yulubi kanne kalama nen feu!

E bənsənna birin yi raxəri.

39 Alatala tinxin muxune rakisima nen.

E yigiya makantanxin nan a tan na tərə waxatine yi.

40 Alatala e malima nen a e ratanga.

A e ratanga muxu jaxine ma nen, a e rakisi, amasətə e luxunxi a yi.

38

Tərə muxuna maxandina

¹ Dawudaa bətina. Maxandina.

² Alatala, i nama n maxadi xəlōni!

I nama fitina n xili ma, i n jaxankata.

³ I bata n maxələ i ya xalimakunlara.

I yi n nabira.

⁴ Kəndəya mi fa n fatini i ya xələna fe ra.

N gbindin mi yalan n yulubina fe ra.

⁵ N hakene bata gbo ayi n xun ma han a radangu ayi,

alo goronna naxan binya n mi a nɔɛ.

⁶ N ma korone bata kun, e xirin yi mini.

Amasətə daxun nan yi n na nun.

⁷ N bəjən bata kala

han n yi n xun sin.

N lu wugɛ n bəjəni ferijən gben!

⁸ N fatin birin wolonxi n ma kati!

Kəndəya yo mi fa n fatini.

⁹ N bata yelevu bəxən ma,

n bata kala feu!

N bəjən tərəxi, n kutunma, amasətə n səxələxi.

¹⁰ Marigina, n naxan fenma,

i na kolon.

I bata n kutun xuiin birin mɛ.

¹¹ N bəjən dinma,

n fangan bata jan.

N yetagin bata yitəjən.

¹² N xəyine nun n dəxə bodene mi fa fama n fɛma

amasətə n ma furen xən.

Hali n kon kaane bata e makuya n na.

¹³ Naxanye waxi n faxa feni, ne bata lutin nati n yɛɛ ra.

Naxanye waxi n maxələ feni, ne n kala feen falama.

E mi xadanma fe jaxi yitəndeni.

¹⁴ N bata liga alo tuli xərina,

n mi fe mɛma.

N bata liga alo bobona,

n mi fala tima.

¹⁵ N bata liga

alo muxun naxan mi yabin tiyɛ

amasətə a mi fe mɛma.

¹⁶ Koni Alatala, n xaxili tixi i tan na. I n yabima nen, Marigina n ma Ala.

¹⁷ N naxa, “I nama tin n yaxune yi e xunnayeren n na, e nama jaxan n ma tərən na.”

¹⁸ N biramatəən na a ra.

N xələni waxatin birin.

¹⁹ N bata n ti n hakene ra,

n yulubine bata n naxamin kati!

²⁰ N yaxune tan kəndɛ,

e yixədəxə.

E wuya

naxanye n naxaxuxi fuu!

²¹ Naxanye fe fajin saranma fe jaxin na,

ne n tərəma,

amasətə n tan a fajin nan fəxə ra.

²² Alatala, i nama n nabəjin.

N ma Ala, i nama i makuya n na.

²³ N Marigina, n nakisimana,

n mali iki sa!

39

Tərə muxun ti fena a hakən na

¹ Dawudaa bətina, bəti baane kuntigin xa, Yedutun xa.

² N bata a fala, n naxa,

“N na n kɛwanle rakərəsima nen, alogo n dɛ xuiin nama n bira yulubini.

N mi fa fala yo tiyɛ muxu jaxine yɛɛ xəri.”

³ N yi n dundu,

n yi n naxara,

n mi yi fala yo tima

hali fe fajina,

koni n ma səxələn yi siga fari sɛ tun!

⁴ N bəjən yi wolon n kui.

N to yi n mirima a ma,

a yi n kuiin gan fɔɓ
 alo tɛɛna.
 N yi falan ti fɔɓ, n naxa,
 5 “Alatala,
 n siin soge dɔnxɛn yita n na
 e nun a yate saxina.
 I xa n nakolon
 a n ma siimayaan mi buma.”
 6 I tan nan n ma lɔxɔne yatɛn
 nadungixi ayi.
 Sese mi n siin waxatin na
 i yɛɛ ra yi.
 Adamadiin birin buma nɛn
 alo foyedin gbansan!

Beti xuini te.

7 Nininna nan gbansan a tan na.
 Muxuna a masigama,
 a feen ligama koni fuyan!
 A nafunla malanma,
 koni naxan a sɔtɛ a xanbi
 a mi na kolon.
 8 Marigina, n fa n xaxili tima nanse
 ra nayi?
 N na n yigin sama i tan nan yi.
 9 N nakisi n yulubin birin ma.
 I nama tin daxune yi gele n ma.
 10 N yi dunduxi nɛn.
 N mi yi fala yo tima.
 Amasɔtɔ i tan nan ito ligaxi n na.
 11 I ya furen ba n ma,
 benun i xa n nɔɔn tɔrɔni.
 12 I muxun maxadima a hakɛna fe
 ra
 i yi a hakɛn saran a ra.
 I muxuna nafunle kalama alo xi-
 ine.
 Adamadi yɛtɛɛn ligaxi nɛn alo foye-
 dina.

Beti xuini te.

13 Alatala, n ma maxandi xuiin mɛ.
 I yi i tuli mati n ma mawuga xuiin
 na.
 N na wuga, i nama i dundu.
 I ya xɔɔn nan tun n tan na sigatini,
 alo n benbane yi kii naxan yi.
 14 N yiba singen
 alogo n xa sɛwa benun n xa dangu,
 benun n xa faxa.

40

Tantun Betina

1 Dawudaa betina, beti baane
 kuntigin xa.

2 N diɔa nɛn Alatala maliin lege-
 dendeni,

a yi a tuli mati,
 a yi n ma mawuga xuiin mɛ.

3 A n ba yili ɔaxin na,
 a n ba boron nun bendeni.

A yi n ti fanyen fari,
 a san tide faɔin fi n ma.

4 A yi n xaran beti nɛnɛn ma,
 n na en ma Ala tantunma naxan
 na.

Muxu wuyaxi na toma nɛn
 e yi gaxu a yɛɛ ra,
 e mɔn yi e yigin sa Alatala yi.

5 Sɛwan na kanna xa,
 naxan na a yigi sa Alatala yi,
 naxan mi kidene batuma,
 naxan mi a sama suxure batune
 ma.

6 I ya wali faɔine wuya ayi!
 Alatala, n ma Ala, i ɔɔxɔn mi na!
 I bata kabanako fe wuyaxi yitɔn
 nxu xa!

N mi nɔɛ e fe fale,
 e yatɛn bata gbo ayi!

7 I mi waxi saraxan nun kiseen xɔn
 gbansan,

fɔ i n tunle raba ayi.
 I mi yi saraxa gan daxine

nun yulubi xafari saraxane
 gbansan fɔxɔ ra.

8 Nanara, n naxa, “N tan ni i ra.
 N bata fa.

N ma fe sɛbɛxi Kitabuni.

9 N ma Ala, i sagoon nafan n ma!
 I ya sariyan namaraxi n bɔɔɔni.”

10 N tinxinyaan nalima nɛn i ya
 yamani.

Alatala, i a kolon,
 n mi n dundɛ.

11 N mi i ya tinxinyaan namaraxi n
 kedenna xa.

N ni i ya ɔɔndin nun marakisina fe
 falama nɛn.

N mi i ya hinanna nun i ya
 lannayaan luxuɔɔnɛ yamaan
 ma.

12 I nama tondi kininkininje n ma,
Alatala.
I ya hinanna nun lannayana n
marama nen waxatin birin.

Ala maxandina malina fe ra
Yaburin 70

13 Amasoto, n ma torone bata wuya
han e mi yate!

N hakene bata n suxu,
n mi fa se toma.
E wuya dangu n xunsexene ra.
Bore yixodexe mi fa n yi sonon.

14 Yandi, Alatala, n nakisi!
Alatala, fa n mali iki sa!

15 Ala xa ne yarabi
naxanye katama n faxa feen na,
a e ye yifu fefe!
Ala xa ne raxete marafeyani
n ma toro yaan nafanxi naxanye
ma.

16 Ala xa ne raterena e yagin na,
naxanye a falama n ma,
e naxa, "Yo! I suxi yati!"

17 Naxanye birin i tan fenma,
i xa ne birin nasewa.
I ya kisin xonla naxanye ra,
ne xa lu a fale,
e naxa, "Alatala gbo!"

18 Koni, yigelitson nun toro muxun
nan n tan na.
N Marigin nama jinan n xon.
I tan nan n maliin nun n ma
maratanga tiin na.

Ala, i nama buye ayi.

41

Furetana Ala maxandina

1 Dawudaa betina, beti baane
kuntigin xa.

2 Sewan na kanna xa
naxan yengi doxi senbetarene xon.
Alatala na kanna xunbama toro
waxatine yi nen.

3 Alatala a ratangama nen
a a niin nakisi.
A a barakama nen boxon ma.
A mi a luye a yaxune senben bun
ma.

4 Alatala a malima nen,
furen na a li waxatin naxan yi,
a a rakendeya.

5 N na a fala nen, n naxa,

"Alatala, dija, i n nakendeya,
bayo n bata yulubin liga i ra."

6 N yaxune fala jaxine tima n ma,
e naxa, "A faxama waxatin
mundun yi,
a xinla yi lo ayi?"

7 Naxanye fama n xontondeni,
ne fala fajine nan tima n xa
nafigiyani.

Koni, a dentege jaxini tonma n ma
fe ra,
a yi mini a ralideni yiren birin yi.

8 Naxanye birin n najaxuxi,
ne koyekoyenma e bode xa n ma fe
ra.

E mirixi a jaxin nan ma n ma fe yi.

9 E naxa, "Fure jaxin bata a suxu!"

A mi fa kele a sadeni feu!"
10 Hali n lanfa fajina,
n yi laxi naxan na,
nxu nun naxan yi donseen donma
nxu bode xon,
na bata keli n xili ma.

11 Alatala, kininkinin n ma,
i yi n nakeli sonon,
nanara n na n yaxune donla
saranje.

12 N na a kolon
fa fala n bata i kenon
bayo e mi n noe.

13 I n malima nen
amasoto n tinxin.
I yi n lu i yetagi habadan!

14 Barikan xa bira Alatala xa, Isir-
ayilaa Ala!

Habadan han habadan! Amina!
Amina!

Yaburin Yire Firindena: Keli Sora 42 ma han 72

42

Yigi sana Ala yi

1 Koraa diine fala jaxumena. Beti
baane kuntigin xa.

2 Ala, i xonla n niin suxuma
alo ige xunbenla xonla xenla suxun
kii naxan yi.

3 Habadan Ala xonla n niin suxuma
nen

alo min xɔnla.

N sigama waxatin mundun yi
n sa ti Ala yetagi?

⁴ N wugama kɛɛn nun yanyin na.

N baloma yɛɛgen nin.

N yaxune n maxɔdinma waxatin
birin

e naxa, "I ya Ala minɛn yi?"

⁵ Waxati danguxine fe na rabira n
ma,

n bɔɛn yi kala.

Nxu nun yamaan nan yi sigama

Alaa banxini,

n yi tima e yɛɛ ra,

e sɛwaxin sɔnxɔma,

e barikan birama Ala xa jaxan nin.

⁶ Nanfera n niin sɔxɔlexi?

Nanfera n bɔɛn sunuxi?

N xa n yigi sa Ala yi.

N mɔn a tantunma nɛn.

N kisi muxun nun n ma Ala nan a
ra.

⁷ Koni iki, n niin sɔxɔlexi,

nanara n na n mirima i ma Yu-
rudɛn bɔxɔni,

Xerimon geyane xuntagi,

e nun Misari geyaan ma.

⁸ Fufaan sama fufaan fari n xili ma,
igen xuxu xuiin yi gbo ayi a surun-
deni.

I xunfan gbeene radangu n xun
ma,

gbalon yi keli n xili ma alo
walanna.

⁹ Alatala xa a hinanna mayita
yanyin na

alogo n yi xi bɛtin bɛ a xa kɛɛn na.

N ma dunuɲa yi gidin Ala nan
maxandima.

¹⁰ N na a falama n natangamana
Ala nan xa,

n naxa, "Nanfera i jinanxi n xɔn
ma?"

Nanfera n luma tɔɛ n yaxune yii?"

¹¹ N niin tɔɔxi n yaxune xɔn
amasɔtɔ e fɛriɲɛnma n maxɔdinɲɛ
nɛn,

e naxa, "I ya Ala minɛn?"

¹² Nanfera n niin sɔxɔlexi?

Nanfera n bɔɛn sunuxi?

N xa n yigin sa Ala yi.

N mɔn a tantunma nɛn

n ma Ala, n nakisimana.

43

¹ Ala, yoon fi n ma,

i n xun mayɛngɛn so dɛnkɛɣatɛɛ
yamaan xili ma.

N natanga wuledene nun muxu
jaxine ma!

² N kantan muxun nan i tan na.

Nanfera i n nabɛɲinma?

Nanfera n sunuxin luma tɔɛ muxu
jaxine xɔn?

³ I ya kɛnɛnna nun i ya jɔndin nafa
n ma!

E xa ti n yɛɛ ra,

sigi i ya geya sariɲanxin fari i
yetagi.

⁴ Nayi, n sigama nɛn Alaa saraxa
ganden dɛxɔn,

Ala naxan findixi n ma sɛwan nun
n ma jaxanna ra.

N na n ma bɔlɔnna maxa

n tantun bɛtin ba i tan Ala xa,

n ma Ala.

⁵ Nanfera n niin sɔxɔlexi?

Nanfera n bɔɛn sunuxi?

N xa n yigin sa Ala yi.

N mɔn a tantunma nɛn

n ma Ala, n nakisimana.

44

Maratangana Ala maxandina

¹ Koraa diine fala jaxumɛna, bɛti
baane kuntigin xa.

² Ala, nxu bata a mɛ nxu tunle ra.

Nxu benbane bata yi a fala nxu xa
nun,

i fe gbeene naxanye liga e xa na
waxatini,

lɔxɔn naxanye bata xunkuya.

³ I tan nan siya dɛnkɛɣatɛɛ
kedi i sɛnbɛni,

i mɔn yi nxu benbane radɔxɔ na.

I siya gbɛtɛne raxuya ayi nɛn,

i yi nxu benbane rasabati.

⁴ E mi na bɔxɔn sɔtɔxi e silanfanne
xa ra!

E mi a nɔxi e yetɛ fangan xan xɔn.

E a nɔxi i yetɛ fangan nan xɔn ma,

i fangana, e nun i lu fena e xɔn,

bayo e rafan i ma.

⁵ N ma mangan nun n ma Ala nan i
tan na.

I tan nan nɔ sɔtɔn nagidima Yaxuba
bɔnsɔnna xa.

6 Nxu nxu yaxune raxetema i tan nan baraka yi.

Nxu e nɔ i xinli.

7 N yigin mi saxi n ma xanla xan yi.

N ma silanfanna mi a ra naxan nɔn fima n ma.

8 Koni i tan nan nɔn fima nxu ma nxu yaxune ma.

I tan nan ne rayarabima, naxanye nxu rajaxuxi.

9 Nxu Ala nan matɔxoma waxatin birin,

nxu i tan nan xili tantunma habadan!

Beti xuini te.

10 Koni iki, i bata i me nxu ra, i yi nxu rayarabi.

I mi fa minima nxɔ ganle fɔxɔ ra sɔnɔn.

11 I bata nxu ragi nxu yaxune yeε ra, e yi nxu yii seene birin tongo.

12 I bata nxu raberin alogo e xa nxu faxa alo yeεεene.

I bata nxu raxuya ayi yamana gbetene ma.

13 I bata i gbee muxune mati sare xurin na

alo de mi seen naxan na.

14 I bata nxu rayarabi nxu dɔxɔ bodene yetagi,

nxu rabilin muxune yi nxu makonbi,

e nxu magele.

15 I bata nxu findi gelema seen na siyane ye.

E e xunne yimaxama nxu mageleden.

16 N feyani waxatin birin.

N bata yagi

17 xɔnnantenne falane xɔn

naxanye n besenxɔnyama,

e nun n yaxun naxanye e gbeen jɔxɔma n na.

18 Ito birin ligaxi nxu ra nen,

hali nxu to mi jinanxi i xɔn ma,

hanma nxu yi i ya layirin kala.

19 Nxu mi xetexi i fɔxɔ ra.

Nxu munma yi fata i ya kiraan na.

20 Koni hali na,

i nxu lu nen kankone bun.

I nxu raberin banban dimini.

21 Xa nxu yi jinan nxɔ Ala xinla ma nun,

nxu yi ala gbetene batu,

22 i yatin yi na kolonma nen nun amasɔtɔ i nxu miriya wundone kolon.

23 Koni e nxu faxama i tan nan ma fe ra ferijnen gben!

E nxu ligama

alo yeεεen naxan faxa daxi a ra!

24 Xulun Marigina! Nanfera i xima?

Keli, i nama i me nxu ra habadan!

25 Nanfera i i yetagin luxunma nxu ma?

I nama jinan nxɔ tɔrone nun marayarabine xɔn!

26 Nxu niine bata bira gbangbanni, nxu gbindin mi fa nɔε kele bɔxɔn ma.

27 Keli, i fa nxu mali!

Nxu xunba i ya hinanna nin!

45

Mangana jaxalandin ti betina

1 Koraa diine fala jaxumena, beti baane kuntigin xa. A xa ba alo betin naxan xili: "Fuge Fajine." Xanuntenya sigina.

2 Fala fajine bata n bɔjnen nasewa. Nanara, n betini ito bama mangan xa.

N deni xaxi betina fe ra alo sebeli ti fajina xayen kii naxan yi.

3 I tofan adamadiine birin xa, i fatan fala jaxumen tiye, bayo Ala i barakama nen habadan!

4 I ya silanfanna sɔti i dexɔn, senbɛmana.

Xunnayerenna nun binyena i tan nan xa!

5 Siga soon fari xunnayerenni, i sa nɔn ti

jɔndin nun yete magodon nun tinxinyana fe ra.

I fangan xa fe magaxuxine makenen!

6 I ya xalimakuli ralemunxine xa i yaxune bɔjne yisɔxɔn.

Siyane birama nen i sanne bun.

7 Ala, i luma nen i ya mangaya
gbɛdeni habadan!
I ya mangaya taxamasenna nan
tinxinyaan na.

8 Tinxinna nan nafan i ma.
A jaxin mi rafan i ma.
Na nan a toxi Ala, i ya Ala bata i
sugandi.

A mɔn bata i ya sɛwan fari sa
dangu bonne ra.

9 Latikɔnɔnna nun se xiri
jaxumene i ya dugine yi.
Maxa se maxane i rasumunma
mangane banxine yi
naxanye maxidixi sama jinne ra.

10 Mangane dii tɛmene jaxalandi
tiine ye.

I ya batɛn tixi i ya mangaya gbɛden
yii fari fɔxɔni.

A maxidi seene rafalaxi xema fajin
nan na.

11 Mangana jaxalandina,
i tuli mati n ma falan na.
Ninan i kon kaane nun i bari bo-
dene xɔn ma.

12 I xɔnla bata mangan suxu i ya
tofanna fe ra.

I ya kuntigin na a ra, i xa a binya.

13 Tire kaane fama kiseene ra i xa
nen.

Nafulu kanne i ya fanna fenma
nen.

14 Binyen birin mangana dii tɛmen
xa mangayani.

A doma gbeen nafalaxi xema dugin
nan na.

15 E nun a doma rayabuxin nan
sigan mangan fɛma
jaxalandi tiine biraxi a fɔxɔ ra a
tideni.

16 E so mangana genla ma sɛwan
nun jaxan nin.

17 I tan mangana,
i dii xeme wuyaxi sɔtɔma nen
naxanye luma mangayani i ben-
bane funfuni.

I e findima kuntigine ra nen bɔxɔn
birin xun na.

18 N ni i findima xili kanna ra
habadan.

Muxun birin i matɔxɔma nen
habadan han habadan.

46

En fangana Ala nan na

1 Koraa diine Ala tantun sigina, bɛti
baane kuntigin xa. Sungutunne xa
a ba.

2 Ala nan en yigiyaan na
e nun en fangana.
A yitɔnxi mali ti feen na tɔrɔ waxa-
tine birin yi.

3 Nanara, hali bɔxɔn xuruxurun,
geyane yi bira fɔxɔ ige tilinxine yi,
en mi gaxue.

4 Hali fɔxɔ igene xuxu,
geyane fan yi yimaxa gbaloni
en mi gaxue.

Bɛti xuini te.

5 Xudena Alaa taani
naxan a muxune rasewama
naxan findixi Kore Xɔnna Ala
dɔxɔde sarijanxin na.

6 Ala na taani,
a mi yimaxe mume!
Kuye nɛma yiba,
Ala bata taan mali,
7 siyane yi sɔnxɔn nate,
mangayane yi yimaxa.

Ala na a xuini te,
bɔxɔn yi xuruxurun.

8 Alatala Sɛnben Birin Kanna nan
en xɔn.
Yaxubaa Ala nan en ma faran
makantanxin na.

Bɛti xuini te.

9 E fa Alatala a wanle mato,
a gbalon naxanye rakelixi bɔxɔn
ma.

10 A yengene janna
han bɔxɔn danna birin yi.

A xanle yigirama,
a tanbane kala,
a yi ye masansan wure lefane gan.

11 A yi a fala, a naxa,
“E e raxara,
e yi a kolon a n tan nan Ala ra.
N batuma nen siyane tagi.
N yi batu bɔxɔn birin yi.”

12 Alatala Sɛnben Birin Kanna en
tan nan xɔn.
Yaxubaa Ala nan en ma faran
makantanxin na.

Bɛti xuini te.

47

Ala fisamanten mangana

1 Koraa diine betina, beti baane kuntigin xa.

2 E tan, siyane birin xa e yiin bɔnbɔ, ε sɔnxɔ, ε xuini te sɛwani Ala xa!

3 Alatala, Kore Xɔnna Ala magaxu han!

Manga gbeen a ra dunuja birin xun na!

4 A bata nɔɔn fi en ma siyane xun na,

a yamane raso en ma nɔɔn bun.

5 A bɔxɔn sugandi nɛn nxu xa,

Yaxuba bɔnsɔnne sabatima dɛnaxan yi,

a naxanye xanuxi.

Beti xuini te.

6 Ala bata dɔxɔ a mangaya gbɛdɛni.

Yamaan sɔnxɔma sɛwani, xɔta xuine yi mini Alatala xa.

7 Tantun betin ba Ala xa,

betine ba han!

Tantun betin ba en ma mangan xa, betine ba han!

8 Ala nan mangan na dunuja birin xun na,

ε a tantun betini.

9 Ala dɔxi a manga gbɛdɛ sarijanxini,

a mangayaan nabama siyane xun na.

10 Siyane mangane sama nɛn

Ibrahimaa Alaa yamaan fari.

A tan nan gbee dunuja ganle birin na.

Ala gbo han!

48

Siyon Ala gbee taana

1 Koraa diine betina. Sigi sarijanxina.

2 Alatala gbo,

a lan a xa matɔxɔ

a gbee taani geya sarijanxin fari.

3 Siyon, Alaa geyana,

a mate, a tofan,

dunuja birin sɛwama a fe ra.

A mate

alo bɔxɔne birin manga taana

Manga Gbeen dɔxi dɛnaxan yi.

4 Ala a yengi sama nɛn a taa makan-tanxin xɔn,
a bata a yete findi a kantanmaan na.

5 Mangane to e malan Siyon yenge xinla ma,

6 e yi a to, e kabɛ,

e gaxu, e yi e gi.

7 Xuruxuruna nun kuisanna yi e suxu na,

alo naxanla kuiin na keli a ra,

8 alo kunkibane na kontɔfili foye gbeena fe ra.

9 Ala kabanako feen naxanye lig-axi,

nxu bata ne mɛ.

Iki, nxu bata ne to Alatala Sɛnben Birin Kanna taani.

A na taan nakisima nɛn habadan!
Beti xuini te.

10 Nanara, Ala nxu nxu mirima i ya hinanna ma i Batu Banxini.

11 I tan xili kanna tantunma dunuja yiren birin yi.

I mangayaan ligama tinxinyaan na.

12 Yamaan xa naxan Siyon geyaan fari,

Yuda taa kaane xa sɛwa i ya kitisana fe ra!

13 E bilin Siyon ya,

ε yi a kondene yate.

14 E ε xaxili lu a yinna xɔn ma,

ε man yi a sangansone mato,

nanara ε a fale mayixete famatɔne xa,

ε naxa,

15 "Ala ito,

nxɔ Ala na a ra habadan!

A tima nxu yete ra nɛn han a rapanni."

49

Nafulu fuyanna fe

1 Koraa diine betina, beti baane kuntigin xa.

2 E ito mɛ, ε tan siyane,

ε tuli mati

ε tan muxun naxanye birin dunuja yi.

3 Fanga kanne nun tɔrɔ muxune, nafulu kanne nun yigelitɔne,

birin xa a tuli mati.

⁴ N fekolonna falane nan tima,
n mirine xaxili fajin nan fima.

⁵ N na n xaxinla rasigama sandan
nan xən,
n yi a yeɓa, n nɛma n ma bəlɔnna
maxɛ.

⁶ Nanfera n gaxuma gbalɔ lɔxɔne
yɛɛ ra,
hake kan yanfantenne n nabilinma
waxatin naxan yi?

⁷ E yigin saxi e se kanyaan nan ma,
e mɔn yi e kanba e nafulu kanyani.

⁸ Muxun mi nɔɛ a boden xunbɛ.
A mi nɔɛ a niin saren soɛ Ala yii.

⁹ Amasɔɔ muxun niin xunbaan
xɔdɔxɔ!

A mi nɔɛ a saren fiye,

¹⁰ alogo a xa bu habadan, a mi faxa.

¹¹ Amasɔɔ, en birin a kolon xaxili-
mane fan faxama
e nun daxune nun kamɔne.
E birin e nafunle luma muxu gbɛɛ
ne nan yii.

¹² Gaburun yi findi e habadan
banxin na,
e luma dɛnaxan yi, dan mi naxan
na,

hali bɔxɔn to yi e yii e yetɛ ra.

¹³ Muxuna gboon mi a rabuyɛ.
A fan faxama nɛn alo subene.

¹⁴ Muxun naxanye laxi e yetɛ ra
fuyan nin,
e sigaden nan na ra,
naxanye wasaxi e nafunle ra,
ne rajanma na kii nin.

Beti xuini te.

¹⁵ E rasigama laxira yi nɛn
alo yɛxɛɛn najanna to faxan na.

Sayaan yi e gbindine don.
Muxu fajine nɔɔn sɔɔma nɛn e xun
na sinma,

e tofanna yi kala,
e siga gaburuni.

¹⁶ Koni Ala n niin xunbama nɛn
laxira yi yati!

A yi n xali.

Beti xuini te.

¹⁷ Muxun na nafunla sɔɔɔ,
a nafunli gbo ayi,
i nama gaxu,

¹⁸ bayo a mi sese xalima a yii laxira
yi.

A herisigen mi birama a fɔxɔ ra.

¹⁹ Hali duba diin nan yi a ra a
dunuɓa yi gidini,

hali a to matɔxɔxi,

a yi sabatixi waxatin naxan yi,

²⁰ a sama a benbane fari nɛn laxira
yi.

Ne mi fa dunuɓa toma sɔnɔn.

²¹ Nafulu kanna naxan xaxili xu-
run,

na maliga xuruseen nan na,
naxan faxamatɔ a ra.

50

Saraxan naxan Ala kenɛn

¹ Asafi a bɛtina.

Fangamana, Marigina Alatala
falan tima,

a dunuɓa muxune birin maxili,

sa fɔlɔ sogetedeni

han sa dɔxɔ sogegododen na.

² Alaa nɔrɔn mayilenma keli Siyon
yi

na taa kamalixi tofajina.

³ En ma Ala fama,

a mi dunduxi.

Kala ti tɛɛ gbeena a yɛɛ ra,

foye gbeena a rabilinxi.

⁴ A koren nun bɔxɔn xilima
e xa findi seren na a yamaan mak-
itideni.

⁵ A yi a fala, a naxa,

“N ma muxu tɔgɔndiyaxine malan
n fɛma,

naxanye layirin xidixi n xɔn ma
saraxa baan na.”

⁶ Koren xɔnna a tinxinyaan nalima
nɛn,

bayo Ala yetɛɛn nan kitisaan na.

Beti xuini te.

⁷ “N ma yamana, ɛ ɛ tuli mati,

n falan tima nɛn.

Isirayila, n na ɛ maxadima,

bayo Ala nan n tan na, ɛ Ala.

⁸ N mi ɛ maxadima ɛ saraxane xan
ma fe ra.

ɛ saraxa gan daxine bama n xa
waxatin birin.

⁹ Koni, n mi turaan xa tongoma ɛ
sansanne yi

xanamu kōtōn naxan ε kulane yi.

¹⁰ Amasōtō n gbeen nan burunna
subene birin na.

N gbeen nan jingene ra
naxanye geya wuli wuyaxine ma.

¹¹ N tan nan xōline ngaan kanna ra
naxanye geyane ma

e nun niimaseen naxanye birin
fixene ma.

¹² Xa kamēn yi n suxun nēn nun,
n mi na fale i xa,

amasōtō n tan nan gbee dunuᵓa
nun ayi seene birin na.

¹³ N jinge suben doᵓᵓe ba?

ε_{n-εn} de!

Xanamu n siin wunla min?

ε_{n-εn} de!

¹⁴ Nanara, barika biran xa findi ε
saraxan na Ala xa.

ε ε dε ti xuine rakamali Kore Xōnna
Ala xa.

¹⁵ N xili tōrō waxatini.

N ni i kantanma nēn, i yi n binya.”

¹⁶ Koni Ala a falama muxu ᵓaxine
xa nēn,

a naxa, “Nanfera ε xetema n ma
tōnne falan ma,

ε yi n ma layirina fe fala,

¹⁷ koni n ma xaranna mi rafan ε
ma?

ε mēxi n ma falane ra!

¹⁸ ε nun muᵓadene na a ra.

ε nun yalundene na a ra.

¹⁹ ε fala ᵓaxin nan tun tima.

ε wulen nan tun falama.

²⁰ ε ngaxakedenne kansunma
waxatin birin yi.

ε katama e tōᵓegedeni.

²¹ ε bata ito birin liga

n mi fala ti.

Nanara, ε mirixi a n fan ligaxi

alo ε tan.

Koni iki, n na ε maxadima,

n yi a yeᵓa ε xa.”

²² “Iki, ε ito famu,

ε tan naxanye Ala bōte rabaxi.

Xa na mi a ra,

n na ε raxōrima nēn.

Muxu yo mi ε xunbe.

²³ Naxan na saraxa baan findi
barika biran na,

na nan n binyaxi.

Naxan na siga kira fajin xōn,

n na Ala kisin yitama nēn na ra.”

51

Yulubi ratina

¹ Dawudaa betina, beti baane
kuntigin xa.

² A naxan ba Nabi Nataᵓn to fa a
fema a yalunyaan ligaxina e nun
Batiseba.

³ Ala, diᵓa n ma i ya hinanna nin.

N ma matandine mafelu
i ya kininkinin gbeeni!

⁴ N hakene birin ba n ma.

I yi n yulubine xafari.

⁵ N na n ma matandine kolon.

N na n mirima n yulubine ma wax-
atin birin.

⁶ N na i tan nan keden yulubi ton-
goxi.

N naxan nabaxi,
na ᵓaxu i yeε ra yi.

Nanara, i na falan ti,

i tan nan tinxin,

i na kitin sa, i yoon sōtō.

⁷ N barixi haken nin yati!

Yulubi kanna nan yi n na
xabu nga fudikan na a ra.

⁸ I waxi ᵓōndin nan xōn ma n
sōndōmeni yati!

I n xaranma fekolonna ma n
bōᵓeni.

⁹ N yulubin ba n ma

nanara n sariᵓanᵓe.

I xa n maxa nanara n fixe
dangu balabalan kesen na.

¹⁰ N mōn xa seᵓa n ᵓaxan.

I bōᵓen naxan kalaxi,

na mōn xa seᵓa.

¹¹ I yeεn ba n yulubine ra,

i yi n mafelu n hakene birin na.

¹² Ala, bōᵓe sariᵓanxin sa n yi.

I mōn yi n xaxili ragidi.

¹³ I nama n kedi i yeᵓagi.

I nama i ya Nii Sariᵓanxin ba n yi.

¹⁴ I mōn xa kisin sewan fi n ma.

Xaxili fajin xa n mali.

¹⁵ Nanara, n matandi tiine xaranᵓe
i ya kirane ma,

yulubi kanne yi xete i ma.

¹⁶ N nakisimana, Ala,

n nakisi n ma faxa tixin ma.

Ala, yandi n xunba,
 alogo n xa i ya tinxinyaan nali
 beṭini.
 17 Marigina, na liga n xa,
 n xa i tantun.
 18 Saraxan mi rafan i ma,
 xa na mi a ra,
 n yi a bama i xa nen nun.
 Saraxa gan daxin mi i keṅeṅje.
 19 Yeṭe magodon nan Ala rafan
 saraxan na.
 Ala, i mi na kanna rabeṅinje
 naxan nimisaxi a boṅeni a tubi.
 20 Tin, i Siyon nasabati.
 I mən xa Yerusalen yinna ti.
 21 Na waxatini,
 tinxin saraxane rafanma i ma nen.
 Saraxa gan daxine yi i keṅeṅ.
 Na waxatini,
 nxu yi turane rali i xa i ya saraxa
 ganden fari.

52

Ala xa wuleden makiti

1 Dawudaa fala ṅaxumena, beṭi
 baane kuntigin xa.
 2 A naxan ba, Dowegi Edən kaan
 to siga Səli fəma, a naxa, “Dawuda
 bata siga Aximeleki a banxini.”
 3 Ee! Muxu gbeena!
 Nanfera i kanbama i ya fe ṅaxine
 yi?
 Alaa hinanna luma nen habadan!
 4 I feene yitənma bonne kala xinla
 ma.
 I lenna luxi nen
 alo file xənχena.
 Ee! Yanfantenna!
 5 Fe ṅaxin nafan i ma dangu fe fajin
 na.
 Wulen nafan i ma dangu ṅəndin
 na.
 Beṭi xuini te.
 6 Ee! Wuledena!
 Fala xələne rafan i ma!
 7 Nanara, Ala i raxərima nen
 habadan!
 A i suxuma nen,
 a i ba i konni.
 A i bama nen kənde muxune ye
 dunuṅa yi.
 Beṭi xuini te.
 8 Tinxin muxune ito toma nen,

e gaxu.
 Nayi, e gelema i ma nen,
 e naxa,
 9 “Na xemən mato,
 naxan mi Ala findi a kantanmaan
 na.
 Koni a yigin saxi a nafulu gbeen
 nin.
 A fangan sətəxi a boden kalan nan
 xən.”
 10 Koni, n tan luxi nen
 alo Oliwi wudin naxan sabatima
 Alaa banxini.
 N yigin saxi a hinanna nin
 habadan han habadan!
 11 N ni i tan Ala tantunma nen
 i ya wanla a fe ra habadan!
 N ni i xinla binyama nen
 i ya təgəndiya muxune ye,
 bayo i tan fan!

53

Muxuna ṅaxuyana

Yaburin 14.1-7

1 Dawudaa fala ṅaxumena, beṭi
 baane kuntigin xa. A xa ba xu-
 lenna ra.
 2 Xaxilitarena a falama a boṅeni,
 a naxa, “Ala mi na.”
 E birin yifu,
 e haramu feene ligama.
 Muxu yo mi a fajin nabama.
 3 Ala a yeṅen nagodoma adamadiine
 ma
 keli ariyanna yi,
 a xa a to xa nde na
 naxan xaxili sətə, a Ala fen.
 4 Koni birin bata kiraan fata,
 e ṅaxu ayi.
 Hali keden pe mi a fajin ligama.
 5 Fe ṅaxi rabane mi fe kolon ba?
 E n ma yamaan tənən donma
 alo donsena,
 koni e mi Ala xandima mume!
 6 Awa nayi, gaxun ne suxuma nen
 e tan naxanye mi yi gaxuma.
 Ala e kalama nen,
 a e rayarabi
 bayo e raṅaxu a ma.
 7 Nde keṅ Siyon yi a Isirayila rak-
 isi?

Ala mən na a yamaan sənbe so,
Yaxuba bənsənnə səwama nən,
Isirayila yi naxan!

54

Ala maxandin maratanga feen na

¹ Dawudaa fala naxuməna, bəti baane kuntigin xa. A xa ba kondenne ra.

² Dawuda bəti naxan ba, Sifi kaane to siga Səli fəma e naxa, “Dawuda luxunxi nxu tagi.”

³ Ala, n nakisi i sənben na. N xun mafala kitin bolon!

⁴ Ala, n ma maxandi xuiin name.

I tuli mati n fala xuine ra!

⁵ Xəjəne bata keli n xili ma.

Gbalotəne katama n faxa feen na. E mi e mirima Ala ma.

Bəti xuini te.

⁶ Koni Ala nan n mali muxun na. Marigin nan n niin kantanma.

⁷ A n yaxune fe naxine raxetə e ma. E halagi amasətə i lannayaan nabama.

⁸ Nayi, n jənige ma saraxan bama i xa nən, n yi i tan Alatala tantun amasətə i fan.

⁹ Bayo, i tan nan n baxi n ma tərəne yi, n yi n yaxune biraxin to.

55

Muxu yanfaxina Ala maxandina

¹ Dawudaa fala naxuməna, bəti baane kuntigin xa. A xa ba kondenne ra.

² Ala, n ma maxandi xuiin name.

I nama i xun xarbi so n ma mawugani!

³ I tuli mati n na, i yi n yabi.

Xaminna bata n suxu han n kuisan

⁴ n yaxune fala xuine fe ra.

Muxu naxine n yigbetənma, e n tərəma.

E bata xələ n ma, e yi n naxaxu.

⁵ N bata kontəfili.

Sayaan gbalon bata n xun matugan.

⁶ Gaxun nun xuruxurunna bata n suxu.

Gbalon yi n nabilin.

⁷ Xa gabutən yi n ma nun alo ganbana,

n yi tunganma nən nun n sa dəxəden fen.

⁸ N yi n gima nən, n siga yire makuyeni. N yi lu burunna ra.

Bəti xuini te.

⁹ N yi maratangaden fenma nən mafurən n keli foye gbeen nun gbalon bun.

¹⁰ Muxu naxine raxuya ayi, Marigina,

e fala xuine yifu!

Bayo, n gbalon nun yengen toma taani han!

¹¹ Kəən nun yanyin na, e taan nabilinma,

haken nun yengene nan taani.

¹² Kala tiin gboma ayi taani.

Bəsən xənyaan nun mayifuun nan taani.

¹³ Xa yaxun nan tun yi n makonbima nun,

n yi dijnama a bun ma nən.

Xa n naxaxu muxun nan tun yi a yete yigboma n ye nun,

n yi n luxunma a ma nən nun.

¹⁴ Koni i tan na a ra, n lanfana, n bodena, n xəyi kəndəna!

¹⁵ En ma lanfamayaan yi naxun Alaa banxini

en yi sigan tima yamaan ye waxatin naxan yi.

¹⁶ Sayaan xa n yaxune ratərəna, e kəndən yi siga laxira yi.

Bayo fe naxina e yi e konni.

¹⁷ Koni n bata Ala xili,

Alatala n nakisima nən.

¹⁸ N ma mawugan nun kutun xuina a lima nən.

Xətənnə nun yanyin nun jinbanna ra,

a n xuiin məma.

¹⁹ A n niin natangama, n yi keli yengəni herini

hali n yaxune to yi wuya!

²⁰ Habadan mangana Ala a tuli ma-
tima nen,
a yi n yaxune rabira.

Beti xuini te.

Amasoto e bata tondi tube.

E mon mi gaxuxi Ala yee ra.

²¹ N lanfana a xoyine yengema.

A a layiri xidixine kalama.

²² A fala xuiin jaxun fenen xa

koni marajaxuna a boren.

A fala xuine salaxun alo turena.

Koni e segen tima

alo silanfan xenxena.

²³ I ya kontofinle lu Alatala ma.

A i malima nen.

A mi tinje tinxin muxun yi bira
mume!

²⁴ Koni i tan, Ala,

i na muxu faxane nun wuledene
faxama nen

benun e siin tagiin xa a li.

N tan mabinni,

n na n yigi sama i tan nin.

56

Yigi sana Ala yi

¹ Dawudaa maxandi jaxumena.

Beti baane kuntigin xa: a xa ba
alo betin naxan xili, "Ganban Wudi
Makuyeni" a naxan ba Filisitine to
a suxu Gati taani.

² Ala, kininkinin n ma

amasoto e n yengema.

N yaxune n besenxonyama ferijen
gben!

³ Ferijen gben n yaxune n yengema.

N yengefane bata wuya ayi,
e waso.

⁴ N na gaxu waxatin naxan yi,

n na n yigi sama i tan nan yi.

⁵ N na Alaa fala kamalixine
matoxoma,

n yi n yigi sa a yi,

nanara n mi gaxue mume!

Dajoxon doronna nanse lige n na?

⁶ Ferijen gben n yaxune n toroma.

E n jaxankata feni tonma waxatin
birin!

⁷ E e malanma luxundene yi,

e yene tixi n na, n neen dede.

E yengi a ma e n faxe.

⁸ I nama tin e rakisi feen ma e fe
jaxine ma.

Ee! Ala! I xoloxin xa na muxune
rabira.

⁹ N ma sunun yate.

N yeejena fe xa rabira i ma.

I xaxili mi dxi e xon ba?

¹⁰ N na i xili waxatin naxan yi,

n yaxune xetema n foxo ra nen,

n yi a kolon a Ala n xon.

¹¹ N na Ala matoxoma a falane fe ra!

N na Alatala matoxoma!

¹² N yigi saxi Ala nin,

n mi gaxue mume!

Adamadiin nanse ligama n na?

¹³ Ala, n de xuiin naxan tongoxi,

n na a rakamalima nen.

N na barika bira saraxan bama i xa
nen.

¹⁴ Amasoto i bata n ba sayani,

i yi n natanga biran ma.

Nanara, n sigan tima Ala yetagi

n ma siimayani.

57

Ala maxandina malina fe ra

Yaburin 108.1-5

¹ Dawudaa maxandi jaxumena,

beti baane kuntigin xa. A xa ba alo
betin naxan xili, "I Nama Halagin
Ti" Dawuda naxan ba a to a gi Sali
bun, a sa a so faran yinla ra.

² Kininkinin n ma!

Ee! Ala! Kininkinin n ma!

Amasoto n niin marakisin fenma i
tan nan yii.

N xa luxunden soto i gabuteen bun,

han yihadin yi dangu.

³ N bata Kore Xonna Ala maxandi

naxan n ma feene rasonoyama.

⁴ A n yabima nen keli ariyanna yi,

a n nakisi.

A ne mafalama nen

naxanye n yengema.

Beti xuini te.

Alaa hinanna nun a lannayaan yi-
tama n na nen.

⁵ Yatane bata n nabilin,

n saxi adamadi jaxine tagi.

E jinne ligaxi nen

alo tanbane nun xalimakunle.

E lenne ligaxi nen

alo silanfan xɛnɛne.

⁶ Ala, i ya binyen xa mayita kore
xɔnna ma,
a yi bɔxɔn nafe!

⁷ E bata yalaan nati n yɛɛ ra n suxu
xinla ma,
e yi n nayagi.
E bata yinla ge n yɛɛ ra,
koni e tan yetɛɛn bata bira a kui.

Beti xuini te.
⁸ Ala, n xaxili ragidixi yati!
N betin bama nɛn, n yi i tantun!

⁹ N xulunma nɛn sinma,
n yi n ma bɔlɔnna nun kondenna
maxa!

N kurunma betin bɛ nɛn subaxa!
¹⁰ Marigina, n ni i tantunma nɛn
siyane yɛ.

N betin bama i xa nɛn bɔnsɔnne
tagi.

¹¹ I ya hinanna gbo han ariyanna.
I ya lannayaan texi han kore
xɔnna.

¹² Ala i ya binyen xa mayita kore
xɔnna ma,
a yi bɔxɔn nafe!

58

Ala nan kitisa tinxinxin na

¹ Dawudaa maxandi jaxumɛna,
beti baane kuntigin xa. A xa ba alo
betin naxan xili: “I Nama Halagin
Ti.”

² E tan muxu gbeene,
ɛ falane mi tinxin feu!
E nɔɛ adamadiine makite tinxinni
ba?

³ Eɛn-ɛn de! Tinxintareyana ɛ
bɔɔɔni,
ɛ gbalon nakelima bɔxɔn ma.

⁴ Xabu e bari waxatini, e jaxu.
Wuledene lɔxi ayi xabu e bari
lɔxɔni.

⁵ E xɔlɛn luxi nɛn alo sɔɔɔn xɔlɛna,
alo fɔɔɔɔn naxan mi sɔɔɔni suxun
xuiin mɛma,

⁶ naxan n mi a kanna xuiin
namɛma.
Sɔɔɔni suxun na fatan kiki,
a mi nɔɛ a suxɛ.

Beti xuini te.

⁷ Ala, i xa e jinne magira e dɛ!

Alatala, i xa na yatane dɛɛn kala!

⁸ E xa jnan alo igen naxan bɔxɔnma.
E tanbane xa yelefu ayi.

⁹ E xa liga
alo korosiraan naxan fati tu-
nunma ayi lingini,
alo diin naxan faxaxi barixi, a mi
sogen to.

¹⁰ Tansin xindena hanma a xarena,
ne ganma nɛn tunden bun.
Foyen jaxudene fan xalima nɛn,
a e raxɔri.

Beti xuini te.

¹¹ Tinxin muxune jaxanma nɛn
bayo a gbeen jaxɔma nɛn.

E fama e sanna maxadeni nɛn
muxu jaxine wunla ra.

¹² Nayi, adamadiine yi a fala,
“Ala tinxin muxune saren fima
yati!

Ala na yatigi, naxan dunuɔna mak-
itima!”

59

Ala maxandina marakisina fe ra

¹ Dawudaa maxandi jaxumɛna,
beti baane kuntigin xa. A xa ba alo
betin naxan xili: “I Nama Halagin
Ti,” a naxan ba Sɔli to sofane xɛ e xa
sa e luxun Dawuda yɛɛ ra a banxini
a faxa xinla ma.

² N ma Ala, n xunba n yaxune yii.
N natanga ne ma

naxanye kelixi n xili ma!

³ N xunba fe jaxi rabane yii.
N nakisi na muxu faxane ma!

⁴ A mato,
e n legedenma n faxa feen na.
Sɛnbɛmane e malanma n xili ma.

N mi i matandixi,
n mi yulubi ligaxi, Alatala.

⁵ N sɔnna mi a ra,
koni e yitɔnxi e xa n yengɛ.

Keli, i fa n mali!

Yandi n mato!

⁶ Alatala, Ala Sɛnbɛn Birin Kanna,
Isirayilaa Ala, keli!

I yi siya dɛnkɛleyatarene fe jaxine
saran e ra.

I nama diɔna yanfanten jaxine ma
mumɛ!

Beti xuini te.

7 E fama jinbanna ra.
 E xajɛ alo barene taan xun xɔn.
 8 I tuli mati e konbi ti xuine ra.
 E lenne luxi nɛn e de
 alo silanfanne,
 e mɔn a falama, e naxa,
 “Nde nɔɛ en ma falan mɛ?”
 9 Koni Alatala, i gelema e ma.
 I siya denkeleyatarene birin
 magelema.
 10 Ala n senbɛna,
 n xaxili tixi i tan nan na.
 I tan nan n ma faran makantanxin
 na.
 11 N ma hinantenna Ala,
 a tima n yeɛ ra nɛn.
 A a liga,
 n na n yeɛn nagodo n yaxune ma.
 12 Koni, i nama e faxa,
 Marigina, nxu ye masansan wure
 lefana.
 Nanara, n ma muxune mi jinanɛ.
 E raxuya ayi i senbeni,
 i yi e nɔ.
 13 Bayo yulubi falane e de
 e xa suxu e yetɛna wasona fe ra!
 Bayo e dangane tima
 e wulene falama,
 14 e ɲan i ya xɔlɔni!
 E ɲan fefe! Sese nama lu!
 Nayi, birin a kolonma nɛn fa fala
 Ala mangayaan nabama Yaxuba
 bɔnsɔnna xun na
 han bɔxɔn danna birin.
 Bɛti xuini te.
 15 E fama jinbanna ra.
 E xajɛ alo barene taan xun xɔn.
 16 Barene nɛma donse fenni,
 xa e mi lugo,
 e wurundunma nɛn.
 17 Koni n tan i senben matɔxɔma
 nɛn bɛtini.
 Xɔtɔnni, n na n ma bɛti xuini tema
 nɛn
 i ya hinanna fe ra.
 Bayo, n ma faran makantanxin
 nan i tan na,
 n na n yigiyama denaxan yi tɔrɔ
 waxatine yi.
 18 N senbɛna,
 n bɛtin bama i xa nɛn.

I tan Ala nan n ma faran makan-
 tanxin na
 n ma hinantenna Ala.

60

Ala maxandina nɔ ti fena

Yaburin 108.7-14

1 Dawudaa maxandi ɲaxumɛna,
 bɛti baane kuntigin xa, a xa ba
 alo bɛtin naxan xili: “Gabalan
 Fugaxina Sereyana.” A xa ba xaran
 feen na.

2 Dawuda bɛtini ito nan ba a to
 Arami kaane yeɛge naxanye keli
 Mesopotamiya yamanan nun Soba
 yamanani, Yowaba yi xɛtɛ, a Edɔn
 kaa wuli fu nun firin faxa Fɔxɔ Lan-
 banni.

3 Ala, i bata i mɛ nxu ra,
 i yi gbalon nakeli nxu ma.
 I bata xɔlɔ nxu ma.

Koni iki, i mɔn xa nxu yitɔn.

4 I bata bɔxɔn naxuruxurun,
 a yibɔ.

I mɔn xa a tugun a bode ra,
 a nama xuya ayi.

5 I bata waxatine raxɔdɔxɔ i ya
 muxune ma.

Nxu dagalanma ayi

alo nxu minxin na a ra.

6 Koni naxanye gaxuxi i yeɛ ra,

i bata taxamasenni te ne xa,
 naxan e ratangama xalimakunle
 ma.

Bɛti xuini te.

7 I xa i xanuntenne kantan
 i yi e rakisi i senbeni.

I yi nxɔ maxandin yabi.

8 Ala bata falan ti a yire
 sarɲanxini,

a naxa, “N nɔɔn tima nɛn,

n Siken taani taxun,

n yi Sukɔti lanbanna danne sa.

9 N tan nan gbee Galadi bɔxɔn nun
 Manase ra.

Efirami kaane findixi n ma
 yengesone nan na.

Yuda luxi nɛn

alo n ma mangaya dunganna.

10 Koni n ma konyin nan Moyaba
 yamanan na.

N tan nan Edɔn yamanan kanna ra.

N yeɛge sɔnxɔni tema Filisiti ya-
 manani.”

11 Ala, nde sigama n na na taa
makantanxini?
Nde tima n yεε ra siga Edɔn yi?
12 Ala, i tan xa mi i mεxi nxu ra ba?
I mi fa nxɔ ganla fɔxɔ ra sɔnɔn ba?
13 Nxu mali yaxune yεngɛdeni!
Sese mi adamana maliin na.
14 Koni Ala na lu en xɔn,
en nɔɔn sɔtɔma nɛn.
A tan nan en yaxune halagima.

61

Ala, n xa lu i fεma

1 Dawudaa βetina, βeti baane
kuntigin xa. A xa ba kondenne ra.
2 Ala n ma mawuga xuiin mε.
I tuli mati n ma maxandi xuiin na.
3 N yigitεgεxin bata n xui ramini i
ma wulani.
N xali na geyaan fari
naxan mate n xa.
4 Amasɔtɔ i tan nan n yigiyaden na,
e nun yinna
naxan n natangama n yaxune ma.
5 N waxi lu feni i konni waxatin
birin yi.
N xa luxunden sɔtɔ i gabutεne bun
ma.
6 Ala, i bata n dε ti xuine mε.
I bata na kεεn so n yii
i naxan namaraxi i ya yεεragaxu
muxune xa.

Beti xuini te.

7 Ala xa mangan siin xun masa,
a xa bu han!
8 Ala xa mangan sabati a yεtagi
habadan!
A ratanga i ya hinanna nun i ya
lannayaan nin.
9 Nanara, n tantun βetin bε i xinli
waxatin birin,
n yi n dε ti xuine rakamali lɔxɔ yo
lɔxɔ.

62

Ala nan bɔɔnε xunbenla fima

1 Dawudaa βetina, βeti baane
kuntigin xa Yedutun xa.
2 N bɔɔnεn saxi Ala nan baraka yi,
a tan nan n nakisima.
3 A tan kedenna nan n kantan
fanyen na,
n nakisimana.

N ma faran makantanxin nan a ra.
Yaxune mi n nɔε mumε!
4 Han waxatin mundun yi,
ε luyε fuyε muxune ma?
ε tan e rabirama
alo banxi xɔnna hanma langa
fonna?
5 E waxi muxune ragodo feni tun,
keli a binyeni.
E e yoron wuleni.
E duban tima e dɛni,
koni e dangan tima e bɔɔnεni.

Beti xuini te.

6 N bɔɔnε xunbenla sɔtɔma Ala nan
xɔn.
A tan nan n yigin na.
7 A tan nan n kantan fanyen na,
n nakisimana.
N ma faran makantanxin nan a ra.
Yaxune mi n nɔε mumε!
8 N ma kisin nun n ma binyena Ala
nan yii.
N kantan fanyen sɛnbεmaan nan
Ala ra.
N ma yigiyana a tan nan na.
9 Yamana, ε ε yigin sa a yi waxatin
birin!
ε yi ε kɔntɔfinle so Ala yii,
amasɔtɔ en yigiyaden nan Ala ra.
Beti xuini te.

10 Adamadiine ligaxi nɛn alo foyed-
ina.
A xungbeen nun a xurina, sese mi
e ra.
Hali e rate sikeela fari, e yelefu.
E malanxin yelefu foyedin xa.
11 I nama i yigin sa gbalo feene yi.
I nama i waso se muɔaxini.
Hali nafunla gbo i yii han,
i nama i yigin sa a yi!
12 Ala luma a fale,
fa fala a tan nan gbee fangan na.
13 I gbeen nan hinanna ra, n Marig-
ina.
Bayo i tan muxun kɔntɔnna fima
nɛn
alo a kεwanla.

63

Alaa hinanna fisa siimayaan xa

1 Dawudaa βetina, a yi Yuda ton-
bon yireni waxatin naxan yi.

2 Ala, n ni i fenma,
n ma Ala nan i tan na.
I xɔnla n sɔndɔmɛn na.
I xɔnla n fati bɛndɛn ma
alo min xɔnla n suxuma
tonbonni ito yi kii naxan yi,
bɔxɔ magenla, ige mi dɛnaxan yi.

3 N xa i to i ya yire sarijanxini.
N yi i sɛnbɛn nun binyeni gbɛ.

4 I ya hinanna fisa siimayaan xa.
Nanara, n na i batuma.

5 N barikan birama i xa nɛn
n ma siimayaan birin yi,
n na n yiine yite i maxandideni.

6 N nii yifanma n ma nɛn,
alo n na wasa donse hagiɛne ra.
N yi i tantun sɛwa bɛtine yi.

7 N nɛma saxi n ma saden ma,
n na n mirima i ma.
N xaxili luma i xɔn nɛn kɔɛɛn birin
na.

8 Amasɔtɔ i tan nan n mali muxun
na,

n sɛwa bɛtin ba i nininna bun ma.

9 N bata kankan i ma,
i yiin nan n natangama.

10 Naxanye katama n faxa feen na,
ne faxama nɛn.

11 E faxama silanfanna ra nɛn
yɛngeni,

kankone yi e binbine don.

12 Nayi, Mangan sɛwama nɛn Ala
yi.

Naxanye e kɔlɔma Ala xinli,
ne a matɔxɔma nɛn.

Koni wuledene dɛene raxutuma
nɛn.

64

*Ala maxandin maratangana fe
ra*

1 Dawudaa bɛtina, bɛti baane
kuntigin xa.

2 Ala, i tuli mati n ma mawuga
xuiin na!

N bata gaxu n yaxune yɛɛ ra.

N niin natanga!

3 N luxun muxu jaxine ma
naxanye e bode toma wundoni,
e nun fe jaxi raba ganla.

4 E lenne xanxan alo silanfanna.
Fala jaxine minima e dɛ
alo xalimakuli ralemunxina.

5 E e xanle tima sɔntaren na wun-
doni.

E mafura bunna tiyɛ, e mi gaxuma.

6 E e bode rawɛkilɛma kɛwali jaxin
ma.

E e bode toma,

e lutine ratima dɛnaxan yi.

E naxa, “Nde nɔɛ e toɛ?”

7 E tinxintareyani tanma, e naxa,

“En ma kɔtɛ yitɔnxin mi fule
mumɛ!”

Muxun kui feene kolon naxɔlɔ!

8 Koni Alaa xalimakunle wolima e
ma nɛn,

a e li keden na.

9 E gbee fala xuine xɛtɛma e ma nɛn,
e yi halagi.

Naxan yo na e to,

ne e xunne yimaxama nɛn e
mageledeni.

10 Nayi, gaxun adaman birin sux-
uma nɛn.

E e xaxili lu Ala a wanla xɔn,

e yi a fe rabaxine famu.

11 Tinxin muxune xa sɛwa Alatala
yi,

e yi a findi e luxunden na.

Muxu sɔndɔmɛ fajin birin xa a
matɔxɔ.

65

Tantunna nun barika birana

1 Dawudaa bɛtina, bɛti baane
kuntigin xa. Sigi sarijanxina.

2 Ala, a lan yamaan yi i tantun
Siyon yi,

nxu mɔn yi nxu dɛ ti xuine raka-
mali.

3 I tan naxan maxandi xuine
ramɛma,

muxun birin fama nɛn i fɛma.

4 Hakɛne to sɛnbɛn sɔtɔ nxu xun ma
i yi nxɔ matandine mafelu.

5 Sɛwan ne xa,

i bata naxanye sugandi

e xa lu i konni!

Nxu bata lugo i ya banxin fe fajine
ra,

i Batu Banxi Sarijanxina.

6 I nxɔ maxandin yabima

kabanakoon nan na tinxinni.

Ala nxu rakisimana,

bɔxɔn danna muxun birin yigina i
tan nan na,
e nun naxanye fɔxɔ igen kidi ma
pon!

⁷ I sɛnbɛn bata geyane da
bayo fangamaan ni i ra.

⁸ I bata baan xuini ti,
i yi a walanne raxara.
I mɔn yi siyane masabari.

⁹ Dunuɲa birin gaxuma i ya ka-
banakone yɛɛ ra.

Keli sogetedeni han sogegododeni,
e birin betin bama i xa sewani.

¹⁰ I yengi dɔxi bɔxɔn xɔn
i yi tule igen sa a ma, han a ramo.

Alaa xuden nafexi igen na,
alogo donseen xa sɔtɔ.

I tan nan na ragidixi.

¹¹ I tule gbeen nafama xɛɛ bixine
ma

bɔxɔn yi xunbeli, a yogon igen na.
I tan barakan sama xɛɛni, a sabati.

¹² Xɛɛ xaba waxatini,
i ya fanna warama ayi nɛn.

I na dangu dɛnaxan yi,
mɛnna yi sabati.

¹³ Fixene fanma e nun file.
Geyane rayabuma nɛn han!

¹⁴ Xuruseene yiriwama nɛn fixene
ma.

Lanbanne yi rafe siseene ra.

Na birin yi findi beti ba xunna ra
e nun sewa sɔnxɔna.

66

Barika birana Ala xa

¹ Sigi sariɲanxina. Tantun betina.
Betni baane kuntigin xa.

Dunuɲa muxun birin xa sɔnxɔ
sewani Ala xa!

² E a xinla binya betin ba!
E tantun gbeen fi a ma!

³ E a fala Ala xa,
“I ya kabanako wanle magaxu!

I sɛnbɛn gbo han!

Nanara, i yaxune gaxuxin felenxi i
bun ma.

⁴ Muxun birin i batuma dunuɲa yi,
e tantun betin ba i xa.

E i xinla tantunma betini.”

Beti xuini te.

⁵ E fa be!

E a mato Ala bata naxan liga!

A wanle magaxu adamadiine yɛ
han!

⁶ A fɔxɔ igen findi nɛn yire yixaren
na,

en benbane yi gidi baan tagi e
sanni.

Nayi, en xa ɲaxan a tan yi.

⁷ A mangayaan nabama a sɛnbɛni
habadan!

A yɛɛn tixi siyane ra,
nanara muxu yo nama murutɛ.

Beti xuini te.

⁸ Siyane, ε barikan bira en ma Ala
xa!

E a tantun xuini te!

⁹ A bata siimayaan fi en ma,
a mi tin en yi bira.

¹⁰ Ala i nxu rasariɲanma
sulun tɛɛni alo wure gbetina.*

¹¹ I a liga nɛn nxu yi suxu,
i mɔn yi goron gbeen sa nxu xun
ma.

¹² I tin nɛn nxu yaxune yi ti nxu
fari.

Nxu yi dangu ige tilinxin nun tɛɛni.
Koni, i fa nxu ra dahamu bɔxɔni.

¹³ N fama saraxa gan daxin na nɛn
i ya banxini.

N bata dɛ xuiin naxan tongo i xa,
n na rakamalima nɛn.

¹⁴ Dɛ ti xuini itoe falaxi nɛn
n yi tɔrɔni waxatin naxan yi.

¹⁵ N sube turaxine bama saraxa
gan daxin na nɛn,

n yi kontonne ba,

e tutin yi te kore.

N turane nun kɔtɔne fan bama nɛn.
Beti xuini te.

¹⁶ E fa be! E ε tuli mati,
ε tan naxanye birin gaxu Ala yɛɛ ra.

A bata naxan liga n xa,
n na a falama ε xa nɛn.

¹⁷ N bata a xili malina fe ra,
n yi a batu n dɛ xuiin na.

¹⁸ Xa haken yi ramaraxi n bɔɲɛni
nun,

Marigin mi yi a tuli matima n xuiin
na nun.

* 66:10: *Sulun tɛɛn* mɔn falama yirena nde yi fa fala “*Furu tɛɛna*.”

19 Koni Ala yatin bata n name,
a a tuli mati n ma maxandi xuiin
na.

20 N barikan birama Ala xa
amasɔtɔ a mi a mexi n ma maxandi
xuiin na.

A mi a hinanna baxi n yii.

67

Siyane birin xa Ala tantun

1 Tantun betina, beti baane kunti-
gin xa. A xa ba kondenne ra. Sigi
sarijanxina.

2 Ala xa kininkinin en ma,
Ala xa en baraka.
Ala nɔrɔn xa godo en ma.

Beti xuini te.

3 Nanara, dunuɓa birin i ya kiraan
kolonɓe,
siyane birin yi i ya marakisin
kolon.

4 Siyane xa i tantun Ala,
siyane birin xa i tantun!

5 Muxune xa ɓaxan,
e betin ba sewani,
amasɔtɔ i siyane makitima tinx-
inna nin.

I tixi dunuɓa muxune birin yee ra.
Beti xuini te.

6 Siyane xa i tantun Ala,
siyane birin xa i tantun!

7 Nayi, bɔxɔn donse gbegbe fima.
Ala, en ma Ala en barakama nen.

8 Ala en barakama nen,
bɔxɔn danna muxun birin yi gaxu
a yee ra.

68

Alaa nɔna Isirayila xa

1 Dawudaa betina, beti baane
kuntigin xa. Sigi sarijanxina.

2 Ala xa keli,
a yi a yaxune raxuya ayi.
Naxanye a rajaxuxi,
ne yi e gi a bun.

3 E kedi,
alo foyen sigama tutin na kii naxan
yi.

E xa ɓan Ala yetagi
alo dolen na lo tɛeni.

4 Koni tinxin muxune xa ɓaxan,
e sewa Ala yetagi.

E xa gele ɓaxanni.

5 Betin ba Ala xa,
a xinla xa tantun betini.
Naxan fama kundani,
ɛ na rasene!

A xili nen Alatala.
En xa en sewa xuini te a yee ra!

6 Ala naxan a kon sarijanxini,
kiridine fafe na a ra,
kaɓa gilene xun mayengen na a ra.

7 Ala denbayaan fima denbay-
atarene ma,

A kasorasane xɔrɔyama,
e mini betin be.

Koni murute muxune luma bɔxɔ
yidunduxin nin.

8 Ala, i to ti i ya yamaan yee ra,
i siga na tonbon yireni.

Beti xuini te.

9 Bɔxɔn yi xuruxurun,
koren yi rabi Ala yee ra,
Sinayi Geyana Ala,
Isirayilaa Ala.

10 Ala, i tule gbeen nafa nen,
i ya bɔxɔn mɔn yi xete a kiini.

11 I ya yamaan yi dɔxɔ na,
I yi yiigelitɔne ki i ya nemana fe ra.

12 Marigin bata feni ito xibarun fi,
ɓaxalan gali gbeen yi siga a rali-
deni, e naxa,

13 “Mangane nun sofane e gima!
E e gima!

Nxu tan ɓaxanle yi yenge yi se ton-
goxine yitaxun.

14 ɛ tan naxanye fan luxi xu-
ruseene dexɔn,

ɛ a me,

Ala a yamaan suturama nen
alo ganba tofajina

naxan gabuteye rafalaxi gbetin
nun xema fajin na.”

15 Ala Senbe Kanna to na mangane
raxuya ayi,
e yolon alo balabalan kesena Geya
Foren ma.

16 Basan yamanan geyane gbo!
Yire matexi wuyaxi e ma.

17 Nanfera ɛ Alaa geya sugandixin
matoma xɔxɔlɔnni,

Ala yeteen dɔxi denaxan yi?
Alatala luma denaxan yi habadan!

18 Marigin bata fa a yire sarijanxini keli Sinayi Geyaan ma e nun a yenge so wontoro wuli wuli wuyaxi.

19 Marigina Alatala, i bata te kore, muxu suxine biraxi i foxo ra. I yi kiseene rasuxu adamadiine ra, hali muxu murutexine, i yi doxo na yi.

20 Barikan xa bira Marigin xa lxo yo lxo, en ma goronna saxi naxan xun ma, Ala en nakisimana.

Beti xuini te.

21 En ma Ala, Ala na a ra naxan muxune rakisima. En Marigina Alatala na a ra naxan en bama sayani.

22 Ala yatina a yaxune xunne yiboma nen naxanye kankanxi e sonne ma.

23 Marigin bata a fala, a naxa, "N fama nen e yaxune ra keli Basan yi.

N fama e ra nen sa keli foxo igen xonna ma

24 alogo e xa e sanne sin e wunli e barene fan yi e wunla kon han e wasa."

25 Ala, nxu bata i ya yamaan famatxon to.

I ya yamaan soma yire sarijanxini i tan n ma Ala nun n ma mangana.

26 Beti baane yeen na, maxa se maxane xanbin na, sungutunne wosowosonne maxama ne tagi.

27 Barikan bira Ala xa a malan gbeeni.

Isirayila bnsonna birin xa Alatala tantun.

28 Bunyamin bnsonna, donxe ra barin tixi e yee ra.

Yuda bnsonna mangane fan fama, e sonxoma e nun Sabulon mangane nun Nafatali mangane.

29 Ala, i senben nagodo, i senben mayita, Ala, alo waxati danguxini.

30 I Batu Banxin Yerusalen taani,

mangane fama kiseene ra i xa na yi.

31 I xa falan ti Misiran boxon xili ma naxan nun sube xajen maliga sexeni.

Misiran luxi nen alo tura ganla siya gbetene biraxi naxan foxo ra alo jinge diine.

E ragodo han e fa mudu gbetin na. Na siya yenge ralanne raxuya ayi!

32 Xerane kelima nen Misiran yamanani, Kusi kaane yi e yiine ti Ala xa a maxandideni.

33 Dunuja yamanane, e betin ba Ala xa, e Marigin tantun betini.

Beti xuini te.

34 A masiga tima kore xonna ma xabu waxati xunkuye.

A galan xuiin naminima fangani.

35 E Ala senbena fe rali, a mangayaan nabama Isirayila xun na.

A senben kore xonna ma.

36 Ala na mini a Yire Sarijanxini, a magaxu han!

Isirayilaa Ala senben fima a yamaan ma nen e nun fangana.

Barikan xa bira Ala xa!

69

Saxole maxandina

1 Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa. A xa ba alo betin naxan xili: "Fuge Fajine."

2 Ala, n nakisi!

Igen bata te han n kosen bun ma.

3 N bitinma boro tilinxini.

San tide yo mi na yi.

N tilinna xore ra.

N na n maminma fufani.

4 N bata xadan xili tideni n mali feen na.

N koe yinla nan fa n xoloma.

N yene bata xadan,

e bata bu i yee ra kira yi.

5 Naxanye n najaxuxi fuuni,

ne wuya dangu n xunsexen na.

A gbegebe wama n faxa feni,

naxanye n yaxuyaxi fuu!

N mi naxan mujaxi n na raxete ba?

6 N yi daxuyani kii naxan yi,
i na kolon
Ala, n sanna mi luxunxi i tan ma.
7 Marigina Alatala Senben Birin
Kanna,
n nama ne rayagi
naxanye yigi saxi i yi.
Isirayilaa Ala,
n nama findi ne yarabi muxu ra,
naxanye i batuma!
8 E n konbima i tan nan ma fe ra.
N bata yagi han!
9 N bata liga
alo xɔɲena ngaxakedenne xa,
alo fa muxuna n xabilani.
10 I ya banxina fe xaminna n ma,
han a n ganma alo tɛɛna.
Nanara, e i konbin naxanye tima,
ne n tan nan lima.
11 N na wuga, n yi sunna suxu,
yamaan yi n konbi.
12 N na kasa dugin nagodo n ma
sununi,
yamaan yi sabaan so n na.
13 Naxanye batuma taan so dɛɛn na
ne n nafɛyama.
Dɔlɔ minne sigin sama, e n magele.
14 Koni Alatala, n na i tan nan
maxandima.
I ya hinan gbeen waxatin ni i ra n
xa.
Ala, n yabi i ya marakisi barakax-
ini.
15 N xunba, n nama bitin boroni.
N xunba n yaxune yii, n ba tilinni.
16 I nama tin fufaan yi sa n xun ma.
I nama tin n yi n mamin tilinni,
hanma n bitin gaburun na.
17 N ma Alatala, n yabi
i ya hinanna nun i ya fanni.
I firifiri n binni i ya kininkinin
gbeeni.
18 I nama i yɛtagin luxun i ya wa-
likɛɛn ma.
N yabi iki sa! Bayo n tɔrɔxi.
19 Fa n fɛma i yi n nakisi.
N xunba n yaxune yii.
20 I a kolon n konbima kii naxan yi,
n na yagima, n na yarabima.
I n yaxune birin toma.
21 Konbin bata n bɔɲɛn kala

han n yigitɛɛɛ.
N yengi yi kininkininna a fe ma
nun
koni se mi na.
N yengi yi madɛndenna nan ma
nun,
koni n mi se to.
22 E dabarin sama n ma donseni.
Min xɔnla to n suxu,
e minse xɔlɛn so n yii.
23 Ala xa e ɲaxaɲaxane findi luti
ratixin na e yɛɛ ra.
Ala xa e hɛrin findi e suxu xunna
ra.
24 E yɛɛne xa rafɔrɔ ayi,
e yi danxu!
E fanne xa ba a ra waxatin birin!
25 I xa fitina e xili ma,
i ya xɔlɔ gbeen yi e li.
26 E dɔxɔden xa kala.
Muxe nama lu e bubune kui.
27 Bayo, i naxanye tɔrɔxi,
e ne ɲaxankatama.
I naxanye ɲaxankataxi,
e ne fe falama sɛwani.
28 I xa e magi e hakɛne birin na.
E nama i ya kisin sɔtɔ mumɛ!
29 Ala xa e xinle ba nii rakisin
kitabun kui.
E nama basan tinxin muxune xinle
ra.
30 Koni n xɔlɛni, n mɔn yigitɛɛɛxi.
Ala, i ya marakisin xa n natanga!
31 N na Ala xinla matɔxɔma bɛtini
nɛn.
N yi a gboon nali,
n barikan bira a xa.
32 Na Alatala kɛnɛnma nɛn
dangu jinge baan na a xa,
dangu tura kamalixin baan na
saraxan na.
33 Yiiigelitɔne a toma nɛn, e sɛwa.
E tan naxanye Ala fenma,
Ala xa siimayaan fi ɛ ma.
34 Alatala tuli matixi tɔrɔ muxune
ra.
A mi ɲinanma muxu suxine xɔn
a gbeen naxanye ra.
35 Koren nun bɔxɔn nun fɔxɔ igena
e nun e yi seene,
e birin xa Ala matɔxɔ.
36 Ala Siyon taan nakisima nɛn.
A Yuda taane tima nɛn.

A mɔn yi a yamaan nadɔxɔ na yi,
 e mɔn yi findi a gbeen na.
³⁷ Na findima a walikene mamanan-
 denne keen na nen.
 Naxanye Ala xanuxi, ne yi lu na yi.

70

Ala maxandina malina fe ra
Yaburin 40.13-17

¹ Dawudaa βetina, βeti baane
 kuntigin xa. Maxandina.
² Ala, n nakisi!
 Alatala, fa n mali iki sa!
³ Ala xa ne yarabi
 naxanye n faxa feni tɔnma,
 e yifu.
 Ala xa ne raxete marafeyani
 n ma tɔrɔn nafxixi naxanye ma.
⁴ E yagixin xa xete naxanye a
 falama,
 e naxa, “Yo! I suxi!”
⁵ Naxanye birin i tan fenma,
 i xa ne birin nasewa.
 Naxanye waxi i ya kisi feen xɔn,
 ne xa lu a fale,
 “Ala gbo!”
⁶ Koni, yiigelitɔn nun tɔrɔ muxun
 nan n tan na.
 Ala, fa n fema mafuren!
 I tan nan n malimaan nun n
 natangamaan na.
 Alatala, i nama buye ayi.

71

Fonna Ala maxandina
Yaburin 31.1-4

¹ Alatala, i tan nan n luxunden na.
 I nama tin n yi yagi!
² N natanga i yi n xunba
 amasɔtɔ i tinxin.
 I tuli mati n na i yi n nakisi!
³ Ala, findi n kantan fanyen na,
 n luxundena,
 n luma sigɛ denaxan yi.
 Yamarin fi, i yi n nakisi.
 Amasɔtɔ, n kantan fanyen nun
 n ma yinna nan i tan na.
⁴ N ma Ala,
 n natanga muxu naxine senben ma,
 i n ba hake kanne nun gbalotɔne
 yii.
⁵ N Marigina Alatala,

n yigin na i tan na.
 N bata n yigin sa i yi
 xabu n dii nɔreyani.
⁶ I n masuxi
 xabu n yi n nga kui waxatin naxan
 yi.
 I tan nan a liga n yi bari,
 nanara n ni i tantunma.
⁷ N findixi misaala nan na a wuyaxi
 xa,
 amasɔtɔ n yigiya senbemaan nan i
 tan na.
⁸ N ni i tantunma nen ferijen gben!
 N yi i ya nɔrɔn matɔxɔ.

⁹ I nama i me n na
 amasɔtɔ iki, n bata fori.
 I nama n nabeyin
 amasɔtɔ n fangan bata n.
¹⁰ N yaxune n mafalama.
 Naxanye waxi n faxa feni,
 ne e bode toma.
¹¹ E naxa, “Ala bata a rabeyin.
 En siga a fɔxɔ ra en yi a suxu.
 A xunba muxu mi na yi.”
¹² Ala, i nama i makuya n na.
 N ma Ala, i mafura, i fa n mali!
¹³ Ala xa ne yarabi, e n,
 naxanye n kansunma.
 Ala xa ne yagi, e xun nagodo
 naxanye waxi n maxɔlɔ feni.
¹⁴ N xaxili tixi i ra tun!
 N mɔn sigama i tantunne tun!
¹⁵ N ni i ya tinxinyaan matɔxɔma
 nen ferijen gben!
 E nun i ya marakisina,
 hali n to mi e birin kolon.
¹⁶ Marigina Alatala,
 n fama i senben barakani,
 n ni i tan keden peen nan ma
 tinxinyaan matɔxɔma.
¹⁷ Ala, xabu n xurun waxatin
 naxan yi,
 i n xaran nen.
 N mɔn i ya kabanakone matɔxɔma
 tun!
¹⁸ Ala, iki, n bata fori,
 n xunsexen fan bata fuga.
 Koni i nama n nabeyin
 fɔ n xa i senben nali iki muxune ma,
 n yi i ya fangana fe yeɓa
 mayixete famatɔne birin xa.

19 Ala, i ya tinxinyaan bata kore li!
I bata kabanako fe wuyaxi liga.

Nde ligaxi alo i tan?

20 Hali i to tɔrɔn nun xɔlɛ gbeen
nafa n ma,

i mɔn n niin naxetɛma n yi nɛn.

Hali n sa gaburun tilinxini bɔxɔn
bun,

i n natema nɛn mɔn.

21 I n ma xunnayerenna ragboma
ayi nɛn,

i mɔn yi n madɛndɛn.

22 N na i tantunma nɛn kondenna
ra

i ya lannayana fe ra, n ma Ala.

N tantun bɛtin bama i xa nɛn
bɔlɔnni,

Isirayila Sarjantɔna.

23 N sɔnxɔma nɛn sɛwani
n nɛma bɛti baani waxatin naxan
yi

amasɔtɔ i bata n xunba.

24 N ni i ya tinxinyaan matɔxɔma
nɛn fɛriɲɛn gbɛn!

Amasɔtɔ naxanye yi waxi n tɔrɔ
feni,

ne bata yagi, e yarabi.

72

Ala maxandina mangan xa

1 Sulemani gbeena.

Ala, mangan xaran i ya kitisa
kɛndɛn na.

I ya tinxinyaan yita n tan mangana
diin na.

2 Nanara, a i ya yamaan makite
tinxinni.

A sariya kɛndɛn sa yiigelitɔne xa.

3 Ala xa bɔxɔn nasabati yamaan xa.

Ala xa tinxinyaan sabati ya-
manani.

4 Mangan xa sariya kɛndɛn sa yi-
igelitɔne xa.

A xa tɔrɔ muxune diine rakisi,
a yi e yɛngɛfane rayensenɲɛ ayi.

5 I ya mangayaan xa magaxu ayi
han mamandenne mamandenne
fanni sogen tema

fanni kiken mɔn dɛgɛma.

6 Mangan fanna xa liga

alo tulena xɛɛne ma,
a xa liga

alo tule igen nɛɛn fɛ bɔxɔn ma.

7 Tinxin muxune xa sabati mangan
waxatini.

Ala xa hɛri gbeen fi fanni kiken
dɛgɛma.

8 A mangayaan gboma ayi nɛn

sa fɔlɔ sogeteden na

han sa dɔxɔ sogegododen na.

Fɔlɔ Efirati baan ma

han sa dɔxɔ bɔxɔn danna ra.

9 Naxanye wulani

ne e xinbi sinma a bun ma nɛn.

A yaxune e sama bɔxɔn ma nɛn a
bun ma.

10 Tarasisi mangane fama kiseene
ra nɛn a fɛma

e nun fɔxɔ ige tagi bɔxɔne.

Saba nun Sɛba mangane mudun
fima a ma nɛn.

11 Mangan birin e xinbi sinma a
bun ma nɛn.

Siyane birin wanla kɛma a xa nɛn.

12 A tɔrɔ muxune xunbama nɛn

naxanye na a xili,

e nun yiigelitɔ rabɛɲinxine.

13 A kininkininma sɛnbɛtarene nun
tɔrɔ muxune ma nɛn.

A tɔrɔ muxune niin nakisi.

14 A e xɔrɔyama nɛn mayigbɛtɛnna
nun gbalon ma,

bayo a e yatɛxi.

15 Ala xa mangan bu!

Ala xa xemaan fi a ma keli Saba
yamanani.

Yamaan xa Ala maxandi a xa wax-
atin birin!

E xa duba a xa fɛriɲɛn gbɛn!

16 Ala xa donseen wara ayi bɔxɔni.

Geyane xa rafe siseene ra.

E xa bogi alo naxanye Liban ya-
manani.

Taa kaane xa sabati alo sɛxɛna.

17 Ala xa mangan findi xili kanna ra
habadan!

A xinla xa bu alo sogena.

Siyane birin duban sɔtɔma nɛn a
barakani.

E fan yi duba a xa.

18 Barikan xa bira Marigina Alatala
xa,

Isirayilaa Ala!

A tan keden peen nan kabanako
feene ligama.

19 Barikan xa bira a xa habadan!
Ala xa dunuƷa birin nafe a binyen
na!
Amina! Amina!

20 Yese a dii xεmen Dawuda maxan-
dine danna ni i ra.

Yaburin Yire Saxandena: Keli Sora 73 ma han 89

73

Alaa tinxinyana fe

1 Asafi a betina.
Ala fan Isirayila ra han!
A fan bɔƷe sariƷanxi kanne ra.
2 Koni fayida n bata yi tantan,
n kiraan beƷin.
3 Amasɔtɔ n yi wasodene
maxɔɔlanma nun
n muxu Ʒaxine sabatixin to wax-
atin naxan yi.
4 E mi kɔntɔflixi sese ra mumε!
E fatine fan, e kεnde.
5 E mi sɔxɔlexi sese ra alo bonne.
Adamadiine tɔrɔne mi e tan lima.
6 Nanara, wasona e yi
alo Ʒεren muxune kεε.
Gbalona e yi alo domain muxune
ma.
7 Turena e fatini
han e yetagin bata yikusin.
Fe Ʒaxin nan e bɔƷeni han!
8 E gelen muxune ma,
e fala Ʒaxine ti.
E muxune Ʒaxankatama wasoni.
9 E fala Ʒaxine tima Ala ma,
e de Ʒaxu falane dunuƷa birin yi.

10 Nanara, yamaan biraxi e fɔxɔ ra,
e falane xɔnla yi e suxu
alo igen min daxina.

11 E naxa, "Ala nanse kolon?
Kore Xɔnna Ala nɔε na kolonƷe di?"

12 Muxu Ʒaxine na kii nin.
E bɔƷen saxi waxatin birin,
e lu nafunla sɔte tun!

13 Nayi, n luxi tinxinyani nen fuu!
N yi n yete rasariƷan fuyan!

14 N tɔrɔxi lɔxɔ yo lɔxɔ!

I n haken saranma n na xɔtɔn yo
xɔtɔn!

15 Xa n yi falan ti alo e tan,

nayi, n yi i ya muxune yanfama nen
nun.

16 Nanara, n yi kata feni ito famu-
deni,

koni, a yi xɔdɔxɔ n ma.

17 Han n so Alaa yire sariƷanxini
waxatin naxan yi,

n yi n miri e raƷan kiin ma.

18 Ala, i e tima yire salaxunxin nin,
e birama denaxan yi, e kala.

19 Nba, e halagima nen mafuren,
gbalon yi e Ʒan sasa!

20 E luxi nen alo xiyena
naxan Ʒinanma muxun na xɔtɔnni.

Marigina, i na keli waxatin naxan
yi,
e tununma nen.

21 N bɔƷen yi sɔxɔlexi waxatin
naxan yi,

n niin yi sunuxi,

22 n yi daxuyaan nun xaxil-
itareyani.

N yi luxi i yeε ra yi alo subena.

23 Koni hali na,

n yi i fɔxɔ ra waxatin birin,

i yi n yii rasuxu,

24 i ti n yeε ra i ya maxadine xɔn,

i yi n nasuxu binyen nin.

25 Nde n malima kore xɔnna ma,

ba i tan na?

Bayo i bata lu n xɔn,

n fa waxi nanse gbete xɔn dunuƷa
yi?

26 N fati benden nun n niin taganƷe
nen,

koni Ala nan n niin senben na
e nun n keεna habadan!

27 Naxanye e makuyaxi i ra,

ne yatin halagima nen.

Naxanye e mεxi i ra, i yi ne raxɔri.

28 Koni a rafan n tan ma,

n yi n maso Ala ra.

N bata Marigina Alatala findi n
yigiyaan na,

alogo n xa i ya wali faƷine birin
nali!

74

Ala xa Isirayila xunba

1 Asafi a fala Ʒaxumena.

Ala, nanfera i mexi nxu ra
habadan?

Nanfera i xɔlɔma i ya yama kan-
tanxin ma?

²I xaxili lu i ya yamaan xɔn ma,
i naxan xunba xabu waxati
xunkuye,

bɔnsɔnna naxan findixi i gbeen na.
I nama jinan i dɔxɔden Siyon
Geyaan xɔn.

³I xun ti taa xɔnni ito ra.
Nxu yaxune bata kala gbeen ti yire
sarijanxini.

⁴Nxu yi naralanma i ra denaxan yi,
I yaxune sɛwaxin bata sɔnxɔn nate
mɛnni.

E yi e taxamasenne yite na yi.

⁵E liga mɛnni alo xɛɛ sɛgɛne
naxanye fɔtɔn wudine sɛgɛma e
bunbine ra.

⁶E na sawura wudi tofajine birin
kala
e bunbine nun e dɛgɛmane ra.

⁷E tɛɛn so i ya Yire Sarijanxin na,
a gan fefe.

E yi i xinla batuden naharamu.

⁸E yi a mirixi, e naxa,
“En ne birin naxɔrima nɛn feu!”

E yi Ala batudene birin gan ya-
manani.

⁹Nxu mi fa kabanako taxam-
asenne toma.

Nabi yo mi fa na sɔnɔn.

Nxu mi a kolon na buma han wax-
atin mundun.

¹⁰Ala, i yaxune i magelen danma
waxatin mundun yi?

E luma i xili kale nɛn ba,
han habadan?

¹¹I tondixi nxu maliyɛ nanfera?

I yiini bandun, i yi e raxɔri!

¹²Ala, i tan nan nxɔ mangan na
xabu a fɔlɔni.

I tan nan marakisi tiin na dunuɗa
yi.

¹³I tan nan fɔxɔ igene yitaxun i
sɛnbɛni.

I mɔn yi ige yi sube jaxine xunne
yibɔ.

¹⁴I tan nan ige yi sube magaxuxin
xunne kala.

I yi a so burunna subene yii don-
seen na.

¹⁵I tan nan tigrine nun xudene
ramini.

I tan nan baane yixara.

¹⁶I tan nan gbee yanyin nun kɔɛɛn
na.

I bata sogen nun kiken dɔxɔ e
yirene yi.

¹⁷I tan nan dunuɗa danne rafalaxi.
I soge furen nun jɛmɛn da.

¹⁸Koni Alatala, i xaxili lu ito xɔn
ma:

i yaxune gelema i ma!

Xaxilitarene i xili kalama!

¹⁹I nama i ya yamaan nabejin
alo ganbana sube xajene yii!

I nama jinan i ya muxune xɔn
mumɛ,
naxanye tɔrɔxi.

²⁰I xaxili lu i ya layirin xɔn ma,
bayo bɔxɔn yire yi fɔrene rafexi
gbalotone ra.

²¹I nama tin muxu jaxankataxine
yi yarabi,

alogo yigelitɔne nun tɔrɔ muxune
xa i xinla matɔxɔ.

²²Ala, keli i yi i yetɛ xun mayɛnge!

I xaxili lu a xɔn,

a xaxilitarene i magelema fɛrijɛn
gbɛn!

²³I nama jinan i yaxune sɔnxɔ
xuiin ma,

i yɛngɛfane e xuini tema mumɛ!

75

Ala nan kitisaan na

¹Asafi a bɛtina, bɛti baane kunti-
gin xa, a xa ba alo bɛtin naxan
xili, “I Nama Halagin Ti.” Sigi
sarijanxina.

²Ala, nxu bata i tantun.

Nxu i tantunma han!

Nxu i maxandima i xinli,

nxu yi i ya kabanakone fe fala.

³I naxa, “N bata kiti sa lɔxɔn sa.

N kiti fajin sama nɛn.

⁴Bɔxɔn xuruxurunma waxatin
naxan yi,

a niimaseene birin yi xuruxurun,

n tan nan a san bundɔxɔn
xɔdɔxɔma ayi ken!

Bɛti xuini te.

⁵N bata a fala wasodene xa,

‘E nama e yete yigbo!’
 N bata a fala muxu jaxine xa,
 ‘E nama e kanba e senben xon!
 6 E nama e kanba e senben xon
 kore xonna xili ma!
 E nama waso falane ti!’ ”

7 Amasoto xun mayengen mi kelima
 sogeteden binna xan na
 hanma sogegododen binni hanma
 burunna ra.

8 Ala nan kitin sama.
 A yi nde yalagi, a yi nde yoo sa.

9 Amasoto igelengenna suxi Alatala
 yii,
 a rafexi a xolen na
 alo dolo xodekena.
 A a xeleva nen,
 muxu jaxine birin yi a min han a
 jan.

10 Koni n na a fe falama nen betine
 yi habadan!

N yi tantun betin ba Yaxubaa Ala
 xa!

11 A muxu jaxine birin fangan
 kala,

a tinxin muxune xunna keli.

76

Nɔ tiin nan Ala ra

1 Asafi a betina, beti baane kuntigin
 xa. A xa ba kondenne ra. Sigi
 sarijanxina.

2 Yuda kaane Ala kolon.
 A xinla binyaxi Isirayila yi.

3 A konna Salemi taan nin,
 a daxi Siyon Geyaan nin.

4 A a yaxune xalimakunle yigira
 menna nin,

e nun ye masansan wure lefane
 nun e silanfanne
 nun e yenge so seene birin.

Beti xuini te.

5 Ala, i tan nan senben birin kann
 ra,

i noroxi dangu habadan geyane ra.

6 Sofa wekilexine birin bata bira,
 e yii seene yi tongo yengeni.

E fa saya xixonla nin.

Na sofa yo mi fa a yiini maxama.

7 Yaxubaa Ala, i na falan ti xoloni,

soone nun soo ragine yi bira, e
 faxa.

8 I tan nan magaxu, Ala.

I na xolo, nde nae tiye i yee ra.

9 I to kitisa xuiin namini keli kore,
 yamanan muxune yi gaxu,
 e yi e dundu,

10 i to keli kiti bolondeni
 alogo i xa yiigelitane rakisi.

Beti xuini te.

11 Hali muxune na xolo i ma,
 na rajanxa tantunna nan ma i tan
 xa.

Naxanye na mini i ya xolon bun,
 ne xaxili sotoma nen.

12 I na i de ti Alatala xa, i ya Ala,
 i xa a rakamali.

Yamanan naxanye birin be ra-
 bilinni,

e Alatala ki!

A lan birin xa gaxu a yee ra!

13 A tan kuntigi wasoxine
 ragodoma nen,

a yi dununa mangane magaxu.

77

Madendenna toro waxatini

1 Asafi a betina, beti baane kuntigin
 xa, Yedutun xa.

2 N bata n xuini te Ala ma.
 N bata n ma mawuga xuini te,
 a xa n xuiin name.

3 N yi toroni waxatin naxan yi,
 n Marigin maxandi nen.

Koeeen birin na, n yi n yiini te Ala
 ma,

koni n mi madendeen.

4 Alaa fe to rabira n ma, n kutun.

N to n miri a ma, n xaxinla yi yifu.

Beti xuini te.

5 N yi xi n yee ra yi.

N xaminxi, n mi fala tima.

6 Nayi, n yi n miri waxati dangux-
 ine ma

e nun jee xunkuyene.

7 Betine yi rabira n ma koeeen na.

N yi n miri n boroni,
 n maxodinna ti n xaxinli iki:

8 “Marigina a mema nxu ra nen ba,
 han habadan?

Nxu mi fa a kenenna ba?

9 Marigina hinanna bata jan ba,

han habadan?

A tulisaan bata ñan ba,

han habadan?

¹⁰ Ala bata ñinan hinanna xɔn ma
ba?

Ala bata a kininkininna ñan a
xɔlɔni ba?"

Beti xuini te.

¹¹ N yi a fala, n naxa,

"Naxan n tɔrɔma, na ni ito ra:

Kore Xɔnna Ala mi fa a fangan yi-
tama
alo a fɔlɔni."

¹² Alatala,

n xa i ya kɛwanle rabira n yɛɛ ma.

I ya kabanako fe fonne yi rabira n
ma.

¹³ N xa n miri i ya wanle ma.

N yi n xaxili lu i ya wali gbeene xɔn
ma.

¹⁴ Ala, i ya kiraan sariñan.

Batu se yo mi gbo alo Ala.

¹⁵ Ala nan i tan na
naxan kabanako wanle kɛma.

I bata i sɛnɓɛn mayita siyane tagi.

¹⁶ I bata i ya yamaan xunba i
sɛnɓeni,

Yaxuba nun Yusufu bɔnsɔnne.

Beti xuini te.

¹⁷ Ala, igene to i to,

e yi xuruxurun.

Tilinne yi xuruxurun.

¹⁸ Tulen yi godo keli kore.

Galanna yi a xuiin namini kore.

Kuyen yi a ñinna masɔxɔn yiren
birin yi.

¹⁹ I ya kuye sarinna xuiin yi gbo ayi.

I ya kuyena ñin masɔxɔnna yi
dunɔña birin yiyalan.

Bɔxɔn yi xuruxurun, a yi yimaxa.

²⁰ I ya kiraan yi fɔxɔ igeni.

I gidi baa tilinxini, i san fɔxɔne mi
toɛ.

²¹ I yi Nabi Musa nun Haruna ti i ya
yamaan yɛɛ ra

alo xuruse rabaan tima yɛxɛɛ ku-
run yɛɛ ra kii naxan yi.

N ma muxune,

ɛ ɛ tuli mati n ma xaranna ra,

ɛ yi n ma fala xuine ramɛ.

² N sandane nan sama.

N wundo fonne nan yɛbama.

³ En bata feen naxanye mɛ,

en yi e to,

en fafane feen naxanye falaxi en
xa,

⁴ en mi ne luxunɓɛ en ma diine ma.

En Alatala matɔxɔ feene

nun a sɛnɓɛn nun a kabanako
feene

falama en mamanden famatɔne
xa.

⁵ A bata tɔnne so Yaxuba bɔnsɔnna
yii.

A mɔn yi sariyan so Isirayila yii.

A en fafane yamari,

a e xa e diine xaran na ma,

⁶ alogo muxu famatɔne xa e kolon.

Hali diin naxanye munma bari sin-
gen,

ne fan yi a fala e diine xa.

⁷ Nayi, e fan e yigi sama Ala fari
nɛn.

E mi fa ñinanma a wanle xɔn ma,

e yi a yamarine suxu.

⁸ Nayi, e mi luma

alo e benbane yi kii naxan yi nun.

Tengbesedene nun murutɛdene
nan yi ne ra nun

naxanye mako mi yi Alaa fe yi,

e mi yi tɔgɔndiyaxi Ala ma.

⁹ Xanla yi Efirami bɔnsɔnna muxun
naxanye yii,

ne e gi nɛn yɛngɛn lɔxɔni.

¹⁰ E Alaa layirin nabɛñin,

e tondi a sariyan suxɛ.

¹¹ E ñinan nɛn Ala kɛwanle xɔn,

a kabanako feen naxanye yitaxi e
ra.

¹² A kabanako feene liga nɛn

e benbane yɛɛ xɔri

Misiran yamanani, Soyan yi.

¹³ A yi fɔxɔ igeni taxun a tagi

a yi e ragidi.

A yi a liga igene yi mate ayi e bode
fari

alo banxi kankena.

¹⁴ A ti e yɛɛ ra yanyin na kundani.

78

Ala nun a yamana fe

¹ Asafi a fala ñaxumɛna.

A mən yi ti e yεε ra kəεen na tεε dεgεni.

15 A fanyeni bə tonbonni,
a yi tigin namini, e yi e min.

16 A yi xuden namini gεmεne yi,
igen yi godo alo baana.

17 Koni e lu yulubin lige a ra,
e murute Kore Xənna Ala ma ton-
bonni.

18 E yi a nata, a e xa Ala bunba,
e yi e waxən donseen maxədin Ala
ra.

19 E yi Ala mafala, e naxa,
“Ala nəε donseen namine tonbonni
ito yi ba?”

20 A to gεmεn bə,
igen nan mini ayi yati,
koni a nəε burun nun suben soε a
muxune yii ba?”

21 Na ma, Alatala e xuiin mεxina, a
fitina.

A yi xələ Isirayila ma,
tεen yi mini Yaxuba bənsənna xili
ma.*

22 Amasətə e mi yi laxi Ala ra,
e mi yi e yigi saxi a marakisini.

23 Koni a yi kuyen yamari,
a koren dεene xa rabi,

24 a yi Manna donseen nagodo e
ma,
a ariyanna donseen so e yii.†

25 Adamadiine yi malekane burun
don.

Ala yi donseen nasiga e ma han e
lugo.

26 Ala yi foyen nafa keli sogetede
binna ra.

A mən yi foyen namini yiifanna ma
a sənben na.

27 A yi xəline ragodo e ma
naxanye yi wuya alo baan
mεnεsinna.

28 E yi yolon e daaxaden tagi e
bubune rabilinni.

29 Yamaan yi e dεge han e lugo.
E yi waxi naxan xən ma Ala na so
nən e yii.

30 Koni benun e xa wasa, donseen
mən yi e dε,

31 Ala yi xələ e ma, a yi e sənβεmane
faxa,
Isirayila banxulanne.

32 Hali na birin to liga,
e mən lu nən yulubin lige!
Hali a to kabanako feene liga e mi
dεnkεleya.

33 Nayi, a yi e dunuya yi gidin lu
fuuni,
han e yi faxa kuisanni.

34 A to ndee faxa,
a dənxe ne yi tubi,
e yi Ala fen səβεen na.

35 A yi rabira e ma
fa fala Ala nan e kantan fanyen na,
a Kore Xənna Ala nan yi e xunba
muxun na.

36 Koni e falane mi yi fixaxi,
e yi wulen nan falama a xa.

37 E mako mi yi Alaa fe yi,
e mi yi tinxinxi Ala layirini.

38 Koni bayo a kininkinin,
a yi e hakεne mafelu.
A mi e halagi.

A xələn lu dəxəna ma wuyaxi,
a mi fitina e xili ma.

39 A a kolon fa fala daɲəxən nan tun
e ra,

e siimayaan luxi nən alo foyedina
naxan danguma a mi xεtε.

40 E murute Ala ma nən tonbonni
sanɲa ma wuyaxi.

A yi sunu e fe ra burunna ra sanɲa
ma wuyaxi!

41 E yi Ala bunbama yε yo yε.
E yi a liga Isirayilaa Ala Sariɲanxin
yi xələ.

42 E ɲinan nən a sənβε gbeen xən,
e nun a e xunba e yaxune yii ləxən
naxan yi.

43 E ɲinan nən a taxamasenne xən
Misiran yi,
e nun a kabanako feen naxanye
liga Soyan yi.

44 A yi e baane findi wunla ra.

Ige yo mi yi na nun
Misiran kaane yi naxan miɲε.

* 78:21: Na feen sεβεxi Yatene 11.1 kui. † 78:24: *Manna donsena* a fe mato Xəɲyaan
16.13-15 nun 16.31 kui.

† 78:24: *Manna donsena* a fe mato Xəɲyaan

45 A tugetuge xələne rasiga e ma
naxanye e don.

Xunɣene fan yi e bəxən kala.

46 A e siseene so suɣene yii.

A bogiseen birin so tuguminne yii.

47 A yi e wudi binle kala balabalan
kəsene ra.

A yi e xədə binle kala xunbenla ra.

48 A yi e ɣingene faxa balabalan
kəsene ra.

Galanna yi e xuruseene faxa.

49 A fitinaxin yi a xələ ɣaxin

nun a bəɣe teen nun a maraɣaxun
nagodo e ma.

Halagi ti ganla nan yi ne ra.

50 A mi xete a xələn fəxə ra,

a mi tin e niine yi rakisi,

a yi e faxa fitina furene ra.

51 A yi dii sarane faxa Misiran den-
bayaan birin yi.

Xami a denbayane dii singene
birin

naxanye singe e fangan mayita.

52 A yi fa a yamaan na

keli Misiran yi alo xuruse kuruna.

A yi e kantan burunna ra.

53 A yi ti e yeɛ ra, sese mi e sətə,

nanara e mi gaxu.

Koni fəxə igen yi a ragali e yaxune
ma.

54 A yi fa e ra a bəxə sariɣanxini

na geyaan ma a naxan sətə a senben
xən.

55 A siya gbətene kedi nən a yamaan
yeɛ ra,

a yi e bəxəne yitaxun e ra.

A yi Isirayila bənsənne rasabati e
konne yi.

56 Koni e yi murute Kore Xənnə Ala
ma,

e yi a bunba.

E mi e xaxili lu a maxadi xuine xən,

57 e yi e masiga a ra,

e yanfan ti alo e benbane.

E mi fa tinxinxi

alo xalimakuli yidəxina.

58 E Ala raxələ nən e suxure batu-
dene ra.

E yi Ala raxəxələn e ala sawurane
xən.

59 Ala to na mɛ, a yi xələ han!

Nanara, a yi a mɛ Isirayila ra feu!

60 A yi a banxin nabəɣin naxan Silo
yi,

a yi dəxi adamadiine tagi dənaxan
yi nun.

61 A yi tin a senbe kankiraan yi
suxu.

A nərən misaala yi so yaxune yii.

62 A yi tin a muxune yi faxa silan-
fanna ra,

a yi a xələ gbeen nagodo a muxune
ma.

63 Tɛɛn yi e banxulanne gan,

han ɣaxalan dii ti sigine yi dan na
fe ra.

64 Saraxaraline yi faxa silanfanna
ra.

Koni yeɣgen mi tin kaɣa gilene yi e
wuga.

65 Dənɣen na, Marigin yi keli

alo a yi xiin nən.

A yeɣgen so

alo sofa senbemaan na manpaan
min.

66 A man yi a yaxune kedi.

A yi e rayarabi habadan!

67 A yi a mɛ Yusufu bənsənna ra.

A mi Efirami bənsənna sugandi.

68 A Yuda bənsənna nan sugandi

e nun a Siyon Geyaan naxan
xanuxi.

69 A yi a Yire Sariɣanxin ti mənni

alo kore xənnə nun bəxə xənnə

naxanye na habadan!

70 A yi a walikɛɛn Dawuda sugandi.

A yi a ba yeɣɛɛ kulan dəxən.

71 A yi a tongo xuruse kantandeni,

a yi a findi a yamaan kantanmaan
na,

Yaxuba bənsənna,

a gbee muxune Isirayila.

72 Dawuda yi a ɣəxə lu e xən ma
ɣenige faɣini.

A ti e yeɛ ra ki faɣi.

79

*Ala maxandina Yerusalən taan
xunba feen na*

¹ Asafi a bətina.

Ala, siya gbətene bata i ya bəxən
yeɣge,

e so.

E bata i Batu Banxi Sariɲanxin naharamu.

E bata Yerusalɛn findi taa xɔnna ra.

² E bata i ya walikene binbine so xɔline yii

e yi e don.

I ya muxu tɔgɔndiyaxine binbine bata lu burunna subene bun.

³ E bata e wunla ramini Yerusalɛn birin yi

alo igen bɔxɔnma.

Muxu yo mi luxi

naxan faxa muxune maluxunɲɛ.

⁴ Nɲu rabilinna siyane fala ɲaxin tima nɲu ma,

e nɲu makonbi, e nɲu magele.

⁵ Alatala, i luma xɔlɔxi nɲu ma nɛn han waxatin mundun?

I ya xɔlɔn luma nɛn alo tɛɛna

han waxatin mundun yi?

⁶ I ya xɔlɔn nagodo siyane ma

naxanye mi i batuma,

e nun yamanan naxanye mi i xinla binyama.

⁷ Amasɔɔ e bata Yaxuba bɔnsɔnna nɔ,

e a bɔxɔn kala.

⁸ I nama nɲu tɔrɔ nɲu benbane hakene fe ra.

I ya kininkininna xa nɲu ralan iki sa!

Amasɔɔ nɲu makona a ma han!

⁹ Ala, nɲu rakisi muxuna,

nɲu mali i xinla binya feen na!

Nɲu xunba,

i yi nɲu mafelu nɲu yulubine ra

i xinla a fe ra.

¹⁰ Nanfera siyane maxɔdinna tima, e naxa, “E Ala minɛn?”

A yita siyane ra nɲu yɛɛ xɔri

a i ya walikene faxa feen ɲɔxɔma nɛn.

¹¹ I tuli mati suxu muxune kutun xuiin na.

Naxanye yalagin bun,

ne ratanga i sɛnbɛ gbeen na.

¹² Na siyane konbin naxanye ti i ma Marigina,

ne saranna fi na ra dɔxɔ solofere.

¹³ Nanara, nɲu tan i ya yamana,

i naxan kantanma

alo i ya xuruse kuruna,

nɲu i tantunɲɛ na yi habadan,

nɲu i matɔxɔ waxati famatɔne birin yi.

80

Ala xa en ma yamanan natanga

¹ Asafi a bɛtina bɛti baane kuntingin xa, sereyana, a xa ba alo bɛtin naxan xili: “Fuge Fajine.”

² Isirayila kantan muxuna,

i tuli mati nɲu ra.

I tan naxan tixi Yusufu bɔnsɔnna yɛɛ ra

alo xuruse kuruna,

i tan naxan dɔxi maleka gubugubu kanne tagi,

i yɛtɛ makenɛn nɔrɔni.

³ I sɛnbɛn yita

Efirami nun Bunyamin nun Manase bɔnsɔnne ra.

Keli, i fa nɲu rakisi!

⁴ Ala, i mɔn xa nɲu sɛnbɛ so,

i nɔrɔn nagodo nɲu ma,

alogo nɲu xa kisi.

⁵ Alatala, Ala Sɛnbɛn Birin Kanna,

i luma xɔlɔxi i ya yamaan ma

han waxatin mundun

i tondi a maxandin yabɛ?

⁶ I bata e balon findi sɔxɔlɛn na,

i yi e igelengenne rafe yɛɛgen na.

⁷ I bata nɔxɔ bɔxɔn findi yɛngɛ so xunna ra

nɲu rabilinna siyane xa.

Nɲu yaxune nɲu magelema.

⁸ Ala Sɛnbɛn Birin Kanna,

i mɔn xa nɲu sɛnbɛ so,

i nɔrɔn nagodo nɲu ma,

alogo nɲu xa kisi!

⁹ I fa nɛn wudi binla ra

sa keli Misiran yamanani.

I siyaan bonne kedi,

i yi na wudi binla si e bɔxɔni.

¹⁰ I yi yirena nde yitɔn a rasoliden na.

A salenne yi godo pon!

A yi yamanan nafe.

¹¹ A nininna yi so geyane xun na.

A yiine yi so suman wudi gbeene xun na.

¹² A yiine yi sigama han fɔxɔ igen xun ma,

e mɔn yi sigaxi han baan xun ma.

13 Nanfera i a langan kalaxi?
I tin dangu muxune birin yi a
bogine muɲa?

14 Segune yi keli fətɔnni, e a kala,
burunna subene yi a don.

15 Senben Birin Kanna Ala, i mɔn xa
fa.

I yeε ragodo nxu ma keli ariyanna
yi,

i yi nxu mato.

I ya yamaan nakisi

naxan findixi na wudi binla ra!

16 I tan yeteen naxan sixi,
i xa na ratanga!

A luxi nen

alo i tan yeteen diin naxan nagboxi.

17 E bata a sege, e a gan,

i ya yamaan kalama i ya xɔlɔn bun
ma.

18 I yengi lu mangan xɔn ma

i tan yeteen naxan dɔxi,

i tan yeteen diin naxan nagboxi.

19 Nxu mi fa nxu xun xanbi soma i
yi sɔnɔn.

Nxu rakisi nanara nxu i tantunje.

20 Alatala, Ala Senben Birin Kanna,

i mɔn xa nxu senbe so,

i nɔrɔn nagodo nxu ma,

alogo nxu xa kisi!

81

Ala nan en malima

1 Asafi gbeena, beti baane kuntigin
xa. A xa ba Gati kaane kondenna
ra.

2 Sɔnxɔ sewani en ma Ala xa,
en senbena.

Ɛ xuini te Yaxubaa Ala xa!

3 Ɛ beti baan fɔlɔ,

ε tanbanne maxa,

e nun bɔlɔnna nun kondenna.

4 Kike nen na te,

e nun kiken na kɔxɔ,

ε xɔtaan fe en ma sali lɔxɔne yi.

5 Sariyan nan ito ra Isirayila xa.

Yaxubaa Alaa yamarin nan ito ra.

6 A a so Yusufu a denbayaan yii nen

a Misiran yamanan yenge waxatin
naxan yi.

En yi xuina nde mε

en mi yi naxan kolon,

7 A naxa, “N bata goronne ba ε xun
ma.

Ɛ bata goron binyen dɔxɔ.

8 Ɛ yi tɔrɔni waxatin naxan yi,

ε yi n xili n yi ε xunba.

N yi ε yabi foye gbeeni.

N yi ε keɲaan fεsefeε Meriba igene
yi.”

Beti xuini te.

9 “N ma yamana,

ε ε tuli mati n ma maxadi xuine ra.

Isirayila, xa ε yi n xuiin name nun!

10 Ɛ nama Ala gbete batu!

Ɛ nama ε xinbi sin ala gbete yo xa!

11 Alatala nan n tan na,

ε Ala naxan faxi ε ra

sa keli Misiran yamanani.

Ɛ ε deene yibi, n xa ε ralugo.

12 Koni n ma yamaan mi e tuli
matixi n na.

Isirayila mi tin n na.

13 Nayi, n yi e lu e tengbesenyani,

e yi bira e waxɔn feene fɔxɔ ra.

14 Xa n ma yamaan yi n xuiin name
nun,

xa Isirayila yi bire n ma kirane fɔxɔ
ra nun,

15 n yi e yaxune yarabima nen nun
mafuren!

N yi e yengefane halagima nen.

16 Naxanye Alatala rajaxuxi

ne gaxuxine yi e felenma nen a bun
ma.

E tɔrɔn mi yi ɲanma habadan!

17 N yi ε baloma nen malo fajin nun
kumin na.”

82

Ala nan mangan na

1 Asafi a betina.

Ala dɔxi a manga gbedeni,

a tan nan kitin sama senbeman
tagi.

A yi a fala, a naxa,

2 “Ɛ luma kitin se tinxintareyani

han waxatin mundun,

ε yi lu muxu ɲaxine rafise bonne
xa?

Beti xuini te.

3 Ɛ xa senbetarene nun kiridine
xun mayenge kitin sa,

ε yi tinxin yiigelitane nun muxu
ɲaxankataxine xa.

4 Ɛ xa senbetarene nun tɔrɔ mux-
une ratanga,
ε e xunba muxu ɲaxine yii.”

5 “Ɛ mi fe kolon,
ε xaxili mi na,
ε sigan tima dimin nin,
bɔxɔn bunne birin xuruxurunma.
6 N bata yi a fala, n naxa,
‘Alane nan ε tan na.
Kore Xɔnna Alaa diine nan ε birin
na.’

7 Koni ε faxama nen
alo adamadiin bonne,
ε bira alo kuntigin bonne.”

8 Ala, keli, i fa dunuɲa makiti,
bayo i tan nan gbee siyane birin na.

83

*Isirayilaa Ala maxandina e yax-
une to yi e tɔrɔma*

1 Sigi sariɲanxina. Asafi a betina.
2 Ala, i nama i dundu.
Ala, falan ti, i nama i raxara!
3 A mato, i yaxune bata keli.
Naxanye i rapaxuxi, ne bata mu-
rute.
4 E feene yitɔnma wundoni i ya ya-
maan xili ma.
I naxanye ratangaxi,
e sama e bode fari ne xili ma.
5 E naxa, “En sa e raxɔri,
alogo Isirayila xinla xa tunun
dunuɲa yi.”

6 E bata lan a ma,
e xa e malan i xili ma,
7 Edɔn kaane nun Sumayila
bɔnsɔnna muxune
nun Moyaba kaane nun Hagari
kaane
8 nun Gebala kaane nun Amonine
nun Amalɛkine
nun Filisitine e nun Tire kaane.
9 Asiriya yamanan fan bata sa e
fari,
alogo e xa Loti bɔnsɔnna muxune
mali.

Beti xuini te.

10 A liga e ra
alo i a liga Midiyan kaane ra kii
naxan yi,

alo i a liga Sisera nun Yabin na
Kison xudeni
kii naxan yi.

11 E faxa nen En-Dɔri yi,
e yi kun bɔxɔn fari.

12 A liga e kuntigine ra
alo i Orebi nun Sebi liga kii naxan
yi.

E mangane birin xa lu
alo Sebaxa nun Salamuna,
13 naxanye yi a falama, e naxa,
“Nxu xa Alaa bɔxɔne tongo nxu
gbeen na.”

14 Ala, e liga
alo wuluwunla na sexe xarene
tongo,

alo foyen na se dagin xali,
15 alo tɛɛn fɔtɔnna ganma kii naxan
yi,

alo tɛɛn tema geyane ma kii naxan
yi.

16 E kedi i ya tule gbeen na.
E magaxu i ya foye gbeen na.

17 Alatala, e rayagi,
han e yi i xinla fen.

18 E xa lu yagin nun kuisanni
habadan.

E xa yigitɛɛ, e raxɔri.

19 E xa a kolon
fa fala i tan Alatala,
i tan keden peen nan Kore Xɔnna
Ala ra,
naxan mangayaan ligama dunuɲa
birin xun na.

84

Ala Batu Banxini siga betina

1 Koraa diine tantun betina, beti
baane kuntigin xa. A xa ba Gati
kaane kondenna ra.

2 Alatala Senben Birin Kanna,
i luden nayabu n yi han!

3 Alatalaa banxin xɔnla n na han!
N bɔɲen nun n fati benden sɛwa
betin bama

Habadan Ala xinla nan ma fe ra.

4 Hali tuntunne bata e tɛɛne sa i ya
banxini,

debelenne fan bata na findi e
konna ra,

alogo e diine xa maso i ya saraxa
ganden na

Alatala Senben Birin Kanna,
n ma mangan nun n ma Ala.

⁵ Sewan na kanne xa
naxanye luma i ya banxini!
E i mataxoma nen waxatin birin!
Beti xuini te.

⁶ Sewan na kanne xa
naxanye senben kelima i tan yi,
naxanye xun tixi Ala Batu Banxin
na.

⁷ E nema danguma Baka lanbanni,
menna yi lu e xa alo tigi yirene.
Tule singen na fa, darane yi fe.

⁸ E senben yi siga fari se,
han e yi ti Ala yetagi Siyon yi.
⁹ Alatala, Ala Senben Birin Kanna,
n ma maxandi xuiin name.
Yaxubaa Ala, i tuli mati n na.
Beti xuini te.

¹⁰ Ala, nxo mangan mato,
nxu ye masansan wure lefana.
I ya muxu sugandixin nasuxu!
¹¹ Soge kedenna i Batu Banxini,
na dangu xii wuli keden na yire
gbete yi.
A fisa n xa lu tixi i ya banxin so deen
na gbansan
benun n xa sabati muxu jaxine
konne yi.

¹² Marigina Alatala luxi nen en xa
alo en ma sogen nun en ye
masansan wure lefana.
Alatala nan hinanna nun binyen
fima en ma.

Naxanye sigati kii kamalixi,
a herin fima nen ne ma.
¹³ Alatala Senben Birin Kanna,
sewan na kanne xa
naxanye e yigin sama i tan yi.

85

Ala xa baje xunbenla fi en ma

¹ Koraa diine tantun betina, beti
baane kuntigin xa.

² Alatala, i bata yi hinan i ya ya-
manan na.

I bata yi Yaxuba bonsonna senbe so.

³ I bata yi i ya muxune hakene
mafelu,
i yi e yulubine xafari.

Beti xuini te.
⁴ I bata yi i ya xolon jan,

i yi xete i ya xolo gbeen foxo ra.

⁵ Ala, nxu rakisi muxuna,
i mon xa nxu senbe so.
I nama fa lu xole nxu ma.

⁶ I luma xoloxi nxu ma nen ba
han habadan?
I ya xolon luma nen
han mayixete nun mayixete?

⁷ I mi fa nxu rakisima ba,
alogo i ya yamaan mon xa sewa i ya
fe ra?

⁸ Alatala, hinan nxu ra,
i yi nxu rakisi.

⁹ N waxi n tuli mati feni Ala ra,
Alatala.

A baje xunbenla nan ma fe falama
a yamaan xa,
a muxu togondiyaxine,
xa e mi fa xete e xaxilitareyaan ma
sonon.

¹⁰ A fama a yeragaxu muxune rak-
isideni iki sa!

A binyen yi lu en ma yamanani.
¹¹ Hinanna nun lannayana e bode
xon ma.

Tinxinyaan nun baje xunbenla yi
rakafu.

¹² Lannayaan sabatima nen boxoni,
tinxinna yi godo keli kore.

¹³ Alatala herin fima nen en ma
yati,
en ma boxon sansine yi sabati.

¹⁴ Tinxinyaan tima nen Marigin yee
ra,
a kirani ton a xa.

86

Ala maxandina malina fe ra

¹ Dawudaa Ala maxandina.
Alatala, i tuli mati n na,
i yi n yabi.

Amasoto yigelitson nun toro
muxun nan n na.

² N niin natanga,
amasoto n togondiyaxi i ma.
I tan n ma Ala, i ya walikeen nakisi,
naxan a yigi saxi i tan yi.

³ N Marigina, kininkinin n ma!
N ferijenma i tan nan maxande.

⁴ Marigina, i ya walikeen nasewa,
amasoto n na n niin taxuxi i tan nan
na.

⁵ Marigina, i tan fan! I dija!

Naxan na i maxandi,
i hinanma nen na ra han!
6 Alatala, i tuli mati n ma maxandi
xuiin na,
n ma mawuga xuiin name.
7 N nema tɔrɔni,
n yi i maxandi,
amasɔtɔ i yabin tima.
8 Marigina, ala yo mi luxi alo i tan.
I ya wanle ɲɔxɔn mi na.
9 Marigina, i siyaan naxanye birin
daxi,
ne fama nen,
e yi e xinbi sin i yetagi,
e yi i xinla binya.
10 Amasɔtɔ i tan gbo,
i kabanako feene rabama.
I tan keden peen nan Ala ra.

11 Alatala, i ya kiraan yita n na
alogo n xa sigan ti i ya ɲɔndini.
Na fe keden peen sa n bɔɲeni,
alogo n xa i xinla binya.
12 Marigina, n ma Ala,
n ni i tantunma nen n bɔɲen ma feu!
N yi i xinla binya habadan!
13 I bata hinan n na han!
I yi n niin natanga sayaan ma.

14 Ala, wasodene bata keli n xili ma,
gbalotɔ ganla waxi n faxa feni,
e miriya yo mi sigama i tan ma.
15 Koni Marigina, i tan nan Ala ra
naxan kininkinin,
i diɲa, i mi xɔlɔn xulen,
i ya hinanna nun i ya lannayaan
gbo.
16 I yeɛ rafindi n ma,
i yi hinan n na.
Senben fi n ma, n tan i ya walikena.
N nakisi, n tan i ya walike ɲaxanla
diina.
17 A yita n na, a i fan,
alogo naxanye n naɲaxuxi,
ne xa a to, e yagi.
Amasɔtɔ i tan Alatala bata n mali,
i yi n madɛnden.

87

Siyane birin yigin Yerusalen nin

1 Koraa diine tantun betina. Sigi sariɲanxina.

Ala bata a taan ti Geya Sariɲanxin
fari.

2 Siyon taan nafan Alatala ma
Yaxuba bɔnsɔnna taane birin xa.
3 Muxune Alaa taan matɔxɔma
han!

Beti xuini te.

4 Ala naxa,
“N Misiran kaane nun Babilɔn
kaane sama nen
n kolon muxune fari e nun Filisiti
kaane
nun Tire kaane nun Kusi kaane.”
N yi a fala, n naxa,
“Itoe fan barixi Siyon taan nin.”
5 E a falama nen Siyon taan ma
fa fala siyani itoe fan barixi menna
nin,

Kore Xɔnna Ala yetɛen yi a rasabati.

6 Alatala na siyane xinle seɓe,
a a falama nen ndee ma, a naxa,
“Itoe fan barixi Siyon taan nin.”

Beti xuini te.

7 E bodonma nen, e betin ba.
E naxa, “Nxu yigin birin i tan nin.”

88

Mawugana malina fe ra

1 Sigi sariɲanxina. Koraa diine tan-
tun betina, beti baane kuntigin xa.
A xa ba xulenna ra. Esira yixetena
nde Heman ma fala ɲaxumena.

2 Alatala, Ala naxan n nakisima,
kɔɛen nun yanyin na,
n gbelegbelema i tan nan na.

3 N ma maxandi xuiin xa i li.
I tuli mati n ma mawuga xuiin na!

4 Tɔrɔ wuyaxi bata n niini li,
sayaan bata maso n na.

5 E n yatema
alo naxanye sigama gaburun na.
N fangan birin bata ɲan.

6 E bata n nabɛɲin faxa muxune ye,
alo muxu faxaxine gaburun na,
alo i bata ɲinan naxanye xɔn,
i mi fa sese ligama naxanye xa.

7 I bata n woli ayi bilingan tilinxin
na dimi gbeeni.

8 I ya xɔlɔn bata gbo ayi n ma,
i n yigbetenna i senben na.

Beti xuini te.
 9 I bata n xoyine makuya n na,
 i bata n findi se jaxin na e yeε ra yi.
 N balanxi, n mi nεε mine.
 10 N yeεne bata wasa tɔrɔn na,
 n ni i xilima lɔxɔ yo lɔxɔ,
 Alatala, n na n yiine yibandunma i
 tan nan ma.

11 I kabanako feen ligε faxa mux-
 une xa ba?
 Faxa muxune kelε ba,
 e yi i tantun?

Beti xuini te.
 12 Muxuna i ya hinanna fe fale
 gaburun kui ba?
 I ya lannayana fe fale halagi yireni
 ba?
 13 I ya kabanako feene toε dimini
 ba?
 Ninan tima binbine xɔn denaxan yi,
 i ya tinxinyaan kolonje mɛnni ba?

14 Alatala, n bata i xili, n mali.
 N ni i maxandima xɔtɔn yo xɔtɔn.
 15 Alatala, nanfera i i mεxi n na?
 Nanfera i i yetagi luxunxi n ma?

16 Xabu n dii jɔrɛna,
 n yi tɔrɔni.
 N yi masoxi sayaan na.
 Gaxun bata n yili,
 n yigitεε.

17 I ya xɔlɔ gbeen bata godo n ma.
 I n kuisan gbeen naxan ti,
 na bata n halagi.

18 Kuisanne n nabilinxi waxatin
 birin
 alo fufana, e bata n nabilin yiren
 birin yi.

19 I bata n lanfane nun n xoyine
 makuya n na.
 N fa dimin nan tun kolon.

89

Ala nun Dawudaa layirina

1 Esira yixetena nde Etani a fala
 jaxumena.

2 N betin bama nen waxatin birin
 Alatala hinanna fe ra,
 n yi i ya tinxinna fe fala
 mayixetene nun mayixetene xa.

3 N yi a fala
 a i ya hinanna luma nen habadan,

a i ya tinxinyaan buma nen
 alo kore xonna.

4 I naxa, "N bata layirin xidi
 n ma muxu sugandixin xa,
 n bata n kɔlɔ n ma walikεen
 Dawuda xa,

5 n naxa, 'N ni i yixetene findima
 nen
 mangane ra waxatin birin,
 n yi e mangayaan lu han habadan.'

Beti xuini te.
 6 Alatala, malekan naxanye
 ariyanna yi
 ne tantun betin bama i ya ka-
 banakone fe ra,
 e nun i ya tinxinyana fe ra.

7 Alatala, i tan jɔxɔn mi na kore
 xonna ma.

Nde luxi alo Alatala, alane ye?

8 Ala magaxu maleka sarijanxine
 malanni,
 naxanye a rabilinxi,
 a makabe ne birin yeε ra yi.

9 Alatala, Ala Senben Birin Kanna,
 nde luxi alo i tan?

I senben nun i ya tinxinyana i rabil-
 inxi.

10 I tan nan fɔxɔ igen senben na-
 tima,
 a walanne na te, i tan nan e
 ragodoma.

11 I tan nan Misiran halagixi,
 i tan nan i yaxune raxuya ayi i
 senben na.

12 I tan nan gbee kore xonna nun
 bɔxɔ xonna ra.
 I tan nan dunuɗa daxi
 e nun a yi seene birin.

13 I tan nan kɔmɛn fɔxɔ nun yiifari
 fɔxɔn daxi.

Taboro nun Xerimon geyane
 sɔnxɔma sɛwani
 i ya fe ra.

14 I senben gbo!

I fangan magaxu han!

15 I ya mangayaan senbe soxi
 tinxinyaan nun sariya kendɛn nan
 na.

Hinanna nun jɔndina i kewanle
 birin yi.

16 Sɛwan na kanne xa

naxanye i batuma betini,
 e sigan ti kenenni i yetagi, Alatala.
 17 E jaxanma nen i xinli waxatin
 birin,
 e i ya tinxinyaan binya.
 18 I tan nan findixi e binyen nun e
 senben na,
 i yi nxu xunna keli i ya fanni.
 19 Amasotɔ Alatala nan nxu xun
 mayengen na,
 nxɔ mangan nan Isirayilaa Ala
 Sarijanxin na.
 20 Lɔxɔna nde,
 i ya tɔgɔndiya muxune fe toon ti
 nen
 alo xiye,
 i yi a fala e xa, i naxa,
 "N bata senben fi sofana nde ma,
 n bata banxulanna nde sugandi ya-
 maan ye.
 21 N bata Dawuda to, n ma wa-
 likena.
 N yi n ma ture sarijanxin susan a
 ma.
 22 N ma fangan luma a yi nen,
 n yi a senbe so.
 23 A yaxune mi a nɔe mume,
 tinxintaren mi a rayarabe mume.
 24 N na a yengefane halagima nen a
 yee xori,
 naxanye a rajaxuma,
 n yi ne yenge.
 25 N ma tinxinna nun n ma hi-
 nanna luma nen a xɔn,
 a senben sɔtɔ n xinli.
 26 N na a mangayaan nasigama nen
 han fɔxɔ igena,
 a yi nɔɔn ti baane xun na."
 27 "A n xilima nen, a naxa,
 'I tan nan n Fafe ra, n ma Ala,
 n kantan fanyen naxan n
 nakisima.'
 28 N na a findima nen n ma dii
 singen na,
 naxan gbo mangane birin xa bɔxɔ
 xɔnna fari.
 29 N hinan a ra habadan!
 N layirin naxan xidi nxu tagi,
 na mi kale mume!
 30 N na a yixetena nde luma nen
 mangayani habadan!
 Fanni kuyen daxi,

a mangayaan daxi."

31 "Xa a yixetene mi tin n ma
 sariyan suxe,
 xa e mi bira n ma sariyane fɔxɔ ra,
 32 e yi n ma tɔnne kala,
 e tondi n ma yamarine suxe,
 33 nayi, n na e murute feene
 saranma e ra nen dunganna
 ra,
 n yi e jaxankata e hakene fe ra.
 34 Koni n ma hinanna luma nen
 Dawuda xɔn,
 n mi n ma tinxinyaan kalama.
 35 N mi n ma layirin kale.
 N na a tuli saxi naxan na,
 n mi na maxete.
 36 N bata n kɔlɔ n ma sarijanni
 n mi wulen falama Dawuda xa,
 37 a yixetene luma nen habadan,
 a mangayaan buma nen n yetagi
 alo sogena.
 38 A buma nen mangayani habadan
 alo kikena,
 naxan kore xɔnna ma taxam-
 asenna ra waxatin birin."
 Beti xuini te.
 39 Koni i bata i me a ra,
 i yi a masiga i ra!
 I bata xɔlɔ i ya manga sugandixin
 ma han!
 40 I bata i ya layirin kala i naxan
 xidi
 e nun i ya walikɛen tagi.
 I bata a mangaya taxamasenna ra-
 bira bɔxɔni.
 41 I bata a taan yinne birin nabira.
 I yi a yire makantanxine findi taa
 xɔnne ra.
 42 Dangu muxune birin a mujama,
 a dɔxɔ bodene bata a rajaxu.
 43 I bata a yengefane senben gbo ayi.
 I yi a yaxune birin nasewa.
 44 I bata a yenge so seene senben
 jan.
 I tondi a maliye yengeni.
 45 I bata a nɔrɔn ba a yii,
 i yi a mangaya gbɛden nabira
 bɔxɔni.
 46 I bata a banxulanya waxatini
 kala a ma,
 i yi a rayagi han!

Beti xuini te.

47 Alatala, i mən i luxunma nən nxu ma

han waxatin mundun?

I ya xələn luma gbo ayi

alo tɛɛna han waxatin mundun?

48 A xa rabira i ma

a n ma siimayaan mi fa xunkuya.

I adamadiine birin daxi nən tun ba?

49 Nde luma a faxataren na,

a yi a yete ratanga sayaan ma?

Beti xuini te.

50 Marigina, i ya hinanna minən,

naxan yi na nun,

i i kələ naxan na Dawuda xa i ya tinxinni?

51 Marigina,

i miri i ya walikene yagin ma,

e nun yamaan naxanye birin goron n xun ma.

52 Alatala, i yaxune bata nxu rayagi,

e biraxi i ya muxu sugandixin fəxə ra yiren birin.

53 Barikan xa bira Alatala xa habadan!

Amina! Amina!

Yaburin Yire Naanindena: Keli Sora 90 ma han 106

90

Nabi Musaa betina

1 Nabi Musa, Alaa xerana maxandina.

Marigina, i tan nan findixi nxu yigiyaden na,

keli waxati danguxine ma han habadan.

2 Benun geyane xa da,

benun bəxə xənna nun dunuɲa yetɛɛn xa da,

xabu a fəlɔni, han to,

han habadan i tan nan Ala ra.

3 I tan nan muxune raxetema bɛndeni,

i yi a fala, i naxa,

“Adamadiine, ε xɛtɛ ε kelideni.”

4 Bayo jɛɛ wuli kedenna luxi nən i yɛɛ ra yi

alo xii keden danguxina,

alo kəɛ kedenna.

5 I tan nan muxun niin bama,

a dangu alo xətən ma xixənla,

alo sɛxɛn naxan solima.

6 Xətənni, a jingi, a sabati,

jɪnbanna na maso,

a lisi a ra, a xara.

7 I ya xəlɔna nxu yigitegema nən,

a yi nxu jan.

8 I bata nxu hakene sa i yetagi.

I bata nxə wundo yulubine birin sa kɛnɛnni.

9 Nxu siin janma nən i ya xələn bun ma.

Nxu nxə siimayaan toon janjɛ

alo kutunna.

10 Yanyina nde nxə siimayana,

jɛɛ tonge solofere nan tun a ra.

Xa a xunkuya ayi,

jɛɛ tonge solomaseɛɛ.

Koni lanbaranna nun tərən nan ne birin na.

A janma nən xulɛn, nxu faxa.

11 Nde nɔɛ i ya xələn sɛnbɛn kolonjɛ,

a yi i binya

lan i ya xələn yaten ma?

12 Nxu xaran nxə siimayaan tɛngɛ,

alogo nxu xa sigan ti fe kolonni.

13 Alatala, i ya xələn janma waxatin mundun yi?

Kininkinin nxu tan i ya konyine ma.

14 Nxu ralugo i ya hinanni xətən yo xətən.

Nanara, nxu betin bɛ,

nxu sɛwa nxu siin birin yi.

15 Nxu bata lu yagini waxati xunkuye.

Awa, iki sɛwa jɛɛne fi nxu ma

nxu naxan xasabi ligaxi tərɔni.

16 Nxu tan i ya konyine xa i ya wali gbeene to.

Nxə diine xa i ya binye magaxuxin to.

17 Marigina nxə Ala,

i ya fanna xa lu nxu xən.

Nxə wanle rasənɔya nxu xa,

yandi nxə wanle rasənɔya nxu xa.

91

Ala nan en yigiya kenden na

¹ Naxan na yigiya Kore Xonna Ala ma,
na bata lu Ala Senbe Kanna makan-
tanna bun.

² N na a falama Alatala xa nen, n
naxa,

“N yigiyaden nun n kantan yinna
nan i tan na.

N ma Ala nan i tan na
n yigin saxi naxan yi.”

³ A i ratangama nen luti ratixine
birin ma,

e nun faxa furene.

⁴ A i ratangama nen,

i yi i luxun a yi,

alo taxε ngana a gabutene soma
a diine xun na kii naxan yi.

A lannayaan yi findi i ye masansan
wure lefaan na.

⁵ I mi gaxun kεεn gbalon yeε ra,

hanma xalimakunla
naxanye wolima yanyin na.

⁶ I mi gaxuε fitina furene yeε ra

naxanye i lima dimini,
hanma fure jaxin naxanye faxan
tima yanyin na.

⁷ Muxu wuli kedenna faxama nen i
dexon ma,

muxu wuli fu yi bira i rabilinni,

koni fefe mi lige i tan na.

⁸ I i yeεn tima nen tun,

i yi muxu jaxine saranna to.

⁹ N bata n yigiya i tan ma Alatala.

I na Kore Xonna Ala findi i luxun-
den na,

¹⁰ fe jaxi yo mi i liye.

Gbalo yo mi masoε i konna ra.

¹¹ Ala yamarin fima nen a
malekane ma i ya fe yi

alogo e xa i kantan i ya sigatiin
birin yi.

¹² E yi i tongo

alogo i nama i sanna din γεμε yo
ra.

¹³ I tima yatane nun sapine fari
nen.

I yi yata senbemane nun sapi
jaxine yibodon.

¹⁴ Ala naxa, “N na kanna rakisima
nen

bayo a n xanuxi.

N na ratangama nen

bayo a n kolon Ala ra.

¹⁵ A na n xili, n na a yabima nen.

N luma a xon ma nen tɔroni.

N na a xunbama nen,

n yi binyen sa a ma.

¹⁶ N yi siimaya xunkuye fajin fi a
ma,

n yi a yita a ra

a n tan nan a rakisima.”

92

Tantun betina

¹ Tantun betina. Sigi sarijanxina.

A xa ba Matabu Lɔxonɔni.

² A lan Alatala yi tantun.

Kore Xonna Ala,

a lan betin xa ba i xa,

³ i ya hinanna fe yi fala xɔton yo
xɔton,

i ya tinxinna fe yi fala kɔε yo kɔε,

⁴ betine yi ba i xa kondenna nun
bɔlon xuiin na.

⁵ Alatala, i kewanle bata n nasewa.

N sewa betin bama nen i ya wanle
fe ra.

⁶ Alatala, i ya wanle gbo de!

I miriyane tilin han!

⁷ Xaxilitaren mi ito kolon.

Daxun mi ito famuma.

⁸ Fa fala, muxu jaxin kelima nen

alo sexe jaxina,

fe jaxi rabane birin sabatima nen,

koni habadan halagin nan e yeε ra.

⁹ Amasɔtɔ i tan Alatala nan feen
birin xun na habadan.

¹⁰ I yaxune ni i ra, Alatala,

i yaxune ni i ra, e halagima!

Fe jaxi rabane birin xuyama ayi
nen.

¹¹ I bata n senben gbo ayi

alo burunna jingena,

i yi ture fajin susan n ma.

¹² N na n yengefane yarabixin
toma.

N na n yaxune wuga xuiin mema.

¹³ Koni tinxin muxune sabatima
nen

alo tugu binla.

E senben gboma ayi nen

alo suman binle Liban yamanani

14 alo wudin naxanye sixi Alatalaa
banxini.

E sabatima nen en ma Alaa banx-
ini.

15 E mon bogima

hali e to bata koxo.

E rafexi igen na, e xinde.

16 Na bata Alatalaa tinxinna yita.

A tan nan n kantan fanyen na,

fe naxi yo mi a tan yi.

93

Ala nan mangan na

1 Alatala nan mangan na,

a rabilinxi noron nun fangan nan
na.

Nanara, boxon dxi ken,

a mi yigisanma.

2 Ala, xabu a foloni,

i ya mangayaan na.

I na yi habadan!

3 Alatala, baane e xuini tema,

baane e xuini tema han!

Baane bata walanje ayi.

4 Alatala senben gbo kore xonna
ma!

A gbo foxo igen moronne xa.*

A dangu foxo igen xunfan gbeen na.

5 Alatala, i ya maxadi xuine luma
nen habadan!

Sarijanna lanxi i ya banxin nan
ma, han habadan!

94

Ala nan birin ma kitisaan na

1 Ala naxan gbeeroxo tiin na,
Alatala,

i tan Ala naxan gbeeroxo tiin na,
i xa i yete makenen.

2 Dunuja kitisana, keli,

i yi wasodene saran e kewanle ra.

3 Alatala, muxu naxine luma
naxanje

han waxatin mundun?

4 Fe naxi rabane e yete matoxoma
kanba falane yi.

5 Alatala, e bata i ya muxune
yigbeten.

E bata i ya yamaan nayarabi.

6 E kana gilene nun kiridine nun
xojene faxama.

7 E yi a fala, e naxa,

“Alatala mi nxu toma.

Yaxubaa Ala mi a joxo luxi a xon.”

8 E a liga e yeren ma

e tan xaxilitarene,

e tan daxune,

e xaxili sotoma waxatin mundun?

9 Ala naxan en tunle rafalaxi,

a tan mi fala xuiin mema ba?

Ala naxan en yene rafalaxi,

a tan mi toon tiin ba?

10 A tan naxan siyane birin xu-
ruma,

a mi e fe saranma e ra ba,

a tan naxan muxune xaranma fe
kolonna ma?

11 Alatala muxune miriyane kolon,
a sese mi ne ra.

12 Alatala, sewan na kannna xa

i naxan xuruma,

i naxan xaranma i ya sariyan xon.

13 I matabun fi a ma toro boxone yi,
han yinli ge muxu naxine yee ra.

14 Alatala mi a muxune rabejinma,
a mi a mema a keen na.

15 Kitine mon sama nen tinxinni,
sondame faji kanne birin tinma
nen na ma.

16 Nde tiye n xon muxu naxine xili
ma?

Nde kele,

a ti n xon fe naxi rabane xili ma?

17 Xa Alatala mi yi n mali nun,

n niin yi bama nen mafuren!

18 N to yi a falama, n naxa,

“N birama nen!”

Alatala, i yi n mali i ya hinanni.

19 N na kuisan,

i ya hinanna n niin lugoma nen
sewan na.

20 I mako mi kitisa tinxintarene
ma,

naxanye muxune naxankatama e
tonne yi.

21 E e malanma tinxin muxune xili
ma,

e yi sontarene yalagi, e faxa.

* 93:4: *Igen moronne*: alo foyen na so igeni.

22 Koni Alatala bata findi n ma faran makantanxin na. N ma Ala nan n kantan fanyen na n nan n luxunma naxan yi.
23 A e hakene saranma e ra nen. Alatala en ma Ala e raxarima nen e fe jaxine ma.

95

Tantun betina

1 E fa, en xa fa sewa betin ba Alatala xa!
En sɔnxɔ sewani Ala xa, en kantan fanyena, en nakisi-mana.
2 En fa a yetagi, en barikan bira a xa.
En yi a tantun sewa betine yi.
3 Amasɔɔ Alatala nan Ala gbeen na.
A tan nan manga gbeena alane birin xun na.
4 A tan nan gbee bɔxɔn bunne nun geyane xuntagine ra.
5 A tan nan gbee fɔxɔ igen na, bayo a tan nan a daxi.
A tan nan bɔxɔ xɔnna rafalaxi.
6 E fa, en fa en xinbi sin, en yi Ala batu.
En xa en xinbi sin Alatala bun naxan en daxi.
7 Amasɔɔ a tan nan en ma Ala ra. En findixi a yamaan nan na alo a xuruse kurun naxan nabama.

Xa e Ala fala xuiin me to,
8 e nama e bɔɲeni xɔɔxɔ alo e benbane Meriba yi, alo e naxanye liga na waxatini Masa yi tonbonni.*
9 E n matandi nen menni, e yi n mato, hali e to bata yi n kewanle to.
10 N xɔlɔ na waxati muxune ma jee tonge naanin, n yi a fala, n naxa, “Yamani ito bɔɲen makuya n na, e mi biraxi n ma kiraan fɔxɔ ra.”
11 Nayi, n yi n kɔlɔ n ma xɔlɔni n naxa,
“E mi soe n ma matabudeni mumɛ!”

* 95:8: Na fe mon sebexi Xɔɔɔyaan 17.7 kui.

96

Ala nan mangane birin xun na Taruxune Singen 16.12-33

1 Beti nenɛn xa ba Alatala xa! Dunuɲa muxune birin xa betin ba Alatala xa.
2 Betin xa ba Alatala xa, a xinla yi tantun!
E yi lu a raliye waxatin birin yi fa fala a bata en nakisi.
3 E a binyena fe fala siyane birin xa, e yi a kabanako feene rali muxune birin ma.
4 Alatala gbo, a lan a xa matɔxɔ han! A lan a xa binya dangu alane birin na.
5 Siyane alane birin findixi ala fu-une nan na, koni Alatala tan bata koren da.
6 A rabilinxi nɔrɔn nun gboon nan na.
A yire sariɲanxin nafexi senben nun binyen nan na.
7 E tan dunuɲa siyane birin, e fa Alatala tantun, e yi a tantun a binyen nun a senbena fe ra.
8 E fa Alatala tantun a xili binyena fe ra.
E fa kiseene ra a Batu Banxini.
9 E Alatala batu a nɔɔ sariɲanxini. Dunuɲa muxune, e xuruxurun a yetagi.
10 E yi a fala siyane xa, a Alatala nan mangan na. Nanara, dunuɲa a kiini, a mi yigisanma. Ala siyane makitima tinxinna nin.
11 Kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna xa sewa han!
Fɔxɔ igen xa a xuini te e nun seen naxanye a xɔre ra.
12 Burunna xa sewa e nun a yi seene birin.
Fɔtɔnna wudine birin xa sɔnxɔ sewani,
13 e sɔnxɔ Alatala yetagi, amasɔɔ a fama nen.
A fama nen a kitin sa dunuɲa yi.

A dunuƙa muxune makitima nen
tinxinni,
a siyane kiti a jɔndini.

97

Ala nan keden pe mangan na

¹ Alatala nan mangan na!
Dunuƙa xa jaxan!
Ɛ seƙa Ɛ tan fɔxɔ ige tagi bɔxɔne!
² A rabilinxi kundaan nun dimin
nan na.
A mangayaan senbe soxi
tinxinyaan nun sariya
kendɛn nan na.
³ Tɛɛna a yeɛ ra,
naxan a yaxune ganma a rabilinni.
⁴ A kuyen na a jinna masɔxɔn,
dunuƙa birin yi yalan.
Bɔxɔn yi a to a xuruxurun.
⁵ Geyane xuyama ayi Alatala
yɛtagi,
dunuƙa birin Marigina,
alo kumi dolen na xulun.
⁶ Koren xɔnna a tinxinyaan nalima
nen,
siyane birin yi a binyen to.
⁷ Suxure batune yagima nen,
naxanye suxurene matɔxɔma.
Alane birin e xinbi sinma nen a
bun.
⁸ Siyon kaane a mɛma nen e seƙa.
Yuda taane yi jaxan i ya kiti saxine
fe ra, Alatala.
⁹ Alatala, i tan nan Kore Xɔnna Ala
ra
dunuƙa birin xun na.
I tan gbo dangu alane birin na.
¹⁰ Alatala rafaan naxanye ma,
fe jaxin xa rajaxu ne ma.
A tɔgɔndiya muxune kantanma
nen,
a yi e xunba muxu jaxine yii.
¹¹ Kenenna minima nen tinxin
muxune xa,
muxu sɔndɔmɛ fajine seƙama nen.
¹² Ɛ tan naxanye birin tinxin,
Ɛ seƙa Alatala a fe ra,
Ɛ a xili sarijanxin tantun.

98

Ala nan mangan na

¹ Tantun betina.
Ɛ beti nenɛn ba Alatala xa.
A bata kabanako feene liga!
A en nakisima a senben nun a
sarijanna nan xɔn.
² Alatala bata a marakisin nun
tinxinna yita siyane ra.
³ A mi jinanxi a hinanna nun a
tinxinna xɔn
Isirayila yamaan xa.
Bɔxɔn danne birin bata a to
a en ma Ala bata en nakisi.
⁴ Dunuƙa muxune birin xa sɔnxɔ
seƙani Alatala xa.
Ɛ seƙaxin yi sɔnxɔ han,
Ɛ yi a tantun betini!
⁵ Ɛ tantun betine ba Alatala xa
bɔlɔnna ra!
Ɛ bɔlɔnna nun tantun beti xuini te!
⁶ Ɛ xɔtane nun fenne fe.
Ɛ sɔnxɔ seƙani mangan xa, Alatala.
⁷ Fɔxɔ igen xa a xuini te
e nun seen naxanye birin a xɔre ra.
Dunuƙa muxune birin xa e xuini
te.
⁸ Baane xa e xuini te
alo yii bɔnbɔ xuina!
Geyane xa sɔnxɔ seƙani e bode
xɔn!
⁹ E seƙa Alatala yɛtagi,
amasɔtɔ a fama nen.
A fama nen, a kitine sa dunuƙa yi.
A dunuƙa muxune makitima nen
tinxinni,
a siyane kiti a jɔndini.

99

Ala nan mangane birin xun na

¹ Alatala nan mangan na.
Siyane xuruxurunma.
A mangaya gbɛɛn maleka
gubugubu kanne tagi.
Bɔxɔn xuruxurunma.
² Alatala gbo Siyon yi!
A tan nan siyane birin xun na.
³ Birin xa i xinla tantun
naxan gbo, a magaxu.
Ala sarijan han!
⁴ Mangan Ala senben gbo!
Sariya kendɛn nafaan a ma.

I tan nan tinxinyaan daxi.
 I tan nan sariya kenden
 nun tinxinna saxi Yaxuba
 bɔnsɔnni.
 5 E Alatala batu, en ma Ala.
 E yi ε xinbi sin a manga gbeden san
 bun.
 A sarijan!
 6 Nabi Musa nun Haruna yi a
 saraxaraline ye.
 Samuyeli yi a maxandi muxune ye.
 E yi Alatala maxandima,
 a yi e yabi.
 7 A yi falan tima e xa nen
 keli kundani.
 E yi na maxadi xuine nun tɔnne
 suxuma,
 a yi naxanye soma e yii.
 8 Alatala nxɔ Ala,
 i tan yeteen nan yi e yabima,
 i findi Ala dijaxin nan na e xa,
 koni i e fe jaxine saran e ra nen.
 9 E Alatala en ma Ala batu,
 ε xinbi sin a geya sarijanxin bun.
 Amasɔɔ Alatala en ma Ala sarijan.

100

Tantun Betina

1 Tantun betina, barika birana.
 Dunuɔa muxune birin xa sɔnxɔ
 sɛwani Alatala xa.
 2 E Alatala batu sɛwani.
 E fa a yetagi, ε sɛwa betine ba a xa!
 3 E a kolon a Alatala nan Ala ra.
 A tan nan en daxi.
 A tan nan gbee en na.
 A yamaan nan en tan na,
 alo a xuruseen naxanye rabama.
 4 E nɛma soma a Batu Banxini,
 ε barikan bira a xa!
 E a tantun a tanden ma!
 E a tantun,
 ε barikan bira a xa.
 5 Amasɔɔ Alatala fan,
 a hinanna luma nen habadan!
 A tinxinyaan luma nen
 habadan han habadan!

101

Mangana de xui tongona Ala xa

1 Dawudaa betina.
 N betini ito bama

i ya hinanna nun i ya sariya kenden
 nan ma fe ra.
 Alatala, n tantun betin bama i tan
 nan xa.
 2 N katama nen
 n xa lu kira kamalixin xɔn.
 I fama n fɛma waxatin mundun yi?
 N sigan ti tinxinni n ma banxini.
 3 N mi tinje fe jaxin ma mume!
 N denkeleyatarene kewanle
 rapaxuma nen.
 Nxu mi sese malanje.
 4 N mi finde tinxintaren na.
 N mi fe jaxi yo rabe.
 5 Naxanye muxune mafalan wun-
 doni,
 n ne deen suxuma nen.
 Naxanye muxune matoma a jaxin
 na wasoni,
 n mi dije ne ma mume!
 6 N na n yeen tima nen muxu
 tɔgɔndiyaxine ra yamanani,
 alogo e xa lu n fɛma.
 Naxan na sigan ti tinxinni,
 na luma nen n ma wanla ra.
 7 Yanfanten yo mi luye n konni.
 Wule fala yo mi luye n yetagi.
 8 Xɔtɔn yo xɔtɔn
 n muxu jaxine bama nen ya-
 manani,
 n fe jaxi rabane birin kedima nen
 Alatalaa taani.

102

Tɔɔ muxuna Ala maxandina

1 Tɔɔ muxuna Ala maxandina
 sɔxɔleni, a a mawuga Alatala xa.
 2 Alatala, i tuli mati n ma maxandin
 na.
 I n ma mawuga xuiin name!
 3 I nama i yetagin luxun n ma
 n nɛma tɔɔni waxatin naxan yi!
 I tuli mati n na.
 N na i xili,
 n yabi mafuren!
 4 Amasɔɔ, n siin janmatɔɔn ni i ra
 alo tutina.
 N fatin ganma alo tee wolonna.
 5 N bɔjen xaraxi alo sɛxena.
 Donse xɔli mi fa n na sɔnɔn.
 6 Kutunna bata n doyen.
 7 N bata liga
 alo toxorona tonbonni,
 alo kutunxunban taa xɔnni.

8 N mi xima.

N bata lu yee radunduni
alo xoliin banxin fari.

9 N yaxune n konbima ferijenen gben,
e fala xolen ti n ma,
e n xinla findi danga ti seen na.

10 N xube fujin nan donma.

N yee gen bata basan n min igen na.

11 Amasoto i ya xolona fe ra,
i bata n tongo i yi n woli ayi.

12 N siin jannmatoon ni i ra
alo nininna jinbanna ra.

N bata liga alo sexe xarena.

13 Koni Alatala,
i tan nan mangan na habadan!

Mayixetene nun mayixetene i ya fe
falama nen.

14 I kelima nen i kininkinin Siyon
taan ma.

I dija waxatin bata a li a ma.

Waxati saxi yeteen ni ito ra.

15 Hali taani ito gemene rafan nxu
tan i ya walikene ma.

A gbangbanna yeteen kininkininna
nxu ma.

16 Siyane birin gaxuma Alatala yee
ra nen.

Dunuja mangane birin yi gaxu i ya
binyen yee ra.

17 Alatala mon na Siyon ti waxatin
naxan yi,

a yi a yete makenen a binyeni.

18 A a yee ra findi muxu ramexine
ma,

a yi a tuli mati e maxandi xuiin na.

19 Na xa sebe mayixete famatone xa,
alogo yama famatoon xa Alatala
matoxo.

20 Alatala bata a yee ragodo
keli a yire sarijanxini kore xonna
ma.

A bata a yee ragodo dunuja ma
keli ariyanna yi.

21 Muxun naxanye kason na

a bata ne kutun xuine me.

A bata na muxu yalagixine xoroya,

22 alogo e xa Alatala xinla fala
Siyon yi,

e yi a tantun Yerusalen taani,

23 siyane nun yamanane birin na
e malan waxatin naxan yi
Alatala batudeni.

24 Marigin bata n senben jan n ma
siimayani,

a yi n siin jan.

25 N yi a fala, n naxa,

“N ma Ala, i nama n faxa.

N munma fori. I tan luma nen
habadan!

26 I boxo xonna da nen,

xabu a foloni.

I yii foxon nan kore xonna ra.

27 Ne birin danguma nen,

koni i tan luma nen na.

Ne birin forima nen,

e kala alo dugina,

i yi e masara.

28 Koni i tan luma nen i kiini wax-
atin birin.

I ya siimayaan mi jannje mumel!

29 Nxu tan i ya walikene diine luma
nen i fema,

e yixetene fan yi sabati i yetagi.”

103

Alaa hinanna

1 Dawuda gbeena.

N xa Alatala tantun n niin birin na!
N xa a xili sarijanxin tantun n
bojen ma feu!

2 N xa Alatala tantun n niin birin
na!

N nama jinan a wali faji yo xon.

3 A tan nan n mafeluma n haken
birin na.

A tan nan n nakendeyama furen
birin ma.

4 A tan nan n natangama sayaan
ma,

a yi n nakamali hinanna nun
kininkininni.

5 A tan nan siimaya fajin fima n
ma,

alogo n mon xa fangan soto
alo singbinna.

6 Alatala tinxin,

a tan nan kiti kendon sama muxu
jaxankataxine xa.

7 A bata a feene yita Nabi Musa ra,

a yi a kewanle yita Isirayila ya-
maan na.

8 Alatala kininkinin, a dija.

A mi xolon xulen. A hinanna gbo.

9 A xoloxin mi en mafale yeyel!

A mi luyε xɔɔxi han habadan!
 10 A mi en suxuma en yulubine ra.
 A mi en saranma en hakεne ra.
 11 A hinanna gbo a yeεragaxu mux-
 une yeε ra yi,
 alo kore xɔnna makuya bɔxɔ xɔnna
 ra kii naxan yi.
 12 A bata en yulubine ba en ma,
 a yi e makuya en na
 alo sogeteden nun sogegododen
 tagi kuya kii naxan yi.
 13 Alatala kininkininma a
 yeεragaxu muxune ma nεn
 alo fafan kininkininma a diine ma
 kii naxan yi.
 14 A en da kiin kolon,
 a kolon fa fala en kelixi bεnden nin.
 15 Muxuna siimayaan luxi nεn alo
 seXεna,
 a sabatima nεn alo seXε fugena,
 16 koni foye wolonna na sa a ma a
 xara ayi,
 a yi nan hali a funfuna,
 a mi luma na.
 17 Koni Alatalaa hinanna luma nεn
 a yeεragaxu muxune xa habadan
 han habadan.
 A tinxinna yi lu e diine diine xa,
 18 xa e a layirin suxu,
 e yi e miri a fe ragidixine ma
 alogo e xa e rakamali.
 19 Alatala bata a mangaya gbεden
 nafala kore xɔnna ma.
 A tan nan mangayani seene birin
 xunna.
 20 ε Alatala tantun, ε tan malekane.
 ε tan naxanye seNbε kanne ra,
 naxanye a falane ligama,
 naxanye a fala xuine suxuma.
 21 ε Alatala tantun,
 ε tan a ganle kore xɔnna ma,
 ε tan, a walikεen naxanye a sagoon
 ligama.
 22 ε Alatala tantun,
 ε tan a dali seene birin,
 ε na lu dεdε a mangayaan bun.
 N xa Alatala tantun n niin birin na!

1 N xa Alatala tantun n niin birin
 na!
 Alatala n ma Ala, i tan gbo de!
 I tan maraberi baxi nɔrɔn nun
 gboon nan na.
 2 A bata a yeTe rabilin kenenna ra
 alo doma gbeena.
 A yi kore xɔnna yifulun
 alo seNkena.
 3 A bata a banxin ti igene fari kore
 xɔnna ma,
 a yi kundane findi a masiga ti won-
 toron na,
 a sigan tiin foyen nin.
 4 A foyen findi a xεraan na,
 a tεen findi a walikεen na.
 5 A bɔxɔn bεten sa ki fajni.
 A mi yigisanjε mume.
 6 I bata tilinna radin bɔxɔn ma
 alo domana,
 igene yi te han geyane xuntagi.
 7 Koni e yi e gi i ya xɔɔn bun,
 e yi e gi i ya galanna xuiin ma.
 8 E yi godo lanbanne yi keli geyane
 ma,
 han i yiren naxan yitɔnxi e xa.
 9 I yi naninna sa
 e mi dangue naxan na mume,
 alogo e nama fa sa bɔxɔn xun ma.
 10 I tigi igene ragima xude wunle
 xɔn
 dangu geya longonne ra.
 11 Burunna subene birin fa e
 minma menna nin,
 burunna sofanle fan yi fa min
 xɔnla ba na yi.
 12 Xɔline e tεene sama xude dεen
 nin,
 e yi sɔnxɔε wudine kɔε ra.
 13 A yi tulen nafa geyane fari keli
 kore,
 i kewanle yi bɔxɔni li.
 14 A yi seXεn namini xuruseene xa,
 e nun sansine muxune xa,
 alogo e xa balon sɔtɔ bɔxɔni,
 15 e nun manpaan naxan e
 rasεwama,
 e nun turen naxanye e fatin
 nayabuma ayi,
 e nun donseen naxanye e seNbε
 soma.

104

Daala Mangan tantun fena

16 Hali Alatalaa wudi binle fan igen
sotoma
e makoon naxan ma,
Liban yamanan suman wudine
Ala naxanye sixi.

17 Xolidine e tene sama mena nin.
Xoli xungbene fan yi e tene sa na
fofo binle yi.

18 Xenle fan luma geya matexine
fari,
fanye ra siine yi e luxun gemε yinle
ra.

19 I bata kiken da waxatine yate
feen na.

Sogena a godo waxatin kolon.

20 I dimin da alogo keen xa so,
burunna subene birin e masiga
tima waxatin naxan yi.

21 Yata senbemanе wurundunma
e balon fendeni
e e balon maxodinma Ala ma.

22 Sogen na te waxatin naxan yi,
e mon yi xete,
e sa e sa e yinle ra.

23 Nayi, muxune yi mini,
e siga e wanle ra han jinbanna ra.

24 Alatala, i kewanle gbo,
I ne birin daxi fe kolonna nin.
Baxan nafexi i ya dali seene nan na.

25 Foxo igen mato, a gbo.
Niimaseen sifan birin a yi,
a xurin nun a xungbena,
naxanye mi naε yate konin.

26 Kunkine sigama a tan nan xun
ma.
E nun ige yi sube magaxuxine
i naxan daxi alogo e xa sabaan so a
yi.

27 E birin yengi i tan nan ma donse
feen na,
e makoon na bira a ma waxatin
naxan yi.

28 I donseen soma e yii nen,
e yi a don.
I donseen so e yii
han e yi wasa.

29 I na i xun xanbi so,
e yigitεε.
I na e niin ba, e yi faxa.
E xete bendeni e kelixi denaxan yi.

30 Koni i na niin bira e yi waxatin
naxan yi,
e da, seen birin yi findi a nenεn na
baxan fari.

31 Alatalaa binyen xa lu habadan!

Alatala xa sewa a kewanle fe ra!

32 Ala na baxan mato, a xuruxurun.
A na a yiin din geyane ra,
e tutin yi mini.

33 Fanni n nan n nii ra,
n betin bama nen Alatala xa.
N tantun betin bama n ma Ala xa
nen n siin birin yi.

34 N ma betin xa a keenen.
Amasoto n ma sewan kelima
Alatala nin.

35 Ala xa yulubi kanne jan baxani.
Ala xa muxu jaxine ratunu.

N xa Alatala tantun n niin birin na!
Tantunna Ala xa!

105

Ala nun a yamana fe

Taruxune Singen 16.8-22

1 E Alatala tantun. E yi a maxandi.
A bata naxan liga, ε na fala siyane
xa.

2 E betin ba a xa,
ε yi a tantun betine yi,
ε yi a kabanako feene birin fala.

3 E ε kanba a xili sarijanxini.
Naxanye birin Alatala fenma,
ne xa sewa.

4 E ε yee rafindi Alatala nun a
senben ma,
ε lu a fenje waxatin birin.

5 A wali fajin naxanye ligaxi
e nun a kabanako feene
nun a kitin naxanye saxi,

ne fe xa rabira ε ma,
6 ε tan Ibrahima bansonna,
a walikene,

ε tan Yaxubaa diine,
Ala naxanye sugandixi.

7 A tan nan Alatala ra, en ma Ala.
A tan nan baxan birin kitisaan na.

8 A joxo luma a layirin xan ma nen
han habadan,
e nun a falane fe han mayixete wuli

kedan,
9 e nun a layirin naxan xidi e nun
Ibrahima tagi,

a yi a kə̀lɔ Isiyaga xa.

¹⁰ A mən yi a ragidi Yaxuba ma sariyan xən,

a findi habadan layirin na Isirayila kaane xa.

¹¹ A naxa, “N Kanan yamanan soma nən

ε nun i yixεtene yii ε kεen na.”

¹² E mi yi wuya nun.

Xɔɲε dando nan tun yi e ra na yamanani.

¹³ E yi kelima nən siyana nde ye

e siga nde gbεte ye,

e keli yamanana nde yi

e siga nde gbεte yi.

¹⁴ Koni a mi tinɲε

muxu yo xa e ɲaxankata.

A mangane rakolon nən e fe yi, a naxa,

¹⁵ “E nama fefe liga n ma muxu sugandixine ra.

ε nama fefe ɲaxi liga n ma nabine ra.”

¹⁶ Ala yi fitina kamən naso e yamanani,

a yi e donseen birin ɲan.

¹⁷ Koni Ala yi xεmena nde rasiga a yamaan yeε ra.

Yusufu nan yi na ra naxan mati konyiyani.

¹⁸ E yi yɔ̀lɔnxɔ̀nna sa a sanne ma, e wuren bira a kɔε.

¹⁹ Han na waliyiya falane yi kamali a naxanye ti.

Alatalaa falan yi a yita

a a ɲɔ̀ndi.

²⁰ Nanara, mangan yi a beɲin,

naxan yi siyane xun na,

na yi a xɔ̀ɔya.

²¹ A yi Yusufu lu a yamanan xun na.

A yi lu mangan yii seene birin xun na,

²² alogo a xa a kuntigine matinxin a waxɔ̀nna ra,

a yi na fonne xaran fe kolonna ma.

²³ Nayi, Isirayila yi fa Misiran yi,

Yaxuba yi dɔ̀xɔ̀ Xami bɔ̀nsɔ̀nna yamanani.

²⁴ Ala yi dii wuyaxi fi a muxune ma.

E senben yi gbo ayi dangu e yaxune ra.

²⁵ A yi Misiran muxune bɔ̀ɲen masara,

Isirayila yamaan yi ɲaxaxu e ma.

E yi a walikene ɲaxankata feni tən.

²⁶ A yi a walikεen Musa rasiga e ma e nun Haruna, a naxan sugandixi.

²⁷ E yi Alaa taxamaseri magaxuxine liga e ye,

e a kabanako fe wanle ke Xami bɔ̀nsɔ̀nna yamanani.

²⁸ Ala yi dimin naso na yamanani.

E mi yi nɔ̀ε na yamarin matandε.

²⁹ A yi e igene findi wunla ra,

e yeεne birin yi faxa.

³⁰ E yamanan birin yi findi xunɲεne ra.

Mangana banxin birin yi rafe xunɲεne ra.

³¹ Ala yi xenne nun sosone yamari, e yi mini yamanan birin yi.

³² A yi balabalan keεene ragodo e ma,

Galanna yi godo a yamanan birin yi.

³³ Ala yi e manpa binle* kala a yi yamanan wudine birin magira.

³⁴ A yi tuguminne fan yamari,

e yi fa,

suɲen naxanye mi yi nɔ̀ε yate.

³⁵ E yi yamanan se ɲingine birin don.

E yi e donseen birin don.

³⁶ Ala yi e dii singene birin faxa yamanani,

naxanye findixi e yixεte senben na.

³⁷ A yi Isirayila yamaan namini Misiran yamanani,

e gbetin nun xεmaan xali,

muxu yo mi bira e bɔ̀nsɔ̀nne ye.

³⁸ Misiran kaane yi seɔ̀wa e keli feen na,

bayo e yi gaxuxi e yeε ra han!

³⁹ Ala yi kundaan so a muxune xun na.

N yi teε degen ti e yeε ra

alogo a xa e lu kenenni.

* **105:33:** Wudi binla nde na yi, mən kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitənma alo manpana e gbee kiini.

40 E Ala maxɔdin,
a yi dɔmɛne nun donseene ragodo
e ma
keli kore, e lugo.

41 A yi fanyen bɔ, igen yi mini a yi,
a yi godo tonbonni alo xude wunla,

42 bayo a fala sariɲanxina fe rabira
nɛn a ma
a naxan ti Ibrahima xa, a wa-
likɛna.

43 A yi a yama sugandixin namini
Misiran yi,
e ɲaxan, e sɔnxɔ sɛwani.

44 A yi siya gbɛtene bɔxɔn so e yii,
e yama gbɛtene wali xɔnna sɔtɔ e
kɛɛn na,

45 alogo e xa a tɔnne suxu,
e yi a sariyan birin suxu.

Tantunna Alatala xa!

106

*Alaa fanna a muxune xa
Taruxune Singen 16.34-36*

1 Tantunna Ala xa!

Ɛ Alatala tantun amasɔtɔ a fan.
A hinanna luma nɛn habadan!

2 Nde nɔɛ Alatalaa wali gbeene
birin ma fe falɛ?

Nde nɔɛ tantunna birin fiyɛ a ma?

3 Sɛwan na kanne xa
naxanye a sariyane suxuma,
naxanye fe tinxinxin ligama wax-
atin birin.

4 Alatala, i nɛma i ya yamaan
maliyɛ waxatin naxan yi,

i xaxili lu n xɔn ma.
I yi n fan mali

i nɛma e rakisɛ waxatin naxan yi,

5 alogo n xa i ya yama sugandixin
sabatixin to,

alogo nxu nun i ya muxune xa sɛwa
nxu bode xɔn ma,
nxu birin yi nxu yetɛ matɔxɔ
sɛwani.

6 Nxu bata yulubin liga
alo nxu benbane a liga kii naxan yi.
Nxu bata hakene nun fe ɲaxine
raba.

7 Nxu benbane to yi Misiran ya-
manani,
ne mi yi i ya kabanako fe wanle
yatɛxi.

E ɲinan nɛn na waxatine birin xɔn
ma
i yi hinanma e ra waxatin naxanye
yi.

E yi murutɛ Gbala Baan dɛ.

8 Koni a yi e rakisi a xili binyena fe
ra,

alogo a sɛnbɛ gbeena fe xa kolon.

9 A yi falan ti Gbala Baan xili ma,
a yi xara ken!

A yi e ragidi igen tilinxi yire xareni
alo tonbonna.

10 Ala yi e rakisi na muxune ma
naxanye yi e raɲaxuxi.

A yi e xunba e yaxune yii.

11 E yɛngɛ faane yi faxa igeni.

Muxu yo mi lu.

12 Nayi, e yi la a fala xuine ra,

e yi tantun bɛtine ba a xa.

13 Koni Ala naxan ligaxi,

e ɲinan na xɔn mafurɛn,

e mi a mamɛ a yi feene rakamali,

14 Xɔɔyin yi e suxu tonbonni

e yi Ala bunba bɔxɔ xareni.

15 E naxan maxɔdin,

Ala yi na so e yii,

koni a yi furen fan nafa e ma.

16 E yi Nabi Musa maxɔxɔlɔn fɔlɔ,

e nun Haruna naxan nasariɲanxi
Alatala xa.

17 Bɔxɔn dɛɛn yi rabi a Datan gerun.

A yi Abirami nun a muxune yɛ
maluxun.

18 Tɛɛn yi e ganla gan,

a yi muxu ɲaxine suxu.

19 E yi xɛmaan nafala ɲinge dii
sawura suxuren na Horebe
Gayaan ma,

e yi seen batu naxan nafalaxi
wuren na.

20 E yi Ala binyen masara ɲinge dii
sawuran na

naxan sɛxɛn donma.

21 E ɲinan Ala xɔn

naxan e rakisixi
naxan wali gbeene kɛ Misiran ya-
manani.

22 A kabanako feene liga Xami
bɔnsɔnna yamanani,

e nun fe magaxuxine Gbala baani.

23 Ala yi a fala a e raxɔrima nɛn,

fɔ a muxu sugandixin Musa a ti a
yɛtagi
alogo a xa xɛtɛ a xɔlɔn fɔxɔ ra,
alogo a nama e birin halagi.

24 Awa, e yi e mɛ na bɔxɔ faɲin fan
na
amasɔtɔ e mi yi laxi a falan na.

25 E yi lu a mafalɛ e bubune kui.

E mi Alatalaa falan namɛ.

26 Nanara, a yi a kɔlɔ e xili ma,

a e luma nɛn tonbonni e faxa,

27 a yi e yixɛtɛne raxuya ayi siyane
yɛ,

a yi e raxuya ayi yamanane yi.

28 Alaa yamaan Baali-Peyori li
waxatin naxan yi,

e yi saraxane don

naxanye yi bama ala fuune xa.

29 E kɛwanle yi Ala raxɔlɔ e ma
fure ɲaxin yi godo e ma.

30 Koni Finexasi yi keli,

a yi na feen dan,

na furen yi dangu.

31 Ala yi na yatɛ tinxinna ra a xa
waxati famatɔne yi han habadan.

32 E yi Ala raxɔlɔ Meriba igene dɛ,
Musa yi tɔrɔn sɔtɔ e fe ra.

33 E yi a liga Musa xɔlɔxin yi falan ti
xaxilitareyani.

34 E mɔn mi siya gbɛtɛne faxa
Alatala tɔnna sa naxanye fe yi.

35 E yi basan siyane ra,
e yi lu e namunne ligɛ.

36 E yi e suxurene batu.

Na nan findi e rabira xunna ra.

37 E yi e dii xɛmɛne nun dii tɛmɛne
ba saraxane ra ɲinanne xa.

38 E diidine faxa naxanye mi fefe
kolon.

E ne ba saraxane ra Kanan suxure
kidene yi,

bɔxɔn yi xɔsi na faxane fe ra.

39 E yi e yɛtɛ xɔsi e kɛwanle xɔn.

E suxure feene yi lu alo yalunyana
Ala mabinni.*

40 Nanara, Alatala yi xɔlɔ a yamaan
ma.

E yi raɲaxu a ma.

41 A yi e rabeɲin siyane yii,
e yi raɲaxu naxanye ma,
ne yi nɔɔn sɔtɔ e xun na.

42 E yaxune yi e ɲaxankata,
e yi e rayarabi e sɛnbɛni.

43 A yi a muxune xunba sanɲa ma
wuyaxi,

koni e yi lu murute,

e lu kankanɲɛ e hakɛne ma.

44 Koni, a to e wuga xuiin mɛ,
a yi e tɔrɔyaan to.

45 A yi a miri a layirina fe ma.

A yi diɲa a hinanna a fe ra.

46 Ala yi a liga a naxanye a yamaan
suxi
ne yi kininkinin e ma.

47 Alatala nɔxɔ Ala, nxu rakisi.

I mɔn xa fa nxu ra keli siya gbɛtɛne
yɛ,

alogo nxu xa i xili sariɲanxin tan-
tun,

na yi findi nxu kanba xunna ra.

48 Barikan xa bira Alatala xa,
Isirayilaa Ala habadan han
habadan!

Yamaan birin xa a ratin “Amina.”
Tantunna Ala xa!

Yaburin Yire Suulundena: Keli Sora 107 ma han 150

107

Ala tantun bayo a fan

1 E Alatala tantun bayo a fan!

A hinanna luma nɛn habadan!

2 Alatala ε tan naxanye birin xun-
baxi,

ε a fala,

a ε tan naxanye xunbaxi ε yaxune
yii,

3 a faxi ε tan naxanye ra
sa keli yamana gbɛtɛne yi,

sa keli sogeteden nun sogegododen
binni,

e nun kɔmɛn fɔxɔn nun yiifari fɔxɔn
ma.

* **106:39:** Na luxi nɛn alo yalunyana Ala yɛɛ ra yi bayo Ala waxi a yamaan xa tinxin a xa alo ɲaxanla lan a xa tinxin a xɛmɛn xa kii naxan yi.

4 Ndee bata yi lɔ ayi tonbon magax-
 uxini,
 e mi yi fa kiraan toma siga taani
 muxune dɔxi dɛnaxan yi.
 5 Kamen nun min xɔnla yi e suxu,
 e yigitɛɛ.
 6 Awa, e yi tɔrɔni waxatin naxan yi,
 e yi e xui ramini Alatala ma,
 a yi e xunba e tɔrɔni.
 7 A yi ti e yɛɛ ra siga kira tinxinxin
 xɔn ma.
 A siga e ra taani
 muxune dɔxi dɛnaxan yi.
 8 E xa Alatala tantun a hinanna fe
 ra,
 e nun a kabanako feen naxanye
 ligaxi e xa.
 9 A min xɔnla bama muxune ra,
 a yi kamɛtɔne ralugo donse fajine
 ra.
 10 Ndee yi dimin nun bɔɲɛ rafɔrɛn
 nin,
 e ɲaxankataxin xidixi yɔlɔnxɔnna
 ra kasonn kui.
 11 Amasɔtɔ e bata yi murutɛ Alaa
 falane ma,
 e mi yi Kore Xɔnna Alaa maxadi
 xuiɛ suxi.
 12 Tɔrɔn yi e xadan,
 e dagalanɲɛ ayi,
 muxu yo mi e mali.
 13 Awa, e yi tɔrɔni waxatin naxan
 yi,
 e yi e xui ramini Alatala ma,
 a yi e rakisi tɔrɔn ma.
 14 A yi e ba dimin nun bɔɲɛ rafɔrɛni.
 A yi e yɔlɔnxɔnne yibolon.
 15 E xa Alatala tantun a hinanna fe
 ra,
 e nun a kabanako feen naxanye
 ligaxi e xa.
 16 A wure dɛɛne gira,
 a yi wure gbelemɛne kala.
 17 Xaxilitaren nan yi ndee ra.
 E yi tɔrɔma
 e matandine nun e hakɛne nan ma
 fe ra.
 18 E na donseen to,
 e bɔɲɛ masiga ayi.
 E yi maso sayaan na.

19 Awa, e yi tɔrɔni waxatin naxan
 yi,
 e yi e xui ramini Alatala ma,
 a yi e rakisi tɔrɔn ma.
 20 A yi falan ti, a e rakɛndɛya.
 A yi e ratanga gaburun ma.
 21 E xa Alatala tantun a hinanna fe
 ra,
 e nun a kabanako feen naxanye
 ligaxi e xa.
 22 E xa barika bira saraxane ba Ala
 xa
 e yi a wali fajine fe fala,
 e sɔnxɔ sɛwani.
 23 Ndee yi siga fɔxɔ igen xun ma
 kunkin kui,
 e yulayaan naba fɔxɔ igen xun ma.
 24 E yi Alatalaa wanle to,
 a kabanako feene liga tilinna xun
 ma.
 25 A yi foye gbeen yamari,
 a yi fa fɔlɔ.
 Fɔxɔ igen yi walanɲɛ ayi.
 26 Igen mɔrɔnne yi lu kunkini tɛ
 pon,
 a mɔn yi lu a ragodɛ tilinna ma.
 E bata yi kɔntɔfili, e yigitɛɛ.
 27 E xun yi magi e ra,
 e dagalanɲɛ ayi
 alo muxun na a min.
 E kɔtɛn birin yi findi fe fuun na.
 28 Awa, e yi tɔrɔni waxatin naxan
 yi,
 e yi e xui ramini Alatala ma.
 A yi e ba e tɔrɔni.
 29 A yi a liga foye gbeen yi a raxara.
 Walanna yi a raxara fɔlɔ.
 30 Fɔxɔ igen to a raxara,
 e yi sɛwa.
 A yi fa e ra e sodeni
 e yi waxi dɛnaxan xɔn.
 31 E xa Alatala tantun a hinanna fe
 ra,
 e nun a kabanako feen naxanye
 ligaxi e xa.
 32 E xa a batu yamaan malanni.
 E mɔn xa a matɔxɔ fonne malanni.
 33 A tan nan baane masarama ton-
 bonna ra,
 a yi tiginɛ findi bɔxɔ xaren na.
 34 A bɔxɔ fajin findi bɔxɔ kalaxin na

fɔxɔn dɛnaxan yi na kaane
ɲaxuyana fe ra.

35 A mɔn yi tonbonna maxɛtɛ
daraan na,

a yi bɔxɔ xaren findi tigi yiren na.

36 A yi fa kamɛtɔne ra, e dɔxɔ na,
e taan ti e luyɛ dɛnaxan yi.

37 E yi xɛɛne bi,
e manpa binle si,
e yi tɔnɔ gbeen sɔtɔ e yi.

38 A yi a yamaan baraka,
e yi wuya ayi,

a mi tin se yi ba e ɲingene ra.

39 A yamaan yatɛn to xurun fɔlɔ
e rayarabin nun tɔrɔn nun
ɲaxankatan bun,

40 a yi na kuntigine ɲaxu
naxanye a yamaan lu,
e siga wulaan xun xɔn kira mi
dɛnaxan yi.

41 Koni a yi tɔrɔ muxune ba e tɔrɔni,
a yi e denbayane rawuya ayi
alo e xuruseene.

42 Tinxin muxune yi na to,
e sɛwa,
koni muxu ɲaxine yi e dundu.

43 Naxan na findi xaxilimaan na,
a xa a yengi lu feni itoe birin xɔn,
a yi Alatalaa hinanna kolon.

108

*Ala maxandina malina fe ra lan
yaxune fe ma*

*Yaburin 57.8-12 nun Yaburin
60.7-14*

1 Dawudaa betina. Sigi
sariɲanxina.

2 Ala, n ma binyena,
n xaxili ragidixi yati!
N betin bama nɛn, n yi i tantun!

3 N xulunma nɛn sinma,
n yi n ma bɔlɔnna nun kondenna
maxa!

N kurunma betin bɛ nɛn subaxa!
4 Alatala, n ni i tantunma nɛn
siyane yɛ.

N betin bama i xa nɛn bɔnsɔnne
tagi.

5 I ya hinanna gbo han ariyanna.
I ya lannayaan texi han kore
xɔnna.

6 Ala,

i ya binyen xa mayita kore xɔnna
ma,
a yi bɔxɔn nafe!

7 I xanuntenne xunba,
i yi e rakisi i sɛnbeni.

I yi n yabi.

8 Ala bata falan ti a yire
sariɲanxini,
a naxa, “N nɔɔn tima nɛn,
n Siken taani taxun,
n yi Sukɔti lanbanna danne sa.

9 N tan nan gbee Galadi bɔxɔn nun
Manase ra.
Efirami kaane findixi n ma
yɛngɛsone nan na.

Yuda luxi nɛn
alo n ma mangaya dunganna.

10 Koni n ma konyin nan Moyaba
yamanan na.

N tan nan Edɔn yamanan kannara.
N yɛngɛ sɔnxɔni tema Filisiti ya-
manani.”

11 Ala, nde sigama n na na taa
makantanxini?
Nde tima n yɛɛ ra siga Edɔn yi?

12 Ala, i tan xa mi i mɛxi nxu ra ba?
I mi fa nxɔ ganla fɔxɔ ra sɔnɔn ba?

13 Nxu mali yaxune yɛngɛdeni!
Sese mi adamana maliin na.

14 Koni Ala na lu en xɔn,
en nɔɔn sɔtɔma nɛn.
A tan nan en yaxune halagima.

109

Tɔrɔ muxuna mawugana

1 Dawudaa betina, beti baane
kuntigin xa.

Ala, n naxan tantunma, i nama lu
dunduxi!

2 Amasɔtɔ muxu ɲaxine nun wule-
dene n mafalama.

E wulene sama n xun ma.
3 E mɔn fala ɲaxine tima lan n ma.

E n yɛngema na kiini fuu!

4 N tan e xanuxi,
e tan n tɔɲɛgema.

Koni n tan Ala maxandima.

5 E n ma fe fajin saranma fe ɲaxin
na,
e n ma xanuntenyaan saran
xɔnnantenyaaan na.

6 E a falama n ma e naxa,
 “Gbalo feen xa sa a xun ma,
 muxuna nde yi a tɔɲɛgɛ.
 7 A na makiti, a yi yalagi.
 A Ala maxandi xuine yi yatɛ hakɛn
 na.
 8 Ala xa a siin ɲan mafurɛn,
 muxu gbetɛ yi a tiden tongo.
 9 Ala xa a diine findi kiridine ra,
 a ɲaxanla yi findi kaɲa gilɛn na!
 10 Ala xa a diine findi sigatine nun
 xandi tiine ra,
 e yi makuya e banxi xɔnne ra.
 11 Ala xa a doli faan siga a yii seene
 birin na,
 xɔɲɛne yi a wali xɔnne birin tongo.
 12 Ala xa muxɛ nama fa hinan a ra
 sɔnɔn,
 hanma muxɛ yi e yengi dɔxɔ a kiri-
 dine xɔn ma.
 13 Ala xa a yixetɛne birin halagi,
 e xinle yi lɔ ayi habadan.
 14 Alatala xa a xaxili lu a benbane
 hakɛne xɔn ma.
 Alatala nama a nga yulubine xafari
 mumɛ!
 15 Alatala xa a yengi lu e hakɛne xɔn
 ma waxatin birin,
 koni Ala xa ɲinan xa ti e fe xɔn ma
 fefe!
 16 Bayo xɛmɛni ito mi findixi hinan-
 ten na
 a yi yiigelitɔne nun tɔrɔ muxune
 ɲaxankatama,
 han a yi muxu sunuxin faxa.
 17 Danga tiin yi rafan a ma,
 Ala xa ne raxɛtɛ a ma.
 A mi yi rafan a ma
 a xa duba muxɛ xa,
 Ala xa duban masiga a ra.
 18 A yi rabilinxi a dangaxuine ra
 alo a dugina.
 Ala xa a gbee dangana a li
 alo igena a fatin ma,
 e nun alo turena a xɔnne yi.
 19 A dangane xa lu a fari
 alo a dugina a ma.
 E lu a ma waxatin birin
 alo a tagi xidina.”
 20 Alatala xa n tɔɲɛgɛ muxune saran
 na kii nin
 e nun naxanye n mafalama.

21 Awa, Marigina Alatala,
 n mali i xili binyena fe ra.
 Amasɔtɔ i ya hinanna gbo,
 n xunba.
 22 Yiigelitɔn nun tɔrɔ muxun nan n
 na,
 n niin sunuxi.
 23 N tununmaan ni i ra
 alo nininna ɲinbanna ra.
 E n kedima alo suɲɛna.
 24 N xinbi xudine bata tuyɛ ayi sun
 suxuni.
 N bata doyen, n xɔsi.
 25 E na n to, e yi e xunni maxa,
 e n magele.
 26 Alatala n ma Ala, n mali,
 i n nakisi i ya hinanni,
 27 alogo e xa a kolon
 a i tan Alatala nan na ligaxi i
 sɛnbeni.
 28 E tan n dangama nɛn,
 i tan yi barakan sa n ma fe yi.
 E na keli n xili ma, e yagima nɛn,
 n tan, i ya walikɛɛn yi sewa.
 29 Ala xa n tɔɲɛgɛ muxune yalagi.
 Ala xa yagin so e xunna alo dugina.
 30 N nan n xuini tema nɛn,
 n na Alatala tantun han!
 N yi a matɔxɔ yamani.
 31 Amasɔtɔ a keli nɛn
 a ti tɔrɔ muxun xɔn,
 a yi a rakisi a yalagi muxune ma.

110

Alaa manga sugandixina

1 Dawudaa betina.
 Alatalaa falan ni ito ra n marigin
 xa,
 a naxa, “Dɔxɔ n yiifanna ma,
 han n yi i yaxune sa i sanna bun
 ma.”
 2 Alatala xa i ya mangayaan sɛnben
 gbo ayi
 fɔlɔ Siyon ma,
 i yi i yaxune nɔ i rabilinni.
 3 I na i ya ganla xili,
 i ya yamana a sɔbɛ soma nɛn.
 I ya banxulanne yi fa i ma xunna
 kenla nun sariɲanni
 alo xiila subaxani.
 4 Alatala bata a kolɔ,
 a mi a xuiin maxɛtɛma, a naxa,
 “Saraxaraliin nan i ra habadan,

alo Melikisedeki yi kii naxan yi.”

⁵ Marigina i xɔn.

Xa a xɔlɔ lɔxɔn naxan yi,
a mangane halagima nɛn.

⁶ A siyane makitima nɛn,
binbine yi lu yiren birin yi.
A dunuɲa mangane birin nɔma
nɛn.

⁷ Mangana a minma nɛn xudeni
kira yi,
a xunna keli.

111

Ala tantun

¹ Tantunna Ala xa!
N na Alatala tantunma nɛn n bɔɲɛn
ma feu,
muxu fajine nun yamaan ye.

² Alatala kɛwanle gbo!
E rafan naxanye ma,
ne maɲɔxɔnma e ma.

³ A kɛwanle magaxu, e gbo.
A tinxinyaan luma nɛn habadan.

⁴ A bata a kabanako feene rabira en
ma.
Alatala diɲa, a kininkinin.

⁵ A balon fima nɛn a yeɛragaxu
muxune ma.
A mi ɲinanma a layirin xɔn mumɛ!

⁶ A bata a sɛnben yita a muxune ra,
a yi xɔɲɛne bɔxɔn so e yii.

⁷ Nɔndin nun sariya kɛndɛna a
kɛwanle yi.

Lannayana a fe ragidixine birin yi.

⁸ E na waxatin birin,
lannayaan nun tinxinna nan e ra.

⁹ A bata a muxune xɔɔya,
a yi habadan layirin xidi e xɔn ma.
A xinla sariɲan, a magaxu.

¹⁰ Fe kolonna fɔlɔma Alatala
yeɛragaxun nan ma.

Xaxilimaan nan ne ra naxanye na
ligama.

Tantunna a xa habadan!

112

Muxu fajina sɛwana fe

¹ Tantunna Ala xa!
Sɛwan na kanna xa
naxan gaxuma Alatala yeɛ ra,
a yamarine yi rafan a ma.

² A diine sɛnben sɔtɔma nɛn ya-
manani.

Muxu fajine yixɛtɛne duban
sɔtɔma nɛn.

³ E hɛrin nun nafunla sɔtɔma nɛn,
e sabatima nɛn tinxinyani
habadan.

⁴ Kɛnɛnna tima nɛn muxu fajine
ma dimini,
naxanye kininkinin e mɔn tinxin.

⁵ A lan muxune xa donla so fon-
isireyani,

a yi a feene raba tinxinni.

⁶ Bayo tinxin muxun mi tantanɲɛ
mumɛ!

Yamaan mi ɲinanɲɛ a fe xɔn
habadan!

⁷ A mi gaxun xibaru ɲaxina fe ra.

A xaxili ragidi,
a yigi saxi Alatala nan fari.

⁸ A bɔɲɛn mi xuruxurunma,
a mi gaxuma.

Dɔnxɛn na,
a a yaxune biraxin toma nɛn.

⁹ A tan ɲan tɔɔ muxune kima fon-
isireyani.

A tinxinyaan luma nɛn habadan!
A sɛnben xun masama nɛn binyeni.

¹⁰ Muxu ɲaxin na na to,

a xɔlɔma nɛn,
a sunu, a yi a ɲinna raxin.

Muxu ɲaxin waxɔn feene kalama
nɛn.

113

Ala nan tɔɔ muxune malima

¹ Tantunna Ala xa!
ɛ tan Alatalaa walikene,
ɛ a matɔxɔ,

ɛ Alatala xinla matɔxɔ!

² Alatala xinla xa tantun
fɔlɔ iki ma han habadan!

³ Sa fɔlɔ sogeteden mabinna ma
han sa dɔxɔ sogegododen binna ra,
birin xa Alatala xinla matɔxɔ.

⁴ Alatala nan siyane birin xun na.
A binyen tema han kore xɔnna.

⁵ Nde luxi alo Alatala,
a tan naxan dɔxi ariyanna yi,

⁶ a tan naxan a yigodoma,
a kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna
mato?

⁷ A sɛnbɛtarene rakelima,

a tərɔ muxune ba e tərɔni.

⁸ A yi e radɔxɔ muxu gbeene fɛma a yamani.

⁹ A gbantan findi dii barin na, a yi a findi dii nga sɛwaxin na.

Tantunna Alatala xa!

114

Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla

¹ Isirayila to mini Misiran yamanani,

Yaxuba yixetɛne to keli yamanani e yi xɔɲeyani dɛnaxan yi,

² Yuda yi findi Alaa yama sariɲanxin na.

Isirayila yi findi a gbeen na.

³ Fɔxɔ igen to a to, a yi a gi, Yurudɛn Baan yi xɛtɛ a xanbi ra.

⁴ Geyane yi tугan alo kontonne yire matexine fan yi tугan alo yɛxɛɛ diine.

⁵ Fɔxɔ igena, nanfera i i gima? Yurudɛn baana,

nanfera i xɛtɛma i xanbi ra?

⁶ E tan geyane, nanfera e tугanma alo kontonne, e tan yire matexine, nanfera e tугanma alo yɛxɛɛ diine?

⁷ Bɔxɔn xa xuruxurun Marigin yɛɛ ra,

Yaxubaa Ala.

⁸ A tan naxan fanyene findi darane ra, a yi gɛmɛ gbeen findi tigin na.

115

Binyen xa fi Ala nan keden ma Yaburin 135.15-20

¹ Alatala, nxu tan mi a ra de!

I tan nan xili xa binya i ya hinanna nun lannayana fe ra. Nxu tan mi a ra!

² Nanfera siyane maxɔdinna tima, e naxa, "E Ala go?"

³ En ma Ala ariyanna yi.

Naxan nafan a ma, a na nan ligama.

⁴ Gbetin nun xɛmaan nan tun e tan ma suxurene ra!

Muxune nan ne rafalaxi.

⁵ E dɛ na, koni e mi fala tima.

E yɛɛne na, koni e mi sese toma.

⁶ E tunle na, koni e mi fefe mɛma.

E ɲɔɛɛn na, koni e mi sese xiri mɛma.

⁷ E yiine na, koni e mi nɔɛ seen suxɛ.

E sanne na, koni e mi nɔɛ sigan tiyɛ.

E mi nɔɛ xui yo raminɛ.

⁸ Naxan na e rafala,

a a yigin sa e yi,

na fan luma nɛn alo e tan.

⁹ E tan Isirayila yamana,

e yigin sa Alatala nin,

a tan nan e malima alo yɛ masansan wure lefana.

¹⁰ E tan saraxaraline,

e yigin sa Alatala nin,

a tan nan e malima alo yɛ masansan wure lefana.

¹¹ E tan a yɛɛ ra gaxu muxune,

e yigin sa Alatala nin,

a tan nan e malima alo yɛ masansan wure lefana.

¹² Alatala a ɲɔxɔ luma en xɔn ma nɛn,

a en baraka.

A Isirayila yamaan barakama nɛn e nun a saraxaraline.

¹³ Alatala a yɛɛ ra gaxu muxune birin barakama nɛn,

muxudine nun muxu gbeene.

¹⁴ Alatala xa diine fi e nun e diine ma.

¹⁵ Alatala xa e baraka naxan koren nun bɔxɔn daxi!

¹⁶ Alatala nan gbee ariyanna ra, koni a bata bɔxɔn taxu adamadiine ra.

¹⁷ Faxa muxune xa mi Alatala tantunma de!

¹⁸ Koni en tan nan barikan birama a xa iki e nun habadan.

Tantunna Alatala xa!

116

Muxu rakisixina Ala tantunna

¹ N bata Alatala xanu amasɔtɔ a n ma maxandi xuiin namɛma.

² N na a xili waxati yo yi,

a a tuli matiyε n na.

³ Sayaan gbalon bata yi n nabilin nun,

n bata yi maso gaburun na nun, gaxun nun kuisanna bata yi n li nun,

⁴ n yi Alatala maxandi a xinla ra, n naxa, “Alatala, n nakisi!”

⁵ Alatala diɲa, a tinxin.

En ma Ala kininkinin han!

⁶ Alatala muxu bɔɲε fixene nan natangama.

N senben bata yi ɲan,

a yi n nakisi.

⁷ N bɔɲεn xa xunbeli,

amasɔɔ Alatala bata fe fajin liga n xa.

⁸ Ala bata n niin natanga sayaan ma.

A bata n yeεgen fitan n yetagi.

A mi tinxin n bira.

⁹ N sigan tima nen Alatala yetagi dunuɲa yi.

¹⁰ N denkeleyaxi,

nanara n yi falan ti,

n naxa, “N tɔrɔxi ki fajni!”

¹¹ N yi gaxuni waxatin naxan yi,

n yi a fala, n naxa,

“Adamadiine birin wule!”

¹² N fa nanse soma Alatala yii

lan na fe fajine birin ma

a bata naxanye liga n xa?

¹³ N minse saraxan bama nen a xa a marakisina fe ra

n yi Alatala maxandi a xinla ra.

¹⁴ N nan n de xuine rakamalima nen

yamaan birin yeε xɔri

n naxanye tongo Alatala xa.

¹⁵ Alatalaa tɔgɔndiya muxuna nde na faxa

na a tɔrɔma nen han!

¹⁶ Alatala, i ya walikeen nan n na,

i ya walike ɲaxanla naxan barixi.

I bata n naxɔɔya.

¹⁷ N barika bira saraxan bama i xa nen

n yi Alatala maxandi a xinla ra.

¹⁸ N nan n de xuine rakamalima nen

yamaan birin yeε xɔri

n naxanye tongo Alatala xa,

¹⁹ Alatalaa banxin tanden ma, Yerusalen taani.

Tantunna Alatala xa!

117

Ala tantun fena

¹ Siyane birin xa Alatala tantun!

Yamane birin xa a batu!

² Amasɔɔ a hinanna gbo han!

Alatalaa lannayaan mi ɲanma habadan!

Tantunna Alatala xa!

118

Barika birana Ala xa

¹ Alatala xa tantun amasɔɔ a fan.

A hinanna luma nen habadan!

² Isirayila muxune xa a fala, e naxa, “A hinanna luma nen habadan!”

³ Alaa saraxaline xa a fala, e naxa,

“A hinanna luma nen habadan!”

⁴ Alatala yeε ra gaxu muxune xa a fala,

e naxa, “A hinanna luma nen habadan!”

⁵ N yi tɔrɔni waxatin naxan yi,

n yi n xui ramini Alatala ma.

A yi n yabi, a n xɔɔya.

⁶ Alatala n xɔn, n mi gaxue mumel!

Adamadiine nɔε nanse ligε n na?

⁷ Alatala n xɔn, a tan nan n malima.

N na n yaxune biraxin toma nen.

⁸ A fisa muxun yi a yigin sa Alatala yi

benun a xa a yigin sa adamadiine yi.

⁹ A fisa muxun yi a yigin sa Alatala yi

benun a xa a yigin sa mangane yi.

¹⁰ Siyane birin bata yi n nabilin yengeni nun,

koni n na e birin halagi nen Alatala barakani!

¹¹ E yi n nabilinxi yiren birin yi nun,

koni n na e birin halagi nen Alatala barakani!

¹² E so nen n xun na

alo kumi ꞓꞓꞓene,
koni e raxori nɛn mafuren
alo tɛɛn na sɛxɛ xaren gan,
n yi e halagi Alatala barakani.

¹³ E yi n nadinma nɛn
alogo n xa bira,

koni Alatala yi n mali.

¹⁴ Alatala nan n sɛnbɛn na,
n ma bɛtina.

A tan nan n nakisixi.

¹⁵ Muxu tinxinxine bata e sɛwa
xuiɛni te

kisina fe ra, e naxa,
“Alatala sɛnbɛn gbo!

¹⁶ Marigin bata nɔɔn ti a sɛnbɛni!
Alatala sɛnbɛn gbo!”

¹⁷ Nayi, n mi faxama,
n luma nɛn n nii ra,
n yi a fala Alatala naxan ligaxi n xa.

¹⁸ Alatala bata yi n saran n hakɛne
ra,

koni a mi tinxi n faxa.

¹⁹ Alaa banxin dɛɛne xa rabi n xa.
N xa so, n yi Alatala tantun.

²⁰ Alatalaa banxin dɛɛn ni i ra,
tinxin muxune soon dɛɛn naxan
na.

²¹ Ala, n ni i tantunma nɛn,
amasɔtɔ i bata n yabi,
bayo i bata n nakisi.

²² Banxi tiine e mɛ gɛmɛn naxan na,
na bata findi banxin gɛmɛ fisaman-
tenna ra.

²³ Alatala nan na ligaxi,
kabanako feen nan na ra en yɛɛ ra
yi.

²⁴ Alatala toon lɔxɔn nan nagidixi,
en ꞓaxan, en sɛwa a fe ra.

²⁵ Alatala, fa nxu rakisi,
Alatala, tin, nxu xa nɔɔn ti.

²⁶ Naxan fama Alatala xinli,
Ala xa na baraka!
Nxu dubama ɛ xa Alatalaa banxini.

²⁷ Alatala nan Ala ra,
a bata en lu a kɛnɛnyani.
ɛ ꞓɔxɔnde dɛɛne suxu ɛ yii,
ɛ fa sanla raba
siga han saraxa ganden nabilinni.

²⁸ I tan nan n ma Ala ra,
n ni i tantunma nɛn.
I tan nan n ma Ala ra,

n ni i batuma nɛn.

²⁹ ɛ Alatala tantun, bayo a fan.
A hinanna luma nɛn habadan!

119

Sɛwana Alaa sariyana fe ra

¹ Sɛwan na kanne xa
fɛ mi naxanye kɛwanle ra,
naxanye sigan tima Alatalaa
sariyan xɔn.

² Sɛwan na kanne xa
naxanye birama a maxadi xuiɛne
fɔxɔ ra,

naxanye a fenma e bɔɓɛn ma feu!

³ E mi fe ꞓaxin ligan mume!
E sigan tima Alaa kiraan xɔn ma.

⁴ Ala, i bata i ya fe ragidixine so nxu
yii

alogo e xa suxu ki faji.

⁵ A yi lan nun, n sigati kiin xa
tinxinꞓɛ ayi

alogo n xa i ya tɔnne suxu.

⁶ N na n xaxili lu i ya yamarine
birin xɔn ma,
n mi yagɛ mume!

⁷ N na i tantunma nɛn n bɔɓɛ fixɛn
na,

n nɛma i ya kiti tinxinxine fe
xaranꞓɛ.

⁸ N na i ya tɔnne suxuma nɛn.

I nama n nabeɓin mume!

⁹ Banxulanna a kɛwanle rasariɓanma
di?

Fɔ a xa i ya falan nan suxu.

¹⁰ N kataxi
n xa i fen n bɔɓɛn ma feu!

I nama tin n yi i ya yamarine beɓin.

¹¹ N bata i dɛ xuiin namara n
bɔɓɛni,

alogo n nama yulubin liga i tan na.

¹² Alatala, n barikan birama i xa.

N xaran i ya tɔnne ma.

¹³ N nan n xuiɛni tema nɛn,
n xɛtɛ i ya kiti saxine ma.

¹⁴ N sɛwaxin nan i ya maxadi xuiɛne
suxuma,

alo n na nafulu gbeen sɔtɔ.

¹⁵ N na n mirima i ya fe ragidixine
ma,

n yi i ya xaranne fɛsɛfɛsɛ.

¹⁶ I ya tɔnne n kɛnɛnxi.

N mi jinanɲe i ya falan xɔn ma
mumɛ!

17 Fe fajin liga i ya walikɛɛn xa,
alogo n xa lu n nii ra,
n yi i ya falan suxu.

18 N yɛɛne rabi
alogo n xa i ya sariyan magaxune
to.

19 Xɔɲɛn nan n na dunuɲa ito yi!
I nama i ya yamarine luxun n ma.

20 A rafan n ma
n xa lu i ya kiti saxine bun waxatin
birin.

21 I falan tima nɛn muxu dangaxi
wasoxine xili ma
naxanye e masigama i ya yama-
rine ra.

22 Marayagin nun maraɲaxun ba n
ma,
bayo n bata i ya maxadi xuine
suxu.

23 Mangane bata e malan n xili ma,
koni n tan i ya walikɛna a mirima i
ya tɔnne nan ma.

24 I ya maxadi xuine n kɛɛnxi,
e tan nan n maxadima.

25 N saxi burunburunni.
Siimayaan fi n ma,
alo i a falaxi kii naxan yi.

26 N bata n ti n kɛwanle ra,
i yi n yabi.

N xaran i ya tɔnne ma.

27 N mali n xa i ya fe ragidixine
kolon,
alogo n xa n miri i ya kabanako
feene ma.

28 N niin wugama sɔxɔlɛni.
N nakeli alo i a falaxi kii naxan yi.

29 Wulen masiga n na,
i yi n xaran i ya sariyan ma i ya
hinanni.

30 N bata wa a xɔn, n xa tɔgɔndiya,
n yi tin i ya kiti saxine ma.

31 Alatala, n bata bira i ya maxadi
xuine fɔxɔ ra.
I nama tin, n yi yagi.

32 N biraxi i ya yamarin kiraan fɔxɔ
ra.
Amasɔtɔ i bɔɲe xunbenla fima n
ma.

33 Alatala, n xaran i ya tɔnne bunne
ma,

alogo n xa e suxu waxatin birin.

34 Xaxinla fi n ma,
alogo n xa i ya sariyan suxu n bɔɲɛn
ma feu!

35 N ti i ya yamarine kiraan xɔn,
amasɔtɔ na n kɛɛnxi.

36 I ya maxadi xuine sa n bɔɲɛni,
alogo n nama bira nafunla fɔxɔ ra.

37 N xun xanbi so fe kobine yi,
alogo n xa siimayaan sɔtɔ i ya ki-
raan xɔn.

38 I dɛ xuiin naxan tongoxi i
yɛɛragaxu muxune xa,
na rakamali n tan i ya walikɛɛn xa.

39 N natanga yagine ma
n gaxuma naxanye yɛɛ ra.
Amasɔtɔ i ya kiti saxine fan.

40 N waxi i ya fe ragidixine suxu
feni han!
N xa siimayaan sɔtɔ i ya tinxinni.

41 Alatala, i ya hinanna xa n li.
N nakisi alo i dɛ xui tongoxi kii
naxan yi.

42 N xa nɔ n konbi muxune
yabideni,
bayo n na n yigi saxi i ya falan nin.

43 Tin n xa lu ɲɔndin falɛ waxatin
birin,
amasɔtɔ n xaxili tixi i ya kitin nan
na.

44 N ni i ya sariyan suxuma nɛn
waxatin birin,
habadan han habadan.

45 N luma nɛn xɔɔɲani,
Amasɔtɔ n ni i ya fe ragidixine suxi.
46 N ni i ya maxadi xuine fe falama
mangane xa nɛn.

N mi yagɛ na ra mumɛ!

47 I ya yamarine n kɛɛnxi,
e rafan n ma.

48 N na n yiine tima i ya yamarine
bun ma nɛn,
e rafan n ma.

N yi lu n mirɛ i ya tɔnne ma.

49 I xaxili lu i ya falan xɔn ma
n tan i ya walikɛna fe yi,
bayo i bata yigin fi n ma.

50 N yi tɔrɔni waxatin naxan yi,
i n madɛndɛn nɛn
amasɔtɔ n bata kisi i dɛ xuiin ma.

51 Wasodene n magelema han,
koni n mi i ya sariyan fataxi mumɛ.

52 Alatala, n na n mirima i ya kiti
saxine ma.

Waxati danguxine yi,
ne nan yi n madɛndenma.

53 N na muxu ɲaxine to
naxanye e mɛma i ya sariyan na,
n xɔlɔma nɛn han.

54 I ya tɔnne findixi bɛti ba xunna
nan na n xa,
n xɔɲeyani denaxan yi.

55 Alatala, n na n mirima i ma kɔɛɛn
na,
alogo n xa i ya sariyan suxu.

56 N gbeen findixi i ya fe ragidixine
suxu feen nan na.

57 Alatala, n gbeen findixi naxan
na,

na ni ito ra,
i ya falan suxu feen na a ra.

58 N ni i maxandima n bɔɲɛn ma
feu!

Kininkinin n ma,
alo i bata dɛ xuiin tongo kii naxan
yi.

59 N bata n miri n yetɛ kɛɲaan ma,
n waxi bira feni i ya maxadi xuine
fɔxɔ ra.

60 N ni i ya yamarine suxuma nɛn
mafuren,
n mi buma.

61 Muxu ɲaxine bata lutin nati n yɛɛ
ra,
koni n mi ɲinanma i ya sariyan xɔn
ma.

62 N kelima nɛn kɔɛ tagini i tantun-
deni
i ya kiti tinxinxine fe ra.

63 N xɔɲine nan i yɛɛragaxu mux-
une ra,
e nun naxanye i ya fe ragidixine
suxuma.

64 Alatala, dunuɲa rafexi i ya hi-
nanna nan na,
n xaran i ya tɔnne ma.

65 Alatala, i bata i ya falan naka-
mali,
i fe fajin naba n tan i ya walikɛɛn
xa.

66 N xaran xaxilimayaan nun fe
kolonna ma,
amasɔtɔ n laxi i ya yamarine ra.

67 Benun n xa tɔrɔ waxatin naxan
yi,

n bata yi tantan,
koni iki, n bata i ya falan suxu.

68 I fan, i kɛwanle fan!
N xaran i ya tɔnne ma.

69 Muxu wasoxine bata wulen sa n
xun ma.

Koni i ya fe ragidixine suxi n xɔn
ma
n bɔɲɛn ma feu!

70 E bɔɲɛne mi fan,
koni i ya sariyana n tan kɛɛnxi.

71 A rafan n ma, n tɔrɔ,
alogo n xa nɔ i ya tɔnne kolonɲɛ.

72 I ya sariyan nafan n tan ma
dangu xɛmaan nun gbetin wuli
wuyaxin xa.

73 I tan nan n daxi,
i yi n namara,
nayi xaxinla fi n ma,
alogo n xa i ya yamarine xaran.

74 I yɛɛragaxu muxune sɛwama nɛn
e na n to waxatin naxan yi,
a n laxi i ya falan nan na.

75 Alatala, n na a kolon
a i tinxin kiti sadeni.
I n nayagi nɛn amasɔtɔ i tinxin.

76 I ya hinanna xa n nii yifan n ma
alo i dɛ xuiin tongoxi
n tan i ya walikɛɛn xa kii naxan yi.

77 Kininkinin n ma
alogo n xa lu n nii ra,
amasɔtɔ i ya sariyana n kɛɛnxi.

78 Ala xa muxu wasoxine rayagi,
yo mi naxanye xa,
naxanye n tɔrɔma.

Koni n na n mirima i ya fe ragidix-
ine nan ma.

79 Ala xa a yɛɛragaxu muxune maso
n na,
naxanye birin i ya maxadi xuine
kolon.

80 N xa i ya tɔnne suxu n bɔɲɛn ma
feu,
alogo n nama yagi.

81 Ala, n bata xadan i mamɛdeni n
nakisi feen na.

N bata n yigi sa i ya falani.

82 N yɛɛne bata bu i yɛɛ ra kira yitɔɛ
i dɛ xuina fe ra,

n yi a fala, n naxa,
“I n malima waxatin mundun yi?”

83 N bata liga
alo manpaan sa labana tɛɛn xun
ma
naxan xaraxi ayi.
Koni hali na,
n mi jinanxi i ya tɔnne xɔn.
84 N mɔn xa i legeden han waxatin
mundun yi?
I na muxune makitima waxatin
mundun yi
naxanye n beɛnɔnyama?
85 Muxu wasoxin naxanye mi i ya
sariyan suxi
ne bata yinla ge n yeɛ ra n suxu feen
na.
86 I ya yamarine birin tinxin.
Muxune n tɔnɛgema, n mali.
87 A yi fa luxi ndedi n xa faxa,
koni n mi i ya fe ragidixine
rabɛɛnɛ mume!
88 N nakisi i ya hinanni,
alogo n xa i ya maxadi xuine suxu.
89 Alatala, i ya falan luma nɛn
habadan.
A luma nɛn ariyanna yi habadan.
90 I ya tinxinyaan luma nɛn
mayixɛtɛne birin xa.
I bata bɔxɔn dɔxɔ a dɔxɔdeni.
A mɔn luma mɛnna nin.
91 Seene birin mɔn daxi i ya maragi-
dini han to,
bayo e birin walima i xa.
92 Xa i ya sariyan mi yi n kɛnɛnxi
nun,
n yi faxama nɛn n ma tɔrɔni.
93 N mi jinanɛ i ya fe ragidixine
xɔn mume,
amasɔtɔ n i nakisixi e tan nan xɔn.
94 Bayo n ni i ya fe ragidixine
fenma,
i tan nan gbee n na, n nakisi.
95 Muxu jaxine n legedenma n faxa
feen na.
Koni n na n jɔxɔ luma nɛn i ya
maxadi xuine xɔn.
96 N bata a kolon danna feen birin
ma,
koni i ya yamarin tan dan mi na.
97 I ya sariyan nafan n ma han!
N na n mirima a ma fɛriɛn gben!
98 I ya yamarina n findima xaxili-
maan na

dangu n yaxune ra,
bayo a n yii waxatin birin.
99 N dangu n karamɔxɔne birin na,
amasɔtɔ n luma n mirɛ i ya maxadi
xuine ma.
100 Xaxinla naxan n ma
na gbo xɛmɛ fonne gbeen xa,
amasɔtɔ n ni i ya fe ragidixine suxi.
101 N bata tondi sigɛ kira jaxin
birin xɔn,
alogo n xa i ya falan suxu.
102 N mi n masigama i ya kiti saxine
ra,
amasɔtɔ i tan yetɛn nan n
xaranma.
103 I dɛ xuine jaxun kumin xa.
104 N xaxinla sɔtɔma i ya fe ragidix-
ine nin,
nanara mayifu fe yo mi fa rafan n
ma.
105 I ya falan findixi kɛnɛnna nan
na
n sanna bun ma,
naxan n siga kirani yalanma.
106 N dɛ xuiin naxanye tongoxi i xa,
n bata n kɔlɔ
n ne rakamalima nɛn,
n yi i ya kiti tinxinxine suxu.
107 Alatala n ma mantɔrɔne bata
gbo ayi han.
N nakisi
alo i a fala n xa kii naxan yi.
108 Alatala, n ma tantun xuiin na-
suxu,
i yi n xaran i ya kiti saxine ma.
109 N niin gbalon dɛ waxatin birin,
koni n mi jinanma i ya sariyan xɔn.
110 Muxu jaxine bata lutin nati n
yeɛ ra,
koni n mi n masigama i ya fe
ragidixine ra.
111 I ya maxadi xuine nan n kɛɛn na
habadan,
e tan nan n bɔɛn nasewama.
112 N bata a ragidi n bɔɛni
n xa i ya tɔnne suxu, han n faxa.
113 Nafigne mi rafan n ma,
koni i ya sariyan tan nafan n ma.
114 N ye masansan wure lefaan nan
i tan na.
N bata n yigi sa i ya falani.
115 ɛ tan fe jaxi rabane,

ε ε masiga n na,
alogo n xa n ma Alaa yamarine
suxu.

116 N senβε so
alo i bata a fala kii naxan yi,
i nama n yigitege.

117 Findi n yigin na alogo n xa kisi,
n yi i ya tōnne binya waxatin birin.

118 Naxanye e masigama i ya tōnne
ra,

i ne makuyama i ra nen,
bayo e yanfan nan tun tima.

119 I muxu jaxine birin wolima ayi
nen kurun na,
nanara i ya maxadi xuine rafanxi n
ma.

120 N bata gaxu i yee ra,
n xuruxurun.

I ya kiti saxine bata n magaxu han!

121 N tinxinna nun sariya kenden
ligama,

i nama n nabejin n yaxune yii.

122 I ya walikēen xaxili ragidi
a i fe fajin ligama a xa nen,
i nama tin

wasodene xa n jaxankata sōnōn.

123 N yee ne bata bu i yee ra kira yitoe
n nakisi feen na,

alo i de xui tinxinxin naxan tongo n
ma fe yi.

124 N suxu i ya hinanni,
i yi n xaran i ya tōnne ma.

125 Xaxinla fi n ma
amasoto i ya walikēen nan n na,
alogo n xa i ya maxadi xuine kolon
ki faji.

126 Alatala, i ya wanla ke waxatin
nan ito ra,
amasoto yamana i ya sariyan
kalama.

127 Nanara, i ya yamarine rafan n
ma xema fajin xa.

128 Nanara, n biraxi i ya fe ragidixi
tinxinxine fōxō ra.
Mayifu feene mi rafan n ma.

129 Kabanako feen nan i ya maxadi
xuine ra.

Nanara, n na e suxuma n niin birin
na.

130 I ya falane nan kenenna fima,
e tan nan xaxinla fima xaxilitaren
ma.

131 I ya yamarine xōnla n suxuma
alo min xōli gbeen naxan n deen
naxarama.

132 I yee rafindi n ma, i yi kininkinin
n ma,

alo i darixi a ligē kii naxan yi mux-
une xa

i xinla rafan naxanye ma.

133 N sigati kiin senβε so i de xui
tongoxine xōn,

i nama tin fe jaxi yo xa n nō.

134 N xunba jaxankatatiine ma,

alogo n xa i ya fe ragidixine suxu.

135 I nōron xa godō i ya walikēen ma,
i yi n xaran i ya tōnne ma.

136 N yee gen minima alo baana,
amasoto yamaan mi i ya sariyan
suxuma.

137 Alatala, i tinxin,

i ya kiti saxine fan tinxin.

138 I ya maxadi xuine fixi tinxinna
nun lannayaan nin.

139 N na a to,

n yaxune jinanma i fala xuiin xōn,
na xōlōma n ma nen han!

140 I mi i de xuiin kalē mume!

E rafan n tan i ya walikēen ma.

141 N mi yatexi bonne ye,

e bata n najaxu,

koni n mi jinanma i ya fe ragidix-
ine xōn.

142 I ya tinxinyaan luma nen
habadan!

Jōndin nan i ya sariyan na.

143 Tōron nun kuisanna bata n yili,

koni i ya yamarine n kenēxi.

144 I ya maxadi xuine tinxin wax-
atin birin.

Xaxinla fi n ma

alogo n xa siimayaan soto.

145 N bata n xui ramini i ma n bōjen
birin na.

Alatala n yabi

alogo n xa i ya tōnne suxu!

146 N bata n xui ramini i ma.

N nakisi

alogo n xa i ya maxadi xuine suxu.

147 N kurunma i maxandē, n mali.

N yigi saxi i ya falan nin.

148 N xima n mirē i de xui tongoxine
ma nen.

149 Alatala, i hinan.

N xuiin name,
alogo n xa siimayaan sɔtɔ i ya kiti
saxin xɔn.

150 N nabilinna muxune biraxi fe
ɲaxine fɔxɔ ra,

e yi e masiga i ya sariyan na.

151 Koni i tan Alatala, i maso n na.

Ɗɔndin nan i ya yamarine birin na.

152 N na a kolon xabu waxati
xunkuye

a i ya maxadi xuine luma nɛn
habadan.

153 Ala, n ma tɔrɔn mato i yi n
xunba,

amasɔtɔ n mi ɲinanxi i ya sariyan
xɔn.

154 N xun mayenge kitin sa,

i yi n xunba,

n yi siimayaan sɔtɔ

alo i a falaxi kii naxan yi.

155 Muxu ɲaxine tan mi kisima,

amasɔtɔ e mi biraxi i ya tɔnne fɔxɔ
ra.

156 Koni Alatala, i ya kininkinna
gbo,

n xa siimayaan sɔtɔ i ya kiti saxine
xɔn.

157 N yaxune wuya

naxanye n beɛɛnɔnyaxi,

koni n mi i ya maxadi xuine
beɲinma.

158 N na i ya fala suxutarene to,

na n xɔlɔma nɛn.

159 Alatala, a mato i ya fe ragidixine
rafan n ma,

n xa siimayaan sɔtɔ i ya hinanni.

160 Ɗɔndin nan i ya falan birin na.

I ya kiti tinxinxine luma nɛn
habadan!

161 Mangane bata n ɲaxankata fu,
koni n gaxuma i tan nan keden ma
fala yeɛ ra.

162 N sewaxi i de xui tongoxine fe ra,
alo n na nafulu gbeen sɔtɔ.

163 Wulen mi rafan n ma,
koni i ya sariyan nafan n ma.

164 N ni i tantunma nɛn
dɔxɔna ma solofere lɔxɔ yo lɔxɔ

i ya kiti tinxinxine fe ra.

165 Bɔɲe xunbeli gbeen na kanne xa
i ya sariyan nafan naxanye ma,

sese mi na kanne ratantanɲe.

166 Alatala, n yigi saxi i tan nan ma
marakisi yi,

n luma nɛn i ya yamarine suxe.

167 N na i ya maxadi xuine suxuma
nɛn n niin birin na,

bayo e rafan n ma ki faɲi.

168 N bata i ya fe ragidixine

nun i ya maxadi xuine suxu,

i n kewanle birin kolon.

169 Alatala, n ma mawuga xuiin xa
i li.

Xaxinla fi n ma

alo i a falaxi kii naxan yi.

170 I tuli mati n ma maxandi xuiin
na,

i yi n nakisi

alo i bata de xuiin tongo kii naxan
yi.

171 N ni i tantunma nɛn waxatin
birin,

amasɔtɔ i bata n xaran i ya tɔnne
ma.

172 N beɲin bama nɛn

lan i de xui tongoxina fe ma,

amasɔtɔ i ya yamarine birin tinxin.

173 N mali i senben nin,

amasɔtɔ n bata i ya fe ragidixine
nan sugandi.

174 Alatala, i ya marakisin xɔnla n
na!

I ya sariyana n keɲenxi.

175 N xa siimayaan sɔtɔ

alogo n xa i matɔxɔ,

i ya kiti saxine yi n mali.

176 N bata tantan kiraan ma

alo yeɛɛn naxan lɔxi ayi.

Fa n tan i ya walikeɛn fen,

amasɔtɔ n mi ɲinanxi i ya yamarine
xɔn.

120

Ala maxandina malina fe ra

1 Ala Batu Banxi yisiga betina.

N yi tɔrɔni waxatin naxan yi,

n yi n xui ramini Alatala ma,

a yi n yabi.

2 Alatala n nakisi wuledene nun
yanfantenne ma.

3 E tan wuledene,

Ala nanse ligama e ra,

a e saranma nanse ra?

4 A lan a xa ε τῶσ
sofane xalimakunle nun tεε
wolonne nan na.

5 Τῶρῶν na a ra n tan xa,
n lu ε tagi, ε tan Meseki kaane,
n δῶξῶ ε ye
alo Kedari bῶnsῶnna muxune wu-
laan kui.

6 N bata bu muxune tagi
bῶne xunbenla mi rafan naxanye
ma!

7 N na bῶne xunbenla fe fala,
e tan yi yengεn so.

121

Ala nan en natanga muxun na

1 Ala Batu Banxi yisiga βetina.
N bata n yeε rate geyane ma,
n naxa, “N ma maliin kelima minεn
yi?”

2 N ma maliin kelima Alatala nan
ma
naxan ariyanna nun dunuῖa daxi.

3 A mi tinῖe, i yi bira.
I kantanmaan mi xiyε mumε.

4 Isirayila kantanmaan mi kin-
sanῖe,
a mi xiyε.

5 Alatala i kantanma,
a i dexῶn ma alo i nininna.

6 Sogen mi fefe ligε i ra yanyin na,
kiken fan mi fefe ligε i ra kῶεεn na.

7 Alatala i kantanma nεn fe jaxin
birin ma,
a yi i niin natanga.

8 Alatala i kantanma nεn i ya sigan
nun xεteni,
fῶῶ iki ma han habadan.

122

Yerusalen matῶxῶ βetina

1 Ala Batu Banxi yisiga βetina,
Dawuda gbeena.

Sεwan na a ra n xa, e na a fala n xa,
“En siga Alatalaa banxini!”

2 Iki, en tixi Yerusalen so δεεn na.

3 Yerusalen tixi ki faji
a banxine tugunxi e bode ra.

4 Alatalaa yamaan sigama menna
nin bῶnson yeεn ma,

alo a sariyana a falaxi Isirayila xa
kii naxan yi,
alogo e xa sa a xinla tantun.

5 Mangane kitin sama menna nin
Dawudaa manga gbεden ma.

6 ε Ala maxandi bῶne xunbenla fe
ra Yerusalen xa.

Ala xa bῶne xunbenla fi a rafan
muxune ma.

7 Ala xa bῶne xunbenla lu taani.
Ala xa hεrin fi taa yi kaane ma.

8 Ngaxakedenne nun n xῶyine fe ra,
n naxa,

“Ala xa bῶne xunbenla fi Yerusalen
ma.”

9 N taana bῶne xunbenla nan fenma
Alatalaa banxina fe ra, en ma Ala.

123

Ala xa hinan en na

1 Ala Batu Banxi yisiga βetina.

I tan naxan dῶxi kore xῶnna ma,
n na n yeε ratema i tan nan ma,

2 alo konyine e yeεn tima e kanna ra
kii naxan yi,

alo walike jaxanla yeεne luma tixi
a kanna ra kii naxan yi.

En na en yeεne tima
en ma Ala ra na kii nin, Alatala,
en yi a hinanna mameε.

3 Hinan nxu ra, Alatala, hinan nxu
ra,

amasῶῶ e nxu rapaxuxi han!

4 Nxu niin bata wasa fεre kanne
nun

wasodene magele xuine ra.

124

Ala nan a muxune ratangama

1 Ala Batu Banxi yisiga βetina,
Dawuda gbeena.

Xa Alatala mi yi ti en xῶn nun,
Isirayila muxune fan xa a fala, e
naxa,

2 “Xa Alatala mi yi ti en xῶn nun
yaxune yi en yengεma waxatin
naxan yi,”

3 e yi en jεjεn gerunma nεn nun
e xῶῶ en xili ma waxatin naxan yi.

4 Nayi, walanna yi sigama en na
nεn nun,
fufaan yi en mamin,

⁵ ige xunfan gbeen yi sa en xun ma.

⁶ En barikan bira Alatala xa,
a mi tinxi en yaxune yi en jan.

⁷ Nxu bata nxu sɔtɔ
alo xɔlina a sɔtɔma xɔli suxuna
lutin na kii naxan yi.

Lutin bata bolon, nxu xɔrɔya!

⁸ En ma maliin kelima Alatala nan
yii
naxan ariyanna nun dunuja daxi.

125

Alaa muxune rakisi fena

¹ Ala Batu Banxi yisiga betina.
Naxanye e yigi sama Alatala yi,
na kanne ligaxi nen alo Siyon
Geyana,

naxan luma a funfuni habadan,
a mi mamaxe mumε!

² Yerusalen rabilinxi geyane ra kii
naxan yi,
Alatala fan a muxune rabilinma na
kii nin,

keli to ma han habadan!

³ Amasɔtɔ tinxintarene mi luyε
tinxin muxune yamanan xun na
mumε,
alogo tinxin muxune fan nama fe
jaxin liga.

⁴ Alatala, fe fajin naba na kanne xa
naxanye fan e nun naxanye
sɔndɔmɛn fan.

⁵ Koni, naxanye kira tinxintarene
fɔxɔ ra,
Alatala xa ne nun fe jaxi rabane
jan
e bode xɔn ma.
Ala xa bɔɔje xunbenla fi Isirayila
ma.

126

Ala maxandina xunbana fe ra

¹ Ala Batu Banxi yisiga betina.
Alatala mɔn faxina en taŋ muxu
suxine ra Siyon taani,

a liga nen en yeε ra yi
alo xiyeŋ na a ra!

² En gele nen han,
en yi sewa betine ba!

Siyaan bonne yi a falama nen, e
naxa,

“Alatala bata fe gbeene liga e xa.”

³ Alatala bata fe gbeene liga en xa,
en birin bata sewa.

⁴ Alatala, i mɔn xa nxɔ yamanan
senbe so

alo tulen fama igen na
xude wuli yixaren na kii naxan yi.

⁵ Naxanye sansiin wolima e
wugama,
ne sɔnxɔma nen sewani se
xabadeni.

⁶ Naxanye sigama wuge sansi woli-
deni,
ne xεtεma gele nen malo xidine ra e
xun ma.

127

Ala wali fajni kolonna

¹ Ala Batu Banxi yisiga betina, Sule-
mani gbeena.

Xa Alatala xa mi banxin tima,
banxi tiine wali fuun nan keɛma.
Xa Alatala xa mi taan makantan,
taa kantanne fe fuun nan xun na.

² E kurunma walideni fuyan,
ε kɔε rasoma fuyan,
ε balon sɔtɔma tɔrɔn nin.
Anu, Ala balon soma a xanuntenne
yii nen,
e saxi.

³ Alatala diine fima muxune ma
nen e keɛn na.

E findixi kɔntɔnna nan na
Alatala naxan fima.

⁴ Xεmɛn dii xεmɛn naxanye sɔtɔma
banxulanyani,

ne ligaxi nen
alo xalimakunla sofaan yii kii
naxan yi.

⁵ Sewan na xεmɛn xa
xalimakuli wuyaxin naxan yii.
E nun a yaxune na kiti, a mi yag-
ima.

128

Duban Ala yeεragaxu muxune xa

¹ Ala Batu Banxi yisiga betina.

Sewan na kanne xa
naxanye gaxuma Alatala yeε ra,
naxanye birama a kiraan fɔxɔ ra.

² I wali xɔnna i makone fanma nen.
I sewama nen i mɔn yi sabati.

³ I ya naxanla diine barima nen
alo wudi bili bogilana.
I ya dii xemene i ya tabanla rabil-
inma nen
alo oliwi wudi binle.

⁴ Muxun naxan gaxuma Alatala yee
ra,

na kanna dubani itoe nan sotoma.

⁵ Alatala xa barakan sa i ya fe yi
keli Siyon yi!

Ala xa i Yerusalen sabatixin to
i siin birin yi!

⁶ Ala xa i i mamandenne to!
Ala xa boje xunbenla fi Isirayila
ma.

129

*Ala maxandina Isirayila yaxune
xili ma*

¹ Ala Batu Banxi yisiga betina.

E n yengema xabu n dii jore waxa-
tini,

Isirayila kaane fan xa a fala, e
naxa,

² “E en yengema xabu en dii jore
waxatini,”

koni e mi en no.

³ E bata n fanna makorondon,
alo xeen bi daxina.

⁴ Koni Alatala tinxin,
a bata nxu nun muxu naxine tagi
bolon.

⁵ Muxun naxanye Siyon naxuxi,
Ala xa ne yagixin naxete.

⁶ E xa liga
alo sexen naxan solima banxin fari,
sogen yi a xara ayi.

⁷ Muxun naxan a xabama
hali yii fe kedenna a mi a sotoma,
hali xidi kedenna
a raxidi muxun fan mi a sotoma.

⁸ Dangu muxune mi a falama e xa,
e naxa, “Alatala xa barakan sa e fe
yi.”

Hanma e naxa,
“Nxu dubama e xa Alatala xinli.”

130

Ala maxandina malina fe ra

¹ Ala Batu Banxi yisiga betina.

Alatala, n bata n xui ramini i ma
toroni.

² Marigina, n xuiin name,

i yi i tuli mati n ma maxandi xuiin
na.

³ Alatala, xa i nxu suxu nxu hakene
ra,

Marigina, nde luma a yalagitaren
na?

⁴ Koni i tan nan nxu mafeluma nxu
hakene ra,
nxu yi gaxu i yee ra.

⁵ N yengi saxi Alatala nan ma,
n niin taxuxi a ra,

n xaxili tixi a falan nan na.

⁶ N yengi tixi Marigin na
alo taa kantanne yengi kuye
yibaan ma kii naxan yi.

⁷ Isirayila, i yengi ti Alatala ra,
amasoto a hinan, a noe i xunbe nen.

⁸ A tan nan Isirayila rakisima a
haken birin ma.

131

Ala maxandina limaniyani

¹ Ala Batu Banxi yisiga betina,
Dawuda gbeena.

Alatala, n mi fa waso, n mi kanba.
N mi fa n xaxinla rasigama feene
ma sonon,

naxanye gbo dangu n na,
naxanye magaxu n yee ra yi.

² Koni n bata n xaxinla raxara,
n yi n sabari, n nii yifanxi n ma
alo dii jorena a nga fema.

³ Isirayila, i yengi ti Alatala ra
falo to ma han habadan!

132

*Dawudaa taan nan Alatala
daxoden na*

Taruxune Firinden 6.41-42

¹ Ala Batu Banxi yisiga betina.

Alatala, Dawudaa fe xa rabira i ma,
e nun a torone birin.

² A tan nan a kolo Alatala xa,
a yi a de ti Yaxubaa Ala Senbemaan
xa.

³ A naxa, “N mi soma n konni,
n mi n sama n ma saden ma,

⁴ n mi tinje n yi kinsan hanma n yi
xi,

⁵ han n yiren fen Alatala xa,

Yaxubaa Ala Senbemaan luma
denaxan yi.”

- 6 Nxu bata a fe me Efarata yi,
nxu bata a to Yaari taan nabilinni.
7 E naxa, “En siga Alaa banxini,
en yi en xinbi sin a san bun.”
8 Alatala, keli, i fa i doxo deni,
i tan nun i ya kankirana,
i senben naxan yi.
9 Ala xa i ya saraxaraline findi
tinxin muxune ra,
i ya togondiya muxune yi sonxo
sewani.
10 I nama i ya manga sugandixin
nabejin,
i ya walikēen Dawuda fe ra.

- 11 Alatala bata a kolɔ Dawuda xa,
a mi a kale mume! A naxa,
“N ni i ya dii xemena nde nan
sugandima,
a ti i funfuni mangan na.
12 Xa i ya dii xemene n ma layirin
suxu,
e nun n ma maxadi xuine,
n na e xaranma naxanye ma,
e diine fan doxoma nen
i ya mangaya gbedeni han
habadan.”

- 13 Alatala bata Siyon sugandi a
doxoden na.
14 A bata a fala, a naxa,
“N luma be nin habadan.
N waxi mangayaan liga feni be nin.
15 N baraka gbeen sama nen Siyon
ma baloni,
n donseen so a torɔ muxune birin
yii.
16 N kisin fima nen a saraxaraline
birin ma,
a togondiya muxune yi sonxo
sewani.
17 N mangana nde raminima nen
Dawuda yixetene ye menni,
na yi lu n ma manga sugandixin
funfuni.
18 N na a yaxune rayagima nen,
koni a mangayaan taxamasenna
noroma nen han!”

133

Ngaxakedenyana fe

- 1 Ala Batu Banxi yisiga betina,
Dawuda gbeena.
Fe fajin na a ra e nun sewana,
ngaxakedenne na lu e bode xon
boje xunbenli.
2 A luxi nen alo ture xiri jaxumen
naxan sama Haruna xunni,
a godo a de xaben ma
han a domain kōēen xon.
3 A luxi nen alo xiila
naxan kelin Xerimon geyaan fari
godo Siyon geyaan ma.
Amasoto Alatala habadan nii
rakisin duban nagodoma
menna nin.

134

Ala tantun fena

- 1 Ala Batu Banxi yisiga betina.
Alatalaa walikene birin xa a tan-
tun,
naxanye birin xima a batu e a banx-
ini,
ε fa a tantun.
2 E ε yiine yite yire sarijanxini,
ε Alatala tantun!
3 Alatala xa i baraka keli Siyon yi,
a tan naxan kore xonna nun boxo
xonna daxi.

135

Tantun betina Yaburin 115.4-11

- 1 Tantunna Ala xa!
E Alatala xinla tantun!
E tan Alatalaa walikene, ε a tantun.
2 E tan naxanye tixi Alatalaa banx-
ini
naxanye en ma Alaa banxin
tanden ma.
3 Tantunna Ala xa! Amasoto Alatala
fan.
E a tantun betine yi, amasoto a dija.
4 Alatala nan Yaxuba sugandixi a
yete xa,
a yi Isirayila findi a gbeen na.
5 N na a kolon fa fala Alatala gbo,
en Marigin gbo alane birin xa.
6 Kore xonna nun boxo xonna ma,
foxo igene nun yire tilinxine birin
yi,

naxan na rafan Alatala ma,
 a na nan ligama.
 7 A bata foyen nun tulen nakeli
 bɔxɔn danna ra,
 a kuye sarinna ramini e nun tu-
 lena,
 a foyen nakeli a ramaradeni.
 8 A yi dii singene
 nun xuruse dii singene faxa
 Misiran yamanani.
 9 A yi kabanako feene liga ε tan
 Misiran kaane tagi,
 Firawona nun a kuntigine birin
 xili ma.
 10 A siya wuyaxine halagi,
 a yi manga senbɛmane faxa,
 11 sa fɔlɔ Amorine Manga Sixɔn ma,
 e nun Basan Manga Ogo
 e nun mangan naxanye birin
 Kanan yamanani.
 12 A yi e bɔxɔne so Isirayila yii e
 kɛɛn na,
 a findi a yamaan kɛɛn na.
 13 Alatala, i xinla fe luma nɛn
 habadan!
 Mayixɛtɛne nun mayixɛtɛne e xax-
 ili luma i xɔn ma nɛn.
 14 Alatala a muxune xun mayɛngɛ
 kitin sama nɛn.
 A kininkinin a walikɛne ma.
 15 Gbetin nun xɛmaan nan tun
 siyane suxurene ra!
 16 E dɛɛn na, koni e mi fala tima.
 E yɛɛne na, koni e mi sese toma.
 17 E tunle na, koni e mi fefe mɛma.
 Niiraxili yo mi e yi.
 18 Naxan na e rafala, a a yigin sa e
 yi,
 na fan luma nɛn alo e tan.
 19 ε tan Isirayila yamana, ε Alatala
 tantun.
 ε tan saraxaraline, ε Alatala tan-
 tun.
 20 ε tan Lewi bɔnsɔnna, ε Alatala
 tantun.
 ε tan a yɛɛragaxu muxune, ε
 Alatala tantun.
 21 Barikan bira Alatala xa Siyon yi,
 a tan naxan luma Yerusalɛn taani.
 Tantunna Ala xa!

136

Barika birana Isirayilaa Ala xa

1 ε Alatala tantun amasɔtɔ a fan.
 A hinanna luma nɛn habadan!
 2 ε alane Ala tantun.
 A hinanna luma nɛn habadan!
 3 ε marigine birin Marigin tantun.
 A hinanna luma nɛn habadan!
 4 A tan nan keden pe kabanako
 feene ligama.
 A hinanna luma nɛn habadan!
 5 A bata ariyanna rafala a xaxili-
 mayani.
 A hinanna luma nɛn habadan!
 6 A bata bɔxɔn ti tilinne fari.
 A hinanna luma nɛn habadan!
 7 A bata yanban seene da kore
 xɔnna ma.
 A hinanna luma nɛn habadan!
 8 Sogen mangayaan ligama yanyin
 nan na.
 A hinanna luma nɛn habadan!
 9 Kiken nun sarene mangayaan
 ligan kɔɛɛn nan na.
 A hinanna luma nɛn habadan!
 10 A yi Misiran kaane dii singene
 faxa.
 A hinanna luma nɛn habadan!
 11 A ti Isirayila muxune yɛɛ ra
 keli Misiran yamanani.
 A hinanna luma nɛn habadan!
 12 A na liga a senbɛ gbeen nan na.
 A hinanna luma nɛn habadan!
 13 A yi Gbala Baani taxun a tagi.
 A hinanna luma nɛn habadan!
 14 A yi a muxune ragidi a tagi, Isir-
 ayila kaane.
 A hinanna luma nɛn habadan!
 15 A yi Firawona nun a sofane radin
 Gbala Baani.
 A hinanna luma nɛn habadan!
 16 A ti a muxune yɛɛ ra tonbonni.
 A hinanna luma nɛn habadan!
 17 A yi manga gbeene faxa.
 A hinanna luma nɛn habadan!
 18 A yi manga senbɛmane faxa.
 A hinanna luma nɛn habadan!
 19 A yi Amorine manga Sixɔn faxa.
 A hinanna luma nɛn habadan!
 20 A yi Basan kaane manga Ogo
 faxa.
 A hinanna luma nɛn habadan!
 21 A yi e bɔxɔn so a yamaan yii e
 kɛɛn na.
 A hinanna luma nɛn habadan!

22 A yi findi Isirayila keɛn na, a walikɛna.

A hinanna luma nɛn habadan!

23 A ɲɔxɔ lu nɛn en tan yiigelitɔne xɔn.

A hinanna luma nɛn habadan!

24 A yi en xɔrɔya en yaxune ma.

A hinanna luma nɛn habadan!

25 A tan nan donseen soma ni-imaseen birin yii.

A hinanna luma nɛn habadan!

26 ɛ Ala tantun naxan kore!

A hinanna luma nɛn habadan!

137

Isirayila muxu suxine fe

1 Nɲu yi dɔxi Babilɔn xude deɛne yi waxatin naxan yi

nɲu wugama, nɲu yi lu nɲu mire Siyon ma.

2 Nɲu yi nɲɔ bɔlɔnne singan na yamanan wudi tofajine ra.

3 Muxun naxanye nɲu suxu, ne yi betine maxɔdin nɲu ma.

Nɲu ɲaxankata muxune yi sewa betine maxɔdin nɲu ma, e naxa, “ɛ Siyon betina nde ba nɲu xa.”

4 Nɲu tan betin bama Alatala xa di xɔɲe taani?

5 Xa n ɲinan i xɔn Yerusalɛn, Ala xa n yiifanna faxa n ma.

6 Xa n ɲinan i tan xɔn, xa n mi lu Yerusalɛn yatɛ n ma sewan birin yi,

Ala xa n deɛn suxu!

7 Alatala, Edɔn kaane fe xa rabira i ma,

e yi naxan falama Yerusalɛn suxu lɔxɔni,

e naxa, “ɛ a kala, ɛ taan naxɔri fefe!”

8 I tan Babilɔn taana, i halagima nɛn fefe!

Sewan na kanna xa naxan i ya donla saranma

alo i a ligaxi nɲu ra kii naxan yi,

9 naxanye ɛ dii futene tongoma e yi e yigɔlɔn fanyen ma.

138

Ala tantun fena

1 Dawuda gbeena.

Ala, n bata i tantun n bɔɲeni fefe! N betin bama Ala yetagi.

2 N na n xinbi sinma i ya Banxi Sariɲanxin yetagi, n yi i xinla tantun i ya hinanna nun i ya lannayana fe ra.

Amasɔtɔ i bata i de xuiin nafisa i xinla yetɛɛn xa.

3 N ni i xili waxatin naxan yi, i n yabi nɛn, i yi n seɲbe so, i n xaxili ragidi.

4 Alatala, dunuɲa mangane birin i tantunma nɛn, e na i ya falane me waxatin naxan yi.

5 Alatala, e i kewanle matɔxɔma nɛn betini, amasɔtɔ i ya binyen gbo.

6 Hali Alatala to mate, a yengi dɔxi muxu diɲaxine xɔn, koni a yeɛn tixi wasodene ra wu-lani.

7 Xa n sigan tima tɔrɔni, i n nakisima nɛn, i yi n yaxune yenge i seɲbeni, n kisi i seɲben xɔn.

8 Alatala feene rajanma a fajin nan ma n xa. Alatala i ya hinanna luma nɛn habadan! I nama i wali xɔnne rabɛɲin.

139

Ala ɲɔxɔ luxi adamadiine xɔn

1 Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa.

Alatala, i bata n feɛsefeɛ, i n kolon.

2 I n sa waxatin nun n keli waxatin birin kolon.

Hali i makuya n na, i n ma miriyane birin kolon.

3 I a kolon n nɛma sigatini hanma n nɛma saxi, i n kewanle birin kolon.

4 Alatala, benun n xa falan ti waxatin naxan yi,

n naxan falama i na kolon ki fajni.

5 I n nabilinni,

n yεε ra e nun n xanbi ra.

N ni i tan nan yii.

⁶ Na fe kolonna magaxu n tan yεε ra yi.

A dangu n na, n mi nœ a yigbε mumε!

⁷ N nœ sigε minen,

n yi n luxun i ya Nii Sarijanxin ma?

N sigan minen yi, n keli i tan yεtagi?

⁸ Xa n te ariyanna yi, i na yi.

N na siga laxira yi, i na yi.

⁹ Hali n siga han sogetedeni,

hanma n sa dœxœ fœxœ igen xanbi ra,

¹⁰ i tima nen n yεε ra mœna fan yi, i mi n nabepinjε mumε!

¹¹ Xa n na a fala, n naxa,

“N xa n luxun dimini.

Kœnœna xa findi kœœn na n nabilinni.”

¹² Koni sese mi dimin na i tan yεε ra yi,

kœœni yalan alo yanyina i tan yεε ra yi.

Dimin nun yanyin birin lan i tan xa.

¹³ I tan nan n sœndœmen daxi,

i tan nan n saxi nga fatini.

¹⁴ Ala, n ni i tantunma,

amasœtœ n da kiin magaxu, i kœwanle magaxu.

N na a kolon n niini ki fajni.

¹⁵ N fati bœnden mi yi luxunxi i tan ma,

i to yi n nafalama suturani

i yi n dama nga kui waxatin naxan yi.

¹⁶ I yi n toma benun n fatin xa yelin nafale.

I bata yi n ma siimayaan xasabin sebe i ya kitabun kui,

benun a xa fœlœ waxatin naxan yi.

¹⁷ Ala, i ya miriyane famu raxœlœ n xœn.

E xasabin wuya!

¹⁸ Xa n na e yate, e wuya mejnœnsinna xa.

N na xulun waxatin naxan yi,

n mœn luma i tan nan fema.

¹⁹ Ala, a yi lan nun i xa muxu jaxine faxes!

Faxes tiine, ε masiga n na.

²⁰ E fala jaxine tima, e i xili kala.

I yœngεfane i xinla falama fuun nin.

²¹ Alatala, n mi muxune rajaxuε ba naxanye i rajaxuma?

N bata n mœ na muxune ra naxanye murutœxi i xili ma.

²² E mi rafan n ma mumε!

N bata e yate yaxune ra.

²³ Ala, n fœfœfœe i yi n bœjœni feen kolon.

N mato, i yi n ma miriyane kolon.

²⁴ A mato, xa n kira jaxin nan xœn, i siga n na habadan kira fajin xœn ma.

140

Ala maxandina xunbana fe ra

¹ Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa.

² Alatala, n xunba muxu jaxine yii. N natanga gbalotœne ma.

³ E fe jaxi yitœnna nin waxatin birin.

E yœngε ralanna nin lœxœ yo lœxœ!

⁴ Fala xœlene nan e lenne ma alo sajina.

E fala xuine xœlœ alo koson xœlena. Beti xuini te.

⁵ Alatala, n natanga muxu jaxine senben ma.

N nakisi gbalotœne ma, naxanye kataxi n nabira feen na.

⁶ Muxu wasoxine bata lutin nati n yεε ra.

E bata e gbatune rati kiraan xœn ma n suxu xinla ma.

Beti xuini te.

⁷ N bata a fala Alatala xa n naxa,

“N ma Ala nan i tan na.

Alatala n ma maxandi xuiin name!”

⁸ Marigina Alatala, n nakisi senbena,

i n xun mayœngœma yœngε so waxa-tini.

⁹ Alatala, i nama tin

muxu jaxine waxœn feen yi liga.

I nama tin e fe nataxine yi kamali, e yi waso ayi.

Beti xuini te.

10 I nama tin n yaxune yi nɔɔn sɔtɔ.
Ala xa n yaxune gbalɔ falane so e
xun na.

11 Ala xa tɛɛ wolonne bɔxɔn e ma.
Ala xa e woli ayi tɛɛni.
Ala xa e woli yinla kui
e mi nɔɛ tɛ naxan na.

12 Nafigine mi luma yamanani.
Ala xa yihadin so gbalɔtɔne xun na.

13 N na a kolon
a Alatala kiti kɛndɛn sama tɔrɔ
muxune xa,
a yi yiigelitɔne xun mayengɛ kitin
sa.

14 Tinxin muxune i tantunma nɛn
yati!

Muxu faɲine yi lu i yetagi.

141

Ala maxandina ɲinbanna ra

1 Dawudaa betina.
Alatala, n bata n xui ramini i ma,
fa n mali mafuren!
N na i xili, i tuli mati n na.

2 N ma maxandin xa lu
alo wusulanna i yetagi.
N yiine yitexin xa liga
alo ɲinbari ra saraxana.

3 Alatala i yengi dɔxɔ n fala xuiin
xɔn,
i yi n dɛɛn kantan.

4 I nama tin n bɔɲɛn yi lu fe ɲaxini,
n nama fe ɲaxine liga nxu nun fe
ɲaxi rabane.
N xu nama nxu dɛge nxu bode xɔn.

5 N tinma nɛn tinxin muxun yi n
bɔnbɔ,
bayo hinanna na a ra.
A rafan n ma, a yi n kawandi.
Na luxi nɛn alo turen na susan n
xunni.

N mi tonde na ma.
Koni n na Ala maxandima nɛn
fe ɲaxi rabane wanle xili ma.

6 E mangane radinma nɛn geyaan
san bun fanyene ma,
muxu ɲaxine yi a kolon nayi
a ɲɔndin nan n ma falane ra.

7 Xɛɛn bima kiin de,
bɔxɔn yi buxa,
nxu xɔnne xuyama ayi na kiini
laxira so dɛɛn na.

8 Marigina Alatala,
n yɛɛn tixi i tan nan na.
N na n luxunma i tan nin,
i nama tin n faxa.
9 N natanga na lutine ma
e naxanye ratixi n yɛɛ ra
e nun fe ɲaxi rabane wosone.

10 Ala xa muxu ɲaxine suxu
e yetɛna luti ratixine ra,
koni n tan xa dangu bɔɲɛ xunbenli.

142

Ala maxandina malina fe ra

1 Dawudaa fala ɲaxumɛna, a yi
faranna ra waxatin naxan yi. Ala
maxandina.

2 N na n xui raminima Alatala ma,
n yi a mafan.

3 N na n kɔntɔfili feene birin fala a
xa,
n yi n ma tɔrɔne birin yita a ra.

4 Wɛkilɛn na ɲan n yi,
i tan n sigaden kolon.
N sigan tima kiraan naxan xɔn,
e bata woson nati n yɛɛ ra na xɔn
ma.

5 N dexɔn to,
muxune mi e ɲɔxɔ luma n tan xɔn.
Luxunde yo mi fa n tan ma.
Muxu yo mi kɔntɔfilixi n ma fe ra.

6 Alatala, n ni i tan nan mafanma.
N naxa, "I tan nan n luxunden na.
I tan nan findixi n gbeen na bɔxɔ
xɔnna fari."

7 I tuli mati n ma mawuga xuiin na.
Amasɔtɔ n bata xadan.
N xunba n sagatan muxune yii.
Amasɔtɔ e sɛnbɛn gbo n xa.

8 N namini kason na,
alogo n xa i xinla tantun.
Tinxin muxune yi n nabilin
bayo i bata fe faɲin naba n xa.

143

Ala maxandina malina fe ra

1 Dawudaa betina.
Alatala, n ma maxandi xuiin name!
I tuli mati n xuiin na.
N yabi i ya tinxinna nun i ya hi-
nanna nin.

2 I nama n tan i ya walikɛɛn makiti,

bayo muxu yo mi tinxin i tan
yetaḡi.

³ N yaxuna n sagatanma,
a yi n nabira bəxəni,
a yi n lu dimini
alo muxu singe faxaxine.

⁴ Wekilən bata ɲan n yi,
n sənbe mi fa na sənən.

⁵ N na n mirima waxati danguxine
ma.

I feen naxanye birin nabaxi,
n na n mirima ne ma,
n na n mirima i kewanle ma.

⁶ N na n yiine tima i tan nan xa.

N niin xaraxi i yetaḡi
alo bəxə xarena.

Beti xuini te.

⁷ Alatala, n yabi iki sa!

N niin ɲanmatəən na a ra.

I nama i yetagin luxun n ma.

Xanam u n sama faxa muxune fari
nən.

⁸ Benun xətənni,
i xa n yabi i ya hinanni.

Amasətə n na n yigi saxi i tan nin.

A yita n na

n lan n xa sigan ti

kiraan naxan xən.

Amasətə n na n niin taxuxi i tan
nan na.

⁹ Alatala, n xunba n yaxune yii.

N na n luxunxi i tan nan fəma.

¹⁰ N xaran i sagoon ligan ma,

bayo n ma Ala nan i ra.

I ya Nii fajin xa n xali bəxə fajini.

¹¹ Alatala siimayaan fi n ma i xinla
fe ra.

I xa n ba tərəni i ya tinxinni.

¹² N yaxune də xidi i ya hinanni.

N yengəfane halagi,

amasətə i ya walikəən nan n na.

144

Mangana Ala maxandina

¹ Dawuda gbeena.

Barikan bira Alatala xa,

n kantan muxuna,

naxan n maxaranma yengə sodeni.

² A tan nan hinanma n na,

n ma yinna,

n ma faran makantanxina,

n xunba muxuna,

e nun n ye masansan wure lefana.

N na n luxunma a tan nin.

A tan nan siyane luma n sanna
bun.

³ Alatala, nanse muxun na

alogo i xa i ɲəxə lu a xən?

Nanse adamadiin na

alogo i xa i miri a ma?

⁴ Adamadiin luxi nən alo foyedina.

A siimayaan luxi nən

alo nininna naxan danguma.

⁵ Alatala, kuyen tintin, i godo.

I yiin din geyane ra,

e tutin xa te.

⁶ Kuye sarinne rasiga,

i yi yaxune raxuya ayi.

I ya xalimakunle woli,

i yi e kedi.

⁷ I yiin nagodo keli kore,

i yi n ba tilinna ma.

N ba xəɲene sənben bun

⁸ naxanye wulen falama,
naxanye mi e fala xuine rakamal-
ima.

⁹ Ala, n beti nənən bama nən i xa,

n yi i tantun kondenna ra.

¹⁰ A tan nan mangane rakisima.

A tan nan a walikəən Dawuda rak-
isima silanfanna ma.

¹¹ N xunba,

i n ba xəɲene sənben bun ma,

naxanye wulen falama,

naxanye mi e fala xuine rakamal-
ima.

¹² Ala xa en ma dii xəmene rasabati
alo wudi binle.

Ala xa en ma dii tēmene xa tofanɲe
ayi

alo gəme sənbetən nayabuxin

naxanye manga banxine bun.

¹³ Ala xa en ma sagane rafe don-
seen sifan birin na.

Ala xa en ma xuruseene rawuya
ayi xəən ma,

dəxəɲa ma wuli keden han wuli fu.

¹⁴ Ala xa en ma ɲingene rasabati.

Ala xa en tanga yengən ma

alogo muxe nama suxu,

wuga xuiin yi te taani.

¹⁵ Səwan na yamaan xa,

na feene ligama naxanye xa.

Sewan na yamaan xa,
naxanye Ala findixi Alatala ra.

145

Tantun betina

- ¹ Dawuda Ala tantunna.
N ma Ala, n ma mangana,
n ni i batuma.
N barikan birama i xa nen
habadan han habadan.
² Ləxə yo ləxə n barikan birə i xa.
N ni i xinla tantunma nen
habadan han habadan.
³ Alatala gbo, a lan a yi tantun.
A gboon dan mi na.
⁴ Mayixetene birin xa i ya wanle fe
fala
mayixete famatone xa,
e yi i kewanle fe yeba e xa.
⁵ E i ya binye gbeen nun nərəna fe
fala.
N luma nen n mirə i ya kabanako
wanle ma.
⁶ E xa i senbe magaxuxina fe fala.
N tan i ya gbona fe falama nen.
⁷ E xa i ya nemana fe fala,
e yi i ya tinxinna fe rali sewani.
⁸ Alatala dija, a kininkinin,
a mi xələn xulen, a hinanna gbo.
⁹ Alatala fe fajin nabama muxun
birin xa.
A kininkinima a daala birin ma.
¹⁰ Alatala, i ya dali seene birin i
tantunma nen.
I ya təgəndiya muxune birin
barikan birama i xa nen.
¹¹ E i ya mangayaan binyena fe
falama nen.
E mən yi i senbena fe yeba
¹² alogo muxun birin xa i kewanle
kolon,
e nun i ya mangayaan binye
gbeena.
¹³ I ya mangayaan findixi habadan
mangayaan nan na.
I senben luma nen mayixetene nun
mayixetene xun na.
Ala a de xuine birin nakamalima,
a hinan a daala birin na.
¹⁴ Alatala ne malima nen
naxanye biraxi,

- a yi muxune rakeli
naxanye felenxi.
¹⁵ Birin yeen tixi i tan nan na
alogo i xa donseen so e yii a waxa-
tini.
¹⁶ I tan nan i yiin nabima,
i yi donseen so niimaseene birin
yii.
¹⁷ Alatala feen birin ligama tinx-
inna nin.
A hinan a kewanle birin yi.
¹⁸ Alatala maso na muxune ra
naxanye a xilima,
naxanye birin a xilima jəndini.
¹⁹ A a yeeragaxu muxune rafan
feene ligama nen,
a e xuiin me, a yi e rakisi.
²⁰ Alatala muxune kantanma
a rafan naxanye birin ma.
Koni a muxu jaxine birin halag-
ima nen.
²¹ N na Alatala tantunma nen.
Dali seene birin xa a xili sarijanxin
tantun
habadan han habadan!

146

Ala nan senbetarene kantanma

- ¹ Tantunna Ala xa!
N xa Alatala tantun n niini fefe!
² Fanni n na n nii ra,
n na Alatala tantunma nen.
Fanni n daxi,
n na n ma Ala tantunma nen betini.
³ E nama e yigi sa mangane yi,
adamadiine nan ne ra.
E rakisi ferə yo mi ne xa.
⁴ E na faxa, e xetema nen bendeni.
E fe yitənxine birin kalama na
ləxən yeten nin.
⁵ Sewan na kanna xa,
Yaxubaa Ala muxun naxan mal-
ima,
naxan a yigin sama Alatala yi, a
Ala.
⁶ A tan nan ariyanna nun dunuja
daxi
e nun e yi seene birin.
A tinxinyaan luma nen han
habadan.
⁷ A tan nan kiti kəndən sama muxu
jaxankataxine xa,

a donseen so kametone yii.

Alatala nan kasorasane xunbama.

⁸ Alatala nan danxutone yeene rabama ayi.

A tan nan muxu mafelenxine rake-lima.

Tinxin muxune rafan Alatala ma.

⁹ Alatala nan xone kantanma.

A kana gilene nun kiridine mali.

Koni a muxu jaxine fe yitonxine kalama nen.

¹⁰ Alatala nan habadan mangan na.

Siyon, a tan nan i ya Ala ra

habadan han habadan.

Tantunna Ala xa!

147

Ala tantun fena

¹ Tantunna Alatala xa!

A lan tantun betin xa ba en ma Ala xa.

Fe fannin nan a tantunna ra e nun sewana.

² Alatala man Yerusalen tima nen.

A man fama na muxu suxine ra nen Isirayila kaan naxanye bata yi xuya ayi nun.

³ A muxune dandan naxanye boneye kalaxi.

A yi e maxaldene maxidi.

⁴ A tan nan sarene xasabin nagidima,

a yi e birin xili sa.

⁵ Nxu Marigin gbo,

a senben magaxu.

A xaxilimayaan dan mi na.

⁶ Alatala muxu limaniyaxine malima nen.

Koni a muxu jaxine rabirama nen boxoni.

⁷ E barika bira betin ba Alatala xa.

E tantun betin ba en ma Ala xa balonna ra.

⁸ A tan nan kundani fulunxi kore xonna ma.

A yi tulen nafa boxoni.

A yi sexen nasoli geyane ma.

⁹ A xuruseene balon nagidi e ma.

A xoline dge

e na e xui ramini a ma waxatin naxan yi.

¹⁰ Soo kendene xa mi a kenema.

A mi sewama muxun senben fan na.

¹¹ Koni naxanye gaxuxi Alatala yeera,

e xaxili tixi a hinanna ra, ne nan a rasewama.

¹² Yerusalen kaane, e Alatala binya. Siyon kaane, e Ala tantun.

¹³ Amasoto a bata taan so deen senbeso,

a yi taa yi kaane baraka.

¹⁴ A tan nan bone xunbenla fima e yamanan ma,

a balo fannin fi e ma.

¹⁵ A yi a de xui tongoxine rafa boxon ma,

a falan yi siga ayi mafuren.

¹⁶ A kundani fulun

alo dugi fixena,

a ige xundin xuya boxon ma

alo xubena,

¹⁷ a balabalan kesen nagodo.

Nde noe a xunbenla raxanye?

¹⁸ Koni a falan ti nen,

ige xundin yi xuya ayi.

A foyen nafa, igene yi godo.

¹⁹ A yi a falane makenen Yaxuba bomsanna xon.

A bata tonne nun sariyane sebe Isirayila xa.

²⁰ A mi na boxonna ligaxi siya gbete yo xa.

E mi a sariyane kolon.

Tantunna Alatala xa!

148

Daala birin xa Ala tantun

¹ Tantunna Ala xa!

E tan naxanye kore xonna ma,

e Alatala tantun.

E tan naxanye kore,

e a tantun.

² E tan a malekane birin xa a tantun.

E tan a ganla birin,

e a tantun.

³ Sogen nun kikenana, e a tantun.

E tan saren naxanye yilenma,

e a tantun.

⁴ E a tantun,

e tan naxanye ariyanna yi,

e nun e tan

igen naxanye kore walaxan fari.

⁵ Ɛ Alatala xinla tantun!
Amasɔɔ e daxi a yamarin nan bun
ma.

⁶ A yi e ti e funfuni habadan han
habadan.
A yi yamarin fi
naxan mi matandɛ mumɛ.

⁷ Ɛ Alatala tantun bɔxɔ xɔnna fari,
ɛ tan ige yi sube magaxuxine,
ɛ tan fɔxɔ igen tilinne,

⁸ kuye sarinna, balabalan kɛsɛna,
kundaan nun ige xundina,
foye gbeen naxan a falan suxu,

⁹ ɛ tan geyane nun yire matexine,
wudi bogilane nun sumanne birin,

¹⁰ burunna subene nun xuruseene,
xɔline nun bubu seene,

¹¹ bɔxɔn mangane nun siyane
birin,
ɛ tan kuntigine
nun kitisaan naxanye birin bɔxɔn
ma,

¹² banxulanne nun sungutunne,
xɛmɛ fonne nun dii jɔrɛne,

¹³ ɛ birin xa Alatala xinla tantun!
A xili keden peen nan binyaxi.

A tan nan nɔɔn nabama bɔxɔn nun
koren xun na.

¹⁴ A bata a tɔgɔndiya muxune sɛnbɛ
so.

Isirayila muxune rafan a ma han!

Tantunna Alatala xa!

149

Tantun betina

¹ Tantunna Ala xa!

Ɛ beti nɛnɛn ba Alatala xa.

Ɛ a tantun a tɔgɔndiya muxune
malanni.

² Isirayila muxune, ɛ sɛwa,

a tan nan ɛ daxi.

Siyon muxune xa jaxan e mangan
na.

³ E xa e bodon,

e yi Ala tantun,

e tanbanna nun bɔlɔnna maxa a xa.

⁴ Alatalaa muxune a kɛnɛnxi,

naxanye limaniyaxi,

a ne rakisima nɛn.

⁵ Tɔgɔndiya muxune xa jaxan,

e binyen fi Ala ma,

e sɔnxɔ sɛwani e sadene ma.

⁶ E xa lu Ala tantunɔrɛ,

e yi silanfan dɛ firin kanna suxu e
yii,

⁷ e e gbeen jɔxɔ siyane ra,

e siya gbɛtɛne jaxankata.

⁸ E yi yɔlɔnxɔnna sa e mangane ma,

e yi e kuntigine xidi wuren na.

⁹ E yi e jaxankata

alo e yalagi feen sɛbɛxi kii naxan yi.

A tɔgɔndiya muxune birin ma
xunna kenla nan na ra.

Tantunna Alatala xa!

150

Ɛ Ala tantun

¹ Tantunna Alatala xa!

Ɛ Ala tantun a yire sarijanxini,

ɛ a sɛnbɛn tantun kore xɔnna ma.

² Ɛ a tantun a wali gbeene fe ra.

Ɛ a tantun bayo a gbo han!

³ Ɛ a tantun xɔta xuiin na.

Ɛ a tantun bɔlɔnna nun kondenni.

⁴ Ɛ a tantun tanbanni

e nun sɛwa fare bodonni.

Ɛ a tantun maxa se luti kanne nun
xulenne ra.

⁵ Ɛ a tantun karijanne ra.

Ɛ a tantun karijan xui gbeene ra.

⁶ Niimaseene birin xa Alatala tan-
tun!

Tantunna Ala xa!